ಶ್ರೀಮದ್ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣಮ್
ಸುಂದರಕಾಂಡಃ

ಮೂಲ ಶ್ಲೋಕಗಳು, ಶ್ರೀಸತ್ಯಧರ್ಮತೀರ್ಥರ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಸಹಿತ

ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಧರ್ಮತೀರ್ಥರ ವೃಂದಾವನ
ಹೊಳೆಹೊನ್ನೂರು, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ

ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಧರ್ಮತೀರ್ಥ ಸೇವಾವೃಂದ
28, ರಂಗರಾವ್ ರಸ್ತೆ, ಶಂಕರಪುರಂ,
ಬೆಂಗಳೂರು-560 004

ಶ್ರೀಮದ್ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣಮ್
ಸುಂದರಕಾಂಡಃ

ಮೂಲ ಶ್ಲೋಕಗಳು, ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಧರ್ಮತೀರ್ಥರ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಸಹಿತ

ಸಂಪಾದಕರು :

ವಿದ್ವಾನ್ ಕೆ. ಹಯವದನ ಪುರಾಣಿಕರು, M.A.

ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರು, ಶ್ರೀ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞ ವಿದ್ಯಾಪೀಠ (Retd.)

ಬೆಂಗಳೂರು-560 028

ಶ್ರೀಸತ್ಯಧರ್ಮತೀರ್ಥ ಸೇವಾವೃಂದ

28, ರಂಗರಾವ್ ರಸ್ತೆ, ಶಂಕರಪುರಂ, **ಬೆಂಗಳೂರು-560 004**

SRIMADVALMIKI RAMAYANAM—SUNDARA KANDA :
Together with the Tippani of **Sri Sathyadharmatheertha.**

First Edition : **1999**

Editor :
Vidwan Hayavadana Puranik, M.A.,
Principal, Sri Purna Prajna Vidyapeetha (Retd.)
BANGALORE-560 028

Publisher :
N. Narayana Murthy
Sanchalak
Sri Sathyadharmatheertha Seva Vrunda
28, Ranga Rao Road, Shankarapuram
BANGALORE-560 004

Price **Rs. : 70/-**

Printed at :
Subodha Mudranalaya
Chamarajapet, BANGALORE-18.

Parimala Mudranalaya
BANGALORE-560 019
Phone: 6525516

Copies can be had at the residence of the Sanchalak
OR at 116/A Mastivenkatesha Iyengar Street,
Gavipuram Extn., **BANGALORE-560 019.**

ದಿಗ್ವಿಜಯರಾಮೋ ವಿಜಯತೇ

ಆಶೀರ್ವಚನ

ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನೂ ಸನಾತನ ಧರ್ಮವನ್ನೂ ಸುಂದರವಾಗಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವ ಬೋಧಿಸಿರುವ ಗ್ರಂಥರಾಜವೇ, ಆದಿಕವಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಚಿತವಾದ **"ಶ್ರೀಮದ್ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣ"**. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರವಂತರೂ ಸಾಹಿತಿಗಳೂ ವಿಮರ್ಶಕರೂ ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀ ಮನ್ನಾರಾಯಣ ಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ "ಸಂಗ್ರಹ ರಾಮಾಯಣ"ದಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿಗೌಃಪ್ರುನೀಯಾತ್ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಮಹತ್ವವೂ ಫಲದಾಯಕವೂ ಮನೋಹರವೂ ಆದ ಭಾಗವೇ 'ಸುಂದರಕಾಂಡ'. ಈ ಭಾಗವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ಪರಮ ದಯಾಳುಗಳೂ, ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ, ತಪಸ್ವಿಗಳೂ, ವಿಖ್ಯಾತ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರೂ ಆದ ಶ್ರೀ 1008 ಶ್ರೀಮದುತ್ತರಾದಿ ಮಠಾಧೀಶರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಸತ್ಯಧರ್ಮತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಋಷಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಸುಂದರ ಸರಳ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದಿನ ಸಾಧಕರಿಗೆ, ಈ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ, ಸಹಾಯಕವಾಗುವಂತೆ, ಪ್ರೀತ್ಯಾಸ್ಪದರಾದ ವಿದ್ವಾನ್ ಹಯವದನಪುರಾಣಿಕ್ ಕ್ಲಿಷ್ಟಕರ ಸಂಪಾದಕತ್ವದ ಜೊತೆಗೆ, ಈ ಎರಡೂ ಗ್ರಂಥಗಳ ಸಾರವನ್ನು ತಿಳಿಗನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವಿದ್ವತ್ಪೂರ್ಣ ಉಪೋದ್ಘಾತದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತವಾಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ನಮ್ಮ ಪ್ರಿಯ ಶಿಷ್ಯರಾದ ನವರತ್ನ ನಾರಾಯಣ ಮೂರ್ತಿಯವರು, ಶ್ರೀಸತ್ಯಧರ್ಮತೀರ್ಥ ಸೇವಾವೃಂದದ ಪರವಾಗಿ, ಮುದ್ರಿಸಿ, ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿರುವುದು ನಮಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಗಿದೆ. ಸೇವಾವೃಂದದವರಿಗೂ, ಸಂಪಾದಕರಿಗೂ ಜ್ಞಾನ, ಭಕ್ತಿ, ವೈರಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಇತೋಪ್ಯತಿಶಯವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು, ಇವರಿಂದ ಇನ್ನು ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹೊರಬರಲಿ ಎಂದು ನಮ್ಮ ಉಪಾಸ್ಯ ಮೂರ್ತಿ ಶ್ರೀ ಮೂಲರಾಮಚಂದ್ರದೇವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಇತಿ ನಾರಾಯಣ ಸ್ಮರಣೆಗಳು

ಶ್ರೀ 1008 ಶ್ರೀಸತ್ಯಧರ್ಮತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಚರಣರು

ಗುರುವರ್ಯರ ಆಶೀರ್ವಚನ

ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ, ಪ್ರಮುಖವಾದ ಮಹಾನ್ ಗ್ರಂಥಗಳೆಂದರೆ ಸ್ವತಃ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ವೇದವ್ಯಾಸರ ರೂಪದಿಂದ ಬರೆದ ಮಹಾಭಾರತ ಹಾಗೂ ಆದಿಕವಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಬರೆದ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ. ರಾಮಾಯಣ ಅಂದಿನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ಇಂದಿನ ನಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅತೀಹತ್ತಿರವಾಗಿದೆ. ಸುಂದರವಾದ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ "ಸುಂದರಕಾಂಡ" ಭಾಗವೂ ಅತಿಸುಂದರ.

ಈ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಈ ನಮ್ಮ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ವಿರಾಜಮಾನರಾಗಿ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು, ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಧರ್ಮತೀರ್ಥರು ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಇದರ ಕನ್ನಡೀಕರಣವು ನಮಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತ್ಯಾಸ್ಪದರಾದ, ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಶ್ರೀ ಹಯವದನ ಪುರಾಣಿಕರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಕೇಳಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಮುದ್ರಣಕಾರ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀ ನವರತ್ನ ನಾರಾಯಣಮೂರ್ತಿಯವರು ಶ್ರೀಸತ್ಯಧರ್ಮತೀರ್ಥ ಸೇವಾವೃಂದದಿಂದ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವುದು ಪ್ರಶಂಸನೀಯ ವಿಷಯ. ಇದರ ಸದುಪಯೋಗ ಎಲ್ಲ ಶ್ರೋತೃಗಳಿಗೂ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ.

ಅನುವಾದಕರಿಗೆ, ಮುದ್ರಕರಿಗೆ, ಓದುಗರಿಗೆ ಇತೋಪ್ಯತಿಶಯವಾದ ಜ್ಞಾನ-ಭಕ್ತಿ-ವೈರಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲೆಂದು ನಮ್ಮ ಉಪಾಸ್ಯ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ಮೂಲ ರಾಮಚಂದ್ರಾಭಿನ್ನ ದಿಗ್ವಿಜಯರಾಮಚಂದ್ರ ದೇವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇತಿ ನಾರಾಯಣ ಸ್ಮರಣೆಗಳು
ಶ್ರೀಸತ್ಯಾತ್ಮತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು
ಶ್ರೀಮದುತ್ತರಾಧಿಮಠ

ಅರಿಕೆ

ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ, ಶ್ರೀಮದುತ್ತರಾದಿಮಠದ ಸರ್ವಜ್ಞ ಪೀಠವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಧರ್ಮತೀರ್ಥರು, ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಪೀಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೇಳನೆಯ ಮಹಿಮಾವಂತರು. ಇವರ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ. 1797-1830. ಈ ಮಹಾನುಭಾವರು ವೇದಾಂತ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ಇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ದಾಮಪಂಡಿತ ರಾಗಿದ್ದುದಲ್ಲದೆ, ಸ್ವತಃ ಆ ಪ್ರಾಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ವತ್ಪೂರ್ಣ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಕೀರ್ತಿವಂತ ರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀಪಾದರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನಾದರು ಆಯ್ದು, ನುರಿತ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಿಸಿ, ಸುಲಭ ದರದಲ್ಲಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಹಂಚಬೇಕೆಂಬ ಸದುದ್ದೇಶದಿಂದ, ಹದಿಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಕಟನಾ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸೇವಾವೃಂದವು ಕೈಗೊಂಡಿತು. ಇದುವರೆಗೆ ಶ್ರೀಪಾದರ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಸೇವಾವೃಂದವು ಎಂಟು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ, ಉಪಯುಕ್ತತೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆಯ್ದ ಕೆಲವು ಶ್ರೀಚರಣರ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ. ಈ ಸಾಧನೆಗೆ ಕಾರಣರಾದವರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಅನುವಾದಿಸಿದ ವಿದ್ವಾಂಸರು, ದಾನಿಗಳು ಹಾಗೂ ಅಭಿಮಾನಿ ವಾಚಕವೃಂದ.

ಸುಂದರಕಾಂಡದ ಪ್ರಕಟನಾ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಮಹನೀಯರು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಹಕಾರ, ಸಹಾನುಭೂತಿ ಹಾಗೂ ಸಹಾಯವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಪರಮಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಮೋದತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಈ ಸಾಹಸಕಾರ್ಯ ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅಭಿನಂದಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಯ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ದಾರಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರೊ. ವ್ಯಾಸನಕೆರೆ ಪ್ರಭಂಜನಾಚಾರ್ಯರು ಹಾಗೂ ಮೈಸೂರಿನ ಪ್ರಾಚ್ಯವಿದ್ಯಾ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಟಿಪ್ಪಣಿಯ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒದಗಿಸಿ ಕೊಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಸಹಕಾರ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಹಲವು ಸದಸ್ಯರು, ಉದಾರಹಸ್ತದಿಂದ, ಧನಸಹಾಯ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಗ್ರಂಥ ಸಂಪಾದನಾ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಎಡರು ತೊಡರುಗಳು ಬಂದರೂ, ಅವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಂಡು ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಕೈ ಹಿಡಿದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಸಂಪಾದಕರಿಗೂ ಹಾಗೂ ಅವರ ಕೆಲವು ನೆಚ್ಚಿನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೂ ಸಂಘವು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಮುದ್ರಣಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅಂದವಾಗಿ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಸುಬೋಧ ಮುದ್ರಣಾಲಯದವರಿಗೂ, ಪರಿಮಳ ಮುದ್ರಣಾಲಯದವರಿಗೂ ಸೇವಾವೃಂದವು ಆಭಾರಿ ಯಾಗಿದೆ.

ನವರತ್ನ ನಾರಾಯಣಮೂರ್ತಿ

ಬೆಂಗಳೂರು-560 004 ಸಂಚಾಲಕ, ಶ್ರೀಸತ್ಯಧರ್ಮತೀರ್ಥ ಸೇವಾವೃಂದ

ಉಪೋದ್ಘಾತ

ರಾಮಾಯಣದ ಪ್ರಾಚೀನತೆ:

ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತಗಳು ನಮ್ಮ ಜನಾಂಗದ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹಸನುಗೊಳಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಆರ್ಷಕಾವ್ಯಗಳು. ಜನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಸೇರಿದ್ದು ಸುಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ ಮಹಾ ಕಾವ್ಯ ಗಳು. ಈ ದೇಶದ ಎಲ್ಲೆಗಳನ್ನೂ ದಾಟಿ ಪರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾನಾ ರೂಪಗಳನ್ನು ತಾಳಿ ಇಂದಿಗೂ ಚಿರನೂತನವಾಗಿದ್ದು ಹಚ್ಚ ಹಸುರಾಗಿ ಮೆರೆವ, ದಿವ್ಯಕೃತಿಗಳು. ಇಂಡೋನೇಷಿಯಾ, ಬಾಲಿ, ಜಾವಾ, ಇಂಡೋಚೀನ, ಸಯಾಮ, ಲಾವಾ, ಚೀನ, ಟಿಬೇಟ, ತುರ್ಕಿಸ್ತಾನ ಮುಂತಾದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ದೇಶ ಭಾಷೆಗಳ ಉಡುಪನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಲಾಸ್ಯವಾಡುತ್ತಿದೆ. ರಾಮಾಯಣದ ಕಥೆ. ನೃತ್ಯನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಕಣ್ಮನಗಳನ್ನು ತಣಿಸುತ್ತಿದೆ.

ವೈದಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಮ ಸೀತೆ ಜನಕ ದಶರಥ ನಾಮಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ರಾಮಾಯಣ ಹೀಗೆ ಬರುತ್ತದೆ:—

ಭದ್ರೋ ಭದ್ರಯಾ ಸಚಮಾನ ಆಗಾತ್
ಸ್ವಸಾರಂ ಜಾರೋ ಅಭ್ಯೇತಿ ಪಶ್ಚಾತ್
ಸುಪ್ರಕೇತೈರ್ದ್ಯುಭಿರಗ್ನಿರ್ವಿತಿಷ್ಠಾದ್
ಉಶದ್ಭಿರ್ವರ್ಣೈರಭಿ ರಾಮಮಾರಾತ್ (ಋ. 10.3.3.)

"ಶ್ರೀರಾಮ ಸೀತೆಯೊಡನೆ ಕಾಡಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಸ್ತ್ರೀಲಂಪಟನಾದ ರಾವಣ ಕಪಟದಿಂದ ಬಂದು ಸೀತೆಯನ್ನು ಕದ್ದೊಯ್ದ. ಆಗ ಶ್ರೀರಾಮ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಲಂಕೆಯ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಉಜ್ವಲ ಪರಾಕ್ರಮ ತೋರಿ ನಿಂತು ರಾವಣನನ್ನು ಕೊಂದು ಸೀತೆಯನ್ನು ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿಸಿದಾಗ ಅಗ್ನಿ ರಾಮನ ಮುಂದೆ ಪರಿಶುದ್ಧಳಾದ ಸೀತೆಯನ್ನು ತಂದಿತ್ತ."

ಪದಂ ಯದ್ವಿಷ್ಣೋರುಪಮಂ ನಿಧಾಯಿ
ತೇನ ಪಾಸಿ ಗುಹ್ಯಂ ನಾಮ ಗೋನಾಂ

'ಶಿವನೆ, ನೀನು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪಾದಕಮಲವನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು

ಗೋಪ್ಯವಾದ ನಾಮವನ್ನು ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಜತನ ಮಾಡಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವಿ.'— ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಗುಣಗಾನವಿದೆ. ರಾಮನಾಮ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ, ನಿಜ. ಆದರೆ ಪದ್ಮಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೇ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ರೂಪವಾಗಿ ಹೊರಟಂತಿರುವ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಪಾಯಂ ಪಾಯಂ ಶ್ರುತಿ ಚುಲುಕಿತಂ ರಾಮನಾಮಾಮೃತಂ ಯತ್
ಧ್ಯಾಯಂ ಧ್ಯಾಯಂ ಮನಸಿ ಸತತಂ ಬ್ರಹ್ಮ ತತ್ ತಾರಕಾಖ್ಯಂ
ಜಾಪಂ ಜಾಪಂ ಪ್ರಕೃತಿವಿಕೃತೌ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಕರ್ಣಮೂಲೇ
ವೀಥ್ಯಾಂ ವೀಥ್ಯಾಮಟತಿ ಜಟಿಲಃ ಕೋऽಪಿ ಕಾಶೀನಿವಾಸೀ ॥

'ಕಿವಿಗಳೆಂಬ ಬೊಗಸೆಗಳಿಂದ ಎತ್ತಿ ರಾಮನಾಮಾಮೃತರಸವನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಾರಕ ಬ್ರಹ್ಮನೆನಿಸಿದ ಆ ರಾಮನನ್ನೆ ಸದಾ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ, ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಪ್ರಾಣೋತ್ಕ್ರಮಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ರಾಮಮಂತ್ರ ಉಸುರುತ್ತ ಕಾಶಿಯ ಬೀದಿ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ, 'ಜಟಾಧಾರಿ ಶಿವ.' ಇದರಿಂದ ಋಗ್ವೇದ ಹೇಳುವ ಗೋಪ್ಯವಾದ ನಾಮ ರಾಮನಾಮವೆ ಇರಬೇಕು.

ರಾಮತಾಪಿನೀ ಉಪನಿಷತ್ ಅಥವಾ ರಾಮೋಪನಿಷತ್ ಎಂದು ಉಪನಿಷತ್ತೇ ಇದೆ.

ಯಜುರ್ವೇದದ ಶತರುದ್ರೀಯ ಶತಕೋಟಿರಾಮಾಯಣಕ್ಕೆ ಮೂಲವೆನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಧರ್ಮತೀರ್ಥರು ಅದಕ್ಕೆ ರಾಮಾಯಣ ಪರವಾಗಿ ಅಪೂರ್ವವ್ಯಾಖ್ಯೆ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ರಾಮಕಥೆಯ ವಿಸ್ತಾರ

ಶ್ರೀಹರಿ ಹಯಗ್ರೀವರೂಪದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆದಿಕಾಲದಲ್ಲಿಯೆ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಶತಕೋಟಿಗ್ರಂಥಾತ್ಮಕವಾದ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದನೆಂದು ಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಗ್ರಂಥವೆಂದರೆ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಅಕ್ಷರಗಳು.

ಚರಿತಂ ರಘುನಾಥಸ್ಯ ಶತಕೋಟಿ ಪ್ರವಿಸ್ತರಂ ।
ಏಕೈಕಮಕ್ಷರಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಮಹಾಪಾತಕನಾಶನಂ ॥

ಅಂದಿನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದ್ದ ಈ ಮೂಲ ರಾಮಾಯಣ ವನ್ನೇ ಅದು ಕಾಲ ಬಲದಿಂದ ಲುಪ್ತವಾದಾಗ ಹಯಗ್ರೀವಾವತಾರದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ ರಚಿಸಿಕೊಟ್ಟ. ಅದನ್ನೆ ತ್ರೇತಾಯುಗದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಇಂದಿಗೆ ಸುಮಾರು

ಹನ್ನೆರಡು ಲಕ್ಷ ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಹನುಮಂತನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ—

ಋತಸ್ಯ ಧೇನಾ ಅನಯಂತ ಸಸ್ರುತಃ ।—ಬಳಿತ್ಥಾ ಸೂಕ್ತ

'ಶ್ರೀರಾಮನ ಮುಖದಿಂದ ಹರಿದು ಬಂದ ಅಮೃತರಸಮಯವಾದ ರಾಮಾಯಣ ಕಾವ್ಯಧಾರೆಯನ್ನು ಹನುಮಂತ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹರಿಸಿದ.' ಇಲ್ಲಿ 'ಧೇನಾಃ' ಎಂದು ಬಹುವಚನ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾಗಿದ್ದು ರಾಮಾಯಣ ಶತಕೋಟಿ ವಿಸ್ತರ ಎಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಋಗ್ವೇದ ಯಜುರ್ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಅಥರ್ವವೇದದಲ್ಲಿಯೂ ರಾಮಾಯಣವಿದೆ. ಸೀತೆ ಅಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯ ಅಧಿಷ್ಠಾತ್ರಿದೇವಿ. ಗೃಹ್ಯಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ 'ಸೀತೆ' ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು. ಮುಂದೆ ನೇಗಿಲ ತುದಿಗೆ ಈ ಹೆಸರು ಪ್ರಚಲಿತವಾಯಿತು. ನೇಗಿಲ ತುದಿಯಿಂದ ಉತ್ತ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯ ಅವತಾರವೂ ಆಯಿತು.

ಹೀಗೆ ಮೂಲ ರಾಮಾಯಣ ಮೂಲ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದು ವೈದಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವೆ ಆಗಿದ್ದರೂ ಹನುಮಂತನಿಂದ ಪುನಃ ಪ್ರಚಾರವಾದರೂ ಬಹಳ ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ನಾರದರ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಕೊಟ್ಟ. ಇದು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿಯೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ನಾರದರಿಂದ ಪೂರ್ತಿ ಮೂಲ ರಾಮಾಯಣ ಕಥೆಯನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಏಳುಕಾಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಐನೂರು ಸರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದನೆಂದಿದೆ.

ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣದ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ

ಈ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣ ಸಕಲ ವೈದಿಕರಿಗೂ ಮಾನ್ಯವಾದ ಗ್ರಂಥ. ಶ್ರೀ ವಿಜಯೀಂದ್ರತೀರ್ಥರು ನ್ಯಾಯಮೌಕ್ತಿಕಮಾಲಾದ ಶೈವಸರ್ವಸ್ವ ಖಂಡನದಲ್ಲಿ—

ವಾಲ್ಮೀಕಿಪ್ರೋಕ್ತೇ ಸರ್ವವೈದಿಕ ಪರಿಗೃಹೀತೇ ರಾಮಾಯಣೇ.... ॥

ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ—

ವಾಲ್ಮೀಕೇರ್ಗೌಃ ಪುನೀಯಾನ್ನಃ ।

'ವಾಲ್ಮೀಕಿ ವಚನ ನಮ್ಮನ್ನು ಪುನೀತರನ್ನಾಗಿಸಲಿ' ಎಂದು ಸಂಗ್ರಹ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣ ಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣವೆ ಹೇಳುವಂತೆ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣ ಕಾಲದವ. ದಶರಥನ ಆಪ್ತಮಿತ್ರ. ಗರ್ಭಿಣಿ ಸೀತೆಯನ್ನು ತನ್ನಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಲವಕುಶರ ಜನನದಿಂದಾರಂಭಿಸಿ ಅವರ ಲಾಲನೆ ಪೋಷಣೆ ಗೈದು ತನ್ನ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಅವರಿಂದ ಹಾಡಿಸಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ರಾಮನ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡ ಮಹಾತ್ಮ. ಅವನ ಕಾವ್ಯ ಆದಿಕಾವ್ಯ, ಅವನು ಆದಿಕವಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ರಾಮಾಯಣದ ಪ್ರಚಾರ

ಮುಂದೆ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ರಾಮೋಪಾಖ್ಯಾನ ಬಂದಿತು. ಮಹಾಭಾರತಾಂತರ್ಗತವಾದ ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮ ರಾಮನಾಮದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೆಂದು ಪದ್ಮಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಶಿವ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಸಹಸ್ರನಾಮತಸ್ತುಲ್ಯಂ ರಾಮನಾಮ ವರಾನನೇ ॥

ಪದ್ಮ, ಭಾಗವತ, ವಿಷ್ಣು, ವಾಯು, ಗರುಡ, ಅಗ್ನಿ, ಕೂರ್ಮ, ಲಿಂಗ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ, ಸ್ಕಂದ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ರಾಮಕಥೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಇವಲ್ಲದೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ರಾಮಾಯಣ, ಆನಂದ ರಾಮಾಯಣ, ವಾಸಿಷ್ಠ ರಾಮಾಯಣ. ಶೇಷರಾಮಾಯಣ, ಅದ್ಭುತ ರಾಮಾಯಣ ಮುಂತಾದುವು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಬಂದುವು. ಹಿಂದಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮಚರಿತ ಮಾನಸ, ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಕಂಬರಾಮಾಯಣ, ಬಂಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೃತ್ತಿವಾಸ ರಾಮಾಯಣ, ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ದ್ವಿಪದಿ ರಾಮಾಯಣ, ಮಲೆಯಾಳಧಲ್ಲಿ ರಾಮಚರಿತ, ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಭಾವಾರ್ಥರಾಮಾಯಣ, ಉಡಿಯಾಽಲ್ಲಿ ಬಲರಾಮದಾಸ ರಾಮಾಯಣ, ಅಸ್ಸಾಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಧವ ಕಂಲಿ ರಾಮಾಯಣಗಳು ಬಂದುವು.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕುಮಾರ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ತೊರವೆ ರಾಮಾಯಣ, ವೆಂಕಾಮಾತ್ಯನ ರಾಮಾಯಣ, ಕೌಶಿಕ ರಾಮಾಯಣ, ಮುದ್ದಣನ ಅದ್ಭುತ ರಾಮಾಯಣ, ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ, ರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಗಳು, ಕನಕದಾಸರ ರಾಮಧಾನ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ, ತಿಪ್ಪಣಾಚಾರ್ಯನ ಹನುಮದ್ವಿಲಾಸ, ಕುವೆಂಪುವಿನ ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನ ಮುಂತಾದುವು ಬಂದುವು.

ಮಧ್ವರಾಮಾಯಣ

ಈ ಎಲ್ಲ ರಾಮಾಯಣಗಳಲ್ಲಿ ಕಥೆ ಒಂದೇ ತೆರನಾಗಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಾಗಿವೆ. ರಾಮಾಯಣವನ್ನಾಧರಿಸಿ ರಚಿತವಾದ ಕಾವ್ಯ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿಕಲ್ಪನೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಬಹಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳೆ ಆಗಿವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಭಾಸ ಕಾಲಿದಾಸಾದಿ ಕವಿಗಳು ರಾಮಕಥೆಯನ್ನು ವಸ್ತುವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಜೈನಪರಂಪರೆಯ ರಾಮಚಂದ್ರಚರಿತ ಪುರಾಣ, ಕುಮುದೇಂದು ರಾಮಾಯಣ, ಜಿನ ರಾಮಾಯಣ, ರಾಮ ವಿಜಯಕಾವ್ಯ, ರಾಮಕಥಾವತಾರ, ಚಾವುಂಡ ರಾಯ ಪುರಾಣ ಮುಂತಾದ ರಾಮಕಥೆಗಳಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿ ರಾಮಕಥೆ, ಬಹಳಷ್ಟು ಮಾರ್ಪಾಡು ಹೊಂದಿದೆ. ರಾವಣನಿಗೆ ಹತ್ತು ತಲೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ರಾವಣನನ್ನು ರಾಮ ಕೊಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಸೀತೆ ರಾವಣನ ಮಗಳು, ಅವಳಿಗೆ ಅಗ್ನಿಪರೀಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲ, ಕೊನೆಗೆ ಜಿನ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾಳೆ ಎಂದೆಲ್ಲ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಾಗಿವೆ. ಪಾಲಿಭಾಷೆಯ ಬೌದ್ಧಜಾತಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ರಾಮಕಥೆ ವ್ಯತಸ್ತವಾಗಿದೆ. ಯಕ್ಷಗಾನ ಬಯಲಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಗದ ಸಂಧಾನ, ರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ, ಸೇತು ಬಂಧನ, ರಾವಣವಧೆ, ವಾಲಿ-ಸುಗ್ರೀವರ ಕಾಳಗ, ಸೀತಾ ಕಲ್ಯಾಣ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಮೂಲಕ ರಾಮಕಥೆ ನಾನಾ ರೂಪ ತಾಳಿದೆ. ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ತಿಣುಕಿದನು ಫಣಿರಾಯ ರಾಮಾಯಣದ ಕವಿಗಳ ಭಾರದಲಿ
ತಂತಿಣಿಯ ರಘುವರ ಚರಿತೆಯಲಿ ಕಾಲಿಡಲು ತೆರಪಿಲ್ಲ ।

ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಾದಿ ಭೇದದಿಂದ ಬಂದಿರಬಹುದೆಂದು ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ,

ಋತೇ ತು ಪಾಂಡವ ಕಥಾಂ ಕಾರ್ಷ್ಣಂ ರಾಮಾಯಣಂ ತಥಾ....
... ಕಲ್ಪಾದಿಭೇದತಃ ಕಥಾಭೇದಸ್ತು ವಿಜ್ಞೇಯಃ । (ಭಾಗ. ತಾ. 4.2.52)

ಎಂದು ಭಾಗವತ ತಾತ್ಪರ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ವಾರಾಹ ವಚನದಂತೆ ರಾಮಾಯಣ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಾದಿ ಭೇದದಿಂದ ವಿರೋಧ ಪರಿಹಾರ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರಿಂದ ವಾಸ್ತವ ದಲ್ಲಿ ರಾಮಕಥೆ ಹೇಗಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಮೂಲ ರಾಮಾಯಣ ದಿಂದಲೂ ಸ್ವತಃ ಹನುಮದವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಡೆದ ಸ್ವಾನುಭವದಿಂದಲೂ ನಿರ್ಣಯಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ, ಮಹಾಭಾರತ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯದಲ್ಲೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಮೂರರಿಂದ

ಒಂಬತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯದವರೆಗೆ ರಾಮಾಯಣನಿರ್ಣಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಮಧ್ವರಾಮಾಯಣವೆನ್ನಬಹುದು.

ಇದರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣ ಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯರು ಸಂಗ್ರಹರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣ ಅಮರ ಕಾವ್ಯ

ಎಲ್ಲ ಕವಿಗಳಿಗೂ ನಾಟಕಕಾರರಿಗೂ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಸೆಲೆ ಎನಿಸಿದುದು ಅಮರ ಕಾವ್ಯ ಕೃತಿಯಾದ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣ. ಅದೊಂದು ಹಸು. ಅದರ ಹಾಲುಂಡು ಪುಷ್ಟವಾದ ಕರುಗಳೆ ಎಲ್ಲ ಕವಿಗಳು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯರು—

ಯದ್‌ದುಗ್ಧಮುಪಜೀವಂತಿ ಕವಯಸ್ತರ್ಣಕಾ ಇವ

ಚಂಪು ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಭೋಜ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಮಧುಮಯ ಭಣಿತೀನಾಂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶೀ ಮಹರ್ಷಿಃ ।

'ಮಧುರ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಗೆಲ್ಲ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕನಾದ ಮಹರ್ಷಿಯೆ ವಾಲ್ಮೀಕಿ'. ವಾಲ್ಮೀಕಿ ತಾನೆ, ಎಲ್ಲ ಕಾವ್ಯ ನಾಟಕಗಳಿಗೂ ನಾಯಕನೆನಿಸುವ ಯಶೋಭಾಜನನಾದ ಪುರುಷ ಶ್ರೀರಾಮ ಎಂದಿದ್ದುಂಟು—

ನ ಹ್ಯನ್ಯೋಽರ್ಹತಿ ಕಾವ್ಯಾನಾಂ ಯಶೋಭಾಗ್ ರಾಘವಾದೃತೇ
(ವಾ.ರಾ. ಉ. 98-18

'ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಟ್ಟಗಳು ನದಿಗಳು ಇರುವಷ್ಟು ಕಾಲವೂ ರಾಮಾಯಣ ಕಥೆ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ, ಎಂದು ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ ವಾಲ್ಮೀಕಿಗೆ ವರ ನೀಡಿದುದರ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ—

ಯಾವತ್ ಸ್ಥಾಸ್ಯಂತಿ ಗಿರಯಃ ಸರಿತಶ್ಚ ಮಹೀತಲೇ ।
ತಾವದ್ ರಾಮಾಯಣಕಥಾ ಲೋಕೇಷು ಪ್ರಚರಿಷ್ಯತಿ ॥

ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಜೀವನ

ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಜೀವನ ವೃತ್ತಾಂತದ ಬಗ್ಗೆ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಸಿಗುತ್ತದೆ—

'ಪ್ರಚೇತಸೋಽಹಂ ದಶಮಃ ಪುತ್ರೋ ರಾಘವನಂದನ । (ಉ. 96-19)

'ರಾಮ, ನಾನು ಪ್ರಚೇತಸನ ಹತ್ತನೆ ಮಗ'ಎಂದು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪ್ರಚೇತಸ ಯಾರು? ವರುಣನೆ? ಹಾಗೇ ಕೆವರು ಗ್ರಹಿಸಿದುದುಂಟು. ಆದರೆ ಸ್ಕಂದ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಗಳು ಬಂದಿವೆ—

'ಭೃಗುವಂಶದ ಓರ್ವ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. (ರಾಮಾಯಣ ಹೇಳುವಂತೆ ಪ್ರಚೇತಸ ಇವನೆ ಇರಬಹುದು.) ಈತನ ಮಗ ಅಗ್ನಿಶರ್ಮ. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಈತ ವೇದಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಅನಾವೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತಂದೆ ತಾಯಿ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ವನವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಬೇಡರ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಹಿಂಸಾವೃತ್ತಿಗೆ ಇಳಿದ. ದರೋಡೆಗೂ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ.

ಒಮ್ಮೆ ಆ ದಾರಿಯಾಗಿ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳನ್ನೂ ಈತ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ, ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿದ. ಅತ್ರಿಮುನಿ ಕೇಳಿದರು, 'ಅಯ್ಯ, ನೀನು ಮಾಡುವ ಈ ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳ ಫಲವನ್ನು ನಿನ್ನೊಂದಿಗೆ ಉಣಲು ನಿನ್ನವರು ಯಾರಾದರೂ ಸಿದ್ಧರಿರುವರೆ, ಕೇಳಿ ನೋಡು.' ಆತ ಕುತೂಹಲಗೊಂಡು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ ತಿಳಿಯಿತು, ಯಾರೂ ಸಿದ್ಧರಿಲ್ಲ ಎಂದು. ಆಗ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಓಡಿ ಬಂದು ಮುನಿಯ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದ. ಅವನಿಂದ ಒಂದು ಮಂತ್ರ ಉಪದೇಶ ಪಡೆದು ತಪಗೈದ. ಆಗ ಅವನ ಮೈಮೇಲೆ ಹುತ್ತ ಬೆಳೆಯಿತು. ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳೆ ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ ಬಂದರು. ಹುತ್ತದೊಳಗಿದ್ದ ಅಗ್ನಿಶರ್ಮನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿದರು. 'ವಲ್ಮೀಕ'ದಿಂದ ಅಂದರೆ ಹುತ್ತದಿಂದ ಎದ್ದು ಬಂದನೆಂದು 'ವಾಲ್ಮೀಕಿ' ಎಂಬ ಹೊಸ ಹೆಸರಿಂದ ಕರೆದರು. ಶಿವನನ್ನಾರಾಧಿಸಲು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಅವನು ವಾಲ್ಮೀಕೇಶ್ವರನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದ. ಕವಿತ್ವ ಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಿ ರಾಮಾಯಣ ರಚಿಸಿದ.

ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಕನ್ನಡಿಗನೆ?

ಈ ಕಥೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿಯೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅತ್ರಿಮುನಿ. ಅಗ್ನಿಶರ್ಮನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಮಂತ್ರ ಯಾವುದೆಂದೂ ಹೇಳಿದೆ. ಅದು ವ್ಯತ್ಯಸ್ತಾಕ್ಷರ ರಾಮಮಂತ್ರ, ಅಂದರೆ 'ಮರಾ' ಎಂದು—

ಏಕಾಗ್ರ ಮನಸಾತ್ರೈವ ಮರೇತಿ ಜಪ ಸರ್ವದಾ।

'ಮರ' ಎಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ಸತ್ತುಹೋಗು' ಎಂದರ್ಥ. ಅದು ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘವಾಗಿ 'ಮರಾ' ಎಂದಾಯಿತು. ಬೇಡನಾಗಿ ಪ್ರಾಣಿ ಹಿಂಸಾ

ನಿರತನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಈ ಶಬ್ದೋಚ್ಚಾರಣೆ ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವುದು ಶಕ್ಯವಿದ್ದಿತೆಂದೇ, ಮುನಿಗಳು ಅದನ್ನೇ ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದರು. ಆದರಿಂದ ಆತ 'ಮರಾ, ಮರಾ' ಎಂದು ಜಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅದು ರಾಮ ಮಂತ್ರ ಜಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಮರ ಮರ ಎನ್ನುತ್ತ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಶ್ರೀರಾಮನ ಅನುಗ್ರಹ ಲಭಿಸಿತು.

'ಮರ' ಎಂದರೆ ಕನ್ನಡ ತಮಿಳು ಮುಂತಾದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ವೃಕ್ಷ ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೆ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಂತ್ರಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿದನೆಂದೂ ಆದರಿಂದ ಆತ ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದವ, ಪ್ರಾಯಶಃ ಕನ್ನಡಿಗನೆಂದೂ ಕೆಲವರು ನಂಬಿದ್ದುಂಟು. ಪುರಂದರ ದಾಸರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ—

ಆ ಮರ ಈ ಮರ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ
ರಾಮ ರಾಮ ಎಂಬ ನಾಮವೆ ಕಾಯ್ತೋ ।

ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಇದಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ 'ಸತ್ತು ಹೋಗು' ಎನ್ನಲು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶಬ್ದ 'ಮ್ರಿಯಸ್ವ' ಎಂದು. ಮೃಧಾತುವಿನ ಕ್ರಿಯಾಪದ ರೂಪ ಮ್ರಿಯಸ್ವ ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ,

ರಾಜಪುತ್ರ ಚಿರಂ ಜೀವ ಮಾಜೀವ ಋಷಿ ಪುತ್ರಕ ।
ಜೀವ ವಾ ಮರ ವಾ ಸಾಧೋ ವ್ಯಾಧ ಮಾ ಜೀವ ಮಾ ಮರ ॥

'ರಾಜಕುಮಾರ, ನೀನು ಬಹುಕಾಲ ಬಾಳು,' (ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಕರ್ಮಾನು ಸಾರ ಒಳ್ಳೆಯ ಸುಖ ಪಡುತ್ತಿರುವೆ. ಜೊತೆಗೆ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿರು ವುದರಿಂದ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಸುಖ ನಿಶ್ಚಿತ. ಆದರಿಂದ ಚಿರಕಾಲ ಬಾಳು.)

'ಋಷಿ ಕುಮಾರ, ನೀನು ಬದುಕಿರಬೇಡ.' (ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಬರಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿ. ಒಂದಿಷ್ಟೂ ಸುಖವಿಲ್ಲ. ಬೇಗನೆ ಸತ್ತು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಸುಖಪಡು.)

'ಸಾಧುವೆ, ನೀನು ಬದುಕಿರು ಅಥವಾ ಸತ್ತುಹೋಗು. ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಏನೂ ವಿಶೇಷವಿಲ್ಲ' (ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹಿತವನ್ನೆ ಬಯಸಿ ಎಲ್ಲರ ಪ್ರೀತಿ ಪಾತ್ರನಾಗಿ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಸುಖದ ಬಾಳನ್ನು ನಡೆಸುವಿ. ಪುಣ್ಯಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಸುಖವನ್ನೆಪಡುವೆ.)

'ಬೇಡನೆ, ನೀನು ಬದುಕಲೂ ಬೇಡ ಸಾಯಲೂ ಬೇಡ' (ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಪಾಪದಿಂದ ಬೇಡನಾಗಿ ಕಷ್ಟದ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವಿ. ಆದರಿಂದ ಬದುಕಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಪರಲೋಕಸಾಧನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರಿಂದ ಸತ್ತರೂ ಸುಖವಿಲ್ಲ.'

ಈ ಸುಭಾಷಿತದಲ್ಲಿ ಸತ್ತು ಹೋಗೆನ್ನುವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ಮರ' ಎಂದೇ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗವಿದೆ. ಆದರಿಂದ 'ಮರ' ಎಂಬ ಧಾತುವನ್ನು ಭ್ವಾದಿ ಗಣದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು 'ಮರ' ಶಬ್ದ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಭ್ವಾದಿ ಆಕೃತಿ ಗಣ. ಗಣ ಪಾಠವೂ ಬಾಹುಲಕವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ ವೈಯಾಕರಣರು. ಅಂತೂ 'ಮರ' ಶಬ್ದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಒಂದು ಸಾಧು ಶಬ್ದವೆ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಶಬ್ದವನ್ನು ನಿಷ್ಪಾದಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಆಶ್ರಮ ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿತ್ತೆಂದೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಸೀತೆಯನ್ನು ರಾಮ ಕಳಿಸಿದನೆಂದೂ ರಾಮಾಯಣವೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಅವನು ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದವನಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಪುರಂದರದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿಯೂ 'ಆ:! ಮರ' 'ಈ! ಮರ' ಎಂದು ಸದಾ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಬೇಡನಿಗೆ ಹಾಗೇ ಜಪಿಸಲು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದರು. 'ಆ:' 'ಈ' ಎಂಬ ಅವ್ಯಯಗಳು ಕ್ರೋಧವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಆದರಿಂದ ಅವೂ ಕನ್ನಡವೇ ಆಗ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಕುಲ:

'ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಬೇಡರ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವ. ಕಳ್ಳರ ಸಹವಾಸಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ದಾರಿ ಹೋಕರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬಡಿದು ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡಿ ಹೊಟ್ಟೆಹೊರೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಒಂದು ದಿನ ನಾರದರು ಅವನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಾಗ ಅವರು ಕನಿಕರದಿಂದ ಅವನ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಅವನ ತಿಳಿವಳಿಕೆಗೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟರು. ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಉಂಟು ಮಾಡಿದರು. ಒಂದು ಮರವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಇದನ್ನು ನಂಬಿ ಜಪಿಸು ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಅವನು ಮರಾ ಮರಾ ಎಂದು ಜಪಿಸುತ್ತ ರಾಮ-ರಾಮ ಎನ್ನತೊಡಗಿದ. ಆದರಿಂದ ರಾಮ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದ. ಬಳಿಕ ಆತ ರಾಮಾಯಣ ಬರೆದ. ವಾಲ್ಮೀಕಿ ನಾರದರು ಮಾತಾಡಿದ್ದು ಯಾವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ? ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಾದರೆ ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಮರ ಎಂಬ ಪರ್ಯಾಯ ಪದವಿಲ್ಲ. ಅದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇದೆ, ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಇದೆ.

ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ವಾಲ್ಮೀಕಿ ನಾರದರು ಕನ್ನಡಿಗರೊ, ತಮಿಳರೊ? ಕಥೆಯನ್ನು ಕಥೆ ಎಂದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಿಡಬಹುದು.'

—ಹೀಗೆ ವಿಮರ್ಶಕರು 'ಕಥೆ' ಹೇಳಿ ಕಥೆ ಎಂದು ಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ! ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸ್ಕಂದಪುರಾಣ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ರಾಮಾಯಣ ವಚನಗಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ನಾವೂ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತೇವೆ. ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ, ಬದುಕಿದ್ದು ಬೇಡನಾಗಿ. ಜಪಿಸಿದ್ದು ಸಂಸ್ಕೃತದ 'ಮರ'ವನ್ನು! ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಆಡುಭಾಷೆಯಾಗಿತ್ತು!

ಮಾ ನಿಷಾದ

ತಮಸಾ ನದೀತೀರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮರದಲ್ಲಿ ಕ್ರೌಂಚ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಜೋಡಿ ನಲಿಯುತ್ತಿತ್ತು. 'ಚಾರು ನಿಸ್ವನ'ವಾಗಿದ್ದ ಆ ಜೋಡಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು 'ವೈರ ನಿಲಯ'ನಾದ ಒಬ್ಬ ಬೇಡ ಹೊಡೆದು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಅದು ನೆಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ನೋವಿಂದ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಹಕ್ಕಿ ಮರದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಆಕ್ರಂದನ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಹೃದಯವಿದ್ರಾವಕವಾದ ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಕವಿಚೇತನ ಮರುಗಿ ಕರಗಿ ಉದ್ಗರಿಸುತ್ತದೆ—

ಮಾ ನಿಷಾದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂ ತ್ವಮಗಮಃ ಶಾಶ್ವತೀಃ ಸಮಾಃ ।
ಯತ್ ಕ್ರೌಂಚಮಿಥುನಾದೇಕಮವಧೀಃ ಕಾಮಮೋಹಿತಂ ॥

'ಓ ಬೇಡನೆ, ಜೋಡಿಯಾಗಿ ನಲಿಯುತ್ತ ಮೈಮರೆತಿದ್ದ ಹಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಕೊಂದ ನೀನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತ ನೆಲೆ ಪಡೆಯದಿರು.'

ಇಲ್ಲಿ 'ವಿಮರ್ಶಕ'ರ, ಕುಚೇಷ್ಟೆಗಳು ಹಲವು! ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಡಿ.ವಿ.ಜಿ. ವಾಣಿ–'ಬೇಡನನ್ನು ಕುರಿತು ಕವಿ ನುಡಿದನೆಂದು ಹೇಳಿರುವ ಶಾಪವಾಕ್ಯ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ರತಿಭಂಗ ದೃಶ್ಯದಿಂದ ಸಹೃದಯರಲ್ಲಿ ಮರುಕ ಹುಟ್ಟುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಎಳೆ ಮಕ್ಕಳು ಆಟವಾಡಿಕೊಂಡು ನಲಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಯಾರಾದರೂ ಹೊಡೆದರೆ ಎಂಥವರಿಗೂ ರೋಷವೇರುತ್ತದೆ. ಸನ್ನಿವೇಶ ಹೀಗೆ ಯುಕ್ತವೆ. ಆದರೆ ಜೋಡಿ ಹಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಂದದ್ದು ಅಪರಾಧವೆ? ಎರಡನ್ನೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕೊಂದು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರೆ ದುಃಖವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆ? 'ನೀನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯನ್ನು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಪಡೆಯದವನಾಗು!'– ಇದೆಂಥ ಶಾಪ? ನಿರಪಾಧಿಗಳಾದ ಜನಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಲೋಕವೇನು ಶಾಶ್ವತವೆ? ನೀನು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಬದುಕಬೇಡ

ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಉದ್ವೇಗ ಉಂಟೆ? ಶಾಶ್ವತವಾದ ಬದುಕು ನನಗೂ ಬೇಡ, ಸ್ವಾಮಿ! ಇನ್ನೈವತ್ತು ವರ್ಷ ಸಾಕು ಎಂದು ಬೇಡನೆಂದಿದ್ದರೆ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಉತ್ತರವೇನು? ಸೀತಾರಾಮ ದಂಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದ ನೀನು ಬೇಗ ಮೃತ್ಯು ವಶನಾಗೆಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾಂತರದಿಂದ ವಸ್ತುನಿರ್ದೇಶ ಮಾಡುವುದು ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಕಲ್ಪಿಸಿದ ಅರ್ಥ. ಪ್ರತಿವಾದಿಗೆ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಸಬಹುದು. ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಾನ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಲಾರದು. ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ವಿನಾಯಿಸಿದರೆ ಬಾಲಕಾಂಡದ ಈ ಸರ್ಗವಿಡೀ ಕವಿಯ ಸಹೃದಯತೆಗೆ ನಿದರ್ಶನ ಕೊಡಬಲ್ಲುದಾಗಿದೆ.'

ಆದರೆ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮುಂದೆ ತಾನೇ ಮೇಲಿನ ಶ್ಲೋಕ ತನ್ನ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ಆನಂದ ಆಶ್ಚರ್ಯಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ—

ಕಿಮಿದಂ ವ್ಯಾಹೃತಂ ಮಯಾ!

'ಎಂಥ ಮುತ್ತಿನಂಥ ಮಾತು ನನ್ನ ಬಾಯಿಂದ ಬಂದಿತು!'

ಈ ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣಕಾವ್ಯಕ್ಕೇ ಮೂಲ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಅಡಕವಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನೇ ವಿನಾಯಿಸಿ ಬಿಡಬೇಕೆ?

ದಿ। ಡಾ। ಪೋಲಂಕಿ ರಾಮಮೂರ್ತಿ ಅವರಿಗೆ ಈ ಶ್ಲೋಕ ಕ್ರೂರಿಯಾದ ರಾಮನು ಮುಂದೆ ಮಾಡುವ ರಾಕ್ಷಸಸಂಹಾರದ ಕ್ರೌರ್ಯಹಿಂಸೆಗಳ ಸೂಚಕವಾಗಿದ್ದು ಕಠೋರ ಅನ್ಯಾಯದ ಶಾಪವಾಕ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡಿದೆ. ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ಕೊಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಕುಲ ಕಸುಬಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಬೇಡನೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ಕೋಪಗೊಳ್ಳುವುದು ವಾಲ್ಮೀಕಿಯಂಥ ಮುನಿಗೆ ಒಪ್ಪುವುದೆ? ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಅವರು. 'ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಬೇಡನಿಗೆ ಶಾಪವಿತ್ತು ಶಾಪದಿಂದಾಗಿ ತಪಃಶಕ್ತಿ ವ್ಯಯವಾದುದಕ್ಕೆ ದುಃಖಪಡುತ್ತ 'ಕಿಮಿದಂ ವ್ಯಾಹೃತಂ ಮಯಾ?' 'ತಪಃಶಕ್ತಿ ವ್ಯಯಮಾಡಿದೆ. ಈ ಹಾಳು ಶಾಪವಾಕ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಏಕಾದರೂ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟೆನೊ ಎಂದು ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಾನೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ!

ವಸ್ತುತಃ 'ಮಾನಿಷಾದ' ಶಾಪವಾಕ್ಯವೆ ಅಲ್ಲ. 'ಮುನಿ' ವಾಲ್ಮೀಕಿ 'ಕವಿ'ಯಾದುದರ, ರಸ ದ್ರಷ್ಟಾರನಾದುದರ ಪ್ರಸಂಗವಿದು. 'ಭಾವಿತಾತ್ಮ' ಎಂದರೆ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ಭಾವನಾ ವ್ಯಾಪಾರ ರಸಾನುಭವಕ್ಕೆ ಮೊದಲಿನ ಹಂತದ ಕವಿ ಹೃದಯದ ಸ್ಪಂದನ. ಕವಿಗೆ ಕಣ್ಣಮುಂದೆ ನಡೆದುಹೋದ ಒಂದು ಘಟನೆ ಹೃದಯವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಕಲಕಿ ಭಾವನಾ ವ್ಯಾಪಾರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ರಸಮಯವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟು ಅಯತ್ನವಾಗಿ ಕಾವ್ಯರೂಪದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತದೆ. ಆ ಗಾಢವಾದ

ರಸಾನುಭವಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಎಚ್ಚತ್ತಾಗ ಕವಿ ತನ್ನ ಮಾತನ್ನೇ ಸಹೃದಯನಾಗಿ ಹೊಕ್ಕು ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ತಾನೇ ಬೆರಗಾಗುತ್ತಾನೆ. 'ಕಿಮಿದಂ ವ್ಯಾಹೃತಂ ಮಯಾ!' 'ಎಂಥ ಸುಂದರ ರಸಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ನನ್ನ ಈ ಮಾತು!' ಎಂದು ಉದ್ಗರಿಸುತ್ತಾನೆ. ವಾಲ್ಮೀಕಿಯೂ ಹಾಗೇ ತಾನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡು ಅರಿತಿದ್ದ ರಾಮಸೀತೆಯರ ಜೋಡಿಯ ಅಗಲಿಕೆಯನ್ನು ನಾರದರ ಮುಖದಿಂದಲೂ ಕೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಪ್ರತೀಕ, ಸಂಕೇತವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲ ಕ್ರೌಂಚಪಕ್ಷಿಗಳ ಜೋಡಿಯ ಘಟನೆಯನ್ನೂ ಕಂಡಾಗ ಅವನ ಕವಿ ಹೃದಯ ಎಚ್ಚತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಹಕ್ಕಿಗಳಂತೆಯೆ 'ಚಾರುನಿಸ್ವನ'ರು ಮಧುರವಾದ ಬಾಳ ಸಂಗೀತ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದವರು ರಾಮ ಸೀತೆಯರು. ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ದುಷ್ಟ 'ಸುರಾಣಕ' ಪ್ರಜಾಸಮೂಹ ಬೇಡನಂತೆ 'ವೈರ ನಿಲಯ'ವಾಗಿದ್ದು ಆ ಜೋಡಿಯನ್ನು ಅಗಲಿಸಿತು. ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ಕೊಂದುದು ಬೇಡನ ಕುಲಕಸುಬೆಂದು ಲಘುವಾಗಿ ಕಾಣುವಂತಿಲ್ಲ.

> ಮೃಗಮೀನ ಸಜ್ಜನಾನಾಂ ತೃಣಜಲ ಸಂತೋಷ ವಿಹಿತ ವೃತ್ತೀನಾಂ ।
> ಲುಬ್ಧಕಧೀವರ ಪಿಶುನಾ ನಿಷ್ಕಾರಣ ವೈರಿಣೋ ಜಗತಿ ॥ —ಭರ್ತೃಹರಿ.

'ಜಿಂಕೆ, ಮೀನು, ಸಜ್ಜನ ಈ ಮೂವರು ಹುಲ್ಲು, ನೀರು, ಸಿಕ್ಕಿದುದರಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಕಾಣುವುದು ಈ ಮೂರರಿಂದ ಬದುಕುವವರು. ಇವರಿಗೂ ವೈರಿಗಳಿದ್ದಾರೆ, ನಿಷ್ಕಾರಣ ವೈರಿಗಳು— ಬೇಡ ಬೆಸ್ತ ದುರ್ಜನ ಎಂದು'. ನಿರುಪದ್ರವಿಯಾದ, ನೋಡುವವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ತನ್ನ ಮೈಮಾಟದಿಂದ ಹಬ್ಬ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತ ಓಡಾಡುವ ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ಹೊಡೆದು ಕೊಲ್ಲುವುದರಲ್ಲಿಯೆ ಆನಂದ ಪಡುತ್ತಾನೆ ಬೇಡ. ಹಾಗೇ ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಪ್ರಜಾಕೋಟಿ ತಮ್ಮ ಸುಂದರವಾದ ಬಾಳನ್ನೇ ಲೋಕಾರಾಧನೆಗಾಗಿ ಮುಡಿಪಿಟ್ಟಿದ್ದ ರಾಮಸೀತೆಯರಿಗೆ ರಾವಣನ ಬಳಿ ಇದ್ದ ಸೀತೆಯನ್ನು ರಾಮ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನೆಂಬ ಮರ್ಮವೇಧಕವಾದ ಮಾತಿನ ಬಾಣವೆಸೆಯಿತು. ಸುಳ್ಳು ಅಪವಾದ ಹಾಕುವುದು ದುರ್ಜನ ಸ್ವಭಾವ. ಈ ಬಾಣದ ಏಟಿಗೆ ರಾಮನೆಂಬ ಹಕ್ಕಿ ಕುಸಿದು ಬಿತ್ತು. ಹೆಣ್ಣು ಹಕ್ಕಿ ಸೀತೆಗೆ ಒಂದೆಡೆ ತನಗೆ ಪ್ರಿಯತಮನ ವಿಯೋಗದ ದುಃಖ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಪ್ರಿಯತಮ ಬಾಣದೇಟಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿ ಹೊರಳಾಡುವುದನ್ನು ನೆನೆನೆನೆದು ಸಹಿಸಲಾರದ ವೇದನೆ ಪಡುತ್ತಾಳೆ. ವಾಲ್ಮೀಕಿಗೆ ಕರುಳು ಕಿತ್ತು ಬರುವಷ್ಟು ದುಃಖವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದರೂ ಬೇಡನಿಗೆ ಆತ ಶಾಪಕೊಡಲಿಲ್ಲ.

'ಅಯ್ಯ, ಬೇಡನೆ! ಇಂಥ ಕ್ರೂರಕರ್ಮ ಮಾಡಬೇಡ. ನಿಲ್ಲಿಸು. ನೀನೂ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ, ಅಂದರೆ ಬಹುಕಾಲ ಸುಖದಿಂದ ಇದ್ದವನೆ ತಾನೆ?

ಆ ಸುಖವನ್ನು ಉಂಡು ಅರಿತವ ನೀನು. ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿ ಪಕ್ಷಿಗೂ ಆ ಸುಖವಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಬೇಡ, ವೃದ್ಧನಾಗಿರುವಿ. ಇಂಥ ಕ್ರೂರ ಕರ್ಮ ಬಿಡು. ಜೊತೆಯಾಗಿ ನಲಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಜೋಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಹೊಡೆದು ಕೊಂದೆಯಲ್ಲ!'— ಇದು ಮುನಿಯ ಕ್ರೂರಶಾಪವಲ್ಲ. ಹೃದಯದ ಕೋಮಲ ಶೋಕ. ರಾಮಾಯಣ ದಲ್ಲಿ 'ಶೋಕ'ವೆಂದಿದೆ ಹೊರತು ಎಲ್ಲಿಯೂ 'ಶಾಪ' ಎಂದಿಲ್ಲ.

'ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂ ಮಾ ಅಗಮಃ' 'ಬದುಕಿರಬೇಡ; ಸತ್ತೇಹೋಗು' ಎಂದರೆ ಶಾಪವಲ್ಲವೆ? ಅಲ್ಲ. 'ಮಾ' ಎಂಬ ಶಬ್ದದೊಂದಿಗೆ 'ಅಗಮಃ' ಶಬ್ದ ಸೇರಿಸುವ ವಿವಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ 'ಅಗಮಃ' ಎಂಬುದು 'ಗಮಃ' ಎಂದಾಗ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ನಿಯಮವನ್ನು ತೊರೆದು 'ಛಾಂದಸ' ಎನ್ನುವುದು, ಶಾಪವೆಂದು ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಕವಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗುವುದು. 'ಮಾ' ಎಂಬುದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಾಕ್ಯ. 'ಮಾಽಽಽಽ' ಎಂದು ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿರುವ ಗಂಡುಹಕ್ಕಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಶೋಕ ವ್ಯಕ್ತಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಬೇಡನ ಬಗ್ಗೆ ಕನಿಕರದ ಮಮತೆಯ ಉಪದೇಶದ ಮನೋಭಾವ ತೋರುತ್ತಾನೆ.

ಒಂದು ವೇಳೆ ಶಾಪ ವಾಕ್ಯವೆಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೂ ಅದು ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಬೇಡನಿಗೆ ಶಾಪವಲ್ಲ. 'ರೇರೇ ಚಾತಕ ಸಾವಧಾನ ಮನಸಾ ಮಿತ್ರಕ್ಷಣಂ ಶ್ರೂಯತಾಂ' ಎಲೆ ಚಾತಕ ಪಕ್ಷಿ, ಒಂದು ಕ್ಷಣ ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಮೋಡಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಮೋಡಗಳೂ ಮಳೆಗರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲೋ ಒಂದೆರಡು ಮಾತ್ರ. ಉಳಿದುವು ದೊಡ್ಡಶಬ್ದ ಮಾತ್ರ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ನೀನು ಎಲ್ಲಮೋಡಗಳ ಮುಂದೆ ಮಳೆಯನ್ನು ಯಾಚಿಸಬೇಡ' ಎಂದು ಭರ್ತೃಹರಿ ಹೇಳಿದಾಗ ಚಾತಕಪಕ್ಷಿಗೆ ಉಪದೇಶ ನೀಡುತ್ತಾನೆ, ಮೋಡಗಳನ್ನು ಜರೆಯುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಆಭಾಸವಾಗು ತ್ತದೆ. ಇದು ದಾನ ಮಾಡದೆ ತಾವು ಉದಾರಿಗಳೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡುಬರುವ ಲೋಭಿ ಗಳಾದ ಶ್ರೀಮಂತರ ಬಗ್ಗೆ ಕವಿ ಮಾತೆನ್ನಬೇಕು. ಹಾಗೇ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಶಾಪ ಬೇಡನಿಗಲ್ಲ. ಸೀತಾರಾಮರ ವಿಯೋಗ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ.

ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ರಸಜ್ಞತೆ

'ಮೊದಲ ಕವಿಯಾಗುವ ತನ್ನ ಮೆಚ್ಚಿನ ಕಂದನನ್ನು ವ್ಯಾಧನನ್ನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತೆ ವಾಗ್ದೇವಿ ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸಿದಳೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಬಾಲ್ಯ ತಾರುಣ್ಯಕಾಲಗಳ ಅರಣ್ಯ ಪರಿಚಯದ ಪೂರ್ಣಫಲ ಅವನ ದಿವ್ಯ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮರಗಿಡ

ಬಳ್ಳಿಗಳು ಹೂ ಹಣ್ಣು ಹಕ್ಕಿಗಳು ಇವುಗಳ ಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಆವೇಶಪೂರ್ಣ ಆಸಕ್ತಿ ಅವುಗಳ ಒಂದೊಂದು ವಿವರದಲ್ಲಿಯೂ ನಿಕಟವಾದ ದೀರ್ಘವಾದ ಅನುಭವದಿಂದಲೆ ಒದಗುವ ರಸರುಚಿ ಋತುಋತುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಹೊಂದುವ ಪ್ರಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯದ ವಿವರ ಜ್ಞಾನ ಇವು ವ್ಯಾಧವೃತ್ತಿಗಲ್ಲದೆ ಅಷ್ಟು ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಲಭಿಸುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಈ ರಸಜ್ಞತೆ ನಿಷಾದನಾಗಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ಪುಣ್ಯದಿಂದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ'— ಇದು ಕುವೆಂಪುವಿನ ನುಡಿ.

ಡಿವಿಜಿ ಹೇಳುವಂತೆ ಎಳೆ ಮಕ್ಕಳು ಆಟವಾಡಿಕೊಂಡು ನಲಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಯಾರಾದರೂ ಹೊಡೆದರೆ ಎಂಥವರಿಗೂ ರೋಷವೇರುತ್ತದೆ ತಾನೆ! ಹಾಗಿದ್ದರೂ. ಮುದ್ದಾದ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಜೋಡಿಯಾಗಿ ನಲಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಂದನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವವ, ಇನ್ನೊಂದರ ಕರುಣಾಜನಕವಾದ ಆಕ್ರಂದನ ಕೇಳಿಯೂ ಅದಕ್ಕೆ ಏನೂ ಸ್ಪಂದಿಸದ, ಹಿಂಸೆ ಕ್ರೌರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೆ ಆನಂದ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ, ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ 'ವೈರನಿಲಯ'ನಾದ ಬೇಡ ಮಹಾ 'ರಸಜ್ಞ'ನೆನ್ನುವು ದಾದರೆ ಇನ್ನು ಯಾರು ರಸಜ್ಞನಲ್ಲ? ನಿಷಾದನಾಗಿ ಸಂಭವಿಸಿದ 'ಪುಣ್ಯ'ದಿಂದ ವಾಲ್ಮೀಕಿಗೆ ರಸರುಚಿ ಎಂದರೆ ಅರ್ಥಾತ್ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿದ್ದರೆ ಋಷಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಈ ರಸಜ್ಞತೆ, ರಸರುಚಿ ಅಸಂಭಾವಿತವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು ಎನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆ?

ಪೂರ್ವಗ್ರಹವಿಲ್ಲದ ನಿರ್ಮಲ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ,

'ನಾನೃಷಿಃ ಕುರುತೇ ಕಾವ್ಯಂ'

'ಋಷಿಯಲ್ಲದವ ಕಾವ್ಯರಚಿಸಲಾರ' ಎನ್ನುವಂತೆ ಒಬ್ಬ ಋಷಿಯ ದೀರ್ಘ ತಪಸ್ಸಿನ ಪುಣ್ಯಫಲವೆ ರಾಮಾಯಣಕೃತಿ. ಪಾಪದಿಂದ ನಿಷಾದನಾಗಿ ಜನಿಸಿ ಹಿಂಸಾನಿರತನಾದ ಅಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಎದೆಯೊಳಗಿಂದ ರಾಮಾಯಣ ರಸಕಾರಂಜಿ ಪುಟಿದೇಳಬಹುದೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದು ತಪ್ಪಾದೀತು.

ರಾಮಾಯಣ ನವಾಹ

ಸ್ಕಾಂದ ಪುರಾಣ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು 'ಆದಿಕಾವ್ಯ'ವೆಂದುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಪಾರಾಯಣದಿಂದ, ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಸಕಲಾಭೀಷ್ಟದಾಯಕವೆಂದೂ ಹೊಗಳಿದೆ:—

ಸಂಕಲ್ಪಿತಾರ್ಥಪ್ರದಮಾದಿ ಕಾವ್ಯಂ ।

ಸಪ್ತಾಹವಿಧಿಯಿಂದ ಭಾಗವತವನ್ನು ಕೇಳುವಂತೆ ನವಾಹ ವಿಧಿಯಿಂದ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಕೇಳಲು ವಿಧಿಸಿದೆ—

ನವಾಹ್ನಾ ಖಲು ಶ್ರೋತವ್ಯಂ ರಾಮಾಯಣ ಕಥಾಮೃತಂ।

ಏಳೂ ಕಾಂಡಗಳನ್ನು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುವುದು ಒಂದು ಕ್ರಮ. ಯುದ್ಧ ಕಾಂಡದವರೆಗೆ ಪಾರಾಯಣ ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ರಮ.

ಮೊದಲನೆಯ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ—

1. ಅಯೋಧ್ಯಾಕಾಂಡ 6ನೇ ಸರ್ಗ ಸಮಾಪ್ತಿ ಪರ್ಯಂತ
2. ಅಯೋಧ್ಯಾಕಾಂಡ 80ನೇ ಸರ್ಗ ಸಮಾಪ್ತಿ ಪರ್ಯಂತ
3. ಅರಣ್ಯಕಾಂಡ 20ನೇ ಸರ್ಗ ಸಮಾಪ್ತಿ ಪರ್ಯಂತ
4. ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾಕಾಂಡ 46ನೇ ಸರ್ಗ ಸಮಾಪ್ತಿ ಪರ್ಯಂತ
5. ಸುಂದರ ಕಾಂಡ 47ನೇ ಸರ್ಗ ಸಮಾಪ್ತಿ ಪರ್ಯಂತ
6. ಯುದ್ಧಕಾಂಡ 50ನೇ ಸರ್ಗ ಸಮಾಪ್ತಿ ಪರ್ಯಂತ
7. ಯುದ್ಧಕಾಂಡ 99ನೇ ಸರ್ಗ ಸಮಾಪ್ತಿ ಪರ್ಯಂತ
8. ಉತ್ತರಕಾಂಡ 36ನೇ ಸರ್ಗ ಸಮಾಪ್ತಿ ಪರ್ಯಂತ
9. ಉತ್ತರಕಾಂಡ 111ನೇ ಸರ್ಗ ಸಮಾಪ್ತಿ ಪರ್ಯಂತ

ಎರಡನೇ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ—

1. ಬಾಲಕಾಂಡ 77ನೇ ಸರ್ಗ ಸಮಾಪ್ತಿ ಪರ್ಯಂತ.
2. ಅಯೋಧ್ಯಾಕಾಂಡ 60ನೇ ಸರ್ಗ ಸಮಾಪ್ತಿ ಪರ್ಯಂತ
3. ಅಯೋಧ್ಯಾಕಾಂಡ 119ನೇ ಸರ್ಗ ಸಮಾಪ್ತಿ ಪರ್ಯಂತ
4. ಅರಣ್ಯಕಾಂಡ 68ನೇ ಸರ್ಗ ಸಮಾಪ್ತಿ ಪರ್ಯಂತ
5. ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾಕಾಂಡ 49ನೇ ಸರ್ಗ ಸಮಾಪ್ತಿ ಪರ್ಯಂತ
6. ಸುಂದರಕಾಂಡ 56ನೇ ಸರ್ಗ ಸಮಾಪ್ತಿ ಪರ್ಯಂತ
7. ಯುದ್ಧಕಾಂಡ 50ನೇ ಸರ್ಗ ಸಮಾಪ್ತಿ ಪರ್ಯಂತ
8. ಯುದ್ಧಕಾಂಡ 50ನೇ ಸರ್ಗ ಸಮಾಪ್ತಿ ಪರ್ಯಂತ
9. ಯುದ್ಧಕಾಂಡ 131ನೇ ಸರ್ಗ ಸಮಾಪ್ತಿ ಪರ್ಯಂತ

ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಚೈತ್ರ ಮಾಘ ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸಗಳ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನವಾಹ ಮಹಾಪುಣ್ಯಕರವೆಂದಿದೆ—

ಚೈತ್ರೇ ಮಾಘೇ ಕಾರ್ತಿಕೇ ಚ ಸಿತೇ ಪಕ್ಷೇ ಚ ವಾಚಯೇತ್ ।
ನವಾಹಂ ತು ಮಹಾಪುಣ್ಯಂ ಶ್ರೋತವ್ಯಂ ಚ ಪ್ರಯತ್ನತಃ ॥

ರಾಮಾಯಣ ಪಾರಾಯಣ ಫಲ:

ಬಾಲಕಾಂಡ — ಅನಾವೃಷ್ಟಿ ಗ್ರಹಪೀಡೆಗಳ ಪರಿಹಾರಫಲ
ಅಯೋಧ್ಯಾಕಾಂಡ —ಪುತ್ರಜನ್ಮ ವಿವಾಹಾದಿ ಫಲ, ಗುರುದರ್ಶನ ಫಲ.
ಅರಣ್ಯಕಾಂಡ —ಅರಣ್ಯ–ರಾಜಗೃಹ–ವಹ್ನಿ–ಜಲಗಳಲ್ಲಿ ಪೀಡಾಪರಿಹಾರ ಫಲ.
ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾ ಕಾಂಡ —ಮಿತ್ರಲಾಭ, ನಷ್ಟ ದ್ರವ್ಯಲಾಭ.
ಸುಂದರಕಾಂಡ —ಶತ್ರುಜಯ, ಉತ್ಸಾಹ (ಶ್ರಾದ್ಧ ಹಾಗೂ ದೇವತಾಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪಠಿಸಬೇಕಾದುದು)
ಯುದ್ಧಕಾಂಡ —ಶತ್ರುಜಯ, ಉತ್ಸಾಹ.

ಸುಂದರಕಾಂಡ ಪಾರಾಯಣ ಕ್ರಮ

ಸುಂದರಕಾಂಡ ಪಾರಾಯಣದಲ್ಲಿಯೂ ಎರಡು ಕ್ರಮಗಳಿವೆ. ಮೊದಲನೆ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆ ದಿನ ಒಂದು ಸರ್ಗ ಮಾತ್ರ ಪಾರಾಯಣ. ಮುಂದೆ ಪ್ರತಿದಿನ ಒಂದೊಂದು ಅಧ್ಯಾಯ ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಎರಡನೆ ದಿನ ಎರಡನೆ ಮೂರನೆ ಸರ್ಗಗಳು. ಮೂರನೆ ದಿನ ನಾಲ್ಕು ಐದು ಆರನೇ ಸರ್ಗಗಳು. ನಾಲ್ಕನೆ ದಿನ ಮುಂದಿನ ನಾಲ್ಕು ಸರ್ಗಗಳು. ಹೀಗೆ ಹನ್ನೊಂದನೆ ದಿನ ಅರವತ್ತಾರನೆ ಸರ್ಗದವರೆಗೆ ಹನ್ನೊಂದು ಸರ್ಗಗಳ ಪಾರಾಯಣ. ಹನ್ನೆರಡನೆ ದಿನ ಉಳಿದ ಎರಡು ಸರ್ಗಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಆದಿಯ ಹತ್ತು ಸರ್ಗಗಳನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಒಟ್ಟು ಹನ್ನೆರಡು ಸರ್ಗಗಳನ್ನು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಹದಿಮೂರನೆ ದಿನ ಹನ್ನೊಂದನೆ ಸರ್ಗದಿಂದಾರಂಭಿಸಿ ಇಪ್ಪತ್ತಮೂರನೆ ಸರ್ಗದವರೆಗಿನ ಹದಿಮೂರು ಸರ್ಗಗಳು. ಹೀಗೇ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇಡಿ ಸುಂದರಕಾಂಡವನ್ನು ಮೂರು ಬಾರಿ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಿದರೆ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಸಿದ್ಧಿ.

ಎರಡನೇ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನ ಐದು ಸರ್ಗಗಳ ಪಾರಾಯಣ. ಹದಿಮೂರನೆ ದಿನ ಅರವತ್ತೈದನೆ ಸರ್ಗದವರೆಗೆ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಿ ಹದಿನಾಲ್ಕನೆದಿನ ಉಳಿದ ಮೂರು ಸರ್ಗಗಳನ್ನು ಆದಿಯ ಎರಡು ಸರ್ಗಗಳನ್ನು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಬೇಕು.

ಸುಂದರಕಾಂಡ ಪುರಶ್ಚರಣೆ:

ದಶಾಭುಕ್ತಿ ದೋಷಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಸುಂದರಕಾಂಡದಿಂದ ಕೆಲವು ಸರ್ಗಗಳನ್ನು ಪುರಶ್ಚರಣ ಅಥವಾ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುವುದು ವಿಹಿತವಾಗಿದೆ. ಚಂದ್ರದೆಶೆಯಲ್ಲಿ 5ನೇ ಸರ್ಗ. ಕುಜದಶಾ ಶುಕ್ರಭುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ 53ನೇ ಸರ್ಗ. ರಾಹುದಶಾ ಶನಿಭುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ 47ನೇ ಸರ್ಗ. ರಾಹುದಶಾ ಶುಕ್ರಭುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ 65ನೇ ಸರ್ಗ. ಗುರುದೆಶೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದನೇ ಸರ್ಗ. ಗುರುದಶಾ ಕೇತುಭುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ 61 ಮತ್ತು 62ನೇ ಸರ್ಗಗಗಳು. ಶನಿದಶಾ ಶನಿಭುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ 48ನೇ ಸರ್ಗ, ಶನಿದಶಾಬುಧಭುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ 54ನೇ ಸರ್ಗ, ಬುಧೆದಶಾ ಕುಜಭುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ 27ನೇ ಸರ್ಗ. ಕೇತುದಶಾ ಶುಕ್ರಭುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ 65ನೇ ಸರ್ಗ, ಶುಕ್ರದಶೆಯಲ್ಲಿ 38ನೇ ಸರ್ಗ.

ಸುಂದರಕಾಂಡದ 3ನೇ ಸರ್ಗ ಪುರಶ್ಚರಣವನ್ನು 36 ದಿನ ಮಾಡಿದರೆ ಪಿಶಾಚಬಾಧಾನಿವೃತ್ತಿ. 13ನೇ ಸರ್ಗ 130 ದಿನ ಪುರಶ್ಚರಣದಿಂದ ಬುದ್ಧಿಸ್ಥೈರ್ಯ, 15ನೇ ಸರ್ಗ 75 ಅಥವಾ 150 ದಿನ ಪುರಶ್ಚರಣ ಮಾಡಿದರೆ ದಾರಿದ್ರ್ಯನಿವಾರಣೆ, 27ನೇ ಸರ್ಗ 27 ದಿನ ಪುರಶ್ಚರಣದಿಂದ ದುಃಸ್ವಪ್ನನಿವೃತ್ತಿ. 36ನೇ ಸರ್ಗ 36 ದಿನ ಪುರಶ್ಚರಣೆ ಮಾಡಿದರೆ ಕಾಣೆಯಾದವರ ಪತ್ತೆ. ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪಾಯಸ, ಉದ್ದಿನ ಭಕ್ಷ್ಯ, ಬಾಳೆಹಣ್ಣು, ಸಕ್ಕರೆ, ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣುಗಳು ಇಡಬೇಕು.

ಪವಿತ್ರಗ್ರಂಥ ರಾಮಾಯಣ:

ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣದ ಶ್ಲೋಕ ಸಂಖ್ಯೆ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರವಾಗಿರುವುದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ.

ವೇದವೇದ್ಯೇ ಪರೇ ಪುಂಸಿ ಜಾತೇ ದಶರಥಾತ್ಮಜೇ ।
ವೇದಃ ಪ್ರಾಚೇತಸಾದಾಸೀತ್ ಸಾಕ್ಷಾದ್ ರಾಮಾಯಣಾತ್ಮನಾ ॥

'ವೇದವೇದ್ಯ ಪರಮಪುರುಷ ನಾರಾಯಣನೆ ದಶರಥನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದಾಗ ವೇದವೂ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣವಾಗಿ ಅವತರಿಸಿತು'. ಆದರಿಂದ ವೇದಮಾತೆಯಾದ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ರಾಮಾಯಣದ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಹೊರಟವೆ.

ಗಾಯತ್ರ್ಯಾಸ್ತ್ರೀಣಿ ಚತ್ವಾರಿ ದ್ವೇದ್ವೇ ತ್ರೀಣ್ಯಥ ಷಟ್ ಕ್ರಮಾತ್ ।
ಚತ್ವಾರಿ ಸಪ್ತಕಾಂಡೇಷು ಸ್ಥಾಪಿತಾನ್ಯಕ್ಷರಾಣಿ ತು ॥

'ಗಾಯತ್ರಿಯ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಎರಡು ಎರಡು ಮೂರು ಆರು ಮತ್ತು

ನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಏಳುಕಾಂಡಗಳಲ್ಲಿವೆ' ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಸುಂದರ ಕಾಂಡದ ಪ್ರಾರಂಭದ ಶ್ಲೋಕ ಇದು—

ತತೋ ರಾವಣನೀತಾಯಾಃ ಸೀತಾಯಾಃ ಶತ್ರುಕರ್ಶನಃ ।
ಇಯೇಷ ಪದಮನ್ವೇಷ್ಟುಂ ಚಾರಣಾಚರಿತೇ ಪಥಿ ॥

ಇಲ್ಲಿ 'ರಾವಣ' ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ 'ವ'ಕಾರ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಹನ್ನೆರಡನೆ ಅಕ್ಷರವೆಂದು ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಧರ್ಮತೀರ್ಥರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ—

ರಾವಣೇತ್ಯತ್ರ ವಕಾರಃ ಗಾಯತ್ರ್ಯಾ ದ್ವಾದಶಾಕ್ಷರಂ ॥

ಗಾಯತ್ರೀಭಾಷ್ಯ ರಾಮಾಯಣಃ

ಇನ್ನೂ ಒಳ ಹೊಕ್ಕು ನೋಡಿದರೆ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಅರ್ಥವೆ ಸಪ್ತಕಾಂಡ ರಾಮಾಯಣದ ಅರ್ಥವೆಂಬುದು ಗೋಚರವಾಗದಿರದು.

'ತತ್–ಗುಣಪೂರ್ಣ' ಎಂಬ ಅರ್ಥದ 'ತತ್' ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗು ತ್ತದೆ ಗಾಯತ್ರಿ. ರಾಮಾಯಣವೂ,

ಕೋ ನ್ವಸ್ಮಿನ್ ಸಾಂಪ್ರತಂ ಲೋಕೇ ಗುಣವಾನ್?

'ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಗುಣಪೂರ್ಣನಾದವನು ಯಾರು?' ಎಂಬ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ,

ಇಕ್ಷ್ವಾಕು ವಂಶಪ್ರಭವೋ ರಾಮೋ ನಾಮ ಜನೈಃ ಶ್ರುತಃ ।

ಇಕ್ಷ್ವಾಕುವಂಶದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದ ಶ್ರೀರಾಮನೊಬ್ಬನೆ ಗುಣಪೂರ್ಣ' ಎಂದು ನಾರದರು ಹೇಳುವ ಮಾತಿನಿಂದಲೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ರಾಮನ ಈ ಗುಣಪೂರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನ ಸುಂದರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ ರಾಮಾಯಣ. ಮರ್ಯಾದಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಸವಿತುಃ— ಗಾಯತ್ರಿಯ ಸವಿತೃಶಬ್ದ ಹರಿಯ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃತ್ವಗುಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ರಾಮಾಯಣದ ಬಾಲಕಾಂಡವೂ ಅದನ್ನೇ ವರ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಮಾವತಾರವೆ ಮೊದಲಿಗೆ ರಾಮ ತಾನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಆತ್ಮಸೃಷ್ಟಿ. ಜೊತೆಗೆ ಸಂಕರ್ಷಣ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಅನಿರುದ್ಧ ರೂಪಗಳ ಆವೇಶಾವತಾರರಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಭರತ ಶತ್ರುಘ್ನರ ಜನನವೂ ಆತ್ಮಸೃಷ್ಟಿಯೆ. ಬ್ರಹ್ಮನ ವರಬಲದಿಂದ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮುನಿ

ರಾಮಾಯಣ ಬರೆದ ಅಂಶ ಬಾಲಕಾಂಡದ ಆದಿಯಲ್ಲಿಯೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದೂ ಆದಿಕಾವ್ಯದ ಸೃಷ್ಟಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೆ.

ವರೇಣ್ಯಂ— ವರೇಣ್ಯ ಎಂದರೆ ವರಣೀಯ, ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಅಯೋಧ್ಯಾಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಯೌವರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕ ನಡೆಸುವ ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ದಶರಥ ಪ್ರಜೆಗಳ ಮುಂದಿಟ್ಟಾಗ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಒಕ್ಕೊರಲಿಂದ ಅನುಮೋದಿಸಿ ಶ್ರೀ ರಾಮನ ವರಣೀಯತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿದರು. ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಮನಸಾರೆ ಬಯಸಿದ ರಾಮ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಂಥರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಅನಿಷ್ಟವೆನಿಸಿದುದು ಸರ್ವ ಪ್ರಮಾಣಸಿದ್ಧವಾದ ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಅಪಸ್ವರವೆತ್ತುವವರು ಇದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಲು ಸಾಕ್ಷಿ.

ಭರ್ಗಃ— ಸಜ್ಜನರ ರಕ್ಷಕ ಮತ್ತು ಪೋಷಕ. ಅಥವಾ ದುರ್ಜನರೆಂಬ ಕಾಡನ್ನು ಸುಡುವ ಬೆಂಕಿ. ಅರಣ್ಯಕಾಂಡ ಈ ಎರಡೂ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ವಿವರಣ ರೂಪವೆನ್ನಬಹುದು. ಮುನಿಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಪೋಷಣೆಗಳಿಗಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮ ವನವಾಸ ಕೈಗೊಂಡ. ಪಿತೃವಾಕ್ಯ ಪರಿಪಾಲನೆ ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರ. ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ಶೌರ್ಯಪರಾಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೋರುತ್ತ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ.

ದೇವಸ್ಯ— ಲೀಲೆ, ಕ್ರೀಡೆ ದೇವಶಬ್ದಾರ್ಥ. ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾಕಾಂಡ ಶ್ರೀರಾಮನ ಅಚಿಂತ್ಯ ಲೀಲೆಯನ್ನೇ ವರ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅಳುವ ಅನಾಥನಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾನವನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ ರಾಮ. ಶೋಕದಿಂದ ಹುಚ್ಚನಂತಾಗಿ ದೈನ್ಯದಿಂದ ಕಲ್ಲೂ ಕರಗುವಂತೆ ಅಳುತ್ತಾ ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ತ್ರಿಲೋಕ ಭಯಂಕರನಾದ ರಾವಣನನ್ನು ಬಾಲದಿಂದ ಬಿಗಿದು ತನ್ನ ಮಗುವಿನ ತೊಟ್ಟಿಲಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ವಾಲಿಯನ್ನು ಒಂದೇ ಬಾಣದಿಂದ ಕೊಂದು ಅಪಾರವಾದ ಕಪಿಸೇನಾ ಸಮೇತನಾದ ಸುಗ್ರೀವನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದುದು ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ರಾಮನ ಲೀಲೆಯೆ ಸರಿ.

ಧೀಮಹಿ— ನಾವು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತೇವೆ, ಅಂದರೆ ನಾವು ಧ್ಯಾನಿಸುವಂತಾಗಲಿ ಎನ್ನುವ ಧೀಮಹಿ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸುಂದರಕಾಂಡ ಭಾಷ್ಯದಂತಿದೆ. ರಾಮಧ್ಯಾನವೆ ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾಗಿ ಬಂದಂತಿರುವವ ಹನುಮಂತ. ರಾಮಕಾರ್ಯವನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಹಾರುವಾಗ ಅವನಿಗೆ ನಡುವೆ ಮೈನಾಕಪರ್ವತನ ಆತಿಥ್ಯ ಬೇಡವಾಯಿತು. ನಡುರಾತ್ರಿ ಎಲ್ಲರೂ ನಿದ್ರಿಸಿದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಾವಣನ ಅಂತಃಪುರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಸೀತೆಯನ್ನು ಅನ್ವೇಷಣೆ ಮಾಡುವಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಮದ್ಯಪಾನಮಾಡಿ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಸಾವಿರಾರು ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಕಂಡರೂ ಅವನಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ

ಯಾವುದೇ ವಿಕಾರವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಇನ್ನೇನೂ ಅಲ್ಲ. ರಾಮಧ್ಯಾನ. ಅವನೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ನ ತು ಮೇ ಮನಸಾ ಕಿಂಚಿತ್ ವೈಕೃತ್ಯಮುಪಪದ್ಯತೇ ।

ಧಿಯೋ ಯೋನಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್—ಭಗವಂತ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರೇರಕ. ಯುದ್ಧಕಾಂಡ ಇದನ್ನೇ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ರಾವಣನಿಗೆ ಮಾರೀಚ ಮೊದಲೆ ರಾಮನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದ. ವಿಭೀಷಣ ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿ ರಾವಣನ ಮನ ಒಲಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದ. ಸೀತೆಯನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸಿ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಕೈ ಬಿಡಲು ಸಲಹೆ ಇತ್ತ. ಆದರಲ್ಲಿ ವಿಫಲನಾಗಿ ರಾವಣನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ರಾಮನ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ. ಆದರೂ ರಾವಣನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಭಗವಂತ ಹಾಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಲಿಲ್ಲ. ವಿನಾಶಕಾಲೇ ವಿಪರೀತ ಬುದ್ಧಿಃ ।

"ನಃ" ನಮಗೆ ಅಂದರೆ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಾನೆ. ದುರ್ಜನರಿಗೆ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೆ ಪ್ರಚೋದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಕಾಂಡ ಕಥೆಯೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಕಾಲ ರಾಮರಾಜ್ಯವಿತ್ತು. ಪ್ರಜೆಗಳು ಸುಖದಿಂದ ಬಾಳಿದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಅವರ ಸದ್ಬುದ್ಧಿ ಕಾರಣ—

ರಾಮೋ ರಾಮೋ ರಾಮ ಇತಿ ಸರ್ವೇಷಾಮಭವತ್ತದಾ ।
ಸರ್ವೋ ರಾಮಮಯೋ ಲೋಕೋ ಯದಾ ರಾಮಸ್ತ್ವಪಾಲಯತ್ ॥

ರಾಮರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ರಾಮ ರಾಮ ರಾಮ ಎಂದು ರಾಮಮಯ ರಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸುರಾಣಕರೆಂಬ ದಾನವರು ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ರಾಮನ ಮೇಲೆ ಅಪವಾದ ಹಾಕಿ ಸೀತಾ ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಇದು ದುರ್ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರೇರಣೆಯಾದುದರ ಫಲ.

ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆ ರಾಮಾಯಣ:

ವೇದಃ ಪ್ರಾಚೇತಸಾದಾಸೀತ್ ಸಾಕ್ಷಾದ್ ರಾಮಾಯಣಾತ್ಮನಾ ।

ಎಂಬಂತೆ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯೆ ಆಗಿದೆ. ಆದಿಯಲ್ಲಿ 'ತಪಃಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ನಿರತಂ' ಎಂದು 'ತಪಃ' ಶಬ್ದದಿಂದ 'ಯಸ್ಯ ಜ್ಞಾನಮಯಂ ತಪಃ' ಎಂಬಂತೆ ಚಿನ್ಮಯ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ರಾಮನನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ತಕಾರ ಮಾತ್ರವೂ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನ ಪ್ರತಿಮೆ. ಓಂಕಾರದಂತೆ ಹರಿಯ ಗುಣಪೂರ್ಣತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ—

'ತಥೌ ಪ್ರಾಣಾತ್ಮಕೌ ಪ್ರೋಕ್ತೌ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಸ್ಥಿತಿ ವಿಧಾಯಕೌ'— ಗರುಡ ಪುರಾಣ

ಅಂತಿಮ ಮಂಗಳಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ 'ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಜಯವಾಗಲೆಂದು ನಿಃಸಂಕೋಚ ವಾಗಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿರಿ' ಎಂದು ಆದೇಶವಿದೆ—

'ಪ್ರವ್ಯಾಹರತ ವಿಸ್ರಬ್ಧಂ ಬಲಂ ವಿಷ್ಣೋಃ ಪ್ರವರ್ಧತಾಂ।' ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೊನೆಯ ಅಕ್ಷರ ತಕಾರ. ಹೀಗೆ ಆದ್ಯಂತಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನ ಪ್ರತಿಮಾರೂಪವಾಗಿದ್ದು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಗುಣಪೂರ್ಣತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುವ ತಕಾರಗಳಿಂದ ಸಂಪುಟಿತವಾಗಿದೆ ರಾಮಾಯಣ.

ಒಂದು ಸುಭಾಷಿತವೂ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ—

ಪ್ರಾತರ್ದ್ಯೂತ ಪ್ರಸಂಗೇನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನೇ ಸ್ತ್ರೀಪ್ರಸಂಗತಃ ।
ರಾತ್ರೌ ಚೋರ ಪ್ರಸಂಗೇನ ಕಾಲೋ ಗಚ್ಛತಿ ಧೀಮತಾಂ ॥

'ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಜೂಜು, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸ್ತ್ರೀ ಸಂಗ, ರಾತ್ರಿ ಕಳವುಗಳಿಂದಲೆ ವಿವೇಕಿಗಳು ಕಾಲಕ್ಷೇಪ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ'— ಇದು ಮೇಲೆ ಕಾಣುವ ಅರ್ಥ.

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಪಾಂಡವರ ದ್ಯೂತಕಥೆಯಾದ ಭಾರತವನ್ನೂ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸೀತಾ ಪಹಾರದ ಕಥೆಯಾದ ರಾಮಾಯಣವನ್ನೂ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನವನೀತಚೋರನ ಕಥೆ ಯಾದ ಭಾಗವತವನ್ನೂ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತ ಕಾಲಕ್ಷೇಪ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಒಳಗಿನ ಅರ್ಥ.

ರಾಮಾಯಣ ಟೀಕೆಗಳು

ವಾಲ್ಮೀಕಿರಾಮಾಯಣಕ್ಕೆ ಗೋವಿಂದರಾಜೀಯ ಭೂಷಣಟೀಕೆ ಕುಂಭಕೋಣದ ಶ್ರೀ ಟಿ.ಆರ್. ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರ ಪ್ರಕಟಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಪರಾಯಣ ತೀರ್ಥರು ಬಾಲಕಾಂಡಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಬರೆದಿದ್ದರು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಬಾಲಕಾಂಡಕ್ಕೆ ಹೊರತು ಇತರ ಎಲ್ಲ ಕಾಂಡಗಳಿಗೂ ಸತ್ಯಧರ್ಮತೀರ್ಥರ ಟೀಕೆ ಇದೆ. ಆದರ ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳು ಮಾತ್ರ ಟಿ.ಆರ್. ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರ ಪ್ರಕಟಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಮಾಧವ ಯೋಗಿಯ ಅಮೃತಕತಕ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮೈಸೂರಿನ ಪ್ರಾಚ್ಯ ಸಂಶೋಧನಾಲಯದ ಪ್ರಕಟಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ನಾಗೋಜಿ ಭಟ್ಟನ ತಿಲಕ, ಮಹೇಶ್ವರ ತೀರ್ಥೀಯ ತತ್ತ್ವದೀಪಿಕೆ, ತ್ರ್ಯಂಬಕರಾಜ ಮಖಾನಿಯ ಧರ್ಮಾ ಕೂತ, ತನಿಶ್ಲೋಕೀ, ವೈದ್ಯನಾಥ ದೀಕ್ಷಿತನ ದೀಪಿಕಾ, ರಾಮಾನುಜ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ,

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ವೇದವ್ಯಾಸರೆ ಬರೆದುದೆನ್ನಲಾದ ತಾತ್ಪರ್ಯದೀಪಿಕೆ, ಹರಿಪಂಡಿತನ ಭಾವಪ್ರಕಾಶಿಕಾ, ಅಹೋಬಲನ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಹೃದಯ, ಅಹೋಬಲ ಶಿಷ್ಯನ ವಿರೋಧಭಂಜಿನಿ, ಅಪ್ಪಯ ದೀಕ್ಷಿತನ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಸಂಗ್ರಹ, ವರದರಾಜನ ವಿವೇಕ ತಿಲಕ, ರಾಮಾನಂದ ತೀರ್ಥನ ಕೂಟ, ಶಿವಸಹಾಯನ ಶಿರೋಮಣಿ, ಪ್ರಬಾಲ ಮುಕುಂದನ ಭೂಷಣ, ರಾಮಭದ್ರಾಶ್ರಮನ ಸುಬೋಧಿನೀ, ದೇವರಾಮಭಟ್ಟನ ವಿಷಮ ಪದಾರ್ಥ, ನೃಸಿಂಹಶಾಸ್ತ್ರಿಯ ಕಲ್ಪವಲ್ಲಿಕಾ, ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯನ ಅರ್ಥಪ್ರಕಾಶಿಕಾ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳೂ ಇವೆ.

ನಿರ್ಣಯ ಮತ್ತು ರಾಮಾಯಣ

ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಮಹಾಭಾರತ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ ರಾಮಾಯಣದ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಮೂಲರಾಮಾಯಣದ ತಾತ್ಪರ್ಯವೂ ಹೌದು. ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಯಣದ ತಾತ್ಪರ್ಯವೂ ಹೌದು. ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣದ ಕೆಲವು ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗದ ಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ನಿರ್ಣಯದ ಸಹಾಯ ಅತ್ಯವಶ್ಯ. ಉದಾ:

ಸ ಹತಾನ್ ದೃಶ್ಯ ರಾಮೇಣ ಸ್ವಾನ್‌ಲೋಕಾನ್ ತಪಸಾರ್ಜಿತಾನ್ ।
ಜಾಮದಗ್ನ್ಯೋ ಜಗಾಮಾಶು ಮಹೇಂದ್ರಂ ಪರ್ವತೋತ್ತಮಂ ॥

(ಬಾಲ. 76.22)

'ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಂಪಾದಿತವಾದ ಲೋಕಗಳನ್ನು ರಾಮ ನಾಶಪಡಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಪರಶುರಾಮ ಮಹೇಂದ್ರ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ.'

ಇಲ್ಲಿ ಪರಶುರಾಮ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಗಳಿಸಿದ್ದ ಪುಣ್ಯಲೋಕಗಳನ್ನು ರಾಮ ನಾಶಪಡಿಸಿದನೆಂದು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಹೇಳುವನೆ? ಸರ್ವಥಾ ಇಲ್ಲ. ನಿರ್ಣಯ ಹೇಳುತ್ತದೆ—

ಪುರಾತುಲೋ ನಾಮ ಮಹಾಸುರೋಽಭವತ್
ವರಾತ್ ಸ ತು ಬ್ರಹ್ಮಣ ಆಪ ಲೋಕತಾಂ ।

'ಅತುಲನೆಂಬ ಮಹಾಸುರನಿದ್ದ. ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮನ ವರದಿಂದ ಲೋಕ ನೆನಿಸಿದ.' ಇಲ್ಲಿ ಲೋಕನೆನಿಸುವುದು ಲೋಕವ್ಯಾಪ್ತನಾದ್ದರಿಂದ. ಏಕೆಂದರೆ ಮುಂದೆ ನಿರ್ಣಯವೆ 'ಮಹಾಸುರೇ ಲೋಕಮಯೇ' ಎನ್ನುತ್ತಿದೆ. ಆದರಿಂದ ಲೋಕವ್ಯಾಪ್ತನಾದ್ದರಿಂದ ಲೋಕನೆನಿಸಿದವ ಅತುಲಾಸುರ. 'ಲೋಕಾನ್' ಎಂಬ ಬಹುವಚನದಿಂದ ಅವನ

ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಇದೇ ರೀತಿ 'ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಂಪಾದಿತವಾದ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸು ಎಂದರೂ ತಪೋಮಯನಾದ ಅಂದರೆ ಬಹಳ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ ಅತುಲಾಸುರ ಎಂದೇ ಅರ್ಥ. ಪರಶುರಾಮನ ತಪಸ್ಸೆಂದಲ್ಲ. ನಿರ್ಣಯ ಇದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ—

ವಿಸರ್ಜಯಸ್ವೇಹ ಶರಂ ತಪೋಮಯೇ
ಮಹಾಸುರೇ ಲೋಕಮಯೇ ವರಾದ್ವಿಭೋ: ।

'ರಾಮ, ನೀನು ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ತಪೋಮಯ ಲೋಕಮಯ ನಾದ ಮಹಾಸುರನ ಮೇಲೆ ಬಾಣ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡು.'

ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅನ್ನಮಯ ಪ್ರಾಣಮಯ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಅನ್ನಪ್ರಾಣ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿಯೂ ವ್ಯವಹರಿಸುವಂತೆ ತಪೋಮಯ ಅಸುರನಿಂದ ಸಂಪಾದಿತ ವಾದ ಲೋಕಮಯ ಅಸುರಾಂಶಗಳನ್ನು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಂಪಾದಿತವಾದ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಎಂದು ಗೂಢಾಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕೇ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರೂ 'ಆಪ ಲೋಕತಾಂ' ಎಂಬ ವಿಲಕ್ಷಣ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಹೀಗೆ ವಾಲ್ಮೀಕಿರಾಮಾಯಣದ 'ತಪಸ್' 'ಲೋಕ' ಶಬ್ದಗಳಿಗೇ ಸರಿಯಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ ಎಂದರೆ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಬ್ದವೂ ಗ್ರಾಹ್ಯವೆಂಬುದು ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಸಂಮತವೆಂದಂತಾಯಿತು. ಅದರಿಂದ 'ಯಚ್ಚಾನುಕೂಲಮೇತಸ್ಯ' ಎನ್ನುವ ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಕೂಲ್ಯವೆಂಬ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಮೂಲರಾಮಾಯಣದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರ ಪ್ರತಿಪದ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವೂ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣಕ್ಕೆ ಇದೆ ಎನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೂಲ ರಾಮಾಯಣದ ಭಾವವನ್ನೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ವಾಲ್ಮೀಕಿರಾಮಾಯಣ ವನ್ನು ನಿರ್ಣಯದ ಹಾಗೂ ನಿರ್ಣಯಾನುಸಾರಿ ಸತ್ಯಧರ್ಮೀಯ ಟೀಕೆಯ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗಬಾರದು.

ಭಾಗವತ ಸತ್ಯಧರ್ಮೀಯ:

ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಧರ್ಮರು ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣ

ಶ್ಲೋಕಗಳ ಪ್ರತಿಪದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಅನುಪಪತ್ತಿಗಳಿದ್ದರೆ ತೋರಿಸಿ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಭಾಗವತವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿಯೆ ಇದೆ ರಾಮಾಯಣವ್ಯಾಖ್ಯಾನ. ಭಾಗವತದ ರಾಮಕಥಾವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ರಾಮಾಯಣ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಪೂರಕವೆನ್ನುವಂತಿದೆ, ಉದಾ: ದಶರಥನ ಅಂಶಾವತಾರದ ವಿಚಾರ. ವಾಲ್ಮೀಕಿರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ದಶರಥ ಮನುವಿನ ಅವತಾರವೆಂಬ ಸೂಚನೆ ಇದೆ—

ಯಥಾ ಮನುರ್ಮಹಾತೇಜಾ ಲೋಕಸ್ಯ ಪರಿರಕ್ಷಿತಾ ।
ತಥಾ ದಶರಥೋ ರಾಜಾ ಲೋಕಸ್ಯ ಪರಿರಕ್ಷಿತಾ ॥

'ಹಿಂದೆ ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ಮನುಮಹಾರಾಜ ಹೇಗೆ ಲೋಕವನ್ನು ಆಳಿದ್ದನೋ ಹಾಗೇ ಇಂದು ರಾಜಾ ದಶರಥನೂ ಆಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.' ಇಲ್ಲಿ ಉಪಮೆಯ ನೆಪದಿಂದ ದಶರಥನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ವಾಮನ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ದಶರಥ ಕೇವಲ ಮನು ಸದೃಶನಲ್ಲ, ಮನುವೆ ಆಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂದಿದೆ. ವಾಲ್ಮೀಕಿಗೂ ಅದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವಿದ್ದೀತು. ವಾಮನ ಪುರಾಣದ ವಾಕ್ಯ ಹೀಗಿದೆ—

ಭವಿಷ್ಯದಂತರೇ ಭೂತ್ವಾ ಮನುರ್ವೈವಸ್ವತೋ ಭವಾನ್ ।
ತವ ವಂಶೇ ಭವಾಮ್ಯಂಗ ರಾಮೋ ದಾಶರಥಿಃ ಸ್ವಯಂ ।
ಪುನರ್ದಶರಥೋ ಭೂತ್ವಾ ತ್ವಮೇವಾಸಿ ಪಿತಾ ಮಮ ॥

'ಮುಂದಿನ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ನೀನು ವೈವಸ್ವತ ಮನುವಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವಿ. ನಿನ್ನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ನಾನು ದಾಶರಥಿರಾಮನಾಗಿ ಅವತರಿಸುವೆನು. ಆಗ ನೀನು ದಶರಥನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ನನಗೆ ತಂದೆ ಎನಿಸುವಿ.'

ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ತೊಡಕಿದೆ. ವಾಮನ ಪುರಾಣ ವೈವಸ್ವತ ಮನು ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರೆ ಪದ್ಮ ಪುರಾಣ ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನು ಎನ್ನುತ್ತಿದೆ. ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣ ಎರಡನ್ನೂ ಸಂಮತಿಸುವಂತೆ ಕೇವಲ'ಮನು' ಎನ್ನುತ್ತಿದೆ. ಯಾವ ಮನು ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಪದ್ಮಪುರಾಣ ವಚನ ಹೀಗಿದೆ—

ತಸ್ಮಾಭೂತ್ ಪ್ರಥಮಂ ಜನ್ಮ ಮನೋಃ ಸ್ವಾಯಂಭುವಸ್ಯ ತು ।
ರಘೂಣಾಮನ್ವಯೇ ಪೂರ್ವಂ ರಾಜಾ ದಶರಥೋಽಭವತ್.... ॥

'ರಘುಕುಲದಲ್ಲಿ ದಶರಥನಾಗಿ ಜನಿಸಿದುದು ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನುವಿನ

ಮೊದಲನೆ ಅವತಾರ. ಎರಡನೆಯದು ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಸುದೇವ. ಮೂರನೆಯದು ಕಲ್ಕ್ಯವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಂಬಲಗ್ರಾಮವಾಸಿ ವಿಷ್ಣುವ್ರತ.'

ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯರು ಅಂಶಾವೇಶಾವತಾರ ನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಮಪುರಾಣವಚನವನ್ನೇ ಆದರಿಸಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ—

ರಾಜಾ ದಶರಥಃ ಪೂರ್ವಂ ಮನುಃ ಸ್ವಾಯಂಭುವಃ ಸ್ಮೃತಃ ।
ವ್ಯಕ್ತಂ ಪದ್ಮಪುರಾಣೇ ತು ಹ್ಯವತಾರ ಪ್ರಸಂಗತಃ ॥

'ರಾಜಾ ದಶರಥ ಹಿಂದೆ ಸ್ವಾಂಭುವ ಮನುವಾಗಿದ್ದ. ಇದು ಪದ್ಮಪುರಾಣದ ಅವತಾರ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ.'

ಈಗ ಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯರ ನಿರ್ಣಯದ ಮೇಲೆ ಸಂದೇಹ. ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ನಿರ್ಣಯ ಏನು ಹೇಳುತ್ತಿದೆ?

ಸ ಕಶ್ಯಪಸ್ಯಾದಿತಿಗರ್ಭಜನ್ಮನೋ
ವಿವಸ್ವತಸ್ತಂತುಭವಸ್ಯ ಭೂಭೃತಃ ।
ಗೃಹೇ ದಶಸ್ಯಂದನನಾಮಿನೋಽಭೂತ್
ಕೌಸಲ್ಯಕಾನಾಮ್ನಿ ತದರ್ಥಿತೇಪ್ಸುಃ ॥

'ಕಶ್ಯಪನಿಂದ ಅದಿತಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವ ಸೂರ್ಯ. ಅವನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ದಶರಥ ಜನಿಸಿದ. ಅವನ ಮಡದಿ ಕೌಸಲ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮ ಅವತರಿಸಿದ' ಎಂದು ಮೇಲು ನೋಟಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದಂತಿದೆ. ದಶರಥ ಯಾರ ಅಂಶವೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಸುದೇವ ಕಶ್ಯಪನ ಅವತಾರವೆಂದು ನಿರ್ಣಯ ಹೇಳಿದೆ—

ಸ ಕಶ್ಯಪೋ ದ್ರಾಕ್ ಸಹಸಾತಿಗರ್ವಿತಃ...
ಶೂರಾತ್ ಸ ಜಾತೋ ಬಹು ಗೋಧನಾಢ್ಯೋ
ಭೂಮೌ ಯಮಾಹುರ್ವಸುದೇವ ಇತ್ಯಪಿ ॥

'ಕಶ್ಯಪ ಶೂರನ ಮಗನಾಗಿ ವಸುದೇವನಾಮದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಬಹು ಗೋಧನ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೊಂದಿದ.' ಈ ವಸುದೇವನೆ ಹಿಂದೆ ದಶರಥನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದನೆಂದು ಪದ್ಮಪುರಾಣ ಹೇಳಿದೆ ಎಂದ ಮೇಲೆ ದಶರಥ ಕಶ್ಯಪನ ಅವತಾರವೆಂದಂತಾಯಿತು. ಇದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಸಮ್ಮತವೆ. ಸತ್ಯಧರ್ಮರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ—

'ಸ ಕಶ್ಯಪಸ್ಯಾದಿತಿ ಗರ್ಭಜನ್ಮನೋ ವಿವಸ್ವತ-
ಸ್ತಂತು ಭವಸ್ಯ ಭೂಭೃತಃ। ಗೃಹೇ ದಶಸ್ಯಂದನ ನಾಮಮಿನಃ'

ಎಂಬುದಕ್ಕೆ 'ದಶರಥ ಕಶ್ಯಪ ಅದಿತಿಯರ ಮಗನಾದ ಸೂರ್ಯನ ವಂಶಜ.' ಎಂದೇ ಅರ್ಥ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. 'ದಶರಥನೆಂದರೆ ಸೂರ್ಯವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಅದಿತಿಪತಿ ಕಶ್ಯಪನೆ' ಎಂದು ಅರ್ಥಗ್ರಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.

ಈಗ ಸಮಸ್ಯೆ ಇನ್ನೂ ಜಟಿಲವಾದಂತಾಯಿತು. ವಾಮನ ಪುರಾಣ ಪ್ರಕಾರ ದಶರಥ ವೈವಸ್ವತ ಮನುವಿನ ಅವತಾರ. ಪದ್ಮಪುರಾಣ ಪ್ರಕಾರ ಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯರೂ ಒಪ್ಪುಂತೆ ದಶರಥ ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನುವಿನ ಅವತಾರ. ನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಕಾರ ಅವನು ಕಶ್ಯಪನ ಅವತಾರ.

ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಸತ್ಯಧರ್ಮ ತೀರ್ಥರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ-

'ನಿರ್ಣಯಪ್ರಕಾರ ದಶರಥ ಕಶ್ಯಪನ ಅವತಾರವೆ. ಆದರೆ ಅವನಲ್ಲಿ ವೈವಸ್ವತಮನು ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನುಗಳ ಅಂಶಗಳೂ ಇವೆ.'

ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ದಶರಥನಿಗೆ 'ಯಥಾ ಮನುಃ' ಎಂದು ಇಬ್ಬರು ಮನುಗಳ ಹೋಲಿಕೆಯನ್ನೂ ಹೇಳಿ 'ಮಹರ್ಷಿಕಲ್ಪೋ ರಾಜರ್ಷಿಃ' 'ಧರ್ಮಜ್ಞಸ್ಯ ವದಾನ್ಯಸ್ಯ ಮಹರ್ಷಿ ಸರ್ಮತೇಜಸಃ' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಅನೇಕಕಡೆ ಮಹರ್ಷಿಯ ಹೋಲಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ಕಶ್ಯಪಮುನಿಯ ಅವತಾರವನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿದಂತಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಸತ್ಯಧರ್ಮರ ಭಾಗವತ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಅನುಪಮ. ಸತ್ಯಧರ್ಮರು-

'ರಾಮೋ ದ್ವಿರ್ನಾಭಿಭಾಷತೇ'

ಎಂಬಂತೆ ಸತ್ಯಧರ್ಮ ಪರಿಪಾಲಕನಾದ ರಾಮನ ಉಪಾಸಕರು.

'ಸತ್ಯೇ ಚ ಧರ್ಮೇ ಚ ರತಃ ಸದೈವ ।'

ಎಂಬ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆಯ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನ ಉಪಾಸಕರು. ಆದರಿಂದ ಅವರು ಸತ್ಯಧರ್ಮರತರಾಗಿದ್ದು ಸತ್ಯಧರ್ಮತೀರ್ಥರೆಂಬ ಸಾರ್ಥಕನಾಮ ಉಳ್ಳವರು. ಅವರು ಸತ್ಯಧರ್ಮ ನಿರತನಾದ ರಾಮನ ಕಥೆಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಬರೆದುದು ಉಚಿತವೇ ಆಗಿದೆ. ಆದರಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ನಿರ್ಣಯಾನುಸಾರಿಯಾದ ಏಕೈಕ ರಾಮಾಯಣವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಸತ್ಯಧರ್ಮರು ಒಬ್ಬರೇ ನಮಗೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಸುಂದರಕಾಂಡ ಭಾವದೀಪ

ಸುಂದರಕಾಂಡ ಭಾವದೀಪದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೇ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕಂಡರೂ ಸಾಕು, ಸತ್ಯಧರ್ಮರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಕೌಶಲ ನಮ್ಮನ್ನು ಬೆರಗುಗೊಳಿಸೀತು—

1. ಮುಷ್ಟಿನಾಭಿಜಘಾನೈನಾಂ ಹನುಮಾನ್ ಕ್ರೋಧ ಮೂರ್ಛಿತಃ । (4-40)

ಇಲ್ಲಿ 'ಹನುಮಂತ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಮೈಮರೆತು ಲಂಕಿಣಿಯನ್ನು ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಿವಿದ' ಎಂದು ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದರ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯ—

ಸ್ತ್ರೀ ಚೇತಿ ಮನ್ಯಮಾನೇನ ನಾತಿಕ್ರೋಧಃ ಸ್ವಯಂಕೃತಃ (4-41)

'ಲಂಕಿಣಿ ಹೆಣ್ಣೆಂದು ಅವಳಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕ್ರೋಧ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.' ಲಂಕಿಣಿ 'ದುರ್ಬುದ್ಧಿ, ವಾನರಾಧಮ' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಕರೆದು ಹನುಮಂತನನ್ನು ಅವಮಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಹನುಮಂತ ಕೋಪಗೊಳ್ಳದೆ 'ಭದ್ರೇ!' ಮಂಗಳೆಯೆ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ವಿರೋಧ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಸತ್ಯಧರ್ಮರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ— 'ಕ್ರೋಧಮೂರ್ಛಿತಃ' ಎಂದರೆ ಅವನು ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಮೂರ್ಛಿತ ನಲ್ಲ. ಕ್ರೋಧ ಅವನಲ್ಲಿ ಮೂರ್ಛಿತವಾಗಿತ್ತು, ಎಚ್ಚತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಬಹುವ್ರೀಹಿ ಸಮಾಸವಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು!

2. ಹನುಮಂತ ಲಂಕೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗ ರಾತ್ರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ತಾನೆ ಚಂದ್ರ ಉದಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಚಂದ್ರೋದಯವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ತತಃ ಸ ಮಧ್ಯಂಗತಮಂಶುಮಂತಂ
ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾವಿತಾನಂ ಮುಹುರುದ್ವಮಂತಂ ।
ದದರ್ಶ ಧೀಮಾನ್ ದಿವಿ ಭಾನುಮಂತಂ
ಗೋಷ್ಠೇ ವೃಷಂ ಮತ್ತಮಿವ ಭ್ರಮಂತಂ ॥ (5-1)

'ಚಂದ್ರ ಆಗಸದಲ್ಲಿ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಚೆಲ್ಲುತ್ತ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುವ ಗೂಳಿಯಂತೆ ಚಲಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಹನುಮಂತ ಕಂಡ.'

ಇಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನನ್ನು 'ಅಂಶುಮಾನ್' 'ಭಾನುಮಾನ್' ಎಂದು ವಿಶೇಷಣ ಕೊಟ್ಟು ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಕೋಶವಿರುದ್ಧ. 'ಕೋಶಪ್ರಕಾರ ಆ ಎರಡೂ ಶಬ್ದಗಳು ಸೂರ್ಯವಾಚಕವಾಗಿವೆ. ಸತ್ಯಧರ್ಮರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ರೂಢಿಯಿಂದ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಸಲ್ಲುವ ಶಬ್ದಗಳು ಯೋಗದಿಂದ ಚಂದ್ರನಿಗೂ ಸಲ್ಲಬಹುದು. ಅಂಶು ಎಂದರೆ

ಕಿರಣ. ಭಾನು ಎಂದರೆ ಪ್ರಕಾಶ. ತಂಪು ಕಿರಣದವ, ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರಕಾಶದವ ಚಂದ್ರನಾಗಬಹುದು. ವಸ್ತುತಃ ರೂಢ್ಯರ್ಥವೆ ಕವಿಗೆ ಸಂಮತವಾಗಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಲಂಕೆಯಲ್ಲಿ ಸೀತೆ, ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮ ಇಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರ ವಿಯೋಗ ದಿಂದ ವಿರಹೋದ್ದೀಪಕವಾದ ತಂಪಾದ ಕಿರಣವನ್ನು ಬಿಸಿಲೆಂದು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಹನುಮಂತ!

3. ಬಭೂವ ಬುದ್ಧಿಸ್ತು ಹರೀಶ್ವರಸ್ಯ
ಯದೀದೃಶೀ ರಾಘವ ಧರ್ಮಪತ್ನೀ ।
ಇಮಾ ಯಥಾ ರಾಕ್ಷಸರಾಜ ಭಾರ್ಯಾಃ
ಸುಜಾತಮಸ್ಯೇತಿ ಹಿ ಸಾಧುಬುದ್ಧೇಃ ॥

ಪುನಶ್ಚ ಸೋಚಿಂತಯದಾರ್ತರೂಪೋ
ಧ್ರುವಂ ವಿಶಿಷ್ಟಾ ಗುಣತೋ ಹಿ ಸೀತಾ।
ಅಥಾಯಮಸ್ಯಾಂ ಕೃತವಾನ್ ಮಹಾತ್ಮಾ
ಲಂಕೇಶ್ವರಃ ಕಷ್ಟಮನಾರ್ಯಕರ್ಮ ॥ (9-73, 74)

ರಾವಣನ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ನಡುರಾತ್ರಿ ಮದ್ಯಪಾನ ಮಾಡಿ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ಮಲಗಿ ನಿದ್ದೆಹೋಗಿದ್ದ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಕಂಡು ಹನುಮಂತ ತನಗೆ ತಾನೇ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಾತು— 'ಶ್ರೀರಾಮನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯೂ ಇಲ್ಲಿ ಇವರೊಂದಿಗೇ ಇದೇ ರೀತಿ ಇರುವುದಾದರೆ ರಾವಣನ ಜನ್ಮ ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು.' ಪುನಃ ದುಃಖಿತನಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡ, 'ಸೀತೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಶೀಲವತಿ. ಅವಳಲ್ಲಿ ರಾವಣ ಇಂಥ ದುರ್ವರ್ತನೆ ಮಾಡುವನೆಂದರೆ ನಮಗೆ ಬಲು ಕಷ್ಟವಾಯಿತಲ್ಲ!' — ಇದು ಮೇಲು ನೋಟಕ್ಕೆ. ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ನಿರ್ಣಯದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಧರ್ಮರ ಅಂತರ್ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾಣುವ ಅರ್ಥ ಬೇರೆಯೇ ಇದೆ. ರಾವಣನಲ್ಲಿರುವ ಜೀವದ್ವಯಾವೇಶ ಮತ್ತು ಅದರ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಚಿತ್ರಣವಿದೆ ಇಲ್ಲಿ. ಮತ್ತು ಈ ಅರ್ಥ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವೂ ಆಗಿದೆ—

ಮೊದಲನೆ ಶ್ಲೋಕ ಹೇಳುತ್ತದೆ— 'ರಾವಣ ಸತ್ತು ಅವನಲ್ಲಿರುವ ಸಾತ್ವಿಕ ಜೀವ ತನ್ನ ಮೂಲರೂಪವನ್ನು ಸೇರಲು ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡಬಲ್ಲ ಉತ್ತಮವಾದ ಶಿಶುಪಾಲ ಜನ್ಮ ಪಡೆಯುವುದು ನಿಶ್ಚಿತ.'

ಎರಡನೆ ಶ್ಲೋಕ ಹೇಳುತ್ತದೆ— 'ರಾವಣನಲ್ಲಿರುವ ತಾಮಸ ಜೀವ ದುಃಖಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ, ತಮಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಪಂಚಕಷ್ಟವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ದುಃಖ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಮಹೇಶ್ವರ ತೀರ್ಥೀಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಏಳೆಂಟು ಬಗೆಯ ವಿವರಣೆಗಳಿವೆ. ಯಾವುದೂ ಇಷ್ಟು ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾಗಿಲ್ಲ.

4. ವಜ್ರೋಲ್ಲಿಖಿತ ಪೀನಾಂಸೌ ವಿಷ್ಣುಚಕ್ರಪರಿಕ್ಷತೌ (10-16)

'ರಾವಣನ ಪುಷ್ಟವಾದ ಭುಜಗಳಲ್ಲಿ ವಜ್ರಾಯುಧದ ಏಟಿನ ಚಿಹ್ನೆ ಇದೆ. ವಿಷ್ಣುಚಕ್ರದಿಂದಾದ ಗಾಯದ ಚಿಹ್ನೆಯೂ ಇದೆ.' ಇಲ್ಲಿ ರಾವಣ ವಜ್ರಾಯುಧದ ಏಟನ್ನೂ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಬ್ರಹ್ಮನ ವರಬಲದಿಂದ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಿಷ್ಣುಚಕ್ರವನ್ನೂ ಇದಿರಿಸಿ ಇನ್ನೂ ಬದುಕಿ ಉಳಿದಿದ್ದಾನೆ ಎಂದರೆ ಅಸಂಗತ. ಅದಕ್ಕೆ ಸತ್ಯಧರ್ಮರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ— 'ವಿಷ್ಣುಚಕ್ರ' ಇಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರವಲ್ಲ. ವಿಷ್ಣು ಎಂದರೆ ಉಪೇಂದ್ರ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ಹರಿ. ಇಂದ್ರನ ತಮ್ಮನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದವ. ಅವನ 'ಚಕ್ರ' ಎಂದರೆ ಸೈನ್ಯ. ಅಂದರೆ ದೇವತೆಗಳ ಸೈನ್ಯ ರಾವಣನೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿತು. ರಾವಣ ಸೋಲಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಗಾಯಗಳು ಮಾತ್ರ ಉಂಟಾದುವು. ಅವುಗಳ ಚಿಹ್ನೆ ರಾವಣನ ವಿಜಯದ ಚಿಹ್ನೆಗಳಾಗಿ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿವೆ.'

5. ಕಿಂ ನು ಸೀತಾಥ ವೈದೇಹೀ ಮೈಥಿಲೀ ಜನಕಾತ್ಮಜಾ ।
ಉಪತಿಷ್ಠೇತ ವಿವಶಾ ರಾವಣೇನ ಹೃತಾ ಬಲಾತ್ ॥ (13-6)

'ಸೀತೆ, ವೈದೇಹಿ, ಮೈಥಿಲಿ, ಜನಕಾತ್ಮಜೆ, ರಾವಣನ ಬಲಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮಣಿದು ಅವನನ್ನು ಸೇರುವಳೇನು? ಇಲ್ಲ'— ಇಲ್ಲಿ ಸೀತೆ ಎಂದು ಒಂದು ಹೆಸರು ಸಾಕಾಗದೆ? ಎಲ್ಲ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಪುನರುಕ್ತಿಯಲ್ಲವೆ? ಸತ್ಯಧರ್ಮರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ— 'ಸೀತೆ' ಎಂದರೆ ನೇಗಿಲ ತುದಿಯಿಂದ ಎದ್ದು ಬಂದವಳು, ಅಂದರೆ ಅಯೋನಿಜೆ, ಎಲ್ಲರಂತಲ್ಲ. 'ವೈದೇಹಿ' ಎಂದರೆ ವಿದೇಹನಾದ ದೇಹಾಭಿಮಾನ ರಹಿತನಾದ ನಿಮಿ ರಾಜನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಬಂದವಳು. ದೇಹಾಭಿಮಾನದಿಂದ ಪರಪುರುಷನನ್ನು ಸೇರುವವಳಲ್ಲ. 'ಜನಕಾತ್ಮಜೆ' ಜನಕ ಮಹಾತತ್ವಜ್ಞಾನಿ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಅವನ ಮಗಳೆಂದ ಮೇಲೆ ಮುಗ್ಧಮಾನವಳಂತೆ ಕಾಮೋಪಭೋಗಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಳು. 'ಮೈಥಿಲಿ' ಮಿಥಿಲಾ ಎಂದರೆ ಆ ನಗರದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಕಾಮಾದಿ ಅಂತಃಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಮಥಿಸಿ ನಾಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರು. ಇಂಥ ನಗರದವಳು ಸೀತೆ ಕಾಮಾದಿ ಉಪದ್ರವಗಳಿಗೆ ಈಡಾಗುವಳೆ? ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಹೆಸರುಗಳೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಶೇಷ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಧ್ವನಿಸುವುದರಿಂದ ಪುನರುಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ.

6. ರಾವಣಶ್ಚ ಮಯಾ ದೃಷ್ಟೋ ಮುಂಡಸ್ತೈಲ ಸಮುಕ್ಷಿತಃ ।
ರಕ್ತವಾಸಾಃ ಪಿಬನ್ ಮತ್ತಃ ಕರವೀರ ಕೃತಸ್ರಜಃ ॥ (27-35)

ತ್ರಿಜಟೆ ರಾವಣನ ಮರಣಸೂಚಕವಾದ ಸ್ವಪ್ನ ಕಂಡಳು— 'ರಾವಣ ಎಣ್ಣೆ ಬಳಿದುಕೊಂಡು ಕುಡಿದು ಮತ್ತನಾಗಿ, ಕೆಂಪು ಬಟ್ಟೆ ಉಟ್ಟು ಕರವೀರ ಕೃತಸ್ರಜನಾಗಿ ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನದಿಂದ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ.'

ಇಲ್ಲಿ ಕುಡಿದು ಎಂದರೆ ಏನನ್ನು ಕುಡಿದು? ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಕುಡಿದು ಎಂದರ್ಥ. ಅಥವಾ ಅಪಶಕುನ, ಸೂಚಕವಾದ ಪೇಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಕುಡಿದು ಎಂದರ್ಥ. 'ಕರವೀರ ಕೃತಸ್ರಜಃ' ಕರವೀರ ಪುಷ್ಪಮಾಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿಮಾನದಿಂದ ರಾವಣ ಬಿದ್ದನೆಂದು ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ರಾವಣ ತಾನೆ ಕೆಂಪು ಕರವೀರ ಮಾಲೆ ಧರಿಸಿದಂತೆ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡರೆ ಬಹಳ ಅಪಶಕುನವಾಗು ತ್ತಿತ್ತು. ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ 'ರಕ್ತಮಾಲ್ಯಾನುಲೇಪನಃ' ಎಂದೂ ಹೇಳಿದೆ. ಆದಕ್ಕೆ 'ಸ್ರಜಃ' ಎಂದು 'ಸ್ರಕ್' ಶಬ್ದದ ಷಷ್ಠ್ಯಂತವಲ್ಲ! 'ಸ್ರಜಾ' ಎಂಬ ಆಕಾರಾಂತ ಶಬ್ದ ಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ಹ್ರಸ್ವಗೊಂಡು ಪ್ರಥಮಾಂತವಾಗಿ ರಾವಣನಿಗೆ ವಿಶೇಷಣವಾಗಿದೆ ಎನ್ನಬೇಕು.

ಹಲಂತವಾದ 'ಸ್ರಜ್' ಮುಂತಾದ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಶಬ್ದಗಳು ಆಬಂತವಾಗುವುದು ಭಾಗುರಿಮತ. ಅದನ್ನು ಶಬ್ದೇಂದು ಶೇಖರದಲ್ಲಿ ನಾಗೋಜಿ ಭಟ್ಟ ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಆಕ್ಷೇಪ ಬಂದರೆ ಸತ್ಯಧರ್ಮರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ— 'ಬಹುಪ್ರಯೋಗ ವಿಪ್ಲವಾಪತ್ತೇಃ ಸಾಹಸಮಾತ್ರಂ ತದಿತ್ಯವಧೇಯಂ' ಬಹು ಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಅಸಾಧುವೆನಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುವುದರಿಂದ ನಾಗೋಜಿ ಭಟ್ಟನದು ಏನೂ ವಿಚಾರ ಮಾಡದೆ ಅವಸರದಿಂದ ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಎನ್ನಬೇಕು.'— ಹೀಗೆ ವ್ಯಾಕರಣಶಾಸ್ತ್ರ ವನ್ನೂ ತಿದ್ದುವ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

7. ಹರ್ಷೇಣಾಪೂರ್ಯಮಾಣೋऽಸೌ ರಮ್ಯೇ ಪರ್ವತ ನಿರ್ಝರೇ ।
ಛಿನ್ನಪಕ್ಷ ಇವಾಕಾಶಾತ್ ಪಪಾತ ಧರಣೀಧರಃ (57-31)

'ಆನಂದ ತುಂದಿಲನಾದ ಹನುಮಂತ ರಮ್ಯವಾದ ಪರ್ವತ ಜಲಪಾತ ಪ್ರದೇಶ ದಲ್ಲಿ ರೆಕ್ಕೆ ಕಡಿದ ಬೆಟ್ಟದಂತೆ ಆಕಾಶದಿಂದ ಬಿದ್ದ.'— ಇದು ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ ಕಾಣುವ ಅರ್ಥ. ಆದರೆ ರೆಕ್ಕೆಕಡಿದ ಬೆಟ್ಟದ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಹನುಮಂತನಿಗೆ ಉಚಿತವಾಗುವುದೆ? ಹನುಮಂತ ಆನಂದತುಂದಿಲನಾದರೆ ರೆಕ್ಕೆ ಬಂದಂತಾಗುತ್ತದೆ, ಕಡಿದಂತಲ್ಲ, ತಾನು ಬಯಸಿದ ರಮ್ಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೆ ಬಂದಿಳಿಯಬೇಕಾದರೂ

ರೆಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ, ಮತ್ತು ರೆಕ್ಕೆ ಕಡಿಯುವುದು ಪರಾಜಯದ ಸಂಕೇತ. ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಿಜಯಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಹನುಮಂತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅದು ಸರ್ವಥಾ ಅನುಚಿತ. ಆದಿಕವಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಇಂಥ ಉಪಮೆ ನೀಡುವನೆಂದರೆ ನಂಬಲಾಗದು. ಆದರಿಂದ 'ಛಿನ್ನಪಕ್ಷ' 'ಅಚ್ಛಿನ್ನ ಪಕ್ಷ'ವಾಗಬೇಕು, ಹೇಗೆ?

'ಸಂಭೂತಿಂ ಚ ವಿನಾಶಂ ಚ ಯಸ್ತದ್ ವೇದೋಭಯಂ ಸಃ ।'

ಎಂಬ ಈಶೋಪನಿಷತ್ತಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಾಂಕರ ಭಾಷ್ಯ ಹೇಳುತ್ತದೆ—

'ಸಂಭೂತಿಂ ಚ ವಿನಾಶಂ ಚೇತ್ಯತ್ರಾವರ್ಣ
ಲೋಪೇನ ನಿರ್ದೇಶೋ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ'

'ಅಕಾರಲೋಪಮಾಡಿ 'ಅಸಂಭೂತಿ'ಯನ್ನೆ 'ಸಂಭೂತಿ' ಎಂದಿದೆ ಉಪನಿಷತ್ತು.' ಹಾಗೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದೆ? ಸತ್ಯಧರ್ಮರು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. 'ಛಿನ್ನಪಕ್ಷ' ಶಬ್ದದಿಂದಲೆ 'ಅಚ್ಛಿನ್ನಪಕ್ಷ' ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ತೆಗೆದು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ!

ಛಿತ್ ಛಿದಾ ನ ಯಯೋಸ್ತೌ ಛಿನ್ನೌ। ನಶಬ್ದೋ ನಿಷೇದಾರ್ಥಕಃ ।
ತಸ್ಯ ಛಿಚ್ಛಬ್ದಾನಂತರತ್ವಂ ಜನ ಇತ್ಯಾದಿವದ್ ಬೋಧ್ಯಂ । ತತಶ್ಚ
ಛಿನ್ನೌ ಅಚ್ಛಿನ್ನೌ ಪಕ್ಷೌ ಯಸ್ಯ ಸಃ ॥

ಹೀಗೆ ಅಚ್ಛಿನ್ನಪಕ್ಷ ಪರ್ವತ ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿ ಹನುಮಂತನ ಪಕ್ಷವೆಂದೂ ಅಚ್ಛೇದ್ಯ ಅಭೇದ್ಯವೆಂದು ಸಾಧಿಸಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಸತ್ಯಧರ್ಮರು.

'ಅಚ್ಛಿನ್ನಪಕ್ಷವಾದ ಪರ್ವತ ಬೀಳುವುದು ಹೇಗೆ? ಅದಕ್ಕೆ ಛಿನ್ನಪಕ್ಷ ಎನ್ನ ಲಾಗಿದೆ' ಎನ್ನುತ್ತದೆ ಗೋವಿಂದರಾಜೀಯ ಟೀಕೆ!

ಶ್ರೀಸತ್ಯಧರ್ಮರ ಪೀಠಾರೋಹಣ:

ಸವಣೂರಿನ ಶ್ರೀ ನವರತ್ನ ಪುರುಷೋತ್ತಮಾಚಾರ್ಯರು (ಅಣ್ಣಯಾಚಾರ್ಯರು) ಒಮ್ಮೆ ಪ್ರಾತಃ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ತೀರ್ಥವೊಂದರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಉತ್ತರಾದಿ ಮಠದ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಶ್ರೀ ಮೂಲರಾಮ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ದೊರಕಿದುವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಯಾರೋ ದುಷ್ಕರ್ಮಿಗಳು ಕಳವು ಮಾಡಿದ್ದರು. ಶ್ರೀರಾಮ ದೊರಕುವವರೆಗೂ ಭಿಕ್ಷೆ ಸ್ವೀಕರಿಸೆನೆಂದು ಪ್ರಾಯೋಪವೇಶವನ್ನೆ ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದರು, ಆಗಿನ ಸಂಸ್ಥಾನಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯವರ ತೀರ್ಥರು.

ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ದಿವಸಗಳ ಕಾಲ ಕಠೋರ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದರು. ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆ ದಿವಸ ಶ್ರೀ ಪುರುಷೋತ್ತಮಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಶ್ರೀರಾಮ ಒಲಿದು ದರ್ಶನವಿತ್ತ. ಈ ಶುಭ ಸಮಾಚಾರ ತಿಳಿದು ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದರು ಶ್ರೀಗಳವರು. ಒಂದು ಶುಭಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1797 ಪಿಂಗಳ ಸಂವತ್ಸರದ ಶ್ರಾವಣ ಶುದ್ಧ ಪಂಚಮೀ) ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಶ್ರೀಸರ್ವಜ್ಞ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಗೈದು ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಧರ್ಮ ತೀರ್ಥರೆಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು.

ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥರಚನೆ:

ಇವರು ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಬೋಧ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಪ್ರಿಯಶಿಷ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. ಶ್ರೀಸತ್ಯ ಬೋಧರ ಅನಂತರ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಸಂಧರು ಪೀಠವನ್ನಲಂಕರಿಸಿದರು. ಅವರ ಬಳಿಕ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯವರರು. ಇವರಿಬ್ಬರ ವಿಶೇಷಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದ ಮಹಾವಿದ್ವಾಂಸ ರಾಗಿದ್ದ ಆಚಾರ್ಯರು ಸಂಸ್ಥಾನಾಧಿಪತ್ಯ ವಹಿಸಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಪಾಠಪ್ರವಚನ ವಾದಿನಿಗ್ರಹ ಗ್ರಂಥರಚನೆಗಳಿಂದ ದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಬಹಳ ಕೀರ್ತಿಗಳಿಸಿದರು. ಇವರ ಪಾಠ ಪ್ರವಚನ ಕೌಶಲಕ್ಕೆ ಬೆರಗಾಗಿ ಕಾಶಿಯ ಪ್ರಖ್ಯಾತಪಂಡಿತರಾಗಿದ್ದ ಕಾಶೀ ತಿಮ್ಮಣ್ಣಾಚಾರ್ಯರು ಬಂದು ಸುಧಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರಂತೆ.

ಗ್ರಂಥಕಾರರಾಗಿ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಧರ್ಮತೀರ್ಥರ ಸ್ಥಾನ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಶಾಸ್ತ್ರಪಾಂಡಿತ್ಯ ಕಾವ್ಯಪ್ರತಿಭೆಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಇವರು ಸವ್ಯಸಾಚಿಗಳು. ಗಂಗಾಲಹರಿ ಕವಿಕಂಠಮಣಿ ಮತ್ತು ನಾನಾ ಸುಭಾಷಿತಗಳು ಅವರ ಕಾವ್ಯಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಉಜ್ವಲ ನಿದರ್ಶನಗಳು. ರಾಮಾಯಣ ಭಾರತ ಭಾಗವತ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು ನಮಕ ಚಮಕ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮುಂತಾದುವು ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾಂಡಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಜ್ವಲಂತ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗ ಬಲ್ಲುವು. ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತೈದು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆ ಶತಮಾನದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗ್ರಂಥಕಾರರೆಂಬ ಮನ್ನಣೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾದವರು ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಧರ್ಮರು.

ಪ್ರೌಢಶೈಲಿಯ ಯಮಕಮಯವಾದ ಗದ್ಯಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಸೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಹಸ್ತರು. ಅವರ ಮಾತು ವಿದ್ವತ್ಪೂರ್ಣ ಸರಸ ಕಾವ್ಯಮಯವಾಗಿಯೆ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತಿದ್ದುವು. ಉದಾ: 'ಅಸ್ತ್ರ ಪಾಶೈರ್ನ ಶಕ್ಯೋಽಹಂ' (ವಾ.ರಾ.ಸಂ. 50-16) ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅವರು ಅವತಾರಿಕೆ ನೀಡುವಾಗ ಆಯತ್ನವಾಗಿ ತನ್ನಿಂದ ತಾನೇ ಅರ್ಧಶ್ಲೋಕ ರೂಪವಾಗಿ ಆ ಅವತಾರಿಕೆ ಅವತರಿಸಿದೆ—

ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಮಸ್ತ್ರಂ ಮಮ ಬಂಧಕಂ ಸ್ಯಾತ್
ಮಾ ಕೌತುಕಂ ತೇ ಸುತವಿಕ್ರಮೇ ಸ್ಯಾತ್ ॥

ಕಳೆದುಹೋದ ಶ್ರೀಮೂಲರಾಮನನ್ನು ತಿರುಗಿ ತಂದ ಶ್ರೀಗಳೆ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಅಪವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಿಂದ ಮರೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಸತ್ಸಿದ್ಧಾಂತ ರಹಸ್ಯಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವ 'ಭಾವದೀಪ'ವೆಂಬ ನಂದಾದೀಪ ಹಚ್ಚಿಟ್ಟರು. ಅದರ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ದಿವ್ಯದರ್ಶನ ಎಲ್ಲ ಸಜ್ಜನರಿಗೂ ಲಭ್ಯವಾಗುವಂತಾಯಿತು.

ಸುಂದರಕಾಂಡ ಭಾವದೀಪದ ಆರಂಭದ ಮಂಗಳಾಚರಣೆ ಶ್ರೀಗಳ ಯಮಕ ಶೈಲಿಗೆ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನವಾಗಬಹುದು—

ಆರಾಮ ಧಾಮ ಶ್ರೀರಾಮ ರಾಮಾಂ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಗತೋಂಬುಧೇಃ ।
ಪಾರಂ ಸ ಪಾರಯೇದೇತತ್‌ಕಾಂಡ ಕಾಂಡನಿಧಿಂ ಮಯಾ ॥

'ಆನಂದದ ತವರೆನಿಸಿದ ಶ್ರೀರಾಮನ ರಮಣಿಯನ್ನು ಕಾಣಲು ಸಮುದ್ರದ ಆಚೆ ದಡವನ್ನು ಸೇರಿದ ಹನುಮಂತನೇ ನನ್ನನ್ನೂ ಈ ಸುಂದರಕಾಂಡವೆಂಬ ಸಮುದ್ರದ ಆಚೆ ದಡ ಸೇರಿಸಲಿ.'

ಸುಂದರ ಪ್ರೌಢಗ್ರಂಥವಾದ ಈ ಸುಂದರಕಾಂಡ ಭಾವದೀಪದ ಸಂಪಾದನ ಕಾರ್ಯ ಬಹು ಕ್ಲಿಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಬಹಳ ಅಶುದ್ಧಮಯ. ನೇರವಾಗಿ ಓದಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಪ್ರತಿ ಶಬ್ದವನ್ನೂ ಅಕ್ಷರವನ್ನೂ ಸಂದರ್ಭಾನುಗುಣ ಊಹೆಗೇ ಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದರಿಂದ ಐವತ್ತರವರೆಗಿನ ಅಧ್ಯಾಯಗಳವರಗೆ ಡಾ|| ವ್ಯಾಸನಕೆರೆ ಪ್ರಭಂಜನಾಚಾರ್ಯರ ಸಂಗ್ರಹದ ಏಕಮಾತ್ರ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಇತ್ತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೂಲಶ್ಲೋಕವಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಉಪಲಬ್ಧವಿದ್ದ ಮೂಲಶ್ಲೋಕ ಪಾಠ ಭಾಪದೀಪಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಿರಲಿಲ್ಲ. ಶ್ಲೋಕ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಐವತ್ತೊಂದರಿಂದ ಮುಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿಗೆ ಮೈಸೂರಿನ ಪ್ರಾಚ್ಯವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಯ ಏಕಮಾತ್ರ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೂಲಶ್ಲೋಕಗಳಿದ್ದರೂ ಅಶುದ್ಧಿ ಬಹಳ. ಆದರಿಂದ ಈ ಸಂಪಾದನ ಕಾರ್ಯ ಕೈಗೂಡಿದುದು 'ಸಮುದ್ರದ ಆಚೆ ದಡ ಸೇರಿದ' ಹನುಮಂತನ ಅನುಗ್ರಹ, ಅವನ ಆರಾಧಕರಾದ ಶ್ರೀಸತ್ಯಧರ್ಮರ ಅನುಗ್ರಹ, ಅವರ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಪ್ರಮೋದರ ಅನುಗ್ರಹವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ.

—ಕೆ. ಹಯವದನ ಪುರಾಣಿಕ.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಶ್ರೀಮದ್ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣಮ್

ಸುಂದರಕಾಂಡಃ

ಪ್ರಥಮಃ ಸರ್ಗಃ

ತತೋ ರಾವಣನೀತಾಯಾಃ ಸೀತಾಯಾಃ ಶತ್ರುಕರ್ಶನಃ ।
ಇಯೇಷ ಪದಮನ್ವೇಷ್ಟುಂ ಚಾರಣಾಚರಿತೇ ಪಥಿ ॥ ೧ ॥

ದುಷ್ಕರಂ ನಿಃಪ್ರತಿದ್ವಂದ್ವಂ ಚಿಕೀರ್ಷನ್ ಕರ್ಮ ವಾನರಃ ।
ಸಮುದಗ್ರಶಿರೋಗ್ರೀವೋ ಗವಾಂ ಪತಿರಿವಾಬಭೌ ॥ ೨ ॥

ಅಥ ವೈದೂರ್ಯವರ್ಣೇಷು ಶಾದ್ವಲೇಷು ಮಹಾಬಲಃ ।
ಧೀರಃ ಸಲಿಲಕಲ್ಪೇಷು ವಿಚಚಾರ ಯಥಾಸುಖಮ್ ॥ ೩ ॥

ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಧರ್ಮತೀರ್ಥ ವಿರಚಿತಾ ಭಾವದೀಪ ಟಿಪ್ಪಣೀ

ಓಂ ಆರಾಮಧಾಮಶ್ರೀರಾಮರಾಮಾಂ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಗತೋಽಂಬುಧೇಃ ।
ಪಾರಂ ಸ ಪಾರಯೇದೇತತ್ಕಾಂಡಕಾಂಡನಿಧಿಂ ಮಯಾ ॥

ರಾಜ್ಞಾ ಆಜ್ಞಾಂ ಸಫಲೀಕರ್ತುಂ ಸ್ವಚ್ಛಹೃದಯ ಇಚ್ಛತಿ ಸ್ಮೇತ್ಯಾಹ ತತ ಇತಿ। ಸೀತಾಯಾ ಉಕ್ತರೀತ್ಯಾ ಪ್ರತಿಕೃತೇಃ ಪದಂ ಆವಾಸಸ್ಥಾನಂ ಚಾರಣೈಃ ದೇವತಾ ಜಾತಿವಿಶೇಷೈಃ ಆಚರಿತೇ ಸಂಚರಿತೇ ಪಥಿ ಮಾರ್ಗೇ ಅನ್ವೇಷ್ಟುಂ ಇಯೇಷ ಇಚ್ಛಾಮ ಕರೋತ್ । ರಾವಣೇತ್ಯತ್ರ ವಕಾರಃ ಗಾಯತ್ರ್ಯಾ ದ್ವಾದಶಾಕ್ಷರಂ ॥ ೧ ॥

ದುಷ್ಕರಂ ಅನ್ಯೈಃ ಕರ್ತುಮಶಕ್ಯಂ ನಿಃ ಪ್ರತಿದ್ವಂದ್ವಂ ಅಸದೃಶಂ । ಶಿರಶ್ಚ ಗ್ರೀವಾ ಚ ಶಿರೋಗ್ರೀವಂ । ಸಮುದಗ್ರಂ ಉನ್ನತಂ ತದ್ ಯಸ್ಯ ಸ ತಥಾ । ಗವಾಂ ಪತಿಃ ವೃಷಭಃ ॥ ೨ ॥

ಬಾಲವಾಯು ಸಂಜ್ಞಿತ ಸ್ಥಾನವಿಶೇಷಭವೋ ಮಣಿವಿಶೇಷೋ ವೈದೂರ್ಯಮಿತ್ಯುಚ್ಯತೇ । ವಿದುರಾಞ್ ಞ್ಯಃ ಇತಿ ಞ್ಯಃ । ತತ್ಸಮವರ್ಣೇಷು ಶಾದ್ವಲೇಷು ಹರಿದ್ವರ್ಣತೃಣವಿಶಿಷ್ಟಪ್ರದೇಶೇಷು ಸಲಿಲ ಕಲ್ಪೇಷು ಶ್ಯಾಮತ್ವಾದಿನಾ ಜಲಸಮೇಷು ॥ ೩ ॥

ದ್ವಿಜಾನ್ ವಿತ್ರಾಸಯನ್ ಧೀಮಾನುರಸಾ ಪಾದಪಾನ್ ಹರನ್ ।
ಮೃಗಾಂಶ್ಚ ಸುಬಹೂನ್ನಿಘ್ನನ್ ಪ್ರವೃದ್ಧ ಇವ ಕೇಸರೀ ॥ ೪ ॥

ನೀಲಲೋಹಿತಮಾಂಜಿಷ್ಠ ಪದ್ಮವರ್ಣೈಃ ಸಿತಾಸಿತೈಃ ।
ಸ್ವಭಾವವಿಹಿತೈಶ್ಚಿತ್ರೈರ್ಧಾತುಭಿಃ ಸಮಲಂಕೃತಮ್ ॥ ೫ ॥

ಕಾಮರೂಪಿಭಿರಾವಿಷ್ಟಮಭೀಕ್ಷ್ಣಂ ಸಪರಿಚ್ಛದೈಃ ।
ಯಕ್ಷಕಿನ್ನರಗಂಧರ್ವೈರ್ದೇವಕಲ್ಪೈಶ್ಚ ಪನ್ನಗೈಃ ॥ ೬ ॥

ಸ ತಸ್ಯ ಗಿರಿವರ್ಯಸ್ಯ ತಲೇ ನಾಗವರಾಯುತೇ ।
ತಿಷ್ಠನ್ ಕಪಿವರಸ್ತತ್ರ ಹ್ರದೇ ನಾಗವರೋ ಬಭೌ ॥ ೭ ॥

ಸ ಸೂರ್ಯಾಯ ಮಹೇಂದ್ರಾಯ ಪವನಾಯ ಸ್ವಯಂಭುವೇ ।
ಭೂತೇಭ್ಯಶ್ಚಾಂಜಲಿಂ ಕೃತ್ವಾ ಚಕಾರ ಗಮನೇ ಮತಿಮ್ ॥ ೮ ॥

ದ್ವಿಜಾನ್ ಪಕ್ಷಿಣಃ । ಉರಸಾ ವಕ್ಷಃಸ್ಥಲೇನ । ಕೇಸರೀವ ಸಿಂಹ ಇವ । ಪಿತೇವ ವಾ । ವಿಚಚಾರೇತಿ ಪೂರ್ವೇಣಾನ್ವಯಃ ॥ ೪ ॥

ನೀಲಲೋಹಿತೋ ರಕ್ತಶ್ಯಾಮೋ ಧಾತುಃ । ಮಾಂಜಿಷ್ಠಃಪಾಟಲಃ ಶ್ವೇತರಕ್ತ ಇತಿ ಯಾವತ್ । ಪದ್ಮಾನಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಾನಿ । ಸಿತಾಸಿತೈಃ ಶುಕ್ಲನೀಲೈಃ । ಏತದ್ವರ್ಣೋಪೇತೈಃ ಧಾತುಭಿರ್ಗೈರಿಕಾದಿಭಿಃ ॥ ೫ ॥

ಸಪರಿಚ್ಛದೈಃ ವಿಮಾನಾದಿ ಪರಿಕರಸಹಿತೈಃ । ಏತೈರಾವಿಷ್ಟಂ ಗಿರಿವರ್ಯಸ್ಯ ತಲಂ । ತಸ್ಮಿನ್ನಿತ್ಯನ್ವಯಃ ॥ ೬ ॥

ನಾಗಾನಾಂ ಗಜಾನಾಂ ಯೇ ವರಾಃ ತೈಃ ಆ ಸಮಂತಾದ್ ಯುತೇ · ತೇನಾಮಯುತಂ ಯಸ್ಮಿನ್ನಿತಿ ವಾ । ನಾಗವರೋ ಗಜಶ್ರೇಷ್ಠಃ ॥ ೭ ॥

ಸೂರ್ಯಾಯ, ಸ್ವಸ್ಯ ವಿದ್ಯೋಪದೇಷ್ಟೃತ್ವಾದ್ ಲೋಕದೃಷ್ಟ್ಯಾ । ಮಹೇಂದ್ರಾಯ, ವ್ಯವಹಾರ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಪ್ರಕೃತ ಸೀತಾಪ್ರತಿಕೃತೌ ಸಂನಿಹಿತತ್ವಾತ್ । ಯಥೋಕ್ತಂ ಭಗವತ್ಪಾದೈಃ—'ತಸ್ಯಾಸ್ತು ತಾಂ ಪ್ರತಿಕೃತಿಂ ಪ್ರವಿವೇಶ ಶಕ್ರಃ' ಇತ್ಯಾದಿ । ಪವನಾಯ, ಪಿತೃತ್ವಾತ್ ಸ್ವಯಂಭುವೇ, ಸರ್ವಗುರುತ್ವಾತ್ ಸ್ವಸ್ಯ ವರದಾನಾದ್ವಾ । ಭೂತೇಭ್ಯಃ ವಿಘ್ನ ನಿವಾರಕೇಭ್ಯೋ ದೇವೇಭ್ಯಃ । ಅಂಜಲಿಂ ಹಸ್ತದ್ವಯ ಮೇಲನಂ ॥ ೮ ॥

ಅಂಜಲಿಂ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖಃ ಕುರ್ವನ್ ಪವನಾಯಾತ್ಮಯೋನಯೇ ।
ತತೋ ಹಿ ವವೃಧೇ ಗಂತುಂ ದಕ್ಷಿಣೋ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ದಿಶಮ್ ॥ ೯ ॥

ಪ್ಲವಂಗಪ್ರವರೈರ್ದೃಷ್ಟಃ ಪ್ಲವನೇ ಕೃತನಿಶ್ಚಯಃ ।
ವವೃಧೇ ರಾಮವೃದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಸಮುದ್ರ ಇವ ಪರ್ವಸು ॥ ೧೦ ॥

ನಿಷ್ಪ್ರಮಾಣಶರೀರಃ ಸನ್ ಲಿಲಂಘಯಿಷುರರ್ಣವಮ್ ।
ಬಾಹುಭ್ಯಾಂ ಪೀಡಯಾಮಾಸ ಚರಣಾಭ್ಯಾಂ ಚ ಪರ್ವತಮ್ ॥ ೧೧ ॥

ಸ ಚಚಾಲಾಚಲಶ್ಚಾಪಿ ಮುಹೂರ್ತಂ ಕಪಿಪೀಡಿತಃ ।
ತರೂಣಾಂ ಪುಷ್ಪಿತಾಗ್ರಾಣಾಂ ಸರ್ವಂ ಪುಷ್ಪಮಶಾತಯತ್ ॥ ೧೨ ॥

ತೇನ ಪಾದಪಮುಕ್ತೇನ ಪುಷ್ಪೌಘೇನ ಸುಗಂಧಿನಾ ।
ಸರ್ವತಃ ಸಂವೃತಃ ಶೈಲೋ ಬಭೌ ಪುಷ್ಪಮಯೋ ಯಥಾ ॥ ೧೩ ॥

ವೃದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಸ್ವಪಿತೃತ್ವೋಪಾಧಿನಾ ಪುನರಪಿ ವಾಯುಂ ಪ್ರಣಮತಿ ಅಂಜಲಿಮಿತಿ । ಸ್ವಯೋನಯೇ ಸ್ವಕಾರಣಾಯ । ಅಥವಾ ಆತ್ಮೈವ ಯೋನಿಃ ಸ್ವೋತ್ಪತ್ತಿಕಾರಣಂ ಯಸ್ಯ ತಸ್ಮೈ ರಾಮಾಯೇತಿ ವಾ । ದಕ್ಷಿಣಃ ಸಮರ್ಥಃ ॥ ೯ ॥

ಪ್ಲವನೇ ಕೃತನಿಶ್ಚಯಃ ಸನ್ ಪರ್ವಸು ಸಮುದ್ರ ಇವ ರಾಮವೃದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ರಾಮಯಶೋವೃದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಯೋ ವವೃಧೇ ಸ ಪ್ಲವಂಗಪ್ರವರೈರ್ದೃಷ್ಟ ಇತ್ಯನ್ವಯಃ । ತೇನ ನ ಪೌನರುಕ್ತ್ಯಂ । ಅಥವಾ ಅರಾಮವೃದ್ಧ್ಯರ್ಥಮಿತಿ ಚ್ಛೇದಃ । ಅರ್ಥಸ್ತು–ನ ವಿದ್ಯತೇ ರಾಮೋ ಯೇಷಾಂ ಸ್ವಪಕ್ಷೀಯತ್ವೇನ ತೇಽರಾಮಾಃ । ರಾಮೋ ನ ಭವಂತೀತ್ಯರಾಮಾ ವಾ । ರಾಮವಿರುದ್ಧಾ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ತೇಷಾಂ ವೃದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಭೇದನಾರ್ಥಂ । ವೃಧು ಹಿಂಸಾಯಾಮಿತಿ ಧಾತುವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾತ್ । ಋದ್ಧ್ಯಾ ವೃಧಿರಭಿವೃದ್ಧಿಃ । ತಸ್ಯಾ ಅರ್ಥೋ ನಿವೃತ್ತಿಃ ತಮುದ್ದಿಶ್ಯ । ಅರ್ಥೋಽಭಿಧೇಯ ರೈ ವಸ್ತು ಪ್ರಯೋಜನ ನಿವೃತ್ತಿಷ್ವಿತ್ಯಮರಃ ॥ ೧೦ ॥

ನಿಷ್ಪ್ರಮಾಣಶರೀರಃ ಅಪರಿಮಿತಕಾಯಃ ಅತಿಮಹಾದೇಹ ಇತಿ ಯಾವತ್ ॥೧೧॥

ನ ಕೇವಲಂ ಸ್ವಯಂ ಚಚಾಲ ಕಿಂತು ಪುಷ್ಪಂ ಚಾಶಾತಯತ್ ॥ ೧೨ ॥

ಪುಷ್ಪಮಯಃ ಪುಷ್ಪಾತ್ಮಕಃ ॥ ೧೩ ॥

ತೇನ ಚೋತ್ತಮವೀರ್ಯೇಣ ಪೀಡ್ಯಮಾನಃ ಸ ಪರ್ವತಃ ।
ಸಲಿಲಂ ಸಂಪ್ರಸುಸ್ರಾವ ಮದಮತ್ತ ಇವ ದ್ವಿಪಃ ॥ ೧೪ ॥

ಪೀಡ್ಯಮಾನಸ್ತು ಬಲಿನಾ ಮಹೇಂದ್ರಸ್ತೇನ ಪರ್ವತಃ ।
ರೀತೀರ್ನಿವರ್ತಯಾಮಾಸ ಕಾಂಚನಾಂಜನರಾಜತೀಃ ॥ ೧೫ ॥

ಮುಮೋಚ ಚ ಶಿಲಾಃ ಶೈಲೋ ವಿಶಾಲಾಃ ಸಮನಃಶಿಲಾಃ ।
ಮಧ್ಯಮೇನಾರ್ಚಿಷಾ ಜುಷ್ಟಾ ಧೂಮರಾಜೀರಿವಾನಲಃ ॥ ೧೬ ॥

ಹರಿಣಾ ಪೀಡ್ಯಮಾನೇನ ಪೀಡ್ಯಮಾನಾನಿ ಸರ್ವತಃ ।
ಗುಹಾವಿಷ್ಟಾನಿ ಭೂತಾನಿ ವಿನೇದುರ್ವಿಕೃತೈಃ ಸ್ವರೈಃ ॥ ೧೭ ॥

ಸ ಮಹಾಸತ್ತ್ವಸಂನಾದಃ ಶೈಲಪೀಡಾನಿಮಿತ್ತಜಃ
ಪೃಥಿವೀಂ ಪೂರಯಾಮಾಸ ದಿಶಶ್ಚೋಪವನಾನಿ ಚ ॥ ೧೮ ॥

ಶಿರೋಭಿಃ ಪೃಥುಭಿಃ ಸರ್ಪಾ ವ್ಯಕ್ತಸ್ವಸ್ತಿಕಲಕ್ಷಣೈಃ ।
ವಮಂತಃ ಪಾವಕಂ ಘೋರಂ ದದಂಶುರ್ದಶನೈಃ ಶಿಲಾಃ ॥ ೧೯ ॥

ಮಾದ್ಯತ್ಯನೇನೇತಿ ಮದೋ ಮದಸಾಧನಂ . ತೇನ ಮತ್ತ ಇವ ॥ ೧೪ ॥

ಕಾಂಚನಂ ಚ ಅಂಜನಂ ಚ ರಜತಮೇವ ರಾಜತಂ ಚ ಕಾಂಚನಾಂಜನರಾಜತಾನಿ । ತೇಷಾಮಿಮಾಃ ಕಾಂಚನಾಂಜನರಾಜತ್ಯಃ । ತಾ ರೀತೀಃ ಪ್ರಚಾರಾನ್ ತದ್ವರ್ಣಧಾತೂನಿತಿ ಯಾವತ್ ನಿವರ್ತಯಾಮಾಸ ಬಹಿರ್ನಿಷ್ಕಾಸಯಾಮಾಸ ನಿರ್ವರ್ತಯಾಮಾಸೇತಿ ಪಾಠೇ ನಿಷ್ಪಾದಯಾಮಾಸೇತ್ಯರ್ಥಃ । ಪ್ರಚಾರಸ್ಯಂದಯೋಃ ರೀತಿರಿತ್ಯಮರಃ ॥ ೧೫ ॥

ಸಮನಃಶಿಲಾಃ ಮನಃಶಿಲಾಧಾತು ಸಹಿತಾಃ । ಮಧ್ಯಮೇನಾರ್ಚಿಷಾ 'ಕಾಲೀ ಕರಾಲೀ ಚ ಮನೋಜವಾ ಚ ಸುಲೋಹಿತಾ ಚೇ'ತ್ಯಾದಿ ಸಪ್ತಾರ್ಚಿರ್ಮಧ್ಯೇ ಸುಲೋಹಿತಾಖ್ಯಾರ್ಚಿಃಶಿಖಯಾ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಜುಷ್ಟಾಃ ಸೇವಿತಾಃ ಧೂಮರಾಜೀಃ ಧೂಮಪಂಕ್ತೀಃ । ತದವಸ್ಥಾಯಾಮೇವ ಧೂಮಬಾಹುಲ್ಯ ನಿರ್ಗಮನಾತ್ ॥ ೧೬ ।

ಹರಿಣಾ ಹನುಮತಾ ಪೀಡ್ಯಮಾನೇನ ಪರ್ವತೇನ ಭೂತಾನಿ ಸಿಂಹಾದಿ ಸತ್ವಾನಿ । ಸತ್ವಾನೀತ್ಯಪಿ ಕ್ವಚಿತ್ ಪಾಠಃ । ವಿಕೃತೈಃ ಸ್ವರೈಃ ಭಯ ವಿಕೃತಸೂಚಕೈಃ ಧ್ವನಿಭಿಃ ॥ ೧೭ ॥

ಪೃಥುಭಿರ್ವಿಸ್ತೃತೈಃ । ಸ್ವಸ್ತಿಕಂ ಸರ್ಪಫಣಾಗತ ಶಂಖಾಕಾರ ನೀಲಚಿಹ್ನ ವಿಶೇಷಃ ದದಂಶುಃ ಕ್ರೋಧವಶಾತ್ ॥ ೧೯ ॥

ತಾಸ್ತದಾ ಸವಿಷೈರ್ದಷ್ಟಾಃ ಕುಪಿತೈಸ್ತೈರ್ಮಹಾಶಿಲಾಃ ।
ಜಜ್ವಲುಃ ಪಾವಕೋದ್ದೀಪ್ತಾ ಬಿಭಿದುಶ್ಚ ಸಹಸ್ರಧಾ ॥ ೨೦ ॥
ಯಾನಿ ಚೌಷಧಜಾಲಾನಿ ತಸ್ಮಿನ್‌ಜಾತಾನಿ ಪರ್ವತೇ ।
ವಿಷಘ್ನಾನ್ಯಪಿ ನಾಗಾನಾಂ ನ ಶೇಕುಃ ಶಮಿತುಂ ವಿಷಮ್ ॥ ೨೧ ॥
ಭಿದ್ಯತೇಽಯಂ ಗಿರಿರ್ಭೂತೈರಿತಿ ಮತ್ವಾ ತಪಸ್ವಿನಃ ।
ತ್ರಸ್ತಾ ವಿದ್ಯಾಧರಾಸ್ತಸ್ಮಾದುತ್ಪೇತುಃ ಸ್ತ್ರೀಗಣೈಃ ಸಹ ॥ ೨೨ ॥
ಪಾನಭೂಮಿಗತಂ ಹಿತ್ವಾ ಹೈಮಮಾಸನಭಾಜನಮ್ ।
ಪಾತ್ರಾಣಿ ಚ ಮಹಾರ್ಹಾಣಿ ಕರಕಾಂಶ್ಚ ಹಿರಣ್ಮಯಾನ್ ॥ ೨೩ ॥
ಲೇಹ್ಯಾನುಚ್ಚಾವಚಾನ್ ಭಕ್ಷ್ಯಾನ್ ಮಾಂಸಾನಿ ವಿವಿಧಾನಿ ಚ ।
ಆರ್ಷಭಾಣಿ ಚ ಚರ್ಮಾಣಿ ಖಡ್ಗಾಂಶ್ಚ ಕನಕತ್ಸರೂನ್ ॥ ೨೪ ॥
ಕೃತಕಂಠಗುಣಾಃ ಕ್ಷೀಬಾ ರಕ್ತಮಾಲ್ಯಾನುಲೇಪನಾಃ ।
ರಕ್ತಾಕ್ಷಾಃ ಪುಷ್ಕರಾಕ್ಷಾಶ್ಚ ಗಗನಂ ಪ್ರತಿಪೇದಿರೇ ॥ ೨೫ ॥
ಹಾರನೂಪುರಕೇಯೂರಪಾರಿಹಾರ್ಯಧರಾಃ ಸ್ತ್ರಿಯಃ ।
ವಿಸ್ಮಿತಾಃ ಸಸ್ಮಿತಾಸ್ತಸ್ಥುರಾಕಾಶೇ ರಮಣೈಃ ಸಹ ॥ ೨೬ ॥
ದರ್ಶಯಂತೋ ಮಹಾವಿದ್ಯಾ ವಿದ್ಯಾಧರಮಹರ್ಷಯಃ ।
ಸಪ್ರಿಯಾಸ್ತಸ್ಥುರಾಕಾಶೇ ವೀಕ್ಷಾಂಚಕ್ರುಶ್ಚ ಪರ್ವತಮ್ ॥ ೨೭ ॥

ತಾ ಮಹಾಶಿಲಾಃ ಬಿಭಿದುರ್ಭಿನ್ನಾ ಬಭೂವುಃ ॥ ೨೦ ॥

ಭಿದ್ಯತೇ ಭಿನ್ನೋ ಭವತಿ । ತಪಸ್ವಿನೋ ವಿದ್ಯಾಧರಾಶ್ಚ ॥ ೨೨ ॥

ಉತ್‌ಪ್ಲವನೇ ಪ್ರಕಾರವೈಚಿತ್ರ್ಯಂ ಸೂಚಯತಿ ಪಾನೇತಿ। ಆಸನ ಭಾಜನಮಿತ್ಯೇಕವದ್ಭಾವಃ । ಕರಕಾನ್ ಕಮಂಡಲೂನ್ । ಕರಕಸ್ತು ಕಮಂಡಲಾವಿತ್ಯಮರಃ ॥೨೩॥

ಆರ್ಷಭಾಣಿ ಋಷಭಸಂಬಂಧೀನಿ ಕನಕತ್ಸರೂನ್ ಸುವರ್ಣಮಯಮುಷ್ಟಿಪ್ರದೇಶಘಟಿತಾನ್ ॥ ೨೪ ॥

ಕೃತಕಂಠಗುಣಾಃ ಶಿಕ್ಷಿತ ಮಧುಸ್ವರಾಃ । ಕ್ಷೀಬಾ ಮತ್ತಾಃ ॥ ೨೫ ॥

ಪಾರಿಹಾರ್ಯಃ ವಲಯಂ । 'ಆವಾಪಕಃ ಪಾರಿಹಾರ್ಯಃ ಕಟಕಂ ವಲಯೋಽಸ್ತ್ರಿಯಾಂ' ಇತ್ಯಮರಃ । ವಿಸ್ಮಿತಾ ಆಶ್ಚರ್ಯವತ್ಯಃ । ಸಸ್ಮಿತಾಃ ಸಮಂದಹಾಸಾಃ ॥ ೨೬ ॥

ವಿದ್ಯಾಧರ ಮಹರ್ಷಯಃ ವಿದ್ಯಾಧರ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಃ । ಮಹಾವಿದ್ಯಾ ಅಣಿಮಾದ್ಯಾಃ ॥ ೨೭ ॥

ಶುಶ್ರುವೃಶ್ಚ ತದಾ ಶಬ್ದಮೃಷೀಣಾಂ ಭಾವಿತಾತ್ಮನಾಮ್ ।
ಚಾರಣಾನಾಂ ಚ ಸಿದ್ಧಾನಾಂ ಸ್ಥಿತಾನಾಂ ವಿಮಲೇಽಂಬರೇ ॥ ೨೮

ಏಷ ಪರ್ವತಸಂಕಾಶೋ ಹನೂಮಾನ್ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ।
ತಿತೀರ್ಷತಿ ಮಹಾವೇಗಃ ಸಾಗರಂ ಮಕರಾಲಯಮ್ ॥ ೨೯

ರಾಮಾರ್ಥಂ ವಾನರಾರ್ಥಂ ಚ ಚಿಕೀರ್ಷನ್ ಕರ್ಮ ದುಷ್ಕರಮ್ ।
ಸಮುದ್ರಸ್ಯ ಪರಂ ಪಾರಂ ದುಷ್ಪ್ರಾಪಂ ಪ್ರಾಪ್ತುಮಿಚ್ಛತಿ ॥ ೩೦

ಇತಿ ವಿದ್ಯಾಧರಾಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ವಚಸ್ತೇಷಾಂ ತಪಸ್ವಿನಾಮ್ ।
ತಮಪ್ರಮೇಯಂ ದದೃಶುಃ ಪರ್ವತೇ ವಾನರರ್ಷಭಮ್ ॥ ೩೧

ದುಧುವೇ ಚ ಸ ರೋಮಾಣಿ ಚಕಂಪೇ ಚಾಚಲೋಪಮಃ ।
ನನಾದ ಸುಮಹಾನಾದಂ ಸುಮಹಾನಿವ ತೋಯದಃ ॥ ೩೨

ಆನುಪೂರ್ವ್ಯಾಚ್ಚ ವೃತ್ತಂ ತಲ್ಲಾಂಗೂಲಂ ರೋಮಭಿಶ್ಚಿತಮ್ ।
ಉತ್ಪತಿಷ್ಯನ್ ವಿಚಿಕ್ಷೇಪ ಪಕ್ಷಿರಾಜ ಇವೋರಗಮ್ ॥ ೩೩

ತಸ್ಯ ಲಾಂಗೂಲಮಾವಿದ್ಧಮಾತ್ತವೇಗಸ್ಯ ಪೃಷ್ಠತಃ ।
ದದೃಶೇ ಗರುಡೇನೇವ ಹ್ರಿಯಮಾಣೋ ಮಹೋರಗಃ ǀ' ೩೪

ಬಾಹೂ ಸಂಸ್ತಂಭಯಾಮಾಸ ಮಹಾಪರಿಘಸನ್ನಿಭೌ ।
ಸಸಾದ ಚ ಕಪಿಃ ಕಟ್ಯಾಂ ಚರಣೌ ಸಂಚುಕೋಚ ಚ ॥ ೩೫

ತಮೇವ ವ್ಯನಕ್ತಿ ಏಷ ಇತಿ ॥ ೨೯ ॥

ಪರಂ ಪಾರಂ ಸ್ವಗಮನೋದ್ದಿಷ್ಟಂ ॥ ೩೦ ॥

ದುಧುವೇ ಕಂಪಯಾಮಾಸ । ಚಕಂಪೇ ಚಚಾಲ ॥ ೩೨ ॥

ಆನುಪೂರ್ವ್ಯಾತ್ ಕ್ರಮಾತ್ ವೃತ್ತಂ ವರ್ತುಲಂ । ಚಿತಂ ಖಚಿತಂ । ಪಕ್ಷಿರಾಜೋ ಗರುಡಃ ॥ ೩೩ ॥

ಆವಿದ್ಧಂ ತಾಡಿತಂ ಕುಟಿಲಂ ವಾ । ಆವಿದ್ಧೋ ವಾಚ್ಯವಜ್ಞೇಯಃ ಕುಟಿಲೇ ಚ ಪರಾಹತ ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ ॥ ೩೪ ॥

ಕಟ್ಯಾಂ ಕಟಿ ಸಮೀಪೇ ॥ ೩೫ ॥

ಸಂಹೃತ್ಯ ಚ ಭುಜೌ ಶ್ರೀಮಾಂಸ್ತಥೈವ ಚ ಶಿರೋಧರಾಮ್ ।
ತೇಜಃ ಸತ್ತ್ವಂ ತಥಾ ವೀರ್ಯಮಾವಿವೇಶ ಸ ವೀರ್ಯವಾನ್ ॥ ೩೬ ॥

ಮಾರ್ಗಮಾಲೋಕಯನ್ ದೂರಾದೂರ್ಧ್ವಂ ಪ್ರಣಿಹಿತೇಕ್ಷಣಃ ।
ರುರೋಧ ಹೃದಯೇ ಪ್ರಾಣಾನಾಕಾಶಮವಲೋಕಯನ್ ॥ ೩೭ ॥

ಪದ್ಭ್ಯಾಂ ದೃಢಮವಸ್ಥಾನಂ ಕೃತ್ವಾ ಸ ಕಪಿಕುಂಜರಃ ।
ನಿಕುಚ್ಯ ಕರ್ಣೌ ಹನುಮಾನುತ್ಪತಿಷ್ಯನ್ ಮಹಾಬಲಃ ।
ವಾನರಾನ್ ವಾನರಶ್ರೇಷ್ಠ ಇದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್ ॥ ೩೮ ॥

ಯಥಾ ರಾಘವನಿರ್ಮುಕ್ತಃ ಶರಃ ಶ್ವಸನವಿಕ್ರಮಃ
ಗಚ್ಛೇತ್ತದ್ವದ್ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ಲಂಕಾಂ ರಾವಣಪಾಲಿತಾಮ್ ॥ ೩೯ ॥

ನ ಹಿ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯದಿ ತಾಂ ಲಂಕಾಯಾಂ ಜನಕಾತ್ಮಜಾಮ್ ।
ಅನೇನೈವ ಹಿ ವೇಗೇನ ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ಸುರಾಲಯಮ್ ॥ ೪೦ ॥

ಯದಿ ವಾ ತ್ರಿದಿವೇ ಸೀತಾಂ ನ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಕೃತಶ್ರಮಃ ।
ಬದ್ಧ್ವಾ ರಾಕ್ಷಸರಾಜಾನಮಾನಯಿಷ್ಯಾಮಿ ರಾವಣಮ್ ॥ ೪೧ ॥

ಸರ್ವಥಾ ಕೃತಕಾರ್ಯೋಽಹಮೇಷ್ಯಾಮಿ ಸಹ ಸೀತಯಾ ।
ಆನಯಿಷ್ಯಾಮಿ ವಾ ಲಂಕಾಂ ಸಮುತ್ಪಾಟ್ಯ ಸರಾವಣಾಮ್ ॥ ೪೨ ॥

ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ತು ಹನುಮಾನ್ ವಾನರಾನ್ ವಾನರೋತ್ತಮಃ ।
ಉತ್ಪಪಾತಾಥ ವೇಗೇನ ವೇಗವಾನವಿಚಾರಯನ್ ।
ಸುಪರ್ಣಮಿವ ಚಾತ್ಮಾನಂ ಮೇನೇ ಸ ಕಪಿಕುಂಜರಃ ॥ ೪೩ ॥

ಶಿರೋಧರಾಂ ಗ್ರೀವಾಂ ಸಂಹೃತ್ಯ ಸಂಕುಚ್ಯ ತೇಜಃ ವೀರಕಲಾಂ ಸತ್ವಂ ಬಲಂ ವೀರ್ಯಂ ಪರಾಕ್ರಮಂ ಆವಿವೇಶೇತ್ಯನೇನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಂ ದ್ಯೋತಯತಿ ॥ ೩೬ ॥

ಪ್ರಾಣಾನ್ ಶ್ವಾಸಾನ್ । ಆಕಾಶಂ ವಿಮಾನಾದಿರಹಿತ ಸ್ವಾವಕಾಶಪ್ರದೇಶಂ ॥ ೩೭ ॥

ಶ್ವಸನೋ ವಾಯುಃ ॥ ೩೯ ॥

ಅನೇನೈವ ವಿಶ್ರಾಮರಹಿತೇನ ॥ ೪೦ ॥

ರಾಕ್ಷಸರಾಜಾನಂ ಗತಂ ॥ ೪೧ ॥

ವೇಗವಾನ್ ಸ್ವರೂಪಕೀರ್ತನಂ । ವೇಗೇನ ಉತ್ಪಪಾತ । ಅವಿಚಾರಯನ್ ಉತ್ಪ್ಲವನೇ ಕಿಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ ವೇತಿ ಶಂಕಾಶೂನ್ಯಂ ॥ ೪೩ ॥

ಸಮುತ್ಪತತಿ ತಸ್ಮಿಂಸ್ತು ವೇಗಾತ್ತೇ ನಗರೋಹಿಣಃ ।
ಸಂಹೃತ್ಯ ವಿಟಪಾನ್ ಸರ್ವಾನ್ ಸಮುತ್ಪೇತುಃ ಸಮಂತತಃ ॥ ೪೪ ॥

ಸ ಮತ್ತಕೋಯಷ್ಟಿಭಕಾನ್ ಪಾದಪಾನ್ ಪುಷ್ಪಶಾಲಿನಃ '
ಉದ್ವಹನ್ನೂರುವೇಗೇನ ಜಗಾಮ ವಿಮಲೇಽಂಬರೇ ॥ ೪೫ ॥

ಊರುವೇಗೋದ್ಧತಾ ವೃಕ್ಷಾ ಮುಹೂರ್ತಂ ಕಪಿಮನ್ವಯುಃ ।
ಪ್ರಸ್ಥಿತಂ ದೀರ್ಘಮಧ್ವಾನಂ ಸ್ವಬಂಧುಮಿವ ಬಾಂಧವಾಃ ॥ ೪೬ ॥

ತದೂರುವೇಗೋನ್ಮಥಿತಾಃ ಶಾಲಾಶ್ಚಾನ್ಯೇ ನಗೋತ್ತಮಾಃ ।
ಅನುಜಗ್ಮುರ್ಹನೂಮಂತಂ ಸೈನ್ಯಾ ಇವ ಮಹೀಪತಿಮ್ ॥ ೪೭ ॥

ಸುಪುಷ್ಪಿತಾಗ್ರೈರ್ಬಹುಭಿಃ ಪಾದಪೈರನ್ವಿತಃ ಕಪಿಃ ।
ಹನೂಮಾನ್ ಪರ್ವತಾಕಾರೋ ಬಭೂವಾದ್ಭುತದರ್ಶನಃ ॥ ೪೮ ॥

ಸಾರವಂತೋಽಥ ಯೇ ವೃಕ್ಷಾ ನ್ಯಮಜ್ಜನ್ ಲವಣಾಂಭಸಿ ।
ಭಯಾದಿವ ಮಹೇಂದ್ರಸ್ಯ ಪರ್ವತಾ ವರುಣಾಲಯೇ ॥ ೪೯ ॥

ಸ ನಾನಾಕುಸುಮೈಃ ಕೀರ್ಣಃ ಕಪಿಃ ಸಾಂಕುರಕೋರಕೈಃ ।
ಶುಶುಭೇ ಮೇಘಸಂಕಾಶಃ ಖದ್ಯೋತೈರಿವ ಪರ್ವತಃ ॥ ೫೦ ॥

ನಗರೋಹಿಣಃ ಪರ್ವತೋದ್ಗತಾ ವೃಕ್ಷಾಃ ' ಸಂಹೃತ್ಯ ಸಂಕುಚ್ಯ ॥ ೪೪ ॥

ಕೋಯಷ್ಟಿಕಪರ್ಯಾಯಃ ಕೋಯಷ್ಟಿಭಶಬ್ದಃ । ಟಿಟ್ಟಿಭಾಖ್ಯ ಪಕ್ಷಿವಿಶೇಷ ಇತಿ ತದರ್ಥಃ । ತತಃ ಸ್ವಾರ್ಥೇ ಕಃ । ಯದ್ವಾ ಕೋಯಷ್ಟಿಭಿಃ ಭಾ ಶೋಭಾ ಯಸ್ಯ ತತ್ ಕೋಯಷ್ಟಿಭಂ । ತಚ್ಚ ತತ್ ಕಂ ಶಿರಃಪ್ರದೇಶಶ್ಚ । ತೇನ ಸಹಿತಾನ್ । ಉದ್ವಹನ್ ಊರ್ಧ್ವಂ ವಹನ್ । 'ಕೋಯಷ್ಟಿಕಷ್ಟಿಟ್ಟಿಭಕಃ' ಇತ್ಯಮರಃ ॥ ೪೫ ॥

ಮುಹೂರ್ತಮಿತ್ಯನೇನ 'ಯಂ ಪುನರ್ದ್ರಷ್ಟುಮನ್ವಿಚ್ಛೇನ್ನ ತಂ ದೂರಮನುವ್ರಜೇದಿ'ತಿ ಪ್ರಮಾಣಂ ಸೂಚಯತಿ ॥ ೪೬ ॥

ಶಾಲಾಃ ಶಂಕುದ್ರುಮಾಃ । ಸೈನ್ಯಾಃ । ಸೇನಾಯಾಂ ಮಿಲಿತಾಃ ಸೈನ್ಯಾಃ । ಸೇನಾಯಾಂ ಸಮವೇತಾ ಯೇ ಸೈನ್ಯಾಸ್ತ ಇತ್ಯಮರಃ। ಸೇನಾಯಾ ವೇತಿ ಣ್ಯಃ ॥೪೭॥

ಸಾರವಂತಃ ಸ್ಥಿರಾಂಶವಂತಃ । ಭಯಾತ್ ಪಕ್ಷಚ್ಛೇದನಭಯಾತ್ ॥ ೪೯ ॥

ಸಾಂಕುರಕೋರಕೈಃ ಸವಿಕಾಸ ಕುಟ್ಮಲಸಹಿತೈಃ । ಕೋರಕಃ ಕುಟ್ಮಲೇ ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ ॥ ೫೦ ॥

ವಿಮುಕ್ತಾಸ್ತಸ್ಯ ವೇಗೇನ ಮುಕ್ತ್ವಾ ಪುಷ್ಪಾಣಿ ತೇ ದ್ರುಮಾಃ ।
ವ್ಯವಶೀರ್ಯಂತ ಸಲಿಲೇ ನಿವೃತ್ತಾಃ ಸುಹೃದೋ ಯಥಾ ॥ ೫೧ ॥

ಲಘುತ್ವೇನೋಪಪನ್ನಂ ತದ್ವಿಚಿತ್ರಂ ಸಾಗರೇಽಪತತ್ ।
ದ್ರುಮಾಣಾಂ ವಿವಿಧಂ ಪುಷ್ಪಂ ಕಪಿವಾಯುಸಮೀರಿತಮ್ ॥ ೫೨ ॥

ಪುಷ್ಪೌಘೇನ ಸಗಂಧೇನ ನಾನಾವರ್ಣೇನ ವಾನರಃ ।
ಬಭೌ ಮೇಘ ಇವೋದ್ಯನ್ ವೈ ವಿದ್ಯುದ್ಗಣವಿಭೂಷಿತಃ ॥ ೫೩ ॥

ತಸ್ಯ ವೇಗಸಮಾಧೂತೈಃ ಪುಷ್ಪೈಸ್ತೋಯಮದೃಶ್ಯತ ।
ತಾರಾಭಿರಭಿರಾಮಾಭಿರುದಿತಾಭಿರಿವಾಂಬರಮ್ ॥ ೫೪ ॥

ತಸ್ಯಾಂಬರಗತೌ ಬಾಹೂ ದದೃಶಾತೇ ಪ್ರಸಾರಿತೌ ।
ಪರ್ವತಾಗ್ರಾದ್ವಿನಿಷ್ಕ್ರಾಂತೌ ಪಂಚಾಸ್ಯಾವಿವ ಪನ್ನಗೌ ॥ ೫೫ ॥

ಪಿಬನ್ನಿವ ಬಭೌ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸೋರ್ಮಿಮಾಲಂ ಮಹಾರ್ಣವಮ್ ।
ಪಿಪಾಸುರಿವ ಚಾಕಾಶಂ ದದೃಶೇ ಸ ಮಹಾಕಪಿಃ ॥ ೫೬ ॥

ತಸ್ಯ ವಿದ್ಯುತ್ಪ್ರಭಾಕಾರೇ ವಾಯುಮಾರ್ಗಾನುಸಾರಿಣಃ ।
ನಯನೇ ಸಂಪ್ರಕಾಶೇತೇ ಪರ್ವತಸ್ಥಾವಿವಾನಲೌ ॥ ೫೭ ॥

ಪಿಂಗೇ ಪಿಂಗಾಕ್ಷಮುಖ್ಯಸ್ಯ ಬೃಹತೀ ಪರಿಮಂಡಲೇ ।
ಚಕ್ಷುಷೀ ಸಂಪ್ರಕಾಶೇತೇ ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯಾವಿವೋದಿತೌ ॥ ೫೮ ॥

ತಸ್ಯ ಹನೂಮತಃ। ಮುಕ್ತ್ವಾ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ। ವ್ಯವಶೀರ್ಯಂತ ವ್ಯವಾಶೀರ್ಯಂತ। ನಿವೃತ್ತಾಃ ಪ್ರೇಷಯಿತುಂ ಗತಾಃ ॥ ೫೧ ॥

ಪುಷ್ಪಂ ಜಾತ್ಯೇಕವಚನಂ ॥ ೫೨ ॥

ಸಗಂಧೇನ. ಪುಷ್ಪೌಘೇನ । ಸುಗಂಧೇನೇತಿ ಪಾಠೇ ಸುಗಂಧೇನ ಕರಣೇನೇ-ತ್ಯರ್ಥಃ । ತೇನ ನೇತ್ತ್ವಶಂಕಾ ॥ ೫೩ ॥

ಪನ್ನಗಾವಿವ । ಪಂಚಾಂಗುಲಿಮತ್ತ್ವಾತ್ ॥ ೫೫ ॥

ದಿದ್ಯುತ್ಪ್ರಭಶ್ಚಾಸೌ ಆಕಾರೋ ದೇಹಶ್ಚ ತಸ್ಮಿನ್ ॥ ೫೭ ॥

ಪಿಂಗಾಕ್ಷಾಃ ಕಪಯಃ । ತೇಷು ಮುಖ್ಯಸ್ಯ । ಪಿಂಗೇ ಪಿಂಗವರ್ಣೇ । ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯಾವಿವ ಸದಸತೋರಧಿಕಾರಿಣೋಃ ॥ ೫೮ ॥

ಮುಖಂ ನಾಸಿಕಯಾ ತಸ್ಯ ತಾಮ್ರಯಾ ತಾಮ್ರಮಾಬಭೌ ।
ಸಂಧ್ಯಯಾ ಸಮಭಿಸ್ಪೃಷ್ಟಂ ಯಥಾ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ಮಂಡಲಮ್ ॥ ೫೯ ॥

ಲಾಂಗೂಲಂ ಚ ಸಮಾವಿದ್ಧಂ ಪ್ಲವಮಾನಸ್ಯ ಶೋಭತೇ ।
ಅಂಬರೇ ವಾಯುಪುತ್ರಸ್ಯ ಶಕ್ರಧ್ವಜ ಇವೋಚ್ಛ್ರಿತಮ್ ॥ ೬೦ ॥

ಲಾಂಗೂಲಚಕ್ರೇಣ ಮಹಾನ್ ಶುಕ್ಲದಂಷ್ಟ್ರೋಽನಿಲಾತ್ಮಜಃ ।
ವ್ಯರೋಚತ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞಃ ಪರಿವೇಷೀವ ಭಾಸ್ಕರಃ ॥ ೬೧ ॥

ಸ್ಫಿಗ್ದೇಶೇನಾಭಿತಾಮ್ರೇಣ ರರಾಜ ಸ ಮಹಾಕಪಿಃ ।
ಮಹತಾ ದಾರಿತೇನೇವ ಗಿರಿರ್ಗೈರಿಕಧಾತುನಾ ॥ ೬೨ ॥

ತಸ್ಯ ವಾನರಸಿಂಹಸ್ಯ ಪ್ಲವಮಾನಸ್ಯ ಸಾಗರಮ್ ।
ಕಕ್ಷಾಂತರಗತೋ ವಾಯುರ್ಜೀಮೂತ ಇವ ಗರ್ಜತಿ ॥ ೬೩ ॥

ಖೇ ಯಥಾ ನಿಪತಂತ್ಯುಲ್ಕಾ ಹ್ಯುತ್ತರಾಂತಾದ್ವಿನಿಃಸೃತಾ ।
ದೃಶ್ಯತೇ ಸಾನುಬಂಧಾ ಚ ತಥಾ ಸ ಕಪಿಕುಂಜರಃ ॥ ೬೪ ॥

ಪತತ್ಪತಂಗಸಂಕಾಶೋ ವ್ಯಾಯತಃ ಶುಶುಭೇ ಕಪಿಃ ।
ಪ್ರವೃದ್ಧ ಇವ ಮಾತಂಗಃ ಕಕ್ಷ್ಯಯಾ ಬಧ್ಯಮಾನಯಾ ॥ ೬೫ ॥

ತಾಮ್ರಯೇತ್ಯತ್ರಾಪ್ಯನ್ವೇತಿ ತಾಮ್ರಯಾ ಸಂಧ್ಯಯಾ ॥ ೫೯ ॥

ಉಚ್ಛ್ರಿತಮಿತ್ಯೇತತ್ ವಿಪರಿಣತಂ ಸತ್ ಧ್ವಜಪದೇನಾಪ್ಯನ್ವೇತಿ ॥ ೬೦ ॥

ಶುಕ್ಲದಂಷ್ಟ್ರ ಇತ್ಯನೇನ ಪರಿವೇಷೀವ ಭಾಸ್ಕರ ಇತ್ಯತ್ರ ಮಧ್ಯಾಹ್ನಸಮಯಗತೋ ಭಾಸ್ಕರೋ ಗ್ರಾಹ್ಯಃ ॥ ೬೧ ॥

ಸ್ಫಿಗ್ದೇಶೇನ ಕಟಿಪಶ್ಚಾದ್ಭಾಗೇನ । ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ ಸ್ಫಿಚೌ ಕಟಿ ಪ್ರೋಥೌ ಇತ್ಯಮರಃ । ದಾರಿತೇನ ಭಿನ್ನೇನ ॥ ೬೨ ॥

ಕಕ್ಷಾಂತರಗತಃ ಬಾಹುಮೂಲ ಮಧ್ಯಗತಃ । 'ಬಾಹುಮೂಲೇ ಉಭೌ ಕಕ್ಷೌ' ಇತ್ಯಮರಃ । ಜೀಮೂತೋ ಮೇಘಃ ॥ ೬೩ ॥

ಖೇ ಆಕಾಶೇ । ಉತ್ತರಾಂತಾತ್ ಊರ್ಧ್ವಭಾಗಾತ್ । ಸಾನುಬಂಧಾ ವಿಸ್ಫುಲಿಂಗರೂಪಾನುಬಂಧಸಹಿತಾ ॥ ೬೪ ॥

ಪತನ್ ಗಚ್ಛನ್ ಪ್ಲವಮಾನಃ ಪತಂಗಃ ಸೂರ್ಯಃ ಪಕ್ಷೀ ಚ । ಪತಂಗಃ ಶಲಭೇ ಶಾಲಿಪ್ರಭೇದೇ ವಿಹಗೇ ರವಾವಿತಿ ವಿಶ್ವಃ । ವ್ಯಾಯತಃ ದೀರ್ಘಃ । ಪ್ರವೃದ್ಧಃ ಅತ್ಯುನ್ನತಃ । ಕಕ್ಷ್ಯಯಾ ಮಧ್ಯಬಂಧನರಜ್ಜ್ವಾ । 'ಕಕ್ಷ್ಯಾ ಬೃಹತಿಕಾಯಾಂ ಸ್ಯಾತ್ ಕಾಂಚ್ಯಾಂ ಮಧ್ಯೇಭಬಂಧನೇ' ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ ॥ ೬೫ ॥

ಉಪರಿಷ್ಟಾಚ್ಛರೀರೇಣ ಛಾಯಯಾ ಚಾವಗಾಢಯಾ ।
ಸಾಗರೇ ಮಾರುತಾವಿಷ್ಟಾ ನೌರಿವಾಸೀತ್ತದಾ ಕಪಿಃ ॥ ೬೬ ॥

ಯಂ ಯಂ ದೇಶಂ ಸಮುದ್ರಸ್ಯ ಜಗಾಮ ಸ ಮಹಾಕಪಿಃ ।
ಸ ಸ ತಸ್ಯೋರುವೇಗೇನ ಸೋನ್ಮಾದ ಇವ ಲಕ್ಷ್ಯತೇ ॥ ೬೭ ॥

ಸಾಗರಸ್ಯೋರ್ಮಿಜಾಲಾನಿ ಉರಸಾ ಶೈಲವರ್ಷ್ಮಣಾ ।
ಅಭಿಘ್ನಂಸ್ತು ಮಹಾವೇಗಃ ಪುಪ್ಲುವೇ ಸ ಮಹಾಕಪಿಃ ॥ ೬೮ ॥

ಕಪಿವಾತಶ್ಚ ಬಲವಾನ್ ಮೇಘವಾತಶ್ಚ ನಿಃಸೃತಃ ।
ಸಾಗರಂ ಭೀಮನಿರ್ಹ್ರಾದಂ ಕಂಪಯಾಮಾಸತುರ್ಭೃಶಮ್ ॥ ೬೯ ॥

ವಿಕರ್ಷನ್ನೂರ್ಮಿಜಾಲಾನಿ ಬೃಹಂತಿ ಲವಣಾಂಭಸಃ ।
ಪುಪ್ಲುವೇ ಕಪಿಶಾರ್ದೂಲೋ ವಿಕಿರನ್ನಿವ ರೋದಸೀ ॥ ೭೦ ॥

ಮೇರುಮಂದರಸಂಕಾಶಾನುದ್ಗತಾನ್ ಸ ಮಹಾರ್ಣವೇ ।
ಅತ್ಯಕ್ರಾಮನ್ಮಹಾವೇಗಸ್ತರಂಗಾನ್ ಗಣಯನ್ನಿವ ॥ ೭೧ ॥

ಅವಗಾಢಯಾ ಜಲೋಪರಿ ಪತಿತಯಾ ॥ ೬೬ ॥

ಸ ಸ ಇತಿ ಪಾಠಃ ಸಾಧುಃ । ಸ ತ್ವಿತಿ ಪಾಠೇ ದ್ವಿತೀಯ ತಚ್ಛಬ್ದಾಧ್ಯಾಹಾರಃ ಕಾರ್ಯಃ । ವೀಪ್ಸಾಸ್ಥಲೇ ತಥಾ ನಿಯಮಾತ್ । ಯಥೋಕ್ತಂ ಭಗವತ್ಪಾದೈಃ ಋಗ್ಭಾಷ್ಯೇ 'ಯೇ ಯಜತ್ರಾಯ ಈಡ್ಯಾಃ' ಇತ್ಯತ್ರ 'ಅವೃತ್ತಿಸ್ತು ಭವೇದರ್ಥಃ' ಇತಿ। ಅತ ಏವ 'ಯಾಂ ಯಾಂ ಪ್ರಿಯಾ ಪ್ರೈಕ್ಷತ ಕಾತರಾಕ್ಷೀ ಸಾಸಾ ಹ್ರಿಯಾ ನಮ್ರ ಮುಖೀ ಬಭೂವ' 'ಯೇ ಯೇ ಗುಣಾ ನಾಮ ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧಾಃ' ಇತ್ಯಾದಯಃ ಪ್ರಯೋಗಾಃ । ಸೋನ್ಮಾದಃ ಉನ್ಮತ್ತಃ ಚಾಂಚಲ್ಯಾತಿಶಯಾದಿತಿ ಭಾವಃ ॥ ೬೭ ॥

ಊರ್ಮಿಜಾಲಾನಿ ಉರಸಾ ವಕ್ಷಃಸ್ಥಲೇನ ಅಭಿಘ್ನನ್ ಪರಿಹರನ್ । ಊರ್ಮಿ ಮಾಲಾನಾಮಿತಿ ಪಾಠೇ ಕರ್ಮಣಃ ಶೇಷತ್ವ ವಿವಕ್ಷಯಾ ಷಷ್ಠೀ । ಶೈಲವರ್ಷ್ಮಣಾ ಪರ್ವತ ಶರೀರ ಸದೃಶೇನ ॥ ೬೮ ॥

ಭೀಮನಿರ್ಹ್ರಾದಂ ಭಯಂಕರ ನಾದಂ ॥ ೬೯ ॥

ರೋದಸೀ ದ್ಯಾವಾಭೂಮೀ ವಿಕಿರನ್ ಪೃಥಕ್ ಕ್ಷಿಪನ್ ॥ ೭೦ ॥

ಮೇರು ಮಂದರ ಸಂಕಾಶಾನ್ ಸ್ಥೌಲ್ಯ ತಾರತಮ್ಯೇನ ತಯೋಃ ಸದೃಶಾನ್ । ಮೇರುಮಂದರ ಇತಿ ಮಹಾಮೇರೋರವಷ್ಟಂಭ ಪರ್ವತಃ । ತತ್ ಸದೃಶಾನ್ ವಾ । ಉದ್ಗತಾನ್ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಾನ್ । ಗಣಯನ್ನಿವ ಅತ್ಯಕ್ರಾಮತ್ ಲಂಘಿತವಾನ್ । ॥ ೭೧ ॥

ತಸ್ಯ ವೇಗಸಮುದ್ಧೂತಂ ಜಲಂ ಸಜಲದಂ ತದಾ ।
ಅಂಬರಸ್ಥಂ ವಿಬಭ್ರಾಜ ಶಾರದಾಭ್ರಮಿವಾತತಮ್ ॥ ೬೨ ॥

ತಿಮಿನಕ್ರಝಷಾಃ ಕೂರ್ಮಾ ದೃಶ್ಯಂತೇ ವಿವೃತಾಸ್ತದಾ ।
ವಸ್ತ್ರಾಪಕರ್ಷಣೇನೇವ ಶರೀರಾಣಿ ಶರೀರಿಣಾಮ್ ॥ ೬೩ ॥

ಪ್ಲವಮಾನಂ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯಾಥ ಭುಜಂಗಾಃ ಸಾಗರಾಲಯಾಃ ।
ವ್ಯೋಮ್ನಿ ತಂ ಕಪಿಶಾರ್ದೂಲಂ ಸುಪರ್ಣ ಇತಿ ಮೇನಿರೇ । ॥ ೬೪ ॥

ದಶಯೋಜನವಿಸ್ತೀರ್ಣಾ ತ್ರಿಂಶದ್ಯೋಜನಮಾಯತಾ ।
ಛಾಯಾ ಮಧ್ಯಾಹ್ನಿಕೀ ತಸ್ಯ ಜಲೇ ಚಾರುತರಾಭವತ್ ॥ ೬೫ ॥

ಶ್ವೇತಾಭ್ರಘನರಾಜೀವ ವಾಯುಪುತ್ರಾನುಗಾಮಿನೀ ।
ತಸ್ಯ ಸಾ ಶುಶುಭೇ ಛಾಯಾ ವಿತತಾ ಲವಣಾಂಭಸಿ ॥ ೬೬ ॥

ಶುಶುಭೇ ಸ ಮಹಾತೇಜಾ ಮಹಾಕಾಯೋ ಮಹಾಕಪಿಃ ।
ವಾಯುಮಾರ್ಗೇ ನಿರಾಲಂಬೇ ಪಕ್ಷವಾನಿವ ಪರ್ವತಃ ॥ ೬೭ ॥

ಯೇನಾಸೌ ಯಾತಿ ಬಲವಾನ್ ವೇಗೇನ ಕಪಿಕುಂಜರಃ ।
ತೇನ ಮಾರ್ಗೇಣ ಸಹಸಾ ದ್ರೋಣೀಕೃತ ಇವಾರ್ಣವಃ ॥ ೬೮ ॥

ಸಮುದ್ಧೂತಂ ಉತ್ಕ್ಷಿಪ್ತಂ. 'ಜಲಂ ಸಜಲದಂ' ಇತ್ಯನೇನ ಜಲಸ್ಯ ಮೇಘ ಮಂಡಲ ಪರ್ಯಂತ ಗಮನಂ ದ್ಯೋತ್ಯತೇ। ಸ್ವಚ್ಛತ್ವಾತ್ ಶಾರದಾಭ್ರಮಿವೇತ್ಯುಕ್ತಿಃ ॥ ೬೨ ॥

ವಿವೃತಾಃ ವ್ಯಕ್ತಾಃ । ಶರೀರಾಣಿ ಅವಯವಾಃ ॥ ೬೩ ॥ ೬೪ ॥

ಛಾಯಾ ಮಾಧ್ಯಾಹ್ನಿಕೀತಿ ತತ್ಸಮ ಪರಿಮಾಣತ್ವಂ ದ್ಯೋತಯತಿ ॥ ೬೫ ॥

ಶ್ವೇತಾಭ್ರ ಘನರಾಜೀವ ಶುಭ್ರಮೇಘ ದೀರ್ಘಪಂಕ್ತಿರಿವ । ಛಾಯಾ ಚ ಸಮುದ್ರೇ ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಃ । ನಾತಪಾಭಾವಃ । ತೇನ ಶೌಕ್ಲ್ಯಂ ಸಂಗಚ್ಛತೇ । 'ಘನಃ ಸಾಂದ್ರೇ ದೃಢೇ ದೀರ್ಘೇ ।' 'ಛಾಯಾ ಸ್ಯಾದಾತಪಾಭಾವೇ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಾರ್ಕಯೋಷಿತೋ'ರಿತ್ಯುಭಯತೋ ವಿಶ್ವಃ ॥ ೬೬ ॥ ೬೭ ॥

ದ್ರೋಣೀಕೃತ ಇವ ಪ್ರಾಸಾದಾದಿಕಾಂತರ್ಜಲನಿರ್ಗಮನ ಹೇತು ಕಾಷ್ಠಮಯ ವಸ್ತುವಿಶೇಷತ್ವೇನ ಕೃತ ಇವ। ದ್ರೋಣೀ ಕಾಷ್ಠಾಂಬುವಾಹಿನೀತ್ಯಮರಃ ।
ವಿಶ್ವಶ್ಚೈವಂ ॥ ೬೮ ॥

ಆಪಾತೇ ಪಕ್ಷಿಸಂಘಾನಾಂ ಪಕ್ಷಿರಾಜ ಇವವ್ರಜನ್ ।
ಹನೂಮಾನಭ್ರಜಾಲಾನಿ ಪ್ರಕರ್ಷನ್ ಮಾರುತೋ ಯಥಾ ॥ ೭೯ ॥

ಪಾಂಡರಾರುಣವರ್ಣಾನಿ ನೀಲಮಾಂಜಿಷ್ಠಕಾನಿ ಚ ।
ಕಪಿನಾ ಕೃಷ್ಯಮಾಣಾನಿ ಮಹಾಭ್ರಾಣಿ ಚಕಾಶಿರೇ ॥ ೮೦ ॥

ಪ್ರವಿಶನ್ನಭ್ರಜಾಲಾನಿ ನಿಷ್ಪತಂಶ್ಚ ಪುನಃ ಪುನಃ ।
ಪ್ರಚ್ಛನ್ನಶ್ಚ ಪ್ರಕಾಶಶ್ಚ ಚಂದ್ರಮಾ ಇವ ಲಕ್ಷ್ಯತೇ ॥ ೮೧ ॥

ಪ್ಲವಮಾನಂ ತು ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪ್ಲವಗಂ ತ್ವರಿತಂ ತದಾ ।
ವವೃಷುಃ ಸ್ತತ್ರ ಪುಷ್ಪಾಣಿ ದೇವಗಂಧರ್ವದಾನವಾಃ ॥ ೮೨ ॥

ತತಾಪ ನ ಹಿ ತಂ ಸೂರ್ಯಃ ಪ್ಲವಂತಂ ವಾನರೇಶ್ವರಮ್ ।
ಸಿಷಿವೇ ಚ ತದಾ ವಾಯೂ ರಾಮಕಾರ್ಯಾರ್ಥಸಿದ್ಧಯೇ ॥ ೮೩ ॥

ಋಷಯಸ್ತುಷ್ಟುವುಶ್ಚೈನಂ ಪ್ಲವಮಾನಂ ವಿಹಾಯಸಾ ।
ಜಗುಶ್ಚ ದೇವಗಂಧರ್ವಾಃ ಪ್ರಶಂಸಂತೋ ಮಹೌಜಸಮ್ ॥ ೮೪ ॥

ನಾಗಾಶ್ಚ ತುಷ್ಟುವುರ್ಯಕ್ಷಾ ರಕ್ಷಾಂಸಿ ವಿಬುಧಾಃ ಖಗಾಃ ।
ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯಾಕಾಶೇ ಕಪಿವರಂ ಸಹಸಾ ವಿಗತಕ್ಲಮಮ್ ॥ ೮೫ ॥

ಪಕ್ಷಿ ಸಂಘಾನಾಂ ಆಪಾತೇ ಉತ್ಪ್ಲವನಮಾರ್ಗೇ ಆಕಾಶೇ ಯಥಾ ಮಾರುತಃ ಅಭ್ರಜಾಲಾನಿ ಆಕರ್ಷತಿ ತಥಾಽಯಮಪಿ ಕುರ್ವನ್ ಶುಶುಭೇ ॥ ೭೯ ॥

ಮಾಂಜಿಷ್ಠಕಾನಿ ಪಾಟಲವರ್ಣೋಪೇತಾನಿ ॥ ೮೦ ॥

ಪ್ರಚ್ಛನ್ನಶ್ಚ ಪ್ರಕಾಶಶ್ಚ । ಕ್ವಚಿದಿತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೮೧ ॥

ತತ್ರ ಹನೂಮತಿ । ದಾನವಾಃ ಸಜ್ಜನಾಃ ॥ ೮೨ ॥

ಸಿಷಿವೇ ಸಿಷೇವೇ । ಷಿವಧಾತೋರಿದಂ ಲಿಟಿ ರೂಪಂ । ರಾಮಸ್ಯ ಕಾರ್ಯಂ ಯಸ್ಯ ಸ ರಾಮಕಾರ್ಯೋ ಹನೂಮಾನ್ ತಸ್ಯ ಯೋಽರ್ಥಃ ಶ್ರಮಾಭಾವರೂಪಃ ತತ್ಸಿದ್ಧಯೇ ॥ ೮೩ ॥

ಸಹಸಾ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ । ಸಹಸಾಃ ಹಾಸಸಹಿತಾಃ । ವಿಗತಕ್ಲಮಂ ಗತಶ್ರಮಂ ॥ ೮೫ ॥

ತಸ್ಮಿನ್ ಪ್ಲವಗಶಾರ್ದೂಲೇ ಪ್ಲವಮಾನೇ ಹನೂಮತಿ ।
ಇಕ್ಷ್ವಾಕುಕುಲಮಾನಾರ್ಥೀ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ಸಾಗರಃ ॥ ೮೬ ॥

ಸಾಹಾಯ್ಯಂ ವಾನರೇಂದ್ರಸ್ಯ ಯದಿ ನಾಹಂ ಹನೂಮತಃ ।
ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ಭವಿಷ್ಯಾಮಿ ಸರ್ವವಾಚ್ಯೋ ವಿವಕ್ಷತಾಮ್ ॥ ೮೭ ॥

ಅಹಮಿಕ್ಷ್ವಾಕುನಾಥೇನ ಸಗರೇಣ ವಿವರ್ಧಿತಃ ।
ಇಕ್ಷ್ವಾಕುಸಚಿವಶ್ಚಾಯಂ ತನ್ನಾರ್ಹತ್ಯವಸೀದಿತುಂ ॥ ೮೮ ॥

ತಥಾ ಮಯಾ ವಿಧಾತವ್ಯಂ ವಿಶ್ರಮೇತ ಯಥಾ ಕಪಿಃ ।
ಶೇಷಂ ಚ ಮಯಿ ವಿಶ್ರಾಂತಃ ಸುಖೇನಾತಿಪತಿಷ್ಯತಿ ॥ ೮೯ ॥

ಇತಿ ಕೃತ್ವಾ ಮತಿಂ ಸಾಧ್ವೀಂ ಸಮುದ್ರಶ್ಛನ್ನಮಂಭಸಿ ।
ಹಿರಣ್ಯನಾಭಂ ಮೈನಾಕಮುವಾಚ ಗಿರಿಸತ್ತಮಮ್ ॥ ೯೦ ॥

ತ್ವಮಿಹಾಸುರಸಂಘಾನಾಂ ಪಾತಾಲತಲವಾಸಿನಾಮ್ ।
ದೇವರಾಜ್ಞಾ ಗಿರಿಶ್ರೇಷ್ಠ ಪರಿಘಃ ಸಂನಿವೇಶಿತಃ ॥ ೯೧ ॥

ತ್ವಮೇಷಾಂ ಜಾತವೀರ್ಯಾಣಾಂ ಪುನರೇವೋತ್ಪತಿಷ್ಯತಾಮ್ ।
ಪಾತಾಲಸ್ಯಾಪ್ರಮೇಯಸ್ಯ ದ್ವಾರಮಾವೃತ್ಯ ತಿಷ್ಠಸಿ ॥ ೯೨ ॥

ಇಕ್ಷ್ವಾಕು ಕುಲಮಾನಾರ್ಥೀ ॥ ೮೬ ॥

ತದೇವ ವ್ಯನಕ್ತಿ ಸಾಹಾಯ್ಯಮಿತಿ । ಸರ್ವಪ್ರಕಾರೇಣ ವಾಚ್ಯೋ ನಿಂದ್ಯಃ ಸರ್ವವಾಚ್ಯಃ । ವಿವಕ್ಷತಾಂ ವಕ್ತುಕಾಮಾನಾಂ । ಯೇ ವಕ್ತಾರಸ್ತೇ ಸರ್ವೇಽಪಿ ಮಾಂ ನಿಂದಂತೀತಿ ಭಾವಃ ॥ ೮೭ ॥

ತತ್ ತಸ್ಮಾತ್ ಅವಸೀದಿತುಂ ನಾರ್ಹತಿ ॥ ೮೮ ॥

ಶೇಷಮವಶಿಷ್ಟಮಾರ್ಗಂ ॥ ೮೯ ॥

ಹಿರಣ್ಯನಾಭಂ ನಾಮ್ನಾ ಮೈನಾಕಂ । ಮೇನಕಾ ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತ ಭಾರ್ಯಾ । ತತ್ಪುತ್ರಂ ॥ ೯೦ ॥

ಹೇ ಗಿರಿಶ್ರೇಷ್ಠ ತ್ವಂ । ಗಿರಿಸತ್ತಮಮಿತಿ ವಾ ಪಠಂತಿ । ಗಿರಿ ಸತ್ತಮಮಿತಿ ಪದ ದ್ವಯಂ ವಾ । ಸಂತೋ ವಿದ್ಯಮಾನಾಃ । ತದುತ್ತಮಂ ಸತ್ತಮಂ । ಗಿರಿ ಮದ್ವಚನೇ ಇತಿ ತದರ್ಥಃ । ಮದ್ವಚನ ಕೃಚ್ಛ್ರೇಷ್ಠ ಮಿತಿ ಯಾವತ್ । ವಾಯುನಾತ್ರ ಕ್ಷಿಪ್ತೋಽಪಿ ಪಾತಾಲತಲ ವಾಸಿನಾಮಸುರ ಸಂಘಾನಾಂ ಪರಿಘಃ ಗಮನ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಾರ್ಗಲರೂಪಃ ಸನ್ ದೇವರಾಜ್ಞಾ ದೇವರಾಜೇನ ಸಿವೇಶಿತ ಇವಾಸಿ । ದೇವರಾಜಭಯಾತ್ ಕ್ಷಿಪ್ತ ತ್ವಾತ್ ತೇನ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತ ಇತ್ಯುತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾ । ಅತೋ ನೋತ್ತರ ಗ್ರಂಥ ವಿರೋಧಃ ॥ ೯೧ ॥ ೯೨ ॥

ತಿರ್ಯಗೂರ್ಧ್ವಮಧಶ್ಚೈವ ಶಕ್ತಿಸ್ತೇ ಶೈಲ ವರ್ಧಿತುಮ್ ।
ತಸ್ಮಾತ್ ಸಂಬೋಧಯಾಮಿ ತ್ವಾಮುತ್ತಿಷ್ಠ ನಗಸತ್ತಮ ॥ ೯೩ ॥

ಸ ಏಷ ಕಪಿಶಾರ್ದೂಲಸ್ತ್ವಾಮುಪರ್ಯೇತಿ ವೀರ್ಯವಾನ್ ।
ಹನೂಮಾನ್ ರಾಮಕಾರ್ಯಾರ್ಥಂ ಭೀಮಕರ್ಮಾ ಖಮಾಪ್ಲುತಃ ॥ ೯೪ ॥

ಅಸ್ಯ ಸಾಹ್ಯಂ ಮಯಾ ಕಾರ್ಯಮಿಕ್ಷ್ವಾಕು ಕುಲವರ್ತಿನಃ ।
ಮಮ ಹೀಕ್ಷ್ವಾಕವಃ ಪೂಜ್ಯಾಃ ಪರಂ ಪೂಜ್ಯತಮಾಸ್ತವ ॥ ೯೫ ॥

ಹಿರಣ್ಯನಾಭೋ ಮೈನಾಕೋ ನಿಶಮ್ಯ ಲವಣಾಂಭಸಃ ।
ಉತ್ಪಪಾತ ಜಲಾತ್ತೂರ್ಣಂ ಮಹಾದ್ರುಮಲತಾಯುತಃ ॥ ೯೬ ॥

ಸ ಮಹಾತ್ಮಾ ಮುಹೂರ್ತೇನ ಪರ್ವತಃ ಸಲಿಲಾವೃತಃ ।
ದರ್ಶಯಾಮಾಸ ಶೃಂಗಾಣಿ ಸಾಗರೇಣ ನಿಯೋಜಿತಃ ॥ ೯೭ ॥

ಶಾತಕುಂಭಮಯೈಃ ಶೃಂಗೈಃ ಸಕಿಂನರಮಹೋರಗೈಃ ।
ಆದಿತ್ಯೋದಯಸಂಕಾಶೈರಾಲಿಖದ್ಭಿರಿವಾಂಬರಮ್ ॥ ೯೮ ॥

ತಪ್ತಜಾಂಬೂನದೈಃ ಶೃಂಗೈಃ ಪರ್ವತಸ್ಯ ಸಮುತ್ಥಿತೈಃ ।
ಆಕಾಶಂ ಶಸ್ತ್ರಸಂಕಾಶಮಭವತ್ ಕಾಂಚನಪ್ರಭಮ್ ॥ ೯೯ ॥

ಜಾತರೂಪಮಯೈಃ ಶೃಂಗೈರ್ಭ್ರಾಜಮಾನೈಃ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೈಃ ।
ಆದಿತ್ಯಶತಸಂಕಾಶಃ ಸೋಽಭವದ್ಗಿರಿಸತ್ತಮಃ ॥ ೧೦೦ ॥

ತಸ್ಮಾತ್ ತಾದೃಶಶಕ್ತಿಮತ್ತ್ವಾತ್ ಸಂಬೋಧಯಾಮಿ ಜ್ಞಾಪಯಾಮಿ ॥ ೯೩ ॥

ತ್ವಾಮುಪರಿ ತವೋಪರಿ । ಏತಿ ಆಗಚ್ಛತಿ ॥ ೯೪ ॥

ಇಕ್ಷ್ವಾಕು ಕುಲವರ್ತಿನಃ ತದ್ವಂಶೀಯ ಗೃಹವರ್ತಿನಃ ಕುಲಂ ಜನಪದೇ ಗೃಹೇ ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ । ತವ ತು ಪರಂ ಪೂಜ್ಯತಮಾಃ । ಮಮ ದೇಹಲಾಭಃ ಸಗರೇ । ತವಾತ್ರಾಗಮನಾನಂತರಂ ಜೀವನಲಾಭ ಇತ್ಯತಿಶಯೇನ ಪೂಜ್ಯಾ ಇತ್ಯರ್ಥಃ
॥ ೯೫ ॥ ೯೬ ॥

ದರ್ಶಯಾಮಾಸ । ಜನಾನಿತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೯೭ ॥

ಆದಿತ್ಯೋದಯ ಸಂಕಾಶೈಃ ಉದಿತಸೂರ್ಯಸದೃಶೈರಿತಿ ಫಲಿತೋಽರ್ಥಃ । ಆಲಿಖದ್ಭಿರಿವ ಏತಾದೃಶೈರುಪಲಕ್ಷಿತಃ ॥ ೯೮ ॥

ಶಸ್ತ್ರಸಂಕಾಶಂ ನೀಲಮಿತ್ಯರ್ಥಃ । ಕಾಂಚನಪ್ರಭಂ ಸುವರ್ಣಭಾಸ್ವರಂ
॥ ೯೯ ॥ ೧೦೦ ॥

ತಮುತ್ಥಿತಮಸಂಗೇನ ಹನುಮಾನಗ್ರತಃ ಸ್ಥಿತಮ್ ।
ಮಧ್ಯೇ ಲವಣತೋಯಸ್ಯ ವಿಘ್ನೋಽಯಮಿತಿ ನಿಶ್ಚಿತಃ ॥ ೧೦೧ ॥

ಸ ತಮುಚ್ಛ್ರಿತಮತ್ಯರ್ಥಂ ಮಹಾವೇಗೋ ಮಹಾಕಪಿಃ ।
ಉರಸಾ ಪಾತಯಾಮಾಸ ಜೀಮೂತಮಿವ ಮಾರುತಃ ॥ ೧೦೨ ॥

ಸ ತಥಾ ಪಾತಿತಸ್ತೇನ ಕಪಿನಾ ಪರ್ವತೋತ್ತಮಃ ।
ಬುದ್ಧ್ವಾ ತಸ್ಯ ಕಪೇರ್ವೇಗಂ ಜಹರ್ಷ ಚ ನನಾದ ಚ ॥ ೧೦೩ ॥

ತಮಾಕಾಶಗತಂ ವೀರಮಾಕಾಶೇ ಸಮುಪಸ್ಥಿತಃ ।
ಪ್ರೀತೋ ಹೃಷ್ಟಮನಾ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್ ಪರ್ವತಃ ಕಪಿಮ್ ॥ ೧೦೪ ॥

ಮಾನುಷಂ ಧಾರಯನ್ ರೂಪಮಾತ್ಮನಃ ಶಿಖರೇ ಸ್ಥಿತಃ ।
ದುಷ್ಕರಂ ಕೃತವಾನ್ ಕರ್ಮ ತ್ವಮಿದಂ ವಾನರೋತ್ತಮ ॥ ೧೦೫ ॥

ನಿಪತ್ಯ ಮಮ ಶೃಂಗೇಷು ವಿಶ್ರಮಸ್ವ ಯಥಾಸುಖಮ್ !
ರಾಘವಸ್ಯ ಕುಲೇ ಜಾತೈರುದಧಿಃ ಪರಿವರ್ಧಿತಃ । ೧೦೬ ॥

ಸ ತ್ವಾಂ ರಾಮಹಿತೇ ಯುಕ್ತಂ ಪ್ರತ್ಯರ್ಚಯತಿ ಸಾಗರಃ ।
ಕೃತೇ ಚ ಪ್ರತಿಕರ್ತವ್ಯಮೇಷ ಧರ್ಮಃ ಸನಾತನಃ ॥ ೧೦೭ ॥

ತಂ ಮೈನಾಕಮುದ್ದಿಶ್ಯ ಹನೂಮಾನ್ ಅಯಂ ವಿಘ್ನ ಇತಿ ನಿಶ್ಚಿತಃ । ಭಾವೇ ಕ್ತಃ ತತೋ ಮತ್ವರ್ಥೇಽಚ್ ಪ್ರತ್ಯಯಃ । ಆದಿಕರ್ಮಣಿ ಕ್ತ ಇತಿ ಕರ್ತರಿ ಕ್ತೋ ವಾ । ಏವಂ ನಿಶ್ಚಯವಾನಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೧೦೧ ॥

ಅತ್ಯರ್ಥಂ ಅತ್ಯಂತಂ ಉಚ್ಛ್ರಿತಂ ಉನ್ನತಂ ತಂ ಪರ್ವತಂ ಪಾತಯಾಮಾಸ । ಶೃಂಗಾದಿ ಪಾತನೇನೇತಿ ಭಾವಃ ॥ ೧೦೨ ॥

ಸ ಗಿರಿಃ ತಥಾ ಪಾದಿತಃ ಶೃಂಗ ಭಂಗಂ ಪ್ರಾಪಿತಃ ಜಹರ್ಷ ತುತೋಷ
॥ ೧೦೩ ॥ ೧೦೫ ॥

ನಿಪತ್ಯ ಉತ್ಪತ್ಯ । ರಾಘವಸ್ಯ ರಾಮಸ್ಯ ಕುಲೇ ಜಾತೈಃ ಸಗರಾತ್ಮಜೈರಿತ್ಯರ್ಥಃ । ಪರಿವರ್ಧಿತ ಇತ್ಯನೇನ ಪೂರ್ವಸ್ಥಿತಸ್ಯ ಸಮುದ್ರತ್ವಾತ್ ತಸ್ಯ ಆಧಿಕ್ಯಮೇವೈತೈರಿತಿ ಸೂಚಯತಿ ॥ ೧೦೬ ॥

ಸ ಸಾಗರ ಇತ್ಯನ್ವಯಃ ॥ ೧೦೭ ॥

ಸೋಽಯಂ ತತ್ಪ್ರತಿಕಾರಾರ್ಥೀ ತ್ವತ್ತಃ ಸಂಮಾನಮರ್ಹತಿ ।
ತ್ವನ್ನಿಮಿತ್ತಮನೇನಾಹಂ ಬಹುಮಾನಾತ್ಪ್ರಚೋದಿತಃ ॥ ೧೦೮ ॥

ಯೋಜನಾನಾಂ ಶತಂ ಚಾಪಿ ಕಪಿರೇಷ ಖಮಾಪ್ಲುತಃ ।
ತವ ಸಾನುಷು ವಿಶ್ರಾಂತಃ ಶೇಷಂ ಪ್ರಕ್ರಮತಾಮಿತಿ ॥ ೧೦೯ ॥

ತಿಷ್ಠ ತ್ವಂ ಹರಿಶಾರ್ದೂಲ ಮಯಿ ವಿಶ್ರಮ್ಯ ಗಮ್ಯತಾಮ್ ।
ತದಿದಂ ಗಂಧವತ್ ಸ್ವಾದು ಕಂದಮೂಲಫಲಂ ಬಹು ॥ ೧೧೦ ॥

ತದಾಸ್ವಾದ್ಯ ಹರಿಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿಶ್ರಮ್ಯ ಶ್ವೋ ಗಮಿಷ್ಯಸಿ ।
ಅಸ್ಮಾಕಮಪಿ ಸಂಬಂಧಃ ಕಪಿಮುಖ್ಯ ತ್ವಯಾಸ್ತಿ ವೈ
ಪ್ರಖ್ಯಾತಸ್ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ಮಹಾಗುಣಪರಿಗ್ರಹಃ ॥ ೧೧೧ ॥

ವೇಗವಂತಃ ಪ್ಲವಂತೋ ಯೇ ಪ್ಲವಗಾ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ।
ತೇಷಾಂ ಮುಖ್ಯತಮಂ ಮನ್ಯೇ ತ್ವಾಮಹಂ ಕಪಿಕುಂಜರ ॥ ೧೧೨ ॥

ಅತಿಥಿಃ ಕಿಲ ಪೂಜಾರ್ಹಃ ಪ್ರಾಕೃತೋಽಪಿ ವಿಜಾನತಾ ।
ಧರ್ಮಂ ಜಿಜ್ಞಾಸಮಾನೇನ ಕಿಂ ಪುನರ್ಯಾದೃಶೋ ಭವಾನ್ ॥ ೧೧೩ ॥

ತ್ವಂ ಹಿ ದೇವವರಿಷ್ಠಸ್ಯ ಮಾರುತಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।
ಪುತ್ರಸ್ತಸ್ಯೈವ ವೇಗೇನ ಸದೃಶಃ ಕಪಿಕುಂಜರ ॥ ೧೧೪ ॥

ಪೂಜಿತೇ ತ್ವಯಿ ಧರ್ಮಜ್ಞೇ ಪೂಜಾಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಮಾರುತಃ ।
ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಂ ಪೂಜನೀಯೋ ಮೇ ಶೃಣು ಚಾಪ್ಯತ್ರ ಕಾರಣಮ್ ॥ ೧೧೫ ॥

ಪೂರ್ವಂ ಕೃತಯುಗೇ ತಾತ ಪರ್ವತಾಃ ಪಕ್ಷಿಣೋಽಭವನ್ ।
ತೇಽಭಿಜಗ್ಮುರ್ದಿಶಃ ಸರ್ವಾ ಗರುಡಾನಿಲವೇಗಿನಃ ॥ ೧೧೬ ॥

ತ್ವತ್ತಃ ಔದಾಸೀನ್ಯೇನ ವಿನಾ ತದ್ವತ್ತ್ವ ಪೂಜಾಸ್ವೀಕಾರೇಣ ಸಂಮಾನಮರ್ಹತಿ । ಅನೇನ ಸಾಗರೇಣ ॥ ೧೦೮ ॥ ಖಮಾಕಾಶಂ ॥ ೧೦೯ ॥ ತತ್ ತಸ್ಮಾತ್ । ಸಾಗರಮಾನಾರ್ಥಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೧೧೦ ॥ ಅಸ್ಮಾಕಮಪೀತ್ಯನೇನ ನ ಕೇವಲಂ ಸಾಗರಸ್ಯೇತಿ ಸೂಚಯತಿ। ಮಹಾಗುಣೇನ ವಾಯುನಾ ಪರಿಗ್ರಹೋ ಯಸ್ಯ ಸ ತಥಾ॥೧೧೧॥ ವೇಗವಂತಃ ಪ್ಲವಂತ ಇತ್ಯತ್ರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಾತ್ ವೇಗಃ ಪ್ಲವನೇಽನ್ವೇತಿ ॥ ೧೧೨ ॥ ಪ್ರಾಕೃತೋ ಮೂರ್ಖಃ । ವಿಜಾನತಾ ಅತಿಥಿಮಾತ್ರೇ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಬುದ್ಧಿಮತಾ । ತ್ವಾದೃಶೋ ಮಹಾನ್ ಪೂಜ್ಯ ಇತಿ ಕಿಂ ಪುನಃ? ॥ ೧೧೩ ॥ ತಸ್ಯ ವಾಯೋರ್ವೇಗೇನ ಗುಣೇನ ಸದೃಶಃ ॥ ೧೧೪ ॥ ೧೧೫ ॥ ಪಕ್ಷಿಣಃ ಪಕ್ಷವಂತಃ ॥ ೧೧೬ ॥

ತತಸ್ತೇಷು ಪ್ರಯಾತೇಷು ದೇವಸಂಘಾಃ ಸಹರ್ಷಿಭಿಃ
ಭೂತಾನಿ ಚ ಭಯಂ ಜಗ್ಮುಸ್ತೇಷಾಂ ಪತನಶಂಕಯಾ ॥ ೧೧೭ ॥

ತತಃ ಕ್ರುದ್ಧಃ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಃ ಪರ್ವತಾನಾಂ ಶತಕ್ರತುಃ ।
ಪಕ್ಷಾಂಶ್ಚಿಚ್ಛೇದ ವಜ್ರೇಣ ತತ್ರ ತತ್ರ ಸಹಸ್ರಶಃ ॥ ೧೧೮ ॥

ಸ ಮಾಮುಪಗತಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ವಜ್ರಮುದ್ಯಮ್ಯ ದೇವರಾಟ್ ।
ತತೋಽಹಂ ಸಹಸಾ ಕ್ಷಿಪ್ತಃ ಶ್ವಸನೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ ॥ ೧೧೯ ॥

ಅಸ್ಮಿನ್ ಲವಣತೋಯೇ ಚ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತಃ ಪ್ಲವಗೋತ್ತಮ ।
ಗುಪ್ತಪಕ್ಷಸಮಗ್ರಶ್ಚ ತವ ಪಿತ್ರಾಭಿರಕ್ಷಿತಃ ॥ ೧೨೦ ॥

ತತೋಽಹಂ ಮಾನಯಾಮಿ ತ್ವಾಂ ಮಾನ್ಯೋ ಹಿ ಮಮ ಮಾರುತೇ ।
ತ್ವಯಾ ಮೇ ಹ್ಯೇಷ ಸಂಬಂಧಃ ಕಪಿಮುಖ್ಯ ಮಹಾಗುಣಃ ॥ ೧೨೧ ॥

ಅಸ್ಮಿನ್ನೇವಂಗತೇ ಕಾರ್ಯೇ ಸಾಗರಸ್ಯ ಮಮೈವ ಚ ।
ಪ್ರೀತಿಂ ಪ್ರೀತಮನಾಃ ಕರ್ತುಂ ತ್ವಮರ್ಹಸಿ ಮಹಾಕಪೇ ॥ ೧೨೨ ॥

ಶ್ರಮಂ ಮೋಕ್ಷಯ ಪೂಜಾಂ ಚ ಗೃಹಾಣ ಕಪಿಸತ್ತಮ
ಏವಮುಕ್ತಃ ಕಪಿಶ್ರೇಷ್ಠಸ್ತಂ ನಗೋತ್ತಮಮಬ್ರವೀತ್ ॥ ೧೨೩ ॥

ಪ್ರೀತೋಽಸ್ಮಿ ಕೃತಮಾತಿಥ್ಯಂ ಮನ್ಯುರೇಷೋಽಪನೀಯತಾಮ್ ।
ತ್ವರತೇ ಕಾರ್ಯಕಾಲೋ ಮೇ ಹ್ಯಹಶ್ಚ ವ್ಯತಿವರ್ತತೇ
ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ಚ ಮಯಾ ದತ್ತಾ ನ ಸ್ಥಾತವ್ಯಮಿಹಾಂತರಾ ॥ ೧೨೪ ॥

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಪಾಣಿನಾ ಶೈಲಮಾಲಭ್ಯ ಹರಿಪುಂಗವಃ ।
ಜಗಾಮಾಕಾಶಮಾವಿಶ್ಯ ವೀರ್ಯವಾನ್ ಪ್ರಹಸನ್ನಿವ ॥ ೧೨೫ ॥

ತೇಷಾಂ ಪರ್ವತಾನಾಂ ॥ ೧೧೭ ॥ ಗುಪ್ತಂ ಪಕ್ಷಸಮಗ್ರಂ ಯಸ್ಯ ಸ ತಥಾ ॥ ೧೨೦ ॥ ಅಸ್ಮಿನ್ ಕಾರ್ಯೇ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರ ಲಕ್ಷಣೇ ಏವಂಗತೇ ಸತಿ ಕರ್ತುಂ ಯೋಗ್ಯೇ ಸತಿ ಮಮ ಮಾನ್ಯಸ್ಯ ಸಾಗರಸ್ಯ ॥ ೧೨೨ ॥ ೧೨೩ ॥ ಮನ್ಯುಂ ಪೂಜಾಽಸ್ವೀಕಾರ ಪ್ರಯುಕ್ತ ದೈನ್ಯಂ । 'ಮನ್ಯುರ್ದೈನ್ಯೇ ಕ್ರತೌ ಕ್ರುಧಿ' ಇತ್ಯಮರಃ । ಕಾರ್ಯಕಾಲಃ ಸೀತಾನ್ವೇಷಣಕಾಲಃ । ಅತಿವರ್ತತೇ ಸಮಾಪ್ತೋ ಭವತಿ । ಏವ-ಕ್ಷಾತಃ ಸಂಧ್ಯಥಾವಃ । ಅಂತರಾ ಮಧ್ಯೇ । ದತ್ತಾ ಕಪಿಭ್ಯಃ ॥ ೧೨೪ ॥ ಆಲಭ್ಯ ಸಂಸ್ಪೃಶ್ಯ । ಪ್ರಹಸನ್ನಿವೇತ್ಯನೇನ ಅವಿಶ್ರಮೋ ಮಯಿ ಅಹೋ ಶ್ರಮೋತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೇತಿ ಸೂಚಯತಿ ॥ ೧೨೫ ॥

ಸ ಪರ್ವತಸಮುದ್ರಾಭ್ಯಾಂ ಬಹುಮಾನಾದವೇಕ್ಷಿತಃ ।
ಪೂಜಿತಶ್ಚೋಪಪನ್ನಾಭಿರಾಶೀರ್ಭಿರಭಿನಂದಿತಃ ॥ ೧೨೬ ॥

ಅಥ ಊರ್ಧ್ವಂ ಸಮುತ್ಪತ್ಯ ಹಿತ್ವಾ ಶೈಲಮಹಾರ್ಣವೌ ।
ಪಿತುಃ ಪಂಥಾನಮಾಸ್ಥಾಯ ಜಗಾಮ ವಿಮಲೇಽಂಬರೇ ॥ ೧೨೭ ॥

ತತಶ್ಚೋರ್ಧ್ವಗತಿಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಗಿರಿಂ ತಮವಲೋಕಯನ್ ।
ವಾಯುಸೂನುರ್ನಿರಾಲಂಬೋ ಜಗಾಮ ಕಪಿಕುಂಜರಃ ॥ ೧೨೮ ॥

ತದ್ದ್ವಿತೀಯಂ ಹನುಮತೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕರ್ಮ ಸುದುಷ್ಕರಮ್ ।
ಪ್ರಶಶಂಸುಃ ಸುರಾಃ ಸರ್ವೇ ಸಿದ್ಧಾಶ್ಚ ಪರಮರ್ಷಯಃ ॥ ೧೨೯ ॥

ದೇವತಾಶ್ಚಾಭವನ್ ಹೃಷ್ಟಾಸ್ತತ್ರಸ್ಥಾಸ್ತಸ್ಯ ಕರ್ಮಣಾ ।
ಕಾಂಚನಸ್ಯ ಸುನಾಭಸ್ಯ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಶ್ಚ ವಾಸವಃ ॥ ೧೩೦ ॥

ಉವಾಚ ವಚನಂ ಧೀಮಾನ್ ಪರಿತೋಷಾತ್ ಸಗದ್ಗದಮ್
ಸುನಾಭಂ ಪರ್ವತಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಸ್ವಯಮೇವ ಶಚೀಪತಿಃ ॥ ೧೩೧ ॥

ಹಿರಣ್ಯನಾಭ ಶೈಲೇಂದ್ರ ಪರಿತುಷ್ಟೋಽಸ್ಮಿ ತೇ ಭೃಶಮ್
ಅಭಯಂ ತೇ ಪ್ರಯಚ್ಛಾಮಿ ತಿಷ್ಠ ಸೌಮ್ಯ ಯಥಾಸುಖಮ್ ॥ ೧೩೨ ॥

ಸಾಹ್ಯಂ ಕೃತಂ ತ್ವಯಾ ಸೌಮ್ಯ ವಿಕ್ರಾಂತಸ್ಯ ಹನೂಮತಃ
ಕ್ರಮತೋ ಯೋಜನಶತಂ ನಿರ್ಭಯಸ್ಯ ಭಯೇ ಸತಿ ॥ ೧೩೩ ॥

ಸ ಹನೂಮಾನ್ ಉಪಪನ್ನಾಭಿಃ 'ಏತದಭೀಪ್ಸಿತ ಸಿದ್ಧಿರ್ಭವತು' ಇತ್ಯೇವಂ ರೂಪಾಭಿರಾಶೀರ್ಭಿರಭಿನಂದಿತಃ । ತಯೋರ್ಮೂಲರೂಪತ್ವಾತ್ । ತಸ್ಯಾವತಾರತ್ವಾತ್ಕನೀಯಸ್ತ್ವಾಚ್ಚ ॥ ೧೨೬ ॥ ಊರ್ಧ್ವಂ ಸಮುತ್ಪತ್ಯ । ಅಥ ಏವ ಶೈಲ ಮಹಾರ್ಣವೌ ಹಿತ್ವಾ ಪಿತುಃ ಪಂಥಾನಂ ವಾಯುಮಾರ್ಗಂ ॥ ೧೨೭ ॥ ೧೨೮ ॥ ದ್ವಿತೀಯಮಿತ್ಯನೇನ ಧೈರ್ಯೇಣ ಪ್ರಥಮತಃ ಸಮುದ್ರಲಂಘನಮೇಕಂ, ಏತಚ್ಚ ದ್ವಿತೀಯಮಿತಿ ಸೂಚಯತಿ ॥ ೧೨೯ ॥ ತತ್ರಸ್ಥಾ ಆಕಾಶಸ್ಥಾಃ ತಸ್ಯ ಕಾಂಚನಸ್ಯ ಸುನಾಭಸ್ಯೇತ್ಯನ್ವಯಃ ॥ ೧೩೦ ॥ ಯಥಾಸುಖಮಿತ್ಯನೇನ ಸಮುದ್ರಾಂತರ್ಬಹಿರ್ವೇತಿ ಸೂಚಯತಿ ॥ ೧೩೧ ॥ ೧೩೨ ॥ ವಿಕ್ರಾಂತಸ್ಯ ಪರಾಕ್ರಾಂತಸ್ಯ । ಭಯೇ ಮದ್ಭಯೇ ತವ ಸತ್ಯಪಿ, ಹನುಮದಾಕಾರ ದರ್ಶನ ಜನಿತ ಭಯೇ ವಾ ಸತ್ಯಪಿ ತದವಿಗಣಯ್ಯ ರಾಮಕಾರ್ಯಾರ್ಥಂ ಉದ್ಯತಸ್ಯ ಸಾಹ್ಯಂ ಕೃತಂ ಸಹಾಯಾರ್ಥಂ ಚ ಯತಿತಂ ಅತೋಽಭಯಂ ಪ್ರಯಚ್ಛಾಮಿ । ನಿರ್ಭಯಸ್ಯ ಹನೂಮತಃ ॥ ೧೩೩ ॥

ರಾಮಸ್ಯೈಷ ಹಿತಾಯೈವ ಯಾತಿ ದಾಶರಥೇರ್ಹರಿಃ ।
ಸತ್ಕ್ರಿಯಾಂ ಕುರ್ವತಾ ತಸ್ಯ ತೋಷಿತೋಽಸ್ಮಿ ಭೃಶಂ ತ್ವಯಾ ॥ ೧೩೪ ॥
ತತಃ ಪ್ರಹರ್ಷಮಲಭದ್ವಿಪುಲಂ ಪರ್ವತೋತ್ತಮಃ ।
ದೇವತಾನಾಂ ಪತಿಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪರಿತುಷ್ಟಂ ಶತಕ್ರತುಮ್ ॥ ೧೩೫ ॥
ಸ ವೈ ದತ್ತವರಃ ಶೈಲೋ ಬಭೂವಾವಸ್ಥಿತಸ್ತದಾ । ॥ ೧೩೬ ॥
ಹನೂಮಾಂಶ್ಚ ಮುಹೂರ್ತೇನ ವ್ಯತಿಚಕ್ರಾಮ ಸಾಗರಮ್
ತತೋ ದೇವಾಃ ಸಗಂಧರ್ವಾಃ ಸಿದ್ಧಾಶ್ಚ ಪರಮರ್ಷಯಃ । ॥ ೧೩೮ ॥
ಅಬ್ರುವನ್ ಸೂರ್ಯಸಂಕಾಶಾಂ ಸುರಸಾಂ ನಾಗಮಾತರಮ್ ॥ ೧೩೯ ॥
ಅಯಂ ವಾತಾತ್ಮಜಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಪ್ಲವತೇ ಸಾಗರೋಪರಿ ।
ಹನೂಮಾನ್ ನಾಮ ತಸ್ಯ ತ್ವಂ ಮುಹೂರ್ತಂ ವಿಘ್ನಮಾಚರ ॥ ೧೪೦ ॥
ರಾಕ್ಷಸಂ ರೂಪಮಾಸ್ಥಾಯ ಸುಘೋರಂ ಪರ್ವತೋಪಮಮ್ ।
ದಂಷ್ಟ್ರಾಕರಾಲಂ ಪಿಂಗಾಕ್ಷಂ ವಕ್ತ್ರಂ ಕೃತ್ವಾ ನಭಃಸ್ಪೃಶಮ್ ॥ ೧೪೧ ॥
ಬಲಮಿಚ್ಛಾಮಹೇ ಜ್ಞಾತುಂ ಭೂಯಶ್ಚಾಸ್ಯ ಪರಾಕ್ರಮಮ್ ।
ತ್ವಾಂ ವಿಜೇಷ್ಯತ್ಯುಪಾಯೇನ ವಿಷಾದಂ ವಾ ಗಮಿಷ್ಯತಿ ॥ ೧೪೨ ॥
ಏವಮುಕ್ತಾ ತು ಸಾ ದೇವೀ ದೈವತೈರಭಿಸತ್ಕೃತಾ

ಅಲಭತ್ ಪ್ರಾಪ ॥೧೩೫॥ ದತ್ತವರಃ ಉಕ್ತರೀತ್ಯಾ ಅವಸ್ಥಿತ ಉಪರಿ ॥೧೩೬॥ ಸಾಗರ ಶಬ್ದೇನಾತ್ರ ಮೈನಾಕ ಸಮೀಪೇ ತಂ ಬೋಧಯಿತೃರೂಪೀ ಯಃ ಸಾಗರಸ್ತಸ್ಯ ಗ್ರಹಃ । ತೇನಾತಿಚಕ್ರಾಮೇತಿ ಸಂಗಚ್ಛತೇ ॥೧೩೮॥ ಸುರಸಾಂ ತನ್ನಾಮಿಕಾಂ ॥೧೩೯॥ ಹನುಮಾನ್ನಾಮ ತಥಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧಃ ॥೧೪೦॥ ರಕ್ಷಸಾಮಿದಂ ರಾಕ್ಷಸಂ ಕರಾಲಂ ಕ್ರೂರಂ ಪಿಂಗಲವರ್ಣಯುಕ್ತೇ ಅಕ್ಷಿಣೀ ಯಸ್ಯ ತತ್ ವಕ್ತ್ರಂ ಮುಖಂ। ಅರ್ಧರ್ಚಾದಿನಿವಿಷ್ಟ ಇತಿ ವಕ್ತ್ರಶಬ್ದಃ ಪುಲ್ಲಿಂಗಃ । ಅತೋ ನಭಃಸ್ಪೃಶಮಿತ್ಯುಪಪನ್ನಂ। ಅತ ಏವ ಅರ್ಧರ್ಚಾದಿ ಗಣೋಕ್ತ ಪ್ರಪಂಚನ ಪರೇ 'ವಕ್ತ್ರ ನೇತ್ರಾರಣ್ಯ ಗಾಂಡೀವಾನಿ ನಪುಂಸಕೇ ಚ' ಇತಿ ಲಿಂಗಾನುಶಾಸನೇ ಚಶಬ್ದೇನ ಪುಲ್ಲಿಂಗತ್ವಮಸ್ಯಾನುಶಿಷ್ಟಂ ॥೧೪೧॥ ಬಲಂ ಶಾರೀರಂ । ಮೈನಾಕಾವಿಶ್ರಮೋಣ್ಯೈವ ಜ್ಞಾತತ್ವಾತ್ ಭೂಯ ಇತ್ಯುಕ್ತಂ। ಇಚ್ಛಾಮಹೇ ಇಚ್ಛಾಮಃ । ಕೇನಚಿದುಪಾಯೇನ ತ್ವಾಂ ವಿಜೇಷ್ಯತಿ ವಾ ಕಿಂವಾ ವಿಷಾದಂ ದೈನ್ಯಂ ಗಮಿಷ್ಯತೀತಿ ಬಲಾಧಿಕಂ ವಿಚಾರಯಾಮಃ । ಯದ್ವಾ ಬಲಂ ತುಭ್ಯಂ ಅಸ್ಮದ್ ವರಬಲಂ, ಅಸ್ಯ ಹನೂಮತಃ ಪರಾಕ್ರಮಂ ಚ ಜ್ಞಾತುಮಿಚ್ಛಾಮಃ। ಯದ್ಯುಪಾಯೇನ ತ್ವಾಂ ವಿಜೇಷ್ಯತಿ ತರ್ಹಿ ತತ್ಪರಾಕ್ರಮೋ ವಿಜ್ಞಾತಃ । ಯದಿ ವಿಷಾದಂ ಗಮಿಷ್ಯತಿ ತದಾ ಅಸ್ಮದ್ ವರಬಲಂ ವಿಜ್ಞಾತಂ ಭವೇದಿತಿ ॥೧೪೨॥

ಸಮುದ್ರಮಧ್ಯೇ ಸುರಸಾ ಬಿಭ್ರತೀ ರಾಕ್ಷಸಂ ವಪುಃ ॥ ೧೪೩ ॥

ವಿಕೃತಂ ಚ ವಿರೂಪಂ ಚ ಸರ್ವಸ್ಯ ಚ ಭಯಾವಹಮ್ ।
ಪ್ಲವಮಾನಂ ಹನೂಮಂತಮಾವೃತ್ಯೇದಮುವಾಚ ಹ ॥ ೧೪೪ ॥

ಮಮ ಭಕ್ಷ್ಯಃ ಪ್ರದಿಷ್ಟಸ್ತ್ವಮೀಶ್ವರೈರ್ವಾನರರ್ಷಭ ।
ಅಹಂ ತ್ವಾ ಭಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಪ್ರವಿಶೇದಂ ಮಮಾನನಮ್ ॥ ೧೪೫ ॥

ವರ ಏಷ ಪುರಾ ದತ್ತೋ ಮಮ ಧಾತ್ರೇತಿ ಸತ್ವರಾ ।
ವ್ಯಾದಾಯ ವಕ್ತ್ರಂ ವಿಪುಲಂ ಸ್ಥಿತಾ ಸಾ ಮಾರುತೇಃ ಪುರಃ ॥ ೧೪೬ ॥

ಏವಮುಕ್ತಃ ಸುರಸಯಾ ಪ್ರಾಂಜಲಿರ್ವಾನರರ್ಷಭಃ ।
ಪ್ರಹೃಷ್ಟವದನಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸುರಸಾಂ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್ ॥ ೧೪೭ ॥

ರಾಮೋ ದಾಶರಥಿಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಪ್ರವಿಷ್ಟೋ ದಂಡಕಾವನಮ್ ।
ಲಕ್ಷ್ಮಣೇನ ಸಹ ಭ್ರಾತ್ರಾ ವೈದೇಹ್ಯಾ ಚಾಪಿ ಭಾರ್ಯಯಾ ॥ ೧೪೮ ॥

ಅನ್ಯಕಾರ್ಯವಿಷಕ್ತಸ್ಯ ಬದ್ಧವೈರಸ್ಯ ರಾಕ್ಷಸೈಃ ।
ತಸ್ಯ ಸೀತಾ ಹೃತಾ ಭಾರ್ಯಾ ರಾವಣೇನ ಯಶಸ್ವಿನೀ ॥ ೧೪೯ ॥

ತಸ್ಯಾಃ ಸಕಾಶಂ ದೂತೋಽಹಂ ಗಮಿಷ್ಯೇ ರಾಮಶಾಸನಾತ್ ।
ಕರ್ತುಮರ್ಹಸಿ ರಾಮಸ್ಯ ಸಾಹ್ಯಂ ವಿಷಯವಾಸಿನೀ ॥ ೧೫೦ ॥

ಅಥವಾ ಮೈಥಿಲೀಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ರಾಮಂ ಚಾಕ್ಲಿಷ್ಟಕಾರಿಣಮ್
ಆಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ತೇ ವಕ್ತ್ರಂ ಸತ್ಯಂ ಪ್ರತಿಶೃಣೋಮಿ ತೇ ॥ ೧೫೧ ॥

ಏವಮುಕ್ತಾ ಹನುಮತಾ ಸುರಸಾ ಕಾಮರೂಪಿಣೀ ।
ಅಬ್ರವೀನ್ನಾತಿವರ್ತೇನ್ಮಾಂ ಕಶ್ಚಿದೇಷ ವರೋ ಮಮ ॥ ೧೫೨ ॥

ಬಿಭ್ರತೀತ್ಯಸ್ಯೋತ್ತರಶ್ಲೋಕಸ್ಥೋವಾಚೇತ್ಯನೇನಾನ್ವಯಃ ॥ ೧೪೩ ॥ ವಿಕೃತಂ ರಾಕ್ಷಸರೂಪತ್ವೇನ ವಿಕಾರಂ ಪ್ರಾಪ್ತಂ। ವಿರೂಪಮಸುಂದರಂ। ಆವೃತ್ಯ ನಿರುಧ್ಯ ॥ ೧೪೪ ॥ ಈಶ್ವರೈರ್ಲೋಕಪಾಲೈಃ ಈಶ್ವರೈರಿತ್ಯನೇನಾನುಲ್ಲಂಘ್ಯತ್ವಂ ವರಸ್ಯ ಸೂಚಯತಿ ॥ ೧೪೫ ॥ ಆಗತಸ್ಯ ನಿಜವದನ ಪ್ರವೇಶರೂಪ ಏಷ ವರಃ। ವ್ಯಾದಾಯ ವಿಪುಲಂ ಪೂರ್ವಮೇವ ಸ್ಥಿತಂ ವಿಸ್ತೃತಂ ॥ ೧೪೬ ॥ ರಾಕ್ಷಸೈರ್ಬದ್ಧವೈರಸ್ಯ। ವೈರೂಪ್ಯಾತ್ ಶೂರ್ಪಣಖ್ಯಾಃ ॥ ೧೪೯ ॥ ವಿಷಯವಾಸಿನೀ, ರಾಮಸ್ಯ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವಾತ್ ॥ ೧೫೦ ॥ ಮೈಥಿಲೀಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ, ತದ್ವಾರ್ತಾಂ ವಕ್ತುಂ ರಾಮಂ ಚ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ॥ ೧೫೧ ॥ ನಾತಿವರ್ತೇದಿತ್ಯರ್ಥಃ। ನಾತಿವರ್ತೇತೇತ್ಯಪಿ ಪಾಠಃ॥ ೧೫೨ ॥

ತಂ ಪ್ರಯಾಂತಂ ಸಮುದ್ವೀಕ್ಷ್ಯ ಸುರಸಾ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್ ।
ಬಲಂ ಜಿಜ್ಞಾಸಮಾನಾ ವೈ ನಾಗಮಾತಾ ಹನೂಮತಃ ॥

ಪ್ರವಿಶ್ಯ ವದನಂ ಮೇಽದ್ಯ ಗಂತವ್ಯಂ ವಾನರೋತ್ತಮ ।
ಏವಮುಕ್ತಃ ಸುರಸಯಾ ಕ್ರುದ್ಧೋ ವಾನರಪುಂಗವಃ ।
ಅಬ್ರವೀತ್ ಕುರು ವೈ ವಕ್ತ್ರಂ ಯೇನ ಮಾಂ ವಿಷಹಿಷ್ಯಸಿ ॥ ೧೫೭ ॥

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಸುರಸಾಂ ಕ್ರುದ್ಧೋ ದಶಯೋಜನಮಾಯತಾಮ್ ।
ದಶಯೋಜನವಿಸ್ತಾರೋ ಬಭೂವ ಹನುಮಾಂಸ್ತದಾ ॥ ೧೫೮ ॥

ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮೇಘಸಂಕಾಶಂ ದಶಯೋಜನಮಾಯತಮ್ ।
ಚಕಾರ ಸುರಸಾಪ್ಯಾಸ್ಯಂ ವಿಂಶದ್ಯೋಜನಮಾಯತಮ್ ॥ ೧೫೯ ॥

ಹನೂಮಾಂಸ್ತು ತತಃ ಕ್ರುದ್ಧಸ್ತ್ರಿಂಶದ್ ಯೋಜನ ಮಾಯತಃ ।
ಚಕಾರ ಸುರಸಾ ವಕ್ತ್ರಂ ಚತ್ವಾರಿಂಶತ್ ತಥೋಚ್ಛ್ರಿತಂ ॥ ೧೬೦ ॥

ಬಭೂವ ಹನುಮಾನ್ ವೀರಃ ಪಂಚಾಶದ್ಯೋಜನೋಚ್ಛ್ರಿತಃ ।
ಚಕಾರ ಸುರಸಾ ವಕ್ತ್ರಂ ಷಷ್ಟಿಯೋಜನಮುಚ್ಛ್ರಿತಂ ॥ ೧೬೧ ॥

ತದೈವ ಹನುಮಾನ್ ವೀರಃ ಸಪ್ತತಿಂಯೋಜನೋಚ್ಛ್ರಿತಃ ।
ಚಕಾರ ಸುರಸಾ ವಕ್ತ್ರಮಶೀತಿಂ ಯೋಜನೋಚ್ಛ್ರಿತಂ ॥ ೧೬೨ ॥

ಹನೂಮಾನನಲಪ್ರಖ್ಯೋ ನವತಿಂಯೋಜನೋಚ್ಛ್ರಿತಃ ।
ಚಕಾರ ಸುರಸಾ ವಕ್ತ್ರಂ ಶತಯೋಜನವಾಯತಂ ॥ ೧೬೩ ॥

ತದ್ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವ್ಯಾದಿತಂ ಚಾಸ್ಯಂ ವಾಯುಪುತ್ರಃ ಸುಬುದ್ಧಿಮಾನ್ ।
ದೀರ್ಘಜಿಹ್ವಂ ಸುರಸಯಾ ಸುಘೋರಂ ನರಕೋಪಮಮ್ ।
ಸ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ಯಾತ್ಮನಃ ಕಾಯಂ ಜೀಮೂತ ಇವ ಮಾರುತಿಃ ॥ ೧೬೪ ॥

ಯೇನ ವಕ್ತ್ರೇಣ ವಿಷಹಿಷ್ಯಸಿ ಅತ್ರಂ ಸಹಿಷ್ಯಸಿ ॥ ೧೫೭ ॥ ದಶಯೋಜನ ವಿಸ್ತಾರಃ ಪೂರ್ವರೂಪಾಪೇಕ್ಷಯೇತಿ ಜ್ಞೇಯಂ ಏವಂ ಸರ್ವತ್ರಾಪಿ । ಸುರಸಾ ಪಕ್ಷೇಽಪಿ ತಥಾ ॥ ೧೫೮ ॥ ಚತ್ವಾರಿಂಶತ್ ಚತ್ವಾರಿಂಶದ್ಭಿಃ ಯೋಜನೈರಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೧೬೦ ॥ ಷಷ್ಟಿಯೋಜನೈರ್ಯಥಾ ಭವತಿ ತಥಾ ಉಚ್ಛ್ರಿತಂ ಚಕ್ರೇ । ಸಪ್ತತಿಂ ಅಶೀತಿಂ ನವತಿಮಿತಿ ತ್ಕಲತ್ರಯೇ ಮುಮಾಗಮ ಆರ್ಷಃ ॥ ೧೬೧ ॥ ಸುರಸಯಾ ವ್ಯಾದಿತಮಿತ್ಯನ್ವಯಃ । ಸಂಕ್ಷಿಪ್ಯ ಸಂಕುಚ್ಯ ॥ ೧೬೪ ॥

ತಸ್ಮಿನ್ ಮುಹೂರ್ತೇ ಹನುಮಾನ್ ಬಭೂವಾಂಗುಷ್ಠಮಾತ್ರಕಃ ।
ಸೋಽಭಿಪದ್ಯಾಶು ತದ್ವಕ್ತ್ರಂ ನಿಷ್ಪತ್ಯ ಚ ಮಹಾಜವಃ ।
ಅಂತರಿಕ್ಷೇ ಸ್ಥಿತಃ ಶ್ರೀಮಾನಿದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್ ॥ ೧೬೫ ॥

ಪ್ರವಿಷ್ಟೋಽಸ್ಮಿ ಹಿ ತೇ ವಕ್ತ್ರಂ ದಾಕ್ಷಾಯಣಿ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ।
ಗಮಿಷ್ಯೇ ಯತ್ರ ವೈದೇಹೀ ಸತ್ಯಶ್ಚಾಸೀದ್ವರಸ್ತವ ॥ ೧೬೬ ॥

ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವದನಾನ್ಮುಕ್ತಂ ಚಂದ್ರಂ ರಾಹುಮುಖಾದಿವ ।
ಅಬ್ರವೀತ್ ಸುರಸಾ ದೇವೀ ಸ್ವೇನ ರೂಪೇಣ ವಾನರಮ್ ॥ ೧೬೭ ॥

ಅರ್ಥಸಿದ್ಧ್ಯೈ ಹರಿಶ್ರೇಷ್ಠ ಗಚ್ಛ ಸೌಮ್ಯ ಯಥಾಸುಖಮ್ ।
ಸಮಾನಯಸ್ವ ವೈದೇಹೀಂ ರಾಘವೇಣ ಮಹಾತ್ಮನಾ ॥ ೧೬೮ ॥

ತತ್ತೃತೀಯಂ ಹನುಮತೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕರ್ಮ ಸುದುಷ್ಕರಮ್ ।
ಸಾಧು ಸಾಧ್ವಿತಿ ಭೂತಾನಿ ಪ್ರಶಶಂಸುಸ್ತದಾ ಹರಿಮ್ ॥ ೧೬೯ ॥

ಜಗಾಮಾಕಾಶಮಭ್ಯೇತ್ಯ ವೇಗೇನ ಗರುಡೋಪಮಃ ।
ಸೇವಿತೇ ವಾರಿಧಾರಾಭಿಃ ಪತಗೈಶ್ಚ ನಿಷೇವಿತೇ ॥ ೧೭೦ ॥

ಚರಿತೇ ಕೈಶಿಕಾಚಾರ್ಯೈರೈರಾವತನಿಷೇವಿತೇ ।
ಸಿಂಹ ಕುಂಜರ ಶಾರ್ದೂಲಪತಗೋರಗವಾಹನೈಃ ॥ ೧೭೧ ॥

ವಿಮಾನೈಃ ಸಂಪತದ್ಭಿಶ್ಚ ವಿಮಲೈಃ ಸಮಲಂಕೃತೇ ।
ವಜ್ರಾಶನಿಸಮಾಘಾತೈಃ ಪಾವಕೈರುಪಶೋಭಿತೇ ।
ಕೃತಪುಣ್ಯೈರ್ಮಹಾಭಾಗೈಃ ಸ್ವರ್ಗಜಿದ್ಭಿರಲಂಕೃತೇ ॥ ೧೭೨ ॥

ಅಭಿಪದ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ಯ । ಪ್ರವಿಶ್ಯೇತಿ ಯಾವತ್ । ನಿಷ್ಪತ್ಯ ನಿರ್ಗತ್ಯ ॥ ೧೬೫ ॥ ದಾಕ್ಷಾಯಣೀ ದಕ್ಷಪುತ್ರೀ ॥ ೧೬೬ ॥ ಸ್ವೇನ ರೂಪೇಣ ನಾಗಜನನೀರೂಪೇಣ ॥ ೧೬೭ ॥ ಅರ್ಥಸಿದ್ಧ್ಯೈ ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ । ಸಮಾನಯ ಸಂಯೋಜಯ ॥ ೧೬೮ ॥ ಅಭ್ಯೇತ್ಯ ಏವಂ ರೀತ್ಯಾ ಪ್ರಾಪ್ಯ ॥ ೧೭೦ ॥ ಕೈಶಿಕಂ ಗಾನನೃತ್ಯಾದಿ । ತದಾಚಾರ್ಯೈಸ್ತುಂಬುರು ಪ್ರಭೃತಿಭಿಃ । ಐರಾವತಂ ಶಕ್ರಧನುಃ ಐರಾವತಂ ಮಹೇಂದ್ರಸ್ಯ ಋಜುದೀರ್ಘ ಶರಾಸನೇ ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ ॥ ೧೭೧ ॥ ವಜ್ರಾಶನಿ ಸಮಾಘಾತೈಃ ವಜ್ರಾಶನ್ಯೋಃ ಸಮೋ ಯ ಆಘಾತಃ ಸ್ಪರ್ಶಃ ಸ ಏಷಾಂ ತೇ ತೈಃ ಪಾವಕೈಃ । ಸ್ವರ್ಗಜಿದ್ಭಿಃ ಪ್ರಾಪ್ತ ಸ್ವರ್ಗೈಃ । ಧನಜಿತೇ ಸ್ವರ್ಜಿತೇ ಇತ್ಯಾದಾವಿವ ಜಿಧಾತುಃ ಪ್ರಾಪ್ತ್ಯರ್ಥಕಃ ॥ ೧೭೨ ॥

ವಹತಾ ಹವ್ಯಮತ್ಯರ್ಥಂ ಸೇವಿತೇ ಚಿತ್ರಭಾನುನಾ
ಗ್ರಹನಕ್ಷತ್ರ ಚಂದ್ರಾರ್ಕತಾರಾಗಣವಿಭೂಷಿತೇ ॥ ೧೭೪ ॥

ಮಹರ್ಷಿಗಣಗಂಧರ್ವನಾಗಯಕ್ಷಸಮಾಕುಲೇ ।
ವಿವಿಕ್ತೇ ವಿಮಲೇ ವಿಶ್ವೇ ವಿಶ್ವಾವಸುನಿಷೇವಿತೇ ॥ ೧೭೫ ॥

ದೇವರಾಜಗಜಾಕ್ರಾಂತೇ ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯಪಥೇ ಶಿವೇ ।
ವಿತಾನೇ ಜೀವಲೋಕಸ್ಯ ವಿತತೇ ಬ್ರಹ್ಮನಿರ್ಮಿತೇ ॥ ೧೭೬ ॥

ಬಹುಶಃ ಸೇವಿತೇ ವೀರೈರ್ವಿದ್ಯಾಧರಗಣೈರ್ವರೈಃ ।
ಜಗಾಮ ವಾಯುಮಾರ್ಗೇ ಚ ಗರುತ್ಮಾನಿವ ಮಾರುತಿಃ ॥ ೧೭೭ ॥

ಹನೂಮಾನ್ ಮೇಘಜಾಲಾನಿ ಪ್ರಕರ್ಷನ್ ಮಾರುತೋ ಯಥಾ ।
ಕಾಲಾಗರುಸವರ್ಣಾನಿ ರಕ್ತಪೀತಸಿತಾನಿ ಚ ॥ ೧೭೮ ॥

ಪ್ರವಿಶನ್ನಭ್ರಜಾಲಾನಿ ನಿಷ್ಪತಂಶ್ಚ ಪುನಃ ಪುನಃ ।
ಪ್ರಾವೃಷೀಂದುರಿವಾಭಾತಿ ನಿಷ್ಪತನ್ ಪ್ರವಿಶಂಸ್ತದಾ ॥ ೧೭೯ ॥

ಪ್ರದೃಶ್ಯಮಾನಃ ಸರ್ವತ್ರ ಹನುಮಾನ್ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ।
ಭೇಜೇಽಂಬರಂ ನಿರಾಲಂಬಂ ಲಂಬಪಕ್ಷ ಇವಾದ್ರಿರಾಟ್ ॥ ೧೮೦ ॥

ಪ್ಲವಮಾನಂ ತು ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಿಂಹಿಕಾ ನಾಮ ರಾಕ್ಷಸೀ ।
ಮನಸಾ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ಪ್ರವೃದ್ಧಾ ಕಾಮರೂಪಿಣೀ ॥ ೧೮೧ ॥

ಅದ್ಯ ದೀರ್ಘಸ್ಯ ಕಾಲಸ್ಯ ಭವಿಷ್ಯಾಮ್ಯಹಮಾಶಿತಾ ।
ಇದಂ ಹಿ ಮೇ ಮಹತ್ ಸತ್ತ್ವಂ ಚಿರಸ್ಯ ವಶಮಾಗತಮ್ ॥ ೧೮೨ ॥

ಇತಿ ಸಂಚಿಂತ್ಯ ಮನಸಾ ಛಾಯಾಮಸ್ಯ ಸಮಾಕ್ಷಿಪತ್ ।
ಛಾಯಾಯಾಂ ಗೃಹ್ಯಮಾಣಾಯಾಂ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ವಾನರಃ ॥ ೧೮೩ ॥

ಹವ್ಯಂ ದೇವಾನ್ನಂ । ತದ್ವಹತಾ ಪ್ರಾಪಯಿತ್ರಾ ಚಿತ್ರಭಾನುನಾ ಅಗ್ನಿನಾ ಅಧಿಶ್ರಿತ ಇತ್ಯನೇನಾನ್ವಯಃ । ಗ್ರಹಾಃ ಶನೈಶ್ಚರಾದಯಃ । ನಕ್ಷತ್ರಾಣಿ ಪುಂನಕ್ಷತ್ರಾಣಿ । ತಾರಾಗಣಃ ಅಶ್ವಿನ್ಯಾದಿ ಸಮೂಹಃ ॥ ೧೭೪ ॥ ವಿಶ್ವೇ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಃ । ವಿಶ್ವಾವಸುರ್ಗಂಧರ್ವರಾಜಃ ॥ ೧೭೫ ॥ ಏತಾದೃಶೇ ವಾಯುಮಾರ್ಗೇ ಜಗಾಮ ॥ ೧೭೭ ॥ ಪ್ರಾವೃಷಿ ವರ್ಷಾಕಾಲೇ ॥ ೧೭೯ ॥ ಕಥಂ ಪ್ರವೃದ್ಧೇತ್ಯತಃ ಕಾಮರೂಪಿಣೀತ್ಯಾಹ । ಕಾಮಂ ಯಥೇಚ್ಛಂ ರೂಪಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ ॥ ೧೮೧ ॥ ಚಿಂತಾಪ್ರಕಾರಮಾಹ ಅದ್ಯೇತಿ । ಅಶಿತಾ ಭುಕ್ತವತೀ । ಚಿರಸ್ಯ ಬಹುಕಾಲ ವ್ಯವಧಾನೇನ । ವಶಂ ಸ್ವಾಧೀನಮಾಗತಮ್ ॥ ೧೮೨ ॥ ಸಮಾಕ್ಷಿಪತ್ ಜಗ್ರಾಹ ॥ ೧೮೩ ॥

ಸಮಾಕ್ಷಿಪ್ತೋಽಸ್ಮಿ ಸಹಸಾ ಪಂಗೂಕೃತಪರಾಕ್ರಮಃ । ॥ ೧೮೪ ॥

ಪ್ರತಿಲೋಮೇನ ವಾತೇನ ಮಹಾನೌರಿವ ಸಾಗರೇ
ತಿರ್ಯಗೂರ್ಧ್ವಮಧಶ್ಚೈವ ವೀಕ್ಷಮಾಣಸ್ತತಃ ಕಪಿಃ । ॥ ೧೮೫ ॥

ದದರ್ಶ ಸ ಮಹತ್ ಸತ್ತ್ವಮುತ್ಥಿತಂ ಲವಣಾಂಭಸಃ ॥ ೧೮೬ ॥

ತದ್ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ಮಾರುತಿರ್ವಿಕೃತಾನನಮ್ ।
ಕಪಿರಾಜೇನ ಕಥಿತಂ ಸತ್ತ್ವಮದ್ಭುತದರ್ಶನಮ್ ॥ ೧೮೭ ॥

ಛಾಯಾಗ್ರಾಹಿ ಮಹಾವೀರ್ಯಂ ತದಿದಂ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ।
ಸ ತಾಂ ಬುದ್ಧ್ವಾರ್ಥತತ್ತ್ವೇನ ಸಿಂಹಿಕಾಂ ಮತಿಮಾನ್ ಕಪಿಃ ॥ ೧೮೮ ॥

ವ್ಯವರ್ಧತ ಮಹಾಕಾಯಃ ಪ್ರಾವೃಷೀವ ಬಲಾಹಕಃ ।
ತಸ್ಯ ಸಾ ಕಾಯಮುದ್ವೀಕ್ಷ್ಯ ವರ್ಧಮಾನಂ ಮಹಾಕಪೇಃ ॥ ೧೮೯ ॥

ವಕ್ತ್ರಂ ಪ್ರಸಾರಯಾಮಾಸ ಪಾತಾಲತಲಸಂನಿಭಮ್ ।
ಘನರಾಜೀವ ಗರ್ಜಂತೀ ವಾನರಂ ಸಮಭಿದ್ರವತ್ ॥ ೧೯೦ ॥

ಸ ದದರ್ಶ ತತಸ್ತಸ್ಯಾ ವಿವೃತಂ ಸುಮಹನ್ಮುಖಮ್ ।
ಕಾಯಮಾತ್ರಂ ಚ ಮೇಧಾವೀ ಮರ್ಮಾಣಿ ಚ ಮಹಾಕಪಿಃ ॥ ೧೯೧ ॥

ಸ ತಸ್ಯಾ ವಿವೃತೇ ವಕ್ತ್ರೇ ವಜ್ರಸಂಹನನಃ ಕಪಿಃ ।
ಸಂಕ್ಷಿಪ್ಯ ಮುಹುರಾತ್ಮಾನಂ ನಿಪಪಾತ ಮಹಾಬಲಃ ॥ ೧೯೨ ॥

ಆಸ್ಯೇ ತಸ್ಯಾ ನಿಮಜ್ಜಂತಂ ದದೃಶುಃ ಸಿದ್ಧಚಾರಣಾಃ ।
ಗ್ರಸ್ಯಮಾನಂ ಯಥಾ ಚಂದ್ರಂ ಪೂರ್ಣಂ ಪರ್ವಣಿ ರಾಹುಣಾ ।
ತತಸ್ತಸ್ಯಾ ನಖೈಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣೈರ್ಮರ್ಮಾಣ್ಯುತ್ಕೃತ್ಯ ವಾನರಃ । ॥ ೧೯೩ ॥

ಪಂಗೂಕೃತಪರಾಕ್ರಮಃ ಕುಂಠಿತಶಕ್ತಿಃ ॥ ೧೮೪ ॥ ಪ್ರತಿಲೋಮೇನ ಪ್ರತಿಕೂಲೇನ ॥ ೧೮೫ ॥ ಕಪಿರಾಜೇನ ಸುಗ್ರೀವೇಣ ನಿರ್ದೇಶಕಾಲೇ ॥ ೧೮೭ ॥ ಸಃ ಹನೂಮಾನ್ । ತಾಮಿತಿ ಸಿಂಹಿಕೇತಿಶಬ್ದಾಪೇಕ್ಷಯಾ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಂ ॥ ೧೮೮ ॥ ಪ್ರಾವೃಷೀವ ವರ್ಷಾಸ್ವಿವ ॥ ೧೮೯ ॥ ಪಾತಾಲತಲಂ ಪಾತಾಲವಿವರಂ ॥ ೧೯೦ ॥ ಸುಮಹದಿತಿ ಭಿನ್ನಪದಂ । ಕಾಯಮಾತ್ರಂ ಕಾಯಸ್ಯ ಸ್ವದೇಹಸ್ಯ ಮಾತ್ರಾ ಪರಿಮಾಣಂ ಯಸ್ಯ ತತ್ । ಸ್ವಶರೀರಕವಲೀಕರಣಯೋಗ್ಯಮಿತಿ ಯಾವತ್ । ಮರ್ಮಾಣಿ ಸಂಧಿಸ್ಥಾನಾನಿ ॥ ೧೯೧ ॥ ವಜ್ರಸಂಹನನಃ ತದ್ವದ್ ದೃಢಃ । ಆತ್ಮಾನಂ ಆತ್ಮೀಯಂ ವಪುಃ ಕಂಪಯತಿ 'ಕಂಪೇರ್ನಲೋಪಶ್ಚೇ'ತಿ ನಲೋಪಃ, 'ಕುಡಿಕೇಭ್ಯ' ಇತೀತ್ವಂ ॥ ೧೯೨ ॥ ತಸ್ಯಾಃ ಮರ್ಮಾಣಿ । ನಖೈರುತ್ಕೃತ್ಯ ಛಿತ್ವಾ ॥ ೧೯೩ ॥

ಉತ್ಪಪಾತಾಥ ವೇಗೇನ ಮನಃಸಂಪಾತವಿಕ್ರಮಃ ।
ತಾಂ ತು ದಿಷ್ಟ್ಯಾ ಚ ಧೃತ್ಯಾ ಚ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯೇನ ನಿಪಾತ್ಯ ಸಃ ॥ ೧೯೪ ॥
ಕಪಿಪ್ರವೀರೋ ವೇಗೇನ ವವೃಧೇ ಪುನರಾತ್ಮವಾನ್ ।
ಹೃತಹೃತ್ ಸಾ ಹನುಮತಾ ಪಪಾತ ವಿಧುರಾಂಭಸಿ ।
ಸ್ವಯಂಭುವೇವ ಹನುಮಾನ್ ಸೃಷ್ಟಸ್ತಸ್ಯಾ ವಿನಾಶನೇ ॥ ೧೯೫ ॥
ತಾಂ ಹತಾಂ ವಾನರೇಣಾಶು ಪತಿತಾಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಸಿಂಹಿಕಾಂ ।
ಭೂತಾನ್ಯಾಕಾಶಚಾರೀಣಿ ತಮೂಚುಃ ಪ್ಲವಗೋತ್ತಮಮ್ ॥ ೧೯೬ ॥
ಭೀಮಮದ್ಯ ಕೃತಂ ಕರ್ಮ ಮಹತ್ ಸತ್ತ್ವಂ ತ್ವಯಾ ಹತಮ್ ।
ಸಾಧಯಾರ್ಥಮಭಿಪ್ರೇತಮರಿಷ್ಟಂ ಪ್ಲವತಾಂ ವರ ॥ ೧೯೭ ॥
ಯಸ್ಯ ತ್ವೇತಾನಿ ಚತ್ವಾರಿ ವಾನರೇಂದ್ರ ಯಥಾ ತವ ।
ಧೃತಿರ್ದೃಷ್ಟಿರ್ಮತಿರ್ದಾಕ್ಷ್ಯಂ ಸ ಕರ್ಮಸು ನ ಸೀದತಿ ॥ ೧೯೮ ॥
ಸ ತೈಃ ಸಂಪೂಜಿತಃ ಪೂಜ್ಯಃ ಪ್ರತಿಪನ್ನಪ್ರಯೋಜನಃ ।
ಜಗಾಮಾಕಾಶಮಾವಿಶ್ಯ ಪನ್ನಗಾಶನವತ್ ಕಪಿಃ ॥ ೧೯೯ ॥
ಪ್ರಾಪ್ತಭೂಯಿಷ್ಠಪಾರಸ್ತು ಸರ್ವತಃ ಪ್ರತಿಲೋಕಯನ್ ।
ಯೋಜನಾನಾಂ ಶತಸ್ಯಾಂತೇ ವನರಾಜಿಂ ದದರ್ಶ ಸಃ ॥ ೨೦೦ ॥

ಮನಃಸಂಪಾತವಿಕ್ರಮಃ ಮನೋವೇಗತುಲ್ಯವೇಗಪಾದವಿಕ್ಷೇಪಃ । ದಿಷ್ಟ್ಯಾ ಹರ್ಷಃ । ದಿಷ್ಟ್ಯಾ ಸಮುಪಜೋಷಂ ಚೇತ್ಯಾನಂದೇ ಇತ್ಯಮರಃ । ದೃಷ್ಟ್ಯೇತಿಪಾಠೇ ಮರ್ಮದರ್ಶನೇನೇತ್ಯರ್ಥಃ । ಅತ ಏವ ಮರ್ಮಾಣಿ ದದರ್ಶೇತ್ಯುಕ್ತಿಃ । ಧೃತ್ಯಾ ಧೈರ್ಯೇಣ । ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯೇನ ಕೌಶಲೇನ ॥ ೧೯೪ ॥ ಪುನರ್ವವೃಧೇ ತದ್ವದನಪ್ರವೇಶಕಾಲೇ ಕಾಯಸಂಕೋಚನಾತ್ ಪುನರಿತ್ಯುಕ್ತಿಃ । ಆತ್ಮವಾನ್ ಪ್ರಶಸ್ತಮನಸ್ಕಃ । ಹೃತಹೃತ್ ಅಪಗತಹೃತ್ ಗತಪ್ರಾಣಾ । ವಿಧುರಾ ಅಂಗವೈಕಲ್ಯವತೀ । ವಿಧುರಾ ವಿಕಲೇನ್ಯವದಿತಿ ವಿಶ್ವಃ । ಸ್ವಯಂಭುವಾ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ । ತಸ್ಯಾಃ ಸಿಂಹಿಕಾಯಾಃ ॥ ೧೯೫ ॥ ಯಸ್ಮಾತ್ ತ್ವಯಾ ಭೀಮಂ ಮಹತ್ ಸತ್ತ್ವಂ ಸಿಂಹಿಕಾಖ್ಯಂ ಹತಂ ಅತಃ ತವ ಕರ್ಮ ಅತ್ಯದ್ಭುತಂ । ಅರ್ಥಂ ಪ್ರಯೋಜನಂ । ಅರಿಷ್ಟಂ ಕ್ಷೇಮಂ ಶುಭಮಿತ್ಯರ್ಥಃ । 'ಅರಿಷ್ಟಂ ಕ್ಷೇಮಮಸ್ತ್ರಿಯಾಂ' 'ತತ್ರ ಕಿಂಚಿಚ್ಛುಭಾಶುಭೇ' ಇತ್ಯಮರೋ ವಿಶ್ವಶ್ಚ ॥ ೧೯೭ ॥ ಯಸ್ಯ ಪುರುಷಸ್ಯ । ದೃಷ್ಟಿರಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಂ । ಮತಿಃ ಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಂ । ದಾಕ್ಷ್ಯಂ ದಕ್ಷತ್ವಂ ॥ ೧೯೮ ॥ ಪ್ರತಿಪನ್ನ ಪ್ರಯೋಜನಃ ಪ್ರಾಪ್ತಪ್ರಕೃತಗ್ರಹವಧಾತ್ಮರಕ್ಷಣಪ್ರಯೋಜನಃ ॥ ೧೯೯ ॥ ಪ್ರಾಪ್ತಭೂಯಿಷ್ಠಪಾರಃ, ಪ್ರಾಪ್ತಪ್ರಾಯಂ ಭೂಯಿಷ್ಠಂ ಪಾರಂ ಮಹಾಲಂಕಾದ್ವೀಪತೀರಂ ಯೇನ ಸಃ ॥ ೨೦೦ ॥

ದದರ್ಶ ಚ ಪತನ್ನೇವ ವಿವಿಧದ್ರುಮಭೂಷಿತಮ್ ।
ದ್ವೀಪಂ ಶಾಖಾಮೃಗಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಮಲಯೋಪವನಾನಿ ಚ ॥ ೨೦೧ ॥

ಸಾಗರಂ ಸಾಗರಾನೂಪಂ ಸಾಗರಾನೂಪಜಾನ್ ದ್ರುಮಾನ್ ।
ಸಾಗರಸ್ಯ ಚ ಪತ್ನೀನಾಂ ಮುಖಾನ್ಯಪಿ ವಿಲೋಕಯನ್ ॥ ೨೦೨ ॥

ಸ ಮಹಾಮೇಘಸಂಕಾಶಂ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮವಾನ್ ।
ನಿರುಂಧಂತಮಿವಾಕಾಶಂ ಚಕಾರ ಮತಿಮಾನ್ ಮತಿಮ್ ॥ ೨೦೩ ॥

ಕಾಯವೃದ್ಧಿಂ ಪ್ರವೇಗಂ ಚ ಮಮ ದೃಷ್ಟ್ವೈವ ರಾಕ್ಷಸಾಃ ।
ಮಯಿ ಕೌತೂಹಲಂ ಕುರ್ಯುರಿತಿ ಮೇನೇ ಮಹಾಕಪಿಃ ॥ ೨೦೪ ॥

ತತಃ ಶರೀರಂ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ಯ ತನ್ಮಹೀಧರಸಂನಿಭಮ್ ।
ಪುನಃ ಪ್ರಕೃತಿಮಾಪೇದೇ ವೀತಮೋಹ ಇವಾತ್ಮವಾನ್ ॥ ೨೦೫ ॥

ತದ್ರೂಪಮಪಿಸಂಕ್ಷಿಪ್ಯ ಹನೂಮಾನ್ ಪ್ರಕೃತೌ ಸ್ಥಿತಃ ।
ತ್ರೀನ್ ಕ್ರಮಾನಿವ ವಿಕ್ರಮ್ಯ ಬಲವೀರ್ಯಹರೋ ಹರಿಃ ॥ ೨೦೬ ॥

ಸ ಚಾರುನಾನಾವಿಧರೂಪಧಾರೀ
ಪರಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಸಮುದ್ರತೀರಮ್ ।
ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಲಂಕಾಂ ಗಿರಿರಾಜಮೂರ್ಧ್ನಿ
ಕಪಿಸ್ತು ತಸ್ಮಿನ್ನಿಪಪಾತ ಪರ್ವತೇ ॥ ೨೦೭ ॥

ಮಲಯಃ । ಅಯಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಾದನ್ಯಃ ॥ ೨೦೧ ॥ ಸಾಗರಂ ಲಂಕಾಸಮೀಪಸ್ಥಂ । ನಿರುಂಧಂತಮಿವ ಆಕಾಶಮನವಕಾಶಂ ಕುರ್ವಂತಮಿವ ವ್ಯಾಪ್ತಂ । ಮತಿಮಾನ್ಮತಿಃ ॥ ೨೦೩ ॥ ತದೇವ ವಿವೃಣೋತಿ ಕಾಯವೃದ್ಧಿಮಿತ್ಯಾದಿನಾ ॥ ೨೦೪ ॥ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಪೂರ್ವರೂಪಂ । ವೀತಮೋಹಃ ಮುಕ್ತೋ ಯಥಾ ಪ್ರಕೃತಿಂ ನಿಜರೂಪಂ ಗಚ್ಛತಿ ತಥಾ ॥ ೨೦೫ ॥ ತದ್ರೂಪಮಪಿ ತಸ್ಯ ಸ್ಥೂಲತ್ವಾತ್ ತದಪೇಕ್ಷಯಾಽಣುರೂಪಂ ಕೃತ್ವಾ । ಹರಿಸ್ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಃ ॥ ೨೦೬ ॥ ಚಾರು ನಾನಾವಿಧರೂಪಧಾರೀ ಮನೋಹರ ಶಂಕಾನಾಸ್ಪದವಿವಿಧರೂಪಧಾರೀ ॥ ೨೦೭ ॥

ವಿಧಾಯ ರೂಪಂ ವ್ಯಥಯನ್ ಮೃಗದ್ವಿಜಾನ್
ಸ ಸಾಗರಂ ದಾನವಪನ್ನಗಾಯುತಂ ।
ಬಲೇನ ವಿಕ್ರಮ್ಯ ಮಹೋರ್ಮಿಮಾಲಿನಂ
ನಿಪತ್ಯ ತೀರೇ ಚ ಮಹೋದಧೇಸ್ತದಾ ॥ ೨೦೮ ॥

ಪರೈರಶಕ್ಯಃ ಪ್ರತಿಪನ್ನರೂಪಃ
ಸಮೀಕ್ಷಿತಾತ್ಮಾ ಸಮವೇಕ್ಷಿತಾರ್ಥಃ ।
ತತಃ ಸ ಲಂಬಸ್ಯ ಗಿರೇಃ ಸಮೃದ್ಧೇ
ವಿಚಿತ್ರಕೂಟೇ ನಿಪಪಾತ ಕೂಟೇ ॥ ೨೦೯ ॥

ಸಕೇತಕೋದ್ದಾಲಕನಾರಿಕೇಲೇ
ಮಹಾದ್ರಿಕೂಟಪ್ರತಿಮೋ ಮಹಾತ್ಮಾ ।
ತತಸ್ತು ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯ ಸಮುದ್ರತೀರಂ
ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಲಂಕಾಂ ಗಿರಿವರ್ಯಮೂರ್ಧ್ನಿ ॥ ೨೧೦ ॥

ಕಪಿಸ್ತು ತಸ್ಮಿನ್ನಿಪಪಾತ ಪರ್ವತೇ
ವಿಧೂಯ ರೂಪಂ ವ್ಯಥಯನ್ ಮೃಗದ್ವಿಜಾನ್ ।
ನಿಪತ್ಯ ತೀರೇ ಚ ಮಹೋದಧೇ ಸ್ತದಾ
ದದರ್ಶ ಲಂಕಾಮಮರಾವತೀಮಿವ ॥ ೨೧೧ ॥

ವಿಕ್ರಮ್ಯ ಉಲ್ಲಂಘ್ಯ ॥ ೨೦೮ ॥ ಪರೈಃ ಶತ್ರುಭಿಃ ಅಶಕ್ಯಃ ಅಪ್ರಧೃಷ್ಯಃ । ಪರೈರಶಂಕ್ಯ ಪ್ರತಿಪನ್ನರೂಪ ಇತಿ ಪಾಠೇ ಶಂಕಾನಾಸ್ಪದಸಂಪನ್ನರೂಪಃ । ೨೦೯ ॥ ಕೂಟೇ ಪ್ರಧಾನಶೃಂಗೇ । ಉದ್ದಾಲಕಃ ಶ್ಲೇಷ್ಮಾತಕಃ ॥ ೨೧೦ ॥ ಅಮರಾವತೀಂ ಇಂದ್ರ ಪುರೀಂ ॥ ೨೧೧ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣಭಾವದೀಪೇ ಸತ್ಯಧರ್ಮಯತಿವಿರಚಿತೇ
ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ಪ್ರಥಮಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಸ ಸಾಗರಮನಾಧೃಷ್ಯಮತಿಕ್ರಮ್ಯ ಮಹಾಬಲಃ ।
ತ್ರಿಕೂಟಶಿಖರೇ ಲಂಕಾಂ ಸ್ಥಿತಾಂ ಸ್ವಸ್ಥೋ ದದರ್ಶ ಹ ॥ ೧ ॥

ತತಃ ಪಾದಪಮುಕ್ತೇನ ಪುಷ್ಪವರ್ಷೇಣ ವೀರ್ಯವಾನ್ ।
ಅಭಿವೃಷ್ಟಃ ಸ್ಥಿತಸ್ತತ್ರ ಬಭೌ ಪುಷ್ಪಮಯೋ ಯಥಾ ॥ ೨ ॥

ಯೋಜನಾನಾಂ ಶತಂ ಶ್ರೀಮಾಂಸ್ತೀರ್ತ್ವಾಪ್ಯುತ್ತಮವಿಕ್ರಮಃ ।
ಅನಿಃಶ್ವಸನ್ ಕಪಿಸ್ತತ್ರ ನ ಗ್ಲಾನಿಮಧಿಗಚ್ಛತಿ ॥ ೩ ॥

ಶತಾನ್ಯಹಂ ಯೋಜನಾನಾಂ ಕ್ರಮೇಯಂ ಸುಬಹೂನ್ಯಪಿ ।
ಕಿಂ ಪುನಃ ಸಾಗರಸ್ಯಾಂತಂ ಸಂಖ್ಯಾತಂ ಶತಯೋಜನಮ್ ॥ ೪ ॥

ಸ ತು ವೀರ್ಯವತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಪ್ಲವತಾಮಪಿ ಚೋತ್ತಮಃ ।
ಜಗಾಮ ವೇಗವಾನ್ ಲಂಕಾಂ ಲಂಘಯಿತ್ವಾ ಮಹೋದಧಿಮ್ ॥ ೫ ॥

ಶಾದ್ವಲಾನಿ ಚ ನೀಲಾನಿ ಗಂಧವಂತಿ ವನಾನಿ ಚ ।
ಗಂಡವಂತಿ ಚ ಮಧ್ಯೇನ ಜಗಾಮ ನಗವಂತಿ ಚ ॥ ೬ ॥

ಶೈಲಾಂಶ್ಚ ತರುಭಿಶ್ಛನ್ನಾನ್ ವನರಾಜೀಶ್ಚ ಪುಷ್ಪಿತಾಃ ।
ಅಭಿಚಕ್ರಾಮ ತೇಜಸ್ವೀ ಹನೂಮಾನ್ ಪ್ಲವಗರ್ಷಭಃ ॥ ೭ ॥

ತ್ರಿಕೂಟಶಿಖರೇ ತದಪರಪರ್ಯಾಯಲಂಬಪರ್ವತಶಿಖರೇ । ಸ್ವಸ್ಥಃ ಉತ್ತರತ್ರ ಕಥಂ ಕರ್ತವ್ಯಮಿತಿ ಚಿತ್ತವೈಕಲ್ಯರಹಿತಃ ॥ ೧ ॥ ೨ ॥ ಕಪಿರ್ಯಥಾ ತೀರ್ತ್ವಾಪಿ ಅನಿಃಶ್ವಸನ್ ಗ್ಲಾನಿಂ ನಾಧಿಗಚ್ಛತಿ, ಅತಿವಿಸ್ತೃತತರಣಸ್ಯ ಶ್ವಾಸನಿರೋಧಕಾರ್ಯತ್ವಾತ್ ತರಣಾನಂತರಂ ಉಪರ್ಯುಪರಿ ಶ್ವಾಸೇನ ಭಾವ್ಯಂ, ತಥಾ ಅನಿಃಶ್ವಸನ್ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಗ್ಲಾನಿಂ ನಾಧಿಗಚ್ಛತಿ ನಾಧ್ಯಗಚ್ಛತ್ ॥ ೩ ॥ ತದಭಿಪ್ರಾಯಂ ಕವಿರನುವದತಿ ಶತಾನೀತಿ । ಸಾಗರಸ್ಯ । ಲಂಕಾವಧಿಕಸ್ಯ । ಕ್ರಮೇಯಂ । 'ಕ್ರಮಃ ಪರಸ್ಮೈಪದೇಷ್ವಿ'ತಿ ದೀರ್ಘಾಭಾವಶ್ಛಾಂದಸಃ । ಕ್ರಮಯೇಯಮಿತಿ ಪಾಠಃ ಸುಗಮಃ ॥ ೪ ॥ ಪ್ಲವತಾಂ ಪ್ಲವಮಾನಾನಾಮುತ್ಕೃಷ್ಟತಮಃ ಜಗಾಮ ಪ್ರಾಪೇತ್ಯನ್ವಯಃ ॥ ೫ ॥ ೬ ॥ ಅಭಿಚಕ್ರಾಮ ಅತ್ಯಕ್ರಾಮತ್ ॥ ೭ ॥

ಸ ತಸ್ಮಿನ್ನಚಲೇ ತಿಷ್ಠನ್ ವನಾನ್ಯುಪವನಾನಿ ಚ ।
ಸನಗಾಗ್ರೇ ಸ್ಥಿತಾಂ ಲಂಕಾಂ ದದರ್ಶ ಪವನಾತ್ಮಜಃ ॥ ೮ ॥

ಸರಲಾನ್ ಕರ್ಣಿಕಾರಾಂಶ್ಚ ಖರ್ಜೂರಾಂಶ್ಚ ಸುಪುಷ್ಪಿತಾನ್ ।
ಪ್ರಿಯಾಲಾನ್ ಪಿಚುಮಂದಾಂಶ್ಚ ಕುಟಜಾನ್ ಕೇತಕಾನಪಿ ॥ ೯ ॥

ಪ್ರಿಯಂಗೂನ್ ಗಂಧಪೂರ್ಣಾಂಶ್ಚ ನೀಪಾನ್ ಸಪ್ತಚ್ಛದಾಂಸ್ತಥಾ ।
ಅಸನಾನ್ ಕೋವಿದಾರಾಂಶ್ಚ ಕರವೀರಾಂಶ್ಚ ಪುಷ್ಪಿತಾನ್ ॥ ೧೦ ॥

ಪುಷ್ಪಭಾರನಿಬದ್ಧಾಂಶ್ಚ ತಥಾ ಮುಕುಲಿತಾನಪಿ ।
ಪಾದಪಾನ್ ವಿಹಗಾಕೀರ್ಣಾನ್ ಪವನಾಧೂತಮಸ್ತಕಾನ್ ॥ ೧೧ ॥

ಸಃ ಹನೂಮಾನ್ । ತಸ್ಮಿನ್ನಚಲೇ ಲಂಬಗಿರೌ । ವನಾನಿ ಸ್ವತ ಏವ ಜಾತವೃಕ್ಷಸಮೂಹಾನ್ । ಉಪವನಾನಿ ಸ್ಥಾಪಿತವೃಕ್ಷಸಂಘಾನಿ । ಸನಗಂ ವೃಕ್ಷಸಹಿತಂ ಯದಗ್ರಂ, ತಸ್ಮಿನ್ ಸ್ಥಿತಾಂ ಲಂಕಾಂ ಚ ದದರ್ಶ ॥ ೮ ॥ ಸರಲಃ ಪೂತಿಕಾಷ್ಠವೃಕ್ಷಃ । ಪೂತೇಃ ಯಾವನಸ್ಯ ಕಾಷ್ಠಂ ಯಸ್ಯೇತಿ ಭಾನುದೀಕ್ಷಿತೇನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಂ । 'ಪೀತದ್ರುಃ ಸರಲಃ ಪೂತಿಕಾಷ್ಠಂ ಚೇ'ತ್ಯಮರಃ । ಕರ್ಣಿಕಾರಃ ನೀಲೋತ್ಪಲಸದೃಶಪುಷ್ಪವಾನ್ ವೃಕ್ಷವಿಶೇಷಃ । 'ಅಥ ದ್ರುಮೋತ್ಪಲಃ ಕರ್ಣಿಕಾರಃ ಪರಿವ್ಯಾಧ' ಇತ್ಯಮರಃ । ಪ್ರಿಯಾಲಃ ರಾಜಾದನವೃಕ್ಷಃ । 'ರಾಜಾದನಂ ಪ್ರಿಯಾಲಶ್ಚೇ'ತ್ಯಮರಃ । ಪಿಚುಮಂದಾನ್ ಪಾರಿಭದ್ರವೃಕ್ಷಾನ್ । ಮುಚುಲಿಂದಾನಿತಿ ಪಾಠೇ ಜಂಬೀರವೃಕ್ಷಾನಿತ್ಯರ್ಥ ಇತ್ಯಾಹುಃ । 'ಪಿಚುಮಂದಶ್ಚ ನಿಂಬೇಥೇ'ತ್ಯಮರಃ । ಕುಟಜಾನ್ ಗಿರಿಮಲ್ಲಿಕಾವೃಕ್ಷಾನ್ । 'ಕುಟಜಃ ಶಕ್ರೋ ವತ್ಸಕೋ ಗಿರಿಮಲ್ಲಿಕಾ' ಇತ್ಯಮರಃ ॥ ೯ ॥ ಪ್ರಿಯಂಗೂನ್ ಫಲಿನೀವೃಕ್ಷಾನ್ । 'ಪ್ರಿಯಂಗುಃ ಫಲಿನೀ ಫಲೀ'ತ್ಯಮರಃ । ಗಂಧಪೂರ್ಣಾನ್ ಗಂಧಾಢ್ಯಾನ್ ನೀಪಾನ್ ಕದಂಬಾನ್ । 'ನೀಪಪ್ರಿಯಕಕದಂಬಾಸ್ತು ಹಲಿಪ್ರಿಯೇ' ಇತ್ಯಮರಃ । ಸಪ್ತಪರ್ಣಾನ್ ಶರತ್ಕಾಲೇ ಯೇ ಪುಷ್ಪ್ಯಂತಿ ಕಾನನರಂಭಿವೃಕ್ಷಾಸ್ತಾನ್ । ಸಪ್ತಪರ್ಣೋ ವಿಶಾಲತ್ವಕ್ ಶಾರದೋ ವಿಷಮಚ್ಛದ ಇತ್ಯಮರಃ । ಅಸನಾನ್ ಸರ್ಜಕವೃಕ್ಷಾನ್ । 'ಸರ್ಜಕಾಸನಬಂಧೂಕೇ'ತ್ಯಮರಃ । ಕೋವಿದಾರಶಬ್ದೇನ ಚಮರಿಕವೃಕ್ಷೋ ಗ್ರಾಹ್ಯಃ । ಕೋವಿದಾರೇ ಚಮರಿಕ ಇತ್ಯಮರಃ । ಕರವೀರಾನ್ ಅಶ್ವಮಾರಕವೃಕ್ಷಾನ್ । 'ಕಣಗಲು' ಇತ್ಯಪಭ್ರಷ್ಟಭಾಷಾ । 'ಹಯಮಾರಕಃ ಕರವೀರ' ಇತ್ಯಮರಃ ॥ ೧೦ ॥ ಪುಷ್ಪಭಾರನಿಬದ್ಧಾನ್ ಸುಮನೋಭಾರೇಣ ನಮ್ರೀಭೂತಾನ್ । ಮುಕುಲಿತಾನ್ ಕೋರಕವತಃ, ಸಂಕುಚಿತಶಾಖಾನ್ವಾ । ಪವನೇನ ವಾಯುನಾ ಆಧೂತಂ ಕಂಪಿತಂ ಮಸ್ತಕಂ ಶಿರೋಭಾಗೋ ಯೇಷಾಂ ತೇ ತಾನ್ ॥೧೧॥

ಹಂಸಕಾರಂಡವಾಕೀರ್ಣಾ ವಾಪೀಃ ಪದ್ಮೋತ್ಪಲಾಯುತಾಃ ।
ಆಕ್ರೀಡಾನ್ ವಿವಿಧಾನ್ ರಮ್ಯಾನ್ ವಿವಿಧಾಂಶ್ಚ ಜಲಾಶಯಾನ್ ॥ ೧೨ ॥

ಸಂತತಾನ್ ವಿವಿಧೈರ್ವೃಕ್ಷೈಃ ಸರ್ವರ್ತುಫಲಪುಷ್ಪಿತೈಃ ।
ಉದ್ಯಾನಾನಿ ಚ ರಮ್ಯಾಣಿ ದದರ್ಶ ಕಪಿಕುಂಜರಃ ॥ ೧೩ ॥

ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಚ ಲಕ್ಷ್ಮೀವಾನ್ ಲಂಕಾಂ ರಾವಣಪಾಲಿತಾಂ ।
ಪರಿಖಾಭಿಃ ಸಪದ್ಮಾಭಿಃ ಸೋತ್ಪಲಾಭಿರಲಂಕೃತಾಮ್ ॥ ೧೪ ॥

ಸೀತಾಪಹರಣಾರ್ತ್ತೇನ ರಾವಣೇನ ಸುರಕ್ಷಿತಾಮ್ ।
ಸಮಂತಾದ್ವಿಚರದ್ಭಿಶ್ಚ ರಾಕ್ಷಸೈಃ ಕಾಮರೂಪಿಭಿಃ ॥ ೧೫ ॥

ಕಾಂಚನೇನಾವೃತಾಂ ರಮ್ಯಾಂ ಪ್ರಾಕಾರೇಣ ಮಹಾಪುರೀಮ್ ।
ಗೃಹೈಶ್ಚ ಗ್ರಹಸಂಕಾಶೈಃ ಶಾರದಾಂಬುದಸಂನಿಭೈಃ ॥ ೧೬ ॥

ಪಾಂಡರಾಭಿಃ ಪ್ರತೋಲೀಭಿರುಚ್ಚಾಭಿರಭಿಸಂವೃತಾಮ್ ।
ಅಟ್ಟಾಲಕಶತಾಕೀರ್ಣಾಂ ಪತಾಕಾಧ್ವಜಮಾಲಿನೀಮ್ ॥ ೧೭ ॥

ತೋರಣೈಃ ಕಾಂಚನೈರ್ದಿವ್ಯೈ ಲತಾಪಂಕ್ತಿವಿಚಿತ್ರಿತೈಃ ।
ದದರ್ಶ ಹನುಮಾನ್ ಲಂಕಾಂ ದಿವಿ ದೇವಪುರೀಮಿವ ॥ ೧೮ ॥

ಗಿರಿಮೂರ್ಧ್ನಿ ಸ್ಥಿತಾಂ ಲಂಕಾಂ ಪಾಂಡರೈರ್ಭವನೈಃ ಶುಭೈಃ ।
ಸ ದದರ್ಶ ಕಪಿಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಪುರಮಾಕಾಶಗಂ ಯಥಾ ॥ ೧೯ ॥

ವಾಪೀಃ ದೀರ್ಘಿಕಾಃ । ಆಕ್ರೀಡಾನ್ ಉದ್ಯಾನಾನಿ । 'ಪುಮಾನಾಕ್ರೀಡ ಉದ್ಯಾನಂ ರಾಜ್ಞಃ ಸಾಧಾರಣಂ ವನ'ಮಿತ್ಯಮರಃ ॥ ೧೨ ॥ ಉದ್ಯಾನಾನಿ ಉತ್ತರತ್ರ ಗಮನೇ ತತ್ರ ಸ್ಥಿತಾನಿ ॥ ೧೩ ॥ ಪರಿತಃ ಖಾತಾಃ ಪರಿಖಾಸ್ತಾಭಿಃ ॥ ೧೪ ॥ ಸೀತಾಪಹರಣಾನ್ನಿಮಿತ್ತಾತ್ ತೇನ ರಾವಣೇನ ಸುರಕ್ಷಿತಾಂ ॥ ೧೫ ॥ ಕಾಂಚನೇನ ತನ್ಮಯಪ್ರಾಕಾರೇಣ ॥ ೧೬ ॥ ಪ್ರತೋಲೀಭಿಃ ರಥ್ಯಾಭಿಃ, ಆಪಣರಾಜೀ ವಿಶಿಷ್ಟಮಾರ್ಗರೂಪಾಭಿಃ । ಅಭಿಸಂವೃತಾಂ ಆಕುಲಾಂ । ಪತಾಕಾ ಸೌಭಾಗ್ಯಂ ತಸ್ಯಾಃ ಧ್ವಜಃ ಸೂಚಕಃ ಸಚ್ಚೈಲಯಷ್ಟಿವಿಶೇಷಃ । ತೇನ ಮಾಲತೇ ಶೋಭತೇ ತತ್ತಥಾ । ಅಭಿಧಾನಂ ತೂಕ್ತಂ ॥ ೧೭ ॥ ತೋರಣೈರ್ಬಹಿರ್ದ್ವಾರೈಃ ಲತಾಪಂಕ್ತಿಭಿಃ ವಿಚಿತ್ರಾಭಿಃ ದೇವಪುರೀಮಮರಾವತೀಂ ॥ ೧೮ ॥ ಆಕಾಶಗಾಂ ಯಥೇತ್ಯೇತದುಪಮಾ ಲಂಕಾಯಾಃ ಗಿರಿಮೂರ್ಧ್ನಿ ಸ್ಥಿತತ್ವಾದ್ಯುಕ್ತಾ ॥ ೧೯ ॥

ಪಾಲಿತಾಂ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರೇಣ ನಿರ್ಮಿತಾಂ ವಿಶ್ವಕರ್ಮಣಾ ।
ಪ್ಲವಮಾನಾಮಿವಾಕಾಶೇ ದದರ್ಶ ಹನುಮಾನ್ ಪುರೀಮ್ ॥ ೨೦ ॥

ವಪ್ರಪ್ರಾಕಾರಜಘನಾಂ ವಿಪುಲಾಂಬುನವಾಂಬರಾಮ್ ।
ಶತಘ್ನೀಶೂಲಕೇಶಾಂತಾಮಟ್ಟಾಲಕವತಂಸಕಾಮ್ ॥ ೨೧ ॥

ಮನಸೇವ ಕೃತಾಂ ಲಂಕಾಂ ನಿರ್ಮಿತಾಂ ವಿಶ್ವಕರ್ಮಣಾ ।
ದ್ವಾರಮುತ್ತರಮಾಸಾದ್ಯ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ವಾನರಃ ॥ ೨೨ ॥

ಕೈಲಾಸನಿಲಯಪ್ರಖ್ಯಮಾಲಿಖಂತಮಿವಾಂಬರಮ್ ।
ಡೀಯಮಾನಮಿವಾಕಾಶಮುಚ್ಛ್ರಿತೈರ್ಭವನೋತ್ತಮೈಃ ॥ ೨೩ ॥

ಸಂಪೂರ್ಣಾಂ ರಾಕ್ಷಸೈರ್ಘೋರೈರ್ನಾಗೈರ್ಭೋಗವತೀಮಿವ ।
ಅಚಿಂತ್ಯಾಂ ಸುಕೃತಾಂ ಸ್ಪಷ್ಟಾಂ ಕುಬೇರಾಧ್ಯುಷಿತಾಂ ಪುರಾ ॥ ೨೪ ॥

ವಪ್ರಂ ಪ್ರಾಕಾರಾಧಾರವೇದಿಕಾ । 'ಸ್ಯಾಚ್ಚಯೋ ವಪ್ರಮಸ್ತ್ರಿಯಾ'ಮಿತ್ಯಮರವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ 'ದ್ವೇ ಪ್ರಾಕಾರಾಧಾರಸ್ಯೇ'ತಿ ಭಾನುದೀಕ್ಷಿತೇನೋಕ್ತತ್ವಾತ್ । ವಿಪುಲಾಂಬುಶಬ್ದೇನ ಪರಿಖಾಗತಂ ಪುಷ್ಕಲಜಲಂ ಗೃಹ್ಯತೇ । ತದ್ರೂಪಂ ಯನ್ನವಾಂಬರಂ ನವವಸ್ತ್ರಂ ತದ್ವತೀಂ । ಶತಘ್ನೀ ಕಂಟಕೀ ಚಿತದಾರುವಿಶೇಷಃ । ಶೂಲಂ ತ್ರಿಶೂಲಂ । ಏತದ್ರೂಪಕೇಶಾಂತಾಂ । ಲಂಕಾಮಿತ್ಯತ್ರ ವಿಶೇಷ್ಯೇಣಾನ್ವಯಃ । ಅಟ್ಟಾಲಕರೂಪ ಶಿರೋಭೂಷಣಾಪರಪರ್ಯಾಯಾವತಂಸಯುತಾಂ ॥ ೨೧ ॥ ವಿಶ್ವಕರ್ಮಣಾ ನಿರ್ಮಿತಾಮಪಿ ಮನಸೇವ ಕೃತಾಂ, ಮನೋಮಯಸದೃಶೀಂ ॥ ೨೨ ॥ ಕೈಲಾಸರೂಪೋ ಯೋ ನಿಲಯಃ ರುದ್ರಭವನಂ ತತ್ಪ್ರಖ್ಯಂ ತತ್ಸದೃಶಂ । ಯದ್ವಾ ಕೈಲಾಸನಿಲಯೋ ಭವಃ ತತ್ಪ್ರಖ್ಯಃ, ಹರಸ್ಯಾಪಿ ಕೇವಲಂ ಶುಭ್ರರೂಪತ್ವಾತ್ । ಏತಾದೃಶಂ ದ್ವಾರಮಾಸಾದ್ಯೇತಿ ಪೂರ್ವೇಣಾನ್ವಯಃ । ಆಲಿಖಂತಂ ಆಲಿಖತ್ 'ತದಶಿಷ್ಯ'ಮಿತಿ ಲಿಂಗಸ್ಯಾತಂತ್ರತ್ವೋಕ್ತೇಃ ॥ ಔಣಾದಿಕೋಽಜ್ಞಾಗ್ವಾ ಪ್ರತ್ಯಯಃ । ಉಚ್ಛ್ರಿತೈಃ ಭವನೋತ್ತಮೈಃ ಸ್ವಸಂಬದ್ಧೈಃ ಕರಣೈಃ ಆಕಾಶಂ ಡೀಯಮಾನಮಿವ । 'ಡೀಙ್ ವಿಹಾಯಸಾ ಗತಾ'ವಿತಿ ಧಾತುವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾತ್ ॥ ೨೩ ॥ ಲಂಕಾಂ ಕಟಾಕ್ಷೀಕರೋತಿ ಸಂಪೂರ್ಣಾಮಿತಿ । ಭೋಗವತೀತಿ ನಾಗಲೋಕಪತ್ತನವಿಶೇಷಃ । ಅಚಿಂತ್ಯಾಂ ವಿಶ್ವಾಶ್ಚರ್ಯಯುಕ್ತತ್ವಾತ್ । ಸುಕೃತಾಂ ಶೋಭಮಾನತಯಾ ವಿಶ್ವಕರ್ಮಣಾಽತಿನಿರ್ಮಿತಾಂ । ಸ್ಪಷ್ಟಾಂ ಸಮ್ಯಕ್ ದೃಶ್ಯಮಾನಾಂ ॥ ೨೪ ॥

ದಂಷ್ಟ್ರಿಭಿರ್ಬಹುಭಿಃ ಶೂರೈಃ ಶೂಲಪಟ್ಟಿಶಪಾಣಿಭಿಃ ।
ರಕ್ಷಿತಾಂ ರಾಕ್ಷಸೈರ್ಘೋರೈರ್ಗುಹಾಮಾಶೀವಿಷೈರಿವ ॥ ೧೫ ॥

ತಸ್ಯಾಶ್ಚ ಮಹತೀಂ ಗುಪ್ತಿಂ ಸಾಗರಂ ಚ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಸಃ ।
ರಾವಣಂ ಚ ರಿಪುಂ ಘೋರಂ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ವಾನರಃ ॥ ೧೬ ॥

ಆಗತ್ಯಾಪೀಹ ಹರಯೋ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ನಿರರ್ಥಕಾಃ
ನ ಹಿ ಯುದ್ಧೇನ ವೈ ಲಂಕಾ ಶಕ್ಯಾ ಜೇತುಂ ಸುರೈರಪಿ ॥ ೧೭ ॥

ಇಮಾಂ ತು ವಿಷಮಾಂ ದುರ್ಗಾಂ ಲಂಕಾಂ ರಾವಣಪಾಲಿತಾಮ್ ।
ಪ್ರಾಪ್ಯಾಪಿ ಸ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಕಿಂ ಕರಿಷ್ಯತಿ ರಾಘವಃ ॥ ೧೮ ॥

ಅವಕಾಶೋ ನ ಸಾಂತ್ವಸ್ಯ ರಾಕ್ಷಸೇಷ್ವಭಿಗಮ್ಯತೇ ।
ನ ದಾನಸ್ಯ ನ ಭೇದಸ್ಯ ನೈವ ಯುದ್ಧಸ್ಯ ದೃಶ್ಯತೇ ॥ ೧೯ ॥

ಚತುರ್ಣಾಮೇವ ಹಿ ಗತಿರ್ವಾನರಾಣಾಂ ಮಹಾತ್ಮನಾಮ್
ವಾಲಿಪುತ್ರಸ್ಯ ನೀಲಸ್ಯ ಮಮ ರಾಜ್ಞಶ್ಚ ಧೀಮತಃ ॥ ೨೦ ॥

ಗುಪ್ತಿಂ ರಕ್ಷಾಂ । ಅನುಲ್ಲಂಘ್ಯಸಾಗರಂ ಚ । ರಿಪುಂ ಪ್ರತಿಯೋದ್ಧಾರಂ । ಏತಾನ್ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ಚಿಂತಯಾಮಾಸೇತ್ಯನ್ವಯಃ । 'ಗುಪ್ತಿರ್ಭೂರಕ್ಷಣೇಯು'ರಿತಿ ವಿಶ್ವಃ ॥ ೧೬ ॥ ಆಗತ್ಯಾಪೀತ್ಯಬಿನಾ ಸಾಗರಸ್ಯಾನುಲ್ಲಂಘ್ಯತ್ವಾತ್ ಆಗಮನಮೇವ ದುರ್ಘಟಮಿತಿ ಸೂಚಯತಿ ॥ ೧೭ ॥ 'ರಾಘವಃ ಕಿಂ ಕರಿಷ್ಯತೀ'ತ್ಯೇತತ್ ಲಂಕಾಸ್ತುತ್ಯರ್ಥಂ । ನ ತು ರಾಘವಾಸಾಮರ್ಥ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯಂ ॥ ೧೮ ॥ ಚತ್ವಾರೋಽಪ್ಯುಪಾಯಾ ನೇತ್ಯಾಹ ಅವಕಾಶ ಇತಿ । ರಾಕ್ಷಸೇಷ್ವಿತ್ಯನೇನ ಮನುಷ್ಯಾದಿಭಕ್ಷಕತ್ವಾತ್ ನ ಸಾಮ ಸಂಭತಿ । ಸುವರ್ಣಮಯಲಂಕಾವಾಸಿತ್ವಾತ್ ನ ದಾನಂ । ಏಕಜಾತ್ಯವಚ್ಛಿನ್ನತ್ವೇನೈಕಮತ್ಯಾನ್ನ ಭೇದಃ । ಶೂರತ್ವಾತ್ ನ ಯುದ್ಧಮಿತಿ ಸೂಚಿತಂ ॥ ೧೯ ॥ ಆಗತ್ಯಾಪೀತಿ ಪೂರ್ವಮಂಗೀಕೃತ್ಯ ಸರ್ವೇಷಾಮಾಗಮನಮುಕ್ತಂ । ವಸ್ತುತಸ್ತು ತದಪಿ ನ ಸಂಭವತೀತ್ಯಾಹ ಚತುರ್ಣಾಮಿತಿ । ಗತಿಃ ಏತದ್ದ್ವೀಪಂ ಪ್ರತ್ಯಾಗತಿಃ । ರಾಜ್ಞಃ ಸುಗ್ರೀವಸ್ಯ ॥ ೨೦ ॥

ಯಾವಜ್ಜಾನಾಮಿ ವೈದೇಹೀಂ ಯದಿ ಜೀವತಿ ವಾ ನ ವಾ ।
ತತ್ರೈವ ಚಿಂತಯಿಷ್ಯಾಮಿ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಾಂ ಜನಕಾತ್ಮಜಾಮ್ ॥ ೩೧ ॥

ತತಃ ಸ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ಮುಹೂರ್ತಂ ಕಪಿಕುಂಜರಃ ।
ಗಿರಿಶೃಂಗೇ ಸ್ಥಿತಸ್ತಸ್ಮಿನ್ ರಾಮಸ್ಯಾಭ್ಯುದಯೇ ರತಃ ॥ ೩೨ ॥

ಅನೇನ ರೂಪೇಣ ಮಯಾ ನ ಶಕ್ಯಾ ರಕ್ಷಸಾಂ ಪುರೀ ।
ಪ್ರವೇಷ್ಟುಂ ರಾಕ್ಷಸೈರ್ಗುಪ್ತಾ ಕ್ರೂರೈರ್ಬಲಸಮನ್ವಿತೈಃ ॥ ೩೩ ॥

ಮಹೌಜಸೋ ಮಹಾವೀರ್ಯಾ ಬಲವಂತಶ್ಚ ರಾಕ್ಷಸಾಃ ।
ವಂಚನೀಯಾ ಮಯಾ ಸರ್ವೇ ಜಾನಕೀಂ ಪರಿಮಾರ್ಗತಾ ॥ ೩೪ ॥

ಲಕ್ಷ್ಯಾಲಕ್ಷ್ಯೇಣ ರೂಪೇಣ ರಾತ್ರೌ ಲಂಕಾಪುರೀ ಮಯಾ ।
ಪ್ರವೇಷ್ಟುಂ ಪ್ರಾಪ್ತಕಾಲಂ ಮೇ ಕೃತ್ಯಂ ಸಾಧಯಿತುಂ ಮಹತ್ ॥ ೩೫ ॥

ತಾಂ ಪುರೀಂ ತಾದೃಶೀಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದುರಾಧರ್ಷಾಂ ಸುರಾಸುರೈಃ ॥
ಹನೂಮಾಂಶ್ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ವಿನಿಃಶ್ವಸ್ಯ ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ ॥ ೩೬ ॥

ಕೇನೋಪಾಯೇನ ಪಶ್ಯೇಯಂ ಮೈಥಿಲೀಂ ಜನಕಾತ್ಮಜಾಮ್ ।
ಅದೃಷ್ಟೋ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರೇಣ ರಾವಣೇನ ದುರಾತ್ಮನಾ ॥ ೩೭ ॥

ನ ವಿನಶ್ಯೇತ್ ಕಥಂ ಕಾರ್ಯಂ ರಾಮಸ್ಯ ವಿದಿತಾತ್ಮನಃ ।
ಏಕಾಮೇಕಶ್ಚ ಪಶ್ಯೇಯಂ ರಹಿತೇ ಜನಕಾತ್ಮಜಾಮ್ ॥ ೩೯ ॥

ಅಹಮಾದೌ ವೈದೇಹೀ ಜೀವತಿ ನ ವೇತಿ ಜಾನಾಮಿ ಯಾವತ್ ಜಾನಾಮ್ಯೇವ । ಯಾವದವಧಾರಣೇ । ಯದಿ ಜೀವತಿ ತರ್ಹಿ ತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತತ್ರೈವ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಚಿಂತಯಾಮಿ । ಅಥವಾ ಜೀವತಿ ನವೇತಿ ಅಹಮಾದೌ ಯಾವಜ್ಜಾನಾಮಿ ಜ್ಞಾಸ್ಯೇ । 'ಯಾವತ್ಪುರಾನಿಪಾತಯೋಃ'ಇತಿ ಯಾವದ್ಯೋಗೇ ಲೃಡರ್ಥೇ ಲಟ್ । ಶಿಷ್ಟಂ ಪೂರ್ವವತ್ ॥ ೩೧ ॥ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ, ಪ್ರವೃತ್ತೇ ಸೀತಾದರ್ಶನವಿಷಯೇ ಇತಿ ಶೇಷಃ । ಅಭ್ಯುದಯೇ ಶ್ರೇಯಸಿ ॥ ೩೨ ॥ ಮಹೌಜಸಃ ಅತ್ಯಂತೇಂದ್ರಿಯಾವಷ್ಟಂಭ ಶಕ್ತಿಮಂತಃ ವೀರ್ಯಂ ಪರಾಕ್ರಮಃ । ಬಲಂ ಶಾರೀರಂ । ವಂಚನೀಯಾಃ ಮತ್-ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನಂ ಯಥಾ ನ ಭವೇತ್ ತಥಾ ಕರ್ತವ್ಯಾಃ ॥ ೩೪ ॥ ತದೇವ ವಿಶದಯತಿ ಲಕ್ಷ್ಯಾಲಕ್ಷ್ಯೇಣೇತಿ । ಲಕ್ಷ್ಯೇಣ ಕಾರ್ಯೇಣ । ಅಲಕ್ಷ್ಯೇಣ ಅಕೃತ್ಯಾ । ಪ್ರಾಪ್ತಕಾಲಂ ಯೋಗ್ಯಂ ॥ ೩೫ ॥ ಸುರಸಹಿತಾಃ ಅಸುರಾಃ ಸುರಾಸುರಾಸ್ತೈಃ । ವಿನಿಃಶ್ವಸ್ಯೇತಿ ಲೋಕಾನುಕರಣಂ । ವಿನಿಃಶ್ವಸ್ಯ ದುರಾಧರ್ಷಾಮಿತಿ ವಾ ಸಂಬಂಧಃ ॥ ೩೬ ॥ ಏಕಾಂ ಜನಕಾತ್ಮಜಾಂ । ರಹಿತೇ ಏಕಾಂತೇ ॥ ೩೯ ॥ ವಿಕ್ಲವಂ ಅಕುಶಲಂ ದೂತಮಾಸಾದ್ಯ

ಭೂತಾಶ್ಚಾರ್ಥಾ ವಿಪದ್ಯಂತೇ ದೇಶಕಾಲವಿರೋಧಿತಾಃ ।
ವಿಕ್ಲವಂ ದೂತಮಾಸಾದ್ಯ ತಮಃ ಸೂರ್ಯೋದಯೇ ಯಥಾ ॥ ೩೯ ॥

ಅರ್ಥಾನರ್ಥಾಂತರೇ ಬುದ್ಧಿರ್ನಿಶ್ಚಿತಾಪಿ ನ ಶೋಭತೇ ।
ಘಾತಯಂತಿ ಹಿ ಕಾರ್ಯಾಣಿ ದೂತಾಃ ಪಂಡಿತಮಾನಿನಃ ॥ ೪೦ ॥

ನ ವಿನಶ್ಯೇತ್ ಕಥಂ ಕಾರ್ಯಂ ವೈಕ್ಲವ್ಯಂ ನ ಕಥಂ ಭವೇತ್ ।
ಲಂಘನಂ ಚ ಸಮುದ್ರಸ್ಯ ಕಥಂ ನು ನ ಭವೇದ್ವೃಥಾ ॥ ೪೧ ॥

ಮಯಿ ದೃಷ್ಟೇ ತು ರಕ್ಷೋಭೀ ರಾಮಸ್ಯ ವಿದಿತಾತ್ಮನಃ
ಭವೇದ್ವ್ಯರ್ಥಮಿದಂ ಕಾರ್ಯಂ ರಾವಣಾನರ್ಥಮಿಚ್ಛತಃ ॥ ೪೨ ॥

ನ ಹಿ ಶಕ್ಯಂ ಕ್ವಚಿತ್ ಸ್ಥಾತುಮವಿಜ್ಞಾತೇನ ರಾಕ್ಷಸೈಃ ।
ಅಪಿ ರಾಕ್ಷಸರೂಪೇಣ ಕಿಮುತಾನ್ಯೇನ ಕೇನಚಿತ್ ॥ ೪೩ ॥

ವಾಯುರಪ್ಯತ್ರ ನಾಜ್ಞಾತಶ್ಚರೇದಿತಿ ಮತಿರ್ಮಮ ।
ನ ಹ್ಯಸ್ತ್ಯವಿದಿತಂ ಕಿಂಚಿದ್ರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ ಬಲೀಯಸಾಮ್ ॥ ೪೪ ॥

ವ್ಯಾಖ್ಯಾ । ಭೂತಾರ್ಥಾಶ್ಚ ಜಾತಪ್ರಾಯಾಣ್ಯಪಿ ಕಾರ್ಯಾಣಿ ದೇಶಕಾಲವಿರೋಧಿತಾಃ ಸಂತಃ ದೇಶಕಾಲರುದ್ಧಾಃ ಸಂತಃ ವಿಪದ್ಯಂತೇ ವಿನಶ್ಯಂತಿ । ವಿರೋಧಿತಾ ಇತಿ ಣಿಜಂತಾತ್ ಕ್ತಪ್ರತ್ಯಯೇ ಸತಿ ರೂಪಂ ॥ ೩೯ ॥ ಅರ್ಥಾನರ್ಥಾಂತರೇ ಕಾರ್ಯಾಕಾರ್ಯ ವಿಷಯೇ । ನಿಶ್ಚಿತಾಪಿ ಏಕರೂಢಾಪಿ । ಸ್ವಸ್ವಾಮಿನೋ ಬುದ್ಧಿಃ ನ ಶೋಭತೇ ಕಾರ್ಯಕಾರಿಣೀ ನ ಭವತಿ । ತತ್ರ ಹೇತುಃ–ಪಂಡಿತಮಾನಿನ ಇತಿ । ಅಪಂಡಿತಾನಾತ್ಮನಃ ಪಂಡಿತತ್ವೇನ ಮನ್ಯಮಾನಾಃ ॥ ೪೦ ॥ ಕಾರ್ಯಂ ರಾಮಸ್ಯ । ವೈಕ್ಲವ್ಯಂ ಅವಿವೇಕಿತ್ವಂ । ಕಥಂ ಕೇನೋಪಾಯೇನ ॥ ೪೧ ॥ ಮಯಿ ದೃಷ್ಟೇ, ದೂತತ್ವೇನೇತಿ ಶೇಷಃ । ವಿದಿತಾತ್ಮನಃ ಪ್ರಸಿದ್ಧಸ್ವರೂಪಸ್ಯ ರಾಮದೂತತ್ವೇನ ಜ್ಞಾನೇ ಕುತಃ ಕಾರ್ಯನಾಶ ಇತ್ಯತ ಆಹ—ರಾವಣಸ್ಯಾನರ್ಥಂ ನಾಶಮಿಚ್ಛತೋ ರಾಮಸ್ಯೇತಿ ॥ ೪೨ ॥ ರಾಕ್ಷಸೈರಜ್ಞಾತತ್ವೇನ ಮಯಾ ಸ್ಥಾತುಮಶಕ್ಯಮಿತ್ಯುಕ್ತೇ ತರ್ಹಿ ರಾಕ್ಷಸರೂಪೇಣ ಶಕ್ಯಮವಸ್ಥಾತುಮಿತ್ಯತ ಆಹ–ಅಪೀತಿ । ರಾಕ್ಷಸರೂಪೇಣಾಪೀತ್ಯನ್ವಯಃ ॥ ೪೩ ॥ ನಾಜ್ಞಾತಶ್ಚರೇತ್ಕಿಂತು ತದನುಜ್ಞಯೈವ ಚರೇದಿತ್ಯರ್ಥಃ । ಕಿಂಚಿದಪಿ ಸತ್ತ್ವಮವಿದಿತಂ ಅತ್ರ ಲಂಕಾಯಾಂ ನ ಹ್ಯಸ್ತಿ ॥ ೪೪ ॥

ಇಹಾಹಂ ಯದಿ ತಿಷ್ಠಾಮಿ ಸ್ವೇನ ರೂಪೇಣ ಸಂವೃತಃ ।
ವಿನಾಶಮುಪಯಾಸ್ಯಾಮಿ ಭರ್ತುರರ್ಥಶ್ಚ ಹೀಯತೇ ॥ ೪೫ ॥

ತದಹಂ ಸ್ವೇನ ರೂಪೇಣ ರಜನ್ಯಾಂ ಹ್ರಸ್ವತಾಂ ಗತಃ ।
ಲಂಕಾಮಭಿಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ರಾಘವಸ್ಯಾರ್ಥಸಿದ್ಧಯೇ ॥ ೪೬ ॥

ರಾವಣಸ್ಯ ಪುರೀಂ ರಾತ್ರೌ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಸುದುರಾಸದಾಮ್
ವಿಚಿನ್ವನ್ ಭವನಂ ಸರ್ವಂ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಜನಕಾತ್ಮಜಾಮ್ ॥ ೪೭ ॥

ಇತಿ ಸಂಚಿಂತ್ಯ ಹನುಮಾನ್ ಸೂರ್ಯಸ್ಯಾಸ್ತಮಯಂ ಕಪಿಃ ॥
ಆಚಕಾಂಕ್ಷೇ ತದಾ ವೀರೋ ವೈದೇಹ್ಯಾ ದರ್ಶನೋತ್ಸುಕಃ ॥ ೪೮ ॥

ಸೂರ್ಯೇ ಚಾಸ್ತಂ ಗತೇ ರಾತ್ರೌ ದೇಹಂ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ಯ ಮಾರುತಿಃ ।
ವೃಷದಂಶಕಮಾತ್ರಃ ಸನ್ ಬಭೂವಾದ್ಭುತದರ್ಶನಃ ॥ ೪೯ ॥

ಪ್ರದೋಷಕಾಲೇ ಹನೂಮಾಂಸ್ತೂರ್ಣಮುತ್ಪ್ಲುತ್ಯ ವೀರ್ಯವಾನ್ ।
ಪ್ರವಿವೇಶ ಪುರೀಂ ರಮ್ಯಾಂ ಸುವಿಭಕ್ತಮಹಾಪಥಾಮ್ ॥ ೫೦ ॥

ಪ್ರಾಸಾದಮಾಲಾವಿತತಾಂ ಸ್ತಂಭೈಃ ಕಾಂಚನರಾಜತೈಃ ।
ಶಾತಕುಂಭಮಯೈರ್ಜಾಲೈರ್ಗಂಧರ್ವನಗರೋಪಮಾಮ್ ॥ ೫೧ ॥

ಸಪ್ತಭೌಮಾಷ್ಟಭೌಮೈಶ್ಚ ಸ ದದರ್ಶ ಮಹಾಪುರೀಂ ।
ತಲೈಃ ಸ್ಫಾಟಿಕಸಂಕೀರ್ಣೈಃ ಕಾರ್ತಸ್ವರವಿಭೂಷಿತೈಃ ॥ ೫೨ ॥

ತೈಸ್ತೈಃ ಶುಶುಭಿರೇ ತಾನಿ ಭವನಾನ್ಯತ್ರ ರಕ್ಷಸಾಮ್
ಕಾಂಚನಾನಿ ವಿಚಿತ್ರಾಣಿ ತೋರಣಾನಿ ಚ ರಕ್ಷಸಾಮ್ ।
ಲಂಕಾಮುದ್ದ್ಯೋತಯಾಮಾಸುಃ ಸರ್ವತಃ ಸಮಲಂಕೃತಾಮ್ ॥ ೫೩ ॥

ಇಹ ಪ್ರಕಾಶಸ್ಥಾನೇ ಯದಿ ಸ್ವೇನ ರೂಪೇಣ ತಿಷ್ಠಾಮಿ ತರ್ಹಿ ವಿನಾಶಮುಪಯಾಸ್ಯಾಮಿ । ಭರ್ತುಃ ಸ್ವಾಮಿನೋ ರಾಮಸ್ಯ । ಅತಃ ಸಂವೃತಃ ಛನ್ನೋ ಭವೇಯಮಿತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೪೫ ॥ ಆಚಕಾಂಕ್ಷೇ ಚಕಾಂಕ್ಷ ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾನ್ ॥ ೪೮ ॥ ವೃಷಂ ಮೂಷಕಂ ದಂಶತೀತಿ ವೃಷದಂಶಃ ಮಾರ್ಜಾರಃ । ತನ್ಮಾತ್ರಃ ಸನ್ ತತ್ಪರಿಮಾಣಃ ಸನ್ । 'ಓತುರ್ಬಿಡಾಲೋ ಮಾರ್ಜಾರೋ ವೃಷದಂಶಕ ಆಖುಭುಕ್' ಇತ್ಯಮರಃ । 'ವೃಷೋ ಮೂಷಕಶ್ರೇಷ್ಠಯೋ'ರಿತಿ ವಿಶ್ವಃ ॥ ೪೯ ॥ ಪ್ರಾಸಾದಾನಾಂ ಮಾಲಾ ಪಂಕ್ತಿಃ ತಯಾ । ಜಾಲೈರ್ಗವಾಕ್ಷೈಃ ॥ ೫೧ ॥ ಭೂಮ್ಯಾ ಇಮಾನಿ ತಲಾನಿ । ಸಪ್ತಭೌಮಾಷ್ಟಭೌಮೈಃ ಸಪ್ತತಲೈರಷ್ಟತಲೈರಿತ್ಯರ್ಥಃ । ತಾದೃಶೈಃ ಸ್ಥಲೈಃ ಪ್ರದೇಶೈಃ । ಕಾರ್ತಸ್ವರಂ ಸುವರ್ಣಂ ॥ ೫೨ ॥ ೫೩ ॥

ಅಚಿಂತ್ಯಾಮದ್ಭುತಾಕಾರಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಲಂಕಾಂ ಮಹಾಕಪಿಃ ।
ಆಸೀದ್ವಿಷಣ್ಣೋ ಹೃಷ್ಟಶ್ಚ ವೈದೇಹ್ಯಾ ದರ್ಶನೋತ್ಸುಕಃ ॥ ೫೪ ॥

ಸ ಪಾಂಡರಾವಿದ್ಧವಿಮಾನಶಾಲಿನೀಂ
ಮಹಾರ್ಹಜಾಂಬೂನದಜಾಲತೋರಣಾಂ ।
ಯಶಸ್ವಿನೀಂ ರಾವಣಬಾಹುಪಾಲಿತಾಂ
ಕ್ಷಪಾಚರೈರ್ಭೀಮಬಲೈಃ ಸಮಾವೃತಾಮ್ ॥ ೫೫ ॥

ಚಂದ್ರೋಽಪಿ ಸಾಚಿವ್ಯಮಿವಾಸ್ಯ ಕುರ್ವನ್
ತಾರಾಗಣೈರ್ಮಧ್ಯಗತೋ ವಿರಾಜನ್ ।
ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾವಿತಾನೇನ ವಿತತ್ಯ ಲೋಕ-
ಮುತ್ತಿಷ್ಠತೇ ನೈಕಸಹಸ್ರರಶ್ಮಿಃ ॥ ೫೬ ॥

ಶಂಖಪ್ರಭಂ ಕ್ಷೀರಮೃಣಾಲವರ್ಣ-
ಮುದ್ಗಚ್ಛಮಾನಂ ವ್ಯವಭಾಸಮಾನಮ್ ।
ದದರ್ಶ ಚಂದ್ರಂ ಸ ಕಪಿಪ್ರವೀರಃ
ಪೋಪ್ಲೂಯಮಾನಂ ಸರಸೀವ ಹಂಸಮ್ ॥ ೫೭ ॥

ವಿಷಣ್ಣಃ ಸೀತಾನ್ವೇಷಣ ಚಿಂತಯಾ । ಹೃಷ್ಟಃ ಕೌತುಕಾವಲೋಕನಾತ್ ॥ ೫೪ ॥ ಪಾಂಡರಾಃ ಧವಲಾಃ । ಆವಿದ್ಧಾಃ ಪರಸ್ಪರಂ ಸಂಬದ್ಧಾಃ ಯೇ ವಿಮಾನಾಃ ವ್ಯೋಮ-ಯಾನಾನಿ ತೈಃ ಶಾಲತೇ ಇತಿ ತಥಾ ॥ ೫೫ ॥ ಅಸ್ಯ ಹನೂಮತಃ । ಸಾಚಿವ್ಯಂ ಸಾಹಾಯ್ಯಂ । ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾವಿತಾನೇನ ತದ್ರೂಪವಿತಾನಪಟೇನ । ವಿತತ್ಯ ವಿಸ್ತೃತ್ಯ । ಉತ್ತಿಷ್ಠತೇ ಊರ್ಧ್ವಗಮನಾತ್ । ಉತ್ತಿಷ್ಠತೇ ಇತಿ ತಙ್ ಆರ್ಷಃ । ನೈಕಸಹಸ್ರರಶ್ಮಿಃ ಅಂಗದಸ್ಯ ಸ್ವಾಂಶಸ್ಯಾಯಶಸ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಯಥಾ ನ ಭವೇತ್ತಥಾ ಸ್ವಭಾಸಾ ಪಂಥಾನಂ ದರ್ಶಯನ್ ಸಾಚಿವ್ಯಮಾಚರನ್ನಿವಾಭಾದಿತಿ ಭಾವಃ । ಅತೋ 'ಮಧ್ಯಗತ' ಇತ್ಯುಕ್ತಾವಪಿ ನ ದೋಷಃ ॥ ೫೬ ॥ ಶಂಖಪ್ರಭಮಿತ್ಯಾದಿನಾ ಅತಿಶಯೇನ ಶೌಕ್ಲ್ಯಂ ದ್ಯೋತ್ಯತೇ । ಉದ್ಗಚ್ಛಮಾನಂ ತಾರಾಗಣೈಃ ಸಹ ಉದ್ಯಂತಂ । ಪೋಪ್ಲೂಯಮಾನಂ ಅತ್ಯಂತಂ ಪ್ಲವಮಾನಂ ॥ ೫೭ ॥

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ದ್ವಿತೀಯಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ತೃತೀಯಃ ಸರ್ಗಃ

ಸ ಲಂಬಶಿಖರೇ ಲಂಬೇ ಲಂಬತೋಯದಸಂನಿಭೇ ।
ಸತ್ತ್ವಮಾಸ್ಥಾಯ ಮೇಧಾವೀ ಹನೂಮಾನ್ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ॥ ೧ ॥

ನಿಶಿ ಲಂಕಾಂ ಮಹಾಸತ್ತ್ವೋ ವಿವೇಶ ಕಪಿಕುಂಜರಃ ।
ರಮ್ಯಕಾನನತೋಯಾಢ್ಯಾಂ ಪುರೀಂ ರಾವಣಪಾಲಿತಾಮ್ ॥ ೨ ॥

ಶಾರದಾಂಬುಧರಪ್ರಖ್ಯೈರ್ಭವನೈರುಪಶೋಭಿತಾಮ್ ।
ಸಾಗರೋಪಮನಿರ್ಘೋಷಾಂ ಸಾಗರಾನಿಲಸೇವಿತಾಮ್ ॥ ೩ ॥

ಸುಪುಷ್ಟಬಲಸಂಗುಪ್ತಾಂ ಯಥೈವ ವಿಟಪಾವತೀಮ್ ।
ಚಾರುತೋರಣನಿರ್ಯೂಹಾಂ ಪಾಂಡರದ್ವಾರತೋರಣಾಮ್ ॥ ೪ ॥

ಭುಜಗಾಚರಿತಾಂ ಗುಪ್ತಾಂ ಶುಭಾಂ ಭೋಗವತೀಮಿವ ।
ತಾಂ ಸವಿದ್ಯುದ್ಘನಾಕೀರ್ಣಾಂ ಜ್ಯೋತಿರ್ಗಣನಿಷೇವಿತಾಮ್ ॥ ೫ ॥

ಚಂಡಮಾರುತನಿರ್ಹ್ರಾದಾಂ ಯಥಾವದಮರಾವತೀಮ್ ।
ಶಾತಕುಂಭೇನ ಮಹತಾ ಪ್ರಾಕಾರೇಣಾಭಿಸಂವೃತಾಮ್ ॥ ೬ ॥

ಸಃ ಹನೂಮಾನ್। ಸತ್ತ್ವಂ ಧೈರ್ಯಂ ॥೧॥ ರಮ್ಯಕಾನನ ತೋಯಾಢ್ಯಾಮಿತ್ಯತ್ರ ರಮ್ಯತ್ವಂ ಸರ್ವತ್ರಾನ್ವೇತಿ ॥ ೨ ॥ ಶಾರದಾಂಬುಧರ ಪ್ರಖ್ಯೈಃ ಸುಧಾಮಯತ್ವಾತ್ ಶುಭ್ರೈಃ। ಸಾಗರೋಪಮನಿರ್ಘೋಷಾಂ ಸಾಗರಘೋಷೋಪಮಘೋಷಾಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೩ ॥ ವಿಟಪಾವತೀಂ ಅಲಕಾಪುರೀಂ। ಚಾರುತೋರಣಯುಕ್ತಾಃ ನಿರ್ಯೂಹಾಃ ದ್ವಾರಾಣಿ ಯಸ್ಯಾಂ ಸಾ ತಾಂ। ಶೇಖರಾರ್ಥಕೋ ವಾ। 'ನಿರ್ಯೂಹಃ ಶೇಖರೇ ದ್ವಾರ' ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ ॥ ೪ ॥ ಜ್ಯೋತಿರ್ಗಣನಿಷೇವಿತಾಂ। ಅತ್ಯುನ್ನತತ್ವಾದೇವಮುತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾ ॥ ೫ ॥ ಚಂಡಮಾರುತಾನಾಂ ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚಕ್ರಾಧಾರಾಣಾಂ ಪ್ರವಹ ಪರಿವಹಾದೀನಾಂ ಯೇ ನಿರ್ಹ್ರಾದಾಃ ತದ್ಯುತಾಂ। ಯಥಾವದಿತಿ ನಿಪಾತ ಸಮುದಾಯ ಉಪಮಾನೇ। ಅಮರಾವತ್ಯಾಃ ಜ್ಯೋತಿರ್ಗಣಸಾಹಿತ್ಯಂ ಚ ನಕ್ಷತ್ರಾದಿಸಾಹಿತ್ಯೇನೇತಿ ಜ್ಞೇಯಂ। ಯಥೋಕ್ತಂ ವನಪರ್ವಣಿ ಭಾರತೇ– ನ ತತ್ರ ಸೂರ್ಯಃ ಸೋಮೋ ವಾ ದ್ಯೋತತೇ ನ ಚ ಪಾವಕಃ। ಸ್ವಯೈವ ಪ್ರಭಯಾ ತತ್ರ ದ್ಯೋತಂತೇ ಪುಣ್ಯಲಬ್ಧಯಾ। ತಾರಾರೂಪಾಣಿ ಯಾನೀಹ ದೃಶ್ಯಂತೇ ದ್ಯುತಿಮಂತಿ ವೈ। ದೀಪವದ್ವಿಪ್ರಕೃಷ್ಟತ್ವಾತ್ ತನೂನಿ ಸು ಮಹಾಂತ್ಯಪಿ। ತಾನಿ ತತ್ರ ಪ್ರಭಾಸ್ವಂತಿ ರೂಪವಂತಿ ಚ ಪಾಂಡವ। ಪವರ್ಶ ಸ್ವೇಷು ಧಿಷ್ಣ್ಯೇಷು ದೀಪ್ತಿಮಂತಿ ಸ್ವಯಾರ್ಚಿಷೇತ್ಯಾದಿ। ಶಾತಕುಂಭೇನ ಸುವರ್ಣರೂಪೇಣ ॥ ೬ ॥

ಕಿಂಕಿಣೀಜಾಲಘೋಷಾಭಿಃ ಪತಾಕಾಭಿರಲಂಕೃತಾಮ್ ।
ಆಸಾದ್ಯ ಸಹಸಾ ಹೃಷ್ಟಃ ಪ್ರಾಕಾರಮಭಿಪೇದಿವಾನ್ ॥ ೭ ॥

ವಿಸ್ಮಯಾವಿಷ್ಟಹೃದಯಃ ಪುರೀಮಾಲೋಕ್ಯ ಸರ್ವತಃ ।
ಜಾಂಬೂನದಮಯೈರ್ದ್ವಾರೈರ್ವೈಡೂರ್ಯಕೃತವೇದಿಕೈಃ ॥ ೮ ॥

ವಜ್ರಸ್ಫಟಿಕಮುಕ್ತಾಭಿರ್ಮಣಿಕುಟ್ಟಿಮಭೂಷಿತೈಃ ।
ತಪ್ತಹಾಟಕನಿರ್ಯೂಹೈ ರಜತಾಮಲಪಾಂಡರೈಃ ॥ ೯ ॥

ವೈಡೂರ್ಯತಲಸೋಪಾನೈಃ ಸ್ಫಟಿಕಾಂತರಪಾಂಸುಭಿಃ ।
ಚಾರುಸಂಜವನೋಪೇತೈಃ ಖಮಿವೋತ್ಪತಿತೈಃ ಶುಭೈಃ ॥ ೧೦ ॥

ಕ್ರೌಂಚಬರ್ಹಿಣಸಂಘುಷ್ಟೈ ರಾಜಹಂಸನಿಷೇವಿತೈಃ ।
ತೂರ್ಯಾಭರಣನಿರ್ಘೋಷೈಃ ಸರ್ವತಃ ಪ್ರತಿನಾದಿತಾಮ್ ॥ ೧೧ ॥

ವಸ್ವೋಕಸಾರಪ್ರತಿಮಾಂ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ನಗರೀಂ ತತಃ ।
ಖಮಿವೋತ್ಪತಿತಾಂ ಲಂಕಾಂ ಜಹರ್ಷ ಹನುಮಾನ್ ಕಪಿಃ ॥ ೧೨ ॥

ಕಿಂಕಿಣೀನಾಂ ಕ್ಷುದ್ರಘಂಟಾನಾಂ ಯಜ್ಜಾಲಂ ಸಮೂಹಃ, ತಸ್ಯ ಘೋಷೋ ಯಾಸಾಂ ತಾಃ ತಾಭಿಃ ಪತಾಕಾಭಿಃ। ಆಸಾದ್ಯ ಲಂಕಾಂ। ಸ್ವಲ್ಪದೂರತ ಏವ ಪ್ರಾಪ್ಯ। ತತಃ ಪ್ರಾಕಾರಮಭಿಪೇದಿವಾನ್ ॥ ೭ ॥ ಸರ್ವತಃ ಸರ್ವಭಾಗೇಷು ಪುರೀಂ ಲಂಕಾಂ ಆಲೋಕ್ಯ ದೂರೇಣೈವ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಿಸ್ಮಯಾವಿಷ್ಟ ಹೃದಯೋಽಭೂತ್ ॥ ೮ ॥ ವಜ್ರಸ್ಫಟಿಕಮುಕ್ತಾಭಿಃ ಸಹ ಮಣಿಮಯಕುಟ್ಟಿಮೈಃ ಪರಿಷ್ಕೃತಭೂಪ್ರದೇಶೈಃ। 'ವೃದ್ಧೋ ಯೂನೇ'ತ್ಯಾದಿ ನಿರ್ದೇಶಾತ್ ಸಹಶಬ್ದಾಭಾವೇಽಪಿ ತಥಾ ಲಭ್ಯತೇ। 'ಕುಟ್ಟಿಮೋಽಸ್ತ್ರೀ ನಿಬದ್ಧಾ ಭೂಃ' ಇತ್ಯಮರಃ। ನಿರ್ಯೂಹೋ ದ್ವಾರಂ। ಅಭಿಧಾನಂ ಅಭಿಹಿತಂ। ರಜತವದಮಲಪಾಂಡರೈಃ ಅತಿಶುಭ್ರೈಃ, ತನ್ಮಯಾತಿಶ್ವೇತಪ್ರದೇಶೈರಿತಿ ವಾ ॥ ೯ ॥ ಸ್ಫಟಿಕಾಂತರೇ ಪಾಂಸವೋ ಯೇಷು। ಉಪರಿಪತಿತಾನಾಂ ಪಾಂಸೂನಾಂ ತತ್ರ ಪ್ರತಿಫಲನಾತ್ ತಥೋಕ್ತಿಃ। ಚಾರು ಸಂಜವನೋಪೇತೈಃ ಸಮೀಚೀನ ವೇಗವದಶ್ವೈರ್ಯುಕ್ತೈಃ। 'ಜವನೋ ವೇಗಿ ವೇಗಾಧಿಕಾಶ್ವಯೋ'ರಿತಿ ವಿಶ್ವಃ। ಖಮಿವೋತ್ಪತಿತೈಃ ಖಮುತ್ಪತಿತೈರಿವ ಸ್ಥಿತೈಃ ॥ ೧೦ ॥ ತೂರ್ಯಾಣಾಂ ವಾದಿತ್ರಾಣಾಂ ಆಭರಣಾನಾಂ ನೂಪುರಾದೀನಾಂ ಚ ನಿರ್ಘೋಷಾಃ ಯೈಃ। ೧೧ ॥ ವಸ್ವೋಕಸಾರಾ ಪೌರ್ವೀ ಇಂದ್ರಪುರೀ। ಕುಬೇರಸ್ಯ ಸರೋ ವಾ ಪುರಂ ವಾ। ಹ್ರಸ್ವಃ ಆರ್ಷಃ। 'ವಸ್ವೋಕಸಾರಾ ಶಕ್ರಸ್ಯ ಶ್ರೀದಸ್ಯ ನಲಿನೀಪುರೋ'ರಿತಿ ವಿಶ್ವಃ ॥ ೧೨ ॥

ತಾಂ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಪುರೀಂ ಲಂಕಾಂ ರಾಕ್ಷಸಾಧಿಪತೇಃ ಶುಭಾಮ್ ।
ಅನುತ್ತಮಾಮೃದ್ಧಿಯುತಾಂ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ವೀರ್ಯವಾನ್ ॥ ೧೩ ॥

ನೇಯಮನ್ಯೇನ ನಗರೀ ಶಕ್ಯಾ ಧರ್ಷಯಿತುಂ ಬಲಾತ್
ರಕ್ಷಿತಾ ರಾವಣಬಲೈರುದ್ಯತಾಯುಧಧಾರಿಭಿಃ ॥ ೧೪ ॥

ಕುಮುದಾಂಗದಯೋರ್ವಾಪಿ ಸುಷೇಣಸ್ಯ ಮಹಾಕಪೇಃ ।
ಪ್ರಸಿದ್ಧೇಯಂ ಭವೇದ್ಭೂಮಿರ್ಮೈಂದದ್ವಿವಿದಯೋರಪಿ ॥ ೧೫ ॥

ವಿವಸ್ವತಸ್ತನೂಜಸ್ಯ ಹರೇಶ್ಚ ಕುಶಪರ್ವಣಃ ।
ಋಕ್ಷಸ್ಯ ಕೇತುಮಾಲಸ್ಯ ಮಮ ಚೈವ ಗತಿರ್ಭವೇತ್ ॥ ೧೬ ॥

ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಚ ಮಹಾಬಾಹೂ ರಾಘವಸ್ಯ ಪರಾಕ್ರಮಮ್ ।
ಲಕ್ಷ್ಮಣಸ್ಯ ಚ ವಿಕ್ರಾಂತಮಭವತ್ ಪ್ರೀತಿಮಾನ್ ಕಪಿಃ ॥ ೧೭ ॥

ತಾಂ ರತ್ನವಸನೋಪೇತಾಂ ಗೋಷ್ಠಾಗಾರಾವತಂಸಕಾಂ ।
ಯಂತ್ರಾಗಾರಸ್ತನೀಮೃದ್ಧಾಂ ಪ್ರಮದಾಮಿವ ಭೂಷಿತಾಮ್ ॥ ೧೮ ॥

ತಾಂ ನಷ್ಟತಿಮಿರಾಂ ದೀಪ್ತೈರ್ಭಾಸ್ವರೈಶ್ಚ ಮಹಾಗೃಹೈಃ ।
ನಗರೀಂ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಸ್ಯ ದದರ್ಶ ಸ ಮಹಾಕಪಿಃ ॥ ೧೯ ॥

ಅಥ ಸಾ ಹರಿಶಾರ್ದೂಲಂ ಪ್ರವಿಶಂತಂ ಮಹಾಬಲಂ ।
ನಗರೀ ಸ್ವೇನ ರೂಪೇಣ ದದರ್ಶ ಪವನಾತ್ಮಜಮ್ ॥ ೨೦ ॥

ನ ವಿದ್ಯತೇ ಉತ್ತಮಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ ತಾಂ । ಋದ್ಧಿಯುತಾಂ ಸಂಪದ್ಯುತಾಂ ॥ ೧೩ ॥ ಏತೇಷಾಂ ಇಯಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಾ ಲಂಕಾಭೂಮಿರ್ಗತಿರ್ವಿಷಯೋ ಭವೇತ್ ॥ ೧೫ ॥ ವಿವಸ್ವತಃ ರವೇಃ ತನೂಜಸ್ಯ ಸುಗ್ರೀವಸ್ಯ । ಕುಶಪರ್ವಣಃ ತನ್ನಾಮ್ನಃ ಕಪೇಃ । ಋಕ್ಷಸ್ಯ ಜಾಂಬವತಃ ॥ ೧೬ ॥ ಸರ್ವೇಷಾಮೇಷಾಂ ವಿನಾ ರಾಮಾವಲಂಬಂ ನೇಯಂ ಜೇತುಂ ಶಕ್ಯೇತ್ಯೇತತ್ಪ್ರಸಂಗಾತ್ ಸ್ಮಾರಿತಂ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣಯೋರ್ವಿಕ್ರಮಂ ಸ್ಮೃತ್ವಾ ತುತೋಷೇತ್ಯಾಹ—ಸಮೀಕ್ಷ್ಯೇತಿ ॥ ೧೭ ॥ ಗೋಷ್ಠಾಗಾರಾಣ್ಯೇವ ಅವತಂಸಂ ಶಿರೋಭೂಷಣಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ ತಾಂ । ಯಂತ್ರಾಗಾರಾಣಿ ಕಾರುನಿಲಯಾಃ ॥ ೧೮ ॥ ಭಾಸ್ವರೈಃ ಮಹಾಗೃಹೈಃ ರತ್ನಮಯತ್ವಾತ್ ॥ ೧೯ ॥ ಸಾ ನಗರೀ । ಸ್ವೇನ ರೂಪೇಣ ದೇವತಾರೂಪೇಣ ॥ ೨೦ ॥

ಸಾ ತಂ ಹರಿವರಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಲಂಕಾ ರಾವಣಪಾಲಿತಾ ।
ಸ್ವಯಮೇವೋತ್ಥಿತಾ ತತ್ರ ವಿಕೃತಾನನದರ್ಶನಾ ॥ ೨೧ ॥

ಪುರಸ್ತಾತ್ ಕಪಿವರ್ಯಸ್ಯ ವಾಯುಸೂನೋರತಿಷ್ಠತ ।
ಮುಂಚಮಾನಾ ಮಹಾನಾದಮಬ್ರವೀತ್ ಪವನಾತ್ಮಜಮ್ ॥ ೨೨ ॥

ಕಸ್ತ್ವಂ ಕೇನ ಚ ಕಾರ್ಯೇಣ ಇಹ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ವನಾಲಯ ।
ಕಥಯಸ್ವೇಹ ಯತ್ತತ್ತ್ವಂ ಯಾವತ್ ಪ್ರಾಣಾ ಧರಂತಿ ತೇ ॥ ೨೩ ॥

ನ ಶಕ್ಯಾ ಖಲ್ವಿಯಂ ಲಂಕಾ ಪ್ರವೇಷ್ಟುಂ ವಾನರ ತ್ವಯಾ
ರಕ್ಷಿತಾ ರಾವಣಬಲೈರಭಿಗುಪ್ತಾ ಸಮಂತತಃ ॥ ೨೪ ॥

ಅಥ ತಾಮಬ್ರವೀದ್ವೀರೋ ಹನುಮಾನಗ್ರತಃ ಸ್ಥಿತಾಮ್ ।
ಕಥಯಿಷ್ಯಾಮಿ ತೇ ತತ್ತ್ವಂ ಯನ್ಮಾಂ ತ್ವಂ ಪರಿಪೃಚ್ಛಸಿ ॥ ೨೫ ॥

ಕಾ ತ್ವಂ ವಿರೂಪನಯನಾ ಪುರದ್ವಾರೇಽವತಿಷ್ಠಸೇ ।
ಕಿಮರ್ಥಂ ಚಾಪಿ ಮಾಂ ರುದ್ಧ್ವಾ ನಿರ್ಭರ್ತ್ಸಯಸಿ ದಾರುಣಾ ॥ ೨೬ ॥

ಹನೂಮದ್ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಲಂಕಾ ಸಾ ಕಾಮರೂಪಿಣೀ ।
ಉವಾಚ ವಚನಂ ಕ್ರುದ್ಧಾ ಪರುಷಂ ಪವನಾತ್ಮಜಮ್ ॥ ೨೭ ॥

ಅಹಂ ರಾಕ್ಷಸರಾಜಸ್ಯ ರಾವಣಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।
ಆಜ್ಞಾಪ್ರತೀಕ್ಷಾ ದುರ್ಧರ್ಷಾ ರಕ್ಷಾಮಿ ನಗರೀಮಿಮಾಂ ॥ ೨೮ ॥

ವಿಕೃತಂ ಯದಾನನಂ ತಸ್ಯ ದರ್ಶನಂ ಯಯಾ ಸಾ ॥ ೨೧ ॥ ಅತಿಷ್ಠತ ಅತಿಷ್ಠತ್ ॥ ೨೨ ॥ ವನಾಲಯ ಕಪೇ । ಯತ್ತತ್ತ್ವಂ ತತ್ಕಥಯಸ್ವ । ಪ್ರಾಣಾಸ್ತೇ ತ್ವಾಂ ಯಾವದ್ಧರಂತಿ ತಾವತ್ಕಥಯಸ್ವ ॥ ೨೩ ॥ ರಕ್ಷಿತಾ ಜೀರ್ಣಭಿತ್ತ್ಯಾದೇರ್ದೃಢೀಕರಣೇನ । ಅಭಿಗುಪ್ತಾ ಪರಬಲೈಃ ಕ್ಷೋಭೋ ಯಥಾ ನ ಭವತಿ ತಥಾ ಗುಪ್ತಾ । ತ್ವಾಂ ಹತ್ವಾ ಅಂತರ್ಗಚ್ಛೇಯಂ ಇತ್ಯಾಶಾಪಿ ತವ ಮಾಸ್ತ್ವಿತ್ಯತೋ ವಾಹ-ಅಭಿಗುಪ್ತೇತಿ । ಅಹಂ ಅಂತತಃ ಮೃತ್ಯೋಃ ಸಕಾಶಾದಪ್ಯಭಿಗುಪ್ತಾ ಅಸಂ ಅಸ್ಮಿ । ಅತೋ ನ ತ್ವಯಾ ವಧ್ಯಾ ॥ ೨೪ ॥ ಕಥಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಜ್ಞಾತ ತತ್ತ್ವರೂಪಃ ಸನ್ನಿತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೨೫ ॥ 'ಸಮವಪ್ರವಿಭ್ಯಃ ಸ್ಥಃ' ಇತ್ಯತಃ ಅವತಿಷ್ಠಸೇ ಇತ್ಯಾತ್ಮನೇಪದಂ ॥ ೨೬ ॥ ಪರುಷಂ ನಿಷ್ಠುರಂ ॥ ೨೭ ॥ ಆಜ್ಞಾಪ್ರತೀಕ್ಷಾ ಆಜ್ಞಾಕಾರಿಣೀ । ದುರ್ಧರ್ಷಾ ಧರ್ಷಯಿತುಮಶಕ್ಯಾ ॥ ೨೮ ॥

ನ ಶಕ್ಯಾ ಮಾಮವಜ್ಞಾಯ ಪ್ರವೇಷ್ಟುಂ ನಗರೀ ತ್ವಯಾ ।
ಅದ್ಯ ಪ್ರಾಣೈಃ ಪರಿತ್ಯಕ್ತಃ ಸ್ವಪ್ಸ್ಯಸೇ ನಿಹತೋ ಮಯಾ ॥ ೨೯ ॥

ಅಹಂ ಹಿ ನಗರೀ ಲಂಕಾ ಸ್ವಯಮೇವ ಪ್ಲವಂಗಮ ।
ಸರ್ವತಃ ಪರಿರಕ್ಷಾಮಿ ಹ್ಯೇತತ್ತೇ ಕಥಿತಂ ಮಯಾ ॥ ೩೦ ॥

ಲಂಕಾಯಾ ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಹನೂಮಾನ್ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ।
ಯತ್ನವಾನ್ ಸ ಹರಿಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಸ್ಥಿತಃ ಶೈಲ ಇವಾಪರಃ ॥ ೩೧ ॥

ಸ ತಾಂ ಸ್ತ್ರೀರೂಪವಿಕೃತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಾನರಪುಂಗವಃ ।
ಆಬಭಾಷೇಽಥ ಮೇಧಾವೀ ಸತ್ತ್ವವಾನ್ ಪ್ಲವಗರ್ಷಭಃ ॥ ೩೨ ॥

ದ್ರಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ನಗರೀಂ ಲಂಕಾಂ ಸಾಟ್ಟಪ್ರಾಕಾರತೋರಣಾಮ್ ।
ಇತ್ಯರ್ಥಮಿಹ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಃ ಪರಂ ಕೌತೂಹಲಂ ಹಿ ಮೇ ॥ ೩೩ ॥

ವನಾನ್ಯುಪವನಾನೀಹ ಲಂಕಾಯಾಃ ಕಾನನಾನಿ ಚ ।
ಸರ್ವತೋ ಗೃಹಮುಖ್ಯಾನಿ ದ್ರಷ್ಟುಮಾಗಮನಂ ಹಿ ಮೇ ॥ ೩೪ ॥

ತಸ್ಯ ತದ್ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಲಂಕಾ ಸಾ ಕಾಮರೂಪಿಣೀ
ಭೂಯ ಏವ ಪುನರ್ವಾಕ್ಯಂ ಬಭಾಷೇ ಪರುಷಾಕ್ಷರಮ್ ॥ ೩೫ ॥

ಮಾಮನಿರ್ಜಿತ್ಯ ದುರ್ಬುದ್ಧೇ ರಾಕ್ಷಸೇಶ್ವರಪಾಲಿತಾ ।
ನ ಶಕ್ಯಮದ್ಯ ತೇ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಪುರೀಯಂ ವಾನರಾಧಮ ॥ ೩೬ ॥

ತತಃ ಸ ಹರಿಶಾರ್ದೂಲಸ್ತಾಮುವಾಚ ನಿಶಾಚರೀಮ್ ।
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪುರೀಮಿಮಾಂ ಭದ್ರೇ ಪುನರ್ಯಾಸ್ಯೇ ಯಥಾಗತಮ್ ॥ ೩೭ ॥

ತತಃ ಕೃತ್ವಾ ಮಹಾನಾದಂ ಸಾ ವೈ ಲಂಕಾ ಭಯಾವಹಮ್ ।
ತಲೇನ ವಾನರಶ್ರೇಷ್ಠಂ ತಾಡಯಾಮಾಸ ವೇಗಿತಾ ॥ ೩೮ ॥

ಸ್ವಯಮೇವ ಸರ್ವತಃ ಪರಿರಕ್ಷಾಮಿ ॥ ೩೦ ॥ ಯತ್ನವಾನ್ ತದ್ವಿಜಯೋದ್ಯೋಗವಾನ್ ॥ ೩೧ ॥ ಇತ್ಯರ್ಥಂ ಏತಮರ್ಥಮಭಿಪ್ರೇತ್ಯ ॥ ೩೩ ॥ ವನಾನಿ ಜಲಾನಿ ॥೩೪॥ ಪರುಷಾಣಿ ಅಕ್ಷರಾಣಿ ಪದಾನಿ ॥ ೩೫ ॥ ವಾನರಾಧಮೇತಿ ಸಂಬೋಧಿತೇನಾಪಿ ಭದ್ರೇ ಇತಿ ಸಂಬೋಧನಂ ಸಮರ್ಥೇನ ಸತಾ ಕಾರ್ಯತ ಏವ ಪ್ರತೀಕಾರಃ ಕಾರ್ಯೋ ನ ವಾಚೇತಿ ದರ್ಶಯಿತುಂ ॥ ೩೬ ॥

ತತಃ ಸ ಕಪಿಶಾರ್ದೂಲೋ ಲಂಕಯಾ ತಾಡಿತೋ ಭೃಶಮ್ ।
ನನಾದ ಸುಮಹಾನಾದಂ ವೀರ್ಯವಾನ್ ಪವನಾತ್ಮಜಃ ॥ ೪೯ ॥

ತತಃ ಸಂವರ್ತಯಾಮಾಸ ವಾಮಹಸ್ತಸ್ಯ ಸೋಽಂಗುಲೀಃ ।
ಮುಷ್ಟಿನಾಭಿಜಘಾನೈನಾಂ ಹನೂಮಾನ್ ಕ್ರೋಧಮೂರ್ಛಿತಃ ॥ ೫೦ ॥

ಸ್ತ್ರೀ ಚೇತಿ ಮನ್ಯಮಾನೇನ ನಾತಿಕ್ರೋಧಃ ಸ್ವಯಂ ಕೃತಃ ।
ಸಾ ತು ತೇನ ಪ್ರಹಾರೇಣ ವಿಹ್ವಲಾಂಗೀ ನಿಶಾಚರೀ
ಪಪಾತ ಸಹಸಾ ಭೂಮೌ ವಿಕೃತಾನನದರ್ಶನಾ । ॥ ೫೧ ॥

ತತಸ್ತು ಹನುಮಾನ್ ಪ್ರಾಜ್ಞಸ್ತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಿನಿಪಾತಿತಾಮ್ ।
ಕೃಪಾಂ ಚಕಾರ ತೇಜಸ್ವೀ ಮನ್ಯಮಾನಃ ಸ್ತ್ರಿಯಂ ತು ತಾಮ್ ॥ ೫೨ ॥

ತತೋ ವೈ ಭೃಶಸಂವಿಗ್ನಾ ಲಂಕಾ ಸಾ ಗದ್ಗದಾಕ್ಷರಮ್ ।
ಉವಾಚಾಗರ್ವಿತಂ ವಾಕ್ಯಂ ಹನೂಮಂತಂ ಪ್ಲವಂಗಮಮ್ ॥ ೫೩ ॥

ಪ್ರಸೀದ ಸುಮಹಾಬಾಹೋ ತ್ರಾಯಸ್ವ ಹರಿಸತ್ತಮ ।
ಸಮಯೇ ಸೌಮ್ಯ ತಿಷ್ಠಂತಿ ಸತ್ತ್ವವಂತೋ ಮಹಾಬಲಾಃ ॥ ೫೪ ॥

ಅಹಂ ತು ನಗರೀ ಲಂಕಾ ಸ್ವಯಮೇವ ಪ್ಲವಂಗಮ ।
ನಿರ್ಜಿತಾಹಂ ತ್ವಯಾ ವೀರ ವಿಕ್ರಮೇಣ ಮಹಾಬಲ ॥ ೫೫ ॥

ಇದಂ ಚ ತಥ್ಯಂ ಶೃಣು ಮೇ ಬ್ರುವತ್ಯಾ ವೈ ಹರೀಶ್ವರ ।
ಸ್ವಯಂಭುವಾ ಪುರಾ ದತ್ತಂ ವರದಾನಂ ಯಥಾ ಮಮ ॥ ೫೬ ॥

ಸಂವರ್ತಯಾಮಾಸ । ವಾಮಹಸ್ತಗ್ರಹಣಕೃತ್ಯಂ ಉತ್ತರಶ್ಲೋಕೇ ಸ್ಫುಟೀ ಭವಿಷ್ಯತಿ। ಕ್ರೋಧೋ ಮೂರ್ಛಿತೋ ಮಧ್ಯಮಾವಸ್ಥಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ಯಸ್ಮಿನ್ । ಅನುದ್ರಿಕ್ತ ಇತಿ ಯಾವತ್ । ಏವಂ ಚೇದೇವ ಪೂರ್ವೋತ್ತರ ಗ್ರಂಥಸ್ವಾರಸ್ಯಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ ॥ ೫೦ ॥ ತಾಂ ಸ್ತ್ರಿಯಂ ಮನ್ಯಮಾನಃ ಸ್ತ್ರೀತಿ ಜ್ಞಾತ್ವಾ । ಕೃಪಾಂ ಚಕ್ರೇ ಪುನರ್ನ ತತಾಡ ॥ ೫೨ ॥ ಅಗರ್ವಿತಂ ಗರ್ವರಹಿತಂ ಯಥಾ ಭವತಿ ತಥಾ ಉವಾಚ ॥ ೫೩ ॥ ಸುಮಹಾಬಾಹೋ । ಸಮಯೇ ನ ಸ್ತ್ರೀ ಹಂತವ್ಯೇತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಮರ್ಯಾದಾಯಾಂ ಸತ್ವವಂತಃ ನಿಶ್ಚಯವಂತಃ । 'ಸತ್ವಂ ಆತ್ಮತ್ವೇ ವ್ಯವಸಾಯೇ ಚೇ'ತಿ ವಿಶ್ವಃ ॥ ೫೪ ॥ ಹೇ ಪ್ಲವಂಗಮ ಅಹಂ ಲಂಕಾನಗರೀ, ಸ್ವಯಮೇವ ತದಧಿಷ್ಠಾತ್ರೀ ದೇವತಾ ತತೋಽಪಿ ಕಿಮಿತ್ಯತ ಆಹ–ಇದಂ ಚೇತಿ । ವರದಾನಂ ವರರೂಪಂ ದೇಯಂ ॥ ೫೬ ॥

ಯದಾ ತ್ವಾಂ ವಾನರಃ ಕಶ್ಚಿದ್ವಿಕ್ರಮಾದ್ವಶಮಾನಯೇತ್ ।
ತದಾ ತ್ವಯಾ ಹಿ ವಿಜ್ಞೇಯಂ ರಕ್ಷಸಾಂ ಭಯಮಾಗತಮ್ ॥ ೪೭ ॥

ಸ ಹಿ ಮೇ ಸಮಯಃ ಸೌಮ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತೋಽದ್ಯ ತವ ದರ್ಶನಾತ್ ।
ಸ್ವಯಂಭುವಿಹಿತಃ ಸತ್ಯೋ ನ ತಸ್ಯಾಸ್ತಿ ವ್ಯತಿಕ್ರಮಃ ॥ ೪೮ ॥

ಸೀತಾನಿಮಿತ್ತಂ ರಾಜ್ಞಸ್ತು ರಾವಣಸ್ಯ ದುರಾತ್ಮನಃ
ರಕ್ಷಸಾಂ ಚೈವ ಸರ್ವೇಷಾಂ ವಿನಾಶಃ ಸಮುಪಸ್ಥಿತಃ ॥ ೪೯ ॥

ತತ್ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಹರಿಶ್ರೇಷ್ಠ ಪುರೀಂ ರಾವಣಪಾಲಿತಾಮ್ ।
ವಿಧತ್ಸ್ವ ಸರ್ವಕಾರ್ಯಾಣಿ ಯಾನಿ ಯಾನೀಹ ವಾಂಛಸಿ ॥ ೫೦ ॥

ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಶಾಪೋಪಹತಾಂ ಹರೀಶ್ವರಃ
ಪುರೀಂ ಶುಭಾಂ ರಾಕ್ಷಸಮುಖ್ಯಪಾಲಿತಾಮ್ ।
ಯದೃಚ್ಛಯಾ ತ್ವಂ ಜನಕಾತ್ಮಜಾಂ ಸತೀಂ
ವಿಮಾರ್ಗ ಸರ್ವತ್ರ ಗತೋ ಯಥಾಸುಖಮ್ ॥ ೫೧ ॥

ಭಯಮಾಗತಮಿತಿ ವಿಜ್ಞೇಯಂ ॥ ೪೭ ॥ ತಸ್ಯ ಸಮಯಸ್ಯ ॥ ೪೮ ॥ ಶಾಪೋಪಹತಾಂ ರಾವಣದಿಗ್ವಿಜಯಕಾಲೇ ನಂದಿಕೇಶ್ವರದತ್ತಶಾಪೇನೈವೋಪಹತಾಮಿತ್ಯರ್ಥಃ । ತತ್ಕಥಾತೂತ್ತರಕಾಂಡೇ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಾ ॥ ೫೧ ॥

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ತೃತೀಯಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಚತುರ್ಥಃ ಸರ್ಗಃ

ಸ ನಿರ್ಜಿತ್ಯ ಪುರೀಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಂ ಲಂಕಾಂ ತಾಂ ಕಾಮರೂಪಿಣೀಂ ।
ವಿಕ್ರಮೇಣ ಮಹಾತೇಜಾ ಹನೂಮಾನ್ ಕಪಿಸತ್ತಮಃ ॥ ೧ ॥

ಅದ್ವಾರೇಣ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಪ್ರಾಕಾರಮಭಿಪುಪ್ಲುವೇ ।
ನಿಶಿ ಲಂಕಾಂ ಮಹಾಸತ್ತ್ವೋ ವಿವೇಶ ಕಪಿಕುಂಜರಃ ॥ ೨ ॥

ಪ್ರವಿಶ್ಯ ನಗರೀಂ ಲಂಕಾಂ ಕಪಿರಾಜಹಿತಂಕರಃ ।
ಚಕ್ರೇಽಥ ಪಾದಂ ಸವ್ಯಂ ಚ ಶತ್ರೂಣಾಂ ಸ ತು ಮೂರ್ಧನಿ ॥ ೩ ॥

ಪ್ರವಿಷ್ಟಃ ಸತ್ತ್ವಸಂಪನ್ನೋ ನಿಶಾಯಾಂ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ।
ಸ ಮಹಾಪಥಮಾಸ್ಥಾಯ ಮುಕ್ತಾಪುಷ್ಪವಿರಾಜಿತಮ್ ॥ ೪ ॥

ತತಸ್ತು ತಾಂ ಪುರೀಂ ಲಂಕಾಂ ರಮ್ಯಾಮಭಿಯಯೌ ಕಪಿಃ ।
ಹಸಿತೋತ್ಕೃಷ್ಟನಿನದೈಸ್ತೂರ್ಯಘೋಷಪುರಃಸರೈಃ ॥ ೫ ॥

ವಜ್ರಾಂಕುಶನಿಕಾಶೈಶ್ಚ ವಜ್ರಜಾಲವಿಭೂಷಿತೈಃ ।
ಗೃಹಮೇಘೈಃ ಪುರೀ ರಮ್ಯಾ ಬಭಾಸೇ ದ್ಯೌರಿವಾಂಬುದೈಃ ॥ ೬ ॥

ಹನೂಮಾನ್ ಲಂಕಾಂ ನಿರ್ಜಿತ್ಯ ಪುಪ್ಲುವೇ ಇತ್ಯುತ್ತರ ಶ್ಲೋಕೇನಾನ್ವಯಃ ॥ ೧ ॥ ಅದ್ವಾರೇಣ ಶತ್ರುಪುರತ್ವಾತ್ । ತದುಕ್ತಂ ಸಭಾಪರ್ವಣಿ “ ಅದ್ವಾರೇಣ ರಿಪೋರ್ಗೇಹಂ ದ್ವಾರೇಣ ಸುಹೃದೋ ಗೃಹಂ । ಪ್ರವಿಶಂತಿ ನರಾ ವೀರಾ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದಾ ” ಇತಿ । ಕಪಿರಾಜಹಿತಂಕರಃ ಕಪೀಶ್ವರ ಸುಗ್ರೀವಾಯ ಹಿತಕಾರೀತ್ಯರ್ಥಃ । ಹಿತ ಶಬ್ದೋಪಪದಾತ್ ಕರೋತೇಃ ಖಶ್ । ವಿಧಾಯಕಾಭಾವೇಽಪಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪ್ರಯೋಗಾನುಸಾರೇಣ ತಸ್ಯಶುದ್ಧತ್ವಾತ್ । ಅತ ಏವ ಕಾಶಿಕಾಯಾಂ ಭಗಂದರ ಇತಿ ರೂಪಸಿದ್ಧಯೇ ‘ಭಗೇ ಚ ದಾರೇ’ರಿತ್ಯುಕ್ತಂ ॥ ೨ ॥ ಪ್ರಥಮತಃ ಸವ್ಯಂ ವಾಮಂ ಪಾದಂ ಲಂಕಾಯಾಂ ಚಕ್ರೇ ಇತಿ ಯತ್ ತತ್ ಶತ್ರೂಣಾಂ ಮೂರ್ಧ್ನ್ಯೇವ । ಯಥೋಕ್ತಮಾಕರೇ ಶತ್ರು ಪುರಪ್ರವೇಶೇ ವಾಮಂ ನಿದಧ್ಯಾಚ್ಚರಣಮಿತ್ಯಾದಿ ॥ ೩ ॥ ಮುಕ್ತಾಃಸ್ತ ಪುಷ್ಪಾಣಿ ಚ ತೈಃ ವಿರಾಜಿತಂ । ಮುಕ್ತ ಪುಷ್ಪೇತಿ ಪಾಠೇ ಲತಾದೇರವಕೀರ್ಣ ಪುಷ್ಪೈರ್ವಿರಾಜಿತಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೪ ॥ ಹಸಿತೋತ್ಕೃಷ್ಟನಿನದೈಃ ಹಾಸಜನ್ಯೋಚ್ಚಧ್ವನಿಭಿಃ ॥ ೫ ॥ ವಜ್ರಾಂಕುಶಾದ್ಯಾಯುಧನಿಕಾಶೈಃ ಸದೃಶೈಃ ಗೃಹಮೇಘೈಃ ತಲ್ಲಕ್ಷಣಮೇಘೈಃ ಲಂಕಾ ಬಭಾಸೇ ॥ ೬ ॥

ಪ್ರಜಜ್ವಾಲ ತದಾ ಲಂಕಾ ರಕ್ಷೋಗಣಗೃಹೈಃ ಶುಭೈಃ ।
ಸಿತಾಭ್ರಸದೃಶೈಶ್ಚಿತ್ರೈಃ ಪದ್ಮಸ್ವಸ್ತಿಕಸಂಸ್ಥಿತೈಃ ॥ ೭ ॥

ವರ್ಧಮಾನಗೃಹೈಶ್ಚಾಪಿ ಸರ್ವತಃ ಸುವಿಭೂಷಿತಾ ।
ತಾಂ ಚಿತ್ರಮಾಲ್ಯಾಭರಣಾಂ ಕಪಿರಾಜಹಿತಂಕರಃ ॥ ೮ ॥

ರಾಘವಾರ್ಥಂ ಚರನ್ ಶ್ರೀಮಾನ್ ದದರ್ಶ ಚ ನನಂದ ಚ ।
ಭವನಾದ್ಭವನಂ ಗಚ್ಛನ್ ದದರ್ಶ ಪವನಾತ್ಮಜಃ ॥ ೯ ॥

ವಿವಿಧಾಕೃತಿರೂಪಾಣಿ ಭವನಾನಿ ತತಸ್ತತಃ ।
ಶುಶ್ರಾವ ಮಧುರಂ ಗೀತಂ ತ್ರಿಸ್ಥಾನಸ್ವರಭೂಷಿತಮ್ ॥ ೧೦ ॥

ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಮದಸಮೃದ್ಧಾನಾಂ ದಿವಿ ಚಾಪ್ಸರಸಾಮಿವ ।
ಶುಶ್ರಾವ ಕಾಂಚೀನಿನದಂ ನೂಪುರಾಣಾಂ ಚ ನಿಃಸ್ವನಮ್ ॥ ೧೧ ॥

ಸೋಪಾನನಿನದಾಂಶ್ಚೈವ ಭವನೇಷು ಮಹಾತ್ಮನಾಮ್ ।
ಆಸ್ಫೋಟಿತನಿನಾದಾಂಶ್ಚ ಕ್ಷ್ವೇಡಿತಾಂಶ್ಚ ತತಸ್ತತಃ ॥ ೧೨ ॥

ಪದ್ಮಸ್ವಸ್ತಿಕ ಸಂಸ್ಥಿತೈಃ ಪದ್ಮಸ್ವಸ್ತಿಕ ಶಬ್ದವಾಚ್ಯಾಕಾರ ವಿಶಿಷ್ಟೈಃ ವರ್ಧಮಾನ ಗೃಹೈಶ್ಚ ಪ್ರಜಜ್ವಾಲ। ಅತ್ರ ಪದ್ಮಶಬ್ದೇನ ಪದ್ಮಾಕಾರಸ್ತಂಭನವಮಾಂಶಯುಕ್ತ ವಸ್ತ್ರ ವಿಶಿಷ್ಟಸ್ತಂಭಕುಲ್ಯಾ ಸಹಿತ ಗೃಹಾಣ್ಯುಚ್ಯಂತೇ। ಸ್ವಸ್ತಿಕ ಶಬ್ದೇನ ಪೂರ್ವ-ದ್ವಾರರಹಿತ ಗೃಹಾಣ್ಯುಚ್ಯಂತೇ। ವರ್ಧಮಾನಶಬ್ದೇನ ಚ ದಕ್ಷಿಣದ್ವಾರರಹಿತಾನಿ। ಪದ್ಮ ಕುಂಬಾಂತರಾಣಿ ತು। ಸ್ತಂಭತುಲ್ಯಾ ತುಲಾಪ್ರೋಕ್ತಾ ಹೀನಾ ಚೋಪತುಲಾ ತತಃ॥ ಯಥೋಕ್ತಂ ಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣೇ ವಾಸ್ತುಪ್ರಸ್ತಾವೇ "ಸ್ತಂಭಸ್ಯ ನವಮಾಂಶೇನ ಪೂರ್ವದ್ವಾರ ವಿಹೀನಂ ತತ್ ಸ್ವಸ್ತಿಕಂ ನಾಮ ವಿಶ್ರುತಂ। ದಕ್ಷಿಣದ್ವಾರಹೀನಂ ತು ವರ್ಧಮಾನಮುದಾಹೃತಿ"ಮಿತ್ಯಾದಿ॥ ೭॥ ವಿವಿಧಾಕೃತಿ ರೂಪಾಣಿ। ಅತ್ರರೂಪ ಶಬ್ದೇನ ವರ್ಣೋ ಗ್ರಾಹ್ಯಃ। ತ್ರೀಣಿ ಸ್ಥಾನಾನಿ ಉರಃಕಂಠಶಿರಾಂಸಿ ಯೇಷಾಂ ತೇ ಚ ತೇ ಸ್ವರಾಶ್ಚ ತೈರ್ವಿಭೂಷಿತಂ॥ ೧೦॥ ಕಾಂಚ್ಯಾಃ ರಶನಾಯಾಃ॥ ೧೧॥ ಸೋಪಾನ ನಿನದಾನ್ ಸೋಪಾನಾರೋಹಣಕಾಲೇ ಜಾತಾನ್ ನಿನದಾನ್। ಆಸ್ಫೋಟಿತ ನಿನಾ-ದಾನ್ ಹರ್ಷೇಣ ಭುಜಾದಿ ತಾಡನ ಜಾತಾನ್। ಕ್ಷ್ವೇಡಿತಾನ್ ಸಿಂಹನಾದಾನ್॥ ೧೨॥

ಶುಶ್ರಾವ ಜಪತಾಂ ತತ್ರ ಮಂತ್ರಾನ್ ರಕ್ಷೋಗೃಹೇಷು ವೈ ।
ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯನಿರತಾಂಶ್ಚೈವ ಯಾತುಧಾನಾನ್ ದದರ್ಶ ಸಃ ॥ ೧೩ ॥

ರಾವಣಸ್ತವಸಂಯುಕ್ತಾನ್ ಗರ್ಜತೋ ರಾಕ್ಷಸಾನಪಿ ।
ರಾಜಮಾರ್ಗಂ ಸಮಾವೃತ್ಯ ಸ್ಥಿತಂ ರಕ್ಷೋಬಲಂ ಮಹತ್ ॥ ೧೪ ॥

ದದರ್ಶ ಮಧ್ಯಮೇ ಗುಲ್ಮೇ ರಾಕ್ಷಸಸ್ಯ ಚರಾನ್ ಬಹೂನ್ ।
ದೀಕ್ಷಿತಾನ್ ಜಟಿಲಾನ್ ಮುಂಡಾನ್ ಗೋಽಜಿನಾಂಬರವಾಸಸಃ ॥ ೧೫ ॥

ದರ್ಭಮುಷ್ಟಿಪ್ರಹರಣಾನಗ್ನಿಕುಂಡಾಯುಧಾಂಸ್ತಥಾ ।
ಕೂಟಮುದ್ಗರಪಾಣೀಂಶ್ಚ ದಂಡಾಯುಧಧರಾನಪಿ ॥ ೧೬ ॥

ಏಕಾಕ್ಷಾನೇಕಕರ್ಣಾಂಶ್ಚ ಚಲಲಂಬಪಯೋಧರಾನ್
ಕರಾಲ ಭುಗ್ನವಕ್ತ್ರಾಂಶ್ಚ ವಿಕಟಾನ್ ವಾಮನಾಂಸ್ತಥಾ ॥ ೧೭ ॥

ಧನ್ವಿನಃ ಖಡ್ಗಿನಶ್ಚೈವ ಶತಘ್ನೀಮುಸಲಾಯುಧಾನ್
ಪರಿಘೋತ್ತಮಹಸ್ತಾಂಶ್ಚ ವಿಚಿತ್ರಕವಚೋಜ್ಜ್ವಲಾನ್ ॥ ೧೮ ॥

ನಾತಿಸ್ಥೂಲಾನ್ನಾತಿಕೃಶಾನ್ನಾತಿದೀರ್ಘಾತಿಹ್ರಸ್ವಕಾನ್ ।
ನಾತಿಗೌರಾನ್ನಾತಿಕೃಷ್ಣಾನ್ನಾತಿಕುಬ್ಜಾನ್ನ ವಾಮನಾನ್ ॥ ೧೯ ॥

ಮಂತ್ರಾನ್ ಸ್ತೋತ್ರೋಪಾಸ್ಯ ದೇವತಾಯಾಃ । ಲಂಕಾಯಾಃ ಕರ್ಮಭೂಮಿತ್ವಾಭಾವೇಽಪಿ ನಿತ್ಯಾಹ್ನಿಕೇ ತತ್ರತ್ಯಾನಾಮಪಿ ಜಪಹೋಮಾದಾವಧಿಕಾರಃ ಸಂಭವತಿ । ಪರಂ ತು ಅಂಗವೈಕಲ್ಯೇನಾಕರ್ಮಭೂಮಿಷು ಯಥೋಕ್ತ ಫಲಂ ನಾಯಾಸ್ಯತಿ । ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಾಚ್ಚ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಾದಿ ಸರ್ವಕರ್ಮಸ್ವಧಿಕಾರಃ ॥೧೩॥ ರಕ್ಷೋಬಲಂ ರಾಕ್ಷಸ ಸೈನ್ಯಂ ॥ ೧೪॥ ಮಧ್ಯಮೇ ಗುಲ್ಮೇ ಪರಮಧ್ಯಸ್ಥ ಸೈನ್ಯಸ್ಥಲೇ । ದೀಕ್ಷಿತಾನ್ ಯಜ್ಞಾದೌ । ಜಟಿಲಾನ್ ತಪಸ್ವಿನಃ । ಮುಂಡಾನ್ ಸನ್ಯಾಸಿನಃ । ಗವಾಂ ಅಜಿನಾನಿ ಚರ್ಮಾಣಿ ಅಂಬರಮಾಕಾಶಂ ತಾನಿ ವಾಸಾಂಸಿ ಯೇಷಾಂ ತೇ ತಥಾ ತಾನ್ ॥ ೧೫ ॥ ದರ್ಭಮುಷ್ಟಿರೇವ ಪ್ರಹರಣಂ ಸ್ವಶತ್ರುಮಾರಣ ಯಜ್ಞಾಂಗಂ ಯೇಷಾಂ ತೇ ತಾನ್ । ಅಗ್ನಿಕುಂಡಾಯುಧಾನ್ ಆಭಿಚಾರಿಕ ದಾಹಾರ್ಥಂ ಅಗ್ನಿಂ ಧಾರಯತಃ । ಕೂಟಃ ಅಯೋಮಯಾಯುಧ ವಿಶೇಷಃ । ಮುದ್ಗರಶಬ್ದಃ ದಾರುಮಯ ಮುಷ್ಟ್ಯಾಯುಧವಾಚೀ ॥೧೬॥ ಚಲಾಃ ಲಂಬಾಃ ಪಯೋ-ಧರಾಃ ಯೇಷಾಂ ತೇ ತಥಾ । ಪಯೋಧರ ಶಬ್ದೇನ ತತ್ಸ್ಥಾನಂ ಗ್ರಾಹ್ಯಂ । ಕರಾಲಾನಿ ಕ್ರೂರಾಣಿ ಭುಗ್ನಾನಿ ಅವನತಾನಿ ವಕ್ತ್ರಾಣಿ ಯೇಷಾಂ ತೇ । ವಿಕಟಾನ್ ವಿಶೇಷೇಣ ಕರಾಲಾನ್ "ವಿಕಟಃ, ವಿಲಾಸ ವಿಕರಾಲಯೋಃ" ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ । ವಾಮನಾನ್ ಹ್ರಸ್ವಾನ್ ॥ ೧೭ ॥ ಕುಬ್ಜಾನ್ ಕುಟಿಲಾನ್ ॥ ೧೯ ॥

ವಿರೂಪಾನ್ ಬಹುರೂಪಾಂಶ್ಚ ಸುರೂಪಾಂಶ್ಚ ಸುವರ್ಚಸಃ ।
ಧ್ವಜಿನಃ ಪತಾಕಿನಶ್ಚೈವ ದದರ್ಶ ವಿವಿಧಾಯುಧಾನ್ ॥ ೨೦ ॥

ಶಕ್ತಿವೃಕ್ಷಾಯುಧಾಂಶ್ಚೈವ ಪಟ್ಟಿಶಾಶನಿಧಾರಿಣಃ ।
ಕ್ಷೇಪಣೀಪಾಶಹಸ್ತಾಂಶ್ಚ ದದರ್ಶ ಸ ಮಹಾಕಪಿಃ ॥ ೨೧ ॥

ಸ್ರಗ್ವಿಣಸ್ತ್ವನುಲಿಪ್ತಾಂಶ್ಚ ವರಾಭರಣಭೂಷಿತಾನ್ ।
ನಾನಾವೇಷಸಮಾಯುಕ್ತಾನ್ ಯಥಾ ಸ್ವೈರಚರಾನ್ ಬಹೂನ್ ॥ ೨೨ ॥

ತೀಕ್ಷ್ಣಶೂಲಧರಾಂಶ್ಚೈವ ವಜ್ರಿಣಶ್ಚ ಮಹಾಬಲಾನ್ ।
ಶತಸಾಹಸ್ರಮವ್ಯಗ್ರಮಾರಕ್ಷಂ ಮಧ್ಯಮಂ ಕಪಿಃ ॥ ೨೩ ॥

ರಕ್ಷೋಽಧಿಪತಿನಿರ್ದಿಷ್ಟಂ ದದರ್ಶಾಂತಃಪುರಾಗ್ರತಃ ।
ಸ ತದಾ ತದ್ಗೃಹಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಹಾಹಾಟಕತೋರಣಮ್ ॥ ೨೪ ॥

ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಸ್ಯ ವಿಖ್ಯಾತಮದ್ರಿಮೂರ್ಧ್ನಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್ ।
ಪುಂಡರೀಕಾವತಂಸಾಭಿಃ ಪರಿಖಾಭಿಃ ಸಮಾವೃತಮ್ ॥ ೨೫ ॥

ಪ್ರಾಕಾರಾವೃತಮತ್ಯಂತಂ ದದರ್ಶ ಸ ಮಹಾಕಪಿಃ
ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪನಿಭಂ ದಿವ್ಯಂ ದಿವ್ಯನಾದವಿನಾದಿತಮ್ ॥ ೨೬ ॥

ವಾಜಿಹ್ರೇಷಿತಸಂಘುಷ್ಟಂ ನಾದಿತಂ ಭೂಷಣೈಸ್ತಥಾ ।
ರಥೈರ್ಯಾನೈರ್ವಿಮಾನೈಶ್ಚ ತಥಾ ಗಜಹಯೈಃ ಶುಭೈಃ ॥ ೨೭ ॥

ಧ್ವಜಿನ ಇತಿ ಛಂದಸ್ತ್ವಾತ್ " ನವ್ಯೈಕಾಕ್ಷರೇಣೇ " ತ್ಯಾದೇರಾಧಿಕ್ಯಂ ನ ದೋಷಾಯ । ನಿರಂಕುಶತ್ವಾತ್ ಕವೇಃ । ಧ್ವಜ ಪತಾಕಾ ಶಬ್ದೌ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತ ಚರೌ ॥ ೨೦ ॥ ಕ್ಷೇಪಣೀ ಪಾಷಾಣಪ್ರಕ್ಷೇಪ ರಜ್ಜು ವಿಶೇಷಃ ॥ ೨೧ ॥ ನಾನಾವೇಷಧರಾನ್ ಯಥಾ ದದರ್ಶ ತಥಾ ಸ್ವೈರಚರಾನ್ ಕಾಮಚರಾನ್ ದದರ್ಶ ॥ ೨೨ ॥ ಆ ಸಮಂತಾತ್ ರಕ್ಷತೀತ್ಯಾರಕ್ಷಂ ಸೈನ್ಯಂ । ಶತಸಾಹಸ್ರಂ ಲಕ್ಷ ಸಂಖ್ಯಾಕಂ । ಮಧ್ಯಮಂ ಮಧ್ಯಮ ಕಕ್ಷ್ಯಾಸ್ಥಿತಂ ॥ ೨೩ ॥ ತತ್ ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ ॥ ೨೪ ॥ ಪುಂಡರೀಕಾವತಂಸಾಭಿಃ ಶ್ವೇತಪದ್ಮರೂಪಶಿಖರವತೀಭಿಃ ॥ ೨೫ ॥ ವಾಜಿಶಬ್ದ ಸಮಭಿವ್ಯಾಹಾರಾತ್ ಹ್ರೇಷಿತಶಬ್ದೋ ಧ್ವನಿಮಾತ್ರಪರಃ ॥ ೨೭ ॥

ವಾರಣೈಶ್ಚ ಚತುರ್ದಂತೈಃ ಶ್ವೇತಾಭ್ರನಿಚಯೋಪಮೈಃ ।
ಭೂಷಿತಂ ರುಚಿರದ್ವಾರಂ ಮತ್ತೈಶ್ಚ ಮೃಗಪಕ್ಷಿಭಿಃ ॥ ೨೮ ॥

ರಕ್ಷಿತಂ ಸುಮಹಾವೀರ್ಯೈರ್ಯಾತುಧಾನೈಃ ಸಹಸ್ರಶಃ
ರಾಕ್ಷಸಾಧಿಪತೇರ್ಗುಪ್ತಮಾವಿವೇಶ ಗೃಹಂ ಕಪಿಃ ॥ ೨೯ ॥

ಸಹೇಮಜಾಂಬೂನದಚಕ್ರವಾಲಂ
ಮಹಾರ್ಹಮುಕ್ತಾಮಣಿಭೂಷಿತಾಂತಮ್
ಪರಾರ್ಧ್ಯಕಾಲಾಗರುಚಂದನಾಕ್ತಂ
ಸ ರಾವಣಾಂತಃಪುರಮಾವಿವೇಶ ॥ ೩೦ ॥

ಹೇಮ್ನಾ ಪೀತವರ್ಣ ಸುವರ್ಣೇನ ಸಹಿತಂ ಯಜ್ಜಾಂಬೂನದಂ ಶ್ವೇತವರ್ಣ ಸುವರ್ಣಂ ತದ್ರೂಪಂ ಯಚ್ಚಕ್ರವಾಲಂ ಪ್ರಾಕಾರ ರೂಪಂ ಮಂಡಲಂ । ಅಂತರ ಶಬ್ದೋ ಮಧ್ಯ ಪ್ರದೇಶ ವಾಚೀ । ಕಾಲಾಗುರುಃ ಕೃಷ್ಣಾಗುರುಃ । ಸಃ ಹನೂಮಾನ್ ॥ ೩೦ ॥

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ಚತುರ್ಥಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಪಂಚಮಃ ಸರ್ಗಃ

ತತಃ ಸ ಮಧ್ಯಂಗತಮಂಶುಮಂತಂ
ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾವಿತಾನಂ ಮುಹುರುದ್ವಮಂತಮ್ ।
ದದರ್ಶ ಧೀಮಾನ್ ದಿವಿ ಭಾನುಮಂತಂ
ಗೋಷ್ಠೇ ವೃಷಂ ಮತ್ತಮಿವ ಭ್ರಮಂತಮ್ ॥ ೧ ॥

ಲೋಕಸ್ಯ ಪಾಪಾನಿ ವಿನಾಶಯಂತಂ
ಮಹೋದಧಿಂ ಚಾಪಿ ಸಮೇಧಯಂತಮ್ ।
ಭೂತಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ವಿರಾಜಯಂತಂ
ದದರ್ಶ ಶೀತಾಂಶುಮಥಾಭಿಯಾಂತಮ್ ॥ ೨ ॥

ಯಾ ಭಾತಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀರ್ಭುವಿ ಮಂದರಸ್ಥಾ
ತಥಾ ಪ್ರದೋಷೇಷು ಚ ಸಾಗರಸ್ಥಾ ।
ತಥೈವ ತೋಯೇಷು ಚ ಪುಷ್ಕರಸ್ಥಾ
ರರಾಜ ಸಾ ಚಾರುನಿಶಾಕರಸ್ಥಾ ॥ ೩ ॥

ಸಃ ಹನೂಮಾನ್ । ಮಧ್ಯಂಗತಂ ದಿವಿ ತತ್ರಾಪಿ ಮಧ್ಯಗತಮಿತ್ಯರ್ಥಃ । ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾ ವಿತಾನಂ ಉದ್ವಮಂತಮಿತಿ ವಿಶೇಷಣಬಲಾತ್ ಅಂಶುಮಚ್ಛಬ್ದಸ್ಯ ಸೂರ್ಯೇ ರೂಢಸ್ಯಾಪಿ ಯೋಗೇನ ಚಂದ್ರಪರತಾ । ಗೋಷ್ಠೇ ಭ್ರಮಂತಂ ವೃಷಭಮಿವ ದದರ್ಶ । ಕಿಂಚ ತಮೇವ ಚಂದ್ರಂ ಸೀತಾಯಾಃ ರಾಮಸ್ಯ ವಾ ಭಾನುಮಂತಂ ಸೂರ್ಯಮಿವ ವಿರಹಿ ತಾಪಕರತ್ವ ಗುಣಯೋಗೇನ ದದರ್ಶೇತ್ಯರ್ಥ । ಚಂದ್ರಪಕ್ಷೇ ಭಾನುಮಂತಂ ದೀಪ್ತಿಮಂತಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೧ ॥ ಪಾಪಾನಿ ವಿನಾಶಯಂತಂ ಪಾಪಫಲ ಸಂತಾಪಾದಿ ದುಃಖವಿನಾಶನೇನ ವಿಫಲೀಕುರ್ವಂತಮಿತ್ಯರ್ಥಃ । ಆಹ್ಲಾದಕರತ್ವಾಚ್ಚಂದ್ರಸ್ಯ ಪಾವಕತ್ವಾದ್ ವಾ । ಸಮೇಧಯಂತಂ ವರ್ಧಯಂತಂ । ಭೂತಾನಿ ಸಕಲಪದಾರ್ಥಾನ್ ॥ ೨ ॥ ಮಂದರಸ್ಥಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಸಂಪತ್ । ಪ್ರದೋಷೇಷು ಪ್ರತಿದಿನಂ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲೇಷು । ಸಾ ಸಂಪದ್ರೂಪಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ । ಚಾರು ಯಥಾ ಭವತಿ ತಥಾ ॥ ೩ ॥

ಹಂಸೋ ಯಥಾ ರಾಜತಪಂಜರಸ್ಥಃ
ಸಿಂಹೋ ಯಥಾ ಮಂದರಕಂದರಸ್ಥಃ ।
ವೀರೋ ಯಥಾ ಗರ್ವಿತಕುಂಜರಸ್ಥ-
ಶ್ಚಂದ್ರೋಽಪಿ ಬಭ್ರಾಜ ತಥಾಂಬರಸ್ಥಃ ॥ ೪ ॥

ಸ್ಥಿತಃ ಕಕುದ್ಮಾನಿವ ತೀಕ್ಷ್ಣಶೃಂಗೋ
ಮಹಾಚಲಃ ಶ್ವೇತ ಇವೋಚ್ಚಶೃಂಗಃ ।
ಹಸ್ತೀವ ಜಾಂಬೂನದಬದ್ಧಶೃಂಗೋ
ರರಾಜ ಚಂದ್ರಃ ಪರಿಪೂರ್ಣಶೃಂಗಃ ॥ ೫ ॥

ವಿನಷ್ಟಶೀತಾಂಬುತುಷಾರಪಂಕೋ
ಮಹಾಗ್ರಹಗ್ರಾಹವಿನಷ್ಟಪಂಕಃ ।
ಪ್ರಕಾಶಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾಶ್ರಯನಿರ್ಮಲಾಂಕೋ
ರರಾಜ ಚಂದ್ರೋ ಭಗವಾನ್ ಶಶಾಂಕಃ ॥ ೬ ॥

ರಾಜತ ಪಂಜರಸ್ಥ ಇತ್ಯನೇನ ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾಸಾದೃಶ್ಯಂ ಪಂಜರಸ್ಯೋಪಪಾದಿತಂ । ಏವಂ ಮಂದರಗಜಯೋರಪಿ ಶ್ವೇತತ್ವಂ । ಆಕಾಶಸ್ಯಾಪಿ ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾವತ್ತಯಾ ಶೌಕ್ಲ್ಯಂ ಬೋಧ್ಯಂ ॥ ೪ ॥ ಕಕುದ್ಮಾನ್ ವೃಷಭಃ । ಶ್ವೇತಃ ಕೌಲಾಚಲಃ । ಹಸ್ತೀ ಐರಾವತಃ । ಜಾಂಬೂನದೇನ ಬದ್ಧೇ ಶೃಂಗೇ ತದಪರಪರ್ಯಾಯ ವಿಷಾಣೇ ದಂತೌ ಯಸ್ಯ ಸಃ । "ವಿಷಾಣೇ ಸ್ಯಾತ್ ಪಶುಶೃಂಗೇಭದಂತಯೋಃ"ಇತ್ಯಮರಃ । "ಶೃಂಗಂ ಪ್ರಭುತ್ವೇ ಶಿಖರೇ ಚಿಹ್ನೇ" ಇತ್ಯಾರಭ್ಯ "ವಿಷಾಣೋತ್ಕರ್ಷಯೋಃ"ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ । ಪರಿಪೂರ್ಣ ಶೃಂಗಃ ಅತಿಸ್ಪಷ್ಟ ಚಿಹ್ನಃ ॥ ೫ ॥ ವಿನಷ್ಟಶೀತಾಂಬು ತುಷಾರ ಪಂಕಃ । ವಿನಷ್ಟಾಃ ಶೀತಾಂಬು ತುಷಾರಾಃ ಶೀತಲ ಜಲ ಬಿಂದವಃ ತ ಏವ ಪಂಕೋ ಮಾಲಿನ್ಯಂ ಯಸ್ಯ । ಪ್ರಾವೃಷೋ ಗತತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ । ಲಂಕಾಯಾಃ ಹಿಮವತೋ ದೂರಸ್ಥಿತತ್ವಾದ್ವಾ ಏವಮುಕ್ತಿಃ ಮಹಾಗ್ರಹಃ ಸೂರ್ಯಃ ತೇನ ಗ್ರಾಹೋ ಯೇಷಾಂ ತೇ ತಥಾ, ಸೂರ್ಯತಪ್ತಾ ಇತಿ ಯಾವತ್ । ತೇಷಾಂ ವಿನಷ್ಟಃ ಪಂಕಃ ಸಂತಾಪಾಖ್ಯಂ ಪಾಪಂ ಯೇನ ಸ ತಥಾ । ಪ್ರಕಾಶಃ ಕಾಂತಿಃ ತದ್ರೂಪಾ ಯಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಸಂಪತ್ ತದಾಶ್ರಯಃ । ನಿರ್ಮಲೋಽಂಕಃ ಮೇಘಾದಿರಹಿತ ಸ್ವಸ್ಥಾಕಾಶಾಖ್ಯ ಸ್ಥಾನಂ ಯಸ್ಯ । "ಅಂಕಃ ಸ್ಥಾನೇ" ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ ॥ ೬ ॥

ಶಿಲಾತಲಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಯಥಾ ಮೃಗೇಂದ್ರೋ
ಮಹಾರಣಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಯಥಾ ಗಜೇಂದ್ರಃ ।
ರಾಜ್ಯಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಯಥಾ ನರೇಂದ್ರ-
ಸ್ತಥಾ ಪ್ರಕಾಶೋ ವಿರರಾಜ ಚಂದ್ರಃ ॥ ೭ ॥

ಪ್ರಕಾಶಚಂದ್ರೋದಯನಷ್ಟದೋಷಃ
ಪ್ರವೃದ್ಧರಕ್ಷಃಪಿಶಿತಾಶದೋಷಃ ।
ರಾಮಾಭಿರಾಮೇರಿತಚಿತ್ತದೋಷಃ
ಸ್ವರ್ಗಪ್ರಕಾಶೋ ಭಗವಾನ್ ಪ್ರದೋಷಃ ॥ ೮ ॥

ತಂತ್ರೀಸ್ವರಾಃ ಕರ್ಣಸುಖಾಃ ಪ್ರವೃತ್ತಾಃ
ಸ್ವಪಂತಿ ನಾರ್ಯಃ ಪತಿಭಿಃ ಸುಸ್ಪೃಕ್ತಾಃ ।
ನಕ್ತಂಚರಾಶ್ಚಾಪಿ ತಥಾ ಪ್ರವೃತ್ತಾ
ವಿಹರ್ತುಮತ್ಯದ್ಭುತರೌದ್ರವೃತ್ತಾಃ ॥ ೯ ॥

ಮೃಗೇಂದ್ರಃ ಸಿಂಹಃ ಯಥಾ ವಿರಾಜತಿ । ಶಿಲಾತಲಂ ಗುಹಾಯಾಃ ಬಹಿಃಸ್ಥಿತಂ । ಪ್ರಕೃಷ್ಟಃ ಕಾಶಃ ಪ್ರಕಾಶಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ತಥಾ । ತಥಾ ವಿರರಾಜ ॥ ೭ ॥ ಭಗವಾನ್ ಪೂರ್ವೋಕ್ತರೀತ್ಯಾ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವಾನ್ । ಪ್ರದೋಷಃ ರಾತ್ರಿಕಾಲಃ । ಸ್ವರ್ಗಪ್ರಕಾಶಃ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥಾನವತ್ ಸುಖಕರಃ । ಕೀದೃಶಃ ? ಪ್ರಕಾಶ ಚಂದ್ರೋದಯ ನಷ್ಟದೋಷಃ ಪ್ರಕಾಶಾಯ ಜಾತೋ ಯಶ್ಚಂದ್ರೋದಯಸ್ತೇನ ನಷ್ಟೋ ದೋಷೋಽಂಧಕಾರಾಖ್ಯೋ ಯಸ್ಯ ಸ ತಥಾ । ಪ್ರವೃದ್ಧಃ ರಕ್ಷಸಾಂ ಪಿಶಿತಾಶರೂಪಃ ಮಾಂಸಭಕ್ಷಣ ರೂಪೋ ದೋಷೋ ಯಸ್ಮಿನ್ । ರಾಮಾಭಿಃ ಸ್ತ್ರೀಭಿಃ ಅಭಿರಾಮಾನ್ ಪತೀನ್ ಪ್ರತಿ ಈರಿತೇನ ವಚನೇನ, ಚಿತ್ತದಸ್ಯ ಚಿತ್ತಂ ದ್ಯತಿ ಖಂಡಯತೀತಿ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತ್ಯಾ ಮನ್ಮಥಸ್ಯ ಉಷಃ ದಾಹಃ, ನಿವೃತ್ತಿರಿತಿ ಯಾವತ್, ಯಸ್ಮಿನ್ । ಕಾಂತಾಸುರತಸಲ್ಲಾಪಜನಿತ ಮನ್ಮಥೋತ್ಸವವತೀ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಅಥವಾ ರಾಮಾಭಿರಾಮಾಣಾಂ ಪರಸ್ಪರಮೀರಿತ ಪ್ರಣಯ ಕಲಹಾಖ್ಯ ದೋಷವತೀ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಉಷ ದಾಹೇ । ಘಞರ್ಥೇ ಕವಿಧಾನಮಿತಿ ಕಃ । ॥ ೮ ॥ ಕರ್ಣಸುಖಾಃ ಕರ್ಣಯೋಃ ಸುಖಕರಾಃ । ತಂತ್ರೀ ಸ್ವರಾಃ ವೀಣಾ ಸ್ವರಾಃ । ಸುಸ್ಪೃಕ್ತಾಃ ಅತ್ಯಂತಂ ಸಂಸ್ಪೃಕ್ತಾಃ ಸಂಶ್ಲಿಷ್ಟಾ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೯ ॥

ಮತ್ತಪ್ರಮತ್ತಾನಿಸಮಾಕುಲಾನಿ
ರಥಾಶ್ವಭದ್ರಾಸನಸಂಕುಲಾನಿ ।
ವೀರಶ್ರಿಯಾ ಚಾಪಿಸಮಾಕುಲಾನಿ
ದದರ್ಶ ಧೀಮಾನ್ ಸ ಕಪಿಃ ಕುಲಾನಿ ॥ ೧೦ ॥

ಪರಸ್ಪರಂ ಚಾಧಿಕಮಾಕ್ಷಿಪಂತಿ
ಭುಜಾಂಶ್ಚ ಪೀನಾನಧಿವಿಕ್ಷಿಪಂತಿ ।
ಮತ್ತಪ್ರಲಾಪಾನಧಿವಿಕ್ಷಿಪಂತಿ
ಮತ್ತಾನಿ ಚಾನ್ಯೋನ್ಯಮಧಿಕ್ಷಿಪಂತಿ ॥ ೧೧ ॥

ರಕ್ಷಾಂಸಿ ವಕ್ಷಾಂಸಿ ಚ ವಿಕ್ಷಿಪಂತಿ
ಗಾತ್ರಾಣಿ ಕಾಂತಾಸು ಚ ವಿಕ್ಷಿಪಂತಿ ।
ರೂಪಾಣಿ ಚಿತ್ರಾಣಿ ಚ ವಿಕ್ಷಿಪಂತಿ
ದೃಢಾನಿ ಚಾಪಾನಿ ಚ ವಿಕ್ಷಿಪಂತಿ ॥ ೧೨ ॥

ದದರ್ಶ ಕಾಂತಾಶ್ಚ ಸಮಾಲಭಂತ್ಯ-
ಸ್ತಥಾಪರಾಸ್ತತ್ರ ಪುನಃ ಸ್ವಪಂತ್ಯಃ ।
ಸುರೂಪವಕ್ತ್ರಾಶ್ಚ ತಥಾ ಹಸಂತ್ಯಃ
ಕ್ರುದ್ಧಾಃ ಪರಾಶ್ಚಾಪಿ ವಿನಿಃಶ್ವಸಂತ್ಯಃ ॥ ೧೩ ॥

ಮತ್ತಾಃ ಸ್ವಭಾವಾತ್ । ಪ್ರಮತ್ತಾಃ ಮದ್ಯಾದಿನಾ । ತೇ ಚ ತೇಽಸಿನಶ್ಚ ತೈಃ ಸಮಾಕುಲಾನಿ । ರಥಾಶ್ಚ ಅಶ್ವಾಶ್ಚ ಭದ್ರಾಸನಾನಿ ಮಂಗಲಾಸನಾನಿ ಹೇಮಸಿಂಹಾಸನಾನಿ ರಾಜೋಪವೇಶನಯೋಗ್ಯ ಗಜಜಾತ್ಯಂತರಂ ವಾ । "ಭದ್ರಃ ಸ್ಯಾನ್ಮಂಗಲೇ ಹೇಮ್ನಿ ಹಸ್ತಿ ಜಾತ್ಯಂತರೇಽಪಿ ಚ" ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ । ಕುಲಾನಿ ಗೃಹಾಣಿ । ವೀರಶ್ರಿಯಾ ಸಹ, ಚಾಪಿಭಿಃ ಧನುರ್ಧಾರಿಭಿಃ ಸಮಾಕುಲಾನೀತ್ಯಪ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೧೦ । ಅಧಿಕಂ ಯಥಾ-ಭವತಿ ತಥಾ ಆಕ್ಷಿಪಂತಿ । ಕೇ ಇತಿ ಅಧಿಕಂ । ಶಿರಸಿ ತಾಡಯಂತೀತ್ಯರ್ಥಃ ಅಧಿವಿಕ್ಷಿ-ಪಂತಿ ಆಸ್ಫಾಲಯಂತಿ । ಮತ್ತ ಪ್ರಲಾಪಾನ್ ಮತ್ತಾನಾಂ ಯೇ ಪ್ರಲಾಪಾಃ ಅನರ್ಥಕ ವಚನಾನಿ ತಾನ್ ಅಧಿವಿಕ್ಷಿಪಂತಿ ಕುರ್ವಂತಿ । ಮತ್ತಾನಿ ರಕ್ಷಾಂಸಿ ಅನ್ಯೋನ್ಯಮಧಿ-ಕ್ಷಿಪಂತಿ ತಿರಸ್ಕುರ್ವಂತಿ ॥ ೧೧ ॥ ರಕ್ಷಾಂಸಿ ವಕ್ಷಃಸ್ಥಲಾನಿ ವಿಕ್ಷಿಪಂತಿ ಪರಸ್ಪರಮುಪರಿ ನಿಕ್ಷಿಪಂತಿ । ಗಾತ್ರಾಣಿ ಹಸ್ತಾದೀನ್ । ರೂಪಾಣಿ ಚಿತ್ರಾಣಿ ವಿವಿಧವೇಷಾನ್ ವಿಕ್ಷಿ-ಪಂತಿ ಕುರ್ವಂತಿ ॥ ೧೨ ॥ ಯಾಃ ಆಲಭಂತ್ಯಃ ಸ್ಪೃಶಂತ್ಯಃ ಸ್ವಪಂತ್ಯಃ ಹಸಂತ್ಯಃ ಯಾಃ ಕ್ರುದ್ಧಾಃ ನಿಶ್ವಸಂತ್ಯಃ ತಾಃ ಸುರೂಪವಕ್ತ್ರಾಃ ದದರ್ಶೇತ್ಯನ್ವಯಃ । ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಸಮುಚ್ಚಯೇ ಚಾಃ ॥ ೧೩ ॥

ಮಹಾಗಜೈಶ್ಚಾಪಿ ತಥಾ ನದದ್ಭಿಃ
ಸುಪೂಜಿತೈಶ್ಚಾಪಿ ತಥಾ ಸುಸದ್ಭಿಃ ।
ರರಾಜ ವೀರೈಶ್ಚ ವಿನಿಃಶ್ವಸದ್ಭಿ-
ರ್ಹ್ರದೋ ಭುಜಂಗೈರಿವ ನಿಃಶ್ವಸದ್ಭಿಃ ॥ ೧೪ ॥

ಬುದ್ಧಿಪ್ರಧಾನಾನ್ ರುಚಿರಾಭಿಧಾನಾನ್
ಸಂಶ್ರದ್ದಧಾನಾನ್ ಜಗತಃಪ್ರಧಾನಾನ್ ।
ನಾನಾವಿಧಾನಾನ್ ರುಚಿರಾಭಿಧಾನಾನ್
ದದರ್ಶ ತಸ್ಯಾಂ ಪುರಿ ಯಾತುಧಾನಾನ್ ॥ ೧೫ ॥

ನನಂದ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚ ಸ ತಾನ್ ಸರೂಪಾನ್
ನಾನಾಗುಣಾನಾತ್ಮಗುಣಾನುರೂಪಾನ್ ।
ವಿದ್ಯೋತಮಾನಾನ್ ಸ ತದಾ ಸುರೂಪಾನ್
ದದರ್ಶ ಕಾಂಶ್ಚಿಚ್ಚ ಪುನರ್ವಿರೂಪಾನ್ ॥ ೧೬ ॥

ತತೋ ವರಾರ್ಹಾಃ ಸುವಿಶುದ್ಧಭಾವಾ-
ಸ್ತೇಷಾಂ ಸ್ತ್ರಿಯಸ್ತತ್ರ ಮಹಾನುಭಾವಾಃ ।
ಪ್ರಿಯೇಷು ಪಾನೇಷು ಚ ಸಕ್ತಭಾವಾ
ದದರ್ಶ ತಾರಾ ಇವ ಸುಪ್ರಭಾವಾಃ ॥ ೧೭ ॥

ಸುಸದ್ಭಿಃ ವಿಭೀಷಣಾದಿಭಿಃ । ಪರರಾಜಪುರಮಿತಿಶೇಷಃ ॥ ೧೪ ॥ ಬುದ್ಧಿಃ ಪ್ರಧಾನಂ ಯೇಷಾಂ ತೇ ಬುದ್ಧಿಪ್ರಧಾನಾಃ ತಾನ್ । ರುಚಿರಾಣಿ ಅಭಿಧಾನಾನಿ ಭಾಷಣಾನಿ ಯೇಷಾಂ ತೇ ತಾನ್ । ಸಂಶ್ರದ್ದಧಾನಾನ್ ಪರಮಾಸ್ತಿಕಾನ್ । ಜಗತಃ ಸ್ಥಾವರಲೋಕಸ್ಯ ಪ್ರಧಾನಂ ಜ್ಞಾನಂ ಯೇಷಾಂ ತೇ ತಥಾ ತಾನ್ । ಅಲುಕ್ ಸಮಾಸಃ । "ಪ್ರಧಾನಂ ಸ್ಯಾತ್ ಪ್ರಜ್ಞಾಯಾ"ಮಿತಿ ವಿಶ್ವಃ । ಜಗತಃ ವಿತ್ರರೂಪಸ್ಯ ಪ್ರಧಾನಾನ್ ಪ್ರಕೃಷ್ಟಾಃ ಧಾನಾಃ ತದುಪಲಕ್ಷಿತ ಜೀವನೋಪಾಯಾಃ ಯೈಸ್ತೇ ತಾನ್ । ಅತೋ ನೋಭಯತ್ರ ಲಿಂಗಾನುಪಪತ್ತಿಃ । ನಾನಾವಿಧಾನಾನ್ ನಾನಾವಿಧವ್ಯಾಪಾರವತಃ । ರುಚಿರಾಣಿ ಅಭಿಧಾನಾನಿ ಜಯಾದಿಚಿಹ್ನಿತಾನಿ ನಾಮಾನಿ ಯೇಷಾಂ ತೇ ತಾನ್ ॥೧೫॥ ಸರೂಪಾನ್ ಸಮಾನರೂಪಾನ್ । ಆತ್ಮಗುಣಾನಾಂ ಶೌರ್ಯಾದೀನಾಂ ಅನುರೂಪಾನ್ ಅನುಕೂಲಾಕೃತಿಮತಃ । ಸುರೂಪಾನ್ ಸುಂದರಾನ್ ॥ ೧೬ ॥ ವರಾರ್ಹಾಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಪತಿಯೋಗ್ಯಾಃ । ಸುವಿಶುದ್ಧಭಾವಾಃ ಶುದ್ಧಾಂತಃಕರಣಾಃ । ತೇಷಾಂ ಪೂರ್ವೋಕ್ತರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ । ಮಹಾನುಭಾವಾಃ ಮಹಾಪ್ರಭಾವಾಃ । ಪಾನೇಷು ಪೇಯೇಷು ಸಕ್ತೋ ಭಾವೋಽಂತಃಕರಣಂ ಯಾಸಾಂ ತಾಃ । ತಾರಾಃ ತಾರಕಾಃ । ಸುಪ್ರಭಾವಾಃ ಸಮೀಚೀನ ಜನ್ಮಭೂಮಯಃ । 'ಪ್ರಭಾವಃ ಜನ್ಮಭೂಮಾ'ವಿತಿ ವಿಶ್ವಃ ॥ ೧೭ ॥

ಶ್ರಿಯಾ ಜ್ವಲಂತೀಸ್ತ್ರಪಯೋಪಗೂಢಾ
ನಿಶೀಥಕಾಲೇ ರಮಣೋಪಗೂಢಾಃ ।
ದದರ್ಶ ಕಾಶ್ಚಿತ್ ಪ್ರಮದೋಪಗೂಢಾ
ಯಥಾ ವಿಹಂಗಾಃ ವಿಹಗೋಪಗೂಢಾಃ ॥ ೧೮ ॥

ಅನ್ಯಾಃ ಪುನರ್ಹರ್ಮ್ಯತಲೋಪವಿಷ್ಟಾ-
ಸ್ತತ್ರ ಪ್ರಿಯಾಂಕೇಷು ಸುಖೋಪವಿಷ್ಟಾಃ ।
ಭರ್ತುಃ ಪರಾ ಧರ್ಮಪರಾ ನಿವಿಷ್ಟಾ
ದದರ್ಶ ಧೀಮಾನ್ ಮದನಾಭಿವಿಷ್ಟಾಃ ॥ ೧೯ ॥

ಅಪ್ರಾವೃತಾಃ ಕಾಂಚನರಾಜಿವರ್ಣಾಃ
ಕಾಶ್ಚಿತ್ ಪರಾರ್ಧ್ಯಾಸ್ತಪನೀಯವರ್ಣಾಃ
ಪುನಶ್ಚ ಕಾಶ್ಚಿಚ್ಛಶಲಕ್ಷ್ಮವರ್ಣಾಃ
ಕಾಂತಪ್ರಹೀಣಾ ರುಚಿರಾಂಗವರ್ಣಾಃ ॥ ೨೦ ॥

ತತಃ ಪ್ರಿಯಾನ್ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಮನೋಽಭಿರಾಮಾನ್
ಸುಪ್ರೀತಿಯುಕ್ತಾಃ ಸುಮನೋಽಭಿ ರಾಮಾಃ ।
ಗೃಹೇಷು ಹೃಷ್ಟಾಃ ಪರಮಾಭಿರಾಮಾ
ಹರಿಪ್ರವೀರಃ ಸ ದದರ್ಶ ರಾಮಾಃ ॥ ೨೧ ॥

ಶ್ರಿಯಾ ಕಾಂತ್ಯಾ । ತ್ರಪಯಾ ಲಜ್ಜಯಾ ಉಪಗೂಢಾಃ ಸಂಬದ್ಧಾಃ । ಪ್ರಮದೇನ ಹರ್ಷೇಣ ಉಪಗೂಢಾಃ ಯುಕ್ತಾಃ ಪ್ರಮದೋಪಗೂಢಾಃ । ವಿಹಗೀಭಿರುಪಗೂಢಾಃ ವಿಹಂಗಾಃ ಯಥಾ ಭವಂತಿ ತಥಾ ಏತಾ ದದರ್ಶ ॥ ೧೮ ॥ ಹರ್ಮ್ಯಸ್ಥಲೇ ಧನಿಕಪ್ರಾಸಾದಸ್ಥಾನೇ । ಭರ್ತುಃ ಪರಾಃ ಭರ್ತೃಸಂಬಂಧಿಸೇವಾಸಕ್ತಾಃ । ಧರ್ಮಪರಾಃ ಸತ್ಯೋ ನಿವಿಷ್ಟಾಃ । ಮದನ ಉಪವಿಷ್ಟಃ ಪ್ರವಿಷ್ಟೋ ಯಾಃ ತಾಃ ॥ ೧೯ ॥ ಅಪ್ರಾವೃತಾಃ ಉತ್ತರೀಯ ವಸ್ತ್ರರಹಿತಾಃ । ಕಾಂಚನರಾಜಿವರ್ಣಾಃ ಸ್ವರ್ಣರೇಖಾವರ್ಣಾಃ । ಪರಾರ್ಧ್ಯಾಃ ಉತ್ತಮಾಃ । ತಪನೀಯವರ್ಣಾಃ ತಪ್ತಸುವರ್ಣಸಮಾನಾಃ । ಶಶಲಕ್ಷ್ಮಾ ಚಂದ್ರಃ ತದ್ವರ್ಣಾಃ । ಕಾಂತಪ್ರಹೀಣಾಃ ಗರ್ಹ್ಯಪತಿಕಾ ವಿಯುಕ್ತಪತಿಕಾ ವಾ ॥ ೨೦ ॥ ತತಃ ವಿರಹದರ್ಶನಾನಂತರಂ । ಪ್ರಿಯಾನ್ ಪತೀನ್ । ಸುಮನೋಭಿರಾಮಾಃ ಸುಷ್ಠು ಶೋಭಮಾನಾಃ । ಪರಮಾಭಿರಾಮಾಃ ಅತ್ಯಂತಂ ಮನೋಹರಾಃ ॥ ೨೧ ॥

ಚಂದ್ರಪ್ರಕಾಶಾಶ್ಚ ಹಿ ವಕ್ತ್ರಮಾಲಾ
ವಕ್ರಾಃಸುಪಕ್ಷ್ಮಾಶ್ಚ ಸುನೇತ್ರಮಾಲಾಃ ।
ವಿಭೂಷಣಾನಾಂ ಚ ದದರ್ಶ ಮಾಲಾಃ
ಶತಹ್ರದಾನಾಮಿವ ಚಾರುಮಾಲಾಃ ॥ ೨೨ ॥

ನ ತ್ವೇವ ಸೀತಾಂ ಪರಮಾಭಿಜಾತಾಂ
ಪಥಿ ಸ್ಥಿತೇ ರಾಜಕುಲೇ ಪ್ರಜಾತಾಮ್ ।
ಲತಾಂ ಪ್ರಫುಲ್ಲಾಮಿವ ಸಾಧು ಜಾತಾಂ
ದದರ್ಶ ತನ್ವೀಂ ಮನಸಾಭಿಜಾತಾಮ್ ॥ ೨೩ ॥

ಸನಾತನೇ ವರ್ತ್ಮನಿ ಸಂನಿವಿಷ್ಟಾಂ
ರಾಮೇಕ್ಷಣಾಂ ತಾಂ ಮದನಾಭಿವಿಷ್ಟಾಮ್ ।
ಭರ್ತುರ್ಮನಃ ಶ್ರೀಮದನುಪ್ರವಿಷ್ಟಾಂ
ಸ್ತ್ರೀಭ್ಯೋ ವರಾಭ್ಯಶ್ಚ ಸದಾ ವಿಶಿಷ್ಟಾಮ್ ॥ ೨೪ ॥

ಉಷ್ಣಾರ್ದಿತಾಂ ಸಾನುಸೃತಾಸ್ರಕಂಠೀಂ
ಪುರಾ ವರಾರ್ಹೋತ್ತಮನಿಷ್ಕಕಂಠೀಮ್ ।

ವಕ್ತ್ರಮಾಲಾಃ ಮುಖಪಂಕ್ತಯಃ ವಕ್ರಾಃ ಕುಟಿಲಾಃ । ಶೋಭನಾನಿ ಪಕ್ಷ್ಮಾಣಿ ಯಾಸಾಂ ತಾಃ ಸುಪಕ್ಷ್ಮಾಃ । 'ಪಕ್ಷ್ಮ ನೇತ್ರಲೋಮನಿ' ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ । 'ಡಾಬುಭಾಭ್ಯಾಮನ್ಯತರಸ್ಯಾ'ಮಿತಿ ಡಾಪ್ । ಶತಹ್ರದಾನಾಂ ವಿದ್ಯುತಾಂ । 'ಸಂಪಾ ಶತಹ್ರದಾಹ್ರಾದಿನ್ಯೈರಾವತ್ಯಃ ಕ್ಷಣಪ್ರಭಾ' ಇತ್ಯಮರಃ ॥ ೨೨ ॥ ನ ತ್ವೇವ ನೈವ ದದರ್ಶೇತ್ಯನ್ವಯಃ । ಪರಮಾಭಿಜಾತ್ಯೋಪೇತಾಂ । ಪಥಿ ಸನ್ಮಾರ್ಗೇ ಸ್ಥಿತೇ ರಾಜ-ಕುಲೇ ಪ್ರಜಾತಾಂ ಪಾಲಿತಾಂ । ಸಾಧುಜಾತಾಂ ಸಮ್ಯಗುತ್ಪನ್ನಾಂ । ಮನಸಾಭಿ-ಜಾತಾಂ ಅಯೋನಿಜಾಂ ॥ ೨೩ ॥ ಸನಾತನೇ ವರ್ತ್ಮನಿ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಾಖ್ಯೇ ಪುರಾತನ ಸಮ್ಮತಮಾರ್ಗೇ । ರಾಮೇಕ್ಷಣಾಂ ರಾಮ ಏವ ನ್ಯಸ್ತೇಕ್ಷಣಾಂ । ಕೀದೃಶಂ ಭರ್ತುರ್-ಮನಃ ? ಶ್ರೀಮತ್ । ಮದನಾಭಿವಿಷ್ಟಾಂ ತಾಮಿವ ವಿದ್ಯಮಾನಾಂ । ಮದನೋ ಮನ್ಮಥೋಽಭಿಸಿವಿಷ್ಟ ಉದರೇ ಯಸ್ಯಾಸ್ತಾಂ ಮದನಮಾತರಂ ವಾ । ವಿಶಿಷ್ಟಾಂ ಉತ್ತಮಾಂ ॥ ೨೪ ॥ ಉಷ್ಣಾರ್ದಿತಾಂ ರಾಮವಿರಹತಪ್ತಾಂ । ಅನುಸೃತಂ ಅಸ್ರಂ ಅಶ್ರುಯಸ್ಯ, ಸ ಚಾಸೌ ಕಂಠಶ್ಚ, ತೇನ ಸಹ ವರ್ತತೇ ಇತಿ ತಥಾ ತಾಂ । ಸಾನುಸೃ-ತಾಸ್ರಕಂಠೀಮಿತ್ಯಾದಿಸ್ಥಾನತ್ರಯೇಽಪಿ ಙೀಪಾರ್ಷಃ । ಯದ್ವಾ 'ಸ್ವಾಂಗಾಚ್ಚೇ'ತಿ-

ಸುಜಾತಪಕ್ಷ್ಮಾಮಭಿರಕ್ತಕಂಠೀಂ
ವನೇ ಪ್ರನೃತ್ತಾಮಿವ ನೀಲಕಂಠೀಮ್ ॥ ೨೫ ॥

ಅವ್ಯಕ್ತರೇಖಾಮಿವ ಚಂದ್ರರೇಖಾಂ
ಪಾಂಸುಪ್ರದಿಗ್ಧಾಮಿವ ಹೇಮರೇಖಾಮ್ ।
ಕ್ಷತ್ರಪ್ರರೂಢಾಮಿವ ವರ್ಣರೇಖಾಂ
ವಾಯುಪ್ರಭುಗ್ನಾಮಿವ ಮೇಘರೇಖಾಮ್ ॥ ೨೬ ॥

ಸೀತಾಮಪಶ್ಯನ್ ಮನುಜೇಶ್ವರಸ್ಯ
ರಾಮಸ್ಯ ಪತ್ನೀಂ ವದತಾಂ ವರಸ್ಯ ।
ಬಭೂವ ದುಃಖಾಭಿಹತಶ್ಚಿರಸ್ಯ
ಪ್ಲವಂಗಮೋ ಮಂದ ಇವಾಚಿರಸ್ಯ ॥ ೨೭ ॥

ಸೂತ್ರಸ್ಥ ಚಶಬ್ದಸೂಚಿತಃ 'ಂಗಗಾತ್ರಕಂಠೇಭ್ಯ ಇತಿ ವಕ್ತವ್ಯ'ಮಿತಿ ವೃತ್ತಿಕೃದುಕ್ತೇಃ ಙೀಷ್ । ನ ಚ ಭಾಷ್ಯಾದ್ಯನುಕ್ತೇರಪ್ರಮಾಣಮಿತಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕಾ ಇತಿ ಭಟ್ಟೋಜಿ ನಾಗೋಜಿಭಟ್ಟೋಕ್ತೇಃ ಕಥಮಿತಿ ಶಂಕ್ಯಂ, ಅನುವೃತ್ತ್ಯೈವ ಙೀಷಿ ಸಿದ್ಧೇ ಚಶಬ್ದಸ್ಯ ವೈಯರ್ಥ್ಯಾತ್ ಏವಮಾದಿರೂಪಾಣಾಂ ದುರುಪಪಾದತ್ವಾವರ್ಣನಾಚ್ಚ 'ಅಪ್ರತಿಷಿದ್ಧಮನುಮತ'ಮಿತ್ಯುಕ್ತೇರ್ಮಹಾಭಾಷ್ಯಕಾರಸ್ಯ ಮತಮಿತಿ ಸುವಚತ್ವಾತ್ । ಕವೇರ್ಮಹತ್ತ್ವಾಚ್ಚ । 'ಅಸ್ರಕಂಠಾಮಿತಿ ವಾ ಪಾಠಃ' ಇತಿ ನಾಗೋಜಿಭಟ್ಟೋಕ್ತಿರನುಪ್ರಾಸಭಂಗಭೀರುಭಿರನಾದರಣೀಯಾ । ಪುರಾ ರಾಮಸನ್ನಿಧಿಕಾಲೇ । ವರಾರ್ಹಂ ಪರಾರ್ಧ್ಯಂ ಅತ ಏವೋತ್ತಮಂ, ನಿಷ್ಕಂ ಗ್ರೀವಾಭರಣಂ, ತದ್ಯುಕ್ತಕಂಠೀಂ । ಸುಜಾತಪಕ್ಷ್ಮಾಂ ಸಮೀಚೀನನೇತ್ರಕೇಶಾಂ । ಅಭಿರಕ್ತಕಂಠೀಂ ಸುಸ್ವನಾಂ । ನೀಲಕಂಠೀಂ ಮಯೂರಾಂ ॥ ೨೫ ॥ ಅವ್ಯಕ್ತರೇಖಾಂ ಅಸ್ಫುಟಾಕಾರಾಂ । ಚಂದ್ರರೇಖಾಂ ಚಂದ್ರರೂಪಪಂಕ್ತಿಂ । 'ರೇಖಾ ಲಿಪಿರಾಜಿಕಯೋರ್ಮತಾ'ಮಿತಿ ವಿಶ್ವಃ । ಪ್ರತಿಪಚ್ಚಂದ್ರಮಿವೇತ್ಯರ್ಥಃ । ಪಾಂಸುಪ್ರದಿಗ್ಧಾಂ ಧೂಲಿಗುಂಠಿತಾಂ । ಕ್ಷತೇ ವ್ರಣೇ ಪ್ರರೂಢಾಂ ರಕ್ತಾದಿವರ್ಣರೂಪರೇಖಾಂ । ಸೂಕ್ಷ್ಮಮೇಘಪಂಕ್ತಿಂ ॥ ೨೬ ॥ ವದತಾಂ ವಾಗ್ಮಿನಾಂ । ಚಿರಸ್ಯ ಬಹುಕಾಲಂ । ಅಚಿರಸ್ಯ ಶೀಘ್ರಂ । ಮಂದ ಇವಾಭೂತ್ ॥ ೨೭ ॥

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ಪಂಚಮಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಸಪ್ತಃ ಸರ್ಗಃ

ಸ ನಿಕಾಮಂ ವಿಮಾನೇಷು ವಿಚರನ್ ಕಾಮರೂಪಧೃತ್ ।
ವಿಚಚಾರ ಪುನರ್ಲಂಕಾಂ ಲಾಘವೇನ ಸಮನ್ವಿತಃ ॥ ೧ ॥

ಆಸಸಾದಾಥ ಲಕ್ಷ್ಮೀವಾನ್ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರನಿವೇಶನಮ್ ।
ಪ್ರಾಕಾರೇಣಾರ್ಕವರ್ಣೇನ ಭಾಸ್ವರೇಣಾಭಿಸಂವೃತಮ್ ॥ ೨ ॥

ರಕ್ಷಿತಂ ರಾಕ್ಷಸೈರ್ಭೀಮೈಃ ಸಿಂಹೈರಿವ ಮಹದ್ವನಮ್ ।
ಸಮೀಕ್ಷಮಾಣೋ ಭವನಂ ಚಕಾಶೇ ಕಪಿಕುಂಜರಃ ॥ ೩ ॥

ರೂಪ್ಯಕೋಪಹಿತೈಶ್ಚಿತ್ರೈಸ್ತೋರಣೈರ್ಹೇಮಭೂಷಿತೈಃ ।
ವಿಚಿತ್ರಾಭಿಶ್ಚ ಕಕ್ಷ್ಯಾಭಿರ್ದ್ವಾರೈಶ್ಚ ರುಚಿರೈರ್ವೃತಮ್ ॥ ೪ ॥

ಗಜಾಸ್ಥಿತೈರ್ಮಹಾಮಾತ್ರೈಃ ಶೂರೈಶ್ಚ ವಿಗತಶ್ರಮೈಃ ।
ಉಪಸ್ಥಿತಮಸಂಹಾರ್ಯೈರ್ಹಯೈಃ ಸ್ಯಂದನಯಾಯಿಭಿಃ ॥ ೫ ॥

ಸಿಂಹವ್ಯಾಘ್ರತನುತ್ರಾಣೈರ್ದಾಂತಕಾಂಚನರಾಜತೈಃ ।
ಘೋಷವದ್ಭಿರ್ವಿಚಿತ್ರೈಶ್ಚ ಸದಾ ವಿಚರಿತಂ ರಥೈಃ ॥ ೬ ॥

ಸಃ ಹನೂಮಾನ್ । ನಿಕಾಮಂ ಯಥೇಚ್ಛಂ । ವಿಮಾನೇಷು ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಸಪ್ತಭೌಮಾದಿ ಪ್ರಾಸಾದೇಷು । ವಿಚಚಾರ ವಿಚಾರಯಾಮಾಸ ॥ ೧ ॥ ಮಹದಿತಿ ಭಿನ್ನಪದಂ । ಚಕಾಶೇ ಭಯಾಭಾವಾದಿತಿ ಭಾವಃ ॥ ೩ ॥ ರೂಪ್ಯಸ್ಯ ರಜತಸ್ಯ ಯತ್ಕಮುದಕಂ ತೇನೋಪಹಿತೈರ್ಲಿಪ್ತೈಃ । ರೂಪ್ಯಶಬ್ದೇನಾಹತಸುವರ್ಣಂ ವಾ ಗ್ರಾಹ್ಯಂ । 'ರೂಪ್ಯಂ ಸ್ಯಾದಾಹತೇ ಸ್ವರ್ಣೇ ರಜತ' ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ । ಕಕ್ಷ್ಯಾಭಿಃ ಪ್ರಕೋಷ್ಠಾಪರಪರ್ಯಾಯ ರಕ್ಷಿತ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನೈಃ ॥ ೪ ॥ ಮಹಾಮಾತ್ರೈಃ ಅಂಬಷ್ಠೈಃ । ಅಸಂಹಾರ್ಯೈರವಧ್ಯೈಃ । ಉಪಸಂಹರ್ತುಮಶಕ್ಯವೇಗೈರಿತಿ ಹಯವಿಶೇಷಣಂ ವಾ ॥ ೫ ॥ ಸಿಂಹವ್ಯಾಘ್ರ ಶಬ್ದೇನ ತಚ್ಚರ್ಮ ಗೃಹ್ಯತೇ । ತಥಾ ಚ ಚರ್ಮನಿರ್ಮಿತವರ್ಮಭಿರಿತ್ಯರ್ಥಃ ।' ದಾಂತಕಾಂಚನರಾಜತೈಃ ಗಜದಂತಸ್ವರ್ಣರಜತಮಯೈಃ ರಥೈಃ । ಘೋಷವದ್ಭಿಃ ಕಿಂಕಿಣ್ಯಾದಿಘೋಷಯುಕ್ತೈಃ ॥ ೬ ॥

ಬಹುರತ್ನಸಮಾಕೀರ್ಣಂ ಪರಾರ್ಧ್ಯಾಸನಭಾಜನಮ್ ।
ಮಹಾರಥಸಮಾವಾಸಂ ಮಹಾರಥಮಹಾಸನಮ್ ॥ ೭ ॥

ದೃಶ್ಯೈಶ್ಚ ಪರಮೋದಾರೈಸ್ತೈಸ್ತೈಶ್ಚ ಮೃಗಪಕ್ಷಿಭಿಃ ।
ವಿವಿಧೈರ್ಬಹುಸಾಹಸ್ರೈಃ ಪರಿಪೂರ್ಣಂ ಸಮಂತತಃ ॥ ೮ ॥

ವಿನೀತೈರಂತಪಾಲೈಶ್ಚ ರಕ್ಷೋಭಿಶ್ಚ ಸುರಕ್ಷಿತಮ್ ।
ಮುಖ್ಯಾಭಿಶ್ಚ ವರಸ್ತ್ರೀಭಿಃ ಪರಿಪೂರ್ಣಂ ಸಮಂತತಃ ॥ ೯ ॥

ಮುದಿತಪ್ರಮದಾರತ್ನಂ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರನಿವೇಶನಮ್ ।
ವರಾಭರಣಸಂಹ್ರಾದೈಃ ಸಮುದ್ರಸ್ವನನಿಸ್ವನಮ್ ॥ ೧೦ ॥

ತದ್ರಾಜಗುಣಸಂಪನ್ನಂ ಮುಖ್ಯೈಶ್ಚ ವರಚಂದನೈಃ
ಮಹಾಜನೈಃ ಸಮಾಕೀರ್ಣಂ ಸಿಂಹೈರಿವ ಮಹದ್ವನಮ್ ॥ ೧೧ ॥

ಭೇರೀಮೃದಂಗಾಭಿರುತಂ ಶಂಖಘೋಷವಿನಾದಿತಮ್ ।
ನಿತ್ಯಾರ್ಚಿತಂ ಪರ್ವಸುತಂ ಪೂಜಿತಂ ರಾಕ್ಷಸೈಃ ಸದಾ ॥ ೧೨ ॥

ಮಹಾರಥಾನಾಂ 'ಏಕೋ ದಶಸಹಸ್ರಾಣಾಂ ಯೋಧಯೇದ್ಯಸ್ತು ಧನ್ವಿನಾಂ। ಅಸ್ತ್ರ-ಶಸ್ತ್ರಪ್ರವೀಣಶ್ಚ ಸ ಮಹಾರಥ ಉಚ್ಯತೇ' ಇತ್ಯುಕ್ತಲಕ್ಷಣಾನಾಂ ಯಃ ಸಮಾವಾಸಃ ಉಪವೇಶನಯೋಗ್ಯಾ ವೇದಿಕಾ, ಸ ಯಸ್ಮಿನ್ । 'ಆವಾಸಃ ಪರಿಕ್ಷೇಪಾಲವಾಲಯೋಃ'-ರಿತಿ ವಿಶ್ವಃ। ಮಹಾರಥಾನಾಮುಕ್ತಲಕ್ಷಣಾನಾಮಪಿ ಶತ್ರೂಣಾಂ ಮಹತ್ ಆಸನಂ ಗತಿನಿವೃತ್ತಿರ್ಯಸ್ಮಿನ್ । 'ಆಸನಂ ಯಾತ್ರಾನಿವರ್ತನ'ಮಿತಿ ವಿಶ್ವಃ ॥ ೭ ॥ ದೃಶ್ಯೈಃ ಸುಂದರೈಃ ॥ ೮ ॥ ಅಂತಪಾಲೈಃ ಪರ್ಯಂತರಕ್ಷಕೈಃ ॥ ೯ ॥ ವರಾಭರಣ-ನಿಹ್ರಾದೈಃ ಕರಣೈಃ ಸಮುದ್ರಸ್ವನನಿಸ್ವನಂ ತದ್ಧ್ವನಿಸದೃಶಧ್ವನಿಮತ್ ॥ ೧೦ ॥ ರಾಜಗುಣೈಃ ರಾಜೋಪಚಾರೈಃ ಸಂಪನ್ನಂ ॥ ೧೧ ॥ ಶಂಖಘೋಷೇಣ ವಿನಾದಿತಂ । ಪರ್ವಸುತಂ ಪರ್ವಕಾಲೇ ಸೋಮಾಭಿಷವಣೋಪೇತಂ । ಪರ್ವಹುತಮಿತ್ಯಪಿ ಪಾಠಃ ॥ ೧೨ ॥

ಸಮುದ್ರಮಿವ ಗಂಭೀರಂ ಸಮುದ್ರಮಿವ ನಿಃಸ್ವನಮ್ ।
ಮಹಾತ್ಮನೋ ಮಹದ್ವೇಶ್ಮ ಮಹಾರತ್ನಪರಿಚ್ಛದಮ್ ॥ ೧೩ ॥

ಮಹಾರತ್ನಸಮಾಕೀರ್ಣಂ ದದರ್ಶ ಸ ಮಹಾಕಪಿಃ ।
ವಿರಾಜಮಾನಂ ವಪುಷಾ ಗಜಾಶ್ವರಥಸಂಕುಲಂ ॥ ೧೪ ॥

ಲಂಕಾಭರಣಮಿತ್ಯೇವ ಸೋಽಮನ್ಯತ ಮಹಾಕಪಿಃ ।
ಚಚಾರ ಹನುಮಾಂಸ್ತತ್ರ ರಾವಣಸ್ಯ ಸಮೀಪತಃ ॥ ೧೫ ॥

ಗೃಹಾದ್ಗೃಹಂ ರಾಕ್ಷಸಾನಾಮುದ್ಯಾನಾನಿ ಚ ಸರ್ವಶಃ ।
ವೀಕ್ಷಮಾಣೋಽಪ್ಯಸಂತ್ರಸ್ತಃ ಪ್ರಾಸಾದಾಂಶ್ಚ ಚಚಾರ ಸಃ ॥ ೧೬ ॥

ಅವಪ್ಲುತ್ಯ ಮಹಾವೇಗಃ ಪ್ರಹಸ್ತಸ್ಯ ನಿವೇಶನಮ್ ।
ತತೋಽನ್ಯತ್ ಪುಪ್ಲುವೇ ವೇಶ್ಮ ಮಹಾಪಾರ್ಶ್ವಸ್ಯ ವೀರ್ಯವಾನ್ ॥ ೧೭ ॥

ಅಥ ಮೇಘಪ್ರತೀಕಾಶಂ ಕುಂಭಕರ್ಣನಿವೇಶನಮ್ ।
ವಿಭೀಷಣಸ್ಯ ಚ ತಥಾ ಪುಪ್ಲುವೇ ಸ ಮಹಾಕಪಿಃ ॥ ೧೮ ॥

ಮಹೋದರಸ್ಯ ಚ ಗೃಹಂ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಸ್ಯ ಚೈವ ಹಿ ।
ವಿದ್ಯುಜ್ಜಿಹ್ವಸ್ಯ ಭವನಂ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾಲೇಸ್ತಥೈವ ಚ ॥ ೧೯ ॥

ಬಹುದಂಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ಚ ತಥಾ ಪುಪ್ಲುವೇ ಸ ಮಹಾಕಪಿಃ ।
ಶುಕಸ್ಯ ಚ ಮಹಾವೇಗಃ ಸಾರಣಸ್ಯ ಚ ಧೀಮತಃ ॥ ೨೦ ॥

ತಥಾ ಚೇಂದ್ರಜಿತೋ ವೇಶ್ಮ ಜಗಾಮ ಹರಿಯೂಥಪಃ ।
ಜಂಬುಮಾಲೇಃ ಸುಮಾಲೇಶ್ಚ ಜಗಾಮ ಹರಿಸತ್ತಮಃ ॥ ೨೧ ॥

ರಶ್ಮಿಕೇತೋಶ್ಚ ಭವನಂ ಸೂರ್ಯಶತ್ರೋಸ್ತಥೈವ ಚ ।
ವಜ್ರಕಾಯಸ್ಯ ಚ ತಥಾ ಪುಪ್ಲುವೇ ಸ ಮಹಾಕಪಿಃ ॥ ೨೨ ॥

ವಪುಷಾ ಶುಭಾಕಾರೇಣ । 'ವಪುಃ ಕಾಯ ಶುಭಕಾರ' ಇತಿ ನಾನಾರ್ಥ ರತ್ನಮಾಲಾ ॥ ೧೪ ॥ ಲಂಕಾಯಾಃ ಆಭರಣರೂಪಮಿದಮಿತ್ಯಮನ್ಯತ ॥ ೧೫ ॥

ಧೂಮ್ರಾಕ್ಷಸ್ಯ ಚ ಸಂಪಾತೇರ್ಭವನಂ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ।
ವಿದ್ಯುದ್ರೂಪಸ್ಯ ಭೀಮಸ್ಯ ಘನಸ್ಯ ವಿಘನಸ್ಯ ಚ ॥ ೨೩ ॥

ಶುಕನಾಭಸ್ಯ ಚಕ್ರಸ್ಯ ಶಠಸ್ಯ ಕಪಟಸ್ಯ ಚ ।
ಹ್ರಸ್ವಕರ್ಣಸ್ಯ ದಂಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ರೋಮಶಸ್ಯ ಚ ರಕ್ಷಸಃ ॥ ೨೪ ॥

ಯುದ್ಧೋನ್ಮತ್ತಸ್ಯ ಮತ್ತಸ್ಯ ಧ್ವಜಗ್ರೀವಸ್ಯ ಸಾದಿನಃ ।
ವಿದ್ಯುಜ್ಜಿಹ್ವದ್ವಿಜಿಹ್ವಾನಾಂ ತಥಾ ಹಸ್ತಿಮುಖಸ್ಯ ಚ ॥ ೨೫ ॥

ಕರಾಲಸ್ಯ ವಿಶಾಲಸ್ಯ ಶೋಣಿತಾಕ್ಷಸ್ಯ ಚೈವ ಹಿ ।
ಕ್ರಮಮಾಣಃ ಕ್ರಮೇಣೈವ ಹನುಮಾನ್ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ॥ ೨೬ ॥

ತೇಷು ತೇಷು ಮಹಾರ್ಹೇಷು ಭವನೇಷು ಮಹಾಯಶಾಃ ।
ತೇಷಾಮೃದ್ಧಿಮತಾಮೃದ್ಧಿಂ ದದರ್ಶ ಸ ಮಹಾಕಪಿಃ ॥ ೨೭ ॥

ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸಮತಿಕ್ರಮ್ಯ ಭವನಾನಿ ಸಮಂತತಃ
ಆಸಸಾದಾಥ ಲಕ್ಷ್ಮೀವಾನ್ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರನಿವೇಶನಮ್ ॥ ೨೮ ॥

ರಾವಣಸ್ಯೋಪಶಾಯಿನ್ಯೋ ದದರ್ಶ ಹರಿಸತ್ತಮಃ
ವಿಚರನ್ ಹರಿಶಾರ್ದೂಲೋ ರಾಕ್ಷಸೀರ್ವಿಕೃತೇಕ್ಷಣಾಃ ॥ ೨೯ ॥

ಶೂಲಮುದ್ಗರಹಸ್ತಾಶ್ಚ ಶಕ್ತಿತೋಮರಧಾರಿಣೀಃ ।
ದದರ್ಶ ವಿವಿಧಾನ್ ಗುಲ್ಮಾಂಸ್ತಸ್ಯ ರಕ್ಷಃಪತೇರ್ಗೃಹೇ ॥ ೩೦ ॥

ವಿದ್ಯುಜ್ಜಿಹ್ವಾನಾಂ ತನ್ನಾಮಾನೋ ಬಹವ ಇತಿ ಬಹುವಚನಂ ಆರ್ಷಂ ವಾ ॥ ೨೫ ॥ ರಾವಣನಿವೇಶನಮನ್ಯದೇತತ್ ॥ ೨೮ ॥ ಉಪಶಾಯಿನ್ಯಃ ಶಯನಸ್ಥಾನಂ ಪರ್ಯಾಯೇಣ ರಕ್ಷಯಿತ್ರ್ಯೋ ಯಾಸ್ತಾ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । 'ಉಪಶಾಯೋ ವಿಶಾಯಶ್ಚ ಪರ್ಯಾಯಶಯನಾರ್ಥಕಾ'ವಿತ್ಯಮರಃ ॥ ೨೯ ॥ ಗುಲ್ಮಾಃ ಸೇನಾಃ । 'ಗುಲ್ಮಾ ರುಕ್ಸ್ತಂಬಸೇನಾಶ್ಚ'ಇತ್ಯಮರಃ ॥ ೩೦ ॥

ರಾಕ್ಷಸಾಂಶ್ಚ ಮಹಾಕಾಯಾನ್ನಾನಾಪ್ರಹರಣೋದ್ಯತಾನ್ ।
ರಕ್ತಾನ್ ಶ್ವೇತಾನ್ ಸಿತಾಂಶ್ಚಾಪಿ ಹರಿತಾಂಶ್ಚ ಮಹಾಜವಾನ್ ॥ ೩ ॥

ಕುಲೀನಾನ್ ರೂಪಸಂಪನ್ನಾನ್ ಗಜಾನ್ ಪರಗಜಾರುಜಾನ್ ।
ನಿಷ್ಠಿತಾನ್ ಗಜಶಿಕ್ಷಾಯಾಮೈರಾವತಸಮಾನ್ ಯುಧಿ ॥ ೩೨ ॥

ನಿಹಂತೄನ್ ಪರಸೈನ್ಯಾನಾಂ ಗೃಹೇ ತಸ್ಮಿನ್ ದದರ್ಶ ಸಃ ।
ಕ್ಷರತಶ್ಚ ಯಥಾ ಮೇಘಾನ್ ಸ್ರವತಶ್ಚ ಯಥಾ ಗಿರೀನ್ ॥ ೩೩ ॥

ಮೇಘಸ್ತನಿತನಿರ್ಘೋಷಾನ್ ದುರ್ಧರ್ಷಾನ್ ಸಮರೇ ಪರೈಃ ।
ಸಹಸ್ರಂ ವಾಹಿನೀಸ್ತತ್ರ ಜಾಂಬೂನದಪರಿಷ್ಕೃತಾಃ ॥ ೩೪ ॥

ದದರ್ಶ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಸ್ಯ ರಾವಣಸ್ಯ ನಿವೇಶನೇ ।
ಶಿಬಿಕಾ ವಿವಿಧಾಕಾರಾಃ ಸ ಕಪಿರ್ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ॥ ೩೫ ॥

ಹೇಮಜಾಲಪರಿಚ್ಛನ್ನಾಸ್ತರುಣಾದಿತ್ಯವರ್ಚಸಃ ।
ಲತಾಗೃಹಾಣಿ ಚಿತ್ರಾಣಿ ಚಿತ್ರಶಾಲಾಗೃಹಾಣಿ ಚ ॥ ೩೬ ॥

ಕ್ರೀಡಾಗೃಹಾಣಿ ಚಾನ್ಯಾನಿ ದಾರುಪರ್ವತಕಾನಪಿ ।
ಕಾಮಸ್ಯ ಗೃಹಕಂ ರಮ್ಯಂ ದಿವಾಗೃಹಕಮೇವ ಚ ॥ ೩೭ ॥

ಸಿತಾನ್ ಬದ್ಧಾನ್ । 'ಸಿತೋ ಬದ್ಧಜ್ಞಾನಯೋರಪೀ'ತಿ ವಿಶ್ವಃ । ಹರೀನ್ ಹಯಾನ್ । ವರ್ಣಾನಾಂ ಪರಸ್ಪರಸಮುಚ್ಚಯೇಽಪಿಶಬ್ದಃ ॥ ೩೧ ॥ ಕುಲೀನಾನ್ ಸದೃಶಕುಲಜಾತಾನ್ । ಪರೇಷಾಂ ಯೇ ಗಜಾಸ್ತೇಷಾಮಾ ಸಮ್ಯಕ್ ರುಜೋ ಭಂಗಾ ಯೈಸ್ತಾನ್ ॥ ೩೨ ॥ ನಿಷ್ಠಿತಾನ್ ಸಮಾಪ್ತವಿದ್ಯಾನ್ । ಪರಸೈನ್ಯಾನಾಂ ಕರ್ಮಣಃ ಶೇಷತ್ವವಿವಕ್ಷಾಯಾಂ ಷಷ್ಠೀ । ತೃಜಂತೋ ವಾ ॥ ೩೩ ॥ ಕ್ಷರತಃ ಸಂತತ ಧಾರಾಮುಚಃ । ಗಜೇಷು ತು ತುಂಡಾಗ್ರನಿಃಸೃತಾ ಧಾರಾ ಗ್ರಾಹ್ಯಾಃ । ಸ್ರವತಃ ನಿರ್ಝರನೀರಂ । ದಾರ್ಷ್ಟಾಂತಿಕೇ ತು ಮದಸ್ರವಣಂ ಗ್ರಾಹ್ಯಂ । ಮೇಘಸ್ತನಿತೇತ್ಯತ್ರ ಸ್ತನಿತಶಬ್ದೋ ಧ್ವನಿಮಾತ್ರಪರಃ ॥ ೩೪ ॥ ವಾಹಿನೀಃ ಸೇನಾಃ । ಹೇಮಜಾಲೈಃ ಸುವರ್ಣಮಯಗವಾಕ್ಷಕವಚೈಃ । ಪರಿಚ್ಛನ್ನಾನ್ ಸರ್ವತ ಆಚ್ಛನ್ನಾನ್ । 'ಆನಾಯಃ ಪುಂಸಿ ಜಾಲಂ ಸ್ಯಾದಿ'ತ್ಯಮರಃ । 'ಜಾಲಂ ಗವಾಕ್ಷ ಆನಾಯ' ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ ॥ ೩೫ ॥ ಶಿಬಿಕಾಃ ಚತುರಂತಯಾನಾನಿ । ಲತಾಗೃಹಾಣಿ ವಲ್ಲೀಭಿಃ ಗೃಹತ್ವೇನ ಕೃತಸ್ಥಲಾನಿ । ಚಿತ್ರಿತಾನಿ ಶಾಲಾಗೃಹಾಣಿ । 'ಅಣುಗೃಹಾಣಿ ಶಾಲಾತರುಃ ಸ್ಕಂಧೈಕದೇಶಯೋ'ರಿತಿ ವಿಶ್ವಃ । ದಾರುಪರ್ವತಕಾನಿ ಕ್ರೀಡಾರ್ಥಂ ದಾರುಮಯ ಪರ್ವತೋಪೇತಾನಿ । ಬಹುವ್ರೀಹೌ ಕಃ । ಕಾಮಸ್ಯ ಗೃಹಕಂ ಶಯ್ಯಾಗಾರಂ । ದಿವಾಗೃಹಕಂ ಅಹ್ನಿಸಂಚಾರಗೃಹಂ ॥ ೩೭ ॥

ದದರ್ಶ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಸ್ಯ ರಾವಣಸ್ಯ ನಿವೇಶನೇ ।
ಸ ಮಂದರಗಿರಿಪ್ರಖ್ಯಂ ಮಯೂರಸ್ಥಾನಸಂಕುಲಮ್ ।
ಧ್ವಜಯಷ್ಟಿಭಿರಾಕೀರ್ಣಂ ದದರ್ಶ ಭವನೋತ್ತಮಮ್ ॥ ೩೮ ॥

ಅನೇಕರತ್ನಸಂಕೀರ್ಣಂ ನಿಧಿಜಾಲಸಮಾವೃತಮ್ ।
ಧೀರನಿಷ್ಠಿತಕರ್ಮಾಂಗಂ ಗೃಹಂ ಭೂತಪತೇರಿವ ॥ ೩೯ ॥

ಅರ್ಚಿರ್ಭಿಶ್ಚಾಪಿ ರತ್ನಾನಾಂ ತೇಜಸಾ ರಾವಣಸ್ಯ ಚ ।
ವಿರರಾಜಾಥ ತದ್ವೇಶ್ಮ ರಶ್ಮಿವಾನಿವ ರಶ್ಮಿಭಿಃ ॥ ೪೦ ॥

ಜಾಂಬೂನದಮಯಾನ್ಯೇವ ಶಯನಾನ್ಯಾಸನಾನಿ ಚ ।
ಭಾಜನಾನಿ ಚ ಶುಭ್ರಾಣಿ ದದರ್ಶ ಹರಿಯೂಥಪಃ ॥ ೪೧ ॥

ಮಧ್ವಾಸವಕೃತಕ್ಲೇದಂ ಮಣಿಭಾಜನಸಂಕುಲಮ್ ।
ಮನೋರಮಮಸಂಬಾಧಂ ಕುಬೇರಭವನಂ ಯಥಾ ॥ ೪೨ ॥

ನೂಪುರಾಣಾಂ ಚ ಘೋಷೇಣ ಕಾಂಚೀನಾಂ ನಿನದೇನ ಚ ।
ಮೃದಂಗತಲಘೋಷೈಶ್ಚ ಘೋಷವದ್ಭಿರ್ವಿನಾದಿತಮ್ ॥ ೪೩ ॥

ಪ್ರಾಸಾದಸಂಘಾತಯುತಂ ಸ್ತ್ರೀರತ್ನಶತಸಂಕುಲಮ್ ।
ಸುವ್ಯೂಢಕಕ್ಷ್ಯಂ ಹನೂಮಾನ್ ಪ್ರವಿವೇಶ ಮಹಾಗೃಹಮ್ ॥ ೪೪ ॥

ನಿಧೀನಾಂ ಪದ್ಮಾದೀನಾಂ ಜಾಲಂ ಸಮೂಹಃ ಯಸ್ಮಿನ್ ತತ್ । ನಿಷ್ಠಿತಮಚಂಚಲಂ ಕರ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರೋ ಯಸ್ಯ ಸಃ । ಧೀರಶಬ್ದೇನ ಕರ್ಮಧಾರಯಃ । ತಾದೃಶೋ ಹನೂಮಾನ್ । ಭೂತಪತೇಃ ಶಿವಸ್ಯಾಂಗಮಿವ ಶರೀರಮಿವ, ಧಾವಲ್ಯಾತ್ ॥ ೩೯ ॥ ಅರ್ಚಿರ್ಭಿಃ ಕಿರಣೈಃ ॥ ೪೦ ॥ ಜಾಂಬೂನದಸ್ಯೇಷತ್ಪೀತವರ್ಣಯುಕ್ತಹೇಮಪರ್ವತಸ್ಯ ಪಂಚಮಭಾಗವತ್ತ್ವೇ ಸ್ಥಿತತ್ವೇನಾತ್ರ ಶುಭ್ರಾಣೀತ್ಯುಕ್ತಂ । ನಿರ್ಮಲಾನೀತಿ ವಾರ್ಥಃ ॥ ೪೧ ॥ ಮಧುನಾ ಕ್ಷೌದ್ರೇಣ, ಆಸವೇನ ಮದ್ಯೇನ ಚ ಕೃತದ್ರವಂ । ಅಸಂಬಾಧಂ ಅಸಂಕುಲಂ । ೪೨ ॥ ಕಾಂಚೀನಾಂ ಕ್ಷುದ್ರಘಂಟಾಘಟಿತಾನಾಂ । ಘೋಷವದ್ಭಿಃ ಸಹಿತೈಃ ಮೃದಂಗತಲನಿರ್ಘೋಷೈಃ ವಿನಾದಿತಂ । 'ಘೋಷಃಸ್ಯಾದ್' ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ ॥ ೪೩ ॥ ಸಂಘಾತಃ ಸಮೂಹಃ ! 'ಸಂಘಾತಃ ಸಂಹತಾ'ವಿತಿ ವಿಶ್ವಃ । ಸುಗೂಢಾ ಕಕ್ಷ್ಯಾ, ಪ್ರಕೋಷ್ಠಸ್ಥಾನಂ ಯಸ್ಯ ॥ ೪೪ ॥

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ಷಷ್ಠಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಸಪ್ತಮಃ ಸರ್ಗಃ

ಸ ವೇಶ್ಮಜಾಲಂ ಬಲವಾನ್ ದದರ್ಶ
ವ್ಯಾಸಕ್ತವೈಡೂರ್ಯಸುವರ್ಣಜಾಲಮ್ ।
ಯಥಾ ಮಹತ್ ಪ್ರಾವೃಷಿ ಮೇಘಜಾಲಂ
ವಿದ್ಯುತ್ಪಿನದ್ಧಂ ಸವಿಹಂಗಜಾಲಮ್ ॥ ೧ ॥

ನಿವೇಶನಾನಾಂ ವಿವಿಧಾಶ್ಚ ಶಾಲಾಃ
ಪ್ರಧಾನಶಂಕಾಯುಧಚಾಪಶಾಲಾಃ ।
ಮನೋಹರಾಶ್ಚಾಪಿ ಪುನರ್ವಿಶಾಲಾ
ದದರ್ಶ ವೇಶ್ಮಾದ್ರಿಷು ಚಂದ್ರಶಾಲಾಃ ॥ ೨ ॥

ಗೃಹಾಣಿ ನಾನಾವಸುರಾಜಿತಾನಿ
ದೇವಾಸುರೈಶ್ಚಾಪಿ ಸುಪೂಜಿತಾನಿ ।
ಸರ್ವೈಶ್ಚ ದೋಷೈಃ ಪರಿವರ್ಜಿತಾನಿ
ಕಪಿರ್ದದರ್ಶ ಸ್ವಬಲಾರ್ಜಿತಾನಿ ॥ ೩ ॥

ಸಃ ಹನೂಮಾನ್ । ವೇಶ್ಮಜಾಲಂ ಗೃಹಸಮೂಹಂ । ವ್ಯಾಸಕ್ತಾನಿ ನಿರಂತರತಯಾ ಸಂಬದ್ಧಾನಿ ಯಾನಿ ವೈಡೂರ್ಯಾಣಿ ತದಾಶ್ರಯ ಸುವರ್ಣಮಯ ಗವಾಕ್ಷೋಪೇತಮ್ । ವಿದ್ಯುತ್ಪಿನದ್ಧಂ ತಡಿತ್ಸಂಬದ್ಧಮ್ । ಸವಿಹಂಗಜಾಲಮಿತಿ ಗೃಹಮೇಘಯೋರುಭಯೋರಪ್ಯನ್ವೇತಿ ॥ ೧ ॥ ನಿವೇಶನಾನಾಂ ಮಹಾಗೃಹಾಣಾಂ ಶಾಲಾಃ ಏಕದೇಶಾನ್ । ಪ್ರಧಾನ ಶಬ್ದೇನ ಲೋಹಮಯ ಮುದ್ಗರಸ್ಯ ಗ್ರಹಃ । "ಪ್ರಧಾನೋಽಲಿಂದಕೇ ತಾಮ್ರಕಲಶೇ ಲೋಹಮುದ್ಗರ" ಇತಿ ಹೈಮಃ ವಿಶ್ವೋಪ್ಯೇವಮ್ । ಆಯುಧಾನೀತರಾಣಿ ಪ್ರಹರಣಾಣಿ । ಚಾಪೋಧನುಸ್ತೈಃ ಶಾಲಂತ ಇತಿ ತಥಾ ತಾಃ । ವಿಶಾಲಾಃ ವಿಸ್ತೀರ್ಣಾಃ । ಚಂದ್ರಶಾಲಾಃ ಶಿರೋಗೃಹಾಣಿ । "ಚಂದ್ರಶಾಲಾ ಶಿರೋಗೃಹ"ಮಿತ್ಯಮರಃ ॥ ೨ ॥ ವಸೂನಿ ಧನಾನಿ । ದೇವಾಸುರೈಃ ದೇವಯುಕ್ತಾಸುರೈಃ । ಪೂಜಿತಾನಿ ಶ್ಲಾಘಿತಾನಿ ಸ್ವಬಲೇನ ರಾವಣ ಬಲೇನ ಕುಬೇರಾದಾರ್ಜಿತಾನಿ। ಸ್ವಶಬ್ದೋ ಹನುಮದ್ವಾಚೀ ವಾ । ಸ್ವಸ್ಯ ಬಲೇನ ಲಂಕಾಭಿಭಾವಕೇನ ಆರ್ಜಿತಾನಿ ಪ್ರವಿಷ್ಟಾನೀತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೩ ॥

ತಾನಿ ಪ್ರಯತ್ನಾಭಿಸಮಾಹಿತಾನಿ
ಮಯೇನ ಸಾಕ್ಷಾದಿವ ನಿರ್ಮಿತಾನಿ ।
ಮಹೀತಲೇ ಸರ್ವಗುಣೋತ್ತರಾಣಿ
ದದರ್ಶ ಲಂಕಾಧಿಪತೇರ್ಗೃಹಾಣಿ ॥ ೪ ॥

ತತೋ ದದರ್ಶೋಚ್ಛ್ರಿತಮೇಘರೂಪಂ
ಮನೋಹರಂ ಕಾಂಚನಚಾರುರೂಪಮ್ ।
ರಕ್ಷೋಽಧಿಪಸ್ಯಾತ್ಮಬಲಾನುರೂಪಂ
ಗೃಹೋತ್ತಮಂ ಹ್ಯಪ್ರತಿರೂಪರೂಪಮ್ ॥ ೫ ॥

ಮಹೀತಲೇ ಸ್ವರ್ಗಮಿವ ಪ್ರಕೀರ್ಣಂ
ಶ್ರಿಯಾ ಜ್ವಲಂತಂ ಬಹುರತ್ನ ಕೀರ್ಣಮ್
ನಾನಾತರೂಣಾಂ ಕುಸುಮಾವಕೀರ್ಣಂ
ಗಿರೇರಿವಾಗ್ರಂ ರಜಸಾವಕೀರ್ಣಮ್ ॥ ೬ ॥

ನಾರೀಪ್ರವೇಕೈರಿವ ದೀಪ್ಯಮಾನಂ
ತಟಿದ್ಭಿರಂಭೋದವದರ್ಚ್ಯಮಾನಮ್
ಹಂಸಪ್ರವೇಕೈರಿವ ವಾಹ್ಯಮಾನಂ
ಶ್ರಿಯಾ ಯುತಂ ಖೇ ಸುಕೃತಾಂ ವಿಮಾನಮ್ ॥ ೭ ॥

ಪ್ರಯತ್ನಾಭಿಸಮಾಹಿತಾನಿ । ಪ್ರಯತ್ನೇನ ವಿಶ್ವಕರ್ಮಣ ಇತಿ ಶೇಷಃ । ಅಭಿಸಮಾ-ಹಿತಾನಿ ತತ್ರ ತತ್ರ ಸ್ಥಾಪಿತಾನಿ । ಮಯೇನ ಸಾಕ್ಷಾನ್ನಿರ್ಮಿತಾನಿ ಮಾಯಾಮಯಾನೀವ ಸ್ಥಿತಾನಿ । ಉತ್ತರಾಣಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಾನಿ ॥ ೪ ॥ ಉಚ್ಛ್ರಿತೋ ಯೋ ಮೇಘಃ ತಸ್ಯ ರೂಪಮಿವ ರೂಪಮಾಕಾರೋ ಯಸ್ಯ । ಕಾಂಚನಸ್ಯ ಚಾರುರೂಪಮಿವ ರೂಪಂ ವರ್ಣೋ ಯಸ್ಯ । ಅಪ್ರತಿರೂಪಮಸದೃಶಸೌಂದರ್ಯ ಯಥಾಕ್ತಂ । "ರೂಪಂ ಸ್ವಭಾವೇ ಸೌಂದರ್ಯೇ" ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಶ್ವಃ । ೫ ॥ ಜ್ವಲಂತಂ ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನಂ ದದರ್ಶ । "ವ್ಯೋಮ ಯಾನಂ ವಿಮಾನೋಽಸ್ತ್ರೀ" ತ್ಯಮರಃ । ರಜಸಾ ಪರಾಗೇಣ ॥ ೬ ॥ ತಡಿದ್ಭಿರರ್ಚ್ಯಮಾನಮಂಭೋಧರಮಿವ ನಾರೀಪ್ರವೇಕೈಃ ಸ್ತ್ರೀರತ್ನೈಃ ದೀಪ್ಯ-ಮಾನಂ ಶೋಭಮಾನಂ । ವಾಹ್ಯಮಾನಮೂಹ್ಯಮಾನಂ । ಸ್ವಾರ್ಥೇ ಣಿಚ್ । ಸುಕೃತಂ ಸುಕೃತ ಸಾಧ್ಯಂ । ವಿಮಾನಮಿವ ಸ್ಥಿತಂ ॥ ೭ ॥

ಯಥಾ ನಗಾಗ್ರಂ ಬಹುಧಾತುಚಿತ್ರಂ
ಯಥಾ ನಭಶ್ಚ ಗ್ರಹಚಂದ್ರಚಿತ್ರಮ್ ।
ದದರ್ಶ ಯುಕ್ತೀಕೃತಮೇಘಚಿತ್ರಂ
ವಿಮಾನರತ್ನಂ ಬಹುರತ್ನಚಿತ್ರಮ್ ॥ ೮ ॥

ಮಹೀ ಕೃತಾ ಪರ್ವತರಾಜಪೂರ್ಣಾ
ಶೈಲಾಃ ಕೃತಾ ವೃಕ್ಷವಿತಾನಪೂರ್ಣಾಃ ।
ವೃಕ್ಷಾಃ ಕೃತಾಃ ಪುಷ್ಪವಿತಾನಪೂರ್ಣಾಃ
ಪುಷ್ಪಂ ಕೃತಂ ಕೇಸರಪತ್ರಪೂರ್ಣಮ್ ॥ ೯ ॥

ಕೃತಾನಿ ವೇಶ್ಮಾನಿ ಚ ಪಾಂಡರಾಣಿ
ತಥಾ ಸುಪುಷ್ಪಾಣ್ಯಪಿ ಪುಷ್ಕರಾಣಿ ।
ಪುನಶ್ಚ ಪದ್ಮಾನಿ ಸಕೇಸರಾಣಿ
ಧನ್ಯಾನಿ ಚಿತ್ರಾಣಿ ತಥಾ ವನಾನಿ ॥ ೧೦ ॥

ಪುಷ್ಪಾಹ್ವಯಂ ನಾಮ ವಿರಾಜಮಾನಂ
ರತ್ನಪ್ರಭಾಭಿಶ್ಚ ವಿಘೂರ್ಣಮಾನಮ್ ।
ವೇಶ್ಮೋತ್ತಮಾನಾಮಪಿ ಚೋಚ್ಚಮಾನಂ
ಮಹಾಕಪಿಸ್ತತ್ರ ಮಹಾವಿಮಾನಮ್ ॥ ೧೧ ॥

ನಗಾಗ್ರಂ ಪರ್ವತಾಗ್ರಂ । ಗ್ರಹಾಃ ಸೂರ್ಯಾದಯಃ । ಯುಕ್ತೀಕೃತ ಮೇಘಚಿತ್ರಮ್ । ಪೂರ್ವಮಯುಕ್ತಾ ಅಸಂಶ್ಲಿಷ್ಟಾಃ ಯುಕ್ತೀಕೃತಾಃ ಸಂಯೋಜಿತಾಃ ಯೇ ಮೇಘಾಃ ತೈಃ ವಿಚಿತ್ರಂ, ವಿಮಾನೋಪರಿ ಸ್ಥಿತತ್ವಾತ್ ॥ ೮ ॥ ಯತ್ರ ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನೇ । ಮಹೀ ಭೂಮಿಃ ಪರ್ವತರಾಜ್ಯೈಃ ಪೂರ್ಣಾವೃತಾ । ರಾಜೀತಿ ಪಾಠೇ ಪಂಕ್ತಿರಿತ್ಯರ್ಥಃ । ವಿತಾನಃ ಸಮೂಹಃ । ಪೂಗೋ ವಿತಾನಂ ಪ್ರಕರ ಇತ್ಯಮರಃ । ಪುಷ್ಪಮಿತಿ ಸಂಶ್ಲೇಷಾದೇಕವಚನೋಕ್ತಿಃ । ಪರ್ವತಾದಯೋ ನ ಚಿತ್ರಿತಾಃ, ಕಿಂ ತು ವಾಸ್ತವಾ ಏವ । ಅಸಂಭಾವನಾ ಶಂಕಾ ತು ಯುದ್ಧಕಾಂಡೇ ಪುಷ್ಪಕಸ್ಯ ಸ್ವಾಮೀಚ್ಛಾನುಸಾರೇಣ ಸಂಕೋಚ ವಿಕಾಸಯೋರುಕ್ತತ್ವೇನ ತದ್ರೀತ್ಯಾ ಪರಿಹರ್ತವ್ಯಾ ॥ ೯ ॥ ಪುಷ್ಕರಿಣ್ಯಃ ಸರೋವರಾಣಿ । ಅಪರಾಣಿ ಅನುತ್ತಮಾನಿ ॥ ೧೦ ॥ ಪುಷ್ಪಾಹ್ವಯಂ ತದಾಖ್ಯಂ । ನಾಮ ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ । ವೇಶ್ಮೋತ್ತಮಾನಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಉಚ್ಚಮಾನಂ । ಉತ್ಕೃಷ್ಟಮಾನಂ ವಾ ॥ ೧೧ ॥

ಕೃತಾಶ್ಚ ವೈಡೂರ್ಯಮಯಾ ವಿಹಂಗಾ
ರೂಪ್ಯಪ್ರವಾಲೈಶ್ಚ ಯಥಾ ವಿಹಂಗಾಃ ।
ಚಿತ್ರಾಶ್ಚ ನಾನಾವಸುಭಿರ್ಭುಜಂಗಾ
ಜಾತ್ಯಾನುರೂಪಾಸ್ತುರಗಾಃ ಶುಭಾಂಗಾಃ ॥ ೧೨ ॥

ಪ್ರವಾಲಜಾಂಬೂನದಪುಷ್ಪಪಕ್ಷಾಃ
ಸಲೀಲಮಾವರ್ಜಿತಜಿಹ್ಮಪಕ್ಷಾಃ ।
ಕಾಮಸ್ಯ ಸಾಕ್ಷಾದಿವ ಭಾಂತಿ ಪಕ್ಷಾಃ
ಕೃತಾ ವಿಹಂಗಾಃ ಸುಮುಖಾಃ ಸುಪಕ್ಷಾಃ ॥ ೧೩ ॥

ನಿಯುಜ್ಯಮಾನಾಸ್ತು ಗಜಾಃ ಸುಹಸ್ತಾಃ
ಸಕೇಸರಾಶ್ಚೋತ್ಪಲಪತ್ರಹಸ್ತಾಃ ।
ಬಭೂವ ದೇವೀ ಚ ಕೃತಾ ಸುಹಸ್ತಾ
ಲಕ್ಷ್ಮೀಸ್ತಥಾ ಪದ್ಮಿನಿ ಪದ್ಮಹಸ್ತಾ ॥ ೧೪ ॥

ಇತೀವ ತದ್ಗೃಹಮಭಿಗಮ್ಯ ಶೋಭನಂ
ಸವಿಸ್ಮಯೋ ನಗಮಿವ ಚಾರುಶೋಭನಮ್ ।

ಚಿತ್ರಾಃ ನಾನಾವಿಧ ವರ್ಣೋಪೇತಾಃ । ವಸುಭಿಃ ಸ್ವರ್ಣ ರಜತ ಜಲರೂಪ ಧನೈಃ । ಜಾತ್ಯಾ ಸೈಂಧವಾದಿ ಸತ್ಕುಲಪ್ರಸೂತ್ಯಾ । ಯೇ ತುರಗಾಃ ತದನುರೂಪಾಃ ॥ ೧೨ ॥ ಪ್ರವಾಲಜಾಂಬೂನದ ಪುಷ್ಪಪಕ್ಷಾಃ ತದಾತ್ಮಕ ಪತತ್ರಾಃ । ಸಲೀಲಂ ಯಥಾ ಭವತಿ ತಥಾ ಆವರ್ಜಿತಾಃ ಜಿಹ್ಮಾಃ ವಕ್ರಾಃ ಪಕ್ಷಾಃ ಯೇಷಾಂ ತೇ । ಕಾಮಸ್ಯ ಸ್ಮರಸ್ಯ ಪಕ್ಷಾಃ ಸಹಾಯಾ ಇವ । ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಮುಖ್ಯತಃ । ಕಾಮೋದ್ದೀಪಕತ್ವಾತ್ । ಸುಪಕ್ಷಾಃ ಶೋಭನ ಸಹಿತಾಃ । "ಪಕ್ಷಃ ಪತತ್ರೇ ಸಹಾಯಾಂಶೇ" ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ ॥ ೧೩ ॥ ನಿಯುಜ್ಯಮಾನಾಃ ಅಂಬಷ್ಠಪ್ರೇರಿತಾ ಇವ ಸ್ಥಿತಾಃ । ಸುಹಸ್ತಾಃ ಶೋಭನಶುಂಡಾಃ । ಸಕೇಸರಾಃ ಪರಾಗ ಸಹಿತಾಃ । ಉತ್ಪಲ ಶಬ್ದೇನ ಮಹೋತ್ಪಲಂ ಪದ್ಮಂ ಗ್ರಾಹ್ಯಮ್ ಪದ್ಮಹಸ್ತಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವೀ ಪದ್ಮಿನಿ ಸರೋವರೇ ಸುಹಸ್ತಾ ಪೂಜಾರ್ಥಂ ಕರಿಕರೋಪೇತಾ ಚ ಕೃತಾ ಚಿತ್ರಿತಾ ಬಭೂವ । ಗಜಪೂಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾಕಾರಶ್ಚಿತ್ರಿತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । "ಹಸ್ತೋ ನಕ್ಷತ್ರ ಭೇದೇ ಸ್ಯಾತ್ ಕರೇಭಕರಯೋರಪಿ" ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ ॥ ೧೪ ॥ ಚಾರು ಶೋಭನಂ ಫಲಪಲ್ಲವಾದಿನಾ ಪರಮ ಸುಂದರಮ್ । ನಗಮಿವ ವೃಕ್ಷಮಿವ । ಪರಮ-

ಪುನಶ್ಚ ತತ್ ಪರಮಸುಗಂಧಿ ಸುಂದರಂ
ಹಿಮಾತ್ಯಯೇ ನಗಮಿವ ಚಾರುಕಂದರಮ್ ॥ ೧೫ ॥

ತತಃ ಸ ತಾಂ ಕಪಿರಭಿಪತ್ಯ ಪೂಜಿತಾಂ
ಚರನ್ ಪುರೀಂ ದಶಮುಖಬಾಹುಪಾಲಿತಾಮ್ ।
ಅದೃಶ್ಯ ತಾಂ ಜನಕಸುತಾಂ ಸುಪೂಜಿತಾಂ
ಸುದುಃಖಿತಃ ಪತಿಗುಣವೇಗನಿರ್ಜಿತಾಮ್ ॥ ೧೬ ॥

ತತಸ್ತದಾ ಬಹುವಿಧಭಾವಿತಾತ್ಮನಃ
ಕೃತಾತ್ಮನೋ ಜನಕಸುತಾಂ ಸುವರ್ತ್ಮನಃ ।
ಅಪಶ್ಯತೋಽಭವದತಿದುಃಖಿತಂ ಮನಃ
ಸುಚಕ್ಷುಷಃ ಪ್ರವಿಚರತೋ ಮಹಾತ್ಮನಃ ॥ ೧೭ ॥

ಸುಗಂಧಿ । ಸುಂದರಮಿತಿ ಭಿನ್ನಂ ಪದಮ್ । ಗಂಧಸ್ಯೇದಿತೀತ್ತ್ವಂ । ಸುಂದರಂ ಶೋಭಮಾನಾವಯವೋಪೇತಮ್ । ಹಿಮಾತ್ಯಯೇ ವಸಂತೇ, ಹಿಮಶಬ್ದೇನ ತದ್ಯುಕ್ತಮಾಸಚತುಷ್ಟಯ ಗ್ರಹಣಾತ್ । ಚಾರು ಕಂದರಂ ಸಮೀಚೀನ ಗುಹಂ । ನಗಂ ಪರ್ವತಮ್ ॥ ೧೫ ॥ ತಾಂ ಲಂಕಾಮ್ । ತಾಂ ಸೀತಾಮ್ । ಅದೃಶ್ಯ ಅದೃಷ್ಟ್ವೇತ್ಯರ್ಥಃ । ಸುದುಃಖಿತೋಽಭೂತ್ । ದೃಶ್ಯಸ್ಯ ಭಾವೋ ದೃಶ್ಯತಾ । ನ ವಿದ್ಯತೇ ದೃಶ್ಯತಾ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ ತಾಮುದ್ದಿಶ್ಯ ದುಃಖಿತೋಽಭೂದಿತಿ ವಾ । ಪತಿಗುಣವೇಗ ನಿರ್ಜಿತಾಂ । ಪತ್ಯುಃ ರಾಮಸ್ಯ ಯೋ ಗುಣ ವೇಗಃ ಗುಣಪ್ರವಾಹಃ ತೇನ ನಿರ್ಜಿತಾಮ್ । ಪತ್ಯಾ ರಾಮೇಣ ಕರ್ತ್ರಾ ಗುಣವೇಗೇನ ಜ್ಯಾಕರ್ಷಣ ವೇಗೇನ ಧನುರ್ಭಂಗದ್ವಾರಾಂ ನಿರ್ಜಿತಾಂ ನಿತರಾಂಪ್ರಾಪ್ತಾಂ ॥ ೧೬ ॥ ಬಹುವಿಧ ಭಾವಿತಾತ್ಮನಃ ಬಹುಪ್ರಕಾರಂ ಕೃತಾತ್ಮನಃ ಶಿಕ್ಷಿತ ಮನಸ್ಕಸ್ಯ । ಸುವರ್ತ್ಮನಃ ಸನ್ಮಾರ್ಗವರ್ತಿನಃ । ಜನಕಸುತಾಂ ಅಪಶ್ಯತೋ ಹನೂಮತಃ । ಮನಃ ಅತಿ ದುಃಖಿತಮಭೂತ್ । ಸುಚಕ್ಷುಷಃ ಸಮೀಚೀನ ಚಕ್ಷುಃ ಪ್ರಣಿಧಾನವತಃ ॥ ೧೭ ॥

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ಸಪ್ತಮಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಅಷ್ಟಮಃ ಸರ್ಗಃ

ಸ ತಸ್ಯ ಮಧ್ಯೇ ಭವನಸ್ಯ ಸಂಸ್ಥಿತೋ
ಮಹದ್ವಿಮಾನಂ ಮಣಿರತ್ನಚಿತ್ರಿತಮ್ ।
ಪ್ರತಪ್ತಜಾಂಬೂನದಜಾಲಕೃತ್ರಿಮಂ
ದದರ್ಶ ಧೀಮಾನ್ ಪವನಾತ್ಮಜಃ ಕಪಿಃ ॥ ೧ ॥

ತದಪ್ರಮೇಯಾಪ್ರತಿಕಾರಕೃತ್ರಿಮಂ
ಕೃತಂ ಸ್ವಯಂ ಸಾಧ್ವಿತಿ ವಿಶ್ವಕರ್ಮಣಾ ।
ದಿವಂ ಗತಂ ವಾಯುಪಥೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ
ವ್ಯರಾಜತಾದಿತ್ಯಪಥಸ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮವತ್ ॥ ೨ ॥

ನ ತತ್ರ ಕಿಂಚಿನ್ನ ಕೃತಂ ಪ್ರಯತ್ನತೋ
ನ ತತ್ರ ಕಿಂಚಿನ್ನ ಮಹಾರ್ಘರತ್ನವತ್ ।
ನ ತೇ ವಿಶೇಷಾ ನಿಯತಾಃ ಸುರೇಷ್ವಪಿ
ನ ತತ್ರ ಕಿಂಚಿನ್ನ ಮಹಾವಿಶೇಷವತ್ ॥ ೩ ॥

ಸಃ ಹನೂಮಾನ್ । ತಸ್ಯ ಭವನಸ್ಯ ಮಧ್ಯೇ ಪುಷ್ಪಕವಿಮಾನ ಮಧ್ಯೇ ಮಣಿರತ್ನ ಚಿತ್ರಿತಂ ಮಣಿಶ್ರೇಷ್ಠೈಶ್ಚಿತ್ರಿತಮ್ । ಪ್ರತಪ್ತಜಾಂಬೂನದಜಾಲೇನ ಸಮೂಹೇನ ಕೃತ್ರಿಮಂ ಕೃತ್ವಾ ನಿರ್ವರ್ತಿತಂ, ನಿಷ್ಪನ್ನಮಿತಿ ಯಾವತ್ । ಮಬಂತೋಽಯಂ ಶಬ್ದಃ ॥ ೧ ॥ ತತ್ ಪುಷ್ಪಕಂ । ಅಪ್ರಮೇಯಾಪ್ರತಿಕಾರಕೃತ್ರಿಮಂ ಇದಮಿತ್ಥಮಿತಿ ಪ್ರಮಾತುಮಶಕ್ಯಮ್ । ಅಪ್ರತಿಕಾರಕೃತ್ರಿಮಂ ನ ವಿದ್ಯತೇ ಪ್ರತಿಕಾರಃ ಸದೃಶತಯಾ ಕರಣಂ ಯಸ್ಯ ತದ್ರೂಪಂ ನಿಷ್ಪನ್ನಮ್ । ಇದಂ ಸಾಧ್ವಿತಿ ಸಮ್ಯಗ್ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಕೃತಮಿತಿ ವಿಶ್ವಕರ್ಮಣಾ ಸ್ವಯಂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃತಮ್ । ದಿವಂ ಗತಂ ಆಕಾಶಗತಂ । ವಾಯುಪಥೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ ಸತ್ ವ್ಯರಾಜತ । ಆದಿತ್ಯಪಥಸ್ಯ ಸೂರ್ಯಮಾರ್ಗಸ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮವತ್ ಚಿಹ್ನವದಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೨ ॥ ತತ್ರ ಪುಷ್ಪಕೇ ಕಿಂಚಿದಪಿ ಪ್ರಯತ್ನತೋ ವಿಶ್ವಕರ್ಮಪ್ರಯತ್ನತಃ ನ ಕೃತಮಿತಿ ನ । ಕಿಂತು ಕೃತಮೇವ । ಏವಂ ಸರ್ವತ್ರಾಪಿ । ವಿಶೇಷಾಃ ರಚನವಿಶೇಷಾಃ । ನಿಯತಾಃ ನಿಯಮೇನ ಸ್ಥಿತಾಃ । ಅತ್ರ ತು ಸಂತ್ಯೇವೇತ್ಯಾಹ ನ ತತ್ರೇತಿ ॥ ೩ ॥

ತಪಃಸಮಾಧಾನಪರಾಕ್ರಮಾರ್ಜಿತಂ
ಮನಃಸಮಾಧಾನವಿಚಾರಚಾರಿಣಮ್ ।
ಅನೇಕಸಂಸ್ಥಾನವಿಶೇಷನಿರ್ಮಿತಂ
ತತಸ್ತತಸ್ತುತ್ಯವಿಶೇಷದರ್ಶನಮ್ ॥ ೪ ॥

ಮನಃ ಸಮಾಧಾಯ ತು ಶೀಘ್ರಗಾಮಿನಂ
ದುರಾಸದಂ ಮಾರುತತುಲ್ಯಗಾಮಿನಮ್ ।
ಮಹಾತ್ಮನಾಂ ಪುಣ್ಯಕೃತಾಂ ಮಹರ್ದ್ಧಿನಾಂ
ಯಶಸ್ವಿನಾಮಗ್ರ್ಯಮುದಾಮಿವಾಲಯಮ್ ॥ ೫ ॥

ವಿಶೇಷಮಾಲಂಬ್ಯ ವಿಶೇಷಸಂಸ್ಥಿತಂ
ವಿಚಿತ್ರಕೂಟಂ ಬಹುಕೂಟಮಂಡಿತಮ್ ।
ಮನೋಽಭಿರಾಮಂ ಶರದಿಂದುನಿರ್ಮಲಂ
ವಿಚಿತ್ರಕೂಟಂ ಶಿಖರಂ ಗಿರೇರ್ಯಥಾ ॥ ೬ ॥

ತಪಃ ಕೃಚ್ಛ್ರಾದಿರೂಪಮ್ । ಸಮಾಧಾನಂ ದೇವತಾಯಾಂ ಚಿತ್ತಪ್ರಣಿಧಾನಮ್ । ಪರಾಕ್ರಮಃ ಶೌರ್ಯಂ, ಕುಬೇರ ವಿಜಯೇನ ಪ್ರಾಪ್ತತ್ವಾತ್ । ಮನಃಸಮಾಧಾನ ವಿಚಾರ ಚಾರಿಣಂ ಅಂತರುಪವಿಷ್ಟಾನಾಂ ಮನಃಸಮಾಧಾನಂ ಯಥಾ ಭವತಿ ತಥಾ ವಿಚಾರವತ್ ಪಕ್ಷಿಸಂಚಾರವತ್ ಚರತೀತಿ ತಥಾ ತಮ್ । ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಥಾನ ವಿಶೇಷ ನಿರ್ಮಿತಮ್ । ಅನೇಕೇ ಸಂಸ್ಥಾನವಿಶೇಷಾಃ ಆಕಾರವಿಶೇಷಾಃ ನಿರ್ಮಿತಾಃ ಯಸ್ಮಿನ್ । ತತಸ್ತತಃ ತತ್ರ ತತ್ರ । ಸ್ತುತ್ಯವಿಶೇಷಾಣಾಂ ದರ್ಶನಂ ಯಸ್ಮಿನ್ ತಮ್ ॥ ೪ ॥ ಮನಃ ಸ್ವಾಮಿನೋ ಮನಃ । ಸಮಾಧಾಯ ಸಮನುರುಧ್ಯ । ದುರಾಸದಮಿತರೈಃ । ಋದ್ಧಿರ್ವೃದ್ಧಿಃ । ಮಹತ್ ಋದ್ಧಿರೇಷಾಮಸ್ತೀತಿ ಮಹರ್ದ್ಧಿನಃ ತೇಷಾಮ್ । ಅಗ್ರ್ಯಮುದಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಾನಂದಾನಾಮಾಲಯಮಿವ ॥ ೫ ॥ ವಿಶೇಷಂ ಸ್ವನಿರ್ಮಿತ ಪುಣ್ಯವಿಶೇಷಮ್ । ಆಲಂಬ್ಯ ಆಶ್ರಿತ್ಯ । ವಿಶೇಷಾಕಾರೇಣ ಸಂಸ್ಥಿತಂ । ವಿಚಿತ್ರಾಣಾಂ ಪದಾರ್ಥಾನಾಂ ಕೂಟಃ ಸಮೂಹೋ ಯಸ್ಮಿನ್ । ಬಹುಕೂಟಮಂಡಿತಂ ಬಹುಶಾಲೋಪೇತಮ್ । "ಕೂಟೋ ರಾಶೌ" "ವಾಸಃ ಕೂಟೋ ದ್ವಯೋಃ ಶಾಲ" ಇತಿ ವಿಶ್ವಾಮರೌ । ಗಿರೇಃ ಶಿಖರಂ ಪ್ರಧಾನ ಶಿಖರಂ ಚಿತ್ರಕೂಟಮ್ । ನಾನಾವಿಧಾವಾಂತರ ಶಿಖರಸಹಿತಮ್ । 'ಕೂಟೋಽಸ್ತ್ರೀ ಶಿಖರ'ಮಿತ್ಯಮರಃ ॥ ೬ ॥

ವಹಂತಿ ಯಂ ಕುಂಡಲಶೋಭಿತಾನನಾ
ಮಹಾಶನಾ ವ್ಯೋಮಚರಾ ನಿಶಾಚರಾಃ ।
ವಿವೃತ್ತವಿಧ್ವಸ್ತವಿಶಾಲಲೋಚನಾ
ಮಹಾಜವಾ ಭೂತಗಣಾಃ ಸಹಸ್ರಶಃ ॥ ೭ ॥

ವಸಂತಪುಷ್ಪೋತ್ಕರಚಾರುದರ್ಶನಂ
ವಸಂತಮಾಸಾದಪಿ ಕಾಂತದರ್ಶನಮ್ ।
ಸ ಪುಷ್ಪಕಂ ತತ್ರ ವಿಮಾನಮುತ್ತಮಂ
ದದರ್ಶ ತದ್ವಾನರವೀರಸತ್ತಮಃ ॥ ೮ ॥

ಯಂ ಪುಷ್ಪಕಮ್ । ಮಹದಶನಂ ಯೇಷಾಂ ತೇ ತಥಾ । ವ್ಯೋಮಚರಾಃ ಭೂಮಾವಿವ ಆಕಾಶಸಂಚಾರಿಣಃ । ವಿರುದ್ಧಂ ಸ್ವಾಮಿವಿರುದ್ಧಂ ವೃತ್ತಂ ಚರಿತ್ರಂ ಧ್ವಸ್ತಂ ಯೇಷಾಂ ತೇ ತಥಾ । ತೇ ಚ ತೇ ವಿಶಾಲಲೋಚನಾಶ್ಚೇತಿ ತಥಾ ॥ ೭ ॥ ಪುಷ್ಪೋತ್ಕರೈಃ ಕುಸುಮೋತ್ಕರೈಃ ಚಾರುದರ್ಶನಮ್ ॥ ೮ ॥

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ಅಷ್ಟಮಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ತಸ್ಯಾಲಯವರಿಷ್ಠಸ್ಯ ಮಧ್ಯೇ ವಿಪುಲಮಾಯತಮ್ ।
ದದರ್ಶ ಭವನಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಹನೂಮಾನ್ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ॥ ೧ ॥

ಅರ್ಧಯೋಜನವಿಸ್ತೀರ್ಣಮಾಯತಂ ಯೋಜನಂ ಮಹತ್ ।
ಭವನಂ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಸ್ಯ ಬಹುಪ್ರಾಸಾದಸಂಕುಲಮ್ ॥ ೨ ॥

ಮಾರ್ಗಮಾಣಸ್ತು ವೈದೇಹೀಂ ಸೀತಾಮಾಯತಲೋಚನಾಮ್ ।
ಸರ್ವತಃ ಪರಿಚಕ್ರಾಮ ಹನುಮಾನರಿಸೂದನಃ ॥ ೩ ॥

ಉತ್ತಮಂ ರಾಕ್ಷಸಾವಾಸಂ ಹನುಮಾನವಲೋಕಯನ್ ।
ಆಸಸಾದಾಥ ಲಕ್ಷ್ಮೀವಾನ್ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರನಿವೇಶನಮ್ ॥ ೪ ॥

ಚತುರ್ವಿಷಾಣೈರ್ದ್ವಿರದೈಸ್ತ್ರಿವಿಷಾಣೈಸ್ತಥೈವ ಚ ।
ಪರಿಕ್ಷಿಪ್ತಮಸಂಬಾಧಂ ರಕ್ಷ್ಯಮಾಣಮುದಾಯುಧೈಃ ॥ ೫ ॥

ರಾಕ್ಷಸೀಭಿಶ್ಚ ಪತ್ನೀಭೀ ರಾವಣಸ್ಯ ನಿವೇಶನಮ್ ।
ಆಹೃತಾಭಿಶ್ಚ ವಿಕ್ರಮ್ಯ ರಾಜಕನ್ಯಾಭಿರಾವೃತಮ್ ॥ ೬ ॥

ತನ್ನಕ್ರಮಕರಾಕೀರ್ಣಂ ತಿಮಿಂಗಿಲಝಷಾಕುಲಮ್ ।
ವಾಯುವೇಗಸಮಾಧೂತಂ ಪನ್ನಗೈರಿವ ಸಾಗರಮ್ ॥ ೭ ॥

ಹನೂಮಾನ್ ತಸ್ಯ ಪುಷ್ಪಕಸ್ಯ ಮಧ್ಯೇ ಆಸ್ಥಿತಂ ಭವನಂ ದದರ್ಶ ॥ ೧ ॥ ಆಯತಂ ದೀರ್ಘಮ್ ॥ ೨ ॥ ಸರ್ವತಃ ಪುಷ್ಪಕಾದವರುದ್ಧ ಸರ್ವಸ್ಥಲೇಷು ॥ ೩ ॥ ದ್ವಿರದೈಃ ಗಜೈಃ । ಪರಿಕ್ಷಿಪ್ತಂ ಯುಕ್ತಮ್ । ಉದಾಯುಧೈಃ ಉದ್ಧೃತಾಯುಧೈಃ ॥ ೫ ॥ ಪತ್ನೀಭಿಃ ಪಾಣಿಗೃಹೀತ್ರೀಭಿಃ ಆವೃತಮ್ ॥ ೬ ॥ ತದ್ಭವನಮ್ । ನಕ್ರಃ ಕುಂಭೀರಸಂಜ್ಞಿತಃ ಜಲಜಂತುವಿಶೇಷಃ 'ನಕ್ರಃ ಕುಂಭೀರಕ' ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ । ಮಕರೋ ಜಲಗ್ರಹಃ ತಿಮಿಂಗಿಲೋ ಬೃಹನ್ಮೀನವಿಶೇಷಃ । 'ಗಿಲೇ ಗಿಲಸ್ಯೇ'ತಿ ಮುಮ್ । ಝಷಾಃ ಮೀನಾಃ । ತೈರಾಕುಲಮ್ । ಏತಾದೃಶ ಸಾಗರಮಿವ ವಿದ್ಯಮಾನಂ ಭವನಂ ದದರ್ಶ ॥ ೭ ॥

ಯಾ ಹಿ ವೈಶ್ರವಣೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀರ್ಯಾ ಚೇಂದ್ರೇ ಹರಿವಾಹನೇ ।
ಸಾ ರಾವಣಗೃಹೇ ಸರ್ವಾ ನಿತ್ಯಮೇವಾನಪಾಯಿನೀ ॥ ೮ ॥

ಯಾ ಚ ರಾಜ್ಞಃ ಕುಬೇರಸ್ಯ ಯಮಸ್ಯ ವರುಣಸ್ಯ ಚ ।
ತಾದೃಶೀ ತದ್ವಿಶಿಷ್ಟಾ ವಾ ಋದ್ಧೀ ರಕ್ಷೋಗೃಹೇಷ್ವಿಹ ॥ ೯ ॥

ತಸ್ಯ ಹರ್ಮ್ಯಸ್ಯ ಮಧ್ಯಸ್ಥಂ ವೇಶ್ಮ ಚಾನ್ಯತ್ ಸುನಿರ್ಮಿತಮ್ ।
ಬಹುನಿರ್ಯೂಹಸಂಕೀರ್ಣಂ ದದರ್ಶ ಪವನಾತ್ಮಜಃ ॥ ೧೦ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಣೋಽರ್ಥೇ ಕೃತಂ ದಿವ್ಯಂ ದಿವಿ ಯದ್ವಿಶ್ವಕರ್ಮಣಾ ।
ವಿಮಾನಂ ಪುಷ್ಪಕಂ ನಾಮ ಸರ್ವರತ್ನವಿಭೂಷಿತಮ್ ॥ ೧೧ ॥

ಪರೇಣ ತಪಸಾ ಲೇಭೇ ಯತ್ ಕುಬೇರಃ ಪಿತಾಮಹಾತ್ ।
ಕುಬೇರಮೋಜಸಾ ಜಿತ್ವಾ ಲೇಭೇ ತದ್ರಾಕ್ಷಸೇಶ್ವರಃ ॥ ೧೨ ॥

ಈಹಾಮೃಗಸಮಾಯುಕ್ತೈಃ ಕಾರ್ತಸ್ವರಹಿರಣ್ಮಯೈಃ ।
ಸುಕೃತೈರಾಚಿತಂ ಸ್ತಂಭೈಃ ಪ್ರದೀಪ್ತಮಿವ ಚ ಶ್ರಿಯಾ ॥ ೧೩ ॥

ಮೇರುಮಂದರಸಂಕಾಶೈರಾಲಿಖದ್ಭಿರಿವಾಂಬರಮ್ ।
ಕೂಟಾಗಾರೈಃ ಶುಭಾಕಾರೈಃ ಸರ್ವತಃ ಸಮಲಂಕೃತಮ್ ॥ ೧೪ ॥

ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಸಂಪತ್ । ಹರಿವಾಹನೇ । 'ತ್ವಕ್‌ಕೇಶವಾಲರೋಮಾಣಿ ಸುವರ್ಣಾಭಾನಿ ಯಸ್ಯ ತು । ಹರಿಃ ಸುವರ್ಣತೋಽಶ್ವಸ್ತು ಪೀತಕೌಶೇಯಸಪ್ರಭಃ' ಇತಿ ಶಾಲಿಹೋತ್ರೋಕ್ತ ಲಕ್ಷಣೋಪೇತೋ ಯೋಽಶ್ವಃ ಸ ಹರಿರಿತ್ಯುಚ್ಯತೇ । ಸ ವಾಹನಂ ಯಸ್ಯ ತಸ್ಮಿನ್ । ಯದ್ವಾ, ಹರಿವಾಹನೇ ಸೂರ್ಯೇ ವಾ । 'ಹರಿವಾಹನ ಇತ್ಯುಕ್ತಂ ಶಚೀಪತಿವಿವಸ್ವತೋಃ' ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ । ಅನಪಾಯಿನೀ ಅವಿಶ್ಲೇಷಾ ॥ ೮ ॥ ಋದ್ಧೀರಕ್ಷ ಇತ್ಯತ್ರ 'ಢ್ರಲೋಪೇ ಪೂರ್ವಸ್ಯ ದೀರ್ಘೋಽಣಃ' ಇತಿ ದೀರ್ಘಃ । ೯ ॥ ಹರ್ಮ್ಯಸ್ಯ ಪ್ರಕೋಷ್ಠಸ್ಯ । ವೇಶ್ಮ ಪುಷ್ಪಕಾಖ್ಯಮ್ । ದದರ್ಶ, ಪುನರಪೀತಿ ಶೇಷಃ । ನಿರ್ಯೂಹೈಃ ದ್ವಾರೈಃ ಸಂಕೀರ್ಣಮ್ ॥ ೧೦ ॥ ವಿಧಿವತ್ ಯಥಾಶಿಲ್ಪಶಾಸ್ತ್ರಮ್ ॥ ೧೧ ॥ ಈಹಾಮೃಗೈಃ ಚಿತ್ರೈಃ । ಈಹಾಮೃಗಃ ಪ್ರಭೇದೇ ರೂಪಕಸ್ಯ ಚ [illegible] ವಿಶ್ವಃ । ಕಾರ್ತಸ್ವರಹಿರಣ್ಮಯೈಃ ರಜತಸ್ವರ್ಣಮಯೈಃ । ರಾಜಿತಾಶ್ಚ ತೇ ಸ್ತಂಭಾಶ್ಚ ತೈಃ । ಶ್ರಿಯಾ ಕಾಂತ್ಯಾ ॥ ೧೩ ॥ ಕೂಟಾಗಾರೈಃ ಅಜ್ಞಾತ ದ್ವಾರಕಾಲ್ಪಗೃಹೈಃ ॥ ೧೪ ॥

ಜ್ವಲನಾರ್ಕಪ್ರತೀಕಾಶಂ ಸುಕೃತಂ ವಿಶ್ವಕರ್ಮಣಾ ।
ಹೇಮಸೋಪಾನಸಂಯುಕ್ತಂ ಚಾರುಪ್ರವರವೇದಿಕಮ್ ॥ ೧೫ ॥

ಜಾಲವಾತಾಯನೈರ್ಯುಕ್ತಂ ಕಾಂಚನೈಃ ಸ್ಫಾಟಿಕೈರಪಿ ।
ಇಂದ್ರನೀಲಮಹಾನೀಲಮಣಿಪ್ರವರವೇದಿಕಮ್ ॥ ೧೬ ॥

ವಿದ್ರುಮೇಣ ವಿಚಿತ್ರೇಣ ಮಣಿಭಿಶ್ಚ ಮಹಾಧನೈಃ ।
ನಿಸ್ತುಲಾಭಿಶ್ಚ ಮುಕ್ತಾಭಿಸ್ತಲೇನಾಭಿವಿರಾಜಿತಮ್ ॥ ೧೭ ॥

ಚಂದನೇನ ಚ ರಕ್ತೇನ ತಪನೀಯನಿಭೇನ ಚ ।
ಸುಪುಣ್ಯಗಂಧಿನಾ ಯುಕ್ತಮಾದಿತ್ಯತರುಣೋಪಮಮ್ ॥ ೧೮ ॥

ವಿಮಾನಂ ಪುಷ್ಪಕಂ ದಿವ್ಯಮಾರುರೋಹ ಮಹಾಕಪಿಃ ।
ತತ್ರಸ್ಥಃ ಸರ್ವತೋ ಗಂಧಂ ಪಾನಭಕ್ಷ್ಯಾನ್ನಸಂಭವಮ್ ॥ ೧೯ ॥

ದಿವ್ಯಂ ಸಂಮೂರ್ಛಿತಂ ಜಿಘ್ರನ್ ರೂಪವಂತಮಿವಾನಿಲಮ್ ।
ಸಗಂಧಸ್ತಂ ಮಹಾಸತ್ತ್ವಂ ಬಂಧುರ್ಬಂಧುಮಿವೋತ್ತಮಮ್ ॥ ೨೦ ॥

ಇತ ಏಹೀತ್ಯುವಾಚೇವ ತತ್ರ ಯತ್ರ ಸ ರಾವಣಃ ।
ತತಸ್ತಾಂ ಪ್ರಸ್ಥಿತಃ ಶಾಲಾಂ ದದರ್ಶ ಮಹತೀಂ ಶುಭಾಮ್ ॥ ೨೧ ॥

ಜಾಲವಾತಾಯನೈಃ ಪುಷ್ಪಕೋರಕಸಹಿತಗವಾಕ್ಷೈಃ । ಸುಗಂಧಜ್ಞಾನಾರ್ಥಂ ತೇಷಾಂ ತತ್ರ ಬದ್ಧತ್ವಾತ್ । 'ಜಾಲಂ ಕೋರಕೇ ದಂಭಿವೃಕ್ಷಯೋಃ' ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ । ಇಂದ್ರನೀಲೈಃ, ಮಹಾಂತಶ್ಚ ತೇ ಅನೀಲಾ ನೀಲವಿರುದ್ಧಾ ವಜ್ರಮಣಯಃ ತದ್ರೂಪೈಃ ಮಣಿಪ್ರವರೈಃ ರಚಿತಾ ವೇದಿಕಾ ಯಸ್ಮಿನ್ ತತ್ ॥ ೧೬ ॥ ನಿಸ್ತುಲಾಭಿಃ ಅಸದೃಶೀಭಿಃ । ತಲೇನ ರತ್ನಖಚಿತಭೂಪ್ರದೇಶೇನಾಭಿವಿರಾಜಿತಮ್ ॥ ೧೭ ॥ ತಪನೀಯ ನಿಭೇನ ಪೀತೇನ ಚ। ಸುಪುಷ್ಪಾಣಾಂ ಗಂಧ ಇವ ಗಂಧೋ ಯಸ್ಯ ತೇನ । ಆದಿತ್ಯ ತರುಣೋಪಮಂ, ತರುಣಾದಿತ್ಯಸದೃಶಮ್ ॥ ೧೮ ॥ ಸರ್ವತಃ ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತಮ್ । ಪಾನ ಭಕ್ಷ್ಯಾನ್ನಸಂಭವಂ । ಪಾನಂ ಪೇಯದ್ರವ್ಯಮ್ ॥ ೧೯ ॥ ಗಂಧಾಕಾರಂ ಅನಿಲಂ ಜಿಘ್ರನ್ ತತ್ರಸ್ಥೋಽಭೂತ್ ॥ ೨೦ ॥ ಯತ್ರ ರಾವಣಃ ತತ್ರ ಪ್ರದೇಶೇ ಇತಃ ಏತತ್ಪ್ರದೇಶಂ ಪ್ರತಿ ಏಹಿ ಆಗಚ್ಛೇತಿ ಗಂಧಃ ಆವಾಚೇವಾಭೂತ್ । ತತಃ ಅನಂತರಮ್ । ತಾಂ ಶಾಲಾಂ ಪ್ರತಿ ಪ್ರಸ್ಥಿತೋಽಭೂತ್ ॥ ೨೧ ॥

ರಾವಣಸ್ಯ ಮನಃಕಾಂತಾಂ ಕಾಂತಾಮಿವ ವರಸ್ತ್ರಿಯಮ್ ।
ಮಣಿಸೋಪಾನವಿಕೃತಾಂ ಹೇಮಜಾಲವಿರಾಜಿತಾಮ್ ॥ ೨೨ ॥

ಸ್ಫಾಟಿಕೈರಾವೃತತಲಾಂ ದಂತಾಂತರಿತರೂಪಿಕಾಮ್ ।
ಮುಕ್ತಾಭಿಶ್ಚ ಪ್ರವಾಲೈಶ್ಚ ರೂಪ್ಯಚಾಮೀಕರೈರಪಿ ॥ ೨೩ ॥

ವಿಭೂಷಿತಾಂ ಮಣಿಸ್ತಂಭೈಃ ಸುಬಹುಸ್ತಂಭಭೂಷಿತಾಮ್ ।
ಸಮೈರ್ಋಜುಭಿರತ್ಯುಚ್ಚೈಃ ಸಮಂತಾತ್ ಸುವಿಭೂಷಿತೈಃ ॥ ೨೪ ॥

ಸ್ತಂಭೈಃ ಪಕ್ಷೈರಿವಾತ್ಯುಚ್ಚೈರ್ದಿವಂ ಸಂಪ್ರಸ್ಥಿತಾಮಿವ ।
ಮಹತ್ಯಾ ಕುಥಯಾಸ್ತೀರ್ಣಾಂ ಪೃಥಿವೀಲಕ್ಷಣಾಂಕಯಾ ॥ ೨೫ ॥

ಪೃಥಿವೀಮಿವ ವಿಸ್ತೀರ್ಣಾಂ ಸರಾಷ್ಟ್ರಗೃಹಶಾಲಿನೀಮ್ ।
ನಾದಿತಾಂ ಮತ್ತವಿಹಗೈರ್ದಿವ್ಯಗಂಧಾಧಿವಾಸಿತಾಮ್ ॥ ೨೬ ॥

ಪರಾರ್ಧ್ಯಾಸ್ತರಣೋಪೇತಾಂ ರಕ್ಷೋಽಧಿಪನಿಷೇವಿತಾಮ್ ।
ಧೂಮ್ರಾಮಗುರುಧೂಪೇನ ವಿಮಲಾಂ ಹಂಸಪಾಂಡರಾಮ್ ॥ ೨೭ ॥

ತಾಮಿತ್ಯುಕ್ತಮೇವ ವಿಶದಯತಿ ರಾವಣಸ್ಯೇತಿ । ಕಾಂತಾಂ ರಮಣೀಯಾಮ್ । ವರಸ್ತ್ರಿಯಂ ಸತ್ಕುಲಪ್ರಸೂತಾಮ್ ॥ ೨೨ ॥ ದಂತೈಃ ಇಭದಂತೈಃ ಅಂತರಿತಂ ರೂಪಂ ಯಸ್ಯಾಃ । ಬಹುವ್ರೀಹೌ ಕಃ ॥ ೨೩ ॥ ಬಹೂನಾಂ ಶತ್ರೂಣಾಂ ಸ್ತಂಭಃ ಜಡೀಭಾವಃ, ತೇನ ವಿಭೂಷಿತಾಮ್ । ಯದಾಶಯಾ ಪ್ರವೃತ್ತಾಃ ಶತ್ರವೋ ಜಡೀಭವಂತೀತ್ಯರ್ಥಃ । 'ಸ್ತಂಭೌ ಸ್ಥೂಣಾಜಡೀಭಾವಾ'ವಿತ್ಯಮರಃ । ಸಮೈಃ ಸಮಪರಿಮಾಣೈಃ । ಋಜುಭಿಃ ಅವಕ್ರೈಃ ಸುವಿಭೂಷಿತೈಃ ಚಿತ್ರಾದಿನಾ ಅಲಂಕೃತೈಃ ॥ ೨೪ ॥ ಪಕ್ಷೈರಿವ ವಿದ್ಯಮಾನೈಃ ಸ್ತಂಭೈಃ । ದಿವಂ ಸ್ವರ್ಗಂ ಸಂಪ್ರಸ್ಥಿತಾಮಿವ ವಿದ್ಯಮಾನಾಮ್ । ಕುಥಯಾ ಕಂಥಾವನ್ನಾನಾವರ್ಣೋಪೇತೇನ ರತ್ನಕಂಬಲೇನ । ಪೃಥಿವೀಲಕ್ಷಣಾಂಕಯಾ ಪೃಥಿವ್ಯಾಃ ಯಾನಿ ಲಕ್ಷಣಾನಿ ಪರ್ವತವೃಕ್ಷಾದೀನಿ ತದ್ರೂಪಚಿಹ್ನೋಪೇತಯಾ ॥ ೨೫ ॥ ರಾಷ್ಟ್ರೈಃ ದೇಶೈಃ ಸಹ ವರ್ತಂತ ಇತಿ ಸರಾಷ್ಟ್ರಾಣಿ, ತಾನಿ ಗೃಹಾಣಿ ತೈಶ್ಚಿತ್ರೈಃ ಶಾಲತೇ ಶೋಭತೇ ಇತಿ ತಥಾ ತಾಮ್ ॥ ೨೬ ॥ ಧೂಮ್ರಾಂ ಧೂಮ್ರವರ್ಣೋಪೇತಾಮ್ ॥ ೨೭ ॥

ಚಿತ್ರಾಂ ಪುಷ್ಪೋಪಹಾರೇಣ ಕಲ್ಮಾಷೀಮಿವ ಸುಪ್ರಭಾಮ್ ॥ ೨೮ ॥
ಮನಸಂಹ್ಲಾದಜನನೀಂ ವರ್ಣಸ್ಯಾಪಿ ಪ್ರಸಾದಿನೀಮ್ ।
ತಾಂ ಶೋಕನಾಶಿನೀಂ ದಿವ್ಯಾಂ ಶ್ರಿಯಃ ಸಂಜನನೀಮಿವ ॥ ೨೯ ॥

ಇಂದ್ರಿಯಾಣೀಂದ್ರಿಯಾರ್ಥೈಸ್ತು ಪಂಚ ಪಂಚಭಿರುತ್ತಮೈಃ ।
ತರ್ಪಯಾಮಾಸ ಮಾತೇವ ತದಾ ರಾವಣಪಾಲಿತಾ ॥ ೩೦ ॥

ಸ್ವರ್ಗೋಽಯಂ ದೇವಲೋಕೋಽಯಮಿಂದ್ರಸ್ಯೇಯಂ ಪುರೀ ಭವೇತ್ ।
ಸಿದ್ಧಿರ್ವೇಯಂ ಪರಾ ಹಿ ಸ್ಯಾದಿತ್ಯಮನ್ಯತ ಮಾರುತಿಃ ॥ ೩೧ ॥

ಪ್ರಧ್ಯಾಯತ ಇವಾಪಶ್ಯತ್ ಪ್ರದೀಪಾಂಸ್ತತ್ರ ಕಾಂಚನಾನ್ ।
ಧೂರ್ತಾನಿವ ಮಹಾಧೂರ್ತೈರ್ದೇವನೇನ ಪರಾಜಿತಾನ್ ॥ ೩೨ ॥

ದೀಪಾನಾಂ ಚ ಪ್ರಕಾಶೇನ ತೇಜಸಾ ರಾವಣಸ್ಯ ಚ ।
ಅರ್ಚಿರ್ಭಿರ್ಭೂಷಣಾನಾಂ ಚ ಪ್ರದೀಪ್ತೇತ್ಯಭ್ಯಮನ್ಯತ ॥ ೩೩ ॥

ಚಿತ್ರಾಂ ಬಹುರೂಪೋಪೇತಾಮ್ । ಪುಷ್ಪೋಪಹಾರೇಣ ನಾನಾವರ್ಣಪುಷ್ಪಸಮಾಹಾರೇಣ । ಕಲ್ಮಾಷೀಂ ಶಬಲಾಮ್ । 'ಚಿತ್ರಂ ಕಿರ್ಮೀರ ಕಲ್ಮಾಷ ಶಬಲೈತಾಶ್ಚ ಕರ್ಬುರೇ' ಇತ್ಯಮರಃ । ಗಾಮಿತ್ಯಾದಿಯೋಗ್ಯವಿಶೇಷ್ಯಾಧ್ಯಾಹಾರಃ । ವರ್ಣಸ್ಯಾಪಿ ಪ್ರಸಾಧಿನೀಂ ತಚ್ಛಾಲಾಪ್ರವಿಷ್ಟ ಸಂಬಂಧಿ ಶುಕ್ಲಾದಿರೂಪಸ್ಯಾಪಿ ಪ್ರಸಾಧಿನೀಂ ಉತ್ಕರ್ಷಸಂಪಾದಿಕಾಮ್ । ಯಶಃಸಂಪಾದಿಕಾಂ ವಾ । 'ವರ್ಣೋ ಯಶಸಿ ಶುಕ್ಲಾದಾತಿಪಿ' ವಿಶ್ವಃ ॥ ೨೮ ॥ ೨೯ ॥ ಏವಂರೂಪಾ ಶಾಲಾ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಶ್ರೋತ್ರಾದೀನಿ ಪಂಚಭಿರಿಂದ್ರಿಯಾರ್ಥೈಃ ಶಬ್ದಾದಿಭಿರಿಂದ್ರಿಯವಿಷಯೈಃ. ಮಾತಾ ಪುತ್ರಂ ಯಥಾ ತರ್ಪಯತಿ ಏವಂ. ಹನೂಮತ ಇತಿ ಶೇಷಃ, ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ತರ್ಪಯಾಮಾಸ ॥ ೩೦ ॥ ಸ್ವರ್ಗೋಽಯಂ ಕಿಮಿತ್ಯಾದ್ಯುತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾ । ಸ್ವರ್ಗಃ ಕರ್ಮಭೂಮಿವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ತತ್ರದ್ಭೋಗಸ್ಥಾನಮ್ । ದೇವಲೋಕಃ ಲೋಕಪಾಲಕ ದೇವಾದೀನಾಂ ಲೋಕಃ । ಇಂದ್ರಸ್ಯ ಪುರೀ ಅಮರಾವತೀ । ಗಾಂಧರ್ವೀ ಪುರೀ ವಾ ಸಿದ್ಧಿಃ ಅಣಿಮಾದ್ಯಷ್ಟಸಿದ್ಧಿರಿತಿ ವಾ ॥ ೩೧ ॥ ಕಾಂಚನಾನ್ ಸ್ವರ್ಣಸ್ತಂಭೋಪೇತಾನ್ ಪ್ರದೀಪಾನ್ । ಧ್ಯಾಯತ ಇವ ಧ್ಯಾನಪರಾ ಯಥಾ ನಿಶ್ಚಲಾಸ್ತಥಾಭೂತಾನ್ । ಧೂರ್ತಾನ್ ದ್ಯೂತದೇವನೇ ಕುಶಲಾನ್ ಮಹಾಧೂರ್ತೈಸ್ತತೋಽಪಿ ಪ್ರಬಲೈಃ । ದೇವನೇನ ಅಕ್ಷಕ್ರೀಡಯಾ ॥ ೩೨ ॥ ಭೂಷಣಾನಾಂ ರತ್ನಖಚಿತನೂಪುರಾದ್ಯಾಭರಣಾನಾಮ್ ಅರ್ಚಿಭಿಶ್ಚ । ಶಾಲಾ ಪ್ರದೀಪ್ತಾಽಗ್ನಿನಾ ದಹ್ಯಮಾನೇತ್ಯಮನ್ಯತ । ಪ್ರಕಾಶಬಾಹುಲ್ಯಾದೇವಮುಕ್ತಿಃ ॥ ೩೩ ॥

ತತೋಽಪಶ್ಯತ್ ಕುಥಾಸೀನಂ ನಾನಾವರ್ಣಾಂಬರಸ್ರಜಮ್ ।
ಸಹಸ್ರಂ ವರನಾರೀಣಾಂ ನಾನಾವೇಷವಿಭೂಷಿತಮ್ ॥ ೩೪ ॥

ಪರಿವೃತ್ತೇಽರ್ಧರಾತ್ರೇ ತು ಪಾನನಿದ್ರಾವಶಂಗತಮ್ ।
ಕ್ರೀಡಿತ್ವೋಪರತಂ ರಾತ್ರೌ ಪ್ರಸುಪ್ತಂ ಬಲವತ್ತದಾ ॥ ೩೫ ॥

ತತ್ ಪ್ರಸುಪ್ತಂ ವಿರುರುಚೇ ನಿಃಶಬ್ದಾಂತರಭೂಷಣಮ್ ।
ನಿಃಶಬ್ದಹಂಸಭ್ರಮರಂ ಯಥಾ ಪದ್ಮವನಂ ಮಹತ್ ॥ ೩೬ ॥

ತಾಸಾಂ ಸಂವೃತದಂತಾನಿ ಮೀಲಿತಾಕ್ಷಾಣಿ ಮಾರುತೇ ।
ಅಪಶ್ಯತ್ ಪದ್ಮಗಂಧೀನಿ ವದನಾನಿ ಸುಯೋಷಿತಾಮ್ ॥ ೩೭ ॥

ಪ್ರಬುದ್ಧಾನೀವ ಪದ್ಮಾನಿ ತಾಸಾಂ ಭೂತ್ವಾ ಕ್ಷಪಾಕ್ಷಯೇ
ಪುನಃ ಸಂವೃತಪತ್ರಾಣಿ ರಾತ್ರಾವಿವ ಬಭುಸ್ತದಾ ॥ ೩೮ ॥

ಕುಥಾಸೀನಂ ಚಿತ್ರಕಂಬಲಸ್ಥಿತಮ್ । ನಾನಾವರ್ಣಾಂಬರಸ್ರಜಂ । ಅಂಬರಾಣಿ ಚ ಸ್ರಜಶ್ಚ ಅಂಬರಸ್ರಜಃ । ತಾಸಾಂ ಸಮಾಹಾರಃ ಅಂಬರಸ್ರಜಮ್ । ನಾನಾವರ್ಣಂ ಅಂಬರಸ್ರಜಂ ಯಸ್ಯ ತತ್ । 'ಟಾಪಂ ಚಾಪಿ ಹಲಂತಾನಾ'ಮಿತ್ಯುಕ್ತದಿಶಾ ಟಾಬಂತೋ ವಾಯಂ ಸ್ರಜಾಶಬ್ದಃ । ತತೋ ಬಹುವ್ರೀಹಿಃ । ನಾನಾವೇಷೈರಲಂಕಾರೈ-ರ್ವಿಭೂಷಿತಮ್ ॥ ೩೪ ॥ ಅರ್ಧರಾತ್ರೇ ನಿಶೀಥೇ ಪರಿವೃತ್ತೇ ಪರಾವೃತ್ತೇ । ತೃತೀಯ ಪ್ರಹರಪ್ರಾರಂಭೇ ಸತೀತಿ ಯಾವತ್ । ನಿದ್ರಾವಶಂ ಗತಂ । ಕಿಂಚಿತ್ಕ್ರೀಡಿತ್ವಾ ಉಪರತಂ ಸತ್ ಬಲವತ್ಸುಷುಪ್ತಮಭೂತ್ ॥ ೩೫ ॥ ನಿರ್ಗತಃ ಶಬ್ದೋ ಯಸ್ಮಾತ್ತತ್ ತಾದೃಶಂ ಅಂತರಂ ಸ್ತ್ರೀಸಹಸ್ರಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶೋ ಯಸ್ಯ ತತ್ ಹಂಸಾಶ್ಚ ಭ್ರಮರಾಶ್ಚ ತೇ ತಥಾ । ನಿಃಶಬ್ದಾಃ ಹಂಸಭ್ರಮರಾಃ ಯಸ್ಯ ತತ್ ॥ ೩೬ ॥ ಸಂವೃತಾಃ ಆಚ್ಛಾದಿತಾಃ ದಂತಾ ಯೇಷಾಂ ತಾನಿ ಮೀಲಿತಾನಿ ನಿಮೀಲಿತಾನಿ ಅಕ್ಷೀಣಿ ಯೇಷಾಂ ತಾನಿ । ಬಹುವ್ರೀಹೌ ಷಚ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತೋಽಯಂ । ಪದ್ಮ-ಗಂಧೀನಿ 'ಉಪಮಾನಾಚ್ಚೇ'ತೀತ್ವಮ್ ॥ ೩೭ ॥ ಕ್ಷಪಾಕ್ಷಯೇ ದಿವಸೇ ಪ್ರಬುದ್ಧ-ಪದ್ಮಾನೀವ ಭೂತ್ವಾ ಪುನಃ ರಾತ್ರೌ ಸಂವೃತಪತ್ರಾಣಿ ಸಂಕುಚಿತದಲಾನೀವ ವದನಾನಿ ಬಭುಃ ॥ ೩೮ ॥

ಇಮಾನಿ ಮುಖಪದ್ಮಾನಿ ನಿಯತಂ ಮತ್ತಷಟ್ಪದಾಃ ।
ಅಂಬುಜಾನೀವ ಫುಲ್ಲಾನಿ ಪ್ರಾರ್ಥಯಂತಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ॥ ೩೯ ॥
ಇತಿ ಚಾಮನ್ಯತ ಶ್ರೀಮಾನುಪಪತ್ತ್ಯಾ ಮಹಾಕಪಿಃ ।
ಮೇನೇ ಹಿ ಗುಣತಸ್ತಾನಿ ಸಮಾನಿ ಸಲಿಲೋದ್ಭವೈಃ ॥ ೪೦ ॥
ಸಾ ತಸ್ಯ ಶುಶುಭೇ ಶಾಲಾ ತಾಭಿಃ ಸ್ತ್ರೀಭಿರ್ವಿರಾಜಿತಾ ।
ಶಾರದೀವ ಪ್ರಸನ್ನಾ ದ್ಯೌಸ್ತಾರಾಭಿರಭಿಶೋಭಿತಾ ॥ ೪೧ ॥
ಸ ಚ ತಾಭಿಃ ಪರಿವೃತಃ ಶುಶುಭೇ ರಾಕ್ಷಸಾಧಿಪಃ ।
ಯಥಾ ಹ್ಯುಡುಪತಿಃ ಶ್ರೀಮಾಂಸ್ತಾರಾಭಿರಭಿಸಂವೃತಃ ॥ ೪೨ ॥
ಯಾಶ್ಚ್ಯವಂತೇಽಂಬರಾತ್ತಾರಾಃ ಪುಣ್ಯಶೇಷಸಮಾವೃತಾಃ ।
ಇಮಾಸ್ತಾಃ ಸಂಗತಾಃ ಕೃತ್ಸ್ನಾ ಇತಿ ಮೇನೇ ಹರಿಸ್ತದಾ ॥ ೪೩ ॥
ತಾರಾಣಾಮಿವ ಸುವ್ಯಕ್ತಂ ಮಹತೀನಾಂ ಶುಭಾರ್ಚಿಷಾಮ್ ।
ಪ್ರಭಾವರ್ಣಪ್ರಸಾದಾಶ್ಚ ವಿರೇಜುಸ್ತತ್ರ ಯೋಷಿತಾಮ್ ॥ ೪೪ ॥
ವ್ಯಾವೃತ್ತಕುಚಪೀನಸ್ರಕ್ಪ್ರಕೀರ್ಣವರಭೂಷಣಾಃ ।
ಪಾನವ್ಯಾಯಾಮಕಾಲೇಷು ನಿದ್ರೋಪಹತಚೇತಸಃ ॥ ೪೫ ॥

ನಿಯತಂ ವ್ಯಕ್ತಂ, ನಿತ್ಯಮಿತಿ ವಾರ್ಥಃ । ಅಂಬುಜಾನೀವ । ಫುಲ್ಲಾನೀತ್ಯತ್ರ, ಕ್ಷಪಾಕ್ಷಯೇ ಇತ್ಯತ್ರಾಪ್ಯನ್ವೇತಿ । ಸೌರಭ್ಯಾತಿಶಯಾತ್ ಪುನಃ ಪುನಃ ಪ್ರಾರ್ಥಯಂತಿ । 'ಪ್ರಾರ್ಥಯಂತಿ ಶಯನೋತ್ಥಿತಂ ಪ್ರಿಯಾ' ಇತ್ಯಾದಿವತ್ ಹೇತುಮಣ್ಣಿಚ್ ॥ ೩೯ ॥ ಉಪಪತ್ತ್ಯಾ ಯುಕ್ತ್ಯಾ । ಇತ್ಯಮನ್ಯತ । ಗುಣತಃ ರಸವರ್ಣಾದಿಗುಣತಃ । ಸಲಿಲೋದ್ಭವೈಃ ಪದ್ಮಾದಿಭಿಃ ॥ ೪೦ ॥ ಪೂರ್ವಂ ವಿರಾಜಿತಾ ಸಾ ಶಾಲಾ ತಾಭಿಸ್ತ್ರೀಭಿರತ್ಯಂತಂ ಶುಶುಭೇ ॥ ೪೧ ॥ ಪುಣ್ಯಶೇಷೇಣ ಸ್ವರ್ಗಪ್ರಾಪಕಂ ಯತ್ ಪುಣ್ಯಂ ತಚ್ಛೇಷೇಣ ಸಮಾವೃತಾ ಯುಕ್ತಾ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । "ತತಃ ಶೇಷೇಣೇಮಂ ಲೋಕಮಾಯಾಂತಿ"ತಿ ಶ್ರುತೇಃ । ತಾಃ ರಾವಣ ಭಾರ್ಯಾಃ ಸಂಗತಾಃ ಮಿಲಿತಾಃ ॥ ೪೩ ॥ ಶುಭಾನಿ ಅರ್ಚೀಂಷಿ ಯಾಸಾಂ ತಾರಾಣಾಂ । ಪ್ರಭಾ ದೇಹಕಾಂತಿಃ । ವರ್ಣಾಃ ಶುಕ್ಲಾದಯಃ । ಪ್ರಸಾದಃ ಸ್ವಚ್ಛತ್ವಮ್ ॥ ೪೪ ॥ ಪೀನಾಶ್ಚ ತೇ ಕುಚಾಶ್ಚ । ವಿಶೇಷಣಸ್ಯ ಪರನಿಪಾತಃ । ವ್ಯಾವೃತ್ತಾ ವ್ಯಾಕುಲಾಃ ಪೀನಕುಚಗತ ಸ್ರಜೋ ಯಾಸಾಂ ತಾಸ್ತಥಾ । ತಾಶ್ಚ ತಾಃ ಪ್ರಕೀರ್ಣವರಭೂಷಣಾಃ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತೋತ್ತಮಾಭರಣವತ್ಯಶ್ಚ । ಪಾನವ್ಯಾಯಾಮಕಾಲೇಷು ಮದ್ಯಪಾನಾತಿಶಯೇನ ಯದ್ವ್ಯಾಯಾಮಂ ಶ್ರಮಃ ತತ್ಕಾಲೇಷು ನಿದ್ರೋಪಹತಚೇತಸಃ । "ವ್ಯಾಯಾಮಂ ಪೌರುಷಶ್ರಮೇ" ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ । ಪಾನವಾತ, ಹಸ್ತಾಃ ಸುಪ್ತಾ ಇತಿ ಯಾವತ್ । ಪಾನವ್ಯಾಯಾಮಕಾಲೇ ಇಮಭಿರ್ಮನ್ಮಥಮಾರ್ಗಣೈರ್ನಿದ್ರಯಾ ಚೋಪಹತ ಚೇತಸ ಇತಿ ವಾ ॥ ೪೫ ॥

ವ್ಯಾವೃತ್ತತಿಲಕಾಃ ಕಾಶ್ಚಿತ್ ಕಾಶ್ಚಿದುದ್ಭ್ರಾಂತನೂಪುರಾಃ ।
ಪಾರ್ಶ್ವೇ ಗಲಿತಹಾರಾಶ್ಚ ಕಾಶ್ಚಿತ್ ಪರಮಯೋಷಿತಃ ॥ ೪೬ ॥

ಮುಕ್ತಾಹಾರಾವೃತಾಶ್ಚಾನ್ಯಾಃ ಕಾಶ್ಚಿದ್ವಿಸ್ರಸ್ತವಾಸಸಃ ।
ವ್ಯಾವಿದ್ಧರಶನಾದಾಮಾಃ ಕಿಶೋರ್ಯ ಇವ ವಾಹಿತಾಃ ॥ ೪೭ ॥

ಅಕುಂಡಲಧರಾಶ್ಚಾನ್ಯಾ ವಿಚ್ಛಿನ್ನಮೃದಿತಸ್ರಜಃ ।
ಗಜೇಂದ್ರಮೃದಿತಾಃ ಫುಲ್ಲಾ ಲತಾ ಇವ ಮಹಾವನೇ ॥ ೪೮ ॥

ಚಂದ್ರಾಂಶುಕಿರಣಾಭಾಶ್ಚ ಹಾರಾಃ ಕಾಸಾಂಚಿದುತ್ಕಟಾಃ ।
ಹಂಸಾ ಇವ ಬಭುಃ ಸುಪ್ತಾಃ ಸ್ತನಮಧ್ಯೇಷು ಯೋಷಿತಾಮ್ ॥ ೪೯ ॥

ಅಪರಾಸಾಂ ಚ ವೈಡೂರ್ಯಾಃ ಕಾದಂಬಾ ಇವ ಪಕ್ಷಿಣಃ ।
ಹೇಮಸೂತ್ರಾಣಿ ಚಾನ್ಯಾಸಾಂ ಚಕ್ರವಾಕಾ ಇವಾಭವನ್ ॥ ೫೦ ॥

ವ್ಯಾವೃತ್ತತಿಲಕಾಃ ಕಾಂತ ಸಂಶ್ಲೇಷಸಂಯಾತವಕ್ತ್ರ ಕಸ್ತೂರ್ಯಾದಿ ತಿಲಕಾಃ । ಉದ್ಭ್ರಾಂತಾಃ ಸ್ಥಾನಭ್ರಷ್ಟಾ ನೂಪುರಾ ಯಾಸಾಂ ತಾಃ ॥ ೪೬ ॥ ಮುಕ್ತಾಹಾರಾವೃತಾಃ ಮುಖೋಪರಿ ಪತಿತ ಮುಕ್ತಾಹಾರೇಣ ಯುಕ್ತಾಃ । ಪ್ರಸ್ರಸ್ತವಾಸಸಃ ನಿಸ್ರಸ್ತವಾಸಸಃ ವಿಸ್ರಸ್ತನೀವ್ಯಃ । ವ್ಯಾವಿದ್ಧಂ ವಕ್ರೀಭೂತಂ ರಶನಾದಾಮ ಕಾಂಚೀದಾಮ ಯಾಸಾಂ ತಾಃ । ಮನ್ನಂತ ಇತಿ ಡಾಪ್ । ಕಿಶೋರ್ಯಃ ಅಶ್ವಸ್ತ್ರಿಯ ಇವ ವಾಹಿತಾಃ ಭಾರವಹನೇನ ಅಧ್ವಶ್ರಮಂ ಪ್ರಾಪಿತಾಃ ಯಥಾಧ್ವಶ್ರಮ ನಿವೃತ್ತ್ಯರ್ಥಂ ಕಿಶೋರ್ಯಃ ಭೂಮೌ ಲುಂಠನೇನ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತಕಾಂಚ್ಯೋ ಭವಂತಿ ತದ್ವದಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೪೭ ॥ ಅಕುಂಡಲಧರಾಃ, ಧರಂತೀತಿ ಧರಾಃ ಕುಂಡಲಸ್ಯ ಧರಾಃ, ತಥಾ ನ ಭವಂತಿ, ವಿಗಲಿತ ಕುಂಡಲಾ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ವಿಚ್ಛಿನ್ನಾಃ ಮೃದಿತಾಃ ಸ್ರಜೋ ಯಾಸಾಂ ತಾಸ್ತಥಾ ॥ ೪೮ ॥ ಚಂದ್ರಾಂಶು ಕಿರಣಾಭಾಶ್ಚ । ಚಂದ್ರಶ್ಚ ಅಂಶುಃ ಸೂರ್ಯಶ್ಚ ತಯೋರ್ಯೇ ಕಿರಣಾಃ ತದಾಭಾಃ ತತ್ಸದೃಶ ಕಾಂತಿಮಂತಃ । ಆಹ್ಲಾದಕತ್ವೇನ ಅಭ್ಯರ್ಹಿತತ್ವಾಚ್ಚಂದ್ರಸ್ಯಾದೌ ನಿರ್ದೇಶಃ । ಉತ್ತರ ಪದಲೋಪೀ ವಾ ಸಮಾಸಃ । "ಅಂಶುರ್ಲೇಶೇ ರವೌ ರಶ್ಮೌ"ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ । ಉತ್ಕಟಾ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಾ ಹಂಸಾ ಇವ, ಧಾವಲ್ಯಾತ್ ॥ ೪೯ ॥ ವೈಡೂರ್ಯಾಃ ವೈಡೂರ್ಯ ಹಾರಾಃ । ಕಾದಂಬಾಃ ಕಲಹಂಸಾಃ । ಶ್ಯಾಮಪಿಂಗಲತ್ವಾದ್ವೈಡೂರ್ಯ ಸಾದೃಶ್ಯೋಕ್ತಿಃ । ವೈಡೂರ್ಯರೇಖಾಯಾ ವಾ ಶುಭ್ರಾದಿಯಾ ಮುಕ್ತಿಃ । 'ಕಾದಂಬಃ ಕಲಹಂಸೇಕ್ಷ್ವೋ'ರಿತಿ ವಿಶ್ವಃ । ಹೇಮಸೂತ್ರಾಣಿ ವರ್ತುಲಾಕಾರ ಹೇಮಮಯ ಮಣಿ ಸೂತ್ರಾಣಿ ॥ ೫೦ ॥

ಹಂಸಕಾರಂಡವಾಕೀರ್ಣಾಶ್ಚಕ್ರವಾಕೋಪಶೋಭಿತಾಃ ।
ಆಪಗಾ ಇವ ತಾ ರೇಜುರ್ಜಘನೈಃ ಪುಲಿನೈರಿವ ॥ ೫೧ ॥
ಕಿಂಕಿಣೀಜಾಲಸಂಕೋಶಾಸ್ತಾ ಹೇಮವಿಪುಲಾಂಬುಜಾಃ
ಭಾವಗ್ರಾಹಾ ಯಶಸ್ತೀರಾಃ ಸುಪ್ತಾ ನದ್ಯ ಇವಾಬಭುಃ ॥ ೫೨ ॥
ಮೃದುಷ್ವಂಗೇಷು ಕಾಸಾಂಚಿತ್ ಕುಚಾಗ್ರೇಷು ಚ ಸಂಸ್ಥಿತಾಃ ।
ಬಭೂವುರ್ಭೂಷಣಾನೀವ ಶುಭಾ ಭೂಷಣರಾಜಯಃ ॥ ೫೩ ॥
ಅಂಶುಕಾಂತಾಶ್ಚ ಕಾಸಾಂಚಿನ್ಮುಖಮಾರುತಕಂಪಿತಾಃ ।
ಉಪರ್ಯುಪರಿ ವಕ್ತ್ರಾಣಾಂ ವ್ಯಾಧೂಯಂತೇ ಪುನಃ ಪುನಃ ॥ ೫೪ ॥
ತಾಃ ಪತಾಕಾ ಇವೋದ್ಧೂತಾ ಪತ್ನೀನಾಂ ರುಚಿರಪ್ರಭಾಃ
ನಾನಾವರ್ಣಾಃ ಸುವರ್ಣಾನಾಂ ವಕ್ತ್ರಮೂಲೇಷು ರೇಜಿರೇ ॥ ೫೫ ॥
ವವಲ್ಗುಶ್ಚಾತ್ರ ಕಾಸಾಂಚಿತ್ ಕುಂಡಲಾನಿ ಶುಭಾರ್ಚಿಷಾಮ್ ।
ಮುಖಮಾರುತಸಂಪರ್ಕಾತ್ ಮಂದಂ ಮಂದಂ ಸುಯೋಷಿತಾಮ್ ॥ ೫೬ ॥

ಆಪಗಾಃ ನದ್ಯಃ । ಪುಲಿನೈರಿವ ವಿದ್ಯಮಾನೈಃ ಜಘನೈಃ ೫೧ ॥ ಕಿಂಕಿಣೀನಾಂ ಕ್ಷುದ್ರಘಂಟಾನಾಂ ಯಜ್ಜಾಲಂ ಸಮೂಹಃ ಸ ಏವ ಸಂಬಾಧೋ ಜಲನೈವಿದ್ಯಂ ಯಾಸಾಂ ತಾಃ । ಹೇಮಾನಿ ಕಾಂಚನಭೂಷಣಾನ್ಯೇವ ವಿಪುಲಾಂಬುಜಾನಿ ಯಾಸು ತಾಃ । ಭಾವಾಃ ವಿಲಾಸಾಃ, ತ ಏವ ಗ್ರಹಾಃ ನಕ್ರಾದಯೋ ಯಾಸು ತಾಃ । ಯಶ ಏವ ತೀರಂ ಯಾಸಾಂ ॥ ೫೨ ॥ ಮೃದುಷ್ವಂಗೇಷು ಸುಕುಮಾರಾವಯವೇಷು । ಭೂಷಣರಾಜಯಃ ಭೂಷಣಾನಾಂ ಯಾ ರಾಜಯೋ ರೇಖಾಃ । ಅಂಕಾ ಇತಿ ಯಾವತ್ । ಭೂಷಣಾಭಾವೇಽಪಿ ತದ್ವದ್ರೇಜುಃ । ಅತ ಏವ ಮೃದುಷ್ವಂಗೇಷ್ವಿತಿ ಪೂರ್ವಮುಕ್ತಿಃ ॥ ೫೩ ॥ ಅಂಶುಕಾನಾಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮತಾಂತವಾನಾಂ ಯೇ ಅಂತಾಃ ಪ್ರಾಂತಾಃ । ಪ್ರಥಮತಃ ಮುಖಮಾರುತೇನ ಕಂಪಿತಾಃ ಮುಖಸ್ಥಾನಾಚ್ಚಲಿತಾಃ ಸಂತಃ ಶ್ವಾಸವೇಗಕ್ರಮೇಣ ಪುನಃ ಪುನಃ ಉಪರ್ಯುಪರಿ ವ್ಯಾಧೂಯಂತೇ ॥ ೫೪ ॥ ಯೇ ಅಂಶುಕಾಂತಾಃ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಾಃ ತೇ ತಾಃ ಪತಾಕಾ ಇವ ರೇಜಿರೇ । ವಿಧೇಯಾಪೇಕ್ಷಯಾ ಲಿಂಗವ್ಯತ್ಯಾಸಃ । ನಾನಾವರ್ಣ್ಣ ಸುವರ್ಣಾನಾಂ । ಸುವರ್ಣೇಷು ಬಹುಧಾ ವೈಚಿತ್ರ್ಯಾತ್ ತಥೋಕ್ತಂ, ಪತ್ನೀನಾಂ ಪತಾಕಾನಾಂ ಚ ವಿಶೇಷಣಂ । ಪತ್ನೀನಾಂ ರಾವಣಭಾರ್ಯಾಣಾಂ ಯಾನಿ ವಕ್ತ್ರಮೂಲಾನಿ ತೇಷು ರೇಜಿರೇ ॥ ೫೫ ॥ ಶುಭಾರ್ಚಿಷಾಂ ಸಮ್ಯಕ್ಕಾಂತಿಮತೀನಾಂ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಕುಂಡಲಾನಿ । ಕಾಸಾಂಚಿದಭಿಮುಖತಃ ಸುಪ್ತಾನಾಮ್ । ಮುಖಮಾರುತ ಸಂಕ್ಷೋಭಾತ್ ಶ್ವಾಸಚಲನಾನ್ಮಂದಂಮಂದಂ ವವಲ್ಗುಃ ಚೇಲುಃ । ಅಥವಾ ಸ್ವಾವಯವ ಪ್ರತಿಘಾತೇನ ವಕ್ರತಯಾ ಚಲಿತಾನೀತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೫೬ ॥

ಶರ್ಕರಾಸವಗಂಧಃ ಸ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ಸುರಭಿಃ ಸುಖಃ ।
ತಾಸಾಂ ವದನನಿಃಶ್ವಾಸಃ ಸಿಷೇವೇ ರಾವಣಂ ತದಾ ॥ ೫೭ ॥

ರಾವಣಾನನಶಂಕಾಶ್ಚ ಕಾಶ್ಚಿದ್ರಾವಣಯೋಷಿತಃ ।
ಮುಖಾನಿ ಚ ಸಪತ್ನೀನಾಮುಪಾಜಿಘ್ರನ್ ಪುನಃ ಪುನಃ ॥ ೫೮ ॥

ಅತ್ಯರ್ಥಂ ಸಕ್ತಮನಸೋ ರಾವಣೇ ತಾ ವರಸ್ತ್ರಿಯಃ ।
ಅಸ್ವತಂತ್ರಾಃ ಸಪತ್ನೀನಾಂ ಪ್ರಿಯಮೇವಾಚರಂಸ್ತದಾ ॥ ೫೯ ॥

ಬಾಹೂನುಪನಿಧಾಯಾನ್ಯಾಃ ಪಾರಿಹಾರ್ಯವಿಭೂಷಿತಾನ್ ।
ಅಂಶುಕಾನಿ ಚ ರಮ್ಯಾಣಿ ಪ್ರಮದಾಸ್ತತ್ರ ಶಿಶ್ಯಿರೇ ॥ ೬೦ ॥

ಅನ್ಯಾ ವಕ್ಷಸಿ ಚಾನ್ಯಸ್ಯಾಸ್ತಸ್ಯಾಃ ಕಾಚಿತ್ ಪುನರ್ಭುಜಮ್ ।
ಅಪರಾ ತ್ವಂಕಮನ್ಯಸ್ಯಾಸ್ತಸ್ಯಾಶ್ಚಾಪ್ಯಪರಾ ಕುಚೌ ॥ ೬೧ ॥

ಊರುಪಾರ್ಶ್ವಕಟೀಪೃಷ್ಠಮನ್ಯೋನ್ಯಸ್ಯ ಸಮಾಶ್ರಿತಾಃ ।
ಪರಸ್ಪರನಿವಿಷ್ಟಾಂಗ್ಯೋ ಮದಸ್ನೇಹವಶಾನುಗಾಃ ॥ ೬೨ ॥

ಆಸವಸ್ಯ ಮದ್ಯಸ್ಯ ಗಂಧಃ ಆಸವಗಂಧಃ ಶರ್ಕರಾಯಾಃ ಆಸವಗಂಧೋ ಯಸ್ಯ ಸಃ । ಯೋಗ್ಯತಯಾ ಶರ್ಕರಾಸಂಬಂಧಿತ್ವಮಾಸವೇ ಬೋಧ್ಯತೇ । ತಥಾಚ ಕೇವಲ ಗಂಧಾಂಶತ್ವಾಭಾವಾನ್ನೇತ್ತ್ವಮ್ । ವದನ ನಿಶ್ವಾಸಃ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ಜಾತ್ಯಾ ಸುರಭಿಃ, ತದ್ಗಂಧೇನ ಚಾತಿಶಯೇನ ಪರಿಮಲಿತಃ ಸನ್ ಯಥಾ ಭವತಿ ತಥಾ ಸಿಷೇವೇ ॥ ೫೭ ॥ ರಾವಣಸ್ಯ ಯದಾನನಂ ಮುಖಂ ತಚ್ಛಂಕಯಾ ತದಿದಮಿತಿ ಭ್ರಮೇಣ । ಉಪಾಜಿಘ್ರನ್ ಅಘ್ರಾಣನಂ ಚಕ್ರುಃ । ಮದ್ಯಾದಿ ಮದೇನ ನಿದ್ರಯಾ ಚೇದಮಿತಿ ಜ್ಞೇಯಮ್ ॥ ೫೮ ॥ ಸಪತ್ನೀಕೃತಮಪಿ ಮುಖಾಘ್ರಾಣನಂ ತಾ ರಾವಣ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಸೇಹಿರ ಇತ್ಯಾಹ–ಅತ್ಯರ್ಥಮಿತಿ । ಅತ್ಯರ್ಥಮತ್ಯಂತಂ ರಾವಣೇ ಆಸಕ್ತ ಮನಸೋ ಯತಃ ಅತಸ್ತತ್ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಮೇವ ಸಪತ್ನೀನಾಂ ಪ್ರಿಯಮೇವಾಚರನ್ । ನ ತ್ವಪ್ರಿಯಂ । ಕಿಂಚ ಯತೋಽಸ್ವತಂತ್ರಾಃ ಮದಾಂಧಾಃ । ಯದ್ವಾ ಸರ್ವದಾ ರಾವಣಾಸಕ್ತ ಚಿತ್ತತ್ವಾತ್ ಮದಾಂಧಾಸ್ತಾಃ ಪುನರಪಿ ರಾವಣಶಂಕಯಾ ಪ್ರಿಯಂ ತನ್ಮುಖಘ್ರಾಣನಮಾಚರನ್ನಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೫೯ ॥ ಬಾಹೂನ್ ಉಪನಿಧಾಯ ಉಪಧಾನಂ ಕೃತ್ವಾ । ಪಾರಿಹಾರ್ಯಂ ವಲಯಮ್ । ಅಭಿಧಾನಂ ತೂಕ್ತಮ್ । ಅಂಶುಕಾನಿ ಉತ್ತರೀಯಾಂಶುಕಾನಿ ಉಪಧಾನಂ ಕೃತ್ವೇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೬೦ ॥ ಅನ್ಯೇತ್ಯಾದಿ ಶ್ಲೋಕದ್ವಯಮೇಕಂ ವಾಕ್ಯಮ್ । ಇತ್ಯೇವಂ ಸಮಾಶ್ರಿತಾಃ ಪರಸ್ಪರಂ ನಿವಿಷ್ಟಾಂಗ್ಯಃ ಉಪರಿ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತಾವಯವಾಃ ॥ ೬೨ ॥

ಅನ್ಯೋನ್ಯಸ್ಯಾಂಗಸಂಸ್ಪರ್ಶಾತ್ ಪ್ರಿಯಮಾಣಾಃ ಸುಮಧ್ಯಮಾಃ ।
ಏಕೀಕೃತಭುಜಾಃ ಸರ್ವಾಃ ಸುಷುಪುಸ್ತತ್ರ ಯೋಷಿತಃ ॥ ೬೩ ॥

ಅನ್ಯೋನ್ಯಭುಜಸೂತ್ರೇಣ ಸ್ತ್ರೀಮಾಲಾ ಗ್ರಥಿತಾ ಹಿ ಸಾ ।
ಮಾಲೇವ ಗ್ರಥಿತಾ ಸೂತ್ರೇ ಶುಶುಭೇ ಮತ್ತಷಟ್ಪದಾ ॥ ೬೪ ॥

ಲತಾನಾಂ ಮಾಧವೇ ಮಾಸಿ ಫುಲ್ಲಾನಾಂ ವಾಯುಸೇವನಾತ್ ।
ಅನ್ಯೋನ್ಯಮಾಲಾಗ್ರಥಿತಂ ಸಂಸಕ್ತಕುಸುಮೋಚ್ಚಯಮ್ ॥ ೬೫ ॥

ಪ್ರತಿವೇಷ್ಟಿತಸುಸ್ಕಂಧಮನ್ಯೋನ್ಯಭ್ರಮರಾಕುಲಮ್ ।
ಆಸೀದ್ವನಮಿವೋದ್ಧೂತಂ ಸ್ತ್ರೀವನಂ ರಾವಣಸ್ಯ ತತ್ ॥ ೬೬ ॥

ಉಚಿತೇಷ್ವಪಿ ಸುವ್ಯಕ್ತಂ ನ ತಾಸಾಂ ಯೋಷಿತಾಂ ತದಾ ।
ವಿವೇಕಃ ಶಕ್ಯ ಆಧಾತುಂ ಭೂಷಣಾಂಗಾಂಬರಸ್ರಜಾಮ್ ॥ ೬೭ ॥

ಅನ್ಯೋನ್ಯಸ್ಯ ಪರಸ್ಪರಂ ಸ್ತ್ರಿಯಾಃ । ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗತ್ವೇಽಪಿ ನ ಟಾಪ್ । ಯಥೋಕ್ತಂ ದಲದ್ವಯಾತ್ ಟಾಬಭಾವಃ ಕ್ಲೀಬೇ ಚಾದ್ವಿರಹಃ ಸ್ವಮೋಃ । ಸಮಾಸೇ ಸೋರಲುಕ್ಚೇತಿ ಸಿದ್ಧಂ ಬಾಹುಲಕಾತ್ತ್ರಯಮಿತಿ ಲಿಂಗತ್ರಯೇಽಪಿ ಸಮಾನರೂಪತ್ವಮಸ್ಯ । ಏಕೀಕೃತ ಭುಜಾಃ ಸಂಶ್ಲಿಷ್ಟ ಭುಜಾಃ ॥ ೬೩ ॥ ಸ್ತ್ರೀಮಾಲಾ ಸ್ತ್ರೀಪಂಕ್ತಿಃ । ಭುಜಸೂತ್ರೇಣ ಭುಜಾಖ್ಯ ಸೂತ್ರೇಣ । ಗ್ರಥಿತಾಃ ಬದ್ಧಾಃ । ಗ್ರಂಥ ಧಾತೋರನಿದಿತಾಮಿತಿ ನಲೋಪೇ ಇದಂ ರೂಪಮ್ । ಮತ್ತಷಟ್ಪದಾ । ದಾರ್ಷ್ಟಾಂತಿಕೇ ತತ್ಸ್ಥಾನೀಯಾಃ ನೇತ್ರಾಲಕಾದಯೋ ಗ್ರಾಹ್ಯಾಃ ॥ ೬೪ ॥ ಮಾಧವೇ ವೈಶಾಖೇ ಮಾಸೇ ಫುಲ್ಲಾನಾಂ ಪುಷ್ಪಿತಾನಾಂ ವಾಯುಸೇವನಾತ್ ತತ್ಸಂಬಂಧಾತ್ । ಅನ್ಯೋನ್ಯಮಾಲಾಗ್ರಥಿತಂ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬದ್ಧಮ್ । ಸಂಸಕ್ತಾಃ ಸಂಬದ್ಧಾಃ ಕುಸುಮೋಚ್ಚಯಾಃ ಪುಷ್ಪಸಮೂಹಾಃ ಯಸ್ಮಿನ್ ತತ್ ॥ ೬೫ ॥ ಪ್ರತಿವೇಷ್ಟಿತಾಃ ಪರಿತೋ ವೇಲ್ಲಿತಾಃ ಸುಸ್ಕಂಧಾಃ ಶಾಖಾ ಯಸ್ಮಿನ್ ತತ್ । ಸ್ತ್ರೀವನಂ ಸ್ತ್ರೀಸಮೂಹಃ । ಸಾರ್ಥಾದಿ ಶಬ್ದವತ್, ವೃಕ್ಷಸಮೂಹ ಪರೋಽಪಿ ಪ್ರಕೃತೇ ಸಮೂಹಮಾತ್ರ ಪರಃ ॥ ೬೬ ॥ ಉಚಿತೇಷು ಯೋಗ್ಯಸ್ಥಾನೇಷು ಸ್ಥಿತಾನಾಮಪಿ ಭೂಷಣಾಂಗಾಂಬರ ಸ್ರಜಾಂ ತದಾ ವಿವೇಕಃ ಇದಮಸ್ಯಾಃ ಕಂಕಣಂ, ಅಯಮಸ್ಯಾ ಹಸ್ತ ಇತ್ಯೇವಂ ವಿವೇಕಃ ಆಧಾತುಂ ಕರ್ತುಂ ನ ಶಕ್ಯಃ । ಸಂಕಲಿತತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ ॥ ೬೭ ॥

ರಾವಣೇ ಸುಖಸಂಸುಪ್ತೇ ತಾಃ ಸ್ತ್ರಿಯೋ ವಿವಿಧಪ್ರಭಾಃ ।
ಜ್ವಲಂತಃ ಕಾಂಚನಾ ದೀಪಾಃ ಪ್ರೇಕ್ಷಂತಾನಿಮಿಷಾ ಇವ ॥ ೬೮ ॥

ರಾಜರ್ಷಿಪಿತೃದೈತ್ಯಾನಾಂ ಗಂಧರ್ವಾಣಾಂ ಚ ಯೋಷಿತಃ ।
ರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ ಚ ಯಾಃ ಕನ್ಯಾಸ್ತಸ್ಯ ಕಾಮವಶಂ ಗತಾಃ ॥ ೬೯ ॥

ಯುದ್ಧಕಾಮೇನ ತಾಃ ಸರ್ವಾ ರಾವಣೇನ ಹೃತಾಃ ಸ್ತ್ರಿಯಃ ।
ಸಮದಾ ಮದನೇನೈವ ಮೋಹಿತಾಃ ಕಾಶ್ಚಿದಾಗತಾಃ ॥ ೭೦ ॥

ನ ತತ್ರ ಕಾಶ್ಚಿತ್ ಪ್ರಮದಾಃ ಪ್ರಸಹ್ಯ
ವೀರ್ಯೋಪಪನ್ನೇನ ಗುಣೇನ ಲಬ್ಧಾಃ ।
ನ ಚಾನ್ಯಕಾಮಾಪಿ ನ ಚಾನ್ಯಪೂರ್ವಾ
ವಿನಾ ವರಾರ್ಹಾಂ ಜನಕಾತ್ಮಜಾಂ ತಾಮ್ ॥ ೭೧ ॥

ನ ಚಾಕುಲೀನಾ ನ ಚ ಹೀನರೂಪಾ
ನಾದಕ್ಷಿಣಾ ನಾನುಪಚಾರಯುಕ್ತಾ ।
ಭಾರ್ಯಾಭವತ್ತಸ್ಯ ನ ಹೀನಸತ್ತ್ವಾ
ನ ಚಾಪಿ ಕಾಂತಸ್ಯ ನ ಕಾಮನೀಯಾ ॥ ೭೨ ॥

ರಾವಣೇ ಸುಖಸಂಸುಪ್ತ ಇತ್ಯನೇನ ತಜ್ಜಾಗ್ರದ್ದಶಾಯಾಂ ತೇಷಾಮಪಿ ಭಯಾದನವಲೋಕನಮಿತಿ ಸೂಚಯತಿ । ಸ್ತ್ರಿಯ ಇತಿ ದ್ವಿತೀಯಾ । ಕಾಂಚನಾಃ ಸುವರ್ಣಸ್ತಂಭಗತಾಃ ದೀಪಾಃ ಕರ್ತಾರಃ । ಅನಿಮಿಷಾಃ ಚಕ್ಷುರ್ನಿಮೇಷಶೂನ್ಯಾಃ ॥ ೬೮ ॥ ತಸ್ಯ ರಾವಣಸ್ಯ ಕಾಮವಶಂ ಗತಾಃ ಸತ್ಯಃ । ಭಾರ್ಯಾ ಅಭವನ್ನಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೬೯ ॥ ಯುದ್ಧಕಾಮೇನ । ಸ್ತ್ರೀಣಾಮಪಹಾರೇ ತದನುಬಂಧಿಭಿಃ ಸಾಕಂ ಯುದ್ಧಂ ಭವಿಷ್ಯತೀತಿ ಯುದ್ಧಕಾಮೇನ । ಸರ್ವಾಃ ಬಹುಲಾಃ । ಸಮದಾಃ ಯೌವನಾದಿ ಮದಸಹಿತಾಃ । ಆಗತಾಃ ಸ್ವಯಮೇವಾಗತಾಃ ॥ ೭೦ ॥ ತತ್ರ ರಾವಣಭಾರ್ಯಾಸು ಕಾಶ್ಚಿದಪಿ ಪ್ರಸಹ್ಯ ಹೃತಾ ನ, ಕಿಂತು ವೀರ್ಯೋಪಪನ್ನೇನ ವೀರ್ಯಾನುಗುಣ್ಯೇನ ಶುಭಧರ್ಮೇಣ ಲಬ್ಧಾಃ । ತತ್ರ ಅನ್ಯಕಾಮಾ ರಾವಣಾನ್ಯಮನಸ್ಕಾ ನಾಭೂತ್ । ಅನ್ಯಪೂರ್ವಾ ಪರಸ್ಪೃಷ್ಟಾ ನ ಲಬ್ಧಾ ॥ ೭೧ ॥ ಅದಕ್ಷಿಣಾ ಅಕುಶಲಾ । ಅನುಪಚಾರಯುಕ್ತಾ ಅಭ್ಯಂಗಾದ್ಯುಪಚಾರರಹಿತಾ । ಸತ್ತ್ವಮಂತಃಕರಣಮ್ । ಕಾಂತಸ್ಯ ರಾವಣಸ್ಯ ನ ಕಾಮನೀಯಾ ನಾಪೇಕ್ಷಣೀಯಾ ನ ಚಾಭೂತ್ ॥ ೭೨ ॥

ಬಭೂವ ಬುದ್ಧಿಸ್ತು ಹರೀಶ್ವರಸ್ಯ
ಯದೀದೃಶೀ ರಾಘವಧರ್ಮಪತ್ನೀ ।
ಇಮಾ ಯಥಾ ರಾಕ್ಷಸರಾಜಭಾರ್ಯಾಃ
ಸುಜಾತಮಸ್ಯೇತಿ ಹಿ ಸಾಧುಬುದ್ಧೇಃ ॥ ೭೩ ॥

ಪುನಶ್ಚ ಸೋಽಚಿಂತಯದಾರ್ತರೂಪೋ
ಧ್ರುವಂ ವಿಶಿಷ್ಟಾ ಗುಣತೋ ಹಿ ಸೀತಾ ।
ಅಥಾಯಮಸ್ಯಾಂ ಕೃತವಾನ್ ಮಹಾತ್ಮಾ
ಲಂಕೇಶ್ವರಃ ಕಷ್ಟಮನಾರ್ಯಕರ್ಮ ॥ ೭೪ ॥

ಸಾಧುಬುದ್ಧೇಃ ದೇವಾವತಾರಾದಿಷು ಸಮ್ಯಗ್ಬುದ್ಧಿಮತೋ ಹರೀಶ್ವರಸ್ಯ ಹನೂಮತಃ ಇತಿ ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣಾಕಾರಾ ಬುದ್ಧಿರ್ಬಭೂವ । ತದೇವ ವ್ಯನಕ್ತಿ-ಯದೀತಿ । ಇಮಾಃ ಪುರತೋ ಸುಪ್ತಾ ರಾಕ್ಷಸರಾಜಭಾರ್ಯಾಃ ಲಂಕಾಯಾಂ ಯಥಾ ವರ್ತಂತೇ ತಥಾ ರಾಘವಪತ್ನೀ ಸೀತಾಪಿ ಯದೀದೃಶೀ ಏತತ್ ಪುರಗತಾ ಚೇತ್ ತರ್ಹಿ ಅಸ್ಯಾತ್ರ ಸುಪ್ತ-ರಾವಣಸ್ಯ ಸುಜಾತಂ ರಾಕ್ಷಸತ್ವ ನಿರ್ಗಮನೇನ ಶೋಭನ ಜನ್ಮ ಶಿಶುಪಾಲತ್ವಾ-ವಸ್ಥಾಯಾಂ ಭಗವದಂಗಪ್ರವೇಶಕಾರಣಂ ಜನ್ಮ ಹಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ ಭವತೀತ್ಯರ್ಥಃ । ಯುದ್ಧೇ ರಾಮೇಣ ಹತಃ ಸನ್ ಶಿಶುಪಾಲತ್ವಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಜಯೋ ಭವತೀತಿ ಭಾವಃ । ವಿಸ್ತರಸ್ತು ತೀರ್ಥವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ ॥ ೭೩ ॥ ಸ ಮಹಾತ್ಮಾ ಹನೂಮಾನ್ ಪುನಶ್ಚೈವಮಚಿಂತಯತ್ : ಹಿ ಯಸ್ಮಾತ್ ಗುಣತಃ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಾದಿ ಗುಣೈಃ ಸೀತಾ ವಿಶಿಷ್ಟಾ ಶ್ರೇಷ್ಠಾ ಅಥ ತಸ್ಮಾತ್ ಅಸ್ಯಾಂ ಸೀತಾಯಾಂ ತದ್ವಿಷಯೇ ಅಯಂ ರಾವಣಃ ಅನಾರ್ಯ ಕರ್ಮ ಅಪಹರಣಾದಿ ಜುಗುಪ್ಸಿತಂ ಕರ್ಮ ಕೃತವಾನ್, ಅತೋ ಮೃತ್ವಾ ಆರ್ತರೂಪಃ ಸನ್ ಧ್ರುವಂ ಕದಾಪ್ಯನಿವರ್ತ್ಯತಯಾ ಶಾಶ್ವತಂ ಕಷ್ಟಂ ಪಂಚ-ಕಷ್ಟಾಖ್ಯಂ ತಮೋ ಯಾತೀತಿ ಶೇಷಃ । ರಾವಣದೇಹೇ ಜೀವದ್ವಯ ಸಮಾವೇಶಾತ್ ಸಜ್ಜೀವಸ್ಯ ಪೂರ್ವಶ್ಲೋಕೇ ಗತಿರುಕ್ತಾ, ದ್ವಿತೀಯಸ್ಯ ತ್ವತ್ರೇತಿ ವಿವೇಕಃ ॥ ೭೪ ॥

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ನವಮಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ತತ್ರ ದಿವ್ಯೋಪಮಂ ಮುಖ್ಯಂ ಸ್ಫಾಟಿಕಂ ರತ್ನಭೂಷಿತಮ್ ।
ಅವೇಕ್ಷಮಾಣೋ ಹನುಮಾನ್ ದದರ್ಶ ಶಯನಾಸನಮ್ ॥ ೧ ॥

ದಾಂತಕಾಂಚನಚಿತ್ರಾಂಗೈರ್ವೈಡೂರ್ಯೈಶ್ಚ ವರಾಸನೈಃ ।
ಮಹಾರ್ಹಾಸ್ತರಣೋಪೇತೈರುಪಪನ್ನಂ ಮಹಾಧನೈಃ ॥ ೨ ॥

ತಸ್ಯ ಚೈಕತಮೇ ದೇಶೇ ಸೋಽಗ್ರ್ಯಮಾಲಾವಿಭೂಷಿತಮ್ ।
ದದರ್ಶ ಪಾಂಡರಂ ಛತ್ರಂ ತಾರಾಧಿಪತಿಸಂನಿಭಮ್ ॥ ೩ ॥

ಜಾತರೂಪಪರಿಕ್ಷಿಪ್ತಂ ಚಿತ್ರಭಾನುಸಮಪ್ರಭಮ್ ।
ಅಶೋಕಮಾಲಾವಿತತಂ ದದರ್ಶ ಪರಮಾಸನಮ್ ॥ ೪ ॥

ವಾಲವ್ಯಜನಹಸ್ತಾಭಿರ್ವೀಜ್ಯಮಾನಂ ಸಮಂತತಃ ।
ಗಂಧೈಶ್ಚ ವಿವಿಧೈರ್ಜುಷ್ಟಂ ವರಧೂಪೇನ ಧೂಪಿತಮ್ ॥ ೫ ॥

ಪರಮಾಸ್ತರಣಾಸ್ತೀರ್ಣಮಾವಿಕಾಜಿನಸಂವೃತಮ್ ।
ದಾಮಭಿರ್ವರಮಾಲ್ಯಾನಾಂ ಸಮಂತಾದುಪಶೋಭಿತಮ್ ॥ ೬ ॥

ಹನುಮಾನ್ ಅವೇಕ್ಷಮಾಣಃ ಇತಸ್ತತೋಽವಲೋಕಯನ್ । ದಿವ್ಯೋಪಮಂ ವಿದ್ಯುತ್ಸದೃಶಮ್ । ಶಯನಾಸನಂ ಶಯನರೂಪಮಾಸನಮಿತಿ ವಾ, ಶಯನಸಹಿತಂ ಚ ತದಾಸನಂ ಚೇತಿ ವಾ, ಶಯನಸ್ಯಾಸನಂ ಪರ್ಯಂತವೇದಿಕಾಮಿತಿ ವಾ ದದರ್ಶ ॥ ೧ ॥ ದಾಂತಾನಿ ಕಾಂಚನಾನಿ ಚ ಯಾನಿ ಚಿತ್ರಾಂಗಾನಿ ವಿಚಿತ್ರಪಾದಾದೀನಿ ತೈಃ । ವೈಡೂರ್ಯವರ್ಣೈಃ ವರಾಸನೈಃ ಉತ್ತಮಾಸ್ತರಣೈಃ । ಮಹಾಸಂಸ್ತರಣೋಪೇತೈಃ ಸ್ವಾಧಃ ಪ್ರದೇಶೇ ಸ್ವಾಪೇಕ್ಷಯಾ ಅಧಿಕತರಾಸ್ತರಣೋಪೇತೈಃ ॥ ೨ ॥ ತಸ್ಯ ಪರ್ಯಂತಸ್ಯ । ತಾರಾಧಿಪತಿಶ್ಚಂದ್ರಃ ॥ ೩ ॥ ಜಾತರೂಪ ಪರಿಕ್ಷಿಪ್ತಂ ಸುವರ್ಣಬಿಂದುಸಹಿತಮ್ । ಚಿತ್ರಭಾನುರಗ್ನಿಃ । ಅಶೋಕಪುಷ್ಪಮಾಲಾಭಿರ್ವಿತತಂ ॥ ೪ ॥ ಬಾಲ ವ್ಯಜನ ಹಸ್ತಾಭಿಃ ಚಾಮರ ಪಾಣಿಭಿಃ ಸ್ತ್ರೀಭಿಃ ವಿವಿಧೈಃ ನಾನಾಪುಷ್ಪಸಂಬಂಧಿಭಿಃ ಜುಷ್ಟಂ ಸೇವಿತಮ್ । ವರ ಧೂಪೇನ ಕಾಲೇಯಾದಿಧೂಪೇನ ಧೂಪಿತಮಧಿವಾಸಿತಂ ॥ ೫ ॥ ಆವಿಕಾನಿ ಮೇಷಸೂಕ್ಷ್ಮರೋಮಚಿತಾನಿ ಅಜಿನಾನಿ ರಾಂಕವಾಣಿ ತೈಃ ಸಂವೃತಂ । ಮಾಲ್ಯಾನಾಂ ಪುಷ್ಪಾಣಾಮ್ ॥ ೬ ॥

ತಸ್ಮಿನ್ ಜೀಮೂತಸಂಕಾಶಂ ಪ್ರದೀಪ್ತೋಜ್ಜ್ವಲಕುಂಡಲಮ್ ।
ಲೋಹಿತಾಕ್ಷಂ ಮಹಾಬಾಹುಂ ಮಹಾರಜತವಾಸಸಮ್ ॥ ೭ ॥

ಲೋಹಿತೇನಾನುಲಿಪ್ತಾಂಗಂ ಚಂದನೇನ ಸುಗಂಧಿನಾ ।
ಸಂಧ್ಯಾರಕ್ತಮಿವಾಕಾಶೇ ತೋಯದಂ ಸತಟಿದ್ಗಣಮ್ ॥ ೮ ॥

ವೃತಮಾಭರಣೈರ್ದಿವ್ಯೈಃ ಸುರೂಪಂ ಕಾಮರೂಪಿಣಮ್ ।
ಸವೃಕ್ಷವನಗುಲ್ಮಾಢ್ಯಂ ಪ್ರಸುಪ್ತಮಿವ ಮಂದರಮ್ ॥ ೯ ॥

ಕ್ರೀಡಿತ್ವೋಪರತಂ ರಾತ್ರೌ ವರಾಭರಣಭೂಷಿತಮ್ ।
ಪ್ರಿಯಂ ರಾಕ್ಷಸಕನ್ಯಾನಾಂ ರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ ಸುಖಾವಹಮ್ ॥ ೧೦ ॥

ಪೀತ್ವಾಪ್ಯುಪರತಂ ಚಾಪಿ ದದರ್ಶ ಸ ಮಹಾಕಪಿಃ ।
ಭಾಸ್ವರೇ ಶಯನೇ ವೀರಂ ಪ್ರಸುಪ್ತಂ ರಾಕ್ಷಸಾಧಿಪಮ್ ॥ ೧೧ ॥

ನಿಃಶ್ವಸಂತಂ ಯಥಾ ನಾಗಂ ರಾವಣಂ ವಾನರರ್ಷಭಃ ।
ಆಸಾದ್ಯ ಪರಮೋದ್ವಿಗ್ನಃ ಸೋಽಪಾಸರ್ಪತ್ ಸುಭೀತವತ್ ॥ ೧೨ ॥

ಅಥಾರೋಹಣಮಾಸಾದ್ಯ ವೇದಿಕಾಂತರಮಾಶ್ರಿತಃ ।
ಕ್ಷೀಬಂ ರಾಕ್ಷಸಶಾರ್ದೂಲಂ ಪ್ರೇಕ್ಷತೇ ಸ್ಮ ಮಹಾಕಪಿಃ ॥ ೧೩ ॥

ತಸ್ಮಿನ್ ಪರ್ಯಂಕೇ ಜೀಮೂತ ಸಂಕಾಶಂ ನೀಲಮೇಘಸದೃಶಂ । ಪ್ರದೀಪ್ತೇ ಸುವರ್ಣರಚಿತೇ ಉಜ್ಜ್ವಲ ಕುಂಡಲೇ ಪ್ರಕಾಶಮಾನ ಕರ್ಣಾಭರಣೇ ಯಸ್ಯ ತಮ್ । ಲೋಹಿತಾಕ್ಷಂ ರಕ್ತನೇತ್ರಮ್ । ಮಹಾರಜತವಾಸಸಂ ಸುವರ್ಣತಂತುನಿರ್ಮಿತ ವಸ್ತ್ರಮ್ । ಲೋಹಿತೇನ ಚಂಪನೇನಾನುಲಿಪ್ತಾಂಗಮ್ । ಸಂಧ್ಯಾರಕ್ತಂ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲಿಕ ರಕ್ತಗುಣೋಪೇತಂ । ತೋಯದಮಿವ ಸ್ಥಿತಂ । ಸತಟಿದ್ಗಣಂ ವಿದ್ಯುತ್ ಪ್ರಕಾಶ ಸಹಿತಂ। ಸುರೂಪಿಣಂ ಸುಂದರಂ । ತತ್ಕಥಮಸ್ಯೇತ್ಯತ ಉಕ್ತಂ–ಕಾಮರೂಪಿಣಮಿತಿ । ಕಾಮರೂಪತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ । ವೃಕ್ಷಾಃ ತತ್ರ ತತ್ರ ಸ್ಥಿತಾಃ, ವನಂ ಏಕತ್ರ ಸ್ಥಿತ ವೃಕ್ಷ ಸಮೂಹಃ ತೈಃ ಸಹಿತಾನಿ ಯಾನಿ ಗುಲ್ಮಾನಿ ಸ್ತಂಭಾಃ ತೈರಾಢ್ಯಂ ಮಂದರ ಪರ್ವತಮ್ ॥ ೯ ॥ ಪೀತ್ವಾ । ಮದಿರಾಮಿತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೧೧ ॥ ನಾಗಂ ಸರ್ಪಂ । ಪರಮಾಃ ಮಹಾಬಲಾ ಅಪಿ ಉದ್ವಿಗ್ನಾ ಯೇನ ಸ ತಥಾ । ಅತೋ ಭೀತವದಿತ್ಯುಪಪನ್ನಮ್ । ಭೀತೋ ಯಥಾ ಸರ್ಪತಿ ತಥೋಽಪಾಸರ್ಪತ್ ॥ ೧೨ ॥ ಆರೋಹಣಂ ಸೋಪಾನಂ । ವೇದಿಕಾಂತರಂ ರಾವಣಪರ್ಯಂತ ವೇದಿಕಾ ಸಮೀಪಸ್ಥ ವೇದಿಕಾಂತರಮ್ । ಕ್ಷೀಬಂ ಮತ್ತಮ್ । ಪ್ರೇಕ್ಷತೇ ಸ್ಮ ಪ್ರೈಕ್ಷತ ॥ ೧೩ ॥

ಶುಶುಭೇ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಸ್ಯ ಸ್ವಪತಃ ಶಯನೋತ್ತಮಮ್ ।
ಗಂಧಹಸ್ತಿನಿಸಂವಿಷ್ಟಂ ಯಥಾ ಪ್ರಸ್ರವಣಂ ಮಹತ್ ॥ ೧೪ ॥

ಕಾಂಚನಾಂಗದಸನ್ನದ್ಧೌ ದದರ್ಶ ಸ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।
ವಿಕ್ಷಿಪ್ತೌ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಸ್ಯ ಭುಜಾವಿಂದ್ರಧ್ವಜೋಪಮೌ ॥ ೧೫ ॥

ಐರಾವತವಿಷಾಣಾಗ್ರೈರಾಪೀಡನಕೃತವ್ರಣೌ ।
ವಜ್ರೋಲ್ಲಿಖಿತಪೀನಾಂಸೌ ವಿಷ್ಣುಚಕ್ರಪರಿಕ್ಷತೌ ॥ ೧೬ ॥

ಪೀನೌ ಸಮಸುಜಾತಾಂಸೌ ಸಂಗತೌ ಬಲಸಂಯುತೌ ।
ಸುಲಕ್ಷಣನಖಾಂಗುಷ್ಠೌ ಸ್ವಂಗುಲೀಯಕಲಕ್ಷಿತೌ ॥ ೧೭ ॥

ಸಂವೃತೌ ಪರಿಘಾಕಾರೌ ವೃತ್ತೌ ಕರಿಕರೋಪಮೌ
ವಿಕ್ಷಿಪ್ತೌ ಶಯನೇ ಶುಭ್ರೇ ಪಂಚಶೀರ್ಷಾವಿವೋರಗೌ ॥ ೧೮ ॥

ಶಯನೋತ್ತಮಂ ಪರ್ಯಂಕಶ್ರೇಷ್ಠಮ್ । ಗಂಧಹಸ್ತಿನಿಸಂವಿಷ್ಟಂ, ಗಂಧಹಸ್ತಿನಾ ಮತ್ತಗಜೇನ ನಿತರಾಂ ಸಂವಿಷ್ಟಂ ಅಧ್ಯಾರೂಢಂ ಪ್ರಸ್ರವಣಂ ಗಿರಿಮಿವ ಸ್ಥಿತಮ್ । ॥ ೧೪ ॥ ಐರಾವತಸ್ಯ ಯಾನಿ ವಿಷಾಣಾನಿ ತೈಃ ಕರಣೈಃ ಯದುತ್ಪೀಡನಂ ಸಂಘಟ್ಟನಂ ತೇನ ಕೃತವ್ರಣೌ ಕೃತಕಿಣೌ । ವಜ್ರೇಣ ಇಂದ್ರಾಯುಧೇನ ಉಲ್ಲಿಖಿತೌ ಕೃತಚಿಹ್ನೌ ಪೀನೌ ಪುಷ್ಟೌ ಅಂಸೌ ಭುಜಪ್ರಾಂತಭಾಗೌ ಯಸ್ಯ । ವಿಷ್ಣುಚಕ್ರಪರಿಕ್ಷತೌ ವಿಷ್ಣೋಃ-ರುಪೇಂದ್ರಸ್ಯ ಯಚ್ಚಕ್ರಂ ಸೈನ್ಯಂ ದೇವಗಣಸ್ತೇನ ಪರಿಕ್ಷತೌ ವಿವಿಧಾಯುಧಜಾಲೇನ ಪರಿಕ್ಷತೌ । ತೇನ ಸುದರ್ಶನಸ್ಯಾಮೋಘತ್ವಮಕ್ಷುಣ್ಣಮ್ । "ಚಕ್ರಂ ಸೈನ್ಯ ರಥಾಂಗಯೋಃ"ರಿತಿ ವಿಶ್ವಃ ॥ ೧೬ ॥ ಪೀನೌ ಗತಂ । ಸಮಸುಜಾತಾಂಸೌ, ಸಮೌ ನ್ಯೂನಾಧಿಕಭಾವರಹಿತೌ ಸುಜಾತೌ ಶೋಭನೌ ಅಂಸೌ ಯಯೋಸ್ತೌ । ಸಂಗತೌ ದೃಢತರಾಸ್ಥಿಬಂಧೌ । ಸುಲಕ್ಷಣ ನಖಾಂಗುಷ್ಠೌ, ಶೋಭನ ರಕ್ತತ್ವ ಯವರೇಖಾದ್ಯುಪೇತ ನಖಾಂಗುಷ್ಠ ಸಹಿತೌ । ಸ್ವಂಗುಲೀಯಕ ಲಕ್ಷಿತೌ ಸಮೀಚೀನ ಮುದ್ರಿಕಾ ಮುದ್ರಿತೌ ॥೧೭॥ ಸಂವೃತೌ ಅಂಗದಾದ್ಯಾಭರಣಚಿಹ್ನಿತೌ । ವೃತ್ತೌ ವರ್ತುಲೌ । ವಿಕ್ಷಿಪ್ತೌ ಪ್ರಸಾರಿತೌ । ಪಂಚಶೀರ್ಷಾವಿವೋರಗೌ ಪಂಚ ಪಂಚಾಂಗುಲಿಸಹಿತತ್ವಾತ್ ॥ ೧೮ ॥

ಶಶಕ್ಷತಜಕಲ್ಪೇನ ಸುಶೀತೇನ ಸುಗಂಧಿನಾ ।
ಚಂದನೇನ ಪರಾರ್ಧ್ಯೇನ ಸ್ವನುಲಿಪ್ತೌ ಸ್ವಲಂಕೃತೌ ॥ ೧೯ ॥

ಉತ್ತಮಸ್ತ್ರೀವಿಮೃದಿತೌ ಗಂಧೋತ್ತಮನಿಷೇವಿತೌ ।
ಯಕ್ಷಪನ್ನಗಗಂಧರ್ವದೇವದಾನವರಾವಿಣೌ ॥ ೨೦ ॥

ದದರ್ಶ ಸ ಕಪಿಸ್ತಸ್ಯ ಬಾಹೂ ಶಯನಸಂಸ್ಥಿತೌ ।
ಮಂದರಸ್ಯಾಂತರೇ ಸುಪ್ತೌ ಮಹಾಹೀ ರೂಷಿತಾವಿವ ॥ ೨೧ ॥

ತಾಭ್ಯಾಂ ಸ ಪರಿಪೂರ್ಣಾಭ್ಯಾಂ ಭುಜಾಭ್ಯಾಂ ರಾಕ್ಷಸೇಶ್ವರಃ ।
ಶುಶುಭೇಽಚಲಸಂಕಾಶಃ ಶೃಂಗಾಭ್ಯಾಮಿವ ಮಂದರಃ ॥ ೨೨ ॥

ಚೂತಪುಂನಾಗಸುರಭಿರ್ವಕುಲೋತ್ತಮಸಂಯುತಃ ।
ಮೃಷ್ಟಾನ್ನರಸಸಂಯುಕ್ತಃ ಪಾನಗಂಧಪುರಃಸರಃ ॥ ೨೩ ॥

ತಸ್ಯ ರಾಕ್ಷಸಸಿಂಹಸ್ಯ ನಿಶ್ಚಕ್ರಾಮ ಮಹಾಮುಖಾತ್ ।
ಶಯಾನಸ್ಯ ವಿನಿಃಶ್ವಾಸಃ ಪೂರಯನ್ನಿವ ತದ್ಗೃಹಂ ೨೪ ॥

ಮುಕ್ತಾಮಣಿ ವಿಚಿತ್ರೇಣ ಕಾಂಚನೇನ ವಿರಾಜಿತಮ್ ।
ಮುಕುಟೇನಾಪವೃತ್ತೇನ ಕುಂಡಲೋಜ್ಜ್ವಲಿತಾನನಮ್ ॥ ೨೫ ॥

ರಕ್ತಚಂದನದಿಗ್ಧೇನ ತಥಾ ಹಾರೇಣ ಶೋಭಿನಾ ।
ಪೀನಾಯತವಿಶಾಲೇನ ವಕ್ಷಸಾಭಿವಿರಾಜಿತಮ್ ॥ ೨೬ ॥

ಶಶಕ್ಷತಜ ಕಲ್ಪೇನೇತ್ಯನೇನ ಶಶರಕ್ತಸ್ಯಾತ್ಯಂತಂ ರಕ್ತತೋಚ್ಯತೇ । ತತ್ಕಲ್ಪೇನ ತತ್ಸ-ದೃಶೇನ । ಸ್ವಲಂಕೃತೌ ಆಭರಣಭೂಷಿತೌ ॥ ೧೯ ॥ ಉತ್ತಮಸ್ತ್ರೀ ವಿಮೃದಿತೌ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾರೀಭಿಃ ಕರಾಭ್ಯಾಂ ಸಂಲಾಲಿತೌ । ಯಕ್ಷಪನ್ನಗಗಂಧರ್ವ ದೇವದಾನವ ರಾವಿಣೌ ತದ್ರೋದನ ಜನಕೌ ॥ ೨೦ ॥ ಬಾಹೂ । ಕಾಮರೂಪಿತ್ವಾದ್ ದ್ವಿಭುಜಾ-ದಿತಾ ಸಂಭವತಿ । ರೂಷಿತೌ ಕೇನಚಿತ್ ಸುಖತೈಲಾದಿಲಿಪ್ತೌ ॥ ೨೧ ॥ ಪರಿ-ಪೂರ್ಣಾಭ್ಯಾಂ ಮಾಂಸಲಿತಾಭ್ಯಾಂ ॥ ೨೨ ॥ ಚೂತಪುನ್ನಾಗ ಸುರಭಿಃ ತದ್ವೃಕ್ಷಣೇನ ತದ್ಗಂಧಯುಕ್ತಃ । ವಕುಲೋತ್ತಮ ಸಂಯುತಃ ಉತ್ತಮವಕುಲ ಗಂಧಯುಕ್ತಃ ॥ ೨೩ ॥ ಅಪವೃತ್ತೇನ ನಿದ್ರಯಾ ವಿಪರ್ಯಸ್ತೇನ ॥ ೨೫ ॥ ಆಯತೋ ದೀರ್ಘಃ ॥ ೨೬ ॥ ಅಪವಿದ್ಧೇನ ವಿಪರ್ಯಸ್ತೇನ ಪಾಂಡುರೇಣ ಕ್ಷೌಮೇಣ ಸಂವೀತಂ ಪೀತೇ-ನೋತ್ತಮವಾಸಸಾ ಚ ಸಂವೀತಂ ಪರಿಧಾನೀಕೃತಮ್ ॥ ೨೬ ॥

ಪಾಂಡುರೇಣಾಪವಿದ್ಧೇನ ಕ್ಷೌಮೇಣ ಕ್ಷತಜೇಕ್ಷಣಮ್ ।
ಮಹಾರ್ಹೇಣ ಸುಸಂವೀತಂ ಪೀತೇನೋತ್ತರವಾಸಸಾ || ೨೭ ||

ಮಾಷರಾಶಿಪ್ರತೀಕಾಶಂ ನಿಃಶ್ವಸಂತಂ ಭುಜಂಗವತ್ ।
ಗಾಂಗೇ ಮಹತಿ ತೋಯಾಂತೇ ಪ್ರಸುಪ್ತಮಿವ ಕುಂಜರಮ್ || ೨೮ ||

ಚತುರ್ಭಿಃ ಕಾಂಚನೈರ್ದೀಪೈರ್ದೀಪ್ಯಮಾನಂ ಚತುರ್ದಿಶಮ್ ।
ಪ್ರಕಾಶೀಕೃತಸರ್ವಾಂಗಂ ಮೇಘಂ ವಿದ್ಯುಲ್ಲತೈರಿವ || ೨೯ ||

ಪಾದಮೂಲಗತಾಶ್ಚಾಪಿ ದದರ್ಶ ಸುಮಹಾತ್ಮನಃ ।
ಪತ್ನೀಃ ಸ ಪ್ರಿಯಭಾರ್ಯಸ್ಯ ತಸ್ಯ ರಕ್ಷಃಪತೇರ್ಗೃಹೇ || ೩೦ ||

ಶಶಿಪ್ರಕಾಶವದನಾ ವರಕುಂಡಲಭೂಷಣಾಃ ।
ಅಮ್ಲಾನಮಾಲ್ಯಾಭರಣಾ ದದರ್ಶ ಹರಿಯೂಥಪಃ || ೩೧ ||

ನೃತ್ಯವಾದಿತ್ರಕುಶಲಾ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಭುಜಾಂಕಗಾಃ ।
ವರಾಭರಣಧಾರಿಣ್ಯೋ ನಿಷಣ್ಣಾ ದದೃಶೇ ಹರಿಃ || ೩೨ ||

ವಜ್ರವೈಡೂರ್ಯಗರ್ಭಾಣಿ ಶ್ರವಣಾಂತೇಷು ಯೋಷಿತಾಮ್ ।
ದದರ್ಶ ತಾಪನೀಯಾನಿ ಕುಂಡಲಾನ್ಯಂಗದಾನಿ ಚ || ೩೩ ||

ಮಾಷಾಣಾಂ ನೀಲಧಾನ್ಯವಿಶೇಷಾಣಾಂ ಯೋ ರಾಶಿಃ ಸಮೂಹಃ ತತ್ಪ್ರತೀಕಾಶಂ, ಅತ್ಯಂತನೀಲಮ್ । ಗಾಂಗೇ ಗಂಗಾಸಂಬಂಧಿನಿ ತೋಯೌಘೇ ಜಲರಾಶೌ । ಗಂಗಾತೋಯಸ್ಯಾತಿಶೌಭ್ರ್ಯಾತ್ ತತ್ಸಾದೃಶ್ಯಂ ಕಶಿಪ್ವಾದೀನಾಂ ಜ್ಞೇಯಮ್ || ೨೮ || ಕಾಂಚನೈಃ ಕಾಂಚನಸ್ತಂಭಗತೈಃ ದೀಪೈಃ । ಚತುರ್ದಿಶಂ । ಅತ್ಯಂತಸಂಯೋಗೇ ದ್ವಿತೀಯಾ । ಚತಸೃಷ್ವಪಿ ದಿಕ್ಷು ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಕಾಶಮಾನಮ್ । ವಿದ್ಯುಲ್ಲತೈಃ, ಲಿಂಗವ್ಯತ್ಯಯಃ; ವಿದ್ಯುಲ್ಲತ್ಯೈರಿತಿ ವಾ ಪಾಠಃ || ೨೯ || ಪಾದಮೂಲಗತಾಃ ಪತ್ನೀಶ್ಚ ದದರ್ಶ । ಪ್ರಿಯಾಃ ಭಾರ್ಯಾಃ ಯಸ್ಯ || ೩೦ || ಶಶಿವತ್ ಪ್ರಕಾಶಮಾನಂ ವದನಂ ಯಾಸಾಂ ತಾಃ । ಅಮ್ಲಾನಮಾಲ್ಯಸಹಿತಾನಿ ಆಭರಣಾನಿ ಯಾಸಾಂ ತಾಃ || ೩೧ || ನೃತ್ಯವಾದಿತ್ರೇಷು ಕುಶಲಾಃ । ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಭುಜಾಂಕಗಾಃ । ಆಲಿಂಗನೇನ ಭುಜಗತ್ವಂ ಬೋಧ್ಯಮ್ । ಪ್ರೇಮಾಸ್ಪದತ್ವಮನೇನ ಬೋಧ್ಯತೇ । ವರಾಭರಣಧಾರಿಣ್ಯಃ ವರಾಭರಣಧಾರಿಣೀಃ । ನಿಷಣ್ಣಾಃ ಭೂಮೌ ಶಯಾನಾಃ || ೩೨ || ವಜ್ರವೈಡೂರ್ಯಗರ್ಭಾಣಿ ತತ್ಖಚಿತಾನಿ । ಶ್ರವಣಾಂತೇಷು ಕರ್ಣಪ್ರಾಂತಭಾಗೇಷು । ತಾಪನೀಯಾನಿ ಸುವರ್ಣಾತ್ಮಕಾನಿ । ಅಂಗದಾನಾಂ ಬಾಹೂಪಧಾನಾತ್ ಕರ್ಣಸಾಮೀಪ್ಯಂ ಬೋಧ್ಯಂ || ೩೩ ||

ತಾಸಾಂ ಚಂದ್ರೋಪಮೈರ್ವಕ್ತ್ರೈಃ ಶುಭೈರ್ಲಲಿತಕುಂಡಲೈಃ
ವಿರರಾಜ ವಿಮಾನಂ ತನ್ನಭಸ್ತಾರಾಗಣೈರಿವ ॥ ೩೪ ॥

ಮದವ್ಯಾಯಾಮಖಿನ್ನಾಸ್ತಾ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಸ್ಯ ಯೋಷಿತಃ ।
ತೇಷು ತೇಷ್ವವಕಾಶೇಷು ಪ್ರಸುಪ್ತಾಸ್ತನುಮಧ್ಯಮಾಃ ॥ ೩೫ ॥

ಅಂಗಹಾರೈಸ್ತಥೈವಾನ್ಯಾ ಕೋಮಲೈರ್ನೃತ್ಯಶಾಲಿನೀ ।
ವಿನ್ಯಸ್ತಶುಭಸರ್ವಾಂಗೀ ಪ್ರಸುಪ್ತಾ ವರವರ್ಣಿನೀ ॥ ೩೬ ॥

ಕಾಚಿದ್ವೀಣಾಂ ಪರಿಷ್ವಜ್ಯ ಪ್ರಸುಪ್ತಾ ಸಂಪ್ರಕಾಶತೇ ।
ಮಹಾನದೀಪ್ರಕೀರ್ಣೇವ ನಲಿನೀ ಪೋತಮಾಶ್ರಿತಾ । ॥ ೩೭ ॥

ಅನ್ಯಾ ಕಕ್ಷಗತೇನೈವ ಮಡ್ಡುಕೇನಾಸಿತೇಕ್ಷಣಾ ।
ಪ್ರಸುಪ್ತಾ ಭಾಮಿನೀ ಭಾತಿ ಬಾಲಪುತ್ರೇವ ವತ್ಸಲಾ ॥ ೩೮ ॥

ಪಟಹಂ ಚಾರುಸರ್ವಾಂಗೀ ನ್ಯಸ್ಯ ಶೇತೇ ಶುಭಸ್ತನೀ ।
ಚಿರಸ್ಯ ರಮಣಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಪರಿಷ್ವಜ್ಯೇವ ಭಾಮಿನೀ ॥ ೩೯ ॥

ಕಾಚಿದ್ವಂಶಂ ಪರಿಷ್ವಜ್ಯ ಸುಪ್ತಾ ಕಮಲಲೋಚನಾ ।
ರಹಃ ಪ್ರಿಯತಮಂ ಗೃಹ್ಯ ಸಕಾಮೇವ ಚ ಕಾಮಿನೀ ॥ ೪೦ ॥

ಮದ ವ್ಯಾಯಾಮೇನ ಪಾನಾದಿಮದಾಧಿಕ್ಯೇನ ಖಿನ್ನಾಃ ವ್ಯಗ್ರಾಃ । ತನುಮಧ್ಯಮಾಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮೋದರಾಃ ॥ ೩೫ ॥ ಅಂಗಹಾರೈಃ ನೃತ್ಯಶಾಲಿನೀ ಯಥಾ ಸ್ವಾವಯವೈರಭಿನಯಂ ಧೃತವತೀ ತಥೈವಾಂಗಹಾರೈರಂಗವಿಕ್ಷೇಪೈಃ । 'ಅಂಗಹಾರೋಽಂಗವಿಕ್ಷೇಪ' ಇತ್ಯಮರಃ । ವಿನ್ಯಸ್ತಾನಿ ಶುಭಾನ್ಯಂಗಾನಿ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಾದೃಶೀ ಸತೀ ಪ್ರಸುಪ್ತಾ ॥ ೩೬ ॥ ಮಹಾನದ್ಯಾಂ ಪ್ರಕೀರ್ಣಾ ಪ್ಲವಮಾನಾ ನಲಿನೀ ಪದ್ಮಿನೀ ಪೋತಂ ಪ್ಲವಮಾಶ್ರಿತಾ ಸತೀ ಯಥಾ ಸಂಪ್ರಕಾಶೇತ ತಥಾ । ಅತ್ರ ನಲಿನೀ ಸನಾಲಪದ್ಮಮಿವ । ವೀಣಾ ತು ಪೋತಮಿವೇತಿ ಬೋಧ್ಯಮ್ ॥ ೩೭ ॥ ಕಕ್ಷಗತೇನ ಭುಜಮಧ್ಯ ದೇಹಮಧ್ಯಗತೇನ । ಮಡ್ಡುಕೇನ ಮೋಹಾಡಮರುಸಂಜ್ಞಕೇನ ವಾದ್ಯವಿಶೇಷೇಣ । ಮಡ್ಡುರೇವ ಮಡ್ಡುಕಃ । 'ವಾದ್ಯಪ್ರಭೇದಾ ಡಮರುಮಡ್ಡುಡಿಂಡಿಮಜರ್ಝರಾಃ' ಇತ್ಯಮರಃ । 'ಸ ಏವ ಮಹಾನ್ ಮಡ್ಡುರಿತಿ' ತಸ್ಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ ಭಾನುದೀಕ್ಷಿತೀಯೇ ॥ ೩೮ ॥ ಪಟಹಮಾನಕಮ್ । 'ಆನಕಃ ಪಟಹ' ಇತ್ಯಮರಃ । ನ್ಯಸ್ಯ ಕಕ್ಷೇ ವಿನ್ಯಸ್ಯ ಆಲಿಂಗ್ಯೇತಿ ಯಾವತ್ । ಚಿರಸ್ಯ ಬಹುದಿನ ವ್ಯವಧಾನೇನ ॥ ೩೯ ॥ ವಂಶಂ ವೇಣುಮ್ ॥ ೪೦ ॥

ವಿಪಂಚೀಂ ಪರಿಗೃಹ್ಯಾನ್ಯಾ ನಿಯತಾ ನೃತ್ತಶಾಲಿನೀ ।
ನಿದ್ರಾವಶಮನುಪ್ರಾಪ್ತಾ ಸಹಕಾಂತೇವ ಭಾಮಿನೀ ॥ ೪೧ ॥

ಅನ್ಯಾ ಕನಕಸಂಕಾಶೈರ್ಮೃದುಪೀನೈರ್ಮನೋರಮ್ಯೈಃ ।
ಮೃದಂಗಂ ಪರಿಪೀಡ್ಯಾಂಗೈಃ ಪ್ರಸುಪ್ತಾ ಮತ್ತಲೋಚನಾ ॥ ೪೨ ॥

ಭುಜಪಾರ್ಶ್ವಾಂತರಸ್ಥೇನ ಕಕ್ಷಗೇನ ಕೃಶೋದರೀ ।
ಪಣವೇನ ಸಹಾನಿಂದ್ಯಾ ಸುಪ್ತಾ ಮದಕೃತಶ್ರಮಾ ॥ ೪೩ ॥

ಡಿಂಡಿಮಂ ಪರಿಗೃಹ್ಯಾನ್ಯಾ ತಥೈವಾಸಕ್ತಡಿಂಡಿಮಾ ।
ಪ್ರಸುಪ್ತಾ ತರುಣಂ ವತ್ಸಮುಪಗುಹ್ಯೇವ ಭಾಮಿನೀ ॥ ೪೪ ॥

ಕಾಚಿದಾಡಂಬರಂ ನಾರೀ ಭುಜಸಂಭೋಗಪೀಡಿತಮ್ ।
ಕೃತ್ವಾ ಕಮಲಪತ್ರಾಕ್ಷೀ ಪ್ರಸುಪ್ತಾ ಮದಮೋಹಿತಾ ॥ ೪೫ ॥

ಕಲಶೀಮಪವಿಧ್ಯಾನ್ಯಾ ಪ್ರಸುಪ್ತಾ ಭಾತಿ ಭಾಮಿನೀ ।
ವಸಂತೇ ಪುಷ್ಪಶಬಲಾ ಮಾಲೇವ ಪರಿಮಾರ್ಜಿತಾ ॥ ೪೬ ॥

ಪಾಣಿಭ್ಯಾಂ ಚ ಕುಚೌ ಕಾಚಿತ್ ಸುವರ್ಣಕಲಶೋಪಮೌ ।
ಉಪಗುಹ್ಯಾಬಲಾ ಸುಪ್ತಾ ನಿದ್ರಾಬಲಪರಾಜಿತಾ ॥ ೪೭ ॥

ಅನ್ಯಾ ಕಮಲಪತ್ರಾಕ್ಷೀ ಪೂರ್ಣೇಂದುಸದೃಶಾನನಾ ।
ಅನ್ಯಾಮಾಲಿಂಗ್ಯ ಸುಶ್ರೋಣೀಂ ಪ್ರಸುಪ್ತಾ ಮದವಿಹ್ವಲಾ ॥ ೪೮ ॥

ಆತೋದ್ಯಾನಿ ವಿಚಿತ್ರಾಣಿ ಪರಿಷ್ವಜ್ಯಾಪರಾಃ ಸ್ತ್ರಿಯಃ ।
ನಿಪೀಡ್ಯ ಚ ಕುಚೈಃ ಸುಪ್ತಾಃ ಕಾಮಿನ್ಯಃ ಕಾಮುಕಾನಿವ ॥ ೪೯ ॥

ವಿಪಂಚೀಂ ಸಪ್ತತಂತ್ರೀವಾದ್ಯಮ್ । 'ವಿಪಂಚೀ ಸಾ ತು ತಂತ್ರೀಭಿಃ ಸಪ್ತಭಿಃ ಪರಿವಾದಿನೀ'ತ್ಯಮರಃ । ಕಾಂತೇನ ಸಹ ವರ್ತತೇ ಇತಿ ಸಹಕಾಂತಾ । ಸೇವ ॥ ೪೧ ॥ ಮನೋರಮ್ಯೈರಂಗೈಃ ॥ ೪೨ ॥ ಪಣವೋ ಮೃದಂಗ ವಿಶೇಷಃ । 'ಮುದ್ದಲಃ ಪಣವೋಽನ್ಯೇ ಚೇ'ತ್ಯಮರಃ ॥ ೪೩ ॥ ಡಿಂಡಿಮಂ ಡಮರು ವಿಶೇಷಂ । ಅಭಿಧಾನಮಭಿಹಿತಮ್ । ಆಸಕ್ತಡಿಂಡಿಮಾ ಆಲಿಂಗಿತಾನ್ಯಡಿಂಡಿಮಾ ॥ ೪೪ ॥ ಆಡಂಬರಂ ತೂರ್ಯವಿಶೇಷಃ । 'ಆಡಂಬರಃ ಗಜಗರ್ಜಿತತೂರ್ಯಯೋ'ರಿತಿ ವಿಶ್ವಃ । ಕಲಶೀಂ ಜಲಪೂರ್ಣಕುಂಭಂ । ಅಪವಿಧ್ಯ ವಿಪರ್ಯಸ್ಯ । ತದುದಕಾದ್ರೀಕೃತ ವಸ್ತ್ರಾ ಸತೀತ್ಯರ್ಥಃ । ಪುಷ್ಪಶಬಲಾ ಪರಸ್ಪರಂ ಸಂಬದ್ಧಪುಷ್ಪಾ । ಪರಿಮಾರ್ಜಿತಾ ಜಲಕ್ಲಿನ್ನಾ ॥ ೪೬ ॥ ಕುಚೌ ಸ್ವಸ್ಯಾ ಅನ್ಯಸ್ಯಾ ವಾ ॥ ೪೭ ॥ ಆತೋದ್ಯಾನಿ ವಾದಿತ್ರಾಣಿ । 'ಚತುರ್ವಿಧಮಿದಂ ವಾದ್ಯಂ ವಾದಿತ್ರಾತೋದ್ಯನಾಮಕ'ಮಿತ್ಯಮರಃ ॥ ೪೯ ॥

ತಾಸಾಮೇಕಾಂತವಿನ್ಯಸ್ತೇ ಶಯನಾಂ ಶಯನೇ ಶುಭೇ ।
ದದರ್ಶ ರೂಪಸಂಪನ್ನಾಮಪರಾಂ ಸ ಕಪಿಃ ಸ್ತ್ರಿಯಮ್ ॥ ೫೦ ॥

ಮುಕ್ತಾಮಣಿಸಮಾಯುಕ್ತೈರ್ಭೂಷಣೈಃ ಸುವಿಭೂಷಿತಾಮ್ ॥
ವಿಭೂಷಯಂತೀಮಿವ ತತ್ ಸ್ವಶ್ರಿಯಾ ಭವನೋತ್ತಮಮ್ ॥ ೫೧ ॥

ಗೌರೀಂ ಕನಕವರ್ಣಾಭಾಮಿಷ್ಟಾಮಂತಃಪುರೇಶ್ವರೀಮ್ ।
ಕಪಿರ್ಮಂದೋದರೀಂ ತತ್ರ ಶಯಾನಾಂ ಚಾರುರೂಪಿಣೀಮ್ ॥ ೫೨ ॥

ಸ ತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಹಾಬಾಹುರ್ಭೂಷಿತಾಂ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ।
ತರ್ಕಯಾಮಾಸ ಸೀತೇತಿ ರೂಪಯೌವನಸಂಪದಾ ।
ಹರ್ಷೇಣ ಮಹತಾ ಯುಕ್ತೋ ನನಂದ ಹರಿಯೂಥಪಃ ॥ ೫೩ ॥

ಆಸ್ಫೋಟಯಾಮಾಸ ಚುಚುಂಬ ಪುಚ್ಛಂ
ನನಂದ ಚಿಕ್ರೀಡ ಜಗೌ ಜಗಾಮ ।
ಸ್ತಂಭಾನರೋಹನ್ನಿಪಪಾತ ಭೂಮೌ
ನಿದರ್ಶಯನ್ ಸ್ವಾಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಕಪೀನಾಮ್ ॥ ೫೪ ॥

ಏಕಾಂತವಿನ್ಯಸ್ತೇ ವಿವಿಕ್ತದೇಶೇ ಸ್ಥಾಪಿತೇ ಶಯನೇ ಶಯಾನಾಂ ಸ್ತ್ರಿಯಂ ತಾಸಾಂ ಮಧ್ಯೇ ದದರ್ಶ ॥ ೫೦ ॥ ಗೌರೀಂ ಪೀತವರ್ಣಾಮ್ । ಕನಕವರ್ಣಸ್ಯೇವಾಭಾ ಪ್ರಭಾ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಥಾ ತಾಮ್ । ತದಪೇಕ್ಷಯಾ ಅಧಿಕಕಾಂತಿಮತೀಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೫೨ ॥ ಹರ್ಷೇಣ ರೋಮಾಂಚೇನ ॥ ೫೩ ॥ ಪುಚ್ಛಮಾಸ್ಫೋಟಯಾಮಾಸ ಭೂಮೌ ತಾಡಯಾಮಾಸ । ಚುಚುಂಬ ಚ । ಜಗಾಮ ಇತಸ್ತತಃ ಚಚಾಲ । ಆರೋಹತ್ । ಪುನರ್ನಿಪಪಾತ ಚ । ಕಪೀನಾಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಸ್ವಾಂ ಸ್ವಕೀಯಾಂ ದೇವ-ಪ್ರಜಾಂ ಪ್ರತಿನಿದರ್ಶಯನ್ ಪ್ರದರ್ಶಯನ್ ಆಸ್ಫೋಟಯಾಮಾಸೇತ್ಯಾದ್ಯನ್ವಯಃ ॥ ೫೪ ॥

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ದಶಮಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಏಕಾದಶಸ್ಸರ್ಗಃ

ಪಾನಭೂಮಿವಿಚಯಃ

ಅವಧೂಯ ಚ ತಾಂ ಬುದ್ಧಿಂ ಬಭೂವಾವಸ್ಥಿತಸ್ತದಾ ।
ಜಗಾಮ ಚಾಪರಾಂ ಚಿಂತಾಂ ಸೀತಾಂ ಪ್ರತಿ ಮಹಾಕಪಿಃ ॥ ೧ ॥

ನ ರಾಮೇಣ ವಿಯುಕ್ತಾ ಸಾ ಸ್ವಪ್ತುಮರ್ಹತಿ ಭಾಮಿನೀ
ನ ಭೋಕ್ತುಂ ನಾಪ್ಯಲಂಕರ್ತುಂ ನ ಪಾನಮುಪಸೇವಿತುಮ್ ॥ ೨ ॥

ನಾನ್ಯಂ ನರಮುಪಸ್ಥಾತುಂ ಸುರಾಣಾಮಪಿ ಚೇಶ್ವರಮ್
ನ ಹಿ ರಾಮಸಮಃ ಕಶ್ಚಿದ್ವಿದ್ಯತೇ ತ್ರಿದಶೇಷ್ವಪಿ ॥ ೩ ॥

ಅನ್ಯೇಯಮಿತಿ ನಿಶ್ಚಿತ್ಯಭೂಯಸ್ತತ್ರ ಚಚಾರ ಸಃ ।
ಪಾನಭೂಮಿಂ ಹರಿಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಸೀತಾ ಸಂದರ್ಶನೋತ್ಸುಕಃ ॥ ೪ ॥

ಕ್ರೀಡಿತೇನಾಪರಾಃ ಕ್ಲಾಂತಾ ಗೀತೇನ ಚ ತಥಾಪರಾಃ ।
ನೃತ್ತೇನ ಚಾಪರಾಃ ಕ್ಲಾಂತಾಃ ಪಾನಪ್ರವಿಹತಾಸ್ತಥಾ ॥ ೫ ॥

ಮುರಜೇಷು ಮೃದಂಗೇಷು ಚೇಲಿಕಾಸು ಚ ಸಂಸ್ಥಿತಾಃ ।
ತಥಾಸ್ತರಣಮುಖ್ಯೇಷು ಸಂವಿಷ್ಟಾಶ್ಚಾಪರಾಃ ಸ್ತ್ರಿಯಃ ॥ ೬ ॥

ಮಹಾಕಪಿಃ ಹನೂಮಾನ್ । ತಾಂ ಬುದ್ಧಿಂ ಮಂದೋದರ್ಯಾಂ ಸೀತಾತ್ವಬುದ್ಧಿಂ । ಅವಧೂಯ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಅವಸ್ಥಿತೋ ಬಭೂವ । ಪೂರ್ವವತ್ ಸ್ಥಿತಃ । ಸೀತಾಂ ಪ್ರತಿ, ಪ್ರತಿಕೃತಿರೂಪಾಂ ಸೀತಾಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೧ ॥ ತಾಮಾಹ ನೇತಿ ॥ ೨ ॥ ಸಾ ಅನ್ಯಂ ನರಮುಪಸ್ಥಾತುಂ ಉಪಾಸಿತುಂ ನಾರ್ಹತೀತಿ ಸರ್ವತ್ರಾನ್ವೇತಿ । ತರ್ಹಿ ಸುರೇಶ್ವರೋಪಸ್ಥಾನಂ ತದ್ಯುಕ್ತಂ ಕಿಂ ನೇತ್ಯಾಹ-ಸುರಾಣಾಮಪೀತಿ । ಇಂದ್ರಮಪೀತ್ಯರ್ಥಃ । ಕುತೋ ನಾರ್ಹತೀತ್ಯತ ಆಹ-ನೇತಿ ॥ ೩ ॥ ಇಯಮತ್ರ ಸುಪ್ತಾ ಅನ್ಯಾ ಸೀತಾ ಅನ್ಯೈವೇತಿ ನಿಶ್ಚಿತ್ಯ । ತತ್ರ ಶಯನಗೃಹೇ ಚಚಾರ । ಪಾನಭೂಮಿಂ ಪಾನಸ್ಥಲಂ ದದರ್ಶೇತ್ಯುತ್ತರೇಣಾನ್ವಯಃ ॥ ೪ ॥ ಕ್ರೀಡಿತೇನ ಸುರತೇನ । ಪಾನಪ್ರವಿಹತಾಃ ಅತ್ಯಂತಪಾನಮತ್ತಾಃ ॥ ೫ ॥ ಮುರಜೇಷು ಮೃದಂಗೇಷು ಮುರಜತತ್ಪ್ರಭೇದೇಷು । ಚೇಲಿಕಾಸು ನಾಟಕಾಂಗವಾದ್ಯಪ್ರಭೇದೇಷು । 'ಚೇಲಿಕಾ ನಾಟಕಾಂಗೇ'ಷ್ವಿತಿ ವಿಶ್ವಃ । ಪೀಠಿಕಾಸ್ವಿತ್ಯಪಿ ಪಾಠಃ ॥ ೬ ॥

ಅಂಗನಾನಾಂ ಸಹಸ್ರೇಣ ಭೂಷಿತೇನ ವಿಭೂಷಣೈಃ ।
ರೂಪಸಂಲಾಪಶೀಲೇನ ಯುಕ್ತಗೀತಾರ್ಥಭಾಷಿಣಾ ॥ ೭ ॥

ದೇಶಕಾಲಾಭಿಯುಕ್ತೇನ ಯುಕ್ತವಾಕ್ಯಾಭಿಧಾಯಿನಾ ।
ರತಾಧಿಕೇನ ಸಂಯುಕ್ತಾಂ ದದರ್ಶ ಹರಿಯೂಥಪಃ ॥ ೮ ॥

ಅನ್ಯತ್ರಾಪಿ ವರಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ರೂಪಸಂಲಾಪಶಾಲಿನಾಮ್ ।
ಸಹಸ್ರಂ ಯುವತೀನಾಂ ತು ಪ್ರಸುಪ್ತಂ ಸ ದದರ್ಶ ಹ ॥ ೯ ॥

ತಾಸಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಶುಶುಭೇ ರಾಕ್ಷಸೇಶ್ವರಃ ।
ಗೋಷ್ಠೇ ಮಹತಿ ಮುಖ್ಯಾನಾಂ ಗವಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಯಥಾ ವೃಷಃ ॥ ೧೦ ॥

ಸ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಃ ಶುಶುಭೇ ತಾಭಿಃ ಪರಿವೃತಃ ಸ್ವಯಮ್ ।
ಕರೇಣುಭಿರ್ಯಥಾರಣ್ಯೇ ಪರಿಕೀರ್ಣೋ ಮಹಾದ್ವಿಪಃ ॥ ೧೧ ॥

ಸರ್ವಕಾಮೈರುಪೇತಾಂ ಚ ಪಾನಭೂಮಿಂ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।
ದದರ್ಶ ಕಪಿಶಾರ್ದೂಲಸ್ತಸ್ಯ ರಕ್ಷಃಪತೇರ್ಗೃಹೇ ॥ ೧೨ ॥

ಮೃಗಾಣಾಂ ಮಹಿಷಾಣಾಂ ಚ ವರಾಹಾಣಾಂ ಚ ಭಾಗಶಃ ।
ತತ್ರ ನ್ಯಸ್ತಾನಿ ಮಾಂಸಾನಿ ಪಾನಭೂಮೌ ದದರ್ಶ ಸಃ ॥ ॥ ೧೩ ॥

ಅಂಗನಾನಾಂ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಸಹಸ್ರೇಣ । ರೂಪಂ ಸೌಂದರ್ಯಂ ತದ್ವಿಷಯೋ ಯಃ ಸಲ್ಲಾಪಃ ಸ್ವಪ್ನದಶಾಯಾಂ ಪರಸ್ಪರಂ ಸಂಭಾಷಾ, ತಚ್ಛೀಲೇನ । ಯುಕ್ತಗೀತಾರ್ಥಭಾಷಿಣಾ ಯುಕ್ತೋ ಯೋ ಗೀತಾರ್ಥಃ ಭರತಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಃ ತದ್ಭಾಷಿಣಾ ॥ ೭ ॥ ದೇಶಕಾಲಾಭಿಯುಕ್ತೇನ ತದಭಿಜ್ಞೇನ । ಯುಕ್ತವಾಕ್ಯಾಭಿಧಾಯಿನಾ ಸ್ವಪ್ನೇಽಪಿ ಮಿತಭಾಷಿಣಾ । ರತಾಧಿಕೇನ ಅತ್ಯಂತ ಸುರತವಿದಾ । ಸಂಯುಕ್ತಾಂ ಪಾನಭೂಮಿಮಿತಿ ಪೂರ್ವಸ್ಮಾದನುವರ್ತತೇ । ದದರ್ಶ ॥ ೮ ॥ ಅನ್ಯತ್ರ ರಾವಣ ಸುಪ್ತಸ್ಥಾನಾದನ್ಯತ್ರ ತಚ್ಛಯನಗೃಹೇ । ರೂಪಶಾಲಿನಾಂ ರೂಪಶಾಲಿನೀನಾಂ ಯುವತೀನಾಂ ನೂತನವಯಸ್ಕಾನಾಂ ॥ ೯ ॥ ತಾಸಾಂ ರಾವಣಸಮೀಪೇ ಸುಪ್ತಾನಾಮ್ । ವೃಷೋ ವೃಷಭಃ ॥ ೧೦ ॥ ಪರಿಕೀರ್ಣಃ ಪರಿವೃತಃ ॥ ೧೧ ॥ ಮೃಗಾಣಾಂ ಕೃಷ್ಣಸಾರಾಣಾಮ್ । ಮಹಿಷಾಣಾಂ ವನಮಹಿಷಾಣಾಮ್ । ಭಾಗಶಃ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್ ॥ ೧೩ ॥

ರೌಕ್ಮೇಷು ಚ ವಿಶಾಲೇಷು ಭಾಜನೇಷ್ವರ್ಧಭಕ್ಷಿತಾನ್ ॥
ದದರ್ಶ ಕಪಿಶಾರ್ದೂಲೋ ಮಯೂರಾನ್ ಕುಕ್ಕುಟಾಂಸ್ತಥಾ ॥ ೧೪ ॥

ವರಾಹವಾರ್ಧ್ರಾಣಸಕಾನ್ ದಧಿಸೌವರ್ಚಲಾಯುತಾನ್ ।
ಶಲ್ಯಾನ್ ಮೃಗಮಯೂರಾಂಶ್ಚ ಹನುಮಾನನ್ವವೈಕ್ಷತ ॥ ೧೫ ॥

ಕೃಕರಾನ್ ವಿವಿಧಾನ್ ಛಾಗಾಂಶ್ಚಕೋರಾನರ್ಧಭಕ್ಷಿತಾನ್ ।
ಮಹಿಷಾನೇಕಶಲ್ಯಾಂಶ್ಚ ಮೇಷಾಂಶ್ಚ ಕೃತನಿಷ್ಠಿತಾನ್ ॥ ೧೬ ॥

ಲೇಹ್ಯಾನುಚ್ಚಾವಚಾನ್ ಪೇಯಾನ್ ಭೋಜ್ಯಾನಿ ವಿವಿಧಾನಿ ಚ ।
ತಥಾಮ್ಲಲವಣೋತ್ತಂಸೈರ್ವಿವಿಧೈ ರಾಗಖಾಂಡವೈಃ ॥ ೧೭ ॥

ಅರ್ಧಂ ಭಕ್ಷಿತಂ ಯೇಷಾಂ ತಾನ್ । ಮಯೂರಾನ್ ಶಿಖಿನಃ ॥ ೧೪ ॥ ವಾರ್ಧ್ರಾಣಸಕಾನ್ ತನ್ನಾಮಪಕ್ಷಿವಿಶೇಷಾನ್ । ತದುಕ್ತಂ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೇ 'ಕೃಷ್ಣಗ್ರೀವೋ ರಕ್ತಶಿರಾಃ ಶ್ವೇತಪಕ್ಷೋ ವಿಹಂಗಮಃ । ಸ ವೈ ವಾರ್ಧ್ರೀಣಸಃ ಪಕ್ಷೀ'ತಿ । ಛಾಗವಿಶೇಷಾನ್ ವಾ । 'ತ್ರಿಪಿಬಂ ತ್ವಿಂದ್ರಿಯಕ್ಷೀಣಂ ಶ್ವೇತಂ ವೃದ್ಧಮಜಾಪತಿಮ್ । ವಾರ್ಧ್ರೀಣಸಂ ಚ ತಂ ಪ್ರಾಹುಃ ಯಾಜ್ಞಿಕಾಃ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಣೀ'ತಿ ಸ್ಮೃತೇಃ । ಪಾನಕಾಲೇ ಮುಖಪರ್ಯಂತಂ ಕರ್ಣಯೋರ್ಲಂಬಮಾನತ್ವಾತ್ ತ್ರಿಪಿಬಮ್ । ಖಡ್ಗಮೃಗಾನ್ ವಾ । 'ವಾರ್ಧ್ರೀಣಸಃ ಖಡ್ಗಮೃಗ' ಇತಿ ಹಲಾಯುಧಃ । ದಧಿ ಚ ಸೌವರ್ಚಲಂ ಲವಣವಿಶೇಷಃ ತಾಭ್ಯಾಂ ಸಂಸ್ಕೃತಮ್ । 'ಸೌವರ್ಚಲಂ ಸ್ಯಾದ್ರುಚಕ' ಮಿತಿ ಲವಣಪ್ರಭೇದೇಽಮರಃ । ಶಲ್ಯಕಾನ್ ಶ್ವಾವಿಧಃ । 'ಶ್ವಾವಿತ್ತು ಶಲ್ಯ' ಇತ್ಯಮರಃ । ಮೃಗಮಯೂರಾಃ ಮೃಗಜಾತಿ ವಿಶೇಷಾಃ ॥ ೧೫ ॥ ಕೃಕರಾನ್ ಪಕ್ಷಿವಿಶೇಷಾನ್ । ಛಾಗಾನ್ ಅಜಾನ್ । ಚಕೋರಾನ್ ತಿತ್ತಿರಿಪಕ್ಷಿಣಃ । 'ತಿತ್ತಿರಿಃ ಕುಕ್ಕುಭೋ ಲಾವೋ ಜೀವಂಜೀವಶ್ಚಕೋರಕ' ಇತ್ಯಮರಃ । ಮಹಿಷಾನ್ । ಪೂರ್ವಂ ಮಾಹಿಷಮಾಂಸಮಾತ್ರೋಕ್ತಿಃ ಅತ್ರ ತು ನಿಷ್ಪನ್ನಸ್ಯೇತಿ ಭೇದಃ । ಏಕ ಶಲ್ಯಾನ್ ಮತ್ಸ್ಯಪ್ರಭೇದಾನ್ । ಮೇಷಾನುರಣಾನ್ । ಕೃತನಿಷ್ಠಿತಾನ್ ಕೃತಪಾಕಾನ್ ॥ ೧೬ ॥ ಲೇಹ್ಯಾನ್ ಆಸ್ವಾದ್ಯಾನ್ ವ್ಯಂಜನಪ್ರಭೇದಾನ್ । ಪೇಯಾನ್ ಕ್ಷೀರಾದೀನ್ । ಭೋಜ್ಯಾನಿ ಖಾದ್ಯಾನಿ। ಅಮ್ಲಲವಣೋತ್ತಂಸೈಃ ತದ್ರಸಪ್ರಚುರೈಃ । ರಾಗಖಾಂಡವೈಃ। ಪ್ರವತ್ವೇನ ಕರಣೇ ರಾಗ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ। ತಸ್ಯೈವ ಘನೀಭೂತಸ್ಯ ಖಾಂಡವೇತಿ ಸಂಜ್ಞಾ। 'ವಿರಲಶ್ಚೇತ್ ಕೃತೋ ರಾಗಃ ಸಾಂದ್ರಶ್ಚೇತ್ ಖಾಂಡವಃ ಸ್ಮೃತ' ಇತಿ ವಚನಾತ್ ॥ ೧೭ ॥

ಹಾರನೂಪುರಕೇಯೂರೈರಪವಿದ್ಧೈರ್ಮಹಾಧನೈಃ ।
ಪಾನಭಾಜನವಿಕ್ಷಿಪ್ತೈಃ ಫಲೈಶ್ಚ ವಿವಿಧೈರಪಿ ॥ ॥ ೧೮ ॥

ಕೃತಪುಷ್ಪೋಪಹಾರಾ ಭೂರಧಿಕಂ ಪುಷ್ಯತಿ ಶ್ರಿಯಂ ।
ತತ್ರ ತತ್ರ ಚ ವಿನ್ಯಸ್ತೈಃ ಸಂಶ್ಲಿಷ್ಟೈಃ ಶಯನಾಸನೈಃ ॥ ೧೯ ॥

ಪಾನಭೂಮಿರ್ವಿನಾ ವಹ್ನಿಂ ಪ್ರದೀಪ್ತೇವೋಪಲಕ್ಷ್ಯತೇ ।
ಬಹುಪ್ರಕಾರೈರ್ವಿವಿಧೈರ್ವರಸಂಸ್ಕಾರಸಂಸ್ಕೃತೈಃ ॥ ೨೦ ॥

ಮಾಂಸೈಃ ಕುಶಲಸಂಯುಕ್ತೈಃ ಪಾನಭೂಮಿಗತೈಃ ಪೃಥಕ್ ।
ದಿವ್ಯಾಃ ಪ್ರಸನ್ನಾ ವಿವಿಧಾಃ ಸುರಾಃ ಕೃತಸುರಾ ಅಪಿ ॥ ೨೧ ॥

ಶರ್ಕರಾಸವಮಾಧ್ವೀಕಪುಷ್ಪಾಸವಫಲಾಸವಾಃ ।
ವಾಸಚೂರ್ಣೈಶ್ಚ ವಿವಿಧೈರ್ಮೃಷ್ಟಾಸ್ತೈಸ್ತೈಃ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್ ॥ ೨೨ ॥

ಅಪವಿದ್ಧೈಃ ತ್ಯಕ್ತೈಃ । ಪಾನಭಾಜನವಿಕ್ಷಿಪ್ತೈಃ ಪಾನಪಾತ್ರೇಷು ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತೈರಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೧೮ ॥ ಕೃತಪುಷ್ಪೋಪಹಾರಾ ಸೌಗಂಧ್ಯಾಯ ತತ್ರ ತತ್ರ ಕೃತ ಪುಷ್ಪಚಯಾ । ಶ್ರಿಯಂ ಸಂಪದಮ್ । ಪುಷ್ಯತಿ ಪುಷ್ಣಾತಿ ॥ ೧೯ । ಸಂಶ್ಲಿಷ್ಟೈಃ ತತ್ತನ್ಮಾತ್ರಪರಿಮಿತೈಃ । ರಕ್ತವಸನಾದಿ ನಿರ್ಮಿತತ್ವಾಚ್ಛಯನಾದೀನಾಂ, ವಹ್ನಿಂ ವಿನಾಪಿ ಪ್ರದೀಪ್ತೇವ ದಹ್ಯಮಾನೇವ ವರಸಂಸ್ಕಾರೈಃ ಹಿಂಗ್ವಾದಿಸಂಸ್ಕಾರೈಃ ಸಂಸ್ಕೃತೈಃ । ಬಹುಪ್ರಕಾರೈಃ ನಾನಾಜಾತಿಸಂಬಂಧಿಭಿಃ । ವಿವಿಧೈಃ ಏಕೈಕಮಾಂಸಮಧ್ಯೇ ಅನೇಕವಿಧತಯಾ ಕೃತೈಃ । ಕುಶಲೈಃ ಚತುರೈಃ ಸೂದೈಃ, ಸಂಯುಕ್ತೈಃ ಸಮ್ಯಕ್ ರಚಿತೈಃ ದಾಕ್ಷತಯಾ ಕ್ಷೇಮ ಸಂಯುಕ್ತೈರಿತಿ ವಾ । 'ಪರ್ಯಾಪ್ತಿಕ್ಷೇಮಪುಣ್ಯೇಷು ಕುಶಲಂ ಶಿಕ್ಷಿತೇ ತ್ರಿಷು'ಇತ್ಯಮರಃ । ದಿವ್ಯಾ ಮನೋಹರಾಃ । ಪ್ರಸನ್ನಾಃ ದರ್ಶನಮಾತ್ರೇ ಪಿಪಾಸಾಜನಿಕಾಃ ಸುರಾಃ ಸ್ವತ ಏವ ಸಮುದ್ರಾದುತ್ಪನ್ನಾಃ । ಕೃತಸುರಾಃ ಮಾದಕರಸೈಃ ನೂತನತಯಾ ಕೃತಾಃ ॥ ೨೧ ॥ ತಾ ಏವಾಹ- ಶರ್ಕರಾಸವೇತ್ಯಾದಿ । ಶರ್ಕರಯಾ ನಿರ್ಮಿತಾಃ ಆಸವಾಃ ಶರ್ಕರಾಸವಾಃ । ಮಾಧ್ವೀಕಾಃ । ಕ್ಷೌದ್ರಕೃತಾಃ । ಪುಷ್ಪಾಸವಾಃ ಮಲ್ಲಿಕಾದಿಪುಷ್ಪಪರಾಗಕೃತಾಃ । ಫಲಾಸವಾಃ ಚೂತಾದಿ ಫಲರಸೈಃ ಕೃತಾಃ । ವಾಸಚೂರ್ಣೈಃ ಪರಿಮಲಚೂರ್ಣೈಃ । ಮೃಷ್ಟಾಃ ಅಧಿವಾಸಿತಾಃ ॥ ೨೨ ॥

ಸಂತತಾ ಶುಶುಭೇ ಭೂಮಿರ್ಮಾಲ್ಯೈಃ ಸುಬಹುಸಂಸ್ಥಿತೈಃ ।
ಹಿರಣ್ಮಯೈಶ್ಚ ವಿವಿಧೈರ್ಭಾಜನೈಃ ಸ್ಫಾಟಿಕೈರಪಿ ॥ ೨೩ ॥

ಜಾಂಬೂನದಮಯೈಶ್ಚಾನ್ಯೈಃ ಕರಕೈರಭಿಸಂವೃತಾ ।
ರಾಜತೇಷು ಚ ಕುಂಭೇಷು ಜಾಂಬೂನದಮಯೇಷು ಚ ॥ ೨೪ ॥

ಪಾನಶ್ರೇಷ್ಠಾಂ ತಥಾ ಭೂಮಿಂ ಕಪಿಸ್ತತ್ರ ದದರ್ಶ ಹ ।
ಸೋಽಪಶ್ಯಚ್ಛಾತಕುಂಭಾನಿ ಸೀಧೋರ್ಮಣಿಮಯಾನಿ ಚ ॥ ೨೫ ॥

ರಾಜತಾನಿ ಚ ಪೂರ್ಣಾನಿ ಭಾಜನಾನಿ ಮಹಾಕಪಿಃ ।
ಕ್ವಚಿದರ್ಧಾವಶೇಷಾಣಿ ಕ್ವಚಿತ್ ಪೀತಾನ್ಯಶೇಷತಃ ॥ ೨೬ ॥

ಕ್ವಚಿನ್ನೈವ ಪ್ರಪೀತಾನಿ ಪಾನಾನಿ ಸ ದದರ್ಶ ಹ ।
ಕ್ವಚಿದ್ಭಕ್ಷ್ಯಾಂಶ್ಚ ವಿವಿಧಾನ್ ಕ್ವಚಿತ್ ಪಾನಾನಿ ಭಾಗಶಃ ॥ ೨೭ ॥

ಕ್ವಚಿದರ್ಧಾವಶೇಷಾಣಿ ಪಶ್ಯನ್ ವೈ ವಿಚಚಾರ ಹ ।
ಶಯನಾನ್ಯತ್ರ ನಾರೀಣಾಂ ಶೂನ್ಯಾನಿ ಬಹುಧಾ ಪುನಃ ॥ ೨೮ ॥

ಪರಸ್ಪರಂ ಸಮಾಶ್ಲಿಷ್ಯ ಕಾಶ್ಚಿತ್ ಸುಪ್ತಾ ವರಾಂಗನಾಃ ।
ಕಾಚಿಚ್ಚ ವಸ್ತ್ರಮನ್ಯಸ್ಯಾ ಅಪಹೃತ್ಯೋಪಗುಹ್ಯ ಚ ।
ಉಪಗಮ್ಯಾಬಲಾ ಸುಪ್ತಾ ನಿದ್ರಾಬಲಪರಾಜಿತಾ । ॥ ೨೯ ॥

ಮಾಲ್ಯೈಃ ಪುಷ್ಪೈಃ । ಸಂತತಾ ವ್ಯಾಪ್ತಾ । ಭೂಮಿಃ ಪಾನಭೂಮಿಃ । ಸುಬಹು-ಸಂಸ್ಥಿತೈಃ ಸಮ್ಯಕ್ ಬಹುಪ್ರಕಾರೇಣ ಸ್ಥಿತೈಃ । ಹಿರಣ್ಮಯೈಃ ಕಾಂಚನೈಃ । ಸುಕೃತೈಃ ಸಮೀಚೀನತಯಾ ಕೃತೈಃ । ಭಾಜನೈಃ ಪಾತ್ರೈಃ ॥ ೨೩ ॥ ಜಾಂಬೂನದಮಯೈಃ ಶ್ವೇತವರ್ಣ ಸುವರ್ಣರಚಿತೈಃ । ಕರಕೈಃ ಕಲಶೈಃ । ಪಾನಸ್ಯ ಪೇಯಸ್ಯ ಮದ್ಯಸ್ಯ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ರಾಜತಕುಂಭಾದ್ಯವಚ್ಛೇದೇನ ಯಸ್ಯಾಂ ಸಾ ತಾಮ್ । ಸೀಧೋಃ ಸುರಾಯಾಃ । ಶಾತಕುಂಭಾನಿ ಸ್ವರ್ಣಮಯಾನಿ । 'ಗೋಭಿಃ ಶ್ರೀಣೀತ ಮತ್ಸರ'-ಮಿತ್ಯಾದಾವಿವ ವಿಕಾರ ವಿಕಾರಿಣೋರಭೇದವಿವಕ್ಷಯಾ ಪ್ರಯೋಗಃ । ಅರ್ಧಸ್ಯಾವ-ಶೇಷೋ ಯೇಷು । ಪೀತಾನಿ ಪೀತಪೇಯಾನಿ । ಪಾನಾನಿ ಪಾನಪಾತ್ರಾಣಿ । ಬಹುಧಾ ಶೂನ್ಯಾನಿ ಮದಹೇತುತಯಾ ತತ್ರ ತತ್ರ ಶಯನಾತ್ ಬಹುಪ್ರಕಾರೇಣ ಶೂನ್ಯಾನಿ ॥ ೨೮ ॥ ಉಪಗುಹ್ಯ ಪರಿಧಾಯ ಆಚ್ಛಾದ್ಯೇತಿ ವಾ । ನಿದ್ರಾಯಾ ಯದ್ ಬಲಂ ತೇನ ಪರಾಜಿತಾ ॥ ೨೯ ॥

ಕಾಸಾಮುಚ್ಛ್ವಾಸವಾತೇನ ವಸ್ತ್ರಂ ಮಾಲ್ಯಂ ಚ ಗಾತ್ರಜಮ್ ।
ನಾತ್ಯರ್ಥಂ ಸ್ಪಂದತೇ ಚಿತ್ರಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಮಂದಮಿವಾನಿಲಮ್ ॥ ೩೦ ॥

ಚಂದನಸ್ಯ ಚ ಶೀತಸ್ಯ ಸೀಧೋರ್ಮಧುರಸಸ್ಯ ಚ ।
ವಿವಿಧಸ್ಯ ಚ ಮಾಲ್ಯಸ್ಯ ಪುಷ್ಪಸ್ಯ ವಿವಿಧಸ್ಯ ಚ ॥ ೩೧ ॥

ಬಹುಧಾ ಮಾರುತಸ್ತತ್ರ ಗಂಧಂ ವಿವಿಧಮುದ್ವಹನ್ ।
ಸ್ನಾನಾನಾಂ ಚಂದನಾನಾಂ ಚ ಧೂಪಾನಾಂ ಚೈವ ಮೂರ್ಛಿತಃ ।
ಪ್ರವವೌ ಸುರಭಿರ್ಗಂಧೋ ವಿಮಾನೇ ಪುಷ್ಪಕೇ ತದಾ ॥ ೩೨ ॥

ಶ್ಯಾಮಾವದಾತಾಸ್ತತ್ರಾನ್ಯಾಃ ಕಾಶ್ಚಿತ್ ಕೃಷ್ಣಾ ವರಾಂಗನಾಃ ।
ಕಾಶ್ಚಿತ್ ಕಾಂಚನವರ್ಣಾಂಗ್ಯಃ ಪ್ರಮದಾ ರಾಕ್ಷಸಾಲಯೇ ॥ ೩೩ ॥

ತಾಸಾಂ ನಿದ್ರಾವಶತ್ವಾಚ್ಚ ಮದನೇನ ವಿಮೂರ್ಛಿತಮ್ ।
ಪದ್ಮಿನೀನಾಂ ಪ್ರಸುಪ್ತಾನಾಂ ರೂಪಮಾಸೀದ್ಯಥೈವ ಹಿ ॥ ೩೪ ॥

ಏವಂ ಸರ್ವಮಶೇಷೇಣ ರಾವಣಾಂತಃಪುರಂ ಕಪಿಃ ।
ದದರ್ಶ ಸುಮಹಾತೇಜಾ ನ ದದರ್ಶ ಚ ಜಾನಕೀಮ್ ॥ ೩೫ ॥

ನಿರೀಕ್ಷಮಾಣಶ್ಚ ತದಾ ತಾಃ ಸ್ತ್ರಿಯಃ ಸ ಮಹಾಕಪಿಃ ।
ಜಗಾಮ ಮಹತೀಂ ಚಿಂತಾಂ ಧರ್ಮಸಾಧ್ವಸಶಂಕಿತಃ ॥ ೩೬ ॥

ಉಚ್ಛ್ವಾಸರೂಪೋ ಯೋ ವಾಯುಃ ತೇನ । ಗಾತ್ರಜಂ ರೋಮಜಾತಮ್ । ಅತ್ಯರ್ಥಂ ಅತ್ಯಂತಮ್ । ನ ಸ್ಪಂದತೇ ನ ಚಲತೀತ್ಯರ್ಥಃ । ಕಿಂಚಿಚ್ಚಲನಾರ್ಥಕಸ್ಯಾಪಿ ಧಾತೋಃ ಪ್ರಕೃತೇ ಚಲನಮಾತ್ರಾರ್ಥಕತಾ, ಕಿಂಚಿಚ್ಚಲನೇಽಪಿ ಚಲನಂ ವಾ ಬೋಧ್ಯಮ್ ॥ ೩೦ ॥ ಸೀಧೋಃ ಸುರಾಯಾಃ ॥ ೩೧ ॥ ಉದ್ವ-ಹನ್ ಧರನ್ ಪ್ರವವೌ ಸ್ನಾನಾನಾಂ ಸ್ನಾನಸಾಧನಾನಾಂ ಚಂದನಾನಾಂ ಧೂಪಾನಾಂ ಚ ಗಂಧಃ ಪುಷ್ಪಕವಿಮಾನೇ ಮೂರ್ಛಿತಃ ವ್ಯಾಪ್ತಃ ಸನ್ ಪ್ರವವೌ ॥ ೩೨ ॥ ಶ್ಯಾಮಾವದಾತಾಃ ಅತಸೀಕುಸುಮಸಮವರ್ಣಾಃ । ಕಾಂಚನಸ್ಯೇವ ವರ್ಣಯುಕ್ತಾನ್ಯಂಗಾನಿ ಯಾಸಾಂ ತಾಃ ॥ ೩೩ ॥ ವಿಮೂರ್ಛಿತಂ ವ್ಯಾಪ್ತಮ್ । ಪದ್ಮಿನೀನಾಂ ನಲಿನೀನಾಮ್ ಪ್ರಸುಪ್ತಾನಾಂ ಅನುನ್ನಿದ್ರಾಣಾಂ, ಅವಿಕಾಸಿತಾನಾಮಿತಿ ಯಾವತ್ ॥ ೩೪ ॥ ಅಶೇಷೇಣ ಅಂತಃಪುರೇ ಚತುರಂಗುಲ ಭೂಪ್ರದೇಶಮಪ್ಯತ್ಯಕ್ತ್ವೇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೩೫ ॥ ಧರ್ಮಸಾಧ್ವಸಶಂಕಿತಃ ಧರ್ಮಲೋಪನಿಮಿತ್ತಂ ಯತ್ ಸಾಧ್ವಸಂ ಭಯಂ ತೇನ ಶಂಕಿತಃ. 'ನ ನಗ್ನಾಂ ಸ್ತ್ರಿಯಮೀಕ್ಷೇತೇ'ತಿ ಸ್ಮರಣಾದಿತಿ ಭಾವಃ । ತಾಃ ಸ್ತ್ರಿಯಸ್ತಾಃ ॥ ೩೬ ॥

ಪರದಾರಾವರೋಧಸ್ಯ ಪ್ರಸುಪ್ತಸ್ಯ ನಿರೀಕ್ಷಣಮ್ ।
ಇದಂ ಖಲು ಮಮಾತ್ಯರ್ಥಂ ಧರ್ಮಲೋಪಂ ಕರಿಷ್ಯತಿ ॥ ॥ ೩೭ ॥

ನ ಹಿ ಮೇ ಪರದಾರಾಣಾಂ ದೃಷ್ಟಿರ್ವಿಷಯವರ್ತಿನೀ ।
ಅಯಂ ಚಾತ್ರ ಮಯಾ ದೃಷ್ಟಃ ಪರದಾರಪರಿಗ್ರಹಃ ॥ ೩೮ ॥

ತಸ್ಯ ಪ್ರಾದುರಭೂಚ್ಚಿಂತಾ ಪುನರನ್ಯಾ ಮನಸ್ವಿನಃ ।
ನಿಶ್ಚಿತೈಕಾಂತಚಿತ್ತಸ್ಯ ಕಾರ್ಯನಿಶ್ಚಯದರ್ಶಿನೀ ॥ ॥ ೩೯ ॥

ಕಾಮಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಯಾ ಸರ್ವಾ ವಿಶ್ವಸ್ತಾ ರಾವಣಸ್ತ್ರಿಯಃ ।
ನ ಹಿ ಮೇ ಮನಸಃ ಕಿಂಚಿದ್ವೈಕೃತ್ಯಮುಪಪದ್ಯತೇ ॥ ॥ ೪೦ ॥

ಮನೋ ಹಿ ಹೇತುಃ ಸರ್ವೇಷಾಮಿಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ಪ್ರವರ್ತನೇ ।
ಶುಭಾಶುಭಾಸ್ವವಸ್ಥಾಸು ತಚ್ಚ ಮೇ ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತಮ್ ॥ ॥ ೪೧ ॥

ನಾನ್ಯತ್ರ ಚ ಮಯಾ ಶಕ್ಯಾ ವೈದೇಹೀ ಪರಿಮಾರ್ಗಿತುಮ್ ।
ಸ್ತ್ರಿಯೋ ಹಿ ಸ್ತ್ರೀಷು ದೃಶ್ಯಂತೇ ಸರ್ವಥಾ ಪರಿಮಾರ್ಗಣೇ ॥ ೪೨ ॥

ತದೇವಾಹ ಪರದಾರೇತಿ । ಪರದಾರಯುಕ್ತಃ ಅವರೋಧಃ ಶುದ್ಧಾಂತಃ ಅಂತಃಪುರಂ ತಸ್ಯ ನಿರೀಕ್ಷಣಂ, ತತ್ರಾಪಿ ಪ್ರಸುಪ್ತಸ್ಯ ನಿರೀಕ್ಷಣಮಿದಂ ಮಮ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣೋಽತ್ಯರ್ಥಂ ಧರ್ಮಲೋಪಂ ಕರಿಷ್ಯತಿ । 'ಅವರೋಧಃ ಶುದ್ಧಾಂತ' ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ ॥ ೩೭ ॥ ಪರದಾರಾಣಾಂ ದೃಷ್ಟಿಃ ಮೇ ಮಮ ವಿಷಯವರ್ತಿನೀ ಮದ್ರೂಪ ವಿಷಯವರ್ತಿನೀ ನೈವ ಹ್ಯಭೂತ್, ಪೂರ್ವಂ ಕದಾಪಿ ನ ಮಯಾ ದೃಷ್ಟಾ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಪರದಾರಾ ಏವ ಪರಿಗ್ರಹೋ ಭಾರ್ಯಾ ಯಸ್ಯ ಸೋಽಯಂ ರಾವಣಶ್ಚ ಪಾಪೀ ಮಯಾ ದೃಷ್ಟಃ । ಅತೋಽಪಿ ಧರ್ಮವಿಲೋಪ ಇತಿ ಭಾವಃ ॥ ೩೮ ॥ ಅನ್ಯಾ ಧರ್ಮವಿಷಯಿಣ್ಯಾ ಭಿನ್ನಾ ಚಿಂತಾ ಪ್ರಾದುರಭೂತ್ । ನಿಶ್ಚಿತೇ ಪ್ರಮಾಣನಿರ್ಣೀತೇಽರ್ಥೇ ಏಕಾಂತಂ ವ್ಯಭಿಚಾರರಹಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಯಸ್ಯ ಕಾರ್ಯಸ್ಯ ಸೀತಾನ್ವೇಷಣರೂಪಸ್ಯ ಯೋ ನಿಶ್ಚಯಃ ಅವಶ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯತ್ವರೂಪಃ ತದ್ದರ್ಶಯತೀತಿ ತಥಾ ॥ ೩೯ ॥ ಕಾಮಂ ಯಥೇಷ್ಟಂ । ವಿಶ್ವಸ್ತಾಃ ಅತ್ರ ನ ಕೋಽಪ್ಯಾಯಾಸ್ಯತೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾಃ । ವೈಕೃತ್ಯಂ ಕಾಮವಿಕಾರಃ ॥ ೪೦ ॥ ಇದ್ರಿಯಾಣಾಂ ಪ್ರವರ್ತನೇ ಪ್ರೇರಣೇ । ತನ್ಮನಃ ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತಂ ನಿರ್ವಿಕಾರಮ್ ॥ ೪೧ ॥ ಸಂಭಾವಿತ ದೋಷಸ್ಯೈತದವಲೋಕನಸ್ಯ ತ್ಯಾಗ ಏವ ಕಿಂ ನ ಕೃತ ಇತ್ಯತಃ ಕಥಯತಿ–ನಾನ್ಯತ್ರೇತಿ । ಅನ್ಯತ್ರ ಶುದ್ಧಾಂತಃಪುರಾತ್ । ಸ್ತ್ರೀಷು ಸ್ತ್ರೀಸಂಘೇಷು ಸಂಪರಿಮಾರ್ಗಣೇ ಕೃತೇ ॥ ೪೨ ॥

ಯಸ್ಯ ಸತ್ತ್ವಸ್ಯ ಯಾ ಯೋನಿಸ್ತಸ್ಯಾಂ ತತ್ ಪರಿಮೃಗ್ಯತೇ ।
ನ ಶಕ್ಯಾ ಪ್ರಮದಾ ನಷ್ಟಾ ಮೃಗೀಷು ಪರಿಮಾರ್ಗಿತುಮ್ ॥ ೪೩ ॥

ತದಿದಂ ಮಾರ್ಗಿತಂ ತಾವಚ್ಛುದ್ಧೇನ ಮನಸಾ ಮಯಾ ॥
ರಾವಣಾಂತಃಪುರಂ ಸರ್ವಂ ದೃಶ್ಯತೇ ನ ಚ ಜಾನಕೀ ॥ ೪೪ ॥

ದೇವಗಂಧರ್ವ ಕನ್ಯಾಶ್ಚ ನಾಗಕನ್ಯಾಶ್ಚ ವೀರ್ಯವಾನ್ ।
ಅವೇಕ್ಷಮಾಣೋ ಹನುಮಾನ್ನೈವಾಪಶ್ಯತ ಜಾನಕೀಮ್ ॥ ೪೫ ॥

ತಾಮಪಶ್ಯನ್ ಕಪಿಸ್ತತ್ರ ಪಶ್ಯಂಶ್ಚಾನ್ಯಾ ವರಸ್ತ್ರಿಯಃ
ಅಪಕ್ರಮ್ಯ ತದಾ ವೀರಃ ಪ್ರಸ್ಥಾತುಮುಪಚಕ್ರಮೇ ॥ ॥ ೪೬ ॥

ಸ ಭೂಯಸ್ತು ಪರಂ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಮಾರುತಿರ್ಯತ್ನಮಾಸ್ಥಿತಃ ।
ಆಪಾನಭೂಮಿಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ತಾಂ ವಿಚೇತುಂ ಪ್ರಚಕ್ರಮೇ ॥ ೪೭ ॥

ಸತ್ತ್ವಸ್ಯ ಪ್ರಾಣಿನಃ । ಯೋನಿಃ ಜಾತಿಃ । ತತ್ ಸತ್ತ್ವಮ್ । ನಷ್ಟಾ ಅದರ್ಶನಂ ಗತಾ ॥ ೪೩ ॥ ಇದಂ ರಾವಣಾಂತಃಪುರಮಿತ್ಯನ್ವಯಃ ॥ ೪೪ ॥ ಪ್ರಸ್ಥಾತುಂ ಅನ್ಯತ್ರ ಪ್ರಯಾತುಮ್ ॥ ೪೬ ॥

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ಏಕಾದಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ದ್ವಾದಶಃ ಸರ್ಗಃ

ಸ ತಸ್ಯ ಮಧ್ಯೇ ಭವನಸ್ಯ ಸಂಸ್ಥಿತೋ
ಲತಾಗೃಹಾಂಶ್ಚಿತ್ರಗೃಹಾನ್ನಿಶಾಗೃಹಾನ್
ಜಗಾಮ ಸೀತಾಂ ಪ್ರತಿ ದರ್ಶನೋತ್ಸುಕೋ
ನ ಚೈವ ತಾಂ ಪಶ್ಯತಿ ಚಾರುದರ್ಶನಾಮ್ ॥ ೧ ॥

ಸ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ತತೋ ಮಹಾಕಪಿಃ
ಪ್ರಿಯಾಮಪಶ್ಯನ್ ರಘುನಂದನಸ್ಯ ತಾಮ್
ಧ್ರುವಂ ನ ಸೀತಾ ಧ್ರಿಯತೇ ಯಥಾ ನ ಮೇ
ವಿಚಿನ್ವತೋ ದರ್ಶನಮೇತಿ ಮೈಥಿಲೀ ॥ ೨ ॥

ಸಾ ರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ ಪ್ರವರೇಣ ಬಾಲಾ
ಸ್ವಶೀಲಸಂರಕ್ಷಣತತ್ಪರಾ ಸತೀ
ಅನೇನ ನೂನಂ ಪ್ರತಿದುಷ್ಟಕರ್ಮಣಾ
ಹತಾ ಭವೇದಾರ್ಯಪಥೇ ಪರೇ ಸ್ಥಿತಾ ॥ ೩ ॥

ವಿರೂಪರೂಪಾ ವಿಕೃತಾ ವಿವರ್ಚಸೋ
ಮಹಾನನಾ ದೀರ್ಘವಿರೂಪದರ್ಶನಾಃ
ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಸಾ ರಾಕ್ಷಸರಾಜಯೋಷಿತೋ
ಭಯಾದ್ವಿನಷ್ಟಾ ಜನಕೇಶ್ವರಾತ್ಮಜಾ ॥ ೪ ॥

ಹನೂಮಾನ್ ಭವನಸ್ಯ ರಾವಣಸ್ಯ. ಲತಾಗೃಹಾನ್ ಲತಾ ಏವ ಗೃಹತ್ವೇನ ಕ್ಲೃಪ್ತಾ ಯತ್ರ ತಾದೃಶಾನ್, ಕಸ್ತೂರೀವಾಸಿತಗೃಹಾನಿತಿ ವಾ । 'ಲತಾ ಕಸ್ತೂರಿಕಾಯಾಂ ಸ್ತ್ರೀತಿ' ವಿಶ್ವಃ । ನಿಶಾಗೃಹಾನ್ ಶಯ್ಯಾಗಾರಾಣಿ ಯತ್ರ ಯತ್ರ ಗಚ್ಛತಿ ತತ್ರ ತತ್ರ ತಾಂ ನೈವ ಪಶ್ಯತೀತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೧ ॥ ಸೀತಾ ಮ್ರಿಯತೇ । ಧ್ರುವಂ । ಯಥಾ ಯಸ್ಮಾತ್ ಮೇ ಮಮ ದರ್ಶನಂ ನೈತಿ ತಸ್ಮಾತ್ ತಥಾ ಮನ್ಯೇ ಇತಿ, ಯಥಾ ಯಥಾವತ್ ವಿಚಿನ್ವತ ಇತಿ ವಾ ॥ ೨ ॥ ಸ್ವಶೀಲಂ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಸ್ವಭಾವಮ್ । ಪ್ರತಿದುಷ್ಟಕರ್ಮಣಾ, ಕೃತ್ಸ್ನದೋಷಯುಕ್ತವ್ಯಾಪಾರವತಾ । ಪ್ರತಿರ್ಮಾತ್ರಾರ್ಥ ಇತಿ, 'ಮಾತ್ರಂ ಕಾರ್ತ್ಸ್ನ್ಯೇಽವಧಾರಣೇ' ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ । ಆರ್ಯಪಥೇ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಾಖ್ಯೇ ॥ ೩ ॥ ವಿರೂಪರೂಪಾಃ ಸೌಂದರ್ಯವಿರುದ್ಧಾಕೃತಿಮತ್ಯಃ । ವಿಕೃತಾಃ ನ್ಯೂನಾಧಿಕಾಂಗವತ್ಯಃ । ವಿವರ್ಚಸಃ ವರ್ಚೋರಹಿತಾಃ । ದೀರ್ಘಾಣಿ ವಿರೂಪಾಣಿ ಕ್ರೂರಾಣಿ ದರ್ಶನಾನಿ ನೇತ್ರಾಣಿ ಯಾಸಾಂ ತಾಃ । ತಾಃ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ॥ ೪ ॥

ಸೀತಾಮದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹ್ಯನವಾಪ್ಯ ಪೌರುಷಂ
ವಿಹೃತ್ಯ ಕಾಲಂ ಸಹ ವಾನರೈಶ್ಚಿರಮ್ ।
ನ ಮೇಽಸ್ತಿ ಸುಗ್ರೀವಸಮೀಪಗಾ ಗತಿಃ
ಸುತೀಕ್ಷ್ಣದಂಡೋ ಬಲವಾಂಶ್ಚ ವಾನರಃ ॥ ೫ ॥

ದೃಷ್ಟಮಂತಃಪುರಂ ಸರ್ವಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ರಾವಣಯೋಷಿತಃ ।
ನ ಸೀತಾ ದೃಶ್ಯತೇ ಸಾಧ್ವೀ ವೃಥಾಜಾತೋ ಮಮ ಶ್ರಮಃ ॥ ೬ ॥

ಕಿಂ ನು ಮಾಂ ವಾನರಾಃ ಸರ್ವೇ ಗತಂ ವಕ್ಷ್ಯಂತಿ ಸಂಗತಾಃ ।
ಗತ್ವಾ ತತ್ರ ತ್ವಯಾ ವೀರ ಕಿಂ ಕೃತಂ ತದ್ವದಸ್ವ ನಃ ॥ ೭ ॥

ಅದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕಿಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತಾಮಹಂ ಜನಕಾತ್ಮಜಾಮ್ ।
ಧ್ರುವಂ ಪ್ರಾಯಮುಪೈಷ್ಯಂತಿ ಕಾಲಸ್ಯ ವ್ಯತಿವರ್ತನೇ ॥ ॥ ೮ ॥

ಕಿಂ ವಾ ವಕ್ಷ್ಯತಿ ವೃದ್ಧಶ್ಚ ಜಾಂಬವಾನಂಗದಶ್ಚ ಸಃ ।
ಗತಂ ಪಾರಂ ಸಮುದ್ರಸ್ಯ ವಾನರಾಶ್ಚ ಸಮಾಗತಾಃ ॥ ॥ ೯ ॥

ಅನಿರ್ವೇದಃ ಶ್ರಿಯೋ ಮೂಲಮನಿರ್ವೇದಃ ಪರಂ ಸುಖಮ್ ।
ಭೂಯಸ್ತಾವದ್ವಿಚೇಷ್ಯಾಮಿ ನ ಯತ್ರ ವಿಚಯಃ ಕೃತಃ ॥ ೧೦ ॥

ಪೌರುಷಂ ಪುರುಷಸಾಮರ್ಥ್ಯಮನವಾಪ್ಯ. ನಪುಂಸಕಸ್ತ್ವೇತಿ ಯಾವತ್ । ಕಾಲಂ ವಿಹೃತ್ಯ ಗಮಯಿತ್ವಾ । ಸುಗ್ರೀವ ಸಮೀಪಂ ಗಮಯತೀತಿ ಸುಗ್ರೀವ ಸಮೀಪಗಾ, ತಾದೃಶೀ ಗತಿಃ ದಶಾ ದೈವಮಿತಿ ಯಾವತ್ । 'ಗತಿರ್ಮಾರ್ಗೇ ದಶಾಯಾಂ ಚೇತಿ' ವಿಶ್ವಃ । ಕುತ ಇತ್ಯತ ಆಹ-ಸುತೀಕ್ಷ್ಣೇತಿ ॥ ೫ ॥ ವಾನರಾಃ ಅಂಗದಾದಯಃ ಸಂಗತಾಃ ಮಿಲಿತಾಃ । ಇತಿ ವಕ್ಷ್ಯಂತಿ ಕಿಂ ನು ॥ ೭ ॥ ತಸ್ಮಾತ್ ಕಾಲಸ್ಯ ವ್ಯತಿವರ್ತನೇ ಅತಿಕ್ರಮಣೇ ಜಾತೇ ಸತಿ । ಪ್ರಾಯಂ ಪ್ರಾಯೋಪವೇಶಮ್ ॥ ೮ ॥ ಸಮುದ್ರಸ್ಯ ಪಾರಂ ಗತಂ ಮಾಂ ಕಿಂ ವಾ ವಕ್ಷ್ಯತಿ ॥ ೯ ॥ ಅನಿರ್ವೇದಃ ಅವಿಷಾದಃ । ಭೂಯಃ ಪುನರಪಿ ವಿಚೇಷ್ಯಾಮಿ । ಯತ್ರ ಯಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರದೇಶೇ । ವಿಚಯಃ ಪರಿಮಾರ್ಗಣಮ್ ॥ ೧೦ ॥

ಅನಿರ್ವೇದೋ ಹಿ ಸತತಂ ಸರ್ವಾರ್ಥೇಷು ಪ್ರವರ್ತಕಃ ।
ಕರೋತಿ ಸಫಲಂ ಜಂತೋಃ ಕರ್ಮ ಯತ್ತತ್ ಕರೋತಿ ಸಃ ॥ ೧೧ ॥

ತಸ್ಮಾದನಿರ್ವೇದಕರಂ ಯತ್ನಂ ಚೇಷ್ಟೇಽಹಮುತ್ತಮಮ್
ಅದೃಷ್ಟಾಂಶ್ಚ ವಿಚೇಷ್ಯಾಮಿ ದೇಶಾನ್ ರಾವಣಪಾಲಿತಾನ್ ॥ ೧೨ ॥

ಆಪಾನಶಾಲಾ ವಿಚಿತಾಸ್ತಥಾ ಪುಷ್ಪಗೃಹಾಣಿ ಚ ।
ಚಿತ್ರಶಾಲಾಶ್ಚ ವಿಚಿತಾ ಭೂಯಃ ಕ್ರೀಡಾಗೃಹಾಣಿ ಚ ॥ ೧೩ ॥

ನಿಷ್ಕುಟಾಂತರರಥ್ಯಾಶ್ಚ ವಿಮಾನಾನಿ ಚ ಸರ್ವಶಃ ।
ಇತಿ ಸಂಚಿಂತ್ಯ ಭೂಯೋಽಪಿ ವಿಚೇತುಮುಪಚಕ್ರಮೇ ॥ ೧೪ ॥

ಭೂಮೀಗೃಹಾಂಶ್ಚೈತ್ಯಗೃಹಾನ್ ಗೃಹಾತಿಗೃಹಕಾನಪಿ ।
ಉತ್ಪತನ್ನಿಷ್ಪತಂಶ್ಚಾಪಿ ತಿಷ್ಠನ್ ಗಚ್ಛನ್ ಪುನಃಪುನಃ ॥ ೧೫ ॥

ಅಪಾವೃಣ್ವಂಶ್ಚ ದ್ವಾರಾಣಿ ಕಪಾಟಾನ್ಯವಘಟ್ಟಯನ್ ।
ಪ್ರವಿಶನ್ನಿಷ್ಪತಂಶ್ಚಾಪಿ ಪ್ರಪತನ್ನುತ್ಪತನ್ನಪಿ ॥ ೧೬ ॥

ಸರ್ವಮಪ್ಯವಕಾಶಂ ಸ ವಿಚಚಾರ ಮಹಾಕಪಿಃ ।
ಚತುರಂಗುಲಮಾತ್ರೋಽಪಿ ನಾವಕಾಶಃ ಸ ವಿದ್ಯತೇ ।
ರಾವಣಾಂತಃಪುರೇ ತಸ್ಮಿನ್ ಯಂ ಕಪಿರ್ನ ಜಗಾಮ ಸಃ ॥ ೧೭ ॥

ಪ್ರಾಕಾರಾಂತರರಥ್ಯಾಶ್ಚ ವೇದಿಕಾಶ್ಚೈತ್ಯಸಂಶ್ರಯಾಃ ।
ಶ್ವಭ್ರಾಶ್ಚ ಪುಷ್ಕರಿಣ್ಯಶ್ಚ ಸರ್ವಂ ತೇನಾವಲೋಕಿತಮ್ ॥ ೧೮ ॥

ಅನಿರ್ವೇದಕರಂ ಯತ್ನಂ ಚೇಷ್ಟೇ ಕರೋಮಿ ॥ ೧೨ ॥ ನಿಷ್ಕುಟಃ ಗೃಹೋದ್ಯಾನಂ, ತಸ್ಯಾಂತರರಥ್ಯಾಃ ತನ್ಮಧ್ಯವೀಥೀಃ ವಿಚೇತುಮ್ ॥ ೧೪ ॥ ಭೂಮೀಗೃಹಾನ್ ಭೂವಿವರಸ್ಥಗೃಹಾನ್ । ಚೈತ್ಯಗೃಹಾನ್ ದೇವಾಯತನಾನಿ ಗೃಹಾತಿಗೃಹಕಾನ್ ಅಟ್ಟಾಗೃಹಾನ್ ॥ ೧೫ ॥ ಅಪಾವೃಣ್ವನ್ ಅಪಗತಾವರಣಾನಿ ಕುರ್ವನ್ । ಅವಘಟ್ಟಯನ್ ಮುಷ್ಟಿನಾ ಸಂಘಟ್ಟಯನ್ ನಿಷ್ಪತನ್ ನಿಷ್ಕ್ರಾಮನ್ । ಪ್ರಪತನ್ ಅಧಃಪತನ್ । ಉತ್ಪತನ್ ಆರೋಹಯನ್ ॥ ೧೬ ॥ ಸೋಽವಕಾಶೋ ನ ವಿದ್ಯತೇ । ಸ ಕಃ ಇತ್ಯುಕ್ತೇ ಕಥಯತಿ ರಾವಣಾಂತಃಪುರ ಇತಿ ॥ ೧೭ ॥ ಶ್ವಭ್ರಾಃ ಗರ್ತಾಃ । ಇತ್ಯೇತತ್ಸರ್ವಂ ತೇನ ಹನೂಮತಾ ಅವಲೋಕಿತಮ್ ॥ ೧೮ ॥

ರಾಕ್ಷಸ್ಯೋ ವಿವಿಧಾಕಾರಾ ವಿರೂಪಾ ವಿಕೃತಾಸ್ತದಾ ।
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹನುಮತಾ ತತ್ರ ನ ತು ಸಾ ಜನಕಾತ್ಮಜಾ ॥ ೧೯ ॥

ರೂಪೇಣಾಪ್ರತಿಮಾ ಲೋಕೇ ವರಾ ವಿದ್ಯಾಧರಸ್ತ್ರಿಯಃ ।
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹನುಮತಾ ತತ್ರ ನ ತು ರಾಘವನಂದಿನೀ ॥ ೨೦ ॥

ನಾಗಕನ್ಯಾ ವರಾರೋಹಾಃ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನಿಭಾನನಾಃ ।
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹನುಮತಾ ತತ್ರ ನ ತು ಸಾ ಜನಕಾತ್ಮಜಾ ॥ ೨೧ ॥

ಪ್ರಮಥ್ಯ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರೇಣ ನಾಗಕನ್ಯಾ ಬಲಾದ್ಧೃತಾಃ ।
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹನುಮತಾ ತತ್ರ ನ ಸಾ ಜನಕನಂದಿನೀ । ೨೨ ॥

ಸೋಽಪಶ್ಯಂಸ್ತಾಂ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಪಶ್ಯಂಶ್ಚಾನ್ಯಾ ವರಸ್ತ್ರಿಯಃ ।
ವಿಷಸಾದ ಮುಹುರ್ಧೀಮಾನ್ ಹನುಮಾನ್ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ॥ ೨೩ ॥

ಉದ್ಯೋಗಂ ವಾನರೇಂದ್ರಾಣಾಂ ಪ್ಲವನಂ ಸಾಗರಸ್ಯ ಚ ।
ವ್ಯರ್ಥಂ ವೀಕ್ಷ್ಯಾನಿಲಸುತಶ್ಚಿಂತಾಂ ಪುನರುಪಾಗಮತ್ ॥ ೨೪ ॥

ಅವತೀರ್ಯ ವಿಮಾನಾಚ್ಚ ಹನುಮಾನ್ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ।
ಚಿಂತಾಮುಪಜಗಾಮಾಥ ಶೋಕೋಪಹತಚೇತನಃ ॥ ೨೫ ॥

ಅತ ಏವ ಪರಾಃ ಉತ್ತಮಾಃ । ತತ್ರ ರಾವಣಗೃಹೇ ; ರಾಘವಂ ನಂದಯತೀತಿ ರಾಘವನಂದಿನೀ ಸೀತಾ ॥ ೨೦ ॥ ತಾಂ ಸೀತಾಂ ॥ ೨೩ ॥ ಉದ್ಯೋಗಂ ಸೀತಾನ್ವೇಷಣೋದ್ಯೋಗಮ್ ॥ ೨೪ ॥

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ದ್ವಾದಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ತ್ರಯೋದಶಃ ಸರ್ಗಃ

ವಿಮಾನಾತ್ತು ಸುಸಂಕ್ರಮ್ಯ ಪ್ರಾಕಾರಂ ಹರಿಯೂಥಪಃ ।
ಹನುಮಾನ್ ವೇಗವಾನಾಸೀದ್ಯಥಾ ವಿದುದ್ಘನಾಂತರೇ ॥ ೧ ॥

ಸಂಪರಿಕ್ರಮ್ಯ ಹನುಮಾನ್ ರಾವಣಸ್ಯ ನಿವೇಶನಮ್ ।
ಅದೃಷ್ಟ್ವಾ ಜಾನಕೀಂ ಸೀತಾಮಬ್ರವೀದ್ವಚನಂ ಕಪಿಃ ॥ ೨ ॥

ಭೂಯಿಷ್ಠಂ ಲೋಡಿತಾ ಲಂಕಾ ರಾಮಸ್ಯ ಚರತಾ ಪ್ರಿಯಮ್ ।
ನಹಿ ಪಶ್ಯಾಮಿ ವೈದೇಹೀಂ ಸೀತಾಂ ಸರ್ವಾಂಗಶೋಭನಾಮ್ ॥ ೩ ॥

ಪಲ್ವಲಾನಿ ತಟಾಕಾನಿ ಸರಾಂಸಿ ಸರಿತಸ್ತಥಾ ।
ನದ್ಯೋಽನೂಪವನಾಂತಾಶ್ಚ ದುರ್ಗಾಶ್ಚ ಧರಣೀಧರಾಃ ॥ ೪ ॥

ಲೋಲಿತಾ ವಸುಧಾ ಸರ್ವಾ ನತು ಪಶ್ಯಾಮಿ ಜಾನಕೀಮ್ ।
ಇಹ ಸಂಪಾತಿನಾ ಸೀತಾ ರಾವಣಸ್ಯ ನಿವೇಶನೇ ।
ಆಖ್ಯಾತಾ ಗೃಧ್ರರಾಜೇನ ನ ಚ ಸಾ ದೃಶ್ಯತೇ ತು ಕಿಮ್ ॥ ೫ ॥

ಕಿಂ ನು ಸೀತಾಥ ವೈದೇಹೀ ಮೈಥಿಲೀ ಜನಕಾತ್ಮಜಾ ।
ಉಪತಿಷ್ಠೇತ ವಿವಶಾ ರಾವಣೇನ ಹೃತಾ ಬಲಾತ್ ॥ ೬ ॥

ಹರಿಯೂಥಪೋ ಹನುಮಾನ್ । ವಿಮಾನಾತ್ ಪುಷ್ಪಕಾತ್ । ಪ್ರಾಕಾರಂ ಗೃಹಪ್ರಾಕಾರಮ್ । ಸಂಕ್ರಮ್ಯ ಆಪ್ಲುತ್ಯ । ವೇಗವಾನ್ ಅನ್ವೇಷಣಕಾರ್ಯೇ ತ್ವರಾವಾನಭೂತ್ ॥ ೧ ॥ ಸಂಪರಿಕ್ರಮ್ಯ ನಿಃಸೃತ್ಯ । ಅಬ್ರವೀತ್, ಆತ್ಮನ್ಯೇವೇತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೨ ॥ ಭೂಯಿಷ್ಠಂ ಅತ್ಯಂತಮ್ । ಲೋಡಿತಾ ವಿಚಿತಾ । ಚರತಾ ಕುರ್ವತಾ ॥ ೩ ॥ ಪಲ್ವಲಾನಿ ಅಲ್ಪಸರಾಂಸಿ । 'ವೇಶಂತಃ ಪಲ್ವಲಂ ಚಾಲ್ಪಸರಃ' ಇತ್ಯಮರಃ । ಅನೂಪಂ ಜಲಪ್ರಾಯಸ್ಥಲಮ್ ॥ ೪ ॥ ಇಹ ಲಂಕಾಯಾಮ್ । ಆಖ್ಯಾತಾ ಅಸ್ತೀತಿ ಕಥಿತಾ । ಕಿಂ ಕಿಮಿತಿ ನ ದೃಶ್ಯತೇ ॥ ೫ ॥ ಮೈಥಿಲೀ ದುಷ್ಟಚಾರಿಣಂ ರಾವಣಂ ಕಿಂ ನು ಉಪತಿಷ್ಠೇತ, ನೋಪತಿಷ್ಠೇತೇತ್ಯರ್ಥಃ । ತತ್ರ ಹೇತುಗರ್ಭ ವಿಶೇಷಣಾನ್ಯಾಹ ಸೀತೇತಿ । ಸೀತಾಗ್ರಜಾತಾ ಅಯೋನಿಜೇತಿ ನೋಪತಿಷ್ಠೇತ । ವೈದೇಹೀ ದೇಹಾಭಿಮಾನರಹಿತನಿಮಿಗೋತ್ರಜಾ । ಜನಕಾತ್ಮಜೇತ್ಯನೇನ ಪರಮಾಧ್ಯಾತ್ಮಜ್ಞಾನಿ ಜನಕಪುತ್ರೀ ಯತೋಽತೋ ನೋಪತಿಷ್ಠೇತ । ಮಥ್ಯಂತೇ ರಿಪವೋ ಯತ್ರೇತಿ ಕಾಮಾದ್ಯಂತರಾರಿಮಥಕಮಿಥಿಲಾಜಾತತ್ವಾಚ್ಚ ನೋಪತಿಷ್ಠೇತೇತಿ ॥ ೬ ॥

ಕ್ಷಿಪ್ರಮುತ್ಪತತೋ ಮನ್ಯೇ ಸೀತಾಮಾದಾಯ ರಕ್ಷಸಃ ।
ಬಿಭ್ಯತೋ ರಾಮಬಾಣಾನಾಮಂತರಾ ಪತಿತಾ ಭವೇತ್ ॥ ೭ ॥

ಅಥವಾ ಹ್ರಿಯಮಾಣಾಯಾಃ ಪಥಿ ಸಿದ್ಧನಿಷೇವಿತೇ ।
ಮನ್ಯೇ ಪತಿತಮಾರ್ಯಾಯಾ ಹೃದಯಂ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಸಾಗರಮ್ ॥ ೮ ॥

ರಾವಣಸ್ಯೋರುವೇಗೇನ ಭುಜಾಭ್ಯಾಂ ಪೀಡಿತೇನ ಚ ।
ತಯಾ ಮನ್ಯೇ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷ್ಯಾ ತ್ಯಕ್ತಂ ಜೀವಿತಮಾರ್ಯಯಾ ॥ ೯ ॥

ಉಪರ್ಯುಪರಿ ವಾ ನೂನಂ ಸಾಗರಂ ಕ್ರಮತಸ್ತದಾ ।
ವಿವೇಷ್ಟಮಾನಾ ಪತಿತಾ ಸಮುದ್ರೇ ಜನಕಾತ್ಮಜಾ ॥ ೧೦ ॥

ಅಹೋ ಕ್ಷುದ್ರೇಣ ಚಾನೇನ ರಕ್ಷಂತೀ ಶೀಲಮಾತ್ಮನಃ ।
ಅಬಂಧುರ್ಭಕ್ಷಿತಾ ಸೀತಾ ರಾವಣೇನ ತಪಸ್ವಿನೀ ॥ ೧೧ ॥

ಅಥವಾ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಸ್ಯ ಪತ್ನೀಭಿರಸಿತೇಕ್ಷಣಾ ।
ಅದುಷ್ಟಾ ದುಷ್ಟಭಾವಾಭಿರ್ಭಕ್ಷಿತಾ ಸಾ ಭವಿಷ್ಯತಿ ॥ ೧೨ ॥

ಸೀತಾದರ್ಶನೇ ಪ್ರೇಕ್ಷಾವಾನುತ್ಪ್ರೇಕ್ಷತೇ-ಕ್ಷಿಪ್ರಮಿತ್ಯಾದಿನಾ । ರಾಮಬಾಣಾನಾಂ ರಾಮಬಾಣೇಭ್ಯಃ । ಲೇಪಪಷ್ಠೀ ವಾ । ಬಿಭ್ಯತೋ ರಾಕ್ಷಸಸಕಾಶಾತ್ । ಚ್ಯುತಾ ಸತೀ ಅಂತರಾ ಮಾರ್ಗಮಧ್ಯೇ ಪತಿತಾ ಭವೇತ್ಕಿಮ್? ಯದ್ಯಪಿ ಸಂಪಾತಿನಾ ಲಂಕಾಯಾಂ ಸೀತಾಸ್ತೀತ್ಯಭಿಧಾನಾದೇವಮಾದ್ಯುತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾ ನ ಶಕ್ಯಾ ಕರ್ತುಂ. ತಥಾಪಿ ಸಂಪಾತ್ಯುಕ್ತರೀತ್ಯಾಽನ್ವೇಷಣೇಽಪಿ ಯತೋ ನ ದೃಶ್ಯತೇ ಅತಸ್ತದ್ವಚನಮೇವ ವಿಚಾರಣೀಯಮಿತಿ ಮತೌ ಹನೂಮತಃ ಸಾ ಯುಕ್ತೇತಿ ಜ್ಞೇಯಮ್ ॥ ೭ ॥ ಸಿದ್ಧನಿಷೇವಿತೇ ಪಥಿ ಆಕಾಶಮಾರ್ಗೇ ಹ್ರಿಯಮಾಣಾಯಾಃ ಸೀತಾಯಾಃ ಸಾಗರಂ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಹೃದಯಂ ಮನಃ ಕಿಂ ಪತಿತಂ? ತದ್ಗಮನೇನ ತತ್ಸಹಚರಿತಪ್ರಾಣಪತನಮಪಿ ಧ್ವನ್ಯತೇ! ॥ ೮ ॥ ಉರುವೇಗೇನ ಕದಾಪ್ಯದೃಷ್ಟಾತ್ಯಂತವೇಗೇನ । ತಯಾ ಜೀವಿತಂ ತ್ಯಕ್ತಮಿತಿ ಮನ್ಯೇ ॥ ೯ ॥ ವಿಚೇಷ್ಟಮಾನಾ ಇತಸ್ತತೋ ಲುಂಠಂತೀ ॥ ೧೦ ॥ ಅಹೋ ಆಹೋಸ್ವಿತ್ ಆತ್ಮನಃ ಶೀಲಂ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಸ್ವಭಾವಂ ರಕ್ಷಂತೀ । ಅಬಂಧುಃ ॥ ೧೧ ॥ ದುಷ್ಟಭಾವಾಭಿಃ, ಸೀತಾಯಾಂ ಸತ್ಯಾಂ ನಾಸ್ಮಾಸು ಪುನಃ ಪ್ರೀತಿರುತ್ಪದ್ಯತೇ ಇತಿ ದುಷ್ಟಾಭಿಪ್ರಾಯವತೀಭಿಃ ॥ ೧೨ ॥

ಸಂಪೂರ್ಣಚಂದ್ರಪ್ರತಿಮಂ ಪದ್ಮಪತ್ರನಿಭೇಕ್ಷಣಮ್ ।
ರಾಮಸ್ಯ ಧ್ಯಾಯತೀ ವಕ್ತ್ರಂ ಪಂಚತ್ವಂ ಕೃಪಣಾ ಗತಾ ॥ ೧೩ ॥

ಹಾ ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣೇತ್ಯೇವಂ ಹಾಽಯೋಧ್ಯೇತಿ ಚ ಮೈಥಿಲೀ ।
ವಿಲಪ್ಯ ಬಹು ವೈದೇಹೀ ನ್ಯಸ್ತದೇಹಾ ಭವಿಷ್ಯತಿ ॥ ೧೪ ॥

ಅಥವಾ ನಿಹಿತಾ ಮನ್ಯೇ ರಾವಣಸ್ಯ ನಿವೇಶನೇ ।
ನೂನಂ ಲಾಲಪತೇ ಸೀತಾ ಪಂಜರಸ್ಥೇವ ಶಾರಿಕಾ ॥ ೧೫ ॥

ಜನಕಸ್ಯ ಸುತಾ ಸೀತಾ ರಾಮಪತ್ನೀ ಸುಮಧ್ಯಮಾ ।
ಕಥಮುತ್ಪಲಪತ್ರಾಕ್ಷೀ ರಾವಣಸ್ಯ ವಶಂ ವ್ರಜೇತ್ ॥ ೧೬ ॥

ವಿನಷ್ಟಾ ವಾ ಪ್ರಣಷ್ಟಾ ವಾ ಮೃತಾ ವಾ ಜನಕಾತ್ಮಜಾ ।
ರಾಮಸ್ಯ ಪ್ರಿಯಭಾರ್ಯಸ್ಯ ನ ನಿವೇದಯಿತುಂ ಕ್ಷಮಮ್ ॥ ೧೭ ॥

ನಿವೇದ್ಯಮಾನೇ ದೋಷಃ ಸ್ಯಾದ್ದೋಷಃ ಸ್ಯಾದನಿವೇದನೇ ।
ಕಥಂ ನು ಖಲು ಕರ್ತವ್ಯಂ ವಿಷಮಂ ಪ್ರತಿಭಾತಿ ಮೇ ॥ ೧೮ ॥

ಅಸ್ಮಿನ್ನೇವಂ ಗತೇ ಕಾರ್ಯೇ ಪ್ರಾಪ್ತಕಾಲಂ ಕ್ಷಮಂ ಚ ಕಿಮ್ ।
ಭವೇದಿತಿ ಮತಂ ಭೂಯೋ ಹನೂಮಾನ್ ಪ್ರವಿಚಾರಯನ್ ॥ ೧೯ ॥

ಪಂಚತ್ವಂ ಮರಣಮ್ ॥ ೧೩ ॥ ರಿಪುಭಿಃ ಯೋಧಯಿತುಂ ಶಕ್ಯೋ ಯೋಧ್ಯಃ, ಸ ನ ಭವತೀತಿ ಅಯೋಧ್ಯಸ್ತಸ್ಯ ಸಂಬುದ್ಧಿಃ । ತೇನ ಹಾಽಯೋಧ್ಯೇತೀತ್ಯುಪಪನ್ನಮ್ ॥ ೧೪ ॥ ನಿಹಿತಾ ಸ್ಥಾಪಿತಾ । ಸಾರಿಕಾ ಶುಕೀ ॥ ೧೫ ॥ ನ ದೃಷ್ಟೇತ್ಯೇವ ಕಿಂ ನ ವಿದ್ಯತೇ ಇತ್ಯತ ಆಹ ವಿನಷ್ಟೇತಿ । ವಿನಷ್ಟಾ ಸ್ವಯಮೇವಾಂತರ್ಧಾನ ವಿದ್ಯಯಾ ಅದರ್ಶನಂ ಗತಾ । ಪ್ರಣಷ್ಟಾ ರಾವಣೇನ ಯತ್ರ ಕುತ್ರ ವಾ ಏಕಾಂತೇ ಅದರ್ಶನಂ ಪ್ರಾಪಿತಾ । ಯಥಾಕಥಂಚಿದಪಿ ನಿವೇದಯಿತುಂ ಅಕ್ಷಮಂ ಅಶಕ್ಯಮ್ ॥ ೧೭ ॥ ಕುತ ಇತ್ಯತ ಆಹ-ನಿವೇದ್ಯಮಾನ ಇತಿ । ದೋಷಃ ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣರೀತ್ಯಾ । ಅನಿವೇದನೇ ಯಥಾವಸ್ಥಿತಾಕಥನೇ । ಏತದ್ವಿಷಯೇ ಕಥಂ ಕರ್ತವ್ಯಮುಭಯಥಾಪಿ ವಿಷಮಂ ಮೇ ಪ್ರತಿಭಾತಿ ॥ ೧೮ ॥ ಅಸ್ಮಿನ್ ಕಾರ್ಯೇ ಏವಂ ಗತೇ ಸತಿ । ಪ್ರಾಪ್ತಕಾಲಂ ಕ್ಷಮಂ ಪ್ರಕೃತ ಕಾಲೋಚಿತತಯಾ ಕರ್ತುಂ ಯೋಗ್ಯಂ ಮತಂ ಕಿಂ ಭವೇದಿತಿ ಪ್ರವಿಚಾರಯನ್ನಭೂತ್ ॥ ೧೯ ॥

ಯದಿ ಸೀತಾಮದೃಷ್ಟ್ವಾಹಂ ವಾನರೇಂದ್ರಪುರೀಮಿತಃ ।
ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ತತಃ ಕೋ ಮೇ ಪುರುಷಾರ್ಥೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ ॥ ೨೦ ॥

ಮಮೇದಂ ಲಂಘನಂ ವ್ಯರ್ಥಂ ಸಾಗರಸ್ಯ ಭವಿಷ್ಯತಿ ।
ಪ್ರವೇಶಶ್ಚೈವ ಲಂಕಾಯಾ ರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ ಚ ದರ್ಶನಮ್ ॥ ೨೧ ॥

ಕಿಂ ಮಾಂ ವಕ್ಷ್ಯತಿ ಸುಗ್ರೀವೋ ಹರಯೋ ವಾ ಸಮಾಗತಾಃ ।
ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾಂ ಸಮನುಪ್ರಾಪ್ತಂ ತೌ ವಾ ದಶರಥಾತ್ಮಜೌ ॥ ೨೨ ॥

ಗತ್ವಾ ತು ಯದಿ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಂ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಪರಮಪ್ರಿಯಮ್ ।
ನ ದೃಷ್ಟೇತಿ ಮಯಾ ಸೀತಾ ತತಸ್ತ್ಯಕ್ಷ್ಯತಿ ಜೀವಿತಮ್ ॥ ೨೩ ॥

ಪರುಷಂ ದಾರುಣಂ ಕ್ರೂರಂ ತೀಕ್ಷ್ಣಮಿಂದ್ರಿಯತಾಪನಮ್ ।
ಸೀತಾನಿಮಿತ್ತಂ ದುರ್ವಾಕ್ಯಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸ ನ ಭವಿಷ್ಯತಿ ॥ ೨೪ ॥

ತಂ ತು ಕೃಚ್ಛ್ರಗತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪಂಚತ್ವಗತಮಾನಸಮ್ ।
ಭೃಶಾನುರಕ್ತೋ ಮೇಧಾವೀ ನ ಭವಿಷ್ಯತಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣಃ ॥ ೨೫ ॥

ವಿನಷ್ಟೌ ಭ್ರಾತರೌ ಶ್ರುತ್ವಾ ಭರತೋಽಪಿ ಮರಿಷ್ಯತಿ ।
ಭರತಂ ಚ ಮೃತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಶತ್ರುಘ್ನೋ ನ ಭವಿಷ್ಯತಿ ॥ ೨೬ ॥

ವಾನರೇಂದ್ರಪುರೀಂ ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾಮ್ । ಇತಃ ಲಂಕಾಯಾಃ ॥ ೨೦ ॥ ರಾಕ್ಷಸ್ಯಶ್ಚ ರಾಕ್ಷಸಾಶ್ಚ ರಾಕ್ಷಸಾಃ, ತೇಷಾಮ್ ॥ ೨೧ ॥ ತೌ ವಕ್ಷ್ಯತಃ ॥ ೨೨ ॥ ಪರುಷಂ ನ ದೃಷ್ಟೇತಿ ॥ ೨೩ ॥ ಪರುಷಂ ಕರ್ಣಯೋರ್ದಾರುಣಂ ಭಯಜನಕಮ್ । ಕ್ರೂರಂ ಕಠೋರಮ್ । ತೀಕ್ಷ್ಣಂ ಸಹನಾಯೋಗ್ಯಮ್ । ಇಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ತಾಪನಂ ಇಂದ್ರಿಯಕ್ಷೋಭಕರಂ । ಸ ರಾಮಃ ನ ಭವಿಷ್ಯತಿ ನ ಜೀವತೀತ್ಯರ್ಥಃ । ಕೃಚ್ಛ್ರಗತಂ ಕಷ್ಟದಶಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತಮ್ । ಪಂಚತ್ವಗತಮಾನಸಂ ಪಂಚತ್ವೇ ಮರಣೇ, ತದ್ವಿಷಯೇ ಗತಂ ಮಾನಸಂ ಯಸ್ಯ ತಮ್ ॥ ೨೫ ॥ ದೃಷ್ಟ್ವೇತ್ಯಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಾತ್ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಶ್ರುತ್ವಾ ಚೇತ್ಯರ್ಥಃ । ಕೈಕೇಯೀ ಚೇತಿ ಮಾತರಃ ॥ ೨೬ ॥

ಪುತ್ರಾನ್ ಮೃತಾನ್ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯಾಥ ನ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ಮಾತರಃ ।
ಕೌಸಲ್ಯಾ ಚ ಸುಮಿತ್ರಾ ಚ ಕೈಕೇಯೀ ಚ ನ ಸಂಶಯಃ ॥ ೨೭ ॥

ಕೃತಜ್ಞಃ ಸತ್ಯಸಂಧಶ್ಚ ಸುಗ್ರೀವಃ ಪ್ಲವಗಾಧಿಪಃ
ರಾಮಂ ತಥಾಗತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತತಸ್ತ್ಯಕ್ಷ್ಯತಿ ಜೀವಿತಮ್ ॥ ೨೮ ॥

ದುರ್ಮನಾ ವ್ಯಥಿತಾ ದೀನಾ ನಿರಾನಂದಾ ತಪಸ್ವಿನೀ ।
ಪೀಡಿತಾ ಭರ್ತೃಶೋಕೇನ ರುಮಾ ತ್ಯಕ್ಷ್ಯತಿ ಜೀವಿತಮ್ ॥ ೨೯ ॥

ವಾಲಿಜೇನ ತು ದುಃಖೇನ ಪೀಡಿತಾ ಶೋಕಕರ್ಶಿತಾ ।
ಪಂಚತ್ವಂ ಚ ಗತಾ ರಾಜ್ಞೀ ತಾರಾಪಿ ನ ಭವಿಷ್ಯತಿ ॥ ೩೦ ॥

ಮಾತಾಪಿತ್ರೋರ್ವಿನಾಶೇನ ಸುಗ್ರೀವವ್ಯಸನೇನ ಚ ।
ಕುಮಾರೋಽಪ್ಯಂಗದಃ ಕಸ್ಮಾದ್ಧಾರಯಿಷ್ಯತಿ ಜೀವಿತಮ್ ॥ ೩೧ ॥

ಭರ್ತೃಜೇನ ತು ದುಃಖೇನ ಅಭಿಭೂತಾ ವನೌಕಸಃ ।
ಶಿರಾಂಸ್ಯಭಿಹನಿಷ್ಯಂತಿ ತಲೈರ್ಮುಷ್ಟಿಭಿರೇವ ಚ ॥ ೩೨ ॥

ಸಾಂತ್ವೇನಾನುಪ್ರದಾನೇನ ಮಾನೇನ ಚ ಯಶಸ್ವಿನಾ ।
ಲಾಲಿತಾಃ ಕಪಿನಾಥೇನ ಪ್ರಾಣಾಂಸ್ತ್ಯಕ್ಷ್ಯಂತಿ ವಾನರಾಃ ॥ ೩೩ ॥

ನ ವನೇಷು ನ ಶೈಲೇಷು ನ ನಿರೋಧೇಷು ವಾ ಪುನಃ ।
ಕ್ರೀಡಾಮನುಭವಿಷ್ಯಂತಿ ಸಮೇತ್ಯ ಕಪಿಕುಂಜರಾಃ ॥ ೩೪ ॥

ಸಪುತ್ರದಾರಾಃ ಸಾಮಾತ್ಯಾ ಭರ್ತೃವ್ಯಸನಪೀಡಿತಾಃ
ಶೈಲಾಗ್ರೇಭ್ಯಃ ಪತಿಷ್ಯಂತಿ ಸಮೇತ್ಯ ವಿಷಮೇಷು ಚ ॥ ೩೫ ॥

ಪಂಚತ್ವಂ ಗತಾ ಗತಪ್ರಾಯಾ । ಇದಾನೀಂ ನ ಭವಿಷ್ಯತಿ ದೇಹೇನಾಪಿ ನ ಭವತೀತ್ಯರ್ಥಃ । ॥ ೩೦ ॥ ಕಸ್ಮಾತ್ ಕಿಂ ಕಾರಣಂ ಜೀವಿತಂ ಧಾರಯಿಷ್ಯತಿ ॥ ೩೧ ॥ ಭರ್ತೃಜೇನ ಸ್ವಾಮಿಕುಲನಾಶನಿಮಿತ್ತೇನ ದುಃಖೇನ ಅಭಿಭೂತಾ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಅತ್ರ ಸಂಧೇರವಿವಕ್ಷಾ ॥ ೩೨ ॥ ಕಪಿನಾಥೇನ ಸುಗ್ರೀವೇಣ ॥ ೩೩ ॥ ನಿರೋಧೇಷು ಗುಹಾದ್ಯಾವರಣಸ್ಥಾನೇಷು ಕ್ರೀಡಾಂ ನಾನುಭವಿಷ್ಯತಿ, ದುಃಖಾಭಿಭೂತತ್ವಾದಿತಿ ॥ ೩೪ ॥ ಕಪಿಕುಂಜರಾಃ ಸಾಮಾತ್ಯಾಃ ಸುಗ್ರೀವಾಮಾತ್ಯಸಹಿತಾಃ, ಸ್ವಸ್ವಾಮಾತ್ಯಸಹಿತಾ ಇತಿ ವಾ ॥ ೩೫ ॥

ವಿಷಮುದ್ಬಂಧನಂ ವಾಪಿ ಪ್ರವೇಶಂ ಜ್ವಲನಸ್ಯ ವಾ ।
ಉಪವಾಸಮಥೋ ಶಸ್ತ್ರಂ ಪ್ರಚರಿಷ್ಯಂತಿ ವಾನರಾಃ ॥ ೩೬ ॥

ಘೋರಮಾರೋದನಂ ಮನ್ಯೇ ಗತೇ ಮಯಿ ಭವಿಷ್ಯತಿ ।
ಇಕ್ಷ್ವಾಕುಕುಲನಾಶಶ್ಚ ನಾಶಶ್ಚೈವ ವನೌಕಸಾಮ್ ॥ ೩೭ ॥

ಸೋಽಹಂ ನೈವ ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾಂ ನಗರೀಮಿತಃ
ನ ಚ ಶಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯಹಂ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಸುಗ್ರೀವಂ ಮೈಥಿಲೀಂ ವಿನಾ ॥ ೩೮ ॥

ಮಯ್ಯಗಚ್ಛತಿ ಚೇಹಸ್ಥೇ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾನೌ ಮಹಾರಥೌ ।
ಆಶಯಾ ತೌ ಧರಿಷ್ಯೇತೇ ವಾನರಾಶ್ಚ ಮನಸ್ವಿನಃ ॥ ೩೯ ॥

ಹಸ್ತಾದಾನೋ ಮುಖಾದಾನೋ ನಿಯತೋ ವೃಕ್ಷಮೂಲಿಕಃ ।
ವಾನಪ್ರಸ್ಥೋ ಭವಿಷ್ಯಾಮಿ ಹ್ಯದೃಷ್ಟ್ವಾ ಜನಕಾತ್ಮಜಾಮ್ ॥ ೪೦ ॥

ಸಾಗರಾನೂಪಜೇ ದೇಶೇ ಬಹುಮೂಲಫಲೋದಕೇ ।
ಚಿತಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರವೇಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಸಮಿದ್ಧಮರಣೀಸುತಮ್ ॥ ೪೧ ॥

ಉಪವಿಷ್ಟಸ್ಯ ವಾ ಸಮ್ಯಗ್ಲಿಂಗಿನಂ ಸಾಧಯಿಷ್ಯತಃ ।
ಶರೀರಂ ಭಕ್ಷಯಿಷ್ಯಂತಿ ವಾಯಸಾಃ ಶ್ವಾಪದಾನಿ ಚ ॥ ೪೨ ॥

ಇದಂ ಮಹರ್ಷಿಭಿರ್ದೃಷ್ಟಂ ನಿರ್ಯಾಣಮಿತಿ ಮೇ ಮತಿಃ ।
ಸಮ್ಯಗಾಪಃ ಪ್ರವೇಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ನ ಚೇತ್ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಜಾನಕೀಮ್ ॥ ೪೩ ॥

ಉದ್ಬಂಧನಂ ರಜ್ವಾ ಗಲಬಂಧಃ ॥ ೩೬ ॥ ಗತೇ ತತ್ರ ಗತೇ ಸತಿ ॥ ೩೭ ॥ ಇಹಸ್ಥೇ, ಮಯಿ ತತ್ರ ಅಗಚ್ಛತಿ ಸತಿ ಆಶಯಾ ಮನ್ಮುಖವಾರ್ತಾಶ್ರವಣಪ್ರತ್ಯಾಶಯಾ ಧರಿಷ್ಯೇತೇ, ಜೀವಿತಮಿತಿ ಶೇಷಃ । ವಾನರಾಶ್ಚ ಧರಿಷ್ಯಂತಿ ॥ ೩೯ ॥ ಹಸ್ತಾದಾನೋ, ಹಸ್ತೇ ಯತ್ಪತತಿ ದೈವಾತ್. ತಸ್ಯಾದಾನಂ ಯಸ್ಯ । ಏವಂ ಮುಖಾದಾನಃ ನಿಯತೋ ನಿಯತಪ್ರವೃತ್ತಿಃ ॥ ೪೦ ॥ ಚಿತಾಂ ಕಾಷ್ಠ ಸಂಚಯಮ್ । ಅರಣೀಸುತಮಗ್ನಿಮ್ ॥ ೪೧ ॥ ಉಪವಿಷ್ಟಸ್ಯ ವಾ ಪ್ರಾಯೋಪವಿಷ್ಟಸ್ಯ ವಾ । ಲಿಂಗಿನಂ ಸಾಧಯಿಷ್ಯತಃ ಕೇವಲ ಲಿಂಗದೇಹ ವಿಶಿಷ್ಟಮಾತ್ಮಾನಂ ಕುರ್ವತಃ । ಸ್ಥೂಲದೇಹಂ ತ್ಯಜತ ಇತಿ ಯಾವತ್ ಶ್ವಾಪದಾನಿ, ಶ್ವಾಪದಾಃ ವೃಕಾಃ ॥ ೪೨ ॥ ಇದಂ ನಿರ್ಯಾಣಂ ಶರೀರಮೋಕ್ಷಣಂ ಋಷಿಭಿರ್ದೃಷ್ಟಂ ಸ್ಮೃತಿಸಿದ್ಧಮ್ । ಅಪಃ ಅಪಃ ॥ ೪೩ ॥

ಸುಜಾತಮೂಲಾ ಸುಭಗಾ ಕೀರ್ತಿಮಾಲಾ ಯಶಸ್ವಿನೀ ।
ಪ್ರಭಗ್ನಾ ಚಿರರಾತ್ರಾಯ ಮಮ ಸೀತಾಮಪಶ್ಯತಃ ॥ ೪೪ ॥

ತಾಪಸೋ ವಾ ಭವಿಷ್ಯಾಮಿ ನಿಯತೋ ವೃಕ್ಷಮೂಲಿಕಃ ।
ನೇತಃ ಪ್ರತಿಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ತಾಮದೃಷ್ಟ್ವಾಸಿತೇಕ್ಷಣಾಮ್ ॥ ೪೫ ॥

ಯದೀತಃ ಪ್ರತಿಗಚ್ಛಾಮಿ ಸೀತಾಮನಧಿಗಮ್ಯ ತಾಮ್ ।
ಅಂಗದಃ ಸಹ ತೈಃ ಸರ್ವೈರ್ವಾನರೈರ್ನ ಭವಿಷ್ಯತಿ ॥ ೪೬ ॥

ವಿನಾಶೇ ಬಹವೋ ದೋಷಾ ಜೀವನ್ ಭದ್ರಾಣಿ ಪಶ್ಯತಿ ।
ತಸ್ಮಾತ್ ಪ್ರಾಣಾನ್ ಧರಿಷ್ಯಾಮಿ ಶ್ರೇಯೋ ಜೀವಿತಸಂಗಮಃ ॥ ೪೭ ॥

ಏವಂ ಬಹುವಿಧಂ ದುಃಖಂ ಮನಸಾ ಧಾರಯನ್ ಮುಹುಃ ।
ನಾಧ್ಯಗಚ್ಛತ್ತದಾ ಪಾರಂ ಶೋಕಸ್ಯ ಕಪಿಕುಂಜರಃ ॥ ೪೮ ॥

ತತೋ ವಿಕ್ರಮಮಾಸಾದ್ಯ ಧೈರ್ಯವಾನ್ ಕಪಿಕುಂಜರಃ ।
ರಾವಣಂ ವಾ ವಧಿಷ್ಯಾಮಿ ದಶಗ್ರೀವಂ ಮಹಾಬಲಮ್ ॥ ೪೯ ॥

ಕಾಮಮಸ್ತು ಹೃತಾ ಸೀತಾ ಪ್ರತ್ಯಾಚೀರ್ಣಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ ।
ಅಥವೈನಂ ಸಮುತ್ಕ್ಷಿಪ್ಯ ಉಪರ್ಯುಪರಿ ಸಾಗರಮ್ ॥ ೫೦ ॥

ರಾಮಾಯೋಪಹರಿಷ್ಯಾಮಿ ಪಶುಂ ಪಶುಪತೇರಿವ ।
ಇತಿ ಚಿಂತಾಂ ಸಮಾಪನ್ನಃ ಸೀತಾಮನಧಿಗಮ್ಯ ತಾಮ್ ॥ ೫೧ ॥

ಸುಜಾತಮೂಲಾ ಸದ್ವಂಶಪ್ರಭವಾ । ಸುಭಗಾ ಸುಂದರಾ ಯಶಸ್ವಿನೀ ಯಾ ಸೀತಾ ತಾಮ್ । ಚಿರರಾತ್ರಾಯ ಬಹುಕಾಲಮಪಶ್ಯತೋ ಮಮ ಕೀರ್ತಿಮಾಲಾ ಪ್ರಭಗ್ನಾ ॥ ೪೪ ॥ ತಾಂ ಸೀತಾಮಿತ್ಯನ್ವಯಃ । ನ ಭವಿಷ್ಯತಿ ಸುಗ್ರೀವಮುಪಾಪ್ಯೈವ ಮೃತೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ ॥ ೪೬ ॥ ಜೀವಿತ ಸಂಗಮಃ ಜೀವಿತೇನ ಸಂಗಮಃ ಶ್ರೇಯಃ ಶ್ರೇಯಃಸಾಧನಮ್ ॥ ೪೭ ॥ ವಿಕ್ರಮಮಾಸಾದ್ಯೇತ್ಯಸ್ಯ ಇತಿ ಚಿಂತಾಂ ಸಮಾಪನ್ನ ಇತ್ಯುತ್ತರೇಣಾನ್ವಯಃ ॥ ೪೯ ॥ ತದ್ವಧೇ ಕಿಂ ಜಾತಮಿತ್ಯತ ಆಹ–ಪ್ರತ್ಯಾಚೀರ್ಣಮಿತಿ । ಪ್ರತಿಕೃತಮಿತ್ಯರ್ಥಃ । ಸೀತಾ ನೇತವ್ಯಾ ತದಭಾವೇ ರಾವಣಸ್ತ್ವೇ ಏವ ನೇತವ್ಯ ಇತ್ಯಾಹ–ಅಥವೇತಿ ಉಪರ್ಯುಪರಿ ಸಾಗರಂ, ಸಾಗರಸ್ಯೋಪರಿ । ಸಮುತ್ಕ್ಷಿಪ್ಯ ಉತ್ಕ್ಷೇಪಣಂ ಕೃತ್ವಾ ॥ ೫೦ ॥ ಪಶುಪತೇಃ ರುದ್ರಸ್ಯ ॥ ೫೧ ॥

ಧ್ಯಾನಶೋಕಪರೀತಾತ್ಮಾ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ವಾನರಃ ।
ಯಾವತ್ ಸೀತಾಂ ಹಿ ಪಶ್ಯಾಮಿ ರಾಮಪತ್ನೀಂ ಯಶಸ್ವಿನೀಮ್ ॥ ೫೨ ॥

ತಾವದೇತಾಂ ಪುರೀಂ ಲಂಕಾಂ ವಿಚಿನೋಮಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ।
ಸಂಪಾತಿವಚನಾಚ್ಚಾಪಿ ರಾಮಂ ಯದ್ಯಾನಯಾಮ್ಯಹಂ ॥ ೫೩ ॥

ಅಪಶ್ಯನ್ ರಾಘವೋ ಭಾರ್ಯಾಂ ನಿರ್ದಹೇತ್ ಸರ್ವವಾನರಾನ್ ।
ಇಹೈವ ನಿಯತಾಹಾರೋ ವತ್ಸ್ಯಾಮಿ ನಿಯತೇಂದ್ರಿಯಃ ॥ ೫೪ ॥

ನ ಮತ್ಕೃತೇ ವಿನಶ್ಯೇಯುಃ ಸರ್ವೇ ತೇ ನರವಾನರಾಃ ।
ಅಶೋಕವನಿಕಾ ಚೇಯಂ ದೃಶ್ಯತೇ ಯಾ ಮಹಾದ್ರುಮಾ ॥ ೫೫ ॥

ಇಮಾಮಭಿಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ನ ಹೀಯಂ ವಿಚಿತಾ ಮಯಾ ।
ವಸೂನ್ ರುದ್ರಾಂಸ್ತಥಾದಿತ್ಯಾನಶ್ವಿನೌ ಮರುತೋಽಪಿ ಚ ॥ ೫೬ ॥

ನಮಸ್ಕೃತ್ವಾ ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ರಕ್ಷಸಾಂ ಶೋಕವರ್ಧನಃ ।
ಜಿತ್ವಾ ತು ರಾಕ್ಷಸಾನ್ ಸರ್ವಾನಿಕ್ಷ್ವಾಕುಕುಲನಂದಿನೀಮ್ ॥ ೫೭ ॥

ಸಂಪ್ರದಾಸ್ಯಾಮಿ ರಾಮಾಯ ಯಥಾ ಸಿದ್ಧಿಂ ತಪಸ್ವಿನೇ ।
ಸ ಮುಹೂರ್ತಮಿವ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ಚಿಂತಾವಗ್ರಥಿತೇಂದ್ರಿಯಃ ॥ ೫೮ ॥

ಉದತಿಷ್ಠನ್ಮಹಾತೇಜಾ ಹನೂಮಾನ್ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ॥ ೫೯ ॥

ನಮೋಽಸ್ತು ರಾಮಾಯ ಸಲಕ್ಷ್ಮಣಾಯ
ದೇವ್ಯೈ ಚ ತಸ್ಯೈ ಜನಕಾತ್ಮಜಾಯೈ ।
ನಮೋಽಸ್ತು ರುದ್ರೇಂದ್ರಯಮಾನಿಲೇಭ್ಯೋ
ನಮೋಽಸ್ತು ಚಂದ್ರಾರ್ಕಮರುದ್ಗಣೇಭ್ಯಃ ॥ ೬೦ ॥

ನರವಾನರಾಃ ಪೂರ್ವೋಕ್ತರೀತ್ಯಾ ಮಹಾಂತೋ ದ್ರುಮಾ ಯಸ್ಯಾಂ ಸಾ ಮಹಾದ್ರುಮಾ ॥ ೫೫ ॥ ವಿಚಿತಾ ಅನ್ವೇಷಿತಾ ॥ ೫೬ ॥ ಅಷ್ಟೌ ವಸವಃ ಏಕಾದಶ ರುದ್ರಾಃ ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯಾಃ ದ್ವಾವಶ್ವಿನಾ ಇತ್ಯೇವಂ ದೇವಾನಾಂ ಪ್ರಧಾನಾನಾಂ ತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಂಶತ್ಸಂಖ್ಯಾಕಾನಾಂ ವಂದ್ಯತ್ವಾತ್ ತತ್ಕೃತಂ । ಮರುತಾಂ ಸ್ವಪಿತೃಸಂಬಂಧಿತ್ವಾತ್ತದ್ವಂದನಂ ಕೃತಮ್ ॥ ೫೭ ॥ ಇಕ್ಷ್ವಾಕುಕುಲಂ ನಂದಯತೀತಿ ವಾ ಇಕ್ಷ್ವಾಕುಕುಲನಂದನಸ್ಯ ರಾಮಸ್ಯೇಯಮಿತಿ ವಾ ಇಕ್ಷ್ವಾಕುಕುಲನಂದಿನೀ, ತಾಮ್ । ಸಿದ್ಧಿಂ ತಪಃಫಲಮ್ ॥ ೫೮ ॥

ಸ ತೇಭ್ಯಸ್ತು ನಮಸ್ಕೃತ್ವಾ ಸುಗ್ರೀವಾಯ ಚ ಮಾರುತಿಃ ।
ದಿಶಃ ಸರ್ವಾಃ ಸಮಾಲೋಕ್ಯ ಹ್ಯಶೋಕವನಿಕಾಂ ಪ್ರತಿ ॥ ೬೧ ॥

ಸ ಗತ್ವಾ ಮನಸಾ ಪೂರ್ವಮಶೋಕವನಿಕಾಂ ಶುಭಾಮ್ ।
ಉತ್ತರಂ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ವಾನರೋ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ॥ ೬೨ ॥

ಧ್ರುವಂ ತು ರಕ್ಷೋಬಹುಲಾ ಭವಿಷ್ಯತಿ ವನಾಕುಲಾ ।
ಅಶೋಕವನಿಕಾಽಚಿಂತ್ಯಾ ಸರ್ವಸಂಸ್ಕಾರಸಂಸ್ಕೃತಾ ॥ ೬೩ ॥

ರಕ್ಷಿಣಶ್ಚಾತ್ರ ವಿಹಿತಾ ನೂನಂ ರಕ್ಷಂತಿ ಪಾದಪಾನ್ ।
ಭಗವಾನಪಿ ಸರ್ವಾತ್ಮಾ ನಾತಿಕ್ಷೋಭಂ ಪ್ರವಾತಿ ವೈ ॥ ೬೪ ॥

ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತೋಽಯಂ ಮಯಾತ್ಮಾ ಚ ರಾಮಾರ್ಥೇ ರಾವಣಸ್ಯ ಚ ।
ಸಿದ್ಧಿಂ ಮೇ ಸಂವಿಧಾಸ್ಯಂತಿ ದೇವಾಃ ಸರ್ಷಿಗಣಾಸ್ತ್ವಿಹ ॥ ೬೫ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸ್ವಯಂಭೂರ್ಭಗವಾನ್ ದೇವಾಶ್ಚೈವ ದಿಶಂತು ಮೇ ।
ಸಿದ್ಧಿಮಗ್ನಿಶ್ಚ ವಾಯುಶ್ಚ ಪುರುಹೂತಶ್ಚ ವಜ್ರಭೃತ್ ॥ ೬೬ ॥

ವರುಣಃ ಪಾಶಹಸ್ತಶ್ಚ ಸೋಮಾದಿತ್ಯೌ ತಥೈವ ಚ ।
ಅಶ್ವಿನೌ ಚ ಮಹಾತ್ಮಾನೌ ಮರುತಃ ಸರ್ವ ಏವ ಚ ॥ ೬೭ ॥

ಸಿದ್ಧಿಂ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ಭೂತಾನಾಂ ಚೈವ ಯಃ ಪ್ರಭುಃ ।
ದಾಸ್ಯಂತಿ ಮಮ ಯೇ ಚಾನ್ಯೇ ಹ್ಯದೃಷ್ಟಾಃ ಪಥಿ ಗೋಚರಾಃ ॥ ೬೮ ॥

ಮನಸಾಽಶೋಕವನಿಕಾಂ ಪೂರ್ವಂ ಗತ್ವಾ ಉತ್ತರಂ ಅನಂತರಂ ಕರ್ತವ್ಯಂ ॥ ೬೨ ॥ ವನಾಕುಲಾ ಅವಾಂತರ ವನಾಕುಲಾ । ಸರ್ವಸಂಸ್ಕಾರೈರ್ವನೋಪಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಕಾರೈಃ ಸಂಸ್ಕೃತಾ ಸಮ್ಯಕ್ ಕೃತಾ ॥ ೬೩ ॥ ವಿಹಿತಾ ರಾವಣೇನ ನಿಹಿತಾಃ । ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ ವಾಯುಃ । ನಾತಿ ಕ್ಷೋಭಂ ಪ್ರವಾತಿ, ಅತಿನೈಬಿಡ್ಯಾತ್ ॥ ೬೪ ॥ ರಾಮಾರ್ಥೇ ರಾಮಕಾರ್ಯಾಯ । ರಾಮಾ ಸೀತಾ ತದರ್ಥೇ । ರಾವಣಸ್ಯಾರ್ಥೇ ಸಪಕ್ಷೇ ದಿತಿ-ಬುದ್ಧ್ಯಾ ॥ ೬೫ ॥ ಸಿದ್ಧಿಂ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಮ್ ॥ ೬೬ ॥ ಯಃ ಪ್ರಭುಃ ಕಾಲರೂಪೀ ವಿಷ್ಣುಃ ಸೋಽಪಿ । ಪಥಿ ಸನ್ಮಾರ್ಗೇ ಗೋಚರಾಃ ಉಪಾಸ್ಯಾಃ ॥ ೬೮ ॥

ತದುನ್ನಸಂ ಪಾಂಡರದಂತಮವ್ರಣಂ
ಶುಚಿಸ್ಮಿತಂ ಪದ್ಮಪಲಾಶಲೋಚನಮ್ ।
ದ್ರಕ್ಷ್ಯೇ ತದಾರ್ಯಾವದನಂ ಕದಾ ನ್ವಹಂ
ಪ್ರಸನ್ನತಾರಾಧಿಪತುಲ್ಯದರ್ಶನಮ್ ॥ ೬೯ ॥

ಕ್ಷುದ್ರೇಣ ಪಾಪೇನ ನೃಶಂಸಕರ್ಮಣಾ
ಸುದಾರುಣಾಲಂಕೃತವೇಷಧಾರಿಣಾ ।
ಬಲಾಭಿಭೂತಾ ಹ್ಯಬಲಾ ತಪಸ್ವಿನೀ
ಕಥಂ ನು ಮೇ ದೃಷ್ಟಿಪಥೇಽದ್ಯ ಸಾ ಭವೇತ್ ॥ ೭೦ ॥

ಸುದಾರುಣಶ್ಚಾಸೌ ಅಲಂಕೃತ ವೇಷಧಾರೀ ಚೈತೇನ, ಬಲಾಭಿಭೂತಾ ಬಲಾದಪ-
ಹೃತಾ ॥ ೭೦ ॥

॥ ಇತ್ಯಾರ್ಷೇಯ ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ತ್ರಯೋದಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಸ ಮುಹೂರ್ತಮಿವ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ಮನಸಾ ಚಾಧಿಗಮ್ಯ ತಾಮ್ ।
ಅವಪ್ಲುತೋ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಪ್ರಾಕಾರಂ ತಸ್ಯ ವೇಶ್ಮನಃ ॥ ೧ ॥

ಸ ತು ಸಂಹೃಷ್ಟಸರ್ವಾಂಗಃ ಪ್ರಾಕಾರಸ್ಥೋ ಮಹಾಕಪಿಃ ।
ಪುಷ್ಪಿತಾಗ್ರಾನ್ ವಸಂತಾದೌ ದದರ್ಶ ವಿವಿಧಾನ್ ದ್ರುಮಾನ್ ॥ ೨ ॥

ಸಾಲಾನಶೋಕಾನ್ ಭವ್ಯಾಂಶ್ಚ ಚಂಪಕಾಂಶ್ಚ ಸುಪುಷ್ಪಿತಾನ್ ।
ಉದ್ದಾಲಕಾನ್ನಾಗವೃಕ್ಷಾಂಶ್ಚೂತಾಂಶ್ಚ ಕಪಿಸಂಜ್ಞಕಾನ್ ॥ ೩ ॥

ಅಥಾಮ್ರವನಸಂಛನ್ನಾಂ ಲತಾಶತಸಮಾವೃತಾಮ್ ।
ಜ್ಯಾಮುಕ್ತ ಇವ ನಾರಾಚಃ ಪುಪ್ಲುವೇ ವೃಕ್ಷವಾಟಿಕಾಮ್ ॥ ೪ ॥

ಸ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ವಿಚಿತ್ರಾಂ ತಾಂ ವಿಹಗೈರಭಿನಾದಿತಾಮ್ ॥
ರಾಜತೈಃ ಕಾಂಚನೈಶ್ಚೈವ ಪಾದಪೈಃ ಸರ್ವತೋ ವೃತಾಮ್ ॥ ೫ ॥

ವಿಹಗೈರ್ಮೃಗಸಂಘೈಶ್ಚ ವಿಚಿತ್ರಾಂ ಚಿತ್ರಕಾನನಾಮ್ ।
ಉದಿತಾದಿತ್ಯಸಂಕಾಶಾಂ ದದರ್ಶ ಹನುಮಾನ್ ಕಪಿಃ ॥ ೬ ॥

ವೃತಾಂ ನಾನಾವಿಧೈರ್ವೃಕ್ಷೈಃ ಪುಷ್ಪೋಪಗಫಲೋಪಗೈಃ ।
ಕೋಕಿಲೈರ್ಭೃಂಗರಾಜೈಶ್ಚ ಮತ್ತೈರ್ನಿತ್ಯನಿಷೇವಿತಾಮ್ ॥ ೭ ॥

ಸ ಹನೂಮಾನ್ । ಮುಹೂರ್ತಮಿವ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ಮುಹೂರ್ತಂ ಧ್ಯಾತ್ವೇವ । ತಾಂ ಅಶೋಕವನಿಕಾಂ । ವೇಶ್ಮನಃ ಪ್ರಾಕಾರಂ ಅವಪ್ಲುತ ಅಪ್ಲುತೋಽಭೂತ್ ॥ ೧ ॥ ಸಂಹೃಷ್ಟಾನಿ ಪುಲಕಿತಾನಿ ಸರ್ವಾಣ್ಯಂಗಾನಿ ಯಸ್ಯ ಸಃ । ವಸಂತಾದೌ ವಸಂತಾದಿ ಸರ್ವರ್ತುಷು ನಿತ್ಯಸನ್ನಿಹಿತೇಷು ಪುಷ್ಪಿತಾಗ್ರಾನಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೨ ॥ ಭವ್ಯಾನ್ ಶೋಭಿತಾನ್ । ನಾಗವೃಕ್ಷಾನ್ ನಾಗಕೇಸರ ವೃಕ್ಷಾನ್ । ಕಪಿಸಂಜ್ಞಕಾನ್ ಮರ್ಕಟಸಂಜ್ಞಕ ವೃಕ್ಷವಿಶೇಷಾನ್ ॥ ೩ ॥ ಸ ಇತಿ ಅಲಂಕಾರಾರ್ಥಂ । ರಾಜತಕಾಂಚನ ವೃಕ್ಷೈಃ ಸರ್ವತಃ ಪರಿತಃ ವೃತಾಂ ॥ ೫ ॥ ಚಿತ್ರಕಾನನಾಂ ಚಿತ್ರದ್ರುಮಘಟಾಂ । ಪುಷ್ಪಾಣ್ಯುಪಗಚ್ಛಂತೀತಿ ಪುಷ್ಪೋಪಗಾಃ ಪುಷ್ಪಸಂಪನ್ನಾಃ । ಏವಂ ಫಲೋಪಗಾಃ ॥ ೭ ॥

ಪ್ರಹೃಷ್ಟಮನುಜೇ ಕಾಲೇ ಮೃಗಪಕ್ಷಿಸಮಾಕುಲೇ ।
ಮತ್ತಬರ್ಹಿಣಸಂಘುಷ್ಟಾಂ ನಾನಾದ್ವಿಜಗಣಾಯುತಾಮ್ ॥ ೮ ॥

ಮಾರ್ಗಮಾಣೋ ವರಾರೋಹಾಂ ರಾಜಪುತ್ರೀಮನಿಂದಿತಾಮ್ ।
ಸುಖಪ್ರಸುಪ್ತಾನ್ ವಿಹಗಾನ್ ಬೋಧಯಾಮಾಸ ವಾನರಃ ॥ ೯ ॥

ಉತ್ಪತದ್ಭಿರ್ದ್ವಿಜಗಣೈಃ ಪಕ್ಷೈಃ ಸಾಲಾಃ ಸಮಾಹತಾಃ ।
ಅನೇಕವರ್ಣಾ ವಿವಿಧಾ ಮುಮುಚುಃ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಯಃ ॥ ೧೦ ॥

ಪುಷ್ಪಾವಕೀರ್ಣಃ ಶುಶುಭೇ ಹನುಮಾನ್ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ।
ಅಶೋಕವನಿಕಾಮಧ್ಯೇ ಯಥಾ ಪುಷ್ಪಮಯೋ ಗಿರಿಃ ॥ ೧೧ ॥

ದಿಶಃ ಸರ್ವಾಭಿಧಾವಂತಂ ವೃಕ್ಷಷಂಡಗತಂ ಕಪಿಮ್ ।
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ವಸಂತ ಇತಿ ಮೇನಿರೇ ॥ ೧೨ ॥

ವೃಕ್ಷೇಭ್ಯಃ ಪತಿತೈಃ ಪುಷ್ಪೈರವಕೀರ್ಣಾ ಪೃಥಗ್ವಿಧೈಃ ।
ರರಾಜ ವಸುಧಾ ತತ್ರ ಪ್ರಮದೇವ ವಿಭೂಷಿತಾ ॥ ೧೩ ॥

ತರಸ್ವಿನಾ ತೇ ತರವಸ್ತರಸಾಭಿಪ್ರಕಂಪಿತಾಃ ।
ಕುಸುಮಾನಿ ವಿಚಿತ್ರಾಣಿ ಮುಮುಚುಃ ಕಪಿನಾ ತದಾ ॥ ೧೪ ॥

ನಿರ್ಧೂತಪತ್ರಶಿಖರಾಃ ಶೀರ್ಣಪುಷ್ಪಫಲಾ ದ್ರುಮಾಃ ।
ನಿಕ್ಷಿಪ್ತವಸ್ತ್ರಾಭರಣಾ ಧೂರ್ತಾ ಇವ ಪರಾಜಿತಾಃ ॥ ೧೫ ॥

ಪ್ರಹೃಷ್ಟ ಮನುಜಃ ಕಾಲೋ ವಸಂತಾದಿಃ । ತಸ್ಯ ಪ್ರಹೃಷ್ಟ ಮನುಜತ್ವಂ ಪ್ರಚುರಮನ್ಮಥತ್ವಾತ್ ॥ ೮ ॥ ಪ್ರಬೋಧಯಾಮಾಸ ಶಾಖಾಚಂಕ್ರಮಣೇನೇತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೯ ॥ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಯಃ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟೀಃ ॥ ೧೦ ॥ ಪುಷ್ಪಮಯಃ ಪುಷ್ಪೀಕೃತಃ ॥ ೧೧ ॥ ಸರ್ವಾಭಿಧಾವಂತಮಿತಿ ಸಂಧಿರಾರ್ಷಃ । ವಸಂತ ಇತಿ ಮೇನಿರೇ, ಅನ್ಯಸ್ಯೇಹ ವನೇ ಅಶಕ್ಯ ಪ್ರವೇಶಾತ್ ವಸಂತ ಏವ ಪುಷ್ಪಸಂಪಾದನಾಯ ಕಾಮರೂಪತ್ವಾದ್ವೃಕ್ಷಸಂಚಾರೋಚಿತ ಕಪಿರೂಪಮಾಸ್ಥಾಯ ಚರತೀತಿ ಮೇನಿರೇ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೧೨ ॥ ನಿರ್ಧೂತಪತ್ರಾಣಿ ಶಿಖರಾಣ್ಯಗ್ರಾಣಿ ಯೇಷಾಂ ತೇ । ಅತ ಏವ ಶೀರ್ಣ ಪುಷ್ಪಫಲಾಃ ॥ ೧೫ ॥

ಹನೂಮತಾ ವೇಗವತಾ ಕಂಪಿತಾಸ್ತೇ ನಗೋತ್ತಮಾಃ ।
ಪುಷ್ಪಪರ್ಣಫಲಾನ್ಯಾಶು ಮುಮುಚುಃ ಪುಷ್ಪಶಾಲಿನಃ ॥ ೧೬ ॥

ವಿಹಂಗಸಂಘೈರ್ಹೀನಾಸ್ತೇ ಸ್ಕಂಧಮಾತ್ರಾಶ್ರಯಾ ದ್ರುಮಾಃ ।
ಬಭೂವುರಗಮಾಃ ಸರ್ವೇ ಮಾರುತೇನೇವ ನಿರ್ಧುತಾಃ ॥ ೧೭ ॥

ನಿರ್ಧೂತಕೇಶೀ ಯುವತಿರ್ಯಥಾ ಮೃದಿತವರ್ಣಕಾ ।
ನಿಷ್ಪೀತಶುಭದಂತೋಷ್ಠೀ ನಖೈರ್ದಂತೈಶ್ಚ ವಿಕ್ಷತಾ ॥ ೧೮ ॥

ತಥಾ ಲಾಂಗೂಲಹಸ್ತೈಶ್ಚ ಚರಣಾಭ್ಯಾಂ ಚ ಮರ್ದಿತಾ ।
ಬಭೂವಾಶೋಕವನಿಕಾ ಪ್ರಭಗ್ನವರಪಾದಪಾ ॥ ೧೯ ॥

ಮಹಾಲತಾನಾಂ ದಾಮಾನಿ ವ್ಯಧಮತ್ತರಸಾ ಕಪಿಃ ।
ಯಥಾ ಪ್ರಾವೃಷಿ ವಿಂಧ್ಯಸ್ಯ ಮೇಘಜಾಲಾನಿ ಮಾರುತಃ ॥ ೨೦ ॥

ಸ ತತ್ರ ಮಣಿಭೂಮೀಶ್ಚ ರಾಜತೀಶ್ಚ ಮನೋರಮಾಃ ।
ತಥಾ ಕಾಂಚನಭೂಮೀಶ್ಚ ದದರ್ಶ ವಿಚರನ್ ಕಪಿಃ ॥ ೨೧ ॥

ವಾಪೀಶ್ಚ ವಿವಿಧಾಕಾರಾಃ ಪೂರ್ಣಾಃ ಪರಮವಾರಿಣಾ ।
ಮಹಾರ್ಹೈರ್ಮಣಿಸೋಪಾನೈರುಪಪನ್ನಾಸ್ತತಸ್ತತಃ ॥ ೨೨ ॥

ಮುಕ್ತಾಪ್ರವಾಲಸಿಕತಾಃ ಸ್ಫಾಟಿಕಾಂತರ ಕುಟ್ಟಿಮಾಃ
ಕಾಂಚನೈಸ್ತರುಭಿಶ್ಚಿತ್ರೈಸ್ತೀರಜೈರುಪಶೋಭಿತಾಃ ॥ ೨೩ ॥

ಬುದ್ಧಪದ್ಮೋತ್ಪಲ ವನಾಶ್ಚಕ್ರವಾಕೋಪಕೂಜಿತಾಃ ।
ನತ್ಯೂಹರುತಸಂಘುಷ್ಟಾ ಹಂಸಸಾರಸನಾದಿತಾಃ ॥ ೨೪ ॥

ಸ್ಕಂಧಮಾತ್ರಸ್ಯಾಶ್ರಯಾ ಆಧಾರಭೂತಾಃ । ನ ತು ಪುಷ್ಪಾದೇಃ । ಅತ ಏವಾಗಮಾಃ ಅಗಮ್ಯಾಃ ಅಸೇವ್ಯಾಃ ಇತಿ ಯಾವತ್ । ನಿರ್ಧುತಾಃ ಕಂಪಿತಾಃ ॥ ೧೭ ॥ ಮೃದಿತ-ವರ್ಣಕಾ ಮಾರ್ಜಿತಾಂಗರಾಗಾ । ನಿಷ್ಪೀತಾಃ ಅತ್ಯಂತಮಂತರ್ಗಮಿತಾಃ ಆಚ್ಛಾದಿತಾ ಇತಿ ಯಾವತ್, ಶುಭಾಃ ದಂತಾ ಯಾಭ್ಯಾಂ ತೌ ಓಷ್ಠೌ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ॥ ೧೮ ॥ ಮುಕ್ತಾಪ್ರವಾಲಸಿಕತಾಃ ತದ್ರೂಪವಾಲುಕೋಪೇತಾಃ । ಸ್ಫಾಟಿಕಾಂತರಕುಟ್ಟಿಮಾಃ ಸ್ಫಟಿಕಮಯಾಂತರ್ನಿಬದ್ಧ ಭೂಪ್ರದೇಶಾಃ ॥ ೨೩ ॥ ಬುದ್ಧಮುದ್ಬುದ್ಧಂ. ವಿಕಸಿತ-ಮಿತಿ ಯಾವತ್ ॥ ೨೪ ॥

ಧೀರ್ಘಾಭಿರ್ದ್ರುಮಯುಕ್ತಾಭಿಃ ಸರಿದ್ಭಿಶ್ಚ ಸಮಂತತಃ ।
ಅನ್ಯತೋಽಪಮತೋಯಾಭಿರ್ನದೀಭಿರುಪಸಂಸ್ಕೃತಾಃ ॥ ೨೫ ॥

ಲತಾಶತೈರವತತಾಃ ಸಂತಾನ ಕುಸುಮಾವೃತಾಃ ।
ನಾನಾಗುಲ್ಮಾವೃತಘನಾಃ ಕರವೀರಕೃತಾಂತರಾಃ ॥ ೨೬ ॥

ತತೋಽಂಬುಧರಸಂಕಾಶಂ ಪ್ರವೃದ್ಧಶಿಖರಂ ಗಿರಿಮ್ ।
ವಿಚಿತ್ರಕೂಟಂ ಕೂಟೈಶ್ಚ ಸರ್ವತಃ ಪರಿವಾರಿತಮ್ ॥ ೨೭ ॥

ಶಿಲಾಗೃಹೈರವತತಂ ನಾನಾವೃಕ್ಷೈಃ ಸಮಾವೃತಮ್ ।
ದದರ್ಶ ಹರಿಶಾರ್ದೂಲೋ ರಮ್ಯಂ ಜಗತಿ ಪರ್ವತಮ್ ॥ ೨೮ ॥

ದದರ್ಶ ಚ ನಗಾತ್ತಸ್ಮಾನ್ನದೀಂ ನಿಪತಿತಾಂ ಕಪಿಃ ।
ಅಂಕಾದಿವ ಸಮುತ್ಪತ್ಯ ಪ್ರಿಯಸ್ಯ ಪತಿತಾಂ ಪ್ರಿಯಾಮ್ ॥ ೨೯ ॥

ಜಲೇ ನಿಪತಿತಾಗ್ರೈಶ್ಚ ಪಾದಪೈರುಪಶೋಭಿತಾಮ್ ।
ವಾರ್ಯಮಾಣಾಮಿವ ಕ್ರುದ್ಧಾಂ ಪ್ರಮದಾಂ ಪ್ರಿಯಬಂಧುಭಿಃ ॥ ೩೦ ॥

ಪುನರಾವೃತ್ತತೋಯಾಂ ಚ ದದರ್ಶ ಸ ಮಹಾಕಪಿಃ ।
ಪ್ರಸನ್ನಾಮಿವ ಕಾಂತಸ್ಯ ಕಾಂತಾಂ ಪುನರುಪಸ್ಥಿತಾಮ್ ॥ ೩೧ ॥

ತಸ್ಯಾದೂರಾಚ್ಚ ಪದ್ಮಿನ್ಯೋ ನಾನಾದ್ವಿಜಗಣಾಯುತಾಃ ।
ದದರ್ಶ ಹರಿಶಾರ್ದೂಲೋ ಹನುಮಾನ್ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ॥ ೩೨ ॥

ದ್ರುಮಯುಕ್ತಾಭಿಃ ವೃಕ್ಷಸಹಿತಾಭಿಃ ಅನ್ಯತೋಽಪಮತೋಯಾಭಿರ್ನದೀಭಿರುಪಸಂಸ್ಕೃತಾಃ ಮಿಶ್ರಿತಾಃ ವಾಪ್ಯಃ ॥ ೨೫ ॥ ಅವತತಾಃ ವ್ಯಾಪ್ತಾಃ । ಸಂತಾನಕುಸುಮಾವೃತಾಃ ತನ್ನಾಮಕದೇವವೃಕ್ಷಸಹಿತಾಃ । ಕರವೀರೈಃಕೃತಮಂತರಂ ಯಾಸಾಂ ತಾಃ ॥ ೨೬ ॥ ಜಗತಿ ರಮ್ಯಂ ॥ ೨೮ ॥ ತಸ್ಮಾನ್ನಗಾತ್ ನಿಪತಿತಾಂ, ಪ್ರಿಯಸ್ಯ ಅಂಕಾತ್ ಸಮುತ್ಪ್ಲುತ್ಯ ಅವಪ್ಲುತ್ಯ ಭುವಿ ಪತಿತಾಂ ಪ್ರಿಯಾಮಿವ ಸ್ಥಿತಾಂ ॥ ೨೯ ॥ ಕ್ರುದ್ಧಾಂ ಭರ್ತ್ರೇ ॥ ೩೦ ॥ ಪುನರಾವೃತ್ತತೋಯಾಂ ಪಾದಪಾಗ್ರಶಿಲಾದಿಭಿಃ ಪ್ರತಿಹತ್ಯ ಪುನಶ್ಚಕ್ರಾಕಾರೇಣಾವೃತ್ತತೋಯಾಂ । ಕ್ರೋಧಾಪಗಮೇ ಕಾಂತಸ್ಯ, ಕಾಂತಾಮಿವ ದದರ್ಶ ॥ ೩೧ ॥ ತಸ್ಯ ನಗಸ್ಯ । ಅದೂರಾತ್ ಸಮೀಪಾತ್ । ಪದ್ಮಿನ್ಯಃ ಪದ್ಮಿನೀಃ ॥ ೩೨ ॥

ಕೃತ್ರಿಮಾಂ ದೀರ್ಘಿಕಾಂ ಚಾಪಿ ಪೂರ್ಣಾಂ ಶೀತೇನ ವಾರಿಣಾ ।
ಮಣಿಪ್ರವರಸೋಪಾನಾಂ ಮುಕ್ತಾಸಿಕತಶೋಭಿತಾಮ್ ॥ ೩೩ ॥

ವಿವಿಧೈರ್ಮೃಗಸಂಘೈಶ್ಚ ವಿಚಿತ್ರಾಂ ಚಿತ್ರಕಾನನಾಮ್ ।
ಪ್ರಾಸಾದೈಃ ಸುಮಹದ್ಭಿಶ್ಚ ನಿರ್ಮಿತೈರ್ವಿಶ್ವಕರ್ಮಣಾ ॥ ೩೪ ॥

ಕೃತ್ರಿಮೈಃ ಕಾನನೈಶ್ಚಾಪಿ ಸರ್ವತಃ ಸಮಲಂಕೃತಾಮ್ ।
ಯೇ ಕೇಚಿತ್ ಪಾದಪಾಸ್ತತ್ರ ಪುಷ್ಪೋಪಗಫಲೋಪಗಾಃ ॥ ೩೫ ॥

ಸಚ್ಛತ್ರಾಃ ಸವಿತರ್ದೀಕಾಃ ಸರ್ವೇ ಸೌವರ್ಣವೇದಿಕಾಃ ।
ಲತಾಪ್ರತಾನೈರ್ಬಹುಭಿಃ ಪರ್ಣೈಶ್ಚ ಬಹುಭಿರ್ವೃತಾಮ್ ॥ ೩೬ ॥

ಕಾಂಚನೀಂ ಶಿಂಶಪಾಮೇಕಾಂ ದದರ್ಶ ಹನುಮಾನ್ ಕಪಿಃ ।
ವೃತಾಂ ಹೇಮಮಯೀಭಿಃ ಸುವೇದಿಕಾಭಿಃ ಸಮಂತತಃ ॥ ೩೭ ॥

ಸೋಽಪಶ್ಯದ್ಭೂಮಿಭಾಗಾಂಶ್ಚ ಗರ್ತಪ್ರಸ್ರವಣಾನಿ ಚ ।
ಸುವರ್ಣವೃಕ್ಷಾನಪರಾನ್ ದದರ್ಶ ಶಿಖಿಸಂನಿಭಾನ್ ॥ ೩೮ ॥

ಕೃತ್ರಿಮಾಂ ದೇವಖಾತಭಿನ್ನಾಂ ದೀರ್ಘಿಕಾಂ ವಾಪೀಂ ಮುಕ್ತಾತ್ಮಕಾಃ ಸಿಕತಾಃ ಯಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರದೇಶೇ ಸ ಮುಕ್ತಾಸಿಕತಸ್ತೇನೋಪಶೋಭಿತಾಂ । ಮುಕ್ತಾತ್ಮಕಾಃ ಸಿಕತಾಃ ಯಸ್ಮಿನ್ ಶೋಭಿತೇ ಶೋಭನೇ. ಭಾವೇ ಕ್ತಾಂತೋಽಯಂ ತತೋ ಮುಕ್ತಾಸಿಕತಂ ಶೋಭಿತಂ ಯಸ್ಯಾಂ ಸಾ ತಾಮಿತಿ ವಾ ॥ ೩೩ ॥ ಸವಿತರ್ದೀಕಾಃ ಸಾಧಾರಣವೇದಿಕಾಸಹಿತಾಃ । ದೀರ್ಘ ಆರ್ಷಃ । 'ಸ್ಯಾದ್ವಿತರ್ದಿಸ್ತು ವೇದಿಕೇ'-ತ್ಯಮರಃ। ಸರ್ವಸೌವರ್ಣವೇದಿಕಾಃ ಸಾಧಾರಣವೇದಿಕೋಪರಿವಿದ್ಯಮಾನಾಃ ಸೌವರ್ಣ ವೇದಿಕಾ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಪರ್ಣೈಃ ಪಲ್ಲವೈಃ ಪತ್ರೈರ್ವಾ । ಪಲ್ಲವೇಷು ತರೂಣಾಂ ಪರ್ಣ ಶಬ್ದಃ' । 'ಪರ್ಣಂ ಪತ್ರ' ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ ॥ ೩೬ ॥ ಕಾಂಚನೀಂ ಹರಿದ್ರಾಮಿವ ವಿದ್ಯಮಾನಾಂ, ಸ್ವರ್ಣವರ್ಣಾಂ ವಾ । 'ಹರಿದ್ರಾಯಾಂ ಚ ಕಾಂಚನೀ'ತಿ ವಿಶ್ವಃ । ಸುವೇದಿಕಾಃ ಶೋಭನವೇದಿಕಾಃ । ತಾಭಿಃ ॥ ೩೭ ॥ ಸುವರ್ಣವೃಕ್ಷಾನ್ ಸುವರ್ಣವರ್ಣಾನ್ ತದಾತ್ಮಕಾನ್ವಾ । ಶಿಖಿಸನ್ನಿಭಾನ್ ವಿಕಸಿತ ಕುಸುಮೈರ್ಮಯೂರಸಮಾನ್ । ಯದ್ವಾ, ವಿರಹಿಣೀನಾಂ ಶಿಖಿ ಸಮಾನಾನ್ । ತದ್ದರ್ಶನಂ ಮದನೋದ್ದೀಪಕಮಿತಿ ಭಾವಃ ॥ ೩೮ ॥

ತೇಷಾಂ ದ್ರುಮಾಣಾಂ ಪ್ರಭಯಾ ಮೇರೋರಿವ ದಿವಾಕರಃ ।
ಅಮನ್ಯತ ತದಾ ವೀರಃ ಕಾಂಚನೋಽಸ್ಮೀತಿ ವಾನರಃ ॥ ೩೯ ॥

ತಾಂ ಕಾಂಚನೈಸ್ತರುಗಣೈರ್ಮಾರುತೇನ ಚ ವೀಜಿತಾಮ್ ।
ಕಿಂಕಿಣೀಶತನಿರ್ಘೋಷಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಿಸ್ಮಯಮಾಗಮತ್ ॥ ೪೦ ॥

ಸು ಪುಷ್ಪಿತಾಗ್ರಾಂ ರುಚಿರಾಂ ತರುಣಾಂಕುರಪಲ್ಲವಾಮ್ ।
ತಾಮಾರುಹ್ಯ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಶಿಂಶಪಾಂ ಪರ್ಣಸಂವೃತಾಮ್ ॥ ೪೧ ॥

ಇತೋದ್ರಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ವೈದೇಹೀಂ ರಾಮದರ್ಶನಲಾಲಸಾಮ್ ।
ಇತಶ್ಚೇತಶ್ಚ ದುಃಖಾರ್ತಾಂ ಸಂಪತಂತೀಂ ಯದೃಚ್ಛಯಾ ॥ ೪೨ ॥

ಅಶೋಕವನಿಕಾ ಚೇಯಂ ದೃಢಂ ರಮ್ಯಾ ದುರಾತ್ಮನಃ ।
ಚಂಪಕೈಶ್ಚಂದನೈಶ್ಚಾಪಿ ವಕುಲೈಶ್ಚ ವಿಭೂಷಿತಾ ॥ ೪೩ ॥

ಇಯಂ ಚ ನಲಿನೀ ರಮ್ಯಾ ದ್ವಿಜಸಂಘನಿಷೇವಿತಾ ।
ಇಮಾಂ ಸಾ ರಾಮಮಹಿಷೀ ನೂನಮೇಷ್ಯತಿ ಜಾನಕೀ ॥ ೪೪ ॥

ಸಾ ರಾಮಾ ರಾಮಮಹಿಷೀ ರಾಘವಸ್ಯ ಪ್ರಿಯಾ ಸತೀ ।
ವನಸಂಚಾರಕುಶಲಾ ನೂನಮೇಷ್ಯತಿ ಜಾನಕೀ ॥ ೪೫ ॥

ಅಥವಾ ಮೃಗಶಾವಾಕ್ಷೀ ವನಸ್ಯಾಸ್ಯ ವಿಚಕ್ಷಣಾ ।
ವನಮೇಷ್ಯತಿ ಸಾರ್ಯೇಹ ರಾಮಚಿಂತಾಸುಕರ್ಶಿತಾ ॥ ೪೬ ॥

ಪ್ರಭಯಾ ಸುವರ್ಣಚ್ಛಾಯಯಾ । ಅತ ಏವ ಮೇರೋರಿವೇತ್ಯುಕ್ತಿಃ । ಕಾಂಚನೋಽಸ್ಮಿ ಸ್ವರ್ಣಮಯೋಽಸ್ಮೀತಿ ॥ ೩೯ ॥ ಮಾರುತೇನ ವಾಯುನಾ । ಕಿಂಕಿಣೀನಾಂ ಯಚ್ಛತಂ ತದ್ಘೋಷವತ್ ಘೋಷಯುಕ್ತಾಂ ॥ ೪೦ ॥ ತಾಂ ಪೂರ್ವಂ ಸ್ವೇನ ದೃಷ್ಟಾಂ । ಪರ್ಣಸಂವೃತಾಂ ಸರ್ವತಃ ಪತ್ರಸಂಕುಲಾಮ್ ॥ ೪೧ ॥ ಇತಶ್ಚೇತಶ್ಚ ಸಂಪತತೀಂ ದುಃಖಾದಿತಸ್ತತೋ ವಿಚರಂತೀಂ ॥ ೪೨ ॥ ದುರಾತ್ಮನೋ ರಾವಣಸ್ಯ ಇಯಮಶೋಕವನಿಕಾ ದೃಢಮತ್ಯಂತಂ ರಮ್ಯಾ ॥ ೪೩ ॥ ನೂನಂ ನಿಶ್ಚಯೇನ ॥ ೪೪ ॥ ವನಸಂಚಾರಕುಶಲಾ ವನೇಷು ಪುಷ್ಪಾದ್ಯರ್ಥಂ ತತ್ರ ತತ್ರ ಸಂಚರಣೇ ಕುಶಲಾ ॥ ೪೫ ॥ ವಿಚಕ್ಷಣಾ ಕುಶಲಾ । ಮೃಗಶಾವಾಕ್ಷೀ ಮೃಗಪೋತನೇತ್ರ ಸದೃಶನೇತ್ರಾ । ಸಾ ಸೀತಾಸ್ಯ ವನಸ್ಯ ಮಹತೋಽಶೋಕವನಸ್ಯ ವನಂ ಜಲಂ, ಸರಃಪರಿತೋ ವಿದ್ಯಮಾನಂ ವನಂ ವಾ ಏಷ್ಯತಿ ॥ ೪೬ ॥

ರಾಮಶೋಕಾಭಿಸಂತಪ್ತಾ ಸಾ ದೇವೀ ವಾಮಲೋಚನಾ ।
ವನವಾಸೇ ರತಾ ನಿತ್ಯಮೇಷ್ಯತೇ ವನಚಾರಿಣೀ ॥ ೪೭ ॥

ವನೇಚರಾಣಾಂ ಸತತಂ ನೂನಂ ಸ್ಪೃಹಯತೇ ಪುರಾ ।
ರಾಮಸ್ಯ ದಯಿತಾ ಭಾರ್ಯಾ ಜನಕಸ್ಯ ಸುತಾ ಸತೀ ॥ ೪೮ ॥

ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲಮನಾಃ ಶ್ಯಾಮಾ ಧ್ರುವಮೇಷ್ಯತಿ ಜಾನಕೀ ।
ನದೀಂ ಚೇಮಾಂ ಶಿವಜಲಾಂ ಸಂಧ್ಯಾರ್ಥೇ ವರವರ್ಣಿನೀ ॥ ೪೯ ॥

ತಸ್ಯಾಶ್ಚಾಪ್ಯನುರೂಪೇಯಮಶೋಕವನಿಕಾ ಶುಭಾ ।
ಶುಭಾ ಯಾ ಪಾರ್ಥಿವೇಂದ್ರಸ್ಯ ಪತ್ನೀ ರಾಮಸ್ಯ ಸಂಮತಾ ॥ ೫೦ ॥

ಯದಿ ಜೀವತಿ ಸಾ ದೇವೀ ತಾರಾಧಿಪನಿಭಾನನಾ ।
ಆಗಮಿಷ್ಯತಿ ಸಾವಶ್ಯಮಿಮಾಂ ಶಿವಜಲಾಂ ನದೀಮ್ ॥ ೫೧ ॥

ಏವಂ ತು ಮತ್ವಾ ಹನುಮಾನ್ ಮಹಾತ್ಮಾ
ಪ್ರತೀಕ್ಷಮಾಣೋ ಮನುಜೇಂದ್ರಪತ್ನೀಮ್ ।
ಅವೇಕ್ಷಮಾಣಶ್ಚ ದದರ್ಶ ಸರ್ವಂ
ಸುಪುಷ್ಪಿತೇ ಪರ್ಣಘನೇ ನಿಲೀನಃ ॥ ೫೨ ॥

ವಾಮಲೋಚನಾ ಸುಂದರನೇತ್ರಾ । ಏಷ್ಯತೇ ಏಷ್ಯತಿ । ಅಥವಾ ವನೇಚರಾಣಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಏಷ್ಯತೇ ಆಗಚ್ಛತೇ ಜನಾಯ ತೇ ॥ ೪೭ ॥ ಅಹಮಪ್ಯೇವಂ ವನಂ ಗಚ್ಛಾಮೀತಿ ಗಚ್ಛತೀತ್ಯರ್ಥಃ । ಪುರಾ ಅಯೋಧ್ಯಾವಾಸಕಾಲೇ ॥ ೪೮ ॥ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲಮನಾಃ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲೇ ಮನೋ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ । ಸಂಧ್ಯಾರ್ಥೇ ಸ್ವೋಚಿತ ಸಂಧ್ಯೋಪಾಸನಾರ್ಥಂ । ವರ್ಣಿನೀ ಉತ್ತಮವರ್ಣವತೀ । ತ್ರೈಸ್ತುಲ್ಯಾ ವಾ ॥ ೪೯ ॥ ಪರ್ಣಘನೇ ನಿಬಿಡಪರ್ಣವತಿ ವೃಕ್ಷೇ ॥ ೫೨ ॥

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ಚತುರ್ದಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಪಂಚದಶಃ ಸರ್ಗಃ

ಸ ವೀಕ್ಷಮಾಣಸ್ತತ್ರಸ್ಥೋ ಮಾರ್ಗಮಾಣಶ್ಚ ಮೈಥಿಲೀಮ್ ।
ಅವೇಕ್ಷಮಾಣಶ್ಚ ಮಹೀಂ ಸರ್ವಾಂ ತಾಮನ್ವವೈಕ್ಷತ ॥ ೧ ॥

ಸಂತಾನಕಲತಾಭಿಶ್ಚ ಪಾದಪೈರುಪಶೋಭಿತಾಮ್ ।
ದಿವ್ಯಗಂಧರಸೋಪೇತಾಂ ಸರ್ವತಃ ಸಮಲಂಕೃತಾಮ್ ॥ ೨ ॥

ತಾಂ ಸ ನಂದನಸಂಕಾಶಾಂ ಮೃಗಪಕ್ಷಿಭಿರಾವೃತಾಮ್ ।
ಹರ್ಮ್ಯಪ್ರಾಸಾದಸಂಬಾಧಾಂ ಕೋಕಿಲಾಕುಲನಿಃಸ್ವನಾಮ್ ॥ ೩ ॥

ಕಾಂಚನೋತ್ಪಲಪದ್ಮಾಭಿರ್ವಾಪೀಭಿರುಪಶೋಭಿತಾಮ್ ।
ಬಹ್ವಾಸನಕುಥೋಪೇತಾಂ ಬಹುಭೂಮಿಗೃಹಾಯುತಾಮ್ ॥ ೪ ॥

ಸರ್ವರ್ತುಕುಸುಮೈ ರಮ್ಯಾಂ ಫಲವದ್ಭಿಶ್ಚ ಪಾದಪೈಃ ।
ಪುಷ್ಪಿತಾನಾಮಶೋಕಾನಾಂ ಶ್ರಿಯಾ ಸೂರ್ಯೋದಯಪ್ರಭಾಮ್ ॥ ೫ ॥

ಪ್ರದೀಪ್ತಾಮಿವ ತತ್ರಸ್ಥೋ ಮಾರುತಿಃ ಸಮುದೈಕ್ಷತ ।
ನಿಷ್ಪತ್ರಶಾಖಾಂ ವಿಹಗೈಃ ಕ್ರಿಯಮಾಣಾಮಿವಾಸಕೃತ್ ॥ ೬ ॥

ಸ ಹನುಮಾನ್ । ತತ್ರಸ್ಥಃ ಶಿಂಶುಪಾಸ್ಥಃ । ವೀಕ್ಷಮಾಣಃ ಇತಸ್ತತೋ ವಿಲೋಕಯನ್ । ಮೈಥಿಲೀಂ ಜಾನಕೀಂ । ಮಾರ್ಗಮಾಣಃ ಮಾರ್ಗಣಾದ್ಧೇತೋಃ, 'ಲಕ್ಷಣಹೇತ್ವೋಃ ಕ್ರಿಯಾಯಾ' ಇತಿ ಶಾನಚ್ । ಮಹೀಂ ಭೂಮಿಂ । ಅವೇಕ್ಷಮಾಣಃ ತವ ಪುತ್ರ್ಯರ್ಥಮಹಮಾಗತಃ, ಶೀಘ್ರಂ ದರ್ಶಯೇತಿ ಭಾವೇನೇತಿ ಭಾವಃ । ತಾಂ ಸರ್ವಾಮಶೋಕವನಿಕಾಮನ್ವವೈಕ್ಷತ ವೀಕ್ಷಯಾಮಾಸ ॥ ೧ ॥ ಸಂತಾನಕಲಿತಾಭಿಃ ಕಲ್ಪವಲ್ಲೀಭಿಃ । ಪಾದಪೈಃ ಪೃಥಕ್ಕಲ್ಪೈಃ ॥ ೨ ॥ ಸ ಹನುಮಾನ್ । ನಂದನಸಂಕಾಶಾಂ ಇಂದ್ರವನಸದೃಶೀಂ ॥ ೩ ॥ ಬಹ್ವಾಸನಕುಥೋಪೇತಾಂ ಬಹೂನಿ ನಾನಾವಿಧಾನ್ಯಾಸನಾನಿ ತದಾತ್ಮಕಾಃ ಕುಥಾಃ ಕುಶಾಸ್ತೈರುಪೇತಾಂ । ಯದ್ವಾ, ಬಹ್ವಾಸನಾನಿ ಚ ಕುಥಾಃ ಕುಶಾಸ್ತೈರುಪೇತಾಂ । 'ಕುಥಃ ಪ್ರವೇಣೀಕುಶಯೋಃ'ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ । ಬಹುಭೂಮಿಗೃಹಾಯುತಾಂ ಬಹುಭಿರ್ಭೂಮಿಗೃಹೈರ್ನಿಖಾತಗೃಹೈರಾಸಮ್ಯಗ್ ಯುತಾಂ । ಯದ್ವಾ, ಬಹುರ್ಬಹುಲಾ ಭೂಮಿರವಕಾಶೋ ಯೇಷು ತಾನಿ ಗೃಹಾಣಿ ಇತರಾದೃಶ್ಯ ಪಂಚಿತಮಾತ್ರ ದೃಶ್ಯಗೃಹಾಣಿ ತೇಷಾಮಯುತಂ ದಶಸಹಸ್ರೀ ಯಸ್ಯಾಂ ಸಾ ತಾಂ ॥ ೪ ॥ ಸೂರ್ಯೋದಯಸ್ಯ ಪ್ರಭೇವ ಪ್ರಭಾ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಾಂ ॥ ೫ ॥ ಅತ ಏವ ಪ್ರದೀಪ್ತಾಂ ॥ ೬ ॥

ವಿನಿಷ್ಪತದ್ಭಿಃ ಶತಶಶ್ಚಿತ್ರೈಃ ಪುಷ್ಪಾವತಂಸಕೈಃ ।
ಆಮೂಲಪುಷ್ಪನಿಚಿತೈರಶೋಕೈಃ ಶೋಕನಾಶನೈಃ ॥ ೭ ॥

ಪುಷ್ಪಭಾರಾತಿಭಾರೈಶ್ಚ ಸ್ಪೃಶದ್ಭಿರಿವ ಮೇದಿನೀಮ್
ಕರ್ಣಿಕಾರೈಃ ಕುಸುಮಿತೈಃ ಕಿಂಶುಕೈಶ್ಚ ಸುಪುಷ್ಪಿತೈಃ ॥ ೮ ॥

ಸ ದೇಶಃ ಪ್ರಭಯಾ ತೇಷಾಂ ಪ್ರದೀಪ್ತ ಇವ ಸರ್ವತಃ ।
ಪುನ್ನಾಗಾಃ ಸಪ್ತಪರ್ಣಾಶ್ಚ ಚಂಪಕೋದ್ದಾಲಕಾಸ್ತಥಾ ॥ ೯ ॥

ವಿವೃದ್ಧಮೂಲಾ ಬಹವಃ ಶೋಭಂತೇ ಸ್ಮ ಸುಪುಷ್ಪಿತಾಃ ।
ಶಾತಕುಂಭನಿಭಾಃ ಕೇಚಿತ್ ಕೇಚಿದಗ್ನಿಶಿಖೋಪಮಾಃ ॥ ೧೦ ॥

ನೀಲಾಂಜನನಿಭಾಃ ಕೇಚಿತ್ತತ್ರಾಶೋಕಾಃ ಸಹಸ್ರಶಃ ।
ನಂದನಂ ವಿವಿಧೋದ್ಯಾನಂ ಚಿತ್ರಂ ಚೈತ್ರರಥಂ ಯಥಾ ॥ ೧೧ ॥

ಅತಿವೃತ್ತಮಿವಾಚಿಂತ್ಯಂ ದಿವ್ಯಂ ರಮ್ಯಂ ಶ್ರಿಯಾವೃತಮ್ ।
ದ್ವಿತೀಯಮಿವ ಚಾಕಾಶಂ ಪುಷ್ಪಜ್ಯೋತಿರ್ಗಣಾಯುತಮ್ ॥ ೧೨ ॥

ಪುಷ್ಪಾವತಂಸಕೈಃ ಪುಷ್ಪಾಣ್ಯೇವ ಅವತಂಸವಚ್ಛೇಖರವದ್ಯೇಷಾಂ ಪಕ್ಷಿಣಾಂ ತೇ ತಥಾ ತೈಃ । ಅಶೋಕೈಃ । ನಾಮ ನಿರ್ವಕ್ತಿ ಶೋಕನಾಶನೈರಿತಿ ॥ ೭ ॥ ಪುಷ್ಪಾಣಾಂ ಭಾರಾಃ ವಿಶಕಲಿತತಚ್ಛಾಖಾಗತಾನಾಂ ಸಂಘಾಸ್ತೇಷಾಮತಿಭಾರೈಃ, ಮೇದಿನೀಂ ಭುವಂ ಸ್ಪೃಶದ್ಭಿರಿತಿ ಕರ್ಣಿಕಾರಕಿಂಶುಕವಿಶೇಷಣಂ । ಪುಷ್ಪಭಾರನಮ್ರೈರಿತಿ ಯಾವತ್ ॥ ೮ ॥ ತೇಷಾಂ ವೃಕ್ಷಾಣಾಂ । ನಂದನಂ ಇಂದ್ರೋದ್ಯಾನಂ । ವಿವಿಧಾನ್ಯವಾಂತರಾಣಿ ಉದ್ಯಾನಾನಿ ಯಸ್ಮಿನ್ ತದಿತಿ ನಂದನ ಚೈತ್ರರಥೋಭಯಾನ್ವಯಿ । ಚಿತ್ರಂ ವಿಚಿತ್ರಂ । ಚೈತ್ರರಥಂ ಕುಬೇರವನಂ ಯಥಾ ತಥಾ ಯಸ್ಯ ತದಿತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೧೧ ॥ ಅತಿವೃತ್ತಂ ತದ್ದ್ವಯಮತಿಕ್ರಮ್ಯ ಸ್ಥಿತಂ ಚ । ತತ್ರ ಹೇತುಮಾಹ ಅಚಿಂತ್ಯಮಿತಿ । ತೇ ತು ಚಿಂತಯಿತುಂ ಶಕ್ಯೇ । ಇದಂ ತು ನ ತಥೇತಿ ಪುಷ್ಪಜ್ಯೋತಿರ್ಗಣಾಯುತಂ ಪುಷ್ಪಾಣ್ಯೇವ ಜ್ಯೋತೀಂಷಿ ನಕ್ಷತ್ರಾಣಿ ತೇಷಾಂ ಗಣಃ ಸಂಘಃ ತೇನಾ ಸಮ್ಯಗ್ಯುತಂ ॥ ೧೨ ॥

ಪುಷ್ಪರತ್ನಶತೈಶ್ಚಿತ್ರಂ ಪಂಚಮಂ ಸಾಗರಂ ಯಥಾ ।
ಸರ್ವರ್ತುಪುಷ್ಪೈರ್ನಿಚಿತಂ ಪಾದಪೈರ್ಮಧುಗಂಧಿಭಿಃ ॥ ೧೩ ॥

ನಾನಾನಿನಾದೈರುದ್ಯಾನಂ ರಮ್ಯಂ ಮೃಗಗಣೈರ್ದ್ವಿಜೈಃ ।
ಅನೇಕಗಂಧಪ್ರವಹಂ ಪುಣ್ಯಗಂಧಂ ಮನೋಹರಮ್ ॥ ೧೪ ॥

ಶೈಲೇಂದ್ರಮಿವ ಗಂಧಾಢ್ಯಂ ದ್ವಿತೀಯಂ ಗಂಧಮಾದನಮ್ ।
ಅಶೋಕವನಿಕಾಯಾಂ ತು ತಸ್ಯಾಂ ವಾನರಪುಂಗವಃ ॥ ೧೫ ॥

ಸ ದದರ್ಶಾವಿದೂರಸ್ಥಂ ಚೈತ್ಯಪ್ರಾಸಾದಮುಚ್ಛ್ರಿತಮ್ ।
ಮಧ್ಯೇ ಸ್ತಂಭಸಹಸ್ರೇಣ ಸ್ಥಿತಂ ಕೈಲಾಸಪಾಂಡರಮ್ ॥ ೧೬ ॥

ಪ್ರವಾಲಕೃತಸೋಪಾನಂ ತಪ್ತಕಾಂಚನವೇದಿಕಮ್ ।
ಮುಷ್ಣಂತಮಿವ ಚಕ್ಷೂಂಷಿ ದ್ಯೋತಮಾನಮಿವ ಶ್ರಿಯಾ ॥ ೧೭ ॥

ವಿಮಲಂ ಪ್ರಾಂಶುಭಾವತ್ವಾದುಲ್ಲಿಖಂತಮಿವಾಂಬರಮ್ ।
ತತೋ ಮಲಿನಸಂವೀತಾಂ ರಾಕ್ಷಸೀಭಿಃ ಸಮಾವೃತಾಮ್ ॥ ೧೮ ॥

ಉಪವಾಸಕೃಶಾಂ ದೀನಾಂ ನಿಃಶ್ವಸಂತೀಂ ಪುನಃ ಪುನಃ ।
ದದರ್ಶ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷಾದೌ ಚಂದ್ರರೇಖಾಮಿವಾಮಲಾಮ್ ॥ ೧೯ ॥

ಪುಷ್ಪರತ್ನಶತೈಃ ಪುಷ್ಪಾತ್ಮಕ ರತ್ನಸಮೂಹೈಃ । ಚಿತ್ರಂ ವಿಚಿತ್ರಂ । ಪಂಚಮಂ ಸಾಗರಂ । ಯಥಾ ಚತುರ್ದಿಗವಸ್ಥಿತ ಸಮುದ್ರಾಪೇಕ್ಷಯಾಯಂ ಪಂಚಮಃ ಸಾಗರ ಇತಿ ತಂ ದದರ್ಶೇತಿ ಭಾವಃ । ಸರ್ವರ್ತು ಪುಷ್ಪೈಃ । ವ್ಯಧಿಕರಣೋ ಬಹುವ್ರೀಹಿಃ । ನಿಚಿತಂ ನಿಬಿಡಂ । ಮಧುಗಂಧಿಭಿಃ ಮಧುನಃ ಗಂಧ ಇವ ಗಂಧೋ ಯೇಷಾಂ ತೇ ತೈಃ ಪಾದಪೈಃ । 'ಉಪಮಾನಾಚ್ಚೇ'ತೀತ್ವಂ ॥ ೧೩ ॥ ಅನೇಕ ಗಂಧಪ್ರವಹಂ ಅನೇಕಾಮೋದೋತ್ಪಾದಕಂ । ಪುಣ್ಯೋ ಗಂಧೋ ಯಸ್ಮಿನ್ ॥ ೧೪ ॥ ದ್ವಿತೀಯಂ ಗಂಧಮಾದನಮಿವ ಸ್ಥಿತಂ ॥ ೧೫ ॥ ಚೈತ್ಯ ಪ್ರಾಸಾದಂ ವರ್ತುಲಾಕಾರಶಿಖರ ಪ್ರಾಸಾದೋಪೇತಂ । ಊರ್ಜಿತಂ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಂ ॥ ೧೬ ॥ ಪ್ರಾಂಶುಭಾವತ್ವಾತ್ ಅತ್ಯುನ್ನತತ್ವಾತ್ । ಅಂಬರಮುಲ್ಲಿಖದಿವ ಸ್ಥಿತಂ ॥ ೧೭ ॥ ಮಲಿನ ಸಂವೀತಾಂ ಮಲಿನವಸ್ತ್ರೋಪೇತಾಂ ॥ ೧೮ ॥ ಮಂದಂ ಯಥಾ ಭವತಿ ತಥಾ । ಪ್ರಖ್ಯಾಯಮಾನೇನ ರೂಪೇಣ ರುಚಿರಪ್ರಭಂ ಮನೋಹರ ಕಾಂತಿಮತೀಂ ॥ ೧೯ ॥

ಮಂದಂ ಪ್ರಖ್ಯಾಯಮಾನೇನ ರೂಪೇಣ ರುಚಿರಪ್ರಭಾಮ್ ।
ಪಿನದ್ಧಾಂ ಧೂಮಜಾಲೇನ ಶಿಖಾಮಿವ ವಿಭಾವಸೋಃ ॥ ೨೦ ॥

ಪೀತೇನೈಕೇನ ಸಂವೀತಾಂ ಕ್ಲಿಷ್ಟೇನೋತ್ತಮವಾಸಸಾ ।
ಸಪಂಕಾಮನಲಂಕಾರಾಂ ವಿಪದ್ಮಾಮಿವ ಪದ್ಮಿನೀಮ್ ॥ ೨೧ ॥

ವ್ರೀಡಿತಾಂ ದುಃಖಸಂತಪ್ತಾಂ ಪರಿಮ್ಲಾನಾಂ ತಪಸ್ವಿನೀಮ್ ।
ಗ್ರಹೇಣಾಂಗಾರಕೇಣೇವ ಪೀಡಿತಾಮಿವ ರೋಹಿಣೀಮ್ ॥ ೨೨ ॥

ಅಶ್ರುಪೂರ್ಣಮುಖೀಂ ದೀನಾಂ ಕೃಶಾಮನಶನೇನ ಚ ।
ಶೋಕಧ್ಯಾನಪರಾಂ ದೀನಾಂ ನಿತ್ಯಂ ದುಃಖಪರಾಯಣಾಮ್ ॥ ೨೩ ।

ಪ್ರಿಯಂ ಜನಮಪಶ್ಯಂತೀಂ ಪಶ್ಯಂತೀಂ ರಾಕ್ಷಸೀಗಣಮ್ ।
ಸ್ವಗಣೇನ ಮೃಗೀಂ ಹೀನಾಂ ಶ್ವಗಣಾಭಿವೃತಾಮಿವ ॥ ೨೪ ॥

ನೀಲನಾಗಾಭಯಾ ವೇಣ್ಯಾ ಜಘನಂ ಗತಯೈಕಯಾ ।
ನೀಲಯಾ ನೀರದಾಪಾಯೇ ವನರಾಜ್ಯಾ ಮಹೀಮಿವ ॥ ೨೫ ॥

ಸುಖಾರ್ಹಾಂ ದುಃಖಸಂತಪ್ತಾಂ ವ್ಯಸನಾನಾಮಕೋವಿದಾಮ್
ತಾಂ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷೀಮಧಿಕಂ ಮಲಿನಾಂ ಕೃಶಾಮ್ ॥ ೨೬ ॥

ಪಿನದ್ಧಾಂ ಆಚ್ಛಾದಿತಾಂ ॥ ೨೦ ॥ ಏಕೇನ ಸಂವೀತಾಂ, ಉತ್ತರೀಯವಸ್ತ್ರಸ್ಯ ಸುಗ್ರೀವಸನ್ನಿಧೌ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತತ್ವಾತ್ । ಕ್ಲಿಷ್ಟೇನ ಚಿರಕಾಲವರ್ತಿನಾ । ಉತ್ತಮವಾಸಸಾ ಉತ್ತಮಜಾತೀಯೇನ । ಸಪಂಕಾಂ ಸಮಲಾಂ । ಪದ್ಮಿನೀಂ ಸರಸೀಂ ॥ ೨೧ ॥ ಅಂಗಾರಕಗ್ರಹೇಣ ಪೀಡಿತಾಮಿವ ವಿದ್ಯಮಾನಾಂ ಸೀತಾಂ ॥ ೨೨ ॥ ಶೋಕಧ್ಯಾನ-ಪರಾಂ, ಶೋಕೇನ ರಾಮವಿರಹಜನ್ಯೇನ ಧ್ಯಾನಪರಾಂ ರಾಮಧ್ಯಾನ ಸಕ್ತಾಂ ॥ ೨೩ ॥ ಸ್ವಗಣೇನ ಮೃಗಸಮೂಹೇನ, ಶ್ವಗಣೇನ ಶ್ವಸಮೂಹೇನ. ಆವೃತಾಂ ಮೃಗೀಮಿವ ಸ್ಥಿತಾಂ । ನೀಲನಾಗಾಭಯಾ ಕೃಷ್ಣಸರ್ಪಕಾಂತ್ಯಾ ವೇಣ್ಯಾ । ಏಕಯಾ ಅತ್ರಿ-ಗುಣಿತಯಾ । ಜಘನಂ ಗತಯಾ ತತ್ಪರ್ಯಂತಂ ಲಂಬಮಾನಯಾ । ನೀರದಾಪ-ಗಮೇ ಮೇಘಾಪಗಮೇ ನೀಲಯಾ ವನರಾಜ್ಯಾ ಉಪಲಕ್ಷಿತಾಂ ಮಹೀಮಿವ ॥ ೨೫ ॥ ವ್ಯಸನಾನಾಮಕೋವಿದಾಂ ಕದಾಪ್ಯದೃಷ್ಟವ್ಯಸನಾಂ ॥ ೨೬ ।

ತರ್ಕಯಾಮಾಸ ಸೀತೇತಿ ಕಾರಣೈರುಪಪಾದಿಭಿಃ ।
ಹ್ರಿಯಮಾಣಾ ತದಾ ತೇನ ರಕ್ಷಸಾ ಕಾಮರೂಪಿಣಾ ॥ ೨೭ ॥

ಯಥಾರೂಪಾ ಹಿ ದೃಷ್ಟಾ ವೈ ತಥಾರೂಪೇಯಮಂಗನಾ ।
ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರಾನನಾಂ ಸುಭ್ರೂಂ ಚಾರುವೃತ್ತಪಯೋಧರಾಮ್ ॥ ೨೮ ॥

ಕುರ್ವಂತೀಂ ಪ್ರಭಯಾ ದೇವೀಂ ಸರ್ವಾ ವಿತಿಮಿರಾ ದಿಶಃ ।
ತಾಂ ನೀಲಕಂಠಾಂ ಬಿಂಬೋಷ್ಠೀಂ ಸುಮಧ್ಯಾಂ ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾಮ್ ॥ ೨೯ ॥

ಸೀತಾಂ ಪದ್ಮಪಲಾಶಾಕ್ಷೀಂ ಮನ್ಮಥಸ್ಯ ರತಿಂ ಯಥಾ ।
ಇಷ್ಟಾಂ ಸರ್ವಸ್ಯ ಜಗತಃ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರಪ್ರಭಾಮಿವ ॥ ೩೦ ॥

ಭೂಮೌ ಸುತನುಮಾಸೀನಾಂ ನಿಯತಾಮಿವ ತಾಪಸೀಮ್ ।
ನಿಃಶ್ವಾಸಬಹುಲಾಂ ಭೀರುಂ ಭುಜಗೇಂದ್ರವಧೂಮಿವ ॥ ೩೧ ॥

ಶೋಕಜಾಲೇನ ಮಹತಾ ವಿತತೇನ ನ ರಾಜತೀಮ್ ।
ಸಂಸಕ್ತಾಂ ಧೂಮಜಾಲೇನ ಶಿಖಾಮಿವ ವಿಭಾವಸೋಃ ॥ ೩೨ ॥

ತಾಂ ಸ್ಮೃತೀಮಿವ ಸಂದಿಗ್ಧಾಮೃದ್ಧಿಂ ನಿಪತಿತಾಮಿವ ।
ವಿಹತಾಮಿವ ಚ ಶ್ರದ್ಧಾಮಾಶಾಂ ಪ್ರತಿಹತಾಮಿವ ॥ ೩೩ ॥

ಉಪಪಾದಿಭಿಃ ಉಪಪಾದಕೈಃ ಕಾರಣೈಃ ಹ್ರಿಯಮಾಣೇತ್ಯಾದಿಭಿಃ ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣೈಃ ಇಯಂ ಸೀತೇತಿ ತರ್ಕಯಾಮಾಸ ಊಹಯಾಮಾಸ ತೇನ ರಾವಣೇನ । ಯಥಾರೂಪಾ ಯಾದೃಶರೂಪಾ ದೃಷ್ಟಾ ತಥಾರೂಪೇಯಮಂಗನಾ ॥ ೨೮ ॥ ವಿತಿಮಿರಾಃ ಗತಾಂಧಕಾರಾಃ ಕುರ್ವಂತೀಂ । ನೀಲಕಂಠಾಂ ಇಂದ್ರನೀಲಲಸಿತ ಮಂಗಲಸೂತ್ರಯುತಗಲಾಂ ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾಂ ಸಮೀಚೀನಾವಯವವಿನ್ಯಾಸವತೀಂ ॥ ೨೯ ॥ ಮನ್ಮಥಸ್ಯ ಭಾರ್ಯಾಂ ರತಿಂ ತನ್ನಾಮಿಕಾಂ । ಇಷ್ಟಾಂ ದರ್ಶನಮಾತ್ರೇಣ ಸಂತೋಷಜನಿಕೇತಿ ಅಪೇಕ್ಷಿತಾಮಿತ್ಯರ್ಥ ॥ ೩೦ ॥ ಭೂಮೌ ಆಸೀನಾಂ । ನಿಯತಾಂ ನಿಯಮವತೀಂ ॥ ೩೧ ॥ ಶೋಕಜಾಲೇನಾರಾಜತೀಂ । ೩೨ ॥ ಸಂದಿಗ್ಧಾಂ ಸ್ಮೃತೀಮಿವ ಸಂದಿಗ್ಧಾರ್ಥ ವಿಷಯಕ ಸ್ಮರಣಾತ್ಮಕ ಜ್ಞಾನಮಿವ ಸ್ಥಿತಾಂ । ಸ್ಮೃತೀಮಿತ್ಯತ್ರ ದೀರ್ಘ ಆರ್ಷಃ । ಸಂಜ್ಞಾಯಾಂ ಇತಿ ಙೀಷ್ವಾ । ನಿಪತಿತಾಂ ಭೂತದ್ರೋಹೇಣ । ಋದ್ಧಿಂ ಸಂಪದಮಿವ । ಶ್ರದ್ಧಾಮಾಸ್ತಿಕ್ಯಬುದ್ಧಿಂ । ಪ್ರತಿಹತಾಂ ಅರ್ಥಾಲಾಭಾತ್ ॥ ೩೩ ॥

ಸೋಪಸರ್ಗಾಂ ಯಥಾ ಸಿದ್ಧಿಂ ಬುದ್ಧಿಂ ಸಕಲುಷಾಮಿವ
ಅಭೂತೇನಾಪವಾದೇನ ಕೀರ್ತಿಂ ನಿಪತಿತಾಮಿವ ॥ ೩೪ ॥

ರಾಮೋಪರೋಧವ್ಯಥಿತಾಂ ರಕ್ಷೋಹರಣಕರ್ಶಿತಾಮ್ ।
ಅಬಲಾಂ ಮೃಗಶಾವಾಕ್ಷೀಂ ವೀಕ್ಷಮಾಣಾಂ ಸಮಂತತಃ ॥ ೩೫ ॥

ಬಾಷ್ಪಾಂಬುಪರಿಪೂರ್ಣೇನ ಕೃಷ್ಣವಕ್ರಾಕ್ಷಿಪಕ್ಷ್ಮಣಾ
ವದನೇನಾಪ್ರಸನ್ನೇನ ನಿಃಶ್ವಸಂತೀಂ ಪುನಃ ಪುನಃ ॥ ೩೬ ॥

ಮಲಪಂಕಧರಾಂ ದೀನಾಂ ಮಂಡನಾರ್ಹಾಮಮಂಡಿತಾಮ್
ಪ್ರಭಾಂ ನಕ್ಷತ್ರರಾಜಸ್ಯ ಕಾಲಮೇಘೈರಿವಾವೃತಾಮ್ ॥ ೩೭ ॥

ತಸ್ಯ ಸಂದಿದಿಹೇ ಬುದ್ಧಿರ್ಮುಹುಃ ಸೀತಾಂ ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ತು ।
ಆಮ್ನಾಯಾನಾಮಯೋಗೇನ ವಿದ್ಯಾಂ ಪ್ರಶಿಥಿಲಾಮಿವ ॥ ೩೮ ॥

ದುಃಖೇನ ಬುಬುಧೇ ಸೀತಾಂ ಹನುಮಾನನಲಂಕೃತಾಮ್ ।
ಸಂಸ್ಕಾರೇಣ ಯಥಾ ಹೀನಾಂ ವಾಚಮರ್ಥಾಂತರಂ ಗತಾಮ್ ॥ ೩೯ ॥

ಸೋಪಸರ್ಗಾಂ ವಿಘ್ನಸಹಿತಾಂ। ಸಿದ್ಧಿಂ ಯೋಗಸಿದ್ಧಿಂ। ಸಕಲುಷಾಂ ವಂಚನಸಹಿತಾಂ। ಅಭೂತೇನ ಕದಾಪ್ಯಜಾತೇನ ಅಪವಾದೇನ ನಿಂದಯಾ ॥ ೩೪ ॥ ರಾಮೋಪರೋಧವ್ಯಥಿತಾಂ ರಾಮಾಭಿಃ ರಾಕ್ಷಸಸ್ತ್ರೀಭಿಃ ಯ ಉಪರೋಧ ಇತಸ್ತತೋ ಗಮನ ಪ್ರತಿಬಂಧಃ ತೇನ ವ್ಯಥಿತಾಂ। ರಕ್ಷೋಹರಣಕರ್ಶಿತಾಂ ಕೃಶಾಂ ॥ ೩೫ ॥ ಬಾಷ್ಪಾತ್ಮಕಂ ಯದಂಬು ತೇನ ಪರಿಪೂರ್ಣೇನ ವ್ಯಾಪ್ತೇನ, ಸಾಸ್ರುಕಂಠೇನೇತಿ ಯಾವತ್, ಕೃಷ್ಣಾನಿ ನೀಲಾನಿ ವಕ್ರಾಣಿ ಕುಟಿಲಾನಿ ಅಕ್ಷಿಪಕ್ಷ್ಮಾಣಿ ನೇತ್ರಲೋಮಾನಿ ಯಸ್ಮಿನ್। ಅಪ್ರಸನ್ನೇನ ಪ್ರಸಾದರಹಿತೇನ ॥ ೩೬ ॥ ನಕ್ಷತ್ರರಾಜಸ್ಯ ಚಂದ್ರಸ್ಯ ॥ ೩೭ ॥ ತಸ್ಯ ಹನೂಮತಃ ಸಂದಿದಿಹೇ ಸಂದಿಗ್ಧೋಽಭೂತ್। ಆಮ್ನಾಯಾನಾಮಭ್ಯಾಸಾನಾಮಯೋಗೇನ ಅಭಾವೇನ, 'ಮ್ನಾ ಅಭ್ಯಾಸೇ' ಇತಿ ಧಾತೋಃ। ಅಧೀತಾಂ। ಪ್ರಶಿಥಿಲಾಂ ವಿಸ್ಮೃತಾಂ। ನಿರೀಕ್ಷ್ಯೇತಿ ವರ್ತತೇ। ಅಧೀತಾಮಪಿ ವಿದ್ಯಾಂ ಅಭ್ಯಾಸಾಭಾವೇನ ವಿಸ್ಮೃತಾಂ ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ತಸ್ಯ ಬುದ್ಧಿರ್ಯಥಾ ಸಂದಿಗ್ಧಾ ಭವತಿ ತದ್ವತ್ ॥ ೩೮ ॥ ದುಃಖೇನ ಶ್ರಮೇಣ ಬುಬುಧೇ। ತತ್ರ ಹೇತುರನಲಂಕೃತಾಮಿತಿ। ರಾಮಪತ್ನೀತ್ವ ಸೂಚಕಾಲಂಕಾರಾದ್ಯಭಾವಾತ್। ಸಂಸ್ಕಾರೇಣ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತ್ಯಾ ಹೀನಾಂ ವಿಷಯತಯಾ ತದ್ರಹಿತಾಂ। ಅರ್ಥಾಂತರಗತಾಂ ಪ್ರಕೃತಾರ್ಥಾದನ್ಯಾರ್ಥ ಬೋಧಿಕಾಂ ವಾಚಮಿವ। ಯಥಾ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿರಹಿತಃ ಪುರುಷಃ ಅನ್ಯಾರ್ಥ ಬೋಧಕಂ ವಾಕ್ಯಂ ಶ್ರುತ್ವಾಪಿ ಸಮ್ಯಙ್ನ ಜಾನಾತಿ, ಪುನಶ್ಚ ಕ್ರಮೇಣ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಂ ಸಂಪಾದ್ಯ ತತ್ಸಮ್ಯಕ್ ಜಾನಾತಿ, ತದ್ವದಿತಿ ಭಾವಃ ॥ ೩೯ ॥

ತಾಂ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷೀಂ ರಾಜಪುತ್ರೀಮನಿಂದಿತಾಮ್ ।
ತರ್ಕಯಾಮಾಸ ಸೀತೇತಿ ಕಾರಣೈರುಪಪಾದಿಭಿಃ ॥ ೪೦ ॥

ವೈದೇಹ್ಯಾ ಯಾನಿ ಚಾಂಗೇಷು ತದಾ ರಾಮೋಽನ್ವಕೀರ್ತಯತ್ ।
ತಾನ್ಯಾಭರಣಜಾಲಾನಿ ಗಾತ್ರಶೋಭೀನ್ಯಲಕ್ಷಯತ್ ॥ ೪೧ ॥

ಸುಕೃತೌ ಕರ್ಣವೇಷ್ಟೌ ಚ ಶ್ವದಂಷ್ಟ್ರೌ ಚ ಸುಸಂಸ್ಥಿತೌ ।
ಮಣಿವಿದ್ರುಮಚಿತ್ರಾಣಿ ಹಸ್ತೇಷ್ವಾಭರಣಾನಿ ಚ ॥ ೪೨ ॥

ಶ್ಯಾಮಾನಿ ಚಿರಯುಕ್ತತ್ವಾತ್ತಥಾ ಸಂಸ್ಥಾನವಂತಿ ಚ ।
ತಾನ್ಯೇವೈತಾನಿ ಮನ್ಯೇಽಹಂ ಯಾನಿ ರಾಮೋಽನ್ವಕೀರ್ತಯತ್ ॥ ೪೩ ॥

ತತ್ರ ಯಾನ್ಯವಹೀನಾನಿ ತಾನ್ಯಹಂ ನೋಪಲಕ್ಷಯೇ ।
ಯಾನ್ಯಸ್ಯಾ ನಾವಹೀನಾನಿ ತಾನೀಮಾನಿ ನ ಸಂಶಯಃ ॥ ೪೪ ॥

ಪೀತಂ ಕನಕಪಟ್ಟಾಭಂ ಸ್ರಸ್ತಂ ತದ್ವಸನಂ ಶುಭಂ ।
ಉತ್ತರೀಯಂ ನಗಾಸಕ್ತಂ ತದಾ ದೃಷ್ಟಂ ಪ್ಲವಂಗಮೈಃ ॥ ೪೫ ॥

ಭೂಷಣಾನಿ ವಿಚಿತ್ರಾಣಿ ದೃಷ್ಟಾನಿ ಧರಣೀತಲೇ ।
ಅನಯೈವಾಪವಿದ್ಧಾನಿ ಸ್ವನವಂತಿ ಮಹಾಂತಿ ಚ ॥ ೪೬ ॥

ಉಪಪಾದಿಭಿರನುಮಾಪಕೈಃ ॥ ೪೦ ॥ ತದಾ ಪ್ರೇಷಣ ಸಮಯೇ ॥ ೪೧ ॥ ಸುಸಂಸ್ಥಿತೌ ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತೌ । ಕರ್ಣವೇಷ್ಟೌ ಕುಂಡಲೇ । 'ಕುಂಡಲಂ ಕರ್ಣವೇಷ್ಟನ'ಮಿತ್ಯಮರಃ । ಶ್ವದಂಷ್ಟ್ರೌ ತನ್ನಾಮಕಾಭರಣ ವಿಶೇಷೌ ॥ ೪೨ ಚಿರಯುಕ್ತತ್ವಾತ್ ಚಿರಕಾಲಂ ಧೃತತ್ವಾತ್ । ಶ್ಯಾಮಾನಿ ಮಲಿನಾನಿ ತಥಾ ಸಂಸ್ಥಾನವಂತಿ ತಾದೃಶಾಕಾರವಂತಿ ಅತ ಏವ ತಾನ್ಯೇವೈತಾನಿ ॥ ೪೩ ॥ ತತ್ರ ಸೀತಾಭರಣಮಧ್ಯೇ ಯಾನಿ ಆಭರಣಾನಿ ಅವಹೀನಾನಿ ಋಷ್ಯಮೂಕೇಽಸ್ಮತ್ಸಮೀಪೇ ಪತಿತಾನಿ ತಾನ್ಯಹಂ ನೋಪಲಕ್ಷಯೇ । ಅತ್ರ ಸೀತಾಯಾಂ ನ ಪಶ್ಯಾಮಿ । ನಾವಹೀನಾನಿ ತತ್ರ ನ ಪತಿತಾನಿ । ಇಮಾನಿ ಪರಿದೃಶ್ಯಮಾನಾನಿ ॥ ೪೪ ॥ ಕನಕಪಟ್ಟಾಭಂ ಪೀತರೂಪಯುಕ್ತತ್ವಾತ್ ತತ್ಸಾದೃಶ್ಯಂ ಬೋಧ್ಯಂ । ಸ್ರಸ್ತಂ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತಂ ನಗಾಸಕ್ತಂ ಋಷ್ಯಮೂಕೇ ತತ್ರಾಪಿ ವೃಕ್ಷೇ ಆಸಕ್ತಂ । ಆಭರಣಯುಕ್ತಂ ವಸ್ತ್ರಂ ಪ್ಲವಂಗಮೈರ್ದೃಷ್ಟಂ ॥ ೪೫ ॥ ದೃಷ್ಟಾನಿ ಧರಣೀತಲೇ ಋಷ್ಯಮೂಕ ಭೂಪ್ರದೇಶೇ । ಅನಯಾ ಸೀತಯಾ ಪ್ರಯುಕ್ತಾನಿ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತಾನಿ । ಸ್ವನವಂತಿ ಶಬ್ದವಂತಿ ॥ ೪೬ ॥

ಇದಂ ಚಿರಗೃಹೀತತ್ವಾದ್ವಸನಂ ಕ್ಲಿಷ್ಟವತ್ತರಮ್ ।
ತಥಾಪಿ ನೂನಂ ತದ್ವರ್ಣಂ ತಥಾ ಶ್ರೀಮದ್ಯಥೇತರತ್ ॥ ೪೮ ॥
ಇಯಂ ಕನಕವರ್ಣಾಂಗೀ ರಾಮಸ್ಯ ಮಹಿಷೀ ಪ್ರಿಯಾ ।
ಪ್ರಣಷ್ಟಾಪಿ ಸತೀ ಯಾಸ್ಯ ಮನಸೋ ನ ಪ್ರಣಶ್ಯತಿ ॥ ೪೯ ॥
ಇಯಂ ಸಾ ಯತ್ಕೃತೇ ರಾಮಶ್ಚತುರ್ಭಿಃ ಪರಿತಪ್ಯತೇ ।
ಕಾರುಣ್ಯೇನಾನೃಶಂಸ್ಯೇನ ಶೋಕೇನ ಮದನೇನ ಚ ॥ ೪೯ ॥
ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರಣಷ್ಟೇತಿ ಕಾರುಣ್ಯಾದಾಶ್ರಿತೇತ್ಯಾನೃಶಂಸ್ಯತಃ ।
ಪತ್ನೀ ನಷ್ಟೇತಿ ಶೋಕೇನ ಪ್ರಿಯೇತಿ ಮದನೇನ ಚ ॥ ೫೦ ॥
ಅಸ್ಯಾ ದೇವ್ಯಾ ಯಥಾ ರೂಪಮಂಗಪ್ರತ್ಯಂಗಸೌಷ್ಠವಮ್ ।
ರಾಮಸ್ಯ ಚ ಯಥಾರೂಪಂ ತಸ್ಯೇಯಮಸಿತೇಕ್ಷಣಾ ॥ ೫೧ ॥
ಅಸ್ಯಾ ದೇವ್ಯಾ ಮನಸ್ತಸ್ಮಿಂಸ್ತಸ್ಯ ಚಾಸ್ಯಾಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್ ।
ತೇನೇಯಂ ಸ ಚ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಮುಹೂರ್ತಮಪಿ ಜೀವತಿ ॥ ೫೨ ॥
ದುಷ್ಕರಂ ಕೃತವಾನ್ ರಾಮೋ ಹೀನೋ ಯದನಯಾ ಪ್ರಭುಃ ।
ಧಾರಯತ್ಯಾತ್ಮನೋ ದೇಹಂ ನ ಶೋಕೇನಾವಸೀದತಿ ॥ ೫೩ ॥
ಏವಂ ಸೀತಾಂ ತದಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹೃಷ್ಟಃ ಪವನಸಂಭವಃ ।
ಜಗಾಮ ಮನಸಾ ರಾಮಂ ಪ್ರಶಶಂಸ ಚ ತಂ ಪ್ರಭುಮ್ ॥ ೫೪ ॥

ಇದಂ ಇದಾನೀಂ ಧೃತಂ । ಕ್ಲಿಷ್ಟವತ್ತರಂ ಅತಿಜೀರ್ಣಂ । ಇದಂ ವಸನಂ ತದ್ವರ್ಣಂ ಉತ್ತರೀಯವರ್ಣಂ ನೂನಂ ಹಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ । ಯಥಾ ಇತರತ್ ಉತ್ತರೀಯಂ ಶ್ರೀಮತ್ ಕಾಂತಿಮತ್ ಇದಮಪಿ ತಥಾ ಶ್ರೀಮತ್ ॥ ೪೮ ॥ ಪ್ರಣಷ್ಟಾಪಿ ಚಕ್ಷುಷ್ಪಥಂ ವಿಹಾಯಾನ್ಯತ್ರ ಸ್ಥಿತಾಪಿ ಮನಸಃ ರಾಮಮನಸಃ ನ ಪ್ರಣಶ್ಯತಿ ॥ ೪೯ ॥ ಸಾ ಕೇತ್ಯತ್ರೋ ದರ್ಶಯತಿ ಯತ್ಕೃತ ಇತಿ ॥ ೪೯ ॥ ತದೇವೋಪಪಾದಯತಿ ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರಣಷ್ಟೇತಿ ॥ ೫೦ ॥ ಅಂಗಪ್ರತ್ಯಂಗ ಸೌಷ್ಠವಂ ಅಂಗಾನಿ ಹಸ್ತಾದ್ಯವಯವಾಃ ಪ್ರತ್ಯಂಗಾನಿ ಅಂಗುಲ್ಯಾದೀನಿ ತೇಷಾಂ ಸೌಷ್ಠವಂ ಸಾಮೀಚೀನ್ಯಂ, ತಸ್ಮಾತ್ ತಸ್ಯೇವೇಯಂ ಪತ್ನೀ । ಅಸಿತೇಕ್ಷಣಾ ಕೃಷ್ಣಕಟಾಕ್ಷವತೀ ॥ ೫೧ ॥ ತೇನ ನಿಮಿತ್ತೇನ ಇಯಂ ಸೀತಾ । ಸ ಚ ರಾಮಃ । ಮುಹೂರ್ತಶಬ್ದ ಏಕಾವತ್ಕಾಲೋಪಲಕ್ಷಕಃ । ಅನ್ಯಥಾ ನ ಜೀವೇದಿತ್ಯಾಶಯಃ ॥ ೫೨ । ಅನಯಾ ಹೀನೋಽಪಿ ದೇಹಂ ಧಾರಯತೀತಿ ಯತ್ ಏತದ್ರೂಪಂ ದುಷ್ಕರಂ ಕರ್ಮ ಕೃತವಾನ್ ಮತ್ತಕಾಶಿನೀಮಿತಿ। 'ವರಾರೋಹಾ' ಪಾಠಪಕ್ಷೇ ಮತ್ತಕಾಶಿನೀ ವರಾರೋಹಾ ಮತ್ತಕಾಶಿನೀ ವರಾರೋಹಾ ಮತ್ತಕಾಶಿನೀತ್ಯಪರಃ ॥ ೫೩ ॥

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ಪಂಚದಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಷೋಡಶಃ ಸರ್ಗಃ

ಪ್ರಶಸ್ಯ ತು ಪ್ರಶಸ್ತವ್ಯಾಂ ಸೀತಾಂ ತಾಂ ಹರಿಪುಂಗವಃ ।
ಗುಣಾಭಿರಾಮಂ ರಾಮಂ ಚ ಪುನಶ್ಚಿಂತಾಪರೋಽಭವತ್ ॥ ೧ ॥

ಸ ಮುಹೂರ್ತಮಿವ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ಬಾಷ್ಪಪರ್ಯಾಕುಲೇಕ್ಷಣಃ ।
ಸೀತಾಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ತೇಜಸ್ವೀ ಹನುಮಾನ್ ವಿಲಲಾಪ ಹ ॥ ೨ ॥

ಮಾನ್ಯಾ ಗುರುವಿನೀತಸ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮಣಸ್ಯ ಗುರುಪ್ರಿಯಾ ।
ಯದಿ ಸೀತಾಪಿ ದುಃಖಾರ್ತಾ ಕಾಲೋ ಹಿ ದುರತಿಕ್ರಮಃ ॥ ೩ ॥

ರಾಮಸ್ಯ ವ್ಯವಸಾಯಜ್ಞಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣಸ್ಯ ಚ ಧೀಮತಃ
ನಾತ್ಯರ್ಥಂ ಕ್ಷುಭ್ಯತೇ ದೇವೀ ಗಂಗೇವ ಜಲದಾಗಮೇ ॥ ೪ ॥

ಹರಿಪುಂಗವಃ ವಾನರವರಃ । ಪ್ರಶಸ್ತವ್ಯಾಂ ಸ್ತುತ್ಯಾಂ ಸೀತಾಂ । ಸಾ ಮಯಿ ಕಥಂ ವಿಶ್ವಾಸೇನ ವದೇದಿತಿ ಧ್ಯಾನಪರಃ ॥ ೧ ॥ ಸೀತಾಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಸೀತಾಮುದ್ದಿಶ್ಯ । ತೇಜಸ್ವೀ ದರ್ಶನಾನಂತರಂ ಕಥಂ ಮೈಥಿಲೀಂ ಪಶ್ಯೇಯಮಿತಿ ಗತಚಿಂತ ಇತಿ ತೇಜಸ್ವೀ ॥ ೨ ॥ ಗುರುವಿನೀತಸ್ಯ ಗುರುಭಿರ್ವಸಿಷ್ಠಾದಿಭಿಃ ಶಿಕ್ಷಿತಸ್ಯ । ಯದ್ವಾ ಗುರುವಿನೀತಸ್ಯ ಬಹುನಮ್ರಸ್ಯ । ಲಕ್ಷ್ಮಣಸ್ಯ ಗುರುಪ್ರಿಯಾ ಜ್ಯೇಷ್ಠಭಾರ್ಯಾ, ಮಾನ್ಯಾ । ಯದ್ವಾ ಗುರುವಿನೀತಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾದೇಃ ಲಕ್ಷ್ಮಣಸ್ಯ ಚೇತಿ ವ್ಯಧಿಕರಣಷಷ್ಠ್ಯಾ ಸರ್ವಮಾನ್ಯಾ । ಯದಿ ಸೀತಾ ದುಃಖಾರ್ತಾ ಸೇವಾಭೂತ್ । ಹಿ ಯತಸ್ತತಃ ಕಾಲೋ ದುರತಿಕ್ರಮಃ । ದೇವ್ಯಾ ದೇವೇನ ಚ ಸ್ವಸಮಯಾವನಾಯ ಕಾಲೋ ದುರತಿಕ್ರಮೋಽನುಲ್ಲಂಘ್ಯಸ್ವಪರಾಕ್ರಮ ಇವ ದರ್ಶಿತ ಇತಿ ಭಾವಃ । ಯದ್ವಾ ಸುಖಾರ್ಹಾಪಿ ಯದ್ ದುಃಖಾರ್ತೇವಾತ್ಮಾನಂ ದರ್ಶಯಾಮಾಸ, ಹಿ ತತಃ ಕಾಲೋ ರಾವಣಮೃತ್ಯುಃ ದುರತಿಕ್ರಮೋಽನುಲ್ಲಂಘ್ಯೋ ರಾವಣೇನೇತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೩ ॥ ದೇವೀಜೀವಾತುಮಾಹ ರಾಮಸ್ಯೇತಿ । ವ್ಯವಸಾಯಜ್ಞಾ ಆಗತ್ಯ ರಾವಣಂ ಹತ್ವಾತ್ಮಾನಂ ನೇತುಂ ಸಮರ್ಥೌ ದೇವದೇವರಾವಿತಿ ನಿಶ್ಚಯಜ್ಞಾನಾನ್ನಾತ್ಯರ್ಥಂ ಕ್ಷುಭ್ಯತೇ ಸ್ವಪ್ರಾಣ ವಿಯೋಗೋಪಾಯಂ ನ ಚಿಂತಯತೇ । ತತೋಽತಿ ಭೃಶಂ ನ ಕ್ಷುಭ್ಯತೇ ಕ್ಷುಭಿತಾಭವತಿ । ಗಂಗಾ ಸುರಸರಿತ್ । ಅಕ್ಷುದ್ರತ್ವಾತ್ ಇತಿ ಭಾವಃ ॥ ೪ ॥

ಇಮಾಂ ತು ಶೀಲಸಂಪನ್ನಾಂ ದ್ರಷ್ಟುಮಿಚ್ಛತಿ ರಾಘವಃ ।
ರಾವಣೇನ ಪ್ರಮಥಿತಾಂ ಪ್ರಪಾಮಿವ ಪಿಪಾಸಿತಃ ॥ ೨೨ ॥

ಅಸ್ಯಾ ನೂನಂ ಪುನರ್ಲಾಭಾದ್ರಾಘವಃ ಪ್ರೀತಿಮೇಷ್ಯತಿ ।
ರಾಜಾ ರಾಜ್ಯಾತ್ ಪರಿಭ್ರಷ್ಟಃ ಪುನಃ ಪ್ರಾಪ್ಯೇವ ಮೇದಿನೀಂ ॥ ೨೩ ॥

ಕಾಮಭೋಗೈಃ ಪರಿತ್ಯಕ್ತಾ ಹೀನಾ ಬಂಧುಜನೇನ ಚ ।
ಧಾರಯತ್ಯಾತ್ಮನೋ ದೇಹಂ ತತ್ಸಮಾಗಮಕಾಂಕ್ಷಿಣೀ ॥ ೨೪ ॥

ನೈಷಾ ಪಶ್ಯತಿ ರಾಕ್ಷಸ್ಯೋ ನೇಮಾನ್ ಪುಷ್ಪಫಲದ್ರುಮಾನ್ ।
ಏಕಸ್ಥಹೃದಯಾ ನೂನಂ ರಾಮಮೇವಾನುಪಶ್ಯತಿ ॥ ೨೫ ॥

ಭರ್ತಾ ನಾಮ ಪರಂ ನಾರ್ಯಾ ಭೂಷಣಂ ಭೂಷಣಾದಪಿ ।
ಏಷಾ ಹಿ ರಹಿತಾ ತೇನ ಶೋಭನಾರ್ಹಾ ನ ಶೋಭತೇ ॥ ೨೬ ॥

ದುಷ್ಕರಂ ಕುರುತೇ ರಾಮೋ ಹೀನೋ ಯದನಯಾ ಪ್ರಭುಃ ।
ಧಾರಯತ್ಯಾತ್ಮನೋ ದೇಹಂ ನ ದುಃಖೇನಾವಸೀದತಿ ॥ ೨೭ ॥

ಇಮಾಮಸಿತಕೇಶಾಂತಾಂ ಶತಪತ್ರನಿಭೇಕ್ಷಣಾಮ್ ।
ಸುಖಾರ್ಹಾಂ ದುಃಖಿತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಮಾಪಿ ವ್ಯಥಿತಂ ಮನಃ ॥ ೨೮ ॥

ಕ್ಷಿತಿಕ್ಷಮಾ ಪುಷ್ಕರಸಂನಿಭಾಕ್ಷೀ
ಯಾ ರಕ್ಷಿತಾ ರಾಘವಲಕ್ಷ್ಮಣಾಭ್ಯಾಮ್ ।
ಸಾ ರಾಕ್ಷಸೀಭಿರ್ವಿಕೃತೇಕ್ಷಣಾಭಿಃ
ಸಂರಕ್ಷ್ಯತೇ ಸಂಪ್ರತಿ ವೃಕ್ಷಮೂಲೇ ॥ ೨೯ ॥

ಪ್ರಮಥಿತಾಂ ಬಲಾದ್ಧೃತಾಂ । ಪ್ರಪಾಂ ವಸಂತಾದೌ ಮಾರ್ಗೇ ಜಲದಾನಸ್ಥಾನಂ । ಪಿಪಾಸಿತಃ ಪಾನೇಚ್ಛಾವಾನ್ ॥ ೨೨ ॥ ತತ್ಸಮಾಗಮಕಾಂಕ್ಷಿಣೀ ರಾಮ ಸಂಗಮಾಪೇಕ್ಷಾವತೀ ॥ ೨೪ ॥ ರಾಕ್ಷಸ್ಯಃ ರಾಕ್ಷಸೀಃ । ಏಕಸ್ಥಹೃದಯಾ ಏಕಲಕ್ಷ್ಯಗತಚಿತ್ತಾ । ಏಕಮೇವಾಹ ರಾಮಮಿತಿ । ಪಶ್ಯತಿ ಧ್ಯಾಯತಿ ॥ ೨೫ ॥ ಭೂಷಣಾತ್ ಕಂಕಣಾದೇಃ ಪರಂ ಭೂಷಣಂ ಹಿ ಯಸ್ಮಾತ್ । ಶೋಭನಾರ್ಹಾ ಅತ್ಯಂತ ಸೌಂದರ್ಯಾತ್ ॥ ೨೬ ॥ ಅನಯಾ ಹೀನಃ ಸನ್ ದೇಹಂ ಧಾರಯತೀತಿ ಯತ್ ಏತದ್ದುಷ್ಕರಂ ಕರ್ಮ ಕುರುತೇ । ನಾವಸೀದತಿ ಪ್ರಾಣಾನ್ನ ಮೋಕ್ಷ್ಯತೇ ॥ ೨೭ ॥ ನ ಕೇವಲಂ ರಾಮಸ್ಯ ಕಿಂತು ಮಮಾಪಿ । ತಿರ್ಯಗ್ಯೋನಿಗತಸ್ಯಾಪೀತಿ ವಾ ॥ ೨೮ ॥ ಕ್ಷಿತಿಕ್ಷಮಾ ಭೂಮಿವತ್ಸಹನಗುಣೋಪೇತಾ । ಪುಷ್ಕರಂ ಕಮಲಂ । ಸಂಪ್ರತಿ ಇದಾನೀಂ ॥ ೨೯ ॥

ಹಿಮಹತನಲಿನೀವ ನಷ್ಟಶೋಭಾ
ವ್ಯಸನಪರಂಪರಯಾತಿಪೀಡ್ಯಮಾನಾ ।
ಸಹಚರರಹಿತೇವ ಚಕ್ರವಾಕೀ
ಜನಕಸುತಾ ಕೃಪಣಾಂ ದಶಾಂ ಪ್ರಪನ್ನಾ ॥ ೩೦ ॥

ಅಸ್ಯಾ ಹಿ ಪುಷ್ಪಾವನತಾಗ್ರಶಾಖಾಃ
ಶೋಕಂ ದೃಢಂ ವೈ ಜನಯಂತ್ಯಶೋಕಾಃ ।
ಹಿಮವ್ಯಪಾಯೇನ ಚ ಶೀತರಶ್ಮಿ-
ರಭ್ಯುತ್ಥಿತೋ ನೈಕಸಹಸ್ರರಶ್ಮಿಃ ॥ ೩೧ ॥

ಇತ್ಯೇವಮರ್ಥಂ ಕಪಿರನ್ವವೇಕ್ಷ್ಯ
ಸೀತೇಯಮಿತ್ಯೇವ ನಿವಿಷ್ಟಬುದ್ಧಿಃ ।
ಸಂಹೃತ್ಯ ತಸ್ಮಿನ್ನಿಷಸಾದ ವೃಕ್ಷೇ
ಬಲೀ ಹರೀಣಾಮೃಷಭಸ್ತರಸ್ವೀ ॥ ೩೨ ॥

ಹಿಮಹತನಲಿನೀವ ತುಷಾರಪೀಡಿತಪದ್ಮಿನೀವ । ಸಹಚರರಹಿತಾ ಏಕಾಕಿನೀ ಚಕ್ರವಾಕೀ ವಾ । ಕೃಪಣಾಂ ಕೃಚ್ಛ್ರಾಂ ॥ ೩೦ ॥ ದೃಢಂ ಶೋಕಂ । ಅಶೋಕಾ ಅಪಿ ದೃಢಂ ಶೋಕಂ ಜನಯಂತೀತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಂ । ಮಂದರಶ್ಮಿಶ್ಚಂದ್ರೋಽಪಿ ಹಿಮವ್ಯಪಾಯೇನ ಸ್ವಶೈತ್ಯತ್ಯಾಗೇನ ನೈಕಸಹಸ್ರರಶ್ಮಿರಿವ ಸೂರ್ಯ ಇವ ತೀಕ್ಷ್ಣಃ ಸನ್ ಉತ್ಥಿತಃ ॥ ೩೧ ॥ ಸಂಹೃತ್ಯ ಸಂಕುಚ್ಯ ತಸ್ಮಿನ್ವೃಕ್ಷೇ ಶಿಂಶಪಾವೃಕ್ಷೇ । ನಿಷಸಾದ ಉಪಾವಿಶತ್ । ತರಸ್ವೀ ವೇಗವಾನ್ ॥ ೩೨ ॥

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ಷೋಡಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ತುಲ್ಯಶೀಲವಯೋವೃತ್ತಾಂ ತುಲ್ಯಾಭಿಜನಲಕ್ಷಣಾಮ್ ।
ರಾಘವೋಽರ್ಹತಿ ವೈದೇಹೀಂ ತಂ ಚೇಯಮಸಿತೇಕ್ಷಣಾ ॥ ೫ ॥

ತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನವಹೇಮಾಭಾಂ ಲೋಕಕಾಂತಾಮಿವ ಶ್ರಿಯಮ್ ।
ಜಗಾಮ ಮನಸಾ ರಾಮಂ ವಚನಂ ಚೇದಮಬ್ರವೀತ್ ॥ ೬ ॥

ಅಸ್ಯಾ ಹೇತೋರ್ವಿಶಾಲಾಕ್ಷ್ಯಾ ಹತೋ ವಾಲೀ ಮಹಾಬಲಃ ।
ರಾವಣಪ್ರತಿಮೋ ವೀರ್ಯೇ ಕಬಂಧಶ್ಚ ನಿಪಾತಿತಃ ॥ ೭ ॥

ವಿರಾಧಶ್ಚ ಹತಃ ಸಂಖ್ಯೇ ರಾಕ್ಷಸೋ ಭೀಮವಿಕ್ರಮಃ ।
ವನೇ ರಾಮೇಣ ವಿಕ್ರಮ್ಯ ಮಹೇಂದ್ರೇಣೇವ ಶಂಬರಃ ॥ ೮ ॥

ಚತುರ್ದಶ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ರಕ್ಷಸಾಂ ಭೀಮಕರ್ಮಣಾಮ್ ।
ನಿಹತಾನಿ ಜನಸ್ಥಾನೇ ಶರೈರಗ್ನಿಶಿಖೋಪಮೈಃ ॥ ೯ ॥

ಖರಶ್ಚ ನಿಹತಃ ಸಂಖ್ಯೇ ತ್ರಿಶಿರಾಶ್ಚ ನಿಪಾತಿತಃ ।
ದೂಷಣಶ್ಚ ಮಹಾತೇಜಾ ರಾಮೇಣ ವಿದಿತಾತ್ಮನಾ ॥ ೧೦ ॥

ಐಶ್ವರ್ಯಂ ವಾನರಾಣಾಂ ಚ ದುರ್ಲಭಂ ವಾಲಿಪಾಲಿತಮ್ ।
ಅಸ್ಯಾ ನಿಮಿತ್ತೇ ಸುಗ್ರೀವಃ ಪ್ರಾಪ್ತವಾನ್ ಲೋಕಸತ್ಕೃತಮ್ ॥ ೧೧ ॥

ಸಾಗರಶ್ಚ ಮಯಾ ಕ್ರಾಂತಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ನದನದೀಪತಿಃ ।
ಅಸ್ಯಾ ಹೇತೋರ್ವಿಶಾಲಾಕ್ಷ್ಯಾಃ ಪುರೀ ಚೇಯಂ ನಿರೀಕ್ಷಿತಾ ॥ ೧೨ ॥

ಯದಿ ರಾಮಃ ಸಮುದ್ರಾಂತಾಂ ಮೇದಿನೀಂ ಪರಿವರ್ತಯೇತ್ ।
ಅಸ್ಯಾಃ ಕೃತೇ ಜಗಚ್ಚಾಪಿ ಯುಕ್ತಮಿತ್ಯೇವ ಮೇ ಮತಿಃ ॥ ೧೩ ॥

ರಾಮಂ ಧ್ಯಾಯಂಧ್ಯಾಯಂ ಸೀತಾಂ ದರ್ಶಂದರ್ಶಂ ತದ್ದಾಂಪತ್ಯಮನುಮೇನೇ ಹನುಮಾನಿತ್ಯಾಹ । ತುಲ್ಯೇತಿ ಸ್ವೇನೇತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೫ ॥ ಲೋಕಕಾಂತಾಂ ಸರ್ವಜನಮನೋಹರಾಂ ॥ ೬ ॥ ಅಸ್ಯಾ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷ್ಯಾ ಹೇತೋಃ ಸೀತಾರ್ಥಂ । ನಿಮಿತ್ತಪರ್ಯಾಯ ಪ್ರಯೋಗೇ ಸರ್ವಾಸಾಂ ಪ್ರಾಯದರ್ಶನಮಿತಿ ಕಾತ್ಯಾಯನಸ್ಮರಣಾತ್ ರಾವಣಪ್ರತಿಮಃ ರಾವಣಸದೃಶಃ ಕಬಂಧಶ್ಚ ನಿಪಾತಿತಃ ॥ ೭ ॥ ಅಯಂ ಶಂಬರೋ ಮದನಾರೇರನ್ಯಃ ॥ ೮ ॥ ವಿದಿತಾತ್ಮನಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧಬಲೇನ ॥ ೧೦ ॥ ಲೋಕಸತ್ಕೃತಂ ಲೋಕಪೂಜಿತಂ ॥ ೧೧ ॥ ಕ್ರಾಂತಸ್ತೀರ್ಣಃ ॥ ೧೨ ॥ ಪರಿವರ್ತಯೇತ್ ಅಧರೋತ್ತರಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ವಿನಾಶಯೇದಿತಿ ಯಾವತ್ ॥ ೧೩ ॥

ರಾಜ್ಯಂ ವಾ ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ಸೀತಾ ವಾ ಜನಕಾತ್ಮಜಾ ।
ತ್ರೈಲೋಕ್ಯರಾಜ್ಯಂ ಸಕಲಂ ಸೀತಾಯಾ ನಾಪ್ನುಯಾತ್ ಕಲಾಮ್ ॥೧೪॥

ಇಯಂ ಸಾ ಧರ್ಮಶೀಲಸ್ಯ ಮೈಥಿಲಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।
ಸುತಾ ಜನಕರಾಜಸ್ಯ ಸೀತಾ ಭರ್ತೃದೃಢವ್ರತಾ ॥ ೧೫ ॥

ಉತ್ಥಿತಾ ಮೇದಿನೀಂ ಭಿತ್ವಾ ಕ್ಷೇತ್ರೇ ಹಲಮುಖಕ್ಷತೇ ।
ಪದ್ಮರೇಣುನಿಭೈಃ ಕೀರ್ಣಾ ಶುಭೈಃ ಕೇದಾರಪಾಂಸುಭಿಃ ॥ ೧೬ ॥

ವಿಕ್ರಾಂತಸ್ಯಾರ್ಯಶೀಲಸ್ಯ ಸಂಯುಗೇಷ್ವನಿವರ್ತಿನಃ ।
ಸ್ನುಷಾ ದಶರಥಸ್ಯೈಷಾ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ ರಾಜ್ಞೋ ಯಶಸ್ವಿನೀ ॥ ೧೭ ॥

ಧರ್ಮಜ್ಞಸ್ಯ ಕೃತಜ್ಞಸ್ಯ ರಾಮಸ್ಯ ವಿದಿತಾತ್ಮನಃ ।
ಇಯಂ ಸಾ ದಯಿತಾ ಭಾರ್ಯಾ ರಾಕ್ಷಸೀವಶಮಾಗತಾ ॥ ೧೮ ॥

ಸರ್ವಾನ್ ಭೋಗಾನ್ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಭರ್ತೃಸ್ನೇಹಬಲಾತ್ಕೃತಾ ।
ಅಚಿಂತಯಿತ್ವಾ ದುಃಖಾನಿ ಪ್ರವಿಷ್ಟಾ ನಿರ್ಜನಂ ವನಮ್ ॥ ೧೯ ॥

ಸಂತುಷ್ಟಾ ಫಲಮೂಲೇನ ಭರ್ತೃಶುಶ್ರೂಷಣೇ ರತಾ ।
ಯಾ ಪರಾಂ ಭಜತೇ ಪ್ರೀತಿಂ ವನೇಽಪಿ ಭವನೇ ಯಥಾ ॥ ೨೦ ॥

ಸೇಯಂ ಕನಕವರ್ಣಾಂಗೀ ನಿತ್ಯಂ ಸುಸ್ಮಿತಭಾಷಿಣೀ ।
ಸಹತೇ ಯಾತನಾಮೇತಾಮನರ್ಥಾನಾಮಭಾಗಿನೀ ॥ ೨೧ ॥

ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ರಾಜ್ಯಂ ಲೋಕತ್ರಯಾಧಿಪತ್ಯಮಿತ್ಯರ್ಥಃ । ತದೇಕತ್ರ ಸೀತಾ ಏಕತ್ರೇತಿ ಸಾಮಾನ್ಯತೋ ಬುದ್ಧಿಃ! ತತ್ರಾಪಿ ವಿಚಾರ್ಯಮಾಣೇ ಸೀತಾಯಾಃ ತತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಸುಖಸ್ಯೇತಿ ಯಾವತ್ । ಏವಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯರಾಜ್ಯಮಿತ್ಯತ್ರ । ಕಲಾಮೇಕದೇಶಂ ॥ ೧೪ ॥ ಭರ್ತೃದೃಢವ್ರತಾ ದೃಢಪಾತಿವ್ರತ್ಯವತೀ ॥ ೧೫ ॥ ಹಲಮುಖಕ್ಷತೇ ಹಲಮುಖಂ ಸೀರಾಗ್ರಂ ತೇನ ಕ್ಷತೇ ವಿದಾರಿತೇ ಕ್ಷೇತ್ರೇ ಕೇದಾರೇ ಪದ್ಮರೇಣುನಿಭೈಃ ಪಂಕಜಪರಾಗಸದೃಶೈಃ ಕೇದಾರಪಾಂಸುಭಿಃ ಕ್ಷೇತ್ರೇ ಧೂಳಿಭಿಃ ॥ ೧೬ ॥ ವಿಕ್ರಾಂತಸ್ಯ ಪರಾಕ್ರಮವತಃ । ಆರ್ಯಶೀಲಸ್ಯ ವೃದ್ಧಾನುವರ್ತಿಸ್ವಭಾವಸ್ಯ । ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ ಸ್ನುಷಾ ॥ ೧೭ ॥ ಭರ್ತುಃ ಸ್ನೇಹೇನ ಬಲಾತ್ಕೃತಾ ತದಧೀನೇತ್ಯರ್ಥಃ । ವನಂ ದಂಡಕಾರಣ್ಯಂ ॥ ೧೯ ॥ ಭವನೇ ಯಥಾ ತಥಾ ವನೇಽಪಿ ಪರಾಮುತ್ತಮಾಂ ಪ್ರೀತಿಂ ಭಜತೇ ॥ ೨೦ ॥ ಯಾತನಾಂ ತೀವ್ರವೇದನಾಂ । ಅನರ್ಥಾನಾಂ ದುಃಖಾನಾಮಭಾಗಿನೀಂ ಅಯೋಗ್ಯಾಂ ॥ ೨೧ ॥

ತತಃ ಕುಮುದಷಂಡಾಭೋ ನಿರ್ಮಲೋ ನಿರ್ಮಲಂ ಸ್ವಯಮ್ ।
ಪ್ರಜಗಾಮ ನಭಶ್ಚಂದ್ರೋ ಹಂಸೋ ನೀಲಮಿವೋದಕಮ್ ॥ ೧

ಸಾಚಿವ್ಯಮಿವ ಕುರ್ವನ್ ಸ ಪ್ರಭಯಾ ನಿರ್ಮಲಪ್ರಭಃ ।
ಚಂದ್ರಮಾ ರಶ್ಮಿಭಿಃ ಶೀತೈಃ ಸಿಷೇವೇ ಪವನಾತ್ಮಜಮ್ ॥ ೨

ಸ ದದರ್ಶ ತತಃ ಸೀತಾಂ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನಿಭಾನನಾಮ್ ।
ಶೋಕಭಾರೈರಿವ ನ್ಯಸ್ತಾಂ ಭಾರೈರ್ನಾವಮಿವಾಂಭಸಿ ॥ ೩

ದಿದೃಕ್ಷಮಾಣೋ ವೈದೇಹೀಂ ಹನುಮಾನ್ ಪವನಾತ್ಮಜಃ ।
ಸ ದದರ್ಶಾವಿದೂರಸ್ಥಾ ರಾಕ್ಷಸೀರ್ಘೋರದರ್ಶನಾಃ ॥ ೪

ಏಕಾಕ್ಷೀಮೇಕಕರ್ಣಾಂ ಚ ಕರ್ಣಪ್ರಾವರಣಾಂ ತಥಾ ।
ಅಕರ್ಣಾಂ ಶಂಕುಕರ್ಣಾಂ ಚ ಮಸ್ತಕೋಚ್ಛ್ವಾಸನಾಸಿಕಾಮ್ ॥ ೫ ॥

ಅತಿಕಾಯೋತ್ತಮಾಂಗೀಂ ಚ ತನುದೀರ್ಘಶಿರೋಧರಾಮ್ ।
ಧ್ವಸ್ತಕೇಶೀಂ ತಥಾಕೇಶೀಂ ಕೇಶಕಂಬಲಧಾರಿಣೀಮ್ ॥ ೬ ॥

ಕುಮುದಷಂಡಾಭಃ ಕುಮುದಾನಾಂ ಶ್ವೇತೋತ್ಪಲಾನಾಂ ಯಃ ಷಂಡಃ ಸಮೂಹಃ ತಸ್ಯಾಭೇವಾಭಾ ಯಸ್ಯೇತಿ ವಾ, ತಸ್ಯ ಆ ಸಮ್ಯಕ್ ಭಾ ಕಾಂತಿರ್ಯಸ್ಯೇತಿ ವಾ । 'ಸಿತೇ ಕುಮುದಕೈರವೇ' ಇತಿ 'ಕದಂಬೇ ಷಂಡಮಸ್ತ್ರಿಯಾ'ಮಿತ್ಯುಭಯತ್ರಾಮರಃ । ನಿರ್ಮಲಂ ಸ್ವಚ್ಛಂ ನೀಲಮಿವೋದಕಮಿತ್ಯನೇನ ಗಗನೇ ನೈಲ್ಯಮಪಿ ಧ್ವನಿತಂ । 'ಆಕಾಶೋ ನೀಲವೋದೇತಿ' ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ ॥ ೧ ॥ ಸಾಚಿವ್ಯಂ ಸಾಹಾಯ್ಯಂ । ನಿರ್ಮಲಂ ಅಂಧಕಾರರಹಿತಂ ॥ ೨ ॥ ಶೋಕಭಾರೈಃ ತದ್ರೂಪಭಾರೈಃ । ನ್ಯಸ್ತಾಂ ನ್ಯಗ್ಭೂತಾಂ ಅವನತಾಮಿತಿ ಯಾವತ್ ॥ ೩ ॥ ಅವಿದೂರಸ್ಥಾಃ ಸಮೀಪಸ್ಥಾಃ ॥ ೪ ॥ ಕರ್ಣ ಏವ ಪ್ರಾವರಣಂ ಪರಿಧಾನಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಾಂ । ಮಸ್ತಕೋಚ್ಛ್ವಾಸನಾಸಿಕಾಂ ಮಸ್ತಕೇ ವಿದ್ಯಮಾನಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸೋಪೇತನಾಸಿಕೋಪೇತಾಂ ॥ ೫ ॥ ಅತಿಕಾಯೋತ್ತಮಾಂಗೀಂ ಕಾಯಂ ಮಧ್ಯದೇಹಮತಿಕ್ರಮ್ಯ ವಿದ್ಯಮಾನಶಿರೋಪೇತಾಂ । ತನುದೀರ್ಘಶಿರೋಧರಾಂ ಕೃಶದೀರ್ಘಕಂಠೀಂ । ಧ್ವಸ್ತಕೇಶೀಂ ಮುಂಡಾಂ । ಅಕೇಶೀಂ ಅನುತ್ಪನ್ನಕೇಶೀಂ । ಕೇಶಃ ಕಂಬಲಃ ತದ್ಧಾರಿಣೀಂ ॥ ೬ ॥

ಲಂಬಕರ್ಣಲಲಾಟಾಂ ಚ ಲಂಬೋದರ ಪಯೋಧರಾಮ್
ಲಂಬೋಷ್ಠೀಂ ಚುಬುಕೋಷ್ಠೀಂ ಚ ಲಂಬಾಸ್ಯಾಂ
ಲಂಬಜಾನುಕಾಮ್ ॥ ೭ ॥

ಹ್ರಸ್ವಾಂ ದೀರ್ಘಾಂ ತಥಾ ಕುಬ್ಜಾಂ ವಿಕಟಾಂ ವಾಮನಾಂ ತಥಾ ।
ಕರಾಲಾಂ ಭುಗ್ನವಕ್ತ್ರಾಂ ಚ ಪಿಂಗಾಕ್ಷೀಂ ವಿಕೃತಾನನಾಮ್ ॥ ೮ ॥

ವಿಕೃತಾಃ ಪಿಂಗಲಾಃ ಕಾಲೀಃ ಕ್ರೋಧನಾಃ ಕಲಹಪ್ರಿಯಾಃ ।
ಕಾಲಾಯಸಮಹಾಶೂಲಕೂಟಮುದ್ಗರಧಾರಿಣೀಃ ॥ ೯ ॥

ವರಾಹಮೃಗಶಾರ್ದೂಲಮಹಿಷಾಜಶಿವಾಮುಖೀಃ ।
ಗಜೋಷ್ಟ್ರಹಯಪಾದೀಶ್ಚ ನಿಖಾತಶಿರಸೋಽಪರಾಃ ॥ ೧೦ ॥

ಏಕಹಸ್ತೈಕಪಾದಾಶ್ಚ ಖರಕರ್ಣ್ಯಶ್ವಕರ್ಣಿಕಾಃ ।
ಗೋಕರ್ಣೀರ್ಹಸ್ತಿಕರ್ಣೀಶ್ಚ ಹರಿಕರ್ಣೀಸ್ತಥಾ ಪರಾಃ ॥ ೧೧ ॥

ಅನಾಸಾ ಅತಿನಾಸಾಶ್ಚ ತಿರ್ಯಙ್ನಾಸಾ ವಿನಾಸಿಕಾಃ ।
ಗಜಸಂನಿಭನಾಸಾಶ್ಚ ಲಲಾಟೋಚ್ಛ್ವಸನಾಸಿಕಾಃ ॥ ೧೨ ॥

ಹಸ್ತಿಪಾದಾ ಮಹಾಪಾದಾ ಗೋಪಾದಾಃ ಪಾದಚೂಲಿಕಾಃ ।
ಅತಿಮಾತ್ರಶಿರೋಗ್ರೀವಾ ಅತಿಮಾತ್ರಕುಚೋದರೀಃ ॥ ೧೩ ॥

ಅತಿಮಾತ್ರಾಸ್ಯನೇತ್ರಾಶ್ಚ ದೀರ್ಘಜಿಹ್ವಾನಖಾಸ್ತಥಾ ।
ಅಜಾಮುಖೀರ್ಹಸ್ತಿಮುಖೀರ್ಗೋಮುಖೀಃ ಸೂಕರೀಮುಖೀಃ ॥ ೧೪ ॥

ಚುಬುಕೋಷ್ಠೀಂ ಹನೂಪರಿವಿದ್ಯಮಾನೋಷ್ಠವತೀಂ ॥ ೭ ॥ ಕುಬ್ಜಾಂ ಸ್ಥಗುಮತೀಂ । ವಿಕಟಾಂ ವಕ್ರಾಂ । ವಾಮನಾಂ ಮಧ್ಯದೇಹಾಸಮಾನಾವಯವವತೀಂ ಹ್ರಸ್ವಸ್ಥಲೇ ವಿಪರೀತಾಂ । ಕರಾಲಾಂ ಕ್ರೂರಾಂ । ಭುಗ್ನವಕ್ತ್ರಾಂ ಅವನತಮುಖೀಂ ॥ ೮ ॥ ಕಾಲಾಯಸಂ ಕೃಷ್ಣಾಯಸಂ । ಕೂಟಂ ಲೋಹದಂಡಃ ॥ ೯ ॥ ನಿಖಾತ ಶಿರಸಃ ಉದರಪ್ರವಿಷ್ಟ ಶಿರಸಃ ॥ ೧೦ ॥ ಖರಕರ್ಣೀಃ ಖರವತ್ ಕರ್ಣೀಃ ॥ ೧೧ ॥ ತಿರ್ಯಙ್ನಾಸಾಃ ವಕ್ರನಾಸಿಕಾಃ ॥ ೧೨ ॥ ಪಾದಚೂಲಿಕಾಃ ಪಾದೇ ಚೂಡಾವತೀಃ ॥ ೧೩ ॥

ಹಯೋಷ್ಟ್ರಖರವಕ್ತ್ರಾಶ್ಚ ರಾಕ್ಷಸೀರ್ಘೋರದರ್ಶನಾಃ ।
ಶೂಲಮುದ್ಗರಹಸ್ತಾಶ್ಚ ಕ್ರೋಧನಾಃ ಕಲಹಪ್ರಿಯಾಃ ॥ ೧೫ ॥

ಕರಾಲಾ ಧೂಮ್ರಕೇಶೀಶ್ಚ ರಾಕ್ಷಸೀರ್ವಿಕೃತಾಸನಾಃ ।
ಪಿಬಂತೀಃ ಸತತಂ ಪಾನಂ ಸದಾ ಮಾಂಸಸುರಾಪ್ರಿಯಾಃ ॥ ೧೬ ॥

ಮಾಂಸಶೋಣಿತದಿಗ್ಧಾಂಗೀರ್ಮಾಂಸಶೋಣಿತಭೋಜನಾಃ ।
ತಾ ದದರ್ಶ ಕಪಿಶ್ರೇಷ್ಠೋ ರೋಮಹರ್ಷಣದರ್ಶನಾಃ ॥ ೧೭ ॥

ಸ್ಕಂಧವಂತಮುಪಾಸೀನಾಃ ಪರಿವಾರ್ಯ ವನಸ್ಪತಿಮ್ ।
ತಸ್ಯಾಧಸ್ತಾಚ್ಚ ತಾಂ ದೇವೀಂ ರಾಜಪುತ್ರೀಮನಿಂದಿತಾಮ್ ॥ ೧೮ ॥

ಲಕ್ಷಯಾಮಾಸ ಲಕ್ಷ್ಮೀವಾನ್ ಹನುಮಾನ್ ಜನಕಾತ್ಮಜಾಮ್ ।
ನಿಷ್ಪ್ರಭಾಂ ಶೋಕಸಂತಪ್ತಾಂ ಮಲಸಂಕುಲಮೂರ್ಧಜಾಮ್ ॥ ೧೯ ॥

ಕ್ಷೀಣಪುಣ್ಯಾಂ ಚ್ಯುತಾಂ ಭೂಮೌ ತಾರಾಂ ನಿಪತಿತಾಮಿವ ।
ಚಾರಿತ್ರ್ಯವ್ಯಪದೇಶಾಢ್ಯಾಂ ಭರ್ತೃದರ್ಶನದುರ್ಗತಾಮ್ ॥ ೨೦ ॥

ಭೂಷಣೈರುತ್ತಮೈರ್ಹೀನಾಂ ಭರ್ತೃವಾತ್ಸಲ್ಯಭೂಷಣಾಮ್ ।
ರಾಕ್ಷಸಾಧಿಪಸಂರುದ್ಧಾಂ ಬಂಧುಭಿಶ್ಚ ವಿನಾಕೃತಾಮ್ ॥ ೨೧ ॥

ವಿಯೂಥಾಂ ಸಿಂಹಸಂರುದ್ಧಾಂ ಬದ್ಧಾಂ ಗಜವಧೂಮಿವ ।
ಚಂದ್ರರೇಖಾಂ ಪಯೋದಾಂತೇ ಶಾರದಾಭ್ರೈರಿವಾವೃತಾಮ್ ॥ ೨೨ ॥

ಕ್ಲಿಷ್ಟರೂಪಾಮಸಂಸ್ಪರ್ಶಾದಯುಕ್ತಾಮಿವ ವಲ್ಲಕೀಮ್ ।
ಸೀತಾಂ ಭರ್ತೃವಶೇ ಯುಕ್ತಾಮಯುಕ್ತಾಂ ರಾಕ್ಷಸೀವಶೇ ॥ ೨೩ ॥

ಮಾಂಸ ಸುರೇ ಸದಾ ಪ್ರಿಯೇ ಯಾಸಾಂ ತಾಃ ॥ ೧೬ ॥ ರೋಮಹರ್ಷಣ-ದರ್ಶನಾಃ, ಭಯಾತ್ ರೋಮಹರ್ಷೋತ್ಪಾದಿಕಾಃ ॥ ೧೭ ॥ ಸ್ಕಂಧವಂತಂ ವಿಟ-ಪವಂತಂ ತಸ್ಯ ವೃಕ್ಷಸ್ಯ ॥ ೧೮ ॥ ಚ್ಯುತಾಂ ಸ್ಥಾನಾತ್ । ಪತಿತೋ ಭೂಮೌ । ಚಾರಿತ್ರೇಣ ಸದ್ವೃತ್ತೇನ ಯೋ ವ್ಯಪದೇಶಃ ಕೀರ್ತಿಲಕ್ಷಣಸ್ತೇನಾಢ್ಯಾಂ । ಭರ್ತೃ-ದರ್ಶನಂ ದುರ್ಗತಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಾಂ ॥ ೨೦ ॥ ವಿಯೂಥಾಂ ಸ್ವಯೂಥಭ್ರಷ್ಟಾಂ ॥ ೨೨ ॥ ಅಸಂಸ್ಪರ್ಶಾತ್ ಸತ್ಯುಃ । ಅಯುಕ್ತಾಂ ವಲ್ಲಕೀಂ ವೀಣಾಂ ಅಯುಕ್ತಾಂ ಅಯೋಗ್ಯಾಂ ॥ ೨೩ ॥

ಅಶೋಕವನಿಕಾಮಧ್ಯೇ ಶೋಕಸಾಗರಮಾಪ್ಲುತಾಮ್ ।
ತಾಭಿಃ ಪರಿವೃತಾಂ ತತ್ರ ಸಗ್ರಹಾಮಿವ ರೋಹಿಣೀಮ್ ॥ ೨೪ ॥

ದದರ್ಶ ಹನುಮಾನ್ ದೇವೀಂ ಲತಾಮಕುಸುಮಾಮಿವ ।
ಸಾ ಮಲೇನ ಚ ದಿಗ್ಧಾಂಗೀ ವಪುಷಾ ಚಾಪ್ಯಲಂಕೃತಾ ॥ ೨೫ ॥

ಮೃಣಾಲೀ ಪಂಕದಿಗ್ಧೇವ ವಿಭಾತಿ ನ ವಿಭಾತಿ ಚ ।
ಮಲಿನೇನ ಚ ವಸ್ತ್ರೇಣ ಪರಿಕ್ಲಿಷ್ಟೇನ ಭಾಮಿನೀಮ್ ॥ ೨೬ ॥

ಸಂವೃತಾಂ ಮೃಗಶಾವಾಕ್ಷೀಂ ದದರ್ಶ ಹನುಮಾನ್ ಕಪಿಃ ।
ತಾಂ ದೇವೀಂ ದೀನವದನಾಮದೀನಾಂ ಭರ್ತೃತೇಜಸಾ ॥ ೨೭ ॥

ರಕ್ಷಿತಾಂ ಸ್ವೇನ ಶೀಲೇನ ಸೀತಾಮಸಿತಲೋಚನಾಮ್ ।
ತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹನುಮಾನ್ ಸೀತಾಂ ಮೃಗಶಾವನಿಭೇಕ್ಷಣಾಮ್ ॥ ೨೮ ॥

ಮೃಗಕನ್ಯಾಮಿವ ತ್ರಸ್ತಾಂ ವೀಕ್ಷಮಾಣಾಂ ಸಮಂತತಃ ।
ದಹಂತೀಮಿವ ನಿಃಶ್ವಾಸೈರ್ವೃಕ್ಷಾನ್ ಪಲ್ಲವಧಾರಿಣಃ ॥ ೨೯ ॥

ಸಂಘಾತಮಿವ ಶೋಕಾನಾಂ ದುಃಖಸ್ಯೋರ್ಮಿಮಿವೋತ್ಥಿತಾಮ್ ।
ತಾಂ ಕ್ಷಾಮಾಂ ಸುವಿಭಕ್ತಾಂಗೀಂ ವಿನಾಭರಣಶೋಭಿನೀಮ್ ॥ ೩೦ ॥

ಪ್ರಹರ್ಷಮತುಲಂ ಲೇಭೇ ಮಾರುತಿಃ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಮೈಥಿಲೀಮ್ ।
ಹರ್ಷಜಾನಿ ಚ ಸೋಽಶ್ರೂಣಿ ತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮದಿರೇಕ್ಷಣಾಮ್ ॥ ೩೧ ॥

ಮುಮೋಚ ಹನುಮಾಂಸ್ತತ್ರ ನಮಶ್ಚಕ್ರೇ ಚ ರಾಘವಮ್ ।
ನಮಸ್ಕೃತ್ವಾ ಸ ರಾಮಾಯ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಯ ಚ ವೀರ್ಯವಾನ್ ।
ಸೀತಾದರ್ಶನಸಂಹೃಷ್ಟೋ ಹನುಮಾನ್ ಸಂವೃತೋಽಭವತ್ ॥ ೩೨ ॥

ಸಗ್ರಹಾಂ ಅಂಗಾರಕಗ್ರಹಸಹಿತಾಂ ॥ ೨೪ ॥ ವಪುಷಾ ಕೇವಲದೇಹೇನ ॥ ೨೫ ॥ ಮೃಣಾಲೀ ಪದ್ಮಿನೀ । ವಿಭಾತಿ ಶೋಭತೇ ಪರಿಕ್ಲಿಷ್ಟೇನ ಜೀರ್ಣೇನ ॥ ೨೬ ॥ ಮೃಗಶಾಬೋ ಮೃಗಬಾಲಕಃ । ಅದೀನಾಂ ತದ್ವಿಷಯೇ ಅದರವತೀಂ ॥ ೨೭ ॥ ಶೋಕಾನಾಂ ಸಂಘಾತಂ ಸಮೂಹಮಿವ ಸ್ಥಿತಾಂ । ದುಃಖಸ್ಯ ಕ್ಲೇಶಸಾಗರಸ್ಯ । ಕ್ಷಾಮಾಂ ಕೃಶಾಂ । ಸುವಿಭಕ್ತಾಂಗೀಂ ಸಮೀಚೀನವಿನ್ಯಾಸವಿಶಿಷ್ಟಪರಸ್ಪರಾಸಂಶ್ಲಿಷ್ಟಾಂಗೀಂ ॥ ೩೦ ॥ ಸಂವೃತಃ ಛನ್ನಃ ॥ ೩೨ ॥

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ಸಪ್ತದಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಅಷ್ಟಾದಶಃ ಸರ್ಗಃ

ತಥಾ ವಿಪ್ರೇಕ್ಷಮಾಣಸ್ಯ ವನಂ ಪುಷ್ಪಿತಪಾದಪಮ್ ।
ವಿಚಿನ್ವತಶ್ಚ ವೈದೇಹೀಂ ಕಿಂಚಿಚ್ಛೇಷಾ ನಿಶಾಭವತ್ ॥ ೧ ॥

ಷಡಂಗವೇದವಿದುಷಾಂ ಕ್ರತುಪ್ರವರಯಾಜಿನಾಮ್ ।
ಶುಶ್ರಾವ ಬ್ರಹ್ಮಘೋಷಾಂಶ್ಚ ವಿರಾತ್ರೇ ಬ್ರಹ್ಮರಕ್ಷಸಾಮ್ ॥ ೨ ॥

ಅಥ ಮಂಗಲವಾದಿತ್ರೈಃ ಶಬ್ದೈಃ ಶ್ರೋತ್ರಮನೋಹರೈಃ ।
ಪ್ರಾಬುಧ್ಯತ ಮಹಾಬಾಹುರ್ದಶಗ್ರೀವೋ ಮಹಾಬಲಃ ॥ ೩ ॥

ವಿಬುಧ್ಯ ತು ಯಥಾಕಾಲಂ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ।
ಸ್ರಸ್ತಮಾಲ್ಯಾಂಬರಧರೋ ವೈದೇಹೀಮನ್ವಚಿಂತಯತ್ ॥ ೪ ॥

ಭೃಶಂ ನಿಯುಕ್ತಸ್ತಸ್ಯಾಂ ಚ ಮದನೇನ ಮದೋತ್ಕಟಃ ।
ನ ಸ ತಂ ರಾಕ್ಷಸಃ ಕಾಮಂ ಶಶಾಕಾತ್ಮನಿ ಗೂಹಿತುಮ್ ॥ ೫ ॥

ಸ ಸರ್ವಾಭರಣೈರ್ಯುಕ್ತೋ ಬಿಭ್ರಚ್ಛ್ರಿಯಮನುತ್ತಮಾಮ್ ।
ತಾಂ ನಗೈರ್ಬಹುಭಿರ್ಜುಷ್ಟಾಂ ಸರ್ವಪುಷ್ಪಫಲೋಪಗೈಃ ॥ ೬ ॥

ವಿಪ್ರೇಕ್ಷಮಾಣಸ್ಯ ಪಶ್ಯತೋ ಹನೂಮತಃ । ವಿಚಿನ್ವತಃ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಪ್ರಕಾರೇಣ ಮೃಗಯತಃ । ಕಿಂಚಿತ್ ಅಲ್ಪೀಯಾನ್ ಶೇಷೋ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ. 'ಅನೇಕಮನ್ಯಪದಾರ್ಥೇ' ಇತಿ ಸಮಾಸಃ ॥ ೧ ॥ ಷಡಂಗವೇದ ವಿದುಷಾಂ । ಷಡಂಗಾನಿ ಚ ಶಿಕ್ಷಾಕಲ್ಪ ನಿರುಕ್ತ ಛಂದೋಜ್ಯೋತಿಷವ್ಯಾಕರಣಾನಿ । ತತ್ಸಹಿತೋ ವೇದಃ ಷಡಂಗವೇದಸ್ತಜ್ಞಾನಿನಾಂ। ಕ್ರತುಪ್ರವರೈರಶ್ವಮೇಧಾದಿಭಿರ್ಯಜಂತೀತಿ ತಥಾ ತೇಷಾಂ। ಬ್ರಹ್ಮಘೋಷಾನ್ ವೇದಘೋಷಾನ್ । ವೀತ್ಯವ್ಯಯ ಪೂರ್ವಕತ್ವಾದ್ರಾತ್ರಿ ಶಬ್ದಸ್ಯಾಚ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತತ್ವಂ. ಪಶ್ಚಿಮಯಾಮ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೨ ॥ ಶಬ್ದೈರ್ಮಾಗಧಾದಿಶಬ್ದೈಃ ॥ ೩ ॥ ಮದನೇನ ತಸ್ಯಾಂ ಸೀತಾಯಾಂ ನಿಯುಕ್ತಃ ಪ್ರೇರಿತಃ । ಪೂರ್ವಮೇವ ಮದೋತ್ಕಟಃ ವ್ಯಕ್ತಮದಃ। ತಂ ಮದನಂ । ಗೂಹಿತುಂ ನಿಗ್ರಹೀತುಂ ॥ ೫ ॥ ತಾಮಶೋಕವನಿಕಾಮಿತ್ಯನ್ವಯಃ ॥ ೬ ॥

ವೃತಾಂ ಪುಷ್ಕರಿಣೀಭಿಶ್ಚ ನಾನಾಪುಷ್ಪೋಪಶೋಭಿತಾಮ್ ।
ಸದಾಮದೈಶ್ಚ ವಿಹಗೈರ್ವಿಚಿತ್ರಾಂ ಪರಮಾದ್ಭುತೈಃ ॥ ೭ ॥

ಈಹಾಮೃಗೈಶ್ಚ ವಿವಿಧೈರ್ಜುಷ್ಟಾಂ ದೃಷ್ಟಿಮನೋಹರೈಃ ।
ವೀಥೀಃ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷಮಾಣಶ್ಚ ಮಣಿಕಾಂಚನತೋರಣಾಃ ॥ ೮ ॥

ನಾನಾಮೃಗಗಣಾಕೀರ್ಣಾಂ ಫಲೈಃ ಪ್ರಪತಿತೈರ್ವೃತಾಮ್ ।
ಅಶೋಕವನಿಕಾಮೇವ ಪ್ರಾವಿಶತ್ ಸಂತತದ್ರುಮಾಮ್ ॥ ೯ ॥

ಅಂಗನಾಶತಮಾತ್ರಂ ತು ತಂ ವ್ರಜಂತಮನುವ್ರಜತ್ ।
ಮಹೇಂದ್ರಮಿವ ಪೌಲಸ್ತ್ಯಂ ದೇವಗಂಧರ್ವಯೋಷಿತಃ ॥ ೧೦ ॥

ದೀಪಿಕಾಃ ಕಾಂಚನೀಃ ಕಾಶ್ಚಿಜ್ಜಗೃಹುಸ್ತತ್ರ ಯೋಷಿತಃ ।
ವಾಲವ್ಯಜನಹಸ್ತಾಶ್ಚ ತಾಲವೃಂತಾನಿ ಚಾಪರಾಃ ॥ ೧೧ ॥

ಕಾಂಚನೈರಪಿ ಭೃಂಗಾರೈರ್ಜಹ್ರುಃ ಸಲಿಲಮಗ್ರತಃ ।
ಮಂಡಲಾಗ್ರಾ ಬೃಸೀಶ್ಚೈವ ಗೃಹ್ಯಾನ್ಯಾಃ ಪೃಷ್ಠತೋ ಯಯುಃ ॥ ೧೨ ॥

ಕಾಚಿದ್ರತ್ನಮಯೀಂ ಸ್ಥಾಲೀಂ ಪೂರ್ಣಾಂ ಪಾನಸ್ಯ ಭಾಮಿನೀ ।
ದಕ್ಷಿಣಾ ದಕ್ಷಿಣೇನೈವ ತದಾ ಜಗ್ರಾಹ ಪಾಣಿನಾ ॥ ೧೩ ॥

ರಾಜಹಂಸಪ್ರತೀಕಾಶಂ ಛತ್ರಂ ಪೂರ್ಣಶಶಿಪ್ರಭಮ್ ।
ಸೌವರ್ಣದಂಡಮಪರಾ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಪೃಷ್ಠತೋ ಯಯೌ ॥ ೧೪ ॥

ಈಹಾಮೃಗೈಃ ಕೃತ್ರಿಮಮೃಗೈಃ ॥ ೮ ॥ ಅಂಗನಾಶತಮೇವ ಅಂಗನಾಶತಮಾತ್ರಂ ದೇವಗಂಧರ್ವಯೋಷಿತೋ ಮಹೇಂದ್ರಮಿವ ಪೌಲಸ್ತ್ಯಮನುವ್ರಜದಭೂತ್॥ ೧೦ ॥ ಭೃಂಗಾರೈಃ ಆಲುಭಿಃ । ಯದ್ಯಪಿ 'ಭೃಂಗಾರಃ ಕನಕಾಲುಕಾ' ಇತಿ ವಿಶ್ವೇ ಭೃಂಗಾರಶಬ್ದಃ ಸುವರ್ಣಕಲಶಪರಃ ಶ್ರುತಃ। ತಥಾಪ್ಯತ್ರ ಕಾಂಚನಪದದೃಷ್ಟ್ಯಾ ಪಾತ್ರಮಾತ್ರಪರಃ ಜ್ಞೇಯಃ। ಜಗೃಹುಃ ಹೃತವತ್ಯಃ । ಮಂಡಲಾಗ್ರಾಃ ವರ್ತುಲಾಗ್ರಾಃ ಬೃಸೀಃ ಋಷಿಪುತ್ರತ್ವಾ ದ್ರಾವಣಸ್ಯ ಋಷ್ಯಾಸನವತ್ತ್ವಾ ್ದಿಯ ಗೃಹ್ಯ ಪ್ರಗೃಹ್ಯ । 'ಮಂಡಲಾಗ್ರಾನಸೀಂಶ್ಚೇ'ತಿ ಪಾಠೇ ಅಸೀಂಸ್ತದ್ವಿಶೇಷಾಂಶ್ಚೇತ್ಯರ್ಥಃ । 'ಕೌಕ್ಷೇಯಕೋ ಮಂಡಲಾಗ್ರಃ ಕರವಾಲಃ' ಇತ್ಯಮರಃ ॥ ೧೨ ॥ ಪಾನಸ್ಯೇತಿ ಶೇಷೇ ಷಷ್ಠೀ । ದಕ್ಷಿಣಾ ಕುಶಲಾ । ಭಾಮಿನೀ । ಭ್ರಾಜತೀಮಿತಿ ಪಾಠೇ ಲಾಘವಂ ಸಂಪಾದ್ಯಂ ॥ ೧೩ ॥

ನಿದ್ರಾಮದಪರೀತಾಕ್ಷ್ಯೋ ರಾವಣಸ್ಯೋತ್ತಮಾಃ ಸ್ತ್ರಿಯಃ ।
ಅನುಜಗ್ಮುಃ ಪತಿಂ ವೀರಂ ಘನಂ ವಿದ್ಯುಲ್ಲತಾ ಇವ ॥ ೧೫ ॥

ವ್ಯಾವಿದ್ಧಹಾರಕೇಯೂರಾಃ ಸಮಾಮೃದಿತವರ್ಣಕಾಃ ।
ಸಮಾಗಲಿತಕೇಶಾಂತಾಃ ಸಸ್ವೇದವದನಾಸ್ತಥಾ ॥ ೧೬ ॥

ಘೂರ್ಣಂತ್ಯೋ ಮದಶೇಷೇಣ ನಿದ್ರಯಾ ಚ ಶುಭಾನನಾಃ ।
ಸ್ವೇದಕ್ಲಿಷ್ಟಾಂಗಕುಸುಮಾಃ ಸುಮಾಲ್ಯಾಕುಲಮೂರ್ಧಜಾಃ ॥ ೧೭ ॥

ಪ್ರಯಾಂತಂ ನೈರ್ಋತಪತಿಂ ನಾರ್ಯೋ ಮದಿರಲೋಚನಾಃ ।
ಬಹುಮಾನಾಚ್ಚ ಕಾಮಾಚ್ಚ ಪ್ರಿಯಾ ಭಾರ್ಯಾಸ್ತಮನ್ವಯುಃ ॥ ೧೮ ॥

ಸ ಚ ಕಾಮಪರಾಧೀನಃ ಪತಿಸ್ತಾಸಾಂ ಮಹಾಬಲಃ ।
ಸೀತಾಸಕ್ತಮನಾ ಮಂದೋ ಮದಾಂಚಿತಗತಿರ್ಬಭೌ ॥ ೧೯ ॥

ತತಃ ಕಾಂಚೀನಿನಾದಂ ಚ ನೂಪುರಾಣಾಂ ಚ ನಿಃಸ್ವನಮ್ ।
ಶುಶ್ರಾವ ಪರಮಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಸ ಕಪಿರ್ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ॥ ೨೦ ॥

ತಂ ಚಾಪ್ರತಿಮಕರ್ಮಾಣಮಚಿಂತ್ಯಬಲಪೌರುಷಮ್ ।
ದ್ವಾರದೇಶಮನುಪ್ರಾಪ್ತಂ ದದರ್ಶ ಹನುಮಾನ್ ಕಪಿಃ ॥ ೨೧ ॥

ದೀಪಿಕಾಭಿರನೇಕಾಭಿಃ ಸಮಂತಾದವಭಾಸಿತಮ್ ।
ಗಂಧತೈಲಾವಸಿಕ್ತಾಭಿರ್ಧ್ರಿಯಮಾಣಾಭಿರಗ್ರತಃ ॥ ೨೨ ॥

ಕಾಮದರ್ಪಮದೈರ್ಯುಕ್ತಂ ಜಿಹ್ಮತಾಮ್ರಾಯತೇಕ್ಷಣಮ್ ।
ಸಮಕ್ಷಮಿವ ಕಂದರ್ಪಮಪವಿದ್ಧಶರಾಸನಮ್ ॥ ೨೩ ॥

ಮಥಿತಾಮೃತಫೇನಾಭಮರಜೋ ವಸ್ತ್ರಮುತ್ತಮಮ್ ।
ಸಲೀಲಮನುಕರ್ಷಂತಂ ವಿಮುಕ್ತಂ ಸಕ್ತಮಂಗದೇ ॥ ೨೪ ॥

ನಿದ್ರಾಮದಪರೀತಾಕ್ಷ್ಯಃ. ನಿದ್ರಾಕೃತೋ ಯೋ ಮದಃ ತೇನ ಪರೀತಾಕ್ಷ್ಯೋ ವಿಘೂರ್ಣಿತಾಕ್ಷ್ಯಃ ॥ ೧೫ ॥ ವ್ಯಾವಿದ್ಧೋ ವಿಪರ್ಯಸ್ತಃ । ಸಮಾಮೃದಿತವರ್ಣಕಾಃ ಸಮ್ಯಗಾಮೃದಿತಾಂಗರಾಗವತ್ಯಃ । 'ವರ್ಣಕಂ ಸ್ಯಾದ್ವಿಲೇಪನಂ' ಇತ್ಯಮರಃ ॥ ೧೬ ॥ ಸ್ವೇದಕ್ಲಿಷ್ಟಾಂಗಕುಸುಮಾಃ ಸ್ವೇದಾರ್ದ್ರಗಾತ್ರಕುಸುಮಾಃ ॥ ೧೭ ॥ ಮಾನಾದಹಂಕಾರಾತ್ ॥ ೧೮ ॥ ಗಂಧ ತೈಲಾವಸಿಕ್ತಾಭಿರ್ದೀಪಿಕಾಭಿಃ ॥ ೨೨ ॥ ಜಿಹ್ಮತಾಮ್ರಾಯತೇಕ್ಷಣಂ ಕುಟಿಲರಕ್ತವಿಸ್ತೀರ್ಣ ನೇತ್ರಂ । ಸಮಕ್ಷಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ । ಅಪವಿದ್ಧಶರಾಸನಂ ತ್ಯಕ್ತಕಾರ್ಮುಕಂ. ಅಯಮೇವ ವಿಶೇಷೋ ರಾವಣಸ್ಮರಯೋಃ ॥೨೩॥ ಮಥಿತಾಮೃತಫೇನಾಭಂ. ಮಥಿತಂ ಯದಮೃತಂ ಕ್ಷೀರಂ ತತ್ಫೇನಕಾಂತಿ । ಅರಜಃ ಸ್ವಚ್ಛಂ। ಸಪುಷ್ಪಂ ಪುಷ್ಪೋಪಹಾ‑ ಸಹಿತಂ । ಅಂಗದೇ ಸಕ್ತಂ ಸಂಬದ್ಧಂ ॥೨೪॥

ತಂ ಪತ್ರವಿಟಪೇ ಲೀನಃ ಪತ್ರಪುಷ್ಪಘನಾವೃತಃ ।
ಸಮೀಪಮುಪಸಂಕ್ರಾಂತಂ ನಿಧ್ಯಾತುಮುಪಚಕ್ರಮೇ ॥ ೨೫ ॥

ಅವೇಕ್ಷಮಾಣಸ್ತು ತತೋ ದದರ್ಶ ಕಪಿಕುಂಜರಃ ।
ರೂಪಯೌವನಸಂಪನ್ನಾ ರಾವಣಸ್ಯ ವರಸ್ತ್ರಿಯಃ ॥ ೨೬ ॥

ತಾಭಿಃ ಪರಿವೃತೋ ರಾಜಾ ಸುರೂಪಾಭಿರ್ಮಹಾಯಶಾಃ ।
ತನ್ಮೃಗದ್ವಿಜಸಂಘುಷ್ಟಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟಃ ಪ್ರಮದಾವನಮ್ ॥ ೨೭ ॥

ಕ್ಷೀಬೋ ವಿಚಿತ್ರಾಭರಣಃ ಶಂಕುಕರ್ಣೋ ಮಹಾಬಲಃ ।
ತೇನ ವಿಶ್ರವಸಃ ಪುತ್ರಃ ಸ ದೃಷ್ಟೋ ರಾಕ್ಷಸಾಧಿಪಃ ॥ ೨೮ ॥

ವೃತಃ ಪರಮನಾರೀಭಿಸ್ತಾರಾಭಿರಿವ ಚಂದ್ರಮಾಃ ।
ತಂ ದದರ್ಶ ಮಹಾತೇಜಾಸ್ತೇಜೋವಂತಂ ಮಹಾಕಪಿಃ ॥ ೨೯ ॥

ರಾವಣೋಽಯಂ ಮಹಾಬಾಹುರಿತಿ ಸಂಚಿಂತ್ಯ ವಾನರಃ ।
ಸೋಽಯಮೇವ ಪುರಾ ಶೇತೇ ಪುರಮಧ್ಯೇ ಗೃಹೋತ್ತಮೇ ॥ ೩೦ ॥

ಅವಪ್ಲುತೋ ಮಹಾತೇಜಾ ಹನುಮಾನ್ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ।
ಸ ತಥಾಪ್ಯುಗ್ರತೇಜಾಃ ಸನ್ನಿರ್ಧೂತಸ್ತಸ್ಯ ತೇಜಸಾ ॥ ೩೧ ॥

ಪತ್ರಗುಹ್ಯಾಂತರೇ ಸಕ್ತೋ ಹನುಮಾನ್ ಸಂವೃತೋಽಭವತ್ ।
ಸ ತಾಮಸಿತಕೇಶಾಂತಾಂ ಸುಶ್ರೋಣೀಂ ಸಂಹತಸ್ತನೀಮ್
ದಿದೃಕ್ಷುರಸಿತಾಪಾಂಗಾಮುಪಾವರ್ತತ ರಾವಣಃ ॥ ೩೨ ॥

ಪತ್ರವಿಟಪೇ ನಿಬಿಡಪತ್ರೇ ವಿಟಪೇ । ನಿಧ್ಯಾತುಂ ತತ್ಸ್ವರೂಪಂ ಸಮ್ಯಕ್ ಜ್ಞಾತುಂ॥೨೫॥ ಪ್ರಮದಾವನಂ ಸ್ತ್ರೀಕ್ರೀಡಾವನಂ ॥ ೨೭ ॥ ಕ್ಷೀಬಃ ಮತ್ತಃ । ಶಂಕುಕರ್ಣಃ ತನ್ನಾಮಕೋ ಯೋ ವನಪಾಲಕಸ್ತೇನ ದೃಷ್ಟಃ ॥ ೨೮ ॥ ತೇಜೋವಂತಂ ತೇಜಸ್ವಿನಂ । ಸ್ವಾವರ ತೇಜೋ ರಕ್ಷಕಂ ವಾ ॥ ೨೯ ॥ ಸೋಽಯಂ ರಾವಣಃ ಪುರಮಧ್ಯೇ ಪ್ರಾಸಾದಮಧ್ಯೇ 'ಗೃಹೋಪರಿ ಗೃಹಂ ಪುರಂ'ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ। ಶೇತೇ ಪುರಾ ಅಶಯತ್ ॥ ೩೦ ॥ ಅವಪ್ಲುತಃ ರಾವಣದರ್ಶನಾರ್ಥಂ । ಶಾಖಾರೂಢೋಽಪಿ ಉಗ್ರತೇಜಸಾ ರಾವಣೋಗ್ರತೇಜಸಾ ನಿರ್ಧೂತಃ ನಿರಾಕೃತಃ ॥ ೩೧ ॥ ಪತ್ರಗುಹ್ಯೇ ಪತ್ರಾವೃತರಹಸ್ಯಪ್ರದೇಶಾಂತರೇ । 'ಗುಹ್ಯಂ ರಹಸಿ'ತಿ ವಿಶ್ವಃ । ಸಂವೃತಃ ಸಂಛನ್ನಃ । ಉಪಾವರ್ತತ ಸಮೀಪಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋಽಭೂತ್ ॥ ೩೨ ॥

॥ಇತ್ಯಾರ್ಷೇಯ ರಾಮಾಯಣಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ಅಷ್ಟಾದಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಏಕೋನವಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ

ತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ತತಃ ಕಾಲೇ ರಾಜಪುತ್ರೀ ತ್ವನಿಂದಿತಾ ।
ರೂಪಯೌವನಸಂಪನ್ನಂ ಭೂಷಣೋತ್ತಮಭೂಷಿತಮ್ ॥ ೧ ॥

ತತೋ ದೃಷ್ಟ್ವೈವ ವೈದೇಹೀ ರಾವಣಂ ರಾಕ್ಷಸಾಧಿಪಮ್ ।
ಪ್ರಾವೇಪತ ವರಾರೋಹಾ ಪ್ರವಾತೇ ಕದಲೀ ಯಥಾ ॥ ೨ ॥

ಆಚ್ಛಾದ್ಯೋದರಮೂರುಭ್ಯಾಂ ಬಾಹುಭ್ಯಾಂ ಚ ಪಯೋಧರೌ ।
ಉಪವಿಷ್ಟಾ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷೀ ರುದಂತೀ ವರವರ್ಣಿನೀ ॥ ೩ ॥

ದಶಗ್ರೀವಸ್ತು ವೈದೇಹೀಂ ರಕ್ಷಿತಾಂ ರಾಕ್ಷಸೀಗಣೈಃ ।
ದದರ್ಶ ಸೀತಾಂ ದುಃಖಾರ್ತಾಂ ನಾವಂ ಸನ್ನಾಮಿವಾರ್ಣವೇ ॥ ೪ ॥

ಅಸಂವೃತಾಯಾಮಾಸೀನಾಂ ಧರಣ್ಯಾಂ ಸಂಶಿತವ್ರತಾಮ್ ।
ಛಿನ್ನಾಂ ಪ್ರಪತಿತಾಂ ಭೂಮೌ ಶಾಖಾಮಿವ ವನಸ್ಪತೇಃ ॥ ೫ ॥

ಮಲಮಂಡನಚಿತ್ರಾಂಗೀಂ ಮಂಡನಾರ್ಹಾಮಮಂಡಿತಾಮ್ ।
ಮೃಣಾಲೀ ಪಂಕದಿಗ್ಧೇವ ವಿಭಾತಿ ನ ವಿಭಾತಿ ಚ ॥ ೬ ॥

ಸಮೀಪಂ ರಾಜಸಿಂಹಸ್ಯ ರಾಮಸ್ಯ ವಿದಿತಾತ್ಮನಃ ।
ಸಂಕಲ್ಪಹಯಸಂಯುಕ್ತೈರ್ಯಾಂತೀಮಿವ ಮನೋರಥೈಃ ॥ ೭ ॥

ತತಃ ರಾವಣಸ್ಯ ಸ್ವಸಮೀಪಂ ಪ್ರತಿ ಪ್ರಯಾಣಾನಂತರಂ । ತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಕಾಲೇ ಪಶ್ಚಿಮ ಕಾಲೇ ॥೧॥ ಪ್ರವಾತೇ ಬಹುವಾತ ಸಂಚಾರಕಾಲೇ ॥೨॥ ಛಾದ್ಯ ಆಚ್ಛಾದ್ಯ ॥೩॥ ಸನ್ನಾಂ ವಿಶೀರ್ಣಾಂ ॥ ೪ ॥ಅಸಂವೃತಾಯಾಂ ಕೇವಲಾಯಾಂ । ಸಂಶಿತವ್ರತಾಂ ಶಿಕ್ಷಿತವ್ರತಾಂ॥೫॥ ಮಲಂ ದೇಹಧೂಲಿರೇವ ಮಂಡನಂ ತೇನ ಚಿತ್ರಾಂಗೀಂ । ಸ್ವಭಾವತಃ ಸುಂದರಾಯಾಃ ದೇವ್ಯಾಃ ನ ಭೂಷಣೈರ್ಮಂಡನಮಪಿ ತು ತಯ್ಯೈವ ತೇಷಾಂ ಮಂಡನಮುಚಿತಮಿತಿ ಮಲಮಪಿ ಮಂಡನಾಯತೇ ಇತಿ ಕವೇರಾಶಯಃ । ಮೃಣಾಲೀ ಪದ್ಮಿನೀ ಯಥಾ ಪಂಕ ದಿಗ್ಧಾ ಭಾತಿ ಸ್ವಭಾವಸೌಂದರ್ಯೇಣ, ನ ಭಾತಿ ಚ ಪಂಕದಿಗ್ಧತಯಾ, ತಥಾ ಮಲ ಮಂಡನ ದಿಗ್ಧಾಂಗತ್ವೇನಾಭಾತಾಂ, ಭಾತಾಂ ಚ ಸ್ವರೂಪ ಸೌಂದರ್ಯೇಣ ಸೀತಾಂ ದದರ್ಶೇತಿ ಪೂರ್ವೇಣಾನ್ವಯಃ ॥೬॥ ಸಂಕಲ್ಪಾ ಮನೋವೃತ್ತಿವಿಶೇಷಾಃ 'ಧ್ರುವಂ ರಾಮಂ ಪ್ರತಿ ಗಮಿಷ್ಯ' ಇತ್ಯಾದಿರೂಪಾಃ । ತ ಏವ ಹಯಾಸ್ತೈಃ ಸಂಯುಕ್ತೈಃ ॥ ೭ ॥

ಶುಷ್ಯಂತೀಂ ರುದತೀಮೇಕಾಂ ಧ್ಯಾನಶೋಕಪರಾಯಣಾಮ್ ।
ದುಃಖಸ್ಯಾಂತಮಪಶ್ಯಂತೀಂ ರಾಮಾಂ ರಾಮಮನುವ್ರತಾಮ್ ॥ ೮ ॥

ವೇಷ್ಟಮಾನಾಂ ತಥಾವಿಷ್ಟಾಂ ಪನ್ನಗೇಂದ್ರವಧೂಮಿವ ।
ಧೂಯಮಾನಾಂ ಗ್ರಹೇಣೇವ ರೋಹಿಣೀಂ ಧೂಮಕೇತುನಾ ॥ ೯ ॥

ವೃತ್ತಶೀಲಕುಲೇ ಜಾತಾಮಾಚಾರವತಿ ಧಾರ್ಮಿಕೇ ।
ಪುನಃ ಸಂಸ್ಕಾರಮಾಪನ್ನಾಂ ಜಾತಾಮಿವ ಚ ದುಷ್ಕುಲೇ ॥ ೧೦ ॥

ಸನ್ನಾಮಿವ ಮಹಾಕೀರ್ತಿಂ ಶ್ರದ್ಧಾಮಿವ ವಿಮಾನಿತಾಮ್ ।
ಪ್ರಜ್ಞಾಮಿವ ಪರಿಕ್ಷೀಣಾಮಾಶಾಂ ಪ್ರತಿಹತಾಮಿವ ॥ ೧೧ ॥

ಆಯತೀಮಿವ ವಿಧ್ವಸ್ತಾಮಾಜ್ಞಾಂ ಪ್ರತಿಹತಾಮಿವ ।
ದೀಪ್ತಾಮಿವ ದಿಶಂ ಕಾಲೇ ಪೂಜಾಮಪಹೃತಾಮಿವ ॥ ೧೨ ॥

ಪೌರ್ಣಮಾಸೀಮಿವ ನಿಶಾಂ ರಾಹುಗ್ರಸ್ತೇಂದುಮಂಡಲಾಮ್ ।
ಪದ್ಮಿನೀಮಿವ ವಿಧ್ವಸ್ತಾಂ ಹತಶೂರಾಂ ಚಮೂಮಿವ ॥ ೧೩ ॥

ವೇಷ್ಟಮಾನಾಂ ಲುಠಂತೀಂ । ಆವಿಷ್ಟಾಂ ಗ್ರಹಾವಿಷ್ಟಾಂ । ಗ್ರಹೇಣ ಅಂಗಾರಕಗ್ರಹೇಣ ಧೂಯಮಾನಾಂ ನಿರಾಕ್ರಿಯಮಾಣಾಂ ರೋಹಿಣೀಮಿವ । ಧೂಮಕೇತುನಾ ದಾವಾಗ್ನಿನಾ ಧೂಯಮಾನಾಂ ಪನ್ನಗೇಂದ್ರವಧೂಮಿವೇತ್ಯನ್ವಯಃ ॥ ೯ ॥ವೃತ್ತಶೀಲಕುಲೇ ಆಚಾರವತಿ ಧಾರ್ಮಿಕೇ ಏತಾದೃಶೇ ಪಿತೃಕುಲೇ ಜಾತಾಂ ಉತ್ಪನ್ನಾಂ । ಸೈವ ದುಷ್ಕುಲೇ ಸುವೃತ್ತಾದಿರಹಿತೇ ವಿವಾಹಾಖ್ಯಸಂಸ್ಕಾರೇಣ ಪುನರ್ಜಾತಾ ಚೇತ್ ಸಾ ಯಥಾ ವರ್ತತೇ ತಥಾ ವಿದ್ಯಮಾನಾಂ । 'ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಪ್ರದಾನಕರ್ಮೈವ ಯಥೋಪನಯನಂ ತಥೇ'ತಿ ಸಂಸ್ಕಾರಸ್ಯ ಜನ್ಮತ್ವೋಕ್ತೇಃ ॥ ೧೦ ॥ಸನ್ನಾಂ ಅಲ್ಪವಿಷಯೇ ಕಾಲಬಲತೋ ವಿಶೀರ್ಣಾಂ। ಮಹಾಕೀರ್ತಿಂ, ಕೀರ್ತೇರ್ಬಹುದಿನಪ್ರಕಾರಾರ್ಜಿತತ್ವೇನ ಮಹತ್ತ್ವಂ । ವಿಮಾನಿತಾಂ ತಿರಸ್ಕೃತಾಂ ॥ ೧೧ ॥ ಆಯತೀಂ ವಿತ್ತಲಾಭಂ । ವಿಧ್ವಸ್ತಾಂ ಅಯಾಚ್ಯಯಾಚನಾದಿನಾ ಭ್ರಷ್ಟಾಂ । ಆಜ್ಞಾಂ ರಾಜ್ಞ ಇತಿ ಶೇಷಃ। ಕಾಲೇ ಉತ್ಪಾತಕಾಲೇ । ದಿಶಂ ದೀಪ್ತಾಂ ವಿನಾ ಕಾರಣಂ ಜ್ವಲಂತೀಂ । ಪೂಜಾಂ ದೇವಸ್ಯ । ಅಪಹೃತಾಂ ಅಸಮಯೇವತಾರಿತಾಂ ॥ ೧೨ ॥ಪೌರ್ಣಮಾಸೀಂ ತತ್ಸಂಬಂಧಿನೀಂ । ನಿಶಾಂ ರಾತ್ರಿಂ । ರಾಹುಗ್ರಸ್ತೇಂದು ಮಂಡಲಾಂ, ತಮಸಾ ರಾಹುಣಾ ಗ್ರಸ್ತೋ ಗಿಲಿತಃ ಇಂದುಮಂಡಲಶ್ಚಂದ್ರಮಂಡಲ ಬಿಂಬಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಾಂ । ಪದ್ಮಿನೀಂ ನಲಿನೀಂ । ವಿಧ್ವಸ್ತಾಂ ಗಜೇನ ಚಂದ್ರೇಣೇತಿ ವಾ ಶೇಷಃ । ಚಮೂಂ ಸೇನಾಂ ॥ ೧೩ ॥

ಪ್ರಭಾಮಿವ ತಮೋಧ್ವಸ್ತಾಂ ಪರಿಕ್ಷೀಣಾಮಿವಾಪಗಾಮ್ ।
ವೇದೀಮಿವ ಪರಾಮೃಷ್ಟಾಂ ಶಾಂತಾಮಗ್ನಿಶಿಖಾಮಿವ ॥ ೧೪ ॥

ಉತ್ಕೃಷ್ಟಪರ್ಣಕಮಲಾಂ ವಿತ್ರಾಸಿತವಿಹಂಗಮಾಮ್ ।
ಹಸ್ತಿಹಸ್ತಪರಾಮೃಷ್ಟಾಮಾಕುಲಾಂ ಪದ್ಮಿನೀಮಿವ ॥ ೧೫ ॥

ಪತಿಶೋಕಾತುರಾಂ ಶುಷ್ಕಾಂ ನದೀಂ ವಿಸ್ರಾವಿತಾಮಿವ ।
ಪರಯಾ ಮೃಜಯಾ ಹೀನಾಂ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷನಿಶಾಮಿವ ॥ ೧೬ ॥

ಸುಕುಮಾರೀಂ ಸುಜಾತಾಂಗೀಂ ರತ್ನಗರ್ಭಗೃಹೋಚಿತಾಮ್ ।
ತಪ್ಯಮಾನಾಮಿವೋಷ್ಣೇನ ಮೃಣಾಲೀಮಚಿರೋದ್ಧೃತಾಮ್ ॥ ೧೭ ॥

ಗೃಹೀತಾಂ ಲಾಡಿತಾಂ ಸ್ತಂಭೇ ಯೂಥಪೇನ ವಿನಾಕೃತಾಮ್ ।
ನಿಃಶ್ವಸಂತೀಂ ಸುದುಃಖಾರ್ತಾಂ ಗಜರಾಜವಧೂಮಿವ ॥ ೧೮ ॥

ಏಕಯಾ ದೀರ್ಘಯಾ ವೇಣ್ಯಾ ಶೋಭಮಾನಾಮಯತ್ನತಃ ।
ನೀಲಯಾ ನೀರದಾಪಾಯೇ ವನರಾಜ್ಯಾ ಮಹೀಮಿವ ॥ ೧೯ ॥

ಪ್ರಭಾಂ ಪ್ರದೋಷಾವ್ಯವಹಿತ ಪ್ರಾಕ್ಕಾಲಿಕೀಂ । ತಮಸಾ ಅಂಧಕಾರೇಣ । ಆಪಗಾಂ ನದೀಂ। ಪರಿಕ್ಷೀಣಾಂ ನಿದಾಘಾದಿನೇತಿ ಶೇಷಃ। ವೇದೀಂ ಯಜ್ಞವೇದಿಕಾಂ । ಪರಾಮೃಷ್ಟಾಂ ಪರೈಃ ಸ್ಪರ್ಶಾಯೋಗ್ಯೈಃ ಆಮೃಷ್ಟಾಂ ಸ್ಪೃಷ್ಟಾಂ । ಅಗ್ನಿಶಿಖಾಂ ವಹ್ನಿಜ್ವಾಲಾಂ ॥೧೪॥ ಹಸ್ತೀ ಗಜಃ ತಸ್ಯ ಹಸ್ತಃ ಶುಂಡಾದಂಡಃ। ಅತ ಏವಾಕುಲಾಂ ॥ ೧೫ ॥ ವಿಸ್ರಾವಿತಾಂ ಮಾರ್ಗಾಂತರೇಣ ಗಲಜ್ಜಲಾಂ । ಮೃಜಯಾ ಶರೀರಶುದ್ಧ್ಯಾ । ಪಿತ್ರ್ಯಾದಜ್ ॥೧೬॥ ಸುಕುಮಾರೀಂ ಸೌಕುಮಾರ್ಯೋಪೇತಾಂ । ಸುಜಾತಾಂಗೀಂ ಕೋಮಲಾವಯವೋಪೇತಾಂ । ರತ್ನಗರ್ಭಗೃಹೋಚಿತಾಂ. ರತ್ನಾನಿ ಗರ್ಭೇ ಸ್ವಾಂತರ್ಯೇಷಾಂ ತಾನಿ ಗೃಹಾಣಿ ತೇಷಾಮುಚಿತಾಂ. ಮಣಿಖಚಿತ ಮಂದಿರವಾಸಯೋಗ್ಯಾಂ । ಯದ್ವಾ ರತ್ನಾನಾಂ ಗರ್ಭೇ ಯಾನಿ ಗೃಹಾಣೀತಿ ಉಪರಿಗತಸ್ವಚಿತ್ರಯುಕ್ತಗೃಹಾಣಿ । ಮೃಣಾಲೀಂ ಪದ್ಮಲತಾಂ । ಉಷ್ಣೇನ ರವಿಕಿರಣಾದಿನಾ । ಅಚಿರೋದ್ಧೃತಾಂ ತತ್ಕ್ಷಣೋತ್ಪಾಟಿತಾಂ। ಏತೇನ ಉಷ್ಣತಾಬಹುಲತಾ ಲತಾಶೋಷಣಹೇತುರಿತಿ ಸೂಚ್ಯತೇ ॥ ೧೭ ॥ ಗೃಹೀತಾಂ ಸದ್ಯೋ ಧೃತಾಂ । ಲಾಡಿತಾಂ ಬದ್ಧಾಂ । ಅಥವಾ ಪೂರ್ವಂ ಲಾಡಿತಾಂ ವಿಲಾಸೋಪೇತಾಂ ತದನಂತರಂ ಧೃತಾಂ । ಯೂಥಪೇನ ಪುಂಗಜೇನ ॥ ೧೮ ॥ಅಯತ್ನತಃ ಕೇಶಕರಣಾದಿನಾ ವಿನಾ ॥ ೧೯ ॥

ಉಪವಾಸೇನ ಶೋಕೇನ ಧ್ಯಾನೇನ ಚ ಭಯೇನ ಚ ।
ಪರಿಕ್ಷೀಣಾಂ ಕೃಶಾಂ ದೀನಾಮಲ್ಪಾಹಾರಾಂ ತಪೋಧನಾಮ್ ॥ ೨೦ ॥

ಆಯಾಚಮಾನಾಂ ದುಃಖಾರ್ತಾಂ ಪ್ರಾಂಜಲಿಂ ದೇವತಾಮಿವ ।
ಭಾವೇನ ರಘುನಾಥಸ್ಯ ದಶಗ್ರೀವಪರಾಭವಮ್ ॥ ೨೧ ॥

ಸಮೀಕ್ಷಮಾಣಾಂ ರುದತೀಮನಿಂದಿತಾಂ
ಸುಪಕ್ಷ್ಮತಾಮ್ರಾಯತಶುಕ್ಲಲೋಚನಾಮ್ ।
ಅನುವ್ರತಾಂ ರಾಮಮತೀವ ಮೈಥಿಲೀಂ
ಪ್ರಲೋಭಯಾಮಾಸ ವಧಾಯ ರಾವಣಃ ॥ ೨೨ ॥

ಶೋಕೇನ ರಾಮವಿಶ್ಲೇಷಜೇನ । ಧ್ಯಾನೇನ ಪತ್ಯುಃ । ಭಯೇನ ರಾವಣಜೇನ । ಅಲ್ಪಾಹಾರಾಂ, ಪತ್ಯುಚ್ಛಿಷ್ಟಂ ವಿನಾನ್ಯಸ್ಯ ಸ್ವೀಕಾರಾಯೋಗ್ಯತ್ವಾತ್ ಶರೀರ ಯಾತ್ರಾರ್ಥಂ, ನೀರಸ್ಯಾಶಿತಾನಶಿತತ್ವೋಕ್ತೇಸ್ತದ್ಗ್ರಹಣಸ್ಯಾದೋಷತ್ವಾತ್ ಪತ್ಯುರ್ನಾರಾಯಣಾವತಾರತ್ವೇನ ತತ್ರ ತತ್ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ ವಿಶೇಷಾತ್ತದ್ಗ್ರಹೋ ಯುಕ್ತಃ । ಉಪೇಂದ್ರಾವತಾರತ್ವಾದ್ರಾಮಸ್ಯೇಂದ್ರಸ್ಯ ತದಗ್ರಜತ್ವಾತ್ತದ್ದತ್ತಪಾಯಸಾಶನಂ ಗೌರವತಃ ಸ್ವಾನ್ನತ್ವಾಚ್ಚ ಭೋಜನಂ ಯುಕ್ತಮಿತಿ ಮಂತವ್ಯಂ ॥೨೦॥ ಆಯಾಚಮಾನಾಂ ದೇವತಾಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯಂತೀಂ। ವಸ್ತುತತ್ವಮವಲಂಬ್ಯೇಯಮುಕ್ತಿಃ । ರಘುನಾಥಸ್ಯ ಭಾವೇನ ಭಕ್ತ್ಯಾ । ದಶಗ್ರೀವಪರಾಭವಂ । ಏತತ್ಸರ್ವಂ ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃವಾಕ್ಯಂ ॥೨೧॥ ವಧಾಯ ಸ್ವವಧಾರ್ಥಮೇವ ನ ತು ತೇನ ಕಿಂಚಿತ್ ಪ್ರಯೋಜನಮಿತಿ ಭಾವಃ ॥ ೨೨ ॥

॥ ಇತ್ಯಾರ್ಷೇಯ ರಾಮಾಯಣಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ಏಕೋನವಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ವಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ

ಸ ತಾಂ ಪತಿವ್ರತಾಂ ದೀನಾಂ ನಿರಾನಂದಾಂ ತಪಸ್ವಿನೀಮ್ ।
ಸಾಕಾರೈರ್ಮಧುರೈರ್ವಾಕ್ಯೈರ್ನ್ಯದರ್ಶಯತ ರಾವಣಃ ॥ ೧ ॥

ಮಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಗಜನಾಸೋರು ಗೂಹಮಾನಾ ಸ್ತನೋದರಮ್ ।
ಅದರ್ಶನಮಿವಾತ್ಮಾನಂ ಭಯಾನ್ನೇತುಂ ತ್ವಮಿಚ್ಛಸಿ ॥ ೨ ॥

ಕಾಮಯೇ ತ್ವಾಂ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿ ಬಹು ಮನ್ಯಸ್ವ ಮಾಂ ಪ್ರಿಯೇ ।
ಸರ್ವಾಂಗಗುಣಸಂಪನ್ನೇ ಸರ್ವಲೋಕಮನೋಹರೇ ॥ ೩ ॥

ನೇಹ ಕೇಚಿನ್ಮನುಷ್ಯಾ ವಾ ರಾಕ್ಷಸಾಃ ಕಾಮರೂಪಿಣಃ ।
ವ್ಯಪಸರ್ಪತು ತೇ ಸೀತೇ ಭಯಂ ಮತ್ತಃ ಸಮುತ್ಥಿತಮ್ ॥ ೪ ॥

ಸ್ವಧರ್ಮೋ ರಕ್ಷಸಾಂ ಭೀರು ಸರ್ವಥೈವ ನ ಸಂಶಯಃ ।
ಗಮನಂ ವಾ ಪರಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಹರಣಂ ಸಂಪ್ರಮಥ್ಯ ವಾ ॥ ೫ ॥

ಏವಂ ಚೈವಮಕಾಮಾಂ ತು ನ ತ್ವಾಂ ಸ್ಪ್ರಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಮೈಥಿಲಿ ।
ಕಾಮಂ ಕಾಮಃ ಶರೀರೇ ಮೇ ಯಥಾಕಾಮಂ ಪ್ರವರ್ತತಾಮ್ ॥ ೬ ॥

ಸ ರಾವಣಃ । ಸಾಕಾರೈಃ ಸಾಭಿಪ್ರಾಯೈಃ । ನ್ಯದರ್ಶಯತ, ಸ್ವಾಶಯಮಿತಿ ಶೇಷಃ ॥೧॥ ಗಜನಾಸೋರು ಹಸ್ತಿಹಸ್ತೋರ್ವಿತಿ ಸೀತಾಸಂಬುದ್ಧಿಃ । ಸ್ತನೋದರಮಿತಿ ಪ್ರಾಣ್ಯಂಗತ್ವಾತ್ ಏಕವದ್ಭಾವಃ । ಆತ್ಮಾನಂ ಸ್ವದೇಹಂ ಅದರ್ಶನಂ ಮದ್ದೃಷ್ಟಿಪಥಾಗೋಚರಂ ನೇತುಂ ಕರ್ತುಂ ಇಚ್ಛಸಿ । ಯದ್ವಾ, ಅದರ್ಶನಂ ಅದೃಶ್ಯತ್ವಂ, ಭಾವಪ್ರಧಾನೋ ನಿರ್ದೇಶಃ, ನೇತುಂ ಪ್ರಾಪಯಿತುಂ ॥ ೨ ॥ ಕಾಮಯೇ ಇಚ್ಛಾಮಿ। ಮಾಂ ಬಹು ಮನ್ಯಸ್ವ ಮದುಕ್ತವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಮಾಂ ಸ್ವೀಕುರು ॥ ೩ ॥ರಾಕ್ಷಸಾ ವಾ ಆಯಾಸ್ಯಂತೀತಿ ಶೇಷಃ । ಮತ್ತಃ ಸಮುತ್ಥಿತಂ ರಾವಣಃ ಕಿಂ ಕರೋತೀತಿ ಜಾತಂ ॥ ೪ ॥ ಸ್ವಜಾತಿಧರ್ಮಮಾಹ ಸ್ವೇತಿ । ಹೇ ಭೀರು ಭೀತೇ ಸೀತೇ, ಪರಸ್ತ್ರೀಗಮನಂ ತಾಸಾಂ ಪ್ರಮಥ್ಯ ಹರಣಂ ಚ ಸ್ವಧರ್ಮ ಏವ । ನ ತ್ವಧರ್ಮಃ ॥ ೫ ॥ ಏವಂ ಚ ಏವಮಪಿ ಸ್ವಧರ್ಮತ್ವೇಽಪಿ । ಏವಂ ಪೂರ್ವಪ್ರಕಾರೇಣ । ಅಕಾಮಾಂ ಮದ್ವಿಷಯೇ ಕಾಮನಾರಹಿತಾಂ ತ್ವಾಂ ಅಹಂ ನ ತು ಸ್ಪ್ರಕ್ಷ್ಯಾಮಿ । ಕಾಮೋ ಮದನಃ ಮೇ ಶರೀರೇ ಯಥಾಕಾಮಂ ಯಥೇಚ್ಛಂ ಕಾಮಂ ತ್ವದ್ವಿಷಯೇಚ್ಛಾಂ ಪ್ರವರ್ತತಾಂ ಪ್ರವರ್ತಯತು ತಥಾಪಿ ನಾಹಂ ಸ್ಪ್ರಕ್ಷ್ಯಾಮೀತ್ಯರ್ಥಃ । ಅಪ್ಸರಃಶಾಪಾದಿತಿ ಗೂಢೋಽಭಿಸಂಧಿಃ ॥ ೬ ॥

ದೇವಿ ನೇಹ ಭಯಂ ಕಾರ್ಯಂ ಮಯಿ ವಿಶ್ವಸಿಹಿ ಪ್ರಿಯೇ ।
ಪ್ರಣಯಸ್ವ ಚ ತತ್ತ್ವೇನ ಮೈವಂ ಭೂಃ ಶೋಕಲಾಲಸಾ ॥ ೭ ॥

ಏಕವೇಣೀ ಧರಾಶಯ್ಯಾ ಧ್ಯಾನಂ ಮಲಿನಮಂಬರಮ್ ।
ಅಸ್ಥಾನೇಽಪ್ಯುಪವಾಸಶ್ಚ ನೈತಾನ್ಯೌಪಯಿಕಾನಿ ತೇ ॥ ೮ ॥

ವಿಚಿತ್ರಾಣಿ ಚ ಮಾಲ್ಯಾನಿ ಚಂದನಾನ್ಯಗುರೂಣಿ ಚ ।
ವಿವಿಧಾನಿ ಚ ವಾಸಾಂಸಿ ದಿವ್ಯಾನ್ಯಾಭರಣಾನಿ ಚ ॥ ೯ ॥

ಮಹಾರ್ಹಾಣಿ ಚ ಪಾನಾನಿ ಶಯನಾನ್ಯಾಸನಾನಿ ಚ ।
ಗೀತಂ ನೃತ್ತಂ ಚ ವಾದ್ಯಂ ಚ ಲಭ ಮಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಮೈಥಿಲಿ ॥ ೧೦ ॥

ಸ್ತ್ರೀರತ್ನಮಸಿ ಮೈವಂ ಭೂಃ ಕುರು ಗಾತ್ರೇಷು ಭೂಷಣಮ್ ।
ಮಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಹಿ ಕಥಂ ನು ಸ್ಯಾಸ್ತ್ವಮನರ್ಹಾ ಸುವಿಗ್ರಹೇ ॥ ೧೧ ॥

ಇದಂ ತೇ ಚಾರು ಸಂಜಾತಂ ಯೌವನಂ ಹ್ಯತಿವರ್ತತೇ ।
ಯದತೀತಂ ಪುನರ್ನೈತಿ ಸ್ರೋತಃ ಸ್ರೋತಸ್ವಿನಾಮಿವ ॥ ೧೨ ॥

ತ್ವಾಂ ಕೃತ್ವೋಪರತೋ ಮನ್ಯೇ ರೂಪಕರ್ತಾ ಸ ವಿಶ್ವಸೃಟ್ ।
ನ ಹಿ ರೂಪೋಪಮಾ ತ್ವನ್ಯಾ ತವಾಸ್ತಿ ಶುಭದರ್ಶನೇ ॥ ೧೩ ॥

ಇಹ ವನೇ ಭಯಂ ರಾಮ ಆಗತ್ಯ ಕಿಂ ಕರಿಷ್ಯತೀತಿ ಭಯಂ । ವಿಶ್ವಸಿಹಿ ವಿಶ್ವಾಸಂ ಕುರು ॥ ೭ ॥ ಕೇವಲಭೂಮೌ ಸ್ವಾಪಃ । ಧ್ಯಾನಂ ಸರ್ವದಾ ಚಿಂತಾ । ಅಸ್ಥಾನೇ ಉಪವಾಸಾಯೋಗ್ಯದಿನೇ । ಏತಾನಿ ತೇ ನೌಪಯಿಕಾನಿ ನ ಯುಕ್ತಾನಿ ॥ ೮ ॥ ಏತಾನಿ ಲಭ ಲಭಸ್ವ ॥ ೧೦ ॥ ಸ್ತ್ರೀರತ್ನಂ ನಾರೀಶ್ರೇಷ್ಠಾ । ಗಾತ್ರೇಷು ಅವಯವೇಷು। ಭೂಷಣಂ ಮಯಾ ದೀಯಮಾನಂ । ಮಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ತ್ವಮನರ್ಹಾ ಭೋಗಾಯೋಗ್ಯಾ ಕಥಂ ಸ್ಯಾಃ ? ನ ಕಥಮಪೀತ್ಯರ್ಥಃ । ಹೇ ಸುವಿಗ್ರಹೇ ಸುಗಾತ್ರೇ. ಸು ಸಮ್ಯಕ್ ಕಲಹವತಿ ವಾ ॥ ೧೧ ॥ಚಾರು ಸಂಜಾತಂ ಮನೋಹರತಯಾವಿರ್ಭೂತಂ । ಅತಿವರ್ತತೇ ಅತಿಕ್ರಮ್ಯ ಗಚ್ಛತಿ । ನೈತಿ ನಾಗಚ್ಛತಿ । ಸ್ರೋತಸ್ವಿನಾಂ ಪ್ರವಹಜ್ಜಲವತಾಂ । ಸ್ರೋತಃ ಜಲಪ್ರವಾಹಃ । ಯದ್ವಾ ಸ್ರೋತಸ್ವಿನ್ಯಶ್ಚ ಸೋತ್ರಸ್ವಿನಶ್ಚ ತೇಷಾಂ।'ಪುಮಾಂಸ್ತ್ರಿಯೇ'ತ್ಯೇಕ ಶೇಷಃ ॥ ೧೨ ॥ ತ್ವಾಂ ತ್ವದ್ರೂಪಾಂ ಕೃತ್ವಾ ನಿರ್ಮಾಯ । ವಿಶ್ವಸೃಟ್ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಉಪರತ ಇತಿ ಮನ್ಯೇ । ತವ ರೂಪೋಪಮಾನ್ಯಾ ನ ಹ್ಯಸ್ತಿ ॥ ೧೩ ॥

ತ್ವಾಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ವೈದೇಹಿ ರೂಪಯೌವನಶಾಲಿನೀಮ್ ।
ಕಃ ಪುಮಾನ್ನಾತಿವರ್ತೇತ ಸಾಕ್ಷಾದಪಿ ಪಿತಾಮಹಃ ॥ ೧೪ ॥

ಯದ್ಯತ್ ಪಶ್ಯಾಮಿ ತೇ ಗಾತ್ರಂ ಶೀತಾಂಶುಸದೃಶಾನನೇ ।
ತಸ್ಮಿಂಸ್ತಸ್ಮಿನ್ ಪೃಥುಶ್ರೋಣಿ ಚಕ್ಷುರ್ಮಮ ನಿಬಧ್ಯತೇ ॥ ೧೫ ॥

ಭವ ಮೈಥಿಲಿ ಭಾರ್ಯಾ ಮೇ ಮೋಹಮೇನಂ ವಿಸರ್ಜಯ ।
ಬಹ್ವೀನಾಮುತ್ತಮಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಮಮಾಗ್ರಮಹಿಷೀ ಭವ ॥ ೧೬ ॥

ಲೋಕೇಭ್ಯೋ ಯಾನಿ ರತ್ನಾನಿ ಸಂಪ್ರಮಥ್ಯಾಹೃತಾನಿ ವೈ ।
ತಾನಿ ಮೇ ಭೀರು ಸರ್ವಾಣಿ ರಾಜ್ಯಂ ಚೈತದಹಂ ಚ ತೇ ॥ ೧೭ ॥

ವಿಜಿತ್ಯ ಪೃಥಿವೀಂ ಸರ್ವಾಂ ನಾನಾನಗರಮಾಲಿನೀಮ್ ।
ಜನಕಾಯ ಪ್ರದಾಸ್ಯಾಮಿ ತವ ಹೇತೋರ್ವಿಲಾಸಿನಿ ॥ ೧೮ ॥

ನೇಹ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಲೋಕೇಽನ್ಯಂ ಯೋ ಮೇ ಪ್ರತಿಬಲೋ ಭವೇತ್ ।
ಪಶ್ಯ ಮೇ ಸುಮಹದ್ವೀರ್ಯಮಪ್ರತಿದ್ವಂದ್ವಮಾಹವೇ ॥ ೧೯ ॥

ಅಸಕೃತ್ ಸಂಯುಗೇ ಭಗ್ನಾ ಮಯಾ ವಿಮೃದಿತಧ್ವಜಾಃ ।
ಅಶಕ್ತಾಃ ಪ್ರತ್ಯನೀಕೇಷು ಸ್ಥಾತುಂ ಮಮ ಸುರಾಸುರಾಃ ॥ ೨೦ ॥

ಇಚ್ಛ ಮಾಂ ಕ್ರಿಯತಾಮದ್ಯ ಪ್ರತಿಕರ್ಮ ತವೋತ್ತಮಮ್ ।
ಸಪ್ರಭಾಣ್ಯವಸಜ್ಯಂತಾಂ ತವಾಂಗೇ ಭೂಷಣಾನಿ ಚ ॥ ೨೧ ॥

ಕಃ ಪುಮಾನ್ ನಾತಿವರ್ತೇತ ? ನ ಪರದಾರಾನ್ ಗಚ್ಛೇದಿತ್ಯುಕ್ತಮರ್ಯಾದಾಂ ಕೋ ವಾತಿಕ್ರಮ್ಯ ನ ಗಚ್ಛೇತ್ ? ಗಚ್ಛೇದೇವ । 'ಸಾಕ್ಷಾದಪಿ ಪಿತಾಮಹ' ಇತ್ಯನೇನ 'ನ ಮೇ ಹೃಷೀಕಾಣಿ ಪತಂತ್ಯಸತ್ಪಥೇ' ಇತ್ಯಾದೇಸ್ತಸ್ಯ ಸರ್ವಥಾ ದುರಾಚಾರಶೂನ್ಯತ್ವಂ ಸೂಚಯತಿ । ಪುತ್ರೀಕಾಮನಾವಾನ್ ಪಿತಾಮಹ ಇತಿ ನೀತೇಸ್ತದುಕ್ತಿರ್ವಾ ॥ ೧೪ ॥ ಗಾತ್ರಂ ಅಂಗಂ । 'ಗಾತ್ರಮಂಗೇ ಕಲೇವರ' ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ । ನಿಬಧ್ಯತೇ ಸಕ್ತಂ ಭವತಿ ॥ ೧೫ ॥ ಏನಂ 'ರಾಮಂ ವಿನಾನ್ಯಂ ನ ಸ್ಪೃಶಾಮೀ'ತಿ ನಿಶ್ಚಿತಂ ॥ ೧೬ ॥ ಸಂಪ್ರಮಥ್ಯ ನಿರ್ಜಿತ್ಯ ಆಹೃತಾನಿ । ತೇ ತ್ವದ್ವಶೇ ॥ ೧೭ ॥ ನಾನಾನಗರಮಾಲಿನೀಂ ನಾನಾಪತ್ತನಶೋಭಿತಾಂ । ತವ ಹೇತೋಸ್ತ್ವದರ್ಥಂ ॥ ೧೮ ॥ ರಾಮ ಆಗತ್ಯ ಮಾಂ ನಯೇದಿತಿ ಪ್ರತ್ಯಾಶಾಪಿ ಮಾ ಭೂದಿತ್ಯಾಹ, ನೇತಿ । ಪ್ರತಿಬಲಃ ಪ್ರತಿಭಟಃ ॥ ೧೯ ॥ ಮಮ ಸಂಯುಗೇ ಸ್ಥಾತುಮಶಕ್ತಾಃ ॥ ೨೦ ॥ ಮಾಮಿಚ್ಛ ಪತಿತ್ವೇನೇತಿ ಶೇಷಃ । ಪ್ರತಿಕರ್ಮ ಅಂಗಶೋಧನಂ । ಅವಸಜ್ಯಂತಾಂ ಸ್ಥಾಪ್ಯಂತಾಂ ॥ ೨೧ ॥

ಸಾಧು ಪಶ್ಯಾಮಿ ತೇ ರೂಪಂ ಸಂಯುಕ್ತಂ ಪ್ರತಿಕರ್ಮಣಾ ।
ಪ್ರತಿಕರ್ಮಾಭಿಸಂಯುಕ್ತಾ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯೇನ ವರಾನನೇ ॥ ೨೨ ॥

ಭುಂಕ್ಷ್ವ ಭೋಗಾನ್ ಯಥಾಕಾಮಂ ಪಿಬ ಭೀರು ರಮಸ್ವ ಚ ।
ಯಥೇಷ್ಟಂ ಚ ಪ್ರಯಚ್ಛ ತ್ವಂ ಪೃಥಿವೀಂ ವಾ ಧನಾನಿ ಚ ॥ ೨೩ ॥

ಲಲಸ್ವ ಮಯಿ ವಿಸ್ರಬ್ಧಾ ಧೃಷ್ಟಮಾಜ್ಞಾಪಯಸ್ವ ಚ ।
ಮತ್ಪ್ರಸಾದಾಲ್ಲಲಂತ್ಯಾಶ್ಚ ಲಲಂತಾಂ ಬಾಂಧವಾಸ್ತವ ॥ ೨೪ ॥

ಋದ್ಧಿಂ ಮಮಾನುಪಶ್ಯ ತ್ವಂ ಶ್ರಿಯಂ ಭದ್ರೇ ಯಶಶ್ಚ ಮೇ ।
ಕಿಂ ಕರಿಷ್ಯಸಿ ರಾಮೇಣ ಸುಭಗೇ ಚೀರವಾಸಸಾ ॥ ೨೫ ॥

ನಿಕ್ಷಿಪ್ತವಿಜಯೋ ರಾಮೋ ಗತಶ್ರೀರ್ವನಗೋಚರಃ ।
ವ್ರತೀ ಸ್ಥಂಡಿಲಶಾಯೀ ಚ ಶಂಕೇ ಜೀವತಿ ವಾ ನ ವಾ ॥ ೨೬ ॥

ನ ಹಿ ವೈದೇಹಿ ರಾಮಸ್ತ್ವಾಂ ದ್ರಷ್ಟುಂ ವಾಪ್ಯುಪಲಪ್ಸ್ಯತೇ ।
ಪುರೋಬಲಾಕೈರಸಿತೈರ್ಮೇಘೈರ್ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾಮಿವಾವೃತಾಮ್ ॥ ೨೭ ॥

ನ ಚಾಪಿ ಮಮ ಹಸ್ತಾತ್ತ್ವಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತುಮರ್ಹತಿ ರಾಘವಃ ।
ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುಃ ಕೀರ್ತಿಮಿಂದ್ರಹಸ್ತಗತಾಮಿವ ॥ ೨೮ ॥

ತ್ವಂ ಮಯಿ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯೇನ ಪ್ರತಿಕರ್ಮಯುಕ್ತಾ ಭವ । ತತೋಽಹಂ ಪ್ರತಿಕರ್ಮಣಾ ಸಂಯುಕ್ತಂ ತೇ ರೂಪಂ ಸಾಧು ಪಶ್ಯಾಮಿ ॥ ೨೨ ॥ ಯಥೇಚ್ಛಂ ಪ್ರಯಚ್ಛ ಬಂಧುಭ್ಯ ಇತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೨೩ ॥ ಲಲಸ್ವ ಲಲ. ವಿಲಾಸಂ ಪ್ರಾಪ್ನುಹಿ । ಸ್ವಮಯೀತಿ ವಾ ಭೇದಃ। ಸ್ವಃ ಸ್ವಕೀಯಶ್ಚಾಸಾವಹಂ ಚ ಸ್ವಾಹಂ ತಸ್ಮಿನ್ ಸ್ವಮಯಿ । ವಿಸ್ರಬ್ಧಾ ವಿಶ್ವಸ್ತಾ । ಧೃಷ್ಟಂ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿನಂ ಮಾಂ । ಮಯಿ ಪ್ರಸಾದಸ್ತಸ್ಮಾತ್ । ಲಲಂತ್ಯಾಃ ವಿಲಾಸಂ ಕುರ್ವಂತ್ಯಾಃ ॥ ೨೪ ॥ ಶ್ರಿಯಂ ಶೋಭಾಂ ॥ ೨೫ ॥ ನಿಕ್ಷಿಪ್ತವಿಜಯೋ ಗತವಿಜಯಃ। ವ್ರತೀ ವನಸ್ಥವ್ರತವಾನ್ ॥ ೨೬ ॥ಉಪಲಪ್ಸ್ಯತೇ ಲ್ಯಟ್ । ಪುರೋಬಲಾಕೈಃ ಬಹುವ್ರೀಹಿಃ। ಬಲಾಕಾನಾಂ ಬಿಸಕಂಠಿಕಾನಾಂ ಪುರತೋ ಗಮನೇನ ಮೇಘಾನಾಂ ಬಾಹುಲ್ಯಂ ದ್ಯೋತ್ಯತೇ । ತದ್ದಶಾಯಾಮೇವ ತೇಷಾಂ ತಥಾ ಗಮನಾತ್ । ಬಲಾಕೈರ್ಮೇಘೈರಾವೃತಾಂ ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾಮಿವ ನೋಪಲಪ್ಸ್ಯತೇ ನ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯತೀತ್ಯರ್ಥಃ ॥೨೭॥ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುಃ ಇಂದ್ರಹಸ್ತಗತಾಂ ಇಂದ್ರಾಧೀನಾಂ ಕೀರ್ತಿಂ. ಇಂದ್ರಃ ಸ್ವರಿಪುಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪೋಃ ಭಾರ್ಯಾಂ ಅಪಹೃತವಾನಿತಿ ಕೀರ್ತಿಂ ಯಥಾ ನ ಪ್ರಾಪ್ತುಮರ್ಹತಿ ತಥೇತ್ಯರ್ಥಃ । ಇಂದ್ರನೀತಾಂ ಕಯಾಧೂಂ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುಃ ಪುನರಪಿ ಇಂದ್ರಂ ನಿರ್ಜಿತ್ಯ ಆನೀತವಾನಿತ್ಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧೇರ್ನಾರದ ಏವ ತಾಂ ತಸ್ಮೈ ದತ್ತವಾನಿತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧೇಶ್ಚೇತಿ ಭಾವಃ ॥ ೨೮ ॥

ಚಾರುಸ್ಮಿತೇ ಚಾರುದತಿ ಚಾರುನೇತ್ರೇ ವಿಲಾಸಿನಿ ।
ಮನೋ ಹರಸಿ ಮೇ ಭೀರು ಸುಪರ್ಣಃ ಪನ್ನಗಂ ಯಥಾ ॥ ೧೯ ॥

ಕ್ಲಿಷ್ಟಕೌಶೇಯವಸನಾಂ ತನ್ವೀಮಪ್ಯನಲಂಕೃತಾಮ್ ।
ತ್ವಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸ್ವೇಷು ದಾರೇಷು ರತಿಂ ನೋಪಲಭಾಮ್ಯಹಮ್ ॥ ೨೦ ॥

ಅಂತಃಪುರನಿವಾಸಿನ್ಯಃ ಸ್ತ್ರಿಯಃ ಸರ್ವಗುಣಾನ್ವಿತಾಃ ।
ಯಾವತ್ಯೋ ಮಮ ಸರ್ವಾಸಾಮೈಶ್ವರ್ಯಂ ಕುರು ಜಾನಕಿ ॥ ೨೧ ॥

ಮಮ ಹ್ಯಸಿತಕೇಶಾಂತೇ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಪ್ರವರಾಃ ಸ್ತ್ರಿಯಃ ।
ತಾಸ್ತ್ವಾಂ ಪರಿಚರಿಷ್ಯಂತಿ ಶ್ರಿಯಮಪ್ಸರಸೋ ಯಥಾ ॥ ೨೨ ॥

ಯಾನಿ ವೈಶ್ರವಣೇ ಸುಭ್ರೂ ರತ್ನಾನಿ ಚ ಧನಾನಿ ಚ ।
ತಾನಿ ಲೋಕಾಂಶ್ಚ ಸುಶ್ರೋಣಿ ಮಾಂ ಚ ಭುಂಕ್ಷ್ವ ಯಥಾಸುಖಮ್ ॥ ೨೩ ॥

ನ ರಾಮಸ್ತಪಸಾ ದೇವಿ ನ ಬಲೇನ ನ ವಿಕ್ರಮೈಃ ।
ನ ಧನೇನ ಮಯಾ ತುಲ್ಯಸ್ತೇಜಸಾ ಯಶಸಾಪಿ ವಾ ॥ ೨೪ ॥

ಪಿಬ ವಿಹರ ರಮಸ್ವ ಭುಂಕ್ಷ್ವ ಭೋಗಾನ್
ಧನನಿಚಯಂ ಪ್ರದಿಶಾಮಿ ಮೇದಿನೀಂ ಚ ।
ಮಯಿ ಲಲ ಲಲನೇ ಯಥಾ ಸುಖಂ ತ್ವಂ
ತ್ವಯಿ ಚ ಸಮೇತ್ಯ ಲಲಂತು ಬಾಂಧವಾಸ್ತೇ ॥ ೨೫ ॥

ಕುಸುಮಿತತರುಜಾಲಸಂತತಾನಿ ಭ್ರಮರಯುತಾನಿ ಸಮುದ್ರತೀರಜಾನಿ ।
ಕನಕವಿಮಲಹಾರಭೂಷಿತಾಂಗೀ ವಿಹರ ಮಯಾ ಸಹ ಭೀರು ಕಾನನಾನಿ ॥ ೨೬ ॥

ತನ್ವೀಂ ಪ್ರಶಸ್ತತನುಮತೀಂ । ಜೀರ್ಣವಸನಾಂ ಅನಲಂಕೃತಾಮಪಿ ತ್ವಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸ್ವಭಾರ್ಯಾಸು ರತಿಂ ನೋಪಲಭಾಮಿ.ನೋಪಲಭೇ, ಅಲಂಕೃತಾಂ ತ್ವಾಂ ಪುನರ್ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತತ್ರ ರತಿಂ ನೋಪಲಭ ಇತಿ ಕಿಂ ವಕ್ತವ್ಯಮಿತ್ಯರ್ಥಃ । ಏತೇನ ಸೌಂದರ್ಯಾತಿಶಯೋ ದ್ಯೋತ್ಯತೇ ॥ ೨೦ ॥ ಐಶ್ವರ್ಯಂ ಆಧಿಪತ್ಯಂ ॥ ೨೧ ॥ ಲೋಕಾನ್ ಅಂತರಿಕ್ಷಾದಿಭೋಗಪ್ರದೇಶಾನ್ । ಮಯಾ ಸಹ ॥ ೨೨ ॥ಲಲ ವಿಲಾಸಂ ಪ್ರಾಪ್ನುಹಿ ॥ ೨೫ ॥

॥ ಇತ್ಯಾರ್ಷೇಯರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ವಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಏಕವಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ

ತಸ್ಯ ತದ್ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸೀತಾ ರೌದ್ರಸ್ಯ ರಕ್ಷಸಃ ।
ಆರ್ತಾ ದೀನಸ್ವರಾ ದೀನಂ ಪ್ರತ್ಯುವಾಚ ಶನೈರ್ವಚಃ ॥ ೧ ॥

ದುಃಖಾರ್ತಾ ರುದತೀ ಸೀತಾ ವೇಪಮಾನಾ ತಪಸ್ವಿನೀ ।
ಚಿಂತಯಂತೀ ವರಾರೋಹಾ ಪತಿಮೇವ ಪತಿವ್ರತಾ ॥ ೨ ॥

ತೃಣಮಂತರತಃ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರತ್ಯುವಾಚ ಶುಚಿಸ್ಮಿತಾ ।
ನಿವರ್ತಯ ಮನೋ ಮತ್ತಃ ಸ್ವಜನೇ ಕ್ರಿಯತಾಂ ಮನಃ ॥ ೩ ॥

ನ ಮಾಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯಿತುಂ ಯುಕ್ತಃ ಸುಸಿದ್ಧಿಮಿವ ಪಾಪಕೃತ್ ।
ಅಕಾರ್ಯಂ ನ ಮಯಾ ಕಾರ್ಯಮೇಕಪತ್ನ್ಯಾ ವಿಗರ್ಹಿತಮ್ ॥ ೪ ॥

ಕುಲಂ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಯಾ ಪುಣ್ಯಂ ಕುಲೇ ಮಹತಿ ಜಾತಯಾ ।
ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ತು ವೈದೇಹೀ ರಾವಣಂ ತಂ ಯಶಸ್ವಿನೀ ॥ ೫ ॥

ರೌದ್ರಸ್ಯ ಕ್ರೂರಸ್ಯ । 'ರೌದ್ರೋ ರಸಾಂತರೇ ಕ್ರೂರ' ಇತ್ಯಮರಃ । ದೀನಮಿತಿ ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಣಂ । ಸೀತೇಯಂ ನ ಮದ್ವಶಾಸೀದಿತಿ ದೀನಂ ವಾ ॥ ೧ ॥ಪ್ರತ್ಯುವಾಚೇತಿ ಪೂರ್ವಂ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾತಂ. ತತ್ರೇತ್ಥಂಕಾರಮಾಹ 'ತೃಣಮಂತರತಃ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರತ್ಯುವಾಚೇ'ತಿ। ಅತೋ ನ ಪುನರ್ವಚನಂ । ರಾವಣಸ್ಯಾಯೋಗ್ಯತಯಾ ಸಂಭಾಷಣಾನರ್ಹತಾಸೂಚನಾರ್ಥಂ ಅಂತರತಸ್ತೃಣಧಾರಣಮಿತಿ ಭಾವಃ । ಪರಂ ತು ಪತ್ಯೈವ ಕೀರ್ತಿರುಪಾರ್ಜನೀಯೇತಿ ಸೂಚಯಿತುಂ ವಾ । ಅಥವಾ. ರಾಮೋ ನ ಸಮರ್ಥ ಇತಿ ತ್ವಯೋಕ್ತಂ. ತತ್ರ, ವಿನಾಯುಧಂ ಸ್ತನಚಂಚುಮಾತ್ರಸ್ಥಾಪನಾಗಸಾ ತೃಣೇನ ತೃಣೀಚಕಾರ ಜಯಂತಸ್ತಂ ಕುರಂಗಂ ಮತ್ಪತಿರಿತಿ ಸೂಚಯಿತುಂ ॥ ೩ ॥ ಯುಕ್ತೋ ಯೋಗ್ಯಃ । ಸಿದ್ಧಿಂ ಮೋಕ್ಷಂ। ಏಕಃ ಪತಿರ್ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ । ರಾಮಕೃತ ಯಜ್ಞಫಲಭೋಕ್ತ್ರೀ ಪತಿವ್ರತೇತಿ ಯಾವತ್ । ತಯಾ । ವಿಗರ್ಹಿತಂ ವಿನಿಂದಿತಂ । ತರ್ಹಿ ಕದಾಪಿ ಗರ್ಹಿತಂ ತ್ವಯಾ ನಾನುಷ್ಠಿತಂ ಕಿಮಿತ್ಯತಃ ತಥೈವೇತ್ಯಾಹ ಮಯೇತಿ । ಮಯಾ ಯದಕಾರಿ ತತ್ಸರ್ವಂ ಮತ್ಪತಿಂ ವಿಷ್ಣುಮುದ್ದಿಶ್ಯೈವಾಕಾರೀತಿ ವಿಗರ್ಹಿತಂ ನ ಕಾರ್ಯಮಿತಿ ಭಾವಃ ॥೪॥ ಕುಲಂ ಭರ್ತೃಕುಲಂ। ಪುಣ್ಯಂ ಪುಣ್ಯಸಾಧನಂ । ಸಂಪಾದಿತಪುಣ್ಯಂ ವಾ । ಕುಲೇ ತಾತಕುಲೇ । ಮಹತಿ ಶೀಲಾದಿಸಂಪನ್ನತ್ವೇನೋತ್ತಮೇ ॥ ೫ ॥

ರಾಕ್ಷಸಂ ಪೃಷ್ಠತಃ ಕೃತ್ವಾ ಭೂಯೋ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್ ।
ನಾಹಮೌಪಯಿಕೀ ಭಾರ್ಯಾ ಪರಭಾರ್ಯಾ ಸತೀ ತವ ॥ ೬ ॥

ಸಾಧುಧರ್ಮಮವೇಕ್ಷಸ್ವ ಸಾಧು ಸಾಧುವ್ರತಂ ಚರ ।
ಯಥಾ ತವ ತಥಾನ್ಯೇಷಾಂ ದಾರಾ ರಕ್ಷ್ಯಾ ನಿಶಾಚರ ॥ ೭ ॥

ಆತ್ಮಾನಮುಪಮಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಸ್ವೇಷು ದಾರೇಷು ರಮ್ಯತಾಮ್ ।
ಅತುಷ್ಟಂ ಸ್ವೇಷು ದಾರೇಷು ಚಪಲಂ ಚಲಿತೇಂದ್ರಿಯಮ್ ।
ನಯಂತಿ ನಿಕೃತಿಪ್ರಜ್ಞಂ ಪರದಾರಾಃ ಪರಾಭವಮ್ ॥ ೮ ॥

ಇಹ ಸಂತೋ ನ ವಾ ಸಂತಿ ಸತೋ ವಾ ನಾನುವರ್ತಸೇ ।
ತಥಾ ಹಿ ವಿಪರೀತಾ ತೇ ಬುದ್ಧಿರಾಚಾರವರ್ಜಿತಾ ॥ ೯ ॥

ವಚೋ ಮಿಥ್ಯಾಪ್ರಣೀತಾತ್ಮಾ ಪಥ್ಯಮುಕ್ತಂ ವಿಚಕ್ಷಣೈಃ ।
ರಾಕ್ಷಸಾನಾಮಭಾವಾಯ ತ್ವಂ ವಾ ನ ಪ್ರತಿಪದ್ಯಸೇ ॥ ೧೦ ॥

ಪೃಷ್ಠತಃ ಕೃತ್ವಾ ಪರಾವೃತ್ಯೋಪವಿಶ್ಯ। ಔಪಯಿಕೀ ಉಪಭೋಗಯೋಗ್ಯಾ ನ। ತತ್ರಹೇತುಃ ಪರಭಾರ್ಯೇತಿ. ತತ್ರಾಪಿ ನ ಸ್ವೈರಿಣೀತ್ಯುದೀರಯತಿ ಸತೀತಿ ॥ ೬ ॥ ಸಾಧೂನಾಂ ಸತಾಂ ಧರ್ಮಂ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಾದ್ಯಾಶಾಸಿತಂ ಅವೇಕ್ಷಸ್ವ । ಸಾಧು ಯಥಾ ಭವತಿ ತಥಾ। ಸಾಧುವ್ರತಂ ಸಾಧೋಃ ಸಾಧ್ವ್ಯಾಃ ಪತಿವ್ರತಾಯಾಃ ಮಮ ವ್ರತಂ ಪರಿತ್ಯಜನಂ ಚರ। ವ್ರೋತೋ ಗುಣವಚನಾದಿತಿ ಸಾಧುಃ ಸಾಧುಃ । ಯಥಾ ತವ ದಾರಾಃ ಭಾರ್ಯಾಃ ರಕ್ಷ್ಯಾಃ ಶೀಲತಃ ಸಂರಕ್ಷಣೀಯಾಃ ॥ ೭ ॥ ಆತ್ಮಾನಂ ಸ್ವಂ । ಉಪಮಾಂ ನಿದರ್ಶನಂ। ಸ್ವದಾರಧರ್ಷಣಂ ಮಮ ದುರ್ಮರ್ಷಣಂ ಯಥಾ ತಥಾನ್ಯೇಷಾಮಿತ್ಯತ್ರ । ಅನ್ಯಥಾ ತವ ಕ್ಷೇಮೋ ನ ಭವೇದಿತ್ಯಾಹ 'ಅತುಷ್ಟ'ಮಿತಿ । ನಿಕೃತಿಪ್ರಜ್ಞಂ ನಿಕೃತೌ ಶಾಠ್ಯೇ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಯಸ್ಯ ತಂ । 'ನಿಕೃತಿಂ ವದಂತಿ ಶಠಶಾಠ್ಯಯೋ'ರಿತಿ ವಿಶ್ವಃ ॥ ೮ ॥ ಇಹ ಲಂಕಾಯಾಂ। ಸಂತಃ ಸನ್ಮಾರ್ಗ ಪ್ರದರ್ಶಕಾಃ ನ ಸಂತಿ ಕಿಂ? ಸತಃ ಗ್ರಾಮೇ ವಿದ್ಯಮಾನಾನ್ ಸತಃ ಕಿಂ ನಾನುವರ್ತಸೇ ಸಮೀಪಗಮನಾದಿನಾ ನಾನುಚರಸಿ? ಏತದ್ದ್ವಯಂ ಕುತ ಇತ್ಯತೋ ನಿಮಿತ್ತಮುಕ್ತಂ ಭವತಿ 'ತಥಾಹೀ'ತಿ । ತೇ ಬುದ್ಧಿಃ ವಿಪರೀತಾ ವಿಮಾರ್ಗಗಾ. ಆಚಾರವ ರ್ಜಿತಾ ಸತ್ಕರ್ಮವಿಮುಖೀ ॥ ೯ ॥ ಸಂತು ಸಂತಃ । ಕುಲವಿಲಯಾಯ ನಾಕಲಯಸಿ ತಲ್ಲಪಿತಂ ಪ್ರಾಯ ಇತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯೇಣ ಪುನರಾಹ 'ವಚ' ಇತಿ । ವಿಚಕ್ಷಣೈಃ ವಿಷ್ಯದಾದಿಭಿಃ ಸದ್ಭಿಃ, ಉಕ್ತಂ ತ್ವಾಂ ಪ್ರತಿ ಯದ್ವಚಃ ತತ್ ಪಥ್ಯಮಿತಿ ಸ ಪ್ರತಿಪದ್ಯಸೇ ನ ಬಹುಮನ್ಯಸೇ? ತತ್ರ ಹೇತುಮಾಹ 'ಮಿಥ್ಯಾ ಪ್ರಣೀತಾತ್ಮೇ'ತಿ । ಮಿಥ್ಯಾ ತದುಕ್ತಮಸತ್ ಇತಿ ಪ್ರಣೀತಃ ಆತ್ಮಾ ಮನೋ ಯಸ್ಯ ಸ ತಥಾ । ರಾಕ್ಷಸಾನಾಮಭಾವಾಯೇತ್ಯನೇನ ಪಾತಕಸ್ಯಾತಿಮಹತ್ವಮಾಹ ॥೧೦॥

ಅಕೃತಾತ್ಮಾನಮಾಸಾದ್ಯ ರಾಜಾನಮನಯೇ ರತಮ್ ।
ಸಮೃದ್ಧಾನಿ ವಿನಶ್ಯಂತಿ ರಾಷ್ಟ್ರಾಣಿ ನಗರಾಣಿ ಚ ॥ ೧೧ ॥

ತಥೇಯಂ ತ್ವಾಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಲಂಕಾ ರತ್ನೌಘಸಂಕುಲಾ ।
ಅಪರಾಧಾತ್ತವೈಕಸ್ಯ ನ ಚಿರಾದ್ವಿನಶಿಷ್ಯತಿ ॥ ೧೨ ॥

ಸ್ವಕೃತ್ಯೈರ್ಹನ್ಯಮಾನಸ್ಯ ರಾವಣಾದೀರ್ಘದರ್ಶಿನಃ ।
ಅಭಿನಂದಂತಿ ಭೂತಾನಿ ವಿನಾಶೇ ಪಾಪಕರ್ಮಣಃ ॥ ೧೩ ॥

ಏವಂ ತ್ವಾಂ ಪಾಪಕರ್ಮಾಣಂ ವಕ್ಷ್ಯಂತಿ ನಿಕೃತಾ ಜನಾಃ ।
ದಿಷ್ಟ್ಯೈತದ್ವ್ಯಸನಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ರೌದ್ರ ಇತ್ಯೇವ ಹರ್ಷಿತಾಃ ॥ ೧೪ ॥

ಶಕ್ಯಾ ಲೋಭಯಿತುಂ ನಾಹಮೈಶ್ವರ್ಯೇಣ ಧನೇನ ವಾ ।
ಅನನ್ಯಾ ರಾಘವೇಣಾಹಂ ಭಾಸ್ಕರೇಣ ಪ್ರಭಾ ಯಥಾ ॥ ೧೫ ॥

ಉಪಧಾಯ ಭುಜಂ ತಸ್ಯ ಲೋಕನಾಥಸ್ಯ ಸತ್ಕೃತಮ್ ।
ಕಥಂ ನಾಮೋಪಧಾಸ್ಯಾಮಿ ಭುಜಮನ್ಯಸ್ಯ ಕಸ್ಯಚಿತ್ ॥ ೧೬ ॥

ನ ಕೇವಲಂ ಕುಲವಿಷಯಮಹಿತು ರಾಜನಿ ನಿಜಧರ್ಮವಿಮುಖೇ ಇಯದ್ಭವತೀತ್ಯಾಹ - 'ಅಕೃತಾತ್ಮಾನ'ಮಿತಿ । ಅಕೃತಾತ್ಮಾನಂ ಅಶಿಕ್ಷಿತಮಾನಸಂ ಅನಯೇ ರತಂ ॥೧೧॥ ನ ಚಿರಾತ್ ಶೀಘ್ರಂ । ವಿನಶಿಷ್ಯತಿ. ರಧಾದಿತ್ವಾದ್ವೇಟ್ ॥ ೧೨ ॥ ಅದೀರ್ಘದರ್ಶಿನಃ [illegible] ಸ್ವಕೃತ್ಯೈಃ ಪರನಾರೀಗಮನಾದಿಭಿಃ । ಭೂತಾನಿ ದೇವಾದೀನಿ ಅಭಿನಂದಂತಿ [illegible] ॥ ೧೩ ॥ ನಿಕೃತಾಃ ತುಚ್ಛೀಕೃತಾಃ । ಪಾಪಕರ್ಮಣಾ ಏತದ್ವ್ಯಸನಂ [illegible] ರೌದ್ರಃ ಕ್ರೂರೋ ರಾವಣಃ ದಿಷ್ಟ್ಯಾ ಪ್ರಾಪ್ತ ಇತಿ ಹರ್ಷಿತಾಃ [illegible] । [illegible] । ಹರ್ಷ [illegible] । ವಕ್ಷ್ಯಂತಿ ॥ ೧೪ ॥ [illegible]

ಆಹಮೌಪಯಿಕೀ ಭಾರ್ಯಾ ತಸ್ಯೈವ ವಸುಧಾಪತೇಃ ।
ವ್ರತಸ್ನಾತಸ್ಯ ವಿಪ್ರಸ್ಯ ವಿದ್ಯೇವ ವಿದಿತಾತ್ಮನಃ ॥ ೧೭ ॥

ಸಾಧು ರಾವಣ ರಾಮೇಣ ಮಾಂ ಸಮಾನಯ ದುಃಖಿತಾಮ್ ।
ವನೇ ವಾಶಿತಯಾ ಸಾರ್ಧಂ ಕರೇಣ್ವೇವ ಗಜಾಧಿಪಮ್ ॥ ೧೮ ॥

ಮಿತ್ರಮೌಪಯಿಕಂ ಕರ್ತುಂ ರಾಮಃ ಸ್ಥಾನಂ ಪರೀಪ್ಸತಾ ।
ವಧಂ ಚಾನಿಚ್ಛತಾ ಘೋರಂ ತ್ವಯಾಸೌ ಪುರುಷರ್ಷಭಃ ॥ ೧೯ ॥

ವಿದಿತಃ ಸ ಹಿ ಧರ್ಮಜ್ಞಃ ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲಃ ।
ತೇನ ಮೈತ್ರೀ ಭವತು ತೇ ಯದಿ ಜೀವಿತುಮಿಚ್ಛಸಿ ॥ ೨೦ ॥

ಪ್ರಸಾದಯಸ್ವ ತ್ವಂ ಚೈನಂ ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲಮ್ ।
ಮಾಂ ಚಾಸ್ಮೈ ಪ್ರಯತೋ ಭೂತ್ವಾ ನಿರ್ಯಾತಯಿತುಮರ್ಹಸಿ ॥ ೨೧ ॥

ಔಪಯಿಕೀ ಯೋಗ್ಯಾ । ವಸುಧಾಪತೇಃ ಭೂಭರ್ತುಃ । ವಿದಿತಾತ್ಮನಃ ಅವಗತಭಗವತ್ತತ್ವಸ್ಯ । ವ್ರತಸ್ನಾತಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾದಿವ್ರತಸಂಕಲ್ಪಪೂರ್ವಂ ಸ್ನಾತಸ್ಯಾಭಿಷಿಕ್ತಸ್ಯ ವಿಪ್ರಸ್ಯ ವಿದ್ಯೇವ ಉಪನಿಷದಾದಿವಿದ್ಯೇವ । ವಿಪ್ರಸ್ಯೇತ್ಯನೇನೋತ್ತರ ವರ್ಣದ್ವಯಾಪೇಕ್ಷಯಾ ಪ್ರಥಮಜಾತೇರೇವ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರೋ ಯಥಾ. ಅಹಂ ತಥಾ ಮುಖ್ಯಾ ತಸ್ಯೌಪಯಿಕೀತಿ ಸೂಚಯತಿ ॥ ೧೭ ॥ ಹೇ ರಾವಣ ಮಾಂ ರಾಮೇಣ ಪತ್ಯಾ ಸಮಾನಯ । ಯದ್ಯಪಿ ನೀಧಾತುರ್ದ್ವಿಕರ್ಮಕ ಇತಿ ರಾಮಂ ಮಾಂ ಸಮಾನಯೇತಿ ವಕ್ತವ್ಯಂ । ತಥಾಪಿ ರಾಮೇಣೇತಿ ತೃತೀಯಾ ಸಹಯೋಗಃ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕಸ್ತ್ವಯಾ ಸಂಮೇಲನಂ ತು ಲೋಕದೃಷ್ಟ್ಯೇತಿ ಸೂಚಯಿತುಂ । ವಾಶಿತಯಾ ಕಾಮುಕ್ಯಾ ಕರಿಣ್ಯಾ ಹಸ್ತಿಯುವತ್ಯಾ ಸಾರ್ಧಂ ಗಜಾಧಿಪಮಿವ । ಯಥಾ ತಯಾ ತಂ ಮೇಲಯಂತಿ । ವನೇ ಉದಕೇ। ಗಜಗರ್ಭಭರಣಾದಿರ್ಜಲ ಏವೇತಿ ಕವಿಪ್ರಸಿದ್ಧೇಃ । ಗಜಾಧಿಪೇನ ಕರಿಣೇಮಿವೇತಿ ದಾರ್ಷ್ಟಾಂತಿಕಾನುಗುಣ್ಯಾರ್ಥೇ ವಕ್ತವ್ಯಂ ತಥಾಪೀತ್ಥಮುಕ್ತ್ಯಾ ತದ್ದಾಂಪತ್ಯಮಕ್ಲೃಪ್ತಮಿತಿ ದ್ಯೋತಯತಿ ॥೧೮॥ ಸ್ಥಾನಂ ಲಂಕಾಂ ಪರೀಪ್ಸತಾಽಽಕಾಂಕ್ಷತಾ ಘೋರಮಪರಿಹಾರ್ಯಂ ವಧಂ ಸ್ವಸ್ಯೈವ ಸ್ವಕೀಯಾನಾಂ ಚ ಅನಿಚ್ಛತಾ ಚ ತ್ವಯಾ ಪುರುಷರ್ಷಭೋಽಸೌ ರಾಮಃ ಮಿತ್ರೀಕರ್ತುಂ ಔಪಯಿಕಂ ಯುಕ್ತಂ । ಔಪಯಿಕಮಿತ್ಯವ್ಯಯಂ ॥೧೯॥ ತ್ವದ್ಧಾನೇಽಪಿ ದಾನವಾರಿರ್ನ ಮಾನಯೇದಿತ್ಯತ ಆಹ ವಿದಿತ ಇತಿ । ಅನ್ಯಥಾ ಜೀವನಂ ದುರ್ಲಭಮಿತಿ ಭಾವಃ ॥ ೨೦ ॥ ನಿರ್ಯಾತಯಿತುಂ ಪ್ರತಿದಾತುಂ । ಪ್ರಾತಿಪದಿಕಾಣ್ಣಿಚ್. ತತಸ್ತುಮುನ್ ॥ ೨೧ ॥

ಹಿತಂ ಹಿ ತೇ ಭವೇತ್ ಸ್ವಸ್ತಿ ಸಂಪ್ರದಾಯ ರಘೂತ್ತಮೇ ।
ಅನ್ಯಥಾ ತ್ವಂ ಹಿ ಕುರ್ವಾಣೋ ಪರಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಸಿ ಚಾಪದಂ ॥ ೨೨ ॥

ವರ್ಜಯೇದ್ವಜ್ರಮುಷ್ಟಿಸ್ತ್ವಾಂ ವರ್ಜಯೇದಂತಕಶ್ಚಿರಮ್ ।
ತ್ವದ್ವಿಧಂ ತು ನ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ಲೋಕನಾಥಃ ಸ ರಾಘವಃ ॥ ೨೩ ॥

ರಾಮಸ್ಯ ಧನುಷಃ ಶಬ್ದಂ ಶ್ರೋಷ್ಯಸಿ ತ್ವಂ ಮಹಾಸ್ವನಮ್ ।
ಶತಕ್ರತುವಿಸೃಷ್ಟಸ್ಯ ನಿರ್ಘೋಷಮಶನೇರಿವ ॥ ೨೪ ॥

ಇಹ ಶೀಘ್ರಂ ಸುಪರ್ವಾಣೋ ಜ್ವಲಿತಾಸ್ಯಾ ಇವೋರಗಾಃ ।
ಇಷವೋ ನಿಪತಿಷ್ಯಂತಿ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣಲಕ್ಷಿತಾಃ ॥ ೨೫ ॥

ರಕ್ಷಾಂಸಿ ಪರಿಮೃದ್ನಂತಃ ಪುರ್ಯಾಮಸ್ಯಾಂ ಸಮಂತತಃ ।
ಅಸಂಪಾತಂ ಕರಿಷ್ಯಂತಿ ಪತಂತಃ ಕಂಕವಾಸಸಃ ॥ ೨೬ ॥

ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಮಹಾಸರ್ಪಾನ್ ಸ ರಾಮಗರುಡೋ ಮಹಾನ್ ।
ಉದ್ಧರಿಷ್ಯತಿ ವೇಗೇನ ವೈನತೇಯ ಇವೋರಗಾನ್ ॥ ೨೭ ॥

[illegible]

ಅಪನೇಷ್ಯತಿ ಮಾಂ ಭರ್ತಾ ತ್ವತ್ತಃ ಶೀಘ್ರಮರಿಂದಮಃ ।
ಅಸುರೇಭ್ಯಃ ಶ್ರಿಯಂ ದೀಪ್ತಾಂ ವಿಷ್ಣುಸ್ತ್ರಿಭಿರಿವ ಕ್ರಮೈಃ ॥ ೨೮ ॥

ಜನಸ್ಥಾನೇ ಹತಸ್ಥಾನೇ ನಿಹತೇ ರಕ್ಷಸಾಂ ಬಲೇ ।
ಅಶಕ್ತೇನ ತ್ವಯಾ ರಕ್ಷಃ ಕೃತಮೇತದಸಾಧು ವೈ ॥ ೨೯ ॥

ಆಶ್ರಮಂ ತು ತಯೋಃ ಶೂನ್ಯಂ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ನರಸಿಂಹಯೋಃ ।
ಗೋಚರಂ ಗತಯೋರ್ಭ್ರಾತ್ರೋರಪನೀತಾ ತ್ವಯಾಧಮ ॥ ३೦ ॥

ನ ಹಿ ಗಂಧಮುಪಾಘ್ರಾಯ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣಯೋಸ್ತ್ವಯಾ ।
ಶಕ್ಯಂ ಸಂದರ್ಶನೇ ಸ್ಥಾತುಂ ಶುನಾ ಶಾರ್ದೂಲಯೋರಿವ ॥ ೩೧ ॥

ತಸ್ಯ ತೇ ವಿಗ್ರಹೇ ತಾಭ್ಯಾಂ ಯುಗಗ್ರಹಣಮಸ್ಥಿರಮ್ ।
ವೃತ್ರಸ್ಯೇವೇಂದ್ರಬಾಹುಭ್ಯಾಂ ಬಾಹೋರೇಕಸ್ಯ ವಿಗ್ರಹಃ ॥ ೩೨ ॥

ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ತವ ಸ ನಾಥೋ ಮೇ ರಾಮಃ ಸೌಮಿತ್ರಿಣಾ ಸಹ ।
ತೋಯಮಲ್ಪಮಿವಾದಿತ್ಯಃ ಪ್ರಾಣಾನಾದಾಸ್ಯತೇ ಶರೈಃ ॥ ೩೩ ॥

ತ್ವತ್ತಃ ಅಪನೇಷ್ಯತಿ । ತ್ವದ್ಗೃಹಾನ್ಮಾಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಗಚ್ಛತಿ । ಅಸುರೇಭ್ಯಃ ಬಲ್ಯಾದಿಭ್ಯಃ ಶ್ರಿಯಂ ಲೋಕತ್ರಯಸಂಪದಂ ಯಥಾ ಅಪನೇಷ್ಯತಿ ತದ್ವತ್ । ವಿಷ್ಣುರುಪೇಂದ್ರಃ ತ್ರಿಭಿಃ ಕ್ರಮೈಃ ಪಾದವಿಕ್ಷೇಪೈರಿವ ॥ ೨೮ ॥ ಜನಸ್ಥಾನೇ ತನ್ನಾಮಕಪ್ರದೇಶವಿಶೇಷೇ ಹತಸ್ಥಾನೇ ಸತಿ ಸ್ಮಶಾನಸದೃಶೇ ಸತಿ । ರಕ್ಷಸಾಂ ಖರಾದೀನಾಂ ಬಲೇ ಸೈನ್ಯೇ। ಅಶಕ್ತೇನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತೋ ಯೋದ್ಧುಮಸಮರ್ಥೇನ । ಹೇ ರಕ್ಷಃ ಏತತ್ ಮಮ ಹರಣಂ ॥ ೨೯ ॥ ತಯೋಃ ತಾಭ್ಯಾಂ । ಗೋಚರಂ ಗತಯೋಃ ಮೃಗರೂಪಂ ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಂ ಪ್ರತಿ ಗತಾಭ್ಯಾಂ ।'ಗೋಚರಾ ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಾಃ ಸ್ಮುರಿ'ತ್ಯಮರಃ । ಅಪನೀತಾ ಅಪಹೃತಾ ॥ ೩೦ ॥ ಸಂದರ್ಶನೇ ಸಮಕ್ಷಂ । ಗಂಧಂ ಉಪಾಘ್ರಾಯ ಸ್ವೀಕೃತ್ಯ । ಗಂಧ ಶಬ್ದಸ್ಯ ಪೃಥಕ್‌ಸತ್ವಾತ್ ಸ್ವೀಕಾರಮಾತ್ರಾರ್ಥಕತಾ. ಘ್ರಾ ಗಂಧೋಪಾದಾನ ಇತಿ ಧಾತುವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾತ್ ॥ ೩೧ ॥ ತಾಭ್ಯಾಂ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣಾಭ್ಯಾಂ ಯುಗಗ್ರಹಣಂ ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧಗ್ರಹಣಂ ಅಸ್ಥಿರಂ ಚಿರಕಾಲಂ ನ ಭವತಿ । ಶೀಘ್ರಮೇವ ತವ ಪರಾಜಯೋ ಭವತೀತಿ ಭಾವಃ । ವೃತ್ರಸ್ಯ ಇಂದ್ರೇಣ ಛಿನ್ನೈಕಹಸ್ತಸ್ಯ । ವೃತ್ರಸ್ಯ ಏಕಬಾಹೋಃ ಇಂದ್ರಸ್ಯ ಬಾಹುಭ್ಯಾಂ ಯಥಾ ವಿಗ್ರಹೋಽಧ್ರುವಃ ತಥೇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೩೨ ॥ ಸ ಮೇ ನಾಥೋ ರಾಮಃ ॥ ೩೩ ॥

ಗಿರಿಂ ಕುಬೇರಸ್ಯ ಗತೋऽಥವಾಲಯಂ
ಸಭಾಂ ಗತೋ ವಾ ವರುಣಸ್ಯ ರಾಜ್ಞಃ ।
ಅಸಂಶಯಂ ದಾಶರಥೇರ್ನ ಮೋಕ್ಷ್ಯಸೇ
ಮಹಾದ್ರುಮಃ ಕಾಲಹತೋऽಶನೇರಿವ ॥ ೩೪ ॥

ಕುಬೇರಸ್ಯ ಆಲಯರೂಪಂ ಗಿರಿಂ ಕೈಲಾಸಂ । 'ಕೈಲಾಸಃ ಸ್ಥಾನ'ಮಿತ್ಯಮರಃ । ಉಪಲಕ್ಷಣಯಾ ಸರ್ವಸ್ಥಾನಗ್ರಹಃ । ದಾಶರಥೇಃ ರಾಮಾತ್ ನ ಮೋಕ್ಷ್ಯಸೇ ಮುಕ್ತೋ ನ ಭವಿಷ್ಯಸಿ ॥ ೩೪ ॥

ಇತ್ಯಾರ್ಷೇಯರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ಏಕವಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ

ದ್ವಾವಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ

ಸೀತಾಯಾ ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪರುಷಂ ರಾಕ್ಷಸಾಧಿಪಃ ।
ಪ್ರತ್ಯುವಾಚ ತತಃ ಸೀತಾಂ ವಿಪ್ರಿಯಂ ಪ್ರಿಯದರ್ಶನಾಮ್ ॥ ೧ ॥

ಯಥಾ ಯಥಾ ಸಾಂತ್ವಯಿತಾ ವಶ್ಯಃ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ತಥಾ ತಥಾ ।
ಯಥಾ ಯಥಾ ಪ್ರಿಯಂ ವಕ್ತಾ ಪರಿಭೂತಸ್ತಥಾ ತಥಾ ॥ ೨ ॥

ಸಂನಿಯಚ್ಛತಿ ಮೇ ಕ್ರೋಧಂ ತ್ವಯಿ ಕಾಮಃ ಸಮುತ್ಥಿತಃ ।
ದ್ರವತೋಽಮಾರ್ಗಮಾಸಾದ್ಯ ಹಯಾನಿವ ಸುಸಾರಥಿಃ ॥ ೩ ॥

ವಾಮಃ ಕಾಮೋ ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಯಸ್ಮಿನ್ ಕಿಲ ನಿಬಧ್ಯತೇ ।
ಜನೇ ತಸ್ಮಿಂಸ್ತ್ವನುಕ್ರೋಶಃ ಸ್ನೇಹಶ್ಚ ಕಿಲ ಜಾಯತೇ ॥ ೪ ॥

ಏತಸ್ಮಾತ್ ಕಾರಣಾನ್ನ ತ್ವಾಂ ಘಾತಯಾಮಿ ವರಾನನೇ ।
ವಧಾರ್ಹಾಮವಮಾನಾರ್ಹಾಂ ಮಿಥ್ಯಾಪ್ರವ್ರಜನೇ ರತಾಮ್ ॥ ೫ ॥

ಪರುಷಂ ನಿಷ್ಠುರಮ್ । ಸೀತಾಮುದ್ದಿಶ್ಯ ವಿಪ್ರಿಯಂ ಪ್ರತ್ಯುವಾಚ ॥ ೧ ॥ ಸಾಂತ್ವಯಿತಾ ಅನುನೇತಾ । ವಶ್ಯಃ ಇಷ್ಟಃ ಅಧೀನೋ ವಾ । ಪರಿಭೂತಸ್ತಿರಸ್ಕೃತಃ ॥ ೨ ॥ ತ್ವಯಿ ಸಮುತ್ಥಿತಃ ಕಾಮಃ ಮೇ ಕ್ರೋಧಂ ತ್ವದ್ವಿಷಯೇ ಜಾತಂ ಕೋಪಂ ನಿಯಚ್ಛತಿ ವಿಫಲೀಕರೋತಿ। ಅಮಾರ್ಗಮುತ್ಪಥಮ್ ॥ ೩ ॥ ಕಾಮಃ ವಾಮಃ ಪ್ರತಿಕೂಲವೃತ್ತಿಃ। ಕಥಮಿತ್ಯುಕ್ತೇ ಉಪಪಾದಯತಿ ಯಸ್ಮಿನ್ನಿತಿ । ಕಾಮಃ ಯಸ್ಮಿನ್ ಜನೇ ಸ್ವಯಂ ನಿಬಧ್ಯತೇ ಬದ್ಧೋ ಭವತಿ ತಸ್ಮಿನ್ ಜನೇ ಅನುಕ್ರೋಶೋ ದಯಾ ಸ್ನೇಹಶ್ಚ ಜಾಯತೇ ಕಿಲ । ಸ್ವಬಂಧನಸ್ಥಲೇ ಕ್ರೋಧೇನ ಭವಿತವ್ಯಂ ತದ್ವಿಪರೀತಂ ಸ್ನೇಹೋತ್ಪಾದಕತ್ವಮಿತಿ ಭಾವಃ । "ವಾಮಃ ಸವ್ಯೇ ಪ್ರತೀಪೇ ಚೇ'ತಿ ವಿಶ್ವಃ ॥ ೪ ॥ ಏತಸ್ಮಾತ್ಕಾರಣಾತ್ ಮತ್ಕಾಮಾಸ್ಪದತ್ವಾತ್ । ಮಿಥ್ಯಾಪ್ರವ್ರಜನೇ ಕಪಟತಾಪಸಾಚಾರೇ ರಾಮೇ ರತಾಮ್। ಅಥವಾ ತಾದೃಶೇ ತಾಪಸಾಚಾರೇ ರತಾಂ ತ್ವಾಮಿತಿ । ಸಂನ್ಯಾಸೇನ ಮಮ ಸಮೀಪಂ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ತ್ವಯಿ ಕಥಂ ಮತ್ಕಾಮನಾ ಯುಕ್ತೇತ್ಯತೋ ವಾಹ – ಮಿಥ್ಯಾಪ್ರವ್ರಜನೇ ಕಪಟ ಸಂನ್ಯಾಸವತಿ ಮಯಿ ಅರತಾಮ್ ॥ ೫ ॥

ಪರುಷಾಣೀಹ ವಾಕ್ಯಾನಿ ಯಾನಿ ಯಾನಿ ಬ್ರವೀಷಿ ಮಾಮ್ ।
ತೇಷು ತೇಷು ವಧೋ ಯುಕ್ತಸ್ತವ ಮೈಥಿಲಿ ದಾರುಣಃ ॥ ೬ ॥

ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ತು ವೈದೇಹೀಂ ರಾವಣೋ ರಾಕ್ಷಸಾಧಿಪಃ ।
ಕ್ರೋಧಸಂರಂಭಸಂಯುಕ್ತಃ ಸೀತಾಮುತ್ತರಮಬ್ರವೀತ್ ॥ ೭ ॥

ದ್ವೌ ಮಾಸೌ ರಕ್ಷಿತವ್ಯೌ ಮೇ ಯೋಽವಧಿಸ್ತೇ ಮಯಾ ಕೃತಃ ।
ತತಃ ಶಯನಮಾರೋಹ ಮಮ ತ್ವಂ ವರವರ್ಣಿನಿ ॥ ೮ ॥

ದ್ವಾಭ್ಯಾಮೂರ್ಧ್ವಂ ತು ಮಾಸಾಭ್ಯಾಂ ಭರ್ತಾರಂ ಮಾಮನಿಚ್ಛತೀಮ್ ।
ಮಮ ತ್ವಾಂ ಪ್ರಾತರಾಶಾರ್ಥಮಾಲಭಂತೇ ಮಹಾನಸೇ ॥ ೯ ॥

ತಾಂ ತರ್ಜ್ಯಮಾನಾಂ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರೇಣ ಜಾನಕೀಮ್ ।
ದೇವಗಂಧರ್ವಕನ್ಯಾಸ್ತಾ ವಿಷೇದುರ್ವಿಪುಲೇಕ್ಷಣಾಃ ॥ ೧೦ ॥

ಓಷ್ಠಪ್ರಕಾರೈರಪರಾ ವಕ್ತ್ರೈರ್ನೇತ್ರೈಸ್ತಥಾಪರಾಃ ।
ಸೀತಾಮಾಶ್ವಾಸಯಾಮಾಸುಸ್ತರ್ಜಿತಾಂ ತೇನ ರಕ್ಷಸಾ ॥ ೧೧ ॥

ದಾರುಣೋ ವಧಃ ಅಂಗಪ್ರತ್ಯಂಗ ಖಂಡನಾದಿ ರೂಪಃ ॥ ೬ ॥ ಉತ್ತರಂ ಉತ್ತರತ್ರ ಕ್ರಿಯಮಾಣಮ್। ಯದ್ವಾ ಸೀತಾಮುತ್ತರಂ ಸೀತಾಯಾಃ ಮುತ್ ಸಂತೋಷಃ ಅತಿಶಯೇನ ಯಸ್ಮಾತ್ ವಚನಾತ್ ಮಾಸದ್ವಯಾವಧಿಪ್ರದಾತ್ । ತತ್ ।'ವ್ಯವಧಾನೇನ ಯದ್ದುಃಖಂ ತದ್ದುಃಖಂ ನೈವ ಚಿಂತಯೇದಿ'ತ್ಯುಕ್ತೇರಿತಿ ಭಾವಃ ॥ ೭ ॥ ತದೇವಾಹ – ದ್ವಾವಿತಿ । ತೇ ತವ ಯಃ ಅವಧಿಃ ಸಮಯಃ ಕೃತಃ 'ಮಾಸಾನ್ ದ್ವಾದಶ ಭಾಮಿನಿ ಪ್ರತೀಕ್ಷಸ್ವೇ'ತಿ ಯೋಽವಧಿಃ ಕೃತಃ ತತ್ರ ದ್ವೌ ಮಾಸೌ ಮಯಾ ರಕ್ಷಿತವ್ಯೌ। 'ವರ್ತತೇ ದಶಮೋ ಮಾಸೋ ದ್ವೌತು ಶಿಷ್ಟೌ ಪ್ಲವಂಗಮೇ'ತಿ ಸೀತಾವಚನಾತ್ ದಶಮಮಾಸಸ್ಯ ತದಾ ವರ್ತಮಾನತ್ವೇಽಪಿ ಮಾಸತ್ವೇನ ಅವಶಿಷ್ಟೌ ತು ದ್ವಾವೇವ। ಉರ್ವರಿತ ದಿನಾನಾಂ ತು ಮಾಸತ್ವಾಭಾವಾದನುಕ್ತಿಃ । ಸೀತಾಸಂಗೌತ್ಸುಕ್ಯೇನ ಅಲ್ಪದಿನಾನಾಂ ಅಗಣನೇತಿ ವಾ ॥ ೮ ॥ ಪ್ರಾತರಾಶಾರ್ಥಂ ಪ್ರಾತಃಕಾಲಸಂಬಂಧಿ ಭೋಜನಾರ್ಥಮ್ । ಯಸ್ಮಿನ್ ದಿನೇ ಮಾಸದ್ವಯಪರ್ಯಾಪ್ತಿರ್ಭವತಿ ತತ್ಪರದಿನೇ ಸಾಯಂಕಾಲಭೋಜನ ಪರ್ಯಂತಮಪಿ ತವ ಸ್ಥಿತಿರ್ನಾಸ್ತೀತಿ ವಕ್ತುಂ ಪ್ರಾತರಾಶಾಯೇತ್ಯುಕ್ತಮ್ । ಆಲಭಂತೇ ಛೇತ್ಸ್ಯಂತಿ । ಮಹಾನಸೇ ಪಾಕಗೃಹೇ ॥ ೯ ॥ ದೇವಗಂಧರ್ವಕನ್ಯಾ ರಾವಣೇನಾಹೃತಾಃ ತೇನ ಸಹಾಗತಾಃ ವಿಷೇದುಃ ದುಃಖಿತಾಃ ॥ ೧೦ ॥ ಓಷ್ಠಪ್ರಕಾರೈಃ ತಚ್ಚಾಲನಪ್ರಕಾರೈಃ ಅಶ್ವಾಸಯಾಮಾಸುಃ ಸಮಾಧಾನಂ ಕೃತವತ್ಯಃ ॥ ೧೧ ॥

ತಾಭಿರಾಶ್ವಾಸಿತಾ ಸೀತಾ ರಾವಣಂ ರಾಕ್ಷಸಾಧಿಪಮ್ ॥
ಉವಾಚಾತ್ಮಹಿತಂ ವಾಕ್ಯಂ ವೃತ್ತಶೌಂಡೀರ್ಯಗರ್ವಿತಮ್ ॥ ೧೨ ॥

ನೂನಂ ನ ತೇ ಜನಃ ಕಶ್ಚಿದಸ್ತಿ ನಿಃಶ್ರೇಯಸೇ ಸ್ಥಿತಃ ।
ನಿವಾರಯತಿ ಯೋ ನ ತ್ವಾಂ ಕರ್ಮಣೋಽಸ್ಮಾದ್ವಿಗರ್ಹಿತಾತ್ ॥ ೧೩ ॥

ಮಾಂ ಹಿ ಧರ್ಮಾತ್ಮನಃ ಪತ್ನೀಂ ಶಚೀಮಿವ ಶಚೀಪತೇಃ ।
ತ್ವದನ್ಯಸ್ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ಪ್ರಾರ್ಥಯೇನ್ಮನಸಾಪಿ ಕಃ ॥ ೧೪ ॥

ರಾಕ್ಷಸಾಧಮ ರಾಮಸ್ಯ ಭಾರ್ಯಾಮಮಿತತೇಜಸಃ ।
ಉಕ್ತವಾನಸಿ ಯತ್ ಪಾಪಂ ಕ್ವ ಗತಸ್ತಸ್ಯ ಮೋಕ್ಷ್ಯಸೇ ॥ ೧೫ ॥

ಯಥಾ ದೃಪ್ತಶ್ಚ ಮಾತಂಗಃ ಶಶಶ್ಚ ಸಹಿತೌ ವನೇ ।
ತಥಾ ದ್ವಿರದವದ್ರಾಮಸ್ತ್ವಂ ನೀಚ ಶಶವತ್ ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೧೬ ॥

ಸ ತ್ವಮಿಕ್ಷ್ವಾಕುನಾಥಂ ವೈ ಕ್ಷಿಪನ್ನಿಹ ನ ಲಜ್ಜಸೇ ।
ಚಕ್ಷುಷೋರ್ವಿಷಯಂ ತಸ್ಯ ನ ತಾವದುಪಗಚ್ಛಸಿ ॥ ೧೭ ॥

ಇಮೇ ತೇ ನಯನೇ ಕ್ರೂರೇ ವಿರೂಪೇ ಕೃಷ್ಣಪಿಂಗಲೇ ।
ಕ್ಷಿತೌ ನ ಪತಿತೇ ಕಸ್ಮಾನ್ಮಾಮನಾರ್ಯ ನಿರೀಕ್ಷತಃ ॥ ೧೮ ॥

ತಸ್ಯ ಧರ್ಮಾತ್ಮನಃ ಪತ್ನೀಂ ಸ್ನುಷಾಂ ದಶರಥಸ್ಯ ಚ ।
ಕಥಂ ವ್ಯಾಹರತೋ ಮಾಂ ತೇ ಜಿಹ್ವಾ ಪಾಪ ನ ಶೀರ್ಯತೇ ॥ ೧೯ ॥

ಆತ್ಮಹಿತಂ ತಸ್ಯೈ ರಾವಣಾತ್ಮನೇ ಹಿತಂ । ವೃತ್ತಶೌಂಡೀರ್ಯಗರ್ವಿತಂ ವೃತ್ತಂ ಸತ್ತ್ವಭಾವಃ, ಶೌಂಡೀರ್ಯಂ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಶೌರ್ಯಂ ತೇನ ಗರ್ವಿತಮ್ ॥ ೧೨ ॥ ತೇ ನಿಃಶ್ರೇಯಸೇ ತವಾಭ್ಯುದಯೇ, ಅಚತುರಾದಿನಿಪಾತಃ । ಸ್ಥಿತಃ ರತಃ । ಅಸ್ಮಾತ್ ಪರದಾರ ಧರ್ಷಣರೂಪಾತ್ ಯೋ ನ ನಿವಾರಯೇತ್ ತಾದೃಶೋ ಜನೋ ನಾಸ್ತೀತಿ ನೂನಮಿತಿ ಯೋಜನಾ ॥ ೧೩ ॥ ಕ್ವ ಗತಃ ಕುತ್ರ ಗತಃ । ತಸ್ಯ ತಸ್ಮಾತ್ । ಮೋಕ್ಷ್ಯಸೇ ಮುಕ್ತೋ ಭವಸಿ ॥ ೧೫ ॥ ದೃಪ್ತೋ ಮತ್ತಃ । ಸಹಿತೌ ಯುದ್ಧಾರ್ಥಂ ಸಂಗತೌ ॥ ೧೬ ॥ ಕ್ಷಿಪನ್ ನಿಂದನ್ । ನ ಲಜ್ಜಸೇ । ಕಿಯತ್ಪರ್ಯಂತಂ? ತಸ್ಯ ರಾಮಸ್ಯ ಚಕ್ಷುಷೋರ್ವಿಷಯಂ ಯಾವನ್ನೋಪಗಚ್ಛಸಿ ತಾವತ್ಪರ್ಯಂತಂ ॥ ೧೭ ॥ ಮಾಂ ನಿರೀಕ್ಷತಃ ನಿರೀಕ್ಷಮಾಣಸ್ಯ । ತವ ನೇತ್ರಯೋಃ ಕೃಷ್ಣತಾರಾಯಾಃ ಬಹಿಃ ಪೀತವರ್ಣೋಪೇತತ್ವಾತ್ ಕೃಷ್ಣಪಿಂಗಲೇ ಇತ್ಯುಕ್ತಿಃ ॥ ೧೮ ॥ ನ ಶೀರ್ಯತೇ ಶೀರ್ಣಾ ನ ಭವತಿ । ವ್ಯಾಹರತಃ ಮಾಂ ವಶೀಕರ್ತುಂ ದುರ್ವ್ಯವಹರಣಂ ಕುರ್ವತಃ ॥೧೯॥

ಅಸಂದೇಶಾತ್ತು ರಾಮಸ್ಯ ತಪಸಶ್ಚಾನುಪಾಲನಾತ್ ।
ನ ತ್ವಾಂ ಕುರ್ಮಿ ದಶಗ್ರೀವ ಭಸ್ಮ ಭಸ್ಮಾರ್ಹತೇಜಸಾ ॥ ೨೦ ॥

ನಾಪಹರ್ತುಮಹಂ ಶಕ್ಯಾ ತಸ್ಯ ರಾಮಸ್ಯ ಧೀಮತಃ ।
ವಿಧಿಸ್ತವ ವಧಾರ್ಥಾಯ ವಿಹಿತೋ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ॥ ೨೧ ॥

ಶೂರೇಣ ಧನದಭ್ರಾತ್ರಾ ಬಲೈಃ ಸಮುದಿತೇನ ಚ ।
ಅಪೋಹ್ಯ ರಾಮಂ ಕಸ್ಮಾಚ್ಚಿದ್ ದಾರಚೌರ್ಯಂ ತ್ವಯಾ ಕೃತಮ್ ॥ ೨೨ ॥

ಸೀತಾಯಾ ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ರಾವಣೋ ರಾಕ್ಷಸಾಧಿಪಃ ।
ವಿವೃತ್ಯ ನಯನೇ ಕ್ರೂರೇ ಜಾನಕೀಮನ್ವವೈಕ್ಷತ ॥ ೨೩ ॥

ನೀಲಜೀಮೂತಸಂಕಾಶೋ ಮಹಾಭುಜಶಿರೋಧರಃ ।
ಸಿಂಹಸತ್ತ್ವಗತಿಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ದೀಪ್ತಜಿಹ್ವೋಗ್ರಲೋಚನಃ ॥ ೨೪ ॥

ಚಲಾಗ್ರಮುಕುಟಪ್ರಾಂಶುಶ್ಚಿತ್ರಮಾಲ್ಯಾನುಲೇಪನಃ ।
ರಕ್ತಮಾಲ್ಯಾಂಬರಧರಸ್ತಪ್ತಾಂಗದವಿಭೂಷಣಃ ॥ ೨೫ ॥

ಶ್ರೋಣಿಸೂತ್ರೇಣ ಮಹತಾ ಮೇಚಕೇನ ಸುಸಂವೃತಃ ।
ಅಮೃತೋತ್ಪಾದನದ್ಧೇನ ಭುಜಂಗೇನೇವ ಮಂದರಃ ॥ ೨೬ ॥

ತರ್ಹಿ ತಾದೃಶಸಾಮರ್ಥ್ಯೇನ ಮನ್ನಿಗ್ರಹಂ ಕುರ್ವಿತ್ಯತ ಆಹ - ಅಸಂದೇಶಾತ್ । ಆಜ್ಞಾಭಾವಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ । ಶಾಪದಾನೇ ತಪಸಃ ಕ್ಷಯೋ ಭವತೀತಿ ಕೃತ್ವಾ 'ತಪಸಶ್ಚಾನುಪಾಲನಾದಿ'ತ್ಯುಕ್ತಂ । ಭಸ್ಮಾರ್ಹತೇಜಸಾ. ಭಸ್ಮ ಕರ್ತುಮರ್ಹಂ ಭಸ್ಮಾರ್ಹಂ । ತಾದೃಶಂ ತೇಜಃ ಭಸ್ಮಾರ್ಹತೇಜಃ ತೇನ ॥ ೨೦ ॥ ತಸ್ಯ ರಾಮಸ್ಯ ಸಕಾಶಾತ್ ಅಹಂ ಯದ್ಯಪಿ ಅಪಹರ್ತುಂ ನ ಶಕ್ಯಾ । ತಥಾಪ್ಯಯಂ ವಿಧಿರ್ಮಮ ಹರಣರೂಪಸ್ತವ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ತವ ವಧಾಯ ವಿಹಿತೋ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ॥೨೧॥ 'ಅಹಮೇವ ರಾಮಂ ಹನ್ಮೀ' ತ್ಯತೋ ನ ತಾದೃಶಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ತವಾಸ್ತಿ ಚೌರ್ಯೇಣ ಮದಾನಯನಾದಿತ್ಯಾಹ ಶೂರೇಣೇತಿ । ಸಮುದಿತೇನ ಸಮ್ಯಗುತ್ಕೃಷ್ಟೇನ । ಅಪೋಹ್ಯ ದೂರತೋ ನೀತ್ವಾ । ಕಸ್ಮಾಚ್ಚಿತ್ ಮಾಯಾಮೃಗಾದಿನಿಮಿತ್ತಾತ್ ಕಸ್ಮಾತ್ಕಾರಣಾತ್। ದಾರಚೌರ್ಯಂ ಕೃತಂ । ಅತೋ ನ ಶೂರೋ ಭವಸೀತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೨೨ ॥ ದೀಪ್ತಜಿಹ್ವೋಗ್ರಲೋಚನಃ । ದೀಪ್ತಜಿಹ್ವಶ್ಚಾಸೌ ಉಗ್ರಲೋಚನ ಶ್ಚೇತಿ ವಿಗ್ರಹಃ ॥ ೨೪ ॥ ಶ್ರೋಣಿಸೂತ್ರೇಣ ಕಟಿಸೂತ್ರೇಣ । ಮೇಚಕೇನ. ಇಂದ್ರನೀಲನದ್ಧಮುಖಿತ್ವಾತ್ ಮೇಚಕತ್ವಂ ಬೋಧ್ಯಂ । 'ಕಾಲಶ್ಯಾಮಲಮೇಚಕಾ' ಇತ್ಯಮರಃ । ಅಮೃತೋತ್ಪಾದಸಮಯೇ ಭುಜಂಗೇನ ವಾಸುಕಿನಾ ನದ್ಧೋ ಬದ್ಧಃ ॥ ೨೬ ॥

ತಾಭ್ಯಾಂ ಸ ಪರಿಪೂರ್ಣಾಭ್ಯಾಂ ಭುಜಾಭ್ಯಾಂ ರಾಕ್ಷಸೇಶ್ವರಃ ।
ಶುಶುಭೇಽಚಲಸಂಕಾಶಃ ಶೃಂಗಾಭ್ಯಾಮಿವ ಮಂದರಃ ॥ ೨೭ ॥

ತರುಣಾದಿತ್ಯವರ್ಣಾಭ್ಯಾಂ ಕುಂಡಲಾಭ್ಯಾಂ ವಿಭೂಷಿತಃ ।
ರಕ್ತಪಲ್ಲವಪುಷ್ಪಾಭ್ಯಾಮಶೋಕಾಭ್ಯಾಮಿವಾಚಲಃ ॥ ೨೮ ॥

ಸ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಪ್ರತಿಮೋ ವಸಂತ ಇವ ಮೂರ್ತಿಮಾನ್ ।
ಶ್ಮಶಾನಚೈತ್ಯಪ್ರತಿಮೋ ಭೂಷಿತೋಽಪಿ ಭಯಂಕರಃ ॥ ೨೯ ॥

ಅವೇಕ್ಷಮಾಣೋ ವೈದೇಹೀಂ ಕೋಪಸಂರಕ್ತಲೋಚನಃ ।
ಉವಾಚ ರಾವಣಃ ಸೀತಾಂ ಭುಜಂಗ ಇವ ನಿಃಶ್ವಸನ್ ॥ ೩೦ ॥

ಅನಯೇನಾಭಿಸಂಪನ್ನಮರ್ಥಹೀನಮನುವ್ರತೇ ।
ನಾಶಯಾಮ್ಯಹಮದ್ಯ ತ್ವಾಂ ಸೂರ್ಯಃ ಸಂಧ್ಯಾಮಿವೌಜಸಾ ॥ ೩೧ ॥

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಮೈಥಿಲೀಂ ರಾಜಾ ರಾವಣಃ ಶತ್ರುರಾವಣಃ ।
ಸಂದಿದೇಶ ತತಃ ಸರ್ವಾ ರಾಕ್ಷಸೀರ್ಘೋರದರ್ಶನಾಃ ॥ ೩೨ ॥

ಏಕಾಕ್ಷೀಮೇಕಕರ್ಣಾಂ ಚ ಕರ್ಣಪ್ರಾವರಣಾಂ ತಥಾ ।
ಗೋಕರ್ಣೀಂ ಹಸ್ತಿಕರ್ಣೀಂ ಚ ಲಂಬಕರ್ಣೀಮಕರ್ಣಿಕಾಮ್ ॥ ೩೩ ॥

ಹಸ್ತಿಪದ್ಯಶ್ವಪದ್ಯೌ ಚ ಗೋಪದೀಂ ಪಾದಚೂಲಿಕಾಮ್ ।
ಏಕಾಕ್ಷೀಮೇಕಪಾದೀಂ ಚ ಪೃಥುಪಾದೀಮಪಾದಿಕಾಮ್ ।
ಅತಿಮಾತ್ರಶಿರೋಗ್ರೀವಾಮತಿಮಾತ್ರಕುಚೋದರೀಮ್ ॥ ೩೪ ॥

ಯುದ್ಧಾದಿಕಾಲ ಏವ ವಿಂಶದ್ಭುಜತ್ವಾತ್ ಅನ್ಯದಾ ದ್ವಿಭುಜತ್ವೇನ ತಾಭ್ಯಾಮಿತ್ಯಾದ್ಯುಕ್ತಿಃ ॥ ೨೭ ॥ ಅಪೇಕ್ಷಿತದಾನಾತ್ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಪ್ರತಿಮತ್ವಂ । ಸೌಂದರ್ಯಾತಿಶಯಾತ್ ವಸಂತ ಸಾದೃಶ್ಯಂ । ಏತಾದೃಶೋ ರಾವಣಃ ಸ್ಮಶಾನ ಚೈತ್ಯಪ್ರತಿಮಃ, ಶ್ಮಶಾನಗತಂ ಯಚ್ಚೈತ್ಯಂ ವೇದಿಕಾ ತದ್ವತ್ ಭೂಷಿತೋಽಪಿ ಭಯಂಕರಃ ಅತಿಕ್ರೌರ್ಯಾತ್ ॥ ೨೯ ॥ ಅನಯೇನ ಸ್ತ್ರೀವಧ ತನ್ನಾಸಿಕಾಭೇದಾದ್ಯನ್ಯಾಯೇನಾಭಿಸಂಪನ್ನಂ ಯುಕ್ತಂ । ಅರ್ಥಹೀನಂ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯಂ । ಏತಾದೃಶರಾಮಮನುವ್ರತೇ ಸೀತೇ! ತ್ವಾಂ ನಾಶಯಾಮಿ । ಸಂಧ್ಯಾಂ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲಿಕಂ ತಮಃ । ಓಜಸಾ ಸ್ವಸಾಮರ್ಥ್ಯೇನ ॥ ೩೧ ॥ ಶತ್ರುರಾವಣಃ ವೈರಿರೋದಕಃ ॥ ೩೨ ॥ ಏಕಾಕ್ಷೀಮಿತ್ಯಾದಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಂ ॥ ೩೩ ॥ ಹಸ್ತಿಪದ್ಯಶ್ವಪದ್ಯೌ । ಪಾದಚೂಲಿಕಾ ಚರಣೇ ಚೂಡಾವತೀ। ಪುನ'ರೇಕಾಕ್ಷೀ'ಮಿತ್ಯುಪಾದಾನಂ ವ್ಯಕ್ತಿಭೇದಾಭಿಪ್ರಾಯೇಣ ।

ಅತಿಮಾತ್ರಾಸ್ಯನೇತ್ರಾಂ ಚ ದೀರ್ಘಜಿಹ್ವಾಮಜಿಹ್ವಿಕಾಮ್ ।
ಅನಾಸಿಕಾಂ ಸಿಂಹಮುಖೀಂ ಗೋಮುಖೀಂ ಸೂಕರೀಮುಖೀಮ್ ॥ ೩೫ ॥

ಯಥಾ ಮದ್ವಶಗಾ ಸೀತಾ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಭವತಿ ಜಾನಕೀ ।
ತಥಾ ಕುರುತ ರಾಕ್ಷಸ್ಯಃ ಸರ್ವಾಃ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಸಮೇತ್ಯ ಚ ॥ ೩೬ ॥

ಪ್ರತಿಲೋಮಾನುಲೋಮೈಶ್ಚ ಸಾಮದಾನಾದಿಭೇದನೈಃ ।
ಆವರ್ತಯತ ವೈದೇಹೀಂ ದಂಡಸ್ಯೋದ್ಯಮನೇನ ಚ ॥ ೩೭ ॥

ಇತಿ ಪ್ರತಿಸಮಾದಿಶ್ಯ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಃ ಪುನಃ ಪುನಃ ।
ಕಾಮಮನ್ಯುಪರೀತಾತ್ಮಾ ಜಾನಕೀಂ ಪರ್ಯತರ್ಜಯತ್ ॥ ೩೮ ॥

ಉಪಗಮ್ಯ ತತಃ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ರಾಕ್ಷಸೀ ಧಾನ್ಯಮಾಲಿನೀ ।
ಪರಿಷ್ವಜ್ಯ ದಶಗ್ರೀವಮಿದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್ ॥ ೩೯ ॥

ಮಯಾ ಕ್ರೀಡ ಮಹಾರಾಜ ಸೀತಯಾ ಕಿಂ ತವಾನಯಾ ।
ವಿವರ್ಣಯಾ ಕೃಪಣಯಾ ಮಾನುಷ್ಯಾ ರಾಕ್ಷಸೇಶ್ವರ ॥ ೪೦ ॥

ನೂನಮಸ್ಯಾಂ ಮಹಾರಾಜ ನ ದಿವ್ಯಾನ್ ಭೋಗಸತ್ತಮಾನ್ ।
ವಿದಧತ್ಯಮರಶ್ರೇಷ್ಠಾಸ್ತವ ಬಾಹುಬಲಾರ್ಜಿತಾನ್ ॥ ೪೧ ॥

ಅಕಾಮಾಂ ಕಾಮಯಾನಸ್ಯ ಶರೀರಮುಪತಪ್ಯತೇ ।
ಇಚ್ಛಂತೀಂ ಕಾಮಯಾನಸ್ಯ ಪ್ರೀತಿರ್ಭವತಿ ಶೋಭನಾ ॥ ೪೨ ॥

ಅಥವಾ ಪೂರ್ವಂ ಏಕಾಕ್ಷೀಮಿತಿ ಮೈಥಿಲೀವಿಶೇಷಣಂ । ಏಕಸ್ಮಿನ್ ರಾಮೇ ಅಕ್ಷಿಣೀ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಾಮಿತ್ಯರ್ಥಃ । ಏಕಮಕ್ಷಿ ಯಸ್ಯಾಃ ಸೇತ್ಯೇಕತ್ರ ಅಪರತ್ರ ಚೈಕಸ್ಮಿನ್ ಭಾಗೇ ಅಕ್ಷಿಣೀ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾಪಿ ನಿರ್ನಾಸಿಕಾವ್ಯವಧಾನಮಕ್ಷಿದ್ವಯಂ ಏಕಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರದೇಶೇ ವರ್ತತೇ ಇತಿ ನೈಕಾಕ್ಷೀಮಿತಿ ಪುನರುಕ್ತಂ ॥ ೩೪ ॥ಸಾಮ ಚ ದಾನಂ ಚ ಸಾಮದಾನೇ। ತೇ ಆದೀ ಯೇಷಾಂ ಸಾಮಾದೀನಾಂ ತಾನಿ ಸಾಮದಾನಾದೀನಿ । ಭೇದಯಂತಿ ಜನಾನಿತಿ ಭೇದನಾನಿ । ತತಃ ಕರ್ಮಧಾರಯಃ । ತೈಃ ಆವರ್ತಯತ ರಾಮಾಸಕ್ತಾಂ ಮಾಂ ಪ್ರತ್ಯಾವರ್ತಯತ ॥ ೩೭ ॥ ಪರ್ಯತರ್ಜಯತ್ ಅಭರ್ತ್ಸಯತ್ ॥ ೩೮ ॥ ಪರಿಷ್ವಜ್ಯ ಸೀತಾತಾಡನವಾರಣಾರ್ಥಂ ಆಲಿಂಗ್ಯ ॥ ೩೯ ॥ಅಸ್ಯಾಂ ಸೀತಾಯಾಂ ತವ ಬಾಹುಬಲಾರ್ಜಿತಾನ್ ಭೋಗಾನ್ ದೇವಾ ನ ವಿದಧತಿ । ದೈವಹೀನೇತಿ ಯಾವತ್ ॥೪೧॥

ಏವಮುಕ್ತಸ್ತು ರಾಕ್ಷಸ್ಯಾ ಸಮುತ್ಕ್ಷಿಪ್ತಸ್ತತೋ ಬಲೀ ।
ಪ್ರಹಸನ್ ಮೇಘಸಂಕಾಶೋ ರಾಕ್ಷಸಃ ಸ ನ್ಯವರ್ತತ ॥ ೪೩ ॥

ಪ್ರಸ್ಥಿತಃ ಸ ದಶಗ್ರೀವಃ ಕಂಪಯನ್ನಿವ ಮೇದಿನೀಮ್ ।
ಜ್ವಲದ್ಭಾಸ್ಕರವರ್ಣಾಭಂ ಪ್ರವಿವೇಶ ನಿವೇಶನಮ್ ॥ ೪೪ ॥

ದೇವಗಂಧರ್ವಕನ್ಯಾಶ್ಚ ನಾಗಕನ್ಯಾಶ್ಚ ಸರ್ವತಃ ।
ಪರಿವಾರ್ಯ ದಶಗ್ರೀವಂ ವಿವಿಶುಸ್ತದ್ಗೃಹೋತ್ತಮಮ್ ॥ ೪೫ ॥

ಸ ಮೈಥಿಲೀಂ ಧರ್ಮಪರಾಮವಸ್ಥಿತಾಂ
ಪ್ರವೇಪಮಾನಾಂ ಪರಿಭರ್ತ್ಸ್ಯ ರಾವಣಃ ।
ವಿಹಾಯ ಸೀತಾಂ ಮದನೇನ ಮೋಹಿತಃ
ಸ್ವಮೇವ ವೇಶ್ಮ ಪ್ರವಿವೇಶ ಭಾಸ್ವರಮ್ ॥ ೪೬ ॥

ತಯಾ ಸಮುತ್ಕ್ಷಿಪ್ತಃ ಬಲಾತ್ ಪರಿವರ್ತಿತಃ । ಅತ ಏವ ಪ್ರಹಸನ್ ॥ ೪೩ ॥

॥ ಇತ್ಯಾರ್ಷೇಯರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ದ್ವಾವಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ತ್ರಯೋವಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಮೈಥಿಲೀಂ ರಾಜಾ ರಾವಣಃ ಶತ್ರುರಾವಣಃ ।
ಸಂದಿಶ್ಯ ಚ ತತಃ ಸರ್ವಾ ರಾಕ್ಷಸೀರ್ನಿರ್ಜಗಾಮ ಹ ॥ ೧ ॥

ನಿಷ್ಕ್ರಾಂತೇ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರೇ ತು ಪುನರಂತಃಪುರಂ ಗತೇ ।
ರಾಕ್ಷಸ್ಯೋ ಭೀಮರೂಪಾಸ್ತಾಃ ಸೀತಾಂ ಸಮಭಿದುದ್ರುವುಃ ॥ ೨ ॥

ತತಃ ಸೀತಾಮುಪಾಗಮ್ಯ ರಾಕ್ಷಸ್ಯಃ ಕ್ರೋಧಮೂರ್ಛಿತಾಃ ।
ಪರಂ ಪರುಷಯಾ ವಾಚಾ ವೈದೇಹೀಮಿದಮಬ್ರುವನ್ ॥ ೩ ॥

ಪೌಲಸ್ತ್ಯಸ್ಯ ವರಿಷ್ಠಸ್ಯ ರಾವಣಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।
ದಶಗ್ರೀವಸ್ಯ ಭಾರ್ಯಾತ್ವಂ ಸೀತೇ ನ ಬಹುಮನ್ಯಸೇ ॥ ೪ ॥

ತತಸ್ತ್ವೇಕಜಟಾ ನಾಮ ರಾಕ್ಷಸೀ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್ ।
ಆಮಂತ್ರ್ಯ ಕ್ರೋಧತಾಮ್ರಾಕ್ಷೀ ಸೀತಾಂ ಕರತಲೋದರೀಮ್ ॥ ೫ ॥

ಪ್ರಜಾಪತೀನಾಂ ಷಣ್ಣಾಂ ತು ಚತುರ್ಥೋ ಯಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ।
ಮಾನಸೋ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪುತ್ರಃ ಪುಲಸ್ತ್ಯ ಇತಿ ವಿಶ್ರುತಃ ॥ ೬ ॥

ಪುಲಸ್ತ್ಯಸ್ಯ ತು ತೇಜಸ್ವೀ ಮಹರ್ಷಿರ್ಮಾನಸಃ ಸುತಃ ।
ನಾಮ್ನಾ ಸ ವಿಶ್ರವಾ ನಾಮ ಪ್ರಜಾಪತಿಸಮಪ್ರಭಃ ॥ ೭ ॥

ತಸ್ಯ ಪುತ್ರೋ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿ ರಾವಣಃ ಶತ್ರುರಾವಣಃ ।
ತಸ್ಯ ತ್ವಂ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಸ್ಯ ಭಾರ್ಯಾ ಭವಿತುಮರ್ಹಸಿ ॥ ೮ ॥

ಭಾರ್ಯಾತ್ವಮಿತ್ಯೇಕಂ ಪದಂ । ಕಿಮಿತಿ ಶೇಷಃ ॥೪॥ ಕರತಲೋದರೀಂ ಕೃಶೋದರೀಂ ॥೫॥ ಪೌಲಸ್ತ್ಯಸ್ಯೇತ್ಯನೇನ ಕಿಂ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಮುಪಪಾದಿತಮಿತ್ಯತ ಆಹ ಪ್ರಜಾಪತೀನಾಮಿತಿ। ಪ್ರಜಾಪತೀನಾಂ ಮರೀಚ್ಯತ್ರ್ಯಂಗಿರಃ ಪುಲಸ್ತ್ಯ ಪುಲಹ ಕ್ರತೂನಾಂಷಣ್ಣಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಚತುರ್ಥೋಯಂ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ಪುಲಸ್ತ್ಯಃ ॥೬॥ ವಿಶ್ರವಾ ನಾಮ ವಿಶ್ರವಾ ಇತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಃ ॥ ೭ ॥ ತಸ್ಯ ವಿಶ್ರವಸಃ ॥ ೮ ॥

ಮಯೋಕ್ತಂ ಚಾರುಸರ್ವಾಂಗಿ ವಾಕ್ಯಂ ಕಿಂ ನಾನುಮನ್ಯಸೇ ।
ತತೋ ಹರಿಜಟಾ ನಾಮ ರಾಕ್ಷಸೀ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್ ॥ ೯ ॥

ವಿವರ್ತ್ಯ ನಯನೇ ಕೋಪಾನ್ಮಾರ್ಜಾರಸದೃಶೇಕ್ಷಣಾ ।
ಯೇನ ದೇವಾಸ್ತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಂಶದ್ದೇವರಾಜಶ್ಚ ನಿರ್ಜಿತಾಃ ।
ತಸ್ಯ ತ್ವಂ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಸ್ಯ ಭಾರ್ಯಾ ಭವಿತುಮರ್ಹಸಿ ॥ ೧೦ ॥

ವೀರ್ಯೋತ್ಸಿಕ್ತಸ್ಯ ಶೂರಸ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮೇಷ್ವನಿವರ್ತಿನಃ ।
ಬಲಿನೋ ವೀರ್ಯಯುಕ್ತಸ್ಯ ಭಾರ್ಯಾತ್ವಂ ಕಿಂ ನ ಲಿಪ್ಸಸೇ ॥ ೧೧ ॥

ಪ್ರಿಯಾಂ ಬಹುಮತಾಂ ಭಾರ್ಯಾಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ರಾಜಾ ಮಹಾಬಲಃ ।
ಸರ್ವಾಸಾಂ ಚ ಮಹಾಭಾಗಾಂ ತ್ವಾಮುಪೈಷ್ಯತಿ ರಾವಣಃ ॥ ೧೨ ॥

ಸಮೃದ್ಧಂ ಸ್ತ್ರೀಸಹಸ್ರೇಣ ನಾನಾರತ್ನೋಪಶೋಭಿತಮ್ ।
ಅಂತಃಪುರಂ ಸಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ತ್ವಾಮುಪೈಷ್ಯತಿ ರಾವಣಃ ॥ ೧೩ ॥

ಅನ್ಯಾ ತು ವಿಕಟಾ ನಾಮ ರಾಕ್ಷಸೀ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್ ।
ಅಸಕೃದ್ದೇವತಾ ಯುದ್ಧೇ ನಾಗಗಂಧರ್ವದಾನವಾಃ ।
ನಿರ್ಜಿತಾಃ ಸಮರೇ ಯೇನ ಸ ತೇ ಪಾರ್ಶ್ವಮುಪಾಗತಃ ॥ ೧೪ ॥

ತಸ್ಯ ಸರ್ವಸಮೃದ್ಧಸ್ಯ ರಾವಣಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।
ಕಿಮದ್ಯ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಸ್ಯ ಭಾರ್ಯಾತ್ವಂ ನೇಚ್ಛಸೇಽಧಮೇ ॥ ೧೫ ॥

ತತಸ್ತು ದುರ್ಮುಖೀ ನಾಮ ರಾಕ್ಷಸೀ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್ ।
ಯಸ್ಯ ಸೂರ್ಯೋ ನ ತಪತಿ ಭೀತೋ ಯಸ್ಯ ಚ ಮಾರುತಃ ।
ನ ವಾತಿ ಚಾಸಿತಾಪಾಂಗಿ ಕಿಂ ತ್ವಂ ತಸ್ಯ ನ ತಿಷ್ಠಸೇ ॥ ೧೬ ॥

ಅಷ್ಟೌ ವಸವಃ, ಏಕಾದಶ ರುದ್ರಾಃ, ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯಾಃ, ದ್ವಾವಾಶ್ವಿನೌ ಆಹತ್ಯ ತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಂಶದ್ದೇವಾಃ । ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯಮಧ್ಯಪ್ರವಿಷ್ಟಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋಃ ಸ್ವರೂಪಸ್ಯ ರಾಕ್ಷಸೀಭಿರಜ್ಞಾನಾದೇವಮುಕ್ತಂ ॥ ೧೦ ॥ ವೀರ್ಯೋತ್ಸಿಕ್ತಸ್ಯ ವೀರ್ಯೋನ್ಮತ್ತಸ್ಯ । ತತ್ಸಕಾಶಾದಪಿ ವೀರ್ಯಯುಕ್ತಸ್ಯ । ನ ಲಿಪ್ಸಸೇ ನೇಚ್ಛಸಿ ॥೧೧॥ ಸರ್ವಾಸಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಮಹಾಭಾಗಾಂ ಪ್ರಿಯಾಂ ಭಾರ್ಯಾಂ ಮಂದೋದರೀಂ ॥ ೧೨ ॥ ನೇಚ್ಛಸೇ ನೇಚ್ಛಸಿ ॥೧೫॥ ಯಸ್ಯ ಸಕಾಶಾದ್ ಭೀತಃ ತಸ್ಯ ವಶೇ ಇತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೧೬ ॥

ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಂ ಚ ತರವೋ ಮುಮುಚುರ್ಯಸ್ಯ ವೈ ಭಯಾತ್ ।
ಶೈಲಾಃ ಸುಸ್ರುವು ಪಾನೀಯಂ ಜಲದಾಶ್ಚ ಯದೇಚ್ಛತಿ ॥ ೧೭ ॥

ತಸ್ಯ ನೈರ್ಋತರಾಜಸ್ಯ ರಾಜರಾಜಸ್ಯ ಭಾಮಿನಿ ।
ಕಿಂ ತ್ವಂ ನ ಕುರುಷೇ ಬುದ್ಧಿಂ ಭಾರ್ಯಾರ್ಥೇ ರಾವಣಸ್ಯ ಹಿ ॥ ೧೮ ॥

ಸಾಧು ತೇ ತತ್ತ್ವತೋ ದೇವಿ ಕಥಿತಂ ಸಾಧು ಭಾಮಿನಿ ।
ಗೃಹಾಣ ಸುಸ್ಮಿತೇ ವಾಕ್ಯಮನ್ಯಥಾ ನ ಭವಿಷ್ಯಸಿ ॥ ೧೯ ॥

[illegible] ಸುಸ್ರುವುಃ । ಆರ್ಷೋ ವಿಸರ್ಗಲೋಪಃ ॥ ೧೭ ॥ ತೇ ತುಭ್ಯಂ । [illegible] ಸಾಧು ಕಥಿತಂ ಸಾಧು ಗೃಹಾಣ । ಅಥ ತೇ ರಾವಣೇನಾನಿರಾಕೃತೇ [illegible] ಸಾ ತ್ವಂ ಗೃಹಾಣೇತಿ ವಾ । ನ ಭವಿಷ್ಯಸಿ ನ ಜೀವಿಷ್ಯಸಿ ॥ ೧೯ ॥

॥ ಇತ್ಯಾರ್ಷೇಯರಾಮಾಯಣೇ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ತ್ರಯೋವಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಚತುರ್ವಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ

ತತಃ ಸೀತಾಂ ಸಮಸ್ತಾಸ್ತಾ ರಾಕ್ಷಸ್ಯೋ ವಿಕೃತಾನನಾಃ ।
ಪರುಷಂ ಪರುಷಾ ನಾರ್ಯ ಊಚುಸ್ತಾಂ ವಾಕ್ಯಮಪ್ರಿಯಮ್ ॥ ೧ ॥

ಕಿಂ ತ್ವಮಂತಃಪುರೇ ಸೀತೇ ಸರ್ವಭೂತಮನೋಹರೇ ।
ಮಹಾರ್ಹಶಯನೋಪೇತೇ ನ ವಾಸಮನುಮನ್ಯಸೇ ॥ ೨ ॥

ಮಾನುಷೀ ಮಾನುಷಸ್ಯೈವ ಭಾರ್ಯಾತ್ವಂ ಬಹು ಮನ್ಯಸೇ ।
ಪ್ರತ್ಯಾಹರ ಮನೋ ರಾಮಾನ್ನ ತ್ವಂ ಜಾತು ಭವಿಷ್ಯಸಿ ॥ ೩ ॥

ತ್ರೈಲೋಕ್ಯವಸುಭೋಕ್ತಾರಂ ರಾವಣಂ ರಾಕ್ಷಸೇಶ್ವರಮ್ ।
ಭರ್ತಾರಮುಪಸಂಗಮ್ಯ ವಿಹರಸ್ವ ಯಥಾಸುಖಮ್ ॥ ೪ ॥

ಮಾನುಷೀ ಮಾನುಷಂ ತಂ ತು ರಾಮಮಿಚ್ಛಸಿ ಶೋಭನೇ ।
ರಾಜ್ಯಾದ್ಭ್ರಷ್ಟಮಸಿದ್ಧಾರ್ಥಂ ವಿಕ್ಲವಂ ತ್ವಮನಿಂದಿತೇ ॥ ೫ ॥

ರಾಕ್ಷಸೀನಾಂ ವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸೀತಾ ಪದ್ಮನಿಭೇಕ್ಷಣಾ ।
ನೇತ್ರಾಭ್ಯಾಮಶ್ರುಪೂರ್ಣಾಭ್ಯಾಮಿದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್ ॥ ೬ ॥

ಪರುಷಮಪಿ ಸರುಷಾ ಪಿತ್ರಾ ಪುತ್ರಂ ಪ್ರತ್ಯುದೀರಿತಂ 'ಶಠ ತರ್ಹಿ ನ ಪಠೇ'ತ್ಯೇವಮಾದಿವಾಕ್ಯಮಂತತೋ ಗತ್ವಾ ಪ್ರಾಯಃ ಪ್ರಿಯಪರ್ಯವಸಾಯಿ ದೃಷ್ಟಮಿತ್ಯತೋಽಪ್ರಿಯಮಿತ್ಯುಕ್ತಂ ॥ ೧ ॥ ತ್ವಂ ಮಾನುಷೀ ಮಾನುಷಾವತಾರತ್ವಾತ್ ಮಾನುಷಸ್ಯ ರಾಮಸ್ಯ । ಮನಃ ಪ್ರತ್ಯಾಹರ ನಿವರ್ತಯ । ಜಾತು ಕದಾಚಿದಪ್ಯೇವಂ 'ಅತ್ರತ್ಯಾಂ ಮಾಂ ರಾಮ ಆಗತ್ಯ ನೇಷ್ಯತೀ'ತಿ ತ್ವದಾಲೋಚನಫಲಂ ನ ಭವಿಷ್ಯತಿ । ಏವಂ ಮನಃಪ್ರತ್ಯಾಹರಣಂ ನ ಚೇತ್ ತ್ವಂ ಜಾತು ನ ಭವಿಷ್ಯಸಿ ನ ಸತಾಂ ಲಭಸ ಇತ್ಯರ್ಥೋ ವಾ । ಮಾನುಷೇ ಇತಿ ಪಾಠೇ ಅಣ್‌ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತತಯಾ ಙೀಬಭಾವಃ ॥೩॥ ಶೋಭನೇ ಅನಿಂದಿತೇ ಇತ್ಯಾಭಿಮುಖ್ಯಂ ಸಂಪಾದಯಿತುಮುಕ್ತಿಃ । ಕತಿಪಯ ಸಮಯಂ ರಾಜ್ಯಂ ಕುರ್ವತಃ ಕದಾಚಿತ್ ಭ್ರಂಶೋಽಪಿ ಸಂಭಾವಿತ ಇತ್ಯತೋ ನ ತಥೇತ್ಯಾಹ-ಅಸಿದ್ಧಾರ್ಥಮಿತಿ ॥ ೫ ॥ ನೇತ್ರಾಭ್ಯಾಂ ಸಹಿತೇತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೬ ॥

ಯದಿದಂ ಲೋಕವಿದ್ವಿಷ್ಟಮುದಾಹರಥ ಸಂಗತಾಃ ।
ನೈತನ್ಮನಸಿ ವಾಕ್ಯಂ ಮೇ ಕಿಲ್ಬಿಷಂ ಪ್ರತಿತಿಷ್ಠತಿ ॥ ೭ ॥

ನ ಮಾನುಷೀ ರಾಕ್ಷಸಸ್ಯ ಭಾರ್ಯಾ ಭವಿತುಮರ್ಹತಿ ।
ಕಾಮಂ ಖಾದತ ಮಾಂ ಸರ್ವಾ ನ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ವೋ ವಚಃ ॥ ೮ ॥

ದೀನೋ ವಾ ರಾಜ್ಯಹೀನೋ ವಾ ಯೋ ಮೇ ಭರ್ತಾ ಸ ಮೇ ಗುರುಃ ।
ತಂ ನಿತ್ಯಮನುರಕ್ತಾಸ್ಮಿ ಯಥಾ ಸೂರ್ಯಂ ಸುವರ್ಚಲಾ ॥ ೯ ॥

ಯಥಾ ಶಚೀ ಮಹಾಭಾಗಾ ಶಕ್ರಂ ಸಮುಪತಿಷ್ಠತಿ ।
ಅರುಂಧತೀ ವಸಿಷ್ಠಂ ಚ ರೋಹಿಣೀ ಶಶಿನಂ ಯಥಾ ॥ ೧೦ ॥

ಲೋಪಾಮುದ್ರಾ ಯಥಾಗಸ್ತ್ಯಂ ಸುಕನ್ಯಾ ಚ್ಯವನಂ ಯಥಾ ।
ಸಾವಿತ್ರೀ ಸತ್ಯವಂತಂ ಚ ಕಪಿಲಂ ಶ್ರೀಮತೀ ಯಥಾ ॥ ೧೧ ॥

ಸೌದಾಸಂ ಮದಯಂತೀವ ಕೇಶಿನೀ ಸಗರಂ ಯಥಾ ।
ನೈಷಧಂ ದಮಯಂತೀವ ಭೈಮೀ ಪತಿಮನುವ್ರತಾ ॥ ೧೨ ॥

ತಥಾಹಮಿಕ್ಷ್ವಾಕುವರಂ ರಾಮಂ ಪತಿಮನುವ್ರತಾ ।
ಸೀತಾಯಾ ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ರಾಕ್ಷಸ್ಯಃ ಕ್ರೋಧಮೂರ್ಚ್ಛಿತಾಃ ।
ಭರ್ತ್ಸಯಂತಿ ಸ್ಮ ಪರುಷೈರ್ವಾಕ್ಯೈ ರಾವಣಚೋದಿತಾಃ ॥ ೧೩ ॥

ಅವಲೀನಃ ಸ ನಿರ್ವಾಕ್ಯೋ ಹನುಮಾನ್ ಶಿಂಶಪಾದ್ರುಮೇ ।
ಸೀತಾಂ ಸಂತರ್ಜಯಂತೀಸ್ತಾ ರಾಕ್ಷಸೀರಶೃಣೋತ್ ಕಪಿಃ ॥ ೧೪ ॥

ತಾಮಭಿಕ್ರಮ್ಯ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಾ ವೇಪಮಾನಾಂ ಸಮಂತತಃ ।
ಭೃಶಂ ಸಂಲಿಲಿಹುರ್ದೀಪ್ತಾನ್ ಪ್ರಲಂಬಾನ್ ದಶನಚ್ಛದಾನ್ ॥ ೧೫ ॥

ಏತದ್ಧ್ಯುಷ್ಮದ್ವಾಕ್ಯಂ । ಮೇ ಕಿಲ್ಬಿಷಂ ಪ್ರತಿ ಪಾಪಸಾಧನಪರಪುರುಷಸಂಸರ್ಗೇ ಮನ ಉತ್ಪಾದನಂ ಪ್ರತಿ ನ ಪ್ರತಿತಿಷ್ಠತಿ ॥೭॥ರಾಜ್ಯಾದ್ಭ್ರಷ್ಟಮಿತ್ಯಾದೇರುತ್ತರಮಾಹ -'ದೀನೋ ವೇತಿ'। ಗುರುಃ ಪೂಜ್ಯಃ । ಸುವರ್ಚಲಾ ತತ್ಪತ್ನೀ॥೯॥ ದುಃಸಮಯಗಮನಾಯ ಅನೇಕ ನಿದರ್ಶನಾನ್ಯಾಹ-ಯಥೇತಿ ॥೧೦॥ ಭೈಮೀ ದಮಯಂತೀತಿ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಂ ॥೧೨॥ ಭರ್ತ್ಸಯಂತಿ ಸ್ಮ ಅಭರ್ತ್ಸಯನ್ ॥ ೧೩ ॥ ಯಾಃ ಸಂತರ್ಜಯಂತೀಃ ಸಂತರ್ಜಯಂತ್ಯಃ ರಾಕ್ಷಸ್ಯಃ ತಾಸಾಂ ವಚನಮಿತಿ ಶೇಷಃ । ಅವಲೀನಃ ಛನ್ನಃ ॥೧೪॥ ವೇಪಮಾನಾಂ ಕಂಪಮಾನಾಂ ತಾಂ ಸೀತಾಂ ಅತಿಕ್ರಮ್ಯ ದಶನಚ್ಛದಾನ್ ಸ್ವಾನ್ ಲಿಲಿಹುಃ ॥೧೫॥

ಊಚುಶ್ಚ ಪರಮಕ್ರುದ್ಧಾಃ ಪ್ರಗೃಹ್ಯಾಶು ಪರಶ್ವಧಾನ್ ।
ನೇಯಮರ್ಹತಿ ಭರ್ತಾರಂ ರಾವಣಂ ರಾಕ್ಷಸಾಧಿಪಮ್ ॥ ೧೬ ॥

ಸಾಭರ್ತ್ಸ್ಯಮಾನಾ ಭೀಮಾಭೀ ರಾಕ್ಷಸೀಭಿರ್ವರಾನನಾ ।
ಸಾ ಬಾಷ್ಪಮಪಮಾರ್ಜಂತೀ ಶಿಂಶಪಾಂ ತಾಮುಪಾಗಮತ್ ॥ ೧೭ ॥

ತತಸ್ತಾಂ ಶಿಂಶಪಾಂ ಸೀತಾ ರಾಕ್ಷಸೀಭಿಃ ಸಮಾವೃತಾ ।
ಅಭಿಗಮ್ಯ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷೀ ತಸ್ಥೌ ಶೋಕಪರಿಪ್ಲುತಾ ॥ ೧೮ ॥

ತಾಂ ಕೃಶಾಂ ದೀನವದನಾಂ ಮಲಿನಾಂಬರವಾಸಿನೀಂ ।
ಭರ್ತ್ಸಯಾಂ ಚಕ್ರಿರೇ ಭೀಮಾ ರಾಕ್ಷಸ್ಯಸ್ತಾಂ ಸಮಂತತಃ ॥ ೧೯ ॥

ತತಸ್ತಾಂ ವಿನತಾ ನಾಮ ರಾಕ್ಷಸೀ ಭೀಮದರ್ಶನಾ ।
ಅಬ್ರವೀತ್ ಕುಪಿತಾಕಾರಾ ಕರಾಲಾ ನಿರ್ಣತೋದರೀ ॥ ೨೦ ॥

ಸೀತೇ ಪರ್ಯಾಪ್ತಮೇತಾವದ್ಭರ್ತುಃ ಸ್ನೇಹೋ ನಿದರ್ಶಿತಃ ।
ಸರ್ವತ್ರಾತಿಕೃತಂ ಭದ್ರೇ ವ್ಯಸನಾಯೋಪಕಲ್ಪತೇ ॥ ೨೧ ॥

ಪರಿತುಷ್ಟಾಸ್ಮಿ ಭದ್ರಂ ತೇ ಮಾನುಷಸ್ತೇ ಕೃತೋ ವಿಧಿಃ ।
ಮಮಾಪಿ ತು ವಚಃ ಪಥ್ಯಂ ಬ್ರುವಂತ್ಯಾಃ ಕುರು ಮೈಥಿಲಿ ॥ ೨೨ ॥

ಇಯಂ ಸೀತಾ ಭರ್ತಾರಂ ರಾವಣಂ ನಾರ್ಹತಿ ಕಿಂತು ನಃ ಭಕ್ಷಣಮೇವಾರ್ಹತೀತ್ಯೂಚುರಿತಿ ಭಾವಃ ॥ ೧೬ ॥ ಸಾಭರ್ತ್ಸ್ಯಮಾನೇತಿ ಪದಮೇಕಂ । ಸಾಂ ಹಿಂಸಾಮುದ್ದಿಶ್ಯ ಭರ್ತ್ಸ್ಯಮಾನಾ। ಸಾ ತು ಹಿಂಸಾಯಾಮಿತಿ ವಿಶ್ವಃ । ಯಾ ಸೇತ್ಯನ್ವಯಃ । ತಾಂ ಆರೂಢವಾನರಾಂ । ಉಪೇತ್ಯನೇನಾತಿಸಾಮೀಪ್ಯಂ ಸೂಚಯತಿ ॥ ೧೭ ॥ ಶೋಕಪರಿಪ್ಲುತೇತ್ಯನೇನ ಅಶೋಕಸಮೀಪಗಮನಮುಚಿತಮಿತಿ ಸೂಚಯತಿ ॥೧೮॥ ಭರ್ತ್ಸಯಾಂ ಚಕ್ರಿರೇ ಇತಿ ತು ಪದದ್ವಯಂ । ಮಲಿನಾಂಬರವಾಸಿನೀಂ ಸಮಲ ವಸನಾಚ್ಛಾದಿತಾಂ ॥ ೧೯ ॥ ನಿರ್ಣತೋದರೀ ಕೃಶೋದರೀ ವಿಪುಲೋದರೀ ವಾ ॥ ೨೦ ॥ ಹೇ ಸೀತೇ ತೇ ಭರ್ತುಃ ಸ್ನೇಹಃ ಪ್ರದರ್ಶಿತ ಇತ್ಯೇತತ್ ಪರ್ಯಾಪ್ತಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ । ಅತಿಕೃತಂ ಅತಿಮಾತ್ರಕೃತಂ. 'ಅತಿ ಸರ್ವತ್ರ ವರ್ಜಯೇ'ದಿತ್ಯಾದೇಃ ॥ ೨೧ ॥ ವಿಧಿಃ ಕರಣಂ । ಮಾನುಷೋ ಮನುಷ್ಯಜಾತ್ಯುಚಿತಃ, ತೇನೇತಿ ಶೇಷಃ। ಅಮಾನುಷಃ ದೇವಾದಿಗೋಚರೋ ವಾ. ಅಮಾನುಷೋ ರಾಕ್ಷಸಸಂಬಂಧೀ ಅವಿಧಿರನನುಷ್ಠಾನಂ ಕೃತಃ ತೇನ ತುಷ್ಟಾಸ್ಮಿ । ಸಹಸಾ ಹಸ್ತಗತಯಾ ನ ಭಾವ್ಯಮಿತಿ ತ್ವಯೇತ್ಥಂ ಕೃತಮಿತಿ ತುಷ್ಟಾಸ್ಮೀತ್ಯರ್ಥೋ ವಾ । 'ಸಭಾರಾಜಾಮನುಷ್ಯಪೂರ್ವೇ'ತಿ ಸೂತ್ರವೃತ್ತ್ಯಾ ಅಮನುಷ್ಯಶಬ್ದೋ ರಕ್ಷಃಪಿಶಾಚಾದೀನಾಹೇ... ॥೨೨॥

ರಾವಣಂ ಭಜ ಭರ್ತಾರಂ ಭರ್ತಾರಂ ಸರ್ವರಕ್ಷಸಾಮ್ ।
ವಿಕ್ರಾಂತಮಾಪತಂತಂ ಚ ಸುರೇಶಮಿವ ವಾಸವಮ್ ॥ ೨೩ ॥

ದಕ್ಷಿಣಂ ತ್ಯಾಗಶೀಲಂ ಚ ಸರ್ವಸ್ಯ ಪ್ರಿಯವಾದಿನಮ್ ।
ಮಾನುಷಂ ಕೃಪಣಂ ರಾಮಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ರಾವಣಮಾಶ್ರಯ ॥ ೨೪ ॥

ದಿವ್ಯಾಂಗರಾಗಾ ವೈದೇಹಿ ದಿವ್ಯಾಭರಣಭೂಷಿತಾ ।
ಅದ್ಯ ಪ್ರಭೃತಿ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಲೋಕಾನಾಮೀಶ್ವರೀ ಭವ ॥ ೨೫ ॥

ಅಗ್ನೇಃ ಸ್ವಾಹಾ ಯಥಾ ದೇವೀ ಶಚೀವೇಂದ್ರಸ್ಯ ಶೋಭನೇ ।
ಕಿಂ ತೇ ರಾಮೇಣ ವೈದೇಹಿ ಕೃಪಣೇನ ಗತಾಯುಷಾ ॥ ೨೬ ॥

ಏತದುಕ್ತಂ ಚ ಮೇ ವಾಕ್ಯಂ ಯದಿ ತ್ವಂ ನ ಕರಿಷ್ಯಸಿ ।
ಅಸ್ಮಿನ್ ಮುಹೂರ್ತೇ ಸರ್ವಾಸ್ತ್ವಾಂ ಭಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಹೇ ವಯಮ್ ॥ ೨೭ ॥

ಅನ್ಯಾ ತು ವಿಕಟಾ ನಾಮ ಲಂಬಮಾನಪಯೋಧರಾ ।
ಅಬ್ರವೀತ್ ಕುಪಿತಾ ಸೀತಾಂ ಮುಷ್ಟಿಮುದ್ಯಮ್ಯ ತರ್ಜತೀ ॥ ೨೮ ॥

ಬಹೂನ್ಯಪ್ರಿಯರೂಪಾಣಿ ವಚನಾನಿ ಸುದುರ್ಮತೇ ।
ಅನುಕ್ರೋಶಾನ್ಮೃದುತ್ವಾಚ್ಚ ಸೋಢಾನಿ ತವ ಮೈಥಿಲಿ ॥ ೨೯ ॥

ನ ಚ ನಃ ಕುರುಷೇ ವಾಕ್ಯಂ ಹಿತಂ ಕಾಲಪುರಸ್ಕೃತಂ ।
ಆನೀತಾಸಿ ಸಮುದ್ರಸ್ಯ ಪಾರಮನ್ಯೈರ್ದುರಾಸದಮ್ ॥ ೩೦ ॥

ರಾವಣಾಂತಃಪುರಂ ಘೋರಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟಾ ಚಾಸಿ ಮೈಥಿಲಿ ।
ರಾವಣಸ್ಯ ಗೃಹೇ ರುದ್ಧಾಮಸ್ಮಾಭಿಸ್ತು ಸುರಕ್ಷಿತಾಮ್ ॥ ೩೦ ॥

ನ ತ್ವಾಂ ಶಕ್ತಃ ಪರಿತ್ರಾತುಮಪಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪುರಂದರಃ ।
ಕುರುಷ್ವ ಹಿತವಾದಿನ್ಯಾ ವಚನಂ ಮಮ ಮೈಥಿಲಿ ॥ ೩೨ ॥

ಆಪತಂತಂ ಶತ್ರೂಣಾಮುಪರೀತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೨೩ ॥ ದಕ್ಷಿಣಂ ಕುಶಲಂ ಸಮರ್ಥಂ ವಾ । ತ್ಯಾಗಶೀಲಮುದಾರಂ । ಕೃಪಣಂ ಮಾನುಷಮಿತಿ ರಾಮವಿಶೇಷಣಂ ॥೨೪॥ ಲೋಕಾನಾಮೀಶ್ವರೀ. ಸ್ವಾಮಿನೀ ॥ ೨೫ ॥ ಗತಾಯುಷಾ ಅಸ್ಮದಾಹಾರರೂಪತ್ವಾದ್ ಗತಾಯುಷ್ಟ್ವಮಿತಿ ಭಾವಃ । 'ಮೇ ವಾಕ್ಯಂ ನ ಕರಿಷ್ಯಸೀ'ತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ 'ಸರ್ವಾಸ್ತ್ವಾಂ ಭಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಹ' ಇತ್ಯುಕ್ತ್ಯಾ ನೈಕಾಪಿ ತ್ವತ್ಪಕ್ಷಪಾತಿನೀ ವರ್ತತ ಇತಿ ದ್ಯೋತಯತಿ ॥೨೭॥ ತರ್ಜತೀ ತರ್ಜಯಂತೀ ॥ ೨೮ ॥ ತವ ಮೃದುತ್ವಾತ್ ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣತಯಾ॥೨೯॥ ...ವನೋದ್ಯುಕ್ತಾಭ್ಯಃ ಪರಿತ್ರಾತುಂ ರಕ್ಷಿತುಂ ॥ ೩೨ ॥

ಅಲಮಶ್ರುಪ್ರಪಾತೇನ ತ್ಯಜ ಶೋಕಮನರ್ಥಕಮ್ ।
ಭಜ ಪ್ರೀತಿಂ ಪ್ರಹರ್ಷಂ ಚ ತ್ಯಜ ತಾಂ ನಿತ್ಯದೈನ್ಯತಾಮ್ ॥ ೩೩ ॥

ಸೀತೇ ರಾಕ್ಷಸರಾಜೇನ ಸಹ ಕ್ರೀಡ ಯಥಾಸುಖಮ್ ।
ಜಾನಾಸಿ ಹಿ ಯಥಾ ಭೀರು ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಯೌವನಮಧ್ರುವಮ್ ॥ ೩೪ ॥

ಯಾವನ್ನ ತೇ ವ್ಯತಿಕ್ರಾಮೇತ್ ಸುಖಮವಾಪ್ನುಹಿ ।
ಉದ್ಯಾನಾನಿ ಚ ರಮ್ಯಾಣಿ ಪರ್ವತೋಪವನಾನಿ ಚ ॥ ೩೫ ॥

ಸಹ ರಾಕ್ಷಸರಾಜೇನ ಚರ ತ್ವಂ ಮದಿರೇಕ್ಷಣೇ ।
ಸ್ತ್ರೀಸಹಸ್ರಾಣಿ ತೇ ಸಪ್ತ ವಶೇ ಸ್ಥಾಸ್ಯಂತಿ ಸುಂದರಿ ॥ ೩೬ ॥

ರಾವಣಂ ಭಜ ಭರ್ತಾರಂ ಭರ್ತಾರಂ ಸರ್ವರಕ್ಷಸಾಮ್ ।
ಉತ್ಪಾಟ್ಯ ವಾ ತೇ ಹೃದಯಂ ಭಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಮೈಥಿಲಿ ॥ ೩೭ ॥

ಯದಿ ಮೇ ವ್ಯಾಹೃತಂ ವಾಕ್ಯಂ ನ ಯಥಾವತ್ ಕರಿಷ್ಯಸಿ ।
ತತಶ್ಚಂಡೋದರೀ ನಾಮ ರಾಕ್ಷಸೀ ಕ್ರೋಧಮೂರ್ಛಿತಾ ॥ ೩೮ ॥

ಭ್ರಾಮಯಂತೀ ಮಹಚ್ಛೂಲಮಿದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್ ।
ಇಮಾಂ ಹರಿಣಲೋಲಾಕ್ಷೀಂ ತ್ರಾಸೋತ್ಕಂಪಪಯೋಧರಾಮ್ ॥ ೩೯ ॥

ರಾವಣೇನ ಹೃತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದೌಹೃದೋ ಮೇ ಮಹಾನಯಂ ।
ಯಕೃತ್ಪ್ಲೀಹಂ ಮಹತ್ಕ್ರೋಡಂ ಹೃದಯಂ ಚ ಸಬಂಧನಮ್ ॥ ೪೦ ॥

ದೈನ್ಯಂ ಸ್ವಾರ್ಥೇ ಷ್ಯಞ್ । ದೈನ್ಯತಾಂ ದೀನತಾಂ ತ್ಯಜೇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೩೩ ॥ ಯೌವನಂ ಅಧ್ರುವಮಿತಿ ಜಾನಾಸಿ ಹಿ ಯಸ್ಮಾತ್ ತಸ್ಮಾತ್ ರಾಕ್ಷಸರಾಜೇನ ಪರಿಕ್ರೀಡೇತ್ಯನ್ವಯಃ ॥೩೪॥ ಏತತ್ ಯೌವನಂ ॥ ೩೫ ॥ ಚರ ಸಂಚರ ॥ ೩೬ ॥ ಯಥಾವದ್ಯಥಾರ್ಥಂ ॥೩೮॥ ಮಹತ್ ಶೂಲಂ । ತ್ರಾಸೋತ್ಕಂಪಪಯೋಧರಾಂ । ಅಕಂಪಯೋರಪಿ ಪಯೋಧರಯೋಃ ಕಂಪಸ್ತ್ರಾಸಾತಿಶಯೇನೇತ್ಯಾಶಯಃ ॥ ೩೯ ॥ ದೌಹೃದಃ ಗರ್ಭಿಣ್ಯಾ ಜಾಯಮಾನ ಸುಷ್ಮುಭಕ್ಷಣೇಚ್ಛಾವಿಶೇಷಃ । ಯಕೃನ್ಮಾಂಸವಿಶೇಷಃ ಕಾಲಖಂಡಃ । ಸ್ನಾಯುಃ 'ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ ಕಾಲಖಂಡಯಕೃತೀ ಚ ಸಮೇ ಉಭೇ' ಇತ್ಯಮರಃ । ಪ್ಲೀಹಃ ಗುಲ್ಮವಿಶೇಷಃ । ನಾಂತೋಽಯಂ 'ಶ್ವನ್ನುಕ್ಷನ್ನಿ'ತ್ಯಾದೌ ನಿಪಾತಿತಸ್ತಥಾಪ್ಯದಂತತ್ವಮಾರ್ಷಂ । 'ಅಂತ್ರಂ ಪುರೀತದ್ಗುಲ್ಮಸ್ತು ಪ್ಲೀಹಾ ಪುಂಸ್ಯಥ ವಸ್ನಸಾ' ಇತ್ಯಮರಃ । ಕ್ರೋಡಂ ಭುಜಮಧ್ಯ ಮಾಂಸಂ । 'ಕ್ರೋಡಂ ಭುಜಾಂತರ'ಮಿತ್ಯಮರಃ । ಸಬಂಧನಂ ನಾಡೀಬಂಧನಸಹಿತಂ ॥ ೪೦ ॥

ಗಾತ್ರಾಣ್ಯಪಿ ತಥಾ ಶೀರ್ಷಂ ಖಾದೇಯಮಿತಿ ಮೇ ಮತಿಃ ।
ತತಸ್ತು ಪ್ರಘಸಾ ನಾಮ ರಾಕ್ಷಸೀ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್ ।
ಕಂಠಮಸ್ಯಾ ನೃಶಂಸಾಯಾಃ ಪೀಡಯಾಮ ಕಿಮಾಸ್ಯತೇ ॥ ೪೧ ॥

ನಿವೇದ್ಯತಾಂ ತತೋ ರಾಜ್ಞೇ ಮಾನುಷೀ ಸಾ ಮೃತೇತಿ ಹ ।
ನಾತ್ರ ಕಶ್ಚನ ಸಂದೇಹಃ ಖಾದತೇತಿ ಸ ವಕ್ಷ್ಯತಿ ॥ ೪೨ ॥

ತತಸ್ತ್ವಜಾಮುಖೀ ನಾಮ ರಾಕ್ಷಸೀ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್ ।
ವಿಶಸ್ಯೇಮಾಂ ತತಃ ಸರ್ವಾ ಮಾಂಸಾನ್ ಕುರುತ ಪಿಂಡಕಾನ್ ।
ವಿಭಜಾಮ ತತಃ ಸರ್ವಾ ವಿವಾದೋ ಮೇ ನ ರೋಚತೇ ॥ ೪೩ ॥

ಪೇಯಮಾನೀಯತಾಂ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಲೇಹ್ಯಮುಚ್ಚಾವಚಂ ಬಹು ।
ತತಃ ಶೂರ್ಪಣಖಾ ನಾಮ ರಾಕ್ಷಸೀ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್ ।
ಅಜಾಮುಖ್ಯಾ ಯದುಕ್ತಂ ಹಿ ತದೇವ ಮಮ ರೋಚತೇ ॥ ೪೪ ॥

ಸುರಾ ಚಾನೀಯತಾಂ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಸರ್ವಶೋಕವಿನಾಶಿನೀ ।
ಮಾನುಷಂ ಮಾಂಸಮಾಸ್ವಾದ್ಯ ನೃತ್ಯಾಮೋಽಥ ನಿಕುಂಭಿಲಾಮ್ ॥ ೪೫ ॥

ಕಿಮಾಸ್ಯತೇ ಕಿಮರ್ಥಮುಪವಿಶ್ಯತೇ ॥ ೪೧ ॥ ನಿವೇದ್ಯತಾಂ ಕಥ್ಯತಾಂ । ತತಃ ಸೀತಾಮರಣಾನಂತರಂ । ರಾಜ್ಞೇರಾವಣಾಯ । ನಿವೇದನಪ್ರಕಾರಮಾಹ - ಮಾನುಷೀತಿ। ಖಾದತ ಯೂಯಂಸೀತಾದೇಹಂ ಖಾದತೇತಿ ವಕ್ಷ್ಯತಿ. ನಾತ್ರ ಸಂದೇಹಃ ಕೋಪಂ ಕರೋತೀತ್ಯಾಶಯಃ ॥ ೪೨ ॥ ವಿಶಸ್ಯ ಸಹೃತ್ಯ । ಮಾಂಸಾನ್ ಮಾಂಸಾನಿ । 'ಪಿಶಿತಂ ತರಸಂ ಮಾಂಸಾ' ಇತಿವತ್ 'ಮಾಂಸಃ ಸ್ಯಾದಾಮಿಷ' ಇತಿ ಪುಲ್ಲಿಂಗೇಽಪಿ. ವಿಶ್ವಾತ್। ಮಾಂಸಾನ್ ಪಿಂಡಕಾನ್ । ಪಿಂಡೀಭೂತಾನ್ ಕುರುತ ।'ಸಮಾನಿ'ತಿ ಪಾಠೇ ಪಿಂಡಕಾನ್ ಮಾಂಸಪಿಂಡಕಾನ್ । ತತಃ ಪಿಂಡೀಕರಣಾನಂತರಂ । ವಿವಾದಃ ರಾವಣಭಾರ್ಯಾತ್ವೇ ಸೀತಯಾ ಸಹ । ಮ ಇತಿ ಚತುರ್ಥೀ ॥ ೪೩ ॥ ಪೇಯಂ ಮದ್ಯಂ ಮಾಂಸ ಭಕ್ಷಣೋಪಯೋಗಿತ್ವೇನೇತ್ಯರ್ಥಃ । ಮಮ ಮಹ್ಯಂ ॥ ೪೪ ॥ ಮಾನುಷಂ ಮಾನುಷದೇಹಸಂಬಂಧಿ । ನಿಕುಂಭಿಲಾಂ ಲಂಕಾಪಶ್ಚಿಮದಿಗ್ಗತಾಂ ತನ್ನಾಮಿಕಾಂ ಭದ್ರಕಾಲೀಂ । ಅಭಿತ ಇತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೪೫ ॥

ಏವಂ ಸಂಭತ್ಸ್ಯಮಾನಾ ಸಾ ಸೀತಾ ಸುರಸುತೋಪಮಾ ।
ರಾಕ್ಷಸೀಭಿಃ ಸುಘೋರಾಭಿರ್ಧೈರ್ಯಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ರೋದಿತಿ ॥ ೪೬ ॥

ಸುರಸುತೋಪಮಾ ದೇವಕನ್ಯೋಪಮಾ ರೋದಿತಿ ಅರುದತ್ ॥ ೪೬ ॥

॥ ಇತ್ಯಾರ್ಷೇಯರಾಮಾಯಣೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ಚತುರ್ವಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಪಂಚವಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ

ತಥಾ ತಾಸಾಂ ವದಂತೀನಾಂ ಪರುಷಂ ದಾರುಣಂ ಬಹು ।
ರಾಕ್ಷಸೀನಾಮಸೌಮ್ಯಾನಾಂ ರುರೋದ ಜನಕಾತ್ಮಜಾ ॥ ೧ ॥

ಏವಮುಕ್ತಾ ತು ವೈದೇಹೀ ರಾಕ್ಷಸೀಭಿರ್ಮನಸ್ವಿನೀ ।
ಉವಾಚ ಪರಮತ್ರಸ್ತಾ ಬಾಷ್ಪಗದ್ಗದಯಾ ಗಿರಾ ॥ ೨ ॥

ನ ಮಾನುಷೀ ರಾಕ್ಷಸಸ್ಯ ಭಾರ್ಯಾ ಭವಿತುಮರ್ಹತಿ ।
ಕಾಮಂ ಖಾದತ ಮಾಂ ಸರ್ವಾ ನ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ವೋ ವಚಃ ॥ ೩ ॥

ಸಾ ರಾಕ್ಷಸೀಮಧ್ಯಗತಾ ಸೀತಾ ಸುರಸುತೋಪಮಾ ।
ನ ಶರ್ಮ ಲೇಭೇ ದುಃಖಾರ್ತಾ ರಾವಣೇನ ಚ ತರ್ಜಿತಾ ॥ ೪ ॥

ವೇಪತೇ ಸ್ಮಾಧಿಕಂ ಸೀತಾ ವಿಶಂತೀವಾಂಗಮಾತ್ಮನಃ ।
ವನೇ ಯೂಥಪರಿಭ್ರಷ್ಟಾ ಮೃಗೀ ಕೋಕೈರಿವಾರ್ದಿತಾ ॥ ೫ ॥

ಸಾ ತ್ವಶೋಕಸ್ಯ ವಿಪುಲಾಂ ಶಾಖಾಮಾಲಂಬ್ಯ ಪುಷ್ಪಿತಾಮ್ ।
ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ಶೋಕೇನ ಭರ್ತಾರಂ ಭಗ್ನಮಾನಸಾ ॥ ೬ ॥

ಸಾ ಸ್ನಾಪಯಂತೀ ವಿಪುಲೌ ಸ್ತನೌ ನೇತ್ರಜಲಸ್ರವೈಃ ।
ಚಿಂತಯಂತೀ ನ ಶೋಕಸ್ಯ ತದಾಂತಮಧಿಗಚ್ಛತಿ ॥ ೭ ॥

ಸಾ ವೇಪಮಾನಾ ಪತಿತಾ ಪ್ರವಾತೇ ಕದಲೀ ಯಥಾ ।
ರಾಕ್ಷಸೀನಾಂ ಭಯತ್ರಸ್ತಾ ವಿಷಣ್ಣವದನಾಭವತ್ ॥ ೮ ॥

ಪರುಷಂ ಬಹಿಃ ಕ್ರೂರಂ, ದಾರುಣಮಂತಃ ॥ ೧ ॥ ಆತ್ಮನಃ ಸ್ವಸ್ಯ ಅಂಗಂ ವಿಶಂತೀ ಮಹಾಂಗೇಷ್ವವಾಂತರಾಂಗಾನಿ ನಿವೇಶಯಂತೀವ । ಕೋಕೈಃ ವೃಕೈಃ । 'ಕೋಕಶ್ಚಕ್ರೇ ವೃಕ'ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ ॥ ೫ ॥ ಭಗ್ನಮಾನಸಾ ತಾದೃಶೀವ ॥ ೬ ॥ ರಾಕ್ಷಸೀನಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಪತಿತಾ । ಭಯತ್ರಸ್ತಾ ಭಯೈರ್ಘೋರೈಃ ಆಯುಧಾದಿಭಿಃ ತ್ರಸ್ತಾ ಭೀತಾ । 'ಭಯಂ ಪ್ರತಿಭಯೇ ಘೋರೇ' ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ ॥ ೮ ॥

ತಸ್ಯಾಃ ಸಾ ದೀರ್ಘವಿಪುಲಾ ವೇಪಂತ್ಯಾ ಸೀತಯಾ ತದಾ ।
ದದೃಶೇ ಕಂಪಿನೀ ವೇಣೀ ವ್ಯಾಲೀವ ಪರಿಸರ್ಪತೀ ॥ ೯ ॥

ಸಾ ನಿಃಶ್ವಸಂತೀ ಶೋಕಾರ್ತಾಶೋಕೋಪಹತಚೇತನಾ ।
ಆರ್ತಾ ವ್ಯಸೃಜದಶ್ರೂಣಿ ಮೈಥಿಲೀ ವಿಲಲಾಪ ಹ ॥ ೧೦ ॥

ಹಾ ರಾಮೇತಿ ಚ ದುಃಖಾರ್ತಾ ಹಾ ಪುನರ್ಲಕ್ಷ್ಮಣೇತಿ ಚ ।
ಹಾ ಶ್ವಶ್ರು ಮಮ ಕೌಸಲ್ಯೇ ಹಾ ಸುಮಿತ್ರೇಽತಿಭಾಮಿನಿ ॥ ೧೧ ॥

ಲೋಕಪ್ರವಾದಃ ಸತ್ಯೋಽಯಂ ಪಂಡಿತೈಃ ಸಮುದಾಹೃತಃ ।
ಅಕಾಲೇ ದುರ್ಲಭೋ ಮೃತ್ಯುಃ ಸ್ತ್ರಿಯಾ ವಾ ಪುರುಷಸ್ಯ ವಾ ॥ ೧೨ ॥

ಯತ್ರಾಹಮೇವಂ ಕ್ರೂರಾಭೀ ರಾಕ್ಷಸೀಭಿರಿಹಾರ್ದಿತಾ ।
ಜೀವಾಮಿ ಹೀನಾ ರಾಮೇಣ ಮುಹೂರ್ತಮಪಿ ದುಃಖಿತಾ ॥ ೧೩ ॥

ವಿಷಾಲ್ಪಪುಣ್ಯಾ ಕೃಪಣಾ ವಿನಶಿಷ್ಯಾಮ್ಯನಾಥವತ್ ।
ಸಮುದ್ರಮಧ್ಯೇ ನೌಃ ಪೂರ್ಣಾ ವಾಯುವೇಗೈರಿವಾಹತಾ ॥ ೧೪ ॥

ಸೀತಯಾ ಸೀತಾಯಾಃ। ವ್ಯಾಲೀ ಸರ್ಪಪತ್ನೀ । ದದೃಶೇ ಪಾರ್ಶ್ವವರ್ತಿರಾಕ್ಷಸೀಭಿರಿತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೯ ॥ ನಿಃಶ್ವಸಂತೀ ಶ್ವಸತೀ । ಶಪ್ಲೋ ನ ಲುಕ್. 'ನ ವಿಶ್ವಸೇದವಿಶ್ವಸ್ತ' ಮಿತ್ಯಾದಿವತ್ । ಯಾ ಪೂರ್ವಮಶೋಕೋಪಹತಚೇತನಾ ಸಾಪೀದಾನೀಂ ಶೋಕಾರ್ತಾ। ತದ್ವತ್ ವರ್ತತೇ । ಆರ್ತಾ ತಾಭಿಃ ಪೀಡಿತಾ ॥೧೦॥ ಮಮ ಶ್ವಶ್ರು ಕೌಸಲ್ಯೇ. ಅತಿಭಾಮಿನಿ ಅತಿಕ್ರಾಂತಯೋಷೇ ಸುಮಿತ್ರೇ ಇತಿ ವಿಲಲಾಪೇತ್ಯನ್ವಯಃ । ಕೌಸಲ್ಯೇ ಇತ್ಯಾದಾವಾಕರ್ಷಣೀಯ ಇತಿರಿತಿ ಸರ್ವ್ವರೇಷ್ವವ್ಯಂ ತತ್ । ಏವಂ ಸ್ಥಾನದ್ವಿತಯೇ ಸ್ಥಾನದ್ವಿತಯಾದಾಕೃಷ್ಯಾನ್ವಿತ ಇತಿ ಇಕಾರಲೋಪಾರ್ಷತಾನಭ್ಯುಪಗತಿ ಸೌಕರ್ಯಂ ಭವತಿ ॥ ೧೧ ॥ ಪಂಡಿತೈರೇಷ್ಯದಾದಿಜ್ಞೈರುದಾಹೃತ ಇತಿ ಲೋಕಪ್ರವಾದಃ । ಸ ಕಿಂರೂಪ ಇತ್ಯತೋ ನಿರೂಪಯತಿ ಅಕಾಲ ಇತಿ । ದೇವಕಲ್ಪಿತ ಕಾಲೇತರ ಕಾಲೇ ॥೧೨॥ ರಾಮೇಣ ಮುಹೂರ್ತಮಪಿ ಹೀನೇವ ವಿಯೋಗಿನೀವ ವಿದ್ಯಮಾನಾಪಿ ನ ಮೃತಾ ಜೀವಾಮಿ । ಅತೋ ಮೃತ್ಯುರ್ದುರ್ಲಭ ಇತಿ ಸ ಪ್ರವಾದಃ ಸತ್ಯ ಇತ್ಯೇಕಾನ್ವಯಃ ॥೧೩॥ ಅನಾಥವತ್ ಅನಾಥೇವ । ಆರ್ಷಃ ಪುಂವದ್ಭಾವಃ। 'ಅಶ್ವೇನ ಚಿತ್ರೇ' ಇತ್ಯೇದೃಗ್ಭ್ಯಾಷ್ಯಗತಾಶ್ವವದಿತ್ಯಸ್ಯೇಶ್ವರಾಪೇಕ್ಷಯಾ ಪುಲ್ಲಿಂಗಮಿತಿ ಟೀಕೋಕ್ತೇಃ ॥೧೪॥

ಭರ್ತಾರಂ ತಮಪಶ್ಯಂತೀ ರಾಕ್ಷಸೀವಶಮಾಗತಾ ।
ಸೀದಾಮಿ ಖಲು ಶೋಕೇನ ಕೂಲಂ ತೋಯಹತಂ ಯಥಾ ॥ ೧೫ ॥

ತಂ ಪದ್ಮದಲಪತ್ರಾಕ್ಷಂ ಸಿಂಹವಿಕ್ರಾಂತಗಾಮಿನಮ್ ।
ಧನ್ಯಾಃ ಪಶ್ಯಂತಿ ಮೇ ನಾಥಂ ಕೃತಜ್ಞಂ ಪ್ರಿಯವಾದಿನಮ್ ॥ ೧೬ ॥

ಸರ್ವಥಾ ತೇನ ಹೀನಾಯಾ ರಾಮೇಣ ವಿದಿತಾತ್ಮನಾ ।
ತೀಕ್ಷ್ಣಂ ವಿಷಮಿವಾಸ್ವಾದ್ಯ ದುರ್ಲಭಂ ಮಮ ಜೀವಿತಮ್ ॥ ೧೭ ॥

ಕೀದೃಶಂ ತು ಮಯಾ ಪಾಪಂ ಪುರಾ ಜನ್ಮಾಂತರೇ ಕೃತಮ್ ।
ಯೇನೇದಂ ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ದುಃಖಂ ಮಯಾ ಘೋರಂ ಸುದಾರುಣಮ್ ॥ ೧೮ ॥

ಜೀವಿತಂ ತ್ಯಕ್ತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಶೋಕೇನ ಮಹತಾ ವೃತಾ ।
ರಾಕ್ಷಸೀಭಿಶ್ಚ ರಕ್ಷಂತ್ಯಾ ರಾಮೋ ನಾಸಾದ್ಯತೇ ಮಯಾ ॥ ೧೯ ॥

ಧಿಗಸ್ತು ಖಲು ಮಾನುಷ್ಯಂ ಧಿಗಸ್ತು ಪರವಶ್ಯತಾಮ್ ।
ನ ಶಕ್ಯಂ ಯತ್ ಪರಿತ್ಯಕ್ತುಮಾತ್ಮಚ್ಛಂದೇನ ಜೀವಿತಮ್ ॥ ೨೦ ॥

ತಂ ಪದ್ಮದಲಪತ್ರಾಕ್ಷಂ ದಲಂ ವಿಕಸಿತಂ ಚ ತತ್ ಪದ್ಮಂ ಚ ತದ್ದಲಪದ್ಮಂ। ತಸ್ಯ ಪತ್ರೇ ಇವಾಕ್ಷಿಣೀ ಯಸ್ಯ ತಂ । ಕಡಾರಾದಿರಯಂ । ಯೇ ಪಶ್ಯಂತಿ ತೇ ಧನ್ಯಾ ಇತ್ಯನ್ವಯಃ ॥ ೧೬ ॥ ತೀಕ್ಷ್ಣಂ ವಿಷಂ ಸರ್ಪಾದಿಮುಖಸ್ಥಂ ಆಸ್ವಾದ್ಯ ಸ್ಥಿತಾಯಾ ಮಮೇತ್ಯನ್ವಯಃ । ತೇನ ಸಮಾನಕರ್ತೃಕತಾಲಾಭಃ । ಜೀವಿತಂ ಜೀವನಂ ॥೧೭॥ ರಾಕ್ಷಸೀಭ್ಯಃ ರಕ್ಷಂತ್ಯಾ ರಕ್ಷಯಂತ್ಯಾ ಮಯಾ ರಾಮೋ ನಾಸಾದ್ಯತೇ ನ ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ॥೧೯॥ ಮಾನುಷ್ಯಂ ಧಿಗಸ್ತು ತಸ್ಯ ಶೋಚ್ಯತಾಸ್ತ್ವಿತ್ಯರ್ಥಃ । ಏವಮುತ್ತರತ್ರಾಪಿ । ಆತ್ಮಚ್ಛಂದೇನ ಸ್ವೇಚ್ಛಯಾ ॥ ೨೦ ॥

॥ ಇತ್ಯಾರ್ಷೇಯ ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ಪಂಚವಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಷಡ್ವಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ

ಪ್ರಸಕ್ತಾಶ್ರುಮುಖೀ ತ್ವೇವಂ ಬ್ರುವಂತೀ ಜನಕಾತ್ಮಜಾ ।
ಅಧೋಮುಖಮುಖೀ ಬಾಲಾ ವಿಲಪ್ತುಮುಪಚಕ್ರಮೇ ॥ ೧ ॥

ಉನ್ಮತ್ತೇವ ಪ್ರಮತ್ತೇವ ಭ್ರಾಂತಚಿತ್ತೇವ ಶೋಚತೀ ।
ಉಪಾವೃತ್ತಾ ಕಿಶೋರೀವ ವಿಚೇಷ್ಟಂತೀ ಮಹೀತಲೇ ॥ ೨ ॥

ರಾಘವಸ್ಯ ಪ್ರಮತ್ತಸ್ಯ ರಕ್ಷಸಾ ಕಾಮರೂಪಿಣಾ ।
ರಾವಣೇನ ಪ್ರಮಥ್ಯಾಹಮಾನೀತಾ ಕ್ರೋಶತೀ ಬಲಾತ್ ॥ ೩ ॥

ರಾಕ್ಷಸೀವಶಮಾಪನ್ನಾ ಭರ್ತ್ಸ್ಯಮಾನಾ ಸುದಾರುಣಮ್ ।
ಚಿಂತಯಂತೀ ಸುದುಃಖಾರ್ತಾ ನಾಹಂ ಜೀವಿತುಮುತ್ಸಹೇ ॥ ೪ ॥

ನ ಹಿ ಮೇ ಜೀವಿತೇನಾರ್ಥೋ ನೈವಾರ್ಥೈರ್ನ ಚ ಭೂಷಣೈಃ ।
ವಸಂತ್ಯಾ ರಾಕ್ಷಸೀಮಧ್ಯೇ ವಿನಾ ರಾಮಂ ಮಹಾರಥಮ್ ॥ ೫ ॥

ಅಶ್ಮಸಾರಮಯಂ ನೂನಮಥವಾಪ್ಯಜರಾಮರಮ್ ।
ಹೃದಯಂ ಮಮ ಯೇನೇದಂ ನ ದುಃಖೇನಾವಶೀರ್ಯತೇ ॥ ೬ ॥

ಪ್ರಸಕ್ತಾಶ್ರುಮುಖೀ ಪ್ರಸಕ್ತಾನಿ ಅಶ್ರೂಣಿ ಮುಖೇ ಯಸ್ಯಾ ಸಾ । ವಿಲಪ್ತುಂ ವಿಲಪಿತುಂ। ಆಗಮಶಾಸನಮನಿತ್ಯಮಿತಿ ಭಾವಃ ॥ ೧ ॥ ಉನ್ಮತ್ತೇವ ಉನ್ಮಾದವತೀವ । ಪ್ರಮತ್ತೇವ ಮದಪ್ರಾಪಕದ್ರವ್ಯಸೇವನೇನ ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ಮದವತೀವ। ಭ್ರಾಂತಚಿತ್ತೇವ ಭೂತಾವೇಶೇನ ವಿಪರೀತಾರ್ಥಗ್ರಾಹಕಚಿತ್ತವತೀವ । ಶೋಚತೀ ಶೋಚಂತೀ। ಉಪಾವೃತ್ತಾ ಲೋಲಾಯಮಾನಾ। ಶ್ರಮಾಪನೋದಾರ್ಥಂ ವಿಚೇಷ್ಟಂತೀ ಕಿಶೋರೀವ ವಡವೇವ । ಉಪಚಕ್ರಮ ಇತ್ಯನೇನಾನ್ವಯಃ ॥ ೨ ॥ ರಕ್ಷಸಾ ಕಾಮರೂಪಿಣಾ ಮಾರೀಚೇನ ಪ್ರಮತ್ತಸ್ಯ ಪ್ರಮಾದಯುಕ್ತಸ್ಯ । ತೇನ ದೂರಂ ನೀತಸ್ಯೇತಿ ಯಾವತ್। ಸಕಾಶಾದಿತಿ ಶೇಷಃ । ಪ್ರಮಥ್ಯ ಪೀಡಯಿತ್ವಾ ॥ ೩ ॥ ದಾರುಣಂ ಯಥಾ ತಥಾ। ಚಿಂತಯಂತೀ ಸರ್ವದಾ ಚಿಂತಾಗ್ರಸ್ತಾ ॥ ೪ ॥ ಜೀವಿತೇನ ಜೀವನೇನ । ಅರ್ಥಃ ಪ್ರಯೋಜನಂ । ಅರ್ಥೈಃ ದ್ರವ್ಯೈಃ ವಸಂತ್ಯಾ ಮೇ ॥ ೫ ॥ ಅಶ್ಮಸಾರಮಯಂ ಲೋಹಮಯಂ । ತೇನ ನಿಮಿತ್ತೇನ ॥ ೬ ॥

ಧಿಙ್ಮಾಮನಾರ್ಯಾಮಸತೀಂ ಯಾಹಂ ತೇನ ವಿನಾಕೃತಾ ।
ಮುಹೂರ್ತಮಪಿ ಜೀವಾಮಿ ಜೀವಿತಂ ಪಾಪಜೀವಿಕಾ ॥ ೭ ॥

ಚರಣೇನಾಪಿ ಸವ್ಯೇನ ನ ಸ್ಪೃಶೇಯಂ ನಿಶಾಚರಮ್ ।
ರಾವಣಂ ಕಿಂ ಪುನರಹಂ ಕಾಮಯೇಯಂ ವಿಗರ್ಹಿತಮ್ ॥ ೮ ॥

ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾನಂ ನ ಜಾನಾತಿ ನಾತ್ಮಾನಂ ನಾತ್ಮನಃ ಕುಲಮ್ ।
ಯೋ ನೃಶಂಸಸ್ವಭಾವೇನ ಮಾಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯಿತುಮಿಚ್ಛತಿ ॥ ೯ ॥

ಛಿನ್ನಾಭಿನ್ನಾ ವಿಭಕ್ತಾ ವಾ ದೀಪ್ತೇ ವಾಗ್ನೌ ಪ್ರದೀಪಿತಾ ।
ರಾವಣಂ ನೋಪತಿಷ್ಠೇಯಂ ಕಿಂ ಪ್ರಲಾಪೇನ ವಶ್ಚಿರಮ್ ॥ ೧೦ ॥

ಖ್ಯಾತಃ ಪ್ರಾಜ್ಞಃ ಕೃತಜ್ಞಶ್ಚ ಸಾನುಕ್ರೋಶಶ್ಚ ರಾಘವಃ ।
ಸದ್ವೃತ್ತೋ ನಿರನುಕ್ರೋಶಃ ಶಂಕೇ ಮದ್ಭಾಗ್ಯಸಂಕ್ಷಯಾತ್ ॥ ೧೧ ॥

ರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ ಜನಸ್ಥಾನೇ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಚತುರ್ದಶ ।
ಯೇನೈಕೇನ ನಿರಸ್ತಾನಿ ಸ ಮಾಂ ಕಿಂ ನಾಭಿಪದ್ಯತೇ ॥ ೧೨ ॥

ನಿರುದ್ಧಾ ರಾವಣೇನಾಹಮಲ್ಪವೀರ್ಯೇಣ ರಕ್ಷಸಾ ।
ಸಮರ್ಥಃ ಖಲು ಮೇ ಭರ್ತಾ ರಾವಣಂ ಹಂತುಮಾಹವೇ ॥ ೧೩ ॥

ವಿರಾಧೋ ದಂಡಕಾರಣ್ಯೇ ಯೇನ ರಾಕ್ಷಸಪುಂಗವಃ ।
ರಣೇ ರಾಮೇಣ ನಿಹತಃ ಸ ಮಾಂ ಕಿಂ ನಾಭಿಪದ್ಯತೇ ॥ ೧೪ ॥

ಯೇನ ರಾಮೇಣ ಮಮ ಜೀವಿತಂ ಜೀವನಂ ತೇನ ರಾಮೇಣ ವಿನಾಕೃತಾ ಸತೀ ಮೂಹೂರ್ತಮಪಿ ಜೀವಾಮಿ ಕಿಲ । ತಸ್ಮಾನ್ಮಾಂ ಧಿಕ್ ॥ ೭ ॥ ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾನಂ ಪುನರ್ಮಯಾ ಕೃತಂ ನಿರಾಕರಣಂ । ಆತ್ಮಾನಂ ರಾಜಾನಂ । ಆತ್ಮನಃ ಕುಲಂ ಪೌಲಸ್ತ್ಯ ಸಂತತಿಂ ॥ ೯ ॥ ಛಿನ್ನಾ ಕುಠಾರಾದಿನಾ ದ್ವೈಧೀಕೃತಾ । ಭಿನ್ನಾ ವಿದಾರಿತಾ । ವಿಭಕ್ತಾ ಅವಯವಶಃ ಖಂಡಿತಾ । ದೀಪ್ತೇ ಜ್ವಲಿತೇ ಅಗ್ನೌ ಪ್ರದೀಪಿತಾ ಚೇದಪಿ ಕಿಂ ಕಿಂ ಪ್ರಯೋಜನಂ ॥ ೧೦ ॥ ಸಾನುಕ್ರೋಶಃ ದಯಾಲುಃ । ಏತಾದೃಶೋ ಮದ್ಭಾಗ್ಯಸಂಕ್ಷಯಾದೇವ ಇದಾನೀಂ ನಿರನುಕ್ರೋಶಃ ದಯಾರಹಿತ ಇತಿ ಶಂಕೇ ॥ ೧೧ ॥ ನಾಭಿಪದ್ಯತೇ ನ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ॥ ೧೨ ॥ ಅಲ್ಪವೀರ್ಯೇಣ ರಾವಣೇನಾಹಂ ನಿರುದ್ಧಾ । ಸ ಚ ಹಂತುಂ ಸಮರ್ಥೋಽಪಿ ಮೇ ಭರ್ತಾ ಕಿಂ ನಾಭಿಪದ್ಯತೇ ॥ ೧೩ ॥ ೧೪ ॥

ಕಾಮಂ ಮಧ್ಯೇ ಸಮುದ್ರಸ್ಯ ಲಂಕೇಯಂ ದುಃಪ್ರಧರ್ಷಣಾ ।
ನ ತು ರಾಘವಬಾಣಾನಾಂ ಗತಿರೋಧೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ ॥ ೧೫ ॥

ಕಿಂ ನು ತತ್ ಕಾರಣಂ ಯೇನ ರಾಮೋ ದೃಢಪರಾಕ್ರಮಃ ।
ರಕ್ಷಸಾಪಹೃತಾಂ ಭಾರ್ಯಾಮಿಷ್ಟಾಂ ನಾಭ್ಯವಪದ್ಯತೇ ॥ ೧೬ ॥

ಇಹಸ್ಥಾಂ ಮಾಂ ನ ಜಾನೀತೇ ಶಂಕೇ ಲಕ್ಷ್ಮಣಪೂರ್ವಜಃ ।
ಜಾನನ್ನಪಿ ಸ ತೇಜಸ್ವೀ ಧರ್ಷಣಾಂ ಮರ್ಷಯಿಷ್ಯತಿ ॥ ೧೭ ॥

ಹೃತೇತಿ ಮಾಂ ಯೋಽಧಿಗತ್ಯ ರಾಘವಾಯ ನಿವೇದಯೇತ್ ।
ಗೃಧ್ರರಾಜೋಽಪಿ ಸ ರಣೇ ರಾವಣೇನ ನಿಪಾತಿತಃ ॥ ೧೮ ॥

ಕೃತಂ ಕರ್ಮ ಮಹತ್ತೇನ ಮಾಂ ತಥಾಭ್ಯವಪದ್ಯತಾ ।
ತಿಷ್ಠತಾ ರಾವಣದ್ವಂದ್ವೇ ವೃದ್ಧೇನಾಪಿ ಜಟಾಯುಷಾ ॥ ೧೯ ॥

ಯದಿ ಮಾಮಿಹ ಜಾನೀಯಾದ್ವರ್ತಮಾನಾಂ ಸ ರಾಘವಃ ।
ಅದ್ಯ ಬಾಣೈರಭಿಕ್ರುದ್ಧಃ ಕುರ್ಯಾಲ್ಲೋಕಮರಾಕ್ಷಸಮ್ ॥ ೨೦ ॥

ವಿಧಮೇಚ್ಚ ಪುರೀಂ ಲಂಕಾಂ ಶೋಷಯೇಚ್ಚ ಮಹೋದಧಿಮ್ ।
ರಾವಣಸ್ಯ ಚ ನೀಚಸ್ಯ ಕೀರ್ತಿಂ ನಾಮ ಚ ನಾಶಯೇತ್ ॥ ೨೧ ॥

ತತೋ ನಿಹತನಾಥಾನಾಂ ರಾಕ್ಷಸೀನಾಂ ಗೃಹೇ ಗೃಹೇ ।
ಯಥಾಹಮೇವಂ ರುದತೀ ತಥಾ ಭೂಯೋ ನ ಸಂಶಯಃ ॥ ೨೨ ॥

ಅನ್ವಿಷ್ಯ ರಕ್ಷಸಾಂ ಲಂಕಾಂ ಕುರ್ಯಾದ್ರಾಮಃ ಸಲಕ್ಷ್ಮಣಃ ।
ನ ಹಿ ತಾಭ್ಯಾಂ ರಿಪುರ್ದೃಷ್ಟೋ ಮುಹೂರ್ತಮಪಿ ಜೀವತಿ ॥ ೨೩ ॥

ದುಃಪ್ರಧರ್ಷಣಾ ಕಾಮಂ ಯಥೇಷ್ಟಂ ಇತರೇಷಾಂ ಭವತು । ಗತಿರೋಧೋ ಗತಿಪ್ರತಿಬಂಧಃ ॥ ೧೫ ॥ ನ ಜಾನೀತ ಇತಿ ಶಂಕೇ । ತೇಜಸ್ವೀ ರಾಮೋ ಜಾನನ್ನಪಿ ಮದ್ಭಾಗ್ಯಸಂಕ್ಷಯಾನ್ಮಮ ಧರ್ಷಣಾಂ ಮರ್ಷಯಿಷ್ಯತಿ ಸಹಿಷ್ಯತಿ ವಾ ಕಿಂ ॥೧೭॥ ಯೋ ಗೃಧ್ರರಾಜೋ ನಿವೇದಯೇತ್ ಸೋಽಪಿ ನಿಪಾತಿತಃ ॥ ೧೮ ॥ ಅಭ್ಯವಪದ್ಯತಾ ಮಾಂ ರಕ್ಷಿತುಂ ಆಗತವತಾ ॥ ೧೯ ॥ ಭೂಯೋ ಮದಪೇಕ್ಷಯಾ ಬಾಹುಲ್ಯೇನ ರುದಂತ್ಯೋ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ । ತತ್ರ ಸಂಶಯೋ ನೇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೨೨ ॥ ಲಂಕಾಂ ಅನ್ವಿಷ್ಯ ವಿಚಿತ್ಯ । ರಕ್ಷಸಾಂ ವಿನಾಶಮಿತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೨೩ ॥

ಚಿತಾಧೂಮಾಕುಲಪಥಾ ಗೃಧ್ರಮಂಡಲಸಂಕುಲಾ ।
ಅಚಿರೇಣ ತು ಲಂಕೇಯಂ ಶ್ಮಶಾನಸದೃಶೀ ಭವೇತ್ ॥ ೨೪ ॥

ಅಚಿರೇಣೈವ ಕಾಲೇನ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಾಮ್ಯೇನಂ ಮನೋರಥಮ್ ।
ದುಷ್ಪ್ರಸ್ಥಾನೋಽಯಮಾಭಾತಿ ಸರ್ವೇಷಾಂ ವೋ ವಿಪರ್ಯಯಃ ॥ ೨೫ ॥

ಯಾದೃಶಾನೀಹ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಲಂಕಾಯಾಮಶುಭಾನಿ ವೈ ।
ಅಚಿರೇಣೈವ ಕಾಲೇನ ಭವಿಷ್ಯತಿ ಹತಪ್ರಭಾ ॥ ೨೬ ॥

ನೂನಂ ಲಂಕಾ ಹತೇ ಪಾಪೇ ರಾವಣೇ ರಾಕ್ಷಸಾಧಮೇ ।
ಶೋಷಂ ಯಾಸ್ಯತಿ ದುರ್ಧರ್ಷಾ ಪ್ರಮದಾ ವಿಧವಾ ಯಥಾ ॥ ೨೭ ॥

ಪುಣ್ಯೋತ್ಸವಸಮೃದ್ಧಾ ಚ ನಷ್ಟಭರ್ತ್ರೀ ಸರಾಕ್ಷಸೀ ।
ಭವಿಷ್ಯತಿ ಪುರೀ ಲಂಕಾ ನಷ್ಟಭರ್ತ್ರೀ ಯಥಾಂಗನಾ ॥ ೨೮ ॥

ನೂನಂ ರಾಕ್ಷಸಕನ್ಯಾನಾಂ ರುದಂತೀನಾಂ ಗೃಹೇ ಗೃಹೇ ।
ಶ್ರೋಷ್ಯಾಮಿ ನಚಿರಾದೇವ ದುಃಖಾರ್ತಾನಾಮಿಹ ಧ್ವನಿಮ್ ॥ ೨೯ ॥

ಸಾಂಧಕಾರಾ ಹತದ್ಯೋತಾ ಹತರಾಕ್ಷಸಪುಂಗವಾ ।
ಭವಿಷ್ಯತಿ ಪುರೀ ಲಂಕಾ ನಿರ್ದಗ್ಧಾ ರಾಮಸಾಯಕೈಃ ॥ ೩೦ ॥

ಯದಿ ನಾಮ ಸ ಶೂರೋ ಮಾಂ ರಾಮೋ ರಕ್ತಾಂತಲೋಚನಃ ।
ಜಾನೀಯಾದ್ವರ್ತಮಾನಾಂ ಮಾಂ ರಾವಣಸ್ಯ ನಿವೇಶನೇ ॥ ೩೧ ॥

ಚಿತಾಧೂಮೇನ ಆಕುಲಃ ಪಂಥಾಃ ಯಸ್ಯಾಃ । ಗೃಧ್ರಮಂಡಲೇನ ಶವಭಕ್ಷಕ ಪಕ್ಷಿಸಮುದಾಯೇನ ॥ ೨೪ ॥ ಏನಂ ಮನೋರಥಂ ರಾವಣ ಹನನಪೂರ್ವಕರಾಮ ಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪಂ । ಸರ್ವೇಷಾಂ ರಕ್ಷಸಾಂ ವೋ ಯುಷ್ಮಾಕಂ ವಿಪರ್ಯಯೋ ನಾಶಃ ದುಃಪ್ರಸ್ಥಾನಃ ದುಃಸಾಧ್ಯಪ್ರಸ್ಥಾನಃ । ಅನಿವರ್ತ್ಯ ಇತಿ ಯಾವತ್ । ಆಭಾತಿ ॥೨೫॥ ಯಾದೃಶಾನಿ ವಿನಾಶಸಾಧನಾನಿ ದೃಶ್ಯಂತೇ ತಾದೃಶಫಲಮೇವ ಭವತಿ । ತದೇವಾಹ-ಅಚಿರೇಣೈವೇತಿ । ಶೀಘ್ರಮೇವೇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೨೬ ॥ ಪುಣ್ಯೋತ್ಸವಸಮೃದ್ಧಾ ಪುಣ್ಯ ಪ್ರಾಪಕೋ ಯ ಉತ್ಸವಸ್ತೇನ ಸಮೃದ್ಧಾ । ಪೂರ್ವಂ ಏತಾದೃಶೀ ಭೂತ್ವಾ ನಷ್ಟಭರ್ತ್ರೀ ನಷ್ಟಭರ್ತೃಕಾ । ಸಮಾಸಾಂತವಿಧೇರನಿತ್ಯತ್ವಾತ್ ಕಬಭಾವಃ । ಗತಸ್ವಾಮಿಕೇತ್ಯರ್ಥಃ। ನಷ್ಟಭರ್ತ್ರೀ ಗತಧವಾ ॥ ೨೮ ॥ ಸಾಂಧಕಾರಾ ದೀಪಾಭಾವಾತ್ । ನಿರ್ದಗ್ಧಾ ಭವಿಷ್ಯತೀತಿ ಯೋಜನಾ ॥ ೩೦ ॥ ಕದಾ ರಾಮಸಾಯಕೈರ್ದಗ್ಧಾ ಭವಿಷ್ಯತೀತ್ಯತ ಆಹ-ಯದೀತಿ। ಮಾಂ ಮಾಮಿತಿ ಆದರಾತ್ ದ್ವಿರ್ವಚನಂ । ಮಾಂ ಲಂಕಾಸಂಪದಮುದ್ದಿಶ್ಯೇತಿ ವಾ। ರಕ್ತಾಂತಲೋಚನೋ ರಾಮೋ ಮಾಂ ಯದಿ ಜಾನೀಯಾತ್ ॥ ೩೧ ॥

ಅನೇನ ತು ನೃಶಂಸೇನ ರಾವಣೇನಾಧಮೇನ ಮೇ ।
ಸಮಯೋ ಯಸ್ತು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಸ್ತಸ್ಯ ಕಾಲೋಽಯಮಾಗತಃ ॥ ೩೨ ॥

ಸ ಚ ಮೇ ವಿಹಿತೋ ಮೃತ್ಯುರಸ್ಮಿನ್ ದುಷ್ಟೇನ ವರ್ತತೇ ।
ಅಕಾರ್ಯಂ ಯೇ ನ ಜಾನಂತಿ ನೈರ್ಋತಾಃ ಪಾಪಚಾರಿಣಃ ॥ ೩೩ ॥

ಅಧರ್ಮಾತ್ತು ಮಹೋತ್ಪಾತೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ ಹಿ ಸಾಂಪ್ರತಮ್ ।
ನೈತೇ ಧರ್ಮಂ ವಿಜಾನಂತಿ ರಾಕ್ಷಸಾಃ ಪಿಶಿತಾಶನಾಃ ॥ ೩೪ ॥

ಧ್ರುವಂ ಮಾಂ ಪ್ರಾತರಾಶಾರ್ಥೇ ರಾಕ್ಷಸಃ ಕಲ್ಪಯಿಷ್ಯತಿ ।
ಸಾಹಂ ಕಥಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ತಂ ವಿನಾ ಪ್ರಿಯದರ್ಶನಮ್ ॥ ೩೫ ॥

ರಾಮಂ ರಕ್ತಾಂತನಯನಮಪಶ್ಯಂತೀ ಸುದುಃಖಿತಾ ।
ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ವೈವಸ್ವತಂ ದೇವಂ ಪಶ್ಯೇಯಂ ಪತಿನಾ ವಿನಾ ॥ ೩೬ ॥

ನಾಜಾನಾಜ್ಜೀವತೀಂ ರಾಮಃ ಸ ಮಾಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣಪೂರ್ವಜಃ ।
ಜಾನಂತೌ ತೌ ನ ಕುರ್ಯಾತಾಂ ನೋರ್ವ್ಯಾಂ ಹಿ ಪರಿಮಾರ್ಗಣಂ ॥ ೩೭ ॥

ನೂನಂ ಮಮೈವ ಶೋಕೇನ ಸ ವೀರೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಗ್ರಜಃ ।
ದೇವಲೋಕಮಿತೋ ಯಾತಸ್ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ದೇಹಂ ಮಹೀತಲೇ ॥ ೩೮ ॥

ಧನ್ಯಾ ದೇವಾಃ ಸಗಂಧರ್ವಾಃ ಸಿದ್ಧಾಶ್ಚ ಪರಮರ್ಷಯಃ ।
ಮಮ ಪಶ್ಯಂತಿ ಯೇ ನಾಥಂ ರಾಮಂ ರಾಜೀವಲೋಚನಮ್ ॥ ೩೯ ॥

ಸಮಯಃ ದ್ವಾದಶಮಾಸಾಖ್ಯಸಂಕೇತಃ । ತನ್ನಾಯಮವಧಿಭೂತಃ ಕಾಲ ಆಗತ ಆಗತಪ್ರಾಯಃ ॥ ೩೨ ॥ಸ್ತ್ರೀತ್ವಾತ್ ಸಮಯಾತಿಕ್ರಮೇಽಪಿ ತ್ವದ್ವಧಂ ನ ಕುರ್ಯುರಿತ್ಯತ ಆಹ-ಅಕಾರ್ಯಮಿತಿ । ನೈರ್ಋತಾ ರಾಕ್ಷಸಾಃ । ಅತಸ್ತೇ ಪಾಪಚಾರಿಣ ಇತಿ ಯೋಜನಾ ॥ ೩೩ ॥ ಕಲ್ಪಯಿಷ್ಯತಿ ಕರಿಷ್ಯತಿ ॥ ೩೫ ॥ ಪತಿನಾ ಪತ್ಯಾ ॥ ೩೬ ॥ ಜೀವತೀಂ ಜೀವಂತೀಂ । ನಾಜಾನಾತ್ ನ ಜ್ಞಾತವಾನ್ । ಯದಿ ಜೀವಂತೀಂ ಜಾನಂತೌ ತೌ ತರ್ಹಿ ಉರ್ವ್ಯಾಂ ಪರಿಮಾರ್ಗಣಂ ನ ಕುರ್ಯಾತಾಮಿತಿ ನ, ಕಿಂತು ಪರಿಮಾರ್ಗಣಂ ಕುರ್ಯಾತಾಮೇವ ॥ ೩೭ ॥ ಪಶ್ಯಂತಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕೇ ॥ ೩೯ ॥

ಅಥವಾ ನ ಹಿ ತಸ್ಯಾರ್ಥೋ ಧರ್ಮಕಾಮಸ್ಯ ಧೀಮತಃ ।
ಮಯಾ ರಾಮಸ್ಯ ರಾಜರ್ಷೇರ್ಭಾರ್ಯಯಾ ಪರಮಾತ್ಮನಃ ॥ ೪೦ ॥

ದೃಶ್ಯಮಾನೇ ಭವೇತ್ ಪ್ರೀತಿಃ ಸೌಹೃದಂ ನಾಸ್ಯ ನಶ್ಯತಿ ।
ನಾಶಯಂತಿ ಕೃತಘ್ನಾಸ್ತು ನ ರಾಮೋ ನಾಶಯಿಷ್ಯತಿ ॥ ೪೧ ॥

ಕಿಂ ವಾ ಮಯ್ಯಗುಣಾಃ ಕೇಚಿತ್ ಕಿಂ ವಾ ಭಾಗ್ಯಕ್ಷಯೋ ಮಮ ।
ಯಾಹಂ ಸೀದಾಮಿ ರಾಮೇಣ ಹೀನಾ ಮುಖ್ಯೇನ ಭಾಮಿನೀ ॥ ೪೨ ॥

ಶ್ರೇಯೋ ಮೇ ಜೀವಿತಾನ್ಮರ್ತುಂ ವಿಹೀನಾಯಾ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।
ರಾಮಾದಕ್ಲಿಷ್ಟಚಾರಿತ್ರಾಚ್ಛೂರಾಚ್ಛತ್ರುನಿಬರ್ಹಣಾತ್ ॥ ೪೩ ॥

ಅಥವಾ ನ್ಯಸ್ತಶಸ್ತ್ರೌ ತೌ ವನೇ ಮೂಲಫಲಾಶನೌ ।
ಭ್ರಾತರೌ ಹಿ ನರಶ್ರೇಷ್ಠೌ ಚರಂತೌ ವನಗೋಚರೌ ॥ ೪೪ ॥

ಅಥವಾ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರೇಣ ರಾವಣೇನ ದುರಾತ್ಮನಾ ।
ಛದ್ಮನಾ ಸಾದಿತೌ ಶೂರೌ ಭ್ರಾತರೌ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣೌ ॥ ೪೫ ॥

ಸಾಹಮೇವಂ ಗತೇ ಕಾಲೇ ಮರ್ತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಸರ್ವಥಾ ।
ನ ಚ ಮೇ ವಿಹಿತೋ ಮೃತ್ಯುರಸ್ಮಿನ್ ದುಃಖೇಽತಿವರ್ತತಿ ॥ ೪೬ ॥

ಮಮ ಶೋಕೇನೇತ್ಯಸ್ಯಾಪವಾದಮಾಹ-ಅಥವೇತಿ । ಕೇವಲಂ ಧರ್ಮಕಾಮಸ್ಯ ಪುಣ್ಯಕಾಮುಕಸ್ಯ ಭಾರ್ಯಯಾ ಮಯಾ ಅರ್ಥಃ ಪ್ರಯೋಜನಂ ನಹೀತ್ಯರ್ಥಃ । ಪರಮಾತ್ಮನಃ ಉತ್ತಮಪುರುಷಸ್ಯ ॥ ೪೦ ॥ ದೃಶ್ಯಮಾನೇ ಸ್ವಸಮೀಪೇ ವರ್ತಮಾನೇ ಜನೇ ಪ್ರೀತಿರ್ಭವೇತ್ । ಅಸ್ಯ ಜನಸ್ಯ ಸೌಹೃದಮಪಿ ನ ನಶ್ಯತಿ । ಕೃತಘ್ನಾಃ ಕೃತೋಪಕಾರವಿಸ್ಮರಣವಂತೋ ಜನಾಸ್ತು ಸೌಹೃದಂ ನಾಶಯಂತಿ । ರಾಮಸ್ತು ನ ತಥೇತ್ಯಾಹ ನೇತಿ । ಸೌಹೃದಮಿತಿ 'ಹೃದ್ಭಗಸಿಂಧ್ವಂತೇ'ತ್ಯಾದಿನಾ ಉಭಯಪದ ವೃದ್ಧ್ಯಭಾವ ಆರ್ಷಃ। ಅವೃತ್ತವಿಚ್ಛಿತ್ತೇಸ್ತಥೈವ ಪಠಿತುಂ ಸುಶಕಂ ವಾ ॥ ೪೧ ॥ ಅಗುಣಾಃ ಗುಣವಿರುದ್ಧಾಃ ರಾಮಪರಾಮರ್ಶಹೇತವೋ ದೋಷಾಃ ಕಿಂ ಸಂತಿ? ॥ ೪೨ ॥ ಮರ್ತುಂ ಶ್ರೇಯಃ ಪ್ರಯತನಂ । 'ಅಕ್ಲಿಷ್ಟಚಾರಿತ್ರಾತ್ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಕ್ಲೇಶಾಜನಕಸ್ವಭಾವಾತ್ ॥೪೩॥ ಮೂಲಫಲಾಶನೌ ವನೇ ಚರಂತೌ ನ್ಯಸ್ತಶಸ್ತ್ರೌ ಜಾತೌ ಕಿಂ ॥ ೪೪ ॥ ಅತಿವರ್ತತಿ ಅತಿಶಯೇನ ವರ್ತಮಾನೇ ದುಃಖೇ ಮೃತ್ಯುರ್ನ ವಿಹಿತಃ ॥ ೪೬ ॥

ಧನ್ಯಾಃ ಖಲು ಮಹಾತ್ಮಾನೋ ಮುನಯಃ ಸತ್ಯಸಂಮತಾಃ ।
ಜಿತಾತ್ಮಾನೋ ಮಹಾಭಾಗಾ ಯೇಷಾಂ ನ ಸ್ತಃ ಪ್ರಿಯಾಪ್ರಿಯೇ ॥ ೪೭ ॥

ಪ್ರಿಯಾನ್ನ ಸಂಭವೇದ್ದುಃಖಮಪ್ರಿಯಾದಧಿಕಂ ಭವೇತ್ ।
ತಾಭ್ಯಾಂ ಹಿ ಯೇ ವಿಯುಜ್ಯಂತೇ ನಮಸ್ತೇಷಾಂ ಮಹಾತ್ಮನಾಮ್ ॥ ೪೮ ॥

ಸಾಹಂ ತ್ಯಕ್ತಾ ಪ್ರಿಯಾರ್ಹೇಣ ರಾಮೇಣ ವಿದಿತಾತ್ಮನಾ ।
ಪ್ರಾಣಾಂಸ್ತ್ಯಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಪಾಪಸ್ಯ ರಾವಣಸ್ಯ ಗತಾ ವಶಮ್ ॥ ೪೯ ॥

ಸತ್ಯೇನ ಭೂತಸಹಿತೇನ ಸರ್ವಸಂಮತಾ ಜಿತಾತ್ಮಾನಃ ವಶೀಕೃತಮನಸಃ । ನ ಸ್ತಃ ನಿರಭಿಮಾನಾತ್ ॥ ೪೭ ॥ ಪ್ರಿಯಾತ್ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರತ್ವೇನಾಭಿಮತಾತ್ ದುಃಖಂ ನ ಭವೇತ್। ಕಿಂತು ಸುಖಮೇವ ಭವೇತ್ । ತಥಾ ಅಪ್ರಿಯಾತ್ ಅಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರಾತ್। ಲೋಕೇ ಏವಂ ರೀತಿಃ । ತಾಭ್ಯಾಂ ಪ್ರಿಯಾಪ್ರಿಯಾಭ್ಯಾಂ । ತತ್ಪ್ರಸಾದಾನ್ಮಮಾಪಿ ತಾದೃಶೀ ಬುದ್ಧಿರ್ಭವತ್ವಿತ್ಯಾಶಯಃ ॥ ೪೮ ॥ ೪೯ ॥

॥ ಇತ್ಯಾರ್ಷೇಯ ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ಷಡ್ವಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಸಪ್ತವಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ

ಇತ್ಯುಕ್ತಾಃ ಸೀತಯಾ ಘೋರಾ ರಾಕ್ಷಸ್ಯಃ ಕ್ರೋಧಮೂರ್ಛಿತಾಃ
ಕಾಶ್ಚಿಜ್ಜಗ್ಮುಸ್ತದಾಖ್ಯಾತುಂ ರಾವಣಸ್ಯ ದುರಾತ್ಮನಃ ॥ ೧ ॥

ತತಃ ಸೀತಾಮುಪಾಗಮ್ಯ ರಾಕ್ಷಸ್ಯೋ ಘೋರದರ್ಶನಾಃ ।
ಪುನಃ ಪರುಷಮೇಕಾರ್ಥಮನರ್ಥಾರ್ಥಮಥಾಬ್ರುವನ್ ॥ ೨ ॥

ಅದ್ಯೇದಾನೀಂ ತವಾನಾರ್ಯೇ ಸೀತೇ ಪಾಪವಿನಿಶ್ಚಯೇ ।
ರಾಕ್ಷಸ್ಯೋ ಭಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮೋ ಮಾಂಸಮೇತದ್ಯಥಾಸುಖಮ್ ॥ ೩ ॥

ಸೀತಾಂ ತಾಭಿರನಾರ್ಯಾಭಿರ್ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಂತರ್ಜಿತಾಂ ತದಾ ।
ರಾಕ್ಷಸೀ ತ್ರಿಜಟಾ ವೃದ್ಧಾ ಪ್ರಬುದ್ಧಾ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್ ॥ ೪ ॥

ಆತ್ಮಾನಂ ಖಾದತಾನಾರ್ಯಾ ನ ಸೀತಾಂ ಭಕ್ಷಯಿಷ್ಯಥ ।
ಜನಕಸ್ಯ ಸುತಾಮಿಷ್ಟಾಂ ಸ್ನುಷಾಂ ದಶರಥಸ್ಯ ಚ ॥ ೫ ॥

ಸ್ವಪ್ನೋ ಹ್ಯದ್ಯ ಮಯಾ ದೃಷ್ಟೋ ದಾರುಣೋ ರೋಮಹರ್ಷಣಃ
ರಾಕ್ಷಸಾನಾಮಭಾವಾಯ ಭರ್ತುರಸ್ಯಾ ಜಯಾಯ ಚ ॥ ೬ ॥

ಏವಮುಕ್ತಾಸ್ತ್ರಿಜಟಯಾ ರಾಕ್ಷಸ್ಯಃ ಕ್ರೋಧಮೂರ್ಛಿತಾಃ ।
ಸರ್ವಾ ಏವಾಬ್ರುವನ್ ಭೀತಾಸ್ತ್ರಿಜಟಾಂ ತಾಮಿದಂ ವಚಃ ॥ ೭ ॥

ಕಥಯಸ್ವ ತ್ವಯಾ ದೃಷ್ಟಃ ಸ್ವಪ್ನೋಽಯಂ ಕೀದೃಶೋ ನಿಶಿ ।
ತಾಸಾಂ ತು ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ರಾಕ್ಷಸೀನಾಂ ಮುಖಾಚ್ಚ್ಯುತಮ್ ॥ ೮ ॥

ತತ್ ಸೀತಾವ್ಯವಸಿತಂ ಮರಣಂ ॥ ೧ ॥ ಏಕಾರ್ಥಂ ರಾವಣಸಂಗಮರೂಪೈಕಾಭಿಧೇಯಯುಕ್ತಂ । ಅನರ್ಥಃ ರಾಕ್ಷಸೀವಿನಾಶರೂಪೋಽರ್ಥಃ ಪ್ರಯೋಜನಂ ಯಸ್ಯ ತಾದೃಶಂ ಪರುಷಂ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರುವನ್ ॥ ೨ ॥ ಅದ್ಯೇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಶ್ವಃ ಪ್ರಾತಃಪರ್ಯಂತಮಿತಿ ಭ್ರಮೋ ಮಾ ಹಿ ಭೂದಿತೀದಾನೀಮಿತ್ಯುಕ್ತಂ ॥ ೩ ॥ ಆತ್ಮಾನಂ ಮಾಂಸಮಾನವ್ಯಯಸ್ಯ ವಿದ್ಯಮಾನತ್ವಾದ್ಭಕ್ಷಯಿಷ್ಯಥೇತಿ ಲೃಟ್ಪ್ರಯೋಗಃ ॥ ೫ ॥ ಅಸ್ಯಾಃ ಸೀತಾಯಾಃ ॥ ೬ ॥

ಉವಾಚ ವಚನಂ ಕಾಲೇ ತ್ರಿಜಟಾ ಸ್ವಪ್ನಸಂಶ್ರಿತಮ್ ।
ಗಜದಂತಮಯೀಂ ದಿವ್ಯಾಂ ಶಿಬಿಕಾಮಂತರಿಕ್ಷಗಾಮ್ ॥ ೯ ॥

ಯುಕ್ತಾಂ ಹಂಸಸಹಸ್ರೇಣ ಸ್ವಯಮಾಸ್ಥಾಯ ರಾಘವಃ ।
ಶುಕ್ಲಮಾಲ್ಯಾಂಬರಧರೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣೇನ ಸಮಾಗತಃ ॥ ೧೦ ॥

ಸ್ವಪ್ನೇ ಚಾದ್ಯ ಮಯಾ ದೃಷ್ಟಾ ಸೀತಾ ಶುಕ್ಲಾಂಬರಾವೃತಾ ।
ಸಾಗರೇಣ ಪರಿಕ್ಷಿಪ್ತಂ ಶ್ವೇತಂ ಪರ್ವತಮಾಸ್ಥಿತಾ ।
ರಾಮೇಣ ಸಂಗತಾ ಸೀತಾ ಭಾಸ್ಕರೇಣ ಪ್ರಭಾ ಯಥಾ ॥ ೧೧ ॥

ರಾಘವಶ್ಚ ಮಯಾ ದೃಷ್ಟಶ್ಚತುರ್ದಂತಂ ಮಹಾಗಜಮ್ ।
ಆರೂಢಃ ಶೈಲಸಂಕಾಶಂ ಚಕಾಸ ಸಹಲಕ್ಷ್ಮಣಃ ॥ ೧೨ ॥

ತತಸ್ತೌ ನರಶಾರ್ದೂಲೌ ದೀಪ್ಯಮಾನೌ ಸ್ವತೇಜಸಾ ।
ಶುಕ್ಲಮಾಲ್ಯಾಂಬರಧರೌ ಜಾನಕೀಂ ಪರ್ಯುಪಸ್ಥಿತೌ ॥ ೧೩ ॥

ತತಸ್ತಸ್ಯ ನಗಸ್ಯಾಗ್ರೇ ಹ್ಯಾಕಾಶಸ್ಥಸ್ಯ ದಂತಿನಃ ।
ಭರ್ತ್ರಾ ಪರಿಗೃಹೀತಸ್ಯ ಜಾನಕೀ ಸ್ಕಂಧಮಾಶ್ರಿತಾ ॥ ೧೪ ॥

ಭರ್ತುರಂಕಾತ್ ಸಮುತ್ಪತ್ಯ ತತಃ ಕಮಲಲೋಚನಾ ।
ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯೌ ಮಯಾ ದೃಷ್ಟೌ ಪಾಣಿನಾ ಪರಿಮಾರ್ಜತೀ ॥ ೧೫ ॥

ಸ್ವಪ್ನಸಂಶ್ರಿತಂ ಸ್ವಪ್ನವಿಷಯಕಂ ॥೯॥ ಆಸ್ಥಾಯ ಅಧಿಷ್ಠಾಯ । ವಿರಾಜನ್ ದೃಷ್ಟಃ। ಸಮಾಗತಃ ಯುಕ್ತಃ ॥ ೧೦ ॥ ಸಾಗರೇಣ ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರೇಣ ಪರಿಕ್ಷಿಪ್ತಂ ಪರಿವೃತಂ। ಆಸ್ಥಿತಾ ಅಧಿಷ್ಠಿತಾ ॥೧೧॥ ಚಕಾಸ ಚಕಾಶೇ ದೃಷ್ಟಃ ॥೧೨॥ ಜಾನಕೀಂ ಪರ್ಯುಪಸ್ಥಿತೌ ತತ್ಸಮೀಪೇ ಸ್ಥಿತೌ ॥೧೩॥ 'ತತಸ್ತಸ್ಯೇ'ತ್ಯತ್ರ 'ಸ್ಯ' ಇತ್ಯೇತದ್ಗಾಯತ್ರ್ಯಾಃ ತ್ರಯೋದಶಾಕ್ಷರಂ। ನಗಸ್ಯ ಶ್ವೇತಪರ್ವತಸ್ಯ । ಭರ್ತ್ರಾ ರಾಮೇಣ ಪರಿಗೃಹೀತಸ್ಯ ಅಂಕುಶೇನ ನಿಯಮಿತಸ್ಯ । 'ಆರೋಹಣಂ ಗೋಃ ವೃಷಕುಂಜರಾಣಾಂ ಪ್ರಾಸಾದಶೈಲಾಗ್ರವನಸ್ಪತೀನಾಂ। ಧ್ರುವಮರ್ಥಲಾಭಪ್ರದಮಿ'ತಿ ಸ್ವಪ್ನಾಧ್ಯಾಯೋಕ್ತೇಃ । ಪರಿಮಾರ್ಜತೀ ಸ್ಪೃಶಂತೀ। ತದುಕ್ತಂ 'ಆದಿತ್ಯಮಂಡಲಂ ವಾಪಿ ಚಂದ್ರಮಂಡಲಮೇವ ವಾ । ಸ್ವಪ್ನೇ ಗೃಹ್ಣಾತಿ ಹಸ್ತಾಭ್ಯಾಂ ಮಹದ್ರಾಜ್ಯಮವಾಪ್ನುಯಾದಿ'ತಿ ॥ ೧೫ ॥

ತತಸ್ತಾಭ್ಯಾಂ ಕುಮಾರಾಭ್ಯಾಮಾಸ್ಥಿತಃ ಸ ಗಜೋತ್ತಮಃ ।
ಸೀತಯಾ ಚ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷ್ಯಾ ಲಂಕಾಯಾ ಉಪರಿ ಸ್ಥಿತಃ ॥ ೧೬ ॥

ಪಾಂಡುರರ್ಷಭಯುಕ್ತೇನ ರಥೇನಾಷ್ಟಯುಜಾ ಸ್ವಯಮ್ ।
ಇಹೋಪಯಾತಃ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಃ ಸೀತಯಾ ಸಹ ಭಾರ್ಯಯಾ ॥ ೧೭ ॥

ಶುಕ್ಲಮಾಲ್ಯಾಂಬರಧರೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣೇನ ಸಮಾಗತಃ ।
ಲಕ್ಷ್ಮಣೇನ ಸಹ ಭ್ರಾತ್ರಾ ಸೀತಯಾ ಸಹ ವೀರ್ಯವಾನ್ ॥ ೧೮ ॥

ಆರುಹ್ಯ ಪುಷ್ಪಕಂ ದಿವ್ಯಂ ವಿಮಾನಂ ಸೂರ್ಯಸನ್ನಿಭಮ್ ।
ಉತ್ತರಾಂ ದಿಶಮಾಲೋಕ್ಯ ಜಗಾಮ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ ॥ ೧೯ ॥

ಏವಂ ಸ್ವಪ್ನೇ ಮಯಾ ದೃಷ್ಟೋ ರಾಮೋ ವಿಷ್ಣುಪರಾಕ್ರಮಃ ।
ಲಕ್ಷ್ಮಣೇನ ಸಹ ಭ್ರಾತ್ರಾ ಸೀತಯಾ ಸಹ ರಾಘವಃ ॥ ೨೦ ॥

ಸಾಂಡಂ ತ್ರಿಭುವನಂ ಸರ್ವಂ ಸರ್ವತಃ ಸಚರಾಚರಂ ।
ಸರ್ವಂ ಗ್ರಸ್ತಂ ಮಯಾ ದೃಷ್ಟಂ ರಾಮೇಣಾಕ್ಲಿಷ್ಟ ಕರ್ಮಣಾ ॥ ೨೧ ॥

ಕ್ಷೀರೋದಧಿ ಜಲೇ ಮಧ್ಯೇ ಶ್ವೇತಃ ಶೈಲಃ ಸಮುಚ್ಛ್ರಿತಃ ।
ತಸ್ಯ ಮೂರ್ಧ್ನಿ ತತಃ ಶ್ವೇತಶ್ಚತುರ್ದಂತೋ ಮಹಾಗಜಃ ।
ತಸ್ಯ ಪೃಷ್ಠೇ ಸ್ಥಿತಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ರಾಮೋ ರಾಜೀವಲೋಚನಃ ॥ ೨೨ ॥

ತತಃ ಸೀತಾ ಸಮುತ್ಪತ್ಯ ಭರ್ತುರಂಕಾಶ್ರಿತಾ ತದಾ ।
ಬಾಹುಭ್ಯಾಂ ಸಂಪರಿಷ್ವಜ್ಯ ಸಂಪೂರ್ಣಂ ಚಂದ್ರಮಂಡಲಂ ॥ ೨೩ ॥

ತತೋಽನ್ಯತ್ರ ಮಯಾ ದೃಷ್ಟೋ ರಾಮೋ ರಾಜೀವಲೋಚನಃ ।
ಆಸೀನಃ ಪ್ರಾಙ್ಮುಖಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಆಸನೇ ಪರಮಾದ್ಭುತೇ ॥ ೨೪ ॥

ಅಭಿಷಿಕ್ತಸ್ತು ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಃ ಸರ್ವದೇವೈರ್ನಮಸ್ಕೃತಃ ।
ಸ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿ ಗಣೈಃ ಸರ್ವೈಃ ಸರ್ವತೀರ್ಥಜಲೇನ ಚ ॥ ೨೫ ॥

ಶುಕ್ಲಮಾಲ್ಯಾಂಬರಧರಾ ಶುಕ್ಲಮಾಲ್ಯಾನುಲೇಪನಾ ।
ಸಾಧು ಸಾ ತತ್ರ ಸುಶ್ರೋಣೀ ರರಾಜ ಜನಕಾತ್ಮಜಾ ॥ ೨೬ ॥

ಅಷ್ಟಯುಜಾ ಅಷ್ಟಭಿರ್ಯುಜ್ಯತೇ ಇತಿ ಅಷ್ಟಯುಕ್ ತೇನ । ತೇ ಚಾಷ್ಟೌ ಋಷಭಾ ಇತಿ ಯೋಗ್ಯತಯಾ ಜ್ಞಾಯತೇ ॥ ೧೭ ॥

ತತೋ ದೇವಾಃ ಸಗಂಧರ್ವಾಃ ಸಿದ್ಧಾಶ್ಚ ಪರಮರ್ಷಯಃ ।
ಬ್ರಹ್ಮಾಣಮಗ್ರತಃ ಕೃತ್ವಾ ರಾಮಂ ತತ್ರ ವವಂದಿರೇ ॥ ೨೭ ॥

ಪುನರೇವ ಮಾಯಾ ದೃಷ್ಟೋ ರಾಮೋ ರಮಯತಾಂ ವರಃ ।
ವಿಷ್ಣುರೇವ ಸ್ವಯಂ ಭೂತ್ವಾ ತಸ್ಮಿನ್ನಾಸ್ತೇ ವರಾಸನೇ ॥ ೨೮ ॥

ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಪರಂ ತತ್ವಂ ಪರಂ ಜ್ಞಾನಂ ಪರಂ ತಪಃ ।
ಪರಂ ಬೀಜಂ ಪರಂ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಪರಂ ಕಾರಣಕಾರಣಂ ॥ ೨೯ ॥

ಶಂಖ ಚಕ್ರಗದಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಪುಂಡರೀಕಾಯತೇಕ್ಷಣಃ ।
ಶ್ರೀವತ್ಸವಕ್ಷಾ ನಿತ್ಯಶ್ರೀರಜಯ್ಯಃ ಶಾಶ್ವತೋ ಧ್ರುವಃ ॥ ೩೦ ॥

ಏವಂಭೂತೋ ಮಹಾತೇಜಾ ರಾಮಃ ಕಮಲಲೋಚನಃ ।
ಸರ್ವಲೋಕೇಶ್ವರಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸಸರ್ಜ ರಘುನಂದನಃ ॥ ೩೧ ॥

ತತೋಽಮರೇಂದ್ರಾಃ ಪಿತರೋ ಮುನೀಂದ್ರಾ
ಗಂಧರ್ವವಿದ್ಯಾಧರ ಪನ್ನಗೇಂದ್ರಾಃ ।
ಕೃತಾಭಿಷೇಕಂ ಪರಿವಾರ್ಯ ರಾಮಂ
ಪ್ರತುಷ್ಟುವುಃ ಪ್ರಾಂಜಲಯಃ ಪ್ರಹೃಷ್ಟಾಃ ॥ ೩೨ ॥

ತತಸ್ತು ಸರ್ವಾಪ್ಸರಸಃ ಪ್ರಹೃಷ್ಟಾ ನೃತ್ಯಂತಿ ಗಾಯಂತಿ ಸಮೇತ್ಯ ತತ್ರ ।
ವಾದ್ಯಂ ಪ್ರಕುರ್ವಂತಿ ಸಮೇತ್ಯ ಶಂಖಾ ವಂಶಾಶ್ಚ ವೀಣಾ ಮುರಜಾಶ್ಚ ಭೇರ್ಯಃ ॥ ೩೩ ॥

ನ ಹಿ ರಾಮೋ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಶಕ್ಯೋ ಜೇತುಂ ಸುರಾಸುರೈಃ ।
ರಕ್ಷಸಾಂ ವಾಪಿ ಲೋಕೈರ್ವಾ ಸ್ವರ್ಗಃ ಪಾಪಜನೈರಿವ ॥ ೩೪ ॥

ಸಾಧು ಸಮ್ಯಕ್ ॥ ೨೭ ॥ ವಿಷ್ಣುಃ ಉಪೇಂದ್ರರೂಪೀ ಸನ್ ॥ ೨೮ ॥ ತತ್ವ್ವರೂಪಂ ನಿರೂಪಯತಿ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ । ಕೀದೃಶಂ ಬ್ರಹ್ಮ? ಪರಂ ತತ್ವಂ ಅತ್ಯಂತಾನಾರೋಪಿತ ರೂಪಂ । ಪರಂ ಜ್ಞಾನಂ ಉತ್ತಮಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪಂ। ಪರಂ ತಪಃಫಲರೂಪಂ । ಪರಂ ಬೀಜಂ ಅತಿಶಯೇನ ನಿಮಿತ್ತಕಾರಣಂ । ಪರಂ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಮುಖ್ಯಾಶ್ರಯಃ। ಕಾರಣಕಾರಣಂ ಪ್ರಕೃತಿಕಾಲಾದಿರೂಪಕಾರಣಾನಾಮಪಿ ಕಾರಣಂ ॥೨೯॥ ನಿತ್ಯಶ್ರೀಃ ಅನಪಾಯಲಕ್ಷ್ಮೀವಾನ್। ಅತ್ರ 'ಸಾಂಡಂ ತ್ರಿಭುವನ'ಮಿತ್ಯಾದ್ಯೇತದಂತಂ ಶ್ಲೋಕಜಾತಂ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತಮಿತಿ ಕತಕಪ್ರಭೃತಯಃ । ಅಸ್ಮಾಭಿಸ್ತು ಗಂಗಾಜಲಮಿಶ್ರರಥ್ಯೋದಕವದುಪಾದೇಯತಯಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಂ ॥ ೩೦ ॥ ವಾದ್ಯಂ । ಭಾವೇ ಣ್ಯತ್ । ಧ್ವನಿಂ ॥ ೩೩ ॥ ರಕ್ಷಸಾಂ ಲೋಕೈಃ ರಾಕ್ಷಸೈಃ ॥ ೩೪ ॥

ರಾವಣಶ್ಚ ಮಯಾ ದೃಷ್ಟೋ ಮುಂಡಸ್ತೈಲಸಮುಕ್ಷಿತಃ ॥ ೩೫ ॥

ರಕ್ತವಾಸಾಃ ಪಿಬನ್ ಮತ್ತಃ ಕರವೀರಕೃತಸ್ರಜಃ ।
ವಿಮಾನಾತ್ ಪುಷ್ಪಕಾದದ್ಯ ರಾವಣಃ ಪತಿತೋ ಭುವಿ ।
ಕೃಷ್ಯಮಾಣಃ ಸ್ತ್ರಿಯಾ ದೃಷ್ಟೋ ಮುಂಡಃ ಕೃಷ್ಣಾಂಬರಃ ಪುನಃ ॥ ೩೬ ॥

ರಥೇನ ಖರಯುಕ್ತೇನ ರಕ್ತಮಾಲ್ಯಾನುಲೇಪನಃ ।
ಪಿಬಂಸ್ತೈಲಂ ಹಸನ್ನೃತ್ಯನ್ ಭ್ರಾಂತಚಿತ್ತಾಕುಲೇಂದ್ರಿಯಃ ॥ ೩೭ ॥

ಗರ್ದಭೇನ ಯಯೌ ಶೀಘ್ರಂ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ದಿಶಮಾಸ್ಥಿತಃ ।
ಪುನರೇವ ಮಯಾ ದೃಷ್ಟೋ ರಾವಣೋ ರಾಕ್ಷಸೇಶ್ವರಃ ॥ ೩೮ ॥

ಪತಿತೋಽವಾಕ್ಶಿರಾ ಭೂಮೌ ಗರ್ದಭಾದ್ಭಯಮೋಹಿತಃ ।
ಸಹಸೋತ್ಥಾಯ ಸಂಭ್ರಾಂತೋ ಭಯಾರ್ತೋ ಮದವಿಹ್ವಲಃ ॥ ೩೯ ॥

ಉನ್ಮತ್ತ ರೂಪೋ ದಿಗ್ವಾಸಾ ದುರ್ವಾಕ್ಯಂ ಪ್ರಲಪನ್ ಬಹು ।
ದುರ್ಗಂಧಂ ದುಃಸಹಂ ಘೋರಂ ತಿಮಿರಂ ನರಕೋಪಮಮ್ ॥ ೪೦ ॥

ಮುಂಡಃ ಮುಂಡಿತಶಿರಸ್ಕಃ ॥೩೫॥ ಪಿಬನ್ ಪೂರ್ವಶ್ಲೋಕತಸ್ತೈಲಸಮುಕ್ಷಿತ ಇತ್ಯಸ್ಮಾತ್ ತೈಲೇತ್ಯನುವರ್ತಮಾನಂ ದ್ವಿತೀಯೈಕವಚನಂ ಚ ಸದನ್ವೇತಿ । ಯದ್ವಾ ವಿಶೇಷಾನುಕ್ತೇರಪಶಕುನಸೂಚಕಂ ಯದ್ಯದ್ಯೋಗ್ಯಂ ತತ್ಸರ್ವಂ ಪಿಬನ್ । ಕರವೀರಕೃತಸ್ರಜಃ ಇತಿ ರಾವಣ ವಿಶೇಷಣಂ । ಕರವೀರೈಃ ರಕ್ತಕರವೀರಪುಷ್ಪೈಃ ಕೃತಾ ಸ್ರಜಾ ಮಾಲಾ ಯಸ್ಯ ಸ ತಥಾ। 'ಟಾಪಂ ಚೈವೇ'ತ್ಯಾದ್ಯುಕ್ತೇಃ । ವಿಮಾನವಿಶೇಷಣತ್ವೇ ತು ಪೃಥಕ್ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಅಪಶಕುನತಾಪ್ರತೀತ್ಯಸ್ವಾರಸ್ಯಂ। ನ ಚ ನಾಗೋಜಿಭಟ್ಟೇನ 'ಟಾಪಂ ಚೈವೇ'ತ್ಯಾದೇಃ ಶಬ್ದೇಂದುಶೇಖರೇಽನಂಗೀಕೃತತ್ವೇನ ಕಥಮೇತದಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ. ಬಹುಪ್ರಯೋಗವಿಪ್ಲವಾಪತ್ತೇಃ ಸಾಹಸಮಾತ್ರಂ ತದಿತ್ಯವಧೇಯಂ । ರಕ್ತಮಾಲ್ಯಾನುಲೇಪನ ಇತ್ಯುತ್ತರ ಗ್ರಂಥಾನುಗುಣ್ಯಾಚ್ಚ । ಸ್ತ್ರಿಯಾ ಸಹ ಮುಂಡಸ್ತಯಾ ಕೃಷ್ಯಮಾಣ ಇತ್ಯನ್ವಯಃ। ಸುವಾಸಿನೀಕರ್ಷಣಸ್ಯ ಹರ್ಷಹೇತುತ್ವಾತ್ ಉಭಯತ್ರ ತಥಾವಿಧತಾ ಯುಕ್ತಾ। ಅಪಶಕುನಾಂತರಲಾಭಾಚ್ಚ । ಅಥವಾ. ಸ್ತ್ರಿಯಾ ನೀಲವಾಸೋದಂತಾದಿಮತ್ಯಾ ॥೩೬॥ ಭ್ರಾಂತಚಿತ್ತಃ ಆಕುಲೇಂದ್ರಿಯಶ್ಚ ಸ ತಥಾ ॥೩೭॥ ದಿಗ್ವಾಸಾಃ ದಿಗಂಬರಃ ॥೪೦॥ ಮಲಪಂಕಂ ಮಲಂ ಗೋಮಯಾದಿಕಮೇವ ಪಂಕಃ ತತ್ಪ್ರವಿಶ್ಯ ।'ನಿಮಗ್ನೋ ಗೋಮಯ

ಮಲಪಂಕಂ ಪ್ರವಿಶ್ಯಾಶು ಮಗ್ನಸ್ತತ್ರ ಸ ರಾವಣಃ ।
ಪ್ರಸ್ಥಿತೋ ದಕ್ಷಿಣಾಮಾಶಾಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟಸ್ತಿಮಿರಂ ಹ್ರದಂ ॥ ೪೧ ॥

ಕಂಠೇ ಬದ್ಧ್ವಾ ದಶಗ್ರೀವಂ ಪ್ರಮದಾ ರಕ್ತವಾಸಿನೀ ।
ಕಾಲೀ ಕರ್ದಮಲಿಪ್ತಾಂಗೀ ದಿಶಂ ಯಾಮ್ಯಾಂ ಪ್ರಕರ್ಷತಿ ।
ಏವಂ ತತ್ರ ಮಯಾ ದೃಷ್ಟಃ ಕುಂಭಕರ್ಣೋ ನಿಶಾಚರಃ ॥ ೪೨ ॥

ರಾವಣಸ್ಯ ಸುತಾಃ ಸರ್ವೇ ಮುಂಡಾಸ್ತೈಲಸಮುಕ್ಷಿತಾಃ ।
ವರಾಹೇಣ ದಶಗ್ರೀವಃ ಶಿಂಶುಮಾರೇಣ ಚೇಂದ್ರಜಿತ್ ॥ ೪೩ ॥

ಉಷ್ಟ್ರೇಣ ಕುಂಭಕರ್ಣಶ್ಚ ಪ್ರಯಾತೋ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ದಿಶಮ್ ।
ಏಕಸ್ತತ್ರ ಮಯಾ ದೃಷ್ಟಃ ಶ್ವೇತಚ್ಛತ್ರೋ ವಿಭೀಷಣಃ ॥ ೪೪ ॥

ಶುಕ್ಲಮಾಲ್ಯಾಂಬರಧರಃ ಶುಕ್ಲಗಂಧಾನುಲೇಪನಃ ।
ಶಂಖದುಂದುಭಿನಿರ್ಘೋಷೈರ್ನೃತ್ತಗೀತೈರಲಂಕೃತಃ ॥ ೪೫ ॥

ಆರುಹ್ಯ ಶೈಲಸಂಕಾಶಂ ಮೇಘಸ್ತನಿತನಿಃಸ್ವನಮ್ ।
ಚತುರ್ದಂತಂ ಗಜಂ ದಿವ್ಯಮಾಸ್ತೇ ತತ್ರ ವಿಭೀಷಣಃ ॥ ೪೬ ॥

ಚತುರ್ಭಿಃ ಸಚಿವೈಃ ಸಾರ್ಧಂ ವೈಹಾಯಸಮುಪಸ್ಥಿತಃ ।
ಸಮಾಜಶ್ಚ ಮಯಾ ದೃಷ್ಟೋ ಗೀತವಾದಿತ್ರನಿಃಸ್ವನಃ ॥ ೪೭ ॥

ಪಿಬತಾಂ ರಕ್ತಮಾಲ್ಯಾನಾಂ ರಕ್ಷಸಾಂ ರಕ್ತವಾಸಸಾಮ್ ।
ಲಂಕಾ ಚೇಯಂ ಪುರೀ ರಮ್ಯಾ ಸವಾಜಿರಥಕುಂಜರಾ ॥ ೪೮ ॥

ಸಾಗರೇ ಪತಿತಾ ದೃಷ್ಟಾ ಭಗ್ನಗೋಪುರತೋರಣಾ ।
ಲಂಕಾ ದೃಷ್ಟಾ ಮಯಾ ಸ್ವಪ್ನೇ ರಾವಣೇನಾಭಿರಕ್ಷಿತಾ ॥ ೪೯ ॥

ಹ್ರದ' ಇತಿ ಸಂಗ್ರಹರಾಮಾಯಣೋಕ್ತೇಃ । ತಿಮಿರಂ ಅಂಧಕಾರಪ್ರಾಚುರ್ಯಾತ್ತತ್ತ್ವೋಕ್ತಿಃ ॥೪೧॥ ಕಾಲೀ ಸ್ವಯಂ ಕೃಷ್ಣವರ್ಣಾ । ಕುಂಭಕರ್ಣಾದೇರಪಿ ಕ್ಷೇಮಸಂಭಾವನಾ ನಾಸ್ತೀತಿ ತದಾದಿವಿಷಯಸ್ವಪ್ನಮಪ್ಯಾಹ-ಏವಮಿತ್ಯಾದಿನಾ ॥೪೨॥ ವಿಭೀಷಣ ವಿಷಯೇ ನೈವಮಿತಿ ಭಾಷತೇ - ಏಕ ಇತಿ ॥ ೪೪ ॥ ಮೇಘಸ್ಯ ಸ್ತನಿತಂ ಗರ್ಜಿತಂ ತದ್ವನ್ನಿಃಸ್ವನಃ ಬೃಂಹಿತಂ ಯಸ್ಯ ಸ ತಂ ॥ ೪೬ ॥ ಗೀತವಾದಿತ್ರಾಣಾಂ ನಿಃಸ್ವನೋ ಯಸ್ಮಿನ್ ಸಮಾಜೇ ಜನಸಮ್ಮರ್ದೇ ಸ ತಥೋಕ್ತಃ ॥ ೪೭ ॥ ಪಿಬತಾಂ ತೈಲಂ ॥ ೪೮ ॥

ದಗ್ಧಾ ರಾಮಸ್ಯ ದೂತೇನ ವಾನರೇಣ ತರಸ್ವಿನಾ ।
ಪೀತ್ವಾ ತೈಲಂ ಪ್ರನೃತ್ತಾಶ್ಚ ಪ್ರಹಸಂತ್ಯೋ ಮಹಾಸ್ವನಾಃ ॥ ೫೦ ॥

ಲಂಕಾಯಾಂ ಭಸ್ಮರೂಕ್ಷಾಯಾಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟಾ ರಾಕ್ಷಸಸ್ತ್ರಿಯಃ ।
ಕುಂಭಕರ್ಣಾದಯಶ್ಚೇಮೇ ಸರ್ವೇ ರಾಕ್ಷಸಪುಂಗವಾಃ ॥ ೫೧ ॥

ರಕ್ತಂ ನಿವಸನಂ ಗೃಹ್ಯ ಪ್ರವಿಷ್ಟಾ ಗೋಮಯಹ್ರದೇ ।
ಅಪಗಚ್ಛತ ಪಶ್ಯಧ್ವಂ ಸೀತಾಮಾಪ್ನೋತಿ ರಾಘವಃ ॥ ೫೨ ॥

ಘಾತಯೇತ್ ಪರಮಾಮರ್ಷೀ ಯುಷ್ಮಾನ್ ಸಾರ್ಧಂ ಹಿ ರಾಕ್ಷಸೈಃ ।
ಪ್ರಿಯಾಂ ಬಹುಮತಾಂ ಭಾರ್ಯಾಂ ವನವಾಸಮನುವ್ರತಾಮ್ ॥ ೫೩ ॥

ಭರ್ತ್ಸಿತಾಂ ತರ್ಜಿತಾಂ ವಾಪಿ ನಾನುಮಂಸ್ಯತಿ ರಾಘವಃ ।
ತದಲಂ ಕ್ರೂರವಾಕ್ಯೈರ್ವಃ ಸಾಂತ್ವಮೇವಾಭಿಧೀಯತಾಮ್ ॥ ೫೪ ॥

ಅಭಿಯಾಚಾಮ ವೈದೇಹೀಮೇತದ್ಧಿ ಮಮ ರೋಚತೇ ।
ಯಸ್ಯಾಹ್ಯೇವಂವಿಧಃ ಸ್ವಪ್ನೋ ದುಃಖಿತಾಯಾಃ ಪ್ರದೃಶ್ಯತೇ ।
ಸಾ ದುಃಖೈರ್ವಿವಿಧೈರ್ಮುಕ್ತಾ ಪ್ರಿಯಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋತ್ಯನುತ್ತಮಮ್ ॥ ೫೫ ॥

ಭರ್ತ್ಸಿತಾಮಪಿ ಯಾಚಧ್ವಂ ರಾಕ್ಷಸ್ಯಃ ಕಿಂ ವಿವಕ್ಷಯಾ ।
ರಾಘವಾದ್ಧಿ ಭಯಂ ಘೋರಂ ರಾಕ್ಷಸಾನಾಮುಪಸ್ಥಿತಮ್ ॥ ೫೬ ॥

ಪ್ರಣಿಪಾತಪ್ರಸನ್ನಾ ಹಿ ಮೈಥಿಲೀ ಜನಕಾತ್ಮಜಾ ।
ಅಲಮೇಷಾ ಪರಿತ್ರಾತುಂ ರಾಕ್ಷಸ್ಯೋ ಮಹತೋ ಭಯಾತ್ ॥ ೫೭ ॥

ಅರ್ಥಸಿದ್ಧಿಂ ತು ವೈದೇಹ್ಯಾಃ ಪಶ್ಯಾಮ್ಯಹಮುಪಸ್ಥಿತಾಮ್ ।
ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರವಿನಾಶಂ ಚ ವಿಜಯಂ ರಾಘವಸ್ಯ ಚ ॥ ೫೮ ॥

ನಿವಸನಂ ವಸ್ತ್ರಂ । ಗೃಹ್ಯ ಅಗೃಹ್ಯ ಪರಿಧಾಯ । ಅಪಗಚ್ಛತ ಸೀತಾಂ ವಿಹಾಯೇತಿ ಶೇಷಃ । ಪಶ್ಯಧ್ವಂ ಪಶ್ಯತ । ಆಪ್ನೋತಿ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ॥ ೫೨ ॥ ನಾವಮಂಸ್ಯತಿ ನಾನುಮಂಸ್ಯತಿ. ಅವ್ಯಯಾನಾಮನೇಕಾರ್ಥತ್ವಾತ್ ॥ ೫೪ ॥ ಮಮ ಮಹ್ಯಂ । ಯಸ್ಯಾಃ ವಿಷಯೇ ಯುಕ್ತಾಪಿ ॥ ೫೫ ॥ ಯಾಚಧ್ವಂ ಅಭಯಮಿತಿ ಶೇಷಃ । ವಿವಕ್ಷಯಾ ಸೀತಾಂ ಪ್ರತಿ ಕ್ರೂರವಚನೇಚ್ಛಯಾ ಕಿಂ ಪ್ರಯೋಜನಮ್ । ತತ್ರ ಕಾರಣಮಾಹ - ರಾಘವಾದಿತಿ ॥ ೫೬ ॥ ಪ್ರಣಿಪಾತೇನ ನಮಸ್ಕಾರೇಣ ಪ್ರಸನ್ನಾ । ಅಲಂ ಸಮರ್ಥಾ ॥ ೫೭ ॥ ಅರ್ಥಸಿದ್ಧಿಂ ಪ್ರಯೋಜನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಂ । ತದೇವಾಹ - ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರೇತಿ ॥ ೫೮ ॥

ಅಪಿ ಚಾಸ್ಯಾ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷ್ಯಾ ನ ಕಿಂಚಿದುಪಲಕ್ಷಯೇ ।
 ವಿರೂಪಮಪಿ ಚಾಂಗೇಷು ಸುಸೂಕ್ಷ್ಮಮಪಿ ಲಕ್ಷಣಮ್ ॥ ೫೯ ॥

ಛಾಯಾವೈಗುಣ್ಯಮಾತ್ರಂ ತು ಶಂಕೇ ದುಃಖಮುಪಸ್ಥಿತಮ್ ।
 ಅದುಃಖಾರ್ಹಾಮಿಮಾಂ ದೇವೀಂ ವೈಹಾಯಸಮುಪಸ್ಥಿತಾಮ್ ॥ ೬೦ ॥

ನಿಮಿತ್ತಭೂತಮೇತತ್ತು ಶ್ರೋತುಮಸ್ಯಾ ಮಹತ್ ಪ್ರಿಯಮ್ ।
 ದೃಶ್ಯತೇ ಚ ಸ್ಫುರಚ್ಚಕ್ಷುಃ ಪದ್ಮಪತ್ರಮಿವಾಯತಮ್ ॥ ೬೧ ॥

ಈಷಚ್ಚ ಹೃಷಿತೋ ವಾಸ್ಯಾ ದಕ್ಷಿಣಾಯಾ ಹ್ಯದಕ್ಷಿಣಃ ।
 ಅಕಸ್ಮಾದೇವ ವೈದೇಹ್ಯಾ ಬಾಹುರೇಕಃ ಪ್ರಕಂಪತೇ ॥ ೬೨ ॥

ಕರೇಣುಹಸ್ತಪ್ರತಿಮಃ ಸವ್ಯಶ್ಚೋರುರನುತ್ತಮಃ ।
 ವೇಪಮಾನಃ ಸೂಚಯತಿ ರಾಘವಂ ಪುರತಃ ಸ್ಥಿತಮ್ ॥ ೬೩ ॥

ಪಕ್ಷೀ ಚ ಶಾಖಾನಿಲಯಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟಃ
 ಪುನಃ ಪುನಶ್ಚೋತ್ತಮಸಾಂತ್ವವಾದೀ ।
ಸುಸ್ವಾಗತಾಂ ವಾಚಮುದೀರಯಾಣಃ
 ಪುನಃ ಪುನಶ್ಚೋದಯತೀವ ಹೃಷ್ಟಃ ॥ ೬೪ ॥

ತತಃ ಸಾ ಹ್ರೀಮತೀ ಬಾಲಾ ಭರ್ತುರ್ವಿಜಯಹರ್ಷಿತಾ ।
 ಅವೋಚದ್ಯದಿ ತತ್ತಥ್ಯಂ ಭವೇಯಂ ಶರಣಂ ಹಿ ವಃ ॥ ೬೫ ॥

ವಿರೂಪಂ ವಿಕಾರಾಕಾರಮಪಿ ಲಕ್ಷಣಮತಿಗರ್ಹ್ಯಮಪಿ ನೋಪಲಕ್ಷಯೇ ॥೫೯॥ ಛಾಯಾವೈಗುಣ್ಯಂ ಕಾಂತಿ ವಿಕಲತಾಂ ಶಂಕೇ. ಅಭ್ಯಂಗಾದ್ಯಭಾವಾತ್ ದುಃಖಂ ಏತಾವದೇವ ದುಃಖಕರಂ । ವೈಹಾಯಸಂ ದಿವ್ಯಂ ಸುಖಂ ಪ್ರತ್ಯುಪಸ್ಥಿತಾಮ್ ॥ ೬೦ ॥ ದಕ್ಷಿಣಾಯಾಃ ಕುಶಲಾಯಾಃ । ಹೃಷಿತಃ ಪುಲಕಿತಃ । ಅದಕ್ಷಿಣಃ ಸವ್ಯಃ ॥ ೬೨ ॥ ಶಾಖಾನಿಲಯಂ ಶಾಖಾಸ್ಥ ನೀಡರೂಪ ನಿಲಯಮ್ । ಉತ್ತಮ ಸಾಂತ್ವವಾದೀ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಶಾಂತಿಕರ ವಚನಶೀಲಃ । ಸುಸ್ವಾಗತಾಂ ಸುಖಸ್ಯ ಸ್ವಾಗತಂ ಪ್ರಾಪ್ತಿರ್ಯಸ್ಯಾಂ ಸಾ ತಾದೃಶೀಂ ವಾಚಂ ಉದೀರಯಾಣಃ ಉಚ್ಚರನ್ । ಚೋದಯತೀವ ಬೋಧಯತೀವ ॥೬೪॥ ಸೀತಾ ಅವೋಚತ್। ತದೇವಾಹ-ಯದೀತಿ । ತತ್ ರಾಮವಿಜಯಾದಿಕಂ ಯದಿ ತಥ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ । ತರ್ಹೀತಿ ಶೇಷಃ । ವಃ ಯುಷ್ಮಾಕಂ ಶರಣಂ ರಾಮಭಯಾದ್ರಕ್ಷಿತ್ರೀ ಭವೇಯಮ್ ॥ ೬೫ ॥

ಇತ್ಯಾರ್ಷೇಯ ರಾಮಾಯಣಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ಸಪ್ತವಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ

ಅಷ್ಟಾವಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ

ಸಾ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಸ್ಯ ವಚೋ ನಿಶಮ್ಯ
ತದ್ರಾವಣಸ್ಯಾಪ್ರಿಯಮಪ್ರಿಯಾರ್ತಾ ।
ಸೀತಾ ವಿತತ್ರಾಸ ಯಥಾ ವನಾಂತೇ
ಸಿಂಹಾಭಿಪನ್ನಾ ಗಜರಾಜಕನ್ಯಾ ॥ ೧ ॥

ಸಾ ರಾಕ್ಷಸೀಮಧ್ಯಗತಾ ಚ ಭೀರು-
ರ್ವಾಗ್ಭಿರ್ಭೃಶಂ ರಾವಣತರ್ಜಿತಾ ಚ ।
ಕಾಂತಾರಮಧ್ಯೇ ವಿಜನೇ ವಿಸೃಷ್ಟಾ
ಬಾಲೇವ ಕನ್ಯಾ ವಿಲಲಾಪ ಸೀತಾ ॥ ೨ ॥

ಸತ್ಯಂ ಬತೇದಂ ಪ್ರವದಂತಿ ಲೋಕೇ
ನಾಕಾಲಮೃತ್ಯುರ್ಭವತೀತಿ ಸಂತಃ ।
ಯತ್ರಾಹಮೇವಂ ಪರಿಭರ್ತ್ಸ್ಯಮಾನಾ
ಜೀವಾಮಿ ಕಿಂಚಿತ್ ಕ್ಷಣಮಪ್ಯಪುಣ್ಯಾ ॥ ೩ ॥

ಸುಖಾದ್ವಿಹೀನಂ ಬಹುದುಃಖಪೂರ್ಣ-
ಮಿದಂ ತು ನೂನಂ ಹೃದಯಂ ಸ್ಥಿರಂ ಮೇ ।
ವಿದೀರ್ಯತೇ ಯನ್ನ ಸಹಸ್ರಧಾದ್ಯ
ವಜ್ರಾಹತಂ ಶೃಂಗಮಿವಾಚಲಸ್ಯ ॥ ೪ ॥

ತದ್ವಚಃ 'ಪ್ರಾತರಾಶಾಯ ಕುರುತೇ'ತ್ಯಾದಿರೂಪಂ ವಚಃ। ಅಪ್ರಿಯಾರ್ತಾ ಉತ್ತರತ್ರ ಕಿಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ ವೇತಿ ಭಾವ್ಯಪ್ರಿಯೇಣಾರ್ತಾ ॥ ೧ ॥ ಕಾಂತಾರಮಧ್ಯೇ ತತ್ರಾಪಿ ವಿಜನೇ ಏಕಾಂತಪ್ರದೇಶೇ ವಿಸೃಷ್ಟಾ ಮಾತ್ರಾದಿಭಿರ್ನಿರ್ಘೃಣ್ಯಾದಿನಾ ಶಂಕುತಲಾದಿವತ್ತ್ಯಕ್ತಾ ॥ ೨ ॥ ಯತ್ರಾಸ್ಯಾಂ ದುರ್ದಶಾಯಾಂ । ಅಪುಣ್ಯಾ ಶೀಘ್ರಮರಣಪ್ರಾಪಕಪುಣ್ಯರಹಿತಾ ॥ ೩ ॥ ಸ್ಥಿರಂ ಅಯಃಸಾರವತ್ಕಠಿನಮ್ । ಯದ್ಯಸ್ಮಾತ್ ॥೪॥

ನೈವಾಸ್ತಿ ದೋಷೋ ಮಮ ನೂನಮತ್ರ
ವಧ್ಯಾಹಮಸ್ಯಾಪ್ರಿಯದರ್ಶನಸ್ಯ
ಭಾವಂ ನ ಚಾಸ್ಯಾಹಮನುಪ್ರದಾತು-
ಮಲಂ ದ್ವಿಜೋ ಮಂತ್ರಮಿವಾದ್ವಿಜಾಯ ॥ ೫ ॥

ನೂನಂ ಮಮಾಂಗಾನ್ಯಚಿರಾದನಾರ್ಯಃ
ಶಸ್ತ್ರೈಃ ಶಿತೈಶ್ಛೇತ್ಸ್ಯತಿ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಃ ।
ತಸ್ಮಿನ್ನನಾಗಚ್ಛತಿ ಲೋಕನಾಥೇ
ಗರ್ಭಸ್ಥಜಂತೋರಿವ ಶಲ್ಯಕೃಂತಃ ॥ ೬ ॥

ದುಃಖಂ ಬತೇದಂ ಮಮ ದುಃಖಿತಾಯಾ
ಮಾಸೌ ಚಿರಾಯಾಭಿಗಮಿಷ್ಯತೋ ದ್ವೌ ।
ಬದ್ಧಸ್ಯ ವಧ್ಯಸ್ಯ ಯಥಾ ನಿಶಾಂತೇ
ರಾಜೋಪರೋಧಾದಿವ ತಸ್ಕರಸ್ಯ ॥ ೭ ॥

ಹಾ ರಾಮ ಹಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಹಾ ಸುಮಿತ್ರೇ
ಹಾ ರಾಮಮಾತಃ ಸಹ ಮೇ ಜನನ್ಯಾ ।
ಏಷಾ ವಿಪದ್ಯಾಮ್ಯಹಮಲ್ಪಭಾಗ್ಯಾ
ಮಹಾರ್ಣವೇ ನೌರಿವ ಮೂಢವಾತಾ ॥ ೮ ॥

ನನ್ವೇವಂ ದುಃಖೇನಾತ್ಮಘಾತೇ ಆತ್ಮಹನನಾಖ್ಯದೋಷಃ ಸ್ಯಾದಿತ್ಯತ ಆಹ-ನೈವೇತಿ । ಮಮ ದೋಷಃ ಅತ್ರ ಆತ್ಮಘಾತೇ ಕ್ರಿಯಮಾಣೇ ನೈವಾಸ್ತಿ ನೂನಮ್ । ಕುತ ಇತ್ಯತ ಆಹ-ವಧ್ಯೇತಿ । ಯಸ್ಮಾದಹಮಸ್ಯಾಪ್ರಿಯದರ್ಶನಸ್ಯ. ಕರ್ತರಿ ಷಷ್ಠೀ. ರಾವಣೇನ ವಧ್ಯಾ। ಪ್ರಕಾರಾಂತರೇಣ ಜೀವನೇ ಸಂಭಾವಿತೇ ಸತಿ ಆತ್ಮಘಾತ ಏವ ದೋಷರೂಪ ಇತ್ಯರ್ಥಃ। ತರ್ಹಿ ರಾವಣ ಕಾಮನಯಾ ಜೀವನಂ ಶಕ್ಯಸಂಪಾದನಮಿತ್ಯತ ಆಹ–ಭಾವ ಮಿತಿ । ಅಸ್ಯ ರಾವಣಸ್ಯ ಭಾವಂ ತ್ವದನುಕೂಲಾ ಭವಾಮೀತಿ ಚಿತ್ತಮ್ । ನಾಲಂ ನ ಸಮರ್ಥಾ। ಅದ್ವಿಜಾಯ ಶೂದ್ರಾಯ ॥ ೫ ॥ ರಾವಣಕರ್ತೃಕ ಚಿತ್ರವಧಾದಪಿ ಆತ್ಮಘಾತ ಏವ ಶ್ರೇಯಾನಿತ್ಯಾಹ - ನೂನಮಿತಿ । ಅನಾರ್ಯಃ ಕ್ಷುದ್ರೋ ರಾವಣಃ । ಶಿತೈಃ ನಿಶಿತೈಃ। ತಸ್ಮಿನ್ ರಾಮೇ । ಶಲ್ಯಕೃಂತಃ ಶಸ್ತ್ರವೈದ್ಯಃ ಗರ್ಭಸ್ಥ ಜಂತೋರ್ಜೀವತೋ ಬಹಿರನಾಗಚ್ಛತಃ ಅಂಗಾನಿ ಯಥಾ ಕೃಂತತಿ ॥೬॥ ದುಃಖಿತಾಯಾಃ ಮಮ ದ್ವೌ ಮಾಸೌ ಯದ್ಯಪಿ ಚಿರಾಯ ಬಹುವ್ಯವಧಾನರೂಪೌ. ತಥಾಪಿ ಮಮ ದುರ್ದೈವವಶಾತ್ ತೌ ಅಭಿಗಮಿಷ್ಯತಃ ಶೀಘ್ರಮಾಗಮಿಷ್ಯತಃ । ನಿಶಾಂತೇ ಬದ್ಧಸ್ಯ । ವಧಕಾಲ ಇತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೭ ॥ ಹಾ ಕಷ್ಟಂ. ಏಷಾಹಂ ವಿಪದ್ಯಾಮಿ । ಮೂಢವಾತಾ ವಾತ್ಯಾಸಹಿತಾ ॥ ೮ ॥

ತರಸ್ವಿನೌ ಧಾರಯತಾ ಮೃಗಸ್ಯ
ಸತ್ತ್ವೇನ ರೂಪಂ ಮನುಜೇಂದ್ರಪುತ್ರೌ ।
ನೂನಂ ವಿಶಸ್ತೌ ಮಮ ಕಾರಣಾತ್ತೌ
ಸಿಂಹರ್ಷಭೌ ದ್ವಾವಿವ ವೈದ್ಯುತೇನ ॥ ೯ ॥

ನೂನಂ ಸ ಕಾಲೋ ಮೃಗರೂಪಧಾರೀ
ಮಾಮಲ್ಪಭಾಗ್ಯಾಂ ಲುಲುಭೇ ತದಾನೀಮ್ ।
ಯತ್ರಾರ್ಯಪುತ್ರಂ ವಿಸಸರ್ಜ ಮೂಢಾ
ರಾಮಾನುಜಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣಪೂರ್ವಜಂ ಚ ॥ ೧೦ ॥

ಹಾ ರಾಮ ಸತ್ಯವ್ರತ ದೀರ್ಘಬಾಹೋ
ಹಾ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರಪ್ರತಿಮಾನವಕ್ತ್ರ ।
ಹಾ ಜೀವ ಲೋಕಸ್ಯ ಹಿತಃ ಪ್ರಿಯಶ್ಚ
ವಧ್ಯಾಂ ನ ಮಾಂ ವೇತ್ಸಿ ಹಿ ರಾಕ್ಷಸಾನಾಮ್ ॥ ೧೧ ॥

ಅನನ್ಯದೇವತ್ವಮಿಯಂ ಕ್ಷಮಾ ಚ
ಭೂಮೌ ಚ ಶಯ್ಯಾ ನಿಯಮಶ್ಚ ಧರ್ಮೇ ।
ಪತಿವ್ರತಾತ್ವಂ ವಿಫಲಂ ಮಮೇದಂ
ಕೃತಂ ಕೃತಘ್ನೇಷ್ವಿವ ಮಾನುಷಾಣಾಮ್ ॥ ೧೨ ॥

ಮೋಘೋ ಹಿ ಧರ್ಮಶ್ಚರಿತೋ ಮಯಾಯಂ
ತಥೈಕಪತ್ನೀತ್ವಮಿದಂ ನಿರರ್ಥಮ್ ।
ಯಾ ತ್ವಾಂ ನ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಕೃಶಾ ವಿವರ್ಣಾ
ಹೀನಾ ತ್ವಯಾ ಸಂಗಮನೇ ನಿರಾಶಾ ॥ ೧೩ ॥

ಮೃಗಸ್ಯ ರೂಪಂ ಧಾರಯತಾ ಕೇನಚಿತ್ಸತ್ತ್ವೇನ ಮಮ ಕಾರಣಾತ್ ಮನ್ನಿಮಿತ್ತಂ ತೌ ವಿಶಸ್ತೌ ಹಿಂಸಿತೌ ನೂನಂ ನಿಶ್ಚಯಃ । ವೈದ್ಯುತೇನ ವಿದ್ಯುತ್ಸಂಬಂಧಿನಿಪಾತೇನ ॥೯॥ ಕಾಲಃ ಕಾಲಾಭಿಮಾನೀ ಲುಲುಭೇ ಲೋಭಯಾಮಾಸ । ಮಾಂ ಸ್ವಾಭಿಲಾಷವತೀಂ ಚಕಾರೇತಿ ಯಾವತ್ । ಯತ್ರ ಯಸ್ಮಿನ್ ಕಾಲೇ ಮೂಢಾಹಂ ವಿಸಸರ್ಜ ॥೧೦॥ ರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ ರಾಕ್ಷಸೈಃ ॥ ೧೧ ॥ ಅನನ್ಯದೇವತ್ವಂ ಪತಿವ್ಯತಿರಿಕ್ತದೇವತಾರಹಿತತ್ವಂ। ಕ್ಷಮಾ ತಿತಿಕ್ಷಾ । ಏತತ್ಸರ್ವಂ ವಿಫಲಂ । ಮಾನುಷಾಣಾಂ ಮಾನುಷ್ಯೈಃ ಕೃತಘ್ನೇಷು ಕೃತಂ ಯಥಾ ವಿಫಲಂ ತದ್ವತ್ ॥ ೧೨ ॥ ಮಯಾ ಮೋಘಂ ವ್ಯರ್ಥಂ ಚರಿತೋ ಧರ್ಮಃ । ಏಕಃ ಪತಿರ್ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ಏಕಪತ್ನೀ । ಯಾಹಂ ತ್ವಾಂ ನ ಪಶ್ಯಾಮಿ ತಯಾ ಮಯೇತ್ಯನ್ವಯಃ ॥ ೧೩ ॥

ಪಿತುರ್ನಿದೇಶಂ ನಿಯಮೇನ ಕೃತ್ವಾ
ವನಾನ್ನಿವೃತ್ತಶ್ಚರಿತವ್ರತಶ್ಚ ।
ಸ್ತ್ರೀಭಿಸ್ತು ಮನ್ಯೇ ವಿಪುಲೇಕ್ಷಣಾಭಿ-
ಸ್ತ್ವಂ ರಂಸ್ಯಸೇ ವೀತಭಯಃ ಕೃತಾರ್ಥಃ ॥ ೧೪ ॥

ಅಹಂ ತು ರಾಮ ತ್ವಯಿ ಜಾತಕಾಮಾ
ಚಿರಂ ವಿನಾಶಾಯ ನಿಬದ್ಧಭಾವಾ ।
ಮೋಘಂ ಚರಿತ್ವಾಥ ತಪೋ ವ್ರತಂ ಚ
ತ್ಯಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಧಿಗ್ಜೀವಿತಮಲ್ಪಭಾಗ್ಯಾ ॥ ೧೫ ॥

ಸಾ ಜೀವಿತಂ ಕ್ಷಿಪ್ರಮಹಂ ತ್ಯಜೇಯಂ
ವಿಷೇಣ ಶಸ್ತ್ರೇಣ ಶಿತೇನ ವಾಪಿ ।
ವಿಷಸ್ಯ ದಾತಾ ನ ಹಿ ಮೇಽಸ್ತಿ ಕಶ್ಚಿ-
ಚ್ಛಸ್ತ್ರಸ್ಯ ವಾ ವೇಶ್ಮನಿ ರಾಕ್ಷಸಸ್ಯ ॥ ೧೬ ॥

ಶೋಕಾಭಿತಪ್ತಾ ಬಹುಧಾ ವಿಚಿಂತ್ಯ
ಸೀತಾಥ ವೇಣೀಗ್ರಥನಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ।
ಉದ್ಬಧ್ಯ ವೇಣ್ಯುದ್ಗ್ರಥನೇನ ಶೀಘ್ರ-
ಮಹಂ ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ಯಮಸ್ಯ ಮೂಲಮ್ ॥ ೧೭ ॥

ತಸ್ಯಾ ವಿಶೋಕಾನಿ ತದಾ ಬಹೂನಿ
ಧೈರ್ಯಾರ್ಜಿತಾನಿ ಪ್ರವರಾಣಿ ಲೋಕೇ ।
ಪ್ರಾದುರ್ನಿಮಿತ್ತಾನಿ ತದಾ ಬಭೂವುಃ
ಪುರಾಪಿ ಸಿದ್ಧಾನ್ಯುಪಲಕ್ಷಿತಾನಿ ॥ ೧೮ ॥

ನಿದೇಶಂ ವನವಾಸಾಜ್ಞಾಂ । ಚರಿತವ್ರತಃ ಅನುಷ್ಠಿತವನವಾಸವ್ರತಃ । ಸ್ತ್ರೀಭಿಃ ವಿವಾಹಿತಾಭಿಃ ॥ ೧೪ ॥ ಚಿರಂ ತ್ವಯಿ ಜಾತಕಾಮಾ । ನಿಬದ್ಧಭಾವಾ ನಿಶ್ಚಿತಮನಾಃ ॥೧೫॥ ರಾಕ್ಷಸಸ್ಯ ವೇಶ್ಮನಿ ವಿಷಸ್ಯ ಶಸ್ತ್ರಸ್ಯ ವಾ ದಾತಾ ನ ಕಶ್ಚಿದಸ್ತಿ ॥ ೧೬ ॥ವೇಣೀಗ್ರಥನಂ ವೇಣೀಬಂಧಂ। ವೇಣ್ಯುದ್ಗ್ರಥನೇನ ಉದ್ಬಧ್ಯ ಗಲಬಂಧಂ ಕೃತ್ವಾ ॥೧೭॥ ವಿಶೋಕಾನಿ ಶೋಕಶೋಷಕಾಣಿ । ಧೈರ್ಯಾರ್ಜಿತಾನಿ ಧೈರ್ಯಂ ಅರ್ಜಿತಂ ಯೈಸ್ತಾನಿ ಪ್ರಾದುರ್ಬಭೂವುರಿತ್ಯನ್ವಯಃ। ಪುರಾ ಸಿದ್ಧಾನಿ ಜಾತಾನಿ । ಉಪಲಕ್ಷಿತಾನಿ ಆತ್ಮನಾ ದೃಷ್ಟಾನಿ ॥೧೮॥

ಇತ್ಯಾರ್ಷೇಯ ರಾಮಾಯಣ ಸುಂದರಕಾಂಡ ಭಾವದೀಪೇ
ಅಷ್ಟಾವಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ

ಏಕೋನತ್ರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ

ತಥಾಗತಾಂ ತಾಂ ವ್ಯಥಿತಾಮನಿಂದಿತಾಂ
ವ್ಯಪೇತಹರ್ಷಾಂ ಪರಿದೀನಮಾನಸಾಮ್ ।
ಶುಭಾಂ ನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಶುಭಾನಿ ಭೇಜಿರೇ
ನರಂ ಶ್ರಿಯಾ ಜುಷ್ಟಮಿವೋಪಸೇವಿನಃ ॥ ೧ ॥

ತಸ್ಯಾಃ ಶುಭಂ ವಾಮಮರಾಲಪಕ್ಷ್ಮ
ರಾಜ್ಯಾ ವೃತಂ ಕೃಷ್ಣವಿಶಾಲಶುಕ್ಲಮ್ ।
ಪ್ರಾಸ್ಪಂದತೈಕಂ ನಯನಂ ಸುಕೇಶ್ಯಾ
ಮೀನಾಹತಂ ಪದ್ಮಮಿವಾಭಿತಾಮ್ರಮ್ ॥ ೨ ॥

ಭುಜಶ್ಚ ಚಾರ್ವಂಚಿತಪೀನವೃತ್ತಃ
ಪರಾರ್ಧ್ಯಕಾಲಾಗುರುಚಂದನಾರ್ಹಃ ।
ಅನುತ್ತಮೇನಾಧ್ಯುಷಿತಃ ಪ್ರಿಯೇಣ
ಚಿರೇಣ ವಾಮಃ ಸಮವೇಪತಾಶು ॥ ೩ ॥

ಗಜೇಂದ್ರಹಸ್ತಪ್ರತಿಮಶ್ಚ ಪೀನ-
ಸ್ತಯೋರ್ದ್ವಯೋಃ ಸಂಹತಯೋಃ ಸುಜಾತಃ ।

ಶುಭಾನಿ ನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಕರ್ತೃಣಿ । ಶ್ರಿಯಾ ಜುಷ್ಟಂ ಶ್ರೀಮಂತಂ । ಉಪಸೇವಿನಃ ಯೋಗವಿಭಾಗಾದಾದಂತಾದಿನಿಃ । ಉಪಸೇವಿತುಂ ಶೀಲಂ ಏಷಾಮಿತ್ಯರ್ಥೇ 'ಸುಪ್ಯಜಾತಾ'ವಿತಿ ಣಿನಿರ್ವಾ ॥ ೧ ॥ ಅರಾಲಾನಿ ಕುಟಿಲಾನಿ ಪಕ್ಷ್ಮಾನಿ ತೇಷಾಂ ರಾಜಿಃ ಪಂಕ್ತಿಸ್ತಯಾ । ಯದ್ವಾಽರಾಲೇತಿ ರಾಜಿವಿಶೇಷಣಂ । ಕೃಷ್ಣಂ ಕನೀನಿಕಾಭಾಗೇ । ಶುಕ್ಲಂ ತದಿತರಭಾಗೇ । ಏಕಂ ವಾಮಂ। ಮೀನಾಹತಂ ಜಲ ಇತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೨ ॥ ಚಾರ್ವಂಚಿತಃ ಚಾರು ಯಥಾ ಭವತಿ ತಥಾ ಅಂಚಿತಃ ಪೂಜಿತಃ ಪೂರ್ವಮಿತಿ ಶೇಷಃ । ಕಾಲಾಗುರುಃ ಕೃಷ್ಣಾಗುರುಃ । ಅನುತ್ತಮೇನ ನ ವಿದ್ಯತೇ ಉತ್ತಮೋ ಯಸ್ಮಾತ್ತ ತಥಾ ತೇನ ರಾಮೇಣಾಚಿರೇಣಾಧ್ಯುಷಿತಃ ಸಂಪೃಕ್ತಃ । ವಾಮೋ ಭುಜಃ ಸಮವೇಪತ ಅಕಂಪತ ॥೩॥ ಸಂಹತಯೋಃ ಮಾಂಸಲತ್ವೇನ ಶ್ಲಿಷ್ಟಯೋಃ ತಯೋರೂರ್ವೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಊರುಃ ಪ್ರಸ್ಪಂದಮಾನಃ ರಾಮಂ ಪುರಃಸ್ಥಿತಮಾಚಚಕ್ಷೇ॥

ಪ್ರಸ್ಪಂದಮಾನಃ ಪುನರೂರುರಸ್ಯಾ
ರಾಮಂ ಪುರಸ್ತಾತ್ ಸ್ಥಿತಮಾಚಚಕ್ಷೇ ॥ ೪ ॥

ಶುಭಂ ಪುನರ್ಹೇಮಸಮಾನವರ್ಣ-
ಮೀಷದ್ರಜೋಧ್ವಸ್ತಮಿವಾಮಲಾಕ್ಷ್ಯಾಃ ।
ವಾಸಃ ಸ್ಥಿತಾಯಾಃ ಶಿಖರಾಗ್ರದಂತ್ಯಾಃ
ಕಿಂಚಿತ್ ಪರಿಸ್ರಂಸತ ಚಾರುಗಾತ್ರ್ಯಾಃ ॥ ೫ ॥

ಏತೈರ್ನಿಮಿತ್ತೈರಪರೈಶ್ಚ ಸುಭ್ರೂಃ
ಸಂಬೋಧಿತಾ ಪ್ರಾಗಪಿ ಸಾಧು ಸಿದ್ಧೈಃ ।
ವಾತಾತಪಕ್ಲಾಂತಮಿವ ಪ್ರಣಷ್ಟಂ
ವರ್ಷೇಣ ಬೀಜಂ ಪ್ರತಿಸಂಜಹರ್ಷ ॥ ೬ ॥

ತಸ್ಯಾಃ ಪುನರ್ಬಿಂಬಫಲಾಧರೋಷ್ಠಂ
ಸ್ವಕ್ಷಿಭ್ರುಕೇಶಾಂತಮರಾಲಪಕ್ಷ್ಮ ।
ವಕ್ತ್ರಂ ಬಭಾಸೇ ಸ್ಮಿತಶುಕ್ಲದಂಷ್ಟ್ರಂ
ರಾಹೋರ್ಮುಖಾಚ್ಚಂದ್ರ ಇವ ಪ್ರಮುಕ್ತಃ ॥ ೭ ॥

ಶಾಕುನ ಪ್ರಸ್ತಾವಾತ್ ವಾಮಮಿತ್ಯನುಕ್ತಾವಪ್ಯೇಕವಚನೇನ್ನೈಕ ಇತಿ ಪ್ರತೀಯತೇ। ಸ ಚ ಮಾನಾಂತರೇಣ ವಾಮ ಇತ್ಯವಸೇಯಂ ॥ ೪ ॥ ಹೇಮಸಮಾನವರ್ಣಂ ಸುವರ್ಣ ತಂತುಮತ್ತ್ವಾತ್ । ಈಷತ್ ಲಘು ಕೋಮಲಮಿತಿ ಯಾವತ್ । ರಜೋಧ್ವಸ್ತಂ ಬಹುತಿಥಮನಾಹತೇರ್ಧೂಲಿಧೂಸರಿತಂ। ಸೀತಾಶರೀರರೋಚಿಷಾ ಬಹುದಿನಮನಾಹ ತೇರಪಿ ಈಷದ್ರಜೋಧ್ವಸ್ತಮಿವೇತಿ ವಾ। ಶಿಖರಾಗ್ರದಂತ್ಯಾಃ ದಾಡಿಮೀಬೀಜಾಗ್ರ ಸದೃಶದಂತಯುತಾಯಾಃ । 'ಶಿಖರಂ ಪಕ್ವದಾಡಿಮೀಬೀಜೇ'ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ । ಅಮಲಾಕ್ಷ್ಯಾಃ ಅಮಲೇ ರಾಮೇ ಅಕ್ಷಿ ನಯನಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಸ್ಯಾಃ ವಾಸಃ ಪರಿಸ್ರಂಸತ ಪರ್ಯಸ್ರಂಸತ ಅಧಃ ಪಪಾತೇತಿ ಭಾವಃ ॥ ೫ ॥ ಪ್ರಾಗಪಿ ಪೂರ್ವಭಾವ್ಯನ್ನಾಹದಶಾಯಾಂ । ಸಾಧು ಸಮ್ಯಕ್ । ವಾತಾತಪಕ್ಲಾಂತಂ ಅತ ಏವ ಪ್ರಣಷ್ಟಂ ಬೀಜಂ । ವರ್ಷೇಣ ವೃಷ್ಟ ಏವ ಸಂಜಹರ್ಷ ॥೬॥ ಸ್ವಕ್ಷಿಭ್ರುಕೇಶಾಂತಂ । ಸ್ವಿತ್ಯಕ್ಷಿಭ್ರುಕೇಶಾಂತವಿಶೇಷಣಂ। ಸ್ಮಿತೇನ ಶುಕ್ಲಾ ಶುಭ್ರಾ ದಂಷ್ಟ್ರಾಯಸ್ಯ ತತ್ ॥ ೭ ॥

ಸಾ ವೀತಶೋಕಾ ವ್ಯಪನೀತತಂದ್ರೀ
ಶಾಂತಜ್ವರಾ ಹರ್ಷವಿವೃದ್ಧಸತ್ತ್ವಾ ।
ಅಶೋಭತಾರ್ಯಾ ವದನೇನ ಶುಕ್ಲೇ
ಶೀತಾಂಶುನಾ ರಾತ್ರಿರಿವೋದಿತೇನ ॥ ೮ ॥

ಹರ್ಷೇಣ ಭಾವ್ಯುತ್ಕರ್ಷಜೇನ ವಿವೃದ್ಧಂ ವಿಕಾಸಿತಂ ಸತ್ತ್ವಂ ಚಿತ್ತಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ। ಶುಕ್ಲೇ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷೇ ॥ ೮ ॥

ಇತ್ಯಾರ್ಷೇಯ ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ಏಕೋನತ್ರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ

ತ್ರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ

ಹನುಮಾನಪಿ ವಿಕ್ರಾಂತಃ ಸರ್ವಂ ಶುಶ್ರಾವ ತತ್ತ್ವತಃ ।
ಸೀತಾಯಾಸ್ತ್ರಿಜಟಾಯಾಶ್ಚ ರಾಕ್ಷಸೀನಾಂ ಚ ಗರ್ಜಿತಮ್ ॥ ೧ ॥

ಅವೇಕ್ಷಮಾಣಸ್ತಾಂ ದೇವೀಂ ದೇವತಾಮಿವ ನಂದನೇ ।
ತತೋ ಬಹುವಿಧಾಂ ಚಿಂತಾಂ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ವಾನರಃ ॥ ೨ ॥

ಯಾಂ ಕಪೀನಾಂ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಸುಬಹೂನ್ಯಯುತಾನಿ ಚ ।
ದಿಕ್ಷು ಸರ್ವಾಸು ಮಾರ್ಗಂತೇ ಸೇಯಮಾಸಾದಿತಾ ಮಯಾ ॥ ೩ ॥

ಚಾರೇಣ ತು ಸುಯುಕ್ತೇನ ಶತ್ರೋಃ ಶಕ್ತಿಮವೇಕ್ಷತಾ ।
ಗೂಢೇನ ಚರತಾ-ತಾವದವೇಕ್ಷಿತಮಿದಂ ಮಯಾ ॥ ೪ ॥

ರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ ವಿಶೇಷಶ್ಚ ಪುರೀ ಚೇಯಮವೇಕ್ಷಿತಾ ।
ರಾಕ್ಷಸಾಧಿಪತೇರಸ್ಯ ಪ್ರಭಾವೋ ರಾವಣಸ್ಯ ಚ ॥ ೫ ॥

ಯುಕ್ತಂ ತಸ್ಯಾಪ್ರಮೇಯಸ್ಯ ಸರ್ವಸತ್ತ್ವದಯಾವತಃ ।
ಸಮಾಶ್ವಾಸಯಿತುಂ ಭಾರ್ಯಾಂ ಪತಿದರ್ಶನಕಾಂಕ್ಷಿಣೀಮ್ ॥ ೬ ॥

ವಿಕ್ರಾಂತಃ ಸಸಮುದ್ರಲಂಘನಃ ಶೂರೋ ವಾ । ಸೀತಾಯಾಃ ಗರ್ಜಿತಂ ವಿಲಾಪರೂಪಂ. ತ್ರಿಜಟಾಯಾಃ ಸುಸ್ವಪ್ನಕಥನರೂಪಂ. ರಾಕ್ಷಸೀನಾಂ ಚ ಸೀತಾತರ್ಜನರೂಪಮಿತಿ ವಿವೇಕಃ ॥ ೧ ॥ ನಂದನೇ ಇಂದ್ರವನೇ । ಚಿಂತಾಂ ಚಿಂತನೀಯಂ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ । ದೇವೀಂ ತಾಂ ಚಿಂತಾಂಚ ತದೀಯಚಿಂತಾಂ ಚಾವೇಕ್ಷಮಾಣಶ್ಚಿಂತಯಾಮಾಸೇತ್ಯನ್ವಯೋ ವಾ ॥ ೨ ॥ ಅಯುತಾನಿ ಸುಬಹೂನಿ ಚೇತ್ಯನ್ವಯಃ । ಸುಬಹೂನ್ಯಯುತಾನಿ ಸಹಸ್ರಾಣೀತಿ ವಾ ॥ ೩ ॥ ಚಾರೇಣ ಸುಯುಕ್ತೇನ ಮಾಯಾದ್ಯುಪಾಯವತಾ । ಅವೇಕ್ಷತಾ ಅವೇಕ್ಷಮಾಣೇನ । ಗೂಢೇನ ವೈರ್ಯಪರಿಜ್ಞಾತೇನ । ಇದಂ ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣಂ ॥ ೪ ॥ ವಿಶೇಷಃ ತರತಮಭಾವಾದಿ ರೂಪಃ ॥ ೫ ॥ ತ್ರಿಲೋಕೀ ರಕ್ಷಣ ದಕ್ಷ ಕಟಾಕ್ಷ ವೀಕ್ಷಸ್ಯ ದಯೈವೇತರ ಜೀವಾತುರಿತ್ಯಾಹ ಅಪ್ರಮೇಯಸ್ಯ ಸರ್ವಸತ್ತ್ವ ದಯಾವತ ಇತಿ । ಸರ್ವೇಷ್ವರಿ ಹಿಂಸಾ ವಿಷಯೇಷು ಸತ್ತ್ವವಾನ್ ಬಲವಾನ್ ದಯಾವಾಂಶ್ಚ ತಸ್ಯೇತಿ. ಸರ್ವಬಲವಾನ್ ಸರ್ವದಯಾವಾಂಶ್ಚ ತಸ್ಯೇತಿವಾ. ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಷು ದಯಾವಾಂಸ್ತಸ್ಯೇತಿ ವಾ । ಸಮಾಶ್ವಾಸಯಿತುಂ ಸಮಾಧಾನಂ ಪ್ರಾಪಯಿತುಂ ಮಯಾ ಯುಕ್ತಮಿತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೬ ॥

ಆಹಮಾಶ್ವಾಸಯಾಮ್ಯೇನಾಂ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನಿಭಾನನಾಮ್ ।
ಅದೃಷ್ಟದುಃಖಾಂ ದುಃಖಸ್ಯ ನಹ್ಯಂತಮಧಿಗಚ್ಛತೀಮ್ ॥ ೭ ॥

ಯದಿ ಹ್ಯಹಮಿಮಾಂ ದೇವೀಂ ಶೋಕೋಪಹತಚೇತನಾಮ್ ।
ಅನಾಶ್ವಾಸ್ಯ ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ದೋಷವದ್ ಗಮನಂ ಭವೇತ್ ॥ ೮ ॥

ಗತೇ ಹಿ ಮಯಿ ತತ್ರೇಯಂ ರಾಜಪುತ್ರೀ ಯಶಸ್ವಿನೀ ।
ಪರಿತ್ರಾಣಮವಿಂದಂತೀ ಜಾನಕೀ ಜೀವಿತಂ ತ್ಯಜೇತ್ ॥ ೯ ॥

ಮಯಾ ಚ ಸ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನಿಭಾನನಃ ।
ಸಮಾಶ್ವಾಸಯಿತುಂ ನ್ಯಾಯ್ಯಃ ಸೀತಾದರ್ಶನಲಾಲಸಃ ॥ ೧೦ ॥

ನಿಶಾಚರೀಣಾಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಮಕ್ಷಮಂ ಚಾಪಿ ಭಾಷಿತಮ್ ।
ಕಥಂ ನು ಖಲು ಕರ್ತವ್ಯಮಿದಂಕೃಚ್ಛ್ರಗತೋ ಹ್ಯಹಮ್ ॥ ೧೧ ॥

ಅನೇನ ರಾತ್ರಿಶೇಷೇಣ ಯದಿ ನಾಶ್ವಾಸ್ಯತೇ ಮಯಾ ।
ಸರ್ವಥಾ ನಾಸ್ತಿ ಸಂದೇಹಃ ಪರಿತ್ಯಕ್ಷ್ಯತಿ ಜೀವಿತಮ್ ॥ ೧೨ ॥

ರಾಮಶ್ಚ ಯದಿ ಪೃಚ್ಛೇನ್ಮಾಂ ಕಿಂ ಮಾಂ ಸೀತಾಬ್ರವೀದ್ವಚಃ ।
ಕಿಮಹಂ ತಂ ಪ್ರತಿಬ್ರೂಯಾಮಸಂಭಾಷ್ಯ ಸುಮಧ್ಯಮಾಮ್ ॥ ೧೩ ॥

ಸೀತಾಸಂದೇಶರಹಿತಂ ಮಾಮಿತಸ್ತ್ವರಯಾ ಗತಮ್ ।
ನಿರ್ದಹೇದಪಿ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಃ ಕ್ರುದ್ಧಸ್ತೀವ್ರೇಣ ಚಕ್ಷುಷಾ ॥ ೧೪ ॥

ಆಶ್ವಾಸಯಾಮೀತಿ ಲಟ್ ವರ್ತಮಾನಸಾಮೀಪ್ಯಾಲ್ಲೃಡರ್ಥೇ। ಅಥವಾ "ಕ್ರಿಯಾಪ್ರಬಂಧೇ ಲಡಿ"ತ್ಯುಕ್ತೇರ್ಧಾತ್ವರ್ಥಮಾತ್ರೇ ಲಟ್ ಭವನ್ ಯೋಗ್ಯೇ ಲೃಡರ್ಥೇ ಭವಿಷ್ಯತೀತಿ ಲಟಿ ಉಪಪತ್ತಿಃ। ಅಂತಂ ಪಾರಂ ನಾಧಿಗಚ್ಛಂತೀಂ । ಯದ್ವಾ ದುಃಖಸ್ಯ ಕರ್ಮಣಿ ಷಷ್ಠೀ । ದುಃಖಂ ನಹ್ಯಂತಂ ಬಧ್ನಂತಂ ಕ್ಷಣೇ ಕ್ಷಣೇ ದುಃಖಂ ನೂತನಯಂತಮಿತಿ ಯಾವತ್। ತಂ ರಾವಣಂ ಪ್ರಕಾರಂ ವಾ । ರಾಮಾಶ್ವಾಸನಪರತಯಾ ಶೇಷೇಣ ಚಾರ್ಥಾಪಯತ್ತಸ್ತ್ರೀರ್ಥಸ್ತೋತ್ತರ ಶ್ಲೋಕ ಇವೇತರೇಷಾಂ ತದುತ್ತರ ಶ್ಲೋಕಃ ಸಾಧಕ ಇತ್ಯುಭಯ ವ್ಯಾಕರಣೇ ಸಮೂಲೇ ಇತಿ ಜ್ಞೇಯಂ । ಅಧಿಗಚ್ಛತೀಂ ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತೀಂ ॥ ೭ ॥ ಮಮೇತಿ ಶೇಷಃ । ದೋಷವತ್ ಪ್ರತ್ಯವಾಯಾಪಾದಕಂ ॥ ೮ ॥ ತತ್ರ ರಾಮ ಸಮೀಪೇ । ಪರಿತ್ರಾಣಂ ಸಂರಕ್ಷಕಂ ರಕ್ಷಣಂ ವಾ ॥ ೯ ॥ ಯಥಾ ಸ ನ್ಯಾಯ್ಯಸ್ತಥೇಯಮಪಿ ನ್ಯಾಯ್ಯೇತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೧೦ ॥ ಅಕ್ಷಮಂ ಕ್ಷಮಂ ನ । ಇದಂಕೃಚ್ಛ್ರಗತ ಇತಿ ಪದಮೇಕಂ, ಏತದಾತ್ಮಕ ಕಷ್ಟಗತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೧೧ ॥ ವಿಲಂಬೋ ನಾಲಂಬನೀಯ ಇತ್ಯಾಹ ಅನೇನೇತಿ । ಸೀತೇತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೧೨ ॥ ಅಬ್ರವೀದ್ವಚ ಇತಿ ಪೃಚ್ಛೇತ್ । ಅಸಂಭಾಷ್ಯ । ಗತ ಇತಿ ಶೇಷಃ । ಕಿಂ ಬ್ರೂಯಾಮತ ಆಭಾಷಣೀಯೈವೇತಿ ಭಾವಃ ॥ ೧೩ ॥ ಮಾಮಪೀತ್ಯನ್ವಯಃ ॥ ೧೪ ॥

ಯದಿ ಚೋದ್ಯೋಜಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಭರ್ತಾರಂ ರಾಮಕಾರಣಾತ್ ।
ವ್ಯರ್ಥಮಾಗಮನಂ ತಸ್ಯ ಸಸೈನ್ಯಸ್ಯ ಭವಿಷ್ಯತಿ ॥ ೧೫ ॥

ಅಂತರಂ ತ್ವಹಮಾಸಾದ್ಯ ರಾಕ್ಷಸೀನಾಮಿಹ ಸ್ಥಿತಃ ।
ಶನೈರಾಶ್ವಾಸಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಸಂತಾಪಬಹುಲಾಮಿಮಾಮ್ ॥ ೧೬ ॥

ಅಹಂ ಹ್ಯತಿತನುಶ್ಚೈವ ವಾನರಶ್ಚ ವಿಶೇಷತಃ ।
ವಾಚಂ ಚೋದಾಹರಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಾನುಷೀಮಿಹ ಸಂಸ್ಕೃತಾಮ್ ॥ ೧೭ ॥

ಯದಿ ವಾಚಂ ಪ್ರದಾಸ್ಯಾಮಿ ದ್ವಿಜಾತಿರಿವ ಸಂಸ್ಕೃತಾಮ್ ।
ರಾವಣಂ ಮನ್ಯಮಾನಾ ಮಾಂ ಸೀತಾ ಭೀತಾ ಭವಿಷ್ಯತಿ ।
ವಾನರಸ್ಯ ವಿಶೇಷೇಣ ಕಥಂ ಸ್ಯಾದಭಿಭಾಷಣಮ್ ॥ ೧೮ ॥

ಅವಶ್ಯಮೇವ ವಕ್ತವ್ಯಂ ಮಾನುಷಂ ವಾಕ್ಯಮರ್ಥವತ್ ।
ಮಯಾ ಸಾಂತ್ವಯಿತುಂ ಶಕ್ಯಾ ನಾನ್ಯಥೇಯಮನಿಂದಿತಾ ॥ ೧೯ ॥

ಸೇಯಮಾಲೋಕ್ಯ ಮೇ ರೂಪಂ ಜಾನಕೀ ಭಾಷಿತಂ ತಥಾ ।
ರಕ್ಷೋಭಿಸ್ತ್ರಾಸಿತಾ ಪೂರ್ವಂ ಭೂಯಸ್ತ್ರಾಸಂ ಗಮಿಷ್ಯತಿ ॥ ೨೦ ॥

ಯದಿ ಸೀತಾಮನಾಶ್ವಾಸ್ಯ. ಭರ್ತಾರಂ ಮಮ ಸ್ವಾಮಿನಂ ಸುಗ್ರೀವಂ ಉದ್ಯೋಜಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಲಂಕಾಮಾಗಂತುಮುದ್ಯೋಗಯುಕ್ತಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ. ಸಮಾಶ್ವಾಸಕಾಭಾವೇನೈತಸ್ಯಾ ಮರಣೇ ಸಸೈನ್ಯಸ್ಯ ಸುಗ್ರೀವಸ್ಯಾಗಮನಂ ವ್ಯರ್ಥಂ ನಿರರ್ಥಕಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ । ಯದ್ಯಪಿ ರಾವಣಮಾರಣೇನ ದೇವತಾಪ್ರಯೋಜನಂ ಭವಿಷ್ಯತೀತಿ ನ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ವೈಯರ್ಥ್ಯಂ । ತಥಾಪಿ ಸೀತಾವಾಪ್ತಿರೂಪೈಹಿಕ ಫಲಾಲಾಭಾದ್ವೈಯರ್ಥ್ಯಮೇವೇತಿ ಭಾವಃ ॥ ೧೫ ॥ ಅಂತರಂ ಅವಕಾಶಂ । ಚಿತ್ತಾನವಧಾನತಃ ॥ ೧೬ ॥ ವಾಚಂ ಚೋದಾಹರ್ತವ್ಯಾಂ ವಿಕಲ್ಪೈಃಕಾಂ ನಿಶ್ಚಿನೋತಿ - ಅಹಂಹೀತಿ । ಅತಿತನುರತಿಸೂಕ್ಷ್ಮಃ । ಇಹ ಮಾನುಷೀಂ ಸಂಸ್ಕೃತಾಂ ವಾ ವಾಚಂ । ಸಂಸ್ಕೃತಾಯಾಃ ವಿಕಲ್ಪಕೋಟೌ ಪ್ರಥಮತೋ ನಿರ್ದೇಶಸ್ಯ ಮುಖ್ಯತ್ವೇನ ನ್ಯಾಯ್ಯತ್ವೇಽಪಿ ಮಾನುಷ್ಯಾ ಏವ ಭಾಷಾಯಾಃ ಸೀತಯಾ ಸಹ ಭಾಷ್ಯತ್ವೇನ ನಿರ್ಧಾರ್ಯಮಾಣತ್ವಾತ್ ತಸ್ಯಾ ಏವಾದೌ ನಿವೇಶೋ ಯುಕ್ತ ಇತಿ ನಾನೌಚಿತೀ ॥ ೧೭ ॥ ಸೀತಾ ಭೀತೇತಿ । ರಾವಣಸ್ಯ ವಿಶ್ರವಃಸುತತ್ವೇನ ಗೀರ್ವಾಣವಾಣೀತಸ್ತದ್ಭ್ರಮಃ ಸಂಭಾವಿತ ಇತಿ ತೇನ ಭೀತಿಭಾವನಂ ಯುಕ್ತಮಿತಿ ಭಾವಃ ॥ ೧೮ ॥ ಅರ್ಥವತ್ ಮಾನುಷಂ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಿ ವಾಕ್ಯಂ ವಕ್ತವ್ಯಂ । ತೇನೈವ ಸಾಂತ್ವಯಿತುಂ ಶಕ್ಯಾ ನಾನ್ಯಥೇತಿ ತದೇವ ವಕ್ತವ್ಯಮಿತಿ ನಿಶ್ಚಿಕಾಯೇತಿ ಭಾವಃ ॥ ೧೯ ॥

ತತೋ ಜಾತಪರಿತ್ರಾಸಾ ಶಬ್ದಂ ಕುರ್ಯಾನ್ಮನಸ್ವಿನೀ ।
ಜಾನಾನಾ ಮಾಂ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷೀ ರಾವಣಂ ಕಾಮರೂಪಿಣಮ್ ॥ ೨೧ ॥

ಸೀತಯಾ ಚ ಕೃತೇ ಶಬ್ದೇ ಸಹಸಾ ರಾಕ್ಷಸೀಗಣಃ ।
ನಾನಾಪ್ರಹರಣೋ ಘೋರಃ ಸಮೇಯಾದಂತಕೋಪಮಃ ॥ ೨೨ ॥

ತತೋ ಮಾಂ ಸಂಪರಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ಸರ್ವತೋ ವಿಕೃತಾನನಾಃ ।
ವಧೇ ಚ ಗ್ರಹಣೇ ಚೈವ ಕುರ್ಯುರ್ಯತ್ನಂ ಯಥಾಬಲಮ್ ॥ ೨೩ ॥

ಗೃಹ್ಯ ಶಾಖಾಃ ಪ್ರಶಾಖಾಶ್ಚ ಸ್ಕಂಧಾಂಶ್ಚೋತ್ತಮಶಾಖಿನಾಮ್ ।
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಿಪರಿಧಾವಂತಂ ಭವೇಯುರ್ಭಯಶಂಕಿತಾಃ ॥ ೨೪ ॥

ಮಮ ರೂಪಂ ಚ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ವನೇ ವಿಚರತೋ ಮಹತ್ ।
ರಾಕ್ಷಸ್ಯೋ ಭಯವಿತ್ರಸ್ತಾ ಭವೇಯುರ್ವಿಕೃತಾನನಾಃ ॥ ೨೫ ॥

ತತಃ ಕುರ್ಯುಃ ಸಮಾಹ್ವಾನಂ ರಾಕ್ಷಸ್ಯೋ ರಕ್ಷಸಾಮಪಿ ।
ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರನಿಯುಕ್ತಾನಾಂ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರನಿವೇಶನೇ ॥ ೨೬ ॥

ತೇ ಶೂಲಶಕ್ತಿನಿಸ್ತ್ರಿಂಶವಿವಿಧಾಯುಧಪಾಣಯಃ ।
ಆಪತೇಯುರ್ವಿಮರ್ದೇಽಸ್ಮಿನ್ ವೇಗೇನೋದ್ವಿಗ್ನಕಾರಿಣಃ ॥ ೨೭ ॥

ಸಂರುದ್ಧಸ್ತೈಸ್ತು ಪರಿತೋ ವಿಧಮನ್ ರಕ್ಷಸಾಂ ಬಲಮ್ ।
ಶಕ್ನುಯಾಂ ನ ತು ಸಂಪ್ರಾಪ್ತುಂ ಪರಂ ಪಾರಂ ಮಹೋದಧೇಃ ॥ ೨೮ ॥

ಮಾಂ ವಾ ಗೃಹ್ಣೀಯುರಾಪ್ಲುತ್ಯ ಬಹವಃ ಶೀಘ್ರ ಕಾರಿಣಃ ।
ಸ್ಯಾದಿಯಂ ಚಾಗೃಹೀತಾರ್ಥಾ ಮಮ ಚ ಗ್ರಹಣಂ ಭವೇತ್ ॥ ೨೯ ॥

ಹಿಂಸಾಭಿರುಚಯೋ ಹಿಂಸ್ಯುರಿಮಾಂ ವಾ ಜನಕಾತ್ಮಜಾಮ್ ।
ವಿಪನ್ನಂ ಸ್ಯಾತ್ತತಃ ಕಾರ್ಯಂ ರಾಮಸುಗ್ರೀವಯೋರಿದಮ್ ॥ ೩೦ ॥

ಜಾನಾನಾ ಜಾನತೀ ॥ ೨೧ ॥ ಭಯವಿತ್ರಸ್ತಾಃ ಭೀತಿಸಾಧನಭೀತಾಃ ॥ ೨೫ ॥ ಉದ್ವಿಗ್ನಂ ಕರ್ತುಂ ಶೀಲಮೇಷಾಮಸ್ತೀತ್ಯುದ್ವಿಗ್ನಕಾರಿಣಃ । ಉದ್ವೇಗ ಕಾರಣಾದಿತಿ ಪಾಠಃ ಸುಗಮಾರ್ಥಃ ॥ ೨೭ ॥ ಅಗೃಹೀತಾರ್ಥಾ ಅಜ್ಞಾತಮನುಷ್ಯಖನಿವೇದಿತ ಪ್ರಯೋಜನಾ ॥೨೯ ॥ ವಿಪನ್ನಂ ನಷ್ಟಂ ॥ ೩೦ ॥

ಉದ್ದೇಶೇ ನಷ್ಟಮಾರ್ಗೇऽಸ್ಮಿನ್ ರಾಕ್ಷಸೈಃ ಪರಿವಾರಿತೇ ।
ಸಾಗರೇಣ ಪರಿಕ್ಷಿಪ್ತೇ ಗುಪ್ತೇ ವಸತಿ ಜಾನಕೀ ॥ ೩೧ ॥

ವಿಶಸ್ತೇ ವಾ ಗೃಹೀತೇ ವಾ ರಕ್ಷೋಭಿರ್ಮಯಿ ಸಂಯುಗೇ ।
ನಾನ್ಯಂ ಪಶ್ಯಾಮಿ ರಾಮಸ್ಯ ಸಾಹಾಯ್ಯಂ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೇ ॥ ೩೨ ॥

ವಿಮೃಶಂಶ್ಚ ನ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಯೋ ಹತೇ ಮಯಿ ವಾನರಃ ।
ಶತಯೋಜನವಿಸ್ತೀರ್ಣಂ ಲಂಘಯೇತ ಮಹೋದಧಿಮ್ ॥ ೩೩ ॥

ಕಾಮಂ ಹಂತುಂ ಸಮರ್ಥೋऽಸ್ಮಿ ಸಹಸ್ರಾಣ್ಯಪಿ ರಕ್ಷಸಾಮ್ ।
ನ ತು ಶಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತುಂ ಪರಂ ಪಾರಂ ಮಹೋದಧೇಃ ॥ ೩೪ ॥

ಅಸತ್ಯಾನಿ ಚ ಯುದ್ಧಾನಿ ಸಂಶಯೋ ಮೇ ನ ರೋಚತೇ ।
ಕಶ್ಚ ನಿಃಸಂಶಯಂ ಕಾರ್ಯಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ಪ್ರಾಜ್ಞಃ ಸಸಂಶಯಂ ॥ ೩೫ ॥

ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗಶ್ಚ ವೈದೇಹ್ಯಾ ಭವೇದನಭಿಭಾಷಣೇ ।
ಏಷ ದೋಷೋ ಮಹಾನ್ ಹಿ ಸ್ಯಾನ್ಮಮ ಸೀತಾಭಿಭಾಷಣೇ ॥ ೩೬ ॥

ಭೂತಾಶ್ಚಾರ್ಥಾ ವಿನಶ್ಯಂತಿ ದೇಶಕಾಲವಿರೋಧಿತಾಃ ।
ವಿಕ್ಲವಂ ದೂತಮಾಸಾದ್ಯ ತಮಃ ಸೂರ್ಯೋದಯೇ ಯಥಾ ॥ ೩೭ ॥

ಅರ್ಥಾನರ್ಥಾಂತರೇ ಬುದ್ಧಿರ್ನಿಶ್ಚಿತಾಪಿ ನ ಶೋಭತೇ ।
ಘಾತಯಂತಿ ಹಿ ಕಾರ್ಯಾಣಿ ದೂತಾಃ ಪಂಡಿತಮಾನಿನಃ ॥ ೩೮ ॥

ನ ವಿನಶ್ಯೇತ್ ಕಥಂ ಕಾರ್ಯಂ ವೈಕ್ಲವ್ಯಂ ನ ಕಥಂ ಭವೇತ್ ।
ಲಂಘನಂ ಚ ಸಮುದ್ರಸ್ಯ ಕಥಂ ನು ನ ವೃಥಾ ಭವೇತ್ ॥ ೩೯ ॥

ಗುಪ್ತೇ ಇತಿ ಅಜ್ಞಾತೇ ॥ ೩೧ ॥ ೩೨ ॥ ವಾನರೇಷು ಕೋऽಪಿ ವರ್ತೇತೇತಿ ಭ್ರಮಂ ವಾರಯತಿ ವಿಮೃಶನ್ ಇತಿ ॥ ೩೩ ॥ ನ ತು ಶಕ್ಷ್ಯಾಮಿ. ರಣಶ್ರಾಂತತ್ವೇತಿ ಭಾವಃ ॥ ೩೪ ॥ ಅಸತ್ಯಾನಿ ಅನಿಶ್ಚಿತ ಜಯಕಾನಿ । ಯುದ್ಧಾ. ರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ ಮಾಯಿಕತ್ವಾತ್ ಮಾಯಾಮಯಾನಿ । ಅತ್ರ ಸಂಶಯೋ ನ ಮೇ ರೋಚತ ಇತ್ಯನ್ವಯಃ । ಸಸಂಶಯಂ ನಿಃಸಂಶಯಂ ಕಃ ಪ್ರಾಜ್ಞಃ ಕುರ್ಯಾತ್ - ನ ಕೋऽಪಿ ಕುರ್ಯಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥೩೫॥ ಉಭಯತಃಪಾಶಾರಜ್ಜುರಿತ್ಯಹಂಕ್ವಚ್ಛ್ರಗತ ಇತ್ಯಾಹ ಏಷ ಇತಿ ॥ ೩೬ ॥ ಭೂತಾಶ್ಚಾರ್ಥಾ ಇತಿ ಶ್ಲೋಕದ್ವಯಮತ್ರೈವ ಕಾಂಡೇ ದ್ವಿತೀಯ ಸರ್ಗೇ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಂ ॥ ೩೭ ॥ ೩೮ ॥ ೩೯ ॥

ಕಥಂ ನು ಖಲು ವಾಕ್ಯಂ ಮೇ ಶೃಣುಯಾನ್ನೋದ್ವಿಜೇತ ವಾ ।
ಇತಿ ಸಂಚಿಂತ್ಯ ಹನುಮಾಂಶ್ಚಕಾರ ಮತಿಮಾನ್ ಮತಿಮ್ ॥ ೪೦ ॥

ರಾಮಮಕ್ಲಿಷ್ಟಕರ್ಮಾಣಂ ಸುಬಂಧುಮನುಕೀರ್ತಯನ್ ।
ನೈನಾಮುದ್ವೇಜಯಿಷ್ಯಾಮಿ ತದ್ಬಂಧುಗತಚೇತನಾಮ್ ॥ ೪೧ ॥

ಇಕ್ಷ್ವಾಕೂಣಾಂ ವರಿಷ್ಠಸ್ಯ ರಾಮಸ್ಯ ವಿದಿತಾತ್ಮನಃ ।
ಶುಭಾನಿ ಧರ್ಮಯುಕ್ತಾನಿ ವಚನಾನಿ ಸಮರ್ಪಯನ್ ॥ ೪೨ ॥

ಶ್ರಾವಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಮಧುರಾಂ ಪ್ರಬ್ರುವನ್ ಗಿರಮ್ ।
ಶ್ರದ್ಧಾಸ್ಯತಿ ಯಥಾ ಹೀಯಂ ತಥಾ ಸರ್ವಂ ಸಮಾದಧೇ ॥ ೪೩ ॥

ಇತಿ ಸ ಬಹುವಿಧಂ ಮಹಾನುಭಾವೋ
ಜಗತಿಪತೇಃ ಪ್ರಮದಾಮವೇಕ್ಷಮಾಣಃ ।
ಮಧುರಮವಿತಥಂ ಜಗಾದ ವಾಕ್ಯಂ
ದ್ರುಮವಿಟಪಾಂತರಮಾಸ್ಥಿತೋ ಹನೂಮಾನ್ ॥ ೪೪ ॥

ನೋದ್ವಿಜೇತ । ಸೀತೇತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೪೦ ॥ ಸುಬಂಧುಂ ಕದಾಪ್ಯವಿಯೋಗಿ ಬಾಂಧವಂ। ತದ್ಬಂಧುಃ ಸ ತದ್ಬ್ರೂಹೀ. ಬಂಧುಃ ರಾಮಃ ತದ್ಗತಚೇತನಾಂ. ತಸ್ಯ-ರಾಮಸ್ಯ. ಬಂಧು ರಾಪ್ತಃ ಕೋ ವಾ ಗಚ್ಛೇದಿತಿ ತದ್ಗತಮಾನಸಾಂ ವಾ ॥ ೪೧॥ ಸಮರ್ಪಯನ್-ಪರೋಕ್ಷತಃ ॥ ೪೨ ॥ ಸಮಾದಧೇ - ಅಭಿಧಾಸ್ಯೇ ॥ ೪೩ ॥ ಸ ಮಹಾನುಭಾವೋ ಹನುಮಾನ್। ಜಗತಿಪತೇಃ ಭೂಪತೇಃ । ಜಂಗಮ್ಯತೇ ಪ್ರಲಯಕಾಲೇ ಭೃಶಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಜಗತಿ ರ್ಭೂಮಿಃ । ಗಮ್ಲ್ಸ್ ಸೃಪ್ಲ್ಸ್ ಗತೌ । ವರ್ತಮಾನೇ ಪೃಷದ್ ... ನಿಪಾತನಾತ್ ಸಾಧುಃ। ಶತೃವದ್ಭಾವಾದ್ ಉಗಿತಶ್ಚೇತಿ ಙೀಪಿ ದ್ಯುತಿಗಮಿಜುಹೋತೀನಾಂ ಚೇತಿ ದ್ವಿತ್ವಂ। ಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಃ। ಕ್ವಾವಿತ್ಯನುನಾಸಿಕ ಲೋಪಃ ।ಸ್ತ್ರಿಯಾಮುಗಿತಶ್ಚೇತಿ ಙೀಪಿ ವಾ ಪ್ರಾಪ್ತೇ। ಸಂಜ್ಞಾಛಂದಸೋರಿತಿ ಸಂಜ್ಞಾತ್ವಾತ್ ಜಾಹ್ನವಿಸೂರ್ಯಕನ್ಯಯೋರಿತ್ಯಾದಿವದ್ ಹ್ರಸ್ವಃ। ಅಜಗತಿಪತಿರಿತಿ ವಾ ಛೇದಃ । ಅಜಸ್ಯ ಚತುರ್ಮುಖಸ್ಯ ಗತಿರುದರತೋ ನಿಃಸರಣಂ ಸದ್ಗತಿರ್ವಾ ಯಯಾ ಸಾಽಜಗತಿಃ ರಮಾ। ತಸ್ಯಾಃ ಪತಿಃ। ತಸ್ಯೇತಿ ವಾ ॥೪೪॥

ಇತ್ಯಾರ್ಷೇಯ ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ತ್ರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ

ಏಕತ್ರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ

ಏವಂ ಬಹುವಿಧಾಂ ಚಿಂತಾಂ ಚಿಂತಯಿತ್ವಾ ಮಹಾಕಪಿಃ ।
ಸಂಶ್ರವೇ ಮಧುರಂ ವಾಕ್ಯಂ ವೈದೇಹ್ಯಾ ವ್ಯಾಜಹಾರ ಹ ॥ ೧ ॥

ರಾಜಾ ದಶರಥೋ ನಾಮ ರಥಕುಂಜರವಾಜಿಮಾನ್ ।
ಪುಣ್ಯಶೀಲೋ ಮಹಾಕೀರ್ತಿಋಜುರಾಸೀನ್ಮಹಾಯಶಾಃ ।
ಅಹಿಂಸಾರತಿರಕ್ಷುದ್ರೋ ಘೃಣೀ ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮಃ ॥ ೨ ॥

ಮುಖ್ಯಶ್ಚೇಕ್ಷ್ವಾಕುವಂಶಸ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀವಾನ್ ಲಕ್ಷ್ಮಿವರ್ಧನಃ ।
ಪಾರ್ಥಿವವ್ಯಂಜನೈರ್ಯುಕ್ತಃ ಪೃಥುಶ್ರೀಃ ಪಾರ್ಥಿವರ್ಷಭಃ ।
ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ಚತುರಂತಾಯಾಂ ವಿಶ್ರುತಃ ಸುಖದಃ ಸುಖೀ ॥ ೩ ॥

ತಸ್ಯ ಪುತ್ರಃ ಪ್ರಿಯೋ ಜ್ಯೇಷ್ಠಸ್ತಾರಾಧಿಪನಿಭಾನನಃ ।
ರಾಮೋ ನಾಮ ವಿಶೇಷಜ್ಞಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಸರ್ವಧನುಷ್ಮತಾಮ್ ॥ ೪ ॥

ರಕ್ಷಿತಾ ಸ್ವಸ್ಯ ವೃತ್ತಸ್ಯ ಸ್ವಜನಸ್ಯಾಪಿ ರಕ್ಷಿತಾ ।
ರಕ್ಷಿತಾ ಜೀವಲೋಕಸ್ಯ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಚ ಪರಂತಪಃ ॥ ೫ ॥

ತಸ್ಯ ಸತ್ಯಾಭಿಸಂಧಸ್ಯ ವೃದ್ಧಸ್ಯ ವಚನಾತ್ ಪಿತುಃ ।
ಸಭಾರ್ಯಃ ಸಹ ಚ ಭ್ರಾತ್ರಾ ವೀರಃ ಪ್ರವ್ರಾಜಿತೋ ವನಮ್ ॥ ೬ ॥

ಚಿಂತಾಂ ಚಿಂತಯಿತ್ವೇತಿ ಪೂರ್ವವತ್ । ಸಂಶ್ರೂಯತೇ ಶಬ್ದೋ ಯತ್ರ ಸಂಶ್ರವಃ - ಅನ್ಯಾನಾಕಲನೇನ ಸೀತಾಕಲನಂ ಯಸ್ಮಿನ್ ಸಮೀಪ ಪ್ರದೇಶೇ । ವ್ಯಾಜಹಾರ ಹ. ರಾಮವೃತ್ತಾಂತಮಿತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೧ ॥ಘೃಣೀ-ದೀನ ದಯಾಪರಃ ॥ ೨ ॥ಲಕ್ಷ್ಮೀವಾನ್ "ಮಾದುಪಧಾಯಾ" ಇತಿ ಮತುಪೋ ಮಸ್ಯ ವಃ । ಲಕ್ಷ್ಮಿವರ್ಧನಃ ಜಗತಿಪತೇರ್ವರ್ತ್। ಪಾರ್ಥಿವ ವ್ಯಂಜನೈಃ-ಚಾಮರಾದಿಭಿಃ ॥೩॥ಸುಖದಃ - ಇತರೇಭ್ಯಃ । ವಿಶೇಷೋಽಸ್ಯಾಜ್ಞಾತಃ ॥- ೪ ॥ ೫ ॥ ಸತ್ಯಾಭಿಸಂಧಸ್ಯ-ಸತ್ಯಪ್ರತಿಜ್ಞಸ್ಯ ॥ ೬ ॥

ತೇನ ತತ್ರ ಮಹಾರಣ್ಯೇ ಮೃಗಯಾಂ ಪರಿಧಾವತಾ ।
ರಾಕ್ಷಸಾ ನಿಹತಾಃ ಶೂರಾ ಬಹವಃ ಕಾಮರೂಪಿಣಃ ॥ ೭ ॥

ಜನಸ್ಥಾನವಧಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಹತೌ ಚ ಖರದೂಷಣೌ ।
ತತಸ್ತ್ವಮರ್ಷಾಪಹೃತಾ ಜಾನಕೀ ರಾವಣೇನ ತು ।
ವಂಚಯಿತ್ವಾ ವನೇ ರಾಮಂ ಮೃಗರೂಪೇಣ ಮಾಯಯಾ ॥ ೮ ॥

ಸ ಮಾರ್ಗಮಾಣಸ್ತಾಂ ದೇವೀಂ ರಾಮಃ ಸೀತಾಮನಿಂದಿತಾಮ್ ।
ಆಸಸಾದ ವನೇ ಮಿತ್ರಂ ಸುಗ್ರೀವಂ ನಾಮ ವಾನರಮ್ ॥ ೯ ॥

ತತಃ ಸ ವಾಲಿನಂ ಹತ್ವಾ ರಾಮಃ ಪರಪುರಂಜಯಃ ।
ಪ್ರಾಯಚ್ಛತ್ ಕಪಿರಾಜ್ಯಂ ತತ್ ಸುಗ್ರೀವಾಯ ಮಹಾಬಲಃ ॥ ೧೦ ॥

ಸುಗ್ರೀವೇಣಾಪಿ ಸಂದಿಷ್ಟಾ ಹರಯಃ ಕಾಮರೂಪಿಣಃ ।
ದಿಕ್ಷು ಸರ್ವಾಸು ತಾಂ ದೇವೀಂ ವಿಚಿನ್ವಂತಿ ಸಹಸ್ರಶಃ ॥ ೧೧ ॥

ಅಹಂ ಸಂಪಾತಿವಚನಾಚ್ಛತಯೋಜನಮಾಯತಮ್ ।
ಅಸ್ಯಾ ಹೇತೋರ್ವಿಶಾಲಾಕ್ಷ್ಯಾಃ ಸಾಗರಂ ವೇಗವಾನ್ ಪ್ಲುತಃ ॥ ೧೨ ॥

ಯಥಾರೂಪಾಂ ಯಥಾವರ್ಣಾಂ ಯಥಾಲಕ್ಷ್ಮವತೀಂ ಚ ತಾಮ್ ।
ಅಶ್ರೌಷಂ ರಾಘವಸ್ಯಾಹಂ ಸೇಯಮಾಸಾದಿತಾ ಮಯಾ ॥ ೧೩ ॥

ವಿರರಾಮೈವಮುಕ್ತ್ವಾಸೌ ವಾಚಂ ವಾನರಪುಂಗವಃ ।
ಜಾನಕೀ ಚಾಪಿ ತಚ್ಛ್ರುತ್ವಾ ವಿಸ್ಮಯಂ ಪರಮಂ ಗತಾ ॥ ೧೪ ॥

ತತಃ ಸಾ ವಕ್ರಕೇಶಾಂತಾ ಸುಕೇಶೀ ಕೇಶಸಂವೃತಮ್ ।
ಉನ್ನಮ್ಯ ವದನಂ ಭೀರುಃ ಶಿಂಶಪಾಮನ್ವವೈಕ್ಷತ ॥ ೧೫ ॥

ಮೃಗಯಾಂ-ತಾಮುದ್ದಿಶ್ಯ ॥ ೭ ॥ ಜನಸ್ಥಾನ ವಧಂ ಶ್ರುತ್ವಾ-ಪೂರ್ವಂ ಖರದೂಷಣೌ ನಿಹತೌ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪರಿತಪ್ತೇನ । ಅಮರ್ಷಾಪಹೃತಾ-ಅಮರ್ಷೇಣಾಪಹೃತಾ ॥ ಮಾಯಯಾ ಮೃಗರೂಪೇಣ । ವಸ್ತುತಸ್ತು ಮೃಗೇಣಾವಾಂತರ ಕರ್ತ್ರಾ ಮಾರೀಚೇನ. ರಾವಣೇನ ಮುಖ್ಯಕರ್ತ್ರಾ ॥ ೮ ॥ ಲಕ್ಷ್ಮವತೀಂ-ಲಕ್ಷಣಯುತಾಂ ರಾಘವಸ್ಯೇತಿ ಷಷ್ಠೀ ತೃತೀಯಾರ್ಥೇ. ಮುಖಾದಿತಿ ಶೇಷೋ ವಾ ॥ ೧೩ ॥

ನಿಶಮ್ಯ ಸೀತಾ ವಚನಂ ಕಪೇಶ್ಚ
ದಿಶಶ್ಚ ಸರ್ವಾಃ ಪ್ರದಿಶಶ್ಚ ವೀಕ್ಷ್ಯ ।
ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಹರ್ಷಂ ಪರಮಂ ಜಗಾಮ
ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ರಾಮಮನುಸ್ಮರಂತೀ ॥ ೧೬ ॥

ಸಾ ತಿರ್ಯಗೂರ್ಧ್ವಂ ಚ ತಥಾಪ್ಯಧಸ್ತಾ-
ನ್ನಿರೀಕ್ಷಮಾಣಾ ತಮಚಿಂತ್ಯಬುದ್ಧಿಮ್ ।
ದದರ್ಶ ಪಿಂಗಾಧಿಪತೇರಮಾತ್ಯಂ
ವಾತಾತ್ಮಜಂ ಸೂರ್ಯಮಿವೋದಯಸ್ಥಮ್ ॥ ೧೭ ॥

ಪಿಂಗಾಧಿಪತೇಃ - ಪಿಂಗಾಕ್ಷಸ್ವಾಮಿನಃ । ಉದಯಗಿರಿಸ್ಥಿತಂ ॥ ೧೭ ॥

॥ ಇತ್ಯಾರ್ಷೇಯ ರಾಮಾಯಾಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ಏಕತ್ರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ದ್ವಾತ್ರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ

ತತಃ ಶಾಖಾಂತರೇ ಲೀನಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚಲಿತಮಾನಸಾ ।
ವೇಷ್ಟಿತಾರ್ಜುನವಸ್ತ್ರಂ ತಂ ವಿದ್ಯುತ್ಸಂಘಾತಪಿಂಗಲಮ್ ॥ ೧ ॥

ಸಾ ದದರ್ಶ ಕಪಿಂ ತತ್ರ ಪ್ರಶ್ರಿತಂ ಪ್ರಿಯವಾದಿನಮ್ ।
ಫುಲ್ಲಾಶೋಕೋತ್ಕರಾಭಾಸಂ ತಪ್ತಚಾಮೀಕರೇಕ್ಷಣಮ್ ॥ ೨ ॥

ಸಾಥ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹರಿಶ್ರೇಷ್ಠಂ ವಿನೀತವದವಸ್ಥಿತಂ ॥ ೩ ॥
ಅಹೋ ಭೀಮಮಿದಂ ಸತ್ತ್ವಂ ವಾ ನರಸ್ಯ ದುರಾಸದಮ್ ।
ದುರ್ನಿರೀಕ್ಷ್ಯಮಿದಂಜ್ಞಾತ್ವಾ ಪುನರೇವ ಮುಮೋಹ ಸಾ ॥ ೪ ॥

ವಿಲಲಾಪ ಭೃಶಂ ಸೀತಾ ಕರುಣಂ ಭಯಮೋಹಿತಾ ।
ರಾಮ ರಾಮೇತಿ ದುಃಖಾರ್ತಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣೇತಿ ಚ ಭಾಮಿನೀ ॥ ೫ ॥

ಚಲಿತಮಾನಸಾ - ಮಾಯಿನಾಂ ಮಾಯಾ ಕಿಮಿತಿ ಚಂಚಲ ಚಿತ್ತಾ । ವೇಷ್ಟಿತಾರ್ಜುನ ವಸ್ತ್ರಂ ಪರಿಹಿತ ಶುಭ್ರವಸ್ತ್ರಂ, ತದ್ವದ್ವಿದ್ಯಮಾನಂ ವಾ । ವಿದ್ಯುತಃ-ಸೌದಾಮಿನ್ಯಃ, ತಾಸಾಂ ಸಂಘಾತಃ-ಸಂಘಃ ಸ ಇವ ಪಿಂಗಲಸ್ತಂ ॥ ೧ ॥ ೨ ॥ ವಿನೀತವತ್-ಸ್ವಾರ್ಥೇ ವತಿಃ । ವಿನೀತಾಃ ಸಂತ್ಯಸ್ಯೇತಿ ವಿನೀತವಾನ್ ಸ ಚಾಸಾವವಸ್ಥಿತಶ್ಚ ತಂ ವಾ, ಅಥವಾ ವಿನೀತಂ-ವಿನೀತಿಃ ತದ್ವಾಂಶ್ಚಾಸಾವವಸ್ಥಿತಶ್ಚ, ತಂ । ಯದ್ವಾ ವಿನೀತಂ - ವಿಶಿಷ್ಟ ನೀತಂ ವದತೀತಿ ಸ ವಿನೀತವದೋ ವಾಗ್ಮೀ ಸ ಚಾಸೌ ವಸ್ಥಿತಶ್ಚ ತಂ ॥ ೩ ॥ ಭೀಮಂ-ಭಯಂಕರಂ, ಇದಂ ಸತ್ವಮಿತಿ ಏತದ್ರೂಪಂ ಸತ್ತ್ವಂ-ಜಂತು ವಿಶೇಷಃ ವಾ, ಯಥಾ ಭೀಮಂ ತಥಾ, ನರಸ್ಯ-ಮನುಷ್ಯ ಮಾತ್ರಸ್ಯ, ದುರಾಸದಂ-ದುಃಪ್ರಾಪ್ಯಂ, ದುರ್ನಿರೀಕ್ಷ್ಯಂ ಚ ಮತ್ವಾ । ಇದಮಿತ್ಯಸ್ಯ ಪುನರ್ಮುಮೋಹೈವ, ವಾನರಸ್ಯ ಕಪೇಃ ಇದಂ ಸತ್ತ್ವಂ-ಬಲಮಿತಿ ವಾ । ತತಶ್ಚ ಮಾಯಾಸಂಭಾವನಯಾ ಮುಮೋಹೇತಿ ವಾ । ಇದಂದ್ವಯಸ್ಯ ಇದಮಿದಮಹೋ ಇತ್ಯನ್ವಯೋ ವಾ ॥ ೪ ॥ ೫ ॥

ರುರೋದ ಸಹಸಾ ಸೀತಾ ಮಂದಂ ಮಂದಸ್ವರಾ ಸತೀ ।
ಸಾ ತು ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹರಿವರಂ ವಿನೀತವದುಪಾಗತಂ ।
ಮೈಥಿಲೀ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ಸ್ವಪ್ನೋಽಯಮಿತಿ ಭಾಮಿನೀ ॥ ೬ ॥

ಸಾ ವೀಕ್ಷಮಾಣಾ ಪೃಥುಭುಗ್ನವಕ್ತ್ರಂ
ಶಾಖಾಮೃಗೇಂದ್ರಸ್ಯ ಯಥೋಕ್ತಕಾರಮ್ ।
ದದರ್ಶ ಪಿಂಗಪ್ರವರಂ ಮಹಾರ್ಹಂ
ವಾತಾತ್ಮಜಂ ಬುದ್ಧಿಮತಾಂ ವರಿಷ್ಠಮ್ ॥ ೭ ॥

ಸಾ ತಂ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯೈವ ಭೃಶಂ ವಿಸಂಜ್ಞಾ
ಗತಾಸುಕಲ್ಪೇವ ಬಭೂವ ಸೀತಾ ।
ಚಿರೇಣ ಸಂಜ್ಞಾಂ ಪ್ರತಿಲಭ್ಯ ಭೂಯೋ
ವಿಚಿಂತಯಾಮಾಸ ವಿಶಾಲನೇತ್ರಾ ॥ ೮ ॥

ಸ್ವಪ್ನೇ ಮಯಾಯಂ ವಿಕೃತೋಽದ್ಯ ದೃಷ್ಟಃ
ಶಾಖಾಮೃಗಃ ಶಾಸ್ತ್ರಗಣ್ಯೈರ್ನಿಷಿದ್ಧಃ ।
ಸ್ವಸ್ತ್ಯಸ್ತು ರಾಮಾಯ ಸಲಕ್ಷ್ಮಣಾಯ
ತಥಾ ಪಿತುರ್ಮೇ ಜನಕಸ್ಯ ರಾಜ್ಞಃ ॥ ೯ ॥

ಸಹಸಾ-ಆಲೋಚನಾಮಕೃತ್ವಾ । ಪ್ರಾಕ್. ಸಹಸಾ-ಹಸೇನ ಸಹಿತಾ ಸಹಸಾ ಸಾಪೀದಾನೀಂ ರುರೋದ । ಸ್ವಪ್ನೋಽಯಂ. ಕಿಮಿತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೬ ॥ ಭುಗ್ನಂ-ವಜ್ರಪ್ರಹಾರಾದಂತರ್ನಿಮಗ್ನ ಹನುಕಂ । ವೀಕ್ಷಮಾಣಾ-ಇತಸ್ತತೋ ವಿಲೋಕಯಂತೀ । ಶಾಖಾಮೃಗೇಂದ್ರಸ್ಯ-ಕಪಿಭೂಪಸ್ಯ ಸುಗ್ರೀವಸ್ಯ। ಯಥೋಕ್ತಕಾರಂ-ಯಥೋಕ್ತಂ ಕರೋತೀತಿ ಯಥೋಕ್ತಕಾರಃ-ಆಜ್ಞಾಧಾರಕಃ ತಂ । ಪಿಂಗಪ್ರವರಂ- ಕಪಿಶ್ರೇಷ್ಠಂ. ದದರ್ಶ-ನಿಶ್ಚಿತವತೀ। ಯಥೋಕ್ತಕಾರಂ ವೇಷ್ಟಿತಾರ್ಜುನವಸ್ತ್ರಾಕಾರಂ ವಾ। ಉಪಸರ್ಗಾಣಾಂ ಚ ಧಾತುಲೀನಾರ್ಥಬೋಧಕತ್ವೇನ ಆಙ್ವಿಕಲೋಽಪಿ ಕಾರಶಬ್ದ ಏವಾಕಾರವಾಚೀ । ಯಥೋಕ್ತಂ 'ನ ಪರಿಚ್ಛೇದಕಾಯ ವಾ' ಇತ್ಯನುವ್ಯಾಖ್ಯಾಸುಧಾಯಾಂ ಕಾರ ಆಕಾರ ಇತಿ ॥ ೭ ॥ ಗತಾಸುಕಲ್ಪಾ-ಗತಪ್ರಾಣಸದೃಶೀ ॥ ೮ ॥ ಶಾಸ್ತ್ರ ಗರ್ಹ್ಯೈರ್ನಿಷಿದ್ಧಃ-ಅನರ್ಥದತ್ವೇನ ನಿಷಿದ್ಧಃ. ವಿಕೃತಃ-ವಿಕೃತಾಕಾರಃ. ಶಾಖಾಮೃಗೋ ದೃಷ್ಟಃ ಇತ್ಯಯಂ ಯದಿ ಸ್ವಪ್ನಃ ಮಮ ಕಿಂ ವಾ ಭವತ್? ರಾಮಾಯ ಸ್ವಸ್ತ್ಯಸ್ತು ಕ್ಷೇಮೋಽಸ್ತು ॥ ೯ ॥

ಸ್ವಪ್ನೋಽಪಿ ನಾಯಂ ನ ಹಿ ಮೇಽಸ್ತಿ ನಿದ್ರಾ
ಶೋಕೇನ ದುಃಖೇನ ಚ ಪೀಡಿತಾಯಾಃ ।
ಸುಖಂ ಹಿ ಮೇ ನಾಸ್ತಿ ಯತೋಽಸ್ಮಿ ಹೀನಾ
ತೇನೇಂದುಪೂರ್ಣಪ್ರತಿಮಾನನೇನ ॥ ೧೦ ॥

ರಾಮೇತಿ ರಾಮೇತಿ ಸದೈವ ಬುದ್ಧ್ಯಾ
ವಿಚಿಂತ್ಯ ವಾಚಾ ಬ್ರುವತೀ ತಮೇವ ।
ತಸ್ಯಾನುರೂಪಾಂ ಚ ಕಥಾಂ ತಮರ್ಥ-
ಮೇವಂ ಪ್ರಪಶ್ಯಾಮಿ ತಥಾ ಶೃಣೋಮಿ ॥ ೧೧ ॥

ಅಹಂ ಹಿ ತಸ್ಯಾದ್ಯ ಮನೋಭವೇನ
ಸಂಪೀಡಿತಾ ತದ್ಗತಸರ್ವಭಾವಾ ।
ವಿಚಿಂತಯಂತೀ ಸತತಂ ತಮೇವ
ತಥೈವ ಪಶ್ಯಾಮಿ ತಥಾ ಶೃಣೋಮಿ ॥ ೧೨ ॥

ಅಯಂ ಮದ್ಜ್ಞಾನಗೋಚರಃ ಸ್ವಪ್ನೋ ನ ಭವತಿ । ತತ್ರ ಹೇತುಮಾಹ ನಹೀತಿ। ಹಿ-ಯಸ್ಮಾತ್ ಮೇ ನಿದ್ರಾ ನಾಸ್ತಿ । ಸಾಪಿ ಕುತೋ ನೇತ್ಯತ ಆಹ ಶೋಕೇನೇತಿ। ಮಾನಸಪೀಡಾ ಶೋಕಃ । ದುಃಖಂ ಶರೀರಸಂತಾಪಃ । ಶೋಕಯತೀತಿ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತ್ಯಾ ದುಃಖಸಾಧನಂ ವಾ ತಚ್ಛಬ್ದೇನ ಗ್ರಾಹ್ಯಂ । ಯಸ್ಮಾದೇವಂ ಪೀಡಿತಾ, ಯಸ್ಮಾಚ್ಚ ಇಂದುಪೂರ್ಣಃ ಪೂರ್ಣೇಂದುಃ, ತತ್ಪ್ರತಿಮಾನನೇನ ತತ್ಸದೃಶಮುಖೇನ, ತೇನ ರಾಮೇಣ ಹೀನಾ, ತಸ್ಮಾತ್ ಮೇ ಮಮ ಸುಖಂ ನಾಸ್ತಿ, ದುಃಖಂ ವರ್ತತ ಇತ್ಯಾಶಯಃ। ಸುಖಾಭಾವಾದ್ದುಃಖಾಭಾವಾಭಾವಾಚ್ಚ ನಿದ್ರಾಭಾವಸ್ತದಭಾವಾತ್ ಸ್ವಪ್ನಾಭಾವ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೧೦ ॥ ವಿಚಿಂತ್ಯ-ಧ್ಯಾತ್ವಾ । ತಂ-ರಾಮಂ । ತಸ್ಯ-ಸದಾ ಚಿಂತನಸ್ಯ, ಅನುರೂಪಾಂ-ಅನುಕೂಲಾಂ ಕಥಾಂ ಶೃಣೋಮಿ, ತಥಾ ತಂ-ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ ಕಥಾರ್ಥಂ, ಪಶ್ಯಾಮಿ-ಯುಕ್ತಂ ಪಶ್ಯಾಮಿ । ಸುಗ್ರೀವಸಖ್ಯಾದಿನಾ ಸ್ವಗವೇಷಣ ಯುಕ್ತಂ ಪಶ್ಯಾಮೀತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೧೧ ॥ ತಸ್ಯ-ತತ್ಸಂಬಂಧಿನಾ, ಮನೋಭವೇನ-ಕಾಮೇನ, ತದ್ಗತ ಸರ್ವಭಾವಾ-ರಾಮಗತಸರ್ವಮನೋರಥಾ, ತಥೈವ ಪಶ್ಯಾಮಿ ತಥಾ ಶೃಣೋಮಿ – ಸರ್ವದಾ ಚಿಂತಯಾ ತಮೇವಾರ್ಥಂ ಮನೋರಥತ್ವೇನ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಶೃಣೋಮಿ ಚೇತಿ ಭಾವಃ ॥ ೧೨ ॥

ಮನೋರಥಃ ಸ್ಯಾದಿತಿ ಚಿಂತಯಾಮಿ
ತಥಾಪಿ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಚ ವಿತರ್ಕಯಾಮಿ ।
ಕಿಂ ಕಾರಣಂ ತಸ್ಯ ಹಿ ನಾಸ್ತಿ ರೂಪಂ
ಸುವ್ಯಕ್ತರೂಪಶ್ಚ ವದತ್ಯಯಂ ಮಾಮ್ ॥ ೧೩ ॥

ನಮೋಽಸ್ತು ವಾಚಸ್ಪತಯೇ ಸವಜ್ರಿಣೇ
ಸ್ವಯಂಭುವೇ ಚೈವ ಹುತಾಶನಾಯ ಚ ।
ಅನೇನ ಚೋಕ್ತಂ ಯದಿದಂ ಮಮಾಗ್ರತೋ
ವನೌಕಸಾ ತಚ್ಚ ತಥಾಸ್ತು ನಾನ್ಯಥಾ ॥ ೧೪ ॥

ಮಾ ಭೂದಯಂ ಸ್ವಪ್ನಃ. ಕಿಂತು ಮನೋರಥಃ ಸ್ಯಾದಿತಿ ಚಿಂತಯಾಮಿ । ತಥಾಪಿ-ಏವಮಪಿ. ಬುಧ್ಯಾ ನಿಶ್ಚಯಜ್ಞಾನೇನ. ನಾಯಂ ಮನೋರಥಃ ಇತಿ ವಿತರ್ಕಯಾಮಿ । ಕಿಂ ಕಾರಣಂ-ಕುತೋ ನ ಭವತೀತ್ಯರ್ಥಃ । ತಸ್ಯ-ಮನೋರಥಸ್ಯ. ರೂಪಂ-ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ. ನಾಸ್ತಿ । ಮನೋರಥಸ್ಯ ವಾಸನಾಮಯತ್ವೇನ ಅತೀಂದ್ರಿಯತ್ವಾತ್ । ವಾಸನಾ ಮಯಯೋಃ ಸ್ವಪ್ನಮನೋರಥಯೋಃ ಹರೀಚ್ಛಾಮಾತ್ರತತ್ಪುರುಷೇಚ್ಛಾಯತ್ತ ತ್ವಾದ್ವಿಶೇಷಃ । ಸ್ವಪ್ನಶ್ಚಾಯಂ ವಿಶೇಷಃ ಇತ್ಯಾದಿ ಸುಧಾಯಾಂ । ಅಯಂ ತು ಕಪಿಃ ಸುವ್ಯಕ್ತರೂಪಃ - ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಗೋಚರಸ್ವರೂಪಃ । ಅತೋ ನ ಮನೋರಥ ಇತಿ ಭಾವಃ ॥ ೧೩ ॥ ವಾಚಸ್ಪತಯೇ - ಬೃಹಸ್ಪತಯೇ. ಗೀಷ್ಪತಿತ್ವಾತ್ ತಸ್ಯ ನಮನಂ. ಇಂದ್ರಸ್ಯ ತ್ರಿಲೋಕೇಶತ್ವಾತ್. ಸ್ವಯಂಭುವೇ ಸರ್ವಗುರುತ್ವಾತ್. ಹುತಾಶನಾಯ ವಾಗಧಿಷ್ಠಾತೃತ್ವಾತ್. ಏತೇಷಾಂ ನಮನಂ । ಅನೇನ-ಕಪಿನಾ । ಅಸ್ತು ಯುಷ್ಮತ್ ಪ್ರಸಾದಾತ್ ॥ ೧೪ ॥

॥ ಇತ್ಯಾರ್ಷೇಯ ರಾಮಾಯಣಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ದ್ವಾತ್ರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ

ಸೋಽವತೀರ್ಯ ದ್ರುಮಾತ್ತಸ್ಮಾದ್ವಿದ್ರುಮಪ್ರತಿಮಾನನಃ ।
ವಿನೀತವೇಷಃ ಕೃಪಣಃ ಪ್ರಣಿಪತ್ಯೋಪಸೃತ್ಯ ಚ ॥ ೧ ॥

ತಾಮಬ್ರವೀನ್ಮಹಾತೇಜಾ ಹನೂಮಾನ್ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ।
ಶಿರಸ್ಯಂಜಲಿಮಾಧಾಯ ಸೀತಾಂ ಮಧುರಯಾ ಗಿರಾ ॥ ೨ ॥

ಕಾ ನು ಪದ್ಮಪಲಾಶಾಕ್ಷೀ ಕ್ಲಿಷ್ಟಕೌಶೇಯವಾಸಿನೀ ।
ದ್ರುಮಸ್ಯ ಶಾಖಾಮಾಲಂಬ್ಯ ತಿಷ್ಠಸಿ ತ್ವಮನಿಂದಿತೇ ॥ ೩ ॥

ಕಿಮರ್ಥಂ ತವ ನೇತ್ರಾಭ್ಯಾಂ ವಾರಿ ಸ್ರವತಿ ಶೋಕಜಮ್ ।
ಪುಂಡರೀಕಪಲಾಶಾಭ್ಯಾಂ ವಿಪ್ರಕೀರ್ಣಮಿವೋದಕಮ್ ॥ ೪ ॥

ಸುರಾಣಾಮಸುರಾಣಾಂ ವಾ ನಾಗಗಂಧರ್ವರಕ್ಷಸಾಮ್ ।
ಯಕ್ಷಾಣಾಂ ಕಿಂನರಾಣಾಂ ವಾ ಕಾ ತ್ವಂ ಭವಸಿ ಶೋಭನೇ ॥ ೫ ॥

ಕಾ ತ್ವಂ ಭವಸಿ ರುದ್ರಾಣಾಂ ಮರುತಾಂ ವಾ ವರಾನನೇ ।
ವಸೂನಾಂ ವಾ ವರಾರೋಹೇ ದೇವತಾ ಪ್ರತಿಭಾಸಿ ಮೇ ॥ ೬ ॥

ಸ ಹನೂಮಾನ್. ದ್ರುಮಾತ್ ಶಿಂಶುಪಾವೃಕ್ಷಾತ್. ವಿದ್ರುಮಪ್ರತಿಮಂ-ರಕ್ತಂ ಆನನಂ ಯಸ್ಯ । ವಿನೀತವೇಷಃ ನಮ್ರಾಕೃತಿಃ । ಕೃಪಣಃ ಸೀತಾವ್ಯಸನದರ್ಶನೇನ ದೀನಃ । ಉಪಸೃತ್ಯ ಸಮೀಪಂ ಗತ್ವಾ । ಅತ್ರ ಸೀತಾರಕ್ಷಕ ರಾಕ್ಷಸೀನಾಂ ತ್ರಿಜಟಾವಾಕ್ಯಜನ್ಯಭಯಾತ್ ತತ್ರ ತತ್ರ ವಿಶ್ರಮಣಾನಂತರಂ ಹನುಮತಸ್ತತ್ರ ಗಮನಂ ಬೋಧ್ಯಂ । ಅತ ಏವ ಅಂಗದಾಗ್ರೇ ತಥಾ ವಕ್ಷ್ಯತಿ ॥ ೧ ॥ ೨ ॥ಕ್ಲಿಷ್ಟಕೌಶೇಯವಾಸಿನೀ. ಜೀರ್ಣಕೌಶೇಯವಸ್ತ್ರೋಪೇತಾ । ದ್ರುಮಸ್ಯ ಶಿಂಶುಪಾವೃಕ್ಷಸ್ಯ ॥ ೩ ॥ ಪುಂಡರೀಕಪಲಾಶೇತ್ಯನೇನ ಸೀತಾನೇತ್ರಯೋರಾಯತತ್ವಂ ದ್ಯೋತ್ಯತೇ. ವಿಪ್ರಕೀರ್ಣಂ ತತ್ರ ಸಂಗೃಹೀತಂ ॥ ೪ ॥ ಕಾ ತ್ವಂ ಕಿಂಸಂಬಂಧಿನೀ । ರುದ್ರಾದಿದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಮಧ್ಯೇ ತ್ವಂ ಕೇತಿ ವಿಶೇಷವಿವಕ್ಷಯಾ ಪ್ರಶ್ನಃ । ಯತಸ್ತ್ವಂ ಮೇ ದೇವತಾ ಪ್ರತಿಭಾಸಿ ॥ ೬ ॥

ಕಿಂ ನು ಚಂದ್ರಮಸಾ ಹೀನಾ ಪತಿತಾ ವಿಬುಧಾಲಯಾತ್ ।
ರೋಹಿಣೀ ಜ್ಯೋತಿಷಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಾ ಶ್ರೇಷ್ಠಸರ್ವಗುಣಾನ್ವಿತಾ ॥ ೭ ॥

ಕಾ ತ್ವಂ ಭವಸಿ ಕಲ್ಯಾಣಿ ತ್ವಮನಿಂದಿತಲೋಚನೇ ।
ಕೋಪಾದ್ವಾ ಯದಿ ವಾ ಮೋಹಾದ್ಭರ್ತಾರಮಸಿತೇಕ್ಷಣೇ ।
ವಸಿಷ್ಠಂ ಕೋಪಯಿತ್ವಾ ತ್ವಂ ನಾಸಿ ಕಲ್ಯಾಣ್ಯರುಂಧತೀ ॥ ೮ ॥

ಕೋ ನು ಪುತ್ರಃ ಪಿತಾ ಭ್ರಾತಾ ಭರ್ತಾ ವಾ ತೇ ಸುಮಧ್ಯಮೇ ।
ಅಸ್ಮಾಲ್ಲೋಕಾದಮುಂ ಲೋಕಂ ಗತಂ ತ್ವಮನುಶೋಚಸಿ ॥ ೯ ॥

ರೋದನಾದತಿನಿಃಶ್ವಾಸಾದ್ಭೂಮಿಸಂಸ್ಪರ್ಶನಾದಪಿ ।
ನ ತ್ವಾಂ ದೇವೀಮಹಂ ಮನ್ಯೇ ರಾಜ್ಞಃ ಸಂಜ್ಞಾವಧಾರಣಾತ್ ॥ ೧೦ ॥

ವ್ಯಂಜನಾನಿ ಚ ತೇ ಯಾನಿ ಲಕ್ಷಣಾನಿ ಚ ಲಕ್ಷಯೇ ।
ಮಹಿಷೀ ಭೂಮಿಪಾಲಸ್ಯ ರಾಜಕನ್ಯಾಸಿ ಮೇ ಮತಾ ॥ ೧೧ ॥

ರಾವಣೇನ ಜನಸ್ಥಾನಾದ್ಬಲಾತ್ ಪ್ರಮಥಿತಾ ಯದಿ ।
ಸೀತಾ ತ್ವಮಸಿ ಭದ್ರಂ ತೇ ತನ್ಮಮಾಚಕ್ಷ್ವ ಪೃಚ್ಛತಃ ॥ ೧೨ ॥

ಯಥಾ ಹಿ ತವ ವೈ ದೈನ್ಯಂ ರೂಪಂ ಚಾಪ್ಯತಿಮಾನುಷಮ್ ।
ತಪಸಾ ಚಾನ್ವಿತೋ ವೇಷಸ್ತ್ವಂ ರಾಮಮಹಿಷೀ ಧ್ರುವಮ್ ॥ ೧೩ ॥

ವಿಬುಧಾಲಯಾತ್ ದೇವಲೋಕಾತ್॥ ೭ ॥ ವಸಿಷ್ಠಂ ಕೋಪಯಿತ್ವಾ ಕಸ್ಮಾಚ್ಚಿತ್ ಕಾರಣಾತ್ ಕೋಪಯುಕ್ತಂ ಕೃತ್ವಾ । ಕಿಂ ವಾ ಅರುಂಧತೀ ಅಸಿ ॥ ೮ ॥ ಯಂ ತ್ವಂ ಅನುಶೋಚಸಿ ಸ ಕೋ ನು? ಕಿಂ ತೇ ಪುತ್ರಃ, ಭ್ರಾತಾ, ಭರ್ತಾ ವೇತ್ಯನ್ವಯಃ ॥೯॥ ಏತೈರ್ನಿಮಿತ್ತೈಃ ನೈವ ದೇವೀ ಭವಸಿ ಇತಿ ನಿವೇದಯತಿ ರೋದನಾದಿತಿ । ರಾಜ್ಞಃ ರಾಮಸ್ಯ ಸಂಜ್ಞಾವಧಾರಣಾತ್ ನಾಮಸ್ಮರಣಾತ್ ದೇವಾನಾಮನೇವಂವಿಧತ್ವೇನ ಶ್ರುತತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ ॥ ೧೦ ॥ ಮಹಿಷೀ ಮೂರ್ಧಾಭಿಷಿಕ್ತಾ । ಏತೇನ ಹನುಮತಃ ಭವಿಷ್ಯದ್ಜ್ಞಾನಿತ್ವಂ ಸೂಚಿತಂ । ಭಾರ್ಯಾಮಾತ್ರ ವಾಚ್ಯೇಯಂ । ವ್ಯಂಜಯತಿ ಶ್ರೀಮತ್ತ್ವಮಿತಿ ವ್ಯಂಜನಾನಿ ಲಕ್ಷಣಾನಿ ರೇಖಾದೀನಿ ॥ ೧೧ ॥ ಪ್ರಮಥಿತಾ ಹೃತಾ ಯದಿ ಸೀತಾಸಿ ತರ್ಹಿ ಭದ್ರಂ ಮಂಗಲಂ ಅಸ್ತ್ವಿತಿ ಶೇಷಃ । ತತ್ ಪ್ರಮೇಯಂ ಔತ್ಸುಕ್ಯಾತಿಶಯೇನ, ವಿಲಂಬಮಸಹಮಾನಃ ಸ್ವಯಂ ನಿಶ್ಚಿನುತ ಇತ್ಯಾಹ । ಸೀತೇತಿ ॥ ೧೨॥ ರೂಪಂ ಚಾಪ್ಯತಿಮಾನುಷಂ ಅಸದೃಶಮಾನುಷಂ । ವೇಷ ಆಕಾರಃ । ತಪಸಾ ತಪೋಲಿಂಗೇನ ॥೧೩॥

ಸಾ ತಸ್ಯ ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ರಾಮಕೀರ್ತನಹರ್ಷಿತಾ ।
ಉವಾಚ ವಾಕ್ಯಂ ವೈದೇಹೀ ಹನುಮಂತಂ ದ್ರುಮಾಶ್ರಿತಮ್ ॥ ೧೪ ॥

ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ರಾಜಸಿಂಹಾನಾಂ ಮುಖ್ಯಸ್ಯ ವಿದಿತಾತ್ಮನಃ ।
ಸ್ನುಷಾ ದಶರಥಸ್ಯಾಹಂ ಶತ್ರುಸೈನ್ಯಪ್ರಮಾಥಿನಃ ॥ ೧೫ ॥

ದುಹಿತಾ ಜನಕಸ್ಯಾಹಂ ವೈದೇಹಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।
ಸೀತೇತಿ ನಾಮ ನಾಮ್ನಾಹಂ ಭಾರ್ಯಾ ರಾಮಸ್ಯ ಧೀಮತಃ ॥ ೧೬ ॥

ಸಮಾ ದ್ವಾದಶ ತತ್ರಾಹಂ ರಾಘವಸ್ಯ ನಿವೇಶನೇ ।
ಭುಂಜಾನಾಮಾನುಷಾನ್ ಭೋಗಾನ್ ಸರ್ವಕಾಮಸಮೃದ್ಧಿನೀ ॥ ೧೭ ॥

ತತಸ್ತ್ರಯೋದಶೇ ವರ್ಷೇ ರಾಜ್ಯೇ ಚೇಕ್ಷ್ವಾಕುನಂದನಮ್ ।
ಅಭಿಷೇಚಯಿತುಂ ರಾಜಾ ಸೋಪಾಧ್ಯಾಯಃ ಪ್ರಚಕ್ರಮೇ ॥ ೧೮ ॥

ತಸ್ಮಿನ್ ಸಂಭ್ರಿಯಮಾಣೇ ತು ರಾಘವಸ್ಯಾಭಿಷೇಚನೇ ।
ಕೈಕೇಯೀ ನಾಮ ಭರ್ತಾರಮಿದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್ ॥ ೧೯ ॥

ನ ಪಿಬೇಯಂ ನ ಖಾದೇಯಂ ಪ್ರತ್ಯಹಂ ಮಮ ಭೋಜನಮ್ ।
ಏಷ ಮೇ ಜೀವಿತಸ್ಯಾಂತೋ ರಾಮೋ ಯದ್ಯಭಿಷಿಚ್ಯತೇ ॥ ೨೦ ॥

ದ್ರುಮಾಶ್ರಿತಂ ದ್ರುಮಶಬ್ದೇನ ತಚ್ಛಾಯಾ ಗ್ರಾಹ್ಯಾ । ಅಥವಾ ಪೂರ್ವಂ ದ್ರುಮ ಮಾಶ್ರಿತಂ ತಂ ಪ್ರತ್ಯೇವೋವಾಚೇತಿ ॥೧೪॥ ನಾಮ್ನಾ ಸೀತೇತಿ ಸೀತೇತಿ ನಾಮ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥೧೬॥ ಅಮಾನುಷಾನ್ ದೇವಭೋಗಸಮಾನ್ । ಸರ್ವಕಾಮಸಮೃದ್ಧಿನೀ ಋದ್ಧಂ ಋದ್ಧಿಃ ಸರ್ವೇ ಚ ತೇ ಕಾಮವಿಷಯಾಃ ತೇಷಾಂ ಸಮೃದ್ಧಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ॥೧೭॥ ಸೋಪಾಧ್ಯಾಯಃ ಸಪುರೋಹಿತಃ ॥ ೧೮ ॥ ಅಭಿಷೇಚನೇ ಅಭಿಷಿಚ್ಯತೇಽನೇನೇತಿ ಅಭಿಷೇಚನಮಭಿಷೇಕಸಾಧನಂ ತಸ್ಮಿನ್ ॥ ೧೯ ॥ ಅಹಂ, ಪ್ರತ್ಯಹಂ ನಿರಂತರಂ, ಮಮ ಭೋಜನಂ ಭೋಜ್ಯಂ ಯದ್ವರ್ತತೇ ತನ್ನ ಪಿಬೇಯಂ ನ ಖಾದೇಯಂ । ಕುತ ಏತದಿತ್ಯತ ಆಹ । ಏಷ ಇತಿ । ಏಷ ಇತಿ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ವಿವೇಕೇನಾಭಿಷೇಕೇಽನ್ವೇತಿ । ಅಥವಾ "ಏಷ ಮೇ ಜೀವಿತಸ್ಯಾಂತಃ ಏತಚ್ಚ ಮಮ ಭೋಜನಂ । ಪಾಲನಂ ತತ್ಕಿಮಿತ್ಯುಕ್ತೇ ಯದಿ ರಾಮೋಽಭಿಷಿಚ್ಯತೇ" ತರ್ಹಿ ಏಷಃ ಅಭಿಷೇಕಃ ಮೇ ಜೀವಿತಸ್ಯಾಂತಃ ಯದಿ ನಾಭಿಷಿಚ್ಯತೇ ತರ್ಹಿ ಏತತ್ ಮಮ ಭೋಜನಂ ಪಾಲನಮಿತಿ ಯದಿ ನಾಭಿಷಿಚ್ಯತೇ ಇತಿ ಪದಾನಾಮಾ ವೃತ್ತ್ಯಾನ್ವಯಃ। ಭುಜ ಪಾಲನಾಭ್ಯವಹಾರಯೋರಿತಿ ಧಾತು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾತ್॥ ೨೧ ॥

ಯತ್ತದುಕ್ತಂ ತ್ವಯಾ ವಾಕ್ಯಂ ಪ್ರೀತ್ಯಾ ನೃಪತಿಸತ್ತಮ ।
ತಚ್ಚೇನ್ನ ವಿತಥಂ ಕಾರ್ಯಂ ವನಂ ಗಚ್ಛತು ರಾಘವಃ ॥ ೨೧ ॥

ಸ ರಾಜಾ ಸತ್ಯವಾಗ್ದೇವ್ಯಾ ವರದಾನಮನುಸ್ಮರನ್ ।
ಮುಮೋಹ ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಕೈಕೇಯ್ಯಾಃ ಕ್ರೂರಮಪ್ರಿಯಮ್ ॥ ೨೨ ॥

ತತಸ್ತು ಸ್ಥವಿರೋ ರಾಜಾ ಸತ್ಯೇ ಧರ್ಮೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ ।
ಜ್ಯೇಷ್ಠಂ ಯಶಸ್ವಿನಂ ಪುತ್ರಂ ರುದನ್ ರಾಜ್ಯಮಯಾಚತ ॥ ೨೩ ॥

ಸ ಪಿತುರ್ವಚನಂ ಶ್ರೀಮಾನಭಿಷೇಕಾತ್ ಪರಂ ಪ್ರಿಯಮ್ ।
ಮನಸಾ ಪೂರ್ವಮಾಸಾದ್ಯ ವಾಚಾ ಪ್ರತಿಗೃಹೀತವಾನ್ ॥ ೨೪ ॥

ದದ್ಯಾನ್ನ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣೀಯಾನ್ನ ಬ್ರೂಯಾತ್ ಕಿಂಚಿದಪ್ರಿಯಮ್ ।
ಅಪಿ ಜೀವಿತಹೇತೋರ್ವಾ ರಾಮಃ ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮಃ ॥ ೨೫ ॥

ಸ ವಿಹಾಯೋತ್ತರೀಯಾಣಿ ಮಹಾರ್ಹಾಣಿ ಮಹಾಯಶಾಃ ।
ವಿಸೃಜ್ಯ ಮನಸಾ ರಾಜ್ಯಂ ಜನನ್ಯೈ ಮಾಂ ಸಮಾದಿಶತ್ ॥ ೨೬ ॥

ಸಾಹಂ ತಸ್ಯಾಗ್ರತಸ್ತೂರ್ಣಂ ಪ್ರಸ್ಥಿತಾ ವನಚಾರಿಣೀ ।
ನ ಹಿ ಮೇ ತೇನ ಹೀನಾಯಾ ವಾಸಃ ಸ್ವರ್ಗೇಽಪಿ ರೋಚತೇ ॥ ೨೭ ॥

ಪ್ರಾಗೇವ ತು ಮಹಾಭಾಗಃ ಸೌಮಿತ್ರಿರ್ಮಿತ್ರನಂದನಃ ।
ಪೂರ್ವಜಸ್ಯಾನುಯಾತ್ರಾರ್ಥೇ ಕುಶಚೀರೈರಲಂಕೃತಃ ॥ ೨೮ ॥

ಯತ್ತದುಕ್ತಂ ಪೂರ್ವಂ ಯುದ್ಧಕಾಲೇ ತಚ್ಚೇನ್ನ ವಿತಥಂ ಕಾರ್ಯಂ ಚೇತ್ ತರ್ಹಿ ವನಂ ಗಚ್ಛತು ರಾಘವಃ ॥ ೨೧ ॥ ದೇವ್ಯಾಃ ವಿಜಿಗೀಷಾವತ್ಯಾಃ ಕೈಕೇಯ್ಯಾಃ ಕ್ರೂರಂ ಕರ್ಣಕಠೋರಂ ಅಪ್ರಿಯಂ ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ವರದಾನಮನುಸ್ಮರನ್ ಸತ್ಯವಾಗಿತಿ ಮುಮೋಹ ॥ ೨೨ ॥ಅಯಾಚತ ಆಯಾಚತೇವ । ತದಾ ದಶರಥೇನ ಕಿಂಚಿದನುಕ್ತತ್ವಾತ್ ॥೨೩॥ ಅಭಿಷೇಕಾತ್ಪರಂ ಪ್ರಿಯಂ ರಾವಣಾದಿ ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹ ಶಿಷ್ಟಪರಿಪಾಲನ ರೂಪಾವತಾರ ಫಲಕಾರಣತ್ವಾತ್ ಆಸಾದ್ಯ ಸ್ವೀಕೃತ್ಯ ಅನಂತರಂ ವಾಚಾ ಪ್ರತಿಗೃಹೀತವಾನ್ ॥೨೪ ॥ ಅಪಿ ಜೀವಿತ ಹೇತೋಃ ಸ್ವಪ್ರಾಣರಕ್ಷಣಾರ್ಥಮಪೀತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೨೫ ॥ ಉತ್ತರೀಯಾಣಿ ಉಪಲಕ್ಷಣಮೇತತ್ । ಪರಿಧಾನವಸ್ತ್ರಾಣ್ಯಪೀತ್ಯರ್ಥಃ । ಮನಸಾ ಮನಃಪೂರ್ವಕಂ । ಜನನ್ಯೈ ಕೌಸಲ್ಯಾಯೈ ॥ ೨೬ ॥ ತಸ್ಯ ರಾಮಸ್ಯ । ವನಚಾರಿಣೀ ಸತೀ ॥ ೨೭ ॥ ಕುಶಚೀರೈಃ ದರ್ಭೈಶ್ಚೀರೈಶ್ಚಾಲಂಕೃತಃ ॥ ೨೮ ॥

ತೇ ವಯಂ ಭರ್ತುರಾದೇಶಂ ಬಹುಮಾನ್ಯ ದೃಢವ್ರತಾಃ ।
ಪ್ರವಿಷ್ಟಾಃ ಸ್ಮ ಪುರಾದೃಷ್ಟಂ ವನಂ ಗಂಭೀರದರ್ಶನಮ್ ॥ ೨೯ ॥

ವಸತೋ ದಂಡಕಾರಣ್ಯೇ ತಸ್ಯಾಹಮಮಿತೌಜಸಃ ।
ರಕ್ಷಸಾಪಹೃತಾ ಭಾರ್ಯಾ ರಾವಣೇನ ದುರಾತ್ಮನಾ ॥ ೩೦ ॥

ದ್ವೌ ಮಾಸೌ ತೇನ ಮೇ ಕಾಲೋ ಜೀವಿತಾನುಗ್ರಹಃ ಕೃತಃ ।
ಊರ್ಧ್ವಂ ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ತು ಮಾಸಾಭ್ಯಾಂ ತತಸ್ತ್ಯಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಜೀವಿತಮ್ ॥ ೩೧ ॥

ಭರ್ತುರ್ದಶರಥಸ್ಯ । ಪುರಾ ಅಯೋಧ್ಯಾನಿರ್ಗಮನಾತ್ಪ್ರಾಕ್ ಅದೃಷ್ಟಂ ॥ ೨೯ ॥ ದ್ವೌ ಮಾಸೌ ತತ್ಪರಿಮಿತಃ ಕಾಲಃ ಜೀವಿತಾನುಗ್ರಹಃ ಜೀವನಾರ್ಥಂ ಅನುಗ್ರಹರೂಪಃ । ತತೋ ರಾವಣಾತ್ ॥ ೩೧ ॥

॥ ಇತ್ಯಾರ್ಷೇಯ ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಚತುಸ್ತ್ರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ

ತಸ್ಯಾಸ್ತದ್ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಹನುಮಾನ್ ಹರಿಯೂಥಪಃ ।
ದುಃಖಾದ್ದುಃಖಾಭಿಭೂತಾಯಾಃ ಸಾಂತ್ವಮುತ್ತರಮಬ್ರವೀತ್ ॥ ೧ ॥

ಅಹಂ ರಾಮಸ್ಯ ಸಂದೇಶಾದ್ದೇವಿ ದೂತಸ್ತವಾಗತಃ ।
ವೈದೇಹಿ ಕುಶಲೀ ರಾಮಸ್ತ್ವಾಂ ಚ ಕೌಶಲಮಬ್ರವೀತ್ ॥ ೨ ॥

ಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಮಸ್ತ್ರಂ ವೇದಾಂಶ್ಚ ವೇದ ವೇದವಿದಾಂ ವರಃ ।
ಸ ತ್ವಾಂ ದಾಶರಥೀ ರಾಮೋ ದೇವಿ ಕೌಶಲಮಬ್ರವೀತ್ ॥ ೩ ॥

ಲಕ್ಷ್ಮಣಶ್ಚ ಮಹಾತೇಜಾ ಭರ್ತುಸ್ತೇಽನುಚರಃ ಪ್ರಿಯಃ ।
ಕೃತವಾನ್ ಶೋಕಸಂತಪ್ತಃ ಶಿರಸಾ ತೇಽಭಿವಾದನಮ್ ॥ ೪ ॥

ಸಾ ತಯೋಃ ಕುಶಲಂ ದೇವೀ ನಿಶಮ್ಯ ನರಸಿಂಹಯೋಃ ।
ಪ್ರೀತಿಸಂಹೃಷ್ಟಸರ್ವಾಂಗೀ ಹನುಮಂತಮಥಾಬ್ರವೀತ್ ॥ ೫ ॥

ದುಃಖಾದ್ದುಃಖಾಭಿಭೂತಾಯಾಃ ದುಃಖಯತೀತಿ ದುಃಖಸಾಧನಂ ತಸ್ಮಾಜ್ಜಾತಂ ಯದ್ದುಃಖಂ ತೇನಾಭಿಭೂತಾಯಾಃ ತಿರಸ್ಕೃತಾಯಾಃ । ಯದ್ವಾ ದುಃಖೇನಾತಂತೀತಿ ದುಃಖಾತಃ ತೇಷಾಮಿವ ಯದ್ದುಃಖಂ ತೇನಾಭಿಭೂತಾಯಾಃ । ಯದ್ವಾ ದುಃಖಾತ್ ಸಾಂತ್ವಮುತ್ತರಮಬ್ರವೀದಿತ್ಯನ್ವಯಃ । ದುಶ್ಚ ಖಂಚ ತಯೋಸ್ಸಮಾಹಾರೋ ದ್ವಂದ್ವೈಕವದ್ಭಾವಾವುತ್ತರಪದಲೋಪೀ ಸಮಾಸೋ ವಾ ತಸ್ಮಾತ್ । ಖೇತ್ಯೇವಂ ಕ್ಲಿಶ್ಯತೀತಿ ದುಃಖಾತ್ ಸ್ವಾಗಮನಪ್ರಯೋಜನಂ ಜಾತಮಿತಿ ಸುಖಾತ್ । ದುರ್ದುಃಖಮಿತಿ ಸಂಪ್ರೋಕ್ತಂ ಖಂ ಸುಖಂ ಚೋಚ್ಯತೇ ಬುಧೈರಿತಿ ವಚನಾದ್ದುಃಖಶಬ್ದ ಉಭಯ ವಾಚೀ ॥ ೧ ॥ ರಾಮಸ್ಯ ಸಂದೇಶಾದಾಗತ ಇತಿ ತವ ದೂತಃ ॥ ೨ ॥ ಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಮಸ್ತ್ರಂ ವೇದ. ವೇದಾಂಶ್ಚ ವೇದೇತ್ಯನ್ವಯಃ । ವೇದೇತಿ ದ್ವಿರಭಿಧಾನೇನ ಉಭಯೋರಪಿ ಮುಖ್ಯತಾಮಭಿವ್ಯಕ್ತಿ । ಯದ್ವಾ ವೇದಾನ್ ವ್ಯಾಖ್ಯೇಯಾನ್ಋಗಾದೀನ್ ವೇದ ವೇದಾನ್ ಭಾರತಾದೀನ್ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ರೂಪಾನ್ ವಿಂದಂತಿ ತೇ ತಥಾ ತೇಷು ವರಃ ಇತಿ । ಪಂಚಮೋ ವೇದಾನಾಂ ವೇದಃ ಇತ್ಯುಕ್ತೇಃ ॥ ೩ ॥ ಪ್ರೀತಿ ಸಂಹೃಷ್ಟ ಸರ್ವಾಂಗೀ ಅಂತಃ ಸಂಭೃತಸ್ತೋಷಃ ಇತಿ ಸೂಚಕ ರೋಮಾಂಚಿತ ಸರ್ವಾವಯವಾ ॥ ೫ ॥

ಸ್ವಪ್ನೇಽಪಿ ಯದ್ಯಹಂ ವೀರಂ ರಾಘವಂ ಸಹಲಕ್ಷ್ಮಣಮ್ ।
ಪಶ್ಯೇಯಂ ನಾವಸೀದೇಯಂ ಸ್ವಪ್ನೋಽಪಿ ಮಮ ಮತ್ಸರೀ ॥ ೨೧ ॥

ನಾಹಂ ಸ್ವಪ್ನಮಿಮಂ ಮನ್ಯೇ ಸ್ವಪ್ನೇ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹಿ ವಾನರಮ್ ।
ನ ಶಕ್ಯೋಽಭ್ಯುದಯಃ ಪ್ರಾಪ್ತುಂ ಪ್ರಾಪ್ತಶ್ಚಾಭ್ಯುದಯೋ ಮಮ ॥ ೨೨ ॥

ಕಿಂ ನು ಸ್ಯಾಚ್ಚಿತ್ತಮೋಹೋಽಯಂ ಭವೇದ್ವಾತಗತಿಸ್ತ್ವಿಯಮ್ ।
ಉನ್ಮಾದಜೋ ವಿಕಾರೋ ವಾ ಸ್ಯಾದಿಯಂ ಮೃಗತೃಷ್ಣಿಕಾ ॥ ೨೩ ॥

ಅಥವಾ ನಾಯಮುನ್ಮಾದೋ ಮೋಹೋಽಪ್ಯುನ್ಮಾದಲಕ್ಷಣಃ ।
ಸಂಬುಧ್ಯೇ ಚಾಹಮಾತ್ಮಾನಮಿಮಂ ಚಾಪಿ ವನೌಕಸಮ್ ॥ ೨೪ ॥

ಇತ್ಯೇವಂ ಬಹುಧಾ ಸೀತಾ ಸಂಪ್ರಧಾರ್ಯ ಬಲಾಬಲಮ್ ।
ರಕ್ಷಸಾಂ ಕಾಮರೂಪತ್ವಾನ್ಮೇನೇ ತಂ ರಾಕ್ಷಸಾಧಿಪಮ್ ॥ ೨೫ ॥

ಏತಾಂ ಬುದ್ಧಿಂ ತದಾ ಕೃತ್ವಾ ಸೀತಾ ಸಾ ತನುಮಧ್ಯಮಾ ।
ನ ಪ್ರತಿವ್ಯಾಜಹಾರಾಥ ವಾನರಂ ಜನಕಾತ್ಮಜಾ ॥ ೨೬ ॥

ಸ್ವಪ್ನೋಽಪೇಕ್ಷಾಪಿ ನ ಪ್ರೇಕ್ಷಾವತ್ಸಮ್ಮತೇತ್ಯಾಹ ಸ್ವಪ್ನೇಽಪೀತಿ । ಯದ್ಯಹಂ ಸಹಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ರಾಘವಂ ಪಶ್ಯೇಯಂ ತರ್ಹಿ ನಾವಸೀದೇಯಂ । ಸ್ವಪ್ನೋಽಪಿ ಮಮ ಮತ್ಸರೀ ಮಯಿ ಮತ್ಸರವಾನತೋ ನ ಪತತೀತಿ ಭಾವಃ । ಅನೇನಾಸ್ವಪ್ನೋತ್ತಮ ರಾಮದರ್ಶನ ಘಟಕಃ ಸ್ವಪ್ನಃ ಕಥಂ ಘಟಿತ ಇತಿ ಧ್ವನಿಃ ॥ ೨೧ ॥ ಇಮಂ ಅನುಭೂಯಮಾನಂ ಸ್ವಪ್ನಂ ನ ಮನ್ಯೇ ಕುತ ಇತ್ಯತ ಆಹ ಸ್ವಪ್ನ ಇತಿ । ಅಭ್ಯುದಯಃ ಮನಸ್ತೋಷಾದಿಃ ॥ ೨೨ ॥ ಚಿತ್ತಮೋಹಃ ಸರ್ವದಾ ರಾಮಧ್ಯಾನಾತ್ ತೇನ ಸಹ ಸಂಭಾಷಣಾದಿರೂಪಃ ಮನೋವಿಕಾರಃ । ವಾತಗತಿಃ ಪಿಶಾಚವ್ಯಾಪಾರಃ । ಊಷರಭೂಮೌ ಜಲವತ್ಪ್ರತೀತಂ ಮೃಗತೃಷ್ಣಾ । ತಜ್ಞಾನವದಯಮಪಿ ಕಿಂ ಭ್ರಮ ವಿಶೇಷಃ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೨೩ ॥ ಉನ್ಮಾದಸ್ಯ ಲಕ್ಷಣಮಿವ ಲಕ್ಷಣಂ ಯಸ್ಯ ಪಿಶಾಚಸ್ಯ ಸ ತಥಾ । ಏತೇನ ನ ಪುನರುಕ್ತಿಃ ನ ವಾತಗತೇರಸಂಗ್ರಹಶ್ಚ । ಮೋಹೋ ನೇತಿ ಉನ್ಮಾದಲಕ್ಷಣೋಽಪಿ ನೇತಿ ನಞಾ ಆವೃತ್ತಿಃ । ಸಂಬುಧ್ಯೇ ಪರೀಕ್ಷಯಾ ಜಾನಾಮಿ ॥ ೨೪ ॥ ೨೬ ॥

ಸೀತಾಯಾಶ್ಚಿಂತಿತಂ ಬುದ್ಧ್ವಾ ಹನುಮಾನ್ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ।
ಶ್ರೋತ್ರಾನುಕೂಲೈರ್ವಚನೈಸ್ತದಾ ತಾಂ ಸಂಪ್ರಹರ್ಷಯತ್ ॥ ೨೭ ॥

ಆದಿತ್ಯ ಇವ ತೇಜಸ್ವೀ ಲೋಕಕಾಂತಃ ಶಶೀ ಯಥಾ ।
ರಾಜಾ ಸರ್ವಸ್ಯ ಲೋಕಸ್ಯ ದೇವೋ ವೈಶ್ರವಣೋ ಯಥಾ ॥ ೨೮ ॥

ವಿಕ್ರಮೇಣೋಪಪನ್ನಶ್ಚ ಯಥಾ ವಿಷ್ಣುರ್ಮಹಾಯಶಾಃ ।
ಸತ್ಯವಾದೀ ಮಧುರವಾಗ್ ದೇವೋ ವಾಚಸ್ಪತಿರ್ಯಥಾ ॥ ೨೯ ॥

ರೂಪವಾನ್ ಸುಭಗಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕಂದರ್ಪ ಇವ ಮೂರ್ತಿಮಾನ್ ।
ಸ್ಥಾನಕ್ರೋಧೀ ಪ್ರಹರ್ತಾ ಚ ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಲೋಕೇ ಮಹಾರಥಃ ॥ ೩೦ ॥

ಬಾಹುಚ್ಛಾಯಾಮವಷ್ಟಬ್ಧೋ ಯಸ್ಯ ಲೋಕೋ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।
ಅಪಕೃಷ್ಯಾಶ್ರಮಪದಾನ್ಮೃಗರೂಪೇಣ ರಾಘವಮ್ ॥ ೩೧ ॥

ಶೂನ್ಯೇ ಯೇನಾಪನೀತಾಸಿ ತಸ್ಯ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಸಿ ತತ್ಫಲಮ್ ।
ನಚಿರಾದ್ರಾವಣಂ ಸಂಖ್ಯೇ ಯೋ ವಧಿಷ್ಯತಿ ವೀರ್ಯವಾನ್ ॥ ೩೨ ॥

ರೋಷಪ್ರಯುಕ್ತೈರಿಷುಭಿರ್ಜ್ವಲದ್ಭಿರಿವ ಪಾವಕೈಃ ।
ತೇನಾಹಂ ಪ್ರೇಷಿತೋ ದೂತಸ್ತ್ವತ್ಸಕಾಶಮಿಹಾಗತಃ ॥ ೩೩ ॥

ತ್ವದ್ವಿಯೋಗೇನ ದುಃಖಾರ್ತಃ ಸ ತ್ವಾಂ ಕೌಶಲಮಬ್ರವೀತ್ ।
ಲಕ್ಷ್ಮಣಶ್ಚ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಸುಮಿತ್ರಾನಂದವರ್ಧನಃ ॥ ೩೪ ॥

ಅಭಿವಾದ್ಯ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಸ ತ್ವಾಂ ಕೌಶಲಮಬ್ರವೀತ್ ।
ರಾಮಸ್ಯ ಚ ಸಖಾ ದೇವಿ ಸುಗ್ರೀವೋ ನಾಮ ವಾನರಃ ॥ ೩೫ ॥

ಸಂಪ್ರಹರ್ಷಯತ್ ಅಡಭಾವ ಆರ್ಷಃ ॥ ೨೭ ॥ ರಾಜಾ ರಂಜಕಃ ॥ ೨೮ ॥ ವಿಷ್ಣುರುಪೇಂದ್ರಃ. ವಾಚಸ್ಪತಿರ್ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ. ॥ ೨೯ ॥ ಮೂರ್ತಿಮಾನ್ ಕಂದರ್ಪ ಇವ ಸುಭಗಃ ಸುಂದರಃ । ರೂಪವಾನ್ ಪ್ರಶಸ್ತಾಕೃತಿಃ । ಸ್ಥಾನ ಕ್ರೋಧೀ ಉಚಿತಸ್ಥಲೇ ಕೋಪೀ । ಪ್ರಹರ್ತಾ ವೈರಿಹಂತಾ । ಸ್ಥಾನಕ್ರೋಧಪ್ರಹರ್ತೇತಿ ಪಾಠೇ ಕೋಪಯೋಗ್ಯಸ್ಥಾನೇ ಶಿಕ್ಷಾಕರ್ತೇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೩೦ ॥ ಮೃಗರೂಪೇಣ ಮಾರೀಚೇನ. ಅಪಕೃಷ್ಯ ಅಪಕರ್ಷಯಿತ್ವಾ॥೩೧॥ ತಸ್ಯ ರಾವಣಸ್ಯ. ತತ್ಫಲಂ ತದ್ದ್ರೋಹ ಫಲಂ ॥ ೩೨ ॥ ಸಃ ರಾಮಃ ॥ ೩೪ ॥

ಯಾನಿ ರಾಮಸ್ಯ ಚಿಹ್ನಾನಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣಸ್ಯ ಚ ಯಾನಿ ವೈ ।
ಲಕ್ಷಿತಾನಿ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿ ವದತಃ ಶೃಣು ತಾನಿ ಮೇ || ೭ ||

ರಾಮಃ ಕಮಲಪತ್ರಾಕ್ಷಃ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನಿಭಾನನಃ ।
ರೂಪದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಸಂಪನ್ನಃ ಪ್ರಸೂತೋ ಜನಕಾತ್ಮಜೇ || ೮ ||

ತೇಜಸಾದಿತ್ಯಸಂಕಾಶಃ ಕ್ಷಮಯಾ ಪೃಥಿವೀಸಮಃ ।
ಬೃಹಸ್ಪತಿಸಮೋ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಯಶಸಾ ವಾಸವೋಪಮಃ || ೯ ||

ರಕ್ಷಿತಾ ಜೀವಲೋಕಸ್ಯ ಸ್ವಜನಸ್ಯ ಚ ರಕ್ಷಿತಾ ।
ರಕ್ಷಿತಾ ಸ್ವಸ್ಯ ವೃತ್ತಸ್ಯ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಚ ಪರಂತಪಃ || ೧೦ ||

ರಾಮೋ ಭಾಮಿನಿ ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿಂಶ್ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯಸ್ಯ ರಕ್ಷಿತಾ ।
ಮರ್ಯಾದಾನಾಂ ಚ ಲೋಕಸ್ಯ ಕರ್ತಾ ಕಾರಯಿತಾ ಚ ಸಃ || ೧೧ ||

ಅರ್ಚಿಷ್ಮಾನರ್ಚಿತೋ ನಿತ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತೇ ಸ್ಥಿತಃ ।
ಸಾಧೂನಾಮುಪಕಾರಜ್ಞಃ ಪ್ರಚಾರಜ್ಞಶ್ಚ ಕರ್ಮಣಾಮ್ || ೧೨ ||

ರಾಜನೀತ್ಯಾಂ ವಿನೀತಶ್ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಮುಪಾಸಿತಾ ।
ಶ್ರುತವಾನ್ ಶೀಲಸಂಪನ್ನೋ ವಿನೀತಶ್ಚ ಪರಂತಪಃ || ೧೩ ||

ಯಜುರ್ವೇದವಿನೀತಶ್ಚ ವೇದವಿದ್ಭಿಃ ಸುಪೂಜಿತಃ ।
ಧನುರ್ವೇದೇ ಚ ವೇದೇಷು ವೇದಾಂಗೇಷು ಚ ನಿಷ್ಠಿತಃ || ೧೪ ||

ಲಕ್ಷಿತಾನಿ ತ್ವಯಾ । ಮಯೇತಿ ಶೇಷಃ || ೭ || ರೂಪದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ಸಂಪನ್ನಃ ಪೂರ್ಣ ಚಂದ್ರನಿಭಾನನಃ ಕಮಲ ಪತ್ರಾಕ್ಷಃ ಪ್ರಸೂತಃ ಇತ್ಯನೇನೇದಂ ಸರ್ವಮಾಂಜನೀನಮಿತಿ ಸೂಚಯತಿ || ೮ || ೯ || ವೃತ್ತಸ್ಯ ಚಾರಿತ್ರಸ್ಯ || ೧೦ || ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯಸ್ಯ ಸ್ವಾರ್ಥೇ ಷ್ಯಞ್ || ೧೧ || ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತೇ ವಿಹಿತ ಸಮಯ ಸ್ತ್ರೀ ಸಂಸರ್ಗಾದಿ ರೂಪೇ ವ್ರತೇ, ಯದ್ವಾ, ಸ್ವರತತ್ವಾದ್ಭೋಗಾರ್ಥಮನಪೇಕ್ಷಿತಸ್ತ್ರೀಸಂಗ ಇತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತೇ ವಾ । ಪ್ರಚಾರೋನುಷ್ಠಾನಂ || ೧೨ || ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ ವಸಿಷ್ಠಾದೀನಾಂ । ರಾಜನೀತ್ಯಾಂ ಜಾತಾವೇಕವಚನಂ । ನಿರ್ಧಾರಣೇ ಚ ಸಪ್ತಮ್ಯೇಷಾ । ರಾಜನೀತಿಷು ವಿಶಿಷ್ಟನೀತಿಯುತೋ, ನೀತ್ಯಾತ್ಮಕೋ ವಾ । ಅಥವಾ ವಿನೀತೋ ನಿರತಃ || ೧೩ || ಯಜುರ್ವೇದೇ ಇತಿ ತ್ರಿಕೇ ವಿಶಿಷ್ಯ ಯಜುರ್ವೇದಗ್ರಹಣೇನ ರಾಮೋ ಯಾಜುಷ ಇತಿ ಸೂಚಯತಿ || ೧೪ ||

ವಿಪುಲಾಂಸೋ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಕಂಬುಗ್ರೀವಃ ಶುಭಾನನಃ ।
ಗೂಢಜತ್ರುಃ ಸುತಾಮ್ರಾಕ್ಷೋ ರಾಮೋ ದೇವಿ ಜನೈಃ ಶ್ರುತಃ ॥ ೧೫ ॥

ದುಂದುಭಿಸ್ವನನಿರ್ಘೋಷಃ ಸ್ನಿಗ್ಧವರ್ಣಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ।
ಸಮಃ ಸಮವಿಭಕ್ತಾಂಗೋ ವರ್ಣಂ ಶ್ಯಾಮಂ ಸಮಾಶ್ರಿತಃ ॥ ೧೬ ॥

ತ್ರಿಸ್ಥಿರಸ್ತ್ರಿಪ್ರಲಂಬಶ್ಚ ತ್ರಿಸಮಸ್ತ್ರಿಷು ಚೋನ್ನತಃ ।
ತ್ರಿತಾಮ್ರಸ್ತ್ರಿಷು ಚ ಸ್ನಿಗ್ಧೋ ಗಂಭೀರಸ್ತ್ರಿಷು ನಿತ್ಯಶಃ ॥ ೧೭ ॥

ತ್ರಿವಲೀವಾಂಸ್ತ್ರ್ಯವನತಶ್ಚತುರ್ವ್ಯಂಗಸ್ತ್ರಿಶೀರ್ಷವಾನ್ ।
ಚತುಷ್ಕಲಶ್ಚತುರ್ಲೇಖಶ್ಚತುಷ್ಕಿಷ್ಕುಶ್ಚತುಃಸಮಃ ॥ ೧೮ ॥

ಗೂಢಜತ್ರುಃ ನಿಮ್ನಗಲಾಧಸ್ತನ ಪ್ರದೇಶಃ ॥ ೧೫ ॥ ಸಮಃ ಆಯಾಮ ವ್ಯಾಯಾಮಯೋಃ ॥ ೧೬ ॥ ತ್ರಿಸ್ಥಿರಃ "ಉರಶ್ಚ ಮಣಿಬಂಧಶ್ಚ ಮುಷ್ಟಿಶ್ಚ ನೃಪತೇಃ ಸ್ಥಿರಾ" ಇತ್ಯುಕ್ತೇಃ । ಮುಷ್ಟಿಸ್ಥೈರ್ಯಂ ಧನುರಾದಿಗ್ರಹಣವಿಷಯ ಏವ. ದಾನೇ ನಿಷೇಧಾತ್ । ತ್ರಿಪ್ರಲಂಬಶ್ಚ "ಪ್ರಲಂಬಾ ಯಸ್ಯ ಸ ಧನೀ ತ್ರಯೋ ಭ್ರೂ ಮುಷ್ಕ ಬಾಹವ" ಇತ್ಯುಕ್ತೇಃ । ಮುಷ್ಕೋಽಂಡಕೋಶಃ । ಮುಷ್ಕೋಂಡಕೋಶ ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ । ತ್ರಿಸಮಃ "ಕೇಶಾಗ್ರಂ ವೃಷಣಂ ಜಾನು ಸಮಂ ಯಸ್ಯ ಸ ಭೂಪತಿಃ" ಇತಿ ವಚನಾತ್ । ತ್ರಿಷು ಚೋನ್ನತಃ "ನಾಭ್ಯಂತಃ ಕುಕ್ಷಿವಕ್ಷೋಭಿರುನ್ನತೈಃ ಕ್ಷಿತಿಪೋ ಭವೇದಿ"ತಿ ಭಾಷಣಾತ್ । ತ್ರಿಷು ತಾಮ್ರಃ "ನೇತ್ರಾಂತ ನಖ ಪಾಣ್ಯಂಘ್ರಿತಲೈ ಸ್ತಾಮ್ರೈಸ್ತ್ರಿಭಿಃ ಸುಖೀ"ತಿ ವಾಣ್ಯಾಃ । ಯದ್ಯಪಿ ಪೃಥಗವಯವತ್ವೇನ ಚತುರ್ಷ್ವಿತಿ ನ್ಯಾಯ್ಯಂ ವಕ್ತುಂ । ತಥಾಪಿ ಭಗವತೋ ಭಾಗವತಾನಾಂ ಚ ನಾನಾಜಾತಿಜಾತತ್ವೇನ ತತ್ರ ವಾಜಿವಾನರಾದಿಷು ಹಸ್ತಯೋಃ ಪಾದತ್ವೇನ ವ್ಯವಹಾರಾದೇಕೀಕೃತ್ಯ ಹಸ್ತಪಾದಂ ತ್ರಿತ್ವೋಕ್ತಿರಿತ್ಯವಧೇಯಂ । ತ್ರಿಷು ಸ್ನಿಗ್ಧಃ "ಸ್ನಿಗ್ಧಾ ಭವಂತಿ ವೈ ಯೇಷಾಂ ಪಾದರೇಖಾಃ ಶಿರೋರುಹಾಃ । ತಥಾ ಲಿಂಗಮಣಿಸ್ತೇಷಾಂ ಮಹಾಭಾಗ್ಯಂ ವಿನಿರ್ದಿಶೇದಿ"ತಿ ಗಿರಃ । ತ್ರಿಷು ಗಂಭೀರಃ "ಸ್ವರೇ ಗತೌ ಚ ನಾಭೌ ಚ ಗಂಭೀರಸ್ತ್ರಿಷು ಶಸ್ಯತ" ಇತಿ ಮಾನಾತ್ । ಪೂರ್ವಕಥಿತೌನ್ನತ್ಯಾಪೇಕ್ಷಯಾ ಗಾಂಭೀರ್ಯಂ ಭಿನ್ನಮಿತಿ ನಾಭೇಃ ಪುನರ್ಗ್ರಹಣಂ । ಅಥವಾ ಗೃಹೀತಸ್ಯ ವಿಶೇಷತೋಽ ಪ್ರತೀತಗಾಂಭೀರ್ಯಭೇದಸ್ಯೈವಾಪವಾದಕತ್ವೇನ ಭಾವೇ ವಾ ವಚನೇ ವಾ ಗಾಂಭೀರ್ಯಸ್ಯ ಸತ್ವಾತ್ತದನ್ಯತರ ನಿವೇಶನೇ ತ್ರಿತ್ವಂ ಜ್ಞೇಯಂ। ನ ಚಾವಯವಪ್ರಕ್ರಮಾತ್ತಯೋರನವಯವತ್ವಾತ್ಕಥಮಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ. ಗತಿಸ್ವರಯೋರನ ವಯವಯೋಃ ಅತ್ರ ಪ್ರಮಾಣೇ ಏವ ಶ್ರುತೇಃ ॥ ೧೭ ॥ ತ್ರಿವಲೀವಾನ್ । ಮತುಪ್ರೋ ಮಸ್ಯ ವತ್ವಂ ಆರ್ಷಂ. ತ್ರಿವಲೀಂ ವಾತೀತಿ ತ್ರಿವಲೀವಾನ್ ಇತಿ ವಾ । ವಾ ಧಾತುರತ್ರ ಗತ್ಯರ್ಥಃ । ಲಲಾಟೋದರ ಗಲೇಷು । "ತನುಕುಕ್ಷಿಗಲಾಲಿಕೇಷು ರೇಖಾತ್ರಿತ ಯೇನೇತ್ಯು"ದೀರಣಾತ್। ಅಥವಾ ಉದರಗಲಯೋರೇವಾತ್ರ ಗ್ರಹಣಂ ಉತ್ತರತ್ರ

ತ್ವಾಮೇವ ಮಾರ್ಗಮಾಣೌ ತೌ ವಿಚರಂತೌ ವಸುಂಧರಾಮ್ ।
ದದರ್ಶತುರ್ಮೃಗಪತಿಂ ಪೂರ್ವಜೇನಾವರೋಪಿತಮ್ ॥ ೨೪ ॥

ಋಷ್ಯಮೂಕಸ್ಯ ಪೃಷ್ಠೇ ತು ಬಹುಪಾದಪಸಂಕುಲೇ ।
ಭ್ರಾತುರ್ಭಯಾರ್ತಮಾಸೀನಂ ಸುಗ್ರೀವಂ ಪ್ರಿಯದರ್ಶನಮ್ ॥ ೨೫ ॥

ವಯಂ ತು ಹರಿರಾಜಂ ತಂ ಸುಗ್ರೀವಂ ಸತ್ಯಸಂಗರಮ್ ।
ಪರಿಚರ್ಯಾಮಹೇ ರಾಜ್ಯಾತ್ ಪೂರ್ವಜೇನಾವರೋಪಿತಮ್ ॥ ೨೬ ॥

ತತಸ್ತೌ ಚೀರವಸನೌ ಧನುಃಪ್ರವರಪಾಣಿನೌ ।
ಋಷ್ಯಮೂಕಸ್ಯ ಶೈಲಸ್ಯ ರಮ್ಯಂ ದೇಶಮುಪಾಗತೌ ॥ ೨೭ ॥

ಸ ತೌ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನರವ್ಯಾಘ್ರೌ ಧನ್ವಿನೌ ವಾನರರ್ಷಭಃ ।
ಅಭಿಪ್ಲುತೋ ಗಿರೇಸ್ತಸ್ಯ ಶಿಖರಂ ಭಯಮೋಹಿತಃ ॥ ೨೮ ॥

ತತಃ ಸ ಶಿಖರೇ ತಸ್ಮಿನ್ ವಾನರೇಂದ್ರೋ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ ।
ತಯೋಃ ಸಮೀಪಂ ಮಾಮೇವ ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಸತ್ವರಮ್ ॥ ೨೯ ॥

ತಾವಹಂ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರೌ ಸುಗ್ರೀವವಚನಾತ್ ಪ್ರಭೂ ।
ರೂಪಲಕ್ಷಣಸಂಪನ್ನೌ ಕೃತಾಂಜಲಿರುಪಸ್ಥಿತಃ ॥ ೩೦ ॥

ತೌ ಪರಿಜ್ಞಾತತತ್ತ್ವಾರ್ಥೌ ಮಯಾ ಪ್ರೀತಿಸಮನ್ವಿತೌ ।
ಪೃಷ್ಠಮಾರೋಪ್ಯ ತಂ ದೇಶಂ ಪ್ರಾಪಿತೌ ಪುರುಷರ್ಷಭೌ ॥ ೩೧ ॥

ದದರ್ಶತುಃ, ಮೃಗಪತಿಂ ಶಾಖಾಮೃಗಪತಿಂ, ಪೂರ್ವಜೇನ ವಾಲಿನಾ, ಅವರೋಪಿತಂ ರಾಜ್ಯಾದ್ಭ್ರಂಶಿತಂ ॥ ೨೪ ॥ ಭಯಾರ್ತಮಿತಿ ನಿತ್ಯ ಸಾಪೇಕ್ಷತ್ವಾತ್ಸಮಾಸಃ ॥ ೨೫ ॥ ಪರಿಚರ್ಯಾಮಹೇ ಪರಿಚರಾಮಃ । ಸುಗ್ರೀವಮುದ್ದಿಶ್ಯ ಯಾ ಪರಿಚರ್ಯಾ ಸೇವಾ ತದ್ರೂಪೇ ಮಹೇ ಉತ್ಸವ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಸ್ಥಿತಾ ಇತಿ ಶೇಷಃ । ದ್ವಿತೀಯಾ ಷಷ್ಠ್ಯರ್ಥೇ ವಾ ॥ ೨೬ ॥ ಧನುಃಪ್ರವರಪಾಣಿನೌ ಪಣೋ ವ್ಯವಹಾರಃ ಏವ ಪಾಣಃ ಧನುಃಪ್ರವರಾಭ್ಯಾಂ ಪಾಣೋಽನಯೋರಸ್ತೀತಿ ತಥಾ । ಧನುಪ್ರವರಪಾಣಿನಾಂ ನೌ ನಾಯಕಾವಿತ್ಯರ್ಥ ಇತಿ ವಾ । "ನೇತಾ ನಶ್ಚ ಸಮಾಖ್ಯಾತ" ಇತಿ ನಾನಾರ್ಥಪದಮಂಜರ್ಯಾಂ । ನಾಂತೋ ವಾಯಂ ಶಬ್ದಃ ॥ ೨೭ ॥ ತಸ್ಯ ಗಿರೇಃ ಋಷ್ಯಮೂಕ ಶಿಖರಂ ಪ್ರತಿ ಅಭಿಪ್ಲುತಃ ॥೨೮॥ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ ಸನ್ ॥ ೨೯ ॥೩೦॥ ಮಯೇತ್ಯುಭಯತ್ರಾನ್ವೇತಿ ॥ ೩೧ ॥

ನಿವೇದಿತೌ ಚ ತತ್ತ್ವೇನ ಸುಗ್ರೀವಾಯ ಮಹಾತ್ಮನೇ ।
ತಯೋರನ್ಯೋನ್ಯಸಂಭಾಷಾದ್ಭೃಶಂ ಪ್ರೀತಿರಜಾಯತ ॥ ೩೨ ॥

ತತ್ರ ತೌ ಪ್ರೀತಿಸಂಪನ್ನೌ ಹರೀಶ್ವರನರೇಶ್ವರೌ ।
ಪರಸ್ಪರಕೃತಾಶ್ವಾಸೌ ಕಥಯಾ ಪೂರ್ವವೃತ್ತಯಾ ॥ ೩೩ ॥

ತಂ ತತಃ ಸಾಂತ್ವಯಾಮಾಸ ಸುಗ್ರೀವಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಗ್ರಜಃ ।
ಸ್ತ್ರೀಹೇತೋರ್ವಾಲಿನಾ ಭ್ರಾತ್ರಾ ನಿರಸ್ತಮುರುತೇಜಸಾ ॥ ೩೪ ॥

ತತಸ್ತ್ವನ್ನಾಶಜಂ ಶೋಕಂ ರಾಮಸ್ಯಾಕ್ಲಿಷ್ಟಕರ್ಮಣಃ ।
ಲಕ್ಷ್ಮಣೋ ವಾನರೇಂದ್ರಾಯ ಸುಗ್ರೀವಾಯ ನ್ಯವೇದಯತ್ ॥ ೩೫ ॥

ಸ ಶ್ರುತ್ವಾ ವಾನರೇಂದ್ರಸ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮಣೇನೇರಿತಂ ವಚಃ ।
ತದಾಸೀನ್ನಿಷ್ಪ್ರಭೋಽತ್ಯರ್ಥಂ ಗ್ರಹಗ್ರಸ್ತ ಇವಾಂಶುಮಾನ್ ॥ ೩೬ ॥

ತತಸ್ತ್ವದ್ಗಾತ್ರಶೋಭೀನಿ ರಕ್ಷಸಾ ಹ್ರಿಯಮಾಣಯಾ ।
ಯಾನ್ಯಾಭರಣಜಾಲಾನಿ ಪಾತಿತಾನಿ ಮಹೀತಲೇ ॥ ೩೭ ॥

ತಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ರಾಮಾಯ ಆನೀಯ ಹರಿಯೂಥಪಾಃ ।
ಸಂಹೃಷ್ಟಾ ದರ್ಶಯಾಮಾಸುರ್ಗತಿಂ ತು ನ ವಿದುಸ್ತವ ॥ ೩೮ ॥

ತಾನಿ ರಾಮಾಯ ದತ್ತಾನಿ ಮಯೈವೋಪಹೃತಾನಿ ಚ ।
ಸ್ವನವಂತ್ಯವಕೀರ್ಣಾನಿ ತಸ್ಮಿನ್ ವಿಗತಚೇತಸಿ ॥ ೩೯ ॥

ತಾನ್ಯಂಕೇ ದರ್ಶನೀಯಾನಿ ಕೃತ್ವಾ ಬಹುವಿಧಂ ತವ ।
ತೇನ ದೇವಪ್ರಕಾಶೇನ ದೇವೇನ ಪರಿದೇವಿತಮ್ ॥ ೪೦ ॥

ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ ಸಂಭಾಷಾ ಯಸ್ಮಾದ್ ವ್ಯಾಪಾರಾತ್ ಸ ತಥಾ ತಸ್ಮಾತ್ ॥ ೩೨ ॥ ೩೩ ॥ ಸ್ತ್ರೀ ಹೇತೋಃ ರುಮಾಹೇತೋಃ ॥ ೩೪ ॥ ತ್ವನ್ನಾಶಜಂ ತ್ವದನುಪಲಂಭಜಂ, ನಾಶಃ ಪಲಾಯನೇಽಪ್ಯೇಕೋ ನಿಧನಾನುಪಲಂಭಯೋರಿತಿ ವಿಶ್ವಃ ॥ ೩೫ ॥ ೩೬ ॥ ರಕ್ಷಸಾ ರಾವಣೇನ, ಪಾತಿತಾನಿ ತ್ವಯಾ ॥ ೩೭ ॥ ಗತಿಂ ಅವಸ್ಥಾನಪ್ರದೇಶಂ ॥ ೩೮ ॥ ತಸ್ಮಿನ್ ಸುಗ್ರೀವೇಽಪಿ ರಾಮದುಃಖೇನ ದುಃಖಿತೇ ಸತಿ । ಮಯ್ಯೇವೋಪಹೃತಾನೀತಿ ಯೋಜನಾ ॥ ೩೯ ॥ ಅಂಕೇ ಊರೌ ಕೃತ್ವಾ ತತ್ರ ಪ್ರಸ್ಥಾಪ್ಯ, ದೇವಪ್ರಕಾಶೇನ ದೇವವರ್ಚಸಾ, ಪರಿದೇವಿತಂ ಪ್ರಲಪಿತಂ ॥ ೪೦ ॥

ತವ ನಾಶಂ ಚ ವೈದೇಹಿ ವಾಲಿನಶ್ಚ ತಥಾ ವಧಮ್ ।
ಪ್ರಾಯೋಪವೇಶಮಸ್ಮಾಕಂ ಮರಣಂ ಚ ಜಟಾಯುಷಃ ॥ ೬೦ ॥

ತೇಷಾಂ ನಃ ಸ್ವಾಮಿಸಂದೇಶಾನ್ನಿರಾಶಾನಾಂ ಮುಮೂರ್ಷತಾಮ್ ।
ಕಾರ್ಯಹೇತೋರಿಹಾಯಾತಃ ಶಕುನಿರ್ವೀರ್ಯವಾನ್ ಮಹಾನ್ ॥ ೬೧ ॥

ಗೃಧ್ರರಾಜಸ್ಯ ಸೋದರ್ಯಃ ಸಂಪಾತಿರ್ನಾಮ ಗೃಧ್ರರಾಟ್ ।
ಶ್ರುತ್ವಾ ಭ್ರಾತೃವಧಂ ಕೋಪಾದಿದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್ ॥ ೬೩ ॥

ಯವೀಯಾನ್ ಕೇನ ಮೇ ಭ್ರಾತಾ ಹತಃ ಕ್ವಚ ನಿಪಾತಿತಃ ।
ಏತದಾಖ್ಯಾತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಭವದ್ಭಿರ್ವಾನರೋತ್ತಮಾಃ ॥ ೬೪ ॥

ಅಂಗದೋಽಕಥಯತ್ತಸ್ಯ ಜನಸ್ಥಾನೇ ಮಹದ್ವಧಮ್ ।
ರಕ್ಷಸಾ ಭೀಮರೂಪೇಣ ತ್ವಾಮುದ್ದಿಶ್ಯ ಯಥಾತಥಮ್ ॥ ೬೫ ॥

ಜಟಾಯುಷೋ ವಧಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ದುಃಖಿತಃ ಸೋಽರುಣಾತ್ಮಜಃ ।
ತ್ವಾಮಾಹ ಸವರಾರೋಹೇ ವಸಂತೀಂ ರಾವಣಾಲಯೇ ॥ ೬೬ ॥

ತಸ್ಯ ತದ್ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸಂಪಾತೇಃ ಪ್ರೀತಿವರ್ಧನಮ್ ।
ಅಂಗದಪ್ರಮುಖಾಃ ಸರ್ವೇ ತತಃ ಸಂಪ್ರಸ್ಥಿತಾ ವಯಮ್ ॥ ೬೭ ॥

ವಿಂಧ್ಯಾದುತ್ಥಾಯ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಾಃ ಸಾಗರಸ್ಯಾಂತಮುತ್ತರಮ್ ।
ತ್ವದ್ದರ್ಶನಕೃತೋತ್ಸಾಹಾ ಹೃಷ್ಟಾಸ್ತುಷ್ಟಾಃ ಪ್ಲವಂಗಮಾಃ ॥ ೬೮ ॥

ಅಂಗದಪ್ರಮುಖಾಃ ಸರ್ವೇ ವೇಲೋಪಾಂತಮುಪಸ್ಥಿತಾಃ ।
ಚಿಂತಾಂ ಜಗ್ಮುಃ ಪುನರ್ಭೀತಾಸ್ತ್ವದ್ದರ್ಶನಸಮುತ್ಸುಕಾಃ ॥ ೬೯ ॥

ನಾಶಮದರ್ಶನಂ॥ ೬೦ ॥ ಕಾರ್ಯ ಹೇತೋಃ ಅಸ್ಮದ್ರಕ್ಷಣಾಖ್ಯಕಾರ್ಯೇಣ । ಇಹಾಯಾತಃ ಅಸ್ಮತ್ಸಮೀಪಂ ಪ್ರಾಪ್ತಃ । ಶಕುನಿಃ ಪಕ್ಷೀ ॥ ೬೧ ॥ ಗೃಧ್ರರಾಜಸ್ಯ ಜಟಾಯುಷಃ । ನಾಮ ಪ್ರಸಿದ್ಧಃ ॥ ೬೩ ॥ ಕ್ವಚ ಕಸ್ಮಿನ್ ದೇಶೇ । ಆಖ್ಯಾತುಂ ಆಖ್ಯಾಪಯಿತುಂ. ತೇನ ಸಮಾನಕರ್ತೃಕತ್ವೋಪಪತ್ತಿಃ ॥ ೬೪ ॥ ತಸ್ಯ ತಂ ಪ್ರತಿ ಮಹದ್ವಧಂ ಮಹತೋ ಜಟಾಯುಷಃ ವಧಃ ಮಹದ್ವಧಃ ತಂ । ಪರೋಪಕಾರೇ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗಾನ್ಮಹತ್ತ್ವಂ ॥ ೬೫ ॥ ವರಾರೋಹಾಭ್ಯಾಂ ಸಹಿತಾ ಸವರಾರೋಹಾ ತಸ್ಯ ಸಂಬುದ್ಧಿಃ । ಅತೋ ನ ಸ ಇತ್ಯಸ್ಯ ಆಧಿಕ್ಯಂ ॥ ೬೬ ॥ ಸಂಪ್ರಸ್ಥಿತಾಃ ಪ್ರಯಾಣಂ ಕೃತವಂತಃ ॥ ೬೭ ॥ ೬೯ ॥

ಅಥಾಹಂ ಹರಿಸೈನ್ಯಾನಾಂ ಸಾಗರಂ ದೃಶ್ಯ ಸೀದತಾಂ ।
ವ್ಯವಧೂಯ ಭಯಂ ತೀವ್ರಂ ಯೋಜನಾನಾಂ ಶತಂ ಪ್ಲುತಃ ॥ ೭೦ ॥

ಲಂಕಾ ಚಾಪಿ ಮಯಾ ರಾತ್ರೌ ಪ್ರವಿಷ್ಟಾ ರಾಕ್ಷಸಾಕುಲಾ ।
ರಾವಣಶ್ಚ ಮಯಾ ದೃಷ್ಟಸ್ತ್ವಂ ಚ ಶೋಕಪರಿಪ್ಲುತಾ ॥ ೭೧ ॥

ಏತತ್ತೇ ಸರ್ವಮಾಖ್ಯಾತಂ ಯಥಾವೃತ್ತಮನಿಂದಿತೇ ।
ಅಭಿಭಾಷಸ್ವ ಮಾಂ ದೇವಿ ದೂತೋ ದಾಶರಥೇರಹಮ್ ॥ ೭೨ ॥

ತನ್ಮಾಂ ರಾಮಕೃತೋದ್ಯೋಗಂ ತ್ವನ್ನಿಮಿತ್ತಮಿಹಾಗತಮ್ ।
ಸುಗ್ರೀವಸಚಿವಂ ದೇವಿ ಬುಧ್ಯಸ್ವ ಪವನಾತ್ಮಜಮ್ ॥ ೭೩ ॥

ಕುಶಲೀ ತವ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಃ ಸರ್ವಶಸ್ತ್ರಭೃತಾಂ ವರಃ ।
ಗುರೋರಾರಾಧನೇ ಯುಕ್ತೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣಃಶುಭಲಕ್ಷಣಃ ॥ ೭೪ ॥

ತಸ್ಯ ವೀರ್ಯವತೋ ದೇವಿ ಭರ್ತುಸ್ತವ ಹಿತೇ ರತಃ ।
ಅಹಮೇಕಸ್ತು ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಃ ಸುಗ್ರೀವವಚನಾದಿಹ ॥ ೭೫ ॥

ಮಯೇಯಮಸಹಾಯೇನ ಚರತಾ ಕಾಮರೂಪಿಣಾ ।
ದಕ್ಷಿಣಾ ದಿಗನುಕ್ರಾಂತಾ ತ್ವನ್ಮಾರ್ಗವಿಚಯೈಷಿಣಾಂ ॥ ೭೬ ॥

ದಿಷ್ಟ್ಯಾಹಂ ಹರಿಸೈನ್ಯಾನಾಂ ತ್ವನ್ನಾಶಮನುಶೋಚತಾಮ್ ।
ಅಪನೇಷ್ಯಾಮಿ ಸಂತಾಪಂ ತವಾಧಿಗಮಶಂಸನಾತ್ ॥ ೭೭ ॥

ದಿಷ್ಟ್ಯಾಹಿ ಮಮ ನ ವ್ಯರ್ಥಂ ದೇವಿ ಸಾಗರಲಂಘನಮ್ ।
ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಾಮ್ಯಹಮಿದಂ ದಿಷ್ಟ್ಯಾ ತ್ವದ್ದರ್ಶನಕೃತಂ ಯಶಃ ॥ ೭೮ ॥

ರಾಘವಶ್ಚ ಮಹಾವೀರ್ಯಃ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ತ್ವಾಮಭಿಪತ್ಸ್ಯತೇ ।
ಸಮಿತ್ರಬಾಂಧವಂ ಹತ್ವಾ ರಾವಣಂ ರಾಕ್ಷಸಾಧಿಪಮ್ ॥ ೭೯ ॥

ದೃಶ್ಯ ದೃಷ್ಟ್ವಾ । ಸೀದತಾಂ ವಿಷಣ್ಣಾನಾಂ ॥ ೭೦ ॥ ತ್ವಂಚ ದೃಷ್ಟಾ ॥ ೭೧ ॥ ೭೨ ॥ ತತ್ತಸ್ಮಾತ್ ॥ ೭೩ ॥ ಗುರೋರ್ಜ್ಯೇಷ್ಠಸ್ಯ ॥ ೭೪ ॥ ೭೫ ॥ ತ್ವನ್ಮಾರ್ಗವಿಚಯೈಷಿಣಾಂ ತ್ವದನ್ವೇಷಣೇಚ್ಛಾವತಾಂ ॥ ೭೬॥ ಅಧಿಗಮೋ ದರ್ಶನಂ ॥ ೭೭ ॥ ೭೯ ॥

ಕೌರುಜೋ ನಾಮ ವೈದೇಹಿ ಗಿರೀಣಾಮುತ್ತಮೋ ಗಿರಿಃ ।
ತತೋ ಗಚ್ಛತಿ ಗೋಕರ್ಣಂ ಪರ್ವತಂ ಕೇಸರೀ ಹರಿಃ ॥ ೮೦ ॥

ಸ ಚ ದೇವರ್ಷಿಭಿರ್ದಿಷ್ಟಃ ಪಿತಾ ಮಮ ಮಹಾಕಪಿಃ ।
ತೀರ್ಥೇ ನದೀಪತೇಃ ಪುಣ್ಯೇ ಶಂಬಸಾದನಮುದ್ಧರತ್ ॥ ೮೧ ॥

ತಸ್ಯಾಹಂ ಹರಿಣಃ ಕ್ಷೇತ್ರೇ ಜಾತೋ ವಾತೇನ ಮೈಥಿಲಿ ।
ಹನುಮಾನಿತಿ ವಿಖ್ಯಾತೋ ಲೋಕೇ ಸ್ವೇನೈವ ಕರ್ಮಣಾ ॥ ೮೨ ॥

ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಥಂ ತು ವೈದೇಹಿ ಭರ್ತುರುಕ್ತಾ ಮಯಾ ಗುಣಾಃ ।
ಅಚಿರಾದ್ರಾಘವೋ ದೇವಿ ತ್ವಾಮಿತೋ ನಯಿತಾನಘೇ ॥ ೮೩ ॥

ಏವಂ ವಿಶ್ವಾಸಿತಾ ಸೀತಾ ಹೇತುಭಿಃ ಶೋಕಕರ್ಶಿತಾ ।
ಉಪಪನ್ನೈರಭಿಜ್ಞಾನೈರ್ದೂತಂ ತಮಧಿಗಚ್ಛತಿ ॥ ೮೪ ॥

ಅತುಲಂ ಚ ಗತಾ ಹರ್ಷಂ ಪ್ರಹರ್ಷೇಣ ಚ ಜಾನಕೀ ।
ನೇತ್ರಾಭ್ಯಾಂ ವಕ್ರಪಕ್ಷ್ಮಭ್ಯಾಂ ಮುಮೋಚಾನಂದಜಂ ಜಲಮ್ ॥ ೮೫ ॥

ಚಾರು ತದ್ವದನಂ ತಸ್ಯಾಸ್ತಾಮ್ರಶುಕ್ಲಾಯತೇಕ್ಷಣಮ್ ।
ಅಶೋಭತ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷ್ಯಾ ರಾಹುಮುಕ್ತ ಇವೋಡುರಾಟ್ ॥ ೮೬ ॥

ಹನುಮಂತಂ ಕಪಿಂ ವ್ಯಕ್ತಂ ಮನ್ಯತೇ ನಾನ್ಯಥೇತಿ ಸಾ ।
ಅಥೋವಾಚ ಹನೂಮಾಂಸ್ತಾಮುತ್ತರಂ ಪ್ರಿಯದರ್ಶನಾಮ್ ॥ ೮೭ ॥

ಕಪೇಸ್ತವ ವಾಯುಪುತ್ರತ್ವಂ ಕಥಮಿತ್ಯತ ಆಹ ಕಾವಿತಿ । ಕೌರುಜಃ ಮಾಲ್ಯವಾನಿತ್ಯ ಪರ್ವತನಾಮ । ಗಚ್ಛತಿ ಅಗಚ್ಛತ್, ಕೇಸರೀ ಮತ್ಪಿತಾ ॥ ೮೦ ॥ ತೀರ್ಥೇ ಅವತರಣ ಪ್ರದೇಶೇ, ದಿಷ್ಟಃ ಆಜ್ಞಪ್ತಃ, ಶಂಬಸಾದನಂ ತನ್ನಾಮಕ ದೈತ್ಯಂ ಉದ್ಧರತ್ ಉದಹರತ್ ಸಂಹೃತವಾನ್ । ಭೂತೇಽಪಿ ಲಟ್ ಆರ್ಷಃ । ಶತೃಪ್ರತ್ಯಯಃ ॥ ೮೧ ॥ ಹರಿಣಃ ಹರೇಃ, ವಾತೇನ ವಾಯುಸ್ಪರ್ಶಮಾತ್ರೇಣ ॥ ೮೨ ॥ ನಯಿತಾ ನೇತಾ ॥ ೮೩ ॥ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ ಅಧ್ಯಗಚ್ಛತ್ ॥ ೮೪ ॥ ಪ್ರಕೃಷ್ಟೋ ಹರ್ಷೋ ಯೇನ ತೇನ ಹನುಮತಾ । ಹರ್ಷಂ ಪುಲಕಂ । ಗತಾ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಸತೀ ॥ ೮೫ ॥ ೮೬ ॥ ಅನ್ಯಥಾ ರಾವಣತ್ವೇನ ॥ ೮೭ ॥

ಏತತ್ತೇ ಸರ್ವಮಾಖ್ಯಾತಂ ಸಮಾಶ್ವಸಿಹಿ ಮೈಥಿಲಿ ।
ಕಿಂ ಕರೋಮಿ ಕಥಂ ವಾ ತೇ ರೋಚತೇ ಪ್ರತಿಯಾಮ್ಯಹಮ್ ॥ ॥ ೮೮ ॥

ಹತೇಽಸುರೇ ಸಂಯತಿ ಶಂಬಸಾದನೇ
ಕಪಿಪ್ರವೀರೇಣ ಮಹರ್ಷಿಚೋದನಾತ್ ।
ತತೋಽಸ್ಮಿ ವಾಯುಪ್ರಭವೋ ಹಿ ಮೈಥಿಲಿ
ಪ್ರಭಾವತಸ್ತತ್ಪ್ರತಿಮಶ್ಚ ವಾನರಃ ॥ ೮೯ ॥

ಪ್ರತಿಯಾಮಿ ಪ್ರತಿಯಾಸ್ಯೇ ರಾಮಸಮೀಪಂ ॥ ೮೮ ॥ ಮಹರ್ಷಿ ಚೋದನಾತ್ ತತ್ಪ್ರೇರಣಯಾ. ಸಂಯತಿ ಯುದ್ಧೇ. ಕಪಿಪ್ರವೀರೇಣ ಕೇಸರಿಣಾ. ಹತೇ ಸತಿ. ತತ್ ತತಃ. ಮತ್ಪಿತುಃ ತದ್ಧನನಾರ್ಥಂ ಗಮನಾನಂತರಂ ವಾಯುಪ್ರಭವೋಽಸ್ಮಿ ತದವಕಾಶೇ ವಾಯುನಾ ಜಾತೋಽಸ್ಮಿ । ತತ್ಪ್ರತಿಮಃ ವಾಯುತುಲ್ಯಃ ॥ ೮೯ ॥

॥ ಇತ್ಯಾರ್ಷೇಯರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ಪಂಚತ್ರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಷಟ್‌ತ್ರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ

ಭೂಯ ಏವ ಮಹಾತೇಜಾ ಹನುಮಾನ್ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ।
ಅಬ್ರವೀತ್ ಪ್ರಶ್ರಿತಂ ವಾಕ್ಯಂ ಸೀತಾಪ್ರತ್ಯಯಕಾರಣಾತ್ ॥ ೧ ॥

ವಾನರೋಽಹಂ ಮಹಾಭಾಗೇ ದೂತೋ ರಾಮಸ್ಯ ಧೀಮತಃ ।
ರಾಮನಾಮಾಂಕಿತಂ ಚೇದಂ ಪಶ್ಯ ದೇವ್ಯಂಗುಲೀಯಕಮ್ ॥ ೨ ॥

ಪ್ರತ್ಯಯಾರ್ಥಂ ತವಾನೀತಂ ತೇನ ದತ್ತಂ ಮಹಾತ್ಮನಾ ।
ಸಮಾಶ್ವಸಿಹಿ ಭದ್ರಂ ತೇ ಕ್ಷೀಣದುಃಖಫಲಾ ಹ್ಯಸಿ ॥ ೩ ॥

ಗೃಹೀತ್ವಾ ಪ್ರೇಕ್ಷಮಾಣಾ ಸಾ ಭರ್ತುಃ ಕರವಿಭೂಷಿತಂ ।
ಭರ್ತಾರಮಿವ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಂ ಜಾನಕೀ ಮುದಿತಾಭವತ್ ॥ ೪ ॥

ಚಾರು ತದ್ವದನಂ ತಸ್ಯಾಸ್ತಾಮ್ರಶುಕ್ಲಾಯತೇಕ್ಷಣಮ್ ।
ಬಭೂವ ಹರ್ಷೋದಗ್ರಂ ಚ ರಾಹುಮುಕ್ತ ಇವೋಡುರಾಟ್ . ॥ ೫ ॥

ತತಃ ಸಾ ಹ್ರೀಮತೀ ಬಾಲಾ ಭರ್ತೃಸಂದೇಶಹರ್ಷಿತಾ ।
ಪರಿತುಷ್ಟಾ ಪ್ರಿಯಂ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರಶಶಂಸ ಮಹಾಕಪಿಮ್ ॥ ೬ ॥

ಪ್ರಶ್ರಿತಂ ಯಥಾ ಭವತಿ ತಥಾ । ಪ್ರತ್ಯಯಕಾರಣಾತ್ ವಿಶ್ವಾಸನಿಮಿತ್ತಂ ॥೧॥ ಅಂಗುಲೀಯಕಂ ಊರ್ಮಿಕಾಂ ॥ ೨ ॥ ಸಮಾಶ್ವಸಿಹಿ ವಿಶ್ವಾಸಂ ಪ್ರಾಪ್ನುಹಿ । ದುಃಖಂ ತಮಆದಿಷ್ಟಂ ಫಲಂ ಯೇಷಾಂ ತೇ ದುಃಖಫಲಾಃ ರಾಕ್ಷಸಾಃ । ಕ್ಷೀಣಾಃ ದುಃಖಫಲಾ ಯಯಾ ನಿಮಿತ್ತೇನ ಸಾ ತಥಾ । ದುಃಖರೂಪಂ ಯತ್ಫಲಂ ತತ್ಕ್ಷೀಣಂ ಯಸ್ಯಾಂ ಸಾ ವಾ. ಏಷ್ಯನ್ನಿಶ್ಚಯೇನೇದಂ ವಚನಂ ॥ ೩ ॥ ವಿಭೂಷಿತಂ ವಿಭೂಷಣಂ ॥ ೪ ॥ ತದ್ವದನಂ ಸೀತಾವದನಂ ॥ ೫ ॥ ಹ್ರೀಮತೀ ಪತ್ಯಾ ಯದ್ಯತ್ತ್ಯಾನ್ನತ್ತಂ ಕಪಿರಪಿ ಮಮಾಪಶ್ಯದಿತಿ ಲಜ್ಜಾವತೀ । ಪ್ರಿಯಂ ಕೃತ್ವಾ ರಾವಣಾದಿ ವಿಕಲ್ಪಂ ವಿಧೂಯ ಪ್ರೇಮಾಸ್ಪದಮೇವ ಕೃತ್ವಾ ಮತ್ವಾ ವಾ ॥ ೬ ॥

ವಿಕ್ರಾಂತಸ್ತ್ವಂ ಸಮರ್ಥಸ್ತ್ವಂ ಪ್ರಾಜ್ಞಸ್ತ್ವಂ ವಾನರೋತ್ತಮ ।
ಯೇನೇದಂ ರಾಕ್ಷಸಪದಂ ತ್ವಯೈಕೇನ ಪ್ರಧರ್ಷಿತಮ್ ॥ ೭ ॥

ಶತಯೋಜನವಿಸ್ತೀರ್ಣಃ ಸಾಗರೋ ಮಕರಾಲಯಃ ।
ವಿಕ್ರಮಶ್ಲಾಘನೀಯೇನ ಕ್ರಮತಾ ಗೋಷ್ಪದೀಕೃತಃ ॥ ೮ ॥

ನ ಹಿ ತ್ವಾಂ ಪ್ರಾಕೃತಂ ಮನ್ಯೇ ವಾನರಂ ವಾನರರ್ಷಭ ।
ಯತಸ್ತೇ ನಾಸ್ತಿ ಸಂತ್ರಾಸೋ ರಾವಣಾನ್ನಾಪಿ ಸಂಭ್ರಮಃ ॥ ೯ ॥

ಅರ್ಹಸೇ ಚ ಕಪಿಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಯಾ ಸಮಭಿಭಾಷಿತುಮ್ ।
ಯದ್ಯಸಿ ಪ್ರೇಷಿತಸ್ತೇನ ರಾಮೇಣ ವಿದಿತಾತ್ಮನಾ ॥ ೧೦ ॥

ಪ್ರೇಷಯಿಷ್ಯತಿ ದುರ್ಧರ್ಷೋ ರಾಮೋ ನ ಹ್ಯಪರೀಕ್ಷಿತಮ್ ।
ಪರಾಕ್ರಮಮವಿಜ್ಞಾಯ ಮತ್ಸಕಾಶಂ ವಿಶೇಷತಃ ॥ ೧೧ ॥

ದಿಷ್ಟ್ಯಾ ಸ ಕುಶಲೀ ರಾಮೋ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಸತ್ಯಸಂಗರಃ ।
ಲಕ್ಷ್ಮಣಶ್ಚ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಸುಮಿತ್ರಾನಂದವರ್ಧನಃ ॥ ೧೨ ॥

ಕುಶಲೀ ಯದಿ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಃ ಕಿಂ ನು ಸಾಗರಮೇಖಲಾಮ್ ।
ಮಹೀಂ ದಹತಿ ಕೋಪೇನ ಯುಗಾಂತಾಗ್ನಿರಿವೋತ್ಥಿತಃ ॥ ೧೩ ॥

ಅಥವಾ ಶಕ್ತಿಮಂತೌ ತೌ ಸುರಾಣಾಮಪಿ ನಿಗ್ರಹೇ ।
ಮಮೈವ ತು ನ ದುಃಖಾನಾಮಸ್ತಿ ಮನ್ಯೇ ವಿಪರ್ಯಯಃ ॥ ೧೪ ॥

ವಿಕ್ರಾಂತಃ ಶೂರಃ. ಸಮರ್ಥಃ ಶರೀರ ಬಲವಾನ್ । ಪ್ರಾಜ್ಞಃ ಜ್ಞಾನೀ. ಪದಂ ಸ್ಥಾನಂ। ೭ ॥ ವಿಕ್ರಮೇಣ ಶ್ಲಾಘನೀಯೋ ವಿಕ್ರಮಶ್ಲಾಘನೀಯಸ್ತೇನ. ಕ್ರಮತಾ ಪ್ಲವನಂ ಕುರ್ವತಾ ॥ ೮ ॥ ಪ್ರಾಕೃತಂ ಸಾಧಾರಣಂ । ಯತಃ. ಮ ಇತಿಶೇಷಃ । ಮೇ ಸಂಭ್ರಮೋ ಭಯಂ । ತಸ್ಮಾತ್ ರಾವಣಾದಪಿ ನ ಸಂತ್ರಾಸಃ ॥ ೯ ॥ ಸಮಭಿಭಾಷಿತುಂ ಸಂಭಾಷಣಂ ಕರ್ತುಂ । ಅರ್ಹಸೇ ಅರ್ಹಸಿ । ಯದಿ ಯತಃ ॥ ೧೦ ॥ ಅಪರೀಕ್ಷಿತಂ ನ ಪ್ರೇಷಯಿಷ್ಯತಿ-ನ ಪ್ರೇಷಯೇತ್ । ಪರಾಕ್ರಮಂ ಅವಿಜ್ಞಾಯ-ಅಜ್ಞಾತ್ವಾ. ವಿಶೇಷತೋ ಮತ್ಸಕಾಶಂ ನ ಪ್ರೇಷಯೇದಿತ್ಯನ್ವಯಃ । ದುಷ್ಪ್ರಾಪಸ್ಥಲತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ ॥ ೧೧ ॥ ೧೨ ॥ ಕೋಪೇ ಸತ್ಯಪಿ ಕಿನ್ನು ನ ದಹತಿ । ಕೋಪೇನೇತಿ ಪಕ್ಷೇ ನು ನ್ಯಾರ್ಥೇ ವಾ ॥೧೩॥ ಅದಹನಕಾರಣಮುತ್ಪ್ರೇಕ್ಷತೇ-ಅಥವೇತಿ । ಮಮ ದುಃಖಾನಾಂ ವಿಪರ್ಯಯಃ ಧ್ವಂಸಕಾಲೋ ನಾಸ್ತೀತಿ ಮನ್ಯ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೧೪ ॥

ಕಚ್ಚಿನ್ನ ವ್ಯಥಿತೋ ರಾಮಃ ಕಚ್ಚಿನ್ನ ಪರಿತಪ್ಯತೇ ।
ಉತ್ತರಾಣಿ ಚ ಕಾರ್ಯಾಣಿ ಕುರುತೇ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ ॥ ೧೫ ॥

ಕಚ್ಚಿನ್ನ ದೀನಃ ಸಂಭ್ರಾಂತಃ ಕಾರ್ಯೇಷು ಚ ನ ಮುಹ್ಯತಿ ।
ಕಚ್ಚಿತ್ ಪುರುಷಕಾರ್ಯಾಣಿ ಕುರುತೇ ನೃಪತೇಃ ಸುತಃ ॥ ೧೬ ॥

ದ್ವಿವಿಧಂ ತ್ರಿವಿಧೋಪಾಯಮುಪಾಯಮಪಿ ಸೇವತೇ ।
ವಿಜಿಗೀಷುಃ ಸುಹೃತ್ ಕಚ್ಚಿನ್ಮಿತ್ರೇಷು ಚ ಪರಂತಪಃ ॥ ೧೭ ॥

ಕಚ್ಚಿನ್ಮಿತ್ರಾಣಿ ಲಭತೇ ಮಿತ್ರೈಶ್ಚಾಪ್ಯಭಿಗಮ್ಯತೇ ।
ಕಚ್ಚಿತ್ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ರಶ್ಚ ಮಿತ್ರೈಶ್ಚಾಪಿಪುರಸ್ಕೃತಃ ॥ ೧೮ ॥

ಕಚ್ಚಿದಾಶಾಸ್ತಿ ದೇವಾನಾಂ ಪ್ರಸಾದಂ ಪಾರ್ಥಿವಾತ್ಮಜಃ ।
ಕಚ್ಚಿತ್ ಪುರುಷಕಾರಂ ಚ ದೈವಂ ಚ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ ॥ ೧೯ ॥

ಕಚ್ಚಿನ್ನ ವಿಗತಸ್ನೇಹೋ ವಿವಾಸಾನ್ಮಯಿ ರಾಘವಃ ।
ಕಚ್ಚಿನ್ಮಾಂ ವ್ಯಸನಾದಸ್ಮಾನ್ಮೋಕ್ಷಯಿಷ್ಯತಿ ರಾಘವಃ ॥ ೨೦ ॥

ಉತ್ತರಾಣಿ ಕಾರ್ಯಾಣಿ ಮಮ ದರ್ಶನ ಸಾಧನಾನಿ ॥೧೫॥ ಪುರುಷ ಕಾರ್ಯಾಣಿ-ಪೌರುಷ ವ್ಯಾಪಾರಾನ್ ॥ ೧೬ ॥ ಮಿತ್ರೇಷು ಚಾದಮಿತ್ರೇಷು ದ್ವಿವಿಧಂ ಸಾಮದಾನರೂಪಂ. ಭೇದದಂಡರೂಪಂ ಚೇತಿ ಕ್ರಮಿಕೋऽನ್ವಯಃ । ತ್ರಿವಿಧೋಪಾಯಂ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮ ಸಾಧನ ರೂಪಂ। ತತ್ವಜ್ಞಾನರೂಪಾಸಾಧಾರಣಕಾರಣಕಸ್ಯ ಮೋಕ್ಷಸ್ಯ ಸಾಧಾರಣಸಾಧನ ಸಾಧ್ಯಕೋಟೌ ನಿವೇಶೋ ನ ಸಮಂಜಸಃ ಇತಿ ತ್ರಯಾಣಾಂ ಗ್ರಹಣಂ । ಸಾಧ್ಯತ್ವಾದ್ವಾ ತದಗ್ರಹಃ । ಏತದ್ರೂಪಮುಪಾಯಂ ಸೇವತೇ ಕಚ್ಚಿದಿತ್ಯನ್ವಯಃ । ಸುಹೃದಿತಿ ಮಿತ್ರಪಕ್ಷೇ। ತದಿತರತ್ರ, ವಿಜಗೀಷುರಿತ್ಯನ್ವೇತಿ ॥ ೧೭ ॥ ಮಿತ್ರಾಣಿ ಲಭತೇ-ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ। ಮಿತ್ರೈಶ್ಚಾಪಿ ಅಭಿಗಮ್ಯತೇ- ಏತಂ ಪ್ರತ್ಯೇವ ತಾನ್ಯಾಯಾಂತಿ ಕಚ್ಚಿದಿತಿಭಾವಃ । ಕಲ್ಯಾಣಂ - ಗೂಢದ್ವೇಷ ರಹಿತಂ ಮಿತ್ರಂ ಯಸ್ಯ ಸ ತಥಾ। ಮಿತ್ರೈಃ ಸ್ವೋಪದ್ರವ ಪರಿಹಾರಾಯ। ಚಾಪೀತಿ ಧಾನುಷ್ಕ ಚೂಡಾಮಣಿರಿತಿ ಪುರಸ್ಕೃತಃ ಕಚ್ಚಿತ್ ॥ ೧೮ ॥ ಆಶಾಸ್ತಿ-ಆಶಾಸ್ತೇ-ಅಪೇಕ್ಷತೇ । ಪ್ರಸಾದಂ-ಅನುಗ್ರಹಂ. ಲೋಕದೃಷ್ಟ್ಯೇದಂ । ಅಥವಾ ದೇವಾನಾಂ. ಕರ್ಮಣಿ ಷಷ್ಠೀ. ದೇವಕರ್ಮಕ ಪ್ರಸಾದಂ ಪ್ರತಿ ಆಶಾ ಕಚ್ಚಿದಸ್ತಿ। ಪಾರ್ಥಿವಾತ್ಮಜಃ ಪುರುಷಕಾರಂ - ಪ್ರಯತ್ನಂ. ದೈವಂಚ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ-ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಕಚ್ಚಿದಿತಿ ಯೋಜನಾ ॥ ೧೯ ॥ ವಿವಾಸಾತ್ ॥ ೨೦ ॥

ಸುಖಾನಾಮುಚಿತೋ ನಿತ್ಯಮಸುಖಾನಾಮನೂಚಿತಃ ।
ದುಃಖಮುತ್ತರಮಾಸಾದ್ಯ ಕಚ್ಚಿದ್ರಾಮೋ ನ ಸೀದತಿ ॥ ೨೧ ॥

ಕೌಸಲ್ಯಾಯಾಸ್ತಥಾ ಕಚ್ಚಿತ್ ಸುಮಿತ್ರಾಯಾಸ್ತಥೈವ ಚ ।
ಅಭೀಕ್ಷ್ಣಂ ಶ್ರೂಯತೇ ಕಚ್ಚಿತ್ ಕುಶಲಂ ಭರತಸ್ಯ ಚ ॥ ೨೨ ॥

ಮನ್ನಿಮಿತ್ತೇನ ಮಾನಾರ್ಹಃ ಕಚ್ಚಿಚ್ಛೋಕೇನ ರಾಘವಃ ।
ಕಚ್ಚಿನ್ನಾನ್ಯಮನಾ ರಾಮಃ ಕಚ್ಚಿನ್ಮಾಂ ತಾರಯಿಷ್ಯತಿ ॥ ೨೩ ॥

ಕಚ್ಚಿದಕ್ಷೌಹಿಣೀಂ ಭೀಮಾಂ ಭರತೋ ಭ್ರಾತೃವತ್ಸಲಃ ।
ಧ್ವಜಿನೀಂ ಮಂತ್ರಿಭಿರ್ಗುಪ್ತಾಂ ಪ್ರೇಷಯಿಷ್ಯತಿ ಮತ್ಕೃತೇ ॥ ೨೪ ॥

ವಾನರಾಧಿಪತಿಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸುಗ್ರೀವಃ ಕಚ್ಚಿದೇಷ್ಯತಿ ।
ಮತ್ಕೃತೇ ಹರಿಭಿರ್ವೀರೈರ್ವೃತೋ ದಂತನಖಾಯುಧೈಃ ॥ ೨೫ ॥

ಕಚ್ಚಿಚ್ಚ ಲಕ್ಷ್ಮಣಃ ಶೂರಃ ಸುಮಿತ್ರಾನಂದವರ್ಧನಃ ।
ಅಸ್ತ್ರವಿಚ್ಛರಜಾಲೇನ ರಾಕ್ಷಸಾನ್ ವಿಧಮಿಷ್ಯತಿ ॥ ೨೬ ॥

ರೌದ್ರೇಣ ಕಚ್ಚಿದಸ್ತ್ರೇಣ ರಾಮೇಣ ನಿಹತಂ ರಣೇ ।
ದ್ರಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯಲ್ಪೇನ ಕಾಲೇನ ರಾವಣಂ ಸಸುಹೃಜ್ಜನಮ್ ॥ ೨೭ ॥

ಕಚ್ಚಿನ್ನ ತದ್ಧೇಮಸಮಾನವರ್ಣಂ ತಸ್ಯಾನನಂ ಪದ್ಮಸಮಾನಗಂಧಿ ।
ಮಯಾ ವಿನಾ ಶುಷ್ಯತಿ ಶೋಕದೀನಂ ಜಲಕ್ಷಯೇ ಪದ್ಮಮಿವಾತಪೇನ ॥ ೨೮ ॥

ಅನೂಚಿತಃ - ಅನುಚಿತಃ । ಯದ್ವಾ, ಅನು-ಹೀನಂ, ಉಚಿತಂ - ಉಚಿತತ್ವಂ, ಭಾವಪ್ರಧಾನೋ ನಿರ್ದೇಶಃ, ಯಸ್ಯೇತಿ । ಅನು ಹೀನ ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ । ಉತ್ತರಂ-ಉತ್ಕೃಷ್ಟಂ ॥ ೨೧ ॥ ಅಭೀಕ್ಷ್ಣಂ ಪುನಃ ಪುನಃ । ಕುಶಲಂ-ಕ್ಷೇಮವಾರ್ತಾ । ಕೈಕೇಯ್ಯಾಃ ಭರತಸಾನ್ನಿಧ್ಯಾದಪ್ರಶ್ನಃ ॥ ೨೨ ॥ ಮಾನಾರ್ಹೋ ರಾಘವಃ ಶೋಕೇನ ಕಚ್ಚಿತ್ ಮಃಖೇನ ತಿಷ್ಠತೀತಿ ಭಾವಃ । ಅನ್ಯಮನಾಃ ಸ್ತ್ರ್ಯಂತರವಿವಾಹಾಸಕ್ತಚಿತ್ತಃ ॥ ೨೩ ॥ ೨೪ ॥ ೨೫ ॥ ೨೬ ॥ ರೌದ್ರೇಣ-ಕ್ರೂರೇಣ ರಾಮೇಣ ಕರ್ತರಿ ತೃತೀಯಾ ॥ ೨೭ ॥ ಹೇಮಸಮಾನವರ್ಣಂ-ಹೇಮವರ್ಣವತ್ ಸ್ವಚ್ಛಂ । ಹೇಮ್ನಾಪಿ ಸಮಾನಂ, ಮಮಾಪ್ಯೇತಾದೃಶಂ ರೂಪಂ ನಾಸ್ತೀತಿ ಸಬಹುಮಾನೋ ವರ್ಣೋ ಯಸ್ಯೇತಿ ವಾ। ವಿನಾ ನ ಶುಷ್ಯತಿ ಕಚ್ಚಿತ್ ॥ ೨೮ ॥

ಧರ್ಮಾಪದೇಶಾತ್ತ್ಯಜತಃ ಸ್ವ ರಾಜ್ಯಂ
 ಮಾಂ ಚಾಪ್ಯರಣ್ಯಂ ನಯತಃ ಪದಾತಿಮ್ ।
ನಾಸೀದ್ವ್ಯಥಾ ಯಸ್ಯ ನ ಭೀರ್ನ ಶೋಕಃ
 ಕಚ್ಚಿತ್ ಸ ಧೈರ್ಯಂ ಹೃದಯೇ ಕರೋತಿ ॥ ೨೯ ॥

ನ ಚಾಸ್ಯ ಮಾತಾ ನ ಪಿತಾ ಚ ನಾನ್ಯಃ
 ಸ್ನೇಹಾದ್ವಿಶಿಷ್ಟೋಽಸ್ತಿ ಮಯಾ ಸಮೋ ವಾ ।
ತಾವತ್ತ್ವಹಂ ದೂತ ಜಿಜೀವಿಷೇಯಂ
 ಯಾವತ್ ಪ್ರವೃತ್ತಿಂ ಶೃಣುಯಾಂ ಪ್ರಿಯಸ್ಯ ॥ ೩೦ ॥

ಇತೀವ ದೇವೀ ವಚನಂ ಮಹಾರ್ಥಂ ತಂ
 ವಾನರೇಂದ್ರಂ ಮಧುರಾರ್ಥಮುಕ್ತ್ವಾ ।
ಶ್ರೋತುಂ ಪುನಸ್ತಸ್ಯ ವಚೋಽಭಿರಾಮಂ
 ರಾಮಾರ್ಥಯುಕ್ತಂ ವಿರರಾಮ ರಾಮಾ ॥ ೩೧ ॥

ಸೀತಾಯಾ ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಮಾರುತಿರ್ಭೀಮವಿಕ್ರಮಃ ।
 ಶಿರಸ್ಯಂಜಲಿಮಾಧಾಯ ವಾಕ್ಯಮುತ್ತರಮಬ್ರವೀತ್ ॥ ೩೨ ॥

ನ ತ್ವಾಮಿಹಸ್ಥಾಂ ಜಾನೀತೇ ರಾಮಃ ಕಮಲಲೋಚನಃ ।
 ತೇನ ತ್ವಾಂ ನಾನಯತ್ಯಾಶು ಶಚೀಮಿವ ಪುರಂದರಃ ॥ ೩೩ ॥

ಶ್ರುತ್ವೈವ ತು ವಚೋ ಮಹ್ಯಂ ಕ್ಷಿಪ್ರಮೇಷ್ಯತಿ ರಾಘವಃ ।
 ಚಮೂಂ ಪ್ರಕರ್ಷನ್ ಮಹತೀಂ ಹರ್ಯೃಕ್ಷಗಣಸಂಕುಲಾಮ್ ॥ ೩೪ ॥

ಧರ್ಮಾಪದೇಶಾತ್- ಗುರ್ವಾಜ್ಞಾಪರಿಪಾಲನರೂಪಧರ್ಮವ್ಯಾಜಾತ್ । ಸ್ವರಾಜ್ಯಂ ತ್ಯಜತಃ । ಮಾಂ ಚಾಪೀತ್ಯನೇನ ಮಮ ಪಾದ ಸಂಚರಣಂ ದೇವಸ್ಯಾತೀವ ವ್ಯಥಾಕರಂ ಇತಿ ಸೂಚಯತಿ । ಧೈರ್ಯಂ ಮದ್ವಿರಹಕಾಲೇ ॥ ೨೯ ॥ ವಿಶಿಷ್ಟಃ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಃ। ಮಯಾ ಸಮೋ ವಾ ಮತ್ತ ಉತ್ತಮೋ ವಾ ನಾಸ್ತಿ । ಹೇ ದೂತ । ಪ್ರವೃತ್ತಿಂ ಪುನರ್ವಾರ್ತಾಂ ॥೩೦॥ ಇತೀವ ಇತ್ಯೇವಂ । ಅಭಿರಾಮಂ ಮನೋಹರಂ । ರಾಮಾರ್ಥಯುಕ್ತಂ-ರಾಮಪ್ರಯೋಜನಯುಕ್ತಂ । ವಿರರಾಮ ವಿಪೂರ್ವಕತ್ವಾತ್ಪರಸ್ಮೈಪದತಾ । ರಾಮಾ-ಸೀತಾ ॥ ೩೧ ॥ ೩೨ ॥ ಇಹಸ್ಥಾಂ-ಲಂಕಾಸ್ಥಾಂ । ಶಚೀಮಿವ - ಪ್ರಹ್ಲಾದಾನುಜೇನಾನುಹ್ಲಾದೇನ ನೀತಾಂ ಶಚೀಮಿವ ॥ ೩೩॥ ಮಹ್ಯಂ-ಮಮ ॥ ೩೪ ॥

ವಿಷ್ಟಂಭಯಿತ್ವಾ ಬಾಣೌಘೈರಕ್ಷೋಭ್ಯಂ ವರುಣಾಲಯಮ್ ।
ಕರಿಷ್ಯತಿ ಪುರೀಂ ಲಂಕಾಂ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಃ ಶಾಂತರಾಕ್ಷಸಾಮ್ ॥ ೩೫ ॥

ತತ್ರ ಯದ್ಯಂತರಾ ಮೃತ್ಯುರ್ಯದಿ ದೇವಾ ಮಹಾಸುರಾಃ ।
ಸ್ಥಾಸ್ಯಂತಿ ಪಥಿ ರಾಮಸ್ಯ ಸ ತಾನಪಿ ವಧಿಷ್ಯತಿ ॥ ೩೬ ॥

ತವಾದರ್ಶನಜೇನಾರ್ಯೇ ಶೋಕೇನ ಸ ಪರಿಪ್ಲುತಃ ।
ನ ಶರ್ಮ ಲಭತೇ ರಾಮಃ ಸಿಂಹಾರ್ದಿತ ಇವ ದ್ವಿಪಃ ॥ ೩೭ ॥

ಮಂದರೇಣ ಚ ತೇ ದೇವಿ ಶಪೇ ಮೂಲಫಲೇನ ಚ ।
ಮಲಯೇನ ಚ ವಿಂಧ್ಯೇನ ಮೇರುಣಾ ದರ್ದುರೇಣ ಚ ॥ ೩೮ ॥

ಯಥಾ ಸುನಯನಂ ವಲ್ಗು ಬಿಂಬೋಷ್ಠಂ ಚಾರುಕುಂಡಲಮ್ ।
ಮುಖಂ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಸಿ ರಾಮಸ್ಯ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರಮಿವೋದಿತಮ್ ॥ ೩೯ ॥

ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಸಿ ವೈದೇಹಿ ರಾಮಂ ಪ್ರಸ್ರವಣೇ ಗಿರೌ ।
ಶತಕ್ರತುಮಿವಾಸೀನಂ ನಾಕಪೃಷ್ಠಸ್ಯ ಮೂರ್ಧನಿ ॥ ೪೦ ॥

ನ ಮಾಂಸಂ ರಾಘವೋ ಭುಂಕ್ತೇ ನ ಚಾಪಿ ಮಧು ಸೇವತೇ ।
ವನ್ಯಂ ಸುವಿಹಿತಂ ನಿತ್ಯಂ ಭಕ್ತಮಶ್ನಾತಿ ಪಂಚಮಮ್ ॥ ೪೧ ॥

ನೈವ ದಂಶಾನ್ನ ಮಶಕಾನ್ನ ಕೀಟಾನ್ನ ಸರೀಸೃಪಾನ್ ।
ರಾಘವೋಽಪನಯೇದ್ಗಾತ್ರಾತ್ತ್ವದ್ಗತೇನಾಂತರಾತ್ಮನಾ ॥ ೪೨ ॥

ವಿಷ್ಟಂಭಯಿತ್ವಾ-ಸ್ತಂಭಯಿತ್ವಾ । ಶಾಂತಾಃ-ಭಗ್ನದಂತಾಃ ರಾಕ್ಷಸಾಃ ಯಸ್ಯಾಂ ತಾಂ ॥ ೩೫ ॥ ಮೃತ್ಯುರ್ಯಮಃ । ಅಂತರಾ-ಮಧ್ಯೇ ಸ್ಥಾಸ್ಯಂತಿ ಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವೇನ ॥ ೩೬ ॥ ಆರ್ಯೇ-ಸೀತೇ ॥ ೩೭ ॥ ಮಂದರೇಣೇತ್ಯಾದಿ ಸ್ವೋಪಜೀವ್ಯತ್ವಾತ್ತೇಷಾಂ ತಚ್ಛಪಯುಕ್ತಂ । ಶಪೇ ಶಪಥಂ ಕರೋಮಿ ॥ ೩೮ ॥ ಯಥಾ-ಯಥಾವತ್, ವಲ್ಗು-ಸುಂದರಂ ॥ ೩೯ ॥ ನಾಕಪೃಷ್ಠಸ್ಯ-ಸ್ವರ್ಗಸ್ಯ ಮೂರ್ಧನಿ ॥ ೪೦ ॥ ವನ್ಯಂ ವನೇ ಭವಂ, ಸುವಿಹಿತಂ-ಸ್ವತ ಏವ ಉತ್ಪನ್ನಂ ಯೋಗ್ಯಂ ವಾ । ಭಕ್ತಂ - ಅನ್ನಂ ಫಲಾದಿ, ಪಂಚಮಂ ಪ್ರಾತಃ ಸಂಗವ ಮಧ್ಯಾಹ್ನಾಪರಾಹ್ಣಸಾಯಾಹ್ನೇತ್ಯತ್ರ ಸಾಯಾಹ್ನ ಸಂಬಂಧಿ ಭಕ್ತಮಿತ್ಯರ್ಥಃ । ಪ್ರಾತಃ ಸಾಯಮಿತಿ ದಲಾತ್ಮಕತ್ವಾತ್ ದಿನಸ್ಯ ಪಂಚಮಂ - ದಿನದ್ವಯಮತೀತ್ಯ ಪಂಚಮಕಾಲೇ ಭುಂಕ್ತೇ ಇತಿ ವಾ ॥ ೪೧ ॥

ನಿತ್ಯಂ ಧ್ಯಾನಪರೋ ರಾಮೋ ನಿತ್ಯಂ ಶೋಕಪರಾಯಣಃ ।
ನಾನ್ಯಚ್ಚಿಂತಯತೇ ಕಿಂಚಿತ್ ಸ ತು ಕಾಮವಶಂ ಗತಃ ॥ ೪೩ ॥

ಅನಿದ್ರಃ ಸತತಂ ರಾಮಃ ಸುಪ್ತೋಽಪಿ ಚ ನರೋತ್ತಮಃ ।
ಸೀತೇತಿ ಮಧುರಾಂ ವಾಣೀಂ ವ್ಯಾಹರನ್ ಪ್ರತಿಬುಧ್ಯತೇ ॥ ೪೪ ॥

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಫಲಂ ವಾ ಪುಷ್ಪಂ ವಾ ಯದ್ವಾನ್ಯತ್ ಸುಮನೋಹರಮ್ ।
ಬಹುಶೋ ಹಾ ಪ್ರಿಯೇತ್ಯೇವಂ ಶ್ವಸಂಸ್ತ್ವಾಮಭಿಭಾಷತೇ ॥ ೪೫ ॥

ಸ ದೇವಿ ನಿತ್ಯಂ ಪರಿತಪ್ಯಮಾನ
ಸ್ತ್ವಾಮೇವ ಸೀತೇತ್ಯಭಿಭಾಷಮಾಣಃ ।
ಧೃತವ್ರತೋ ರಾಜಸುತೋ ಮಹಾತ್ಮಾ
ತವೈವ ಲಾಭಾಯ ಕೃತಪ್ರಯತ್ನಃ ॥ ೪೬ ॥

ಸಾ ರಾಮಸಂಕೀರ್ತನವೀತಶೋಕಾ ರಾಮಸ್ಯ ಶೋಕೇನ ಸಮಾನಶೋಕಾ ।
ಶರನ್ಮುಖೇ ಸಾಂಬುದಶೇಷಚಂದ್ರಾ ನಿಶೇವ ವೈದೇಹಸುತಾ ಬಭೂವ॥ ೪೭ ॥

ಗಾತ್ರಾತ್-ಸ್ವದೇಹಾತ್ । ಅಪನಯೇತ್. ವೈರಾಗ್ಯಾತ್ ವಾರಯತಿ ॥ ೪೩ ॥ ಸತತಮನಿದ್ರ ಏವ. ಕಥಂಚಿತ್ ಸುಪ್ತೋಽಪಿ ಸೀತೇತಿ ವ್ಯಾಹರನ್ ಪ್ರತಿಬುಧ್ಯತೇ-ಪ್ರಬೋಧವಾನ್ ಭವತಿ ॥ ೪೪ ॥ ಪ್ರಿಯೇ-ಸೀತೇ ಹಾ-ಕಷ್ಟಂ । ಸಂಧಿರಾರ್ಷಃ। ಇತ್ಯೇವಂ ಅಭಿಭಾಷತೇ ॥ ೪೫ ॥ ತವ ಲಾಭಾಯೈವ ಕೃತ ಪ್ರಯತ್ನಃ ॥೪೬॥ ಶರನ್ಮುಖೇ-ಶರತ್ಕಾಲ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವ ಸಮಯೇ । ಸಾಂಬುದ ಶೇಷಚಂದ್ರಾ-ಅಂಬುದ ಶೇಷಸಹಿತಚಂದ್ರಸಹಿತಾ । ನಿಶೇವ ನಿಶಾ ಯಥಾ ಪ್ರಕಾಶಾಪ್ರಕಾಶಸಹಿತಾ ತದ್ವತ್ಸೀತಾ ರಾಮಸಂಕೀರ್ತನಹರ್ಷೇಣ ರಾಮಶೋಕಜನ್ಯಶೋಕೇನ ಚ ಯುಕ್ತಾ ಬಭೂವ ॥೪೭॥

॥ ಇತ್ಯಾರ್ಷೇಯ ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ಷಟ್ತ್ರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಸಪ್ತತ್ರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ

ಸೀತಾ ತದ್ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪೂರ್ಣ ಚಂದ್ರನಿಭಾನನಾ ।
ಹನೂಮಂತಮುವಾಚೇದಂ ಧರ್ಮಾರ್ಥಸಹಿತಂ ವಚಃ ॥ ೧ ॥

ಅಮೃತಂ ವಿಷಸಂಪೃಕ್ತಂ ತ್ವಯಾ ವಾನರ ಭಾಷಿತಮ್ ।
ಯಚ್ಚ ನಾನ್ಯಮನಾ ರಾಮೋ ಯಚ್ಚ ಶೋಕಪರಾಯಣಃ ॥ ೨ ॥

ಐಶ್ವರ್ಯೇ ವಾ ಸುವಿಸ್ತೀರ್ಣೇ ವ್ಯಸನೇ ವಾ ಸುದಾರುಣೇ ।
ರಜ್ಜ್ವೇವ ಪುರುಷಂ ಬದ್ಧ್ವಾ ಕೃತಾಂತಃ ಪರಿಕರ್ಷತಿ ॥ ೩ ॥

ವಿಧಿರ್ನೂನಮಸಂಹಾರ್ಯಃ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಪ್ಲವಗೋತ್ತಮ ।
ಸೌಮಿತ್ರಿಂ ಮಾಂ ಚ ರಾಮಂ ಚ ವ್ಯಸನೈಃ ಪಶ್ಯ ಮೋಹಿತಾನ್ ॥ ೪ ॥

ಶೋಕಸ್ಯಾಸ್ಯ ಕದಾ ಪಾರಂ ರಾಘವೋಽಧಿಗಮಿಷ್ಯತಿ ।
ಪ್ಲವಮಾನಃ ಪರಾಕ್ರಾಂತೋ ಹತನೌಃ ಸಾಗರೇ ಯಥಾ ॥ ೫ ॥

ರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ ವಧಂ ಕೃತ್ವಾ ಸೂದಯಿತ್ವಾ ಚ ರಾವಣಮ್ ।
ಲಂಕಾಮುನ್ಮೂಲಿತಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಕದಾ ದ್ರಕ್ಷ್ಯತಿ ಮಾಂ ಪತಿಃ ॥ ೬ ॥

ಸ ವಾಚ್ಯಃ ಸಂತ್ವರಸ್ವೇತಿ ಯಾವದೇವ ನ ಪೂರ್ಯತೇ ।
ಅಯಂ ಸಂವತ್ಸರಃ ಕಾಲಸ್ತಾವದ್ಧಿ ಮಮ ಜೀವಿತಮ್ ॥ ೭ ॥

ವರ್ತತೇ ದಶಮೋ ಮಾಸೋ ದ್ವೌ ತು ಶೇಷೌ ಪ್ಲವಂಗಮ ।
ರಾವಣೇನ ನೃಶಂಸೇನ ಸಮಯೋ ಯಃ ಕೃತೋ ಮಮ ॥ ೮ ॥

ಯಚ್ಚ ನಾನ್ಯಮನಾ ರಾಮಃ ಇತಿ ತದಮೃತಂ । ಯಚ್ಚ ಶೋಕ ಪರಾಯಣಃ ಇತಿ ತದಮೃತಂ ವಿಷ ಸಂಪೃಕ್ತಂ - ವಿಷ ಸಂಬದ್ಧಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೨ ॥ ಸುವಿಸ್ತೀರ್ಣೇ-ಅಖಂಡೇ. ಐಶ್ವರ್ಯೇ-ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯೇ. ಸುದಾರುಣೇ ವ್ಯಸನೇ-ಶೋಕೇ. ಕೃತಾಂತೋ-ದೈವಂ ॥೩॥ ವಿಧಿಃ ದೈವಂ. ಅಸಂಹಾರ್ಯಃ -ಕ್ಲೃಪ್ತಫಲ ಭೋಜನೇನ ವಿನಾ ಪರಿಹರ್ತುಮಶಕ್ಯಃ॥ ಮೋಹಿತಾನ್-ಮೋಹಿತಶ್ಚ ಮೋಹಿತಾ ಚ ಮೋಹಿತಶ್ಚ ಮೋಹಿತಾಸ್ತಾನ್ ॥೪॥ ಪರಾಕ್ರಾಂತೋ-ರಣಾದಿಶೂರೋಽಪಿ. ಪ್ಲವಮಾನಃ-ಸಮುದ್ರಖಂಡಾದಿತಃ ಪ್ರತಿ ದ್ವೀಪಾನ್ನೌಕಯಾ ಮಧ್ಯೇ. ಹತನೌಃ-ಮೀನಾದಿಭಗ್ನನೌಕೋ ಯಥಾ ತಥೇತ್ಯರ್ಥಃ ॥೫॥ ರಾವಣಸ್ಯ ಪ್ರಧಾನತ್ವಾತ್ ರಾಕ್ಷಸೇಭ್ಯಃ ಪೃಥಗುಕ್ತಿಃ ॥೬॥ ಸ-ರಾಮಃ ॥೭॥ ತೀವ್ರಮಾಗತೌ ನಿಮಿತ್ತಂ ಕಥಯತಿ ವರ್ತತ ಇತಿ ॥ ೮ ॥

ವಿಭೀಷಣೇನ ಚ ಭ್ರಾತ್ರಾ ಮಮ ನಿರ್ಯಾತನಂ ಪ್ರತಿ ।
ಅನುನೀತಃ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ನ ಚ ತತ್ ಕುರುತೇ ಮತಿಮ್ ॥ ೯ ॥

ಮಮ ಪ್ರತಿಪ್ರದಾನಂ ಹಿ ರಾವಣಸ್ಯ ನ ರೋಚತೇ ।
ರಾವಣಂ ಮಾರ್ಗತೇ ಸಂಖ್ಯೇ ಮೃತ್ಯುಃ ಕಾಲವಶಂ ಗತಮ್ ॥ ೧೦ ॥

ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ ಕನ್ಯಾನಲಾ ನಾಮ ವಿಭೀಷಣಸುತಾ ಕಪೇ ।
ತಯಾ ಮಮ್ಯೆತದಾಖ್ಯಾತಂ ಮಾತ್ರಾ ಪ್ರಹಿತಯಾ ಸ್ವಯಮ್ ॥ ೧೧ ॥

ಅವಿಂಧ್ಯೋ ನಾಮ ಮೇಧಾವೀ ವಿದ್ವಾನ್ ರಾಕ್ಷಸಪುಂಗವಃ ।
ಧೃತಿಮಾನ್ ಶೀಲವಾನ್ ವೃದ್ಧೋ ರಾವಣಸ್ಯ ಸುಸಮ್ಮತಃ ॥ ೧೨ ॥

ರಾಮಕ್ಷಯಮನುಪ್ರಾಪ್ತಂ ರಕ್ಷಸಾಂ ಪ್ರತ್ಯಚೋದಯತ್ ।
• ನ ಚ ತಸ್ಯ ಸದುಷ್ಟಾತ್ಮಾ ಶೃಣೋತಿ ವಚನಂ ಹಿತಂ ॥ ೧೩ ॥

ಆಶಂಸೇಯಂ ಹರಿಶ್ರೇಷ್ಠ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಮಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯತೇ ಪತಿಃ ।
ಅಂತರಾತ್ಮಾ ಹಿ ಮೇ ಶುದ್ಧಸ್ತಸ್ಮಿಂಶ್ಚ ಬಹವೋ ಗುಣಾಃ ॥ ೧೪ ॥

ಉತ್ಸಾಹಃ ಪೌರುಷಂ ಸತ್ತ್ವಮಾನೃಶಂಸ್ಯಂ ಕೃತಜ್ಞತಾ ।
ವಿಕ್ರಮಶ್ಚ ಪ್ರಭಾವಶ್ಚ ಸಂತಿ ವಾನರ ರಾಘವೇ ॥ ೧೫ ॥

ನಿರ್ಯಾತನಂ-ಪ್ರತ್ಯರ್ಪಣಂ। ತತ್-ತತ್ರ ನಿರ್ಯಾತನೇ ॥ ೯ ॥ ಸಂಖ್ಯೇ-ಯುದ್ಧೇ. ಮೃತ್ಯುಸ್ತದ್ದೇವೀ । ಕಾಲವಶಂ- ಯಮವಶಂ । ಯದ್ವಾ. ಕಾಲಃ-ಕ್ಲೃಪ್ತ ಕಾಲಃ, ಮೃತ್ಯುರ್ಯಮಃ ॥೧೦॥ ಕನ್ಯಾ-ಅಜಾತ ಪುರುಷಸಂಬಂಧಾ । ಏತತ್-ಮನ್ನಿರ್ಯಾತನಂ ಪ್ರತಿ ರಾವಣಪ್ರತಿಬೋಧನಂ. ಮಾತ್ರಾ- ಸರಮಯಾ । ಸ್ವಯಮಿತ್ಯನೇನ ತದ್ಭಾರ್ಯಾದೀನಾಂ ಸತ್ಪ್ರಭಾವತಾ ಸೂಚಿತಾ ಭವತಿ ॥ ೧೧ ॥ ಮೇಧಾ-ಶಾಸ್ತ್ರಜನಿತಜ್ಞಾನಂ. ವಿದ್ವಾನ್-ಅತೀತಾನಾಗತಜ್ಞಃ । ಯದ್ವಾ ರಾವಣಸ್ಯ. ಮೇಧಾವೀತಿ ಸುಸಂಮತ ಇತ್ಯನ್ವಯಃ ॥ ೧೨ ॥ ರಾಮಕ್ಷಯಂ-ರಾಮಾತ್ ಕ್ಷಯೋ- ನಾಶಃ ತಂ। ಶೃಣೋತಿ-ಅಶೃಣೋತ್ ॥೧೩॥ ಅಂತರಾತ್ಮನಿ. ತಸ್ಮಿನ್-ರಾಮೇ । ಯದ್ವಾ. ತಸ್ಮಿನ್-ಅಂತರಾತ್ಮನಿ ಶುದ್ಧೇ ಬಹವೋ ಗುಣಾಃ ಭಾವಿನೋಽತಃ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಮಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೧೪ ॥ ಉತ್ಸಾಹಃ-ಪ್ರಶಸ್ತಮಾನಸತಾ. ಪೌರುಷಂ-ಪುರುಷ ಜನ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರಃ. ಸತ್ತ್ವಂ-ಶರೀರ ಬಲಂ. ಆನೃಶಂಸ್ಯಂ-ಅಹಿಂಸಾಪರತಾ. ಕೃತಜ್ಞತಾ-ಉಪಕಾರ ಸ್ಮರಣಂ. ವಿಕ್ರಮಃ-ಶೌರ್ಯಂ, ಪ್ರಭಾವಃ-ಜನ್ಮಭೂಮಿ ರೂಪಃ । ಪ್ರಭಾವೋ ಜನ್ಮಭೂಮಾವಿತಿ ವಿಶ್ವಃ। ಪೂರ್ವವ್ಯಾಖ್ಯಾನುಸಾರೇಣ ಗುಣವಿವರಣಪರೋಽಯಂ ಗ್ರಂಥಃ । ದ್ವಿತೀಯ ವಿವರಣಾನುಸಾರೇಣ ಸ್ವತಂತ್ರಗ್ರಂಥೋಽಯಂ ಶ್ಲೋಕಃ ॥ ೧೫ ॥

ಚತುರ್ದಶ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ ಜಘಾನ ಯಃ ।
ಜನಸ್ಥಾನೇ ವಿನಾ ಭ್ರಾತ್ರಾ ಶತ್ರುಃ ಕಸ್ತಸ್ಯ ನೋದ್ವಿಜೇತ್ ॥ ೧೬ ॥

ನ ಸ ಶಕ್ಯಸ್ತುಲಯಿತುಂ ವ್ಯಸನೈಃ ಪುರುಷರ್ಷಭಃ ।
ಅಹಂ ತಸ್ಯ ಪ್ರಭಾವಜ್ಞಾ ಶಕ್ರಸ್ಯೇವ ಪುಲೋಮಜಾ ॥ ೧೭ ॥

ಶರಜಾಲಾಂಶುಮಾನ್ ಶೂರಃ ಕಪೇ ರಾಮದಿವಾಕರಃ ।
ಶತ್ರುರಕ್ಷೋಮಯಂ ತೋಯಮುಪಶೋಷಂ ನಯಿಷ್ಯತಿ ॥ ೧೮ ॥

ಇತಿ ಸಂಜಲ್ಪಮಾನಾಂ ತಾಂ ರಾಮಾರ್ಥೇ ಶೋಕಕರ್ಶಿತಾಮ್ ।
ಅಶ್ರುಸಂಪೂರ್ಣನಯನಾಮುವಾಚ ವಚನಂ ಕಪಿಃ ॥ ೧೯ ॥

ಶ್ರುತ್ವೈವ ತು ವಚೋ ಮಹ್ಯಂ ಕ್ಷಿಪ್ರಮೇಷ್ಯತಿ ರಾಘವಃ ।
ಚಮೂಂ ಪ್ರಕರ್ಷನ್ ಮಹತೀಂ ಹರ್ಯೃಕ್ಷಗಣಸಂಕುಲಾಮ್ ॥ ೨೦ ॥

ಅಥವಾ ಮೋಚಯಿಷ್ಯಾಮಿ ತ್ವಾಮದ್ಯೈವ ಸ ರಾವಣಾತ್ ।
ಅಸ್ಮಾದ್ದುಃಖಾದುಪಾರೋಹ ಮಮ ಪೃಷ್ಠಮನಿಂದಿತೇ ॥ ೨೧ ॥

ಅಹಂ ಪ್ರಸ್ರವಣಸ್ಥಾಯ ರಾಘವಾಯಾದ್ಯ ಮೈಥಿಲಿ ।
ಪ್ರಾಪಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಶಕ್ರಾಯ ಹವ್ಯಂ ಹುತಮಿವಾನಲಃ ॥ ೨೨ ॥

ತ್ವಾಂ ತು ಪೃಷ್ಠಗತಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಸಂತರಿಷ್ಯಾಮಿ ಸಾಗರಮ್ । ॥ ೨೩ ॥
ಶಕ್ತಿರಸ್ತಿ ಹಿ ಮೇ ವೋಢುಂ ಲಂಕಾಮಪಿ ಸರಾವಣಾಮ್ ॥ ೨೪ ॥

ದ್ರಕ್ಷ್ಯಸ್ಯದ್ಯೈವ ವೈದೇಹಿ ರಾಘವಂ ಸಹಲಕ್ಷ್ಮಣಮ್ ।
ವ್ಯವಸಾಯ ಸಮಾಯುಕ್ತಂ ವಿಷ್ಣುಂ ದೈತ್ಯವಧೇ ಯಥಾ ॥ ೨೫ ॥

ತ್ವದ್ದರ್ಶನಕೃತೋತ್ಸಾಹಮಾಶ್ರಮಸ್ಥಂ ಮಹಾಬಲಮ್ ।
ಪುರಂದರಮಿವಾಸೀನಂ ನಾಗರಾಜಸ್ಯ ಮೂರ್ಧನಿ ॥ ೨೬ ॥

ತಸ್ಯ ಶತ್ರುಃ ಕೋ ವಾ ನೋದ್ವಿಜೇತ । ತಸ್ಮಾದಿತಿ ಶೇಷಃ । ತಸ್ಯ ಸಕಾಶಾದ್ವಾ ॥೧೬॥ ವ್ಯಸನೈರ್ದುಃಖೈಃ । ತುಲಯಿತುಂ-ಚಾಲಯಿತುಂ । ವ್ಯಸನೈಃ-ಕಾರಣೈಃ. ತುಲಯಿತುಮುಪಮಿತುಂ । ಇತರೈರಿತಿ ಶೇಷೋ ವಾ ॥ ೧೭ ॥ ಶತ್ರುರಕ್ಷೋಮಯಂ- ಶತ್ರುಭೂತರಾಕ್ಷಸಾತ್ಮಕಂ ॥ ೧೮ ॥ ಜಲ್ಪಮಾನಾಂ-ಜಲ್ಪಂತೀಂ ॥ ೧೯ ॥ ಹರ್ಯೃಕ್ಷಗಣಾಃ-ಕಪಿಸಂಘಾಃ ॥ ೨೦ ॥ ೨೧ ॥ ಸೋಽಹಮಿತ್ಯನ್ವಯಃ ॥ ೨೨ ॥ ೨೩ ॥ ಮಾಮುದ್ವಹ್ಯ ಸಮುದ್ರಂ ತರಸಿ ಕಥಂ? ಕಥಯೇತ್ಯತ ಆಹ-ಶಕ್ತಿರಿತಿ॥೨೪॥ ವ್ಯವಸಾಯೋ-ನಿಶ್ಚಯಃ॥ ೨೫ ॥ ನಾಗರಾಜಸ್ಯ-ಐರಾವತಸ್ಯ ॥ ೨೬ ॥

ಪೃಷ್ಠಮಾರೋಹ ಮೇ ದೇವಿ ಮಾ ವಿಕಾಂಕ್ಷಸ್ವ ಶೋಭನೇ ॥ ೨೭ ॥

ಯೋಗಮನ್ವಿಚ್ಛ ರಾಮೇಣ ಶಶಾಂಕೇನೇವ ರೋಹಿಣೀ
ಕಥಯಂತೀವ ಶಶಿನಾ ಸಂಗಮಿಷ್ಯಸಿ ರೋಹಿಣೀ ॥ ೨೮ ॥

ಮತ್ಪೃಷ್ಠಮಧಿರೋಹ ತ್ವಂ ತರಾಕಾಶಂ ಮಹಾರ್ಣವಮ್ ।
ನ ಹಿ ಮೇ ಸಂಪ್ರಯಾತಸ್ಯ ತ್ವಾಮಿತೋ ನಯತೋಽಂಗನೇ ।
ಅನುಗಂತುಂ ಗತಿಂ ಶಕ್ತಾಃ ಸರ್ವೇ ಲಂಕಾನಿವಾಸಿನಃ ॥ ೨೯ ॥

ಯಥೈವಾಹಮಿಹ ಪ್ರಾಪ್ತಸ್ತಥೈವಾಹಮಸಂಶಯಮ್ ।
ಯಾಸ್ಯಾಮಿ ಪಶ್ಯ ವೈದೇಹಿ ತ್ವಾಮುದ್ಯಮ್ಯ ವಿಹಾಯಸಮ್ ॥ ೩೦ ॥

ಮೈಥಿಲೀ ತು ಹರಿಶ್ರೇಷ್ಠಾಚ್ಛ್ರುತ್ವಾ ವಚನಮದ್ಭುತಮ್ ।
ಹರ್ಷವಿಸ್ಮಿತಸರ್ವಾಂಗೀ ಹನುಮಂತಮಥಾಬ್ರವೀತ್ ॥ ೩೧ ॥

ಹನುಮನ್ ದೂರಮಧ್ವಾನಂ ಕಥಂ ಮಾಂ ವೋಢುಮಿಚ್ಛಸಿ ।
ತದೇವ ಖಲು ತೇ ಮನ್ಯೇ ಕಪಿತ್ವಂ ಹರಿಯೂಥಪ ॥ ೩೨ ॥

ಕಥಂ ಚಾಲ್ಪಶರೀರಸ್ತ್ವಂ ಮಾಮಿತೋ ನೇತುಮಿಚ್ಛಸಿ ।
ಸಕಾಶಂ ಮಾನವೇಂದ್ರಸ್ಯ ಭರ್ತುರ್ಮೇ ಪ್ಲವಗರ್ಷಭ
ಸೀತಾಯಾ ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಹನುಮಾನ್ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ॥ ೩೩ ॥

ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ಲಕ್ಷ್ಮೀವಾನ್ನವಂ ಪರಿಭವಂ ಕೃತಮ್ ।
ನ ಮೇ ಜಾನಾತಿ ಸತ್ತ್ವಂ ವಾ ಪ್ರಭಾವಂ ವಾಸಿತೇಕ್ಷಣಾ ।
ತಸ್ಮಾತ್ ಪಶ್ಯತು ವೈದೇಹೀ ಯದ್ರೂಪಂ ಮಮ ಕಾಮತಃ ॥ ೩೪ ॥

ವಿಕಾಂಕ್ಷಸ್ವ ವಿಕಾಂಕ್ಷ । ನೋಪೇಕ್ಷಸ್ವೇತ್ಯರ್ಥಃ । ಸ್ವಶೋಭನೇ-ಸ್ವೇನೈವ ಮಂಗಲ ರೂಪಿಣೇತಿ ವಾ ॥ ೨೭ ॥ ಯೋಗಂ-ಸಂಬಂಧಂ ॥ ೨೮ ॥ ಸಂಪ್ರಯಾತಸ್ಯೇತೋ ಗತ ವತಸ್ತ್ವಾಂ ನಯತಶ್ಚ ॥೨೯॥ ಯಥೈವಾನಾಯಾಸೇನ। ವಿಹಾಯಸಮವಕಾಶಂ ॥೩೦॥ ಹರ್ಷವಿಸ್ಮಿತ ಸರ್ವಾಂಗೀ. - ಹರ್ಷಾತಿಶಯಜನಿತರೋಮಾಂಚಯುತ ಸರ್ವಗಾತ್ರಾ ॥೩೧॥ ಪೂರ್ವಾಪರಾವಿಮರ್ಶನೋತ್ತರಂ ವದತೀತ್ಯೇತದೇವ ಕಪಿತ್ವಂ, ಖಲು-ನಿಶ್ಚಯೇ ॥೩೨॥ ನವಂ ಪರಿಭವಂ-ನೂತನಂ ತಿರಸ್ಕಾರಂ. ಅಪರಿಹಾರ್ಯಮ್. ಅಣೋಸ್ತತ್ವಾತ್ ಏವ ಸ್ಥೂಲೀಭವನಸ್ಯ ಲೋಕೇಽದರ್ಶನಾತ್ ನೌತನ್ಯಂ ಪರಿಭವಸ್ಯೇತಿ ಜ್ಞೇಯಮ್। ಜಾನಾತಿ ಭವತೀ ಇತಿ ಶೇಷಃ । ಕಾಮತೋ-ಮಮೇಚ್ಛಾನುಸಾರೇಣ. ಕಾಮತಃ ತವ ದರ್ಶನೇಚ್ಛಾನುಸಾರೇಣ ವಾ ॥ ೩೪ ॥

ಇತಿ ಸಂಚಿಂತ್ಯ ಹನುಮಾಂಸ್ತದಾ ಪ್ಲವಗಸತ್ತಮಃ ।
ದರ್ಶಯಾಮಾಸ ವೈದೇಹ್ಯಾಃ ಸ್ವಂ ರೂಪಮರಿಮರ್ದನಃ ॥ ೩೫ ॥

ಸ ತಸ್ಮಾತ್ ಪಾದಪಾದ್ಧೀಮಾನಾಪ್ಲುತ್ಯ ಪ್ಲವಗರ್ಷಭಃ ।
ತತೋ ವರ್ಧಿತುಮಾರೇಭೇ ಸೀತಾಪ್ರತ್ಯಯಕಾರಣಾತ್ ॥ ೩೬ ॥

ಮೇರುಮಂದರಸಂಕಾಶೋ ಬಭೌ ದೀಪ್ತಾನಲಪ್ರಭಃ ।
ಅಗ್ರತೋ ವ್ಯವತಸ್ಥೇ ಚ ಸೀತಾಯಾ ವಾನರೋತ್ತಮಃ ॥ ೩೭ ॥

ಹರಿಃ ಪರ್ವತಸಂಕಾಶಸ್ತಾಮ್ರವಕ್ತ್ರೋ ಮಹಾಬಲಃ ।
ವಜ್ರದಂಷ್ಟ್ರಾನಖೋ ಭೀಮೋ ವೈದೇಹೀಮಿದಮಬ್ರವೀತ್ ॥ ೩೮॥

ಸಪರ್ವತವನೋದ್ದೇಶಾಂ ಸಾಟ್ಟಪ್ರಾಕಾರತೋರಣಾಮ್ ।
ಲಂಕಾಮಿಮಾಂ ಸನಾಥಾಂ ವಾ ನಯಿತುಂ ಶಕ್ತಿರಸ್ತಿ ಮೇ ॥ ೩೯ ॥

ತದವಸ್ಥಾಪ್ಯತಾಂ ಬುದ್ಧಿರಲಂ ದೇವಿ ವಿಕಾಂಕ್ಷಯಾ ।
ವಿಶೋಕಂ ಕುರು ವೈದೇಹಿ ರಾಘವಂ ಸಹಲಕ್ಷ್ಮಣಮ್ ॥ ೪೦ ॥

ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾಚಲಸಂಕಾಶಮುವಾಚ ಜನಕಾತ್ಮಜಾ ।
ಪದ್ಮಪತ್ರವಿಶಾಲಾಕ್ಷೀ ಮಾರುತಸ್ಯೌರಸಂ ಸುತಮ್ ॥ ೪೧ ॥

ಸ್ವಂ ರೂಪಂ-ಸಮುದ್ರಲಂಘನಸಮಯೇ ಸ್ವೀಕೃತಂ । ಏತತ್ಕಾಲೇ ರಾಕ್ಷಸಾ ಆಗತಾಶ್ಚೇತ್ತಥಮಿತ್ಯತ ಆಹ ಅರಿಮರ್ದನ ಇತಿ ॥ ೩೫ ॥ ವರ್ಧಿತುಂ-ಅಭಿವೃದ್ಧಿಂ ಪ್ರಾಪ್ತುಂ । ಆಪ್ಲುತ್ಯ-ಸ್ವವೇಗಂ ನ ಸಹೇತಾಯಂ ಶಿಂಶುಪಾವೃಕ್ಷಸ್ತದ್ಭಂಗೇ ಚ ರಾಕ್ಷಸ್ಯುತ್ಥಾನಮಿವ ಛಾಯಾಭಾವಪ್ರಯುಕ್ತೋಽಪರಾಧೋಽಪಿ ದೇವ್ಯಾ ಭವೇದಿತ್ಯನ್ಯತ್ರಾಪ್ಲುತಿರಿತಿ ಭಾವಃ ॥ ೩೬ ॥ ಮೇರುಮಂದರಃ ತನ್ನಾಮಕೋ ಮೇರೋರವಷ್ಟಂಭ ಗಿರಿಃ। ಯಥೋಕ್ತಂ ಭಾಗವತೇ-ಪಂಚಮೇ "ಮಂದರೋ ಮೇರುಮಂದರಃ" ಇತಿ । ಯದ್ವಾ, ಮೇರುಮಂದರ ಸಂಕಾಶಃ ಯದಿ ಮೇರುಶ್ಚ, ಮಂದರಶ್ಚೇತ್ಯುಭಾವೇಕತ್ರ, ಮಿಲಿತೌ ತತ್ಸದೃಶ ಇತ್ಯರ್ಥಃ। ಅಭೂತೋಪಮೇಯಂ ॥ ೩೭ ॥ ವಜ್ರದಂಷ್ಟ್ರಾನಖಿಃ ವಜ್ರವದ್ದಂಷ್ಟ್ರಾ, ನಖವಾನ್ । ದಂಷ್ಟ್ರಾನಖಿಃ ಇತಿ ಪಾಠೇ ಹ್ರಸ್ವ, ಆರ್ಷಃ । ಅಥವಾ ವಜ್ರವದ್ದಂಷ್ಟ್ರಾ ಯಸ್ಯ ಸ ಚಾಸೌ ನಖೋಽಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ನಖಿಃ ಪ್ರಶಸ್ತ ನಖವಾಂಶ್ಚ ಸ ತಥಾ ॥ ೩೮ ॥ ಸನಾಥಾಂ ಸರಾವಣಾಂ ನಯಿತುಂ-ನೇತುಂ ॥ ೩೯ ॥ಅವಸ್ಥಾಪ್ಯತಾಂ-ಸ್ಥಿರೀಕ್ರಿಯತಾಂ ಸಮರ್ಥೋಽಯಮಿತಿ ನಿಶ್ಚೀಯತಾಮಿತಿ ಯಾವತ್। ವಿಕಾಂಕ್ಷಯಾ-ಸಂದೇಹೇನ ಅಲಂ। ಸಹಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ರಾಘವಂ ವಿಶೋಕಂ ಕುರು, ಮಯಾ ಸಹಾಗಮನೇನೇತಿ ಶೇಷಃ । ಮಾರುತಸ್ಯ-ಮರುತಃ ॥ ೪೦ ॥ ೪೧ ॥

ತವ ಸತ್ತ್ವಂ ಬಲಂ ಚೈವ ವಿಜಾನಾಮಿ ಮಹಾಕಪೇ ।
ವಾಯೋರಿವ ಗತಿಂ ಚಾಪಿ ತೇಜಶ್ಚಾಗ್ನೇರಿವಾದ್ಭುತಮ್ ॥ ೪೨ ॥

ಪ್ರಾಕೃತೋಽನ್ಯಃ ಕಥಂ ಚೇಮಾಂ ಭೂಮಿಮಾಗಂತುಮರ್ಹತಿ ।
ಉದಧೇರಪ್ರಮೇಯಸ್ಯ ಪಾರಂ ವಾನರಪುಂಗವ ॥ ೪೩ ॥

ಜಾನಾಮಿ ಗಮನೇ ಶಕ್ತಿಂ ನಯನೇ ಚಾಪಿ ತೇ ಮಮ ।
ಅವಶ್ಯಂ ಸಂಪ್ರಧಾರ್ಯಾಶು ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿರಿವಾತ್ಮನಃ ॥ ೪೪ ॥

ಅಯುಕ್ತಂ ತು ಕಪಿಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಮ ಗಂತುಂ ತ್ವಯಾನಘ ।
ವಾಯುವೇಗಸವೇಗಸ್ಯ ವೇಗೋ ಮಾಂ ಮೋಹಯೇತ್ತವ ॥ ೪೫ ॥

ಅಹಮಾಕಾಶಮಾಪನ್ನಾ ಹ್ಯುಪರ್ಯುಪರಿ ಸಾಗರಮ್ ।
ಪ್ರಪತೇಯಂ ಹಿ ತೇ ಪೃಷ್ಠಾದ್ಭಯಾದ್ವೇಗೇನ ಗಚ್ಛತಃ ॥ ೪೬ ॥

ಪತಿತಾ ಸಾಗರೇ ಚಾಹಂ ತಿಮಿನಕ್ರಝಷಾಕುಲೇ ।
ಭವೇಯಮಾಶು ವಿವಶಾ ಯಾದಸಾಮನ್ನಮುತ್ತಮಮ್ ॥ ೪೭ ॥

ನ ಚ ಶಕ್ಷ್ಯೇ ತ್ವಯಾ ಸಾರ್ಧಂ ಗಂತುಂ ಶತ್ರುವಿನಾಶನ ।
ಕಲತ್ರವತಿ ಸಂದೇಹಸ್ತ್ವಯ್ಯಪಿ ಸ್ಯಾದಸಂಶಯಂ ॥ ೪೮ ॥

ಹ್ರಿಯಮಾಣಾಂ ತು ಮಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ರಾಕ್ಷಸಾ ಭೀಮವಿಕ್ರಮಾಃ ।
ಅನುಗಚ್ಛೇಯುರಾದಿಷ್ಟಾ ರಾವಣೇನ ದುರಾತ್ಮನಾ ॥ ೪೯ ॥

ತೈಸ್ತ್ವಂ ಪರಿವೃತಃ ಶೂರೈಃ ಶೂಲಮುದ್ಗರಪಾಣಿಭಿಃ ।
ಭವೇಸ್ತ್ವಂ ಸಂಶಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ಮಯಾ ವೀರಕಲತ್ರವಾನ್ ॥ ೫೦ ॥

ಸತ್ತ್ವಂ-ಸಹಜಂ ಬಲಂ । ಬಲಂ-ಬುದ್ಧಿಬಲಂ ॥ ೪೨ ॥ ಇಮಾಂ ಭೂಮಿಂ ಲಂಕಾ ಭೂಮಿಂ ॥ ೪೩ ॥ ಆತ್ಮನಃ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಃ । ಸಂಪ್ರಧಾರ್ಯ-ವಿಚಾರ್ಯ ತ್ವಯೋಕ್ತೇತಿ ಶೇಷಃ ॥೪೪॥ ವಾಯುವೇಗಸವೇಗಸ್ಯ ತವ ವೇಗೋ ಮಾಂ ಮೋಹಯೇತ್ ॥೪೫॥ ಸಾಗರಮುಪರ್ಯುಪರಿ ಸಾಗರಸ್ಯ ಉಪರ್ಯುಪರಿ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ॥೪೬॥ ಯಾದಸಾಂ ಜಲಚರ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ॥೪೭॥ ಕಲತ್ರವತಿ ಮದ್ರೂಪಕಲತ್ರವತಿ ರಾಮೇ। ತ್ವಯಿ ತ್ವದ್ವಿಷಯೇ । ಅಸಂಶಯಂ ಯಥಾ ತಥಾ ಸಂದೇಹಃ ಪರಪುರುಷೇಣೈಕಲಾಽಽಯಾತೇತಿ ಸಂದೇಹಃ ಸ್ಯಾದಿತಿ ಗಂತುಂ ನ ಶಕ್ಷ್ಯ ಇತಿ ಭಾವಃ ॥೪೮॥ ತ್ವಯೇತಿ ಶೇಷಃ॥೪೯॥ ಸಂಶಯಂ ಪ್ರಾಣಸಂಶಯಂ । ಮಯಾ ವೀರಕಲತ್ರವಾನ್ ಮದಭಿನ್ನವೀರಕಲತ್ರವಾನ್। ಹೇ ವೀರ। ಮಯಾ ಕಲತ್ರವಾನ್-ಮದಭಿನ್ನ ಕಲತ್ರವಾನ್ ॥೫೦॥

ಸಾಯುಧಾ ಬಹವೋ ವ್ಯೋಮ್ನಿ ರಾಕ್ಷಸಾಸ್ತ್ವಂ ನಿರಾಯುಧಃ । ॥ ೩೧ ॥
ಕಥಂ ಶಕ್ಷ್ಯಸಿ ಸಂಯಾತುಂ ಮಾಂ ಚೈವ ಪರಿರಕ್ಷಿತುಮ್ ॥ ೩೨ ॥

ಯುಧ್ಯಮಾನಸ್ಯ ರಕ್ಷೋಭಿಸ್ತವ ತೈಃ ಕ್ರೂರಕರ್ಮಭಿಃ ।
ಪ್ರಪತೇಯಂ ಹಿ ತೇ ಪೃಷ್ಠಾದ್ಭಯಾರ್ತಾ ಕಪಿಸತ್ತಮ ॥ ೩೩ ॥

ಅಥ ರಕ್ಷಾಂಸಿ ಭೀಮಾನಿ ಮಹಾಂತಿ ಬಲವಂತಿ ಚ ।
ಕಥಂಚಿತ್ ಸಂಪರಾಯೇ ತ್ವಾಂ ಜಯೇಯುಃ ಕಪಿಸತ್ತಮ ॥ ೩೪ ॥

ಅಥವಾ ಯುಧ್ಯಮಾನಸ್ಯ ಪತೇಯಂ ವಿಮುಖಸ್ಯ ತೇ ।
ಪತಿತಾಂ ಚ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಮಾಂ ನಯೇಯುಃ ಪಾಪರಾಕ್ಷಸಾಃ ॥ ೩೫ ॥

ಮಾಂ ವಾ ಹರೇಯುಸ್ತ್ವದ್ಧಸ್ತಾದ್ವಿಶಸೇಯುರಥಾಪಿ ವಾ ।
ಅನವಸ್ಥೌ ಹಿ ದೃಶ್ಯೇತೇ ಯುದ್ಧೇ ಜಯಪರಾಜಯೌ ॥ ೩೬ ॥

ಅಹಂ ವಾಪಿ ವಿಪದ್ಯೇಯಂ ರಕ್ಷೋಭಿರಭಿತರ್ಜಿತಾ ।
ತ್ವತ್ಪ್ರಯತ್ನೋ ಹರಿಶ್ರೇಷ್ಠ ಭವೇನ್ನಿಷ್ಫಲ ಏವ ತು ॥ ೩೭ ॥

ಕಾಮಂ ತ್ವಮಪಿ ಪರ್ಯಾಪ್ತೋ ನಿಹಂತುಂ ಸರ್ವರಾಕ್ಷಸಾನ್ ।
ರಾಘವಸ್ಯ ಯಶೋ ಹೀಯೇತ್ತ್ವಯಾ ಶಸ್ತೈಸ್ತು ರಾಕ್ಷಸೈಃ ॥ ೩೮ ॥

ಅಥವಾದಾಯ ರಕ್ಷಾಂಸಿ ನ್ಯಸೇಯುಃ ಸಂವೃತೇ ಹಿ ಮಾಮ್ ।
ಯತ್ರ ತೇ ನಾಭಿಜಾನೀಯುರ್ಹರಯೋ ನಾಪಿ ರಾಘವೌ ॥ ೩೯ ॥

ಪ್ರಪತೇಯಂ-ಸಾಗರ ಇತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೩೩ ॥ ಸಂಪರಾಯೇ-ಆಪದಿ । ಸಂಪರಾಯಃ ಶಮೀಕಃ ಸ್ವರ್ಗಸ್ತದರ್ಥಂ । ಯುದ್ಧೇ ಮೃತ್ಯುನೇವ ಜಯೇನಾಪಿ ಸ್ವರ್ಗಪ್ರಾಪ್ತಿರಿತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧೇಃ ।"ಸಂಪರಾಯಃ ಶಮೀಕೇ ಸ್ಯಾದಾಪದುತ್ತರಕಾಲಯೋಃ", "ಶಮೀಕೋ ನಾಕ ವೃಕ್ಷಯೋಃ" ಇತಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪರಂಪರೋಪಯುಕ್ತ ವಿಶ್ವಃ ॥೩೪॥ ಪಾಪರಾಕ್ಷಸಾಃ-ಪಾಪ ಮೇಷಾಮಸ್ತೀತಿ ಪಾಪಾಃ ॥ ೩೫ ॥ ವಿಶಸೇಯುಃ - ಹಿಂಸಯೇಯುಃ । ಏತಾದೃಶ ಪರಾಕ್ರಮಂ ದೃಷ್ಟವತ್ಯಾಃ ಕಥಂ ಮದ್ವಿಷಯೇ ಶಂಕೇತ್ಯತ ಆಹ ಅನವಸ್ಥಾವಿತಿ॥೩೬॥ ವಿಪದ್ಯೇಯಂ-ನಷ್ಟಾ ಭವೇಯಂ ॥೩೭॥ ಪರ್ಯಾಪ್ತಃ-ಪೂರ್ಣಬಲಃ। ತ್ವಯಾ. ಶಸ್ತೈಃ-ನಾಶಿತೈಃ । ಯಶೋ ಹೀಯೇತ್-ಹೀಯೇತ । ರಾಮಕಾರ್ಯಸ್ಯೈತತ್ಕಾರ್ಯಸ್ಯ ತ್ವಯಾ ಕರಣಾದಿತಿ ಭಾವಃ ॥ ೩೮ ॥ ಸಂವೃತೇ-ಗುಪ್ತಪ್ರದೇಶೇ ॥ ೩೯ ॥

ಆರಂಭಸ್ತು ಮದರ್ಥೋऽಯಂ ತತಸ್ತವ ನಿರರ್ಥಕಃ ।
ತ್ವಯಾ ಹಿ ಸಹ ರಾಮಸ್ಯ ಮಹಾನಾಗಮನೇ ಗುಣಃ ॥ ೬೦ ॥

ಮಯಿ ಜೀವಿತಮಾಯತ್ತಂ ರಾಘವಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।
ಭ್ರಾತೃಣಾಂ ಚ ಮಹಾಬಾಹೋ ತವ ರಾಜಕುಲಸ್ಯ ಚ ॥ ೬೧ ॥

ತೌ ನಿರಾಶೌ ಮದರ್ಥಂ ತು ಶೋಕಸಂತಾಪಕರ್ಶಿತೌ ।
ಸಹ ಸರ್ವರ್ಕ್ಷಹರಿಭಿಸ್ತ್ಯಕ್ಷ್ಯತಃ ಪ್ರಾಣಸಂಗ್ರಹಮ್ ॥ ೬೨ ॥

ಭರ್ತೃಭಕ್ತಿಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ರಾಮಾದನ್ಯಸ್ಯ ವಾನರ ।
ನಾಹಂ ಸ್ಪ್ರಷ್ಟುಂ ಸ್ವತೋ ಗಾತ್ರಮಿಷೇಯಂ ವಾನರೋತ್ತಮ ॥ ೬೩ ॥

ಯದಹಂ ಗಾತ್ರಸಂಸ್ಪರ್ಶಂ ರಾವಣಸ್ಯ ಗತಾ ಬಲಾತ್ ।
ಅನೀಶಾ ಕಿಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ವಿನಾಥಾ ವಿವಶಾ ಸತೀ ॥ ೬೪ ॥

ಯದಿ ರಾಮೋ ದಶಗ್ರೀವಮಿಹ ಹತ್ವಾ ಸಬಾಂಧವಮ್ ।
ಮಾಮಿತೋ ಗೃಹ್ಯ ಗಚ್ಛೇತ ತತ್ತಸ್ಯ ಸದೃಶಂ ಭವೇತ್ ॥ ೬೫ ॥

ಶ್ರುತಾ ಹಿ ದೃಷ್ಟಾಶ್ಚ ಮಯಾ ಪರಾಕ್ರಮಾ
ಮಹಾತ್ಮನಸ್ತಸ್ಯ ರಣಾವಮರ್ದಿನಃ ।
ನ ದೇವಗಂಧರ್ವಭುಜಂಗರಾಕ್ಷಸಾ
ಭವಂತಿ ರಾಮೇಣ ಸಮಾ ಹಿ ಸಂಯುಗೇ ॥ ೬೬ ॥

ಆರಂಭಸ್ಸಮುದ್ರ ತರಣಾದಿರೂಪಃ । ಮಹಾನ್ ಗುಣಃ-ಮತ್ತೇಮೋ ರಾವಣಹನನೇನ ದೇವತಾಕಾರ್ಯಂ ಚೇತ್ಯಾದಿಃ ॥೬೦॥ ರಾಜಕುಲಸ್ಯ-ಸುಗ್ರೀವ ಕುಲಸ್ಯ ॥೬೧॥ ತೌ-ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣೌ ಪ್ರಾಣ ಸಂಗ್ರಹಂ-ಪ್ರಾಣರೂಪಸಂಗ್ರಾಹ್ಯಂ ॥ ೬೨ ॥ ಇಷೇಯಮಿಚ್ಛೇಯಂ। ಸ್ವತಃ- ಮನಃಪೂರ್ವಕಂ॥ ೬೩ ॥ ರಾವಣಸ್ಯ ಯದ್ ಗಾತ್ರಸಂಸ್ಪರ್ಶಮಹಂಗತಾ ತದ್ ಬಲಾತ್-ಬಲಾತ್ಕಾರಾದೇವ । ವಿನಾಥಾ-ರಕ್ಷಕ ರಹಿತಾ। ಅನೀಶಾ-ಸ್ತ್ರೀತ್ವೇನಾಕರ್ತೃತ್ವ ರಣತ್ವೇನ, ನ ತ್ವಸಾಮರ್ಥ್ಯೇನ ॥೬೪॥ ಗಚ್ಛೇತ- ಗಚ್ಛೇತ್ । ತತ್ ತದೇವ ತಸ್ಯ ರಾಮಸ್ಯ, ಸದೃಶಂ-ಯೋಗ್ಯಂ ॥೬೫॥ ರಾಮಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ಮಯಾವಗತಮಿತ್ಯಾಹ-ಶ್ರುತಾ ಇತಿ । ರಣಾವಮರ್ದಿ-ರಣೇ ವೈರ್ಯವಮರ್ದೀ । ರಣೇऽವಂತಿ ರಕ್ಷಯಂತಿ ಸ್ವಾನಿತಿ ರಣಾವಾಸ್ತನ್ಮರ್ದೀತಿ ವಾ ॥ ೬೬ ॥

ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ತಂ ಸಂಯತಿ ಚಿತ್ರಕಾರ್ಮುಕಂ
   ಮಹಾಬಲಂ ವಾಸವತುಲ್ಯವಿಕ್ರಮಮ್ ।
ಸಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಕೋ ವಿಷಹೇತ ರಾಘವಂ
   ಹುತಾಶನಂ ದೀಪ್ತಮಿವಾನಿಲೇರಿತಮ್ ॥ ೬೭ ॥

ಸಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ರಾಘವಮಾಜಿಮರ್ದನಂ
   ದಿಶಾಗಜಂ ಮತ್ತಮಿವ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಮ್ ।
ಸಹೇತ ಕೋ ವಾನರಮುಖ್ಯ ಸಂಯುಗೇ
   ಯುಗಾಂತಸೂರ್ಯಪ್ರತಿಮಂ ಶರಾರ್ಚಿಷಮ್ ॥ ೬೮ ॥

ಸ ಮೇ ಕಪಿಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಪತಿಂ
   ಸಯೂಥಪಂ ಕ್ಷಿಪ್ರಮಿಹೋಪಪಾದಯ ।
ಚಿರಾಯ ರಾಮಂ ಪ್ರತಿ ಶೋಕಕರ್ಶಿತಾಂ
   ಕುರುಷ್ವ ಮಾಂ ವಾನರವೀರ ಹರ್ಷಿತಾಮ್ ॥ ೬೯ ॥

ವಾಸವತುಲ್ಯವಿಕ್ರಮಂ-ವಾಸವೋಽಪಿ ತುಲ್ಯವಿಕ್ರಮೋ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರಿಪರಾಕ್ರಮೋ ಯೇನ ಸ ತಥಾ । ಇತರೋಽರ್ಥಃ ಸ್ಫುಟಃ । ದಿಶಾಗಜಂ-ದಿಗ್ಗಜಂ ॥ ೬೭ ॥ ೬೮ ॥ ಉಪಪಾದಯ-ಆನಯ । ಸಯೂಥಪಂ ಸಸುಗ್ರೀವಂ। ಕಪಿಶ್ರೇಷ್ಠ ವಾನರವೀರೇತಿ ಪ್ರಲಾಪಕಾಲತ್ವಾದ್ದ್ವಿರುಕ್ತಿಃ । ಯದ್ವಾ ರಾಮಂ ಪ್ರತಿ ಶೋಕಕರ್ಶಿತಾಂ ನರವೀರೇಣ ರಾಮೇಣ ಹರ್ಷಿತಾಂ ಕುರುಷ್ವೇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೬೯ ॥

॥ ಇತ್ಯಾರ್ಷೇಯ ರಾಮಾಯಾಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ಸಪ್ತತ್ರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಅಷ್ಟತ್ರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ

ತತಃ ಸ ಕಪಿಶಾರ್ದೂಲಸ್ತೇನ ವಾಕ್ಯೇನ ತೋಷಿತಃ ।
ಸೀತಾಮುವಾಚ ತಚ್ಛ್ರುತ್ವಾ ವಾಕ್ಯಂ ವಾಕ್ಯವಿಶಾರದಃ ॥ ೧ ॥

ಯುಕ್ತರೂಪಂ ತ್ವಯಾ ದೇವಿ ಭಾಷಿತಂ ಶುಭದರ್ಶನೇ ।
ಸದೃಶಂ ಸ್ತ್ರೀಸ್ವಭಾವಸ್ಯ ಸಾಧ್ವೀನಾಂ ವಿನಯಸ್ಯ ಚ ॥ ೨ ॥

ಸ್ತ್ರೀತ್ವಾನ್ನ ತ್ವಂ ಸಮರ್ಥಾಸಿ ಸಾಗರಂ ವ್ಯತಿವರ್ತಿತುಮ್ ।
ಮಾಮಧಿಷ್ಠಾಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣಂ ಶತಯೋಜನಮಾಯತಮ್ ॥ ೩ ॥

ದ್ವಿತೀಯಂ ಕಾರಣಂ ಯಚ್ಚ ಬ್ರವೀಷಿ ವಿನಯಾನ್ವಿತೇ ।
ರಾಮಾದನ್ಯಸ್ಯ ನಾರ್ಹಾಮಿ ಸಂಸ್ಪರ್ಶಮಿತಿ ಜಾನಕಿ ॥ ೪ ॥

ಏತತ್ತೇ ದೇವಿ ಸದೃಶಂ ಪತ್ನ್ಯಾಸ್ತಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।
ಕಾ ಹ್ಯನ್ಯಾ ತ್ವಾಮೃತೇ ದೇವಿ ಬ್ರೂಯಾದ್ವಚನಮೀದೃಶಮ್ ॥ ೫ ॥

ಶ್ರೋಷ್ಯತೇ ಚೈವ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಃ ಸರ್ವಂ ನಿರವಶೇಷತಃ ।
ಚೇಷ್ಟಿತಂ ಯತ್ತ್ವಯಾ ದೇವಿ ಭಾಷಿತಂ ಚ ಮಮಾಗ್ರತಃ ॥ ೬ ॥

ಯೇನ ವಾಕ್ಯೇನ ಶ್ರೋತಾ ಜನಸ್ತೋಷಿತೋ ಭವತಿ ತಾದೃಶಂ ವಾಕ್ಯಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ವಾಕ್ಯ ವಿಶಾರದಃ ಸೀತಾಮುವಾಚೇತ್ಯನ್ವಯಃ ॥೧॥ ಯುಕ್ತರೂಪಂ. ಅತಿಶಯೇನ ಯುಕ್ತಂ ಸ್ತ್ರೀಸ್ವಭಾವಸ್ಯ ಭೀರುತ್ವಾದೇಃ. ಸಾಧ್ವೀನಾಂ ಪತಿವ್ರತಾನಾಂ ವಿನಯಶೀಲ ಚರಿತಸ್ಯ ಸದೃಶಂ ಅನುರೂಪಂ । ಸಾಧ್ವೀನಾಂ-ಪತಿವ್ರತಾನಾಂ ನಿರ್ಧಾರಣೇ ಷಷ್ಠೀ । ಸಾಧ್ವೀನಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಸ್ತ್ರೀ-ವಿಶಿಷ್ಟಯೋಷಿತ್. ಅತಸ್ತವ ಸ್ವಭಾವಸ್ಯ ಭೀರುತ್ವಾದೇಃ ವಿನಯಸ್ಯ ಚ ಸದೃಶಂ ಯೋಗ್ಯಮಿತಿ ವಾ ॥ ೨ ॥ ವ್ಯತಿವರ್ತಿತುಂ ಪಾರಯಿತುಂ. ವಿಸ್ತೀರ್ಣಂ ಪೃಷ್ಠಭಾಗಂ ॥೩॥ ಈದೃಶಮೀದೃಶೀಂ ದಶಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾಪೀತಿ ಶೇಷಃ। ಶ್ಲೋಕದ್ವಯಸ್ಯೈಕಾನ್ವಯಃ ॥ ೪ ॥ ೫ ॥ ಸರ್ವಂ ಚೇಷ್ಟಿತಂ ವಿಲಾಪಾದಿಕಂ. ಸರ್ವಂ ಭಾಷಿತಂ ಚ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಃ ಶ್ರೋಷ್ಯತೇ ಶ್ರೋಷ್ಯತಿ ಮಮ ಸಕಾಶಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೬ ॥

ಕಾರಣೈರ್ಬಹುಭಿರ್ದೇವಿ ರಾಮಪ್ರಿಯಚಿಕೀರ್ಷಯಾ ।
ಸ್ನೇಹಪ್ರಸ್ಕನ್ನಮನಸಾ ಮಯೈತತ್ ಸಮುದೀರಿತಮ್ ॥ ೭ ॥

ಲಂಕಾಯಾ ದುಷ್ಪ್ರವೇಶತ್ವಾದ್ದುಸ್ತರತ್ವಾನ್ಮಹೋದಧೇಃ ।
ಸಾಮರ್ಥ್ಯಾದಾತ್ಮನಶ್ಚೈವ ಮಯೈತತ್ ಸಮುದೀರಿತಮ್ ॥ ೮ ॥

ಇಚ್ಛಾಮಿ ತ್ವಾಂ ಸಮಾನೇತುಮದ್ಯೈವ ರಘುಬಂಧುನಾ ।
ಗುರುಸ್ನೇಹೇನ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಚ ನಾನ್ಯಥೈತದುದಾಹೃತಮ್ ॥ ೯ ॥

ಯದಿ ನೋತ್ಸಹಸೇ ಯಾತುಂ ಮಯಾ ಸಾರ್ಧಮನಿಂದಿತೇ । ॥ ೧೦ ॥

ಅಭಿಜ್ಞಾನಂ ಪ್ರಯಚ್ಛ ತ್ವಂ ಜಾನೀಯಾದ್ರಾಘವೋ ಹಿ ಯತ್ ॥ ೧೧ ॥

ಏವಮುಕ್ತಾ ಹನುಮತಾ ಸೀತಾ ಸುರಸುತೋಪಮಾ ।
ಉವಾಚ ವಚನಂ ಮಂದಂ ಬಾಷ್ಪಪ್ರಗ್ರಥಿತಾಕ್ಷರಮ್ ॥ ೧೨ ॥

ಇದಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಮಭಿಜ್ಞಾನಂ ಬ್ರೂಯಾಸ್ತ್ವಂ ತು ಮಮ ಪ್ರಿಯಮ್ ।
ಶೈಲಸ್ಯ ಚಿತ್ರಕೂಟಸ್ಯ ಪಾದೇ ಪೂರ್ವೋತ್ತರೇ ಪದೇ ॥ ೧೩ ॥

ತಾಪಸಾಶ್ರಮವಾಸಿನ್ಯಾಃ ಪ್ರಾಜ್ಯಮೂಲಫಲೋದಕೇ ।
ತಸ್ಮಿನ್ ಸಿದ್ಧಾಶ್ರಿತೇ ದೇಶೇ ಮಂದಾಕಿನ್ಯವಿದೂರತಃ ॥ ೧೪ ॥

ತಸ್ಯೋಪವನಷಂಡೇಷು ನಾನಾಪುಷ್ಪಸುಗಂಧಿಷು ।
ವಿಹೃತ್ಯ ಸಲಿಲೇ ಕ್ಲಿನ್ನೋ ಮಮಾಂಕೇ ಸಮುಪಾವಿಶಃ ॥ ೧೫ ॥

ಕಾರಣೈರಿತ್ಯುಕ್ತಂ ವಿಶದಯತಿ ಲಂಕಾಯಾ ಇತಿ। ಆತ್ಮನೋ ಮಮ॥೮॥ ರಘು ಬಂಧುನಾ ರಘು ಕುಲಜೇನ। ಗುರುಸ್ನೇಹೇನ-ತ್ವಯಿ ಬಹುಸ್ನೇಹವತಾ। ತವ ಬಹುಸ್ನೇಹೇನ ವಾ ॥೯॥೧೦॥ ಅಭಿಜ್ಞಾನಂ-ಮುದ್ರಾ, ಪ್ರತಿನಿಧಿತ್ವೇನ ರಾಮವಿಶ್ವಾಸಜನಕವಸ್ತು ॥೧೧॥ ಬಾಷ್ಪ ಪ್ರಗ್ರಥಿತಾಕ್ಷರಂ-ಬಾಷ್ಪೇಣ ಕಂಠಗತೇನ ಪ್ರಗ್ರಥಿತಾನಿ ಶ್ಲಿಷ್ಟಾನ್ಯಕ್ಷರಾಣಿ ಯಸ್ಮಿಂಸ್ತತ್ ॥ ೧೨ ॥ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಝಟಿತಿ ರಾಮಸ್ಯ ಸಂದೇಹನಿವರ್ತಕತ್ವಾತ್ । ಪಾದೇ-ಪ್ರತ್ಯಂತ ಪರ್ವತೇ। ಪೂರ್ವೋತ್ತರೇ-ಈಶಾನ್ಯ ದಿಗ್ಭಾಗಸ್ಥೇ। ಪದೇ-ಸ್ಥಾನೇ ॥೧೩॥ ಪ್ರಾಜ್ಯಾನಿ-ಪ್ರಚುರಾಣಿ । ಮಂದಾಕಿನ್ಯವಿದೂರತಃ-ಮಂದಾಕಿನ್ಯಾಃ ಸಮೀಪೇ ॥೧೪॥ ಮಮಾಂಕೇ ಉತ್ಸಂಗೇ ಸಮುಪಾವಿಶ ಇತ್ಯುಕ್ತಿಸ್ತು ಹನುಮತಾ ಸೀತೈವಂ ತ್ವಾಂ ಲಕ್ಷ್ಯೀಕೃತ್ಯಾವದದಿತಿ ವಕ್ತವ್ಯಮಿತಿ ಸೂಚಯಿತುಂ ॥ ೧೫ ॥

ತತೋ ಮಾಂ ಸ ಸಮಾಯುಕ್ತೋ ವಾಯಸಃ ಪರ್ಯತುಂಡಯತ್ ।
ತಮಹಂ ಲೋಷ್ಟಮುದ್ಯಮ್ಯ ವಾರಯಾಮಿ ಸ್ಮ ವಾಯಸಮ್ ॥ ೧೬ ॥

ದಾರಯನ್ ಸ ಚ ಮಾಂ ಕಾಕಸ್ತತ್ರೈವ ಪರಿಲೀಯತೇ ।
ನ ಚಾಪ್ಯುಪಾರಮನ್ಮಾಂಸಾದ್ಭಕ್ಷಾರ್ಥೀ ಬಲಿಭೋಜನಃ ॥ ೧೭ ॥

ಉತ್ಕರ್ಷಂತ್ಯಾಂ ಚ ರಶನಾಂ ಕ್ರುದ್ಧಾಯಾಂ ಮಯಿ ಪಕ್ಷಿಣಾ ।
ಸ್ರಸ್ಯಮಾನೇ ಚ ವಸನೇ ತತೋ ದೃಷ್ಟಾ ತ್ವಯಾ ಹ್ಯಹಮ್ ॥ ೧೮ ॥

ತ್ವಯಾ ವಿಹಸಿತಾ ಚಾಹಂ ಕ್ರುದ್ಧಾ ಸಂಲಜ್ಜಿತಾ ತಥಾ ।
ಭಕ್ಷ್ಯಗೃದ್ಧೇನ ಕಾಕೇನ ದಾರಿತಾ ತ್ವಾಮುಪಾಗತಾ ॥ ೧೯ ॥

ತತಃ ಶ್ರಾಂತಾಹಮುತ್ಸಂಗಮಾಸೀನಸ್ಯ ತವಾವಿಶಂ ।
ಕ್ರುಧ್ಯಂತೀ ಚ ಪ್ರಹೃಷ್ಟೇನ ತ್ವಯಾಹಂ ಪರಿಸಾಂತ್ವಿತಾ ॥ ೨೦ ॥

ಬಾಷ್ಪಪೂರ್ಣಮುಖೀ ಮಂದಂ ಚಕ್ಷುಷೀ ಪರಿಮಾರ್ಜತೀ ।
ಲಕ್ಷಿತಾಹಂ ತ್ವಯಾ ನಾಥ ವಾಯಸೇನ ಪ್ರಕೋಪಿತಾ ॥ ೨೧ ॥

ಪರಿಶ್ರಮಾತ್ ಪ್ರಸುಪ್ತಾ ಚ ರಾಘವಾಂಕೇಽಪ್ಯಹಂ ಚಿರಮ್ ।
ಪರ್ಯಾಯೇಣ ಪ್ರಸುಪ್ತಶ್ಚ ಮಮಾಂಕೇ ಭರತಾಗ್ರಜ ॥ ೨೨ ॥

ಸ ತತ್ರ ಪುನರೇವಾಥ ವಾಯಸಃ ಸಮುಪಾಗಮತ್ ।
ತತಃ ಸುಪ್ತಪ್ರಬುದ್ಧಾಂ ಮಾಂ ರಾಘವಾಂಕಾತ್ ಸಮುತ್ಥಿತಾಮ್ ॥ ೨೩ ॥

ಮಾಂ ಸ ಸಮಾಯುಕ್ತಃ ಸ ಕಾಕಃ ಮಾಂ ಸಮಾಯುಕ್ತಃ । ಮಾಂಸೇನ ಭಕ್ಷ್ಯತ್ವೇನ ಸಂಕಲ್ಪಿತೇನ ಮತ್ಕುಚಾಂತರಗತೇನ ಸಮಾಯುಕ್ತ ಇತಿ ವಾ । ಪರ್ಯತುಂಡಯತ್ ಚಂಚುನಾ ಚಿಚ್ಛೇದ । ವಾರಯಾಮಿ ಸ್ಮ ಅವಾರಯಮ್ ॥೧೬॥ ತತ್ರೈವ ಸ್ತನಾಂತರೇ ಏವ । ಮಾಂಸಾತ್, ಲ್ಯಬ್ಲೋಪನಿಮಿತ್ತಾ ಪಂಚಮೀ । ಮಾಂಸಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ । ಭಕ್ಷಾರ್ಥೀ ಭಕ್ಷಣಾರ್ಥೀ ॥ ೧೭ ॥ ಪಕ್ಷಿಣಾ ವಸನೇ ಸ್ರಸ್ಯಮಾನೇ ಸತಿ ರಶನಾಮುತ್ಕರ್ಷಂತ್ಯಾಮ್, ಆಕೃಷ್ಯಮಾಣಾಯಾಂ ಮಯಿ ಕ್ರುದ್ಧಾಯಾಂ ಕುಪಿತಾಯಾಂ ಮಯಿ । ತತಸ್ತದಾ ತ್ವಯಾಹಂ ದೃಷ್ಟಾಸ್ಮೀತಿ ಸಂಬಂಧಃ ॥೧೮॥ ವಿಹಸಿತಾ ಅಪಹಾಸಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾ । ಭಕ್ಷ್ಯಗೃದ್ಧೇನ-ಭಕ್ಷ್ಯ ಲೋಲುಪೇನ ॥೧೯॥ ಪರಿಸಾಂತ್ವಿತಾ ಸಮಾಧಾನಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ॥೨೦॥ ಪರಿಮಾರ್ಜತೀ ಪರಿಮಾರ್ಜಯಂತೀ ॥ ೨೧ ॥ ಹೇ ರಾಘವ ತವಾಂಕೇ ಪರಿಶ್ರಮಾತ್ ವಾಯಸನಿವಾರಣಾಯಾಸಾತ್ ಚಿರಂ ಸುಪ್ತಾಸ್ಮಿ । ಭರತಾಗ್ರಜ ತ್ವಮಪಿ ಮಮಾಂಕೇ ಪರ್ಯಾಯೇಣ ವಿನಿಮಯೇನ ಪ್ರಸುಪ್ತೋಽಸಿ ॥ ೨೨ ॥ ಸುಪ್ತಪ್ರಬುದ್ಧಾಂ ಪೂರ್ವಂ ಸುಪ್ತಾಮನಂತರಂ ಪ್ರಬುದ್ಧಾಂ ಜಾಗ್ರತೀಂ ॥ ೨೩ ॥

ವಾಯಸಃ ಸಹಸಾಗಮ್ಯ ವಿರರಾದ ಸ್ತನಾಂತರೇ ॥ ೨೪ ॥

ಪುನಃ ಪುನರಥೋತ್ಪತ್ಯ ವಿದದಾರ ಸ ಮಾಂ ಭೃಶಮ್ ।
ತತಃ ಸಮುತ್ಥಿತೋ ರಾಮೋ ಮುಕ್ತೈಃ ಶೋಣಿತಬಿಂದುಭಿಃ ॥ ೨೫ ॥

ಸ ಮಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಹಾಬಾಹುರ್ವಿತುನ್ನಾಂ ಸ್ತನಯೋಸ್ತದಾ ।
ಆಶೀವಿಷ ಇವ ಕ್ರುದ್ಧಃ ಶ್ವಸನ್ ವಾಕ್ಯಮಭಾಷತ ॥ ೨೬ ॥

ಕೇನ ತೇ ನಾಗನಾಸೋರು ವಿಕ್ಷತಂ ವೈ ಸ್ತನಾಂತರಮ್ ।
ಕಃ ಕ್ರೀಡತಿ ಸರೋಷೇಣ ಪಂಚವಕ್ತ್ರೇಣ ಭೋಗಿನಾ ॥ ೨೭ ॥

ವೀಕ್ಷಮಾಣಸ್ತತಸ್ತಂ ವೈ ವಾಯಸಂ ಸಮವೈಕ್ಷತ ।
ನಖೈಃ ಸರುಧಿರೈಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣೈರ್ಮಾಮೇವಾಭಿಮುಖಂ ಸ್ಥಿತಮ್ ॥ ೨೮ ॥

ಪುತ್ರಃ ಕಿಲ ಸ ಶಕ್ರಸ್ಯ ವಾಯಸಃ ಪತತಾಂ ವರಃ ।
ಧರಾಂತರಗತಃ ಶೀಘ್ರಂ ಪವನಸ್ಯ ಗತೌ ಸಮಃ ।
ತತಸ್ತಸ್ಮಿನ್ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಕೋಪಸಂವರ್ತಿತೇಕ್ಷಣಃ ॥ ೨೯ ॥

ವಾಯಸೇ ಕೃತವಾನ್ ಕ್ರೂರಾಂ ಮತಿಂ ಮತಿಮತಾಂ ವರಃ ।
ಸ ದರ್ಭಂ ಸಂಸ್ತರಾದ್ಗೃಹ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮೇಣಾಸ್ತ್ರೇಣ ಯೋಜಯತ್ ।
ಸ ದೀಪ್ತ ಇವ ಕಾಲಾಗ್ನಿರ್ಜಜ್ವಾಲಾಭಿಮುಖೋ ದ್ವಿಜಮ್ । ॥ ೩೦ ॥

ವಿರರಾದ ವ್ಯಲೇಖಯತ್ । ರದ ವಿಲೇಖನಂ ಭೇದನಂ ದಾರಣಂ ಚೇತ್ಯುಕ್ತೇಃ ॥ ೨೪ ॥ ಮುಕ್ತೈಃಸ್ತನಚ್ಯುತೈಃ । ಸುಖಸುಪ್ತೋ ರಾಮ ಉತ್ಥಿತಃ ಶೀತಸ್ಪರ್ಶೇನೇತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೨೫ ॥ ವಿತುನ್ನಾಂ ಅಸ್ತಾಂ । ಸುತ್ತನುನ್ನಾಸ್ತೇತ್ಯಮರಃ । ನುದ ಪ್ರೇರಣೇ ಮದ ವಿದೇತಿ ನಿಷ್ಠಾನತ್ವಮ್ ॥ ೨೬ ॥ ನಾಗನಾಸೋರು ಕರಿಕರೋತ್ಸಂಗೇ । ಪಂಚವಕ್ತ್ರೇಣ ಪಂಚಮುಖೇನ । ಭೋಗಿನಾ ಸರ್ಪೇಣ ಮಯಿ ಸತಿ ಹೇ ಸತಿ ದ್ರೋಗ್ಧಾ ಮೃತಿಮುಪೇಯಾತ್ ವಿಹಿತೇಽಹಿಕ್ರೀಡನೇ ಇವೇತಿ ಭಾವಃ । ॥ ೨೭ ॥ ವೀಕ್ಷಮಾಣ ಇತಸ್ತತಃ ಮಾಮಭಿಮುಖಂ ಸ್ಥಿತಂ ವಾಯಸಂ ಸಮವೈಕ್ಷತ । ವೀಕ್ಷಮಾಣ ಇತಿ ಕ್ರಿಯಾ ಪ್ರಬಂಧೇನ ಲಟ್ 'ವಸನ್ ದದರ್ಶ' ಇತ್ಯಾದಿವತ್ ಜ್ಞಾತವ್ಯಃ ॥ ೨೮ ॥ ಕಾಕಃ ಕಸ್ಯ ಸುತಃ ಇತಿ ಹನುಮತೋ ಮಾನಸೀಂ ಶಂಕಾಂ ಪರಿಹರತಿ ಪುತ್ರ ಇತಿ। ಧರಾಂತರಂ ಭೂವಿವರಂ। ಪವನಸ್ಯ ಪವನೇನ । ಗತೌ ಗಮನೇ ॥ ೨೯ ॥

ಸ ತಂ ಪ್ರದೀಪ್ತಂ ಚಿಕ್ಷೇಪ ದರ್ಭಂ ತಂ ವಾಯಸಂ ಪ್ರತಿ
ತತಸ್ತು ವಾಯಸಂ ದರ್ಭಃ ಸೋಽಂಬರೇಽನುಜಗಾಮ ಹ ।
ಅನುಸೃಷ್ಟಸ್ತದಾ ಕಾಕೋ ಜಗಾಮ ವಿವಿಧಾಂ ಗತಿಮ್ ॥ ೨೧ ॥

ತ್ರಾಣಕಾಮ ಇಮಂ ಲೋಕಂ ಸರ್ವಂ ವೈ ವಿಚಚಾರ ಹ ।
ಸ ಪಿತ್ರಾ ಚ ಪರಿತ್ಯಕ್ತಃ ಸುರೈಃ ಸರ್ವೈರ್ಮಹರ್ಷಿಭಿಃ ।
ತ್ರೀನ್ ಲೋಕಾನ್ ಸಂಪರಿಕ್ರಮ್ಯ ತಮೇವ ಶರಣಂ ಗತಃ ॥ ೨೨ ॥

ಸ ತಂ ನಿಪತಿತಂ ಭೂಮೌ ಶರಣ್ಯಃ ಶರಣಾಗತಮ್ ।
ವಧಾರ್ಹಮಪಿ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಃ ಕೃಪಯಾ ಪರ್ಯಪಾಲಯತ್ ॥ ೨೩ ॥

ಪರಿದ್ಯೂನಂ ವಿಷಣ್ಣಂ ಚ ಪತಮಾನಂ ತಮಬ್ರವೀತ್ ।
ಮೋಘಂ ಕರ್ತುಂ ನ ಶಕ್ಯಂ ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಮಸ್ತ್ರಂ ತದುಚ್ಯತಾಮ್ । ॥ ೨೪ ॥

ತತಸ್ತಸ್ಯಾಕ್ಷಿ ಕಾಕಸ್ಯ ಹಿನಸ್ತಿ ಸ್ಮ ಸ ದಕ್ಷಿಣಮ್ ।
ದತ್ತ್ವಾ ಸ ದಕ್ಷಿಣಂ ನೇತ್ರಂ ಪ್ರಾಣೇಭ್ಯಃ ಪರಿರಕ್ಷಿತಃ ॥ ೨೫ ॥

ಸ ರಾಮಾಯ ನಮಸ್ಕೃತ್ವಾ ರಾಜ್ಞೇ ದಶರಥಾಯ ಚ ।
ವಿಸೃಷ್ಟಸ್ತೇನ ವೀರೇಣ ಪ್ರತಿಪೇದೇ ಸ್ವಮಾಲಯಮ್ ॥ ೨೬ ॥

ಮತ್ಕೃತೇ ಕಾಕಮಾತ್ರೇ ತು ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರಂ ಸಮುದೀರಿತಮ್ ।
ಕಸ್ಮಾದ್ಯೋ ಮಾಹರತ್ತ್ವತ್ತಃ ಕ್ಷಮಸೇ ತಂ ಮಹೀಪತೇ ॥ ೨೭ ॥

ಅಂಬರೇ ಆಕಾಶೇ ॥೨೧॥ ತ್ರಾಣಕಾಮಃ ಸಂರಕ್ಷಣಾಪೇಕ್ಷಃ । ಪಿತ್ರೇಂದ್ರೇಣ । ತಮೇವ ರಾಮಮೇವ ॥೨೨॥ ಪರ್ಯಪಾಲಯತ್-ರರಕ್ಷ ॥ ೨೩ ॥ ಪರಿದ್ಯೂನಂ - ಕ್ಷೀಣತ್ರಾಣತ್ವೇನ ವಿಜಿಗೀಷಾಶೂನ್ಯಮ್ । ಪತಮಾನಂ ಪತಂತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಮಸ್ತ್ರಂ ದರ್ಭಾಂತರ್ಗರ್ಭಿತಂ। ತದುಚ್ಯತಾಂ ಏತೇನ ವಧ್ಯಮುಚ್ಯತಾಂ ಭಾರ್ಗವವದಿತಿ ಭಾವಃ ॥ ೨೪ ॥ ತಸ್ಯ ಕಾಕಸ್ಯ ದಕ್ಷಿಣಮಕ್ಷಿ । ಹಿನಸ್ತಿಸ್ಮಾಶಾತಯತ್ । ನೇತ್ರಂ ದಕ್ಷಿಣಂ ಪ್ರಾಣೇಭ್ಯಃ ಪ್ರಾಣಾರ್ಥಂ ದತ್ವಾ ಸ್ಥಿತಃ ಪರಿರಕ್ಷಿತೋ ರಾಮೇಣೇತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೨೫ ॥ ರಾಮಾಯ ಸ್ವರಕ್ಷಕತ್ವೇನ । ದಶರಥಾಯ ರಾಜ್ಞೇ । ಸ್ವಮಾಲಯಮಮರಾವತೀಮ್ ॥೨೬॥ ಹೇ ಮಹೀಪತೇ ರಾಮ । ತ್ವತ್ತಸ್ತ್ವತ್ಸಕಾಶಾದ್ಯಃ ಮಾ ಮಾಂ ಅಹರದಪಹೃತವಾನ್ ತಂ ತ್ವಂ ಕಥಂ ಕ್ಷಮಸೇ । ಅಲ್ಪೀಯಸ್ಯಪರಾಧೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರಂ ಸಮುದೀರಿತಂ ಪ್ರಾಗತ ಇದಮುಪೇಕ್ಷಣಂ ನ ಯುಕ್ತಂ ಪ್ರಭೋಸ್ತವೇತಿ ಭಾವಃ ॥ ೨೭ ॥

ಸ ಕುರುಷ್ವ ಮಹೋತ್ಸಾಹಂ ಕೃಪಾಂ ಮಯಿ ನರರ್ಷಭ ।
ತ್ವಯಾ ನಾಥವತೀ ನಾಥ ಅನಾಥಾ ಇವ ದೃಶ್ಯತೇ ॥ ೩೮ ॥

ಆನೃಶಂಸ್ಯಂ ಪರೋ ಧರ್ಮಸ್ತ್ವತ್ತ ಏವ ಮಯಾ ಶ್ರುತಃ ।
ಜಾನಾಮಿ ತ್ವಾಂ ಮಹಾವೀರ್ಯಂ ಮಹೋತ್ಸಾಹಂ ಮಹಾಬಲಮ್ ॥ ೩೯ ॥

ಅಪಾರಪಾರಮಕ್ಷೋಭ್ಯಂ ಗಾಂಭೀರ್ಯಾತ್ಸಾಗರೋಪಮಮ್ ।
ಭರ್ತಾರಂ ಸಸಮುದ್ರಾಯಾ ಧರಣ್ಯಾ ವಾಸವೋಪಮಮ್ ॥ ೪೦ ॥

ಏವಮಸ್ತ್ರವಿದಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಸತ್ಯವಾನ್ ಬಲವಾನಪಿ ।
ಕಿಮರ್ಥಮಸ್ತ್ರಂ ರಕ್ಷಸ್ಸು ನ ಯೋಜಯಸಿ ರಾಘವ ॥ ೪೧ ॥

ನ ನಾಗಾ ನಾಪಿ ಗಂಧರ್ವಾ ನಾಸುರಾ ನ ಮರುದ್ಗಣಾಃ ।
ರಾಮಸ್ಯ ಸಮರೇ ವೇಗಂ ಶಕ್ತಾಃ ಪ್ರತಿಸಮೀಹಿತುಮ್ ॥ ೪೨ ॥

ತಸ್ಯ ವೀರ್ಯವತಃ ಕಶ್ಚಿದ್ಯದ್ಯಸ್ತಿ ಮಯಿ ಸಂಭ್ರಮಃ ।
ಕಿಮರ್ಥಂ ನ ಶರೈಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣೈಃ ಕ್ಷಯಂ ನಯತಿ ರಾಕ್ಷಸಾನ್ ॥ ೪೩ ॥

ತ್ವಯಾ ನಾಥವತೀ ತ್ವದಭಿನ್ನನಾಥಯುತಾ । ಹೇ ನಾಥ ಮತ್ಸ್ವಾಮಿನ್ । ಜಗನ್ನಾಥ ವಾ । ಈನಾಥ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೇ ವಾ । ಅತ್ರೋತ್ತರತ್ರ ಚ ಸಂಧ್ಯಕರಣಂ ರಾವಣಂ ಪತ್ಯ್ವಾಹಂ ನೇಯಾ ನ ಸಂಧಿಮುಖೇನೇತಿ ವಿವಕ್ಷೇತಿ ಕವಿವಿವಕ್ಷಾತ ಇತಿ ಜ್ಞೇಯಂ। ಯದ್ವಾ ಲೋಕಾ ಅನಾಥಾಃ ಅಃ ನಾರಾಯಣಸ್ತ್ವಂ ನಾಥೋ ಯೇಷಾಂ । ತ ಇವ ತ್ವಯಾ ನಾಥವತೀತ್ಯರ್ಥಃ । ಅತ್ರೈಕತ್ರ ಸಂಧ್ಯಕರಣಮುಕ್ತಾರ್ಥಜ್ಞಾಪಕಂ ಜ್ಞೇಯಮ್ ॥ ೩೮ ॥ ಆನೃಶಂಸ್ಯಂ ಪರಃ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಧರ್ಮಃ ಶ್ರುತಃ । ಧರ್ಮಶಬ್ದವಿವಕ್ಷಯಾ ಶ್ರುತ ಇತಿ ಪುನ್ನಿರ್ದೇಶಃ । ನಪುಂಸಕಪಾಠೇ ಇತಿಶಬ್ದಃ ಶೇಷಃ । ಮಾಸದ್ವಯಾಂತರಂ ನಾಗಮನೇ ನಾಯಾಸ್ಯತೀತಿ ನಿಶ್ಚಯೇ ನಿಶ್ಚಿತೋ ಮಮ ಪ್ರಾಣವಿಯೋಗ ಇತಿ ತವ ನೃಶಂಸತಾಽಽಯಾಸ್ಯತೀತಿ ಭಾವಃ ॥ ೩೯ ॥ ಅಪಾರಪಾರಮಿಯತ್ತಾರಹಿತಂ । ಅಕ್ಷೋಭ್ಯಂ ವೈರಿಭಿಃ । ವಾಸವೋಪಮಮಿತ್ಯನೇನೋರ್ಧ್ವಲೋಕಾಧೀಶತ್ವಂ ದ್ಯೋತಯತಿ ॥೪೦॥ ಬಲವಾನ್ ಶಿಕ್ಷಾಬಲಯುತಃ । ಸತ್ವಂ ಶಾರೀರಂ ಬಲಂ। ರಕ್ಷಃಸು ರಾಕ್ಷಸೇಷು । ಅಸ್ತ್ರಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಾದಿ। ನ ಯೋಜಯಸಿ ಸಪ್ತತಾಲಭೇದಕಬಾಣವತ್। ಆಗಮನ ಮಪ್ಯನೇನಾನಾವಶ್ಯಕಮಿತಿ ಸೂಚಯತಿ ॥೪೧॥ ಪ್ರತಿಸಮೀಹಿತುಂ ಅಭಿಮುಖೇ ಸ್ಥಿತ್ವಾ ಚೇಷ್ಟಿತುಂ । ಸಮಾಧಿತುಮಿತಿ ಕ್ವಾಚಿತ್ಕಃ ಪಾಠಃ ಆರ್ಷಃ ॥೪೨॥ ಸಂಭ್ರಮ ಆದರಃ ॥ ೪೩ ॥

ಭ್ರಾತುರಾದೇಶಮಾದಾಯ ಲಕ್ಷ್ಮಣೋ ವಾ ಪರಂತಪಃ ।
ಕಸ್ಯ ಹೇತೋರ್ನ ಮಾಂ ವೀರಃ ಪರಿತ್ರಾತಿ ಮಹಾಬಲಃ ॥ ೪೪ ॥

ಯದಿ ತೌ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರೌ ವಾಯ್ವಿಂದ್ರಸಮತೇಜಸೌ ।
ಸುರಾಣಾಮಪಿ ದುರ್ಧರ್ಷೌ ಕಿಮರ್ಥಂ ಮಾಮುಪೇಕ್ಷತಃ ॥ ೪೫ ॥

ಮಮೈವ ದುಷ್ಕೃತಂ ಕಿಂಚಿನ್ಮಹದಸ್ತಿ ನ ಸಂಶಯಃ ।
ಸಮರ್ಥಾವಪಿ ತೌ ಯನ್ಮಾಂ ನಾವೇಕ್ಷೇತೇ ಪರಂತಪೌ ॥ ೪೬ ॥

ವೈದೇಹ್ಯಾ ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಕರುಣಂ ಸಾಶ್ರು ಭಾಷಿತಮ್ ।
ಅಥಾಬ್ರವೀನ್ಮಹಾತೇಜಾ ಹನುಮಾನ್ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ॥ ೪೭ ॥

ತ್ವಚ್ಛೋಕವಿಮುಖೋ ರಾಮೋ ದೇವಿ ಸತ್ಯೇನ ಮೇ ಶಪೇ ।
ರಾಮೇ ದುಃಖಾಭಿಪನ್ನೇ ಚ ಲಕ್ಷ್ಮಣಃ ಪರಿತಪ್ಯತೇ ॥ ೪೮ ॥

ಕಥಂಚಿದ್ಭವತೀ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನ ಕಾಲಃ ಪರಿಶೋಚಿತುಮ್ ।
ಇಮಂ ಮುಹೂರ್ತಂ ದುಃಖಾನಾಂ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಸ್ಯಂತಮನಿಂದಿತೇ ॥ ೪೯ ॥

ತಾವುಭೌ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರೌ ರಾಜಪುತ್ರೌ ಮಹಾಬಲೌ । ॥ ೫೦ ॥

ಕಸ್ಯ ಹೇತೋಃ ಕಿಂನಿಮಿತ್ತಂ ।'ನಿಮಿತ್ತಕಾರಣ ಹೇತುಷ್ವಿ'ತಿ ಸಾಧುಃ ಷಷ್ಠೀ । ಪರಿತ್ರಾತಿ ಧಾತ್ವಂತರತಾಽಽರ್ಷತಾ ವಾ। ರಕ್ಷಯತಿ ॥೪೪॥ ವಾಯ್ವಿಂದ್ರಸಮತೇಜಸೌ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಸಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯೌ । ವಾಯ್ವಗ್ನಿಸಮ ತೇಜಸಾವಿತ್ಯಪಿ ಕ್ವಚಿತ್ಪಾಠಃ । ಉಪೇಕ್ಷತಃ ಉಪೇಕ್ಷೇತೇ॥೪೫॥ಮಮೈವ ದುಷ್ಕೃತಮಿತಿ ಲೋಕಮನುಕರೋತಿ। ಕಿಂಚಿದಿತ್ಯುಕ್ತ್ಯಾಽಲ್ಪಸ್ಯ ರಾಮವಿಯೋಗಃ ಕಥಂ ಫಲಂ ಭವಿಷ್ಯತೀತಿ ಮನಸ್ಯೇವ ಶಂಕಾಮಾನಾಯ್ಯ ಪರಿಹರತಿ ಅಥವಾ ಮಮೈವ ಮಹದ್ದುಷ್ಕೃತಮಿತ್ಯನ್ವಯಃ। ಕಿಂಚಿದಿತಿ ನಾವೇಕ್ಷೇತೇ ಇತ್ಯನೇನಾನ್ವೇತಿ ತತಶ್ಚೈತತ್ಕಾರ್ಯಸ್ಯ ಕಟಾಕ್ಷಲೇಶಪಾತನಸಾಧ್ಯತ್ವಂ ಪ್ರಕಟಿತಂ ಭವತಿ ॥ ೪೬ ॥ಕರುಣಂ ಯಥಾ ಭವತಿ ತಥಾ ಶ್ರುತ್ವಾ । ಕರುಣಾಯತೀತಿ ಕರುಣಂ ವಾ ॥೪೭॥ ತ್ವಚ್ಛೋಕವಿಮುಖಃ ತ್ವದ್ವಿಯೋಗಜೇನ ದುಃಖೇನ ವಿಮುಖಃ । ಸತ್ಯೇನ ಸುಕೃತೇನ ಶಪೇ ಶಪಾಮಿ ॥೪೮॥ ಭವತೀ ಶೋಚಿತುಂ ಶೋಕಂ ಕರ್ತುಂ । ಇಮಂ ಮುಹೂರ್ತಮಾರಭ್ಯ ತೇ ಪರಿದೇವಿತುಂ ಕಾಲೋ ನ । ಉಚ್ಛ್ರಾಯಾರಂಭಕಾಲ ಇತಿ ಶೋಕೋ ನ ಕರ್ತವ್ಯ ಇತಿ ಭಾವಃ। ದುಃಖಾನಾಮಂತಂ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಸಿ ಪಶ್ಯಸಿ ॥ ೪೯ ॥

ತ್ವದ್ದರ್ಶನಕೃತೋತ್ಸಾಹೌ ಲಂಕಾಂ ಭಸ್ಮೀಕರಿಷ್ಯತಃ ॥ ೫೧ ॥

ಹತ್ವಾ ಚ ಸಮರೇ ಕ್ರೂರಂ ರಾವಣಂ ಸಹಬಾಂಧವಮ್ ।
ರಾಘವಸ್ತ್ವಾಂ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿ ನೇಷ್ಯತಿ ಸ್ವಾಂ ಪುರೀಂ ಪ್ರತಿ ॥ ೫೨ ॥

ಬ್ರೂಹಿ ಯದ್ರಾಘವೋ ವಾಚ್ಯೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣಶ್ಚ ಮಹಾಬಲಃ ।
ಸುಗ್ರೀವೋ ವಾಪಿ ತೇಜಸ್ವೀ ಹರಯೋ ವಾ ಸಮಾಗತಾಃ ॥ ೫೩ ॥

ಇತ್ಯುಕ್ತವತಿ ತಸ್ಮಿಂಶ್ಚ ಸೀತಾ ಪುನರಥಾಬ್ರವೀತ್ ।
ಕೌಸಲ್ಯಾ ಲೋಕಭರ್ತಾರಂ ಸುಷುವೇ ಯಂ ಮನಸ್ವಿನೀ । ॥ ೫೪ ॥

ತಂ ಮಮಾರ್ಥೇ ಸುಖಂ ಪೃಚ್ಛ ಶಿರಸಾ ಚಾಭಿವಾದಯ ।
ಸ್ರಜಶ್ಚ ಸರ್ವರತ್ನಾನಿ ಪ್ರಿಯಾ ಯಾಶ್ಚ ವರಾಂಗನಾಃ ।
ಐಶ್ವರ್ಯಂ ಚ ವಿಶಾಲಾಯಾಂ ಪೃಥಿವ್ಯಾಮಪಿ ದುರ್ಲಭಮ್ ॥ ೫೫ ॥

ಪಿತರಂ ಮಾತರಂ ಚೈವ ಸಂಮಾನ್ಯಾಭಿಪ್ರಸಾದ್ಯ ಚ ।
ಅನುಪ್ರವ್ರಾಜಿತೋ ರಾಮಂ ಸುಮಿತ್ರಾ ಯೇನ ಸುಪ್ರಜಾಃ ॥ ೫೬ ॥

ಆನುಕೂಲ್ಯೇನ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಸುಖಮನುತ್ತಮಮ್ ।
ಅನುಗಚ್ಛತಿ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಂ ಭ್ರಾತರಂ ಪಾಲಯನ್ ವನೇ ॥ ೫೭ ॥

ಸಿಂಹಸ್ಕಂಧೋ ಮಹಾಬಾಹುರ್ಮನಸ್ವೀ ಪ್ರಿಯದರ್ಶನಃ ।
ಪಿತೃವದ್ವರ್ತತೇ ರಾಮೇ ಮಾತೃವನ್ಮಾಂ ಸಮಾಚರನ್ ॥ ೫೮ ॥

ಹ್ರಿಯಮಾಣಾಂ ತದಾ ವೀರೋ ನ ತು ಮಾಂ ವೇದ ಲಕ್ಷ್ಮಣಃ ।
ವೃದ್ಧೋಪಸೇವೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀವಾನ್ ಶಕ್ತೋ ನಬಹುಭಾಷಿತಾ ॥ ೫೯ ॥

ಸಮಾಗತಾ ಅತ್ರಾಗತಾಃ । ವಾಚ್ಯ ಇತ್ಯಸ್ಯ ವಾಚ್ಯಾ ಇತಿ ವಿಪರಿಣಾಮೇನಾನ್ವಯಃ ॥೫೩॥ ಮಮಾರ್ಥೇ ಮನ್ನಿಮಿತ್ತಂ । ಸುಖಮನಾಮಯಂ । ಲಕ್ಷ್ಮಣಮಪಿ ಕಟಾಕ್ಷೀಕೃತ್ಯ ವದತಿ-ಸ್ರಜ ಇತಿ ॥ ೫೫ ॥ ಸಂಮಾನ್ಯ ನಮನಾದಿನಾ ಸತ್ಕೃತ್ಯ ಪೂರ್ವಂ, ಪಶ್ಚಾದಭಿಪ್ರಸಾದ್ಯ ಸರ್ವಂ ವಿಶೀರ್ಣಂ ಕೃತ್ವಾವಸಾದಯಿತ್ವಾ ಚ । ಸುಪ್ರಜಾಃ ಶೋಭನ ಪ್ರಜಾವತೀ ॥ ೫೬ ॥ ಯಃ ಪಾಲಯನ್ ಸರ್ವತೋ ರಕ್ಷಯನ್ ಗಚ್ಛತಿ ತಂ ಭ್ರಾತರಮನುಗಚ್ಛತಿ ॥೫೭ ॥ ಮಾತೃವತ್ ಸುಮಿತ್ರಾವತ್ ಸಮಾಚರನ್ ಕೃತವಾನ್ ॥೫೮ ॥ ಹ್ರಿಯಮಾಣಾಂ ಹೃತಾಂ । ನಬಹುಭಾಷಿತೋಪಯುಕ್ತವಾಕ್ ॥ ೫೯ ॥

ರಾಜಪುತ್ರಪ್ರಿಯಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಸದೃಶಃ ಶ್ವಶುರಸ್ಯ ಮೇ ।
ಮತ್ತಃ ಪ್ರಿಯತರೋ ನಿತ್ಯಂ ಭ್ರಾತಾ ರಾಮಸ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮಣಃ ॥ ೬೦ ॥

ನಿಯುಕ್ತೋ ಧುರಿ ಯಸ್ಯಾಂ ತು ತಾಮುದ್ವಹತಿ ವೀರ್ಯವಾನ್ ।
ಯಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ರಾಘವೋ ನೈವ ವೃತ್ತಮಾರ್ಯಮನುಸ್ಮರೇತ್ ॥ ೬೧ ॥

ಸ ಮಮಾರ್ಥಾಯ ಕುಶಲಂ ವಕ್ತವ್ಯೋ ವಚನಾನ್ಮಮ ।
ಮೃದುರ್ನಿತ್ಯಂ ಶುಚಿರ್ದಕ್ಷಃ ಪ್ರಿಯೋ ರಾಮಸ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮಣಃ ॥ ೬೨ ॥

ಯಥಾ ಹಿ ವಾನರಶ್ರೇಷ್ಠ ದುಃಖಕ್ಷಯಕರೋ ಭವೇತ್ ।
ತ್ವಮಸ್ಮಿನ್ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹೇ ಪ್ರಮಾಣಂ ಹರಿಸತ್ತಮ ॥ ೬೩ ॥

ರಾಘವಸ್ತ್ವತ್ಸಮಾರಂಭಾನ್ಮಯಿ ಯತ್ನಪರೋ ಭವೇತ್ ।
ಇದಂ ಬ್ರೂಯಾಶ್ಚ ಮೇ ನಾಥಂ ಶೂರಂ ರಾಮಂ ಪುನಃ ಪುನಃ ॥ ೬೪ ॥

ಜೀವಿತಂ ಧಾರಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಾಸಂ ದಶರಥಾತ್ಮಜ ।
ಊರ್ಧ್ವಂ ಮಾಸಾನ್ನ ಜೀವೇಯಂ ಸತ್ಯೇನಾಹಂ ಬ್ರವೀಮಿ ತೇ ॥ ೬೫ ॥

ರಾವಣೇನೋಪರುದ್ಧಾಂ ಮಾಂ ನಿಕೃತ್ಯಾ ಪಾಪಕರ್ಮಣಾ ।
ತ್ರಾತುಮರ್ಹಸಿ ವೀರ ತ್ವಂ ಪಾತಾಲಾದಿವ ಕೌಶಿಕೀಮ್ ॥ ೬೬ ॥

ರಾಜಪುತ್ರಸ್ಯ ರಾಮಸ್ಯ ಪ್ರಿಯಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಪ್ರಿಯಾಧಿಕಃ । ಶ್ವಶುರಸ್ಯ ದಶರಥಸ್ಯ ಸದೃಶಃ ಮಮ ಸಂಮಾನೇ ॥ ೬೦ ॥ ಯಸ್ಯಾಂ ಧುರಿ ನಿಯುಕ್ತಃ ಭ್ರಾತ್ರಾ, ತಾಂ ಧುರಂ ರಾಘವೋ ರಾಮಃ ಯಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವೃತ್ತಂ ಪರೇತಂ ಆರ್ಯಂ ದಶರಥಂ ನೈವಾನುಸ್ಮರೇತ್ ॥೬೧॥ ಮಮಾರ್ಥಾಯ ಮತ್ಕಾರ್ಯಾಭಿಮುಖಾಯ ॥೬೨॥ ತ್ವತ್ಸಮಾರಂಭಾತ್'ಸೀತಾ ದೃಷ್ಟೇ'ತ್ಯಾದಿರೂಪಾತ್ ॥ ೬೪ ॥ ಮಾಸಂ ಜೀವಿತಂ ಧಾರಯಿಷ್ಯಾಮೀತಿ ಬ್ರೂಯಾಃ । ಯದ್ಯಪಿ ರಾವಣದತ್ತೋಽವಧಿಃ ಕಿಂಚಿದಧಿಕಮಾಸದ್ವಯಾತ್ಮಾ । ತಥಾಪಿ ತಾವತ್ಪರ್ಯಂತಮಪಿ ನೇಪ್ಸಿತಂ ಮಮ ಜೀವನಮಿತಿ ಮಾಸಂ ಧಾರಯಿಷ್ಯಾಮೀತ್ಯುಕ್ತಿರಿತಿ ಭಾವಃ ॥೬೫॥ ನಿಕೃತ್ಯಾ ಕಾಪಟ್ಯೇನ । ಕೌಶಿಕೀಮಿಂದ್ರಸಂಪದಂ ವೃತ್ರವಧಾಭಿಭೂತಸ್ಯೇಂದ್ರಸ್ಯ ಸಂಪದಂ ಪಾತಾಲನಿಮಗ್ನಾಂ । ದೇವಪ್ರಾರ್ಥನಯಾ ನಾರಾಯಣೋ ದಯಾಪರವಶಸ್ತಾಮುದ್ಧೃತ್ಯ ಪ್ರಾಯಚ್ಛತ್ಪುನಃ ಶಚೀಪತಯೇ ಇತಿ ಪೌರಾಣಿಕೀ ಕಥಾನುಸಂಧೇಯಾ ॥ ೬೬ ॥

ತತೋ ವಸ್ತ್ರಗತಂ ಮುಕ್ತ್ವಾ ದಿವ್ಯಂ ಚೂಡಾಮಣಿಂ ಶುಭಮ್ ।
ಪ್ರದೇಯೋ ರಾಘವಾಯೇತಿ ಸೀತಾ ಹನುಮತೇ ದದೌ ॥ ೬೭ ॥

ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯ ತತೋ ವೀರೋ ಮಣಿರತ್ನಮನುತ್ತಮಮ್ ।
ಅಂಗುಲ್ಯಾ ಯೋಜಯಾಮಾಸ ನ ಹ್ಯಸ್ಯ ಪ್ರಾಭವದ್ಭುಜಃ ॥ ೬೮ ॥

ಮಣಿರತ್ನಂ ಕಪಿವರಃ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯಾಭಿವಾದ್ಯ ಚ ।
ಸೀತಾಂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರಣತಃ ಪಾರ್ಶ್ವತಃ ಸ್ಥಿತಃ ॥ ೬೯ ॥

ಹರ್ಷೇಣ ಮಹತಾ ಯುಕ್ತಃ ಸೀತಾದರ್ಶನಜೇನ ಸಃ ।
ಹೃದಯೇನ ಗತೋ ರಾಮಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಚ ಸಲಕ್ಷಣಂ ॥ ೭೦ ॥

ಮಣಿವರಮುಪಗೃಹ್ಯ ತಂ ಮಹಾರ್ಹಂ
ಜನಕನೃಪಾತ್ಮಜಯಾ ಧೃತಂ ಪ್ರಭಾವಾತ್ ।
ಗಿರಿವರಪವನಾವಧೂತಮುಕ್ತಃ
ಸುಖಿತಮನಾಃ ಪ್ರತಿಸಂಕ್ರಮಂ ಪ್ರಪೇದೇ ॥ ೭೧ ॥

ಮಣಿರತ್ನಂ ಮಣಿಶ್ರೇಷ್ಠಂ । ಅಂಗುಲ್ಯಾ ಯೋಜಯಾಮಾಸ । ಕೇಶಸ್ಥಾಪನರಂಧ್ರೇ ಪ್ರಾವೇಶಯದಂಗುಲೀಮಿತಿ ಭಾವಃ । ಅಸ್ಯ ಹನೂಮತೋ ಭುಜೋ ನ ಪ್ರಾಭವತ್ ನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಮಾನ್ । ಅಂಗುಲಿಮಾತ್ರನಿರ್ವರ್ತ್ಯೇ ಕಾರ್ಯೇ 'ನಖೇನ ನಿರ್ಗಚ್ಛತಿ ಕುಠಾರಗ್ರಹಣ'ಮಿವ ಭುಜ ನಿಯೋಗೋ ನ ಯುಕ್ತಿಸಹ ಇತಿ ಭುಜೋ ನ ಪ್ರಾಭವದಿತಿ ಸಂಭವತಿ । ಅಚಿಂತ್ಯಶಕ್ತಿಯುಕ್ತೇ ಹನುಮತಿ ಮಹತ್ತ್ವಾಣುತ್ವರಾಕ್ಷಸಾದೃಶ್ಯತ್ವಾದಿಕಂ ಯುಕ್ತಮಿತಿ ರೂಪವಿವೇಕನಿರೂಪಣಂ ತೀರ್ಥಾದಿಕೃತಂ ಕ್ವೋಪಯುಕ್ತಂ ? ॥೬೮॥ ಪ್ರಣತಃ ನಮ್ರಃ ॥ ೬೯ ॥ ಹೃದಯೇನ ಗತಃ ಮನಸಾ ಸ್ಮರನ್ ॥ ೭೦ ॥ ಮಹಾರ್ಹಂ ಬಹುಮೂಲ್ಯಂ । ಪ್ರಭಾವಾತ್ ಸರ್ವದಾ ಸಮೀಪವರ್ತಿನೋಽಪಿ ಪದಾರ್ಥಸ್ಯೇತರಾದೃಶ್ಯತ್ವಪ್ರಾಪಕಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಶೇಷಾತ್ । ಗಿರಿವರಪವನಾವಧೂತಮುಕ್ತಃ ಗಿರೇರ್ಯೋ ವರಪವನೋ ಮಹಾವಾತಸ್ತೇನಾವಧೂತಃ । ಪೂರ್ವಂ ಸೀತಾಽದರ್ಶನಪ್ರಯುಕ್ತಮವಧೂನನಂ । ಪಶ್ಚಾನ್ಮುಕ್ತಃ ಸೀತಾದರ್ಶನಜನಿತೋತ್ಸಾಹವಶಾನ್ಮುಕ್ತಃ ಸುಖಿತಮನಾಃ ಪ್ರತಿಸಂಕ್ರಮಂ ಪ್ರತಿಗಂತುಂ ಪಾದವಿಕ್ಷೇಪಂ ಪ್ರಪೇದೇ ಪ್ರಾಪ ॥೭೧॥

॥ಇತ್ಯಾರ್ಷೇಯ ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ಅಷ್ಟತ್ರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ॥

ಏಕೋನಚತ್ವಾರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ

ಮಣಿಂ ದತ್ವಾ ತತಃ ಸೀತಾ ಹನುಮಂತಮಥಾಬ್ರವೀತ್ ।
ಅಭಿಜ್ಞಾನಮಭಿಜ್ಞಾತಮೇತದ್ರಾಮಸ್ಯ ತತ್ತ್ವತಃ ॥ ೧ ॥

ಮಣಿಂ ತು ದೃಷ್ಟ್ವಾ ರಾಮೋ ವೈ ತ್ರಯಾಣಾಂ ಸಂಸ್ಮರಿಷ್ಯತಿ ।
ವೀರೋ ಜನನ್ಯಾ ಮಮ ಚ ರಾಜ್ಞೋ ದಶರಥಸ್ಯ ಚ ॥ ೨ ॥

ಸ ಭೂಯಸ್ತ್ವಂ ಸಮುತ್ಸಾಹೇ ಚೋದಿತೋ ಹರಿಸತ್ತಮ ।
ಅಸ್ಮಿನ್ ಕಾರ್ಯಸಮುತ್ಸಾಹಂ ಪ್ರಚಿಂತಯ ತದುತ್ತರಂ ॥ ೩ ॥

ತ್ವಮಸ್ಮಿನ್ ಕಾರ್ಯನಿರ್ಯೋಗೇ ಪ್ರಮಾಣಂ ಹರಿಸತ್ತಮ ।
ತಸ್ಯ ಚಿಂತಯ ಯೋ ಯತ್ನೋ ದುಃಖಕ್ಷಯಕರೋ ಭವೇತ್ ॥ ೪ ॥

ಹನುಮನ್ ಯತ್ನಮಾಸ್ಥಾಯ ದುಃಖಕ್ಷಯಕರೋ ಭವ ।
ಸ ತಥೇತಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಯ ಮಾರುತಿರ್ಭೀಮವಿಕ್ರಮಃ ॥ ೫ ॥

ರಾಮಸ್ಯ ರಾಮೇಣ । ಅಭಿಜ್ಞಾನಂ ಚೂಡಾರತ್ನರೂಪಂ । ಜ್ಞಾತಂ ವಿದಿತಂ ॥೧॥ ತ್ರಯಾಣಾಂ ಸಂಸ್ಮರಿಷ್ಯತಿ । ಕರ್ಮಣಿ ಶೇಷತ್ವ ವಿವಕ್ಷಯಾ ಷಷ್ಠೀ । ತ್ರೀನಾಹ 'ವೀರ' ಇತಿ । ಮಮ ಜನನ್ಯಾಃ ಕೌಸಲ್ಯಾಯಾಃ ದಶರಥಸ್ಯ ರಾಜ್ಞಶ್ಚೇತಿ ತ್ರಯಾಣಾಂ । ಪಿತ್ರ ಪೈತಾಮಹಮಿತಿ ದಶರಥೇನ ಕೌಸಲ್ಯಾಯೈ ದತ್ತಂ. ಸಾ ಮಹ್ಯಂ ದತ್ತವತೀತಿ ಜಾನನ್ ರಾಮಃ ತ್ರಯಾಣಾಂ ಸಂಸ್ಮರಿಷ್ಯತೀತಿ ಭಾವ ಇತಿ ಕೇಚಿತ್ । ಯದ್ವಾ ಮಮ ಜನನ್ಯಾಃ ರಾಜ್ಞೋ ಮಮ ಪಿತುರ್ಜನಕಸ್ಯ, ದಶರಥಸ್ಯೇತಿ ತ್ರಯಾಣಾಂ । ಕನ್ಯಾದಾನಕಾಲೇ ಮಮ ಜನನ್ಯಾಃ ಹಸ್ತಾದ್ಗೃಹೀತ್ವಾ ಮತ್ಪಿತಾ ದಶರಥಸಮಕ್ಷಂ ಮಹ್ಯಂ ದದಾವಿತಿ । ಚೂಡಾಮಣ್ಯಾದ್ಯಾಭರಣಸ್ಯ ಕನ್ಯಾಪಿತೃಗೃಹಾತ್ ಪ್ರಾಪ್ತಿರ್ನ್ಯಾಯಪ್ರಾಪ್ತೇತಿ ಏತತ್ತ್ರಿಕ ಸ್ಮರಣಮುಚಿತಮಿತಿ ಭಾವಃ ॥ ೨ ॥ ಹೇ ಹರಿಸತ್ತಮ । ಸಮುತ್ಸಾಹೇ ಭವಿಷ್ಯದುದ್ಯೋಗೇ ಚೋದಿತಃ ಪ್ರೇರಿತಃ । ಮಯೇತಿ ಶೇಷಃ । ಅಸ್ಮಿನ್ನವಸರೇ ಸಾಹಂ ಕಾರ್ಯಸಮುತ್ ಕಾರ್ಯೇಣ ರಾಮಸಮಾಗಮನಾದಿನಾ ಮುದಾಸಹಿತಾ ಸಮುತ್ । ಯಥಾಸ್ಯಾಮಿತಿ ಶೇಷಃ। ತತ್ತಥಾ । ಉತ್ತರಂ ಉತ್ತರಕಾಲ ಕರ್ತವ್ಯಂ । ಪ್ರವಿಚಿಂತಯ। ಯದ್ವಾ ಅಸ್ಮಿನ್ಕಾರ್ಯ ಸಮುತ್ಸಾಹಇತ್ಯನುವಾದಃ ॥ ೩ ॥ ಮಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ಕಥಂ ಕಥಯ ಇತ್ಯತಃ ಕಥಯತಿ। ನಿರ್ಯೋಗೋ ನಿತರಾಂ ಸಂಬಂಧಃ । ನಿರ್ವಾಹ ಇತಿ ಯಾ। ಪ್ರಮಾಣಂ ದಕ್ಷಃ । ಯೋ ಯತ್ನೋ ದುಃಖಕ್ಷಯಕರೋ ಭವೇತ್ತಸ್ಯ ತಂ ಚಿಂತಯ ॥ ೪ ॥

ಶಿರಸಾಽಽವಂದ್ಯ ವೈದೇಹೀಂ ಗಮನಾಯೋಪಚಕ್ರಮೇ ।
ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಸಂಪ್ರಸ್ಥಿತಂ ದೇವೀ ವಾನರಂ ವಾನರಾತ್ಮಜಮ್ ॥ ೬ ॥

ಬಾಷ್ಪಗದ್ಗದಯಾ ವಾಚಾ ಮೈಥಿಲೀ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್ ।
ಕುಶಲಂ ಹನುಮನ್ ಬ್ರೂಯಾಃ ಸಹಿತೌ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣೌ ॥ ೭ ॥

ಸುಗ್ರೀವಂ ಚ ಸಹಾಮಾತ್ಯಂ ವೃದ್ಧಾನ್ ಸರ್ವಾಂಶ್ಚ ವಾನರಾನ್ ।
ಬ್ರೂಯಾಸ್ತ್ವಂ ವಾನರಶ್ರೇಷ್ಠ ಕುಶಲಂ ಧರ್ಮಸಂಹಿತಮ್ ॥ ೮ ॥

ಯಥಾ ಸ ಚ ಮಹಾಬಾಹುರ್ಮಾಂ ತಾರಯತಿ ರಾಘವಃ ।
ಅಸ್ಮಾದ್ದುಃಖಾಂಬುಸಂರೋಧಾತ್ತ್ವಂ ಸಮಾಧಾತುಮರ್ಹಸಿ ॥ ೯ ॥

ಜೀವಂತೀಂ ಮಾಂ ಯಥಾ ರಾಮಃ ಸಂಭಾವಯತಿ ಕೀರ್ತಿಮಾನ್ ।
ತತ್ತಥಾ ಹನುಮನ್ವಾಚ್ಯೋ ವಾಚಾ ಧರ್ಮಮವಾಪ್ನುಹಿ ॥ ೧೦ ॥

ನಿತ್ಯಮುತ್ಸಾಹಯುಕ್ತಾಶ್ಚ ವಾಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಮಯೇರಿತಾಃ ।
ವರ್ಧಿಷ್ಯತೇ ದಾಶರಥೇಃ ಪೌರುಷಂ ಮದವಾಪ್ತಯೇ ॥ ೧೧ ॥

ಮತ್ಸಂದೇಶಯುತಾ ವಾಚಸ್ತ್ವತ್ತಃ ಶ್ರುತ್ವೈವ ರಾಘವಃ ।
ಪರಾಕ್ರಮೇ ಮತಿಂ ವೀರೋ ವಿಧಿವತ್ಸಂವಿಧಾಸ್ಯತಿ ॥ ೧೨ ॥

ಸೀತಾಯಾ ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಹನುಮಾನ್ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ।
ಶಿರಸ್ಯಂಜಲಿಮಾಧಾಯ ವಾಕ್ಯಮುತ್ತರಮಬ್ರವೀತ್ ॥ ೧೩ ॥

ಶಿರಸಾ ಆವಂದ್ಯೇತಿ ಛೇದಃ । ವಾನರಾತ್ಮಜಂ ಕೇಸರಿಪುತ್ರಂ । ವಾನರಂ ಚ । ಋಕ್ಷಜಾತತ್ವೇಽಪಿ ಜಾಂಬವಾನಿವ, ಕಶ್ಯಪ ಜಾತತ್ವೇಽಪಿ ಸರ್ಪಾದಿವದ್ವಾ, ನೇತಿ ಸೂಚಯಿತುಂ ಪದದ್ವಯಮ್ । ಯದ್ವಾ, ನರೇಷು ಆತ್ಮಾ ಧೈರ್ಯಂ ಯಸ್ಯ ನರಾತ್ಮಾ ದಶರಥಃ । ತಸ್ಮಾಜ್ಜಾಯತ ಇತಿ ಸ ತಥಾ ತಂ ರಾಮಂ ಪ್ರತಿ ಗಂತುಮುಪಚಕ್ರಮೇ ಇತ್ಯನ್ವಯಃ ॥ ೬ ॥ ೭ ॥ ಧರ್ಮಸಂಹಿತಂ ತರಭಾವೇ ತಮನೇತ್ಯಾದಿ ಧರ್ಮಸಂಹಿತಂ ॥ ೮ ॥ ದುಃಖಾಂಬು ಸಂರೋಧಾತ್ ದುಃಖಸಮುದ್ರಾತ್ । ಸಮಾಧಾತುಂ ಸಮಾಧಾನಂ ಕರ್ತುಮ್ ॥ ೯ ॥ ವಾಚಾ ಸಂಭಾವಯತೀತ್ಯನ್ವಯಃ । ಯಥಾ ಶ್ರುತಃ ತ್ವಯಾ ಽಪಿ ತತ್ತಥಾ । ಧರ್ಮಂ ಶ್ರೀರಾಮಸಂಯೋಜನಾಯಾತಮ್ ॥ ೧೦ ॥ ಮಯೇರಿತಾ ವಾಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ತ್ವನ್ಮುಖತಃ । ಪೌರುಷಂ ಪರಾಕ್ರಮಃ । ಮದವಾಪ್ತಯೇ ಮತ್ಪ್ರಾಪ್ತ್ಯೈ ॥ ೧೧ ॥ ಮತ್ಸಂದೇಶಯುತಾಃ ಮತ್ಕರ್ತೃಕತತ್ಕರ್ಮಕಾಜ್ಞಾಯುಕ್ತಾಃ ॥ ೧೨ ॥

ಕ್ಷಿಪ್ರಮೇಷ್ಯತಿ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥೋ ಹರ್ಯೃಕ್ಷಪ್ರವರೈರ್ವೃತಃ ।
ಯಸ್ತೇ ಯುಧಿ ವಿಜಿತ್ಯಾರೀನ್ ದುಃಖಂ ವ್ಯಪನಯಿಷ್ಯತಿ ॥ ೧೪ ॥

ನ ಹಿ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಮರ್ತ್ಯೇಷು ನಾಮರೇಷ್ವಸುರೇಷು ವಾ ।
ಯಸ್ತಸ್ಯ ವಮತೋ ಬಾಣಾನ್ ಸ್ಥಾತುಮುತ್ಸಹತೇಽಗ್ರತಃ ॥ ೧೫ ॥

ಅಪ್ಯರ್ಕಮಪಿ ಪರ್ಜನ್ಯಮಪಿ ವೈವಸ್ವತಂ ಯಮಮ್ ।
ಸ ಹಿ ಸೋಢುಂ ರಣೇ ಶಕ್ತಸ್ತವ ಹೇತೋರ್ವಿಶೇಷತಃ ॥ ೧೬ ॥

ಸ ಹಿ ಸಾಗರಪರ್ಯಂತಾಂ ಮಹೀಂ ಶಾಸಿತುಮರ್ಹತಿ ।
ತ್ವನ್ನಿಮಿತ್ತೋ ಹಿ ರಾಮಸ್ಯ ಜಯೋ ಜನಕನಂದಿನಿ ॥ ೧೭ ॥

ತಸ್ಯ ತದ್ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸಮ್ಯಕ್ಸತ್ಯಂ ಸುಭಾಷಿತಮ್ ।
ಜಾನಕೀ ಬಹು ಮೇನೇಽಥ ವಚನಂ ಚೇದಮಬ್ರವೀತ್ ॥ ೧೮ ॥

ತತಸ್ತಂ ಪ್ರಸ್ಥಿತಂ ಸೀತಾ ವೀಕ್ಷಮಾಣಾ ಪುನಃ ಪುನಃ ।
ಭರ್ತೃಸ್ನೇಹಾನ್ವಿತಂ ವಾಕ್ಯಂ ಸೌಹಾರ್ದಾದನುಮಾನಯತ್ ॥ ೧೯

ಯದಿ ವಾ ಮನ್ಯಸೇ ವೀರ ವಸೈಕಾಹಮರಿಂದಮ ।
ಕಸ್ಮಿಂಶ್ಚಿತ್ಸಂವೃತೇ ದೇಶೇ ವಿಶ್ರಾಂತಃ ಶ್ವೋ ಗಮಿಷ್ಯಸಿ ॥ ೨೦ ॥

ಮಮ ಚೈವಾಲ್ಪಭಾಗ್ಯಾಯಾಃ ಸಾಂನಿಧ್ಯಾತ್ತವ ವಾನರ ।
ಅಸ್ಯ ಶೋಕಸ್ಯ ಮಹತೋ ಮುಹೂರ್ತಂ ಮೋಕ್ಷಣಂ ಭವೇತ್ ॥ ೨೧ ॥

ಉತ್ತರರೂಪಂ ವಾಕ್ಯಂ, ಸಮಯೋಚಿತತ್ವೇನೋತ್ತಮಂ ವಾ ॥ ೧೩ ॥ ತೇ ಅರೀಂಸ್ತೇ ದುಃಖಮಿತ್ಯನ್ವಯಃ ॥ ೧೪ ॥ ವಮತ ಉದ್ಗಿರತಃ ॥ ೧೫ ॥ ಅರ್ಕಂ ಸೂರ್ಯಮ್ । ಪರ್ಜನ್ಯಂ ಮೇಘವಾಹಮ್ । ವೈವಸ್ವತಂ ಸೂರ್ಯಪುತ್ರಂ ಯಮಮ್ । ವೈವಸ್ವತಂ ಶನೈಶ್ಚರಮ್। ಸ ರಾಮಃ । ತವ ಹೇತೋಃ ತ್ವನ್ನಿಮಿತ್ತಮ್। ವಿಶೇಷತಃ ವಿಶೇಷಾಕಾರೇಣ ಸೋಢುಂ ಶಕ್ತಃ ಸಮರ್ಥಃ । ದ್ವಿತೀಯಾದ್ವಿವಚನಾಂತಾತ್ತಸಿಃ, ವಿಶ್ಚ ಶೇಷಶ್ಚ ವಿಶೇಷೌ ತೌ ವಿಶೇಷತಃ, ಗರುಡ ಶೇಷೌ ಸೋಢುಂ ಶಕ್ತಃ ಇತಿ ವಾ ॥೧೬॥ ಜಯೋ ಲಂಕಾಪ್ರಾಪ್ತಿಃ ವಿಜಯೋ ವಾ ॥ ೧೭ ॥ ಸಮ್ಯಕ್ ಸತ್ಯಂ ಸು ಭಾಷಿತಂ – ತ್ರಿವಾಚಾ ಸತ್ಯಂ ತಃ ಹನುಮಂತಂ ಬಹು ಮೇನೇ ॥ ೧೮ ॥ ಸೌಹಾರ್ದಾತ್ ರಾಮಪ್ರೇಮ್ಣಾ । ಅನುಮಾನಯದಮಾನಯತ್ ·। ತಥೇದಂ ವಚನಂ ಚಾಬ್ರವೀದಿತ್ಯನ್ವಯಃ ॥ ೧೯ ॥ ಏಕಾಹಮೇಕದಿನಮ್ । ಸಂವೃತೇ ದೇಶೇ ಏಕಾಂತೇ । ಶ್ವೋ ಗಮಿಷ್ಯಸಿ ಶ್ವೋ ಗಂತಾಸಿ ಲೃಟ್ ವ್ಯತ್ಯಯೇನ ॥ ೨೦ ॥

ಗತೇ ಹಿ ಹರಿಶಾರ್ದೂಲ ಪುನರಾಗಮನಾಯ ತು ।
ಪ್ರಾಣಾನಾಮಪಿ ಸಂದೇಹೋ ಮಮ ಸ್ಯಾನ್ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ॥ ೨೨ ॥

ತವಾದರ್ಶನಜಃ ಶೋಕೋ ಭೂಯೋ ಮಾಂ ಪರಿತಾಪಯೇತ್ ।
ದುಃಖಾದ್ದುಃಖಪರಾಮೃಷ್ಟಾಂ ದೀಪಯನ್ನಿವ ವಾನರ ॥ ೨೩ ॥

ಅಯಂ ಚ ವೀರ ಸಂದೇಹಸ್ತಿಷ್ಠತೀವ ಮಮಾಗ್ರತಃ ।
ಸುಮಹಾಂಸ್ತ್ವತ್ಸಹಾಯೇಷು ಹರ್ಯೃಕ್ಷೇಷು ಹರೀಶ್ವರ ॥ ೨೪ ॥

ಕಥಂ ನು ಖಲು ದುಷ್ಪಾರಂ ತರಿಷ್ಯಂತಿ ಮಹೋದಧಿಮ್ ।
ತಾನಿ ಹರ್ಯೃಕ್ಷಸೈನ್ಯಾನಿ ತೌ ವಾ ನರವರಾತ್ಮಜೌ ॥ ೨೫ ॥

ತ್ರಯಾಣಾಮೇವ ಭೂತಾನಾಂ ಸಾಗರಸ್ಯಾಸ್ಯ ಲಂಘನೇ ।
ಶಕ್ತಿಃ ಸ್ಯಾದ್ವೈನತೇಯಸ್ಯ ತವ ವಾ ಮಾರುತಸ್ಯ ವಾ ॥ ೨೬ ॥

ತದಸ್ಮಿನ್ ಕಾರ್ಯನಿರ್ಯೋಗೇ ವೀರೈವಂ ದುರತಿಕ್ರಮೇ ।
ಕಿಂ ಪಶ್ಯಸಿ ಸಮಾಧಾನಂ ತ್ವಂ ಹಿ ಕಾರ್ಯವಿದಾಂ ವರಃ ॥ ೨೭ ॥

ಕಾಮಮಸ್ಯ ತ್ವಮೇವೈಕಃ ಕಾರ್ಯಸ್ಯ ಪರಿಸಾಧನೇ ।
ಪರ್ಯಾಪ್ತಃ ಪರವೀರಘ್ನ ಯಶಸ್ಯಸ್ತೇ ಫಲೋದಯಃ ॥ ೨೮ ॥

ಬಲೈಃ ಸಮಗ್ರೈರ್ಯದಿ ಮಾಂ ರಾವಣಂ ಜಿತ್ವ ಸಂಯುಗೇ ।
ವಿಜಯೀ ಸ್ವಪುರೀಂ ಯಾಯಾತ್ತತ್ತು ಮೇ ಸ್ಯಾದ್ಯಶಸ್ಕರಮ್ ॥ ೨೯ ॥

ಅಲ್ಪಭಾಗ್ಯಾಯಾ ಮಮ । ತವ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಾತ್ । ಅಸ್ಯ ಮಹತಃ ಶೋಕಸ್ಯ ಮೋಕ್ಷಣಂ ತ್ಯಾಗಃ ॥ ೨೧ ॥ ಪುನರಾಗಮನಾಯ । ಸಂದೇಹೇ ಸತಿ ಮಮ ಪ್ರಾಣಾನಾಂ ಸಂದೇಹಃ ಸ್ಯಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೨೨ ॥ ದುಃಖಾದ್ದುಃಖಪರಾಮೃಷ್ಟಾಂ ಅತಿದುಃಖಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾಮ್ । ದೀಪಯನ್ಪರಿತಾಪಯೇತ್ । ಶೋಕಃ ಕರ್ತಾ ॥ ೨೩ ॥ ಹೇ ವೀರ ಹನೂಮನ್ ಅಯಂ ಸಂದೇಹಃ ಸಂಶಯೋ ಮಮಾಗ್ರತಸ್ತಿಷ್ಠತಿ ॥ ೨೪ ॥ ತತ್ಪ್ರಕಾರಂ ದರ್ಶಯತಿ ಕಥಂ ನ್ವಿತಿ । ಕಥಂ ತೌ ತರಿಷ್ಯತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೨೫ ॥ ಭೂತಾನಾಂ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಮಧ್ಯೇ ವೈನತೇಯಸ್ಯ ಗರುಡಸ್ಯ ಮಾರುತಸ್ಯ ಮರುತಃ ತವ ವೇತಿ ತ್ರಯಾಣಾಮ್ ॥ ೨೬ ॥ ದುರತಿಕ್ರಮೇ ಸಮಾಧಾನಂ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧ್ಯೈ ಸಾಧನಂ ಕಿಂ ಪಶ್ಯಸಿ । ನ ಹಿ ಮಮ್ಯೈತಾದೃಶೀ ಶಕ್ತಿರಿತ್ಯತೋ ವಕ್ತಿ ತ್ವಂ ಹೀತಿ ॥ ೨೭ ॥ ಫಲೋದಯಃ ರಕ್ಷೋವಿಕ್ಷೋಭರೂಪಃತೇ ಯಶಸ್ಯಃ ಯಶಸ್ಕರಃ । ದಿಗಾದಿತ್ವಾದ್ಯತ್ । ನತು ಮಮ ಭರ್ತುರಿತ್ಯರ್ಥಃ । ಹೇ ಪರವೀರಘ್ನ । ಪರ್ಯಾಪ್ತಃ ಬಹು ಸಮರ್ಥಃ ॥ ೨೮ ॥

ಶರೈಸ್ತು ಸಂಕುಲಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಲಂಕಾಂ ಪರಬಲಾರ್ದನಃ ।
ಮಾಂ ನಯೇದ್ಯದಿ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಸ್ತತ್ತಸ್ಯ ಸದೃಶಂ ಭವೇತ್ ॥ ೩೦ ॥

ತದ್ಯಥಾ ತಸ್ಯ ವಿಕ್ರಾಂತಮನುರೂಪಂ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।
ಭವೇದಾಹವಶೂರಸ್ಯ ತಥಾ ತ್ವಮುಪಪಾದಯ ॥ ೩೧ ॥

ತದರ್ಥೋಪಹಿತಂ ವಾಕ್ಯಂ ಸಹಿತಂ ಹೇತುಸಂಹಿತಮ್ ।
ನಿಶಮ್ಯ ಹನುಮಾನ್ ಶೇಷಂ ವಾಕ್ಯಮುತ್ತರಮಬ್ರವೀತ್ ॥ ೩೨ ॥

ದೇವಿ ಹರ್ಯೃಕ್ಷಸೈನ್ಯಾನಾಮೀಶ್ವರಃ ಪ್ಲವತಾಂ ವರಃ ।
ಸುಗ್ರೀವಃ ಸತ್ತ್ವಸಂಪನ್ನಸ್ತವಾರ್ಥೇ ಕೃತನಿಶ್ಚಯಃ ॥ ೩೩ ॥

ಸ ವಾನರಸಹಸ್ರಾಣಾಂ ಕೋಟೀಭಿರಭಿಸಂವೃತಃ ।
ಕ್ಷಿಪ್ರಮೇಷ್ಯತಿ ವೈದೇಹಿ ರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ ನಿಬರ್ಹಣಃ ॥ ೩೪ ॥

ತಸ್ಯ ವಿಕ್ರಮಸಂಪನ್ನಾಃ ಸತ್ತ್ವವಂತೋ ಮಹಾಬಲಾಃ ।
ಮನಸ್ಸಂಕಲ್ಪಸಂಪಾತಾ ನಿದೇಶೇ ಹರಯಃ ಸ್ಥಿತಾಃ ॥ ೩೫ ॥

ಯೇಷಾಂ ನೋಪರಿ ನಾಧಸ್ತಾನ್ನ ತಿರ್ಯಕ್ಸಜ್ಜತೇ ಗತಿಃ ।
ನ ಚ ಕರ್ಮಸು ಸೀದಂತಿ ಮಹತ್ಸ್ವಮಿತತೇಜಸಃ ॥ ೩೬ ॥

ಅಸಕೃತ್ತೈರ್ಮಹೋತ್ಸಾಹೈಃ ಸಸಾಗರಧರಾಧರಾ ।
ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೀಕೃತಾ ಭೂಮಿರ್ವಾಯುಮಾರ್ಗಾನುಸಾರಿಭಿಃ ॥ ೩೭ ॥

ಮದ್ವಿಶಿಷ್ಟಾಶ್ಚ ತುಲ್ಯಾಶ್ಚ ಸಂತಿ ತತ್ರ ವನೌಕಸಃ ।
ಮತ್ತಃ ಪ್ರತ್ಯವರಃ ಕಶ್ಚಿನ್ನಾಸ್ತಿ ಸುಗ್ರೀವಸಂನಿಧೌ ॥ ೩೮ ॥

ಸ್ವಪುರೀಮಯೋಧ್ಯಾಂ ಯದಿ ಯಾಯಾತ್ತರ್ಹಿ ತಸ್ಯ ರಾಘವಸ್ಯ ಸದೃಶಂ ಯೋಗ್ಯಮ್ ... ಜಿಃ ಪ್ರಾಪ್ತ್ಯರ್ಥಃ । ಸ್ವರ್ಜಿತೇ ಧನಜಿತ ಇತಿವದಿತಿ ಭಾವಃ ಯೋಗ್ಯ ಭಾಷ್ಯೋಕ್ತೇಃ ॥೨೯॥ ತಥಾ ತ್ವಮುಪಪಾದಯ ಬೋಧನೇನ ಕುರು ॥೩೧॥ ಶೇಷಂ ಶಿಷ್ಟಂ ॥೩೨॥ ಸಮುದ್ರಲಂಘನ ಶಂಕಾಂ ಪರಿಹರತಿ - ಮನಃ ಸಂಕಲ್ಪಸಂಪಾತಾಃ ನಿದೇಶೇ ರಾಜ್ಞ ಆಜ್ಞಾಯಾಂ ॥೩೫॥ ಮಹತ್ಸ್ವಪಿ ಕರ್ಮಸು ನ ಸೀದಂತಿ ॥ ೩೬ ॥ ಸಾಗರಶ್ಚ ಧರಾಧರಾಃ ಪರ್ವತಾಶ್ಚ ತೈಃ ಸಹಿತಾ ಭೂಮಿಃ ॥೩೭॥ ಸೀತಾವಿಶ್ವಾಸ ಜನನಾಯ ಧೈರ್ಯೇಣ ಸ್ಥಿತ್ಯೈ ಕಪಿಃ ಸ್ವಂ ತನೋತೀತ್ಯಾಹ-ಮದ್ವಿಶಿಷ್ಟಾ ಇತಿ ಮತ್ತಃ ಪ್ರತ್ಯವರೋ ನೀಚಃ ॥೩೮॥

ಅಹಂ ತಾವದಿಹ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಕಿಂ ಪುನಸ್ತೇ ಮಹಾಬಲಾಃ ।
ನ ಹಿ ಪ್ರಕೃಷ್ಟಾಃ ಪ್ರೇಷ್ಯಂತೇ ಪ್ರೇಷ್ಯಂತೇ ಹೀತರೇ ಜನಾಃ ।
ತದಲಂ ಪರಿತಾಪೇನ ದೇವಿ ಶೋಕೋ ವ್ಯಪೈತು ತೇ ॥ ೩೯ ॥

ಏಕೋತ್ಪಾತೇನ ತೇ ಲಂಕಾಮೇಷ್ಯಂತಿ ಹರಿಯೂಥಪಾಃ ।
ಮಮ ಪೃಷ್ಠಗತೌ ತೌ ಚ ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯಾವಿವೋದಿತೌ ॥ ೪೦ ॥

ತ್ವತ್ಸಕಾಶಂ ಮಹಾಸಂಘೌ ನೃಸಿಂಹಾವಾಗಮಿಷ್ಯತಃ ।
ತೌ ಹಿ ವೀರೌ ನರವರೌ ಸಹಿತೌ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣೌ ।
ಆಗಮ್ಯ ನಗರೀಂ ಲಂಕಾಂ ಸಾಯಕೈರ್ವಿಧಮಿಷ್ಯತಃ ॥ ೪೧ ॥

ಸಗಣಂ ರಾವಣಂ ಹತ್ವಾ ರಾಘವೋ ರಘುನಂದನಃ ।
ತ್ವಾಮಾದಾಯ ವರಾರೋಹೇ ಸ್ವಪುರಂ ಪ್ರತಿಯಾಸ್ಯತಿ ॥ ೪೨ ॥

ತದಾಶ್ವಸಿಹಿ ಭದ್ರಂ ತೇ ಭವ ತ್ವಂ ಕಾಲಕಾಂಕ್ಷಿಣೀ ।
ನಚಿರಾದ್ದ್ರಕ್ಷ್ಯಸೇ ರಾಮಂ ಪ್ರಜ್ವಲಂತಮಿವಾನಲಮ್ ॥ ೪೩ ॥

ನಿಹತೇ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರೇಽಸ್ಮಿನ್ ಸಪುತ್ರಾಮಾತ್ಯಬಾಂಧವೇ ।
ತ್ವಂ ಸಮೇಷ್ಯಸಿ ರಾಮೇಣ ಶಶಾಂಕೇನೇವ ರೋಹಿಣೀ ॥ ೪೪ ॥

ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ತ್ವಂ ದೇವಿ ಶೋಕಸ್ಯ ಪಾರಂ ಯಾಸ್ಯಸಿ ಮೈಥಿಲಿ ।
ರಾವಣಂ ಚೈವ ರಾಮೇಣ ನಿಹತಂ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಸೇಽಚಿರಾತ್ ॥ ೪೫ ॥

ಏವಮಾಶ್ವಾಸ್ಯ ವೈದೇಹೀಂ ಹನುಮಾನ್ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ।
ಗಮನಾಯ ಮತಿಂ ಕೃತ್ವಾ ವೈದೇಹೀಂ ಪುನರಬ್ರವೀತ್ ॥ ೪೬ ॥

ತಮರಿಘ್ನಂ ಕೃತಾತ್ಮಾನಂ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಸಿ ರಾಘವಮ್ ।
ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಚ ಧನುಷ್ಪಾಣಿಂ ಲಂಕಾದ್ವಾರಮುಪಸ್ಥಿತಮ್ ॥ ೪೭ ॥

ತೇ ಮಹಾಬಲಾಃ ಪ್ರಾಪ್ನುಯುರಿತಿ ಕಿಂ ಪುನಃ । ನ ವಕ್ತವ್ಯಮಿತಿ ಭಾವಃ । ಪ್ರಕೃಷ್ಟಾಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಾ ನಹಿ ಪ್ರೇಷ್ಯಂತೇ ದೂತ್ಯೇನೇತಿ ಶೇಷಃ । ಇತರೇ ನೀಚಾಃ ॥ ೩೯ ॥ ತೇ ಹರಿಯೂಥಪಾಃ ॥೪೦॥ ಮಹಾಸಂಘೌ ಮಹಾಸಮೂಹೌ ॥ ೪೧ ॥ ಸಮೇಷ್ಯಸಿ ಮಿಲಿತಾ ಭವಸಿ ॥೪೪॥

ನಖದಂಷ್ಟ್ರಾಯುಧಾನ್ ವೀರಾನ್ ಸಿಂಹಶಾರ್ದೂಲವಿಕ್ರಮಾನ್ ।
ವಾನರಾನ್ ವಾರಣೇಂದ್ರಾಭಾನ್ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಸಿ ಸಂಗತಾನ್ ॥ ೪೮ ॥

ಶೈಲಾಂಬುದನಿಕಾಶಾನಾಂ ಲಂಕಾಮಲಯಸಾನುಷು ।
ನರ್ದತಾಂ ಕಪಿಮುಖ್ಯಾನಾಮಚಿರಾಚ್ಛ್ರೋಷ್ಯಸಿ ಸ್ವನಮ್ ॥ ೪೯ ॥

ಸ ತು ಮರ್ಮಣಿ ಘೋರೇಣ ತಾಡಿತೋ ಮನ್ಮಥೇಷುಣಾ ।
ನ ಶರ್ಮ ಲಭತೇ ರಾಮಃ ಸಿಂಹಾರ್ದಿತ ಇವ ದ್ವಿಪಃ ॥ ೫೦ ॥

ಮಾ ರುದೋ ದೇವಿ ಶೋಕೇನ ಮಾ ಭೂತ್ತೇ ಮನಸೋಽಪ್ರಿಯಂ ।
ಶಚೀವ ಪತ್ಯಾ ಶಕ್ರೇಣ ಸಂಗಮೇಷ್ಯಸಿ ಶೋಭನೇ ॥ ೫೧ ॥

ರಾಮಾದ್ವಿಶಿಷ್ಟಃ ಕೋಽನ್ಯೋಽಸ್ತಿ ಕಶ್ಚಿತ್ಸೌಮಿತ್ರಿಣಾ ಸಮಃ ।
ಅಗ್ನಿಮಾರುತಕಲ್ಪೌ ತೌ ಭ್ರಾತರೌ ತವ ಸಂಶ್ರಯೌ ॥ ೫೨ ॥

ನಾಸ್ಮಿಂಶ್ಚಿರಂ ವತ್ಸ್ಯಸಿ ದೇವಿ ದೇಶೇ
ರಕ್ಷೋಗಣೈರಧ್ಯುಷಿತೇಽತಿರೌದ್ರೇ ।
ನ ತೇ ಚಿರಾದಾಗಮನಂ ಪ್ರಿಯಸ್ಯ
ಕ್ಷಮಸ್ವ ಮತ್ಸಂಗಮಕಾಲಮಾತ್ರಮ್ ॥ ೫೩ ॥

ಸಂಗತಾನ್ ಮಿಲಿತಾನ್ ॥ ೪೮ ॥ ರುದ ರುದಿಹಿ। ಮಾಯಂ. ನ ಮಾಙ್ । ಸಂಗಂ ಸಂಬಂಧಮ್ ॥ ೫೧ ॥ ತವ ಸಂಶ್ರಯೌ ತ್ವದಾಶ್ರಯಭೂತೌ ॥೫೨॥ ಮತ್ಸಂಗಮಕಾಲಃ ಮಮ ರಾಮಸ್ಯ ಸಂಗಮಕಾಲಃ । ತನ್ಮಾತ್ರಂ ಕ್ಷಮಸ್ವ ॥೫೩॥

॥ ಇತ್ಯಾರ್ಷೇಯ ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ಏಕೋನಚತ್ವಾರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಚತ್ವಾರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ

ಶ್ರುತ್ವಾ ತು ವಚನಂ ತಸ್ಯ ವಾಯುಸೂನೋರ್ಮಹಾತ್ಮನಃ ।
ಉವಾಚಾತ್ಮಹಿತಂ ವಾಕ್ಯಂ ಸೀತಾ ಸುರಸುತೋಪಮಾ ॥ ೧ ॥

ತ್ವಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪ್ರಿಯವಕ್ತಾರಂ ಸಂಪ್ರಹೃಷ್ಯಾಮಿ ವಾನರ ।
ಅರ್ಧಸಂಜಾತಸಸ್ಯೇವ ವೃಷ್ಟಿಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ವಸುಂಧರಾ ॥ ೨ ॥

ಯಥಾ ತಂ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರಂ ಗಾತ್ರೈಃ ಶೋಕಾಭಿಕರ್ಶಿತೈಃ ।
ಸಂಸ್ಪೃಶೇಯಂ ಸಕಾಮಾಹಂ ತಥಾ ಕುರು ದಯಾಂ ಮಯಿ ॥ ೩ ॥

ಅಭಿಜ್ಞಾನಂ ಚ ರಾಮಸ್ಯ ದದ್ಯಾ ಹರಿಗಣೋತ್ತಮ ।
ಕ್ಷಿಪ್ತಾಮಿಷೀಕಾಂ ಕಾಕಸ್ಯ ಕೋಪಾದೇಕಾಕ್ಷಿಶಾತನೀಮ್ ॥ ೪ ॥

ಮನಃಶಿಲಾಯಾಸ್ತಿಲಕೋ ಗಂಡಪಾರ್ಶ್ವೇ ನಿವೇಶಿತಃ ।
ತ್ವಯಾ ಪ್ರಣಷ್ಟೇ ತಿಲಕೇ ತಂ ಕಿಲ ಸ್ಮರ್ತುಮರ್ಹಸಿ ॥ ೫ ॥

ಸ ವೀರ್ಯವಾನ್ ಕಥಂ ಸೀತಾಂ ಹೃತಾಂ ಸಮನುಮನ್ಯಸೇ ।
ವಸಂತೀಂ ರಕ್ಷಸಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಮಹೇಂದ್ರವರುಣೋಪಮಃ ॥ ೬ ॥

ಏಷ ಚೂಡಾಮಣಿರ್ದಿವ್ಯೋ ಮಯಾ ಸುಪರಿರಕ್ಷಿತಃ ।
ಏತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪ್ರಹೃಷ್ಯಾಮಿ ವ್ಯಸನೇ ತ್ವಾಮಿವಾನಘ ॥ ೭ ॥

ಏಷ ನಿರ್ಯಾತಿತಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಮಯಾ ತೇ ವಾರಿಸಂಭವಃ ।
ಅತಃ ಪರಂ ನ ಶಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಜೀವಿತುಂ ಶೋಕಲಾಲಸಾ ॥ ೮ ॥

ಆತ್ಮಹಿತಂ ಆತ್ಮನೇ ಹಿತಮ್ ॥ ೧ ॥ ಅರ್ಧಂ ಸಂಜಾತಾನಿ ಸಸ್ಯಾನಿ ತದನಂತರಂ ಜಲಾಭಾವಾಚ್ಛುಷ್ಯಂತಿ ಯಸ್ಯಾಸ್ಸಾ ॥ ೨ ॥ ಸಕಾಮಾ ತದ್ವಿಷಯೇಚ್ಛಾಯುತಾ । ಮಯಿ ದಯಾಮಿತ್ಯುಕ್ತಿರ್ಲೋಕಾನುಸಾರಾತ್ ॥ ೩ ॥ ಅಭಿಜ್ಞಾನಂ ಮಣಿರೂಪಮ್। ಕಾಕಸ್ಯ ಏಕಾಕ್ಷಿಶಾತಿನೀಮ್ ಇಷೀಕಾಮ್ । ಏತದ್ರೂಪಮಭಿಜ್ಞಾನಮಪರಮ್ ॥೪॥ ತಿಲಕೇ ನಷ್ಟೇ ಪ್ರಾಚೀನೇ ॥ ೫ ॥ ಸೀತಾಂ ಮಾಂ ಸಮನುಮನ್ಯಸೇ ಸಹಸೇ । ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯಾನ್ನೇತ್ಯಾಹ ವೀರ್ಯವಾನಿತಿ । ಸಮುದ್ರಾಂತರ್ನಿವಿಷ್ಟ ಲಂಕಾನಿಮಜ್ಜನ ಹೇತು ಜಲವೃದ್ಧೇರಿಂದ್ರವರುಣ ಕಾರ್ಯತ್ವಾದುಭಯೌಪಮ್ಯಂ ॥ ೬ ॥ ವಾರಿಸಂಭವೋ ಜಲಜಃ। ನಿರ್ಯಾತಿತೋ ದತ್ತಃ । ಅತಃ ಪರಮಾಲಸ್ಯಂ ಚೇನ್ನ ಶಕ್ಷ್ಯಾಮೀತಿ ಯೋಜನಾ ॥೮॥

ಅಸಹ್ಯಾನಿ ಚ ದುಃಖಾನಿ ವಾಚಶ್ಚ ಹೃದಯಚ್ಛಿದಃ ।
ರಾಕ್ಷಸೀನಾಂ ಸುಘೋರಾಣಾಂ ತ್ವತ್ಕೃತೇ ಮರ್ಷಯಾಮ್ಯಹಮ್ ॥ ೯ ॥

ಧಾರಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಾಸಂ ತು ಜೀವಿತಂ ಶತ್ರುಸೂದನ ।
ಮಾಸಾದೂರ್ಧ್ವಂ ನ ಜೀವಿಷ್ಯೇ ತ್ವಯಾ ಹೀನಾ ನೃಪಾತ್ಮಜ ॥ ೧೦ ॥

ಘೋರೋ ರಾಕ್ಷಸರಾಜೋಽಯಂ ದೃಷ್ಟಿಶ್ಚ ನ ಸುಖಾ ಮಯಿ ।
ತ್ವಾಂ ಚ ಶ್ರುತ್ವಾ ವಿಷಜ್ಜಂತಂ ನ ಜೀವೇಯಮಹಂ ಕ್ಷಣಮ್ ॥ ೧೧ ॥

ವೈದೇಹ್ಯಾ ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಕರುಣಂ ಸಾಶ್ರು ಭಾಷಿತಮ್ ।
ಅಥಾಬ್ರವೀನ್ಮಹಾತೇಜಾ ಹನುಮಾನ್ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ॥ ೧೨ ॥

ತ್ವಚ್ಛೋಕವಿಮುಖೋ ರಾಮೋ ದೇವಿ ಸತ್ಯೇನ ತೇ ಶಪೇ ।
ರಾಮೇ ದುಃಖಾಭಿಭೂತೇ ತು ಲಕ್ಷ್ಮಣಃ ಪರಿತಪ್ಯತೇ ॥ ೧೩ ॥

ಕಥಂಚಿದ್ಭವತೀ ದೃಷ್ಟಾ ನ ಕಾಲಃ ಪರಿಶೋಚಿತುಮ್ ।
ಇಮಂ ಮುಹೂರ್ತಂ ದುಃಖಾನಾಮಂತಂ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಸಿ ಭಾಮಿನಿ ॥ ೧೪ ॥

ತಾವುಭೌ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರೌ ರಾಜಪುತ್ರಾವರಿಂದಮೌ ।
ತ್ವದ್ದರ್ಶನಕೃತೋತ್ಸಾಹೌ ಲಂಕಾಂ ಭಸ್ಮೀಕರಿಷ್ಯತಃ ॥ ೧೫ ॥

ಹತ್ವಾ ತು ಸಮರೇ ರಕ್ಷೋ ರಾವಣಂ ಸಹಬಾಂಧವಮ್ ।
ರಾಘವೌ ತ್ವಾಂ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿ ಸ್ವಾಂ ಪುರೀಂ ಪ್ರಾಪಯಿಷ್ಯತಃ ॥ ೧೬ ॥

ತ್ವತ್ಕೃತೇ ತ್ವತ್ಪ್ರಾಪ್ತ್ಯರ್ಥಮ್ ॥೯॥ ನ ಜೀವಿಷ್ಯೇ ನ ಜೀವಿಷ್ಯಾಮಿ ॥೧೦॥ ದೃಷ್ಟಿಃ ಸುಖಾ ಸುಖಯತೀತಿ ಸಾ ತಥಾ । ವಿಷಜ್ಜಂತಂ ಅಸಕ್ತಮಿವ ವಿದ್ಯಮಾನಮ್ । ಮಾಸಾದೂರ್ಧ್ವಮಿತ್ಯುಕ್ತಿಸ್ತು ಕಾಲೇಽಧಿಕೇ ಸತ್ಯಪಿ ತೀವ್ರಾ ಗಮನಾಭಿಪ್ರಾಯೇಣ. ದಿನೇಷು ಸತ್ಸ್ವಪ್ಯಾತ್ಮಘಾತಾಭಿಪ್ರಾಯಾ ವೇತಿ ಜ್ಞೇಯಮ್ ॥ ೧೧ ॥ ವೈದೇಹ್ಯಾಃ ಸೀತಾಯಾಃ । ಭಾಷಿತಂ ಸಾಶ್ರುವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ॥ ೧೨ ॥ ತ್ವಚ್ಛೋಕವಿಮುಖಃ ತ್ವತ್ಸ್ಥಿತಿಸ್ಥಲಾವಿಜ್ಞತ್ವಾದ್ವಿಮುಖಃ ॥ ೧೩ ॥ ಕಥಂಚಿನ್ಮಯಾ ದೃಷ್ಟೇತಿ ಪರಿದೇವಿತುಂ ಪ್ರಲಪಿತುಮ್ ಕಾಲೋ ನ । ಮನ್ಮುಖತೋ ವಿಜ್ಞಾತಸ್ಥಲೋ ರಾಮ ಆಯಾಸ್ಯತಿ ತ್ವಾಂ ನೇಷ್ಯತಿ ಚೇತಿ ನ ಪ್ರಲಾಪಕಾಲೋಽಯಮಿತಿ ಭಾವಃ ॥ ೧೪ ॥ ರಾವಣಂ ರಕ್ಷಃ ರಾವಣಾಭಿಧಂ ರಾಕ್ಷಸಮ್ ॥ ೧೬ ॥

ಯತ್ತು ರಾಮೋ ವಿಜಾನೀಯಾದಭಿಜ್ಞಾನಮನಿಂದಿತೇ ।
ಪ್ರೀತಿಸಂಜನನಂ ತಸ್ಯ ಭೂಯಸ್ತ್ವಂ ದಾತುಮರ್ಹಸಿ ॥ ೧೭ ॥

ಸಾಬ್ರವೀದ್ದತ್ತಮೇವೇತಿ ಮಯಾಭಿಜ್ಞಾನಮುತ್ತಮಮ್ ।
ಏತದೇವ ಹಿ ರಾಮಸ್ಯ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮತ್ಕೇಶಭೂಷಣಮ್ ॥ ೧೮ ॥

ಶ್ರದ್ಧೇಯಂ ಹನುಮನ್ ವಾಕ್ಯಂ ತವ ವೀರ ಭವಿಷ್ಯತಿ । ॥ ೧೯ ॥
ಸ ತಂ ಮಣಿವರಂ ಗೃಹ್ಯ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಪ್ಲವಗಸತ್ತಮಃ

ಪ್ರಣಮ್ಯ ಶಿರಸಾ ದೇವೀಂ ಗಮನಾಯೋಪಚಕ್ರಮೇ । ॥ ೨೦ ॥
ತಮುತ್ಪಾತಕೃತೋತ್ಸಾಹಮವೇಕ್ಷ್ಯ ಹರಿಪುಂಗವಮ್

ವರ್ಧಮಾನಂ ಮಹಾವೇಗಮುವಾಚ ಜನಕಾತ್ಮಜಾ । ॥ ೨೧ ॥
ಅಶ್ರುಪೂರ್ಣಮುಖೀ ದೀನಾ ಬಾಷ್ಪಗದ್ಗದಯಾ ಗಿರಾ ॥ ೨೨ ॥

ಹನುಮನ್ ಸಿಂಹಸಂಕಾಶೌ ಭ್ರಾತರೌ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣೌ ।
ಸುಗ್ರೀವಂ ಚ ಸಹಾಮಾತ್ಯಂ ಸರ್ವಾನ್ ಬ್ರೂಯಾ ಹ್ಯನಾಮಯಮ್ ॥ ೨೩ ॥

ಯಥಾ ಚ ಸ ಮಹಾಬಾಹುರ್ಮಾಂ ತಾರಯತಿ ರಾಘವಃ ।
ಅಸ್ಮಾದ್ದುಃಖಾಂಬುಸಂರೋಧಾತ್ತ್ವಂ ಸಮಾಧಾತುಮರ್ಹಸಿ ॥ ೨೪ ॥

ಇಮಂ ಚ ತೀವ್ರಂ ಮಮ ಶೋಕವೇಗಂ ರಕ್ಷೋಭಿರೇಭಿಃ ಪರಿಭರ್ತ್ಸನಂ ಚ ।
ಬ್ರೂಯಾಸ್ತು ರಾಮಸ್ಯ ಗತಃ ಸಮೀಪಂ
ಶಿವಶ್ಚ ತೇಽಧ್ವಾಸ್ತು ಹರಿಪ್ರವೀರ ॥ ೨೫ ॥

ಸ ರಾಜಪುತ್ರ್ಯಾ ಪ್ರತಿವೇದಿತಾರ್ಥಃ ಕಪಿಃ ಕೃತಾರ್ಥಃ ಪರಿಹೃಷ್ಟಚೇತಾಃ ।
ಅಲ್ಪಾವಶೇಷಂ ಪ್ರಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಕಾರ್ಯಂ
ದಿಶಂ ಹ್ಯುದೀಚೀಂ ಮನಸಾ ಜಗಾಮ ॥ ೨೬ ॥

ಭೂಯಃ ಪೂರ್ವದತ್ತಾದಧಿಕಂ ಚ ॥೧೭॥ ಶ್ರದ್ಧೇಯಂ ವಿಶ್ವಸನೀಯಮ್ ॥ ೧೯॥ ಗೃಹ್ಯ ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ॥೨೦॥ ಅನಾಮಯಂ ಕ್ಷೇಮಮ್ ॥೨೩॥ ಶಿವೋ ಮಂಗಲದಃ। ಅಧ್ವಾ ಮಾರ್ಗಃ ॥೨೫॥ ಸೀತಾ ಸಂದರ್ಶನ ರೂಪ ಮಹಾಪ್ರಯೋಜನಸ್ಯ ಜಾತತ್ವಾದ್ರಾವಣ ತತ್ಸೈನ್ಯದರ್ಶನಹನನಾದೇರಾನುಷಂಗಿಕತ್ವಾದಲ್ಪಾವಶೇಷಂಕಾರ್ಯಮಿತ್ಯುಕ್ತಮ್ ॥ ೨೬ ॥

॥ ಇತ್ಯಾರ್ಷೇಯ ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ಚತ್ವಾರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥ ೪೦ ॥

ಏಕಚತ್ವಾರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ

ಸ ಚ ವಾಗ್ಭಿಃ ಪ್ರಶಸ್ತಾಭಿರ್ಗಮಿಷ್ಯನ್ ಪೂಜಿತಸ್ತಯಾ ।
ತಸ್ಮಾದ್ದೇಶಾದಪಕ್ರಮ್ಯ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ವಾನರಃ ॥ ೧ ॥

ಅಲ್ಪಶೇಷಮಿದಂ ಕಾರ್ಯಂ ದೃಷ್ಟೇಯಮಸಿತೇಕ್ಷಣಾ ।
ತ್ರೀನುಪಾಯಾನತಿಕ್ರಮ್ಯ ಚತುರ್ಥ ಇಹ ದೃಶ್ಯತೇ ॥ ೨ ॥

ನ ಸಾಮ ರಕ್ಷಃಸು ಗುಣಾಯ ಕಲ್ಪತೇ
ನ ದಾನಮರ್ಥೋಪಚಿತೇಷು ಯುಜ್ಯತೇ ।
ನ ಭೇದಸಾಧ್ಯಾ ಬಲದರ್ಪಿತಾ ಜನಾಃ
ಪರಾಕ್ರಮಸ್ತ್ವೇವ ಮಮೇಹ ರೋಚತೇ ॥ ೩ ॥

ನ ಚಾಸ್ಯ ಕಾರ್ಯಸ್ಯ ಪರಾಕ್ರಮಾದೃತೇ
ವಿನಿಶ್ಚಯಃ ಕಶ್ಚಿದಿಹೋಪಪದ್ಯತೇ ।
ಹತಪ್ರವೀರಾಶ್ಚ ರಣೇ ಹಿ ರಾಕ್ಷಸಾಃ
ಕಥಂಚಿದೀಯುರ್ಯದಿಹಾದ್ಯ ಮಾರ್ದವಮ್ ॥ ೪ ॥

ಕಾರ್ಯೇ ಕರ್ಮಣಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟೇ ಯೋ ಬಹೂನ್ಯಪಿ ಸಾಧಯೇತ್ ।
ಪೂರ್ವಕಾರ್ಯಾವಿರೋಧೇನ ಸ ಕಾರ್ಯಂ ಕರ್ತುಮರ್ಹತಿ ॥ ೫ ॥

ಸಃ ಹನೂಮಾನ್ ತಸ್ಮಾದ್ದೇಶಾತ್ ಸೀತಾವತ್ಪ್ರದೇಶಾತ್ ॥ ೧ ॥ ತ್ರೀನುಪಾಯಾನ್ ಸಾಮದಾನಭೇದಾನ್ ಅತಿಕ್ರಮ್ಯಾತೀತ್ಯ ಚತುರ್ಥೋ ದಂಡಃ ಇಹ ರಕ್ಷೋವಿಷಯೇ ಏತತ್ಸಮಯೇ ವಾ ಯುಜ್ಯತೇ ॥ ೨ ॥ ತದೇವ ವಿಶದಯತಿ ನೇತಿ । ಅರ್ಥೋಪಚಿತೇಷು ಸಮೃದ್ಧಧನೇಷು । ಬಲದರ್ಪಿತಾ ದೃಪ್ತಾಃ । ಣಿಜಂತಃ । ಮಮ ಮಹ್ಯಮ್ ॥ ೩ ॥ ಪರಾಕ್ರಮಾದೃತೇ ವಿನಾ । ಯಸ್ಮಾತ್ ಹತಪ್ರವೀರಾಃ ಹತಾಃ ಮಯಾ ಸಂಹೃತಾಃ ಪ್ರವೀರಾಃ ಯೇಷು ಯೇಷಾಂ ವಾ ತೇ ತಥಾ । ಮಾರ್ದವಂ ಮೃದುತ್ವಮ್ ಈಯುಃ ಪ್ರಾಪ್ನುಯುಃ ॥ ೪ ॥ ಅಭಿಗಮ್ಯ ತು ವೈದೇಹೀಂ ನಿಲಯಂ ರಾವಣಸ್ಯ ಚೇತ್ಯಾದಿನೋಕ್ತಸ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಕಾರ್ಯಸ್ಯ ಸಂಪನ್ನತ್ವಾತ್ ಅತೋಧಿಕಕರಣೇ ಪ್ರತ್ಯವೇಯಾ ಇತ್ಯತಃ ಸ್ವಾಮಿಕಾರ್ಯಾವಿನಾಶಕಸ್ಯ ಸರ್ವಸ್ಯಾಪ್ಯಭ್ಯನುಜ್ಞಾ ಭೃತ್ಯಸ್ಯೇತ್ಯಾಹ ಕಾರ್ಯೇ ಇತಿ । ಕಾರ್ಯೇ ನಿರ್ವರ್ತ್ಯೇ ನಿಷ್ಪನ್ನೇ ಯೋ ಬಹೂನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಪೂರ್ವಕಾರ್ಯಾವಿರೋಧೇನ ಸಾಧಯೇತ್ ಸಫಲಾನಿ ಕುರ್ಯಾತ್ ಸ ದಾಸಃ ಕಾರ್ಯಂ ಕರ್ತುಮರ್ಹತಿ ಯೋಗ್ಯೋ ಭವತಿ ॥೫॥

ಸ ಹ್ಯೇಕಃ ಸಾಧಕೋ ಹೇತುಃ ಸ್ವಲ್ಪಸ್ಯಾಪೀಹ ಕರ್ಮಣಃ ।
ಯೋ ಹ್ಯರ್ಥಂ ಬಹುಧಾ ವೇದ ಸ ಸಮರ್ಥೋಽರ್ಥಸಾಧನೇ ॥ ೬ ॥

ಇಹೈವ ತಾವತ್ ಕೃತನಿಶ್ಚಯೋ ಹ್ಯಹಂ
ಯದಿ ವ್ರಜೇಯಂ ಪ್ಲವಗೇಶ್ವರಾಲಯಮ್ ।
ಪರಾತ್ಮಸಂಮರ್ದವಿಶೇಷತತ್ತ್ವವಿ-
ತ್ತತಃ ಕೃತಂ ಸ್ಯಾನ್ಮಮ ಭರ್ತೃಶಾಸನಮ್ ॥ ೭ ॥

ಕಥಂ ನು ಖಲ್ವದ್ಯ ಭವೇತ್ ಸುಖಾಗತಂ
ಪ್ರಸಹ್ಯ ಯುದ್ಧಂ ಮಮ ರಾಕ್ಷಸೈಃ ಸಹ ।
ತಥೈವ ಖಲ್ವಾತ್ಮಬಲಂ ಚ ಸಾರವತ್
ಸಮಾನಯೇನ್ಮಾಂ ಚ ರಣೇ ದಶಾನನಃ ॥ ೮ ॥

ತತಃ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ರಣೇ ದಶಾನನಂ
ಸಮಂತ್ರಿವರ್ಗಂ ಸಬಲಂ ಸಯಾಯಿನಮ್ ।
ಹೃದಿ ಸ್ಥಿತಂ ತಸ್ಯ ಮತಂ ಬಲಂ ಚ ವೈ
ಸುಖೇನ ಮತ್ವಾಹಮಿತಃ ಪುನರ್ವ್ರಜೇ ॥ ೯ ॥

ಸ್ವಲ್ಪಸ್ಯಾಪಿ ಕರ್ಮಣಃ ಸಾಧಕಃ ಸಂಸಿದ್ಧಿಘಟಕಃ ಹೇತುರೇಕೋ ಮುಖ್ಯಃ । ಯೋ ಹ್ಯಲ್ಪಸ್ಯಾಪಿ ಕರ್ಮಣಃ ಸಕಾಶಾದಲ್ಪಮರ್ಥಂ ಬಹುಧಾ ಕರ್ತುಂ ವೇದ ಜಾನೀಯಾದರ್ಥಸಾಧನೇ ಸ ಏವ ಸಮರ್ಥಃ ॥ ೬ ॥ ಕೃತಮಿತಿ ನಿಶ್ಚಯೋ ಯಸ್ಯ ಸ ತಥಾ । ಸೀತಾದರ್ಶನಂ ಕೃತಮಿತಿ ಸರ್ವಂ ಕೃತಮಿತಿ ನಿಶ್ಚಯೋಽಹಮ್ । ಪ್ಲವಗೇಶ್ವರಾಲಯಂ ಸುಗ್ರೀವಗೃಹಂ ವ್ರಜೇಯಂ ತರ್ಹಿ ರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ ಬಲಾಬಲಶಂಕಾಯಾಮನುತ್ತರಃ ಸ್ಯಾಮಿತಿ ಭಾವಃ । ಪರಾತ್ಮಸಮ್ಮರ್ದವಿಶೇಷತತ್ತ್ವವಿತ್. ಪರಸ್ಯ ವೈರಿಜನಸ್ಯಾತ್ಮನಃ ಸ್ವಸ್ಯಚ, ಸಮ್ಮರ್ದೇ ಸಂಘರ್ಷೇ ಯೋ ವಿಶೇಷಃ ತಸ್ಯ ಯತ್ತತ್ತ್ವಂ ತದ್ವಿಚ್ಚೇತ್ತತಃ ಮಮ ಮಯಾ ಭರ್ತೃ ಶಾಸನಂ ತದನುಮತಂ ತಚ್ಚಿಕ್ಷಣಂ ಕೃತಂ ಸ್ಯಾತ್ । ಪೃಷ್ಟೋತ್ತರದಾನ ಸಮರ್ಥತ್ವಾತ್ ॥ ೭ ॥ ಪ್ರಸಹ್ಯ ಬಲಾತ್ಕಾರೇಣ ರಾಕ್ಷಸೈಃ ಸಹ ಯುದ್ಧಮ್ । ಸುಖಾಗತಂ ಸುಖೇನಾನಾಯಾಸೇನಾಗತಂ ಪ್ರಾಪ್ತಮ್ । ತಥೈವ ರಣೇ ಆತ್ಮಬಲಂ ಮಮ ಬಲಂ । ದಶಾನನಃ ಆತ್ಮಬಲಂ ಸ್ವಬಲಂ ವಾ ಸಾರವನ್ಮಾನಯೇತ್। ಮದ್‌ಬಲ ಹೀನತಾಯಾಂ ಸ್ವಬಲಂ. ಸ್ವಬಲಹೀನತಾಯಾಂ ಮದ್ಬಲಂ ವಾ ಸಾರವನ್ಮಾನಯೇದಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೮ ॥ ಸಮಂತ್ರಿವರ್ಗಂ ಸಾಮಾತ್ಯವರ್ಗಮ್। ಸಬಲಂ ಸಸೇನಮ್ । ಸಯಾಯಿನಂ ಯಾಯೀ ಯಾಪಯನ್ ಸಾರಥಿಸ್ತೇನ ಸಹಿತಮ್। ಅಂತರ್ಭಾವಿತಣ್ಯರ್ಥಾದ್ಯಾತೇರ್ಣಿನಿಃ । ರಾವಣಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ತಸ್ಯ ಹೃದಿ ಸ್ಥಿತಂ ಇಷ್ಟಂ ಚ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಪುನರ್ವ್ರಜೇ ವ್ರಜಾಮಿ । ಸುಗ್ರೀವಸನ್ನಿಧಿಮಿತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೯ ॥

ಇದಮಸ್ಯ ನೃಶಂಸಸ್ಯ ನಂದನೋಪಮಮುತ್ತಮಮ್ ।
ವನಂ ನೇತ್ರಮನಃಕಾಂತಂ ನಾನಾದ್ರುಮಲತಾಯುತಮ್ ॥ ೧೦ ॥

ಇದಂ ವಿಧ್ವಂಸಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಶುಷ್ಕಂ ವನಮಿವಾನಲಃ ।
ಅಸ್ಮಿನ್ ಭಗ್ನೇ ತತಃ ಕೋಪಂ ಕರಿಷ್ಯತಿ ದಶಾನನಃ ॥ ೧೧ ॥

ತತೋ ಮಹತ್ ಸಾಶ್ವಮಹಾರಥದ್ವಿಪಂ
ಬಲಂ ಸಮಾದೇಕ್ಷ್ಯತಿ ರಾಕ್ಷಸಾಧಿಪಃ ।
ತ್ರಿಶೂಲಕಾಲಾಯಸಪಟ್ಟಸಾಯುಧಂ
ತತೋ ಮಹದ್ಯುದ್ಧಮಿದಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ ॥ ೧೨ ॥

ಅಹಂ ತು ತೈಃ ಸಂಯತಿ ಚಂಡವಿಕ್ರಮೈಃ
ಸಮೇತ್ಯ ರಕ್ಷೋಭಿರಸಹ್ಯವಿಕ್ರಮಃ ।
ನಿಹತ್ಯ ತದ್ರಾವಣಚೋದಿತಂ ಬಲಂ
ಸುಖಂ ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ಕಪೀಶ್ವರಾಲಯಮ್ ॥ ೧೩ ॥

ತತೋ ಮಾರುತವತ್ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಮಾರುತಿರ್ಭೀಮವಿಕ್ರಮಃ ।
ಊರುವೇಗೇನ ಮಹತಾ ದ್ರುಮಾನ್ ಕ್ಷೇಪ್ತುಮಥಾರಭತ್ ॥ ೧೪ ॥

ತತಸ್ತು ಹನುಮಾನ್ ವೀರೋ ಬಭಂಜ ಪ್ರಮದಾವನಮ್ ।
ಮತ್ತದ್ವಿಜಸಮಾಘುಷ್ಟಂ ನಾನಾದ್ರುಮಲತಾಯುತಮ್ ॥ ೧೫ ॥

ತದ್ವನಂ ಮಥಿತೈರ್ವೃಕ್ಷೈರ್ಭಿನ್ನೈಶ್ಚ ಸಲಿಲಾಶಯೈಃ ।
ಚೂರ್ಣಿತೈಃ ಪರ್ವತಾಗ್ರೈಶ್ಚ ಬಭೂವಾಪ್ರಿಯದರ್ಶನಮ್ ॥ ೧೬ ॥

ನಂದನೋಪಮಂ ಇಂದ್ರವನಸಮಾನಮ್ ॥ ೧೦ ॥ ಇದಂ, ಸ್ವಪ್ರವೇಶಿನೋ ಜನಸ್ಯೋದ್ದೀಪನದ್ವಾರಾ "ಇಂ" ಕಾಮಂ ದದಾತೀತಿ ತತ್ತಥಾ । "ಇ ಖೇದೇ ಚ ರುಷೋಕ್ತೌ ಚ ಕಾಮದೇವೇ ತ್ವನವ್ಯಯ" ಮಿತಿ ವಿಶ್ವಃ। ಇದಂ ನೇತ್ರಮನಃ ಕಾಂತಂ, ಇದಂ ವಿಧ್ವಂಸಯಿಷ್ಯಾಮೀತ್ಯನ್ವಯೋ ವಾ ॥ ೧೧ ॥ ಸುಖಂ ಯಥಾ ಭವತಿ ತಥಾ ॥೧೩॥ ಆರಭತ್ ಆರಭತ ॥೧೪॥ ಪ್ರಮದಾವನಂ ಲತಾಪಿಹಿತತ್ವೇನ ಸ್ತ್ರೀರಕ್ಷಕಮ್। ಪ್ರಮದಾನಾಂ ವನಂ ವಾ । "ಸ್ಯಾದೇತದೇವ ಪ್ರಮದಾವನಮಂತಃಪುರೋಚಿತ" ಮಿತ್ಯಮರಃ ॥ ೧೫ ॥ ಭಿನ್ನೈಃ ಸ್ಪುತ ಏವ ದೇವಖಾತೈರಿತಿ ಯಾವತ್ ॥೧೬॥

ನಾನಾಶಕುಂತವಿರುತೈಃ ಪ್ರಭಿನ್ನೈಃ ಸಲಿಲಾಶಯೈಃ ।
ತಾಮ್ರೈಃ ಕಿಸಲಯೈಃ ಕ್ಲಾಂತೈಃ ಕ್ಲಾಂತದ್ರುಮಲತಾಯುತಮ್ ॥ ೧೭ ॥

ನ ಬಭೌ ತದ್ವನಂ ತತ್ರ ದಾವಾನಲಹತಂ ಯಥಾ ।
ವ್ಯಾಕುಲಾವರಣಾ ರೇಜುರ್ವಿಹ್ವಲಾ ಇವ ತಾ ಲತಾಃ ॥ ೧೮ ॥

ಲತಾಗೃಹೈಶ್ಚಿತ್ರಗೃಹೈಶ್ಚ ನಾಶಿತೈ-
ರ್ಮಹೋರಗೈರ್ವ್ಯಾಲಮೃಗೈಶ್ಚ ನಿರ್ಧುತೈಃ ।
ಶಿಲಾಗೃಹೈರುನ್ಮಥಿತೈಸ್ತಥಾ ಗೃಹೈಃ
ಪ್ರಣಷ್ಟರೂಪಂ ತದಭೂನ್ಮಹದ್ವನಮ್ ॥ ೧೯ ॥

ಸಾ ವಿಹ್ವಲಾಶೋಕಲತಾಪ್ರತಾನಾ
ವನಸ್ಥಲೀ ಶೋಕಲತಾಪ್ರತಾನಾ ।
ಜಾತಾ ದಶಾಸ್ಯಪ್ರಮದಾವನಸ್ಯ
ಕಪೇರ್ಬಲಾದ್ಧಿ ಪ್ರಮದಾವನಸ್ಯ ॥ ೨೦ ॥

ತತಃ ಸ ಕೃತ್ವಾ ಜಗತೀಪತೇರ್ಮಹಾನ್
ಮಹದ್ವ್ಯಲೀಕಂ ಮನಸೋ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।
ಯುಯುತ್ಸುರೇಕೋ ಬಹುಭಿರ್ಮಹಾಬಲೈಃ
ಶ್ರಿಯಾ ಜ್ವಲಂಸ್ತೋರಣಮಾಸ್ಥಿತಃ ಕಪಿಃ ॥ ೨೧ ॥

ಕ್ಲಾಂತೈರ್ಮ್ಲಾನೈಃ ॥ ೧೭ ॥ ವ್ಯಾಕುಲಾವರಣಾಃ ಸ್ರಸ್ತಾವರಣೋಪೇತಾ ॥ ೧೮ ॥ ಪ್ರಣಷ್ಟರೂಪಂ ನಷ್ಟಸದೃಶಮ್ ॥ ೧೯ ॥ ವಿಹ್ವಲಾಶೋಕಲತಾವಿತಾನಾ ಚಂಚಲಾಶೋಕಲತಾರೂಪೋಲ್ಲೋಚವತೀ । ವನಸ್ಥಲೀ ವನಾಕೃತ್ರಿಮಭೂಮಿಃ । ಕಪೇರ್ಬಲಾತ್ ಶೋಕಲತಾವಿತಾನಾ, ಶೋಚ್ಯತೇ ಇತಿ ಶೋಕಃ ಶೋಚ್ಯಲತಾಪ್ರತಾನಾ ಜಾತಾ ॥ ೨೦ ॥ ಜಗತೀಪತೇರ್ಮಹಾತ್ಮನೋ ರಾವಣಸ್ಯ ಮನಸೋ ಮಹದ್ವ್ಯಲೀಕಂ ಅಪ್ರಿಯಂ ಕೃತ್ವಾ ॥ ೨೧ ॥

॥ ಇತ್ಯಾರ್ಷೇಯರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ಏಕಚತ್ವಾರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ದ್ವಿಚತ್ವಾರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ

ತತಃ ಪಕ್ಷಿನಿನಾದೇನ ವೃಕ್ಷಭಂಗಸ್ವನೇನ ಚ ।
ಬಭೂವುಸ್ತ್ರಾಸಸಂಭ್ರಾಂತಾಃ ಸರ್ವೇ ಲಂಕಾನಿವಾಸಿನಃ ॥ ೧ ॥

ವಿದ್ರುತಾಶ್ಚ ಭಯತ್ರಸ್ತಾ ವಿನೇದುರ್ಮೃಗಪಕ್ಷಿಣಃ ।
ರಕ್ಷಸಾಂ ಚ ನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಕ್ರೂರಾಣಿ ಪ್ರತಿಪೇದಿರೇ ॥ ೨ ॥

ತತೋ ಗತಾಯಾಂ ನಿದ್ರಾಯಾಂ ರಾಕ್ಷಸ್ಯೋ ವಿಕೃತಾನನಾಃ ।
ತದ್ವನಂ ದದೃಶುರ್ಭಗ್ನಂ ತಂ ಚ ವೀರಂ ಮಹಾಕಪಿಮ್ ॥ ೩ ॥

ಸ ತಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಹಾಬಾಹುರ್ಮಹಾಸತ್ತ್ವೋ ಮಹಾಬಲಃ ।
ಚಕಾರ ಸುಮಹದ್ರೂಪಂ ರಾಕ್ಷಸೀನಾಂ ಭಯಾವಹಮ್ ॥ ೪ ॥

ತತಸ್ತಂ ಗಿರಿಸಂಕಾಶಮತಿಕಾಯಂ ಮಹಾಬಲಮ್ ।
ರಾಕ್ಷಸ್ಯೋ ವಾನರಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪಪ್ರಚ್ಛುರ್ಜನಕಾತ್ಮಜಾಮ್ ॥ ೫ ॥

ಕೋಽಯಂ ಕಸ್ಯ ಕುತೋ ವಾಯಂ ಕಿಂನಿಮಿತ್ತಮಿಹಾಗತಃ ।
ಕಥಂ ತ್ವಯಾ ಸಹಾನೇನ ಸಂವಾದಃ ಕೃತ ಇತ್ಯುತ ॥ ೬ ॥

ಆ ಚಕ್ಷ್ವ ನೋ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿ ಮಾ ಭೂತ್ತೇ ಸುಭಗೇ ಭಯಮ್ ।
ಸಂವಾದಮಸಿತಾಪಾಂಗೇ ತ್ವಯಾ ಕಿಂ ಕೃತವಾನಯಮ್ ॥ ೭ ॥

ತ್ರಾಸಸಂಭ್ರಾಂತಾಃ ಭೀತ್ಯಾಯಾತಚಿತ್ತಭ್ರಂಶಾಃ ॥ ೧ ॥ ಭಯಂ ತತ್ಸಾಧನಂ ॥ ೨ ॥ ನಿದ್ರಾಯಾಂ ಗತಾಯಾಮ್ । ಪಕ್ಷ್ಯಾದಿಧ್ವನಿನೇವ ವನಭಂಗಧ್ವನಿನೇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೩ ॥ ಜನಕಾತ್ಮಜಾಂ ಪಪ್ರಚ್ಛುಃ । ಪ್ರಾಯೋ ನಿದ್ರಿತಾಃ । ಅತಸ್ತೇನ ಸಹ ಸಂವಾದೋಽಪಿ ಭವೇದೇವ ದೇವ್ಯಾಃ ಇತಿ ಕಥಂ ಸಂವಾದಃ ಕೃತ ಇತಿ ಪಪ್ರಚ್ಛುಃ । ಮಧ್ಯೇ ಮಧ್ಯೇ ಕಿಂಚಿಜ್ಜಾಗರಣೇನ ಶ್ರವಣಾದ್ವಾ ಮುಖವಿಕಾಸಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತದೀಯ ಏವಾಯಂ ಇತಿ ತಾಸಾಮೂಹನೇನ ವಾಯಂ ಪ್ರಶ್ನ ಇತಿ ಭಾವಃ ॥ ೫ ॥ ಭಯಮಸ್ಮತ್ತಃ । ಕಿಮಿತ್ಯಪ್ಯಯಮ್ ॥ ೭ ॥

ಅಥಾಬ್ರವೀತ್ತದಾ ಸಾಧ್ವೀ ಸೀತಾ ಸರ್ವಾಂಗಸುಂದರೀ ।
ರಕ್ಷಸಾಂ ಕಾಮರೂಪಾಣಾಂ ವಿಜ್ಞಾನೇ ಮಮ ಕಾ ಗತಿಃ ॥ ೮ ॥

ಯೂಯಮೇವಾಸ್ಯ ಜಾನೀತ ಯೋಽಯಂ ಯದ್ವಾ ಕರಿಷ್ಯತಿ ।
ಅಹಿರೇವ ಹ್ಯಹೇಃ ಪಾದಾನ್ ವಿಜಾನಾತಿ ನ ಸಂಶಯಃ ॥ ೯ ॥

ಅಹಮಪ್ಯಸ್ಯ ಭೀತಾಸ್ಮಿ ನೈವ ಜಾನಾಮಿ ಕೋಽನ್ವಯಮ್ ।
ವೇದ್ಮಿ ರಾಕ್ಷಸಮೇವೈನಂ ಕಾಮರೂಪಿಣಮಾಗತಮ್ ॥ ೧೦ ॥

ವೈದೇಹ್ಯಾ ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ರಾಕ್ಷಸ್ಯೋ ವಿದ್ರುತಾ ದಿಶಃ ।
ಸ್ಥಿತಾಃ ಕಾಶ್ಚಿದ್ಗತಾಃ ಕಾಶ್ಚಿದ್ರಾವಣಾಯ ನಿವೇದಿತುಮ್ ॥ ೧೧ ॥

ರಾವಣಸ್ಯ ಸಮೀಪೇ ತು ರಾಕ್ಷಸ್ಯೋ ವಿಕೃತಾನನಾಃ ।
ವಿರೂಪಂ ವಾನರಂ ಭೀಮಂ ರಾವಣಾಯ ನ್ಯವೇದಿಷುಃ ॥ ೧೨ ॥

ಅಶೋಕವನಿಕಾಮಧ್ಯೇ ರಾಜನ್ ಭೀಮವಪುಃ ಕಪಿಃ ।
ಸೀತಯಾ ಕೃತಸಂವಾದಸ್ತಿಷ್ಠತ್ಯಮಿತವಿಕ್ರಮಃ ॥ ೧೩ ॥

ನ ಚ ಚ ತಂ ಜಾನಕೀ ಸೀತಾ ಹರಿಂ ಹರಿಣಲೋಚನಾ ।
ಅಸ್ಮಾಭಿರ್ಬಹುಧಾ ಪೃಷ್ಟಾ ನಿವೇದಯಿತುಮಿಚ್ಛತಿ ॥ ೧೪ ॥

ವಾಸವಸ್ಯ ಭವೇದ್ದೂತೋ ದೂತೋ ವೈಶ್ರವಣಸ್ಯ ವಾ ।
ಪ್ರೇಷಿತೋ ವಾಪಿ ರಾಮೇಣ ಸೀತಾನ್ವೇಷಣಕಾಂಕ್ಷಯಾ ॥ ೧೫ ॥

ವಿಜ್ಞಾನೇ ಮಮ ಗತಿಃ ಕಾ ಕ ಉಪಾಯ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೮ ॥ ಅಸ್ಯ ಇಮಂ । ತತ್ರ ನಿದರ್ಶನಂ ದರ್ಶಯತಿ ಅಹಿರಿತಿ । ತೇಷಾಂ ಗೂಢತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ । ರಾಕ್ಷಸಮಾಯಾ ರಾಕ್ಷಸೀಭಿರೇವ ಜ್ಞೇಯೇತಿ ಸೂಚಯತಿ ॥ ೯ ॥ ಅಹಮಪಿ ನ ಕೇವಲಂ ಯೂಯಂ । ಯೂಯಂ ಕಾಪಟ್ಯೇನ ಭೀತಾ ಇವ. ಅಹಂ ತು ವಾಸ್ತವಂ ಭೀತೇತಿ ಸೂಚಯಿತುಮಾಹ ವೇದ್ಮೀತಿ । ಮಿಥ್ಯಾವಾದಿನೀಷು ಮಿಥ್ಯಾವಾದೋ "ನಿಕೃತ್ಯಾ ನಿಕೃತಿಂ ಹನ್ಯಾದಿ" ತ್ಯಾದಿ ಮಾನಸಿದ್ಧ ಇತಿ ನಾನೃತಭಾಷಣದೋಷಃ ಸೀತಾಯಾ ಇತಿ ಜ್ಞೇಯಮ್ ॥ ೧೦ ॥ ನ್ಯವೇದಿಷುಃ ನ್ಯವೇದಯನ್ ॥ ೧೨ ॥ ಭೀಮವಪುಃ ಭೀಮಂ ವಪುರ್ಯಸ್ಯ ಸಃ ॥ ೧೩ ॥ ನಿವೇದಯಿತುಂ ತತ್ಸ್ವರೂಪಂ ನಿರೂಪಯಿತುಮ್। ಅನೇನ ಜಾನಾತಿ ಜಾನಕೀತಿ ಸೂಚಯಂತಿ ರಾಕ್ಷಸ್ಯ ಇತಿ ಸೂಚ್ಯತೇ ॥ ೧೪ ॥

ತೇನ ತ್ವದ್ಭುತರೂಪೇಣ ಯತ್ತತ್ತವ ಮನೋಹರಮ್ ।
ನಾನಾಮೃಗಗಣಾಕೀರ್ಣಂ ಪ್ರಮೃಷ್ಟಂ ಪ್ರಮದಾವನಮ್ ॥ ೧೬ ॥

ನ ತತ್ರ ಕಶ್ಚಿದುದ್ದೇಶೋ ಯಸ್ತೇನ ನ ವಿನಾಶಿತಃ ।
ಯತ್ರ ಸಾ ಜಾನಕೀ ಸೀತಾ ಸ ತೇನ ನ ವಿನಾಶಿತಃ ॥ ೧೭ ॥

ಜಾನಕೀರಕ್ಷಣಾರ್ಥಂ ವಾ ಶ್ರಮಾದ್ವಾ ನೋಪಲಕ್ಷ್ಯತೇ ।
ಅಥವಾ ಕಃ ಶ್ರಮಸ್ತಸ್ಯ ಸೈವ ತೇನಾಭಿರಕ್ಷಿತಾ ॥ ೧೮ ॥

ಚಾರುಪಲ್ಲವಪುಷ್ಪಾಢ್ಯಂ ಯಂ ಸೀತಾ ಸ್ವಯಮಾಸ್ಥಿತಾ ।
ಪ್ರವೃದ್ಧಃ ಶಿಂಶಪಾವೃಕ್ಷಃ ಸ ಚ ತೇನಾಭಿರಕ್ಷಿತಃ ॥ ೧೯ ॥

ತಸ್ಯೋಗ್ರರೂಪಸ್ಯೋಗ್ರಂ ತ್ವಂ ದಂಡಮಾಜ್ಞಾತುಮರ್ಹಸಿ ।
ಸೀತಾ ಸಂಭಾಷಿತಾ ಯೇನ ತದ್ವನಂ ಚ ವಿನಾಶಿತಮ್ ॥ ೨೦ ॥

ಮನಃ ಪರಿಗೃಹೀತಾಂ ತಾಂ ತವ ರಕ್ಷೋಗಣೇಶ್ವರ ।
ಕಃ ಸೀತಾಮಭಿಭಾಷೇತ ಯೋ ನ ಸ್ಯಾತ್ತ್ಯಕ್ತಜೀವಿತಃ ॥ ೨೧ ॥

ರಾಕ್ಷಸೀನಾಂ ವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ರಾವಣೋ ರಾಕ್ಷಸೇಶ್ವರಃ ।
ಚಿತಾಗ್ನಿರಿವ ಜಜ್ವಾಲ ಕೋಪಸಂವರ್ತಿತೇಕ್ಷಣಃ ॥ ೨೨ ॥

ಪ್ರಮೃಷ್ಟಂ ನಾಶಿತಮ್ ॥೧೬॥ಉದ್ದೇಶಃ ಪ್ರದೇಶಃ । ಸೋಽಶೋಕಃ । ಅಯಮಪ್ಯಶೋ
ಹೇತುಃ ಸೀತಾ ಅವಗತತತ್ತ್ವಾಪಿ ನ ವಕ್ತುಮಿಚ್ಛತೀತ್ಯಾಹ ನೇತಿ ಇತಿ ಮಂತವ್ಯಮ್
॥೧೭॥ ಸ ಏಕೋಽಶೋಕಃ ಕಿಂ ಜಾನಕೀರಕ್ಷಣಾರ್ಥಂ ವಾ. ವನಮಶೇಷಂ ಭಗ್ನವತಃ
ಶ್ರಮಾದ್ವಾ ತ್ಯಕ್ತ ಇತಿ ನೋಪಲಕ್ಷ್ಯತೇ । ಅಸ್ಮಾಭಿರಿತಿ ಶೇಷಃ। ದ್ವಿತೀಯಃ ಕಲ್ಪೋಽಸಂಭ
ವನಾಗ್ರಸ್ತ ಇತಿ ಸ್ವಯಮೇವಾಪರಿತ್ಯಾಹ ಅಥವೇತಿ ॥೧೮॥ ಆಜ್ಞಾತುಮಾಜ್ಞಾಪಯಿ
ತುಮ್ । ವನಂ ಯೇನ ನಾಶಿತಂ, ಸೀತಾ ಚ ಯೇನ ಸಂಭಾಷಿತಾ ಇತ್ಯನೇನಾಪರಾಧಾತ್ತ
ದುಪರೋಧಂ ಕುರ್ವತಸ್ತವ ನಾಕೀರ್ತಿರ್ಭವತೀತಿ ಸೂಚಿತಮ್ ॥೨೦॥ ಮನಃಪರಿ
ಗೃಹೀತಾಂ ಮನಸಾ ಭಾರ್ಯಾತ್ವೇನ ಸ್ವೀಕೃತಾಮ್ । ತ್ಯಕ್ತಜೀವಿತಃ ಏಷ್ವನ್ನಿಶ್ಚಯನ್ಯಾಯೇನ
ತ್ಯಕ್ತಂ ಜೀವಿತಂ ಯೇನ ಸ ತಥಾ ॥೨೧॥ ಚಿತಾಗ್ನಿರಿವ ಜಜ್ವಾಲ ಶ್ಮಶಾನಾಗ್ನಿರಿವ
ಜಜ್ವಾಲ। ಅಶುಭ ಭಾವಿರಾಕ್ಷಸಕ್ಷಯ ಹೇತುರಯಂ ಕೋಪ ಇತಿ ತನ್ನಿದರ್ಶನಮುಚಿ
ತಮಿತಿ ಸೂಚ್ಯತೇ ಶ್ಮಶಾನ ಚೈತ್ಯ ಸದೃಶ ಇತಿ ಪೂರ್ವಮುಕ್ತೇಃ ॥೨೨॥

ತಸ್ಯ ಕ್ರುದ್ಧಸ್ಯ ನೇತ್ರಾಭ್ಯಾಂ ಪ್ರಾಪತನ್ನಸ್ರಬಿಂದವಃ ।
ದೀಪ್ತಾಭ್ಯಾಮಿವ ದೀಪಾಭ್ಯಾಂ ಸಾರ್ಚಿಷಃ ಸ್ನೇಹಬಿಂದವಃ ॥ ೨೩ ॥

ಆತ್ಮನಃ ಸದೃಶಾನ್ ಶೂರಾನ್ ಕಿಂಕರಾನ್ನಾಮ ರಾಕ್ಷಸಾನ್ ।
ವ್ಯಾದಿದೇಶ ಮಹಾತೇಜಾ ನಿಗ್ರಹಾರ್ಥಂ ಹನೂಮತಃ ॥ ೨೪ ॥

ತೇಷಾಮಶೀತಿಸಾಹಸ್ರಂ ಕಿಂಕರಾಣಾಂ ತರಸ್ವಿನಾಮ್ ।
ನಿರ್ಯಯುರ್ಭವನಾತ್ತಸ್ಮಾತ್ ಕೂಟಮುದ್ಗರಪಾಣಯಃ ॥ ೨೫ ॥

ಮಹೋದರಾ ಮಹಾದಂಷ್ಟ್ರಾ ಘೋರರೂಪಾ ಮಹಾಬಲಾಃ ।
ಯುದ್ಧಾಭಿಮನಸಃ ಸರ್ವೇ ಹನುಮದ್ಗ್ರಹಣೋನ್ಮುಖಾಃ ॥ ೨೬ ॥

ತೇ ಕಪಿಂ ತಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ತೋರಣಸ್ಥಮವಸ್ಥಿತಮ್ ।
ಅಭಿಪೇತುರ್ಮಹಾಭಾಗಾಃ ಪತಂಗಾ ಇವ ಪಾವಕಮ್ ॥ ೨೭ ॥

ತೇ ಗದಾಭಿರ್ವಿಚಿತ್ರಾಭಿಃ ಪರಿಘೈಃ ಕಾಂಚನಾಂಗದೈಃ ।
ಆಜಘ್ನುರ್ವಾನರಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಶರೈಶ್ಚಾದಿತ್ಯಸಂನಿಭೈಃ ॥ ೨೮ ॥

ಮುದ್ಗರೈಃ ಪಟ್ಟಿಸೈಃ ಶೂಲೈಃ ಪ್ರಾಸತೋಮರಶಕ್ತಿಭಿಃ ।
ಪರಿವಾರ್ಯ ಹನೂಮಂತಂ ಸಹಸಾ ತಸ್ಥುರಗ್ರತಃ ॥ ೨೯ ॥

ಹನುಮಾನಪಿ ತೇಜಸ್ವೀ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಪರ್ವತಸಂನಿಭಃ ।
ಕ್ಷಿತಾವಾವಿಧ್ಯ ಲಾಂಗೂಲಂ ನನಾದ ಚ ಮಹಾಸ್ವನಮ್ ॥ ೩೦ ॥

ಸ್ನೇಹಬಿಂದವಃ ಘೃತ ಬಿಂದವಃ ॥ ೨೩ ॥ ಆತ್ಮನಃ ಸದೃಶಾನ್ ಸ್ವದೂತತ್ವ ಯೋಗ್ಯಾನ್ ॥ ೨೪ ॥ ಅಶೀತಿ ಸಾಹಸ್ರಂ ಪುರಃಸರಾಃ ಸೇನಾನಾಯಕಾಃ । ಅಶೀತಿ ಕೋಟಿ ಸಂಖ್ಯಾಃ ಸೇನಾಃ । "ಅಶೀತಿ ಕೋಟಿ ಯೂಥಪಂ ಪುರಃಸರಾಷ್ಟಸಾಯುತಮಿ"ತಿ ಭಗವತ್ಪಾದ ವಚನಾತ್ ॥ ೨೫ ॥ ತೋರಣಸ್ಥಮ್ । ಅವಸ್ಥಿತಂ ಸನ್ನದ್ಧಮ್ । "ಪತಂಗಾಃ ಪಾವಕಮಿವೇ"ತ್ಯನೇನ ತೇಷಾಂ ನಿಶ್ಚಯೇನ ನಾಶಂ ದ್ಯೋತಯತಿ । ಮಹಾಂತಶ್ಚ ತೇ ಭಾಗಾಶ್ಚ ತೇ । ತೃತೀಯಭಾಗಮುಕ್ತಿರ್ಮಹೋದಿತಿ ಶ್ರೀಮದುಕ್ತೇಃ ॥ ೨೭ ॥ ಅನುನಾದಿನಾ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಮತಾ ಇದಂ ವನಮ್ ॥ ೩೨ ॥ ನಿಹಂತೇತಿ ತ್ಯಚ್ । ತೇನ ಸೈನ್ಯಾನಾಮಿತ್ಯುಪಪದ್ಯತೇ ಷಷ್ಠೀ ॥ ೩೪ ॥ ಸಮೃದ್ಧಾರ್ಥಃ ಪೂರ್ಣಾರ್ಥಃ । ಮಿಷತಾಂ ಪಶ್ಯತಾಮ್ ॥ ೩೬ ॥

ಸ ಭೂತ್ವಾ ಸುಮಹಾಕಾಯೋ ಹನುಮಾನ್ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ।
ಧೃಷ್ಟಮಾಸ್ಫೋಟಯಾಮಾಸ ಲಂಕಾಂ ಶಬ್ದೇನ ಪೂರಯನ್ ॥ ೩೧ ॥

ತಸ್ಯಾಸ್ಫೋಟಿತಶಬ್ದೇನ ಮಹತಾ ಚಾನುನಾದಿನಾ ।
ಪೇತುರ್ವಿಹಂಗಾ ಗಗನಾದುಚ್ಚೈಶ್ಚೇದಮಘೋಷಯತ್ ॥ ೩೨ ॥

ಜಯತ್ಯತಿಬಲೋ ರಾಮೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣಶ್ಚ ಮಹಾಬಲಃ ।
ರಾಜಾ ಜಯತಿ ಸುಗ್ರೀವೋ ರಾಘವೇಣಾಭಿಪಾಲಿತಃ ॥ ೩೩ ॥

ದಾಸೋಽಹಂ ಕೋಸಲೇಂದ್ರಸ್ಯ ರಾಮಸ್ಯಾಕ್ಲಿಷ್ಟಕರ್ಮಣಃ ।
ಹನುಮಾನ್ ಶತ್ರುಸೈನ್ಯಾನಾಂ ನಿಹಂತಾ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ॥ ೩೪ ॥

ನ ರಾವಣಸಹಸ್ರಂ ಮೇ ಯುದ್ಧೇ ಪ್ರತಿಬಲಂ ಭವೇತ್ ।
ಶಿಲಾಭಿಸ್ತು ಪ್ರಹರತಃ ಪಾದಪೈಶ್ಚ ಸಹಸ್ರಶಃ ॥ ೩೫ ॥

ಅರ್ದಯಿತ್ವಾ ಪುರೀಂ ಲಂಕಾಮಭಿವಾದ್ಯ ಚ ಮೈಥಿಲೀಮ್ ।
ಸಮೃದ್ಧಾರ್ಥೋ ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಿಷತಾಂ ಸರ್ವರಕ್ಷಸಾಮ್ ॥ ೩೬ ॥

ತಸ್ಯ ಸಂನಾದಶಬ್ದೇನ ತೇಽಭವನ್ ಭಯಶಂಕಿತಾಃ ।
ದದೃಶುಶ್ಚ ಹನೂಮಂತಂ ಸಂಧ್ಯಾಮೇಘಮಿವೋನ್ನತಮ್ ॥ ೩೭ ॥

ಸ್ವಾಮಿಸಂದೇಶನಿಃಶಂಕಾಸ್ತತಸ್ತೇ ರಾಕ್ಷಸಾಃ ಕಪಿಮ್ ।
ಚಿತ್ರೈಃ ಪ್ರಹರಣೈರ್ಭೀಮೈರಭಿಪೇತುಃ ಸಹಸ್ರಶಃ ॥ ೩೮ ॥

ಸ ತೈಃ ಪರಿವೃತಃ ಶೂರೈಃ ಸರ್ವತಃ ಸ ಮಹಾಬಲಃ ।
ಆಸಸಾದಾಯಸಂ ಭೀಮಂ ಪರಿಘಂ ತೋರಣಾಶ್ರಿತಮ್ ॥ ೩೯ ॥

ಸ ತಂ ಪರಿಘಮಾದಾಯ ಜಘಾನ ಚ ನಿಶಾಚರಾನ್ ।
ಸ ಪನ್ನಗಮಿವಾದಾಯ ಸ್ಫುರಂತಂ ವಿನತಾಸುತಃ ॥ ೪೦ ॥

ಸ್ವಾಮಿ ಸಂದೇಶೇನ ರಾಮನಾಮಾದಿ ಸಂಕೀರ್ತನರೂಪೇಣ ನಿಃಶಂಕಾಃ ರಾಮದೂತತ್ವ ವಿಷಯಕ ಶಂಕಾ ರಹಿತಾಃ । ಅಥವಾ ಸ್ವಾಮಿನೋ ರಾವಣಸ್ಯ, ಸಂದೇಶ ಆಜ್ಞಾ, ತೇನ ನಿಃ ಶಂಕಾಃ ಮರಣಸಂಶಯರಹಿತಾಃ ॥ ೩೮ ॥ ಆಯಸಮಯೋವಿಕೃತಂ ॥೩೯॥ ಸ್ಫುರಂತಂ ಪನ್ನಗಮಾದಾಯ ವಿನತಾಸುತೋ ಗರುಡ ಇವ ॥ ೪೦ ॥

ವಿಚಚಾರಾಂಬರೇ ವೀರಃ ಪರಿಗೃಹ್ಯ ಚ ಮಾರುತಿಃ ।
ಸ ಹತ್ವಾ ರಾಕ್ಷಸಾನ್ ವೀರಾನ್ ಕಿಂಕರಾನ್ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ॥ ೪೧ ॥

ಯುದ್ಧಕಾಂಕ್ಷೀ ಪುನರ್ವೀರಸ್ತೋರಣಂ ಸಮುಪಾಶ್ರಿತಃ ।
ತತಸ್ತಸ್ಮಾದ್ಭಯಾನ್ಮುಕ್ತಾಃ ಕತಿಚಿತ್ತತ್ರ ರಾಕ್ಷಸಾಃ ।
ನಿಹತಾನ್ ಕಿಂಕರಾನ್ ಸರ್ವಾನ್ ರಾವಣಾಯ ನ್ಯವೇದಯನ್ ॥ ೪೨ ॥

ಸ ರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ ನಿಹತಂ ಮಹದ್ಬಲಂ
ನಿಶಮ್ಯ ರಾಜಾ ಪರಿವೃತ್ತಲೋಚನಃ ।
ಸಮಾದಿದೇಶಾಪ್ರತಿಮಂ ಪರಾಕ್ರಮೇ
ಪ್ರಹಸ್ತಪುತ್ರಂ ಸಮರೇ ಸುದುರ್ಜಯಮ್ ॥ ೪೩ ॥

ಮುಕ್ತಾಃ ಜೀವಭೀತಿಪರಿತ್ಯಕ್ತಾಃ ॥ ೪೨ ॥ ಪ್ರಹಸ್ತಪುತ್ರಂ ಜಂಬುಮಾಲಿನಂ ॥ ೪೩ ॥ ೪೪ ॥

॥ ಇತ್ಯಾರ್ಷೇಯ ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ದ್ವಿಚತ್ವಾರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

—

ತ್ರಿಚತ್ವಾರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ

ತತಃ ಸ ಕಿಂಕರಾನ್ ಹತ್ವಾ ಹನೂಮಾನ್ ಧ್ಯಾನಮಾಸ್ಥಿತಃ ।
ವನಂ ಭಗ್ನಂ ಮಯಾ ಚೈತ್ಯಪ್ರಾಸಾದೋ ನ ವಿನಾಶಿತಃ ॥ ೧ ॥

ತಸ್ಮಾತ್ ಪ್ರಾಸಾದಮಪ್ಯೇವಮಿಮಂ ವಿಧ್ವಂಸಯಾಮ್ಯಹಮ್ ।
ಇತಿ ಸಂಚಿಂತ್ಯ ಮನಸಾ ಹನೂಮಾನ್ ದರ್ಶಯನ್ ಬಲಮ್ ॥ ೨ ॥

ಚೈತ್ಯಪ್ರಾಸಾದಮುತ್ಪ್ಲುತ್ಯ ಮೇರುಶೃಂಗಮಿವೋನ್ನತಮ್ ।
ಆರುರೋಹ ಹರಿಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಹನುಮಾನ್ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ॥ ೩ ॥

ಆರುಹ್ಯ ಗಿರಿಸಂಕಾಶಂ ಪ್ರಾಸಾದಂ ಹರಿಯೂಥಪಃ ।
ಬಭೌ ಸ ಸುಮಹಾತೇಜಾಃ ಪ್ರತಿಸೂರ್ಯ ಇವೋದಿತಃ ॥ ೪ ॥

ಸಂಪ್ರಧೃಷ್ಯ ತು ದುರ್ಧರ್ಷಶ್ಚೈತ್ಯಪ್ರಾಸಾದಮುನ್ನತಮ್ ।
ಹನುಮಾನ್ ಪ್ರಜ್ವಲಲ್ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾ ಪಾರಿಯಾತ್ರೋಪಮೋಽಭವತ್ ॥ ೫ ॥

ಸ ಭೂತ್ವಾ ಸುಮಹಾಕಾಯಃ ಪ್ರಭಾವಾನ್ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ।
ಧೃಷ್ಟಮಾಸ್ಫೋಟಯಾಮಾಸ ಲಂಕಾಂ ಶಬ್ದೇನ ಪೂರಯನ್ ॥ ೬ ॥

ಸಃ ಹನುಮಾನ್ । ಚೈತ್ಯಪ್ರಾಸಾದಃ ರಾಕ್ಷಸ ಕುಲ ದೇವತಾ ಪ್ರಾಸಾದಃ ನ ವಿನಾಶಿತಃ ಇತಿ ಧ್ಯಾನಮಾಸ್ಥಿತಃ । ತಸ್ಮಾತ್ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಅನವಶೇಷೇಣಾನಾಶಾತ್ ಪುನರಮಿತ್ರಾಗಮನಪರ್ಯಂತಂ ಪ್ರಾಸಾದಸಾದನಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ಇತ್ಯಚಿಂತಯತ್ ಇತಿ ಭಾವಃ ॥ ಏವಂ ವನವತ್ ॥ ೨ ॥ ಉತ್ಪ್ಲುತ್ಯಾರುರೋಹೇತ್ಯನ್ವಯಃ ॥ ೩ ॥ ಪ್ರತಿಸೂರ್ಯಃ ದ್ವಿತೀಯಃ ಸೂರ್ಯಃ ॥ ೪ ॥ ಪ್ರಜ್ವಲತ್-ಪ್ರಾಜ್ವಲತ್ । ಪಾರಿಯಾತ್ರೋ ನಾಮ ಪರ್ವತ ವಿಶೇಷಃ । ಔನ್ನತ್ಯಾತ್ ಪ್ರಕಾಶೌನ್ನತ್ಯಾಚ್ಚ ತನ್ನಿದರ್ಶನಂ । ಪ್ರಜ್ವಲಲ್ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾ ಪ್ರಜ್ವಲಂತೀ ಸುವರ್ಣಾದಿರಚನೇನ ಕರಣೇನ ಸಂಪ್ರಧೃಷ್ಯೇತ್ಯನ್ವಯಃ । ವೈರಿವತ್ತದೀಯಸಂಪದಾದ್ಯಸಹನಸ್ಯ ನ್ಯಾಯ್ಯತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ ॥ ಏತತ್ಪಕ್ಷೇ ಪಾರಿಯಾತ್ರೋಪಮೋಭೂದೌನ್ನತ್ಯೇನೇತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೫ ॥ ಧೃಷ್ಟಂ ನಿರ್ಭಯಂ ಯಥಾ ಭವತಿ ತಥಾ । ಊರೂ ಭುಜೌ ಚೇತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೬ ॥

ತಸ್ಯಾಸ್ಫೋಟಿತಶಬ್ದೇನ ಮಹತಾ ಶ್ರೋತ್ರಘಾತಿನಾ ।
ಪೇತುರ್ವಿಹಂಗಮಾಸ್ತತ್ರ ಚೈತ್ಯಪಾಲಾಶ್ಚ ಮೋಹಿತಾಃ ॥ ೭ ॥

ಅಸ್ತ್ರವಿಜ್ಜಯತಾಂ ರಾಮೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣಶ್ಚ ಮಹಾಬಲಃ ।
ರಾಜಾ ಜಯತಿ ಸುಗ್ರೀವೋ ರಾಘವೇಣಾಭಿಪಾಲಿತಃ ॥ ೮ ॥

ದಾಸೋಽಹಂ ಕೋಸಲೇಂದ್ರಸ್ಯ ರಾಮಸ್ಯಾಕ್ಲಿಷ್ಟಕರ್ಮಣಃ ।
ಹನುಮಾನ್ ಶತ್ರುಸೈನ್ಯಾನಾಂ ನಿಹಂತಾ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ॥ ೯ ॥

ನ ರಾವಣಸಹಸ್ರಂ ಮೇ ಯುದ್ಧೇ ಪ್ರತಿಬಲಂ ಭವೇತ್ ।
ಶಿಲಾಭಿಸ್ತು ಪ್ರಹರತಃ ಪಾದಪೈಶ್ಚ ಸಹಸ್ರಶಃ ॥ ೧೦ ॥

ಅರ್ದಯಿತ್ವಾ ಪುರೀಂ ಲಂಕಾಮಭಿವಾದ್ಯ ಚ ಮೈಥಿಲೀಮ್ ।
ಸಮೃದ್ಧಾರ್ಥೋ ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಿಷತಾಂ ಸರ್ವರಕ್ಷಸಾಮ್ ॥ ೧೧ ॥

ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಮಹಾಬಾಹುಶ್ಚೈತ್ಯಸ್ಥೋ ಹರಿಯೂಥಪಃ ।
ನನಾದ ಭೀಮನಿರ್ಹ್ರಾದೋ ರಕ್ಷಸಾಂ ಜನಯನ್ ಭಯಮ್ ॥ ೧೨ ॥

ತೇನ ಶಬ್ದೇನ ಮಹತಾ ಚೈತ್ಯಪಾಲಾಃ ಶತಂ ಯಯುಃ ।
ಗೃಹೀತ್ವಾ ವಿವಿಧಾನಸ್ತ್ರಾನ್ ಪ್ರಾಸಾನ್ ಖಡ್ಗಾನ್ ಪರಶ್ವಧಾನ್ ॥ ೧೩ ॥

ವಿಸೃಜಂತೋ ಮಹಾಕಾಯಾ ಮಾರುತಿಂ ಪರ್ಯವಾರಯನ್ ॥ ೧೪ ॥

ತೇ ಗದಾಭಿರ್ವಿಚಿತ್ರಾಭಿಃ ಪರಿಘೈಃ ಕಾಂಚನಾಂಗದೈಃ ।
ಆಜಘ್ನುರ್ವಾನರಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಬಾಣೈಶ್ಚಾದಿತ್ಯಸಂನಿಭೈಃ ॥ ೧೫ ॥

ಆವರ್ತ ಇವ ಗಂಗಾಯಾಸ್ತೋಯಸ್ಯ ವಿಪುಲೋ ಮಹಾನ್ ।
ಪರಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ಹರಿಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಸ ಬಭೌ ರಕ್ಷಸಾಂ ಗಣಃ ॥ ೧೬ ॥

ಆಸ್ಫೋಟಿತಂ ಆಸ್ಫೋಟನಂ। ಶ್ರೋತ್ರಘಾತಿನಾ ದ್ವಿಷತಾಂ ಶ್ರೋತ್ರಘಾತಿನಾ। ಶ್ರೋತಾರೋಽಂತಃಕರಣೇನ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಚ ಸೀತಾದೇವಪ್ರ್ಯಾದಯಃ ತೇಷಾಮಘಾತ್ಯ ಹಿಂಸಕಃ ಹರ್ಷಂಕರ ಇತಿ ಯಾವತ್ ॥ ೭ ॥ ಜಯತಾಂ ಜಯಶೀಲಾನಾಂ ಮಧ್ಯೇಽಸ್ತ್ರವಿದ್ರಾಮೋ ಜಯತೀತ್ಯನ್ವಯಃ । ಅನ್ಯಥಾ ಜಯತಾಮಿತ್ಯಾಶೀಃ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ದೇವವಿಷಯೇಽಸಮಂಜಸೇತ್ಯಚತುರತಾ ಸ್ಯಾದಿತಿ ಭಾವಃ ॥೮॥ ೯ ॥ ನನು ರಾವಣೇ ಸಮರ್ಥೇ ಸತಿ ಕಿಂ ತೇ ಗರ್ಜನೇನೇತ್ಯತ ಆಹ-ನೇತಿ ॥೧೦॥೧೨॥ ಶತಂ ಬಹವಃ ॥೧೩॥ ಗಂಗಾಯಾಸ್ತೋಯಸ್ಯಾವರ್ತೋ ಭ್ರಮಃ ॥೧೬॥ ಭೀಮಂ ರೂಪಂ ಪೂರ್ವಾಪೇಕ್ಷಯಾ ಬಹುಭಯಂಕರಂ ರೂಪಂ ॥ ೧೬ ॥

ತತೋ ವಾತಾತ್ಮಜಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಭೀಮಂ ರೂಪಂ ಸಮಾಸ್ಥಿತಃ || ೧೬ ||

ಪ್ರಾಸಾದಸ್ಯ ಮಹಾಂಸ್ತಸ್ಯ ಸ್ತಂಭಂ ಹೇಮಪರಿಷ್ಕೃತಮ್ ।
ಉತ್ಪಾಟಯಿತ್ವಾ ವೇಗೇನ ಹನುಮಾನ್ ಪವನಾತ್ಮಜಃ || ೧೭ ||

ತತಸ್ತಂ ಭ್ರಾಮಯಾಮಾಸ ಶತಧಾರಂ ಮಹಾಬಲಃ ।
ತತ್ರ ಚಾಗ್ನಿಃ ಸಮಭವತ್ ಪ್ರಾಸಾದಶ್ಚಾಪ್ಯದಹ್ಯತ || ೧೮ ||

ದಹ್ಯಮಾನಂ ತತೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪ್ರಾಸಾದಂ ಹರಿಯೂಥಪಃ ।
ಸ ರಾಕ್ಷಸಶತಂ ಹತ್ವಾ ವಜ್ರೇಣೇಂದ್ರ ಇವಾಸುರಾನ್ || ೧೯ ||

ಅಂತರಿಕ್ಷೇ ಸ್ಥಿತಃ ಶ್ರೀಮಾನಿದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್ ।
ಮಾದೃಶಾನಾಂ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ವಿಸೃಷ್ಟಾನಿ ಮಹಾತ್ಮನಾಮ್ || ೨೦ ||

ಬಲಿನಾಂ ವಾನರೇಂದ್ರಾಣಾಂ ಸುಗ್ರೀವವಶವರ್ತಿನಾಮ್ ।
ಅಟಂತಿ ವಸುಧಾಂ ಕೃತ್ಸ್ನಾಂ ವಯಮನ್ಯೇ ಚ ವಾನರಾಃ || ೨೧ ||

ದಶನಾಗಬಲಾಃ ಕೇಚಿತ್ ಕೇಚಿದ್ದಶಗುಣೋತ್ತರಾಃ ।
ಕೇಚಿನ್ನಾಗಸಹಸ್ರಸ್ಯ ಬಭೂವುಸ್ತುಲ್ಯವಿಕ್ರಮಾಃ || ೨೨ ||

ಸಂತಿ ಚೌಘಬಲಾಃ ಕೇಚಿತ್ ಕೇಚಿದ್ವಾಯುಬಲೋಪಮಾಃ ।
ಅಪ್ರಮೇಯಬಲಾಶ್ಚಾನ್ಯೇ ತತ್ರಾಸನ್ ಹರಿಯೂಥಪಾಃ || ೨೩ ||

ಈದೃಗ್ವಿಧೈಸ್ತು ಹರಿಭಿರ್ವೃತೋ ದಂತನಖಾಯುಧೈಃ ।
ಶತೈಃ ಶತಸಹಸ್ರೈಶ್ಚ ಕೋಟಿಭಿಶ್ಚಾಯುತೈರಪಿ || ೨೪ ||

ಆಗಮಿಷ್ಯತಿ ಸುಗ್ರೀವಃ ಸರ್ವೇಷಾಂ ವೋ ನಿಷೂದನಃ ।
ನೇಯಮಸ್ತಿ ಪುರೀ ಲಂಕಾ ನ ಯೂಯಂ ನ ಚ ರಾವಣಃ ।
ಯಸ್ಮಾದಿಕ್ಷ್ವಾಕುನಾಥೇನ ಬದ್ಧಂ ವೈರಂ ಮಹಾತ್ಮನಾ || ೨೫ ||

|| ೧೭ || ಅಗ್ನಿಃ - ಪ್ರಾಸಾದಸ್ತಂಭಾತರಸಂಘರ್ಷಾದ್ವಾ ವಾಯುಸೂನುಕರಪರಿಭ್ರಮಣ ರೂಪಮಥನತೋ ವಾಗ್ನಿಃ ಸಮಭವದಿತಿ ಭಾವಃ । ತೇನ ಪ್ರಾಸಾದಃ ಸಮದಹ್ಯತ । ಸಮಗ್ರ ಗ್ರಾಮದಾಹಸ್ಯ ಭಾವಿನ ಇಯಂ ನಾಂದೀತಿ ಭಾವಃ || ೧೮- ೨೧ || ಓಘಬಲಾ ಓಘಸಂಖ್ಯಾಕ ಬಲಾಃ ||೨೨-೨೪ || ಏತಾದೃಶೈಃ ಕಪಿಭಿರ್ವೃತಃ ಸುಗ್ರೀವಃ ನಿಷೂದನಃ ಹಂತಾ || ೨೫ ||

|| ಇತ್ಯಾರ್ಷೇಯ ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ತ್ರಿಚತ್ವಾರಿಂಶ ಸರ್ಗಃ ||

ಚತುಶ್ಚತ್ವಾರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ

ಸಂದಿಷ್ಟೋ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರೇಣ ಪ್ರಹಸ್ತಸ್ಯ ಸುತೋ ಬಲೀ ।
ಜಂಬುಮಾಲೀ ಮಹಾದಂಷ್ಟ್ರೋ ನಿರ್ಜಗಾಮ ಧನುರ್ಧರಃ ॥ ೧ ॥

ರಕ್ತಮಾಲ್ಯಾಂಬರಧರಃ ಸ್ರಗ್ವೀ ರುಚಿರಕುಂಡಲಃ ।
ಮಹಾನ್ ವಿವೃತ್ತನಯನಶ್ಚಂಡಃ ಸಮರದುರ್ಜಯಃ ॥ ೨ ॥

ಧನುಃ ಶಕ್ರಧನುಃಪ್ರಖ್ಯಂ ಮಹದ್ರುಚಿರಸಾಯಕಮ್ ।
ವಿಸ್ಫಾರಯಾಣೋ ವೇಗೇನ ವಜ್ರಾಶನಿಸಮಸ್ವನಮ್ ॥ ೩ ॥

ತಸ್ಯ ವಿಸ್ಫಾರಘೋಷೇಣ ಧನುಷೋ ಮಹತಾ ದಿಶಃ ।
ಪ್ರದಿಶಶ್ಚ ನಭಶ್ಚೈವ ಸಹಸಾ ಸಮಪೂರ್ಯತ ॥ ೪ ॥

ರಥೇನ ಖರಯುಕ್ತೇನ ತಮಾಗತಮುದೀಕ್ಷ್ಯ ಸಃ ।
ಹನುಮಾನ್ ವೇಗಸಂಪನ್ನೋ ಜಹರ್ಷ ಚ ನನಾದ ಚ ॥ ೫ ॥

ತಂ ತೋರಣವಿಟಂಕಸ್ಥಂ ಹನುಮಂತಂ ಮಹಾಕಪಿಮ್ ।
ಜಂಬುಮಾಲೀ ಮಹಾಬಾಹುರ್ವಿವ್ಯಾಧ ನಿಶಿತೈಃ ಶರೈಃ ॥ ೬ ॥

ನಿರ್ಜಗಾಮೇತಿ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಗನ್ವೇತಿ ॥ ೧ ॥ ಸ್ರಗ್ವೀ ಸುವರ್ಣಮಾಲಃ । "ಪ್ರಹಸ್ತಪುತ್ರಸ್ತ್ವಿಹ ಜಂಬುಮಾಲೀ ಪ್ರಾಭಂಜನಿಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಸುವರ್ಣಮಾಲೀ"ತಿ ಸಂಗ್ರಹರಾಮಾಯಣೋಕ್ತೇಃ ॥ ೨ ॥ ವಿಸ್ಫಾರಯಾಣಃ ವಿಸ್ಫಾರೋ ಜ್ಯಾಧ್ವನಿಃ ॥ ೩ ॥ ವಿಸ್ಫಾರಘೋಷಃ ತಜ್ಜನಿತೋ ಧ್ವನಿ ವಿಶೇಷಃ । ತೇನ ಭೂತಮಭೂತಂ ಚ ನಭ ಆಕಾಶಂ ದಿಶಃ ಪ್ರದಿಶಶ್ಚ 'ಯದಾತ್ಮಕಾ ಯಾಸ್ತತ್ಸಮಪೂರ್ಯತ ॥ "ಆಕಾಶವ್ಯ್ಮತಂ ಚ ವಿಯದಧಿಕರಣೇ ವಕ್ಷ್ಯತೇ । ಜಾತಿಬಧಿರಾಣಾಮಪ್ಯಾಕಾಶಪ್ರತೀತೇರ್ನಾಗಮೋಽಪಿ ತತ್ರ ಪ್ರಮಾಣಮಿತಿ ಸಾಕ್ಷಿಸಿದ್ಧಮೇವ ಗಗನಂ । ತದ್ಭಾಗಾ ಏವ ದಿಶೋ ನ ದ್ರವ್ಯಾಂತರಮಿ"ತಿ ಸುಧೋಕ್ತೇಃ ॥ ೪ ॥ ಜಹರ್ಷ - ಏಕಕ್ಷಣೇಽಮುಂ ಕ್ಷಣದಾಚರಂ ಘಾತಯಿಷ್ಯಾಮೀತ್ಯಲಕ್ಷ್ಯತಯಾ ಹರ್ಷ ಇತಿ ಭಾವಃ ॥ ೫ ॥ ತೋರಣಸ್ಥೋ ಯೋ ವಿಟಂಕಃ ಕಪೋತಪಾಲಿಕಾ ತತ್ರ ತಿಷ್ಠತೀತಿ. ಸ ತಥಾ । "ಕಪೋತಪಾಲಿಕಾಯಾಂ ತು ವಿಟಂಕಂ ಪುಂನಪುಂಸಕಂ" ಇತ್ಯಮರಃ ॥ ೬ ॥

ಅರ್ಧಚಂದ್ರೇಣ ವದನೇ ಶಿರಸ್ಯೇಕೇನ ಕರ್ಣಿನಾ ।
ಬಾಹ್ವೋರ್ವಿವ್ಯಾಧ ನಾರಾಚೈರ್ದಶಭಿಸ್ತಂ ಕಪೀಶ್ವರಮ್ ॥ ೭ ॥

ತಸ್ಯ ತಚ್ಛುಶುಭೇ ತಾಮ್ರಂ ಶರೇಣಾಭಿಹತಂ ಮುಖಮ್ ।
ಶರದೀವಾಂಬುಜಂ ಫುಲ್ಲಂ ವಿದ್ಧಂ ಭಾಸ್ಕರರಶ್ಮಿನಾ ॥ ೮ ॥

ತತ್ತಸ್ಯ ರಕ್ತಂ ರಕ್ತೇನ ರಂಜಿತಂ ಶುಶುಭೇ ಮುಖಮ್ ।
ಯಥಾಕಾಶೇ ಮಹಾಪದ್ಮಂ ಸಿಕ್ತಂ ಕಾಂಚನಬಿಂದುಭಿಃ ॥ ೯ ॥

ಚುಕೋಪ ಬಾಣಾಭಿಹತೋ ರಾಕ್ಷಸಸ್ಯ ಮಹಾಕಪಿಃ ।
ತತಃ ಪಾರ್ಶ್ವೇಽತಿವಿಪುಲಾಂ ದದರ್ಶ ಮಹತೀಂ ಶಿಲಾಮ್ ॥ ೧೦ ॥

ತರಸಾ ತಾಂ ಸಮುತ್ಪಾಟ್ಯ ಚಿಕ್ಷೇಪ ಜವವದ್ಬಲೀ ।
ತಾಂ ಶರೈರ್ದಶಭಿಃ ಕ್ರುದ್ಧಸ್ತಾಡಯಾಮಾಸ ರಾಕ್ಷಸಃ ॥ ೧೧ ॥

ವಿಪನ್ನಂ ಕರ್ಮ ತದ್ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹನುಮಾಂಶ್ಚಂಡವಿಕ್ರಮಃ ।
ಸಾಲಂ ವಿಪುಲಮುತ್ಪಾಟ್ಯ ಭ್ರಾಮಯಾಮಾಸ ವೀರ್ಯವಾನ್ ॥ ೧೨ ॥

ಭ್ರಾಮಯಂತಂ ಕಪಿಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಾಲವೃಕ್ಷಂ ಮಹಾಬಲಮ್ ।
ಚಿಕ್ಷೇಪ ಸುಬಹೂನ್ ಬಾಣಾನ್ ಜಂಬುಮಾಲೀ ಮಹಾಬಲಃ ॥ ೧೩ ॥

ಸಾಲಂ ಚತುರ್ಭಿಶ್ಚಿಚ್ಛೇದ ವಾನರಂ ಪಂಚಭಿರ್ಭುಜೇ ।
ಶಿರಸ್ಯೇಕೇನ ಬಾಣೇನ ದಶಭಿಸ್ತು ಸ್ತನಾಂತರೇ ॥ ೧೪ ॥

ಸ ಶರೈಃ ಪೂರಿತತನುಃ ಕ್ರೋಧೇನ ಮಹತಾ ವೃತಃ ।
ತಮೇವ ಪರಿಘಂ ಗೃಹ್ಯ ಭ್ರಾಮಯಾಮಾಸ ವೇಗತಃ ॥ ೧೫ ॥

ಕರ್ಣೀ ಬಾಣವಿಶೇಷಃ ॥ ೭॥ ತಾಮ್ರಂ ಪೂರ್ವಮೇವ । ಅಂಬುಜಂ ರಕ್ತಕಮಲಂ ॥ ೮ ॥ ರಕ್ತೇನ ಕ್ಷತಜೇನ । ಮಹಾಪದ್ಮಂ ಕಾಂಚನಬಿಂದುಭಿಃ ಸುವರ್ಣರಸಬಿಂದುಭಿ॥ ಅಭೂತೋಪಮೇಯಂ ॥ ೯ ॥ ರಾಕ್ಷಸಸ್ಯ ಬಾಣಾಭಿಹತಃ । ಏಕದೇಶಾನ್ವಯಃ ಸಸಂಬಂಧಿಕತ್ವಾದ್ಯುಕ್ತಃ । ಯದ್ವಾ ಬಾಣಾಭಿಹತೋ ರಾಕ್ಷಸಸ್ಯ ಚುಕೋಪೇತ್ಯನ್ವಯಃ ಹನುಮತ್ಕೋಪಸಹನಾಸುಶಕತ್ವಾದ್ಯಪ್ರತೀತ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತೇಃ ಷಷ್ಠೀ । ಸಾ ಚ ಶೈಷಿಕೀತಿ ಕರ್ಮಣಿ । ಅತಿ ವಿಪುಲಾಂ ಬಹುಸ್ಥೂಲಾಂ । ಮಹತೀಂ ದೀರ್ಘಾಂ ॥ ೧೦ ॥ ಜವವದ್ಯಥಾ ಭವತಿ ತಥಾ ॥ ೧೧ ॥ ವಿಪನ್ನಂ ಮೋಘಂ ॥ ೧೨ ॥ ಸಾಲವೃಕ್ಷಂ ತನ್ನಾಮಕವೃಕ್ಷಂ ॥ ೧೩-೧೪ ॥ ಗೃಹ್ಯ ಸಂಗೃಹ್ಯ ॥ ೧೫ ॥ ಜಂಬುಮಾಲೇಃ । ರೂಕ್ಷ

ಅತಿವೇಗೋಽತಿವೇಗೇನ ಭ್ರಾಮಯಿತ್ವಾ ಬಲೋತ್ಕಟಃ ।
ಪರಿಘಂ ಪಾತಯಾಮಾಸ ಜಂಬುಮಾಲೇರ್ಮಹೋರಸಿ ॥ ೧೬ ॥

ತಸ್ಯ ಚೈವ ಶಿರೋ ನಾಸ್ತಿ ನ ಬಾಹೂ ನ ಚ ಜಾನುನೀ ।
ನ ಧನುರ್ನ ರಥೋ ನಾಶ್ವಾಸ್ತತ್ರಾದೃಶ್ಯಂತ ನೇಷವಃ ॥ ೧೭ ॥

ಸ ಹತಸ್ತರಸಾ ತೇನ ಜಂಬುಮಾಲೀ ಮಹಾಬಲಃ ।
ಪಪಾತ ನಿಹತೋ ಭೂಮೌ ಚೂರ್ಣಿತಾಂಗ ಇವ ದ್ರುಮಃ ॥ ೧೮ ॥

ಜಂಬುಮಾಲಿಂ ಚ ನಿಹತಂ ಕಿಂಕರಾಂಶ್ಚ ಮಹಾಬಲಾನ್ ।
ಚುಕ್ರೋಧ ರಾವಣಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಕ್ರೋಧಸಂರಕ್ತಲೋಚನಃ ॥ ೧೯ ॥

ಸ ರೋಷಸಂವರ್ತಿತತಾಮ್ರಲೋಚನಃ
ಪ್ರಹಸ್ತಪುತ್ರೇ ನಿಹತೇ ಮಹಾಬಲೇ ।
ಅಮಾತ್ಯಪುತ್ರಾನತಿವೀರ್ಯವಿಕ್ರಮಾನ್
ಸಮಾದಿದೇಶಾಶು ನಿಶಾಚರೇಶ್ವರಃ
॥ ೨೦ ॥

ಇಕಾರಾಂತೋ ನಕಾರಾಂತಶ್ಚೇತಿ ಜಂಬುಮಾಲೇರಿತಿ ಸಾಧುಃ ॥ ೧೬ ॥ ನಾಶ್ವಾ ಅಶ್ವಭಿನ್ನಾ ಅಶ್ವಸದೃಶಾಃ ಖರಾಸ್ತೇ ನಾದೃಶ್ಯಂತ । ನಞರ್ಥಕಸ್ಯ ನಶಬ್ದಸ್ಯ ತದ್ಭಿನ್ನತತ್ಸದೃಶಾರ್ಥಕತಾ ಸ್ವಪರಸಾಧಾರಣ್ಯೇನ ದೃಷ್ಟಾ । ಅಥವಾ ವಿಭಾಷಾನುವೃತ್ತೇರ್ನಲೋಪಸ್ಯಾಭಾವಾನ್ನಾಶ್ವಾ ಇತಿ ಸಂಭವತಿ । ತೇನ ಖರಯುಕ್ತಯಾನತ್ವಮುಕ್ತಮುಪಪನ್ನಂ ॥ ೧೭ ॥ ಚೂರ್ಣಿತಾಂಗಃ ಚೂರ್ಣೀಕೃತಶಾಖಶ್ಚೂರ್ಣೀಕೃತಾವಯವೋ ರಾಕ್ಷಸೋಽಪಿ ॥ ೧೮॥ ಕ್ರೋಧಸಂರಕ್ತ ಲೋಚನಃ ಪೂರ್ವಂ ಕಿಂಕರನಾಶಾತ್ಪುನರ್ಜಂಬುಮಾಲಿಂ ನಿಹತಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಚುಕ್ರೋಧ ಪೂರ್ವಾಪೇಕ್ಷಯಾ ಬಹುಕೋಪಂ ಕೃತವಾನಿತ್ಯರ್ಥಃ । ವೀರ್ಯಂ ಶೌರ್ಯ ಪರಾಕ್ರಮಸ್ತದತಿಕ್ರಮ್ಯ ವಿಕ್ರಮೋ ಯೇಷಾಂ ತಾನ್ ॥ ೧೯- ೨೦ ॥

॥ ಇತ್ಯಾರ್ಷೇಯ ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ಚತುಶ್ಚತ್ವಾರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಪಂಚಚತ್ವಾರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ

ತತಸ್ತೇ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರೇಣ ಚೋದಿತಾ ಮಂತ್ರಿಣಾಂ ಸುತಾಃ ।
ನಿರ್ಯಯುರ್ಭವನಾತ್ತಸ್ಮಾತ್ ಸಪ್ತ ಸಪ್ತಾರ್ಚಿವರ್ಚಸಃ ॥ ೧ ॥

ಮಹದ್ಬಲಪರೀವಾರಾ ಧನುಷ್ಮಂತೋ ಮಹಾಬಲಾಃ ।
ಕೃತಾಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರವಿದಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಃ ಪರಸ್ಪರಜಯೈಷಿಣಃ ॥ ೨ ॥

ಹೇಮಜಾಲಪರಿಕ್ಷಿಪ್ತೈರ್ಧ್ವಜವದ್ಭಿಃ ಪತಾಕಿಭಿಃ ।
ತೋಯದಸ್ವನನಿರ್ಘೋಷೈರ್ವಾಜಿಯುಕ್ತೈರ್ಮಹಾರಥೈಃ ॥ ೩ ॥

ತಪ್ತಕಾಂಚನಚಿತ್ರಾಣಿ ಚಾಪಾನ್ಯಮಿತವಿಕ್ರಮಾಃ ।
ವಿಸ್ಫಾರಯಂತಃ ಸಂಹೃಷ್ಟಾಸ್ತಟಿದ್ವಂತ ಇವಾಂಬುದಾಃ ॥ ೪ ॥

ಜನನ್ಯಸ್ತು ತತಸ್ತೇಷಾಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಕಿಂಕರಾನ್ ಹತಾನ್ ।
ಬಭೂವುಃ ಶೋಕಸಂಭ್ರಾಂತಾಃ ಸಬಾಂಧವಸುಹೃಜ್ಜನಾಃ ॥ ೫ ॥

ಸಪ್ತಾರ್ಚಿಃ ಪ್ರತಿಮಾರೂಪಾಃ ಕಾಲೀಕರಾಲ್ಯಾದ್ಯಾ ಅಸ್ಯ ಸಂತೀತಿ ಸಪ್ತಾರ್ಚಿಃ ವಹ್ನಿಸ್ತದ್ವದ್ವರ್ಚೋ ಯೇಷಾಂ ತೇ ತಥಾ । ಯದ್ವೇಕಾರಾಂತೋऽರ್ಚಿಶಬ್ದೋऽರ್ಚಿಃ ಶಬ್ದಪರ್ಯಾಯಃ ಸಪ್ತ ಅರ್ಚಯೋऽರ್ಚೀಂಷಿ ಶಿಖಾಃ ಯಸ್ಯ ಸೋऽಗ್ನಿಃ "ಅರ್ಚಿರ್ಮಯೂಖ ಶಿಖಯೋ"ರಿತಿ ವಿಶ್ವಃ । 'ಇಕಾರಾಂತೋऽಪ್ಯಸ್ತಿ ಅಗ್ನೇರ್ಭ್ರಾಜಂತ್ಯ ರ್ಚಯ ಇತೀ'ತಿ ಭಾನುದೀಕ್ಷಿತಲೇಖಾತ್ ॥ ೧ ॥ ಮಹದ್ಬಲ ಪರೀವಾರಾಃ । ಮಹತೋ ರಾವಣಸ್ಯ ಬಲಂ ರಾಕ್ಷಸಸೇನಾ ಪರೀವಾರೋ ಯೇಷಾಂ । ಅಮನುಷ್ಯತ್ವಾತ್ ಪರೀಕಾರಸ್ಯ ದೀರ್ಘಃ । ಕೃತಾಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರವಿದಾಂ । ಕೃತಾಸ್ತ್ರಾ ಇತರಾನ್ ಪ್ರತಿ ಶಿಕ್ಷಿತಾಸ್ತ್ರಾಸ್ತೇ ಚ ತೇ ಸ್ವಯಮಸ್ತ್ರವಿದಶ್ಚ ತೇಷಾಂ । ಶ್ರೇಷ್ಠಾ ಉತ್ತಮಾಃ । ಪರಸ್ಪರ ಜಯೈಷಿಣಃ ಪರಸ್ಪರಮುತ್ಕರ್ಷಾಪೇಕ್ಷಾಃ ॥ ೨ ॥ ಧ್ವಜವದ್ಭಿಃ ಏಕಜಿಹ್ವಾ ಧ್ವಜಾಃ । ದ್ವಿಜಿಹ್ವಾಃ ಪತಾಕಾಃ ॥ ೩ ॥ ತಡಿದ್ವಂತಃ ವಿದ್ಯುದ್ಯುಕ್ತಾಃ ॥ ೪ ॥ ೫ ॥ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಘರ್ಷಾಃ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಘಟಿತಾಃ ॥ ೬ ॥

ತೇ ಪರಸ್ಪರಸಂಘರ್ಷಾತ್ತಪ್ತಕಾಂಚನಭೂಷಣಾಃ ।
ಅಭಿಪೇತುರ್ಹನೂಮಂತಂ ತೋರಣೇ ಸಮವಸ್ಥಿತಮ್ ॥ ೬ ॥

ಸೃಜಂತೋ ಬಾಣವೃಷ್ಟಿಂ ತೇ ರಥಗರ್ಜಿತನಿಃಸ್ವನಾಃ ।
ಪ್ರಾವೃಟ್ಕಾಲ ಇವಾಂಭೋದಾ ವಿಚೇರುರ್ನೈರ್ಋತಾಂಬುದಾಃ ॥ ೭ ॥

ಅವಕೀರ್ಣಸ್ತತಸ್ತಾಭಿರ್ಹನುಮಾನ್ ಶರವೃಷ್ಟಿಭಿಃ ।
ಅಭವತ್ ಸಂವೃತಾಕಾರಃ ಶೈಲರಾಡಿವ ವೃಷ್ಟಿಭಿಃ ॥ ೮ ॥

ಸ ಶರಾನ್ ವಂಚಯಾಮಾಸ ತೇಷಾಮಾಶುಚರಃ ಕಪಿಃ ।
ರಥವೇಗಂ ಚ ವೀರಾಣಾಂ ವಿಚರನ್ ವಿಮಲೇಽಂಬರೇ ॥ ೯ ॥

ಸ ತೈಃ ಕ್ರೀಡನ್ ಧನುಷ್ಮದ್ಭಿರ್ವ್ಯೋಮ್ನಿ ವೀರಃ ಪ್ರಕಾಶತೇ ।
ಧನುಷ್ಮದ್ಭಿರ್ಯಥಾ ಮೇಘೈರ್ಮಾರುತಃ ಪ್ರಭುರಂಬರೇ ॥ ೧೦ ॥

ಸ ಕೃತ್ವಾ ನಿನದಂ ಘೋರಂ ತ್ರಾಸಯಂಸ್ತಾಂ ಮಹಾಚಮೂಮ್
ಚಕಾರ ಹನುಮಾನ್ ವೇಗಂ ತೇಷು ರಕ್ಷಃಸು ವೀರ್ಯವಾನ್ ॥ ೧೧ ॥

ತಲೇನಾಭ್ಯಹನತ್ ಕಾಂಶ್ಚಿತ್ ಪದ್ಭ್ಯಾಂ ಕಾಂಶ್ಚಿತ್ ಪರಂತಪಃ ।
ಮುಷ್ಟಿಭಿಶ್ಚಾಹನತ್ ಕಾಂಶ್ಚಿನ್ನಖೈಃ ಕಾಂಶ್ಚಿದ್ವ್ಯದಾರಯತ್ ॥ ೧೨ ॥

ಪ್ರಮಮಾಥೋರಸಾ ಕಾಂಶ್ಚಿದೂರುಭ್ಯಾಮಪರಾನ್ ಕಪಿಃ ।
ಕೇಚಿತ್ತಸ್ಯ ನಿನಾದೇನ ತತ್ರೈವ ಪತಿತಾ ಭುವಿ ॥ ೧೩ ॥

ತತಸ್ತೇಷ್ವವಸನ್ನೇಷು ಭೂಮೌ ನಿಪತಿತೇಷು ಚ ।
ತತ್ಸೈನ್ಯಮಗಮತ್ ಸರ್ವಂ ದಿಶೋ ದಶ ಭಯಾರ್ದಿತಮ್ ॥ ೧೪ ॥

ನೈರ್ಋತಾಂಬುದಾಃ । ನೈರ್ಋತಾನಾಂ ರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ ಶರವರ್ಷೇಣ ಕಾರ್ಷ್ಣ್ಯೇನ ಚ ಮೇಘಸಮತಾ । ಪೂರ್ವಮಖಂಡತಃ ಶರಾಸಾರ ಗಮನಾದೇಕವಚನಂ ವೃಷ್ಟಿಮಿತಿ. ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಗಂಚನಾದ್ ವೃಷ್ಟಿಭಿರಿತಿ ಬಹುವಚನಂ ಚ ಸಂಭವತಃ ॥೭-೮॥ ವಂಚಯಾಮಾಸ ಯಥಾ ಶರೀರಂ ನ ದಾರಯೇಯುಃ ತಥಾ ಮೋಘಾನಕರೋತ್ ॥೯॥ ಧನುಷ್ಮದ್ಭಿಃ ಸೇಂದ್ರಚಾಪೈಃ । ಹನುಮತೋ ವಾಯ್ವಾತ್ಮಕತ್ವಾತ್ ಶ್ವಾಸನಿರೋಧೇನೈವೈತಾನ್ ಹಂತುಂ ಸಮರ್ಥಶ್ಚೇದಪಿ ರಿಪೂನ್ ಗರಿಷ್ಠಾನ್ ಪ್ರದರ್ಶ್ಯ ಹನನೇ ಕೀರ್ತಿರ್ಬಹುಲಾ ಭವೇದಿತಿ ಘಟಕತಾ ಚ ಹನುಮದಾಯತ್ತೇತಿ ದರ್ಶಯಿತುಂ ಮೇಘಘಟನಾವಿಘಟನ ಸಮರ್ಥ ವಾಯುನಿದರ್ಶನಂ ಯುಕ್ತಮಿತಿ ಸೂಚಯಿತುಂ ಪ್ರಭುರಿತ್ಯುಕ್ತಂ । ಅತ ಏವ ಕ್ರೀಡನ್ನಿತ್ಯುಕ್ತಿಃ ॥ ೧೦ ॥ ಅಹನದಹನ್ ॥ ೧೨ ॥ ಅವಸನ್ನೇಷು ಶೀರ್ಣಾಂಗಬಂಧೇಷು ॥ ೧೪ ॥

ವಿನೇದುರ್ವಿಸ್ವರಂ ನಾಗಾ ವಿಪೇತುರ್ಭುವಿ ವಾಜಿನಃ ।
ಭಗ್ನನೀಡಧ್ವಜಚ್ಛತ್ರೈರ್ಭೂಶ್ಚ ಕೀರ್ಣಾಭವದ್ರಥೈಃ ॥ ೧೫ ॥

ಸ್ರವತಾ ರುಧಿರೇಣಾಥ ಸ್ರವಂತ್ಯೋ ದರ್ಶಿತಾಃ ಪಥಿ ।
ವಿವಿಧೈಶ್ಚ ಸ್ವರೈರ್ಲಂಕಾ ನನಾದ ವಿಕೃತಂ ತದಾ ॥ ೧೬ ॥

ಸ ತಾನ್ ಪ್ರವೃದ್ಧಾನ್ ವಿನಿಹತ್ಯ ರಾಕ್ಷಸಾನ್
ಮಹಾಬಲಶ್ಚಂಡಪರಾಕ್ರಮಃ ಕಪಿಃ ।
ಯುಯುತ್ಸುರನ್ಯೈಃ ಪುನರೇವ ರಾಕ್ಷಸೈ-
ಸ್ತದೇವ ವೀರೋಽಭಿಜಗಾಮ ತೋರಣಮ್ ॥ ೧೭ ॥

ನೀಡಮಧೋವಿದ್ಯಮಾನ ಸಾರಥಿಸಾಹಿತೀ ಸ್ಥಾನಂ ॥ ೧೫ ॥ ಸ್ರವಂತ್ಯಃ ಕ್ಷುದ್ರಸರಿತಃ ॥ ೧೬ ॥ ಅನ್ಯೈರಾಗಮಿಷ್ಯದ್ಭಿಃ ॥ ೧೭ ॥

॥ ಇತ್ಯಾರ್ಷೇಯ ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ಪಂಚಚತ್ವಾರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಷಟ್‌ಚತ್ವಾರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ

ಹತಾನ್ ಮಂತ್ರಿಸುತಾನ್ ಬುದ್ಧ್ವಾ ವಾನರೇಣ ಮಹಾತ್ಮನಾ ।
ರಾವಣಃ ಸಂವೃತಾಕಾರಶ್ಚಕಾರ ಮತಿಮುತ್ತಮಾಮ್ ॥ ೧ ॥

ಸ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಯೂಪಾಕ್ಷೌ ದುರ್ಧರಂ ಚೈವ ರಾಕ್ಷಸಮ್ ।
ಪ್ರಘಸಂ ಭಾಸಕರ್ಣಂ ಚ ಪಂಚ ಸೇನಾಗ್ರನಾಯಕಾನ್ ॥ ೨ ॥

ಸಂದಿದೇಶ ದಶಗ್ರೀವೋ ವೀರಾನ್ನಯವಿಶಾರದಾನ್ ।
ಹನುಮದ್ಗ್ರಹಣೇಽ ವ್ಯಗ್ರಾನ್ ವಾಯುವೇಗಸಮಾನ್ ಯುಧಿ ॥ ೩ ॥

ಯಾತ ಸೇನಾಗ್ರಗಾಃ ಸರ್ವೇ ಮಹಾಬಲಪರಿಗ್ರಹಾಃ ।
ಸವಾಜಿರಥಮಾತಂಗಾಃ ಸ ಕಪಿಃ ಶಾಸ್ಯತಾಮಿತಿ ॥ ೪ ॥

ಯತ್ತೈಶ್ಚ ಖಲು ಭಾವ್ಯಂ ಸ್ಯಾತ್ತಮಾಸಾದ್ಯ ವನಾಲಯಮ್ ।
ಕರ್ಮ ಚಾಪಿ ಸಮಾಧೇಯಂ ದೇಶಕಾಲಾವಿರೋಧಿತಮ್ ॥ ೫ ॥

ನ ಹ್ಯಹಂ ತಂ ಕಪಿಂ ಮನ್ಯೇ ಕರ್ಮಣಾ ಪ್ರತಿತರ್ಕಯನ್ ।
ಸರ್ವಥಾ ತನ್ಮಹದ್ಭೂತಂ ಮಹಾಬಲಪರಿಗ್ರಹಮ್ ॥ ೬ ॥

ವಾನರೋಽಯಮಿತಿ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ನಹಿ ಶುಧ್ಯತಿ ಮೇ ಮನಃ ।
ನೈವಾಹಂ ತಂ ಕಪಿಂ ಮನ್ಯೇ ಯಥೇಯಂ ಪ್ರಸ್ತುತಾ ಕಥಾ ॥ ೭ ॥

ಭವೇದಿಂದ್ರೇಣ ವಾ ಸೃಷ್ಟಮಸ್ಮದರ್ಥಂ ತಪೋಬಲಾತ್ ।
ಸನಾಗಯಕ್ಷಗಂಧರ್ವಾ ದೇವಾಸುರಮಹರ್ಷಯಃ ॥ ೮ ॥

ಸಂವೃತಾಕಾರಃ ಶಂಕಾಯಾ ನಿಗೂಢಾಕಾರಃ । ಉತ್ತಮಾಂ ಸಧ್ಯೆರ್ಯಾಂ ॥ ೧ ॥ ಸೇನಾಗ್ರನಾಯಕಾನ್ ಸೇನಾನಿಯಾಮಕಾನ್ ॥ ೨ ॥ ಅವ್ಯಗ್ರಾನ್ ಬಹುರಣಕರಣೇನಾಚಂಚಲಿತಾನ್ ॥ ೩ ॥ ಕಪಿಃ ಶಾಸ್ಯತಾಮಿತಿ ಸಂದಿದೇಶೇತ್ಯನ್ವಯಃ ॥ ೪ ॥ ಯತ್ತೈಃ ಪ್ರಯತ್ನೈಃ । ಅವಿರೋಧಿತಂ ಅವಿರುದ್ಧಂ ॥ ೫ ॥ ಕರ್ಮಣಾ ತತ್ಸಂಬಂಧಿನಾ ತಂ ತರ್ಕಯನ್ ಕಪಿಮಹಂ ನ ಮನ್ಯೇ ॥ ೬ ॥ ಅಸ್ಮದರ್ಥಂ ಅಸ್ಮಾಕಮರ್ಥೋ ನಿವೃತ್ತಿಸ್ತಮುದ್ದಿಶ್ಯ । ಅಸುರಾಃ ಸಂತಃ ॥ ೮ ॥

ಯುಷ್ಮಾಭಿಃ ಪ್ರಹಿತೈಃ ಸರ್ವೈರ್ಮಯಾ ಸಹ ವಿನಿರ್ಜಿತಾಃ ।
ತೈರವಶ್ಯಂ ವಿಧಾತವ್ಯಂ ವ್ಯಲೀಕಂ ಕಿಂಚಿದೇವ ನಃ ॥ ೯ ॥

ತದೇವ ನಾತ್ರ ಸಂದೇಹಃ ಪ್ರಸಹ್ಯ ಪರಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ।
ಯಾತ ಸೇನಾಗ್ರಗಾಃ ಸರ್ವೇ ಮಹಾಬಲ ಪರಿಗ್ರಹಾಃ ॥ ೧೦ ॥

ಸವಾಜಿರಥಮಾತಂಗಾಃ ಸ ಕಪಿಃ ಶಾಸ್ಯತಾಮಿತಿ ।
ನಾವಮನ್ಯಶ್ಚ ಯುಷ್ಮಾಭಿರ್ಹರಿರ್ಹರಿಪರಾಕ್ರಮಃ ॥ ೧೧ ॥

ದೃಷ್ಟಾ ಹಿ ಹರಯಃ ಶೀಘ್ರಂ ಮಯಾ ವಿಪುಲವಿಕ್ರಮಾಃ ।
ವಾಲೀ ಚ ಸಹಸುಗ್ರೀವೋ ಜಾಂಬವಾಂಶ್ಚ ಮಹಾಬಲಃ ॥ ೧೨ ॥

ನೀಲಃ ಸೇನಾಪತಿಶ್ಚೈವ ಯೇ ಚಾನ್ಯೇ ದ್ವಿವಿದಾದಯಃ ।
ನೈವಂ ತೇಷಾಂ ಗತಿರ್ಭೀಮಾ ನ ತೇಜೋ ನ ಪರಾಕ್ರಮಃ ॥ ೧೩ ॥

ನ ಮತಿರ್ನ ಬಲೋತ್ಸಾಹೌ ನ ರೂಪಪರಿಕಲ್ಪನಮ್ ।
ಮಹತ್ಸತ್ತ್ವಮಿದಂ ಜ್ಞೇಯಂ ಕಪಿಕೂಪಂ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಮ್ ॥ ೧೪ ॥

ಪ್ರಯತ್ನಂ ಮಹದಾಸ್ಥಾಯ ಕ್ರಿಯತಾಮಸ್ಯ ನಿಗ್ರಹಃ ।
ಕಾಮಂ ಲೋಕಾಸ್ತ್ರಯಃ ಸೇಂದ್ರಾಃ ಸಸುರಾಸುರಮಾನವಾಃ ॥ ೧೫ ॥

ಭವತಾಮಗ್ರತಃ ಸ್ಥಾತುಂ ನ ಪರ್ಯಾಪ್ತಾ ರಣಾಜಿರೇ ।
ತಥಾಪಿ ತು ನಯಜ್ಞೇನ ಜಯಮಾಕಾಂಕ್ಷತಾ ರಣೇ ॥ ೧೬ ॥

ಆತ್ಮಾ ರಕ್ಷ್ಯಃ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ಯುದ್ಧಸಿದ್ಧಿರ್ಹಿ ಚಂಚಲಾ ।
ತೇ ಸ್ವಾಮಿವಚನಂ ಸರ್ವೇ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯ ಮಹೌಜಸಃ ॥ ೧೭ ॥

ಸಮುತ್ಪೇತುರ್ಮಹಾವೇಗಾ ಹುತಾಶಸಮತೇಜಸಃ ।
ರಥೈರ್ಮತ್ತೈಶ್ಚ ಮಾತಂಗೈರ್ವಾಜಿಭಿಶ್ಚ ಮಹಾಜವೈಃ

ಪ್ರಹಿತೈಃ ಪ್ರೇಷಿತೈಃ । ಪೂರ್ವಂ ಸಹ ಮಯಾ ವಿನಿರ್ಜಿತಾಃ । ವ್ಯಲೀಕಮಪ್ರಿಯಂ ॥ ೯ ॥ ತದೇವ ತತ್ಸ್ವಪ್ನಭೂತಮೇವ ॥ ೧೦ ॥ ನಾವಮನ್ಯೋ ನಾವಮಾನ್ಯಃ। ಸಂಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಿಧೇರನಿತ್ಯತ್ವಾಣ್ಣಿತ್ವಪ್ರಯುಕ್ತವೃದ್ಧ್ಯಭಾವಃ । ಹರಿಪರಾಕ್ರಮ ಇಂದ್ರಸಮಪರಾಕ್ರಮಃ ॥ ೧೧ ॥ ಶೀಘ್ರಂ ದೃಷ್ಟಾಃ ಪರೀಕ್ಷಾಭಾವೇಽಪಿ ಝಟಿತ್ಯೇವ ವಿಪುಲವಿಕ್ರಮಾ ಇತಿ ದೃಷ್ಟಾಃ । ತನ್ನಾಮಾಹ - ವಾಲೀತಿ । ಜಾಂಬವಾನಪಿ ಕಪಿಮಧ್ಯೇ ಬಹುಸ್ಥಲೇ ಗಣಿತ ಇತಿ ನಾನುಪಪತ್ತಿಃ ॥ ೧೨ ॥ ಆತ್ಮಾ ದೇಹಃ । ರಕ್ಷ್ಯೋ ರಕ್ಷಣೀಯಃ। ಯುದ್ಧಸಿದ್ಧಿಃ ಪರಪರಾಜಯರೂಪಿಣೀ ಚಂಚಲಾ ॥ ೧೭ ॥

ಶಸ್ತ್ರೈಶ್ಚ ವಿವಿಧೈಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣೈः ಸರ್ವೈಶ್ಚೋಪಚಿತಾ ಬಲೈः ॥ ೧೮ ॥

ತತಸ್ತಂ ದದೃಶುರ್ವೀರಾ ದೀಪ್ಯಮಾನಂ ಮಹಾಕಪಿಮ್ ।
ರಶ್ಮಿಮಂತಮಿವೋದ್ಯಂತಂ ಸ್ವತೇಜೋರಶ್ಮಿಮಾಲಿನಮ್ ।
ತೋರಣಸ್ಥಂ ಮಹಾವೇಗಂ ಮಹಾಸತ್ತ್ವಂ ಮಹಾಬಲಮ್ ॥ ೧೯ ॥

ಮಹಾಮತಿಂ ಮಹೋತ್ಸಾಹಂ ಮಹಾಕಾಯಂ ಮಹಾಭುಜಮ್ ।
ತಂ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯೈವ ತೇ ಸರ್ವೇ ದಿಕ್ಷು ಸರ್ವಾಸ್ವವಸ್ಥಿತಾः ।
ತೈಸ್ತೈः ಪ್ರಹರಣೈರ್ಭೀಮೈರಭಿಪೇತುಸ್ತತಸ್ತತः ॥ ೨೦ ॥

ತಸ್ಯ ಪಂಚಾಯಸಾಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣಾः ಶಿತಾः ಪೀತಮುಖಾः ಶರಾः ।
ಶಿರಸ್ಯುತ್ಪಲಪತ್ರಾಭಾ ದುರ್ಧರೇಣ ನಿಪಾತಿತಾः ॥ ೨೧ ॥

ಸ ತೈः ಪಂಚಭಿರಾವಿದ್ಧः ಶರೈः ಶಿರಸಿ ವಾನರः ।
ಉತ್ಪಪಾತ ನದನ್ ವ್ಯೋಮ್ನಿ ದಿಶೋ ದಶ ವಿನಾದಯನ್ ॥ ೨೨ ॥

ತತಸ್ತು ದುರ್ಧರೋ ವೀರः ಸರಥः ಸಜ್ಯಕಾರ್ಮುಕः ।
ಕಿರನ್ ಶರಶತೈರ್ನೈಕೈः ಪ್ರತಿಪೇದೇ ಮಹಾಬಲः ॥ ೨೩ ॥

ಸ ಕಪಿರ್ವಾರಯಾಮಾಸ ತಂ ವ್ಯೋಮ್ನಿ ಶರವರ್ಷಿಣಮ್ ।
ವೃಷ್ಟಿಮಂತಂ ಪಯೋದಾಂತೇ ಪಯೋದಮಿವ ಮಾರುತः ॥ ೨೪ ॥

ಅರ್ದ್ಯಮಾನಸ್ತತಸ್ತೇನ ದುರ್ಧರೇಣಾನಿಲಾತ್ಮಜः ।
ಚಕಾರ ನಿನದಂ ಭೂಯೋ ವ್ಯವರ್ಧತ ಚ ವೇಗವಾನ್ ॥ ೨೫ ॥

ರಶ್ಮಿಮಂತಂ ರಶ್ಮಿವಂತಂ । ಯವಾದಿರಯಂ । ಸ್ವತೇಜೋರಶ್ಮಿಮಾಲಿನಂ ಸು ಅತ್ಯಂತಮತೇಜಸೋ ರಶ್ಮಿಮಾಲಿನೋ ಯೇನ ಭವಂತಿ ಸ ತಥಾ ತಂ । ಮಹಾಸತ್ತ್ವಂ ಮಹಾವ್ಯವಸಾಯಂ । ಸತ್ತ್ವಮಾತ್ಮತ್ವೇ ವ್ಯವಸಾಯೇ ಚೇತಿ ವಿಶ್ವः ॥ ೧೯ ॥ ದಿಕ್ಷು ಸರ್ವಾಸ್ವವಸ್ಥಿತಾः ಕಪಿಸಮೀಪಸಮಾಪತನಚಕಿತಾ ಇತಿ ಭಾವः ॥ ೨೦ ॥ ಪೀತಮುಖಾः ಸುವರ್ಣಖಚಿತಮುಖಾः । ಪೀತಾನಿ ರಕ್ತಾನಿ ಮುಖಾನ್ಯಗ್ರಭಾಗಾ ಯೇಷಾಂ ತೇ ಶತ್ರುಹೃದಯಭೇದನೇನಾಸೃಗಂಕಿತಾः ಇತಿ ವಾ । ಉತ್ಪಲಪತ್ರಾಭಾ ಇತ್ಯನೇನ ನಾಯಾಸಾವಹಾ ಹನುಮತ ಇತಿ ಸೂಚಿತಂ ಭವತಿ ॥ ೨೧ ॥ ನೈಕೈರ್ಬಹುಭಿः । ನಸಮಾಸः । ಪ್ರತಿಪೇದೇ ಪ್ರಾಪ್ತः ॥ ೨೩ ॥ ಪಯೋದಾಂತೇ ವರ್ಷಾಕಾಲಾಂತೇ। ಪಯೋದಂ ಮೇಘಂ ॥ ೨೪ ॥

ಸ ದೂರಂ ಸಹಸೋತ್ಪತ್ಯ ದುರ್ಧರಸ್ಯ ರಥೇ ಹರಿಃ ।
ನಿಪಪಾತ ಮಹಾವೇಗೋ ವಿದ್ಯುದ್ರಾಶಿರ್ಗಿರಾವಿವ ॥ ೨೬ ॥

ತತಃ ಸ ಮಥಿತಾಷ್ಟಾಶ್ವಂ ರಥಂ ಭಗ್ನಾಕ್ಷಕೂಬರಮ್ ।
ವಿಹಾಯ ನ್ಯಪತದ್ಭೂಮೌ ದುರ್ಧರಸ್ತ್ಯಕ್ತಜೀವಿತಃ ॥ ೨೭ ॥

ತಂ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಯೂಪಾಕ್ಷೌ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಿಪತಿತಂ ಭುವಿ ।
ಸಂಜಾತರೋಷೌ ದುರ್ಧರ್ಷಾವುತ್ಪೇತತುರರಿಂದಮೌ ॥ ೨೮ ॥

ಸ ತಾಭ್ಯಾಂ ಸಹಸೋತ್ಪತ್ಯ ವಿಷ್ಠಿತೋ ವಿಮಲೇಽಂಬರೇ ।
ಮುದ್ಗರಾಭ್ಯಾಂ ಮಹಾಬಾಹುರ್ವಕ್ಷಸ್ಯಭಿಹತಃ ಕಪಿಃ ॥ ೨೯ ॥

ತಯೋರ್ವೇಗವತೋರ್ವೇಗಂ ವಿನಿಹತ್ಯ ಮಹಾಬಲಃ ।
ನಿಪಪಾತ ಪುನರ್ಭೂಮೌ ಸುಪರ್ಣಸಮವಿಕ್ರಮಃ ॥ ೩೦ ॥

ಸ ಸಾಲವೃಕ್ಷಮಾಸಾದ್ಯ ತಮುತ್ಪಾಟ್ಯ ಚ ವಾನರಃ ।
ತಾವುಭೌ ರಾಕ್ಷಸೌ ವೀರೌ ಜಘಾನ ಪವನಾತ್ಮಜಃ ॥ ೩೧ ॥

ತತಸ್ತಾಂಸ್ತ್ರೀನ್ ಹತಾನ್ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ವಾನರೇಣ ತರಸ್ವಿನಾ ।
ಅಭಿಪೇದೇ ಮಹಾವೇಗಃ ಪ್ರಹಸ್ಯ ಪ್ರಘಸೋ ಹರಿಮ್ ॥ ೩೨ ॥

ಭಾಸಕರ್ಣಶ್ಚ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಃ ಶೂಲಮಾದಾಯ ವೀರ್ಯವಾನ್ ।
ಏಕತಃ ಕಪಿಶಾರ್ದೂಲಂ ಯಶಸ್ವಿನಮವಸ್ಥಿತೌ ॥ ೩೩ ॥

ಪಟ್ಟಸೇನ ಶಿತಾಗ್ರೇಣ ಪ್ರಘಸಃ ಪ್ರತ್ಯಪೋಥಯತ್ ।
ಭಾಸಕರ್ಣಶ್ಚ ಶೂಲೇನ ರಾಕ್ಷಸಃ ಕಪಿಸತ್ತಮಮ್ ॥ ೩೪ ॥

ಸ ತಾಭ್ಯಾಂ ವಿಕ್ಷತೈರ್ಗಾತ್ರೈರಸೃಗ್ದಿಗ್ಧತನೂರುಹಃ ।
ಅಭವದ್ವಾನರಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಬಾಲಸೂರ್ಯಸಮಪ್ರಭಃ ॥ ೩೫ ॥

ತಾಭ್ಯಾಂ ಕರ್ತೃಭ್ಯಾಂ ಮುದ್ಗರಾಭ್ಯಾಂ ಕರಣಾಭ್ಯಾಂ ॥೨೯॥ ನಿಹತ್ಯ ಮೋಘೀಕೃತ್ಯ ॥ ಪ್ರಘಸಸ್ತನ್ನಾಮಕಃ ॥ ೩೨ ॥ ಏಕತಃ ಏಕಂ । ಸಾರ್ವವಿಭಕ್ತಿಕತ್ವಾತ್ತಸೇಃ । ಅನೇನಾನೇಕೈರೇಕಸ್ಯ ಸಮಂ ಸಮರೋಽನ್ಯಾಯ್ಯ ಇತಿ ಸೂಚ್ಯತೇ ॥ ೩೩ ॥ ಗಾತ್ರೈಃ ಅವಯವೈಃ ॥ ೩೫ ॥

ಸಮುತ್ಪಾಟ್ಯ ಗಿರೇಃ ಶೃಂಗಂ ಸಮೃಗವ್ಯಾಲಪಾದಪಮ್ ।
ಜಘಾನ ಹನುಮಾನ್ ವೀರೋ ರಾಕ್ಷಸೌ ಕಪಿಕುಂಜರಃ ॥ ೩೬ ॥

ಗಿರಿಶೃಂಗ ಸುನಿಷ್ಪಿಷ್ಟೌ ತಿಲಶಸ್ತೌ ಬಭೂವತುಃ ॥ ೩೭ ॥

ತತಸ್ತೇಷ್ವವಸನ್ನೇಷು ಸೇನಾಪತಿಷು ಪಂಚಸು ।
ಬಲಂ ತದವಶೇಷಂ ಚ ನಾಶಯಾಮಾಸ ವಾನರಃ ॥ ೩೮ ॥

ಅಶ್ವೈರಶ್ವಾನ್ ಗಜೈರ್ನಾಗಾನ್ ಯೋಧೈರ್ಯೋಧಾನ್ ರಥೈ ರಥಾನ್ ।
ಸ ಕಪಿರ್ನಾಶಯಾಮಾಸ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷ ಇವಾಸುರಾನ್ ॥ ೩೯ ॥

ಹತೈರ್ನಾಗೈಸ್ತುರಂಗೈಶ್ಚ ಭಗ್ನಾಕ್ಷೈಶ್ಚ ಮಹಾರಥೈಃ ।
ಹತೈಶ್ಚ ರಾಕ್ಷಸೈರ್ಭೂಮೀ ರುದ್ಧಮಾರ್ಗಾ ಸಮಂತತಃ ॥ ೪೦ ॥

ತತಃ ಕಪಿಸ್ತಾನ್ ಧ್ವಜಿನೀಪತೀನ್ ರಣೇ
ನಿಹತ್ಯ ವೀರಾನ್ ಸಬಲಾನ್ ಸವಾಹನಾನ್ ।
ತಥೈವ ವೀರಃ ಪರಿಗೃಹ್ಯ ತೋರಣಂ
ಕೃತಕ್ಷಣಃ ಕಾಲ ಇವ ಪ್ರಜಾಕ್ಷಯೇ ॥ ೪೧ ॥

ವ್ಯಾಲಾ ವನಕರಿಣಃ ಸರ್ಪಾಶ್ಚ ॥ ೩೬ ॥ ತೌ ತಿಲಶಃ ತಿಲತುಲ್ಯೌ ಬಭೂವತುಃ। ತಿಲಾನಾಂ ಪುತ್ರದತ್ತ ತಿಲಾನಾಂ ವಿಷಯೇ ಶಸ್ತೌ ಪಿತೃಗಣಪ್ರವೇಶಾತ್ ಪ್ರಶಸ್ತತಾ ತಯೋಃ ॥ ೩೭ ॥ ಧ್ವಜಿನೀಪತೀನ್ ಸೇನಾನಾಯಕಾನ್ । ತಥೈವ ಪೂರ್ವವದೇವ। ಕೃತಕ್ಷಣಃ ಕೃತೋತ್ಸವಃ । ಕಾಲೋ ಯಮಃ । ಪ್ರಜಾಕ್ಷಯೇ ಪ್ರಲಯೇ ॥೪೧॥

॥ ಇತ್ಯಾರ್ಷೇಯ ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ಷಟ್ಚತ್ವಾರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಸಪ್ತಚತ್ವಾರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ

ಸೇನಾಪತೀನ್ ಪಂಚ ಸ ತು ಪ್ರಮಾಪಿತಾನ್
ಹನೂಮತಾ ಸಾನುಚರಾನ್ ಸವಾಹನಾನ್ ।
ನಿಶಮ್ಯ ರಾಜಾ ಸಮರೋದ್ಧತೋನ್ಮುಖಂ
ಕುಮಾರಮಕ್ಷಂ ಪ್ರಸಮೈಕ್ಷತಾಕ್ಷಂ ॥ ೧ ॥

ಸ ತಸ್ಯ ದೃಷ್ಟ್ಯರ್ಪಣಸಂಪ್ರಚೋದಿತಃ
ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ಕಾಂಚನಚಿತ್ರಕಾರ್ಮುಕಃ ।
ಸಮುತ್ಪಪಾತಾಥ ಸದಸ್ಯುದೀರಿತೋ
ದ್ವಿಜಾತಿಮುಖ್ಯೈರ್ಹವಿಷೇವ ಪಾವಕಃ ॥ ೨ ॥

ತತೋ ಮಹಾನ್ ಬಾಲದಿವಾಕರಪ್ರಭಂ
ಪ್ರತಪ್ತಜಾಂಬೂನದಜಾಲಸಂತತಮ್ ।
ರಥಂ ಸಮಾಸ್ಥಾಯ ಯಯೌ ಸ ವೀರ್ಯವಾನ್
ಮಹಾಹರಿಂ ತಂ ಪ್ರತಿ ನೈರ್ಋತರ್ಷಭಃ ॥ ೩ ॥

ತತಸ್ತಪಃಸಂಗ್ರಹಸಂಚಯಾರ್ಜಿತಂ
ಪ್ರತಪ್ತಜಾಂಬೂನದಜಾಲಶೋಭಿತಮ್ ।
ಪತಾಕಿನಂ ರತ್ನವಿಭೂಷಿತಧ್ವಜಂ
ಮನೋಜವಾಷ್ಟಾಶ್ವವರೈಃ ಸುಯೋಜಿತಮ್ ॥ ೪ ॥

ಪ್ರಮಾಪಿತಾನ್ ಮಾರಿತಾನ್ । ಸಮರೋದ್ಧತೋನ್ಮುಖಂ ಸಮರೇ ಉದ್ಧತ
ವೈರಿಣಸ್ತದುನ್ಮುಖಸ್ತದಭಿಮುಖಸ್ತಂ । ಕುಮಾರಮಾತ್ಮಜಂ । ಅಕ್ಷಂ ತನ್ನಾಮಕಂ
ಆಕ್ಷಮಕ್ಷಾಣಾಂ ನೇತ್ರಾದೀಂದ್ರಿಯಾಣಾಮಯಂ ವಿಷಯಃ ಆಕ್ಷಸ್ತಂ । ನೇತ್ರವಿಷಯಮಿ
ಯಾವತ್ ॥ ೧ ॥ ತಸ್ಯ ಪಿತುರ್ದೃಷ್ಟ್ಯರ್ಪಣಸಂಪ್ರಚೋದಿತಃ । ಹವಿಷೋಽಭಿ
ಫೂತ್ಕಾರಾದಿನಾ ಕಂಪಿತಃ ಪಾವಕ ಇವ ॥ ೨ ॥ ಮಹಾನ್ ಸಃ ಅಕ್ಷಃ ॥೩॥ ತಪಃ
ಸಂಗ್ರಹ ಸಂಚಯಾರ್ಜಿತಂ । ತಪಸಃ ಸಂಗ್ರಹೋಽನುಷ್ಠಾನಂ ತಸ್ಯ ಸಂಚಯಃ ಸಮೂಹಃ
॥ ೪ ॥

ಸುರಾಸುರಾಧೃಷ್ಯಮಸಂಗಚಾರಿಣಂ
ತಡಿತ್ಪ್ರಭಂ ವ್ಯೋಮಚರಂ ಸಮಾಹಿತಮ್ ।
ಸತೂಣಮಷ್ಟಾಸಿನಿಬದ್ಧಬಂಧುರಂ
ಯಥಾಕ್ರಮಾವೇಶಿತಶಕ್ತಿತೋಮರಮ್ ॥ ೫ ॥

ವಿರಾಜಮಾನಂ ಪ್ರತಿಪೂರ್ಣವಸ್ತುನಾ
ಸಹೇಮದಾಮ್ನಾ ಶಶಿಸೂರ್ಯವರ್ಚಸಾ ।
ದಿವಾಕರಾಭಂ ರಥಮಾಸ್ಥಿತಸ್ತತಃ
ಸ ನಿರ್ಜಗಾಮಾಮರತುಲ್ಯವಿಕ್ರಮಃ ॥ ೬ ॥

ಸ ಪೂರಯನ್ ಖಂ ಚ ಮಹೀಂ ಚ ಸಾಚಲಾಂ
ತುರಂಗಮಾತಂಗಮಹಾರಥಸ್ವನೈಃ ।
ಬಲೈಃ ಸಮೇತೈಃ ಸಹ ತೋರಣಸ್ಥಿತಂ
ಸಮರ್ಥಮಾಸೀನಮುಪಾಗಮತ್ ಕಪಿಮ್ ॥ ೭ ॥

ಸ ತಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಹರಿಂ ಹರೀಕ್ಷಣೋ
ಯುಗಾಂತಕಾಲಾಗ್ನಿಮಿವ ಪ್ರಜಾಕ್ಷಯೇ ।
ಅವಸ್ಥಿತಂ ವಿಸ್ಮಿತಜಾತಸಂಭ್ರಮಃ
ಸಮೈಕ್ಷತಾಕ್ಷೋ ಬಹುಮಾನಚಕ್ಷುಷಾ ॥ ೮ ॥

ಸುರಾಸುರಾಧೃಷ್ಯಂ ದೇವಪೂರ್ವದೇವಾಪ್ರಧೃಷ್ಯಂ । ಅಸಂಗಂ ಯಥಾ ಭವತಿ ತಥಾ ಚಾರಯಿತುಂ ಶೀಲಮಸ್ಯೇತ್ಯಸಂಗಚಾರೀ ತಂ । ವ್ಯೋಮಚರಂ । ಅತ ಏವಾಂತರು ಪವಿಷ್ಟಾ-ಸಂಗಚಾರಣಕರಂ । ಸಮಾಹಿತಂ ಸಜ್ಜಂ । ತೂಣ ಇಷುಧಿಃ । ಅಷ್ಟಾಸು ದಿಕ್ಷ್ವಸಿಭಿಃ ಸಹ ನಿಬದ್ಧಾ ಬಂಧೂರಾ ವಿದುಂಗಾ ರಥಫಲಕಾ ಯಸ್ಮಿಂಸ್ತಂ । ಬಂಧುಕೇ ಚ ವಿದುಂಗೇ ಚ ಬಂಧೂರಾ ಪಣ್ಯಯೋಷಿತೀತಿ ವಿಶ್ವಃ। ಯಥಾಕ್ರಮಂ ಕ್ರಮಾನು ಸಾರೇಣ । ಆವೇಶಿತ ಶಕ್ತಿತೋಮರಂ ಶಕ್ತಿಶ್ಚ ತೋಮರಶ್ಚ ಶಕ್ತಿತೋಮರಮಾವೇಶಿತಂ ಶಕ್ತಿತೋಮರಂ ಯಸ್ಮಿಂಸ್ತಂ ॥ ೫ ॥ ಪ್ರತಿಪೂರ್ಣವಸ್ತುನಾ ಸಮರಸಾಮಗ್ರ್ಯಾ । ಶಶಿಸೂರ್ಯವರ್ಚಸಾ ಸಹೇಮದಾಮ್ನಾ । ಹೇಮನಾಮ್ನಾ ರಜತಮಾಹ । ರಜತರಜ್ವಾ ॥ ೬ ॥ ತೋರಣ ಸ್ಥಿತಮಾಸೀನಮುಪವಿಷ್ಟಂ ಚ । ಸಮೇತೈರ್ಮಿಲಿತೈಃ ಸಹೋಪಾಗಮತ್ ॥ ೭ ॥ ಹರೀಕ್ಷಣಃ-ಸಿಂಹವದ್ವಕ್ರದೃಷ್ಟಿಃ । ವಿಸ್ಮಿತಾದ್ವಿಶಿಷ್ಟಹಾಸಾತ್ ಜಾತಃ ಉತ್ಪನ್ನಃ ಸಂಭ್ರಮೋ ಭಯಮಿತರೇಷಾಂ ಯೇನ ಸ ತಥಾ । ಬಹುಮಾನಚಕ್ಷುಷಾ ಕೋಪೇನಾತ್ಯಂತ ಪರಿಮಾಣಯುಕ್ತನೇತ್ರೇಣ ॥ ೮ ॥

ಸ ತಸ್ಯ ವೇಗಂ ಚ ಕಪೇರ್ಮಹಾತ್ಮನಃ
    ಪರಾಕ್ರಮಂ ಚಾರಿಷು ರಾವಣಾತ್ಮಜಃ ।
ವಿಚಾರಯನ್ ಸ್ವಂ ಚ ಬಲಂ ಮಹಾಬಲೋ
    ಹಿಮಕ್ಷಯೇ ಸೂರ್ಯ ಇವಾಭಿವರ್ಧತ ॥ ೯ ॥

ಸ ಜಾತಮನ್ಯುಃ ಪ್ರಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ವಿಕ್ರಮಂ
    ಸ್ಥಿರಂ ಸ್ಥಿತಃ ಸಂಯತಿ ದುರ್ನಿವಾರಣಮ್ ।
ಸಮಾಹಿತಾತ್ಮಾ ಹನುಮಂತಮಾಹವೇ
    ಪ್ರಚೋದಯಾಮಾಸ ಶರೈಸ್ತ್ರಿಭಿಃ ಶಿತೈಃ ॥ ೧೦ ॥

ತತಃ ಕಪಿಂ ತಂ ಪ್ರಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಗರ್ವಿತಂ
    ಜಿತಶ್ರಮಂ ಶತ್ರುಪರಾಜಯೋರ್ಜಿತಮ್ ।
ಅವೈಕ್ಷತಾಕ್ಷಃ ಸಮುದೀರ್ಣಮಾನಸಃ
    ಸಬಾಣಪಾಣಿಃ ಪ್ರಗೃಹೀತಕಾರ್ಮುಕಃ ॥ ೧೧ ॥

ಸ ಹೇಮನಿಷ್ಕಾಂಗದಚಾರುಕುಂಡಲಃ
    ಸಮಾಸಸಾದಾಶುಪರಾಕ್ರಮಃ ಕಪಿಮ್ ।
ತಯೋರ್ಬಭೂವಾಪ್ರತಿಮಃ ಸಮಾಗಮಃ
    ಸುರಾಸುರಾಣಾಮಪಿ ಸಂಭ್ರಮಪ್ರದಃ ॥ ೧೨ ॥

ರರಾಸ ಭೂಮಿರ್ನ ತತಾಪ ಭಾನುಮಾನ್
    ವವೌ ನ ವಾಯುಃ ಪ್ರಚಚಾಲ ಚಾಚಲಃ ।

ಅಭಿವರ್ಧತ-ಅಭ್ಯವರ್ಧತ । ಹಿಮಕ್ಷಯೇ ವಸಂತಾದೌ । ಯುಗಕ್ಷಯ ಇತಿ ಪಾಠೇ ಪ್ರಲಯ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ॥೯॥ ಪ್ರಚೋದಯಾಮಾಸ ಪ್ರೇರಯಾಮಾಸ ॥ ೧೦ ॥ ಪ್ರಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಗರ್ವಿತಂ ಆಗತಾಂಶ್ಶತ್ರೂನವಿಗಣಯ್ಯ ಅಹಂಕೃತಂ । ಸಬಾಣಪಾಣಿಃ ನ್ಯಸ್ತಬಾಣಹಸ್ತಃ। ಪ್ರಗೃಹೀತಕಾರ್ಮುಕಃ ಪ್ರಗೃಹೀತಾನಿ ಸಂಗೃಹೀತಾನಿ ಕಾರ್ಮುಕಾಣಿ ಯೇನ ಸ ತಥಾ । ಪ್ರಗೃಹೀತಾಃ ಕಾರ್ಮುಕಾಃ ಸ್ವಕರ್ಮಾಸಕ್ತಾ, ಭೃತ್ಯಾ ಇತಿ ಯಾವತ್, ಯೇನ ಸಃ । 'ಕಾರ್ಮುಕಂ ವಂಶಧನುಷೋಃ ಕರ್ಮಸಕ್ತೇ ಚ ವಾಚ್ಯವದಿ'ತಿ ವಿಶ್ವಃ ॥೧೧॥ ಆಶುಪರಾಕ್ರಮಃ । ಪರಾಕ್ರಮಃ ಪರೋ ವಿಪುಲಃ ಆಕ್ರಮೋ ಯಸ್ಯ ಸ ತಥೇತಿ ವಾ ॥೧೨॥ ರರಾಸ ಶಬ್ದಮಕರೋತ್। ಭಾನುಮಾನ್ ಸೂರ್ಯಃ । ಅಚಲಃ ಜಾತ್ಯೇಕವಚನಂ ।

ಕಪೇಃ ಕುಮಾರಸ್ಯ ಚ ವೀರ್ಯ ಸಂಯುಗಂ
ನನಾದ ಚ ದ್ಯೌರುದಧಿಶ್ಚ ಚುಕ್ಷುಭೇ ॥ ೧೩ ॥

ತತಃ ಸ ವೀರಃ ಸುಮುಖಾನ್ ಪತತ್ರಿಣಃ
ಸುವರ್ಣಪುಂಖಾನ್ ಸವಿಷಾನಿವೋರಗಾನ್ ।
ಸಮಾಧಿಸಂಯೋಗವಿಮೋಕ್ಷತತ್ತ್ವ ವಿ-
ಚ್ಛರಾನಥ ತ್ರೀನ್ ಕಪಿಮೂರ್ಧ್ನ್ಯಪಾತಯತ್ ॥ ೧೪ ॥

ಸ ತೈಃ ಶರೈರ್ಮೂರ್ಧ್ನಿ ಸಮಂ ನಿಪಾತಿತೈಃ
ಕ್ಷರನ್ನಸೃಗ್ದಿಗ್ಧವಿವೃತ್ತಲೋಚನಃ ।
ನವೋದಿತಾದಿತ್ಯನಿಭಃ ಶರಾಂಶುಮಾನ್
ವ್ಯರೋಚತಾದಿತ್ಯ ಇವಾಂಶುಮಾಲಿಕಃ ॥ ೧೫ ॥

ತತಃ ಪ್ಲವಂಗಾಧಿಪಮಂತ್ರಿಸತ್ತಮಃ
ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ತಂ ರಾಜವರಾತ್ಮಜಂ ರಣೇ ।
ಉದಗ್ರಚಿತ್ರಾಯುಧಚಿತ್ರಕಾರ್ಮುಕಂ
ಜಹರ್ಷ ಚಾಪೂರ್ಯತ ಚಾಹವೋನ್ಮುಖಃ ॥ ೧೬ ॥

ಸ ಮಂದರಾಗ್ರಸ್ಥ ಇವಾಂಶುಮಾಲೀ
ವಿವೃದ್ಧಕೋಪೋ ಬಲವೀರ್ಯಸಂವೃತಃ ।
ಕುಮಾರಮಕ್ಷಂ ಸಬಲಂ ಸವಾಹನಂ
ದದಾಹ ನೇತ್ರಾಗ್ನಿಮರೀಚಿಭಿಸ್ತದಾ ॥ ೧೭ ॥

ಚುಕ್ಷುಭೇ ಚಚಾಲ । ವೀರ್ಯಸಂಯುಗಂ ನಿರೀಕ್ಷ್ಯೇತಿ ಶೇಷಃ । ವೀಕ್ಷ್ಯ ಸಂಯುಗಮಿತ್ಯಪಿ ಪಾಠಃ ॥ ೧೩ ॥ ಸಮಾಧಿಸಂಯೋಗವಿಮೋಕ್ಷತತ್ತ್ವವಿತ್ । ಸಮಾಧಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಾವಲೋಕನಂ, ಸಂಯೋಗಃ ಶರಸಂಬಂಧಃ, ವಿಮೋಕ್ಷೋ ಬಾಣವಿಸರ್ಜನಂ, ತೇಷಾಂ ತತ್ತ್ವವಿತ್ । ಸಮತಿಶಯಿತ ಆಧಿರ್ಮಾನಸೀ ವ್ಯಥಾ ತಸ್ಯ ಸಂಯೋಗೋ ಯೇನ ವಿಮೋಕ್ಷಣೇನ ಸ ತಥಾ, ತಸ್ಯ ತತ್ತ್ವಂ, ತದ್ವಿದಿತಿ ವಾ ॥ ೧೪ ॥ ನವೋದಿತೋ ನೂತನೋದಿತ ಆದಿತ್ಯಃ ಸೂರ್ಯಃ । ಅಂಶೂನಾಂ ಮಾಲಿಕಾ ಯಸ್ಯ ಸ ತಥಾ, ಶರರೂಪಾಂಶುಮಾನ್ ॥ ೧೫॥ ಪ್ಲವಂಗಾಧಿಪಮಂತ್ರಿಸತ್ತಮಃ ಸುಗ್ರೀವಸಚಿವಪ್ರಧಾನಃ । ಆಪೂರ್ಯತ ಅವರ್ಧತ ॥೧೬॥ ಮಂದರಾಗ್ರಸ್ಥೋಽಂಶುಮಾಲೀ । ನೇತ್ರಾಗ್ನಿಮರೀಚಿಭಿಃ ದದಾಹೇವ ॥ ೧೭ ॥

ತತಃ ಸ ಬಾಣಾಸನಶಕ್ರಕಾರ್ಮುಕಃ
ಶರಪ್ರವರ್ಷೋ ಯುಧಿ ರಾಕ್ಷಸಾಂಬುದಃ ।
ಶರಾನ್ ಮುಮೋಚಾಶು ಹರೀಶ್ವರಾಚಲೇ
ಬಲಾಹಕೋ ವೃಷ್ಟಿಮಿವಾಚಲೋತ್ತಮೇ ॥ ೧೮ ॥

ತತಃ ಕಪಿಸ್ತಂ ರಣಚಂಡವಿಕ್ರಮಂ
ವಿವೃದ್ಧತೇಜೋಬಲವೀರ್ಯಸಂಚಯಮ್ ।
ಕುಮಾರಮಕ್ಷಂ ಪ್ರಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಸಂಯುಗೇ
ನನಾದ ಹರ್ಷಾದ್ಘನತುಲ್ಯನಿಃಸ್ವನಃ ॥ ೧೯ ॥

ಸ ಬಾಲಭಾವಾದ್ಯುಧಿ ವೀರ್ಯದರ್ಪಿತಃ
ಪ್ರವೃದ್ಧಮನ್ಯುಃ ಕ್ಷತಜೋಪಮೇಕ್ಷಣಃ ।
ಸಮಾಸಸಾದಾಪ್ರತಿಮಂ ಕಪಿಂ ರಣೇ
ಗಜೋ ಮಹಾಕೂಪಮಿವಾವೃತಂ ತೃಣೈಃ ॥ ೨೦ ॥

ಸ ತೇನ ಬಾಣೈಃ ಪ್ರಸಭಂ ನಿಪಾತಿತೈ-
ಶ್ಚಕಾರ ನಾದಂ ಘನನಾದನಿಃಸ್ವನಃ ।
ಸಮುತ್ಪಪಾತಾಶು ನಭಃ ಸ ಮಾರುತಿ-
ರ್ಭುಜೋರುವಿಕ್ಷೇಪಣಘೋರದರ್ಶನಃ ॥ ೨೧ ॥

ತಮುತ್ಪತಂತಂ ಸಮಭಿದ್ರವದ್ಬಲೀ
ಸ ರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ ಪ್ರವರಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ।
ರಥೀ ರಥಿಶ್ರೇಷ್ಠತರಃ ಕಿರನ್ ಶರೈಃ
ಪಯೋಧರಃ ಶೈಲಮಿವಾಶ್ಮವೃಷ್ಟಿಭಿಃ ॥ ೨೨ ॥

ಸ ತಾನ್ ಶರಾಂಸ್ತಸ್ಯ ಹರಿ ರ್ವಿಮೋಕ್ಷಯಂ
ಶ್ಚಚಾರ ವೀರಃ ಪಥಿ ವಾಯುಸೇವಿತೇ ।
ಶರಾಂತರೇ ಮಾರುತವದ್ವಿನಿಷ್ಪತನ್
ಮನೋಜವಃ ಸಂಯತಿ ಭೀಮವಿಕ್ರಮಃ ॥ ೨೩ ॥

ಬಾಣಾಸನಂ ಧನುಸ್ತದೇವ ಶಕ್ರಕಾರ್ಮುಕಂ ಇಂದ್ರಚಾಪಃ ॥ ೧೮-೧೯ ॥ ತೃಣೈರಾವೃತಮಾಚ್ಛಾದಿತಂ । ಮಹಾಕೂಪಮನುತ್ತರಣೀಯವಾಪೀಂ ॥ ೨೦ ॥ ಮೇಘನಾದಸದೃಶನಾದಃ ॥ ೨೧ ॥ ಸಮಭಿದ್ರವದಭ್ಯದ್ರವತ್ ॥ ೨೨ ॥ ಶರಾಂತರೇ ಶರಮಧ್ಯೇ ॥ ೨೩ ॥

ತಮಾತ್ತಬಾಣಾಸನಮಾಹವೋನ್ಮುಖಂ
ಖಮಾಸ್ತೃಣಂತಂ ವಿವಿಧೈಃ ಶರೋತ್ತಮೈಃ ।
ಅವೈಕ್ಷತಾಕ್ಷಂ ಬಹುಮಾನಚಕ್ಷುಷಾ
ಜಗಾಮ ಚಿಂತಾಂ ಚ ಸ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ॥ ೨೪ ॥

ತತಃ ಶರೈರ್ಭಿನ್ನಭುಜಾಂತರಃ ಕಪಿಃ
ಕುಮಾರವೀರ್ಯೇಣ ಮಹಾತ್ಮನಾ ನದನ್ ।
ಮಹಾಭುಜಃ ಕರ್ಮವಿಶೇಷತತ್ತ್ವವಿ-
ದ್ವಿಚಿಂತಯಾಮಾಸ ರಣೇ ಪರಾಕ್ರಮಮ್ ॥ ೨೫ ॥

ಅಬಾಲವದ್ಬಾಲದಿವಾಕರಪ್ರಭಃ
ಕರೋತ್ಯಯಂ ಕರ್ಮ ಮಹನ್ಮಹಾಬಲಃ ।
ನ ಚಾಸ್ಯ ಸರ್ವಾಹವಕರ್ಮಶೋಭಿನಃ
ಪ್ರಮಾಪಣೇ ಮೇ ಮತಿರತ್ರ ಜಾಯತೇ ॥ ೨೬ ॥

ಅಯಂ ಮಹಾತ್ಮಾ ಚ ಮಹಾಂಶ್ಚ ವೀರ್ಯತಃ
ಸಮಾಹಿತಶ್ಚಾತಿಸಹಶ್ಚ ಸಂಯುಗೇ ।
ಅಸಂಶಯಂ ಕರ್ಮಗುಣೋದಯಾದಯಂ
ಸನಾಗಯಕ್ಷೈರ್ಮುನಿಭಿಶ್ಚ ಪೂಜಿತಃ ॥ ೨೭ ॥

ಪರಾಕ್ರಮೋತ್ಸಾಹವಿವೃದ್ಧಮಾನಸಃ
ಸಮೀಕ್ಷತೇ ಮಾಂ ಪ್ರಮುಖೋಽಗ್ರತಃ ಸ್ಥಿತಃ ।
ಪರಾಕ್ರಮೋ ಹ್ಯಸ್ಯ ಮನಾಂಸಿ ಕಂಪಯೇತ್
ಸುರಾಸುರಾಣಾಮಪಿ ಶೀಘ್ರಕಾರಿಣಃ ॥ ೨೮ ॥

ಆಸ್ತೃಣಂತಮಾಚ್ಛಾದಯಂತಂ । ಬಹುಮಾನಚಕ್ಷುಷಾ ಗತಂ ॥ ೨೪ ॥ಪರಾಕ್ರಮಮುದ್ದಿಶ್ಯ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ಪರಾಕ್ರಮಂ ಕರ್ತುಮಚಿಂತಯದಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೨೫ ॥ ಚಿಂತಾಪ್ರಕಾರ ಮಾಹ-ಅಬಾಲವದಿತಿ । ಅಬಾಲವದ್ವೃದ್ಧವತ್ ಬುದ್ಧಿಮದ್ವದ್ವಾ । ಪ್ರಮಾಪಣೇ ಸಂಹರಣೇ ಮೇ ಮತಿರ್ನ ಜಾಯತೇ । ಪರಪರಾಕ್ರಮಸಮೀಕ್ಷಣೌತ್ಸುಕ್ಯಾದಿತಿ ಭಾವಃ ॥ ೨೬ ॥ ಕರ್ಮಗುಣೋದಯಾತ್ ಕರ್ಮಣೋ ಯುದ್ಧಕರ್ಮಣೋ ಗುಣೋದಯ ಉತ್ಕರ್ಷಸ್ತಸ್ಮಾತ್ ॥ ೨೭ ॥ ಪ್ರಮುಖೋಽಭಿಮುಖಃ । ಪರಾಕ್ರಮೋತ್ಸಾಹವಿವೃದ್ಧಮಾನಸಃ ಸನ್ ಸಮೀಕ್ಷತೇ ನ ತು ಕಾತರ್ಯೇಣ ॥ ೨೮ ॥

ನ ಖಲ್ವಯಂ ನಾಭಿಭವೇದುಪೇಕ್ಷಿತಃ
  ಪರಾಕ್ರಮೋ ಹ್ಯಸ್ಯ ರಣೇ ವಿವರ್ಧತೇ ।
ಪ್ರಮಾಪಣಂ ತ್ವೇವ ಮಮಾಸ್ಯ ರೋಚತೇ
  ನ ವರ್ಧಮಾನೋಽಗ್ನಿರುಪೇಕ್ಷಿತುಂ ಕ್ಷಮಃ ॥ ೨೯ ॥

ಇತಿ ಪ್ರವೇಗಂ ತು ಪರಸ್ಯ ತರ್ಕಯನ್ ।
  ಸ್ವಕರ್ಮಯೋಗಂ ಚ ವಿಧಾಯ ವೀರ್ಯವಾನ್ ।
ಚಕಾರ ವೇಗಂ ತು ಮಹಾಬಲಸ್ತದಾ
  ಮತಿಂ ಚ ಚಕ್ರೇಽಸ್ಯ ವಧೇ ಮಹಾಕಪಿಃ ॥ ೩೦ ॥

ತ ತಸ್ಯ ತಾನಷ್ಟ ವರಾನ್ ಮಹಾಹಯಾನ್
  ಸಮಾಹಿತಾನ್ ಭಾರಸಹಾನ್ ವಿವರ್ತನೇ ।
ಜಘಾನ ವೀರಃ ಪಥಿ ವಾಯುಸೇವಿತೇ
  ತಲಪ್ರಹಾರೈಃ ಪವನಾತ್ಮಜಃ ಕಪಿಃ ॥ ೩೧ ॥

ತತಸ್ತಲೇನಾಭಿಹತೋ ಮಹಾರಥಃ
  ಸ ತಸ್ಯ ಪಿಂಗಾಧಿಪಮಂತ್ರಿನಿರ್ಜಿತಃ ।
ಪ್ರಭಗ್ನನೀಡಃ ಪರಿವೃತ್ತಕೂಬರಃ
  ಪಪಾತ ಭೂಮೌ ಹತವಾಜಿರಂಬರಾತ್ ॥ ೩೨ ॥

ಸ ತಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಮಹಾರಥೋ ರಥಂ
  ಸಕಾರ್ಮುಕಃ ಖಡ್ಗಧರಃ ಖಮುತ್ಪತನ್ ।
ತತೋಽಭಿಯೋಗಾದೃಷಿರುಗ್ರವೀರ್ಯವಾನ್
  ವಿಹಾಯ ದೇಹಂ ಮರುತಾಮಿವಾಲಯಮ್ ॥ ೩೩ ॥

ಉಪೇಕ್ಷಿತೋ ಮಯಾ ನ ನಾಭಿಭವೇತ್ ಮಾಮಭಿಭಾವಯೇದೇವ । ತತ್ರ ಹೇತುಮಾಹ- ಪರಾಕ್ರಮ ಇತಿ । ಅಸ್ಯ ಅಕ್ಷಕುಮಾರಸ್ಯ । ಮಮ ಮಹ್ಯಂ । ತತ್ರ ನಿದರ್ಶನಂ ವರ್ಧಮಾನೋಽಗ್ನಿರಿತಿ ॥ ೨೯ ॥ ಸ್ವಕರ್ಮಣ್ಯಭೀಪ್ಸಿತೇ ಯುದ್ಧಕರ್ಮಣಿ ಯೋಗಮುಪಾಯಂ ॥ ೩೦ ॥ ಅಷ್ಟ ಅಷ್ಟೌ । 'ಅಷ್ಟನೋ ದೀರ್ಘಾದಿ'ತ್ಯತ್ರ ದೀರ್ಘಗ್ರಹಣಾಜ್ಜ್ಞಾಪಕಾದಾತ್ವಾಭಾವೇ ಪಂಚವತ್ । ಸಮಾಹಿತಾನನುನ್ಮಾರ್ಗಗಾನ್ । ವಿವರ್ತನೇ ಚಕ್ರಚಂಕ್ರಮಣೇ ॥ ೩೧ ॥ ಭಗ್ನನೀಡಃ ನಷ್ಟಕುಲಾಯಃ । ಪರಿವೃತ್ತಕೂಬರಃ ತಿರ್ಯಗ್ಗತಯುಗಂಧರಃ ॥ ೩೨ ॥ ಮರುತಾಂ ಪ್ರಾಣಾನಾಂ । ಆಲಯಂ ದೇಹಂ ಉಗ್ರವೀರ್ಯವಾನ್ಮಹರ್ಷಿರಿವ ॥ ೩೩ ॥

ತತಃ ಕಪಿಸ್ತಂ ವಿಚರಂತಮಂಬರೇ
 ಪತತ್ರಿರಾಜಾನಿಲಸಿದ್ಧಸೇವಿತೇ ।
ಸಮೇತ್ಯ ತಂ ಮಾರುತತುಲ್ಯವಿಕ್ರಮಃ
 ಕ್ರಮೇಣ ಜಗ್ರಾಹ ಸ ಪಾದಯೋರ್ದೃಢಮ್ ॥ ೩೪ ॥

ಸ ತಂ ಸಮಾವಿಧ್ಯ ಸಹಸ್ರಶಃ ಕಪಿ-
 ರ್ಮಹೋರಗಂ ಗೃಹ್ಯ ಇವಾಂಡಜೇಶ್ವರಃ ।
ಮುಮೋಚ ವೇಗಾತ್ ಪಿತೃತುಲ್ಯವಿಕ್ರಮೋ
 ಮಹೀತಲೇ ಸಂಯತಿ ವಾನರೋತ್ತಮಃ ॥ ೩೫ ॥

ಸ ಭಗ್ನಬಾಹೂರುಕಟೀಶಿರೋಧರಃ ಕ್ಷರನ್ನಸೃಙ್ನಿರ್ಮಥಿತಾಸ್ಥಿಲೋಚನಃ ।
ಪ್ರಭಿನ್ನಸಂಧಿಃ ಪ್ರವಿಕೀರ್ಣಬಂಧನೋ ಹತಃ ಕ್ಷಿತೌ ವಾಯುಸುತೇನ ರಾಕ್ಷಸಃ
 ॥ ೩೬ ॥

ಮಹಾಕಪಿರ್ಭೂಮಿತಲೇ ನಿಪೀಡ್ಯ ತಂ ಚಕಾರ ರಕ್ಷೋಧಿಪತೇರ್ಮಹದ್ಭಯಮ್ ।
ಮಹರ್ಷಿಭಿಶ್ಚಕ್ರಚರೈರ್ಮಹಾವ್ರತೈಃ ಸಮೇತ್ಯ ಭೂತೈಶ್ಚ ಸಯಕ್ಷಪನ್ನಗೈಃ

ಸುರೈಶ್ಚ ಸೇಂದ್ರೈರ್ಭೃಶಜಾತವಿಸ್ಮಯೈ-
 ರ್ಹತೇ ಕುಮಾರೇ ಸ ಕಪಿರ್ನಿರೀಕ್ಷಿತಃ ॥ ೩೭ ॥

ನಿಹತ್ಯ ತಂ ವಜ್ರಿಸುತೋಪಮಂ ರಣೇ
 ಕುಮಾರಮಕ್ಷಂ ಕ್ಷತಜೋಪಮೇಕ್ಷಣಮ್ ।
ತದೇವ ವೀರೋಽಭಿಜಗಾಮ ತೋರಣಂ
 ಕೃತಕ್ಷಣಃ ಕಾಲ ಇವ ಪ್ರಜಾಕ್ಷಯೇ ॥ ೩೮ ॥

ಕ್ರಮೇಣ ತತ್ಪ್ರಹಾರವಂಚನಕ್ರಮೇಣ ॥೩೪॥ ಅಂಡಜೇಶ್ವರೋ ಗರುಡಃ । ಪಿತೃತುಲ್ಯವಿಕ್ರಮಃ ಮರುತ್ಸಮಪರಾಕ್ರಮಃ । ಯಃ ಪಿತೃತುಲ್ಯವಿಕ್ರಮಃ ರಾವಣಸಮಬಲಸ್ತಂ ಸಂಯತಿ ಯುದ್ಧೇ ತತ್ರಾಪಿ ಮಹೀತಲೇ ಮುಮೋಚ । ಗೃಹ್ಯೇತ್ಯತ್ರ ಲ್ಯಬಾರ್ಷಃ। ಗೃಹ್ಯ ಇವೇತ್ಯತ್ರ ವಿವಕ್ಷಾಭಾವಾನ್ನ ಗುಣಃ ॥ ೩೫ ॥ ಸಂಧಿರ್ಹಸ್ತಪಾದಾದಿಸಂಧಿಃ । ಪ್ರವಿಕೀರ್ಣ ಬಂಧನಃ ಇತಸ್ತತೋ ಗತಧಮನೀಮಾನ್ ॥ ೩೬ ॥ ರಕ್ಷೋಧಿಪತೇ ರಾವಣಸ್ಯ । ಚಕ್ರಚರೈಃ ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚಕ್ರಸಂಚಾರಿಭಿಃ । ನಿರೀಕ್ಷಿತಃ ಸಪ್ರೇಮ ವೀಕ್ಷಿತಃ ॥ ೩೭॥ ವಜ್ರಿಸುತೋಪಮಂ ಜಯಂತಸದೃಶಂ ॥ ೩೮ ॥

॥ ಇತ್ಯಾರ್ಷೇಯ ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ಸಪ್ತಚತ್ವಾರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಅಷ್ಟಚತ್ವಾರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ

ತತಸ್ತು ರಕ್ಷೋಽಧಿಪತಿರ್ಮಹಾತ್ಮಾ
  ಹನೂಮತಾಕ್ಷೇ ನಿಹತೇ ಕುಮಾರೇ ।
ಮನಃ ಸಮಾಧಾಯ ತದೇಂದ್ರಕಲ್ಪಂ
  ಸಮಾದಿದೇಶೇಂದ್ರಜಿತಂ ಸ ರೋಷಾತ್ ॥ ೧ ॥

ತ್ವಮಸ್ತ್ರವಿಚ್ಛಸ್ತ್ರವಿದಾಂ ವರಿಷ್ಠಃ
  ಸುರಾಸುರಾಣಾಮಪಿ ಶೋಕದಾತಾ ।
ಸುರೇಷು ಸೇಂದ್ರೇಷು ಚ ದೃಷ್ಟಕರ್ಮಾ
  ಪಿತಾಮಹಾರಾಧನಸಂಚಿತಾಸ್ತ್ರಃ ॥ ೨ ॥

ತವಾಸ್ತ್ರಬಲಮಾಸಾದ್ಯ ನ ಸುರಾ ನ ಮರುದ್ಗಣಾಃ ।
  ನ ಶೇಕುಃ ಸಮರೇ ಸ್ಥಾತುಂ ಸುರೇಶ್ವರಸಮಾಶ್ರಿತಾಃ ॥ ೩ ॥

ನ ಕಶ್ಚಿತ್ ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ಸಂಯುಗೇ ನಗತಶ್ರಮಃ ।
  ಭುಜವೀರ್ಯಾಭಿಗುಪ್ತಶ್ಚ ತಪಸಾ ಚಾಭಿರಕ್ಷಿತಃ ॥ ೪ ॥

ಸಮಾಧಾಯ ಪುತ್ರಶೋಕೋಪಹತಂ ಮನಃ ಪುನಃ ಕಾರ್ಯಗೌರವಾದ್ಧೈರ್ಯೇಣೈ ಕಾಗ್ರ್ಯಂ ವಿಧಾಯ ಇಂದ್ರಕಲ್ಪಂ ಇಂದ್ರೋಪಮಂ ತಂ ಕಪಿಂ ಪ್ರತಿ ಇಂದ್ರಜಿತಂ ಸಮಾದಿದೇಶ। ಅನೇನಾನಾಯಾಸೇನ ಹನುಮಜ್ಜಯೇ ಸಮರ್ಥ ಇತಿ ಭ್ರಮೇಣ ಸಮಾದಿದೇಶೇತಿ ಭಾವಃ ಸೂಚಿತೋ ಭವತಿ । ಇಂದ್ರಕಲ್ಪಂ ಇಂದ್ರಸಮಸಮರೇ ಕಲ್ಪೋ ದಕ್ಷ ಇತಿ ಇಂದ್ರಜಿತೋ ವಿಶೇಷಣಂ ವಾ । ಏತತ್ಪಕ್ಷೇ ಕಲ್ಪಶಬ್ದಃ । ಪ್ರಾಕ್‌ಪಕ್ಷೇ ಪ್ರತ್ಯಯ ಇತಿ ವಿವೇಕಃ ॥ ೧ ॥ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಯತಿ ತ್ವಮಿತಿ । ನೋಪಲಕ್ಷಣತಯಾ 'ಗುರೂಣಾಂ ಟೀಕಾ ಕುರೂಣಾಂ ಕ್ಷೇತ್ರ'ಮಿತಿವದಿತಿ ವದತಿ-ಸೇಂದ್ರೇಷು ಸುರೇಷ್ವಿತಿ । ದೃಷ್ಟಂ ಸಾಕ್ಷಿಸಿದ್ಧಂ ಕರ್ಮ ತಜ್ಜಯಾದಿಕಂ ಯಸ್ಯ ಸ ತಥಾ । ಪಿತಾಮಹೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ॥ ೨ ॥ ನ ಸುರಾ ನ ಮರುದ್ಗಣಾಃ ಸುರೇಶ್ವರಂ ಸಮಾಶ್ರಿತಾಃ ಕೇಽಪ್ಯನ್ಯೇ ನ ಶೇಕುರಿತಿ ನ ಸುರಾ ನ ಮರುದ್ಗಣಾ ಇತಿ ಪಾಠೇಽರ್ಥಃ। ಸಸುರಾಃ ಸಮರುದ್ಗಣಾ ಇತಿ ಪಾಠೇ ಸ ತ್ವಮಸ್ತ್ರಭೃತಾಂಶ್ರೇಷ್ಠ ಇತ್ಯನ್ವಯಃ । ಸುರೇಶ್ವರ ಸಮಾಶ್ರಿತಾ ಯೇ ಸುರಾಃ ಸಮರುದ್ಗಣಾಃ ಇತ್ಯನ್ವಯಃ ॥ ೩ ॥ ನಗತಶ್ರಮಃ ಅಪ್ರಾಪ್ತಶ್ರಮೋ ನ । ಸರ್ವೋಽಪಿ ಪ್ರಾಪ್ತಶ್ರಮ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೪ ॥

ಪ್ರಧಾನಶ್ಚ ತ್ವಮೇವ ಮತಿಸತ್ತಮಃ ॥ ॥ ೫ ॥

ಶಕ್ಯಂ ಸಮರೇಷು ಕರ್ಮಣಾ
ಽಸ್ಯಕಾರ್ಯಂ ಮತಿರೂಪಮಂತ್ರಣೇ ।
ಸ್ತಿ ಕಶ್ಚಿತ್ ತ್ರಿಷು ಸಂಗ್ರಹೇಷು ವೈ
ದ ಯಸ್ತೇಽಸ್ತ್ರ ಬಲಂ ಬಲಂ ಚ ತೇ ॥ ೬ ॥

ರೂಪಂ ತಪಸೋ ಬಲಂ ಚ ತೇ
ಶ್ರಮಶ್ಚಾಸ್ತ್ರಬಲಂ ಚ ಸಂಯುಗೇ ।
ಸಮಾಸಾದ್ಯ ರಣಾವಮರ್ದೇ
ಶ್ರಮಂ ಗಚ್ಛತಿ ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥಮ್ ॥ ೭ ॥

ಂಕರಾಃ ಸರ್ವೇ ಜಂಬುಮಾಲೀ ಚ ರಾಕ್ಷಸಃ ।
ತ್ಯಪುತ್ರಾ ವೀರಾಶ್ಚ ಪಂಚ ಸೇನಾಗ್ರಯಾಯಿನಃ ॥ ೮ ॥

ಸಮೃದ್ಧಾನಿ ಸಾಶ್ವನಾಗರಥಾನಿ ಚ ।
ೀದರಸ್ತೇ ದಯಿತಃ ಕುಮಾರೋಽಕ್ಷಶ್ಚ ಸೂದಿತಃ ॥ ೯ ॥

ಷ್ವೇವ ಮೇ ಸಾರೋ ಯಸ್ತ್ವಯ್ಯರಿನಿಷೂದನ ॥ ೧೦ ॥

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮತಿಮನ್ ಮಹದ್ಬಲಂ
ಪ್ರಭಾವಂ ಚ ಪರಾಕ್ರಮಂ ಚ ।
ನಶ್ಚಾಪಿ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಸಾರಂ
ಷ್ವ ವೇಗಂ ಸ್ವಬಲಾನುರೂಪಮ್ ॥ ೧೧ ॥

ಪ್ರಧಾನಃ. ತದ್ದೇಶಕಾಲಯೋಸ್ತದ್ವಿಲಕ್ಷಣಕಾರ್ಯಕಾರಣಮುಖ್ಯಃ । 'ರಾಜಾ ರಣ' ಮಿತ್ಯಾದೇಃ ॥ ೫ ॥ ಮತಿರೂಪಮಂತ್ರಣೇ ಬುದ್ಧ್ಯನುರೂಪಾಲೋಚನೇ ು ಲೋಕೇಷು ಯೋ ನ ವೇದ ಸ ನಾಸ್ತಿ । ಸರ್ವಜನೋ ವೇದೇತ್ಯರ್ಥಃ ತ್ವದ್ವಶಂ ಮಮಾನುರೂಪಂ । ಸಂಯುಗೇ ಯುದ್ಧೇ । ತತ್ರಾಪ್ಯವಮರ್ದೇ ಂಘರ್ಷಣೇ । ತ್ವಾಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಪ್ರೇಷಯಿತ್ವಾ ಸ್ಥಿತಸ್ಯ ಮಮ ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥಂ ಯಂ ಮನೋ ನ ಗಚ್ಛತಿ ಶ್ರಮಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೭ ॥ ಪ್ರಕೃತಮನುಸರತಿ - ತಿ ॥ ೮ ॥ ತೇ ತವ ಸೋದರಃ ದಯಿತೋಽಕ್ಷಃ ಕುಮಾರಸ್ತ್ವ ಸೂದಿತಃ ॥೯॥ ಬಲಂ ಯಸ್ತ್ವಯಿ ಸ ತೇಷು ಪೂರ್ವವಿನಾಶಿತೇಷು ನೇತಿ ಮೇ ಮತ್ಯಂ ಇತಿ ವಾ ಮಮ ಭಾತೀತಿ ವಾ ಕ್ರಮಾತ್ ಚತುರ್ಥೀಷಷ್ಠ್ಯೌತ್ವಾಶ್ರಯೇಣ ಯ್ಯೇಯಃ ॥೧೦॥ ಆತ್ಮನಃ ಸ್ವಸ್ಯ। ಸ್ವಬಲಂ ಸ್ವಸೇನಾ ಚ ತದನುರೂಪಂ ॥೧೧॥

ಬಲಾವಮರ್ದೈಸ್ತ್ವಯಿ ಸಂನಿಕೃಷ್ಟೇ ಯಥಾ ಗತೇ ಶಾಮ್ಯತಿ ಶಾಂತಶತ್ರುಃ ।
ತಥಾ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯಾತ್ಮಬಲಂ ಪರಂ ಚ ಸಮಾರಭಸ್ವಾಸ್ತ್ರವಿದಾಂ ವರಿಷ್ಠ ॥ ೧೨ ॥

ನ ವೀರ ಸೇನಾ ಗಣಶೋ ಚ್ಯವಂತಿ
ನ ವಜ್ರಮಾದಾಯ ವಿಶಾಲಸಾರಮ್ ।
ನ ಮಾರುತಸ್ಯಾಸ್ಯ ಗತಿಪ್ರಮಾಣಂ
ನ ಚಾಗ್ನಿಕಲ್ಪಃ ಕರಣೇನ ಹಂತುಮ್ ॥ ೧೩ ॥

ಬಲಾವಮರ್ದೈಃ ಅಸ್ಮದೀಯೈಃ ಸಹ ತ್ವಯಿ ಸನ್ನಿಕೃಷ್ಟೇ ಹನುಮತ್ಸಮೀಪಂ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಸತಿ ಶಾಂತಶತ್ರುರ್ನಾಶಿತಾಕ್ಷಾದಿಃ ಶಾಮ್ಯತಿ ಶಾಂತೋ ಭವತಿ । ಮೃತೋ ಭವತೀತಿ ಯಾವತ್ । ತಥಾತ್ಮಬಲಂ ಪರಬಲಂ ಚ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯಾರಭಸ್ವ ॥ ೧೨ ॥ ಹನುಮದ್ವಲಾಕರ್ಣನದೀಪ್ತ ಹೃದಯಃ ಸೇನಾದಿಸತ್ವಭ್ರಮತೋ ನ ಸಾಹಸಂ ಕುರ್ವಿತಿ ಸುತಂ ಪ್ರತಿ ಶಂಸತಿ-ನೇತಿ । ಹೇ ವೀರ. ಅರಬ್ಧಾಂತಗಾಮಿನ್ । ಗಣಶಃ ಸಂಘೀಭೂತಾಃ ಸೇನಾ ನ ನೋಪಯುಕ್ತಾಃ । ತತ್ರ ಹೇತುಃ ಚ್ಯವಂತೀತಿ । ಸ್ವಾಮಿನಂ ಗಮಯಿತ್ವಾ ಪಲಾಯಂತೇ । ಉತ್ಸಮಾರ್ಷಂ । ನಿದರ್ಶನೇನ ತನ್ಮಹಿಮಾನಮಾಹ ನೇತಿ । ತನ್ಮೂಲರೂಪ ನಿರೂಪಣೇನಾಪ್ಯಾಹ-ನೇತಿ । ವಿಶಾಲಸಾರಂ ವಜ್ರಮಾದಾಯಾಪಿ ನ ಶಕ್ತಃ ಪಾಕಶಾಸನ ಇತಿ । ಮಾರುತಸ್ಯ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣರೂಪಸ್ಯ ಹನುಮತೋ ಗತೇಃ ಪ್ರಮಾಣಮಿಯತ್ತಾ ನ ನಾಸ್ತಿ । ಕರಣೇನ ಸೇನಾದಿರೂಪೇಣಾಗ್ನಿಕಲ್ಪೋಽಯಂ ಹಂತುಂ ನ ಶಕ್ಯ ಇತಿ ಶೇಷಃ । ಯದ್ವಾ. ನವೀರ ನ ವಿದ್ಯತೇ ವೀರೋ ಯಸ್ಮಾದನ್ಯ ಇತಿ ನವೀರಸ್ತತ್ಸಂಬುದ್ಧಿಃ । ಸೇನಾಃ ಗಣಶಃ ಅ ಚ್ಯವಂತಿ ನ ಚ್ಯವಂತಿ ಸ್ವಸ್ಥಲಾದ್ರಣಾಂಗಣಂ ಪ್ರತಿ ನೋಪಸರ್ಪಂತಿ । ಅಮಾನೋನಾಃ ಪ್ರತಿಷೇಧ ಇತ್ಯನುಶಿಷ್ಟಂ। 'ಅ' ಇತ್ಯವ್ಯಯಂ। ತತಶ್ಚ ಅ ಚ್ಯವಂತೀತಿ ಪದದ್ವಯಂ। ಅಥವಾ ನ ಸೇನಾ ಇತ್ಯನೇನಾಕ್ಷೇಪೋ ಜ್ಞಾಯತೇ। ಅತಃ ನಲೋಪೋಪಪತ್ತಿಃ । ವಿಶಾಲಸಾರಂ ವಜ್ರಂ ತನ್ನಾಮಕಮಾಯುಧಮಾದಾಯಾಪಿ ನ-ನ ಗಚ್ಛತಸ್ತವ ಕೃತ್ಯಂ । ಅತದ್ಗೋಚರ ಇತಿ ಭಾವಃ । ಯದ್ವಾ. ಹೇ ನವೀರ. ಗಣಶ ಸ್ವಸಂಘಸುಖದ. ಸೇನಾಃ ಉಚ್ಚ್ಯವಂತಿ ಪರಿಸರ್ಪಂತಿ । ನ ಚ ಚ್ಯವಂತ್ಯುಚ್ಚ್ಯವಂತೀತ್ಯತ್ರೈಕಚಕಾರದ್ವಿಚಕಾರಪದಯೋರುಚ್ಚಾರಣ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯಾವಶ್ಯಂ ಭಾವಾತ್ಕಥಮೇವಂ ಪದಮಿತಿ ಚೇನ್ನ । 'ಅಸಿದ್ಧವದತ್ರಾಭಾದಿ'ತಿ ಸೂತ್ರಮಹಾಭಾಷ್ಯೇ 'ನ ವ್ಯಂಜನಪರಸ್ಯೈಕಸ್ಯ ವಾನೇಕಸ್ಯ ವೋಚ್ಚಾರಣೇ ಶ್ರವಣಂ ಪ್ರತಿ ವಿಶೇಷೋಽಸ್ತೀ' ತ್ಯುಕ್ತಂ। ಇದಂಪ್ರಕಾರಸ್ತು ಭಾಷ್ಯದೀಪಿಕಾಯುಕ್ತಿವಾತ್ಯಾಯಾಮಸ್ಮತ್ಕೃತಾಯಾಂ ವಿಸ್ತರತ ಉದಂಚಿತಸ್ತತೋಽನುಸಂಧೇಯಃ । ಕುತಃ ಸೇನಾಪ್ರಯೋಜನಂ ನಾಸ್ತೀತ್ಯತ ಆಹ ನೇತಿ। ವಿಶಾಲಸಾರಂ ವಜ್ರಮಾದಾಯ ನ ನಾಯಾತಿ । ಏಕವಚನೇನೈಕಂ ವಜ್ರಮಾದಾಯ ನಾಯಾತಿ ಕಿಂತು ಬಹುವಜ್ರಾನಾದಾಯಾತೋ ವಾಸವಾಪೇಕ್ಷಯಾಪಮತಿಶಯಿತ ಬಲ

ತಮೇವಮರ್ಥಂ ಪ್ರಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಸಮ್ಯಕ್
ಸ್ವಕರ್ಮಸಾಮ್ಯಾದ್ಧಿ ಸಮಾಹಿತಾತ್ಮಾ ।
ಸ್ಮರಂಶ್ಚ ದಿವ್ಯಂ ಧನುಷೋಽಸ್ಯ ವೀರ್ಯಂ
ವ್ರಜಾಕ್ಷತಂ ಕರ್ಮ ಸಮಾರಭಸ್ವ ॥ ೧೪ ॥

ಇತ್ಯವರೇಪ್ರೋ ನ ಕಾರ್ಯ ಇತಿ ಭಾವಃ । ಯಥೋಕ್ತಂ ಸಂಗ್ರಹೇ 'ನನ್ವೇಕವಜ್ರೋ ರಿಪುಮೇತಿ ವಜ್ರೀ ದಶಾಸ್ಯ ಘೋರಾ ನಖಿನಾಮವಜ್ರಾ' ಇತಿ । ಯೋ ಮಾರುತಃ ಅಗ್ನಿಕಲ್ಪೋಽಗ್ನಿಸದೃಶಃ ಅವಮ್ಯೇನ ನ । ಅಗ್ನಿರ್ವೈ ದೇವಾನಾಮವಮ ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ। ಅತಃ ಕರಣೇನ ಕಸ್ಯಾತ್ಮನೋ ರಣೇನ ಯುದ್ಧೇನಾಸ್ವಜ್ಞಾತಿಯುದ್ಧೇನ । ಮಾಯಾಮಯೇನೇತಿ ಯಾವತ್ ।'ಕೋ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮಾನಿಲೇ'ತಿ ವಿಶ್ವಃ । ಯದ್ವಾ ಕಶಬ್ದಃ ಕುತ್ಸಿತವಾಚೀ । ಕಪಟೇತ್ಯತ್ರ ಕಾಪಟ್ಯಂ ಕುತ್ಸಿತಪಟವತ್ತ್ವಂ ಚ ವಿವಕ್ಷ್ಯೇತೇ ಇತಿ ಶ್ಲೇಷ ಕವಿಸಂಪ್ರದಾಯಾತ್ । ತತಶ್ಚ ಕೇನ ಕುತ್ಸಿತೇನ ರಣೇನ ಹಂತುಂ ನ । ನ ಹಂತುಂ ಯೋಗ್ಯ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಕೇನಾಪಿ ಕರಣೇನ ಹಂತುಂ ನ । ನ ಶಕ್ಯ ಇತಿ । ಅಲಸಾರಂ ಪರ್ಯಾಪ್ತಬಲಂ ವಜ್ರಮಿವ ವಜ್ರದೃಢಂ ಹನೂಮಂತಮಾದಾಯ ವಿಶ । ಲಂಕಾಮಿತಿ ಶೇಷಃ । ಹೇ ಅಲಸ ನ್ಯಾಯಮಾರ್ಗೇಣ ಯುದ್ಧಂ ಕರ್ತುಮಸಮರ್ಥ । ಅರಮಲಂ ಅತ್ಯಂತಂ । ವರ್ಜನಾದ್ವೈರಿವರ್ಜನಾದ್ವಜ್ರೋ ಹರಿಸ್ತದ್ವಾನ್ । ಅರ್ಶಆದ್ಯಚ್ । ತಂ ಹನೂಮಂತಮಾದಾಯೇತಿ ಪೂರ್ವವತ್ । ಯತ್ತು ನಾಗೋಜಿಭಟ್ಟೇನ 'ತತ್ರಾವತೇ ಸ್ತ್ರಾಯತಿಸಮಾನಾರ್ಥತ್ವೇನ ಪಂಚಮೀಪ್ರಾಪ್ತೌ ಸಪ್ತಮೀ ತ್ವಾರ್ಷೀ । ಅಲತೇ ರ್ಧಾತೋಃ ಪರ್ಯಾಪ್ತ್ಯರ್ಥತ್ವೇನ ಪರ್ಯಾಪ್ತ ಸಾರಮಿತಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತುಂ ಯೋಗ್ಯಂ ಬಂಧೇತ್ಯರ್ಥಸ್ಯ ತತೋಽಲಾಭಾದಿ'ತಿ ತೀರ್ಥೋಪರಿ ಸಾಹಸಂ ಕೃತಂ ತತ್ತು ಪ್ರಥಮಪಕ್ಷೇ ತದುಕ್ತ್ಯೈವ ಕುಂಠಧಾರಮಿತ್ಯುಕ್ತ್ಯೈವ ನ ಯುಕ್ತಂ । ತಥಾಹಿ । ಶಬ್ದೇಂದು ಶೇಖರೇ "ತತಶ್ಚ ಸಂಬಂಧ ಸಾಮಾನ್ಯೇ ಷಷ್ಠ್ಯೈವ ಸಮಾಸಃ । ಭೀತ್ರಾರ್ಥಾನಾಮಿತಿ ಹೇತುತ್ವಪ್ರಕಾರಕ ಬೋಧೇ ತೃತೀಯಾಬಾಧನಾರ್ಥಂ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರಕರಣೇ ನ ಕೃತಂ । ಕಾರಕತ್ವಪ್ರಯುಕ್ತ ಕಾರ್ಯಾನಾಪತ್ತೇರಿತಿ ಭಾವಃ । ಕಿಂಚ ಹೇತುತ್ವಾವಿವಕ್ಷಾಯಾಂ ಸಂಬಂಧಿತ್ವೇನ ವಿವಕ್ಷಯಾ ಷಷ್ಠೀ ಸೂತ್ರಾರಂಭೇಽಪಿ ಬೋಧ್ಯಾ। ಅಭ್ಯುಚ್ಚಯೇ ನಾಹೇ"ತ್ಯಾದಿ । ಕ್ಲೀತಿ ಚೇತ್ಯಾದಾವಿವ ಗಣಶೋಚೇತಿ ನಿಮಿತ್ತ ಸಪ್ತಮ್ಯುಪಪತ್ತೇಃ । ಮಾರುತಸ್ಯೇತಿ । ರಾವಣಸ್ಯ ಹನುಮತೋ 'ಜಯತ್ಯತಿಬಲೋ ರಾಮಃ । ನಿಹಂತಾ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ' ಇತಿ ತದುಕ್ತ್ಯೈವ ರಾಮದೂತತ್ವಸ್ಯೇವ ವಾಯುಸೂನುತ್ವಸ್ಯಾಪ್ಯವ ಗತೇರಿತಿ ವಾಯುಸೂನುತ್ವಾದ್ಯುಕ್ತಿಃ ।'ಕಿಂಚಿದ್ಭೂತ'ಮಿತ್ಯುಕ್ತಿಸ್ತು ತದ್ವಲಾಸಹಿಷ್ಣುತಯೇತಿ ಜ್ಞೇಯಂ॥೧೩॥ ತಸ್ಯಾಗಮನಮೇವ ಶ್ರೇಯ ಇತ್ಯತೋ ಗಮನೇ ಸುತ ತ್ವಯ್ಯೇತಾದೃಶೇನ ಭವಿಷ್ಯಮಿ ತ್ಯಾಹ-ತಮಿತಿ । ಏವಂ ಏವಂವಿಧಂ ತಂ ಹನುಮಂತಂ ಅರ್ಥಂ ಸ್ವತ್ಪ್ರಯೋಜನಂ ಚ ಪ್ರಸಮೀಕ್ಷ್ಯಾಲೋಚ್ಯ । ಸ್ವಕರ್ಮಸಾಮ್ಯಾತ್

ನ ಖಲ್ವಿಯಂ ಮತಿಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಾ ಯತ್ತ್ವಾಂ ಸಂಪ್ರೇಷಯಾಮ್ಯಹಮ್
ಇಯಂ ಚ ರಾಜಧರ್ಮಾಣಾಂ ಕ್ಷತ್ರಸ್ಯ ಚ ಮತಿರ್ಮತಾ || ೧೫ ||

ನಾನಾಶಾಸ್ತ್ರೇಷು ಸಂಗ್ರಾಮೇ ವೈಶಾರದ್ಯಮರಿಂದಮ ।
ಅವಶ್ಯಮೇವ ಬೋದ್ಧವ್ಯಂ ಕಾಮ್ಯಶ್ಚ ವಿಜಯೋ ರಣೇ || ೧೬ ||

ತತಃ ಪಿತುಸ್ತದ್ವಚನಂ ನಿಶಮ್ಯ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ದಕ್ಷಸುತಪ್ರಭಾವಃ ।
ಚಕಾರ ಭರ್ತಾರಮದೀನಸತ್ತ್ವೋ ರಣಾಯ ವೀರಃ ಪ್ರತಿಪನ್ನಬುದ್ಧಿಃ|| ೧೭ ||

ತತಸ್ತೈಃ ಸ್ವಗಣೈರಿಷ್ಟೈರಿಂದ್ರಜಿತ್ ಪ್ರತಿಪೂಜಿತಃ ।
ಯುದ್ಧೋದ್ಧತಕೃತೋತ್ಸಾಹಃ ಸಂಗ್ರಾಮಂ ಪ್ರತ್ಯಪದ್ಯತ || ೧೮ ||

ಸ್ವವ್ಯಾಪಾರಾನುಗುಣ್ಯಾತ್ ಸಮಾಹಿತಾತ್ಮಾ ಸಮಾಹಿತಚೇತಾಃ । ಯದಿ ಬಲೀ ಸ್ಯಾದ್ವೈರಿ
ತದಾನುಸಂಧೇಯ ಇತ್ಯಪ್ಯಾಹ – ಸಮಾಹಿತಾತ್ಮಾ । ಸಮಃ ವೈಷಮ್ಯರಹಿತಃ । ಅಹಿತಃ
ಆತ್ಮಾಮನೋ ಯಸ್ಯ ಸ ತಥಾ । ಅಸ್ಯ ಹನುಮತಃ ಅಸ್ಯ ಧನುಷೋ ವೀರ್ಯಂ ಚ
ಸ್ಮರನ್ ವ್ರಜ । ತೇ ಕರ್ಮ ರಣವ್ಯಾಪಾರಃ ಅಕ್ಷತಂ ಫಲಪರ್ಯವಸಾಯಿ ಯಥಾ
ಸ್ಯಾತ್ತಥಾ ಸಮಾರಭಸ್ವ ಪ್ರಾರಂಭಂ ಕುರು ||೧೪|| ಮತಿಶ್ರೇಷ್ಠ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ವರಿಷ್ಠ ।
ಯದಿತ್ಯವ್ಯಯಂ ತೃತೀಯಾರ್ಥೇ । ಯಯಾ ಮತ್ಯಾ ತ್ವಾಂ ಪ್ರೇಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಇಯಂ
ಮತಿರ್ನೇತ್ಯರ್ಥಃ। ಅಥವಾ ಸಂಪ್ರೇಷಯಿಷ್ಯಾಮೀತಿ ಯತ್ ಇಯಂ ಪ್ರೇರಣಾ ನ
ನೋಚಿತೇತ್ಯರ್ಥಃ । ಇಯಂ ಪ್ರೇರಣವಿಷಯಾ ಮತಿರ್ಬುದ್ಧಿಃ. ರಾಜ್ಞಾಂ ಧರ್ಮಾಃ
ರಾಜಧರ್ಮಾಃ । ರಾಜಧರ್ಮಾಃ ಏಷಾಂ ಸಂತೀತಿ ರಾಜಧರ್ಮಾಸ್ತೇಷಾಮಸ್ಮಾಕಂ
ಕ್ಷತ್ರಿಯಸ್ಯ ಚ ಮತೋಚಿತಾ । ನಾನ್ಯೇಷಾಮಿತಿ ಭಾವಃ । ಅತೋ ನಾನಿಚ್ ಪ್ರಸಕ್ತಿಃ।
ಏತೇನ ಸ್ವಸ್ಯ ಕ್ಷತ್ರಿಯತ್ವಾಭಾವೇಽಪಿ ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಾತ್ ಪುತ್ರಪ್ರೇಷಣಂ
ಯುಕ್ತಮಿತಿ ಸೂಚಯತಿ || ೧೫ || ನಾನಾ ಶಾಸ್ತ್ರೇಷು ಧರ್ಮಾರ್ಥಾದಿಶಾಸ್ತ್ರೇಷು । ಏಕಂ
ವಾ ಪದಂ। ನಾನಾ ಶಾಸ್ತ್ರೈರಿಷುಭಿಶ್ಚ ಯಃ ಸಂಗ್ರಾಮ ಸ್ತಸ್ಮಿನ್ ವೈಶಾರದ್ಯಂ ಕುಶಲತ್ವಂ
ಬೋದ್ಧವ್ಯಂ ಜ್ಞಾತವ್ಯಂ ಸಂಪಾದ್ಯಮಿತಿ ಯಾವತ್ । 'ನಾನಾಶಾಸ್ತ್ರೈಶ್ಚ ಯೋದ್ಧವ್ಯ'
ಮಿತಿ ಪಾಠೇ ತೈರ್ಯೋದ್ಧವ್ಯಂ ವೈಶಾರದ್ಯಂ ಚ ಸಂಪಾದ್ಯೇತಿ ಶೇಷಃ । ಕಾಮ್ಯಃ
ಅಪೇಕ್ಷ್ಯಃ ||೧೬|| ದಕ್ಷಃ ಸುತೋ ಯೇಷಾಂ ಪ್ರಚೇತಸಾಂ ಯಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣ ಇತಿ ವಾ
ತತ್ಪ್ರಭಾವಸ್ತತ್ಸಮಾನಪರಾಕ್ರಮಃ । ದಕ್ಷಸುತಾನಾಂ ನಾರದೇನ ನಾಶಿತತ್ವಾದೇವ
ಮೇವಾರ್ಥೋ ಬೋಧ್ಯಃ । ರಣಾಯ ಯುದ್ಧಾಯ । ತದರ್ಥಂ ಪ್ರತಿಪನ್ನಬುದ್ಧಿಃ
ನಿಶ್ಚಿತಮನಾಃ ಸನ್ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಚಕಾರ || ೧೭ || ಯುದ್ಧೋದ್ಧತಕೃತೋತ್ಸಾಹಃ
ಯುದ್ಧೋದ್ಧತೈಃ ಸೇನಾನಾಯಕೈಃ ಕೃತಮಲಂ, ವ್ಯರ್ಥಮಿತಿ ಯಾವತ್, ಉತ್ಸಾಹೋ
ಯಸ್ಯ । ಯುದ್ಧೋದ್ಧತಾಃ ಕೃತೋತ್ಸಾಹಾ ಯೇನೇತಿ ವಾ || ೧೮ ||

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಪದ್ಮಪಲಾಶಾಕ್ಷೋ ರಾಕ್ಷಸಾಧಿಪತೇಃ ಸುತಃ ।
ನಿರ್ಜಗಾಮ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಸಮುದ್ರ ಇವ ಪರ್ವಸು ॥ ೧೯ ॥

ಸ ಪಕ್ಷಿರಾಜೋಪಮತುಲ್ಯವೇಗೈ ರ್ವ್ಯಾಲೈಶ್ಚತುರ್ಭಿಃ ಸ ತು ತೀಕ್ಷ್ಣದಂಷ್ಟ್ರೈಃ ।
ರಥಂ ಸಮಾಯುಕ್ತಮಸಹ್ಯವೇಗಃ ಸಮಾರುರೋಹೇಂದ್ರಜದಿಂದ್ರಕಲ್ಪಃ ॥ ೨೦ ॥

ಸ ರಥೀ ಧನ್ವಿನಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಶಸ್ತ್ರಜ್ಞೋಽಸ್ತ್ರವಿದಾಂ ವರಃ ।
ರಥೇನಾಭಿಯಯೌ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಹನೂಮಾನ್ ಯತ್ರ ಸೋಽಭವತ್ ।
ಸ ತಸ್ಯ ರಥನಿರ್ಘೋಷಂ ಜ್ಯಾಸ್ವನಂ ಕಾರ್ಮುಕಸ್ಯ ಚ ॥ ೨೧ ॥

ನಿಶಮ್ಯ ಹರಿವೀರೋಽಸೌ ಸಂಪ್ರಹೃಷ್ಟತರೋಽಭವತ್ ।
ಸುಮಹಚ್ಚಾಪಮಾದಾಯ ಶಿತಶಲ್ಯಾಂಶ್ಚ ಸಾಯಕಾನ್ ।
ಹನುಮಂತಮಭಿಪ್ರೇತ್ಯ ಜಗಾಮ ರಣಪಂಡಿತಃ ॥ ೨೨ ॥

ತಸ್ಮಿಂಸ್ತತಃ ಸಂಯತಿ ಜಾತಹರ್ಷೇ
ರಣಾಯ ನಿರ್ಗಚ್ಛತಿ ಬಾಣಪಾಣೌ ।
ದಿಶಶ್ಚ ಸರ್ವಾಃ ಕಲುಷಾ ಬಭೂವು-
ರ್ಮೃಗಾಶ್ಚ ರೌದ್ರಾ ಬಹುಧಾ ವಿನೇದುಃ ॥ ೨೩ ॥

ಸಮಾಗತಾಸ್ತತ್ರ ತು ನಾಗಯಕ್ಷಾ ಮಹರ್ಷಯಶ್ಚಕ್ರಚರಾಶ್ಚ ಸಿದ್ಧಾಃ ।
ನಭಃ ಸಮಾವೃತ್ಯ ಚ ಪಕ್ಷಿಸಂಘಾಃ ವಿನೇದುರುಚ್ಚೈಃ ಪರಮಪ್ರಹೃಷ್ಟಾಃ ॥ ೨೪ ॥

ನಿರ್ಜಗಾಮ ಉತ್ಸಾಹಾತಿಶಯೇನ ಸ್ವಸ್ಥಾನಾನ್ನಿಶ್ಚಕ್ರಾಮ ॥ ೧೯ ॥ ಪಕ್ಷಿರಾಜೋಪಮಾಶ್ಚ ತೇ ತುಲ್ಯವೇಗಾಃ ಪರಸ್ಪರಂ ಸಮಾನವೇಗಾಶ್ಚ ತೈಃ । ವ್ಯಾಲೈರ್ದುಷ್ಟದಂತಿಭಿಃ ಸರ್ಪೈರ್ವಾ। ಇಂದ್ರಕಲ್ಪಃ ಇಂದ್ರಾದಪಿ ಸಮರ್ಥಃ ॥ ೨೦-೨೧ ॥ ಶಿತಶಲ್ಯಾನ್ ನಿಶಿತತೋಮರಾನ್ ಸಾಯಕಾನ್ ಶರಾನ್ । 'ಶಲ್ಯಂ ಶಂಕೌ ಶರೇ ವಂಶಕಂಟಿಕಾಯಾಂ ಚ ತೋಮರ' ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ ॥ ೨೨ ॥ ಸಂಯತಿ ಯುದ್ಧೇ ತಸ್ಮಿನ್ ಹನುಮತಿ ಜಾತಹರ್ಷೇ ಸತಿ ಬಾಣಪಾಣಾವಿಂದ್ರಜಿತಿ ರಣಾಯ ಗಚ್ಛತಿ ಚ ದಿಶಃ ಕಲುಷಾಃ ರೌದ್ರಾಃ ಮೃಗಾ ಉತ್ಪಾತಸೂಚಕಾ ಬಭೂವುಃ ॥ ೨೩ ॥ ಚಕ್ರಚರಾಃ ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚಕ್ರಚರಾ ಗ್ರಹಾ ಇತ್ಯರ್ಥಃ। ಪರಮಪ್ರಹೃಷ್ಟಾ ವಿನೇದುರಿತಿ ಭಾವಿಶುಭನಿಮಿತ್ತಸೂಚನಂ ॥ ೨೪ ॥

ಆಯಾಂತಂ ಸರಥಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತೂರ್ಣಮಿಂದ್ರಜಿತಂ ಕಪಿಃ ।
ವಿನನಾದ ಮಹಾನಾದಂ ವ್ಯವರ್ಧತ ಚ ವೇಗವಾನ್ ॥ ೨೫ ॥

ಇಂದ್ರಜಿತ್ತು ರಥಂ ದಿವ್ಯಮಾಸ್ಥಿತಶ್ಚಿತ್ರಕಾರ್ಮುಕಃ ।
ಧನುರ್ವಿಸ್ಫಾರಯಾಮಾಸ ತಟಿದೂರ್ಜಿತನಿಃಸ್ವನಮ್ ॥ ೨೬ ॥

ತತಃ ಸಮೇತಾವತಿತೀಕ್ಷ್ಣ ವೇಗೌ ಮಹಾಬಲೌ ತೌ ರಣನಿರ್ವಿಶಂಕೌ ।
ಕಪಿಶ್ಚ ರಕ್ಷೋಽಧಿಪತೇಶ್ಚ ಪುತ್ರಃ ಸುರಾಸುರೇಂದ್ರಾವಿವ ಬದ್ಧವೈರೌ ॥ ೨೭ ॥

ಸ ತಸ್ಯ ವೀರಸ್ಯ ಮಹಾರಥಸ್ಯ ಧನುಷ್ಮತಃ ಸಂಯತಿ ಸಂಮತಸ್ಯ ।
ಶರಪ್ರವೇಗಂ ವ್ಯಹನತ್ ಪ್ರವೃದ್ಧಶ್ಚಚಾರ ಮಾರ್ಗೇ ಪಿತುರಪ್ರಮೇಯಃ
॥ ೨೮ ॥

ತತಃ ಶರಾನಾಯತತೀಕ್ಷ್ಣ ಶಲ್ಯಾನ್
ಸುಪತ್ರಿಣಃ ಕಾಂಚನಚಿತ್ರಪುಂಖಾನ್ ।
ಮುಮೋಚ ವೀರಃ ಪರವೀರಹಂತಾ
ಸುಸಂತತಾನ್ ವಜ್ರನಿಪಾತವೇಗಾನ್ ॥ ೨೯ ॥

ಸ ತಸ್ಯ ತು ಸ್ಯಂದನನಿಃಸ್ವನಂ ಚ ಮೃದಂಗಭೇರೀಪಟಹಸ್ವನಂ ಚ ।
ವಿಕೃಷ್ಯಮಾಣಸ್ಯ ಚ ಕಾರ್ಮುಕಸ್ಯ ನಿಶಮ್ಯ ಘೋಷಂ ಪುನರುತ್ಪಪಾತ॥ ೩೦ ॥

ಶರಾಣಾಮಂತರೇಷ್ವಾಶು ವ್ಯಾವರ್ತತ ಮಹಾಕಪಿಃ ।
ಹರಿಸ್ತಸ್ಯಾಭಿಲಕ್ಷ್ಯಸ್ಯ ಮೋಘಯನ್ ಲಕ್ಷ್ಯಸಂಗ್ರಹಮ್ ॥ ೩೧ ॥

ಶರಾಣಾಮಗ್ರತಸ್ತಸ್ಯ ಪುನಃ ಸಮಭಿವರ್ತತ ।
ಪ್ರಸಾರ್ಯ ಹಸ್ತೌ ಹನುಮಾನುತ್ಪಪಾತಾನಿಲಾತ್ಮಜಃ ॥ ೩೨ ॥

ಇಂದ್ರಜಿತಂ । ಇಂದ್ರಧ್ವಜಮಿತಿ ಪಾಠೇ ಇಂದ್ರಜಯನಿಮಿತ್ತಕೋ ಧ್ವಜಃ ಪತಾ
ಯಸ್ಯ ಸ ತಥೇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೨೫ ॥ ತಟಿದೂರ್ಜಿತನಿಸ್ವನಂ ತಟಿದೂರ್ಜಿತ ನಿಸ್ವನವ
ಸ್ವನೋಪೇತಂ ॥ ೨೬ ॥ ಸುರಾಸುರೇಂದ್ರೌ ಬಲಿಬಲಿರಿಪೂ ॥ ೨೭ ॥ ವ್ಯಹನತ್
ವ್ಯಹನ್ । ಪಿತುರ್ವಾಯೋಃ ॥ ೨೮ ॥ ಆಯತತೀಕ್ಷ್ಣ ಶಲ್ಯಾನ್ ದೀರ್ಘ ನಿಶಿತಾಗ್ರಾನ್
ಸುಪತ್ರಿಣಃ, ಯೌಗಿಕೋಽಯಂ, ಪತ್ರಯುತಾನ್ । ಸುಸಂತತಾನ್ ನಿರಂತರಾನ್
೨೯-೩೦ ॥ ಅಂತರೇಷು ಮಧ್ಯೇಷು । ವ್ಯಾವರ್ತತ ಬಭ್ರಾಮ । ಮೋಘಯನ್
ವ್ಯರ್ಥೀಕುರ್ವನ್ । ಮೋಕ್ಷಯನ್ನಿತ್ಯಪಿ ಪಾಠಃ । ಲಕ್ಷ್ಯಸಂಗ್ರಹಂ ಇಂದ್ರಜಿತ್ಕೃತ
ಲಕ್ಷ್ಯಸ್ವೀಕಾರಂ ॥ ೩೧ ॥ ಸಮಭಿವರ್ತತ ಸಮಭ್ಯವರ್ತತ ॥ ೩೨ ॥

ತಾವುಭೌ ವೇಗಸಂಪನ್ನೌ ರಣಕರ್ಮವಿಶಾರದೌ ॥ ೩೩ ॥
ಸರ್ವಭೂತಮನೋಗ್ರಾಹಿ ಚಕ್ರತುರ್ಯುದ್ಧಮುತ್ತಮಮ್ ॥ ೩೪ ॥

ಹನುಮತೋ ವೇದ ನ ರಾಕ್ಷಸೋಽಂತರಂ
ನ ಮಾರುತಿಸ್ತಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನೋಽಂತರಮ್ ।
ಪರಸ್ಪರಂ ನಿರ್ವಿಷಹೌ ಬಭೂವತುಃ
ಸಮೇತ್ಯ ತೌ ದೇವಸಮಾನವಿಕ್ರಮೌ ॥ ೩೫ ॥

ತತಸ್ತು ಲಕ್ಷ್ಯೇ ಸ ವಿಹನ್ಯಮಾನೇ
ಶರೇಷ್ವಮೋಘೇಷು ಚ ಸಂಪತತ್ಸು ।
ಜಗಾಮ ಚಿಂತಾಂ ಮಹತೀಂ ಮಹಾತ್ಮಾ
ಸಮಾಧಿಸಂಯೋಗಸಮಾಹಿತಾತ್ಮಾ ॥ ೩೬ ॥

ತತೋ ಮತಿಂ ರಾಕ್ಷಸರಾಜಸೂನು-
ಶ್ಚಕಾರ ತಸ್ಮಿನ್ ಹರಿವೀರಮುಖ್ಯೇ ।
ಅವಧ್ಯತಾಂ ತಸ್ಯ ಕಪೇಃ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ
ಕಥಂ ನಿಗಚ್ಛೇದಿತಿ ನಿಗ್ರಹಾರ್ಥಮ್ ॥ ೩೭ ॥

ತತಃ ಪೈತಾಮಹಂ ವೀರಃ ಸೋಽಸ್ತ್ರಮಸ್ತ್ರವಿದಾಂ ವರಃ ।
ಸಂದಧೇ ಸುಮಹಾತೇಜಾಸ್ತಂ ಹರಿಪ್ರವರಂ ಪ್ರತಿ ॥ ೩೮ ॥

ಅವಧ್ಯೋಽಯಮಿತಿ ಜ್ಞಾತ್ವಾತಮಸ್ತ್ರೇಣಾಸ್ತ್ರತತ್ತ್ವವಿತ್ ।
ನಿಜಗ್ರಾಹ ಮಹಾಬಾಹುರ್ಮಾರುತಾತ್ಮಜಮಿಂದ್ರಜಿತ್ ॥ ೩೯ ॥

ಮನೋಗ್ರಾಹಿ ಮನೋಹರಂ ॥೩೪॥ ಅಂತರಂ ಛಿದ್ರಂ ॥ ೩೫ ॥ ಸ ಇಂದ್ರಜಿತ್। ಲಕ್ಷ್ಯೇ ಹನುಮತಿ, ಅನ್ಯತ್ರಾಮೋಘೇಷು ಶರೇಷು ಸಂಪತತ್ಸ್ವಪಿ ವಿಹನ್ಯಮಾನೇ ಸತಿ, ಶರೇಭ್ಯೋ ವಿಮುಚ್ಯಮಾನೇ ಸತಿ । ಸಮಾಧಿಸಂಯೋಗ ಸಮಾಹಿತಾತ್ಮಾ । ಸಮಾಧೀಯತೇ ಇತಿ ಸಮಾಧೌ ಲಕ್ಷ್ಯೇ ಯಃ ಸಂಯೋಗಃ ಶರಸಂಧಾನ ಸ್ತಸ್ಮಿನ್ಸಮಾಹಿತಾತ್ಮಾ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತಃ ॥೩೬॥ತಸ್ತತಶ್ಚಿತ್ತ ಸಮಾಧಾನಾನಂತರಂ । ತಸ್ಮಿನ್. ವಿಷಯಸಪ್ತಮೀ । ನಿಗ್ರಹಾರ್ಥಮಸ್ಮತ್ಕರ್ತೃಕ ನಿಗ್ರಹರೂಪ ಪ್ರಯೋಜನ ಮುದ್ದಿಶ್ಯ ಕಥಂ ನಿಗಚ್ಛೇತ್ ಆಗಚ್ಛೇತ್ ॥೩೭॥ ಪೈತಾಮಹಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಂ ॥೩೮॥

ತೇನ ಬದ್ಧಸ್ತತೋಽಸ್ತ್ರೇಣ ರಾಕ್ಷಸೇನ ಸ ವಾನರಃ ।
ಅಭವನ್ನಿರ್ವಿಚೇಷ್ಟಶ್ಚ ಪಪಾತ ಚ ಮಹೀತಲೇ ॥ ೪೦ ॥

ತತೋಽಥ ಬುದ್ಧ್ವಾ ಸ ತದಸ್ತ್ರಬಂಧಂ
ಪ್ರಭೋಃ ಪ್ರಭಾವಾದ್ವಿಗತಾಲ್ಪವೇಗಃ ।
ಪಿತಾಮಹಾನುಗ್ರಹಮಾತ್ಮನಶ್ಚ
ವಿಚಿಂತಯಾಮಾಸ ಹರಿಪ್ರವೀರಃ ॥ ೪೧ ॥

ತತಃ ಸ್ವಾಯಂಭುವೈರ್ಮಂತ್ರೈರ್ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರಮಭಿಮಂತ್ರಿತಮ್ ।
ಹನೂಮಾಂಶ್ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ವರದಾನಂ ಪಿತಾಮಹಾತ್ ॥ ೪೨ ॥

ನ ಮೇಽಸ್ಯ ಬಂಧಸ್ಯ ಚ ಶಕ್ತಿರಸ್ತಿ
ವಿಮೋಕ್ಷಣೇ ಲೋಕಗುರೋಃ ಪ್ರಭಾವಾತ್ ।
ಇತ್ಯೇವ ಮತ್ವಾ ವಿಹಿತೋಽಸ್ತ್ರಬಂಧೋ
ಮಯಾತ್ಮಯೋನೇರನುವರ್ತಿತವ್ಯಃ ॥ ೪೩ ॥

ಸ ವೀರ್ಯಮಸ್ತ್ರಸ್ಯ ಕಪಿರ್ವಿಚಾರ್ಯ
ಪಿತಾಮಹಾನುಗ್ರಹಮಾತ್ಮನಶ್ಚ ।
ವಿಮೋಕ್ಷಶಕ್ತಿಂ ಪರಿಚಿಂತಯಿತ್ವಾ
ಪಿತಾಮಹಾಜ್ಞಾಮನುವರ್ತತೇ ಸ್ಮ ॥ ೪೪ ॥

ನಿರ್ವಿಚೇಷ್ಟೋ ನಿರ್ವಿಚೇಷ್ಟ ಇವ ॥ ೪೦ ॥ ತತಸ್ತಂ । ಸಾರ್ವವಿಭಕ್ತಿಕಸ್ತಸಿಃ । ಅಥ ಪತನಾನಂತರಂ । ನಿಪಾತಸಮುದಾಯೋ ವಾ । ಪ್ರಭೋರ್ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪ್ರಭಾವಾತ್ ಪ್ರಸಾದಾತ್ ವಿಗತಃ ಸ್ವಮಪ್ರಾಪ್ತಃ ಅಲ್ಪೋಽಪಿ ಅಸ್ತ್ರವೇಗೋ ಯಂ ಸಃ । ಪಿತಾಮಹಾನುಗ್ರಹಂ ಸ್ವಾಸ್ತ್ರಾಪ್ರತಿಹತಿ ರೂಪಂ ॥ ೪೧ ॥ ಸ್ವಾಯಂಭುವೈರ್ಮಂತ್ರೈರಭಿಮಂತ್ರಿತಮಃ ಏವ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರಂ ಪ್ರತಿ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ । ವ್ರಿಯತೇ ಇತಿ ವರೋಽಭೀಪ್ಸಿತೋಽರ್ಥಸ್ತಸ್ಯ ದಾನಂ ಪಿತಾಮಹಾತ್ಪೂರ್ವಂ ಯಜ್ಞಾತಂ ತದಪಿ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ॥೪೨॥ ಮೇ ಮಮ ಬಂಧಸ್ಯ ವಿಮೋಕ್ಷಣೇ ಶಕ್ತಿರ್ನಾಸ್ತಿ । ಕುತಃ ? ಲೋಕಗುರೋರ್ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪ್ರಭಾವಾತ್ ಸ್ವಸ್ಮಿನ್ನಿಂದ್ರಜಿತಿ ವಿದ್ಯಮಾನಾನುಗ್ರಹಾತಿಶಯಾದಿತ್ಯೇವ ಮತ್ವಾಸ್ತ್ರ ಬಂಧೋ ವಿಹಿತಃ । ಮಯಾಪಿ ಆತ್ಮಯೋನೇರಸ್ತ್ರಬಂಧೋಽನುವರ್ತಿತವ್ಯೋಽನುಸರಣೀಯಃ ॥ ೪೩ ॥ ವಿಮೋಕ್ಷಶಕ್ತಿಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವಿಮೋಚನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ಅನುವರ್ತತೇ ಸ್ಮ ಅನ್ವವರ್ತತ ॥ ೪೪ ॥

ಅಸ್ತ್ರೇಣಾಪಿ ಹಿ ಬದ್ಧಸ್ಯ ಭಯಂ ಮಮ ನ ಜಾಯತೇ ।
ಪಿತಾಮಹಮಹೇಂದ್ರಾಭ್ಯಾಂ ರಕ್ಷಿತಸ್ಯಾನಿಲೇನ ಚ ॥ ೪೫ ॥

ಗ್ರಹಣೇ ವಾಪಿ ರಕ್ಷೋಭಿರ್ಮಹಾನ್ ಮೇ ಗುಣದರ್ಶನಃ ।
ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರೇಣ ಸಂವಾದಸ್ತಸ್ಮಾದ್ಗೃಹ್ಣಂತು ಮಾಂ ಪರೇ ॥ ೪೬ ॥

ಸ ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥಃ ಪರವೀರಹಂತಾ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯಕಾರೀ ವಿನಿವೃತ್ತಚೇಷ್ಟಃ ।
ಪರೈಃ ಪ್ರಸಹ್ಯಾಭಿಗತೈರ್ನಿಗೃಹ್ಯ ನನಾದ ತೈಸ್ತೈಃ ಪರಿಭರ್ತ್ಸ್ಯಮಾನಃ ॥ ೪೭ ॥

ತತಸ್ತಂ ರಾಕ್ಷಸಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಿರ್ವಿಚೇಷ್ಟಮರಿಂದಮಮ್ ।
ಬಬಂಧುಃ ಶಣವಲ್ಕೈಶ್ಚ ದ್ರುಮಚೀರೈಶ್ಚ ಸಂಹತೈಃ ॥ ೪೮ ॥

ಸ ರೋಚಯಾಮಾಸ ಪರೈಶ್ಚ ಬಂಧನಂ ಪ್ರಸಹ್ಯ ವೀರೈರಭಿನಿಗ್ರಹಂ ಚ ।
ಕೌತೂಹಲಾನ್ಮಾಂ ಯದಿ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರೋ ದ್ರಷ್ಟುಂ ವ್ಯವಸ್ಯೇದಿತಿ ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥಃ
॥ ೪೯ ॥

ಸ ಬದ್ಧಸ್ತೇನ ವಲ್ಕೇನ ವಿಮುಕ್ತೋಽಸ್ತ್ರೇಣ ವೀರ್ಯವಾನ್ ।
ಅಸ್ತ್ರಬಂಧಃ ಸ ಚಾನ್ಯಂ ಹಿ ನ ಬಂಧಮನುವರ್ತತೇ ॥ ೫೦ ॥

ಪಿತಾಮಹಮಹೇಂದ್ರಾಭ್ಯಾಂ ರಕ್ಷಿತಸ್ಯ ಮಮ ಭಯಂ ನ ಜಾಯತೇ । ಅತ್ರ ಯದ್ಯಪಿ ಇಂದ್ರಜಿತೋ ಭಯಂ ಇಂದ್ರರಕ್ಷಿತಸ್ಯಾಪಿ ಭವೇತ್ । ತಥಾಪಿ 'ಇಂದ್ರೋ ವೃತ್ರಂ ಹತ್ವಾ ಮಹಾನಾಸೇ'ತ್ಯುಕ್ತ್ಯಾ ವೃತ್ರಹನನಲಭ್ಯಮಹತ್ತ್ವಗುಣವಿಶಿಷ್ಟೇನೇಂದ್ರೇಣ ರಕ್ಷಿತಸ್ಯ-ವರದಾನೇನ ಲೋಕದೃಷ್ಟ್ಯಾ ರಕ್ಷಿತಸ್ಯ, ಭಯಂ ನೇತ್ಯುಕ್ತಿರ್ಯುಕ್ತೇತಿ ಬೋಧ್ಯಂ ಆಭ್ಯಾಂ ಸಮುಚ್ಚಿತಾಭ್ಯಾಮಿತ್ಯರ್ಥಕರಣೇ ನ ಚಾಶಂಕಾ ನ ಚೋತ್ತರಂ ॥ ೪೫ ॥ ನ ಕೇವಲಂ ಪಿತಾಮಹಗೌರವಾತ್ತದಸ್ತ್ರಾನುವರ್ತನಂ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರಂ, ಕಿಂತು, ಸ್ವಸ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನಾಂತರಮಪ್ಯಸ್ತೀತ್ಯಾಹ-ಗ್ರಹಣ ಇತಿ । ಗುಣದರ್ಶನಂ ಗುಣದೃಷ್ಟಿಃ । ತದ್ವ್ಯನಕ್ತಿ-ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರೇಣೇತಿ ॥ ೪೬ ॥ ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥ ಉಕ್ತರೀತ್ಯಾ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯಕಾರೀ ನಿಪುಣಃ ॥ ೪೭ ॥ ಶಣವಲ್ಕೈಃ, ಶಣಶಬ್ದಿತಃ ಗೋಣೀಕಾರಣೀಭೂತ ತೃಣವಿಶೇಷಃ, ತದ್ರೂಪವಲ್ಕೈಃ । ದ್ರುಮಚೀರೈಃ ವೃಕ್ಷತ್ವಗ್ವಿಶೇಷೈಃ । ಸಂಹತೈರ್ಬಹು ಗುಣಿತೈಃ ॥೪೮॥ ಯದಿ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರೋ ರಾವಣಃ ಕುತೂಹಲಾನ್ಮಾಂ ದ್ರಷ್ಟುಂ ವ್ಯವಸ್ಯೇತ್ತರ್ಹಿ ಅಹಂ ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥಃ ನಿಶ್ಚಯೇನ ಸಾಧಿತರಾಮಪ್ರಯೋಜನ ಇತಿ ನಿಗ್ರಹಂ ರೋಚಯಾಮಾಸೇತಿ ಯೋಜನಾ ॥೪೯॥ ಅಸ್ತ್ರಬಂಧಃ ಅನ್ಯಂಬಂಧಂ ಸ್ವವ್ಯತಿರಿಕ್ತಬಂಧಂ ನಾನುವರ್ತತೇ । ಅನ್ಯೇನ ಸಹ ನ ತಿಷ್ಠತೀತ್ಯರ್ಥಃ। ಅತೋಽಸ್ತ್ರೇಣ ವಿಮುಕ್ತ ಇತಿ ಲೋಕವಚನಂ ॥೫೦॥

ಅಥೇಂದ್ರಜಿತ್ತು ದ್ರುಮಚೀರಬದ್ಧಂ
ವಿಚಾರ್ಯ ವೀರಃ ಕಪಿಸತ್ತಮಂ ತಮ್ ।
ವಿಮುಕ್ತಮಸ್ತ್ರೇಣ ಜಗಾಮ ಚಿಂತಾಂ
ನಾನ್ಯೇನ ಬಂಧೇ ಹ್ಯನುವರ್ತತೇಽಸ್ತ್ರಮ್ ॥ ೫೧ ॥

ಅಹೋ ಮಹತ್ ಕರ್ಮ ಕೃತಂ ನಿರರ್ಥಕಂ
ನ ರಾಕ್ಷಸೈರ್ಮಂತ್ರಗತಿರ್ವಿಮೃಷ್ಟಾ ।
ಪುನಶ್ಚ ನಾಸ್ತ್ರೇ ವಿಹತೇಽಸ್ತ್ರಮನ್ಯತ್
ಪ್ರವರ್ತತೇ ಸಂಶಯಿತಾಃ ಸ್ಮ ಸರ್ವೇ ॥ ೫೨ ॥

ಅಸ್ತ್ರೇಣ ಹನುಮಾನ್ ಮುಕ್ತೋ ನಾತ್ಮಾನಮವಬುಧ್ಯತ ।
ಕೃಷ್ಯಮಾಣಸ್ತು ರಕ್ಷೋಭಿಸ್ತೈಶ್ಚ ಬಂಧೈರ್ನಿಪೀಡಿತಃ ॥ ೫೩ ॥

ಹನ್ಯಮಾನಸ್ತತಃ ಕ್ರೂರೈ ರಾಕ್ಷಸೈಃ ಕಾಷ್ಠಮುಷ್ಟಿಭಿಃ ।
ಸಮೀಪಂ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಸ್ಯ ಪ್ರಾಕೃಷ್ಯತ ಸ ವಾನರಃ ॥ ೫೪ ॥

ಅಥೇಂದ್ರಜಿತ್ತಂ ಪ್ರಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಮುಕ್ತ-
ಮಸ್ತ್ರೇಣ ಬದ್ಧಂ ದ್ರುಮಚೀರಸೂತ್ರೈಃ ।
ವ್ಯದರ್ಶಯತ್ತತ್ರ ಮಹಾಬಲಂ ತಂ
ಹರಿಪ್ರವೀರಂ ಸಗಣಾಯ ರಾಜ್ಞೇ ॥ ೫೫ ॥

ತಂ ಮತ್ತಮಿವ ಮಾತಂಗಂ ಬದ್ಧಂ ಕಪಿವರೋತ್ತಮಮ್ ।
ರಾಕ್ಷಸಾ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಾಯ ರಾವಣಾಯ ನ್ಯವೇದಯನ್ ॥ ೫೬ ॥

ಇಂದ್ರಜಿದಪಿ ತಥಾ ಜ್ಞಾತವಾನಿತ್ಯಾಹ–ಅಥೇತಿ । ದ್ರುಮಚೀರಬದ್ಧಮತ ಏವಾಸ್ತ್ರೇಣ ವಿಮುಕ್ತಂ। ಅನ್ಯೇನ ವಲ್ಕಲಾದಿನಾ । ನಾನುವರ್ತತೇ ॥ ೫೧ ॥ ಮಹತ್ಕರ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವಿಸರ್ಜನ ರೂಪಂ ನಿರರ್ಥಕಂ ಕೃತಂ । ನ ವಿಮೃಷ್ಟಾ ನಾಲೋಚಿತಾ । ಅಸ್ತ್ರೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರೇ ವಿಹತೇ ವ್ಯರ್ಥೇ ಸತಿ ಅನ್ಯದಸ್ತ್ರಂ ನ ಪ್ರವರ್ತತೇ । ಸರ್ವೇ ಸರ್ವರಾಕ್ಷಸಾಃ । ಸಂಶಯಿತಾಃ ಪ್ರಾಪ್ತಪ್ರಾಣಸಂಶಯಾಃ ॥ ೫೨ ॥ ಅಸ್ತ್ರೇಣ ಮುಕ್ತೋಽಪಿ ತಸ್ಮುಕ್ತಮಾತ್ಮಾನಂ ನಾವಬುಧ್ಯತ ಇತಿ ಲೋಕಾನ್ ದರ್ಶಯಾಮಾಸ ॥ ೫೩-೫೪ ॥ ರಾಜ್ಞೋ ರಾಜಾನಂ ಪ್ರತಿ ವ್ಯದರ್ಶಯತ್ ॥ ೫೫-೫೬ ॥

ಕೋಽಯಂ ಕಸ್ಯ ಕುತೋ ವಾಪಿ ಕಿಂ ಕಾರ್ಯಂ ಕೋ ವ್ಯಪಾಶ್ರಯಃ
ಇತಿ ರಾಕ್ಷಸವೀರಾಣಾಂ ತತ್ರ ಸಂಜಜ್ಞಿರೇ ಕಥಾಃ || ೫೭ ||

ಹನ್ಯತಾಂ ದಹ್ಯತಾಂ ವಾಪಿ ಭಕ್ಷ್ಯತಾಮಿತಿ ಚಾಪರೇ |
ರಾಕ್ಷಸಾಸ್ತತ್ರ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಾಃ ಪರಸ್ಪರಮಥಾಬ್ರುವನ್ || ೫೮ ||

ಅತೀತ್ಯ ಮಾರ್ಗಂ ಸಹಸಾ ಮಹಾತ್ಮಾ ಸ ತತ್ರ ರಕ್ಷೋಽಧಿಪಪಾದಮೂಲೇ |
ದದರ್ಶ ರಾಜ್ಞಃ ಪರಿಚಾರವೃದ್ಧಾನ್ ಗೃಹಂ ಮಹಾರತ್ನವಿಭೂಷಿತಂ ಚ || ೫೯ ||

ಸ ದದರ್ಶ ಮಹಾತೇಜಾ ರಾವಣಃ ಕಪಿಸತ್ತಮಮ್ |
ರಕ್ಷೋಭಿರ್ವಿಕೃತಾಕಾರೈಃ ಕೃಷ್ಯಮಾಣಮಿತಸ್ತತಃ || ೬೦ ||

ರಾಕ್ಷಸಾಧಿಪತಿಂ ಚಾಪಿ ದದರ್ಶ ಕಪಿಸತ್ತಮಃ |
ತೇಜೋಬಲಸಮಾಯುಕ್ತಂ ತಪಂತಮಿವ ಭಾಸ್ಕರಮ್ || ೬೧ ||

ಸ ರೋಷಸಂವರ್ತಿತತಾಮ್ರದೃಷ್ಟಿ-
ರ್ದಶಾನನಸ್ತಂ ಕಪಿಮನ್ವವೇಕ್ಷ್ಯ |
ಅಥೋಪವಿಷ್ಟಾನ್ ಕುಲಶೀಲವೃದ್ಧಾನ್
ಸಮಾದಿಶತ್ತಂ ಪ್ರತಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರೀನ್ || ೬೨ ||

ಯಥಾಕ್ರಮಂ ತೈಃ ಸ ಕಪಿಶ್ಚಪೃಷ್ಟಃ ಕಾರ್ಯಾರ್ಥಮರ್ಥಸ್ಯ ಚ ಮೂಲಮಾದೌ |
ನಿವೇದಯಾಮಾಸ ಹರೀಶ್ವರಸ್ಯ ದೂತಃ ಸಕಾಶಾದಹಮಾಗತೋಽಸ್ಮಿ || ೬೩ ||

ಕೋಽಯಂ ಕಿಂನಾಮಾ | ಕಸ್ಯ ಸುತಃ | ಕಸ್ಮಾದ್ದೇಶಾದಾಗತಃ | ಕಿಂ ಕಾರ್ಯಂ.ಕಿಂ ಪ್ರಯೋಜನಮುದ್ದಿಶ್ಯಾಗತಃ | ವ್ಯಪಾಶ್ರಯಃ ಏತದಾಶ್ರಯಃ ಪೃಷ್ಠಗೋಪಕಃ | ತತ್ರ ಲಂಕಾಯಾಂ || ೫೭-೫೮ || ಮಾರ್ಗಂ ರಾವಣಗೃಹಮಾರ್ಗಂ | ಪಾದಮೂಲ ಇತ್ಯನೇನೋಚ್ಚಾಸನಗತತ್ವಂ ರಾವಣಸ್ಯ ದ್ಯೋತ್ಯತೇ | ರಾಜ್ಞೋ ಗೃಹಂ | ಯದ್ವಾ ಪರಿಚಾರವೃದ್ಧಾನ್‌ರಾಜ್ಞೋ ಮಂಡಲಾಧಿಪತೀನಿತಿ ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯೇನಾನ್ವಯಃ || ೫೯-೬೧ || ತಂ ಪ್ರತಿ ಹನುಮಂತಂ ಪ್ರತಿ | ಮಂತ್ರ ಏಷಾಮಸ್ತೀತಿ ತದ್ಧಿತಾ ಇತಿ ಬಹುವಚನಜ್ಞಾಪಿತ ಇಕಾರಪ್ರತ್ಯಯೇ ಸತಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರೀನ್ || ೬೨ || ಪೃಷ್ಟಃ | ಕಾರ್ಯೇಣ ಕರ್ತವ್ಯವ್ಯಾಪಾರೇಣ ಸಹಿತೋಽರ್ಥಃ ಫಲಂ ತಂ ಅರ್ಥಸ್ಯ ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನಸ್ಯ ಮೂಲಮಾದೌ ನಿವೇದಯಾಮಾಸ | ತದೇವಾಹ ಹರೀಶ್ವರಸ್ಯೇತಿ || ೬೩ ||.

|| ಇತ್ಯಾರ್ಷೇಯ ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ಅಷ್ಟಚತ್ವಾರಿಂಶಃ ಸರ್ಗಃ ||

ಏಕೋನಪಂಚಾಶಃ ಸರ್ಗಃ

ತತಃ ಸ ಕರ್ಮಣಾ ತಸ್ಯ ವಿಸ್ಮಿತೋ ಭೀಮವಿಕ್ರಮಃ ।
ಹನುಮಾನ್ ರೋಷತಾಮ್ರಾಕ್ಷೋ ರಕ್ಷೋಽಧಿಪಮವೈಕ್ಷತ ॥ ೧ ॥

ಭ್ರಾಜಮಾನಂ ಮಹಾರ್ಹೇಣ ಕಾಂಚನೇನ ವಿರಾಜತಾ ।
ಮುಕ್ತಾಜಾಲವೃತೇನಾಥ ಮಕುಟೇನ ಮಹಾದ್ಯುತಿಮ್ ॥ ೨ ॥

ವಜ್ರಸಂಯೋಗಸಂಯುಕ್ತೈರ್ಮಹಾರ್ಹಮಣಿವಿದ್ರುಮೈಃ ।
ಹೈಮೈರಾಭರಣೈಶ್ಚಿತ್ರೈರ್ಮನಸೇವ ಪ್ರಕಲ್ಪಿತೈಃ ॥ ೩ ॥

ಮಹಾರ್ಹಕ್ಷೌಮಸಂವೀತಂ ರಕ್ತಚಂದನರೂಷಿತಮ್ ।
ಸ್ವನುಲಿಪ್ತಂ ವಿಚಿತ್ರಾಭಿರ್ವಿವಿಧಾಭಿಶ್ಚ ಭಕ್ತಿಭಿಃ ॥ ೪ ॥

ವಿಚಿತ್ರಂ ದರ್ಶನೀಯೈಶ್ಚ ರಕ್ತಾಕ್ಷೈರ್ಭೀಮದರ್ಶನೈಃ ।
ದೀಪ್ತತೀಕ್ಷ್ಣಮಹಾದಂಷ್ಟ್ರಃ ಪ್ರಲಂಬಂ ದಶನಚ್ಛದೈಃ ॥ ೫ ॥

ಸ ಹನುಮಾನ್ । ತಸ್ಯ ರಾವಣಸ್ಯ । ಕರ್ಮಣಾ-ಸ್ವಯಂ ಮಹಾರಾಜ ಇತಿ ಸಾಕ್ಷಾದ ಸಂಭಾಷ್ಯ, ಮಂತ್ರಿಮುಖೇನ ವಾಚಯಾಮಾಸೇತ್ಯೇವಂರೂಪಕರ್ಮಣೇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೧ ॥ ಮುಕುಟೇನ ಕಿರೀಟೇನ । ಮಹಾದ್ಯುತಿಂ ಅತ್ಯಂತ ಶರೀರ ಪ್ರಕಾಶವಂತಮ್ ॥೨॥ ವಜ್ರಸಂಯೋಗಸಂಯುಕ್ತೈಃ ವಜ್ರಸ್ಯ ಸಂಯೋಗೋ ಯಸ್ಯ, ವಜ್ರಸ್ಯಾಪಿ ಪ್ರಕಾಶಕ ಸ್ವಚ್ಛದ್ರವ್ಯವಿಶೇಷಸ್ಯ ತತ್ಸಂಯುಕ್ತೈಃ ಮಹಾರ್ಹಮಣಿವಿದ್ರುಮೈಃ । ಯದ್ವಾ-ವಜ್ರಸ್ಯೇಂದ್ರಾಯುಧಸ್ಯ ಸಂಯೋಗೋ ಯಸ್ಯಾವಯವಸ್ಯ ಸ ವಜ್ರಸಂಯೋಗ ಸ್ತತ್ಸಂಯುಕ್ತೈಸ್ತತ್ಸಂಬದ್ಧೈಃ । ಹೈಮೈಃ ಹೇಮವಿಕಾರೈಃ । ಮನಸಾ ಪ್ರಕಲ್ಪಿತೈರಿವ ಮನೋರಥರಚಿತೈರಿವ ವಿದ್ಯಮಾನೈಃ ಭ್ರಾಜಮಾನಮ್ ॥ ೩ ॥ ಭಕ್ತಿಭಿಃ ಪುಂಡ್ರಾಕಾರರೇಖಾವಿಶೇಷೈಃ । ಯದ್ವಾ ವಿಚಿತ್ರಾಭಿಃ ವಿವಿಧಾಭಿಃ ರಾಕ್ಷಸೀಭಿಃ ಭಕ್ತಿಭಿಃ ಕರಣೀಭೂತಾಭಿಃ ಸ್ವಮನುಲಿಪ್ತಮ್ ॥ ೪ ॥

ಶಿರೋಭಿರ್ದಶಭಿರ್ವೀರಂ ಭ್ರಾಜಮಾನಂ ಮಹೌಜಸಮ್ ।
ನಾನಾವ್ಯಾಲಸಮಾಕೀರ್ಣೈಃ ಶಿಖರೈರಿವ ಮಂದರಮ್ ॥ ೬ ॥

ನೀಲಾಂಜನಚಯಪ್ರಖ್ಯಂ ಹಾರೇಣೋರಸಿ ರಾಜತಾ ।
ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರಾಭವಕ್ತ್ರೇಣ ಸಬಲಾಕಮಿವಾಂಬುದಮ್ ॥ ೭ ॥

ಬಾಹುಬಿರ್ಬದ್ಧಕೇಯೂರೈಶ್ಚಂದನೋತ್ತಮರೂಷಿತೈಃ ।
ಭ್ರಾಜಮಾನಾಂಗದೈಃ ಪೀನೈಃ ಪಂಚಶೀರ್ಷೈರಿವೋರಗೈಃ ॥ ೮ ॥

ಮಹತಿ ಸ್ಫಾಟಿಕೇ ಚಿತ್ರೇ ರತ್ನಸಂಯೋಗಸಂಸ್ಕೃತೇ ।
ಉತ್ತಮಾಸ್ತರಣಾಸ್ತೀರ್ಣೇ ಸೂಪವಿಷ್ಟಂ ವರಾಸನೇ ॥ ೯ ॥

ಅಲಂಕೃತಾಭಿರತ್ಯರ್ಥಂ ಪ್ರಮದಾಭಿಃ ಸಮಂತತಃ ।
ವಾಲವ್ಯಜನಹಸ್ತಾಭಿರಾರಾತ್ ಸಮುಪಸೇವಿತಮ್ ॥ ೧೦ ॥

ದುರ್ಧರೇಣ ಪ್ರಹಸ್ತೇನ ಮಹಾಪಾರ್ಶ್ವೇನ ರಕ್ಷಸಾ ।
ಮಂತ್ರಿಭಿರ್ಮಂತ್ರತತ್ತ್ವಜ್ಞೈರ್ನಿಕುಂಭೇನ ಚ ಮಂತ್ರಿಣಾ ॥ ೧೧ ॥

ಉಪೋಪವಿಷ್ಟಂ ರಕ್ಷೋಭಿಶ್ಚತುರ್ಭಿರ್ಬಲದರ್ಪಿತಂ ।
ಕೃತ್ಸ್ನಂ ಪರಿವೃತಂ ಲೋಕಂ ಚತುರ್ಭಿರಿವ ಸಾಗರೈಃ ॥ ೧೨ ॥

ಮಂತ್ರಿಭಿರ್ಮಂತ್ರತತ್ತ್ವಜ್ಞೈರನ್ಯೈಶ್ಚ ಶುಭಬುದ್ಧಿಭಿಃ ।
ಅನ್ವಾಸ್ಯಮಾನಂ ಸಚಿವೈಃ ಸುರೈರಿವ ಸುರೇಶ್ವರಮ್ ॥ ೧೩ ॥

ಅಪಶ್ಯದ್ರಾಕ್ಷಸಪತಿಂ ಹನುಮಾನತಿತೇಜಸಮ್ ।
ವಿಷ್ಠಿತಂ ಮೇರುಶಿಖರೇ ಸತೋಯಮಿವ ತೋಯದಮ್ ॥ ೧೪ ॥

ಸ ತೈಃ ಸಂಪೀಡ್ಯಮಾನೋऽಪಿ ರಕ್ಷೋಭಿರ್ಭೀಮವಿಕ್ರಮೈಃ ।
ವಿಸ್ಮಯಂ ಪರಮಂ ಗತ್ವಾ ರಕ್ಷೋಽಧಿಪಮವೈಕ್ಷತ ॥ ೧೫ ॥

ಶಿರೋಭಿರ್ದಶಭಿರಿತ್ಯನೇನ ಹನುಮದ್ಭೀಷಣಾರ್ಥಂ ಯುದ್ಧಕಾಲ ಇವ ರೂಪವಿಶೇಷ ಗ್ರಹಣಮಿತಿ ಸೂಚಯತಿ ॥ ೬ ॥ ನೀಲಾಂಬರ ಚಯಪ್ರಖ್ಯಂ ಕೃಷ್ಣವಸ್ತ್ರಸಮೂಹ ಸದೃಶಮ್ । ಉರಸಿ ರಾಜತಾ ಹಾರೇಣ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರಾಭವಕ್ತ್ರೇಣ ಚ ಸಬಲಾಕಮಂಬುದಮಿವ ವಿದ್ಯಮಾನಮ್ ॥ ೭ ॥ ಬಾಹುಭಿರ್ಭ್ರಾಜಮಾನಮ್ ॥೮॥ ಉತ್ತಮಾಸ್ತರಣಾಸ್ತೀರ್ಣೇ-ಉತ್ತಮಾಸನೋಪರಿ ಸ್ಥಿತೇ ॥ ೯ ॥ ಆರಾತ್ ಸಮೀಪೇ ॥ ೧೦ ॥ ಸ ಹನುಮಾನ್ ॥ ೧೫ ॥

ಭ್ರಾಜಮಾನಂ ತತೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹನುಮಾನ್ ರಾಕ್ಷಸೇಶ್ವರಮ್ ।
ಮನಸಾ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ತೇಜಸಾ ತಸ್ಯ ಮೋಹಿತಃ ॥ ೧೬ ॥

ಅಹೋ ರೂಪಮಹೋ ಧೈರ್ಯಮಹೋ ಸತ್ತ್ವಮಹೋ ದ್ಯುತಿಃ
ಅಹೋ ರಾಕ್ಷಸರಾಜಸ್ಯ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಯುಕ್ತತಾ ॥ ೧೭ ॥

ಯದ್ಯಧರ್ಮೋ ನ ಬಲವಾನ್ ಸ್ಯಾದಯಂ ರಾಕ್ಷಸೇಶ್ವರಃ ।
ಸ್ಯಾದಯಂ ಸುರಲೋಕಸ್ಯ ಸಶಕ್ರಸ್ಯಾಪಿ ರಕ್ಷಿತಾ ॥ ೧೮ ॥

ಅಸ್ಯ ಕ್ರೂರೈರ್ನೃಶಂಸೈಶ್ಚ ಕರ್ಮಭಿರ್ಲೋಕಕುತ್ಸಿತೈಃ ।
ಸರ್ವೇ ಬಿಭ್ಯತಿ ಖಲ್ವಸ್ಮಾಲ್ಲೋಕಾಃ ಸಾಮರದಾನವಾಃ ॥ ೧೯ ॥

ಅಯಂ ಹ್ಯುತ್ಸಹತೇ ಕ್ರುದ್ಧಃ ಕರ್ತುಮೇಕಾರ್ಣವಂ ಜಗತ್ ।
ಇತಿ ಚಿಂತಾಂ ಬಹುವಿಧಾಮಕರೋನ್ಮತಿಮಾನ್ ಕಪಿಃ
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ರಾಕ್ಷಸರಾಜಸ್ಯ ಪ್ರಭಾವಮಮಿತೌಜಸಃ ॥ ॥ ೨೦ ॥

ಯದಿ ಬಲವಾನಧರ್ಮೋಽಸ್ಮಿನ್ನ ಸ್ಯಾತ್ತರ್ಹ್ಯಯಂ ಸುರಲೋಕಸ್ಯ ರಕ್ಷಿತಾ ಸ್ಯಾತ್ ॥ ೧೮ ॥

॥ ಇತ್ಯಾರ್ಷೇಯ ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ಏಕೋನಪಂಚಾಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಪಂಚಾಶಃ ಸರ್ಗಃ

ತಮುದ್ವೀಕ್ಷ್ಯ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಪಿಂಗಾಕ್ಷಂ ಪುರತಃ ಸ್ಥಿತಮ್ ।
ರೋಷೇಣ ಮಹತಾವಿಷ್ಟೋ ರಾವಣೋ ಲೋಕರಾವಣಃ ॥ ೧ ॥

ಶಂಕಾಹತಾತ್ಮಾ ದಧ್ಯೌ ಸ ಕಪೀಂದ್ರಂ ತೇಜಸಾವೃತಮ್ ।
ಕಿಮೇಷ ಭಗವಾನ್ನಂದೀ ಭವೇತ್ ಸಾಕ್ಷಾದಿಹಾಗತಃ ॥ ೨ ॥

ಯೇನ ಶಪ್ತೋಽಸ್ಮಿ ಕೈಲಾಸೇ ಮಯಾ ಪ್ರಹಸಿತೇ ಪುರಾ ।
ಸೋಽಯಂ ವಾನರಮೂರ್ತಿಃ ಸ್ಯಾತ್ ಕಿಂಸ್ವಿದ್ಬಾಣೋಽಪಿ ವಾಸುರಃ ॥ ೩ ॥

ಸ ರಾಜಾ ರೋಷತಾಮ್ರಾಕ್ಷಃ ಪ್ರಹಸ್ತಂ ಮಂತ್ರಿಸತ್ತಮಮ್ ।
ಕಾಲಯುಕ್ತಮುವಾಚೇದಂ ವಚೋ ವಿಪುಲಮರ್ಥವತ್ ॥ ೪ ॥

ದುರಾತ್ಮಾ ಪೃಚ್ಛ್ಯತಾಮೇಷ ಕುತಃ ಕಿಂ ವಾಸ್ಯ ಕಾರಣಮ್ ।
ವನಭಂಗೇ ಚ ಕೋಽಸ್ಯಾರ್ಥೋ ರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ ಚ ತರ್ಜನೇ ॥ ೫ ॥

ಮತ್ಪುರೀಮಪ್ರಧೃಷ್ಯಾಂ ವಾಗಮನೇ ಕಿಂ ಪ್ರಯೋಜನಮ್ ।
ಆಯೋಧನೇ ವಾ ಕಿಂ ಕಾರ್ಯಂ ಪೃಚ್ಛ್ಯತಾಮೇಷ ದುರ್ಮತಿಃ ॥ ೬ ॥

ಶಂಕಾಹತಾತ್ಮಾ ಸಂಶಯಿತಹೃದಯಃ । ಯೇನ ನಂದಿನಾ ಶಪ್ತೋಽಸ್ಮಿ ಕಪಿಭಿಃ ತ್ವತ್ಕುರಾಜಯೋ ಭವತೀತಿ ಶಪ್ತೋಽಸ್ಮಿ । ಪುರಾ ದಿಗ್ವಿಜಯಕಾಲೇ । ಪ್ರಹಸಿತೇ ಕಪಿಮುಖಿ ನಂದಿನಂ ದೃಷ್ಟ್ವೇತಿ ಶೇಷಃ । ಬಾಣೋ ಬಲಿಪುತ್ರಃ । ಯದ್ಯಪಿ ಮಾರುತಿರಿತಿ ಇಂದ್ರಜಿತಂ ಪ್ರತಿ ರಾವಣೇನ ಉಕ್ತತ್ವಾತ್ ನೇಯಂ ಶಂಕಾ ಸಂಭವತಿ, ತಥಾಪಿ ನಂದಿಬಾಣಾಭ್ಯಾಂ ಸ್ವಸ್ಯ ಪರಾಭೂತತ್ವಾದ್ಭಯೇನ ತಚ್ಛಂಕಾ ಯುಕ್ತೇತಿ ಜ್ಞೇಯಂ ॥೨ ॥ ೩ ॥ ಕಾಲಯುಕ್ತಂ ತತ್ಕಾಲಸದೃಶಂ । ವಿಪುಲಂ ವಿಶಿಷ್ಟಾಕ್ಷರಂ ॥೪॥ ಕುತಃ ಕಸ್ಮಾದ್ದೇಶಾತ್ । ಅಸ್ಯ ಕಪೇಃ । ಕಿಂ ಕಾರಣಂ ಕಿಂ ಪ್ರಯೋಜನಂ ॥ ೫ ॥ ಮತ್ಪುರೀಂ ಪ್ರತಿ । ಆಯೋಧನೇ ಅಕ್ಷಾದಿಕ್ಷಯಕಾರಣೇ ರಣೇ । ದುರ್ಮತಿಃ ಮರಿಷ್ಯತ್ವಯಂ ದುಃಖವಾಚೀ ಏವಮಸ್ಮದೀಯದುಃಖೇ ಮತಿರ್ಯಸ್ಯ ತಥಾ ॥೬॥

ರಾವಣಸ್ಯ ವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪ್ರಹಸ್ತೋ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್ ।
ಸಮಾಶ್ವಸಿಹಿ ಭದ್ರಂ ತೇ ನ ಭೀಃ ಕಾರ್ಯಾ ತ್ವಯಾ ಕಪೇ ॥ ೭ ॥

ಯದಿ ತಾವತ್ತ್ವಮಿಂದ್ರೇಣ ಪ್ರೇಷಿತೋ ರಾವಣಾಲಯಮ್ ।
ತತ್ತ್ವಮಾಖ್ಯಾಹಿ ಮಾ ಭೂತ್ತೇ ಭಯಂ ವಾನರ ಮೋಕ್ಷ್ಯಸೇ ॥ ೮ ॥

ಯದಿ ವೈಶ್ರವಣಸ್ಯ ತ್ವಂ ಯಮಸ್ಯ ವರುಣಸ್ಯ ವಾ ।
ಚಾರರೂಪಮಿದಂ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರವಿಷ್ಟೋ ನಃ ಪುರೀಮಿಮಾಮ್ ॥ ೯ ॥

ವಿಷ್ಣುನಾ ಪ್ರೇಷಿತೋ ವಾಪಿ ದೂತೋ ವಿಜಯಕಾಂಕ್ಷಿಣಾ ।
ನ ಹಿ ತೇ ವಾನರಂ ತೇಜೋ ರೂಪಮಾತ್ರಂ ತು ವಾನರಮ್ ॥ ೧೦ ॥

ತತ್ತ್ವತಃ ಕಥಯಸ್ವಾದ್ಯ ತತೋ ವಾನರ ಮೋಕ್ಷ್ಯಸೇ ।
ಅನೃತಂ ವದತಶ್ಚಾಪಿ ದುರ್ಲಭಂ ತವ ಜೀವಿತಮ್ ॥ ೧೧ ॥

ಅಥವಾ ಯನ್ನಿಮಿತ್ತಸ್ತೇ ಪ್ರವೇಶೋ ರಾವಣಾಲಯೇ ।
ಏವಮುಕ್ತೋ ಹರಿವರಸ್ತದಾ ರಕ್ಷೋಗಣೇಶ್ವರಮ್ ॥ ೧೨ ॥

ಅಬ್ರವೀನ್ನಾಸ್ಮಿ ಶಕ್ರಸ್ಯ ಯಮಸ್ಯ ವರುಣಸ್ಯ ವಾ ।
ಧನದೇನ ನ ಮೇ ಸಖ್ಯಂ ವಿಷ್ಣುನಾ ನಾಸ್ಮಿ ಚೋದಿತಃ ॥ ೧೩ ॥

ಜಾತಿರೇವ ಮಮ ತ್ವೇಷಾ ವಾನರೋಽಹಮಿಹಾಗತಃ ।
ದರ್ಶನೇ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಸ್ಯ ದುರ್ಲಭಂ ತದಿದಂ ಮಯಾ ॥ ೧೪ ॥

ವನಂ ರಾಕ್ಷಸರಾಜಸ್ಯ ದರ್ಶನಾರ್ಥೇ ವಿನಾಶಿತಮ್ ।
ತತಸ್ತೇ ರಾಕ್ಷಸಾಃ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಬಲಿನೋ ಯುದ್ಧಕಾಂಕ್ಷಿಣಃ ॥ ೧೫ ॥

ಭದ್ರಂ ತ ಇತ್ಯುಕ್ತಿರುತ್ತರತ್ರ ಹನುಮತಾ 'ರಕ್ಷಃಕ್ಷಯೋ ನ ಕಾರ್ಯ ಇತಿ ಸುಮುಖೀಕರಣಾರ್ಥಾ ॥ ೭ ॥ ಮೋಕ್ಷ್ಯಸೇ ಮುಕ್ತೋ ಭವಿಷ್ಯಸಿ ॥ ೮ ॥ ಚಾರರೂಪಂ ದೂತವೇಷಂ ॥೯॥ ವಾನರಂ ವಾನರಸಂಬಂಧಿ ॥೧೦॥ ತತ್ವತೋ ಯಥಾರ್ಥೇನ । ಜೀವಿತಂ ಜೀವನಂ ದುರ್ಲಭಂ । ಪ್ರಾಣಾನಪಹರಿಷ್ಯಾಮ ಇತಿ ಭಾವಃ ॥೧೧॥ ಅಸ್ಮದ್ವಿಕಲ್ಪಿತೇತರನ್ನಿಮಿತ್ತಂ ವರ್ತೇತ ಚೇತ್ತದಾಹೇತ್ಯಾಹ-ಅಥವೇತಿ ॥ ೧೨ ॥ ನಾಸ್ಮಿ ದೂತ ಇತಿ ಶೇಷಃ । ಯದ್ವಾ ಶಕ್ರಸ್ಯ ಯಮಸ್ಯ ವರುಣಸ್ಯ ವಾ ಸಂಬಂಧೀ ॥೧೩॥ ಏಷಾ ವಾನರಾಕೃತಿರ್ಮಮ ಜಾತಿರೇವ । ದರ್ಶನಾರ್ಥಂ ವಾನರೋಽಹಮಾಗತಃ । ತದಿದಂ ದರ್ಶನಂ । ಮಯಾ ವಿನಾಶಿತಂ । ಅನ್ಯಥಾ ವಾನರಸ್ಯ ಮಮ ರಾಜದರ್ಶನಂ ದುರ್ಘಟಂ ಇತಿ ಭಾವಃ ॥ ೧೪-೧೫ ॥

ರಕ್ಷಣಾರ್ಥಂ ತು ದೇಹಸ್ಯ ಪ್ರತಿಯುದ್ಧಾ ಮಯಾ ರಣೇ ।
ಅಸ್ತ್ರಪಾಶೈರ್ನ ಶಕ್ಯೋಽಹಂ ಬದ್ಧುಂ ದೇವಾಸುರೈರಪಿ ॥ ೧೬ ॥

ಪಿತಾಮಹಾದೇಷ ವರೋ ಮಮಾಪಿ ಹಿ ಸಮಾಗತಃ ।
ರಾಜಾನಂ ದ್ರಷ್ಟುಕಾಮೇನ ಮಯಾಸ್ತ್ರಮನುವರ್ತಿತಮ್ ॥ ೧೭ ॥

ವಿಮುಕ್ತೋಽಪ್ಯಹಮಸ್ತ್ರೇಣ ರಾಕ್ಷಸೈಸ್ತ್ವಭಿಪೀಡಿತಃ ।
ಕೇನಚಿದ್ರಾಮಕಾರ್ಯೇಣ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೋಽಸ್ಮಿ ತವಾಂತಿಕಮ್ ॥ ೧೮ ॥

ದೂತೋಽಹಮಿತಿ ವಿಜ್ಞೇಯೋ ರಾಘವಸ್ಯಾಮಿತೌಜಸಃ ।
ಶ್ರೂಯತಾಂ ಚಾಪಿ ವಚನಂ ಮಮ ಪಥ್ಯಮಿದಂ ಪ್ರಭೋ ॥ ೧೯ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ಪಂಚಾಶಃ ಸರ್ಗಃ

ಪ್ರತಿಸ್ಥಂ ಯುದ್ಧಂ ಪ್ರತಿ ಯುದ್ಧಂ ಮಯಾ ಕೃತಂ ಯೇಷಾಂ ತೇ ತಥಾ । ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಮಸ್ತ್ರಂ ಮಮ ಬಂಧಕಂ ಸ್ಯಾನ್ಮಾಕೌತುಕಂ ತೇ ಸುತವಿಕ್ರಮೇ ಸ್ಯಾತ್। ಇತ್ಯಾಹ–ಅಸ್ತ್ರಪಾಶೈರಿತಿ ॥೧೬॥ ಮಮಾಪಿ ತವ ಯಥಾ ತಥೇತಿ ಸಮುಚ್ಚಯೇಽಪಿಃ। ತತ್ರಾಪಿ ತ್ವತ್ತೋ ವಿಶೇಷ ಇತ್ಯಾಹ–ಸಮಾಗತ ಇತಿ । ವಿನಾ ತಪಶ್ಚರ್ಯಾದಿಕಾರ್ಯಂ ಕೇವಲಮನುಗ್ರಹವಶಾದೇವ ವರಃ ಸಮಾಗತಃ । ತರ್ಹ್ಯಸ್ತ್ರಬದ್ಧತಾ ತವ ಕುತ ಇತ್ಯತ ಆಹ-ರಾಜಾನಮಿತಿ ॥ ೧೭ ॥ ಅಸ್ತ್ರಮೋಚನಂ ಚ ಕರ್ತುರ್ನಾಜ್ಞಾಸೀದಿತಿ ವದನ್ನಿಂದ್ರಜಿದ್ಭ್ರಾಮೇತ್ಯಾಹ । ವಿಮುಕ್ತೋಽಪ್ಯಹಮಿತಿ। ಕಿಂ ಕಾರ್ಯಂ ಕಸ್ಮಾಸೀ ತ್ಯಸ್ಯೋತ್ತರಮೀರಯತಿ-ಕೇನಚಿದ್ರಾಮಕಾರ್ಯೇಣೇತಿ । ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಃ ಆಗತ ಇತಿ ಪಾಠಯೋರೇಕಾರ್ಥಃ । ವಿವಕ್ಷಾಭಾವಾತ್ ಸಂಧ್ಯಭಾವ ಏಕತ್ರ ಜ್ಞೇಯಃ ॥ ೧೮ ॥ ಕೋಽನುಬಂಧೋ ಯೇನ ರಾಮಕಾರ್ಯೇಣೇತ್ಯುಕ್ತಿರಿತ್ಯತೋ ವಕ್ತಿ–ದೂತೋಽಹಮಿತಿ। ಅಮಿತೌಜಸ ಇತ್ಯನೇನಾನ್ಯಥಾ ರಾಘವೋ ಘಾತಯೇದೇವೇತಿ ಸೂಚಯತಿ । ಪಥ್ಯಂ ತವ ಕ್ಷೇಮಕರಂ । ನ ತ್ವದ್ದರ್ಶನೇನ ಪುಣ್ಯಾವಾಪ್ತಿರ್ಮಮ । ಕಿಂತು ತುಭ್ಯಂ ಹಿತಂ ವಕ್ತವ್ಯಮಿತಿ ಪ್ರಾಪ್ತ ಇತಿ ಭಾವಃ ॥ ೧೯ ॥

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ಪಂಚಾಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಏಕ ಪಂಚಾಶಃ ಸರ್ಗಃ

ತಂ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಮಹಾಸತ್ತ್ವಂ ಸತ್ತ್ವವಾನ್ ಹರಿಸತ್ತಮಃ ।
ವಾಕ್ಯಮರ್ಥವದವ್ಯಗ್ರಸ್ತಮುವಾಚ ದಶಾನನಮ್ ॥ ೧ ॥

ಅಹಂ ಸುಗ್ರೀವ ಸಂದೇಶಾದೇವ ಪ್ರಾಪ್ತಸ್ತವಾಂತಿಕೇ ।
ರಾಕ್ಷಸೇಭ ಹರೀಶಸ್ತ್ವಾಂ ಭ್ರಾತಾ ಕುಶಲಮಬ್ರವೀತ್ ॥ ೨ ॥

ಭ್ರಾತುಃ ಶೃಣು ಸಮಾದೇಶಂ ಸುಗ್ರೀವಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।
ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಸಹಿತಂ ವಾಕ್ಯಮಿಹ ಚಾಮುತ್ರ ಚ ಕ್ಷಮಮ್ ॥ ೩ ॥

ರಾಜಾ ದಶರಥೋ ನಾಮ ರಥ ಕುಂಜರ ವಾಜಿಮಾನ್ ।
ಪಿತೇವ ಬಂಧುರ್ಲೋಕಸ್ಯ ಸುರೇಶ್ವರ ಸಮದ್ಯುತಿಃ ॥ ೪ ॥

ಜ್ಯೇಷ್ಠಸ್ತಸ್ಯ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಪುತ್ರಃ ಪ್ರಿಯತರಃ ಪ್ರಭುಃ ।
ಪಿತುರ್ನಿದೇಶಾನ್ನಿಷ್ಕ್ರಾಂತಃ ಪ್ರವಿಷ್ಟೋ ದಂಡಕಾವನಮ್ ॥ ೫ ॥

ಲಕ್ಷ್ಮಣೇನ ಸಹ ಭ್ರಾತ್ರಾ ಸೀತಯಾ ಸಹ ಭಾರ್ಯಯಾ ।
ರಾಮೋ ನಾಮ ಮಹಾತೇಜಾ ಧರ್ಮ್ಯಂ ಪಂಥಾನಮಾಶ್ರಿತಃ ॥ ೬ ॥

ಸ್ವಸ್ವಾಮಿನಂ ಸ್ವಂ ಸ್ವರಿಪುಂ ಚ ವೀಕ್ಷ್ಯ ದೂತೇನಾಚರಿತವ್ಯಮಿತಿ ಸಾಮಾನುಸೃತ್ಯ ವದತಿ - ತಮಿತಿ ॥ ಅವ್ಯಗ್ರಃ ನಿರ್ಭೀಃ ॥ ೧ ॥ ಹೇ ರಾಕ್ಷಸೇಭ ರಾಕ್ಷಸ ಶ್ರೇಷ್ಠ । ವಾಲಿ ರಾವಣಯೋರ್ಭ್ರಾತೃಸೌಹಾರ್ದಾತ್ತತ್ಪ್ರಕಾಶಿಕಾ ಮೃದೂಕ್ತಿ ಭ್ರಾತೇತಿ । ಹರೀಶಃ ಕಪಿನೃಪಃ । ಕುಶಲಮಬ್ರವೀತ್ ತ್ವತ್ಕುಶಲಮುದ್ದಿಶ್ಯ ಪೃಚ್ಛೇತಿ ಮಾಮಬ್ರವೀತ್ । ರಾಕ್ಷಸೇಭ ಹರೀಶಃ । ನ ಶೃಣೋಷಿ ತೇನೋಕ್ತಂ ಚೇತ್ ತವ ಹನನಮನಾಯಾಸೇನ ಕೃತ್ವಾ ಸೀತಾಂ ನೇಷ್ಯತೀತ್ಯಾಂತರಂಗಿಕೋಽರ್ಥಃ. ರಾಕ್ಷಸೇಭಸ್ಯ ಹರೀಶೋ ಮಹಾಸಿಂಹ ಇತ್ಯೇಕ ಪದತಾಯಾಂ ಜ್ಞೇಯಃ । ತಥಾ ಭ್ರಾತೇತ್ಯನೇನ ತ್ವದ್ರಾಜ್ಯಗ್ರಹಣೇಽಪಿ ಯೋಗ್ಯತಾ ತಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ಸೂಚಯತಿ ॥೨॥ ಸಮಾದೇಶಮಾಜ್ಞಾರೂಪಂ ವಾಕ್ಯಂ । ಕ್ಷೇಮಂ ಸುಖಸಾಧನಮ್ । ಕಪಿಭ್ಯೋಽಮೃತ ವರತ್ವ ಬಲೇನ ವಾ. ರಾಮರೂಪ ಬಲಿಷ್ಠಾಶ್ರಯೇಣ ವಾ ಸಮಾದೇಶಮಿತ್ಯುಕ್ತಿಃ ॥೩॥ ಪೂರ್ವರಂಗಂ ಸಂಗಮಯಿತ್ವಾ ಸುಗ್ರೀವವಾಕ್ಯಮವಗಮಯತಿ । ರಾಜೇತ್ಯಾದಿನಾ ॥೪॥೫॥ ಧರ್ಮ್ಯಂ ಧರ್ಮಾದನಪೇತಂ ॥೬॥

ತಸ್ಯ ಭಾರ್ಯಾ ಜನಸ್ಥಾನೇ ಭ್ರಷ್ಟಾ ಸೀತೇತಿ ವಿಶ್ರುತಾ ।
ವೈದೇಹಸ್ಯ ಸುತಾ ರಾಜ್ಞೋ ಜನಕಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ ॥ ೭ ॥

ಮಾರ್ಗಮಾಣಸ್ತು ತಾಂ ದೇವೀಂ ರಾಜಪುತ್ರಃ ಸಹಾನುಜಃ ।
ಋಶ್ಯಮೂಕಮನುಪ್ರಾಪ್ತಃ ಸುಗ್ರೀವೇಣ ಚ ಸಂಗತಃ ॥ ೮ ॥

ತಸ್ಯ ತೇನ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾತಂ ಸೀತಾಯಾಃ ಪರಿಮಾರ್ಗಣಮ್ ।
ಸುಗ್ರೀವಸ್ಯಾಪಿ ರಾಮೇಣ ಹರಿರಾಜ್ಯಂ ನಿವೇದಿತುಮ್ ॥ ೯ ॥

ತತಸ್ತೇನ ಮೃಧೇ ಹತ್ವಾ ರಾಜಪುತ್ರೇಣ ವಾಲಿನಮ್ ।
ಸುಗ್ರೀವಃ ಸ್ಥಾಪಿತೋ ರಾಜ್ಯೇ ಹರ್ಯೃಕ್ಷಾಣಾಂ ಗಣೇಶ್ವರಃ ॥ ೧೦ ॥

ತ್ವಯಾ ವಿಜ್ಞಾತಪೂರ್ವಶ್ಚ ವಾಲೀ ವಾನರಪುಂಗವಃ ।
ಸ ತೇನ ನಿಹತಃ ಸಂಖ್ಯೇ ಶರೇಣೈಕೇನ ವಾನರಃ ॥ ೧೧ ॥

ಸ ಸೀತಾಮಾರ್ಗಣೇ ವ್ಯಗ್ರಃ ಸುಗ್ರೀವಃ ಸತ್ಯ ಸಂಗರಃ ।
ಹರೀನ್ ಸಂಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ದಿಶಃ ಸರ್ವಾ ಹರೀಶ್ವರಃ ॥ ೧೨ ॥

ತಾಂ ಹರೀಣಾಂ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಶತಾನಿ ನಿಯುತಾನಿ ಚ ।
ದಿಕ್ಷು ಸರ್ವಾಸು ಮಾರ್ಗಂತೇ ಹ್ಯಧಶ್ಚೋಪರಿ ಚಾಂಬರೇ ॥ ೧೩ ॥

ವೈನತೇಯ ಸಮಾಃ ಕೇಚಿತ್ ಕೇಚಿತ್ತನಿಲೋಪಮಾಃ ।
ಅಸಂಗ ಗತಯಃ ಶೀಘ್ರಾ ಹರಿವೀರಾ ಮಹಾಬಲಾಃ ॥ ೧೪ ॥

ವಿಭ್ರಷ್ಟಾ, ಅದರ್ಶನಂ ಗತೇತಿ ಯಾವತ್ ॥೭॥ ಸಂಗತಃ ಸಖಾಭೂತ್ ॥೮॥ ತೇನ ಸುಗ್ರೀವೇಣ ನಿವೇದಿತುಂ ವಾಲಿನಂ ಹತ್ವಾ ದಾತುಂ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾತ ಮಿತ್ಯನ್ವಯಃ ॥೯॥ ಹರ್ಯೃಕ್ಷಾಣಾಂ ಗಣೇಶ್ವರ ಇತ್ಯಲುಗ್ವಾ ಸಮಾಸಃ. ದೇವದತ್ತಸ್ಯ ಗುರುಕುಲಮಿತ್ಯಾದಿವನ್ನಿತ್ಯ ಸಾಪೇಕ್ಷತ್ವಾದ್ವಾ ಜ್ಞೇಯಃ ॥೧೦॥ ವಿಜ್ಞಾತಪೂರ್ವಃ ಪೂರ್ವಂ ವಿಜ್ಞಾತಃ । ವಿಜ್ಞಾತಪೂರ್ವಃ ವಾಲೀತಿ ಯೇನ ತ್ವಂ ಬಾಲದೋಲಾಯಾಂ ಬದ್ಧಃ. ಸ ವಾಲೀತಿ ಮರ್ಮ ಭಾಷಣಮ್ । ಸ ತ್ವಾಂ ಜೇತಾ । ಏತೇನ ತ್ವದ್ವಲಿಷ್ಠಘಾತಕಸ್ಯ ರಾಮಸ್ಯ ಪುರತಸ್ತ್ವಂ ಕಿಯಾನಿತಿ ಸೂಚ್ಯತೇ ॥೧೧॥೧೨॥೧೩॥೧೪॥

ಅಹಂ ತು ಹನುಮಾನ್ನಾಮ ಮಾರುತಸ್ಯೌರಸಃ ಸುತಃ ।
ಸೀತಾಯಾಸ್ತು ಕೃತೇ ತೂರ್ಣಂ ಶತಯೋಜನಮಾಯತಮ್ ॥ ೧೫ ॥

ಸಮುದ್ರಂ ಲಂಘಯಿತ್ವೈವ ತ್ವಾಂ ದಿದೃಕ್ಷುರಿಹಾಗತಃ ।
ಭ್ರಮತಾ ಚ ಮಯಾ ದೃಷ್ಟಾ ಗೃಹೇ ತೇ ಜನಕಾತ್ಮಜಾ ॥ ೧೬ ॥

ತದ್ ಭವಾನ್ ದೃಷ್ಟಧರ್ಮಾರ್ಥಸ್ತಪಃ ಕೃತಪರಿಗ್ರಹಃ ।
ಪರದಾರಾನ್ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ನೋಪರೋದ್ಧುಂ ತ್ವಮರ್ಹಸಿ ॥ ೧೭ ॥

ನ ಹಿ ಧರ್ಮ ವಿರುದ್ಧೇಷು ಬಹ್ವಪಾಯೇಷು ಕರ್ಮಸು ।
ಮೂಲಘಾತಿಷು ಸಜ್ಜಂತೇ ಬುದ್ಧಿಮಂತೋ ಭವದ್ವಿಧಾಃ ॥ ೧೮ ॥

ಕಶ್ಚ ಲಕ್ಷ್ಮಣಮುಕ್ತಾನಾಂ ರಾಮಕೋಪಾನುವರ್ತಿನಾಂ ।
ಶರಾಣಾಮಗ್ರತಃ ಸ್ಥಾತುಂ ಶಕ್ತೋ ದೇವಾಸುರೇಷ್ವಪಿ ॥ ೧೯ ॥

ನ ಚಾಪಿ ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ರಾಜನ್ ವಿದ್ಯೇತ ಕಶ್ಚನ ।
ರಾಘವಸ್ಯ ವ್ಯಲೀಕಂ ಯಃ ಕೃತ್ವಾ ಸುಖಮವಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥ ೨೦ ॥

ತತ್ ತ್ರಿಕಾಲ ಹಿತಂ ವಾಕ್ಯಂ ಧರ್ಮ್ಯಮರ್ಥಾನುಯಾಯಿ ಚ ।
ಮನ್ಯಸ್ವ ನರಶಾರ್ದೂಲ ಜಾನಕೀ ಪ್ರತಿದೀಯತಾಂ ॥ ೨೧ ॥

ಮಾರುತಸ್ಯ ಮರುತ ಔರಸಃ ಸುತಃ । ಔರಸ ಇತ್ಯನೇನ ಕೇಸರ್ಯಪತ್ಯತಾ ಪ್ರವಾದಮಾತ್ರಮಿತಿ ಸೂಚಯತಿ॥೧೫॥೧೬॥ ಫಲಿತಮಭಿಲಪತಿ - ತದ್ ಭವಾನಿತಿ ದೃಷ್ಟೌ ಧರ್ಮಾರ್ಥೌ ಯೇನ ಸಃ । ತಪಃಕೃತ ಪರಿಗ್ರಹಃ ತಪಸಾ ಸಾಧುಧರ್ಮೇಣ ಕೃತಃ ಪರಿಗ್ರಹೋ ಮಂದೋದರ್ಯಾದ್ಯೋ ಯೇನ ಸಃ । ತಪಸ್ಯಾಂದ್ರಾಯಣೇ ಸಾಧುಧರ್ಮೇ ಲೋಕಾಂತರೇಽಪಿ ಚೇತಿ ವಿಶ್ವಃ । ಪರದಾರಾನನ್ಯಯೋಷಿತಂ । ಪರಸ್ಯ ಸರ್ವೋತ್ತಮಸ್ಯ ವಾ । ಉಪರೋದ್ಧುಂ ನಾರ್ಹಸಿ ॥೧೭॥ ಮೂಲಘಾತಿಷು ಮಾತಾಪಿತ್ರ ಸಂಘಸ್ಯಾಪ್ಯನರ್ಥಪ್ರಾಪಕೇಷು । ಯದ್ವಾ ತವೈಶ್ವರ್ಯ ಪ್ರಾಪಕಕರ್ಮ ವಿಫಲೀಕುರ್ವತ್ಸು ॥೧೮॥೧೯॥ ವ್ಯಲೀಕಂ ಅಪ್ರಿಯಂ ॥ ೨೦ ॥ ತ್ರಿಕಾಲಹಿತಂ । ಸೀತಾ ಸೀತಾನಾಥಾಯ ದತ್ತಾ ಚೇತ್ ಪ್ರಾಚ್ಯಸ್ಯಾಘಸ್ಯ ಶಾಂತೇರಧುನಾತನ ಸಂಪದೋಽನಾಶಾದ್ ಭಾವಿಭಾಗ್ಯ ಹೇತುತ್ವಾತ್ ತ್ರಿಕಾಲ ಹಿತತಾ ವಾಕ್ಯಸ್ಯ ಜ್ಞೇಯಾ । ತ್ರಿಕಾಲೇತಿ ವಿಶೇಷಣ ಸಮಾಸಃ ಅರ್ಥಾನುಯಾಯಿ ಪುರುಷಾರ್ಥಮನುಸರತ್ । ತತ್ ಕೀದೃಶಮಿತ್ಯತ ಆಹ ಜಾನಕೀತಿ ನರದೇವಾಯೇತಿ ಸ್ವರಸಃ ಪಾಠಃ । ನರಶಾರ್ದೂಲೇತಿ ಪಾಠೇ ನರಾಣಾಂ ಶಾರ್ದೂಲ ಇವ ಶಾರ್ದೂಲ ಮನುಷ್ಯ ಹಿಂಸಕ ಜಾತ್ಯುತ್ಪನ್ನ ॥ ೨೧ ॥

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹೀಯಂ ಮಯಾ ದೇವೀ ಲಬ್ಧಂ ಯದಿಹ ದುರ್ಲಭಂ ।
ಉತ್ತರಂ ಕರ್ಮ ಯಚ್ಛೇಷಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ತತ್ರ ರಾಘವಃ ॥ ೨೨ ॥

ಲಕ್ಷಿತೇಯಂ ಮಯಾ ಸೀತಾ ತಥಾ ಶೋಕಪರಾಯಣಾ ।
ಗೃಹೇ ಯಾಂ ನಾಭಿಜಾನಾಸಿ ಪಂಚಾಸ್ಯಾಮಿವ ಪನ್ನಗೀಂ ॥ ೨೩ ॥

ನೇಯಂ ಜರಯಿತುಂ ಶಕ್ಯಾ ಸಾಸುರೈಶ್ಚ ಸುರೈರಪಿ ।
ವಿಷಸಂಸೃಷ್ಟಮತ್ಯರ್ಥಂ ಭುಕ್ತಮನ್ನಮಿವೌಜಸಾ ॥ ೨೪ ॥

ತಪಃಸಂತಾಪಲಬ್ಧಸ್ತೇ ಸೋಽಯಂ ಧರ್ಮಪರಿಗ್ರಹಃ ।
ನ ಸ ನಾಶಯಿತುಂ ನ್ಯಾಯ್ಯ ಆತ್ಮಪ್ರಾಣಪರಿಗ್ರಹಃ ॥ ೨೫ ॥

ಅವಧ್ಯತಾಂ ತಪೋಭಿರ್ಯಾಂ ಭವಾನ್ ಸಮನುಪಶ್ಯತಿ ।
ಆತ್ಮನಃ ಸಾಸುರೈರ್ದೇವೈರ್ಹೇತುಸ್ತತ್ರಾಪ್ಯಯಂ ಮಹಾನ್ ॥ ೨೬ ॥

ಸುಗ್ರೀವೋ ನ ಚ ದೇವೋಽಯಂ ನ ಯಕ್ಷೋ ನ ಚ ರಾಕ್ಷಸಃ ।
ಮಾನುಷೋ ರಾಘವೋ ರಾಜನ್ ಸುಗ್ರೀವಶ್ಚ ಹರೀಶ್ವರಃ ॥ ೨೭ ॥

ಅತ್ರ ನಾಸ್ತೀತಿ ನ ವದೇತಿ ವದತಿ - ಯದಿಹ ದುರ್ಲಭಂ ದುಷ್ಪ್ರಾಪಮಿತರೈರ್ದರ್ಶನಂ ಮಯಾ ಲಬ್ಧಂ । ಶೇಷಂ ಶಿಷ್ಟಂ ॥೨೨॥ ಯಾಂ ಪಂಚಾಸ್ಯಾಂ ಪನ್ನಗೀಂ ನಾಗಾಂಗನಾಂ। ಪಂಚಾಸ್ಯಾಮಿತ್ಯನೇನಾಸ್ಯಸ್ಥಾನೀಯಾನಿ ರಾಮೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣೋ ರಾಜಾಹಂ ಚೇತಿ ಚತ್ವಾರಿ ಸ್ವಯಂ ಸೀತೇತ್ಯೇಕಂ ಚೇತಿ ಪಂಚಾಸ್ಯಾನಿ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಾಂ । ವಿಸ್ತೃತಮುಖೀಂ ವಾ ॥೨೩॥ ಸೇಯಂ ಸೀತಾ ಅಸುರೈಃ ಸುರೈಶ್ಚ । ಯದ್ಯಪ್ಯಸುರ ಪದಾರ್ಥಸ್ಯ ಪ್ರತಿಯೋಗಿ ಸುರಪದಾರ್ಥಜ್ಞಾನಾಧೀನ ಜ್ಞಾನತ್ವೇನ ಪೂರ್ವಂ ಸುರೈರಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ । ತಥಾಪ್ಯೇತತ್ಕರ್ಮಣ್ಯಾಸುರತ್ವಂ ಸ್ಫುಟೀಕರ್ತುಮೇವಮುಕ್ತಿಃ । ಓಜಸಾ ತದ್ವಿಷಯಸಾಮರ್ಥ್ಯೇನ । ಸಾಸುರೈರಮರೈರಿತಿ ಪಾಠಃ ಸ್ಫುಟಾರ್ಥಃ । ಸಾ ಸುರೈರಸುರೈರಪೀತಿ ಪಾಠಃ ಪ್ರತಿಯೋಗಿ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಾದ್ ಜ್ಞೇಯಃ ॥೨೪॥ ತಪಃಸಂತಾಪೇನ ಲಬ್ಧೋ ಯೋ ಧರ್ಮಪರಿಗ್ರಹಃ ಧರ್ಮ ಸಂಚಯಃ। ಯದ್ವಾ ಧರ್ಮೇ ಚಾರ್ಥೇ ಚೇತಿ ಧರ್ಮಸಾಧನೀಭೂತಃ ಪರಿಗ್ರಹೋ ಮಂದೋದರೀ। ಸುಭಾರ್ಯಾಯಾಃ ಪುಣ್ಯಲಭ್ಯತ್ವಾತ್ । ನಾಶಯಿತುಂ ಪೂರ್ವತ್ರ ವಿಫಲೀಕರ್ತುಂ। ಪರತ್ರ ವಿಧವೀಕರ್ತುಂ । ಆತ್ಮ ಪ್ರಾಣ ಪರಿಗ್ರಹಃ ಬಹುಕಾಲವರ್ತಿ ಪ್ರಾಣಗ್ರಹಣವಾನ್। ಅನ್ಯಥಾ ತ್ವತ್ಪ್ರಾಣ ಪರಿಗ್ರಹಃ ಪ್ರಾಣವಿಯೋಜಕ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ॥೨೫॥ ಅಯಂ ಸೀತಾಪ್ರದಾನ ರೂಪಃ । ತತ್ರಾವಧ್ಯತಾಯಾಂ॥೨೬॥ ದೇವ ದಾನವ ಯಕ್ಷರಾಕ್ಷಸೈರ್ವರಾದವಧ್ಯತ್ವೇಽಪಿ ತವ ನರ ವಾನರಾಣಾಂ ಉಪೇಕ್ಷಿತತ್ವಾತ್ ತ ಏವೇದಾನೀಂ ಶತ್ರವಸ್ತ್ವವೇತ್ಯಾಹ ಸುಗ್ರೀವ ಇತಿ ॥೨೭॥

ತಸ್ಮಾತ್ ಪ್ರಾಣಪರಿತ್ರಾಣಂ ಕಥಂ ರಾಜನ್ ಕರಿಷ್ಯಸಿ ।
ನ ತು ಧರ್ಮೋಪಸಂಹಾರಮಧರ್ಮಫಲಸಂಯುತಃ ।
ತದೇವ ಫಲಮನ್ವೇತಿ ಧರ್ಮಶ್ಚಾಧರ್ಮನಾಶನಃ ॥ ೨೮ ॥

ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಧರ್ಮಫಲಂ ತಾವದ್ ಭವತಾ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ।
ಫಲಮಸ್ಯಾಪ್ಯಧರ್ಮಸ್ಯ ಕ್ಷಿಪ್ರಮೇವ ಪ್ರಪತ್ಸ್ಯಸೇ ॥ ೨೯ ॥

ಜನಸ್ಥಾನವಧಂ ಬುದ್ಧ್ವಾ ವಾಲಿನಶ್ಚ ವಧಂ ತಥಾ ।
ರಾಮ ಸುಗ್ರೀವ ಸಖ್ಯಂ ಚ ಬುದ್ಧ್ವಾ ಸ್ವಹಿತಮಾತ್ಮನಃ ॥ ೩೦ ॥

ಕಾಮಂ ಖಲ್ವಹಮಪ್ಯೇಕಃ ಸವಾಜಿರಥ ಕುಂಜರಾಂ ।
ಲಂಕಾಂ ನಾಶಯಿತುಂ ಶಕ್ತಸ್ತಸ್ಯೈಷ ತು ನ ನಿಶ್ಚಯಃ ॥ ೩೧ ॥

ರಾಮೇಣ ಹಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾತಂ ಹರ್ಯೃಕ್ಷಗಣ ಸನ್ನಿಧೌ ।
ಉತ್ಸಾದನಮಮಿತ್ರಾಣಾಂ ಸೀತಾ ಯೈಸ್ತು ಪ್ರಧರ್ಷಿತಾ ॥ ೩೨ ॥

ಅಪಕುರ್ವನ್ ಹಿ ರಾಮಸ್ಯ ಸಾಕ್ಷಾದಪಿ ಪುರಂದರಃ ।
ನ ಸುಖಂ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾದನ್ಯಃ ಕಿಂ ಪುನಸ್ತ್ವದ್ವಿಧೋ ಜನಃ ॥ ೩೩ ॥

ನನು ಪೂರ್ವಕೃತಸುಕೃತ ಜಾತೇನಾತ್ಮಾನಮಿತೋ ರಕ್ಷಿಷ್ಯ ಇತ್ಯತ ಆಹ ನತ್ವಿತಿ । ಅಧರ್ಮ ಫಲ ಸಂಯುತಃ ಉತ್ಕಟೋತ್ತರ ಭಾವೀ ಯೋಽಧರ್ಮಃ ಪರದಾ ಧರ್ಷಣಾದಿರೂಪಸ್ತತ್ಫಲಮಾಸನ್ನನಾಶಾದಿಕಂ ತೇನ ಸಂಯುತಃ ಪುಮಾನ್ ಧರ್ಮೋಪಸಂಹಾರಂ ಧರ್ಮಸ್ಯೋಪಸಂಹಾರಸ್ತಿರೋಧಾನಂ ಯೇನ ಕಾರ್ಯರೂಪೇಣ ಕಾರ್ಯನಿಷ್ಪತ್ತ್ಯನಂತರಂ ಕಾರಣ ನಿವೃತ್ತೇಃ ಸರ್ವತ್ರ ದೃಷ್ಟತ್ವಾತ್। ತಾದೃಶಂ । ತದೇ ಫಲಂ ಧರ್ಮಫಲಂ ನತ್ವನ್ವೇತಿ ರಕ್ಷಕತ್ವೇನ ನ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ। ಉಪ ಸಂಹರತಿ ಧರ್ ಇತಿ । ಅತೋಽಧರ್ಮಃ ಅಧರ್ಮ ನಾಶನೋ ನ ಭವತೀತ್ಯರ್ಥಃ। ತವ ತು ಸೀತಾಧರ್ಷ ರೂಪಾತ್ಯುತ್ಕಟೋತ್ತರ ಕಾಲ ಭಾವಿ ಕರ್ಮಫಲಸ್ಯ ನಾಶೋ ನ ಕೇನಾಪಿ ನಾತ್ಮರಕ್ಷಾಯಾಂ ಸ್ವಯಂ ಕ್ಷಮ ಇತಿ ಭಾವಃ ॥೨೮॥ ಅಂಗೀಕೃತ್ಯಚೇದಮುಕ್ತ ಪಸ್ತುತಸ್ತು ಧರ್ಮಸ್ಯಾಪಿ ನಿಷ್ಪಾದಿತೈಶ್ವರ್ಯಾದಿ ಫಲತ್ವೇನ ನಷ್ಟತ್ವಾಪತ್ತ್ಯಾ ಪ್ರಾಪ್ತಮಿತಿ । ಧರ್ಮಫಲಂ ವೈಭವಾದಿ । ಅಸ್ಯ ಸೀತಾಧರ್ಷಣರೂಪಸ್ಯ ಫಲ ವಿನಾಶರೂಪಂ ॥೨೯॥ ಜನಸ್ಥಾನವಧಂ ಖರಾದಿವಧಂ । ಆತ್ಮನಃ ಆತ್ಮನೇ ॥೩೦॥ ಕಾಮಂ ಯಥೇಷ್ಟಂ । ತಸ್ಯ ರಾಮಸ್ಯ। ತತ್ಕರ್ತೃಕ ಏವ ನಾಶ ಇತಿ ನಿಶ್ಚಯಃ । ಮಮ ತು ನೇತ್ಯರ್ಥಃ। । ತಸ್ಯೈವ ತು ವಿನಿಶ್ಚಯ ಇತಿ ಪಾಠೇ ತದಾಜ್ಞಾಯಾಂ ಸತ್ಯಾಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥೩೧॥ ತದೇವಾಹ ರಾಮೇಣೇತಿ ॥೩೨॥೩೩॥

ಯಾಂ ಸೀತೇತ್ಯಭಿಜಾನಾಸಿ ಯೇಯಂ ತಿಷ್ಠತಿ ತೇ ಗೃಹೇ ।
ಕಾಲ ರಾತ್ರೀಂ ಚ ತಾಂ ವಿದ್ಧಿ ಸರ್ವಲಂಕಾವಿನಾಶಿನೀಂ ॥ ೩೪ ॥

ತದಲಂ ಕಾಲಪಾಶೇನ ಸೀತಾವಿಗ್ರಹರೂಪಿಣಾ ।
ಸ್ವಯಂ ಸ್ಕಂಧಾವಸಕ್ತೇನ ಕ್ಷೇಮಮಾತ್ಮನಿ ಚಿಂತ್ಯತಾಂ ॥ ೩೫ ॥

ಸೀತಾಯಾಸ್ತೇಜಸಾ ದಗ್ಧಾಂ ರಾಮಕೋಪ ಪ್ರದೀಪಿತಾಂ ।
ದಹ್ಯಮಾನಾಮಿಮಾಂ ಪಶ್ಯ ಪುರೀಂ ಸಾಟ್ಟಪ್ರತೋಲಿಕಾಂ ॥ ೩೬ ॥

ಸ್ವಾನಿ ಮಿತ್ರಾಣಿ ಮಂತ್ರೀಂಶ್ಚ ಜ್ಞಾತೀನ್ ಭ್ರಾತೄನ್ ಸುತಾನ್ ಹಿತಾನ್ ।
ಭೋಗಾನ್ ದಾರಾಂಶ್ಚ ಲಂಕಾಂ ಚ ಮಾ ವಿನಾಶಮುಪಾನಯ ॥ ೩೭ ॥

ಸತ್ಯಂ ರಾಕ್ಷಸರಾಜೇಂದ್ರ ಶೃಣುಷ್ವ ವಚನಂ ಮಮ ।
ರಾಮದಾಸಸ್ಯ ದೂತಸ್ಯ ವಾನರಸ್ಯ ವಿಶೇಷತಃ ॥ ೩೮ ॥

ಸರ್ವಾನ್ ಲೋಕಾನ್ ಸುಸಂಹೃತ್ಯ ಸಭೂತಾನ್ ಸಚರಾಚರಾನ್ ।
ಪುನರೇವ ತಥಾ ಸ್ರಷ್ಟುಂ ಶಕ್ತೋ ರಾಮೋ ಮಹಾಯಶಾಃ ॥ ೩೯ ॥

ದೇವಾಸುರನರೇಂದ್ರೇಷು ಯಕ್ಷರಕ್ಷೋರಗೇಷು ಚ ।
ವಿದ್ಯಾಧರೇಷು ನಾಗೇಷು ಗಂಧರ್ವೇಷು ಮೃಗೇಷು ಚ ॥ ೪೦ ॥

ಸಿದ್ಧೇಷು ಕಿನ್ನರೇಂದ್ರೇಷು ಪತತ್ರಿಷು ಚ ಸರ್ವತಃ ।
ಸರ್ವತ್ರ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಸರ್ವಕಾಲೇಷು ನಾಸ್ತಿ ಸಃ ॥ ೪೧ ॥

ಯೋ ರಾಮಂ ಪ್ರತಿಯುಧ್ಯೇತ ವಿಷ್ಣುತುಲ್ಯಪರಾಕ್ರಮಂ ।
ಸರ್ವಲೋಕೇಶ್ವರಸ್ಯೇಹ ಕೃತ್ವಾ ವಿಪ್ರಿಯಮೀದೃಶಂ ।

ಕಾಲರಾತ್ರೀಂ ತನ್ನಾಮ್ನೀಂ ಮೃತ್ಯುದೇವತಾಂ ॥೩೪॥ ತತ್ ತಸ್ಮಾತ್ । ಅಲಂ ಏತಾದೃಶಂ ಕರ್ಮ ಮಾ ಕುರ್ವಿತ್ಯರ್ಥಃ। ಆತ್ಮನಿ ಸ್ವವಿಷಯೇ ॥೩೫॥ ದಹ್ಯಮಾನಾಂ ವರ್ತಮಾನ ಸಾಮೀಪ್ಯಾತ್ । ಪ್ರತೋಲಿಕಾ ವೀಥೀ ॥೩೬॥ ಮಂತ್ರೀನ್ ಇಕಾರಾಂತೋऽಪ್ಯಯಂ ಶಬ್ದೋऽಸ್ತಿ । ಮಾ ಉಪಾನಯ। ಮಾಯಂ ನ ಮಾಙ್ ॥೩೭॥ ರಾಮದಾಸಸ್ಯ ಇದಾನೀಂ ದೂತಸ್ಯ ದೂತಕರ್ಮಣಿ ನಿರತಸ್ಯ । ಯದ್ವಾ ರಾಮದಾಸಸ್ಯ ಸುಗ್ರೀವಸ್ಯ ದೂತಸ್ಯ । ವಾನರಸ್ಯ ವಿಶೇಷತಃ ಇತ್ಯನೇನ ನ ಧನಾದ್ಯಾಶಯಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿರಿತಿ ಸೂಚಯತಿ। ಶೃಣುಷ್ವ ಶೃಣು ॥೩೮॥ ಸಭೂತಾನ್ ಸರ್ವಚೇತನ ಸಹಿತಾನ್ । ಸ ಚ ರಾಮಃ ಪುನರೇವ ಸ್ರಷ್ಟುಂ ಶಕ್ತಃ ॥೩೯॥ ನಾಗೇಷು ಗಜೇಷು ॥೪೦॥೪೧॥೪೨॥೪೩॥

ರಾಮಸ್ಯ ರಾಜಸಿಂಹಸ್ಯ ದುರ್ಲಭಂ ತವ ಜೀವಿತಂ ॥ ೪೨ ॥

ದೇವಾಶ್ಚ ದೈತ್ಯಾಶ್ಚ ನಿಶಾಚರೇಂದ್ರ
ಗಂಧರ್ವ ವಿದ್ಯಾಧರನಾಗಯಕ್ಷಾಃ ।
ರಾಮಸ್ಯ ಲೋಕತ್ರಯ ನಾಯಕಸ್ಯ
ಸ್ಥಾತುಂ ನ ಶಕ್ತಾಃ ಸಮರೇಷು ಸರ್ವೇ ॥ ೪೩ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸ್ವಯಂಭೂಶ್ಚತುರಾನನೋ ವಾ
ರುದ್ರಸ್ತ್ರಿನೇತ್ರಸ್ತ್ರಿಪುರಾಂತಕೋ ವಾ ।
ಇಂದ್ರೋ ಮಹೇಂದ್ರಃ ಸುರನಾಯಕೋ ವಾ
ಸ್ಥಾತುಂ ನ ಶಕ್ತಾ ಯುಧಿ ರಾಘವಸ್ಯ ॥ ೪೪ ॥

ಸ ಸೌಷ್ಠವೋಪೇತಮದೀನವಾದಿನಃ
ಕಪೇರ್ನಿಶಮ್ಯಾಪ್ರತಿಮೋಽಪ್ರಿಯಂ ವಚಃ ।
ದಶಾನನಃ ಕೋಪವಿವೃತ್ತಲೋಚನಃ
ಸಮಾದಿಶತ್ ತಸ್ಯ ವಧಂ ಮಹಾಕಪೇಃ ॥ ೪೫ ॥

ಇತ್ಯಾರ್ಷೇ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣೇ ವಾಲ್ಮೀಕೀಯೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ಏಕಪಂಚಾಶಃ ಸರ್ಗಃ

ಬ್ರಹ್ಮೇತ್ಯಾದಿ ತ್ರಿವಾರಂ ವಾಕಾರೋಕ್ತಿರ್ದಾರ್ಢ್ಯಾಯ । ಬ್ರಹ್ಮಾ ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ । ಬ್ರಹ್ಮಾ... ತನ್ನ ಜಾನಾತೀತಿ ಗೀತಾಭಾಷ್ಯ ಪ್ರಮೇಯದೀಪಿಕಾಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಬೃಹಸ್ಪತಿರಿತಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾತ್ । ಅಸ್ವಯಂಭೂಃ ಸ್ವಯಂಭೂಭಿನ್ನಃ ಸ್ವಯಂಭು ಸದೃಶೋ ವಾಯುಃ ಚತುರಾನನೋ ವಿರಿಂಚಃ । ವಾಶಬ್ದಃ ಸರ್ವತ್ರಾನ್ವೇತಿ । ರುದ್ರಃ ಕ್ರೂರೋ ಯಮಃ ತ್ರಿನೇತ್ರೋ ರುದ್ರಃ । ತ್ರಿಪುರಾಂತೇನ ರುದ್ರೇಣ ಕಂ ಶಿರೋ ಯಸ್ಯ ದಕ್ಷಸ್ಯ ವಿನಾಯಕಸ್ಯವಾ । ಇಂದ್ರಃ ಶಚೀಪತಿಃ । ಅಮಹೇಂದ್ರಃ ವೃತ್ರಹೇತರಸ್ತತ್ಸದೃಶಃ ಕಾಮಃ ಸುರನಾಯಕಃ ಷಣ್ಮುಖಃ ॥೪೪॥ ಸೌಷ್ಠವೋಪೇತಂ ಸ್ವರವ್ಯಂಜನಾದಿ ಭೂಷಿತಂ । ಅದೀನವಾದಿನಃ ದೀನಂ ದೈನ್ಯಂ ವದತೀತಿ ತಥಾ । ಸ ನ ಭವತೀತ್ಯದೀನವಾದೀ ತಸ್ಯ ॥೪೫॥

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಸುಂದರಕಾಂಡ ಭಾವದೀಪೇ
ಏಕಪಂಚಾಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ದ್ವಿಪಂಚಾಶಃ ಸರ್ಗಃ

ಸ ತಸ್ಯ ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ವಾನರಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।
ಆಜ್ಞಾಪಯದ್ ವಧಂ ತಸ್ಯ ರಾವಣಃ ಕ್ರೋಧಮೂರ್ಚ್ಛಿತಃ ॥೧॥

ವಧೇ ತಸ್ಯ ಸಮಾಜ್ಞಪ್ತೇ ರಾವಣೇನ ದುರಾತ್ಮನಾ ।
ನಿವೇದಿತವತೋ ದೌತ್ಯಂ ನಾನುಮೇನೇ ವಿಭೀಷಣಃ ॥೨॥

ತಂ ರಕ್ಷೋಽಧಿಪತಿಂ ಕ್ರುದ್ಧಂ ತಚ್ಚ ಕಾರ್ಯಮುಪಸ್ಥಿತಮ್ ।
ವಿದಿತ್ವಾ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ಕಾರ್ಯಂ ಕಾರ್ಯವಿಧೌ ಸ್ಥಿತಃ ॥೩॥

ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥಸ್ತತಃ ಸಾಮ್ನಾ ಪೂಜ್ಯಂ ಶತ್ರುಜಿದಗ್ರಜಮ್ ।
ಉವಾಚ ಹಿತಮತ್ಯರ್ಥಂ ವಾಕ್ಯಂ ವಾಕ್ಯವಿಶಾರದಃ ॥೪॥

ಕ್ಷಮಸ್ವ ರೋಷಂ ತ್ಯಜ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರ ಪ್ರಸೀದ ಮೇ ವಾಕ್ಯಮಿದಂ ಶೃಣುಷ್ವ ।
ವಧಂ ನ ಕುರ್ವಂತಿ ಪರಾವರಜ್ಞಾ ದೂತಸ್ಯ ಸಂತೋ ವಸುಧಾಧಿಪೇಂದ್ರಾಃ ॥೫॥

ರಾಜಧರ್ಮವಿರುದ್ಧಂ ಚ ಲೋಕವೃತ್ತೇಶ್ಚ ಗರ್ಹಿತಮ್ ।
ತವ ಚಾಸದೃಶಂ ವೀರ ಕಪೇರಸ್ಯ ಪ್ರಮಾಪಣಮ್ ॥೬॥

ಧರ್ಮಜ್ಞಶ್ಚ ಕೃತಜ್ಞಶ್ಚ ರಾಜಧರ್ಮವಿಶಾರದಃ ।
ಪರಾವರಜ್ಞೋ ಭೂತಾನಾಂ ತ್ವಮೇವ ಪರಮಾರ್ಥವಿತ್ ॥೭॥

ನಿವೇದಿತವತಃ ಕಥಿತವತಃ । ದೌತ್ಯಂ ದೂತಕೃತ್ಯಂ । ನಾನುಮೇನೇ ತದ್ವಧಾನುಮೋದನಂ ನ ಚಕಾರೇತ್ಯರ್ಥಃ ॥೨॥ ಕಾರ್ಯಂ ದೂತವಧರೂಪಂ ಕಾರ್ಯಂ ಕರ್ತವ್ಯಂ । ಕಾರ್ಯವಿಧೌ ಸ್ಥಿತಃ ಸರ್ವದಾ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನೇಽವಸ್ಥಿತಃ ॥೩॥ ಸಾಮ್ನಾ ಸಾಮೋಪಾಯೇನ । ಅಗ್ರಜಂ ರಾವಣಂ ॥೪॥ ರಾಜಧರ್ಮವಿರುದ್ಧಂ । ರಾಜ್ಞೋ ದೂತವಧಸ್ಯ ನಿಷಿದ್ಧತ್ವಾತ್ । ಲೋಕವೃತ್ತೇಶ್ಚ ಗರ್ಹಿತಂ । ದೂತವಧೇ ಪರಸ್ಪರವಾರ್ತಾಜ್ಞಾನಾಲ್ಲೋಕವ್ಯವಹಾರೋಚ್ಛೇದಃ ಸ್ಯಾದಿತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯಃ । ತವ ಮಹಾತ್ಮನಃ ಅಸದೃಶಮಯುಕ್ತಂ। ಪ್ರಮಾಪಣಂ ಮಾರಣಂ ॥೬॥

ಗೃಹ್ಯಂತೇ ಯದಿ ರೋಷೇಣ ತ್ವಾದೃಶೋಽಪಿ ವಿಪಶ್ಚಿತಃ ।
ತತಃ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಪಶ್ಚಿತ್ತ್ವಂ ಶ್ರಮ ಏವ ಹಿ ಕೇವಲಮ್ ॥೮॥

ತಸ್ಮಾತ್ ಪ್ರಸೀದ ಶತ್ರುಘ್ನ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರ ದುರಾಸದ ।
ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತಂ ವಿನಿಶ್ಚಿತ್ಯ ದೂತೇ ದಂಡೋ ವಿಧೀಯತಾಮ್ ॥೯॥

ವಿಭೀಷಣವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ರಾವಣೋ ರಾಕ್ಷಸೇಶ್ವರಃ ।
ರೋಷೇಣ ಮಹತಾವಿಷ್ಟೋ ವಾಕ್ಯಮುತ್ತರಮಬ್ರವೀತ್ ॥೧೦॥

ನ ಪಾಪಾನಾಂ ವಧೇ ಪಾಪಂ ವಿದ್ಯತೇ ಶತ್ರುಸೂದನ ।
ತಸ್ಮಾದೇನಂ ವಧಿಷ್ಯಾಮಿ ವಾನರಂ ಪಾಪಕಾರಿಣಮ್ ॥೧೧॥

ಅಧರ್ಮಮೂಲಂ ಬಹುದೋಷಯುಕ್ತ-
ಮನಾರ್ಯಜುಷ್ಟಂ ವಚನಂ ನಿಶಮ್ಯ ।
ಉವಾಚ ವಾಕ್ಯಂ ಪರಮಾರ್ಥತತ್ತ್ವಂ
ವಿಭೀಷಣೋ ಬುದ್ಧಿಮತಾಂ ವರಿಷ್ಠಃ ॥೧೨॥

ತವೇತ್ಯುಕ್ತಮುಪಪಾದಯತಿ - ಧರ್ಮಜ್ಞಶ್ಚೇತಿ । ಭೂತಾನಾಂ ಮಧ್ಯೇಽಯಂ ಪರೋಽಯಮವರ ಇತಿ ಜಾನಾತೀತಿ ಪರಾವರಜ್ಞಃ । ಪರಮಾರ್ಥೋ ಧರ್ಮಾರ್ಥಿ[illegible] ಮೋಕ್ಷಾದಿಃ । ತದ್ವಿತ್ ತಜ್ಜ್ಞಃ ॥೭॥ ತ್ವಾದೃಶಃ. ಕ್ವಿಬಂತಃ. ವಿಪಶ್ಚಿತಃ । ಜ್ಞಾನಿನಸ್ತ್ವಾದೃಶೋ ಯದಿ ರೋಷೇಣ ಗೃಹ್ಯಂತೇ ನಿಗೃಹ್ಯಂತೇ । ತದ್ವಶಾ ಭವಂತೀತಿ ಯಾವತ್ । ತತೋ ಹೇತೋಃ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಪಶ್ಚಿತ್ತ್ವಂ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾಂಡಿತೀಸಂಪಾದನಂ। ಕೇವಲಂ ಶ್ರಮ ಏವ । ಬಹುನಾ ಸಮಯೇನಾಧೀತ್ಯಾಪಿ ಸಮಯಾದ್ಯದಿ ಕೋಪಾಧೀನತಾ ತರ್ಹಿ ತದಧ್ಯಯನಂ ಶ್ರಮಾವಹಂ ಕೋಪಾದಿಜಯರೂಪತತ್ ಫಲಾಭಾವಾದಿತಿ ಭಾವಃ ॥೮॥ ವಿನಿಶ್ಚಿತ್ಯ ಮದುಕ್ತಂ । ಯುಕ್ತಮಯುಕ್ತಂ ವಾ ತ್ವದ[illegible] ಚಿತಮಿತಿ ವಿಚಾರ್ಯ ದೂತದಂಡಃ ದೂತವಧಃ ವಿಧೀಯತಾಂ । ತ್ವಯೇತಿ ಶೇಷಃ ॥೯॥೧೦॥ ಪಾಪಾನಾಂ ಪಾಪಿನಾಂ । ಪಾಪಂ ನ ವಿದ್ಯತೇ - ಲೋಕರೀತಿರಿಯಂ । ನಿಗಮಯತಿ ತಸ್ಮಾದಿತಿ ॥೧೧॥ ಅಧರ್ಮಮೂಲಂ । ಅಧರ್ಮಃ ಸೀತಾಭಿಲಾಷಾದಿಃ ಮೂಲಂ ಯಸ್ಯ ತತ್। ಬಹುದೋಷಯುಕ್ತಂ । ಬಹವೋ ದೋಷಾ ಯೇಷು ತೇ ಜನಾಸ್ತೇಷಾಂ ಯುಕ್ತಂ ಯೋಗ್ಯಂ । ಅನಾರ್ಯಜುಷ್ಟಂ ನೀಚಪ್ರೀತಿಕೃತ್ । ಪರಮಾರ್ಥತತ್ತ್ವಂ ಪರಮಾರ್ಥಸ್ಯ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥಸ್ಯ ತತ್ತ್ವಂ ನಿಶ್ಚಯೋ ಯೇನ ತತ್ತಥಾ । ಅನಾರ್ಯಜುಷ್ಟಂ ಅಸ್ಮದೀಯಾರ್ಯೈರ್ಜುಷ್ಟಂ ನೇತಿ ವಾ ॥೧೨॥

ಪ್ರಸೀದ ಲಂಕೇಶ್ವರ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರ
  ಧರ್ಮಾರ್ಥಯುಕ್ತಂ ವಚನಂ ಶೃಣುಷ್ವ ।
ದೂತಾನವಧ್ಯಾನ್ ಸಮಯೇಷು ರಾಜನ್
  ಸರ್ವೇಷು ಸರ್ವತ್ರ ವದಂತಿ ಸಂತಃ ॥೧೩॥

ಅಸಂಶಯಂ ಶತ್ರುರಯಂ ಪ್ರವೃದ್ಧಃ
  ಕೃತಂ ಹ್ಯನೇನಾಪ್ರಿಯಮಪ್ರಮೇಯಮ್ ।
ನ ದೂತವಧ್ಯಾಂ ಪ್ರವದಂತಿ ಸಂತೋ
  ದೂತಸ್ಯ ದೃಷ್ಟಾ ಉರವೋ ಹಿ ದಂಡಾಃ ॥೧೪॥

ವೈರೂಪ್ಯಮಂಗೇಷು ಕಶಾಭಿಘಾತೋ
  ಮೌಢ್ಯಂ ತಥಾ ಲಕ್ಷಣಸಂನಿಪಾತಃ ।
ಏತಾನ್ ಹಿ ದೂತೇ ಪ್ರವದಂತಿ ದಂಡಾನ್
  ವಧಸ್ತು ದೂತಸ್ಯ ನ ನಃ ಶ್ರುತೋಽಪಿ ॥೧೫॥

ಕಥಂ ಚ ಧರ್ಮಾರ್ಥವಿನೀತಬುದ್ಧಿಃ ಪರಾವರಪ್ರತ್ಯಯನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥಃ ।
  ಭವದ್ವಿಧಃ ಕೋಪವಶೇ ಹಿ ತಿಷ್ಠೇತ್ ಕೋಪಂ ನಿಯಚ್ಛಂತಿ ಹಿ ಸತ್ತ್ವವಂತಃ ॥೧೬॥

ಸರ್ವೇಷು ಸಮಯೇಷು ಸಂಕಟಾದಿಕಾರ್ಯೇಷು ಸರ್ವತ್ರ ಸಂತೋ ವದಂತಿ । ಏತೇನ ದೂತಘಾತಂ ಕುರ್ವಂತಿ ವದಂತ ಏವ ಯದ್ಯಸಂತಸ್ತರ್ಹಿ ತಂ ಕುರ್ವತೋಽಸತ್ತ್ವಮಿತಿ ಕಿಂ ವಚನೇನೇತಿ ಸೂಚಯತಿ॥೧೩॥ ಅಪ್ರಮೇಯಂ ಬಹುಲಂ । ಅಪ್ರಿಯಮಕ್ಷಕುಮಾರಾದಿಕ್ಷಯರೂಪಂ । ದೂತವಧ್ಯಂ ವಧ್ಯಾಭಿನ್ನಂ ದೂತಂ । ದೂತಂ ವಧ್ಯಮಿತಿ ಯಾವತ್ । ಸಂತೋ ನ ಪ್ರವದಂತಿ । ತರ್ಹಿ ಕಿಂ ಕಾರ್ಯಮಿತ್ಯತ ಆಹ - ದೂತಸ್ಯೇತಿ। ಉರವೋ ನಾನಾವಿಧಾಃ । ದೂತವಧ್ಯಾಮಿತಿ ಪಾಠೇ ವಧ್ಯಾಂ ಹಿಂಸಾಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥೧೪॥ ಅಂಗೇಷು ವೈರೂಪ್ಯಂ ಅಗ್ನಿತಪ್ತಲೋಹಮಯದರ್ವ್ಯಾದಿಭಿರ್ವಿವರ್ಣತಾಪ್ರಾಪಣಂ । ಕಶಾಶ್ವನೋದಿನೀ ರಜ್ಜುಃ । ಮೌಢ್ಯಂ ದತ್ತೂರಾದಿ ಭೋಜನೇನ ಮುಗ್ಧತ್ವ ಪ್ರಾಪಣಂ। ಮೌಂಡ್ಯಂಮಿತಿ ಪಾಠೇ ಶಿರೋಮುಂಡನ ಮಿತ್ಯರ್ಥಃ । ಲಕ್ಷಣಸನ್ನಿಪಾತಃ ಶ್ರೋತ್ರಾದಿತ್ರೋಟನೇನ ಚಿಹ್ನಹಾಪನಂ । ನಃ ಇತ್ಯನೇನ ಹನುಮದ್ಧನನಂ ನ ಕಾರ್ಯಮಿತ್ಯರ್ಥೋ ಬಹುಸಂಮತಿರ್ದ್ಯೋತ್ಯತೇ ॥೧೫॥ ಸತ್ತ್ವವಂತೋ ಬಲವಂತಃ । ಹನುಮತೋ ಮೋಚನ ಏವ ತಾತ್ಪರ್ಯವತೋ ನ ಪುನರ್ವಚನಾನೌಚಿತೀ ವಿಭೀಷಣಸ್ಯೇತಿ ಜ್ಞೇಯಂ ॥೧೬॥

ನ ಧರ್ಮವಾದೇ ನ ಚ ಲೋಕವೃತ್ತೇ ನ ಶಾಸ್ತ್ರಬುದ್ಧಿಗ್ರಹಣೇಷು ಚಾಪಿ ।
ವಿದ್ಯೇತ ಕಶ್ಚಿತ್ತವ ವೀರ ತುಲ್ಯಸ್ತ್ವಂ ಹ್ಯುತ್ತಮಃ ಸರ್ವಸುರಾಸುರಾಣಾಮ್ ॥೧೭॥

ಪರಾಕ್ರಮೋತ್ಸಾಹ ಮನಸ್ವಿನಾಂ ಚ
ಸುರಾಸುರಾಣಾಮಪಿ ದುರ್ಜಯೇನ ।
ತ್ವಯಾಪ್ರಮೇಯೇಣ ಸುರೇಂದ್ರಸಂಘಾ
ಜಿತಾಶ್ಚ ಯುದ್ಧೇಷ್ವಸಕೃನ್ನರೇಂದ್ರಾಃ ॥೧೮॥

ಇತ್ಥಂವಿಧಸ್ಯಾಮರದೈತ್ಯಶತ್ರೋಃ
ಶೂರಸ್ಯ ವೀರಸ್ಯ ತವಾಜಿತಸ್ಯ ।
ಕುರ್ವಂತಿ ವೀರಾ ಮನಸಾಪ್ಯಲೀಕಂ
ಪ್ರಾಣೈರ್ವಿಮುಕ್ತಾ ನ ತು ಭೋಃ ಪುರಾ ತೇ ॥೧೯॥

ನ ಚಾಪ್ಯಸ್ಯ ಕಪೇರ್ಘಾತೇ ಕಂಚಿತ್ ಪಶ್ಯಾಮ್ಯಹಂ ಗುಣಮ್ ।
ತೇಷ್ವಯಂ ಪಾತ್ಯತಾಂ ದಂಡೋ ಯೈರಯಂ ಪ್ರೇಷಿತಃ ಕಪಿಃ ॥೨೦॥

ಸಾಧುರ್ವಾ ಯದಿ ವಾಸಾಧುಃ ಪರೈರೇಷ ಸಮರ್ಪಿತಃ ।
ಬ್ರುವನ್ ಪರಾರ್ಥಂ ಪರವಾನ್ನ ದೂತೋ ವಧಮರ್ಹತಿ ॥೨೧॥

ಅಪಿ ಚಾಸ್ಮಿನ್ ಹತೇ ರಾಜನ್ನಾನ್ಯಂ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಖೇಚರಮ್ ।
ತಸ್ಮಾನ್ನಾಸ್ಯ ವಧೇ ಯತ್ನಃ ಕಾರ್ಯಃ ಪರಪುರಂಜಯ ॥೨೨॥

•ನ ಮಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ತವ ಸರ್ವವೇದಿತುರ್ವಿಜ್ಞಾಪನ ಇತಿ ವಿಜ್ಞಾಪಯತಿ - ನೇತಿ । ಶಾಸ್ತ್ರಬುದ್ಧಿಗ್ರಹಣೇಷು । ಶಾಸ್ತ್ರಬುದ್ಧಯೋ ಹಿ ವಿದ್ವಾಂಸಸ್ತೇಷಾಂ ಗ್ರಹಣೇಷು ಸಂಗ್ರಹೇಷು । ವಿದುಷಾಂ ಬಹುತ್ವಾದ್ವಾ, ಸಂಗ್ರಹಕರಣಪ್ರಕಾರಬಾಹುವಿಧ್ಯಾದ್ವಾ ಬಹುವಚನಂ । ಮದುಕ್ತಾನನುಷ್ಠಾನೇಽಪಿ ಕಶ್ಚಿತ್ ತುಲ್ಯೋ ವಿದ್ಯೇತೇತ್ಯತ ಆಹ ನಧರ್ಮವಾದೇ ಇತಿ । ನಧರ್ಮವಾದೇ ಅಧರ್ಮವಾದೇ । ನಚಲೋಕವೃತ್ತೇ ಲೋಕಾತೀತವ್ಯಾಪಾರೇ । ಅಶಾಸ್ತ್ರ ಬುದ್ಧಿಗ್ರಹಣೇಷು ॥೧೭॥ ಅಥಕುರ್ಯಾದ್ವಾನಾರ್ಯೋ ವಾನರಃ ಕಿಂ ವೇತಿ ಶಂಕಾ ತವಾಸಂಭಾವಿತೇತ್ಯಾಹಪರಾಕ್ರಮ ಇತಿ । ನ ಕಾಕತಾಲೀಯೋಽಯಂ ವಿಜಯಸ್ತವೇತ್ಯಾಹ ಅಸಕೃದಿತಿ । ತೇಽಪಿ ವಿಜಿತಾ ನ ಯಾದೃಶತಾದೃಶಾ ಇತ್ಯಾಹ - ಸುರೇಂದ್ರ, ಸಂಘಾ ಇತಿ । ಸುರೇಂದ್ರಸ್ಯ ಸಂಘಾ ಯೋಗ್ಯತಯಾ ತತ್ಪರಿವಾರಾಶ್ಚ ಜಿತಾಃ ಪರಾಜಿತಾಃ ॥೧೮॥ ಇತ್ಥಂವಿಧಸ್ಯೇತ್ಯೇಕಂ ಪದಂ॥೧೯॥ ಯೈಃ ರಾಮಾದಿಭಿಃ ಸಮರ್ಪಿತಃ ಪ್ರೇಷಿತಃ ॥೨೦॥ ಪರವಾನಸ್ವತಂತ್ರಃ ॥೨೧॥ ಅನ್ಯಂ ಖೇಚರಂ । ಯುದ್ಧೋತ್ಸಾಹವಂತಂ ತ್ವಾಂ ಪ್ರತಿ ರಾಮಾದೀನಾನಯಂತಂ ಕಮಪ್ಯಂಬರ ಚಾರಿಣಂ ನ ಪಶ್ಯಾಮಿ॥೨೨॥

ಭವಾನ್ ಸೇಂದ್ರೇಷು ದೇವೇಷು ಯತ್ನಮಾಸ್ಥಾತುಮರ್ಹತಿ ॥೨೩॥

ಅಸ್ಮಿನ್ ವಿನಷ್ಟೇ ನ ಹಿ ದೂತಮನ್ಯಂ
ಪಶ್ಯಾಮಿ ಯಸ್ತೌ ನರರಾಜಪುತ್ರೌ ।
ಯುದ್ಧಾಯ ಯುದ್ಧಪ್ರಿಯ ದುರ್ವಿನೀತಾ-
ವುದ್ಯೋಜಯೇದ್ದೀರ್ಘಪಥಾವರುದ್ಧೌ ॥೨೪॥

ಪರಾಕ್ರಮೋತ್ಸಾಹಮನಸ್ವಿನಾಂ ಚ
ಸುರಾಸುರಾಣಾಮಪಿ ದುರ್ಜಯೇನ ।
ತ್ವಯಾ ಮನೋನಂದನ ನೈಋತಾನಾಂ
ಯುದ್ಧಾಯತಿರ್ನಾಶಯಿತುಂ ನ ಶಕ್ಯಾ ॥೨೫॥

ಹಿತಾಶ್ಚ ಶೂರಾಶ್ಚ ಸಮಾಹಿತಾಶ್ಚ
ಕುಲೇಷು ಜಾತಾಶ್ಚ ಮಹಾಗುಣೇಷು ।
ಮನಸ್ವಿನಃ ಶಸ್ತ್ರಭೃತಾಂ ವರಿಷ್ಠಾಃ
ಕೋಟ್ಯಗ್ರಶಸ್ತೇ ಸುಭೃತಾಶ್ಚ ಯೋಧಾಃ ॥೨೬॥

ಸೇಂದ್ರೇಷು ದೇವೇಷ್ವೇವ ಯುದ್ಧಾರ್ಥಂ ಯತ್ನಮಾಸ್ಥಾತುಮರ್ಹತಿ । ನ ತ್ವನ್ಯಸ್ಮಿನ್ನಸಮಾನಕಪಿವಧೇ ॥೨೩॥ ಅಸ್ಮಿನ್ ಹನೂಮತಿ ಭವತಾ ವಿನಷ್ಟೇ ।. ದುರ್ವಿನೀತೌ ನರರಾಜಸ್ಯ ದಶರಥಸ್ಯ ಪುತ್ರೌ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣೌ । ದ್ವಿತೀಯಾಂತಾನ್ಯೇತಾನಿ। ಯ ಉದ್ಯೋಜಯೇತ್ತ್ವಾಂ ಪ್ರತ್ಯುದ್ಯುಕ್ತೌ ಕುರ್ಯಾತ್ತಾದೃಶಮನ್ಯಂ ದೂತಂ ನ ಹಿ ಪಶ್ಯಾಮಿ । ಯುದ್ಧಪ್ರಿಯೇತ್ಯನೇನ ರಾಮಾದ್ಯನಾಗಮನಂ ತವ ನೇಷ್ಟಮಿತಿ ಸೂಚಯತಿ ॥೨೪॥ ಪರಾಕ್ರಮೋತ್ಸಾಹಮನಸ್ವಿನಾಂ ಪರಾಕ್ರಮಶ್ಚೋತ್ಸಾಹಶ್ಚ ಪ್ರಶಸ್ತಂ ಮನಶ್ಚ ತಾನ್ಯೇಷಾಂ ಸಂತೀತಿ ತೇ ತಥಾ ತೇಷಾಂ । ಯದ್ವಾ ಪರಾಕ್ರಮಯುತ ಉತ್ಸಾಹೋ ಯೇಷಾಂ ತೇ ಪರಾಕ್ರಮೋತ್ಸಾಹಾಃ । ತೇ ಚ ತೇ ಮನಸ್ವಿನಶ್ಚೇತಿ ತೇಷಾಂ । ನೈಋತಾನಾಂ ರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ ಹೇ ಮನೋನಂದನ ಯುದ್ಧಾಯತಿ ರ್ಯುದ್ಧಾಗಮಃ ನಾಶಯಿತುಂ ದೂತ ಘಾತೇನ ॥೨೫॥ ಸಮಾಹಿತಾ ಯುದ್ಧೇ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತಾಃ । ರಾಮಾದಿಜಯಸ್ಯಾನಿಯತತ್ವಾ ದ್ವಿಪರೀತಸ್ಯಾಪಿ ಸಂಭವಾತ್ತದನಾಗಮನಮೇವ ವರಮಿತ್ಯತೋ ನೈವಂವಿಧಸ್ಯ ತಜ್ಜಯೇ ಸಂಶಯ ಇತ್ಯಾಹ - ಕೋಟೀತಿ। ಅನೇಕ ಕೋಟಿ ಸಂಖ್ಯಾಕಾಃ ತ್ವಯಾ ಸುಭೃತಾ ದಾನಮಾನಾಭ್ಯಾಂ ಸಂಪೋಷಿತಾಃ ॥೨೬॥

ತದೇಕದೇಶೇನ ಬಲಸ್ಯ ತಾವತ್
ಕೇಚಿತ್ತವಾದೇಶಕೃತೋಽದ್ಯ ಯಾಂತು ।
ತೌ ರಾಜಪುತ್ರಾವುಪಗೃಹ್ಯ ಮೂಢೌ
ಪರೇಷು ತೇ ಭಾವಯಿತುಂ ಪ್ರಭಾವಮ್ ॥೨೮॥

ನಿಶಾಚರಾಣಾಮಧಿಪೋಽನುಜಸ್ಯ
ವಿಭೀಷಣಸ್ಯೋತ್ತಮವಾಕ್ಯಮಿಷ್ಟಮ್ ।
ಜಗ್ರಾಹ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಸುರಲೋಕಶತ್ರು-
ರ್ಮಹಾಬಲೋ ರಾಕ್ಷಸರಾಜಮುಖ್ಯಃ ॥೨೯॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ದ್ವಿಪಂಚಾಶಃ ಸರ್ಗಃ

ಬಲಸ್ಯ ತ್ವತ್ಸೈನ್ಯಸ್ಯೈಕದೇಶೇನ । ತವಾದೇಶಕೃತಃ ತ್ವದಾಜ್ಞಾಧಾರಕಾಸ್ಸೇನಾನಾಯಕಾಃ ಅದ್ಯ ಯಾಂತು ಗಚ್ಛಂತು । ಅನಂತರಂ ಚ ತೌ ರಾಜಪುತ್ರೌ ಉಪಗೃಹ್ಯ ಪುನರಾಯಾಂತ್ವಿತಿ ಶೇಷಃ । ಪರೇಷು ಶತ್ರುಷು ತೇ ತವ ಪ್ರಭಾವಂ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ಭಾವಯಿತುಂ ಪ್ರಕಟಯಿತುಂ ॥೨೮॥ ವಾಕ್ಯಂ ಜಗ್ರಾಹ । ತದರ್ಥಾಂಗೀಕಾರೇಣೇತಿ ಜ್ಞೇಯಂ ॥೨೯॥

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ದ್ವಿಪಂಚಾಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ತ್ರಿಪಂಚಾಶಃ ಸರ್ಗಃ

ತಸ್ಯ ತದ್ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ದಶಗ್ರೀವೋ ಮಹಾಬಲಃ ।
ದೇಶಕಾಲಹಿತಂ ವಾಕ್ಯಂ ಭ್ರಾತುರುತ್ತರಮಬ್ರವೀತ್ ॥೧॥

ಸಮ್ಯಗುಕ್ತಂ ಹಿ ಭವತಾ ದೂತವಧ್ಯಾ ವಿಗರ್ಹಿತಾ ।
ಅವಶ್ಯಂ ತು ವಧಾದನ್ಯಃ ಕ್ರಿಯತಾಮಸ್ಯ ನಿಗ್ರಹಃ ॥೨॥

ಕಪೀನಾಂ ಕಿಲ ಲಾಂಗೂಲಮಿಷ್ಟಂ ಭವತಿ ಭೂಷಣಮ್ ।
ತದಸ್ಯ ದೀಪ್ಯತಾಂ ಶೀಘ್ರಂ ತೇನ ದಗ್ಧೇನ ಗಚ್ಛತು ॥೩॥

ತತಃ ಪಶ್ಯಂತ್ವಮುಂ ದೀನಮಂಗವೈರೂಪ್ಯಕರ್ಶಿತಮ್ ।
ಸಮಿತ್ರಜ್ಞಾತಯಃ ಸರ್ವೇ ಬಾಂಧವಾಃ ಸಸುಹೃಜ್ಜನಾಃ ॥೪॥

ಆಜ್ಞಾಪಯದ್ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಃ ಪುರಂ ಸರ್ವಂ ಸಚತ್ವರಮ್ ।
ಲಾಂಗೂಲೇನ ಪ್ರದೀಪ್ತೇನ ರಕ್ಷೋಭಿಃ ಪರಿಣೀಯತಾಮ್ ॥೫॥

ತಸ್ಯ ತದ್ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ರಾಕ್ಷಸಾಃ ಕೋಪಕರ್ಕಶಾಃ ।
ವೇಷ್ಟಯಂತಿ ಸ್ಮ ಲಾಂಗೂಲಂ ಜೀರ್ಣೈಃ ಕಾರ್ಪಾಸಕೈಃ ಪಟೈಃ ॥೬॥

ಸಂವೇಷ್ಟ್ಯಮಾನೇ ಲಾಂಗೂಲೇ ವ್ಯವರ್ಧತ ಮಹಾಕಪಿಃ ।
ಶುಷ್ಕಮಿಂಧನಮಾಸಾದ್ಯ ವನೇಷ್ವಿವ ಹುತಾಶನಃ ॥೭॥

ತಸ್ಯ ಭ್ರಾತುರ್ವಚನಂ । ಉತ್ತರಂ ವಾಕ್ಯಂ ॥೧॥ ದೂತವಧ್ಯಾ ದೂತವಧಃ । ವಿಗರ್ಹಿತೇತಿ ಸಮ್ಯಗುಕ್ತಂ। ನಿಗ್ರಹೋ ದಂಡಃ ॥೨॥ ತಲ್ಲಾಂಗೂಲಂ ದೀಪ್ಯತಾಂ ದಹ್ಯತಾಂ । ತೇನ ದಗ್ಧೇನ ಲಾಂಗೂಲೇನ ಗಚ್ಛತು ॥೩॥ ಮಿತ್ರಾಣ್ಯಾಪದಂ ನಿರೂಪ್ಯ ರಕ್ಷಯಿತಾರಃ ॥೪॥ ಪರಿಣೀಯತಾಂ ಪರಿತೋ ನೀಯತಾಂ॥೫॥ ವೇಷ್ಟಯಂತೇ ಸ್ಮ ಆವೇಷ್ಟಯನ್ । ಕಾರ್ಪಾಸಕೈಸ್ತದ್ವಿಕಾರೈಃ । ಜೀರ್ಣೈಃ ಪಟ್ಟೈರದ್ಯಧ್ಯೈಃ । ನ ದಾರಿದ್ರ್ಯಾನ್ನ ವಾ ಲೋಭಾತ್ ಜೀರ್ಣಪಟವೇಷ್ಟನಂ । ಕಿಂತು ಶೀಘ್ರಂ ತೈಲಾದಿಗ್ರಾಹಿತ್ವೇನೇತಿ ಧ್ಯೇಯಂ ॥೬॥೭॥

ತೈಲೇನ ಪರಿಷಿಚ್ಯಾಥ ತೇಽಗ್ನಿಂ ತತ್ರೋಪಪಾದಯನ್ ।
ಲಾಂಗೂಲೇನ ಪ್ರದೀಪ್ತೇನ ರಾಕ್ಷಸಾಂಸ್ತಾನತಾಡಯತ್ ॥೮॥

ರೋಷಾಮರ್ಷ ಪರೀತಾತ್ಮಾ ಬಾಲಸೂರ್ಯಸಮಾನನಃ ।
ಸ ಭೂಯಃ ಸಂಗತೈಃ ಕ್ರೂರೈ ರಾಕ್ಷಸೈರ್ಹರಿಪುಂಗವಃ ॥೯॥

ಸಹಸ್ತ್ರೀಬಾಲವೃದ್ಧಾಶ್ಚ ಜಗ್ಮುಃ ಪ್ರೀತಾ ನಿಶಾಚರಾಃ ।
ನಿಬದ್ಧಃ ಕೃತವಾನ್ ವೀರಸ್ತತ್ಕಾಲಸದೃಶೀಂ ಮತಿಮ್ ॥೧೦॥

ಕಾಮಂ ಖಲು ನ ಮೇ ಶಕ್ತಾ ನಿಬದ್ಧಸ್ಯಾಪಿ ರಾಕ್ಷಸಾಃ ।
ಛಿತ್ವಾ ಪಾಶಾನ್ ಸಮುತ್ಪತ್ಯ ಹನ್ಯಾಮಹಮಿಮಾನ್ ಪುನಃ ॥೧೧॥

ಯದಿ ಭರ್ತೃಹಿತಾರ್ಥಾಯ ಚರಂತಂ ಭರ್ತೃಶಾಸನಾತ್ ।
ಬಧ್ನಂತ್ಯೇತೇ ದುರಾತ್ಮಾನೋ ನತು ಮೇ ನಿಷ್ಕೃತಿಃ ಕೃತಾ ॥೧೨॥

ಸರ್ವೇಷಾಮೇವ ಪರ್ಯಾಪ್ತೋ ರಾಕ್ಷಸಾನಾಮಹಂ ಯುಧಿ ।
ರಾಮಸ್ಯ ಕಿಂತು ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ವಿಷಹಿಷ್ಯೇಽಹಮೀದೃಶಮ್ ॥೧೩॥

ಲಂಕಾ ಚಾರಯಿತವ್ಯಾ ಮೇ ಪುನರೇವ ಭವೇದಿತಿ ।
ರಾತ್ರೌ ನ ಹಿ ಸುದೃಷ್ಟಂ ಮೇ ದುರ್ಗಕರ್ಮ ವಿಧಾನತಃ ॥೧೪॥

ಅವಶ್ಯಮೇವ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಾ ಮಯಾ ಲಂಕಾ ನಿಶಾಕ್ಷಯೇ ।
ಕಾಮಂ ಬಧ್ನಂತುಮೇ ಭೂಯಃ ಪುಚ್ಛಸ್ಯೋದ್ದೀಪನೇನ ಚ ॥೧೫॥

ಉಪಪಾದಯನ್ ಸಮಯೋಜಯನ್ ॥೮॥೯॥ ಭೂಯೋ ನಿಬದ್ಧಃ ॥೧೦॥ ನಿಬದ್ಧಸ್ಯಾಪಿ ಮೇ ಮದ್ವಿಷಯೇ ಕಾಮಂ ಸ್ವಮನೋರಥಂ ಕರ್ತುಂ ನ ಶಕ್ತಾಃ । ಮದ್ವಿಷಯೇಽಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ತೇಷಾಮಿವ ನ ತದ್ವಿಷಯೇ ಮಮೇತ್ಯಾಹ-ಛಿತ್ವೇತಿ ॥೧೧॥ ಭರ್ತುಃ ರಾಮಸ್ಯ । ಚರಂತಂ ಲಂಕಾಯಾಂ । ಭರ್ತೃ ಶಾಸನಾತ್ ರಾವಣ ಶಾಸನಾತ್ । ಮಮ ನಿಷ್ಕೃತಿಃ ಅಕ್ಷಾದಿರಾಕ್ಷಸಹನನಪ್ರತೀಕಾರಃ ॥೧೨॥ ರಾಮಸ್ಯ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಯಶೋಜನಕತಯಾ ॥೧೩॥ ಲಂಕಾ ಪುನರೇವ ಚಾರಯಿತವ್ಯಾ ಭವೇದಿತಿ ಚ ವಿಷಹಿಷ್ಯೇ । ದುರ್ಗಕರ್ಮ ಚ ನ ಸುದೃಷ್ಟಂ ॥೧೪॥ ನಿಶಾಕ್ಷಯೇ ಅಹ್ನಿ ॥೧೫॥

ಕ್ರೀಡಾಂ ಕುರ್ವಂತು ರಕ್ಷಾಂಸಿ ನ ಮೇಽಸ್ತಿ ಮನಸಃ ಶ್ರಮಃ ।
ತತಸ್ತೇ ಸಂವೃತಾಕಾರಂ ಸತ್ತ್ವವಂತಂ ಮಹಾಕಪಿಮ್ ॥೧೬॥

ಪರಿಗೃಹ್ಯ ಯಯುರ್ಹೃಷ್ಟಾ ರಾಕ್ಷಸಾಃ ಕಪಿಕುಂಜರಮ್ ।
ಶಂಖಭೇರೀನಿನಾದೈಶ್ಚ ಘೋಷಯಂತಃ ಸ್ವಕರ್ಮಭಿಃ ।
ರಾಕ್ಷಸಾಃ ಕ್ರೂರಕರ್ಮಾಣಶ್ಚಾರಯಂತಿ ಸ್ಮ ತಾಂ ಪುರೀಮ್ ॥೧೭॥

ಅನ್ವೀಯಮಾನೋ ರಕ್ಷೋಭಿರ್ಯಯೌ ಸುಖಮರಿಂದಮಃ ।
ಹನೂಮಾಂಶ್ಚಾರಯಾಮಾಸ ರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ ಮಹಾಪುರೀಮ್ ॥೧೮॥

ಅಥಾಪಶ್ಯದ್ವಿಮಾನಾನಿ ವಿಚಿತ್ರಾಣಿ ಮಹಾಕಪಿಃ ।
ಸಂವೃತಾನ್ ಭೂಮಿಭಾಗಾಂಶ್ಚ ಸುವಿಭಕ್ತಾಂಶ್ಚ ಚತ್ವರಾನ್ ॥೧೯॥

ರಥ್ಯಾಶ್ಚ ಗೃಹಸಂಬಾಧಾಃ ಕಪಿಃ ಶೃಂಗಾಟಕಾನಿ ಚ ।
ತಥಾ ರಥ್ಯೋಪರಥ್ಯಾಶ್ಚ ತಥೈವ ಚ ಗೃಹಾಂತರಾನ್ ॥೨೦॥

ಚತ್ವರೇಷು ಚತುಷ್ಕೇಷು ರಾಜಮಾರ್ಗೇ ತಥೈವ ಚ ।
ಘೋಷಯಂತಿ ಕಪಿಂ ಸರ್ವೇ ಚಾರೀಕ ಇತಿ ರಾಕ್ಷಸಾಃ ॥೨೧॥

ದೀಪ್ಯಮಾನೇ ತತಸ್ತಸ್ಯ ಲಾಂಗೂಲಾಗ್ರೇ ಹನೂಮತಃ ।
ರಾಕ್ಷಸ್ಯಸ್ತಾ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ್ಯಃ ಶಂಸುರ್ದೇವ್ಯಾಸ್ತದಪ್ರಿಯಮ್ ॥೨೨॥

ಸಂವೃತಾಕಾರಂ ಗೂಹಿತಾಕಾರಂ । ಸತ್ತ್ವವಂತಂ ಬಲವಂತಂ ॥೧೬॥ ಸ್ವಕರ್ಮಭಿಃ । 'ರಾಜದ್ರೋಹಿಣಾಮಯಂ ದಂಡ' ಇತಿ ಸ್ವಪ್ರಖ್ಯಾಪನಕರ್ಮಭಿಃ ಚಾರಯಂತಿ ಸ್ಮಾಚಾರಯನ್ ॥೧೭॥ ಚಾರಯಾಮಾಸ ಚಚಾರ ॥೧೮॥ ಸಂವೃತಾನ್ ಸಮ್ಯಕ್ಪ್ರಥ್ಯೈರಾವೃತಾನ್ । ಸುವಿಭಕ್ತಾನತ್ಯಂತಂ ವಿಶಾಲಾನ್ । ಚತ್ವರಾನ್ ಗೃಹಬಹಿರಂಗಣಾನಿ ॥೧೯॥ ರಥ್ಯಾಃ ಪ್ರತೋಲಿಕಾಃ । ಗೃಹಸಂಬಾಧಾಃ ಗೃಹನಿಬಿಡಾಃ। ಶೃಂಗಾಟಕಾನಿ ಚತುಷ್ಪಥಾನಿ । ರಥ್ಯೋಪರಥ್ಯಾಃ ಮಹಾವೀಥೀಸಂಗತಾಲ್ಪವೀಥೀಃ । ಗೃಹಾಂತರಾನ್ ಗೃಹದ್ವಯಮಧ್ಯಭಾಗಾನ್ । ಚತುಷ್ಕೇಷು ಚತುಷ್ಪಥ ಸಂಬಂಧಿಷು। ಚಾರೀಕಃ ಚಾರಃ । ಆರ್ಷಃ ಸ್ವಾರ್ಥೇ ಈಕಃ । ಚಾರ ಇತ್ಯೇವೇತ್ಯಪಿ ಪಾಠಃ ॥೨೧॥ ಶಂಸುಃ ಶಶಂಸುಃ । ತದಪ್ರಿಯಂ ಹನುಮದ್ಬಾಲ ದಹನರೂಪಂ ॥೨೨॥

ಯುಸ್ತ್ವಯಾ ಕೃತಸಂವಾದಃ ಸೀತೇ ತಾಮ್ರಮುಖಃ ಕಪಿಃ ।
ಲಾಂಗೂಲೇನ ಪ್ರದೀಪ್ತೇನ ಸ ಏಷ ಪರಿಣೀಯತೇ ॥೨೩॥

ಶ್ರುತ್ವಾ ತದ್ವಚನಂ ಕ್ರೂರಮಾತ್ಮಾಪಹರಣೋಪಮಮ್ ।
ವೈದೇಹೀ ಶೋಕಸಂತಪ್ತಾ ಹುತಾಶನಮುಪಾಗಮತ್ ॥೨೪॥

ಮಂಗಲಾಭಿಮುಖೀ ತಸ್ಯ ಸಾ ತದಾಸೀನ್ಮಹಾಕಪೇಃ ।
ಉಪತಸ್ಥೇ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷೀಪ್ರಯತಾ ಹವ್ಯವಾಹನಮ್ ॥೨೫॥

ಯದ್ಯಸ್ತಿ ಪತಿಶುಶ್ರೂಷಾ ಯದ್ಯಸ್ತಿ ಚರಿತಂ ತಪಃ ।
ಯದಿ ವಾಸ್ತ್ಯೇಕಪತ್ನೀತ್ವಂ ಶೀತೋ ಭವ ಹನುಮತಃ ॥೨೬॥

ಯದಿ ಕಶ್ಚಿದನುಕ್ರೋಶಸ್ತಸ್ಯ ಮಯ್ಯಸ್ತಿ ಧೀಮತಃ ।
ಯದಿ ವಾ ಭಾಗ್ಯಶೇಷೋ ಮೇ ಶೀತೋ ಭವ ಹನೂಮತಃ ॥೨೭॥

ಯದಿ ಮಾಂ ವೃತ್ತಸಂಪನ್ನಾಂ ತತ್ಸಮಾಗಮಲಾಲಸಾಮ್ ।
ಸ ವಿಜಾನಾತಿ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಶೀತೋ ಭವ ಹನೂಮತಃ ॥೨೮॥

ತತಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣಾರ್ಚಿರವ್ಯಗ್ರಃ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಶಿಖೋಽನಲಃ ।
ಜಜ್ವಾಲ ಮೃಗಶಾವಾಕ್ಷ್ಯಾಃ ಶಂಸನ್ನಿವ ಶಿವಂ ಕಪೇಃ ॥೨೯॥

ಹನುಮಜ್ಜನಕಶ್ಚಾಪಿ ಪುಚ್ಛಾನಲಯುತೋಽನಲಃ ।
ವವೌ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಕರೋ ದೇವ್ಯಾಃ ಪ್ರಾಲೇಯಾನಿಲಶೀತಲಃ ॥೩೦॥

ದಹ್ಯಮಾನೇ ಚ ಲಾಂಗೂಲೇ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ವಾನರಃ ।
ಪ್ರದೀಪ್ತೋಽಗ್ನಿರಯಂ ಕಸ್ಮಾನ್ನ ಮಾಂ ದಹತಿ ಸರ್ವತಃ ॥೩೧॥

ಪರಿಣೀಯತೇ ಪರಿತೋ ನೀಯತೇ । ಉಪಾಗಮದುಪಾಸಾಂ ಚಕ್ರೇ ಮಂಗಲಾಭಿಮುಖೀ ಮಂಗಲಾಶಾಸನಪರಾ । ಪ್ರಯತಾ ಶುದ್ಧಾ ॥೨೫॥ ತಸ್ಯ ರಾಮಸ್ಯ ॥೨೭॥ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಶಿಖಃ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾವರ್ತಶಿಖಃ । ಶಿವಂ ಕ್ಷೇಮಂ ॥೨೯॥ ಪುಚ್ಛಾನಲಯುತ ಸ್ತಥಾಭೂತೋಽಪ್ಯನಿಲಃ ವಾಯುಃ ದೇವ್ಯಾಃ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಕರಃ ಚಿಂತಾಶೋಷಕಃ ಅತ ಏವ ಪ್ರಾಲೇಯಾನಿಲಶೀತಲಃ ಹಿಮಮಾರುತವಚ್ಛೀತಲಃ ಸನ್ ವವೌ 'ಪ್ರಾಲೇಯಂ ಮಿಹಿಕಾ ಚಾಥ ಹಿಮಾನೀ ಹಿಮಸಂತತಿರಿ'ತ್ಯಮರಃ । ಪುಚ್ಛಾನಲೋಪರಿತ ಆಗತಸ್ಯ ವಾಯೋಃ ಶೈತ್ಯಾತಿಶಯೇನ ಹನುಮತೋಽಪ್ಯಗ್ನಿಭಯಂ ನಾಸ್ತೀತಿ ಸೀತಾಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಕರತ್ವಂ ವಾಯೋರ್ಜ್ಞೇಯಂ ॥೩೦॥ ಶಿಶಿರಸ್ಯ ಹಿಮಸ್ಯ ಸಂಪಾತ ಇವ ॥೩೧॥

ದೃಶ್ಯತೇ ಚ ಮಹಾಜ್ವಾಲೋ ನ ಕರೋತಿ ಚ ಮೇ ರುಜಮ್ ।
ಶಿಶಿರಸ್ಯೇವ ಸಂಪಾತೋ ಲಾಂಗೂಲಾಗ್ರೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ ॥೩೨॥

ಅಥವಾ ತದಿದಂ ವ್ಯಕ್ತಂ ಯದ್ದೃಷ್ಟಂ ಪ್ಲವತಾ ಮಯಾ ।
ರಾಮಪ್ರಭಾವಾದಾಶ್ಚರ್ಯಂ ಪರ್ವತಃ ಸರಿತಾಂ ಪತೌ ॥೩೩॥

ಯದಿ ತಾವತ್ ಸಮುದ್ರಸ್ಯ ಮೈನಾಕಸ್ಯ ಚ ಧೀಮತಃ ।
ರಾಮಾರ್ಥಂ ಸಂಭ್ರಮಸ್ತಾದೃಕ್ಕಿಮಗ್ನಿರ್ನ ಕರಿಷ್ಯತಿ ॥೩೪॥

ಸೀತಾಯಾಶ್ಚಾನೃಶಂಸ್ಯೇನ ತೇಜಸಾ ರಾಘವಸ್ಯ ಚ ।
ಪಿತುಶ್ಚ ಮಮ ಸಖ್ಯೇನ ನ ಮಾಂ ದಹತಿ ಪಾವಕಃ ॥೩೫॥

ಭೂಯಃ ಸ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ಮುಹೂರ್ತಂ ಕಪಿಕುಂಜರಃ ।
ಕಥಮಸ್ಮದ್ವಿಧಸ್ಯೇಹ ಬಂಧನಂ ರಾಕ್ಷಸಾಧಮೈಃ ॥೩೬॥

ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಾಸ್ಯ ಯುಕ್ತಾ ಸ್ಯಾತ್ ಸತಿ ಮಹ್ಯಂ ಪರಾಕ್ರಮೇ ।
ತತಶ್ಛಿತ್ತ್ವಾ ಚ ತಾನ್ ಪಾಶಾನ್ ವೇಗವಾನ್ ವೈ ಮಹಾಕಪಿಃ ॥೩೭॥

ಪುರದ್ವಾರಂ ತತಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಶೈಲಶೃಂಗಮಿವೋನ್ನತಮ್ ।
ವಿಭಕ್ತರಕ್ಷಃಸಂಬಾಧಮಾಸಸಾದಾನಿಲಾತ್ಮಜಃ ॥೩೮॥

ಸ ಭೂತ್ವಾ ಶೈಲಸಂಕಾಶಃ ಕ್ಷಣೇನ ಪುನರಾತ್ಮವಾನ್ ।
ಹ್ರಸ್ವತಾಂ ಪರಮಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ಬಂಧನಾನ್ಯವಶಾತಯತ್ ॥೩೯॥

ವಿಮುಕ್ತಶ್ಚಾಭವಚ್ಛ್ರೀಮಾನ್ ಪುನಃ ಪರ್ವತಸಂನಿಭಃ ।
ವೀಕ್ಷಮಾಣಶ್ಚ ದದೃಶೇ ಪರಿಘಂ ತೋರಣಾಶ್ರಿತಮ್ ॥೪೦॥

ಸ ತಂ ಗೃಹ್ಯ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಕಾಲಾಯಸಪರಿಷ್ಕೃತಮ್ ।
ರಕ್ಷಿಣಸ್ತಾನ್ ಪುನಃ ಸರ್ವಾನ್ ಸೂದಯಾಮಾಸ ಮಾರುತಿಃ ॥೪೧॥

...ತ್ರಮನುಪಾಸೀನಸ್ಯಾಪಿ ಮೈನಾಕಸ್ಯ ಯದಿ ರಾಮಾರ್ಥಂ ತಾದೃಕ್ ಸಂಭ್ರಮಸ್ತರ್ಹಿ ...ತ್ಯಂ ರಾಮೋಪಾಸಿತೋಽಗ್ನಿಃ ಸ್ವ ಸ್ವಭಾವವೈಪರೀತ್ಯಂ ಶೈತ್ಯಂ ಕಿಂ ನ ಕರಿಷ್ಯತಿ ॥೩೪॥ ಯುಕ್ತಮಿತಿ ಶೇಷಃ॥೩೬॥ ಮಹ್ಯಂ ಮಮ ಪರಾಕ್ರಮೇ ಸತಿ ॥೩೭॥ ...ಭಕ್ತರಕ್ಷಃಸಂಬಾಧಂ ನಾನಾಧಿಕಾರನಿಯುಕ್ತರಾಕ್ಷಸನಿಬಿಡಂ ॥೩೮॥ ಪುನರ್ಬಂಧನ ...ಮೋಕ್ಷಾನಂತರಂ ॥೪೦॥ ಗೃಹ್ಯ ಪ್ರಗೃಹ್ಯ । ರಕ್ಷಿಣಃ ತೋರಣ ರಕ್ಷಿಣಃ ॥೪೧॥

ಸ ತಾನ್ನಿಹತ್ವಾ ರಣಚಂಡವಿಕ್ರಮಃ
ಸಮೀಕ್ಷಮಾಣಃ ಪುನರೇವ ಲಂಕಾಮ್ ।
ಪ್ರದೀಪ್ತಲಾಂಗೂಲಕೃತಾರ್ಚಿಮಾಲೀ
ಪ್ರಕಾಶತಾದಿತ್ಯ ಇವಾರ್ಚಿಮಾಲೀ ॥೪೨॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ತ್ರಿಪಂಚಾಶಃ ಸರ್ಗಃ

ನಿಹತ್ವಾ ನಿಹತ್ಯ । ಲಾಂಗೂಲೇನ ಕೃತಾರ್ಚಿಮಾಲಾಸ್ಯ ಅಸ್ತೀತಿ ತಥಾ ॥ ೪೨ ॥

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ತ್ರಿಪಂಚಾಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಚತುಷ್ಪಂಚಾಶಃ ಸರ್ಗಃ

ವೀಕ್ಷಮಾಣಸ್ತತೋ ಲಂಕಾಂ ಕಪಿಃ ಕೃತಮನೋರಥಃ ।
ವರ್ಧಮಾನಸಮುತ್ಸಾಹಃ ಕಾರ್ಯಶೇಷಮಚಿಂತಯತ್ ||೧||

ಕಿಂ ನು ಖಲ್ವವಶಿಷ್ಟಂ ಮೇ ಕರ್ತವ್ಯಮಿಹ ಸಾಂಪ್ರತಮ್ ।
ಯದೇಷಾಂ ರಕ್ಷಸಾಂ ಭೂಯಃ ಸಂತಾಪಜನನಂ ಭವೇತ್ ||೨||

ವನಂ ತಾವತ್ ಪ್ರಮಥಿತಂ ಪ್ರಕೃಷ್ಟಾ ರಾಕ್ಷಸಾ ಹತಾಃ ।
ಬಲೈಕದೇಶಃ ಕ್ಷಪಿತಃ ಶೇಷಂ ದುರ್ಗವಿನಾಶನಮ್ ||೩||

ದುರ್ಗೇ ವಿನಾಶಿತೇ ಕರ್ಮ ಭವೇತ್ ಸುಖಪರಿಶ್ರಮಮ್ ।
ಅಲ್ಪಯತ್ನೇನ ಕಾರ್ಯೇಽಸ್ಮಿನ್ ಮಮ ಸ್ಯಾತ್ ಸಫಲಃ ಶ್ರಮಃ ||೪||

ಯೋ ಹ್ಯಯಂ ಮಮ ಲಾಂಗೂಲೇ ದೀಪ್ಯತೇ ಹವ್ಯವಾಹನಃ ।
ಅಸ್ಯ ಸಂತರ್ಪಣಂ ನ್ಯಾಯ್ಯಂ ಕರ್ತುಮೇಭಿರ್ಗೃಹೋತ್ತಮೈಃ ||೫||

ತತಃ ಪ್ರದೀಪ್ತಲಾಂಗೂಲಃ ಸವಿದ್ಯುದಿವ ತೋಯದಃ ।
ಭವನಾಗ್ರೇಷು ಲಂಕಾಯಾ ವಿಚಚಾರ ಮಹಾಕಪಿಃ ||೬||

ಗೃಹಾದ್ಗೃಹಂ ರಾಕ್ಷಸಾನಾಮುದ್ಯಾನಾನಿ ಚ ವಾನರಃ ।
ವೀಕ್ಷಮಾಣೋ ಹ್ಯಸಂತ್ರಸ್ತಃ ಪ್ರಾಸಾದಾಂಶ್ಚ ಚಚಾರ ಸಃ ||೭||

ವರ್ಧಮಾನ ಸಮುತ್ಸಾಹಃ । ಅನೇನ ಅಂಕಿಚಿತ್ಕರತ್ವಂ ರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ ದ್ಯೋತ್ಯತೇ ||೧|| ಇಹ ಲಂಕಾಯಾಂ । ಅವಶಿಷ್ಟಮುರ್ವರಿತಂ । ತದಾಹ-ಯದಿತಿ । ಸಂತಾಪಜನನಂ ಸಂತಾಪೋಪಜನಕಂ ||೨|| ಪ್ರಕೃಷ್ಟಾಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಃ । ಶೇಷಂ ಶಿಷ್ಟಂ ||೩|| ಕರ್ಮ ಸಮುದ್ರತರಣಾದಿರೂಪಂ । ಸುಖಪರಿಶ್ರಮಂ ಸುಖಯತೀತಿವಾ ಸುಖಮಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ವಾ ಸ ತಥಾ ತಾದೃಶಃ ಶ್ರಮೋ ಯಸ್ಯ ತತ್ ಸಫಲಪ್ರಯಾಸಮಿತ್ಯರ್ಥಃ । ಅಲ್ಪಯತ್ನೇನ ಪಾವಕಸಂಪಾದನಾದ್ಯಾಯಾಸರಹಿತಯತ್ನೇನ । ಮಮ ಸ್ವಾಮಿನ ಇತಿ ಶೇಷಃ । ಶ್ರಮೋ ಮತ್ಕ್ಲೇಷಣರೂಪಃ । ಸಫಲಃ ಕೀರ್ತಿರೂಪಫಲಸಹಿತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ||೪|| ನ್ಯಾಯ್ಯಂ ವ್ಯಥಾಽಜನಕಸ್ಯ ಸತ್ಕಾರೋ ನ್ಯಾಯಾದನಪೇತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ||೫|| ತೋಯದಃ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲಿಕಃ ||೬||೭||

ಅವಪ್ಲುತ್ಯ ಮಹಾವೇಗಃ ಪ್ರಹಸ್ತಸ್ಯ ನಿವೇಶನಮ್ ।
ಅಗ್ನಿಂ ತತ್ರ ವಿನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ಶ್ವಸನೇನ ಸಮೋ ಬಲೀ ॥೮॥

ತತೋಽನ್ಯತ್ಪುಪ್ಲುವೇ ವೇಶ್ಮ ಮಹಾಪಾರ್ಶ್ವಸ್ಯ ವೀರ್ಯವಾನ್ ।
ಮುಮೋಚ ಹನುಮಾನಗ್ನಿಂ ಕಾಲಾನಲಶಿಖೋಪಮಮ್ ॥೯॥

ವಜ್ರದಂಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ಚ ತಥಾ ಪುಪ್ಲುವೇ ಸ ಮಹಾಕಪಿಃ ।
ಶುಕಸ್ಯ ಚ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಸಾರಣಸ್ಯ ಚ ಧೀಮತಃ ॥೧೦॥

ತಥಾ ಚೇಂದ್ರಜಿತೋ ವೇಶ್ಮ ದದಾಹ ಹರಿಯೂಥಪಃ ।
ಜಂಬುಮಾಲೇಃ ಸುಮಾಲೇಶ್ಚ ದದಾಹ ಭವನಂ ತತಃ ॥೧೧॥

ರಶ್ಮಿಕೇತೋಶ್ಚ ಭವನಂ ಸೂರ್ಯಶತ್ರೋಸ್ತಥೈವ ಚ ।
ಹ್ರಸ್ವಕರ್ಣಸ್ಯ ದಂಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ರೋಮಶಸ್ಯ ಚ ರಕ್ಷಸಃ ॥೧೨॥

ಯುದ್ಧೋನ್ಮತ್ತಸ್ಯ ಮತ್ತಸ್ಯ ಧ್ವಜಗ್ರೀವಸ್ಯ ರಕ್ಷಸಃ ।
ವಿದ್ಯುಜ್ಜಿಹ್ವಸ್ಯ ಘೋರಸ್ಯ ತಥಾ ಹಸ್ತಿಮುಖಸ್ಯ ಚ ॥೧೩॥

ಕರಾಲಸ್ಯ ವಿಶಾಲಸ್ಯ ಶೋಣಿತಾಕ್ಷಸ್ಯ ಚೈವ ಹಿ ।
ಕುಂಭಕರ್ಣಸ್ಯ ಭವನಂ ಮಕರಾಕ್ಷಸ್ಯ ಚೈವ ಹಿ ॥೧೪॥

ಯಜ್ಞಶತ್ರೋಶ್ಚ ಭವನಂ ಬ್ರಹ್ಮಶತ್ರೋಸ್ತಥೈವ ಚ ।
ನರಾಂತಕಸ್ಯ ಕುಂಭಸ್ಯ ನಿಕುಂಭಸ್ಯ ದುರಾತ್ಮನಃ ॥೧೫॥

ವರ್ಜಯಿತ್ವಾ ಮಹಾತೇಜಾ ವಿಭೀಷಣಗೃಹಂ ಪ್ರತಿ ।
ಕ್ರಮಮಾಣಃ ಕ್ರಮೇಣೈವ ದದಾಹ ಹರಿಪುಂಗವಃ ॥೧೬॥

ಪ್ರಹಸ್ತಸ್ಯ ರಾತ್ರಿಂಚರವರಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿತ್ವಾತ್ಪ್ರಥಮಂ ತತ್ಪತ್ಕ್ರಿಯೋಚಿತೇತಿ ಪ್ರಹಸ್ತ ಗೃಹೇ ಅಗ್ನಿಕ್ಷೇಪ ಇತಿ ಭಾವಃ । ಶ್ವಸನೇನ ಮುಖ್ಯವಾಯುನಾ ಸಮಃ । ಅನೇನ ವಿನಾ ವ್ಯಜನಂ ವಿನಾ ಚ ಫೂತ್ಕರಣಂ ವಹ್ನಿ ಜ್ವಾಲಾಕರಣಸಮರ್ಥತಾಸ್ಯ ಸೂಚಿತಾ ಭವತಿ ॥೮॥ ಕಾಲಾನಲ ಶಿಖೋಪಮಂ । ಹನೂಮಲ್ಲಾಂಗೂಲ ಸಂಸರ್ಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೇನ ಜಲಾದ್ಯಶಾಮ್ಯಜ್ವಾಲತ್ವೇನೈತದುಪಮಾ ॥೯-೧೫॥ ಪ್ರತಿಗೃಹಂ ಕ್ರಮೇಣ ಕ್ರಮಮಾಣ ಇತ್ಯನ್ವಯಃ । ವಿಭೀಷಣಗೃಹಂ ವರ್ಜಯಿತ್ವಾ । ಅನೇನ ವಿಭೀಷಣ ಸಾಧುತ್ವಮಿವಾನ್ಯೋನ್ಯ ಸಂಲಗ್ನತಾಯಾಮಪಿ ಸದ್ಮನಾಂ, ದಾಹತದಭಾವಯೋರ್ಹನುಮದಿಚ್ಛಾನುಸಾರಿಪ್ರವೃತ್ತಿರಗ್ನೇಶ್ಚ ದ್ಯೋತ್ಯತೇ ॥೧೬-೧೯॥ ಯುಗಾಂತಜಲದೋ ಲಯಕಾಲಮೇಘಃ

ತೇಷು ತೇಷು ಮಹಾರ್ಹೇಷು ಭವನೇಷು ಮಹಾಯಶಾಃ ।
ಗೃಹೇಷ್ವೃದ್ಧಿಮತಾಮೃದ್ಧ್ವಿದ್ಧಿಂ ದದಾಹ ಸ ಮಹಾಕಪಿಃ ॥೧೭॥

ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸಮತಿಕ್ರಮ್ಯ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಸ್ಯ ವೀರ್ಯವಾನ್ ।
ಆಸಸಾದಾಥ ಲಕ್ಷ್ಮೀವಾನ್ ರಾವಣಸ್ಯ ನಿವೇಶನಮ್ ॥೧೮॥

ತತಸ್ತಸ್ಮಿನ್ ಗೃಹೇ ಮುಖ್ಯೇ ನಾನಾರತ್ನ ವಿಭೂಷಿತೇ ।
ಮೇರುಮಂದರಸಂಕಾಶೇ ಸರ್ವಮಂಗಲಶೋಭಿತೇ ॥೧೯॥

ಪ್ರದೀಪ್ತಮಗ್ನಿಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ಲಾಂಗೂಲಾಗ್ರೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್ ।
ನನಾದ ಹನುಮಾನ್ ವೀರೋ ಯುಗಾಂತ ಜಲದೋ ಯಥಾ ॥೨೦॥

ಶ್ವಸನೇನ ಚ ಸಂಯೋಗಾದತಿವೇಗೋ ಮಹಾಬಲಃ ।
ಕಾಲಾಗ್ನಿರಿವ ಸಂದೀಪ್ತಃ ಪ್ರಾವರ್ಧತ ಹುತಾಶನಃ ॥೨೧॥

ಪ್ರದೀಪ್ತಮಗ್ನಿಂ ಪವನಸ್ತೇಷು ವೇಶ್ಮಸು ಚಾರಯನ್ ।
ತಾನಿ ಕಾಂಚನಜಾಲಾನಿ ಮುಕ್ತಾಮಣಿಮಯಾನಿ ಚ ॥೨೨॥

ಭವನಾನಿ ವ್ಯಶೀರ್ಯಂತ ರತ್ನವಂತಿ ಮಹಾಂತಿ ಚ ।
ತಾನಿ ಭಗ್ನವಿಮಾನಾನಿ ನಿಪೇತುರ್ವಸುಧಾತಲೇ ।
ಭವನಾನೀವ ಸಿದ್ಧಾನಾಮಂಬರಾತ್ ಪುಣ್ಯ ಸಂಕ್ಷಯೇ ॥೨೩॥

॥೨೦॥ ಶ್ವಸನೇನ ಪುತ್ರಸಾಹಿತ್ಯಾರ್ಥಂ ಮಿತ್ರೋಪಕಾರಾರ್ಥಂ ಚ ...ತವಾತಾವಿಷ್ಟಮುಖ್ಯವಾಯುನಾ । ಯದ್ಯಪ್ಯಗ್ನ್ಯಾದಯೋ ರಾವಣಾಧೀನಾ ಏವ ...ಗಿದಾನೀಂತು ಸೀತಾಹನುಮದಾದಿ ಸಾಹಿತ್ಯೇನೈವ ತದ್ಭಿನಾಶಿಷ್ಟುತಾಜ್ಞಾನೇನಾಪಿ ...ವಮಂತಾರ ಇತಿ ಜ್ಞೇಯಂ । ಪೂರ್ವಂ ಜಜ್ವಾಲಾನಂತರಂ ಪ್ರಾವರ್ಧತ ॥೨೧॥ ...ಷು ಗೃಹೇಷು ಪವನೋಽಗ್ನಿಂ ಪ್ರದೀಪ್ತಂ ಚಾರಯನ್ ಪ್ರಸರ್ಪನ್ನಭೂತ್ತೇಷು ...ಶ್ಮಸು ಗೃಹೇಷು ಯಾನಿ ಕಾಂಚನಜಾಲಾನಿ ಮುಕ್ತಾಮಣಿಮಯಾನಿ ರತ್ನವಂತಿ ...ತರಮಣಿಯುತಾನಿ ಮಹಾಂತಿ ಭವನಾನಿ ತಾನಿ ವ್ಯಶೀರ್ಯಂತ ॥೨೨॥ ಅಥಚ ...ವಿಮಾನಾನಿ ನಾಶಿತಪ್ರಾಸಾದಾನಿ ವಸುಧಾತಲೇ ನಿಪೇತುರಿತ್ಯನ್ವಯಃ । ಭವನಾನಿ ...ರಾತ್ ಗಗನಾತ್ ॥೨೩॥

ಸಂಜಜ್ಞೇ ತುಮುಲಃ ಶಬ್ದೋ ರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ ಪ್ರಧಾವತಾಮ್ ।
ಸ್ವಗೃಹಸ್ಯ ಪರಿತ್ರಾಣೇ ಭಗ್ನೋತ್ಸಾಹೋಜ್ಝಿತಶ್ರಿಯಾಮ್ ।
ನೂನಮೇಷೋಽಗ್ನಿರಾಯಾತಃ ಕಪಿರೂಪೇಣ ಹಾ ಇತಿ ॥೨೪॥

ಕ್ರಂದಂತ್ಯಃ ಸಹಸಾ ಪೇತುಃ ಸ್ತನಂಧಯಧರಾಃ ಸ್ತ್ರಿಯಃ ।
ಕಾಶ್ಚಿದಗ್ನಿಪರೀತಾಂಗ್ಯೋ ಹರ್ಮ್ಯೇಭ್ಯೋ ಮುಕ್ತ ಮೂರ್ಧಜಾಃ ॥೨೫॥

ಪತಂತ್ಯೋ ರೇಜಿರೇಽಭ್ರೇಭ್ಯಃ ಸೌದಾಮಿನ್ಯ ಇವಾಂಬರಾತ್ ।
ವಜ್ರವಿದ್ರುಮವೈದೂರ್ಯಮುಕ್ತಾರಜತಸಂಹಿತಾನ್ ।
ವಿಚಿತ್ರಾನ್ ಭವನಾದ್ಧಾತೂನ್ ಸ್ಯಂದಮಾನಾನ್ ದದರ್ಶ ಸಃ ॥೨೬॥

ನಾಗ್ನಿಸ್ತೃಪ್ಯತಿ ಕಾಷ್ಠಾನಾಂ ತೃಣಾನಾಂ ಚ ಯಥಾ ತಥಾ ।
ಹನೂಮಾನ್ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಾಣಾಂ ವಧೇ ಕಿಂಚಿನ್ನ ತೃಪ್ಯತಿ ॥೨೭॥

ನ ಹನುಮದ್ವಿಶಸ್ತಾನಾಂ ರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ ವಸುಂಧರಾ ।
ಕ್ವಚಿತ್ ಕಿಂಶುಕಸಂಕಾಶಾಃ ಕ್ವಚಿಚ್ಛಾಲ್ಮಲಿಸಂನಿಭಾಃ ॥೨೮॥

ಕ್ವಚಿತ್ ಕುಂಕುಮಸಂಕಾಶಾಃ ಶಿಖಾ ವಹ್ನೇಶ್ಚಕಾಶಿರೇ ।
ಹನೂಮತಾ ವೇಗವತಾ ವಾನರೇಣ ಮಹಾತ್ಮನಾ ।
ಲಂಕಾಪುರಂ ಪ್ರದಗ್ಧಂ ತದ್ರುದ್ರೇಣ ತ್ರಿಪುರಂ ಯಥಾ ॥೩೦॥

ಭಗ್ನೋತ್ಸಾಹೋಜ್ಝಿತಶ್ರಿಯಾಂ । ಭಗ್ನೋತ್ಸಾಹಾಶ್ಚ ತೇ ಉಜ್ಝಿತಶ್ರಿಯಶ್ಚೇತಿ ತೇ ತಥಾ ತೇಷಾಂ ಕಪಿರೂಪೇಣೈವ ಪ್ರಾಗ್ರಾವಣಾವಮಾನಿತೋಽಗ್ನಿಃ ಸಾಕ್ಷಾದಾಗತಃ । ಹಾ ಹೇ ಇತಿ ಕ್ರಂದಂತ್ಯಃ ಪೇತುರಿತ್ಯನ್ವಯಃ ॥೨೪॥ ಸ್ತನಂಧಯಃ ಸ್ತನಪಾನಕರ್ತಾ ಬಾಲಃ ॥೨೫॥ ಸೌದಾಮಿನ್ಯೋ ವಿದ್ಯುತಃ । ಅಭ್ರೇಭ್ಯೋ ಮೇಘೇಭ್ಯಃ ॥೨೬॥ ಧಾತೂನ್ ಸ್ವರ್ಣಾದೀನ್ । ಸ್ಯಂದಮಾನಾನ್ ಅಗ್ನಿತಾಪಾತ್ । ಕಾಷ್ಠಾನಾಂ ಶುಷ್ಕಕಾಷ್ಠೈಃ ಏಷಾಂ ತೃಣಾನಾಂ । ಯಥಾಗ್ನಿರ್ನ ತೃಪ್ಯತಿ ತಥಾ ಹನೂಮಾನ್ ರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ ವಧ್ಯೇ ವಧೇ ಸತಿ ಕಿಂಚಿನ್ನ ತೃಪ್ಯತಿ ಸ್ವಲ್ಪಂ ವಾ ನ ತೃಪ್ಯತಿ । ಯದ್ವೈವಂ ಬಹುವಧೇ ಸತ್ಯಪಿ ಕಿಂಚಿದಿದಮಿತಿ ನ ತೃಪ್ಯತಿ ॥೨೭॥ ಹನೂಮದ್ವಿಶಸ್ತಾನಾಂ ತದ್ಧತಾನಾಂ ವಸುಧಾ ಲಂಕಾಭೂಮಿಃ ನ ತೃಪ್ಯತೀತಿ ಪೂರ್ವೇಣಾನ್ವಯಃ ॥೨೮॥

ತತಸ್ತು ಲಂಕಾಪುರಪರ್ವತಾಗ್ರೇ
  ಸಮುತ್ಥಿತೋ ಭೀಮಪರಾಕ್ರಮೋಽಗ್ನಿಃ ।
ಪ್ರಸಾರ್ಯ ಚೂಡಾವಲಯಂ ಪ್ರದೀಪ್ತೋ
  ಹನೂಮತಾ ವೇಗವತಾ ವಿಸೃಷ್ಟಃ ॥೩೧॥

ಯುಗಾಂತಕಾಲಾನಲತುಲ್ಯ ರೂಪಃ ।
  ಸಮಾರುತೋಽಗ್ನಿರ್ವವೃಧೇ ದಿವಿ ಸ್ಪೃಕ್ ।
ವಿಧೂಮರಶ್ಮಿರ್ಭವನೇಷು ಸಕ್ತೋ
  ರಕ್ಷಃಶರೀರಾಜ್ಯಸಮರ್ಪಿತಾರ್ಚಿಃ ॥೩೨॥

ಆದಿತ್ಯಕೋಟೀಸದೃಶಃ ಸುತೇಜಾ
  ಲಂಕಾಂ ಸಮಸ್ತಾಂ ಪರಿವಾರ್ಯ ತಿಷ್ಠನ್ ।
ಶಬ್ದೈರನೇಕೈರಶನಿಪ್ರರೂಢೈ
ರ್ಭಿಂದನ್ನಿವಾಂಡಂ ಪ್ರಬಭೌ ಮಹಾಗ್ನಿಃ ॥೩೩॥

ತತ್ರಾಂಬರಾದಗ್ನಿರತಿಪ್ರವೃದ್ಧೋ
  ರೂಕ್ಷಪ್ರಭಃ ಕಿಂಶುಕಪುಷ್ಪ ಚೂಡಃ ।
ನಿರ್ವಾಣಧೂಮಾಕುಲರಾಜಯಶ್ಚ
  ನೀಲೋತ್ಪಲಾಭಾಃ ಪ್ರಚಕಾಶಿರೇಽಭ್ರಾಃ ॥೩೪॥

ಚೂಡಾವಲಯಂ ಶಿಖಾಸಮೂಹಂ ॥೩೧॥ ದಿವಿ ವವೃಧ ಇತ್ಯನ್ವಯಃ । ಸ್ಪೃಶತಿ ಪರಿತೋ ಧರಾಮಿತಿ ಸ್ಪೃಕ್॥೩೨॥ ಪರಿವಾರ್ಯ ಅಭಿವ್ಯಾಪ್ಯ ಅಗ್ನಿಸ್ತಿಷ್ಠನ್‌ಸನ್ । ಅಶನಿಪ್ರರೂಢೈಃ ಅಶನಿಸ್ವನವತ್ಪ್ರಗಲ್ಭೈಃ । ಅಂಡಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಂ ಭಿಂದನ್ವಿದಾರಯನ್ನಿವ ಪ್ರಬಭಾವಾಭಾತ್॥೩೩॥ ಅಂಬರಾದಂಬರಮಭಿವ್ಯಾಪ್ಯ । ರೂಕ್ಷಪ್ರಭಃ ಇತರಾಸಹ್ಯಕಾಂತಿಃ। ಕಿಂಶುಕಪುಷ್ಪಚೂಡಃ ಕಿಂಶುಕಪುಷ್ಪವಚ್ಚೂಡಾ ಯಸ್ಯ ಸಃ ತತ್ಪುಷ್ಪಸ್ಯಾಸ್ಯ ಚ ರಕ್ತಿಮಕಾಲಿಮ ಧರ್ಮಮಾತ್ರೇಣ ವಿಶೇಷಃ ರಕ್ತಿಮಕಾಲಿಮ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಮಾತ್ರೇಣ ದೃಷ್ಟಾಂತತೇತಿ ಜ್ಞೇಯಂ । ನಿರ್ವಾಣಧೂಮಾಕುಲರಾಜಯಶ್ಚ ನಿರ್ವಾಣ ಧೂಮಾ ಅಸ್ತಂಗತವಹ್ನಿಂ ವಿಹಾಯೋಪರಿಗತಾ ಇತಿ ಯಾವತ್ । ತೈರಾಕುಲಾ ವ್ಯಾಪ್ತಾ ರಾಜಯಃ ಪಂಕ್ತಯೋ ಯೇಷಾಂ ತೇ ತಥಾ। 'ನಿರ್ವಾಣಮಸ್ತಗಮನಂ' ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ ॥೩೪ ॥

ವಜ್ರೀ ಮಹೇಂದ್ರ ಸ್ತ್ರಿದಶೇಶ್ವರೋ ವಾ
  ಸಾಕ್ಷಾದ್ಯಮೋ ವಾ ವರುಣೋಽನಿಲೋ ವಾ ।
ರುದ್ರೋಽಗ್ನಿರರ್ಕೋ ಧನದಶ್ಚ ಸೋಮೋ
  ನ ವಾನರೋಽಯಂ ಸ್ವಯಮೇವ ಕಾಲಃ ॥೩೫॥

ಕಿಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಸರ್ವಪಿತಾಮಹಸ್ಯ
  ಸರ್ವಸ್ಯ ಧಾತುಶ್ಚತುರಾನನಸ್ಯ ।
ಇಹಾಗತೋ ವಾನರರೂಪಧಾರೀ
  ರಕ್ಷೋಪಸಂಹಾರಕರಃ ಪ್ರಕೋಪಃ ॥೩೬॥

ಕಿಂ ವೈಷ್ಣವಂ ವಾ ಕಪಿರೂಪಮೇತ್ಯ
  ರಕ್ಷೋವಿನಾಶಾಯ ಪರಂ ಸುತೇಜಃ ।
ಅನಂತಮವ್ಯಕ್ತಮಚಿಂತ್ಯಮೇಕಂ
  ಸ್ವಮಾಯಯಾ ಸಾಂಪ್ರತಮಾಗತಂ ವಾ ॥೩೭॥

ಇತ್ಯೇವಮೂಚುರ್ಬಹವೋ ವಿಶಿಷ್ಟಾ
  ರಕ್ಷೋಗಣಾಸ್ತತ್ರ ಸಮೇತ್ಯ ಸರ್ವೇ ।
ಸಪ್ರಾಣಿಸಂಘಾಂ ಸಗೃಹಾಂ ಸವೃಕ್ಷಾಂ
  ದಗ್ಧಾಂ ಪುರೀಂ ತಾಂ ಸಹಸಾ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ॥೩೮॥

ತತಸ್ತು ಲಂಕಾ ಸಹಸಾ ಪ್ರದಗ್ಧಾ
  ಸರಾಕ್ಷಸಾ ಸಾಶ್ವರಥಾ ಸನಾಗಾ ।
ಸಪಕ್ಷಿಸಂಘಾ ಸಮೃಗಾ ಸವೃಕ್ಷಾ
  ರುರೋದ ದೀನಾ ತುಮುಲಂ ಸಶಬ್ದಮ್ ॥೩೯॥

ವಜ್ರೀ ದೇವೇಂದ್ರಃ । ಮಹೇಂದ್ರೋ ವೃತ್ರಹಂತಾ ದಕ್ಷಿ[illegible] ವಾ । 'ತೇಭ್ಯೋ[illegible] ದಕ್ಷಶ್ಚೇಂದ್ರನಾಮಾ ಸ ಹೀಂದುಂ ರಾಯಯತ್ ಪುರೇ[illegible] ತೈತ್ತಿರೀಯಭಾಷ್ಯೋಕ್ತೇ[illegible] ಕಿಂ ತ್ರಿದಶೇಶ್ವರಃ ಸೇನಾನೀಃ । ಕಾಲಃ ಜಗತ್ಸಂಹಾರಕಃ ಕಾಲರೂಪೀ ದೇವಃ ॥೩೫॥ ಕಿಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಸರ್ವಪಿತಾಮಹಸ್ಯೇತ್ಯಾದೌ ಜನಾನಾಂ ಪೃಥಗ್ವಚನಾದ್ಭಯಾದ್ವಾ [illegible] ಪೌನರುಕ್ತ್ಯಂ । ರಕ್ಷೋಪಸಂಹಾರಕರಃ । ರಕ್ಷಸಾಂ ಅಪಸಂಹಾರ ಉಪಸಂಹಾರಸ್ತ[illegible] ಕರೋತೀತಿ । ಅಪಕೃಷ್ಟ ಜಾತಿನಾ ಸಂಹಾರಃ ಅಪಸಂಹಾರಃ ॥೩೬॥ ವೈಷ್ಣವಂ ತೇಜಃ[illegible] ಅಚಿಂತ್ಯಂ ಚಿಂತಯಿತುಮಶಕ್ಯಂ । ಏಕಂ ಸಮಾಧಿಶೂನ್ಯಂ । ಸ್ವಮಾಯಯಾ ಸ್ವಶಕ್ತ್ಯಾ[illegible] ಕಪಿರೂಪಮೇತ್ಯ ಕಿಮಾಗತಾಂ ವಾ ॥೩೭॥ ವಿಶಿಷ್ಟಾಃ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ॥ ೩೮॥ ರುರೋದ[illegible] ಜನದ್ವಾರಾ ॥೩೯॥

ಹಾ ತಾತ ಹಾ ಪುತ್ರಕ ಕಾಂತ ಮಿತ್ರ
ಹಾ ಜೀವಿತೇಶಾಂಗ ಹತಂ ಸುಪುಣ್ಯಮ್ ।
ರಕ್ಷೋಭಿರೇವಂ ಬಹುಧಾ ಬ್ರುವದ್ಭಿಃ
ಶಬ್ದಃ ಕೃತೋ ಘೋರತರಃ ಸುಭೀಮಃ ॥೪೦॥

ಹುತಾಶನಜ್ವಾಲಸಮಾವೃತಾ ಸಾ
ಹತಪ್ರವೀರಾ ಪರಿವೃತ್ತಯೋಧಾ ।
ಹನೂಮತಃ ಕ್ರೋಧಬಲಾಭಿಭೂತಾ
ಬಭೂವ ಶಾಪೋಪಹತೇವ ಲಂಕಾ ॥೪೧॥

ಸಸಂಭ್ರಮಂ ತ್ರಸ್ತವಿಷಣ್ಣರಾಕ್ಷಸಾಂ
ಸಮುಜ್ಜ್ವಲಜ್ಜ್ವಲಹುತಾಶನಾಂಕಿತಾಮ್ ।
ದದರ್ಶ ಲಂಕಾಂ ಹನುಮಾನ್ ಮಹಾಮನಾಃ
ಸ್ವಯಂಭುಕೋಪೋಪಹತಾಮಿವಾವನಿಮ್ ॥೪೨॥

ಭಂಕ್ತ್ವಾವನಂ ಪಾದಪರತ್ನಸಂಕುಲಂ
ಹತ್ವಾ ತು ರಕ್ಷಾಂಸಿ ಮಹಾಂತಿ ಸಂಯುಗೇ ।
ದಗ್ಧ್ವಾಪುರೀಂ ತಾಂ ಗೃಹರತ್ನಮಾಲಿನೀಂ
ತಸ್ಥೌ ಹನೂಮಾನ್ ಪವನಾತ್ಮಜಃ ಕಪಿಃ ॥೪೩॥

ಗೃಹಾಗ್ರ್ಯಶೃಂಗಾಗ್ರತಲೇ ವಿಚಿತ್ರೇ
ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತೋ ವಾನರರಾಜಸಿಂಹಃ ।
ಪ್ರದೀಪ್ತಲಾಂಗೂಲಕೃತಾರ್ಚಿಮಾಲೀ
ವ್ಯರಾಜತಾದಿತ್ಯ ಇವಾಂಶುಮಾಲೀ ॥೪೪॥

ಹಾ ಕಷ್ಟಂ । ಸುಪುಣ್ಯಂ ಶೋಭನಂ ಕಷ್ಟಾರ್ಜಿತಂ ವಾ ಪುಣ್ಯಂ ಹತಂ ತತ್ಫಲನಾಶಾತ್ ॥೪೦॥ ಪರಿವೃತ್ತಯೋಧಾ ಪರಾವೃತ್ತಯೋಧಾ । ಹನೂಮತಃ ಕ್ರೋಧಃ ತೇನಾಭಿಭೂತಾ ॥೪೧॥ ಸಸಂಭ್ರಮಂ ಸಂಭ್ರಮೇಣ ಹರ್ಷೇಣ ಸಹಿತಂ ಯಥಾ ಭವತಿ ತಥಾ ದದರ್ಶ। ಸ್ವಯಂಭುಕೋಪೋಪಹತಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಕೋಪೇನ ಹತಾಂ ದಿನಪ್ರಲಯೇ ಅವನಿಮಿವ ಸ್ಥಿತಾಂ ॥೪೨॥೪೩॥ ಗೃಹಾಗ್ರ್ಯಾಣಾಂ ಗೃಹಶ್ರೇಷ್ಠಾನಾಂ ಯಾನಿ ಶೃಂಗಾಗ್ರಾಣಿ ತೇಷಾಂ ತಲೇ ಅಧಸ್ತನಪ್ರದೇಶೇ । ಪ್ರದೀಪ್ತಲಾಂಗೂಲೇನ ಕೃತಾ ಅರ್ಚಿರ್ಮಾಲಾ ಅಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ

ಸ ರಾಕ್ಷಸಾಂಸ್ತಾನ್ ಸುಬಹೂಂಶ್ಚ ಹತ್ವಾ
ವನಂ ಚ ಭಂಕ್ತ್ವಾ ಬಹುಪಾದಪಂ ತತ್ ।
ವಿಸೃಜ್ಯ ರಕ್ಷೋಭವನೇಷು ಚಾಗ್ನಿಂ
ಜಗಾಮ ರಾಮಂ ಮನಸಾ ಮಹಾತ್ಮಾ. ॥೪೫॥

ತತಸ್ತು ತಂ ವಾನರವೀರಮುಖ್ಯಂ
ಮಹಾಬಲಂ ಮಾರುತತುಲ್ಯವೇಗಮ್ ।
ಮಹಾಮತಿಂ ವಾಯುಸುತಂ ವರಿಷ್ಠಂ
ಪ್ರತುಷ್ಟುವುರ್ದೇವಗಣಾಶ್ಚ ಸರ್ವೇ ॥೪೬॥

ಭಂಕ್ತ್ವಾ ವನಂ ಮಹಾತೇಜಾ ಹತ್ವಾ ರಕ್ಷಾಂಸಿ ಸಂಯುಗೇ ।
ದಗ್ಧ್ವಾ ಲಂಕಾಪುರೀಂ ರಮ್ಯಾಂ ರರಾಜ ಸ ಮಹಾಕಪಿಃ ॥೪೭॥

ತತ್ರ ದೇವಾಃ ಸಗಂಧರ್ವಾಃ ಸಿದ್ಧಾಶ್ಚ ಪರಮರ್ಷಯಃ ।
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಲಂಕಾಂ ಪ್ರದಗ್ಧಾಂ ತಾಂ ವಿಸ್ಮಯಂ ಪರಮಂ ಗತಾಃ ॥೪೮॥

ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಾನರಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಹನುಮಂತಂ ಮಹಾಕಪಿಮ್ ।
ಕಾಲಾಗ್ನಿರಿತಿ ಸಂಚಿಂತ್ಯ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ತತ್ರಸುಃ ॥೪೯॥

ದೇವಾಶ್ಚ ಸರ್ವೇ ಮುನಿಪುಂಗವಾಶ್ಚ
ಗಂಧರ್ವವಿದ್ಯಾಧರಕಿಂನರಾಶ್ಚ ।
ಭೂತಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಮಹಾಂತಿ ತತ್ರ
ಜಗ್ಮುಃ ಪರಾಂ ಪ್ರೀತಿಮತುಲ್ಯರೂಪಾಮ್ ॥೫೦॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ಚತುಃಪಂಚಾಶಃ ಸರ್ಗಃ

ತಥಾ ॥೪೪॥ ತತ್ರ ಲಂಕಾದಹನಸಮಯೇ । ಅತುಲ್ಯರೂಪಾಂ ಅಭೂತಪೂರ್ವಾಂ ॥೫೦॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೆ
ಚತುಃಪಂಚಾಶಃ ಸರ್ಗಃ

ಪಂಚಪಂಚಾಶಃ ಸರ್ಗಃ

ಲಂಕಾಂ ಸಮಸ್ತಾಂ ಸಂದೀಪ್ಯ ಲಾಂಗೂಲಾಗ್ನಿಂ ಮಹಾಬಲಃ ।
ನಿರ್ವಾಪಯಾಮಾಸ ತದಾ ಸಮುದ್ರೇ ಹರಿಸತ್ತಮಃ ॥೧॥

ಸಂದೀಪ್ಯಮಾನಾಂ ವಿಧ್ವಸ್ತಾಂ ತ್ರಸ್ತರಕ್ಷೋಗಣಾಂ ಪುರೀಮ್ ।
ಅವೇಕ್ಷ್ಯ ಹನುಮಾನ್ ಲಂಕಾಂ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ವಾನರಃ ॥೨॥

ತಸ್ಯಾಭೂತ್ ಸುಮಹಾಂಸ್ತ್ರಾಸಃ ಕುತ್ಸಾ ಚಾತ್ಮನ್ಯಜಾಯತ ।
ಲಂಕಾಂ ಪ್ರದಹತಾ ಕರ್ಮ ಕಿಂಸ್ವಿತ್ ಕೃತಮಿದಂ ಮಯಾ ॥೩॥

ಧನ್ಯಾಃಖಲು ಮಹಾತ್ಮಾನೋ ಯೇ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಕೋಪಮುತ್ಥಿತಮ್ ।
ನಿರುಂಧಂತಿ ಮಹಾತ್ಮಾನೋ ದೀಪ್ತಮಗ್ನಿಮಿವಾಂಭಸಾ ॥೪॥

ಕ್ರುದ್ಧಃ ಪಾಪಂ ನ ಕುರ್ಯಾತ್ ಕಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಹನ್ಯಾದ್ಗುರೂನಪಿ ।
ಕ್ರುದ್ಧಃ ಪರುಷಯಾ ವಾಚಾ ನರಃ ಸಾಧೂನಧಿಕ್ಷಿಪೇತ್ ॥೫॥

ಸಂದೀಪ್ಯ ದೀಪಯಿತ್ವಾ । ನಿರ್ವಾಪಯಾಮಾಸ ಶಾಂತಮತನೋತ್ ॥೧॥೨॥ ಕುತ್ಸಾ ನಿಂದಾ । ಪ್ರದಹತಾ ದಗ್ಧುಂ ಪ್ರವೃತ್ತೇನ । ಇದಂ ಸೀತಾರಕ್ಷಣೇ ಪ್ರಯತ್ನಮಕೃತ್ವಾ ಲಂಕಾದಹನರೂಪಂ ಕರ್ಮ ಕಿಂಸ್ವಿತ್ ಕಿಮಿತಿ ಮಯಾ ಕೃತಮಿತಿ । ಆತ್ಮನಿ ಸ್ವವಿಷಯೇ ಕುತ್ಸಾಪ್ಯಜಾಯತೇತ್ಯನ್ವಯಃ ॥ ೩ ॥ ತಾದೃಶಕುತ್ಸಿತಕರ್ಮಪ್ರವರ್ತಕಶ್ಚ ಕೋಪ ಏವೇತಿ ನಿಶ್ಚಿತ್ಯ ನಿಂದತಿ ಧನ್ಯಾ ಇತಿ । ಉತ್ಥಿತಂ ಕಾಮಪ್ರತಿಹತ್ಯಾ ಜಾತಂ ಕೋಪಂ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ವಿವೇಕಜ್ಞಾನೇನ ನಿರುಂಧಂತಿ ಸ್ವಕಾರ್ಯಾಸಂಪಾದಕತಯಾ ಕುರ್ವಂತಿ । ತ ಏವ ಧನ್ಯಾಃ ಮಹಾತ್ಮಾನಶ್ಚ । ಅತ್ರ ನಿದರ್ಶನಂ - ದೀಪ್ತೇತಿ । ಅಹಂ ತು ತಥಾಭೂತೋ ನೇತ್ಯಾಹ - ನೋ ಮಹಾತ್ಮೇತಿ । ನೀಚ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಧನ್ಯಾಸ್ತೇ ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠಾ ಇತಿ ಚ ಕೋಶಾಂತರೇ ಪಾಠಃ ॥ ೪ ॥ ಕ್ರುದ್ಧಃ ಸನ್ ಕಃ ಪಾಪಂ ನ ಕುರ್ಯಾತ್ ಸರ್ವೋಽಪಿ ಕುರ್ಯಾದೇವೇತ್ಯರ್ಥಃ । ಇಯಂ ಚ ಸಾಮಾನ್ಯೋಕ್ತಿಃ । ವಿಶೇಷತಸ್ತ್ವಾಹ - ಕ್ರುದ್ಧ ಇತಿ । ಅಧಿಕ್ಷಿಪೇತ್ ನಿಂದೇತ್ ॥೫॥

ವಾಚ್ಯಾವಾಚ್ಯಂ ಪ್ರಕುಪಿತೋ ನ ವಿಜಾನಾತಿ ಕರ್ಹಿಚಿತ್ ।
ನಾಕಾರ್ಯಮಸ್ತಿ ಕ್ರುದ್ಧಸ್ಯ ನಾವಾಚ್ಯಂ ವಿದ್ಯತೇ ಕ್ವಚಿತ್ ॥೬॥

ಯಃ ಸಮುತ್ಪತಿತಂ ಕ್ರೋಧಂ ಕ್ಷಮಯೈವ ನಿರಸ್ಯತಿ ।
ಯಥೋರಗಸ್ತ್ವಚಂ ಜೀರ್ಣಾಂ ಸ ವೈ ಪುರುಷ ಉಚ್ಯತೇ ॥೭॥

ಧಿಗಸ್ತು ಮಾಂ ಸುದುರ್ಬುದ್ಧಿಂ ನಿರ್ಲಜ್ಜಂ ಪಾಪಕೃತ್ತಮಮ್ ।
ಅಚಿಂತಯಿತ್ವಾ ತಾಂ ಸೀತಾಮಗ್ನಿದಂ ಸ್ವಾಮಿಘಾತಕಮ್ ॥೮॥

ಯದಿ ದಗ್ಧಾತ್ವಿಯಂ ಲಂಕಾ ನೂನಮಾರ್ಯಾಪಿ ಜಾನಕೀ ।
ದಗ್ಧಾ ತೇನ ಮಯಾ ಭರ್ತುರ್ಹತಂ ಕಾರ್ಯಮಜಾನತಾ ॥೯॥

ಯದರ್ಥಮಯಮಾರಂಭಸ್ತತ್ಕಾರ್ಯಮವಸಾದಿತಮ್ ।
ಮಯಾ ಹಿ ದಹತಾ ಲಂಕಾಂ ನ ಸೀತಾ ಪರಿರಕ್ಷಿತಾ ॥೧೦॥

ಈಷತ್ಕಾರ್ಯಮಿದಂ ಕಾರ್ಯಂ ಕೃತಮಾಸೀನ್ನ ಸಂಶಯಃ ।
ತಸ್ಯ ಕ್ರೋಧಾಭಿಭೂತೇನ ಮಯಾ ಮೂಲಕ್ಷಯಃ ಕೃತಃ ॥೧೦॥

ವಾಚ್ಯಾವಾಚ್ಯಂ ಘಿಂದ್ಯಾನಿಂದ್ಯಂ । ಅಕಾರ್ಯಂ ಅಕರಣೀಯಂ। ಅವಾಚ್ಯಂ ಕ್ವಚಿದಪಿ ನ ವಿದ್ಯತೇ । ಕ್ರೋಧಾದ್ಭವತಿ ಸಂಮೋಹಃ ಸಂಮೋಹತ್ಸ್ಮೃತಿವಿಭ್ರಮಃ । ಸ್ಮೃತಿಭ್ರಂಶಾದ್ಬುದ್ಧಿನಾಶೋ ಬುದ್ಧಿನಾಶಾತ್ಪ್ರಣಶ್ಯತೀತ್ಯುಕ್ತೇಃ ॥೬॥ ಸಮುತ್ಪತಿತಂ ಸಮಾಯಾತಂ । ಕ್ಷಮಯಾ ಶಾಂತ್ಯಾ । ಸ ವೈ ಸ ಏವ । ಪುರುಷೋ ಮಹಾತ್ಮಾ ॥೭॥ ಕುತ್ಸಾನಿಮಿತ್ತಂ ಸ್ಪಷ್ಟಮಾಹ - ಧಿಗಿತಿ. ಮಾಂ ಪ್ರತಿ ಧಿಗಸ್ತು । ತಾಂ ಸೀತಾಂ ಅಚಿಂತಯಿತ್ವಾ ತದ್ರಕ್ಷಣೋಪಾಯಮನಾಲೋಚ್ಯ ಅಗ್ನಿದಂ ಲಂಕಾಯಾ ಅಗ್ನಿಪ್ರದಂ ಸ್ವಾಮಿಘಾತಕಂ ತತ್ಕಾರ್ಯನಾಶಕತ್ವಾತ್ ॥೮॥ ಇಯಂ ಲಂಕಾ । ನೂನಂ ನಿಶ್ಚಯಃ। ತೇನಾಗ್ನಿನಾ ಜಾನಕ್ಯಪಿ ದಗ್ಧೈವ । ಲಂಕಾದಾಹೇ ತನ್ಮಧ್ಯಾಧ್ಯಾಸೀನ ಸೀತಾದಾಹಸ್ಯಾಪಿ ಸಂಭವಾದಿತಿ ಭಾವಃ । ಅಜಾನತಾ ಕೋಪಪಾರವಶ್ಯೇನೈಷ್ಯದನರ್ಥಾಜ್ಞಾನಿನಾ । ಭರ್ತುಃ ರಾಮಸ್ಯ । ಕಾರ್ಯಂ ಸೀತಾಸಂಗಮನರೂಪಂ । ಹತಂನಾಶಿತಂ ॥೯॥ ಶೋಕೇನ ಉಕ್ತಮೇವಾಭ್ಯಸ್ಯತಿ - ಯದರ್ಥಮಿತಿ । ಅಯಮಾರಂಭಃ ಸಮುದ್ರತರಣಾದಿರೂಪಃ। ಅವಸಾದಿತಂ ನಾಶಿತಂ । ತದೇವಾಹ-ಮಯೇತಿ ॥೧೦॥ ಇದಂ ಕಾರ್ಯಂ

ವಿನಷ್ಟಾ ಜಾನಕೀ ನೂನಂ ಹ ಹ್ಯದಗ್ಧಃ ಪ್ರದೃಶ್ಯತೇ ।
ಲಂಕಾಯಾಃ ಕಶ್ಚಿದುದ್ದೇಶಃ ಸರ್ವಾ ಭಸ್ಮೀಕೃತಾ ಪುರೀ ॥೧೨॥

ಯದಿ ತದ್ವಿಹತಂ ಕಾರ್ಯಂ ಮಮ ಪ್ರಜ್ಞಾವಿಪರ್ಯಯಾತ್ ।
ಇಹೈವ ಪ್ರಾಣಸಂನ್ಯಾಸೋ ಮಮಾಪಿ ಹ್ಯದ್ಯ ರೋಚತೇ ॥೧೩॥

ಕಿಮಗ್ನೌ ನಿಪತಾಮ್ಯದ್ಯ ಆಹೋಸ್ವಿದ್ವಡವಾಮುಖೇ ।
ಶರೀರಮಾಹೋ ಸತ್ತ್ವಾನಾಂ ದದ್ಮಿ ಸಾಗರವಾಸಿನಾಮ್ ॥೧೪॥

ಕಥಂ ಹಿ ಜೀವತಾ ಶಕ್ಯೋ ಮಯಾ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಹರೀಶ್ವರಃ ।
ತೌ ವಾ ಪುರುಷಶಾರ್ದೂಲೌ ಕಾರ್ಯಸರ್ವಸ್ವಘಾತಿನಾ ॥೧೫॥

ಮಯಾ ಖಲು ತದೇವೇದಂ ರೋಷದೋಷಾತ್ ಪ್ರದರ್ಶಿತಮ್ ।
ಪ್ರಥಿತಂ ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ಕಪಿತ್ವಮನವಸ್ಥಿತಮ್ ॥೧೬॥

ಧಿಗಸ್ತು ರಾಜಸಂ ಭಾವಮನೀಶಮನವಸ್ಥಿತಮ್ ।
ಈಶ್ವರೇಣಾಪಿ ಯದ್ರಾಗಾನ್ಮಯಾ ಸೀತಾ ನ ರಕ್ಷಿತಾ ॥೧೭॥

ಲಂಕಾದಾಹರೂಪಂ । ಈಷತ್ಕಾರ್ಯಂ ಅಲ್ಪಪ್ರಯತ್ನಸಾಧ್ಯಂ ಮಯಾ ಕೃತಮಾಸೀತ್। ರಾವಣಕಾರ್ಯನಾಶಃ ಸ್ವಲ್ಪ ಏವ ಜಾತಃ. ಅಸ್ಮತ್ಕಾರ್ಯಂ ಮಹನ್ನಷ್ಟ ಮಿತ್ಯಾಹ - ತಸ್ಯೇತಿ । ತಸ್ಯ ರಾಮಕಾರ್ಯಸ್ಯ ಮಹತಃ ಮೂಲಕ್ಷಯಃ ಕೃತಃ ಸೀತಾನಾಶನಾತ್ ॥೧೧॥ ನನು ಸೀತಾ ನಷ್ಟೇತಿ ಕಥಂ ಜ್ಞಾತಂ ? ತತ್ರಾಹ ನ ಹೀತಿ । ಉದ್ದೇಶಃ ಪ್ರದೇಶಃ ॥೧೨॥ ಪ್ರಾಣಸಂನ್ಯಾಸಃ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗಃ ಮಮ ಅದ್ಯ ರೋಚತೇ ॥೧೩॥ ಅಗ್ನೌ ಮನ್ನಿಹಿತ ಲಂಕಾಗ್ನೌ । ವಡವಾಮುಖೇ ಸಮುದ್ರಾಂತರ್ಗತೌರ್ವಾಗ್ನೌ । ವಡವಾಮುಖೇಗ್ನಾವಿತ್ಯನ್ವಯೇ ನಿರರ್ಥಕತಾಹೋಸ್ವಿತಃ । ಯದಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಪ್ರಾಣಸಂನ್ಯಾಸೇನ ಸಮುಚ್ಚಯಾಯ ತದಿತ್ಯುಚ್ಯತೇ ತರ್ಹಿ ಕಿಮಿತ್ಯಸ್ಯ ಪೂರ್ವಾರ್ಥವಿಕಲ್ಪ ಸೂಚಕತ್ವ ಸಂಭವೇನಾಹೋಸ್ವಿದಿತ್ಯಸ್ಯೋತ್ತರಾರ್ಧೇಽನ್ವಯಸ್ಯ ವಕ್ತವ್ಯತಯಾಹೋ ಇತ್ಯಸ್ಯ ವೈಯರ್ಥ್ಯಸ್ಯ ದುಸ್ತರತ್ವಾಪತ್ತೇಃ । ಸಾಗರವಾಸಿನಾಂ ಸತ್ವಾನಾಂ ಯಾದಸಾಂ ದದ್ಮಿ ದದಾಮಿ॥೧೪॥ ದಶಾನನ ಪುರ್ಯಮಿಯಂ ದಶಾ ಜಾತೇತಿ ತತ್ರ ಗತ್ವಾ ಶಂಸೇತ್ಕೃತ ಇಹ - ಕಥಂ ತ್ವಿತಿ ॥೧೫॥ ತದೇವ ಕಪಿತ್ವಂ ಸೀತಯಾ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಂ ಅನವಸ್ಥಿತಂ ಅವ್ಯವಸ್ಥಿತಂ ಪ್ರದರ್ಶಿತಂ । ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ಪ್ರಥಿತಂ ಚ ॥೧೬॥ ರಾಜಸಂ ಭಾವಂ ರಜೋಗುಣವೃತ್ತಿವಿಶೇಷಂ । ಅನೀಶಂ ನ ವಿದ್ಯತೇ ಸ್ವಪ್ರಸರ್ಪಣಸಮಯೇ

ವಿನಷ್ಟಾಯಾಂ ತು ಸೀತಾಯಾಂ ತಾವುಭೌ ವಿನಶಿಷ್ಯತಃ ।
ತಯೋರಪಿ ನಾಶೇ ಸುಗ್ರೀವಃ ಸಬಂಧುರ್ವಿನಶಿಷ್ಯತಿ ॥೧೮॥

ಏತದೇವ ವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಭರತೋ ಭ್ರಾತೃವತ್ಸಲಃ ।
ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಸಹಶತ್ರುಘ್ನಃ ಕಥಂ ಶಕ್ಷ್ಯತಿ ಜೀವಿತತುಮ್ ॥೧೯॥

ಇಕ್ಷ್ವಾಕು ವಂಶೇ ಧರ್ಮಿಷ್ಠೇ ಗತೇ ನಾಶಮಸಂಶಯಮ್ ।
ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ಪ್ರಜಾಃ ಸರ್ವಾಃಶೋಕಸಂತಾಪಪೀಡಿತಾಃ ॥೨೦॥

ತದಹಂ ಭಾಗ್ಯರಹಿತೋ ಲುಪ್ತಧರ್ಮಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹಃ ।
ರೋಷದೋಷಪರೀತಾತ್ಮಾ ವ್ಯಕ್ತಂ ಲೋಕವಿನಾಶನಃ ॥೨೧॥

ಇತಿ ಚಿಂತಯುತಸ್ತಸ್ಯ ನಿಮಿತ್ತಾನ್ಯುಪಪೇದಿರೇ ।
ಪೂರ್ವಮಪ್ಯುಪಲಬ್ಧಾನಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪುನರಚಿಂತಯತ್ ॥೨೨॥

ಅಥವಾ ಚಾರುಸರ್ವಾಂಗೀ ರಕ್ಷಿತಾ ಸ್ವೇನ ತೇಜಸಾ ।
ನ ನಶಿಷ್ಯತಿ ಕಲ್ಯಾಣೀ ನಾಗ್ನಿರಗ್ನೌ ಪ್ರವರ್ತತೇ ॥೨೩॥

ನ ಹಿ ಧರ್ಮಾತ್ಮನಸ್ತಸ್ಯ ಭಾರ್ಯಾಮಮಿತತೇಜಸಃ ।
ಸ್ವಚಾರಿತ್ರಾಭಿಗುಪ್ತಾಂ ತಾಂ ಸ್ಪ್ರಷ್ಟುಮರ್ಹತಿ ಪಾವಕಃ ॥೨೪॥

ಅನ್ಯ ಈಶೋ ಯಸ್ಮಾತ್ಸ ತಥಾ । ಸ್ವತಂತ್ರಮಿತಿ ಯಾವತ್ । ಆಧುನಿಕೋಽಯಂ ಮದರ್ಥಮೇವಾಂಕುರಿತಃ ಕಿಂ? ನೇತ್ಯಾಹ ಅನವಸ್ಥಿತಮಿತಿ । ನವತಯಾ ನೂತನತಯಾ ಸ್ಥಿತೋ ನ ಭವತೀತಿ ತಥಾ ತಂ । ಕಥಂ ತಸ್ಯೇಯತೀ ಶಕ್ತಿರಿತ್ಯತೋ ವಕ್ತಿ - ಈಶ್ವರೇಣಾಪೀತಿ । ಸಮರ್ಥೇನಾಪಿ ಮಯಾ ಯದ್ಯತೋ ರಾಗ್ಯಾದ್ರಜೋಗುಣ ಪಾರವಶ್ಯಾತ್ ಸೀತಾ ನ ರಕ್ಷಿತಾ ಅತಸ್ತಂ ಭಾವಂ ಮಾದೃಶಂ ಕುರ್ವಂತಂ ಧಿಗಸ್ತ್ವಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥೧೭॥ ಮೋಹೇನಾಹತಾನಾಂ ಸ್ವಭಾವಮಾಹ - ವಿನಷ್ಟಾಯಾಂ ತ್ವಿತಿ । ತೌ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣೌ ॥೧೮॥ ಏತತ್ ರಾಮಾದಿವಿನಾಶರೂಪಂ ॥೧೯॥ ನಾಶಂ ಗತೇ ಉಕ್ತರೀತ್ಯೇತಿ ಶೇಷಃ । ಪ್ರಜಾಃ ಅಯೋಧ್ಯಾದೇಶಸ್ಥಾಃ ॥೨೦॥ ನಿಗಮಯತಿ - ತದಿತಿ ತಸ್ಮಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ । ಲುಪ್ತಧರ್ಮಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹಃ ವಿನಷ್ಟತ್ರಿವರ್ಗಃ । ವ್ಯಕ್ತಂ ಸ್ಫುಟಂ ॥೨೧॥ ಉಪಲಬ್ಧಾನಿ ಜ್ಞಾತಫಲಾನಿ । ತತಶ್ಚ ಪುನಃ ಶುಭವಿಷಯೇ. ಅಚಿಂತಯದಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥೨೨॥ ರಕ್ಷಿತಾ ಸತೀ। ತತ್ರ ಹೇತುಃ ಸ್ವೇನ ತೇಜಸೇತಿ । ನಾಗ್ನಿರಗ್ನೌ ಪ್ರವರ್ತತೇ ಅಗ್ನಿಸಮಾ ತೇಜಸಾ ಸೀತೇತಿ ನ ತತ್ರಾಗ್ನಿಕಾರ್ಯಮಿತಿ ಭಾವಃ । ಧರ್ಮಾತ್ಮನಸ್ತಸ್ಯ ರಾಮಸ್ಯ ಭಾರ್ಯಾಂ ನ ಸ್ಪ್ರಷ್ಟುಮರ್ಹತಿ । ರಾಮಸ್ಯ ಧರ್ಮಾತ್ಮಕತ್ವಾತ್ ತದ್ಭಾರ್ಯಾಸ್ಪರ್ಶಸ್ಯಾನುಚಿತತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ । ಹೇತ್ವಂತರಮಾಹ- ಸ್ವಚಾರಿತ್ರೇತಿ । ಅಭಿಗುಪ್ತಾಂ ರಕ್ಷಿತಾಂ ॥೨೪॥

ನೂನಂ ರಾಮಪ್ರಭಾವೇಣ ವೈದೇಹ್ಯಾಃ ಸುಕೃತೇನ ಚ ।
ಯಸ್ಮಾಂ ದಹನಕರ್ಮಾಯಂ ನಾದಹದ್ಧವ್ಯವಾಹನಃ ॥೨೫॥

ತ್ರಯಾಣಾಂ ಭರತಾದೀನಾಂ ಭ್ರಾತೄಣಾಂ ದೇವತಾ ಚ ಯಾ ।
ರಾಮಸ್ಯ ಚ ಮನಃಕಾಂತಾ ಸಾ ಕಥಂ ವಿನಶಿಷ್ಯತಿ ॥೨೬॥

ಯ ದಹನಕರ್ಮಾಯಂ ಸರ್ವತ್ರ ಪ್ರಭುರವ್ಯಯಃ ।
ನ ಮೇ ದಹತಿ ಲಾಂಗೂಲಂ ಕಥಮಾರ್ಯಾಂ ಪ್ರಧಕ್ಷ್ಯತಿ ॥೨೭॥

ಪುನಶ್ಚಾಚಿಂತಯತ್ತತ್ರ ಹನುಮಾನ್ ವಿಸ್ಮಿತಸ್ತಾದಾ ।
ಹಿರಣ್ಯನಾಭಸ್ಯ ಗಿರೇರ್ಜಲಮಧ್ಯೇ ಪ್ರದರ್ಶನಮ್ ॥೨೮॥

ತಪಸಾ ಸತ್ಯವಾಕ್ಯೇನ ಅನನ್ಯತ್ವಾಚ್ಚ ಭರ್ತರಿ ।
ಅಪಿ ಸಾ ನಿರ್ದಹೇದಗ್ನಿಂ ನ ತಾಮಗ್ನಿಃ ಪ್ರಧಕ್ಷ್ಯತಿ ॥೨೯॥

ಯದೀಯಸುಕೃತೇನ ನ ಕೃತೋಗ್ನಿನಾ ಮಮ ದಾಹಸ್ತಸ್ಯಾಃ ಸ್ವರಕ್ಷಣಂ ಕಿಂ ಚಿತ್ರಮಿತ್ಯಾಹ - ನೂನಮಿತಿ । ದಹನಕರ್ಮಾಪಿ ತಚ್ಛೀಲೋಪಿ ವೈದೇಹ್ಯಾಃ ಸುಕೃತೇನ ಪುಣ್ಯ ವಿಶೇಷೇಣ। ಯುದ್ವಾ ಸುಕೃತೇನ 'ಶೀತೋ ಭವಾಗ್ನೇ ಮರುತಃ ಸುತೇ ತ್ವ' ಮಿತ್ಯುಕ್ತಾಶೀರ್ವಚನೇನೇತಿ ॥೨೫॥ ತ್ರಯಾಣಾಂ ಭರತಾದೀನಾಂ ।ಭರತಸ್ಯ ರಾಜ್ಯೇ ಅಧಿಕೃತತ್ವಾತ್ಪ್ರಥಮತ ಉಕ್ತಿ। ತಚ್ಛ್ರೈಷ್ಠ್ಯ ಪಕ್ಷೇ ನಾನುಪಪತ್ತಿಃ। ದೇವತಾ ತದ್ವತ್ಪೂಜ್ಯಾ ॥೨೬॥ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಂ ವಿಶದಯತಿ - ಯದ್ವೇತಿ । ಕಿಂ ವೇತ್ಯರ್ಥಃ । ಸರ್ವತ್ರ ಮೂರ್ತಪದಾರ್ಥೇ ಪ್ರಭುಃ ದಾಹಕಶಕ್ತಿಮಾನ್ । ಅವ್ಯಯಃ ಸದಾಽದಾಹ್ಯಃ । ಏತಾದೃಶೋಽಪ್ಯಯಂ ದಹನಕರ್ಮಾಗ್ನಿರ್ಯತ್ರೇವಕ ಇತಿ ಮೇ ಲಾಂಗೂಲಂ ನ ದಹತಿ ತಾಂ ಆರ್ಯಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಆ ಸಮ್ಯಗರ್ಯಾಂ ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿನೀಂ ವಾ । 'ಅಹಂ ಸುವೇ ಪಿತರ' ಮಿತ್ಯಾದೇಃ । ಕಥಂ ಧಕ್ಷ್ಯತಿ ನ ಕಥಮಪಿ ॥೨೭॥ ಹಿರಣ್ಯನಾಭಸ್ಯ ಮೈನಾಕಸ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶನಮಚಿಂತಯತ್ । ರಾಮತದ್ರಾಮಾನುಗ್ರಹಾದೇವೇತಿ ಶೇಷಃ ॥೨೮॥ ತಪಸಾ ಕಾಯಕ್ಲೇಶಾದಿತಪಃಪ್ರಭಾವೇಣ । ಸತ್ಯವಾಕ್ಯೇನ ಭೂತಹಿತವಚನೇನ । ಅನನ್ಯತ್ವಾತ್ ಅನ್ಯಾನಪೇಕ್ಷತ್ವಾತ್ । ಭರ್ತರಿ ಭರ್ತುಃ ವಿಷಯೇ ಸ್ವಪತಿತ್ವವಿಷಯೇ ರಾಮಂ ವಿನಾ ಮನೋವಾಕ್ಕಾಯಕರ್ಮಭಿರನ್ಯಸ್ಯಾಸ್ಮರಣಾದಿತಿ ಭಾವಃ । ಅಸೌ ಸೀತಾ ಅಗ್ನಿಂ ವಿದಹೇತ್ ಹುಂಕಾರೇಣ ಭಸ್ಮೀಕುರ್ಯಾತ್ ॥೨೯॥

ಸ ತಥಾ ಚಿಂತಯಂಸ್ತತ್ರ ದೇವ್ಯಾ ಧರ್ಮಪರಿಗ್ರಹಮ್ ।
ಶುಶ್ರಾವ ಹನುಮಾಂಸ್ತತ್ರ ಚಾರಣಾನಾಂ ಮಹಾತ್ಮನಾಮ್ ॥೩೦॥

ಅಹೋ ಖಲು ಕೃತಂ ಕರ್ಮ ದುರ್ವಿಗಾಹಂ ಹನೂಮತಾ ।
ಅಗ್ನಿಂ ವಿಸೃಜತಾ ತೀಕ್ಷ್ಣಂ ಭೀಮಂ ರಾಕ್ಷಸಸದ್ಮನಿ ॥೩೧॥

ಪ್ರಪಲಾಯಿತರಕ್ಷಃಸ್ತ್ರೀಬಾಲವೃದ್ಧ ಸಮಾಕುಲಾ ।
ಜನಕೋಲಾಹಲಾ ಧ್ಮಾತಾ ಕ್ರಂದಂತೀವಾದ್ರಿಕಂದರೈಃ ॥೩೨॥

ದಗ್ಧೇಯಂ ನಗರೀ ಸರ್ವಾ ಸಾಟ್ಟಪ್ರಾಕಾರತೋರಣಾ ।
ಜಾನಕೀ ನ ಚ ದಗ್ಧೇತಿ ವಿಸ್ಮಯೋಽದ್ಭುತ ಏವ ನಃ ॥೩೩॥

ಇತಿ ಶುಶ್ರಾವ ಹನುಮಾನ್ ವಾಚಂ ತಾಮಮೃತೋಪಮಾಮ್ ।
ಬಭೂವ ಚಾಸ್ಯ ಮನಸೋ ಹರ್ಷಸ್ತತ್ಕಾಲಸಂಭವಃ ॥೩೪॥

ಸ ನಿಮಿತ್ತೈಶ್ಚ ದೃಷ್ಟಾರ್ಥೈಃ ಕಾರಣೈಶ್ಚ ಮಹಾಗುಣೈಃ ।
ಋಷಿವಾಕ್ಯೈಶ್ಚ ಹನುಮಾನಭವತ್ ಪ್ರೀತಮಾನಸಃ ॥೩೫॥

ಸ ಹನೂಮಾನ್ । ಧರ್ಮಪರಿಗ್ರಹಂ । ಧಾರಕತ್ವಾದ್ಧರ್ಮೋ ಭಗವಾನ್ರಾಮಸ್ತತ್ಪರಿಗ್ರಹಂ ಭಾರ್ಯಾಂ ಚಿಂತಯನ್ । ದೇವ್ಯಾ ವಿಷಯೇ ಚಾರಣಾನಾಂ ಶುಶ್ರಾವ ವಚ ಇತಿ ಶೇಷಃ । ದೇವ್ಯಾಃ ಧರ್ಮಪರಿಗ್ರಹಂ ರಕ್ಷಕಧರ್ಮ ಸಂಪತ್ತಿಂ ವಾ ॥೩೦॥ ದುರ್ವಿಗಾಹಂ ಅನ್ಯಪ್ರವೃತ್ತ್ಯ ವಿಷಯಂ । ರಾಕ್ಷಸ ಸದ್ಮನಿ । ಭಸ್ಮನ್ಯವಿವೇಕಾದೇವಂ ವಚನಂ । ಲಂಕಾಯಾ ರಾಕ್ಷಸಮಾತ್ರಗೃಹತ್ವಾದ್ವಾ ತಥೋಕ್ತಿಃ ॥೩೧॥ ಜನಾನಾಂ ಕೋಲಾಹಲಃ ಕಲಕಲಃ ತಾದೃಶೋಽನುಕರಣಧ್ವನಿವಿಶೇಷೋ ಯಸ್ಯಾಂ । ಧ್ಮಾತಾ ಅಗ್ನಿಸಂಯೋಗವತೀ । ಅದ್ರಿಕಂದರೈಃ ಗಿರಿಗುಹಾಭಿಃ ಕ್ರಂದಂತೀವ ರುದತೀವ ॥೩೨॥ ವಿಸ್ಮಯೋಽದ್ಭುತಃ ಅತ್ಯಂತಾಶ್ಚರ್ಯಂ । ಯದ್ವಾ ಅದಾಹ್ಯಾನಾಂ ಪ್ರಾಕಾರಾದೀನಾಂ ದಾಹ ಇತಿ ವಿಸ್ಮಯಃ । ದಾಹಯೋಗ್ಯಾಯಾ ಜಾನಕ್ಯಾ ದಾಹೋ ನೇತ್ಯದ್ಭುತಃ ಅದ್ಭುತಂ ॥೩೩॥ ತತ್ಕಾಲಸಂಭವಃ ಚಾರಣವಾಕ್ಯ ಶ್ರವಣಸಮನಂತರ ಭಾವೀ ॥೩೪॥ ನಿಮಿತ್ತೈಃ ದಕ್ಷಿಣಾಕ್ಷ್ಯಾದಿ ಸ್ಫುರಣಾದಿರೂಪೈಃ । ದೃಷ್ಟಾರ್ಥೈಃ ಬಹುಶ ಉಪಲಬ್ಧಫಲೈಃ । ಮಹಾಗುಣೈಃ ತದ್ಗತಪಾತಿವ್ರತ್ಯಾದಿಶ್ರೇಷ್ಠಗುಣೈಃ । ಕಾರಣೈಃ ಕ್ಷೇಮಸಾಧನೈಃ । ನ ಕೇವಲಂ ಚಾರಣವಾಕ್ಯೈಃ ಋಷಿವಾಕ್ಯೈಶ್ಚ ॥೩೫॥

ತತಃ ಕಪಿಃ ಪ್ರಾಪ್ತಮನೋರಥಾರ್ಥ
ಸ್ತಾಮಕ್ಷತಾಂ ರಾಜಸುತಾಂ ವಿದಿತ್ವಾ ।
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತಸ್ತಾಂ ಪುನರೇವ ದೃಷ್ಟ್ವಾ
ಪ್ರತಿಪ್ರಯಾಣಾಯ ಮತಿಂ ಚಕಾರ ॥೩೬॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ಪಂಚಪಂಚಾಶಃ ಸರ್ಗಃ

ಪ್ರಾಪ್ತಮನೋರಥಾರ್ಥಃ ಪ್ರಾಪ್ತಸೀತಾದರ್ಶನರೂಪ ಮನೋರಥಫಲಃ । ಅಕ್ಷತಾಂ ಸಕ್ಷೇಮಾಂ । ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತಃ ತತ್ರ ಗತ್ವೇತಿ ಶೇಷಃ । ಪ್ರತಿಪ್ರಯಾಣಾಯ ರಾಮಂ ಪ್ರತಿ ಪುನರ್ಗಮನಾಯ ॥೩೬॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ಪಂಚ ಪಂಚಾಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಷಟ್ ಪಂಚಾಶಃ ಸರ್ಗಃ

ತತಸ್ತಾಂ ಶಿಂಶಪಾಮೂಲೇ ಜಾನಕೀಂ ಪರ್ಯವಸ್ಥಿತಾಮ್ ।
ಅಭಿವಾದ್ಯಾಬ್ರವೀದ್ದಿಷ್ಟ್ಯಾ ಪಶ್ಯಾಮಿ ತ್ವಾಮಿಹಾಕ್ಷತಾಮ್ ॥೧॥

ತತಸ್ತಂ ಪ್ರಸ್ಥಿತಂ ಸೀತಾ ವೀಕ್ಷಮಾಣಾ ಪುನಃ ಪುನಃ ।
ಭರ್ತೃಸ್ನೇಹಾನ್ವಿತಂ ವಾಕ್ಯಂ ಹನೂಮಂತಮಭಾಷತ ॥೨॥

ಯದಿ ತ್ವಂ ಮನ್ಯಸೇ ತಾತ ವಸ್ಯೈಕಾಹಮಿಹಾನಘ ।
ಕ್ವಚಿತ್ ಸುಸಂವೃತೇ ದೇಶೇ ವಿಶ್ರಾಂತಃ ಶ್ವೋ ಗಮಿಷ್ಯಸಿ ॥೩॥

ಮಮ ಚೈವಾಲ್ಪ ಭಾಗ್ಯಾಯಾಃ ಸಾಂನಿಧ್ಯಾತ್ ತವ ವಾನರ ।
ಶೋಕಸ್ಯಾಸ್ಯಾಪ್ರಮೇಯಸ್ಯ ಮುಹೂರ್ತಂ ಸ್ಯಾದಪಿ ಕ್ಷಯಃ ॥೪॥

ಗತೇ ಹಿ ಹರಿಶಾರ್ದೂಲ ಪುನಃ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಯೇ ತ್ವಯಿ ।
ಪ್ರಾಣೇಷ್ವಪಿ ನ ವಿಶ್ವಾಸೋ ಮಮ ವಾನರಪುಂಗವ ॥೫॥

ಅದರ್ಶನಂ ಚ ತೇ ವೀರ ಭೂಯೋ ಮಾಂ ದಾರಯಿಷ್ಯತಿ ।
ದುಃಖಾದ್ದುಃಖತರಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾಂ ದುರ್ಮನಃಶೋಕಕರ್ಶಿತಾಂ ॥೬॥

ಅಯಂ ಚ ವೀರ ಸಂದೇಹಸ್ತಿಷ್ಠತೀವ ಮಮಾಗ್ರತಃ ।
ಸುಮಹತ್ಸ್ವ ಸಹಾಯೇಷು ಹರ್ಯೃಕ್ಷೇಷು ಮಹಾಬಲಃ ॥೭॥

ತಥಂ ನು ಖಲು ದುಷ್ಪಾರಂ ಸಂತರಿಷ್ಯತಿ ಸಾಗರಂ ।
ತಾನಿ ಹರ್ಯೃಕ್ಷಸೈನ್ಯಾನಿ ತೌ ವಾ ದಶರಥಾತ್ಮಜೌ ॥೮॥

ತ್ರಯಾಣಾಮೇವ ಭೂತಾನಾಂ ಸಾಗರಸ್ಯಾಪಿ ಲಂಘನೇ ।
ಶಕ್ತಿಃ ಸ್ಯಾದ್ ವೈನತೇಯಸ್ಯ ತವ ವಾ ಮಾರುತಸ್ಯ ವಾ ॥೯॥

ತದುಕ್ತ ಕಾರ್ಯನಿರ್ಬಂಧೇ ಸಮುತ್ಪನ್ನೇ ದುರಾಸದೇ ।
ಕಿಂ ಪಶ್ಯಸಿ ಸಮಾಧಾನಂ ತ್ವಂ ಹಿ ಕಾರ್ಯವಿಶಾರದಃ ॥೧೦॥

ಅಕ್ಷತಾಂ ಸಕ್ಷೇಮಾಂ। ಅನೇನ ಮಾಯೋಪಾಯೋ ನಾಚರಿತ ಇತಿ ಸೂಚಯತಿ ॥೧॥೩॥ ಏಕಾಹಂ ಏಕದಿನಂ ॥೩॥ ಏತತ್ ಸರ್ಗಸ್ಥಾಃ ಶ್ಲೋಕಾಃ ಪೂರ್ವಮಾಗತಾಃ. ತತ್ರೈವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಾಃ ॥೪॥೫॥೬॥ ಹರ್ಯೃಕ್ಷೇಷು ವಿಷಯೇ ಸಂದೇಹಃ ಮಮಾಗ್ರೇ ತಿಷ್ಠತೀವ ॥೭॥

ಕಾಮಮಸ್ಯ ತ್ವಮೇವೈಕಃ ಕಾರ್ಯಸ್ಯ ಪರಿಸಾಧನೇ ।
ಪರ್ಯಾಪ್ತಃ ಪರವೀರಘ್ನ ಯಶಸ್ಯಸ್ತೇ ಬಲೋದಯಃ ॥೧೧॥

ಶರೈಃ ಸುಸಂಕುಲಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಲಂಕಾಂ ಪರಬಲಾರ್ದನಃ ।
ಮಾಂ ನಯೇದ್ಯದಿ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಸ್ತತ್ತಸ್ಯ ಸದೃಶಂ ಭವೇತ್ ॥೧೨॥

ತದ್ಯಥಾ ತಸ್ಯ ವಿಕ್ರಾಂತಮನುರೂಪಂ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।
ಭವೇದಾಹವಶೂರಸ್ಯ ತಥಾ ತ್ವಮುಪಪಾದಯ ॥೧೩॥

ತದರ್ಥೋಪಹಿತಂ ವಾಕ್ಯಂ ಪ್ರಶ್ರಿತಂ ಹೇತುಸಂಹಿತಮ್ ।
ನಿಶಮ್ಯ ಹನುಮಾಂಸ್ತಸ್ಯ ವಾಕ್ಯಮುತ್ತರಮಬ್ರವಿತ್ ॥೧೪॥

ದೇವಿ ಹರ್ಯೃಕ್ಷ ಸೈನ್ಯಾನಾಮೀಶ್ವರಃ ಪ್ಲವತಾಂ ವರಃ ।
ಸುಗ್ರೀವಃ ಸತ್ವಸಂಪನ್ನಸ್ತವಾರ್ಥೇ ಕೃತನಿಶ್ಚಯಃ ॥೧೫॥

ಸ ವಾನರ ಸಹಸ್ರಾಣಾಂ ಕೋಟೀಭಿರಭಿಸಂವೃತಃ ।
ಕ್ಷಿಪ್ರಮೇಷ್ಯತಿ ವೈದೇಹಿ ಸುಗ್ರೀವಃ ಪ್ಲವಗಾಧಿಪಃ ॥೧೬॥

ತೌ ಚ ವೀರ ನರವರೌ ಸಹಿತೌ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣೌ ।
ಆಗಮ್ಯ ನಗರೀಂ ಲಂಕಾಂ ಸಾಯಕೈರ್ವಿಧಮಿಷ್ಯತಃ ॥೧೭॥

ಸಗಣಂ ರಾಕ್ಷಸಂ ಹತ್ವಾ ನಚಿರಾದ್ ರಘುನಂದನಃ ।
ತ್ವಾಮಾದಾಯ ವರಾರೋಹೇ ಸ್ವಾಂ ಪುರೀಂ ಪ್ರತಿ ಯಾಸ್ಯತಿ ॥೧೮॥

ಸಮಾಶ್ವಸಿಹಿ ಭದ್ರಂತೇ ಭವ ತ್ವಂ ಕಾಲಕಾಂಕ್ಷಿಣೀ ।
ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಸಿ ರಾಮೇಣ ನಿಹತಂ ರಾವಣಂ ರಣೇ ॥೧೯॥

ನಿಹತೇ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರೇ ಚ ಸುಪುತ್ರಾಮಾತ್ಯ ಬಾಂಧವೇ ।
ತ್ವಂ ಸಮೇಷ್ಯಸಿ ರಾಮೇಣ ಶಶಾಂಕೇನೇವ ರೋಹಿಣೀ ॥೨೦॥

ಕ್ಷಿಪ್ರಮೇಷ್ಯತಿ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥೋ ಹರ್ಯೃಕ್ಷಪ್ರವರೈರ್ವೃತಃ ।
ಯಸ್ತೇ ಯುಧಿ ವಿಜಿತ್ಯಾರೀನ್ ಶೋಕಂ ವ್ಯಪನಯಿಷ್ಯತಿ ॥೨೧॥

ಏವಮಾಶ್ವಾಸ್ಯ ವೈದೇಹೀಂ ಹನುಮಾನ್ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ।
ಗಮನಾಯ ಮತಿಂ ಕೃತ್ವಾ ವೈದೇಹೀಮಭ್ಯವಾದಯತ್ ॥೨೨॥

ರಾಕ್ಷಸಾನ್ ಪ್ರವರಾನ್ ಹತ್ವಾ ನಾಮ ವಿಶ್ರಾವ್ಯ ಚಾತ್ಮನಃ ।
ಸಮಾಶ್ವಸ್ಯ ಚ ವೈದೇಹೀಂ ದರ್ಶಯಿತ್ವಾ ಪರಂ ಬಲಂ ॥೨೩॥

ನಗರೀಮಾಕುಲಾಂ ಕೃತ್ವಾ ವಂಚಯಿತ್ವಾ ಚ ರಾವಣಂ ।
ದರ್ಶಯಿತ್ವಾ ಬಲಂ ಘೋರಂ ವೈದೇಹೀ ಮಭಿವಾದ್ಯ ಚ ।
ಪ್ರತಿಗಂತುಂ ಮನಶ್ಚಕ್ರೇ ಪುನರ್ಮಧ್ಯೇನ ಸಾಗರಂ ॥೨೪॥

ತತಃ ಸ ಕಪಿಶಾರ್ದೂಲಃ ಸ್ವಾಮಿಸಂದರ್ಶನೋತ್ಸುಕಃ ।
ಆರುರೋಹ ಗಿರಿಶ್ರೇಷ್ಠಮರಿಷ್ಟಮರಿಮರ್ದನಃ ॥೨೫॥

ತುಂಗಪದ್ಮಕಜುಷ್ಟಾಭಿರ್ನೀಲಾಭಿರ್ವನರಾಜಿಭಿಃ ।
ಸೋತ್ತರೀಯಮಿವಾಂಭೋದೈಃ ಶೃಂಗಾಂತರವಿಲಂಬಿಭಿಃ ॥೨೬॥

ಬೋಧ್ಯಮಾನಮಿವ ಪ್ರೀತ್ಯಾ ದಿವಾಕರಕರೈಃ ಶುಭೈಃ ।
ಉನ್ಮಿಷಂತಮಿವೋದ್ಧೂತೈರ್ಲೋಚನೈರಿವ ಧಾತುಭಿಃ ॥೨೭॥

ತೋಯೌಘನಿಸ್ವನೈರ್ಮಂದ್ರೈಃ ಪ್ರಾಧೀತಮಿವ ಸರ್ವತಃ ।
ಪ್ರಗೀತಮಿವ ವಿಸ್ಪಷ್ಟೈರ್ನಾನಾಪ್ರಸ್ರವಣಸ್ವನೈಃ ॥೨೮॥

ದೇವದಾರುಭಿರುದ್ಧೂತೈ ರೂರ್ಧ್ವಬಾಹುಮಿವ ಸ್ಥಿತಮ್ ।
ಪ್ರಪಾತಜಲನಿರ್ಘೋಷೈಃ ಪ್ರಾಕ್ರುಷ್ಟಮಿವ ಸರ್ವತಃ ॥೨೯॥

ಅರಿಷ್ಟಂ ತನ್ನಾಮಕಂ ॥೨೫॥ ಪದ್ಮಕಃ ವೃಕ್ಷವಿಶೇಷಃ । ನೀಲಾಭಿರ್ವನರಾಜಿಭಿಃ ಪರಿಹಿತಮಿವ ಸ್ಥಿತಂ । ಸೋತ್ತರೀಯಮಿವಾಂಭೋಧೈರಿತ್ಯುತ್ತರತ್ರಾಂಭೋದಾನಾಮುತ್ತರೀಯತ್ವೇ ನೋತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಣಾತ್॥೨೬॥ ಪ್ರೀತ್ಯಾ ಬೋಧ್ಯಮಾನಮಿವ ಸ್ಥಿತಂ ಧಾತುಭಿರ್ಲೋಚನ ಸ್ಥಾನೀಯೈಃ ಉನ್ಮಿಷಂತಮಿವ ಉನ್ಮೇಷಣಂ ಕುರ್ವಂತಮಿವ । ಲೋಚನವತ್ತೇಷಾಮಪಿ ನಾನಾವರ್ಣವತ್ತ್ವಾತ್ ॥೨೭॥ ಮಂದ್ರೈಃ ಮಧ್ಯೋಚ್ಚೈಃ ಸ್ವರೈಃ। ಪ್ರಾಧೀತಂ ವೇದಾ ಧ್ಯಯನಮಿವ । ನಾನಾಪ್ರಸ್ರವಣಾನಾಂ ಸ್ವನೈಃ ವಿಸ್ಪಷ್ಟೈಃ ಪ್ರಗೀತಮಿವ ಆರಬ್ಧಗಾನಮಿವ ಸ್ಥಿತಂ ॥೨೮॥ ಉದ್ಧೂತೈಃ ಬಲಾದ್ವಲಿಷ್ಠೈಃ ಪ್ರಪಾತಜಲನಿರ್ಘೋಷೈಃ ತುಂಗದೇಶನಿಪತತ್ಪಯಃಶಬ್ದೈಃ ಪ್ರಾಕ್ರುಷ್ಟಃ ಆರಬ್ಧಾಕ್ರೋಶಮಿವ । ಶಬ್ದಯಂತಮಿತಿ ಯಾವತ್ । ಆದಿಕರ್ಮಣಿಕ್ತಃ ಸರ್ವತ್ರ ಬೋಧ್ಯಃ ॥೨೯॥

ವೇಪಮಾನಮಿವ ಶ್ಯಾಮೈಃ ಕಂಪಮಾನೈಃ ಶರದ್ವನೈಃ ।
ವೇಣುಭಿರ್ಮಾರುತೋದ್ಧೂತೈಃ ಕೂಜಂತಮಿವ ಕೀಚಕೈಃ ॥೧೦॥

ನಿಃಶ್ವಸಂತಮಿವಾಮರ್ಷಾದ್ಘೋರೈರಾಶೀವಿಷೋತ್ತಮೈಃ ।
ನೀಹಾರಕೃತಗಂಭೀರೈರ್ಧ್ಯಾಯಂತಮಿವ ಗಹ್ವರೈಃ ॥೧೧॥

ಮೇಘಪಾದನಿಭೈಃ ಪಾದೈಃ ಪ್ರಕ್ರಾಂತಮಿವ ಸರ್ವತಃ ।
ಜೃಂಭಮಾಣಮಿವಾಕಾಶೇ ಶಿಖರೈರಭ್ರಶಾಲಿಭಿಃ ॥೧೨॥

ಕೂಟೈಶ್ಚ ಬಹುಧಾಕೀರ್ಣೈಃ ಶೋಭಿತಂ ಬಹುಕಂದರೈಃ ।
ಸಾಲತಾಲಾಶ್ವಕರ್ಣೈಶ್ಚ ವಂಶೈಶ್ಚ ಬಹುಭಿರ್ವೃತಮ್ ॥೧೩॥

ಲತಾವಿತಾನೈರ್ವಿತತೈಃ ಪುಷ್ಪವದ್ಭಿರಲಂಕೃತಮ್ ।
ನಾನಾಮೃಗಗಣಾಕೀರ್ಣಂ ಧಾತುನಿಷ್ಯಂದಭೂಷಿತಮ್ ॥೧೪॥

ಬಹುಪ್ರಸ್ರವಣೋಪೇತಂ ಶಿಲಾಸಂಚಯಸಂಕಟಮ್ ।
ಮಹರ್ಷಿಯಕ್ಷಗಂಧರ್ವಕಿಂನರೋರಗಸೇವಿತಮ್ ॥೧೫॥

ಲತಾಪಾದಪಸಂಬಾಧಂ ಸಿಂಹಾಧ್ಯುಷಿಕಂದರಮ್ ।
ವ್ಯಾಘ್ರಸಂಘಸಮಾಕೀರ್ಣಂ ಸ್ವಾದುಮೂಲಫಲೋದಕಮ್ ॥೧೬॥

ಶ್ಯಾಮೈಃ ಹರಿತೈಃ । 'ಶ್ಯಾಮಃ ಸ್ಯಾದ್ಧರಿತೇ ಘನ' ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ । ಶರದ್ವನೈಃ ಶರತ್ಕಾಲೇ ಪುಷ್ಪಫಲೋಪೇತವನೈಃ । ಕಂಪಮಾನೈಃ ಸ್ವತ ಏವಾತ್ಯುಚ್ಛ್ರಿತತಯಾ ಈಷತ್ಕಂಪಮಾನೈಃ। ವಿಶೇಷತಃ ಕೀಚಕೈರಿವ ದೀರ್ಘತಯಾ ವಿದ್ಯಮಾನೈಃ ಆಶೀವಿಷೋತ್ತಮೈಃ ನಿಶ್ವಸಂತಮಿವ। ಯದ್ವಾ ಮಾರುತೋದ್ಧೂತೈಃ ವಾಯುವೇಗೋತ್ಪತಿತೈಃ ಕೀಚಕೈಃ ಕೂಜಂತಂ ಪತನಸಮಯೇ ಚಟಚಟಶಬ್ದಂ ಕುರ್ವಂತಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥೧೦॥ ಗಹ್ವರೈರರಣ್ಯೈಃ । ನೀಹಾರಕೃತ ಗಂಭೀರೈಃ । ನೀಹಾರ ಇತಿ ಕೃತಾಃ । ನೀಹಾರ ಕೃತಾಶ್ಚ ತೇ ಗಂಭೀರಾಶ್ಚೇತಿ ವಿಗ್ರಹಃ । ತೈಃ ತಾದೃಶೈಃ ಗಹ್ವರೈಃ ಗಹನೈಃ । ದುರ್ಗಮಾರ್ಗೇ ಧ್ಯಾಯಂತಮಿವ ಸ್ಥಿತಂ ॥೧೧॥ಜೃಂಭಮಾಣಂ ಅಂಗಭಂಗಂ ಕುರ್ವಾಣಂ ॥೧೨॥೧೩॥ ಲತಾವಿತಾನೈಃ ತದಾತ್ಮಕೋಪರಿ ಬಂಧನವಸ್ತ್ರೈಃ । ಧಾತುನಿಷ್ಯಂದ ಭೂಷಿತಂ ಗೈರಿಕಾದಿ ಧಾತು ಪ್ರಸ್ರವಣೈರಲಂಕೃತಂ॥೧೪॥ ಬಹುಪ್ರಸ್ರವಣೈರುಪೇತಂ ಬಹುನಿರ್ಝರೋದಕ ವಿಶಿಷ್ಟಂ। ಶಿಲಾಸಂಚಯೇನ ಸಮೂಹೇನ ಸಂಕಟಂ ಗಂತುಮಶಕ್ಯಂ ॥೧೫॥ ಸಂಬಾಧಂ ನಿಬಿಡಂ ॥೧೬॥

ತಮಾರುರೋಹ ಹನುಮಾನ್ ಪರ್ವತಂ ಪ್ಲವಗೋತ್ತಮಃ ।
ರಾಮದರ್ಶನಶೀಘ್ರೇಣ ಪ್ರಹರ್ಷೇಣಾಭಿಚೋದಿತಃ ॥೩೭॥

ತೇನ ಪಾದತಲಾಕ್ರಾಂತಾ ರಮ್ಯೇಷು ಗಿರಿಸಾನುಷು ।
ಸಘೋಷಾಃ ಸಮಶೀರ್ಯಂತ ಶಿಲಾಶ್ಚೂರ್ಣೀಕೃತಾಸ್ತತಃ ॥೩೮॥

ಸ ತಮಾರುಹ್ಯ ಶೈಲೇಂದ್ರಂ ವ್ಯವರ್ಧತ ಮಹಾಕಪಿಃ ।
ದಕ್ಷಿಣಾದುತ್ತರಂ ಪಾರಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯನ್ ಲವಣಾಂಭಸಃ ॥ ॥೩೯॥

ಅಧಿರುಹ್ಯ ತತೋ ವೀರಃ ಪರ್ವತಂ ಪವನಾತ್ಮಜಃ ।
ದದರ್ಶ ಸಾಗರಂ ಭೀಮಂ ಮೀನೋರಗನಿಷೇವಿತಮ್ ॥೪೦॥

ಸ ಮಾರುತ ಇವಾಕಾಶಂ ಮಾರುತಸ್ಯಾತ್ಮಸಂಭವಃ ।
ಪ್ರಪೇದೇ ಹರಿಶಾರ್ದೂಲೋ ದಕ್ಷಿಣಾದುತ್ತರಾಂ ದಿಶಮ್ ॥೪೧॥

ಸ ತದಾ ಪೀಡಿತಸ್ತೇನ ಕಪಿನಾ ಪರ್ವತೋತ್ತಮಃ ।
ರರಾಸ ಸಹ ತೈರ್ಭೂತೈಃ ಪ್ರಾವಿಶದ್ ವಸುಧಾತಲಮ್ ॥೪೨॥

ತಸ್ಯೋರುವೇಗೋನ್ಮಥಿತಾಃ ಪಾದಪಾಃ ಪುಷ್ಪಶಾಲಿನಃ ।
ನಿಪೇತುರ್ಭೂತಲೇ ರುಗ್ಣಾಃ ಶಕ್ರಾಯುಧಹತಾ ಇವ । ॥೪೩॥

ಕಂದರೋದರಸಂಸ್ಥಾನಾಂ ಪೀಡಿತಾನಾಂ ಮಹೌಜಸಾಮ್ ।
ಸಿಂಹಾನಾಂ ನಿನದೋ ಭೀಮೋ ನಭೋ ಭಿಂದನ್ ಹಿ ಶುಶ್ರುವೇ ॥೪೪॥

ತ್ರಸ್ತವ್ಯಾವಿದ್ಧವಸನಾ ವ್ಯಾಕುಲೀಕೃತಭೂಷಣಾಃ ।
ವಿದ್ಯಾಧರ್ಯಃ ಸಮುತ್ಪೇತುಃ ಸಹಸಾ ಧರಣೀಧರಾತ್ ॥೪೫॥

ರಾಮದರ್ಶನ ಶೀಘ್ರೇಣ ರಾಮದರ್ಶನಾಯ ವೇಗವತಾ ಹರ್ಷೇಣಾಭಿ ಪ್ರಚೋದಿತಃ ಪ್ರೇರಿತಃ ॥೩೭॥ ಸಮಶೀರ್ಯಂತ ವಿದಾರಿತಾಃ ॥೩೮॥ ದಕ್ಷಿಣಾತ್ ತೀರಾತ್ ಉತ್ತರಂ ತೀರಂ । ಪ್ರಾರ್ಥಯನ್ ಗಂತುಮಿಚ್ಛನ್ ॥೩೯॥ ಭೀಮಂ ಭಯಂಕರಂ ಭೀಮೋರಗೈರ್ನಿಷೇವಿತಂ ಸೇವಿತಂ ॥೪೦॥ ಆತ್ಮಸಂಭವಃ ಶರೀರಜಃ । ದಕ್ಷಿಣತೀರಾತ್ ಉತ್ತರಾಂ ದಿಶಂ ಪ್ರಪೇದೇ॥೪೧॥ ತೇನ ಕಪಿನಾ ಹನುಮತಾ। ರರಾಸ ಧ್ವನಿಮಕರೋತ್। ಭೂತಧ್ವನೀನಾಂ ಧ್ವನಿತ್ವೇನೋತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾ । ವಸುಧಾತಲಂ ಪ್ರಾವಿಶಚ್ಚ॥೪೨॥ ಶಕ್ರಾಯುಧಂ ವಜ್ರಂ। ತದ್ಧತಾಃ ಪರ್ವತಾ ಇವ॥೪೩॥ ಕಂದರೋದರ ಸಂಸ್ಥಾನಾಂ ಮಧ್ಯಗುಹಾ ಗತಾನಾಂ ಮಹೌಜಸಾಂ ಸಿಂಹಾನಾಂ ನಿನದೋ ಧ್ವನಿಃ ॥ ೪೪ ॥ ತ್ರಸ್ತಾಶ್ಚ ತಾ ವ್ಯಾವಿದ್ಧಾನಿ ವಸನಾನಿ ಯಾಸಾಂ ತಾಶ್ಚ ವಿದ್ಯಾಧರ್ಯಃ ವಿದ್ಯಾಧರ ಸ್ತ್ರಿಯಃ ॥೪೫॥

ಅತಿ ಪ್ರಾಮಾಣ ಬಲಿನೋ ದೀಪ್ತ ಜಿಹ್ವಾ ಮಹಾವಿಷಾಃ ।
ನಿಪೀಡಿತಶಿರೋಗ್ರೀವಾ ವ್ಯವೇಷ್ಟಂತ ಮಹಾಹಯಃ ॥೪೬॥

ಕಿನರೋರಗಗಂಧರ್ವಯಕ್ಷವಿದ್ಯಾಧರಾಸ್ತದಾ ।
ಪೀಡಿತಂ ತಂ ನಗವರಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಗಗನಮಾಸ್ಥಿತಾಃ ॥೪೭॥

ಸ ಚ ಭೂಮಿಧರಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಬಲಿನಾ ತೇನ ಪೀಡಿತಃ ।
ಸವೃಕ್ಷಶಿಖರೋದಗ್ರಃ ಪ್ರವಿವೇಶ ರಸಾತಲಮ್ ।॥೪೮॥

ದಶಯೋಜನವಿಸ್ತಾರಸ್ತ್ರಿಂಶದ್ಯೋಜನಮುಚ್ಛ್ರಿತಃ
ಧರಣ್ಯಾಂ ಸಮತಾಂ ಯಾತಃ ಸ ಬಭೂವ ಧರಾಧರಃ ॥೪೯॥

ಸ ಲಿಲಂಘಯಿಷುರ್ಭೀಮಸಲಿಲಂ ಲವಣಾರ್ಣವಮ್ ।
ಕಲ್ಲೋಲಾಸ್ಫಾಲವೇಲಾಂತಾದುತ್ಪಪಾತ ನಭೋ ಹರಿಃ ॥೫೦॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ಷಟ್ ಪಂಚಾಶಃ ಸರ್ಗಃ

ನಿಪೀಡಿತ ಶಿರೋಗ್ರೀವಾಃ ಅಂತರ್ನಿವಿಶತಾಂ ಪರ್ವತೇನೇತಿ ಶೇಷಃ ॥೪೬॥ ಆಸ್ಥಿತಾ। 'ಅಧಿಶೀಙಸ್ಥಾಸಾ'ಮಿತಿ ಗಗನಮಿತ್ಯತ್ರ ದ್ವಿತೀಯಾ॥೪೭॥ ವೃಕ್ಷೈಃ ಸಹ ವರ್ತಂತ ಇತಿ ಸವೃಕ್ಷಾಣಿ ಯಾನಿ ಶಿಖರಾಣಿ ತೈರುದಗ್ರಃ ಉನ್ನತಃ । ರಸಾತಲಂ ಭೂತಲಂ ॥೪೮॥ ಲಿಲಂಘಯಿಷುಃ ಲಂಘಿತುಮಿಚ್ಛುಃ। ಭೀಮಸಲಿಲಂ ಭಯಂಕರಜಲಂ । ಕಲ್ಲೋಲೈಸ್ತರಂಗೈರಾಸ್ಫಾಲಸ್ತಾಡನಂ ಯಸ್ಯ ಸ ಚಾಸೌ ವೇಲಾಂತಃ ಸಮುದ್ರಾಂತಶ್ಚ ತಸ್ಮಾತ್॥೫೦॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಸುಂದರಕಾಂಡ ಭಾವದೀಪೇ
ಷಟ್ಪಂಚಾಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಸಪ್ತ ಪಂಚಾಶಃ ಸರ್ಗಃ

ಆಪ್ಲುತ್ಯ ಚ ಮಹಾವೇಗಃ ಪಕ್ಷವಾನಿವ ಪರ್ವತಃ ।
ಭುಜಂಗಯಕ್ಷ ಗಂಧರ್ವಪ್ರಬುದ್ಧಕಮಲೋತ್ಪಲಮ್ ॥೧॥

ಸಚಂದ್ರಕುಮುದಂ ರಮ್ಯಂ ಸಾರ್ಕಕಾರಂಡವಂ ಶುಭಮ್ ।
ತಿಷ್ಯಶ್ರವಣಕಾದಂಬಮಭ್ರಶೈವಾಲಶಾದ್ವಲಮ್ ॥೨॥

ಪುನರ್ವಸುಮಹಾಮೀನಂ ಲೋಹಿತಾಂಗಮಹಾಗ್ರಹಮ್ ।
ಐರಾವತಮಹಾದ್ವೀಪಂ ಸ್ವಾತೀಹಂಸವಿಲಾಸಿತಮ್ ॥೩॥

ವಾತಸಂಘಾತಜಾಲೋರ್ಮಿ ಚಂದ್ರಾಂಶುಶಿಶಿರಾಂಬುಮತ್ ।
ಹನುಮಾನ ಪರಿಶ್ರಾಂತಃ ಪುಪ್ಲುವೇ ಗಗನಾರ್ಣವಮ್ ॥೪॥

ಗ್ರಸಮಾನ ಇವಾಕಾಶಂ ತಾರಾಧಿಪಮಿವೋಲ್ಲಿಖನ್ ।
ಹರನ್ನಿವ ಸನಕ್ಷತ್ರಂ ಗಗನಂ ಸಾರ್ಕಮಂಡಲಮ್ ॥೫॥

ಭುಜಂಗಯಕ್ಷಗಂಧರ್ವಾ ಏವ ಪ್ರಬುದ್ಧಾನಿ ವಿಕಸಿತಾನಿ ಕಮಲೋತ್ಪಲಾನಿ ಯಸ್ಮಿನ್ ಗಗನಾರ್ಣವೇ ತಂ ಪುಪ್ಲುವೇ ॥೧॥ ಚಂದ್ರ ಏವ ಕುಮುದಂ ಶ್ವೇತೋತ್ಪಲಂ ತೇನ ಸಹಿತಂ । ಅರ್ಕರೂಪ ಕಾರಂಡವೇನ ಜಲಕುಕ್ಕುಟೇನ ಸಹಿತಂ । ತಿಷ್ಯಂ ಪುಷ್ಯನಕ್ಷತ್ರಂ ಶ್ರವಣ ನಕ್ಷತ್ರಂಚ ತೇ ಏವ ಕಾದಂಬಾಃ ಕಲಹಂಸಾಃ ಯಸ್ಮಿನ್ । ಅಭ್ರಾಣ್ಯೇವ ಶೈವಾಲಾನಿ ಶಾದ್ವಲಸ್ಥಾನೀಯಾನಿ ಯತ್ರ ತಂ ॥೨॥ ಲೋಹಿತಾಂಗೋ ಮಂಗಲಃ ಗ್ರಹೋ ಗ್ರಾಹಃ । ಐರಾವತ ಇಂದ್ರಗಜಃ । ಸ ಏವ ಮಹಾನ್ ದ್ವೀಪೋ ಯಸ್ಮಿನ್ ॥೩॥ ವಾತಸಂಘಾತಃ ಚಕ್ರವಾತಃ ತಜ್ಜಾಲಂ ಸಮೂಹಃ ಸ ಏವೋರ್ಮಿರ್ಯಸ್ಮಿನ್। ತಚ್ಚ ತತ್ ಚಂದ್ರಾಂಶವ ಏವ ಶಿಶಿರಾಂಬೂನಿ ಅಸ್ಮಿನ್ ಸಂತೀತಿ ತಚ್ಚೇತಿ । ಅತ್ರ ಗಗನಾರ್ಣವಮಿತಿ ನಪುಂಸಕತ್ವಮಾರ್ಷಂ । ನಪುಂಸಕೋ ವಾರ್ಣವಶಬ್ದಃ ।'ಅಸ್ಮದೀಯಂ ಗುಣಾರ್ಣವಂ' ಇತ್ಯನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನಸುಧಾಯಾಂ ಪೂರ್ವಮಾಚಾರ್ಕ್ಷಿಬಂತ ತಾಮಾಶ್ರಿತ್ಯಾನಂತರಂ ಪಚಾದ್ಯಚಿ ಅರ್ಣವಮಿತಿ ತ್ರಿಲಿಂಗಃ ಸಾಧುರಿತ್ಯುಕ್ತೇಃ । ಗಗನಾರ್ಣವಃ ಪ್ರಸಿದ್ಧಾರ್ಣವ ಇವ । ನ ಪುನಃ ಸ ಏವೇತಿ ಆಚಾರಕ್ಷಿಬಂತತಾದಿಕ ಮುಪಪನ್ನಂ ॥೪॥ ತಾರಾಧಿಪಂ ಚಂದ್ರಮುಲ್ಲಿಖನ್ನಿವ ಸ್ಪೃಶನ್ನಿವ ॥೫॥ ಮಾಂಜಿಷ್ಠಕಾನಿ

ಮಾರುತಸ್ಯಾತ್ಮಜಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕಪಿರ್ವ್ಯೋಮಚರೋ ಮಹಾನ್ ।
ಹನುಮಾನ್ ಮೇಘಜಾಲಾನಿ ವಿಕರ್ಷನ್ನಿವ ಗಚ್ಛತಿ ||೬||

ಪಾಂಡರಾರುಣವರ್ಣಾನಿ ನೀಲಮಾಂಜಿಷ್ಠಕಾನಿ ಚ ।
ಹರಿತಾರುಣವರ್ಣಾನಿ ಮಹಾಭ್ರಾಣಿ ಚಕಾಶಿರೇ ||೭||

ಪ್ರವಿಶನ್ನಭ್ರ ಜಾಲಾನಿ ನಿಷ್ಪ್ರತಂಶ್ಚ ಪುನಃ ಪುನಃ ।
ಪ್ರಚ್ಛನ್ನಶ್ಚ ಪ್ರಕಾಶಶ್ಚ ಚಂದ್ರಮಾ ಇವ ಲಕ್ಷ್ಯತೇ ||೮||

ವಿವಿಧಾಭ್ರಘನಾಪನ್ನಗೋಚರೋ ಧವಲಾಂಬರಃ ।
ದೃಶ್ಯಾದೃಶ್ಯತನುರ್ವೀರಸ್ತದಾ ಚಂದ್ರಾಯತೇಽಂಬರೇ ||೯||

ತಾರ್ಕ್ಷ್ಯಾಯಮಾಣೋ ಗಗನೇ ಬಭಾಸೇ ವಾಯುನಂದನಃ ।
ದಾರಯನ್ ಮೇಘವೃಂದಾನಿ ನಿಷ್ಪತಂಶ್ಚ ಪುನಃ ಪುನಃ ||೧೦||

ನದನ್ನಾದೇನ ಮಹತಾ ಮೇಘಸ್ವನಮಹಾಸ್ವನಃ ।
ಪ್ರವರಾನ್ ರಾಕ್ಷಸಾನ್ ಹತ್ವಾ ನಾಮ ವಿಶ್ರಾವ್ಯ ಚಾತ್ಮನಃ ||೧೧||

ಆಕುಲಾಂ ನಗರೀಂ ಕೃತ್ವಾ ವ್ಯಥಯಿತ್ವಾ ಚ ರಾವಣಮ್ ।
ಅರ್ದಯಿತ್ವಾ ಬಲಂ ಘೋರಂ ವೈದೇಹೀಮಭಿವಾದ್ಯ ಚ ||೧೨||

ಆಜಗಾಮ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಪುನರ್ಮಧ್ಯೇನ ಸಾಗರಮ್ ।
ಪರ್ವತೇಂದ್ರಂ ಸುನಾಭಂ ಚ ಸಮುಪಸ್ಪೃಶ್ಯ ವೀರ್ಯವಾನ್ ||೧೩||

ಜ್ಯಾಮುಕ್ತ ಇವ ನಾರಾಚೋ ಮಹಾವೇಗೋಽಭ್ಯುಪಾಗಮತ್ ||೧೪||

ಸ ಕಿಂಚಿದಾರಾತ್ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಃ ಸಮಾಲೋಕ್ಯ ಮಹಾಗಿರಿಮ್ ।
ಮಹೇಂದ್ರಂ ಮೇಘಸಂಕಾಶಂ ನನಾದ ಹರಿಪುಂಗವಃ ||೧೫||

ಶ್ವೇತರಕ್ತವರ್ಣಾನಿ । ಹರಿತಾರುಣವರ್ಣಾನಿ ಮಿಶ್ರಾಣಿ ||೭||೮|| ವಿವಿಧಾಭ್ರಘನಾಪನ್ನಗೋಚರಃ ವಿವಿಧಾಭ್ರೇಷು ಯೇ ಘನಾಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಃ ತೇಷು ಆಪನ್ನೋ ಗೋಚರೋ ಮಾರ್ಗೋ ಯಸ್ಯ । ಚಂದ್ರಾಯತೇ ಚಂದ್ರಾವದಾಚರತಿ ||೯|| ವಿಶ್ರಾವ್ಯ ಘೋಷಯಿತ್ವಾ ||೧೧||೧೨|| ಸುನಾಭಂ ಮೈನಾಕಂ । ಸಮುಪಸ್ಪೃಶ್ಯ ಪಾಣಿನೇತಿ ಶೇಷಃ ||೧೩||೧೪|| ಅರಾತ್ಸಮೀಪೇ ||೧೫||

ಸ ಪೂರಯಾಮಾಸ ಕಪಿರ್ದಿಶೋ ದಶ ಸಮಂತತಃ ।
ನದನ್ನಾದೇನ ಮಹತಾ ಮೇಘಸ್ವನಮಹಾಸ್ವನಃ ॥೧೬॥

ಸ ತಂ ದೇಶಮನುಪ್ರಾಪ್ತಃ ಸುಹೃದ್ದರ್ಶನಲಾಲಸಃ ।
ನನಾದ ಹರಿಶಾರ್ದೂಲೋ ಲಾಂಗೂಲಂ ಚಾಪ್ಯಕಂಪಯತ್ ॥೧೭॥

ತಸ್ಯ ನಾನದ್ಯಮಾನಸ್ಯ ಸುಪರ್ಣಾಚರಿತೇ ಪಥಿ ।
ಫಲತೀವಾಸ್ಯ ಘೋಷೇಣ ಗಗನಂ ಸಾರ್ಕಮಂಡಲಮ್ ॥೧೮॥

ಯೇ ತು ತತ್ರೋತ್ತರೇ ತೀರೇ ಸಮುದ್ರಸ್ಯ ಮಹಾಬಲಾಃ ।
ಪೂರ್ವಮಾಸನ್ ಸನ್ನಿವಿಷ್ಟಾ ವಾಯುಪುತ್ರ ದಿದೃಕ್ಷವಃ ॥೧೯॥

ಮಹತೋ ವಾಯುನುನ್ನಸ್ಯ ತೋಯದಸ್ಯೇವ ಗರ್ಜಿತಮ್ ।
ಶುಶ್ರುವುಸ್ತೇ ತದಾ ಘೋಷಮೂರುವೇಗಂ ಹನೂಮತಃ ॥೨೦॥

ತೇ ದೀನಮನಸಃ ಸರ್ವೇ ಶುಶ್ರುವುಃ ಕಾನನೌಕಸಃ ।
ವಾನರೇಂದ್ರಸ್ಯ ನಿರ್ಘೋಷಂ ಪರ್ಜನ್ಯ ನಿನದೋಪಮಮ್ ॥೨೧॥

ನಿಶಮ್ಯ ನದತೋ ನಾದಂ ವಾನರಾಸ್ತೇ ಸಮಂತತಃ ।
ಬಭೂವುರುತ್ಸುಕಾಃ ಸರ್ವೇ ಸುಹೃದ್ದರ್ಶನಕಾಂಕ್ಷಿಣಃ ॥೨೨॥

ಜಾಂಬವಾಂಸ್ತು ಹರಿಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಪ್ರೀತಿಸಂಹೃಷ್ಟ ಮಾನಸಃ ।
ಉಪಾಮಂತ್ರ್ಯ ಹರೀನ್ ಸರ್ವಾನಿದಂ ವಚನಮಬ್ರವಿತ್ ॥೨೩॥

ಸರ್ವಥಾ ಕೃತಕಾರ್ಯೋऽಸೌ ಹನೂಮಾನ್ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ।
ನ ಹ್ಯಸ್ಯಾಕೃತಕಾರ್ಯಸ್ಯ ನಾದ ಏವಂವಿಧೋ ಭವೇತ್ ॥೨೪॥

ನಾದೇನ ಪೂರಯಾಮಾಸೇತ್ಯನ್ವಯಃ ॥೧೬॥ ಸುಹೃದಾಂ ಅಂಗದ ಏನಾಂ ಯದ್ದರ್ಶನಂ ತತ್ರ ಲಾಲಸಃ ಸಾಭಿಲಾಷಃ ॥೧೭॥ ಫಲತೀವ ದಲತೀವ ॥೧೮॥ ಸನ್ನಿವಿಷ್ಟಾಃ ಶೃಂಗಾದ್ಯಾರುಹ್ಯೋಪವಿಷ್ಟಾಃ । ವಾಯುಪುತ್ರದಿದೃಕ್ಷವಃ । ಗಮಿಗಾಮ್ಯಾದಿತ್ವಾತ್ ದ್ವಿತೀಯಾಸಮಾಸಃ ॥೧೯॥ ಊರುವೇಗಂ ಉತ್ಪನ್ನಂ ನಿಸ್ವನಂ ॥೨೦॥ ದೀನಮನಸಃ ಹನುಮದದರ್ಶನಾತ್ ॥೨೧॥ ಪ್ರೀತಿ ಸಂಹೃಷ್ಟಮಾನಸಃ ಹನೂಮತಿ ಪ್ರೀತ್ಯಾ ಸಂಹೃಷ್ಟಂ ಮಾನಸಂ ಯಸ್ಯ । ಉಪಾಮಂತ್ರ್ಯ ಸಂಬೋಧ್ಯ ॥೨೩॥ ಅಕೃತಕಾರ್ಯಸ್ಯ ಅಕೃತ ಸೀತಾದರ್ಶನರೂಪಕಾರ್ಯಸ್ಯ। ಏವಂವಿಧಃ ಅತ್ಯುಚ್ಚಃ ॥೨೪॥

ತಸ್ಯ ಬಾಹೂರುವೇಗಂ ಚ ನಿನಾದಂ ಚ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।
ನಿಶಮ್ಯ ಹರಯೋ ಹೃಷ್ಟಾಃ ಸಮುತ್ಪೇತುರ್ಯತಸ್ತತಃ ||೨೫||

ತೇ ನಗಾಗ್ರಾನ್ನಗಾಗ್ರಾಣಿ ಶಿಖರಾಚ್ಛಿಖರಾಣಿ ಚ ।
ಪ್ರಹೃಷ್ಟಾಃ ಸಮಪದ್ಯಂತ ಹನೂಮಂತಂ ದಿದೃಕ್ಷವಃ ||೨೬||

ತೇ ಪ್ರೀತಾಃ ಪಾದಪಾಗ್ರೇಷು ಗೃಹ್ಯ ಶಾಖಾಃ ಸುಪುಷ್ಪಿತಾಃ ।
ವಾಸಾಂಸೀವ ಪ್ರಕಾಶಾನಿ ಸಮಾವಿಧ್ಯಂತ ವಾನರಾಃ ||೨೭||

ಗಿರಿಗಹ್ವರಸಂಲೀನೋ ಯಥಾ ಗರ್ಜತಿ ಮಾರುತಃ ।
ಏವಂ ಜಗರ್ಜ ಬಲವಾನ್ - ಹನೂಮಾನ್ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ||೨೮||

ತಮಭ್ರಘನಸಂಕಾಶಮಾಪತಂತಂ ಮಹಾಕಪಿಮ್ ।
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತೇ ವಾನರಾಃ ಸರ್ವೇ ತಸ್ಥುಃ ಪ್ರಾಂಜಲಯಸ್ತದಾ ||೨೯||

ತತಸ್ತು ವೇಗವಾಂಸ್ತಸ್ಯ ಗಿರೇರ್ಗಿರಿನಿಭಃ ಕಪಿಃ ।
ನಿಪಪಾತ ಗಿರೇಸ್ತಸ್ಯ ಶಿಖರೇ ಪಾದಪಾಕುಲೇ ||೩೦||

ಹರ್ಷೇಣಾಪೂರ್ಯಮಾಣೋಽಸೌ ರಮ್ಯೇ ಪರ್ವತನಿರ್ಝರೇ ।
ಛಿನ್ನಪಕ್ಷ ಇವಾಕಾಶಾತ್ ಪಪಾತ ಧರಣೀಧರಃ ||೩೧||

[illegible]

ತತಸ್ತೇ ಪ್ರೀತಮನಸಃ ಸರ್ವೇ ವಾರನಪುಂಗವಾಃ ।
ಹನೂಮಂತಂ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಪರಿವಾರ್ಯೋಪತಸ್ಥಿರೇ ।
ಪರಿವಾರ್ಯ ಚ ತೇ ಸರ್ವೇ ಪರಾಂ ಪ್ರೀತಿಮುಪಾಗತಾಃ ||೩೨||

ಪ್ರಹೃಷ್ಟವದನಾಃ ಸರ್ವೇ ತಮಾಗತಮುಪಾಗಮನ್ ।
ಉಪಾಯನಾನಿ ಚಾದಾಯ ಮೂಲಾನಿ ಚ ಫಲಾನಿ ಚ ।
ಪ್ರತ್ಯರ್ಚಯನ್ ಹರಿಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಹರಯೋ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಮ್ ||೩೩||

ವಿನೇದುರ್ಮುದಿತಾಃ ಕೇಚಿತ್ ಕೇಚಿತ್ ಕಿಲಕಿಲಾಂ ತಥಾ ।
ಹೃಷ್ಟಾಃ ಪಾದಪಶಾಖಾಶ್ಚ ಆನಿನ್ಯುರ್ವಾನರರ್ಷಭಾಃ ||೩೪||

ಹನೂಮಾಂಸ್ತು ಗುರೂನ್ ವೃದ್ಧಾನ್ ಜಾಂಬವತ್ಪ್ರಮುಖಾಂಸ್ತದಾ ।
ಕುಮಾರಮಂಗದಂ ಚೈವ ಸೋಽವಂದತ ಮಹಾಕಪಿಃ ||೩೫||

ಸ ತಾಭ್ಯಾಂ ಪೂಜಿತಃ ಪೂಜ್ಯಃ ಕಪಿಭಿಶ್ಚ ಪ್ರಸಾದಿತಃ ।
ದೃಷ್ಟಾ ದೇವೀತಿ ವಿಕ್ರಾಂತಃ ಸಂಕ್ಷೇಪೇಣ ನ್ಯವೇದಯತ್ ||೩೬||

ನಿಷಸಾದ ಚ ಹಸ್ತೇನ ಗೃಹೀತ್ವಾ ವಾಲಿನಃ ಸುತಮ್ ।
ರಮಣೀಯೇ ವನೋದ್ದೇಶೇ ಮಹೇಂದ್ರಸ್ಯ ಗಿರೇಸ್ತದಾ ||೩೭||

ಹನುಮಾನಬ್ರವೀದ್ಧೃಷ್ಟಸ್ತದಾ ತಾನ್ ವಾನರರ್ಷಭಾನ್ ।
ಅಶೋಕವನಿಕಾಸಂಸ್ಥಾ ದೃಷ್ಟಾ ಸಾ ಜನಕಾತ್ಮಜಾ ||೩೮||

ಪರಾಂ ಪೂರ್ವಪ್ರೀತಿತೋಽಪ್ಯುತ್ಕೃಷ್ಟಾಂ । ಸಂತೋಷಾತಿಶಯೇನ ಸರ್ವ ಇತಿ ದ್ವಿರುಕ್ತಿ[illegible] ಸರ್ವೇ ರುದ್ರೇ । ಲುಪ್ತೋಪಮೇಯಂ । ತೇ ದೇವಾಃ ತ್ರಿಪುರಂ ಹತ್ವಾ ಆಯಾತೇ[illegible] ರುದ್ರೇ ಇತಿ ವಾ । 'ಸರ್ವೋ ಹ್ಯೇಷ ರುದ್ರಃ' ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ । 'ಸರ್ವಃ ಶರ್ವ[illegible] ಕಾಲಂಜರಃ ಶಿವಃ' ಇತಿ ನಾಮವಿಧಾನಾತ್ ||೩೨|| ಪ್ರತ್ಯರ್ಚಯನ್ ಪ್ರತ್ಯಾರ್ಚಯನ್ ||೩೩|| ಕಿಲಕಿಲಾಂ ಸ್ವಜಾತಿಧ್ವನಿಂ । ಚಕ್ರುರಿತಿ ಶೇಷಃ. । ಪಾದಪಶಾಖಾಃ ಆಸನಾರ್ಥ[illegible] ವಾತಾರ್ಥಂ ವಾ ||೩೪|| ಕುಮಾರಮಂಗದಂ ಚಾವಂದತ. ಯುವರಾಜತ್ವಾತ್ ||೩೫|| ತಾಭ್ಯಾಂ ಜಾಂಬವದಂಗದಾಭ್ಯಾಂ । ಯದ್ಯಪಿ ಜಾಂಬವತ್ಪ್ರಮುಖಾನ್ ಗುರೂನ್ ವೃದ್ಧಾನಿತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ತೈರಿತಿ ಸುಭಾಷಂ । ತಥಾಪಿ ಕಾರ್ಯನಿವಿಷ್ಟತಾ ದ್ವ[illegible] ರೇವಾತಿಶಯೇನೇತಿ ತಾಭ್ಯಾಮಿತ್ಯುಪಪದ್ಯತೇ । ದೇವೀ ದೃಷ್ಟೇತಿ ಪೌರ್ವಾಪರ್ಯ[illegible] ವಿಲೋಕಿತಾ ನ ವೇತಿ ಶಂಕಾ ಸ್ಯಾತ್ । ಸಾ ಮಾ ಭೂದಿತಿ ದೃಷ್ಟೇತಿ ಪೂರ್ವಮುಕ್ತಿರಿ[illegible] ಜ್ಞೇಯಂ ||೩೬||

ರಕ್ಷ್ಯಮಾಣಾ ಸುಘೋರಾಭೀ ರಾಕ್ಷಸೀಭಿರನಿಂದಿತಾ ।
ಏಕವೇಣಿಧರಾ ದೀನಾ ರಾಮದರ್ಶನಲಾಲಸಾ ॥೩೯॥

ಉಪವಾಸಪರಿಶ್ರಾಂತಾ ಜಟಿಲಾ ಮಲಿನಾ ಕೃಶಾ ।
ತತೋ ದೃಷ್ಟೇತಿ ವಚನಂ ಮಹಾರ್ಥಮಮೃತೋಪಮಮ್ ॥೪೦॥

ನಿಶಮ್ಯ ಮಾರುತೇಃ ಸರ್ವೇ ಮುದಿತಾ ವಾನರಾ ಭವನ್ ।
ಕ್ಷ್ವೇಲಂತ್ಯನ್ಯೇ ನದಂತ್ಯನ್ಯೇ ಗರ್ಜಂತ್ಯನ್ಯೇ ಮಹಾಬಲಾಃ ॥೪೧॥

ಚಕ್ರುಃ ಕಿಲಿಕಿಲಾಮನ್ಯೇ ಪ್ರತಿಗರ್ಜಂತಿ ಚಾಪರೇ ।
ಕೇಚಿದುಚ್ಛ್ರಿತಲಾಂಗೂಲಾಃ ಪ್ರಹೃಷ್ಟಾಃ ಕಪಿಕುಂಜರಾಃ ॥೪೨॥

ಆಯತಾಂಚಿತ ದೀರ್ಘಾಣಿ ಲಾಂಗೂಲಾನಿ ಪ್ರವಿವ್ಯಧುಃ ।
ಅಪರೇ ಚ ಹನೂಮಂತಂ ವಾನರಾ ವಾರಣೋಪಮಮ್ ॥೪೨॥

ಆಪ್ಲುತ್ಯ ಗಿರಿಶೃಂಗೇಷು ಸಂಸ್ಪೃಶಂತಿ ಸ್ಮ ಹರ್ಷಿತಾಃ ।
ಉಕ್ತವಾಕ್ಯಂ ಹನೂಮಂತಮಂಗದಸ್ತಮಥಾಬ್ರವೀತ್ ॥೪೪॥

ಸರ್ವೇಷಾಂ ಹರಿವೀರಾಣಾಂ ಮಧ್ಯೇ ವಾಚಮನುತ್ತಮಾಮ್ ।
ಸತ್ತ್ವೇ ವೀರ್ಯೇ ನ ತೇ ಕಶ್ಚಿತ್ ಸಮೋ ವಾನರ ವಿದ್ಯತೇ ॥೪೫॥

ಯದವಪ್ಲುತ್ಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣಂ ಸಾಗರಂ ಪುನರಾಗತಃ ।
ಜೀವಿತಸ್ಯ ಪ್ರದಾತಾ ನಸ್ತ್ವಮೇಕೋ ವಾನರೋತ್ತಮ ॥೪೬॥

ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ ಸಮೇಷ್ಯಾಮಃ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಾ ರಾಘವೇಣ ಹ ।
ಅಹೋ ಸ್ವಾಮಿನಿ ತೇ ಭಕ್ತಿರಹೋ ವೀರ್ಯಮಹೋ ಧೃತಿಃ ॥೪೭॥

ದಿಷ್ಟ್ಯಾ ದೃಷ್ಟಾ ತ್ವಯಾ ದೇವೀ ರಾಮಪತ್ನೀ ಯಶಸ್ವಿನೀ ।
ದಿಷ್ಟ್ಯಾ ತ್ಯಕ್ಷ್ಯತಿ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಃ ಶೋಕಂ ಸೀತಾವಿಯೋಗಜಮ್ ॥೪೮॥

ತತೋಂಗದಂ ಹನೂಮಂತಂ ಜಾಂಬವಂತಂ ಚ ವಾನರಾಃ ।

ಮಹಾರ್ಥಂ ಸ್ವಾದಿಸಂರಕ್ಷಣಸಾಧನತ್ವಾದಮೃತೋಪಮಂ ॥೪೦॥ ವಾನರಾ ಭವನ್ ಅಡಾಗಮಾಭಾವಃ । ಅಥವಾ 'ನ ಮು ನ' ಇತ್ಯತೋ ನೇತಿ ಯೋಗವಿಭಾಗಾತ್ ಕ್ವಚಿದಸಿದ್ಧತ್ವಾಭಾವಾತ್ ಸವರ್ಣದೀರ್ಘಃ । ವಿಸ್ತರಸ್ತು 'ತಸ್ಯ ಲೋಪ' ಇತಿ ಸೂತ್ರ ವಾರ್ತಿಕ ಶಬ್ದಕೌಸ್ತುಭತೋ ವಿಜ್ಞೇಯಃ ॥೪೧॥ ಆಯತಾಂಚಿತದೀರ್ಘಾಣಿ । ಆಯತೇನ ಸ್ಥೈರ್ಯೇಣ ಅಂಚಿತಾನಿ ಸಂಗತಾನಿ ॥೪೩॥೪೪॥೪೫॥ ಜೀವಿತಸ್ಯ ಜೀವನಸ್ಯ ॥೪೬॥

ಪರಿವಾರ್ಯ ಪ್ರಮುದಿತಾ ಭೇಜಿರೇ ವಿಪುಲಾಃ ಶಿಲಾಃ ॥೪೯॥

ಉಪವಿಷ್ಟಾ ಗಿರೇಸ್ತಸ್ಯ ಶಿಲಾಸು ವಿಪುಲಾಸು ತೇ ।
ಶ್ರೋತುಕಾಮಾಃ ಸಮುದ್ರಸ್ಯ ಲಂಘನಂ ವಾನರೋತ್ತಮಾಃ ॥೫೦॥

ದರ್ಶನಂ ಚಾಪಿ ಲಂಕಾಯಾಃ ಸೀತಾಯಾ ರಾವಣಸ್ಯ ಚ।
ತಸ್ಥುಃ ಪ್ರಾಂಜಲಯಃ ಸರ್ವೇ ಹನುಮದ್ವದನೋನ್ಮುಖಾಃ ॥೫೧॥

ತಸ್ಥೌ ತತ್ರಾಂಗದಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ವಾನರೈರ್ಬಹುಭಿರ್ವೃತಃ ।
ಉಪಾಸ್ಯಮಾನೋ ವಿಬುಧೈರ್ದಿವಿ ದೇವಪತಿರ್ಯಥಾ ॥೫೨॥

ಹನೂಮತಾ ಕೀರ್ತಿಮತಾ ಯಶಸ್ವಿನಾ
ತಥಾಂಗದೇನಾಂಗದಬದ್ಧಬಾಹುನಾ ।
ಮುದಾ ತದಾಧ್ಯಾಸಿತಮುನ್ನತಂ ಮಹ
ನ್ಮಹೀಧರಾಗ್ರಂ ಜ್ವಲಿತಂ ಶ್ರಿಯಾಭವತ್ ॥೫೩॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ಸಪ್ತಪಂಚಾಶಃ ಸರ್ಗಃ

ವಿಬುಧೈಃ ತದ್ಗಣೈಃ ॥೫೨॥ ಕೀರ್ತಿಮತಾ ಹನೂಮತಾ ಅಂಗದನದ್ಧಬಾಹುನಾ ಕೇಯೂರ ಬದ್ಧಬಾಹುನಾ ಯಶಸ್ವಿನಾಂಗದೇನೇತ್ಯನ್ವಯಃ । ಮಹತ್ ಪೂಜಿತಂ ಜ್ವಲಿತಂ ಪ್ರಕಾಶಿತಮಭವತ್ । ಪ್ರಕಾಶಮಾನಯಶಸಾ ಸಪ್ರಕಾಶತಾ ಗಿರ್ಯಗ್ರಸ್ಯೇತಿ ಭಾವಃ ॥೫೨॥೫೩॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ಸಪ್ತಪಂಚಾಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥೫೭॥

ಅಷ್ಟಪಂಚಾಶಃ ಸರ್ಗಃ

ತತಸ್ತಸ್ಯಗಿರೇಃ ಶೃಂಗೇ ಮಹೇಂದ್ರಸ್ಯ ಮಹಾಬಲಾಃ ।
ಹನುಮತ್ಪ್ರಮುಖಾಃ ಪ್ರೀತಿಂ ಹರಯೋ ಜಗ್ಮುರುತ್ತಮಾಮ್ ॥ ॥೧॥

ಪ್ರೀತಿಮತ್ಸೂಪವಿಷ್ಟೇಷು ವಾನರೇಷು ಮಹಾತ್ಮಸು ।
ತಂ ತತಃ ಪ್ರೀತಿಸಂಹೃಷ್ಟಃ ಪ್ರೀತಿಮಂತಂ ಮಹಾಕಪಿಮ್ ॥೨॥

ಜಾಂಬವಾನ್ ಕಾರ್ಯವೃತ್ತಾಂತಮಪೃಚ್ಛದನಿಲಾತ್ಮಜಮ್ ।
ಕಥಂ ದಷ್ಟಾ ತ್ವಯಾ ದೇವೀ ಕಥಂ ವಾ ತತ್ರ ವರ್ತತೇ ॥೩॥

ತಸ್ಯಾಂ ವಾ ಸ ಕಥಂವೃತ್ತಃ ಕ್ರೂರಕರ್ಮಾ ದಶಾನನಃ ।
ತತ್ತ್ವತಃ ಸರ್ವಮೇತನ್ನಃ ಪ್ರಬ್ರೂಹಿ ತ್ವಂ ಮಹಾಕಪೇ ॥೪॥

ಸಂಮಾರ್ಗಿತಾ ಕಥಂ ದೇವೀ ಕಿಂ ಚ ಸಾ ಪ್ರತ್ಯಭಾಷತ ।
ಶ್ರುತಾರ್ಥಾಶ್ಚಿಂತಯಿಷ್ಯಾಮೋ ಭೂಯಃ ಕಾರ್ಯವಿನಿಶ್ಚಯಮ್ ॥೫॥

ಯಶ್ಚಾರ್ಥಸ್ತತ್ರ ವಕ್ತವ್ಯೋ ಗತೈರಸ್ಮಾಭಿರಾತ್ಮವಾನ್ ।
ರಕ್ಷಿತವ್ಯಂ ಚ ಯತ್ತತ್ರ ತದ್ಭವಾನ್ ವ್ಯಾಕರೋತು ನಃ ॥೬॥

ಸ ನಿಯುಕ್ತಸ್ತತಸ್ತೇನ ಸಂಪ್ರಹೃಷ್ಟತನೂರುಹಃ ।
ನಮಸ್ಯನ್ ಶಿರಸಾ ದೇವ್ಯೈ ಸೀತಾಯೈ ಪ್ರತ್ಯಭಾಷತ ॥೭॥

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಮೇವ ಭವತಾಂ ಮಹೇಂದ್ರಾಗ್ರಾತ್ ಖಮಾಪ್ಲುತಃ ।
ಉದಧೇರ್ದಕ್ಷಿಣಂ ಪಾರಂ ಕಾಂಕ್ಷಮಾಣಃ ಸಮಾಹಿತಃ ॥೮॥

ಕಥಂವೃತ್ತಃ ಕಥಂ ಕಿಂಪ್ರಕಾರಂ ವೃತ್ತಂ ವ್ಯಾಪಾರೋ ಯಸ್ಯ ಸ ತಥಾ ॥೪॥ ಸಾ ಸೀತಾ । ಕಾರ್ಯವಿನಿಶ್ಚಯಂ ಭಾವಿಕಾರ್ಯನಿರ್ಣಯಂ ॥೫॥ ತತ್ರ ರಾಮಸಮೀಪೇ ಆತ್ಮವಾನ್ ಪ್ರಶಸ್ತಮನಾ ಭವಾನ್ । ರಕ್ಷಿತವ್ಯಂ ಗೋಪ್ಯಂ । ಯಚ್ಚಾಪಿ ಕಿಂಚಿದ್ವಾರ್ಥಃ॥ ವ್ಯಾಕರೋತು ಕಥಯತು ॥೬॥ ತೇನ ಜಾಂಬವತಾ ॥೭॥ ಕಾಂಕ್ಷಮಾಣಃ ಗಂತುಮಾಕಾಂಕ್ಷನ್ । ಖಮಾಕಾಶಮಾಪ್ಲುತಃ ॥೮॥

ಗಚ್ಛತಶ್ಚ ಹಿ ಮೇ ಘೋರಂ ವಿಘ್ನರೂಪಮಿವಾಭವತ್ ।
ಕಾಂಚನಂ ಶಿಖರಂ ದಿವ್ಯಂ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಸುಮನೋಹರಮ್ ।
ಸ್ಥಿತಂ ಪಂಥಾನಮಾವೃತ್ಯ ಮೇನೇ ವಿಘ್ನಂ ಚ ತಂ ನಗಮ್ ॥೯॥

ಉಪಸಂಗಮ್ಯ ತಂ ದಿವ್ಯಂ ಕಾಂಚನಂ ನಗಮುತ್ತಮಮ್ ।
ಕೃತಾ ಮೇ ಮನಸಾ ಬುದ್ಧಿರ್ಭೇತ್ತವ್ಯೋಽಯಂ ಮಯೇತಿ ಚ ॥೧೦॥

ಪ್ರಹತಂ ಚ ಮಯಾ ತಸ್ಯ ಲಾಂಗೂಲೇನ ಮಹಾಗಿರೇಃ ।
ಶಿಖರಂ ಸೂರ್ಯಸಂಕಾಶಂ ವ್ಯಶೀರ್ಯತ ಸಹಸ್ರಧಾ ॥೧೧॥

ವ್ಯವಸಾಯಂ ಚ ತಂ ಬುದ್ಧ್ವಾ ಸ ಹೋವಾಚ ಮಹಾಗಿರಿಃ ।
ಪುತ್ರೇತಿ ಮಧುರಾಂ ವಾಣೀಂ ಮನಃ ಪ್ರಹ್ಲಾದಯನ್ನಿವ ॥೧೨॥

ಪಿತೃವ್ಯಂ ಚಾಪಿ ಮಾಂ ವಿದ್ಧಿ ಸಖಾಯಂ ಮಾತರಿಶ್ವನಃ ।
ಮೈನಾಕಮಿತಿ ವಿಖ್ಯಾತಂ ನಿವಸಂತಂ ಮಹೋದಧೌ ॥೧೩॥

ಪಕ್ಷವಂತಃ ಪುರಾ ಪುತ್ರ ಬಭೂವುಃ ಪರ್ವತೋತ್ತಮಾಃ ।
ಛಂದತಃ ಪೃಥಿವೀಂ ಚೇರುರ್ಬಾಧಮಾನಾಃ ಸಮಂತತಃ ॥೧೪॥

ಶ್ರುತ್ವಾ ನಗಾನಾಂ ಚರಿತಂ ಮಹೇಂದ್ರಃ ಪಾಕಶಾಸನಃ ।
ಚಿಚ್ಛೇದ ಭಗವಾನ್ ಪಕ್ಷೌ ವಜ್ರೇಣೈಷಾಂ ಸಹಸ್ರಶಃ ॥೧೫॥

ಅಹಂ ತು ಮೋಚಿತಸ್ತಸ್ಮಾತ್ತವ ಪಿತ್ರಾ ಮಹಾತ್ಮನಾ ।
ಮಾರುತೇನ ತದಾ ವತ್ಸ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತೋಽಸ್ಮಿ ಮಹಾರ್ಣವೇ ॥೧೬॥

ರಾಘವಸ್ಯ ಮಯಾ ಸಾಹ್ಯೇ ವರ್ತಿತವ್ಯಮರಿಂದಮ ।
ರಾಮೋ ಧರ್ಮಭೃತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಮಹೇಂದ್ರಸಮವಿಕ್ರಮಃ ॥೧೭॥

ಸಮುದ್ರೇ ಬಹುಭಾಗಸ್ಯ ನಿಮಗ್ನತ್ವಾತ್ ಶಿಖರಮಿತ್ಯುಕ್ತಿಃ । ಯದ್ವಿಘ್ನರೂಪಮಿವಾಭವತ್ ತತ್ ಶಿಖರಂ ನಗಂ ಚ ಪಶ್ಯಾಮಿ । ಕ್ರಿಯಾಪ್ರಬಂಧೇ ಲಟ್ । ಅವಶ್ಯಮಿತ್ಯರ್ಥಃ। ತದಾನೀಂ ಚಿತ್ತವಿಕ್ಷೇಪಸ್ಯ ಸತ್ವಾತ್ಪರೋಕ್ಷತಯಾ ಅಹಂ ಮೇನೇ ಇತ್ಯುಕ್ತಿಃ ॥೯॥ 'ಕೃತಾ ಮೇ ಮನಸಾ ಬುದ್ಧಿ' ರಿತ್ಯಾದಿ ಕಥಾ ಪೂರ್ವಕಾಲೇಪಿ ಗ್ರಾಹ್ಯಾ । ಭೇತ್ತವ್ಯಃ ವಿದಾರಿತವ್ಯಃ ॥೧೦॥ ವ್ಯವಸಾಯಂ ಸ್ವದಾರಣನಿಶ್ಚಯಂ॥೧೨॥ ಪಿತೃವ್ಯತ್ವಮೇವಾಹ - ಸಖಾಯಮಿತಿ ॥೧೩॥ ಛಂದತಃ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರತಃ ॥೧೪॥ ಏಷಾಂ ಪರ್ವತಾನಾಂ ।ಪಕ್ಷೌ ಏಕೈಕಸ್ಯ ದ್ವೌ ದ್ವೌ ಪಕ್ಷಾವಿತ್ಯೇವಂ ಚಿಚ್ಛೇದ ॥೧೫॥ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತ ಇತಿ ಮೋಚಿತೋಽಸ್ಮೀತ್ಯನ್ವಯಃ ॥೧೬॥ ರಾಘವಸ್ಯ ಸಗರವಂಶಭವಸ್ಯ । ಸಾಹ್ಯೇಸಹಾಯತ್ವೇ। ಮಯಾ ಸಗರಪುತ್ರರಚಿತಸಾಗರನಿವಾಸಿನಾ ॥೧೭॥

ಏತಚ್ಛ್ರುತ್ವಾ ವಚಸ್ತಸ್ಯ ಮೈನಾಕಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।
ಕಾರ್ಯಮಾವೇದ್ಯ ತು ಗಿರೇರುದ್ಧತಂ ಚ ಮನೋ ಮಮ ॥೧೮॥

ತೇನ ಚಾಹಮನುಜ್ಞಾತೋ ಮೈನಾಕೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ ।
ಸ ಚಾಪ್ಯಂತರ್ಹಿತಃ ಶೈಲೋ ಮಾನುಷೇಣ ವಪುಷ್ಮತಾ ॥೧೯॥

ಶರೀರೇಣ ಮಹಾಶೈಲಃ ಶೈಲೇನ ಚ ಮಹೋದಧೌ ।
ಉತ್ತಮಂ ಜವಮಾಸ್ಥಾಯ ಶೇಷಂ ಪಂಥಾನಮಾಸ್ಥಿತಃ ॥೨೦॥

ತತೋಽಹಂ ಸುಚಿರಂ ಕಾಲಂ ವೇಗೇನಾಭ್ಯಗಮಂ ಪಥಿ ।
ತತಃ ಪಶ್ಯಾಮ್ಯಹಂ ದೇವೀಂ ಸುರಸಾಂ ನಾಗಮಾತರಮ್ ॥೨೧॥

ಸಮುದ್ರಮಧ್ಯೇ ಸಾ ದೇವೀ ವಚನಂ ಮಾಮಭಾಷತ ।
ಮಮ ಭಕ್ಷಃ ಪ್ರದಿಷ್ಟಸ್ತ್ವಮಮರೈರ್ಹರಿಸತ್ತಮ ॥೨೨॥

ಅತಸ್ತ್ವಾಂ ಭಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ವಿಹಿತಸ್ತ್ವಂ ಚಿರಸ್ಯ ಮೇ ।
ಏವಮುಕ್ತಃ ಸುರಸಯಾ ಪ್ರಾಂಜಲಿಃ ಪ್ರಣತಃ ಸ್ಥಿತಃ ॥೨೩॥

ವಿವರ್ಣವದನೋ ಭೂತ್ವಾ ವಾಕ್ಯಂ ಚೇದಮುದೀರಯಮ್ ।
ರಾಮೋ ದಾಶರಥಿಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಪ್ರವಿಷ್ಟೋ ದಂಡಕಾವನಮ್ ॥೨೪॥

ಲಕ್ಷ್ಮಣೇನ ಸಹ ಭ್ರಾತ್ರಾ ಸೀತಯಾ ಚ ಪರಂತಪಃ ।
ತಸ್ಯ ಸೀತಾ ಹೃತಾ ಭಾರ್ಯಾ ರಾವಣೇನ ದುರಾತ್ಮನಾ ॥೨೫॥

ತಸ್ಯಾಃ ಸಕಾಶಂ ದೂತೋಽಹಂ ಗಮಿಷ್ಯೇ ರಾಮಶಾಸನಾತ್ ।
ಕರ್ತಮರ್ಹಸಿ ರಾಮಸ್ಯ ಸಾಹಾಯ್ಯಂ ವಿಷಯೇ ಸತಿ ॥೨೬॥

ಕಾರ್ಯಂ ಸೀತಾನ್ವೇಷಣರೂಪಂ । ಉದ್ಧತಂ ಭೇತ್ತವ್ಯಮಿತಿ ನಿಶ್ಚಯಾಚ್ಚಲಿತಂ ॥೧೮॥ ಶೈಲಃ ಮೈನಾಕಃ ಮಾನುಷೇಣ ಶರೀರೇಣ ಅಂತರ್ಹಿತೋಭೂತ್ । ತತಶ್ಚ ಮಹಾಶೈಲಃ ವಪುಷ್ಮತಾ ಮಾನುಷದೇಹಾಂತರ್ಧಾನಾಧಿಕರಣೇನ ಶೈಲೇನ ಪರ್ವತರೂಪದೇಹೇನ ಮಹೋದಧಾವಂತರ್ಹಿತೋಭೂತ್ ॥೧೯॥೨೦॥ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಅಪಶ್ಯಂ ॥೨೧॥ ವಿಹಿತಃ ಮುಖಂ ಪ್ರಾಪಿತಃ । ಚಿರಸ್ಯ ಬಹುಕಾಲೇನ ॥೨೩॥ ಉದೀರಯಂ ಅಡಭಾವ ಆರ್ಷಃ ॥೨೪॥೨೫॥ ವಿಷಯೇ ರಾಮದೇಶೇ ಸತಿ ವಿದ್ಯಮಾನೇ ಇತಿ ಸುರಸಾಸಂಬುದ್ಧಿಃ ॥೨೬॥

ಅಥವಾ ಮೈಥಿಲೀಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ರಾಮಂ ಚಾಕ್ಲಿಷ್ಟಕಾರಿಣಮ್ ।
ಆಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ತೇ ವಕ್ತ್ರಂ ಸತ್ಯಂ ಪ್ರತಿಶೃಣೋಮಿ ತೇ ॥೨೭॥

ಏವಮುಕ್ತಾ ಮಯಾ ಸಾ ತು ಸುರಸಾ ಕಾಮರೂಪಿಣೀ ।
ಅಬ್ರವೀನ್ನಾತಿವರ್ತೇತ ಕಶ್ಚಿದೇಷ ವರೋ ಮಮ ॥೨೮॥

ಏವಮುಕ್ತಃ ಸುರಸಯಾ ದಶಯೋಜನಮಾಯತಃ ।
ತತೋಽರ್ಧಗುಣವಿಸ್ತಾರೋ ಬಭೂವಾಹಂ ಕ್ಷಣೇನ ತು ॥೨೯॥

ಮತ್ಪ್ರಮಾಣಾಧಿಕಂ ಚೈವ ವ್ಯಾದಿತಂ ತು ಮುಖಂ ತಯಾ ।
ತದ್ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವ್ಯಾದಿತಂ ಚಾಸ್ಯಂ ಹ್ರಸ್ವಂ ಹ್ಯಕರವಂ ವಪುಃ ॥೩೦॥

ತಸ್ಮಿನ್ ಮುಹೂರ್ತೇ ಚ ಪುನರ್ಬಭೂವಾಂಗುಷ್ಠ ಮಾತ್ರಕಃ ।
ಅಭಿಪತ್ಯಾಶು ತದ್ವಕ್ತ್ರಂ ನಿರ್ಗತೋಽಹಂ ತತಃ ಕ್ಷಣಾತ್ ॥೩೧॥

ಅಬ್ರವಿತ್ ಸುರಸಾ ದೇವೀ ಸ್ವೇನ ರೂಪೇಣ ಮಾಂ ಪುನಃ ।
ಅರ್ಥಸಿದ್ಧ್ಯೈ ಹರಿಶ್ರೇಷ್ಠ ಗಚ್ಛ ಸೌಮ್ಯ ಯಥಾಸುಖಮ್ ॥೩೨॥

ಸಮಾನಯ ಚ ವೈದೇಹೀಂ ರಾಘವೇಣ ಮಹಾತ್ಮನಾ ।
ಸುಖೀ ಭವ ಮಹಾಬಾಹೋ ಪ್ರೀತಾಸ್ಮಿ ತವ ವಾನರ ॥೩೩॥

ತತೋಽಹಂ ಸಾಧು ಸಾಧ್ವೀತಿ ಸರ್ವಭೂತೈಃ ಪ್ರಶಂಸಿತಃ ।
ತತೋಽನ್ತರಿಕ್ಷಂ ವಿಪುಲಂ ಪ್ಲುತೋಽಹಂ ಗರುಡೋ ಯಥಾ ॥೩೪॥

ಛಾಯಾ ಮೇ ನಿಗೃಹೀತಾ ಚ ನ ಚ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಕಿಂಚನ ।
ಸೋಽಹಂ ವಿಗತವೇಗಸ್ತು ದಿಶೋ ದಶ ವಿಲೋಕಯನ್ ।
ನ ಕಿಂಚಿತ್ತತ್ರ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಯೇನ ಮೇ ವಿಹತಾ ಗತಿಃ ॥೩೫॥

ಪ್ರತಿಶೃಣೋಮಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಂ ಕರೋಮಿ ॥೨೭॥ ನಾತಿವರ್ತೇತ ತನ್ಮ್ಯವಿಮತಿಕ್ರಮ್ಯ ನ ಗಚ್ಛೇತ್ ॥೨೮॥ ಅರ್ಧಗುಣವಿಸ್ತಾರಃ । ಅರ್ಧಸ್ಯ ದಶಯೋಜನಸ್ಯ ಗುಣಃ ಗುಣನಂ ದ್ವಿಗುಣೀಕರಣಂ ದಶಯೋಜನಮಿತಿ ಯಾವತ್, ತದ್ವಿಸ್ತಾರಃ ॥೨೯॥ ಹ್ರಸ್ವರೂಪಂ ಅಹಮಕರವಂ ॥೩೦॥ ಸ್ವೇನ ರೂಪೇಣ ನಾಗಜನನೀರೂಪೇಣ ॥೩೧॥ ಸಮಾನಯ ಮೇಲಯ ॥೩೩॥ ಸಾಧು ಸಾಧ್ವೀತ್ಯತ್ರ ದೀರ್ಘ ಆರ್ಷಃ । ಸಾಧ್ವೀ ಅಹಂ ಪ್ರೀತಾಸ್ಮೀತ್ಯನ್ವಯೋವಾ ॥೩೪॥ ವಿಹತಾ ಮಂದೀಭೂತಾ ॥೩೫॥ ಈದೃಶಃ ವಿಘ್ನಃ

ತತೋ ಮೇ ಬುದ್ಧಿರುತ್ಪನ್ನಾ ಕಿಂ ನಾಮ ಗಗನೇ ಮಮ ।
ಈದೃಶೋ ವಿಘ್ನ ಉತ್ಪನ್ನೋ ರೂಪಂ ಯತ್ರ ನ ದೃಶ್ಯತೇ ॥೩೬॥

ಅಧೋಭಾಗೇ ತು ಮೇ ದೃಷ್ಟಿಃ ಶೋಚತಾ ಪಾತಿತಾ ಮಯಾ ।
ತತೋಽದ್ರಾಕ್ಷಮಹೋ ಭೀಮಾಂ ರಾಕ್ಷಸೀಂ ಸಲಿಲೇಶಯಾಮ್ ॥೩೭॥

ಪ್ರಹಸ್ಯ ಚ ಮಹಾನಾದಮುಕ್ತೋಽಹಂ ಭೀಮಯಾ ತಯಾ ।
ಅವಸ್ಥಿತಮಸಂಭ್ರಾಂತಮಿದಂ ವಾಕ್ಯಮಶೋಭನಮ್ ॥೩೮॥

ಕ್ವಾಸಿ ಗಂತಾ ಮಹಾಕಾಯ ಕ್ಷುಧಿತಾಯಾ ಮಮೇಪ್ಸಿತಃ ॥೩೯॥

ಭಕ್ಷಃ ಪ್ರೀಣಯ ಮೇ ದೇಹಂ ಚಿರಮಾಹಾರವರ್ಜಿತಮ್ ।
ಬಾಢಮಿತ್ಯೇವ ತಾಂ ವಾಣೀಂ ಪ್ರತ್ಯಗೃಹ್ಣಾಮಹಂ ತತಃ ॥೪೦॥

ಆಸ್ಯ ಪ್ರಮಾಣಾದಧಿಕಂ ತಸ್ಯಾಃ ಕಾಯಮಪೂರಯಮ್ ।
ತಸ್ಯಾಶ್ಚಾಸ್ಯಂ ಮಹದ್ಭೀಮಂ ವರ್ಧತೇ ಮಮ ಭಕ್ಷಣೇ ॥೪೧॥

ನ ತು ಮಾಂ ಸಾ ತು ಬುಬುಧೇ ಮಮ ವಾ ವಿಕೃತಂ ಕೃತಮ್ ।
ತತೋಽಹಂ ವಿಪುಲಂ ರೂಪಂ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ಯ ನಿಮಿಷಾಂತರಾತ್ ॥೪೨॥

ತಸ್ಯಾ ಹೃದಯಮಾದಾಯ ಪ್ರಪತಾಮಿ ನಭಃಸ್ಥಲಮ್ ।
ಸಾ ವಿಸೃಷ್ಟಭುಜಾ ಭೀಮಾ ಪಪಾತ ಲವಣಾಂಭಸಿ ॥೪೩॥

ಮಯಾ ಪರ್ವತಸಂಕಾಶಾ ನಿಕೃತ್ತಹೃದಯಾ ಸತೀ ।
ಶೃಣೋಮಿ ಖಗತಾನಾಂ ಚ ಸಿದ್ಧಾನಾಂ ಚಾರಣೈಃ ಸಹ ॥೪೪॥

ಕಿಂ ನಾಮ ಗಗನೇ ಉತ್ಪನ್ನಃ ? ಅಬ್ರವೀತ್ - ಗಗನೇ ತು ರೂಪಂ ನ ದೃಶ್ಯತೇ ॥೩೬॥ ಅಧೋಭಾಗೇ ಸಮುದ್ರೇ ಮೇ ದೃಷ್ಟಿರ್ನಿಪಾತಿತಾ । ತತ್ರ ಹೇತುಃ ಶೋಚತಾ ಇತಿ । ಅದ್ರಾಕ್ಷಮಪಶ್ಯಂ॥೩೭॥ ಅವಸ್ಥಿತಂ ಸಂಚಾರೇ ನಿಶ್ಚಿತತ್ವೇನ ವಿದ್ಯಮಾನಂ ಅಸಂಭ್ರಾಂತಂ ಅಸ್ಖಲಿತಂ ಅತ ಏವಾಶೋಭನಂ ॥೩೮॥ ಕ್ವಾಸಿ ಗಂತಾ ಕ್ವ ಗಂತಾಸಿ ॥೩೯॥೪೦॥ ತಸ್ಯಾಃ ಆಸ್ಯ ಪ್ರಮಾಣಾದಧಿಕಂ ಕಾಯಮಪೂರಯಂ ಅವರ್ಧಯಂ ॥೪೧॥ ಮಾಂ ಕಾಮರೂಪಿಣಂ । ವಿಕೃತಂ ಕೃತಂ ಅಧಿಕವಿಕಾರಾಕಾರಂ ॥೪೨॥ ಆದಾಯ ವಿದಾರ್ಯ ವಿಸೃಷ್ಟಭುಜಾ ಪ್ರಕೀರ್ಣ ಭುಜಾ ॥೪೩॥ ನಿಕೃತ್ತಹೃದಯಾ ಛಿನ್ನಹೃದಯಾ ॥೪೪॥

ರಾಕ್ಷಸೀ ಸಿಂಹಿಕಾ ಭೀಮಾ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಹನುಮತಾ ಹತಾ ।
ತಾಂ ಹತ್ವಾ ಪುನರೇವಾಹಂ ಕೃತ್ಯಮಾತ್ಯಯಿಕಂ ಸ್ಮರನ್ ॥೪೫॥

ಗತ್ವಾ ಚ ಮಹದಧ್ವಾನಂ ಪಶ್ಯಾಮಿ ನಗಮಂಡಿತಮ್ ॥೪೬॥

ದಕ್ಷಿಣಂ ತೀರಮುದಧೇರ್ಲಂಕಾ ಯತ್ರ ಗತಾ ಪುರೀ ।
ಅಸ್ತಂ ದಿನಕರೇ ಯಾತೇ ರಕ್ಷಸಾಂ ನಿಲಯಾಂ ಪುರೀಮ್ ॥೪೭॥

ಪ್ರವಿಷ್ಟೋಽಹಮವಿಜ್ಞಾತೋ ರಕ್ಷೋಭಿರ್ಭೀಮವಿಕ್ರಮೈಃ ।
ತತ್ರ ಪ್ರವಿಶತಶ್ಚಾಪಿ ಕಲ್ಪಾಂತಘನಸಂನಿಭಾ ॥೪೮॥

ಅಟ್ಟಹಾಸಂ ವಿಮುಂಚಂತೀ ನಾರೀ ಕಾಪ್ಯುತ್ಥಿತಾ ಪುರಃ ॥೪೯॥

ಜಿಘಾಂಸಂತೀಂ ತತಸ್ತಾಂ ತು ಜ್ವಲದಗ್ನಿಶಿರೋರುಹಾಮ್ ।
ಸವ್ಯಮುಷ್ಟಿಪ್ರಹಾರೇಣ ಪರಾಜಿತ್ಯ ಸುಭೈರವಾಮ್ ॥೫೦॥

ಪ್ರದೋಷಕಾಲೇ ಪ್ರವಿಶಂ ಭೀತಯಾಹಂ ತಯೋದಿತಃ ।
ಅಹಂ ಲಂಕಾಪುರೀ ವೀರ ನಿರ್ಜಿತಾ ವಿಕ್ರಮೇಣ ತೇ ॥೫೧॥

ಯಸ್ಮಾತ್ತಸ್ಮಾದ್ವಿಜೇತಾಸಿ ಸರ್ವರಕ್ಷಾಂಸ್ಯಶೇಷತಃ ॥೫೨॥

ತತ್ರಾಹಂ ಸರ್ವರಾತ್ರಂ ತು ವಿಚಿನ್ವನ್ ಜನಕಾತ್ಮಜಾಮ್ ।
ರಾವಣಾಂತಃಪುರಗತೋ ನ ಚಾಪಶ್ಯಂ ಸುಮಧ್ಯಮಾಮ್ ॥೫೩॥

ತತಃ ಸೀತಾಮಪಶ್ಯಂಸ್ತು ರಾವಣಸ್ಯ ನಿವೇಶನೇ ।
ಶೋಕಸಾಗರಮಾಸಾದ್ಯ ನ ಪಾರಮುಪಲಕ್ಷಯೇ ॥೫೪॥

ಆತ್ಯಯಿಕಂ ಆವಶ್ಯಕಂ । ಭಾವಿಕಾರ್ಯಸ್ಯ ವಿಲಂಬರೂಪಂ ವಾ ॥೪೫॥ ಮಹದಧ್ವಾನಂ ಮಹತಾ ಕಾಲೇನ ಗಮ್ಯಮಧ್ವಾನಂ ॥೪೬॥ ಗತಾ ಸ್ಥಿತಾ ನಿಲಯಾಂ ನಿಲಯಂ । ಮತ್ವರ್ಥೀಯಾಚ್ಛ್ರತ್ಯಯಾಂತೋ ವಾ ॥೪೭॥ ಕಲ್ಪಾಂತಘನಸಂನಿಭಾ ಪ್ರಲಯ ಮೇಘಸನ್ನಿಭಾ॥೪೮॥ ಅಟ್ಟಹಾಸಂ ಭಯಂಕರ ಧ್ವನಿಂ ॥೪೯॥ ಪ್ರವಿಶಂ ಪ್ರಾವಿಶಂ ॥೫೧॥ ಅಶೇಷತಃ ನಿರ್ಜಿತಾಸ್ಮಿ । ತ್ವಂ ಸರ್ವರಕ್ಷಾಂಸಿ ವಿಜೇತಾಸಿ । ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ತಥೋಕ್ತತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ ॥೫೨॥ ಸರ್ವರಾತ್ರಂ ಅಹಂ ನ ನಿದ್ರಾಯತ್ತ ಇತ್ಯತ್ಯಂತಸಂಯೋಗೇ ದ್ವಿತೀಯಾ ॥೫೩॥೫೪॥

ಶೋಚತಾ ಚ ಮಯಾ ದೃಷ್ಟಂ ಪ್ರಾಕಾರೇಣ ಸಮಾವೃತಮ್ ।
ಕಾಂಚನೇನ ವಿಕೃಷ್ಟೇನ ಗೃಹೋಪವನಮುತ್ತಮಮ್ ॥೫೫॥

ಸಪ್ರಾಕಾರಮವಪ್ಲುತ್ಯ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಬಹುಪಾದಪಮ್ ।
ಅಶೋಕವನಿಕಾಮಧ್ಯೇ ಶಿಂಶಪಾಪಾದಪೋ ಮಹಾನ್ ।
ತಮಾರುಹ್ಯ ಚ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಕಾಂಚನಂ ಕದಲೀವನಮ್ ॥೫೬॥

ಅದೂರೇ ಶಿಂಶಪಾವೃಕ್ಷಾತ್ ಪಶ್ಯಾಮಿ ವರವರ್ಣಿನೀಮ್ ।
ಶ್ಯಾಮಾಂ ಕಮಲಪತ್ರಾಕ್ಷೀಮುಪವಾಸಕೃಶಾನನಾಮ್ ।
ತದೇಕವಾಸಃಸಂವೀತಾಂ ರಜೋಧ್ವಸ್ತಶಿರೋರುಹಾಮ್ ॥೫೭॥

ಶೋಕಸಂತಾಪದೀನಾಂಗೀಂ ಸೀತಾಂ ಭರ್ತೃಹಿತೇ ಸ್ಥಿತಾಮ್ ।
ರಾಕ್ಷಸೀಭಿರ್ವಿರೂಪಾಭಿಃ ಕ್ರೂರಾಭಿರಭಿಸಂವೃತಾಮ್ ।
ಮಾಂಸಶೋಣಿತಭಕ್ಷ್ಯಾಭಿರ್ವ್ಯಾಘ್ರೀಭಿರ್ಹರಿಣೀಮಿವ ॥೫೮॥

ಸಾ ಮಯಾ ರಾಕ್ಷಸೀಮಧ್ಯೇ ತರ್ಜ್ಯಮಾನಾ ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ ।
ಏಕವೇಣೀಧರಾ ದೀನಾ ಭರ್ತೃಚಿಂತಾಪರಾಯಣಾ ॥೫೯॥

ಭೂಮಿಶಯ್ಯಾ ವಿವರ್ಣಾಂಗೀ ಪದ್ಮಿನೀವ ಹಿಮಾಗಮೇ ।
ರಾವಣಾದ್ವಿನಿವೃತ್ತಾರ್ಥಾ ಮರ್ತವ್ಯಕೃತನಿಶ್ಚಯಾ ॥೬೦॥

ಕಥಂಚಿನ್ಮೃಗಶಾವಾಕ್ಷೀ ತೂರ್ಣಮಾಸಾದಿತಾ ಮಯಾ ।
ತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಾದೃಶೀಂ ನಾರೀಂ ರಾಮಪತ್ನೀಂ ಯಶಸ್ವಿನೀಮ್ ॥೬೧॥

ತತ್ರೈವ ಶಿಂಶಪಾವೃಕ್ಷೇ ಪಶ್ಯನ್ನಹಮವಸ್ಥಿತಃ ।
ತತೋ ಹಲಹಲಾಶಬ್ದಂ ಕಾಂಚೀನೂಪುರ ಮಿಶ್ರಿತಮ್ ॥೬೨॥

ಕಾಂಚನೇನ ತದ್ರಸೇನ । ವಿಕೃಷ್ಟೇನ ಲಿಖಿತೇನ ॥೫೫॥೫೬॥ ತದೇಕವಾಸಃ ಸಂವೀತಾಂ। ತೇನ ಸುಗ್ರೀವಾದಿಭಿರ್ದೃಷ್ಟೇನೈಕೇನ ವಾಸಸಾ ॥೫೭॥ ವ್ಯಾಘ್ರೀಭಿಃ ಪರಿವೃತಾಂ ಹರಿಣೀಂ ಕೃಷ್ಣಸಾರವಧೂಮಿವಾಪಶ್ಯಂ ॥೫೮॥ ರಾವಣಾನ್ನಿಮಿತ್ತಾತ್ ವಿನಿವೃತ್ತಾರ್ಥಾ ಗತಶ್ರೀರಾಮದರ್ಶನಾದ್ಯರ್ಥಾ । ಮರ್ತವ್ಯೇ ಮರಣೇ । ಭಾವೇ ತವ್ಯಃ । ಯದ್ವಾ ಮರ್ತವ್ಯೇ ಮರ್ತುಂ ಸಿದ್ಧೇ ಜನೇ ಕೃತನಿಶ್ಚಯಾ ತನ್ಮಧ್ಯೇ ಸ್ವಯಮಿತಿ ನಿಶ್ಚಯವತೀತಿ ಭಾವಃ । ಕರ್ಮಣಿ ತವ್ಯಃ॥೬೦॥೬೧॥ ಕಾಂಚೀನೂಪುರ ಮಿಶ್ರಿತಂ ತಜ್ಜನ್ಯಂ ॥೬೨॥

ಶೃಣೋಮ್ಯಧಿಕಗಂಭೀರಂ ರಾವಣಸ್ಯ ನಿವೇಶನೇ ।
ತತೋಽಹಂ ಪರಮೋದ್ವಿಗ್ನಃ ಸ್ವರೂಪಂ ಪ್ರತಿಸಂಹರಂ ॥೬೩॥

ಅಹಂ ತು ಶಿಂಶಪಾವೃಕ್ಷೇ ಪಕ್ಷೀವ ಗಹನೇ ಸ್ಥಿತಃ ।
ತತೋ ರಾವಣದಾರಾಶ್ಚ ರಾವಣಶ್ಚ ಮಹಾಬಲಃ ॥೬೪॥

ತಂ ದೇಶಂ ಸಮನುಪ್ರಾಪ್ತೋ ಯತ್ರ ಸೀತಾಭವತ್ ಸ್ಥಿತಾ ।
ತದ್ದೃಷ್ಟ್ವಾಥ ವರಾರೋಹ ಸೀತಾ ರಕ್ಷೋಗಣೇಶ್ವರಮ್ ॥೬೫॥

ಸಂಕುಚ್ಯೋರೂ ಸ್ತನೌ ಪೀನೌ ಬಾಹುಭ್ಯಾಂ ಪರಿರಭ್ಯ ಚ ।
ವಿತ್ರಸ್ತಾಂ ಪರಮೋದ್ವಿಗ್ನಾಂ ವೀಕ್ಷಮಾಣಾಂ ತತಸ್ತತಃ ॥೬೬॥

ತ್ರಾಣಂ ಕಿಂಚಿದಪಶ್ಯಂತೀಂ ವೇಪಮಾನಾಂ ತಪಸ್ವಿನೀಮ್ ।
ತಾಮುವಾಚ ದಶಗ್ರೀವಃ ಸೀತಾಂ ಪರಮದುಃಖಿತಾಮ್ ॥೬೭॥

ಅವಾಕ್ಶಿರಾಃ ಪ್ರಪತಿತೋ ಬಹು ಮನ್ಯಸ್ವ ಭಾಮಿನಿ ।
ಯದಿ ಚೇತ್ತ್ವಂ ತು ದರ್ಪಾನ್ಮಾಂ ನಾಭಿನಂದಸಿ ಗರ್ವಿತೇ ॥೬೮॥

ದ್ವಿಮಾಸಾನಂತರಂ ಸೀತೇ ಪಾಸ್ಯಾಮಿ ರುಧಿರಂ ತವ ।
ಏತಚ್ಛ್ರುತ್ವಾ ವಚಸ್ತಸ್ಯ ರಾವಣಸ್ಯ ದುರಾತ್ಮನಃ ॥೬೯॥

ಉವಾಚ ಪರಮಕ್ರುದ್ಧಾ ಸೀತಾ ವಚನಮುತ್ತಮಮ್ ।
ರಾಕ್ಷಸಾಧಮ ರಾಮಸ್ಯ ಭಾರ್ಯಾಮಮಿತತೇಜಸಃ ॥೭೦॥

ಇಕ್ಷ್ವಾಕುಕುಲನಾಥಸ್ಯ ಸ್ನುಷಾಂ ದಶರಥಸ್ಯ ಚ ।
ಅವಾಚ್ಯಂ ವದತೋ ಜಿಹ್ವಾ ಕಥಂ ನ ಪತಿತಾ ತವ ॥೭೧॥

ಪರಮೋದ್ವಿಗ್ನಃ ಸ ಇವ । ಸ್ವರೂಪಂ ಮಹಾಂತಮಾಕಾರಂ । ಪ್ರತ್ಯಸಂಹರಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಮತನವಂ॥೬೨॥ ಗಹನೇ ಪರ್ಣನಿಗೂಢ ಪ್ರದೇಶೇ । ಆಗತಚೇಷ್ಟಾದ್ಯಕ್ಷ್ಯಃ ಸ್ವಾದೃಷ್ಟಿಶ್ಚಾನ್ಯೇಷಾಂ ಯಥಾ ಸ್ಯಾತ್ ತಥಾ ನಿಗೂಢ ಇತಿ ಭಾವಃ ॥೬೩॥ ಸಂಕುಚ್ಯ ಯಥಾ ರಾವಣೋ ನಾವಲೋಕಯೇತ್ತಥೇತ್ಯರ್ಥಃ ॥೬೫॥ ವಿತ್ರಸ್ತಾಂ ಪೂರ್ವಮಭೀತಾಂ ಇದಾನೀಂ ಪರಮೋದ್ವಿಗ್ನಾಂ। ತ್ರಾಣಂ ತ್ರಾತಾರಂ ॥೬೬॥೬೭॥ ಅವಾಕ್‌ಶಿರಾಃ ಕೃತಮನಃ ಕಾಮಾತುರಾಣಾಂ ವಿವೇಕಾಭಾವಾದ್ವಾ ಅಸಂತೋಷಾದ್ವಾ ಮಾತೃಸ್ಥಾನತ್ವಾದ್ವಾಽವಾಕ್‌ಶಿರಸ್ತ್ವಮಿತಿ ಜ್ಞೇಯಂ ॥೬೮॥೬೯॥೭೦॥ ಭರ್ತುಃ ಅಸನ್ನಿಧೌ ಅಸಮಕ್ಷಂ । ವೀರ್ಯಂ ಕಿಂಚಿತ್ ನಿಂದನೀಯಂ । ಅಸ್ಯ ದಾಸ್ಯೇ ದಾಸತ್ವೇ ನ ಯುಜ್ಯಸೇ ಯುಕ್ತೋ ನ

ಕಿಂಸ್ವಿದ್ವೀರ್ಯಂ ತವಾನಾರ್ಯ ಯೋ ಮಾಂ ಭರ್ತುರಸಂನಿಧೌ ।
ಅಪಹೃತ್ಯಾಗತಃ ಪಾಪ ತೇನಾದೃಷ್ಟೋ ಮಹಾತ್ಮನಾ ॥೭೨॥

ನ ತ್ವಂ ರಾಮಸ್ಯ ಸದೃಶೋ ದಾಸ್ಯೇಽಪ್ಯಸ್ಯ ನ ಯುಜ್ಯಸೇ ।
ಅಜೇಯಃ ಸತ್ಯವಾದೀ ಚ ರಣಶ್ಲಾಘೀ ಚ ರಾಘವಃ ॥೭೩॥

ಜಾನಕ್ಯಾ ಪರುಷಂ ವಾಕ್ಯಮೇವಮುಕ್ತೋ ದಶಾನನಃ ।
ಜಜ್ವಾಲ ಸಹಸಾ ಕೋಪಾಚ್ಚಿತಾಸ್ಥ ಇವ ಪಾವಕಃ ॥೭೪॥

ವಿವೃತ್ಯ ನಯನೇ ಕ್ರೂರೇ ಮುಷ್ಟಿಮುದ್ಯಮ್ಯ ದಕ್ಷಿಣಮ್ ।
ಮೈಥಿಲೀಂ ಹಂತುಮಾರಬ್ಧಃ ಸ್ತ್ರೀಭಿರ್ಹಾಹಾಕೃತಂ ತದಾ ॥೭೫॥

ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಮಧ್ಯಾತ್ ಸಮುತ್ಪತ್ಯ ತಸ್ಯ ಭಾರ್ಯಾ ದುರಾತ್ಮನಃ ।
ವರಾ ಮಂದೋದರೀ ನಾಮ ತಯಾ ಸ ಪ್ರತಿಷೇಧಿತಃ ॥೭೬॥

ಉಕ್ತಶ್ಚ ಮಧುರಾಂ ವಾಣೀಂ ತಯಾ ಸ ಮದನಾರ್ದಿತಃ ।
ಸೀತಯಾ ತವ ಕಿಂ ಕಾರ್ಯಂ ಮಹೇಂದ್ರಸಮವಿಕ್ರಮ ॥೭೭॥

ಮಯಾ ಸಹ ರಮಸ್ವಾದ್ಯ ಮದ್ ವಿಶಿಷ್ಟಾ ನ ಜಾನಕೀ ।
ದೇವಗಂಧರ್ವಕನ್ಯಾಭಿರ್ಯಕ್ಷಕನ್ಯಾಭಿರೇವ ಚ ।
ಸಾರ್ಧಂ ಪ್ರಭೋ ರಮಸ್ವೇತಿ ಸೀತಾಯ ಕಿಂ ಕರಿಷ್ಯಸಿ ॥೭೮॥

ತತಸ್ತಾಭಿಃ ಸಮೇತಾಭಿರ್ನಾರೀಭಿಃ ಸ ಮಹಾಬಲಃ ।
ಪ್ರಸಾದ್ಯ ಸಹಸಾ ನೀತೋ ಭವನಂ ಸ್ವಂ ನಿಶಾಚರಃ ॥೭೯॥

ಭವಸಿ । ಅಪಿನಾ ಮೂಲರೂಪೇಪಿ ದ್ವಾರ್ಬಹಿರವಸ್ಥಾನಮೇವ ನಾಂತರ್ದಾಸ್ಯಯೋಗ, ಇತಿ ಸೂಚಯತಿ ॥೭೨॥೭೩॥ ಚಿತಾಸ್ಥ ಇತ್ಯನೇನಾ ಸ್ಪೃಶ್ಯತ್ವಂ ಸೂಚಯತಿ॥೭೪॥ ದಕ್ಷಿಣಂ ಮುಷ್ಟಿಮಿತ್ಯನೇನ ಭಾರ್ಯಾತ್ವ ಭ್ರಮೇಣ ವಾಮಸ್ಯ ಭಾರ್ಯಾಭಾಗತ್ವಾತ್ ವಾಮಮುಷ್ಟ್ಯುದ್ಯಮನಾಭಾವ ಇತಿ ಧ್ವನ್ಯತೇ । ಕಂಕಣವಾರಬದ್ಧಪಾಣಿಗೃಹೀತೀತ್ವಾ ಭಾವೇನ ಸೀತಾಯಾಃ ದಕ್ಷಿಣಾಸ್ಯಕೋಪಾದುದ್ಯಮ ಇತಿವಾ । ಆರಬ್ಧಃ ಆರಬ್ಧವಾನ್। ಸ್ತ್ರೀಭಿಃ ರಾವಣೇನ ಸಹಾಗತಾಭಿಃ ॥೭೫॥ ವರಾ ಉತ್ತಮಾ ಯಾ ಮಂದೋದರೀತಿ ನಾಮ ಪ್ರಸಿದ್ಧಾ ತಯಾ ಸ ರಾವಣಃ ಪ್ರತಿಷೇಧಿತಃ । ಧಾನ್ಯಮಾಲಿನೀದ್ವಾರೇತಿ ಶೇಷಃ। ಯದ್ವಾ ವರಾ ಅಮಂದೋದರೀ ಮಂದೋದರ್ಯಾ ಭಿನ್ನಾ ತತ್ಸದೃಶೀ ಯಾ ಭಾರ್ಯಾ ಧಾನ್ಯಮಾಲಿನೀ ತಯಾ ಸ ಪ್ರತಿಷೇಧಿತಃ । ಏತೇನ ಪೂರ್ವಂ ಧಾನ್ಯಮಾಲಿನ್ಯಾ ನಿಷಿದ್ಧತ್ವಾತ್ ಕಥಮಿದಾನೀಮೇವಮುಕ್ತಿರಿತಿ ಪರಾಸ್ತಂ ॥೭೬॥ ವಿಶಿಷ್ಟೋತ್ತಮಾ। ರಮಸ್ವೇತೀತ್ಯ ತ್ರತ್ಯೇತಿಶಬ್ದಸ್ಯೇತ್ಯುಕ್ತ ಇತಿ ಪೂರ್ವೇಣಾನ್ವಯಃ । ಇತಿ ಸೀತಯಾ ಏವಂಭೂತಸೀತಯೇತಿ ವಾರ್ಥಃ ॥೭೮॥

ಯಾತೇ ತಸ್ಮಿನ್ ದಶಗ್ರೀವೇ ರಾಕ್ಷಸ್ಯೋ ವಿಕೃತಾನನಾಃ ।
ಸೀತಾಂ ನಿರ್ಭರ್ತ್ಸಯಾಮಾಸುರ್ವಾಕ್ಯೈಃ ಕ್ರೂರೈಃ ಸುದಾರುಣೈಃ ॥೮೦॥

ತೃಣವದ್ಭಾಷಿತಂ ತಾಸಾಂ ಗಣಯಾಮಾಸ ಜಾನಕೀ ।
ಗರ್ಜಿತಂ ಚ ತದಾ ತಾಸಾಂ ಸೀತಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ನಿರರ್ಥಕಮ್ ॥೮೧॥

ವೃಥಾ ಗರ್ಜಿತನಿಶ್ಚೇಷ್ಟಾ ರಾಕ್ಷಸ್ಯಃ ಪಿಶಿತಾಶನಾಃ ।
ರಾವಣಾಯ ಶಶಂಸುಸ್ತಾಃ ಸೀತಾವ್ಯವಸಿತಂ ಮಹತ್ ॥೮೨॥

ತತಸ್ತಾಃ ಸಹಿತಾಃ ಸರ್ವಾ ವಿಹತಾಶಾ ನಿರುದ್ಯಮಾಃ ।
ಪರಿಕ್ಲಿಶ್ಯ ಸಮಸ್ತಾಸ್ತಾ ನಿದ್ರಾವಶಮುಪಾಗತಾಃ ॥೮೩॥

ತಾಸು ಚೈವ ಪ್ರಸುಪ್ತಾಸು ಸೀತಾ ಭರ್ತೃಹಿತೇ ರತಾ ।
ವಿಲಪ್ಯ ಕರುಣಂ ದೀನಾ ಪ್ರಶುಶೋಚ ಸುದುಃಖಿತಾ ॥೮೪॥

ತಾಸಾಂ ಮಧ್ಯಾತ್ ಸಮುತ್ಥಾಯ ತ್ರಿಜಟಾ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್ ।
ಆತ್ಮಾನಂ ಖಾದತ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ನ ಸೀತಾಮಸಿತೇಕ್ಷಣಾಂ ॥೮೫॥

ಜನಕಸ್ಯಾತ್ಮಜಾ ಸಾಧ್ವೀ ಸ್ನುಷಾ ದಶರಥಸ್ಯ ಚ ।
ಸ್ವಪ್ನೋ ಹ್ಯದ್ಯ ಮಯಾ ದೃಷ್ಟೋ ದಾರುಣೋ ರೋಮಹರ್ಷಣ ॥೮೬॥

ರಕ್ಷಸಾಂ ಚ ವಿನಾಶಾಯ ಭರ್ತುರಸ್ಯಾ ಜಯಾಯ ಚ ।
ಅಲಮಸ್ಮಾನ್ ಪರಿತ್ರಾತುಂ ರಾಘವಾದ್ರಾಕ್ಷಸೀಗಣಮ್ ॥೮೭॥

ಅಭಿಯಾಚಾಮ ವೈದೇಹೀಮೇತದ್ಧಿ ಮಮ ರೋಚತೇ ।
ಯಸ್ಯಾ ಹ್ಯೇವಂವಿಧಃ ಸ್ವಪ್ನೋ ದುಃಖಿತಾಯಾಃ ಪ್ರದೃಶ್ಯತೇ ॥೮೮॥

ಸಾ ದುಃಖೈರ್ವಿವಿಧೈರ್ಮುಕ್ತಾ ಸುಖಮಾಪ್ನೋತ್ಯನುತ್ತಮಮ್ ।
ಪ್ರಣಿಪಾತಪ್ರಸನ್ನಾ ಹಿ ಮೈಥಿಲೀ ಜನಕಾತ್ಮಜಾ ॥೮೯॥

ತೃಣವತ್ ಗಣಯಾಮಾಸ ತೃಣೀಚಕಾರೇತ್ಯರ್ಥಃ। ನಿರರ್ಥಕಮಭೂತ್ ॥೮೧॥ ಸೀತಾವ್ಯವಸಿತಂ 'ಅಹಂ ಮರಿಷ್ಯೇ ನ ರಾವಣಮಂಗೀಕರಿಷ್ಯೇ' ಇತ್ಯೇವಂ ನಿಶ್ಚಯಂ ॥೮೨॥ ಪರಿಕ್ಲಿಶ್ಯ ಕ್ಲೇಶಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ॥೮೩॥ ಪ್ರಶುಶೋಚ ರುರೋದ ॥೮೪॥ ರಾಕ್ಷಸೀನಿದ್ರಾ ... ಪೂರ್ವವೃತ್ತಾಂತಂ ಕಿಂಚಿದಾಹ - ತಾಸಾಮಿತಿ॥೮೫॥ ತತ್ರ ಹೇತುಮಾಹ ಜನಕ... ॥೮೬॥ ಅಸ್ಯಾಃ ಸೀತಾಯಾಃ । ರಾಕ್ಷಸೀಗಣಂ ರಾಘವಾತ್ಪರಿತ್ರಾತುಂ ಅಲಂ ಸಮರ್ಥಾ ಪ್ರಸಾದಿತಾ ಸೀತೇತಿ ಶೇಷಃ । ತಸ್ಮಾದಭಿಯಾಚಾಮ ಪ್ರಾರ್ಥಯಾಮಹೇ । ಮಮ ಮಹ್ಯಂ ॥೮೭-೮೮॥

ಅಲಮೇಷಾ ಪರಿತ್ರಾತುಂ ರಾಕ್ಷಸ್ಯೋ ಮಹತೋ ಭಯಾತ್ ।
ತತಃ ಸಾ ಹ್ರೀಮತೀ ಬಾಲಾ ಭರ್ತುರ್ವಿಜಯಹರ್ಷಿತಾ ।
ಅವೋಚದ್ಯದಿ ತತ್ತಥ್ಯಂ ಭವೇಯಂ ಶರಣಂ ಹಿ ವಃ ॥೯೦॥

ತಾಂ ಚಾಹಂ ತಾದೃಶೀಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸೀತಾಯಾ ದಾರುಣಾಂ ದಶಾಂ ।
ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ವಿಕ್ರಾಂತೋ ನ ಚ ಮೇ ನಿರ್ವೃತಂ ಮನಃ ॥೯೧॥

ಸಂಭಾಷಣಾರ್ಥಂ ಚ ಮಯಾ ಜಾನಕ್ಯಾಶ್ಚಿಂತಿತೋ ವಿಧಿಃ ।
ಇಕ್ಷ್ವಾಕುಕುಲ ವಂಶಸ್ತು ಸ್ತುತೋ ಮಮ ಪುರಸ್ಕೃತಃ ॥೯೨॥

ಶ್ರುತ್ವಾ ತು ಗದಿತಾಂ ವಾಚಂ ರಾಜರ್ಷಿಗುಣಭೂಷಿತಾಮ್ ।
ಪ್ರತ್ಯಭಾಷತ ಮಾಂ ದೇವೀ ಬಾಷ್ಪೈಃ ಪಿಹಿತಲೋಚನಾ ॥೯೩॥

ಕಸ್ತ್ವಂ ಕೇನ ಕಥಂ ಚೇಹ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ವಾನರಪುಂಗವ ।
ಕಾ ಚ ರಾಮೇಣ ತೇ ಪ್ರೀತಿಸ್ತನ್ಮೇ ಶಂಸಿತುಮರ್ಹಸಿ ॥೯೪॥

ತಸ್ಯಾಸ್ತದ್ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಹ್ಯಹಮಪ್ಯಬ್ರವಂ ವಚಃ ।
ದೇವಿ ರಾಮಸ್ಯ ಭರ್ತುಸ್ತೇ ಸಹಾಯೋ ಭೀಮವಿಕ್ರಮಃ ॥೯೫॥

ಸುಗ್ರೀವೋ ನಾಮ ವಿಕ್ರಾಂತೋ. ವಾನರೇಂದ್ರೋ ಮಹಾಬಲಃ ।
ತಸ್ಯ ಮಾಂ ವಿದ್ಧಿ ಭೃತ್ಯಂ ತ್ವಂ ಹನುಮಂತಮಿಹಾಗತಮ್ ॥೯೬॥

ಭರ್ತ್ರಾಹಂ ಪ್ರೇಷಿತಸ್ತುಭ್ಯಂ ರಾಮೇಣಾಕ್ಲಿಷ್ಟಕರ್ಮಣಾ ।
ಇದಂ ಚ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ದಾಶರಥಿಃ ಸ್ವಯಮ್ ॥೯೭॥

ಅಂಗುಲೀಯಮಭಿಜ್ಞಾನಮದಾತ್ತುಭ್ಯಂ ಯಶಸ್ವಿನಿ ।
ತದಿಚ್ಛಾಮಿ ತ್ವಯಾಜ್ಞಪ್ತಂ ದೇವಿ ಕಿಂ ಕರವಾಣ್ಯಹಮ್ ॥೯೮॥

ಷೇ ರಾಕ್ಷಸ್ಯಃ ॥ ತತ್ ಯುಷ್ಮದ್ವಚಃ ॥ ಶರಣಂ ಯುಷ್ಮದ್ರಕ್ಷಣಕರ್ತ್ರೀ ॥೯೦॥ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ಅಚಿಂತಯಂ । ನಿರ್ವೃತಂ ಸುಖಿತಂ ॥೯೧॥ ವಿಧಿಃ ಸೀತಾಯಾಃ ಸಮೇವಾಹ - ಇಕ್ಷ್ವಾಕುಕುಲ ವಂಶಸ್ತ್ವಿತಿ । ಪುರಸ್ಕೃತಃ ಪ್ರಧಾನೀಕೃತಃ । ಇಕ್ಷ್ವಾಕೋಃ ಮತ್ಕುಲಂ ಸಂತತಿರೂಪಂ ಗೃಹಂ ತಸ್ಯ ವಂಶಃ ಗೃಹಾಧಾರ ಸ್ಥೂಣಾಸ್ಥಾನೀಯೋ ಾಮಃ ಮಮ ಮಯಾ ಸ್ತುಃ ॥೯೨॥ ರಾಜರ್ಷಿಃ ರಾಮಃ ತದ್ಗುಣೈಃ ಭೂಷಿತಾಂ ಾಚಂ । ತ್ವಂ ಕಃ ? ಕಸ್ಯ ಪುತ್ರಃ ? ಕೇನ ಪ್ರೇಷಿತಃ, ಕಥಂ ಕೇನ ಪ್ರಕಾರೇಣ ಚ ಸ್ಥಾನೇ ಪ್ರೀತಿಃ ಸಖ್ಯಂ ॥೯೩-೯೪॥

ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣಯೋಃ ಪಾರ್ಶ್ವಂ ನಯಾಮಿ ತ್ವಾಂ ಕಿಮುತ್ತರಮ್ ।
ಏತಚ್ಛ್ರುತ್ವಾ ವಿದಿತ್ವಾ ಚ ಸೀತಾ ಜನಕ ನಂದಿನೀ ॥೯೯॥

ಆಹ ರಾವಣಮುತ್ಸಾದ್ಯ ರಾಘವೋ ಮಾಂ ನಯತ್ವಿತಿ ।
ಪ್ರಣಮ್ಯ ಶಿರಸಾ ದೇವೀಮಹಮಾರ್ಯಾಮನಿಂದಿತಾಮ್ ॥೧೦೦॥

ರಾಘವಸ್ಯ ಮನೋಹ್ಲಾದಮಭಿಜ್ಞಾನಮಯಾಚಿಷಮ್ ।
ಅಥ ಮಾಮಬ್ರವೀತ್ ಸೀತಾ ಗೃಹ್ಯತಾಮಯಮುತ್ತಮಃ ॥೧೦೧॥

ಮಣಿರ್ಯೇನ ಮಹಾಬಾಹೂ ರಾಮಸ್ತ್ವಾಂ ಬಹು ಮನ್ಯತೇ ।
ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ತು ವರಾರೋಹಾ ಮಣಿಪ್ರವರಮದ್ಭುತಮ್ ॥೧೦೨॥

ಪ್ರಾಯಚ್ಛತ್ ಪರಮೋದ್ವಿಗ್ನಾ ವಾಚಾ ಮಾಂ ಸಂದಿದೇಶ ಹ ।
ತತಸ್ತಸ್ಯೈ ಪ್ರಣಮ್ಯಾಹಂ ರಾಜಪುತ್ರ್ಯೈ ಸಮಾಹಿತಃ ॥೧೦೩॥

ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಪರಿಕ್ರಾಮನ್ನಿಹಾಭ್ಯುದ್ಗತಮಾನಸಃ ।
ಉಕ್ತೋಽಹಂ ಪುನರೇವೇದಂ ನಿಶ್ಚಿತ್ಯ ಮನಸಾ ತಯಾ ॥೧೦೪॥

ಹನುಮನ್ ಮಮ ವೃತ್ತಾಂತಂ ವಕ್ತುಮರ್ಹಸಿ ರಾಘವೇ ।
ಯಥಾ ಶ್ರುತ್ವೈವ ನ ಚಿರಾತ್ತಾವುಭೌ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣೌ ॥೧೦೫॥

ಸುಗ್ರೀವಸಹಿತೌ ವೀರಾವುಪೇಯಾತಾಂ ತಥಾ ಕುರು ।
ಯದ್ಯನ್ಯಥಾ ಭವೇದೇತದ್ದ್ವೌ ಮಾಸೌ ಜೀವಿತಂ ಮಮ ॥೧೦೬॥

ನ ಮಾಂ ದ್ರಕ್ಷ್ಯತಿ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥೋ ಮ್ರಿಯೇ ಸಾಹಮನಾಥವತ್ ।
ತಚ್ಛ್ರುತ್ವಾ ಕರುಣಂ ವಾಕ್ಯಂ ವಾಕ್ಯಂ ಕ್ರೋಧೋ ಮಾಮಭ್ಯವರ್ತತ ॥೧೦೭॥

ತತ್ ತಸ್ಮಾತ್ । ಆಜ್ಞಪ್ತಂ ಭಾವೇ ಕ್ತಃ । ತ್ವತ್ಕರ್ತೃಕಾಜ್ಞಾಂ ಕಿಂರೂಪಾಂ ಕರವಾಣಿ ಕಿಂ ನಯಾಮಿ । ಅಸ್ಯೋತ್ತರಂ ಕಿಂ ॥೯೮-೯೯॥ ಉತ್ಸಾದ್ಯ ಸಂಹೃತ್ಯ ॥೧೦೦॥ ಮನೋಹ್ಲಾದಂ ಮನೋಹರಂ । ಅಭಿಜ್ಞಾನಂ ಸ್ಮೃತಿಜನಕಂ ॥೧೦೧॥ ಇಹಾಗಮ... ಶೇಷಃ । ಯದ್ವಾಭ್ಯುದ್ಗತಂ ಅಭ್ಯುದ್ಗಮನಂ ತತ್ರ ಮಾನಸಂ ಯಸ್ಯ ॥೧೦೪॥ ಯತ್ ಯದಿ ಅನ್ಯಥಾ ಭವೇತ್ ರಾಮಾಗಮನಂ ನ ಭವೇತ್ತರ್ಹಿ ದ್ವೌಮಾಸೌ ಮಮ ಜೀವಿತಃ ॥೧೦೬॥

ುತ್ತರಂ ಚ ಮಯಾ ದೃಷ್ಟಂ ಕಾರ್ಯಶೇಷಮನಂತರಮ್ ।
ತತೋಽವರ್ಧತ ಮೇ ಕಾಯಸ್ತದಾ ಪರ್ವತಸಂನಿಭಃ ॥೧೦೮॥

ಯುದ್ಧಾಕಾಂಕ್ಷೀ ವನಂ ತಚ್ಚ ವಿನಾಶಯಿತುಮಾರಭೇ ।
ತದ್ಭಗ್ನಂ ವನಷಂಡಂ ತು ಭ್ರಾಂತತ್ರಸ್ತಮೃಗದ್ವಿಜಮ್ ॥೧೦೯॥

ಪ್ರತಿಬುದ್ಧಾ ನಿರೀಕ್ಷಂತೇ ರಾಕ್ಷಸ್ಯೋ ವಿಕೃತಾನನಾಃ ।
ಮಾಂ ಚ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವನೇ ತಸ್ಮಿನ್ ಸಮಾಗಮ್ಯ ತತಸ್ತತಃ ॥೧೧೦॥

ಾಃ ಸಮಭ್ಯಾಗತಾಃ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ರಾವಣಾಯಾಚಚಕ್ಷಿರೇ ।
ರಾಜನ್ ವನಮಿದಂ ದುರ್ಗಂ ತವ ಭಗ್ನಂ ದುರಾತ್ಮನಾ ॥೧೧೧॥

ಾನರೇಣ ಹ್ಯವಿಜ್ಞಾಯ ತವ ವೀರ್ಯಂ ಮಹಾಬಲ ।
ತಸ್ಯ ದುರ್ಬುದ್ಧಿತಾ ರಾಜಂಸ್ತವ ವಿಪ್ರಿಯಕಾರಿಣಃ ॥೧೧೨॥

ವಧಮಾಜ್ಞಾಪಯ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಯಥಾಸೌ ನ ಪುನರ್ವ್ರಜೇತ್ ।
ತಚ್ಛ್ರುತ್ವಾ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರೇಣ ವಿಸೃಷ್ಟಾ ಭೃಶದುರ್ಜಯಾಃ ॥೧೧೩॥

ರಾಕ್ಷಸಾಃ ಕಿಂಕರಾ ನಾಮ ರಾವಣಸ್ಯ ಮನೋಽನುಗಾಃ ।
ತೇಷಾಮಶೀತಿಸಾಹಸ್ರಂ ಶೂಲಮುದ್ಗರಪಾಣಿನಾಮ್ ॥೧೧೪॥

ಮಯಾ ತಸ್ಮಿನ್ ವನೋದ್ದೇಶೇ ಪರಿಘೇಣ ನಿಷೂದಿತಮ್ ।
ತೇಷಾಂ ತು ಹತಶೇಷಾ ಯೇ ತೇ ಗತ್ವಾ ಲಘುವಿಕ್ರಮಾಃ ॥೧೧೫॥

ಹತಂ ಚ ಮಹತ್ ಸೈನ್ಯಂ ರಾವಣಾಯಾಚಚಕ್ಷಿರೇ ।
ತತೋ ಮೇ ಬುದ್ಧಿರುತ್ಪನ್ನಾ ಚೈತ್ಯಪ್ರಾಸಾದಮುತ್ತಮಮ್ ॥೧೧೬॥

ಯಸ್ಯ ಮೇ ಕಾಯಃ ಅವರ್ಧತ ಸೋಽಹಂ ಯುದ್ಧಾಕಾಂಕ್ಷೀ ॥೧೦೯॥ ಪ್ರತಿಬುದ್ಧಾಃ ್ರಾತಃ । ತತಸ್ತತೋಽಭ್ಯಾಗತಾಸ್ತಾ ರಾಕ್ಷಸ್ಯಃ ಸಮಾಗಮ್ಯ ಮಿಲಿತ್ವಾ ಮಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ್ಷಿಪ್ರಂ ರಾವಣಾಯಾಚಚಕ್ಷಿರೇ ॥ಇದಮಶೋಕಾಖ್ಯಂ । ದುರ್ಗಂ ಅನ್ಯೈಃ । ಪ್ರಾಪ್ಯಮ ಸ್ಯಂ ॥೧೧೦-೧೧೧॥ ಯಸ್ಯ ಕಪೇರ್ದುರ್ಬುದ್ಧಿತಾ ವರ್ತತೇ ತೇ ತವಾಪ್ರಿಯಕಾರಿಣಃ ಸ್ಯ ವಧಮಾಜ್ಞಾಪಯ । ಕಥಂ? ಅಸೌ ಕಪಿರ್ಯಥಾ ಯೇನ ಪ್ರಕಾರೇಣ ಸ್ವದೇಶಂ ನಃ ನ ವ್ರಜೇತ್ತಥಾಜ್ಞಾಪಯ । ಯಥಾಸೌ ವಿಲಯಂ ವ್ರಜೇದಿತ್ಯಪಿ ಪಾಠಃ । ತಸ್ಯ ರ್ಬುದ್ಧಿನ ಇತಿ ಪಾಠೇ ಬುದ್ಧಂ ಬುದ್ಧಿಃ ಭಾವೇ ಕ್ತಃ ತತ ಇನಿಃ ।ತಸ್ಯ । ರ್ಬುದ್ಧೇಸ್ತಸ್ಯೇತಿ ಪಾಠೇ ತು ಸ್ಪಷ್ಟೋಽರ್ಥಃ ॥೧೧೨॥ ನಿಷೂದಿತಂ ಸಂಹೃತಂ । ೇಷಾಂ ಮಧ್ಯೇ॥೧೧೫॥ ಚೈತ್ಯಪ್ರಾಸಾದಂ ಬುದ್ಧಾಲಯವದ್ವರ್ತುಲದೀರ್ಘಾಕಾರ ್ರಾಸಾದಂ ಪ್ರತಿ ಅಯಂ ಮೇ ಮಯಾ ವಿನಾಶ್ಯ ಇತಿ ಬುದ್ಧಿರುತ್ಪನ್ನಾ ॥೧೧೬॥

ತತ್ರಸ್ಥಾನ್ ರಾಕ್ಷಸಾನ್ ಹತ್ವಾ ಶತಂ ಸ್ತಂಭೇನ ವೈ ಪುನಃ ।
ಲಲಾಮಭೂತೋ ಲಂಕಾಯಾ, ಸ ಚ ವಿಧ್ವಂಸಿತೋ ಮಯಾ ॥೧೧೭॥

ತತಃ ಪ್ರಹಸ್ತಸ್ಯ ಸುತಂ ಜಂಬುಮಾಲಿನಮಾದಿಶತ್ ।
ರಾಕ್ಷಸೈರ್ಬಹುಭಿಃ ಸಾರ್ಧಂ ಘೋರರೂಪೈರ್ಭಯಾನಕೈಃ ॥೧೧೮॥

ತಮಹಂ ಬಲಸಂಪನ್ನಂ ರಾಕ್ಷಸಂ ರಣಕೋವಿದಮ್ ।
ಪರಿಘೇಣಾತಿಘೋರೇಣ ಸೂದಯಾಮಿ ಸಹಾನುಗಮ್ ॥೧೧೯॥

ತಚ್ಛ್ರುತ್ವಾ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಸ್ತು ಮಂತ್ರಿ ಪುತ್ರಾನ್ ಮಹಾಬಲಾನ್ ।
ಪದಾತಿಬಲಸಂಪನ್ನಾನ್ ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ರಾವಣಃ ॥೧೨೦॥

ಪರಿಘೇಣೈವ ತಾನ್ ಸರ್ವಾನ್ನಯಾಮಿ ಯಮಸಾದನಮ್ ।
ಮಂತ್ರಿಪುತ್ರಾನ್ ಹತಾನ್ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸಮರೇ ಲಘುವಿಕ್ರಮಾನ್ ॥೧೨೧॥

ಪಂಚ ಸೇನಾಗ್ರಗಾನ್ ಶೂರಾನ್ ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ರಾವಣಃ ।
ತಾನಹಂ ಸಹಸೈನ್ಯಾನ್ ವೈ ಸರ್ವಾನೇವಾಭ್ಯಸೂದಯಮ್. ॥೧೨೨॥

ತತಃ ಪುನರ್ದಶಗ್ರೀವಃ ಪುತ್ರಮಕ್ಷಂ ಮಹಾಬಲಮ್ ।
ಬಹುಭೀ ರಾಕ್ಷಸೈಃ ಸಾರ್ಧಂ ಪ್ರೇಷಯಮಾಸ ಸಂಯುಗೇ ॥೧೨೩॥

ತಂ ತು ಮಂದೋದರೀಪುತ್ರಂ ಕುಮಾರಂ ರಣಪಂಡಿತಮ್ ।
ಸಹಸ್ರಕರಮುದ್ಯಂತಂ ಪಾದಯೋಶ್ಚ ಗೃಹೀತವಾನ್ ॥೧೨೪॥

ಚರ್ಮಾಸಿನಂ ಶತಗುಣಂ ಭ್ರಾಮಯಿತ್ವಾ ವ್ಯಪೇಷಯಮ್ ।
ತಮಕ್ಷಮಾಗತಂ ಭಗ್ನಂ ನಿಶಮ್ಯ ಸ ದಶಾನನಃ ॥೧೨೫॥

ತತ ಇಂದ್ರಜಿತಂ ನಾಮ ದ್ವಿತೀಯಂ ರಾವಣಃ ಸುತಮ್ ।
ವ್ಯಾದಿದೇಶ ಸುಸಂಕ್ರುದ್ಧೋ ಬಲಿನಂ ಯುದ್ಧದುರ್ಮದಮ್ ॥೧೨೬॥

ಸ್ತಂಭೇನ ಪ್ರಾಸಾದಸ್ತಂಭೇನ ಶತಂ ರಾಕ್ಷಸಾನ್ ಹತ್ವಾ । ವಿಧ್ವಂಸಿತಃ ಕೀಡ್ಯಃ ಲಲಾಮಭೂತಃ॥೧೧೭॥ ಸೂದಯಾಮಿ ಅಸೂದಯಂ ॥೧೧೯॥ ಸಹಸ್ರಕರಃ ಸಹಸ್ರಕಿರಣಂ ॥೧೨೪॥ ಚರ್ಮ ಚ ಅಸಿಶ್ಚ ಚರ್ಮಾಸೀ । ತೌ ನಯತೀತಿ ಚರ್ಮಾಸಿನಸ್ತಃ ವ್ರೀಹ್ಯಾದಿರ್ವಾ ॥೧೨೫॥ ದ್ವಿತೀಯಂ ಮೃತಾದಕ್ಷಾತ್ ॥೧೨೬॥

ತಚ್ಚಾಪ್ಯಹಂ ಬಲಂ ಸರ್ವಂ ತಂ ಚ ರಾಕ್ಷಸಪುಂಗವಮ್ ।
ನಷ್ಟೌಜಸಂ ರಣೇ ಕೃತ್ವಾ ಪರಂ ಹರ್ಷಮುಪಾಗಮಮ್ ॥೧೨೭॥

ಮಹತಾ ಹಿ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಪ್ರತ್ಯಯೇನ ಮಹಾಬಲಃ ।
ಪ್ರೇಷಿತೋ ರಾವಣೇನೈವ ಸಹ ವೀರೈರ್ಮದೋತ್ಕಟೈಃ ॥೧೨೮॥

ಸೋಽವಿಷಹ್ಯಂ ಹಿ ಮಾಂ ಬುದ್ಧ್ವಾ ಸ್ವಸೈನ್ಯಂ ಚಾವಮರ್ದಿತಮ್ ।
ಬ್ರಾಹ್ಮೇಣಾಸ್ತ್ರೇಣ ಸ ತು ಮಾಂ ಪ್ರಾಬಧ್ನಾಚ್ಚಾತಿವೇಗಿತಃ ॥೧೨೯॥

ರಜ್ಜುಭಿಶ್ಚಾಪಿ ಬಧ್ನಂತಿ ತತೋ ಮಾಂ ತತ್ರ ರಾಕ್ಷಸಾಃ ।
ರಾವಣಸ್ಯ ಸಮೀಪಂ ಚ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಮಾಮುಪಾನಯನ್ ॥೧೩೦॥

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಂಭಾಷಿತಶ್ಚಾಹಂ ರಾವಣೇನ ದುರಾತ್ಮನಾ ।
ಪೃಷ್ಟಶ್ಚ ಲಂಕಾಗಮನಂ ರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ ಚ ತಂ ವಧಮ್ ॥೧೩೧॥

ತತ್ಸರ್ವಂ ಚ ಮಯಾ ತತ್ರ ಸೀತಾರ್ಥಮಿತಿ ಜಲ್ಪಿತಮ್ ।
ತಸ್ಯಾಸ್ತು ದರ್ಶನಾಕಾಂಕ್ಷೀ ಪ್ರಾಪ್ತಸ್ತ್ವದ್ಭವನಂ ವಿಭೋ ॥೧೩೨॥

ಮಾರುತಸ್ಯೌರಸಃ ಪುತ್ರೋ ವಾನರೋ ಹನುಮಾನಹಮ್ ।
ರಾಮದೂತಂ ಚ ಮಾಂ ವಿದ್ಧಿ ಸುಗ್ರೀವಸಚಿವಂ ಕಪಿಮ್ ॥೧೩೩॥

ಸೋಽಹಂ ದೂತ್ಯೇನ ರಾಮಸ್ಯ ತ್ವತ್ಸಕಾಶಮಿಹಾಗತಃ ।
ಶೃಣು ಚಾಪಿ ಸಮಾದೇಶಂ ಯದಹಂ ಪ್ರಬ್ರವೀಮಿ ತೇ ।
ರಾಕ್ಷಸೇಶ ಕಪೀಶಸ್ತ್ವಾಂ ವಾಕ್ಯಮಾಹ ಸಮಾಹಿತಂ ॥೧೩೪॥

ಸುಗ್ರೀವಶ್ಚ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಸ ತ್ವಾಂ ಕುಶಲಮಬ್ರವೀತ್ ।
ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಸಹಿತಂ ಹಿತಂ ಪಥ್ಯಮುವಾಚ ಚ ।
ವಸತೋ ಋಷ್ಯಮೂಕೇ ಮೇ ಪರ್ವತೇ ವಿಪುಲದ್ರುಮೇ ॥೧೩೫॥

ರಾಘವೋ ರಣವಿಕ್ರಾಂತೋ ಮಿತ್ರತ್ವಂ ಸಮುಪಾಗತಃ ।
ತೇನ ಮೇ ಕಥಿತಂ ರಾಜ್ಞಾ ಭಾರ್ಯಾ ಮೇ ರಕ್ಷಸಾ ಹೃತಾ ॥೧೩೬॥

ಬಲಂ ಸೈನ್ಯಂ । ನಷ್ಟೌಜಸಂ ನಷ್ಟತೇಜಸಂ ॥೧೨೭॥ ಪ್ರತ್ಯಯೇನ ವಿಶ್ವಾಸೇನ ॥೧೨೮॥ ಸ ಏತಾದೃಶೋಽಪಿ ಬುದ್ಧ್ವಾ ॥೧೨೯॥ ಬಧ್ನಂತಿ ಅಬಧ್ನನ್ ॥೧೩೦॥ ಸರ್ವಂ ಚ ಸೀತಾರ್ಥಂ ಸೀತಾನಿಮಿತ್ತಮಿತಿ । ತಸ್ಯಾಃ ಸೀತಾಯಾಃ ॥೧೩೨॥ ಸಮಾದೇಶಂ ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞಾಂ । ಸಮಾಹಿತಂ ಯಥಾ ಭವತಿ ತಥಾ । ಸಮೋಽಹಿತೇನ ಶತ್ರುಣೇತಿ ಸಮಾಹಿತಃ । ಪೂರ್ವಂ ವಾಲಿಮುಖತಃ ಸಖ್ಯೇಽಪಿ ಇದಾನೀಂ ರಾಮಸಾಹಾಯ್ಯೇನ ಶತ್ರುತ್ವಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥೧೩೪॥ ಕುಶಲಂ ಚಾಬ್ರವೀತ್ ಮೇ ಮಯಾ ಸುಗ್ರೀವೇಣ॥೧೩೫॥

ತತ್ರ ಸಾಹಾಯ್ಯಮಸ್ಮಾಕಂ ಕಾರ್ಯಂ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ತ್ವಯಾ ।
ಮಯಾ ಚ ಕಥಿತಂ ತಸ್ಮೈ ವಾಲಿನಶ್ಚ ವಧಂ ಪ್ರತಿ ॥೧೩೭॥

ತತ್ರ ಸಾಹಾಯ್ಯಹೇತೋರ್ಮೇ ಸಮಯಂ ಕರ್ತುಮರ್ಹಸಿ ।
ವಾಲಿನಾ ಹೃತರಾಜ್ಯೇನ ಸುಗ್ರೀವೇಣ ಸಹ ಪ್ರಭುಃ ॥೧೩೮॥

ಚಕ್ರೇಽಗ್ನಿ ಸಾಕ್ಷಿಕಂ ಸಖ್ಯಂ ರಾಘವಃ ಸಹಲಕ್ಷ್ಮಣಃ ।
ತೇನ ವಾಲಿನಮುತ್ಪಾಟ್ಯ ಶರೇಣೈಕೇನ ಸಂಯುಗೇ ॥೧೩೯॥

ವಾನರಾಣಾಂ ಮಹಾರಾಜಃ ಕೃತಃ ಸ ಪ್ಲವತಾಂ ಪ್ರಭುಃ ।
ತಸ್ಯ ಸಾಹಾಯ್ಯಮಸ್ಮಾಭಿಃ ಕಾರ್ಯಂ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ತ್ವಿಹ ॥೧೪೦॥

ತೇನ ಪ್ರಸ್ಥಾಪಿತಸ್ತುಭ್ಯಂ ಸಮೀಪಮಿಹ ಧರ್ಮತಃ ।
ಕ್ಷಿಪ್ರಮಾನೀಯತಾಂ ಸೀತಾ ದೀಯತಾಂ ರಾಘವಾಯ ಚ ॥೧೪೧॥

ಯಾವನ್ನ ಹರಯೋ ವೀರಾ ವಿಧಮಂತಿ ಬಲಂ ತವ ।
ವಾನರಾಣಾಂ ಪ್ರಭಾವೋ ಹಿ ನ ಕೇನ ವಿದಿತಃ ಪುರಾ ॥೧೪೨॥

ದೇವತಾನಾಂ ಸಕಾಶಂ ಚ ಯೇ ಗಚ್ಛಂತಿ ನಿಮಂತ್ರಿತಾಃ ।
ಇತಿ ವಾನರರಾಜಸ್ತ್ವಾಮಾಹೇತ್ಯಭಿಹಿತೋ ಮಯಾ ॥೧೪೩॥

ಮಾಮೈಕ್ಷತ ತತಃ ಕ್ರುದ್ಧಶ್ಚಕ್ಷುಷಾ ಪ್ರಹಹನ್ನಿವ ।
ತೇನ ವಧ್ಯೋಽಹಮಾಜ್ಞಪ್ತೋ ರಕ್ಷಸಾ ರೌದ್ರಕರ್ಮಣಾ ॥೧೪೪॥

ಮತ್ಪ್ರಭಾವಮವಿಜ್ಞಾಯ ರಾವಣೇನ ದುರಾತ್ಮನಾ ।
ತತೋ ವಿಭೀಷಣೋ ನಾಮ ತಸ್ಯ ಭ್ರಾತಾ ಮಹಾಮತಿಃ ॥೧೪೫॥

ತೇನ ರಾಕ್ಷಸರಾಜೋಽಸೌ ಯಾಚಿತೋ ಮಮ ಕಾರಣಾತ್ ॥೧೪೫॥

ಸುಗ್ರೀವೇಣ ಮಯಾ ॥೧೩೭॥ ತೇನ ರಾಮೇಣ ಪ್ರಭುರಹಂ ಕೃತಃ ॥೧೪೦॥ ತೇನ ನಿಮಿತ್ತೇನ ತುಭ್ಯಂ ತವ । ಧರ್ಮತಃ ರಾಜಧರ್ಮತಃ ॥ ಆನೀಯತಾಂ ಮತ್ಪುರತಃ ॥೧೪೧॥ ದೇವಾಸುರಭಯರಹಿತಸ್ಯ ಮಮ ಕಿಂ ಕಪಿಭಿರಿತ್ಯೇತದಾಹ-ವಾನರಾಣಾಮಿತಿ। ನಿಮಂತ್ರಿತಾಃ ಆಜ್ಞಪ್ತಾಃ । ಅನೇನ ರಾಜಾಜ್ಞಾಭಾವಾದೇವ ನೈತಾವತ್ಕಾಲಪರ್ಯಂತ ಮತ್ರಾಗತಾ ಇತಿ ಧ್ವನ್ಯತೇ ॥೧೪೨-೧೪೩॥ ಮಮ ಕಾರಣಾತ್ ಮನ್ನಿಮಿತ್ತಂ ॥೧೪೫॥

ನೈವಂ ರಾಕ್ಷಸಶಾರ್ದೂಲ ತ್ಯಜ್ಯತಾಮೇಷ ನಿಶ್ಚಯಃ ।
ರಾಜಶಾಸ್ತ್ರ ವ್ಯಪೇತೋ ಹಿ ಮಾರ್ಗಃ ಸಂಲಕ್ಷ್ಯತೇ ತ್ವಯಾ ।
ದೂತವಧ್ಯಾ ನ ದೃಷ್ಟಾ ಹಿ ರಾಜಶಾಸ್ತ್ರೇಷು ರಾಕ್ಷಸ ||೧೪೬||

ದೂತೇನ ವೇದಿತವ್ಯಂ ಚ ಯಥಾಭಿಹಿತವಾದಿನಾ ।
ಸುಮಹತ್ಯಪರಾಧೇಽಪಿ ದೂತಸ್ಯಾತುಲವಿಕ್ರಮ ।
ವಿರೂಪಕರಣಂ ದೃಷ್ಟಂ ನ ವಧೋಽಸ್ತೀಹ ಶಾಸ್ತ್ರತಃ ||೧೪೭||

ವಿಭೀಷಣೇನೈವಮುಕ್ತೋ ರಾವಣಃ ಸಂದಿದೇಶ ತಾನ್ ।
ರಾಕ್ಷಸಾನೇತದೇವಾಸ್ಯ ಲಾಂಗೂಲಂ ದಹ್ಯತಾಮಿತಿ ||೧೪೮||

ತತಸ್ತಸ್ಯ ವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಮಮ ಪುಚ್ಛಂ ಸಮಂತತಃ ।
ವೇಷ್ಟಿತಂ ಶಣವಲ್ಕೈಶ್ಚ ಜೀರ್ಣೈಃ ಕಾರ್ಪಾಸಜೈಃ ಪಟೈಃ ||೧೪೯||

ರಾಕ್ಷಸಾಃ ಸಿದ್ಧಸಂನಾಹಾಸ್ತತಸ್ತೇ ಚಂಡವಿಕ್ರಮಾಃ ।
ತದಾದಹಂತ ಮೇ ಪುಚ್ಛಂ ನಿಘ್ನಂತಃ ಕಾಷ್ಠಮುಷ್ಟಿಭಿಃ ||೧೫೦||

ಬದ್ಧಸ್ಯ ಬಹುಭಿಃ ಪಾಶೈರ್ಯಂತ್ರಿತಸ್ಯ ಚ ರಾಕ್ಷಸೈಃ ।
ನ ಮೇ ಪೀಡಾಭವತ್ ಕಾಚಿದ್ದಿದೃಕ್ಷೋರ್ನಗರೀಂ ದಿವಾ ||೧೫೧||

ತತಸ್ತೇ ರಾಕ್ಷಸಾಃ ಶೂರಾ ಬದ್ಧಂ ಮಾಮಗ್ನಿಸಂವೃತಮ್ ।
ಅಘೋಷಯನ್ ರಾಜಮಾರ್ಗೇ ನಗರದ್ವಾರಮಾಗತಾಃ ||೧೫೨||

ತತೋಽಹಂ ಸುಮಹದ್ರೂಪಂ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ಯ ಪುನರಾತ್ಮನಃ ।
ವಿಮೋಚಯಿತ್ವಾ ತಂ ಬಂಧಂ ಪ್ರಕೃತಿಸ್ಥಃ ಸ್ಥಿತಃ ಪುನಃ ।
ಆಯಸಂ ಪರಿಘಂ ಗೃಹ್ಯ ತಾನಿ ರಕ್ಷಾಂಸ್ಯಸೂದಯಮ್ ||೧೫೩||

ನೈವಂ ದೂತವಧೋ ನ ಯುಕ್ತಃ । ತಸ್ಯ ವಿವರಣಂ ತ್ಯಜ್ಯತಾಮಿತಿ । ಮಾರ್ಗಃ ಮೂತವಧರೂಪಃ । ಸಂಲಕ್ಷ್ಯತೇ ಕಟಾಕ್ಷೀಕ್ರಿಯತೇ ||೧೪೬|| ಯಥಾಭಿಹಿತಂ ಸ್ವಸ್ವಾಮ್ಯುಕ್ತಮನತಿಕ್ರಮ್ಯ ವದತೀತಿ ತಥಾ||೧೪೭|| ಏತದೇವ ಸಮಕ್ಷಂ ವಿದ್ಯಮಾನಂ ಲಾಂಗೂಲಮುದ್ದಿಶ್ಯ ಅಸ್ಯ ಹನೂಮತಃ ||೧೪೮|| ಕಾಷ್ಠಮುಷ್ಟಿಭಿಃ ಕಾಷ್ಠೈರ್ಮುಷ್ಟಿಭಿಶ್ಚ ನಿಘ್ನಂತಃ ಅದಹನ್ ||೧೫೦|| ದಿವಾ ನಗರೀಂ ದಿದೃಕ್ಷೋಃ||೧೫೧|| ನಗರ ದ್ವಾರಮಾಗತಾಶ್ಚ ||೧೫೨|| ಗೃಹ್ಯ ಸಂಗೃಹ್ಯ ಅಸೂದಯಂ ||೧೫೩||೧೫೪|| ಯಾ ಸರ್ವಾ

ತತಸ್ತನ್ನಗರದ್ವಾರಂ ವೇಗೇನಾಪ್ಲುತವಾನಹಮ್ ।
ಪುಚ್ಛೇನ ಚ ಪ್ರದೀಪ್ತೇನ ತಾಂ ಪುರೀಂ ಸಾಟ್ಟಗೋಪುರಾಮ್ ।
ದಹಾಮ್ಯಹಮಸಂಭ್ರಾಂತೋ ಯುಗಾಂತಾಗ್ನಿರಿವ ಪ್ರಜಾ: ॥೧೫೪॥

ವಿನಷ್ಟಾ ಜಾನಕೀ ವ್ಯಕ್ತಂ ನ ಹ್ಯದಗ್ಧ: ಪ್ರದೃಶ್ಯತೇ ।
ಲಂಕಾಯಾ: ಕಶ್ಚಿದುದ್ದೇಶ: ಸರ್ವಾ ಭಸ್ಮೀಕೃತಾ ಪುರೀ ॥೧೫೫॥

ದಹತಾ ಚ ಮಯಾ ಲಂಕಾಂ ದಗ್ಧಾ ಸೀತಾ ನ ಸಂಶಯ: ।
ರಾಮಸ್ಯ ಹಿ ಮಹತ್ ಕಾರ್ಯಂ ಮಯೇದಂ ವಿತಥೀಕೃತಮ್ ।
ಇತಿ ಶೋಕಸಮಾವಿಷ್ಟಶ್ಚಿಂತಾಮಹಮುಪಾಗತ: ॥೧೫೬॥

ಅಥಾಹಂ ವಾಚಮಶ್ರೌಷಂ ಚಾರಣಾನಾಂ ಶುಭಾಕ್ಷರಾಮ್ ।
ಜಾನಕೀ ನ ಚ ದಗ್ಧೇತಿ ವಿಸ್ಮಯೋದಂತಭಾಷಿಣಾಮ್ ॥೧೫೭॥

ತತೋ ಮೇ ಬುದ್ಧಿರುತ್ಪನ್ನಾ ಶ್ರುತ್ವಾ ತಾಮದ್ಭುತಾಂ ಗಿರಮ್ ।
ಅದಗ್ಧಾ ಜಾನಕೀತ್ಯೇವ ನಿಮಿತ್ತೈಶ್ಚೋಪಲಕ್ಷಿತಂ ॥೧೫೮॥

ದೀಪ್ಯಮಾನೇ ತು ಲಾಂಗೂಲೇ ನ ಮಾಂ ದಹತಿ ಪಾವಕ: ।
ಹೃದಯಂ ಚ ಪ್ರಹೃಷ್ಟಂ ಮೇ ವಾತಾ: ಸುರಭಿಗಂಧಿನ: ॥೧೫೯॥

ತೈರ್ನಿಮಿತ್ತೈಶ್ಚ ದೃಷ್ಟಾರ್ಥೈ: ಕಾರಣೈಶ್ಚ ಮಹಾಗುಣೈ: ।
ಋಷಿವಾಕ್ಯೈಶ್ಚ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥೈರಭವಂ ಹೃಷ್ಟಮಾನಸ: ॥೧೬೦॥

ಪುನರ್ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚ ವೈದೇಹೀಂ ವಿಸೃಷ್ಟಶ್ಚ ತಯಾ ಪುನ: ।
ತತ: ಪರ್ವತಮಾಸಾದ್ಯ ತತ್ರಾರಿಷ್ಟಮಹಂ ಪುನ: ॥೧೬೧॥

ಪುರೀ ಭಸ್ಮೀಕೃತಾ ತಸ್ಯಾ: ಲಂಕಾಯಾ: ಕಶ್ಚಿದುದ್ದೇಶ: ಪ್ರದೇಶ: ಅದಗ್ಧ: ನ ಹಿ ಪ್ರದೃಶ್ಯತೇ॥೧೫೫॥೧೫೬॥ ಶುಭಾಕ್ಷರಾಂ ಜೀವಿಜಾನಕೀ ಪ್ರತಿಪಾದಕತ್ವೇನ ಶುಭತಾಕ್ಷರಾಣಾಂ । ವಿಸ್ಮಯೋದಂತ ಭಾಷಿಣಾಂ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ ವೃತ್ತಾಂತ ಭಾಷಿಣಾಂ ॥೧೫೭॥ ನಿಮಿತ್ತೈ: ಶುಭಚಿಹ್ನೈ: । ಉಪಲಕ್ಷಿತಂ ಜ್ಞಾತಂ ॥೧೫೮॥ ತದೇವಾಹ ದೀಪ್ಯಮಾನ ಇತಿ । ಗಂಧ: ಏಷಾಮಸ್ತೀತಿ ಗಂಧಿನ: । ಸುರಭಯಶ್ಚ ತೇ ಗಂಧಿನಶ್ಚೇತಿ ವಿಗ್ರಹ: । ಸುರಭಿತ್ವಂ ಗಂಧೇ ಸಪ್ತಘಟಿಕಾ ಭೋಜನಮಿತ್ಯತ್ರೇವಾರ್ಥಾದನ್ವೇತಿ॥೧೫೯॥ ಋಷಿವಾಕ್ಯೈ: ಚಾರಣ ಸಹಚರಿತ ಋಷಿವಾಕ್ಯೈ: ॥೧೬೦॥ ತಯಾ ಸೀತಯಾ । ವಿಸೃಷ್ಟ: ಆಜ್ಞಪ್ತ: ॥೧೬೧॥

ಪ್ರತಿಪ್ಲವನಮಾರೇಭೇ ಯುಷ್ಮದ್ದರ್ಶನಕಾಂಕ್ಷಯಾ ।
ತತಃ ಪವನಚಂದ್ರಾರ್ಕಸಿದ್ಧಗಂಧರ್ವಸೇವಿತ್ ॥೧೬೨॥

ಪಂಥಾನಮಹಮಾಕ್ರಮ್ಯ ಭವತೋ ದೃಷ್ಟವಾನಿಹ ।
ರಾಘವಸ್ಯ ಪ್ರಭಾವೇಣ ಭವತಾಂ ಚೈವ ತೇಜಸಾ ॥೧೬೩॥

ಸುಗ್ರೀವಸ್ಯ ಚ ಕಾರ್ಯಾರ್ಥಂ ಮಯಾ ಸರ್ವಮನುಷ್ಠಿತಮ್ ।
ಏತತ್ ಸರ್ವಂ ಮಯಾ ತತ್ರ ಯಥಾವದುಪಪಾದಿತಮ್ ॥೧೬೪॥

ತತ್ರ ಯನ್ನ ಕೃತಂ ಶೇಷಂ ತತ್ ಸರ್ವಂ ಕ್ರಿಯತಾಮಿತಿ

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ಅಷ್ಟಪಂಚಾಶಃ ಸರ್ಗಃ

ಪ್ರತಿಪ್ಲವನಂ ದಕ್ಷಿಣ ತೀರಾತ್ ಪುನರುತ್ತರತೀರಪ್ಲವನಂ ॥೧೬೨॥ ತತ್ರ ಲಂಕಾಯಾಂ। ಏತತ್ಸರ್ವಂ ಕೃತಂ ತಚ್ಛೇಷಂ ಭವದ್ಭಿಃ ಸಹ ರಾಮೇಣ ಕ್ರಿಯತಾಂ ॥೧೬೪॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ಅಷ್ಟಪಂಚಾಶಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಏಕೋನಷಷ್ಟಿತಮಃ ಸರ್ಗಃ

ಏತದಾಖ್ಯಾಯ ತತ್ ಸರ್ವಂ ಹನುಮಾನ್ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ।
ಭೂಯಃ ಸಮುಪಚಕ್ರಾಮ ವಚನಂ ವಕ್ತುಮುತ್ತರಮ್ ॥೧॥

ಸಫಲೋ ರಾಘವೋದ್ಯೋಗಃ ಸುಗ್ರೀವಸ್ಯ ಚ ಸಂಗಮಃ ।
ಶೀಲಮಾಸಾದ್ಯ ಸೀತಾಯಾ ಮಮ ಚ ಪ್ರವಣಂ ಮನಃ ॥೨॥

ಆರ್ಯಾಯಾಃ ಸದೃಶಂ ಶೀಲಂ ಸೀತಾಯಾಃ ಪ್ಲವಗರ್ಷಭಾಃ ।
ತಪಸಾ ಧಾರಯೇಲ್ಲೋಕಾನ್ ಕ್ರುದ್ಧಾ ವಾ ನಿರ್ದಹೇದಪಿ ॥೩॥

ಸರ್ವಥಾತಿಪ್ರವೃದ್ಧೋಽಸೌ ರಾವಣೋ ರಾಕ್ಷಸಾಧಿಪಃ ।
ತಸ್ಯ ತಾಂ ಸ್ಪೃಶತೋ ಗಾತ್ರಂ ತಪಸಾ ನ ವಿನಾಶಿತಮ್ ॥೪॥

ನ ತದಗ್ನಿಶಿಖಾ ಕುರ್ಯಾತ್ ಸಂಸ್ಪೃಷ್ಟಾ ಪಾಣಿನಾ ಸತೀ ।
ಜನಕಸ್ಯಾತ್ಮಜಾ ಕುರ್ಯಾದ್ಯತ್ ಕ್ರೋಧಕಲುಷೀಕೃತಾ ॥೫॥

ರಾಘವೋದ್ಯೋಗಃ ಸೀತಾವೃತ್ತಾಂತಜ್ಞಾನೋತ್ಸಾಹಃ । ಸುಗ್ರೀವಸ್ಯ ಸಂಗಮಃ ಸುಗ್ರೀವೇಣ ಸಹ ಸಖ್ಯಂ ಚ । ಸೀತಾಯಾಃ ಶೀಲಂ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಾದಿಸದ್ವೃತಂ । ಆಸಾದ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ಯ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಫಲ ಇತಿ ಜ್ಞಾತಃ । ಏತಾದೃಶ್ಯಾಃ ಸ್ತ್ರಿಯಾ ಅನ್ಯಸ್ಯಾಃ ಕಸ್ಯಾ ಅಪ್ಯಭಾವೇನ ಅಸ್ಯಾ ವಿಷಯೇ ಬಹುಲಾಯಾಸೋಽಪಿ ಯತ್ನಃ ಕರ್ತವ್ಯ ಏವೇತಿ ಭಾವಃ। ಪ್ರವಣಂ ನಮ್ರೀಭೂತಂ। ಉತ್ತರಂ ಉತ್ತಮಂ ॥ ೧ ॥ ೨ ॥ ಆರ್ಯಾಯಾಃ ಪಾರ್ವತ್ಯಾಃ ಸದೃಶಂ ಶೀಲಂ ಸೀತಾಯಾಃ । ಅಥ ವಾರ್ಯಾಯಾಃ ಶೀಲಂ ಸೀತಾಯಾ ಏವ ಸದೃಶಮಿತ್ಯನನ್ವಯಾಲಂಕಾರಃ ॥ ೩ ॥ ಅಸೌ ರಾಕ್ಷಸೇಶ್ವರೋ ರಾವಣಃ ಸರ್ವಥಾ ಸರ್ವಪ್ರಕಾರೇಣ ತಪೋ ಬಲಾದಿನಾತ್ಯಂತಮತಿಪ್ರಕೃಷ್ಟೋಽಭಿವೃದ್ಧಃ। ಕಥಮೇವಂ ಜ್ಞಾಯತ ಇತ್ಯತ ಆಹ - ಯಸ್ಯೇತಿ । ತಾಂ ಸೀತಾಂ ಸ್ಪೃಶತೋ ಯಸ್ಯ ಗಾತ್ರಂ ನ ವಿನಾಶಿತಂ ಯಸ್ಮಾತ್ತಸ್ಮಾತ್ । ಸರ್ವಥಾ ರಾವಣತಪೋಬಲೇನ ಸೀತಾಯಾಃ ಕೋಪಾತಿಶಯಾನುದಯಾತ್ ತಸ್ಯ ಜೀವನಮಿತಿ ಫಲಿತಾರ್ಥಃ । ಯತ್ಕಾರ್ಯಂ ಸತೀ ಜನಕಸ್ಯ ಸುತಾ ಕ್ರೋಧಕಲುಷೀಕೃತಾ ಸತೀ ಕುರ್ಯಾತ್ತದಗ್ನಿಶಿಖಾಪಿ ನ ಕುರ್ಯಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೫ ॥

ಜಾಂಬವತ್ಪ್ರಮುಖಾನ್ ಸರ್ವಾನನುಜ್ಞಾಪ್ಯ ಮಹಾಹರೀನ್ ।
ಅಸ್ಮಿನ್ನೇವಂಗತೇ ಕಾರ್ಯೇ ಭವತಾಂ ಚ ನಿವೇದಿತೇ ॥೫॥

ನ್ಯಾಯ್ಯಂ ಸ್ಮ ಸಹ ವೈದೇಹ್ಯಾ ದ್ರಷ್ಟುಂ ತೌ ಪಾರ್ಥಿವಾತ್ಮಜೌ ।
ಅಹಮೇಕೋಽಪಿ ಪರ್ಯಾಪ್ತಃ ಸರಾಕ್ಷಸಗಣಾಂ ಪುರೀಮ್ ।
ತಾಂ ಲಂಕಾಂ ತರಸಾ ಹಂತುಂ ರಾವಣಂ ಚ ಮಹಾಬಲಮ್ ॥೬॥

ಕಿಂ ಪುನಃ ಸಹಿತೋ ವೀರೈರ್ಬಲವದ್ಭಿಃ ಕೃತಾತ್ಮಭಿಃ ।
ಕೃತಾಸ್ತ್ರೈಃ ಪ್ಲವಗೈಃ ಶೂರೈರ್ಭವದ್ಭಿರ್ವಿಜಯೈಷಿಭಿಃ ॥೭॥

ಅಹಂ ತು ರಾವಣಂ ಯುದ್ಧೇ ಸಸೈನ್ಯಂ ಸಪುರಃಸರಮ್ ।
ಸಹಪುತ್ರಂ ವಧಿಷ್ಯಾಮಿ ಸಹೋದರಯುತಂ ಯುಧಿ ॥೮॥

ಬ್ರಾಹ್ಮಮೈಂದ್ರಂ ಚ ರೌದ್ರಂ ಚ ವಾಯವ್ಯಂ ವಾರುಣಂ ತಥಾ ।
ಯದಿ ಶಕ್ರಜಿತೋಽಸ್ತ್ರಾಣಿ ದುರ್ನಿರೀಕ್ಷ್ಯಾಣಿ ಸಂಯುಗೇ ॥೯॥

ತಾನ್ಯಹಂ ವಿಧಮಿಷ್ಯಾಮಿ ನಿಹನಿಷ್ಯಾಮಿ ರಾಕ್ಷಸಾನ್ ।
ಭವತಾಮಭ್ಯನುಜ್ಞಾತೋ ವಿಕ್ರಮೋ ಮೇ ರುಣದ್ಧಿ ತಮ್ ॥೧೦॥

ಮಯಾಽತುಲಾ ವಿಸೃಷ್ಟಾ ಹಿ ಶೈಲವೃಷ್ಟಿರ್ನಿರಂತರಾ ।
ದೇವಾನಪಿ ರಣೇ ಹನ್ಯಾತ್ ಕಿಂ ಪುನಸ್ತಾನ್ನಿಶಾಚರಾನ್ ॥೧೧॥

ಸಾಗರೋಽಪ್ಯತಿಯಾದ್ವೇಲಾಂ ಮಂದರಃ ಪ್ರಚಲೇದಪಿ ।
ನ ಜಾಂಬವಂತಂ ಸಮರೇ ಕಂಪಯೇದರಿವಾಹಿನೀ ॥೧೨॥

ಜಾಂಬವತ್ಪ್ರಮುಖಾನ್ ಕಪೀನನುಜ್ಞಾಪ್ಯ ಹನುಮಾನಬ್ರವೀದಿತಿ ಶೇಷಃ । ಕಿಮಬ್ರವೀದಿತ್ಯತೋ ವಕ್ತಿ-ಅಸ್ಮಿನ್ನಿತಿ । ವೈದೇಹ್ಯಾ ಸಹೈವಾಸ್ಮಾಭಿಃ ಪಾರ್ಥಿವಾತ್ಮಜೌ ದ್ರಷ್ಟುಂ ನ್ಯಾಯ್ಯಂ । ರಾಮಂ ವಿನಾ ಕಥಮಸ್ಮಾಭಿರೇವ ಸೀತಾನೇತುಂ ಶಕ್ಯಾ? ಅಹ ಅಹಮಿತಿ । ಪರ್ಯಾಪ್ತಃ ಶಕ್ತಃ ॥ ೫ ॥ ೬ ॥ ಕೃತಾಸ್ತ್ರೈಃ ಕಪೀನಾಂ ದೇವತ್ವಾತ್ ಇಯಮುಕ್ತಿಃ। ತದ್ವದ್ಭಿದ್ಯಮಾನೈರಿತಿ ವಾ ॥ ೭ ॥ ಸಹೋದರಯುತಂ ಕುಂಭಕರ್ಣ ಸಹಿತಂ ಯುದ್ಧೇ ರಾವಣಂ ಯುದ್ಧೇ ಲೋಕರಾವಕಂ ಸಹಪುತ್ರಂ ವಧಿಷ್ಯಾಮೀತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೮ ॥ ೯ ॥ ಭವತಾಂ ಅಭ್ಯನುಜ್ಞಾತಃ ಅನುಜ್ಞಾಯಾಃ ಸಕಾಶಾತ್ ಮೇ ವಿಕ್ರಮಃ ತಂ ರಾವಣಂ ರುಣದ್ಧಿ ತಂ ನಷ್ಟಂ ನಾಕರೋತ್ । ಭವತಾಂ ಭವದ್ಭಿಃ ಅನನುಜ್ಞಾತ ಇತಿ ವಿಕ್ರಮಃ ಮಾಂ ರುಣದ್ಧಿ ರಾವಣವಧೇ ಉದ್ಯೋಗವಂತಂ ನಾಕರೋತ್ ॥ ೧೦ ॥ ಅತಿಯಾತ್ ಅತೀಯಾತ್ ॥ ಯದ್ವಾ, ಸವರ್ಣದೀರ್ಘೇ ಏಕದೇಶವಿಕೃತನ್ಯಾಯಾತ್

ಸರ್ವರಾಕ್ಷಸಸಂಘಾನಾಂ ರಾಕ್ಷಸಾ ಯೇ ಚ ಪೂರ್ವಜಾಃ ।
ಅಲಮೇಕೋ ವಿನಾಶಾಯ ವೀರೋ ವಾಲಿಸುತಃ ಕಪಿಃ ॥೧೩॥

ಪನಸಸ್ಯೋರುವೇಗೇನ ನೀಲಸ್ಯ ಚ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।
ಮಂದರೋಽಪಿ ವಿಶೀರ್ಯೇತ ಕಿಂ ಪುನರ್ಯುಧಿ ರಾಕ್ಷಸಾಃ ॥೧೪॥

ಸದೇವಾಸುರಯಕ್ಷೇಷು ಗಂಧರ್ವೋರಗಪಕ್ಷಿಷು ।
ಮೈಂದಸ್ಯ ಪ್ರತಿಯೋದ್ಧಾರಂ ಶಂಸತ ದ್ವಿವಿದಸ್ಯ ವಾ ॥೧೫॥

ಅಶ್ವಿಪುತ್ರೌ ಮಹಾಭಾಗಾವೇತೌ ಪ್ಲವಗಸತ್ತಮೌ ।
ಏತಯೋಃ ಪ್ರತಿಯೋದ್ಧಾರಂ ನ ಪಶ್ಯಾಮಿ ರಣಾಜಿರೇ ॥೧೬॥

ಮಯ್ಯೈವ ನಿಹತಾ ಲಂಕಾ ದಗ್ಧಾ ಭಸ್ಮೀಕೃತಾ ಪುರೀ ।
ರಾಜಮಾರ್ಗೇಷು ಸರ್ವೇಷು ನಾಮ ವಿಶ್ರಾವಿತಂ ಮಯಾ ॥೧೭॥

ಜಯತ್ಯತಿಬಲೋ ರಾಮೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣಶ್ಚ ಮಹಾಬಲಃ ।
ರಾಜಾ ಜಯತಿ ಸುಗ್ರೀವೋ ರಾಘವೇಣಾಭಿಪಾಲಿತಃ ॥೧೮॥

ಅಹಂ ಕೋಸಲರಾಜಸ್ಯ ದಾಸಃ ಪವನಸಂಭವಃ ।
ಹನುಮಾನಿತಿ ಸರ್ವತ್ರ ನಾಮ ವಿಶ್ರಾವಿತಂ ಮಯಾ ॥೧೯॥

ಅಶೋಕವನಿಕಾಮಧ್ಯೇ ರಾವಣಸ್ಯ ದುರಾತ್ಮನಃ ।
ಅಧಸ್ತಾಚ್ಛಿಂಶಪಾವೃಕ್ಷೇ ಸಾಧ್ವೀ ಕರುಣಮಾಸ್ಥಿತಾ ॥೨೦॥

ರಾಕ್ಷಸೀಭಿಃ ಪರಿವೃತಾ ಶೋಕಸಂತಾಪಕರ್ಶಿತಾ ।
ಮೇಘಲೇಖಾಪರಿವೃತಾ ಚಂದ್ರಲೇಖೇವ ನಿಷ್ಪ್ರಭಾ ॥೨೧॥

ಅಚಿಂತಯಂತೀ ವೈದೇಹೀ ರಾವಣಂ ಬಲದರ್ಪಿತಮ್ ।
ಪತಿವ್ರತಾ ಚ ಸುಶ್ರೋಣೀ ಅವಷ್ಟಬ್ಧಾ ಚ ಜಾನಕೀ ॥೨೨॥

ಅನುರಕ್ತಾ ಹಿ ವೈದೇಹೀ ರಾಮಂ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಶುಭಾ ।
ಅನನ್ಯಚಿತ್ತಾ ರಾಮೇ ಚ ಪೌಲೋಮೀವ ಪುರಂದರೇ ॥೨೩॥

ಆದಿತ್ಯಸ್ಯೋಪಸರ್ಗತ್ವಾ'ದೇತೇರ್ಲಿಙೀ'ತಿ ಹ್ರಸ್ವಃ । ಅರಿವಾಹಿನೀ ಶತ್ರುಸೇನಾ ॥೧೨॥ ಯೇ ಪೂರ್ವಜಾಃ ರಾವಣಾತ್ಪೂರ್ವಜಾತಾ ಮಾಲ್ಯಾದಯಃ । ತೇಷಾಮಪೀತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೧೩ ॥ ಶಂಸತ ಕಥಯತ ॥ ೧೫ ॥ ಅಧಸ್ತಾತ್ ಧರಿಣ್ಯಾಂ । ಕರುಣಂ ಯಥಾ ಭವತಿ ತಥಾ ॥ ೨೦ ॥ ಅವಷ್ಟಬ್ಧಾ ನಿರುದ್ಧಾ ॥ ೨೨ ॥ ರಾಮೇಽನನ್ಯಚಿತ್ತಾ ರಾಮಮಾತ್ರಚಿತ್ತೇತ್ಯರ್ಥಃ । ಪೌಲೋಮೀವ ನಹುಷನಿರುದ್ಧೇತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೨೩ ॥

ತದೇಕವಾಸಃಸಂವೀತಾ ರಜೋಧ್ವಸ್ತಾ ತಥೈವ ಚ ।
ಸಾ ಮಯಾ ರಾಕ್ಷಸೀಮಧ್ಯೇ ತರ್ಜ್ಯಮಾನಾ ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ ॥೨೪॥

ರಾಕ್ಷಸೀಭಿರ್ವಿರೂಪಾಭಿರ್ದೃಷ್ಟಾ ಹಿ ಪ್ರಮದಾವನೇ ।
ಏಕವೇಣೀಧರಾ ದೀನಾ ಭರ್ತೃಚಿಂತಾಪರಾಯಣಾ ॥೨೫॥

ಅಧಃಶಯ್ಯಾ ವಿವರ್ಣಾಂಗೀ ಪದ್ಮಿನೀವ ಹಿಮಾಗಮೇ ।
ರಾವಣಾದ್ವಿನಿವೃತ್ತಾರ್ಥಾ ಮರ್ತವ್ಯಕೃತನಿಶ್ಚಯಾ ॥೨೬॥

ಕಥಂಚಿನ್ಮೃಗಶಾವಾಕ್ಷೀ ವಿಶ್ವಾಸ ಮುಪಪಾದಿತಾ ।
ತತಃ ಸಂಭಾಷಿತಾ ಚೈವ ಸರ್ವಮರ್ಥಂ ಪ್ರಕಾಶಿತಾ ॥೨೭॥

ರಾಮಸುಗ್ರೀವಸಖ್ಯಂ ಚ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪ್ರೀತಿಮುಪಾಗತಾ ।
ನಿಯತಃ ಸಮುದಾಚಾರೋ ಭಕ್ತಿರ್ಭರ್ತರಿ ಚೋತ್ತಮಾ ॥೨೮॥

ಯನ್ನ ಹಂತಿ ದಶಗ್ರೀವಂ ಸ ಮಹಾತ್ಮಾ ದಶಾನನಃ ।
ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರಂ ರಾಮಸ್ತು ವಧೇ ತಸ್ಯ ಭವಿಷ್ಯತಿ ॥೨೯॥

ಸಾ ಪ್ರಕೃತ್ಯೈವ ತನ್ವಂಗೀ ತದ್ವಿಯೋಗಾಚ್ಚ ಕರ್ಶಿತಾ ।
ಪ್ರತಿಪತ್ಪಾಠಶೀಲಸ್ಯ ವಿದ್ಯೇವ ತನುತಾಂ ಗತಾ ॥೩೦॥

ಏವಮಾಸ್ತೇ ಮಹಾಭಾಗಾ ಸೀತಾ ಶೋಕಪರಾಯಣಾ ।
ಯದತ್ರ ಪ್ರತಿಕರ್ತವ್ಯಂ ತತ್ ಸರ್ವಮುಪಪಾದ್ಯತಾಮ್ ॥೩೧॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ಏಕೋನಷಷ್ಟಿತಮಃ ಸರ್ಗಃ

ರಾವಣಾದ್ವಿನಿವೃತ್ತಾರ್ಥಾ ರಾವಣನಿವೃತ್ತಪ್ರಯೋಜನಾ ॥ ೨೬ ॥ ಸರ್ವಮರ್ಥಂ ಮಯಾ ಕರಣೇನ ಪ್ರಕಾಶಿತವತೀ ॥ ೨೭ ॥ ನಿಯತಃ ಕದಾಪ್ಯತ್ಯಕ್ತಃ । ಸಮುದಾಚಾರಃ ಸಮ್ಯಗುತ್ಕೃಷ್ಟಾಚಾರಃ । ಭರ್ತರಿ ರಾಮೇ ಉತ್ತಮಾ ಭಕ್ತಿಶ್ಚ । ಪೃಥಗ್ದಶಗ್ರೀವಂ ನ ಹಂತಿ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸ ಮಹಾತ್ಮಾ । ಅನೇನ ಸೀತಾ ರಾಮಕೀರ್ತ್ಯೈ ರಾವಣಸ್ಯ ವಧಮುದಾಸ್ತೇ ಇತ್ಯುಕ್ತಂ ಭವತಿ । ಸೀತಾಪಹಾರಾದೇವ ಹತಪ್ರಾಯ ಇತಿ ಭಾವ : ॥ ೨೯ ॥ ಪ್ರಕೃತ್ಯೈವ ಸ್ವಭಾವತ ಏವ । ತನ್ವಂಗೀ ಕೃಶಾಂಗೀ। ತನುತಾಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮತಾಂ ॥ ೩೦ ॥ ೩೧ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ಏಕೋನಷಷ್ಟಿತಮಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಷಷ್ಟಿತಮಃ ಸರ್ಗಃ

ತಸ್ಯ ತದ್ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ವಾಲಿಸೂನುರಭಾಷತ ।
ಅಶ್ವಿಪುತ್ರೌ ಮಹಾವೇಗೌ ಬಲವಂತೌ ಪ್ಲವಂಗಮೌ ॥೧॥

ಪಿತಾಮಹವರೋತ್ಸೇಕಾತ್ ಪರಮಂ ದರ್ಪಮಾಸ್ಥಿತೌ ।
ಅಶ್ವಿನೋರ್ಮಾನನಾರ್ಥಂ ಹಿ ಸರ್ವಲೋಕ ಪಿತಾಮಹಃ ॥೨॥

ಸರ್ವಾವಧ್ಯತ್ವಮತುಲಮನಯೋರ್ದತ್ತವಾನ್ ಪುರಾ ।
ವರೋತ್ಸೇಕೇನ ಮತ್ತೌ ಚ ಪ್ರಮಥ್ಯ ಮಹತೀಂ ಚಮೂಂ ॥೩॥

ಸುರಾಣಾಮಮೃತಂ ವೀರೌ ಪೀತವಂತೌ ಮಹಾಬಲೌ ।
ಏತಾವೇವ ಹಿ ಸಂಕ್ರುದ್ಧೌ ಸವಾಜಿರಥಕುಂಜರಾಂ ॥೪॥

ಲಂಕಾಂ ನಾಶಯಿತುಂ ಶಕ್ತೌ ಸರ್ವೇ ತಿಷ್ಠಂತು ವಾನರಾಃ ।
ಅಹಮೇಕೋಽಪಿ ಪರ್ಯಾಪ್ತಃ ಸರಾಕ್ಷಸಗಣಾಂ ಪುರೀಂ ॥೫॥

ತಾಂ ಲಂಕಾಂ ತರಸಾ ಹಂತುಂ ರಾವಣಂ ಚ ಮಹಾಬಲಂ ।
ಕಿಂ ಪುನಃ ಸಹಿತೋ ವೀರೈರ್ಬಲವದ್ಭಿಃ ಕೃತಾತ್ಮಭಿಃ ।
ಕೃತಾಸ್ತ್ರೈಃ ಪ್ಲವಗೈಃ ಶಕ್ತೈರ್ಭವದಿಭಿರ್ವಿಜಯೈಷಿಭಿಃ ॥೬॥

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದೇವೀ ನ ಆನೀತಾ ಇತಿ ತತ್ರ ನಿವೇದಿತುಂ ।
ಅಯುಕ್ತಮಿವ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಭವದ್ಭಿಃ ಖ್ಯಾತಪೌರುಷೈಃ ॥೭॥

ನ ಹಿ ನಃ ಪ್ಲವನೇ ಕಶ್ಚಿನ್ನಾಪಿ ಕಶ್ಚಿತ್ ಪರಾಕ್ರಮೇ ।
ತುಲ್ಯಃ ಸಾಮರದೈತ್ಯೇಷು ಲೋಕೇಷು ಹರಿಸತ್ತಮಾಃ ॥೮॥

ಏತೌ ಮೈಂದದ್ವಿವಿದೌ ॥ ೪ ॥ ಬಲವದ್ಭಿರ್ಭವದ್ಭಿಃ ॥ ೬ ॥ ದೇವೀ ಸೀತಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನ ಆನೀತೇತಿ ತತ್ರ ರಾಮಸಮೀಪೇ ನಿವೇದಿತುಂ ಯುಕ್ತಮಿವ ನ ಪಶ್ಯಾಮಿ । ತತ್ರ ಹೇತುಃ-ಖ್ಯಾತಪೌರುಷೈರಿತಿ । ನಆನೀತಾ ಇತ್ಯತ್ರ ಸಂಧ್ಯಕರಣೇನ ರಾವಣಭಯಾನ್ನಾನೀತಾ ಇತ್ಯಪಿ ನಿವೇದಿತುಮಿತಿ ಭಾವಃ ಧ್ವನಿತಃ ॥ ೭ ॥ ೮ ॥

ಜಿತ್ವಾ ಲಂಕಾಂ ಸರಕ್ಷೌಘಾಂ ಹತ್ವಾ ತಂ ರಾವಣಂ ರಣೇ ।
ಸೀತಾಮಾದಾಯ ಗಚ್ಛಾಮಃ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಾ ಹೃಷ್ಟಮಾನಸಾಃ ॥೯॥

ತೇಷ್ವೇವಂ ಹತವೀರೇಷು ರಾಕ್ಷಸೇಷು ಹನೂಮತಾ ।
ಕಿಮನ್ಯದತ್ರ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಗೃಹಿತ್ವಾ ಯಾಮ ಜಾನಕೀಮ್ ॥೧೦॥

ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ನ್ಯಸ್ಯಾಮ ಜನಕಾತ್ಮಜಾಮ್ ।
ಕಿಂ ವ್ಯಲೀಕೈಸ್ತು ತಾನ್ ಸರ್ವಾನ್ ವಾನರಾನ್ ವಾನರರ್ಷಭಾನ್ ॥೧೧॥

ವಯಮೇವ ಹಿ ಗತ್ವಾ ತಾನ್ ಹತ್ವಾ ರಾಕ್ಷಸಪುಂಗವಾನ್ ।
ರಾಘವಂ ದ್ರಷ್ಟುಮರ್ಹಾಮಃ ಸುಗ್ರೀವಂ ಸಹಲಕ್ಷ್ಮಣಮ್ ॥೧೨॥

ತಮೇವಂ ಕೃತಸಂಕಲ್ಪಂ ಜಾಂಬವಾನ್ ಹರಿಸತ್ತಮಃ ।
ಉವಾಚ ಪರಮಪ್ರೀತೋ ವಾಕ್ಯಮರ್ಥವದರ್ಥವಿತ್ ॥೧೩॥

ನೈಷಾ ಬುದ್ಧಿರ್ಮಹಾಬುದ್ಧೇ ಯದ್ಬ್ರವೀಷಿ ಮಹಾಕಪೇ ।
ವಿಚೇತುಂ ವಯಮಾಜ್ಞಪ್ತಾ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ದಿಶಮುತ್ತಮಾಮ್ ।
ನಾನೇತುಂ ಕಪಿರಾಜೇನ ನೈವ ರಾಮೇಣ ಧೀಮತಾ ॥೧೪॥

ರಕ್ಷಃ ಶಬ್ದಪರ್ಯಾಯೋಽಯಂ ರಾಕ್ಷಸವಾಚೀ ರಕ್ಷಶಬ್ದೋ ರಜ ಆದಿಶಬ್ದವದ್ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ ರಕ್ಷಯಾ ಸಹಿತಾಃ ಸರಕ್ಷಾಃ ವರಾದಿಭಿಸ್ತೇಷಾಮೋಘೋ ಯಸ್ಯಾಂ ಸೇತಿ ವಾ ॥೯॥ ಅತ್ರ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಕಿಂ? ನ ಕಿಮಪೀತಿ ಕಾಕುಬೋಧ್ಯೋಽರ್ಥಃ ॥ ೧೦ ॥ ನ್ಯಸ್ಯಾಮಃ ಸ್ಥಾಪಯಾಮಃ। ವ್ಯಲೀಕೈಃ ಮಿಥ್ಯಾಲೋಚನೈಃ ಅಪ್ರಿಯೈಃ ಕಿಂ? ಕಿಂ ಪ್ರಯೋಜನಂ?। ತರ್ಹಿ ಸಾಹಾಯ್ಯಾರ್ಥಂ ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾಂ ಗತ್ವಾ ವಾನರಾನಾಕಾರಯಾಮ ಇತ್ಯತೋ ವಿನಾ ತಾನ್ ವಯಮೇವ ಸುಶಕೇಮ್ಮೈತತ್ಕರ್ಮಣೇತ್ಯಾಹ ತಾನ್ಸರ್ವಾನಿತಿ । ಹೇ ವಾನರರ್ಷಭಾಃ ತಾನ್ ನಾನಾದೇಶ ಸಮಾಗತಾನ್ ವಾನರಾನ್ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣಯೋರೇವ ನ್ಯಸ್ಯಾಮೇತ್ಯಾವೃತ್ತ್ಯಾ ಯೋಜ್ಯಂ ॥ ೧೧ ॥ ತದೇವ ವಿಶದಯತಿ - ವಯಮೇವೇತಿ ॥ ೧೨ ॥ ೧೩ ॥ ಯದಿತ್ಯವ್ಯಯಂ । ಯಯಾ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಬ್ರವೀಷಿ ಏಷಾ ಬುದ್ಧಿರ್ನ ಬುದ್ಧಿಃ ಇದಾನೀಮುಚಿತಾ ನ ಭವತಿ। ಕುತ ಇತ್ಯತಃ ತಥಾ ರಾಜ್ಞ ಆಜ್ಞಾಭಾವಾದಿತ್ಯಾಹ ವಿಚೇತುಮಿತಿ ॥ ೧೪ ॥

ಕಥಂಚಿನ್ನಿರ್ಜಿತಾಂ ಸೀತಾಮಸ್ಮಾಭಿರ್ನಾಭಿರೋಚಯೇತ್ ।
ರಾಘವೋ ನೃಪಶಾರ್ದೂಲಃ ಕುಲಂ ವ್ಯಪದಿಶನ್ ಸ್ವಕಮ್ ॥೧೫॥

ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಯ ಸ್ವಯಂ ರಾಮಃ ಸೀತಾವಿಜಯಮಗ್ರತಃ ।
ಸರ್ವೇಷಾಂ ಕಪಿಮುಖ್ಯಾನಾಂ ಕಥಂ ಮಿಥ್ಯಾ ಕರಿಷ್ಯತಿ ॥೧೬॥

ವಿಫಲಂ ಕರ್ಮ ಚ ಕೃತಂ ಭವೇತ್ತುಷ್ಟಿರ್ನ ತಸ್ಯ ಚ ।
ವೃಥಾ ಚ ದರ್ಶಿತಂ ವೀರ್ಯಂ ಭವೇದ್ವಾನರಪುಂಗವಾಃ ॥೧೭॥

ತಸ್ಮಾದ್ಗಚ್ಛಾಮ ವೈ ಸರ್ವೇ ಯತ್ರ ರಾಮಃ ಸಲಕ್ಷ್ಮಣಃ ।
ಸುಗ್ರೀವಶ್ಚ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಕಾರ್ಯಸ್ಯಾಸ್ಯ ನಿವೇದನೇ ॥೧೮॥

ನ ತಾವದೇಷಾ ಮತಿರಕ್ಷಮಾ ನೋ ಯಥಾ ಭವಾನ್ ಪಶ್ಯತಿ ರಾಜಪುತ್ರ ।
ಯಥಾ ತು ರಾಮಸ್ಯ ಮತಿರ್ನಿವಿಷ್ಟಾ
ತಥಾ ಭವಾನ್ ಪಶ್ಯತು ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಮ್ ॥೧೯॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ಷಷ್ಟಿತಮಃ ಸರ್ಗಃ

ಕಥಂಚಿನ್ನಿರ್ಜಿತಾಂ ಕಥಂಚಿತ್ಪ್ರಾಪ್ತಾಂ । ವಿಜಯ ಏವ ದುರ್ಘಟ ಇತಿ ಸೂಚಯಿತಿ - ಕಥಂಚಿದಿತಿ। ಕುತೋ ನ ರೋಚಯೇದ್ರಾಮ ಇತ್ಯತ ಆಹ ಕುಲಮಿತಿ । ತಾದೃಶಕುಲಜೇನ ನೇದಂ ಕಾರ್ಯಮಿತಿ ಭಾವಃ ॥ ೧೫ ॥ ನ ಕೇವಲಂ ಕುಲವ್ಯಪದೇಶೋ ನಿಮಿತ್ತಮಸ್ಮಾಭಿರೇವ ತದನನುಷ್ಠಾನೇ । ಕಿಂತು ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಪಿ ತಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ವದತಿ - ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಯೇತಿ ॥ ೧೬ ॥ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಕಪಿಮುಖ್ಯಾನಾಮಿತಿ । ಶೃಣ್ವತಾಮಿತಿ ಶೇಷಃ । ತಸ್ಯ ತುಷ್ಟಿರ್ನ ಚೇತ್ ಕರ್ಮ ಅಸ್ಮದೀಯಂ ವಿಫಲಂ ನಿಷ್ಫಲಂ ಭವೇತ್। ತತ್ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಮೋಘೀಕರಣಾದಿತಿ ಭಾವಃ ॥ ವೀರ್ಯಂ ಪರಾಕ್ರಮಃ । ದರ್ಶಿತಂ ರಾಕ್ಷಸೇಷು ॥ ೧೭ ॥ ವಕ್ತೈತದ್ ರಾಜಪುತ್ರಃ । ತತ್ರಾಪಿ ಯುವರಾಜಃ । ಇತಿ ತಂ ಸುಮುಖೀಕರ್ತುಂ ಅನುಚಿತಾ ನ. ಉಚಿತೈವ । ತಥಾಪಿ ಯಥಾ ರಾಮಸ್ಯ ಮತಿರ್ನಿವಿಷ್ಟಾ ಸ್ವಯಂ ರಾವಣಮಾರಣೇ ವಾಸ್ಮದ್ದ್ವಾರಾ ಮಾರಣೇ ವಾ ನಿವಿಷ್ಟಾ ... ತ್ತಥಾ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಂ ಭವಾನ್ ಪಶ್ಯತು । ಅಥವಾ ರಾಮೇ ಭಾರಮುದ್ವಹತೋ ಮಮಾಂಗದದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಂ ಕಿಮಿತಿ ಪುನಃ ಸ್ಪಷ್ಟಮಾಚಷ್ಟೇ - ನ ತಾವದಿತಿ । ಯಥಾ ಯಯಾ ಭವಾನ್ಪಶ್ಯತಿ ವಿಚಾರಯತಿ ಏಷಾ ಅಮತಿಃ ಅಕ್ಷಮಾ ಅನನುಷ್ಠೇಯಸ್ವವಿಷಯಾ ನೋ ನಃ ಅಕ್ಷಮೈವ। ಅಧುನಾ ಮಯೋಕ್ತಂ ನೇತ್ಯುಚ್ಯತೇ । ಸ್ವಯಮಪಿ ನೋಚ್ಯತೇಽತಃ ಕಥಂ ಮಯಾ ಕಾರ್ಯಮಿತ್ಯತ ಆಹ ಯಥಾ ತ್ವಿತಿ ॥ ೧೯ ॥

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ಷಷ್ಟಿತಮಃ ಸರ್ಗಃ ॥ ೬೦ ॥

ಏಕಷಷ್ಟಿತಮಃ ಸರ್ಗಃ

ತತೋ ಜಾಂಬವತೋ ವಾಕ್ಯಮಗೃಹ್ಣಂತ ವನೌಕಸಃ ।
ಅಂಗದಪ್ರಮುಖಾ ವೀರಾ ಹನೂಮಾಂಶ್ಚ ಮಹಾಕಪಿಃ ॥೧॥

ಪ್ರೀತಿಮಂತಸ್ತತಃ ಸರ್ವೇ ವಾಯುಪುತ್ರ ಪುರಃಸರಾ ।
ಮಹೇಂದ್ರಾಗ್ರಾತ್ ಸಮುತ್ಪತ್ಯ ಪುಪ್ಲುವುಃ ಪ್ಲವಗರ್ಷಭಾಃ ॥೨॥

ಮೇರುಮಂದರಸಂಕಾಶಾ ಮತ್ತಾ ಇವ ಮಹಾಗಜಾಃ ।
ಛಾದಯಂತ ಇವಾಕಾಶಂ ಮಹಾಕಾಯ ಮಹಾಬಲಾಃ ॥೩॥

ಸಭಾಜ್ಯಮಾನಂ ಭೂತೈಸ್ತಮಾತ್ಮವಂತಂ ಮಹಾಬಲಮ್ ।
ಹನುಮಂತಂ ಮಹಾವೇಗಂ ವಹಂತ ಇವ ದೃಷ್ಟಿಭಿಃ ॥೪॥

ರಾಘವೇ ಚಾರ್ಥನಿರ್ವೃತ್ತಿಂ ಕರ್ತುಂ ಚ ಪರಮಂ ಯಶಃ ।
ಸಮಾಧಾಯ ಸಮೃದ್ಧಾರ್ಥಾಃ ಕರ್ಮಸಿದ್ಧಿಭಿರುನ್ನತಾಃ ॥೫॥

ಅಗೃಹ್ಣಂತ ಯುಕ್ತತ್ವೇನ ಸ್ವೀಚಕ್ರುಃ। ಹನೂಮಾಂಶ್ಚಾಗ್ರಹೀತ್ ॥ ೧ ॥ ಪ್ರೀತಿಮಂತಃ ಹರ್ಷಯುಕ್ತಾಃ। ನಾಗಮನಕಾಲ ಇವ ಚಿಂತಾಯುಕ್ತಾ ಇತಿ ಭಾವಃ । ಮಹೇಂದ್ರಾಗ್ರಂ ಮಹೇಂದ್ರಶಿಖರಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ । ಪುಪ್ಲುವುಃ ವನಂ ಪ್ರತೀತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೨ ॥ ಛಾದಯಂತ ಇವ ಸ್ವವ್ಯಾಪ್ತ್ಯಾ ಹ್ರಸ್ವಯಂತ ಇವ ಪುಪ್ಲುವುರಿತ್ಯನ್ವಯಃ ॥ ೩ ॥ ಸಭಾಜ್ಯಮಾನಂ ಸಂಪೂಜ್ಯಮಾನಂ ಆತ್ಮವಂತಂ ವಶೀಕೃತಮಾನಸಂ । ದೃಷ್ಟಿಭಿರ್ವಹಂತ ಇವೇತ್ಯನೇನ ತಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರೀತ್ಯತಿಶಯೋ ದ್ಯೋತ್ಯತೇ ॥ ೪ ॥ ರಾಘವೇ ವಿಷಯೇ ಅರ್ಥನಿರ್ವೃತ್ತಿಂ ಪ್ರಯೋಜನ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಂ ಕರ್ತುಂ । ರಾಮೇ ಚ ಪರಮಂ ಯಶಃ ಸಮಾಧಾಯ ಸಮುತ್ಪತಿಬಲೋ ರಾಮ ಇತ್ಯುದ್ಘೋಷಣೇನ ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯ । ಸಮೃದ್ಧಾರ್ಥಾಃ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮನೋರಥಾಃ। ಕರ್ಮಸಿದ್ಧಿಭಿಃ ಸೀತಾದರ್ಶನರೂಪ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಭಿರುನ್ನತಾ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಾಃ ॥ ೫ ॥

ಪ್ರಿಯಾಖ್ಯಾನೋನ್ಮುಖಾಃ ಸರ್ವೇ ಸರ್ವೇ ಯುದ್ಧಾಭಿನಂದಿನಃ ।
ಸರ್ವೇ ರಾಮಪ್ರತೀಕಾರೇ ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥಾ ಮನಸ್ವಿನಃ ॥೬॥

ಪ್ಲವಮಾನಾಃ ಖಮುತ್ಪತ್ಯ ತತಸ್ತೇ ಕಾನನೌಕಸಃ ।
ನಂದನೋಪಮಮಾಸೇದುರ್ವನಂ ದ್ರುಮಲತಾಯುತಮ್ ॥೭॥

ಯತ್ತನ್ಮಧುವನಂ ನಾಮ ಸುಗ್ರೀವಸ್ಯಾಭಿರಕ್ಷಿತಮ್ ।
ಅಧೃಷ್ಯಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಸರ್ವಭೂತಮನೋಹರಮ್ ॥೮॥

ಯದ್ರಕ್ಷತಿ ಮಹಾವೀರ್ಯಃ ಸದಾ ದಧಿಮುಖಃ ಕಪಿಃ ।
ಮಾತುಲಃ ಕಪಿಮುಖ್ಯಸ್ಯ ಸುಗ್ರೀವಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ ॥೯॥

ತೇ ತದ್ವನಮುಪಾಗಮ್ಯ ಬಭೂವುಃ ಪರಮೋತ್ಕಟಾಃ ।
ವಾನರಾ ವಾನರೇಂದ್ರಸ್ಯ ಮನಃಕಾಂತಂ ಮಹಾವನಂ ।

ತತಸ್ತೇ ವಾನರಾ ಹೃಷ್ಟಾದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಧುವನಂ ಮಹತ್ ।
ಕುಮಾರಮಭ್ಯಯಾಚಂತ ಮಧೂನಿ ಮಧುಪಿಂಗಲಾಃ ॥೧೦॥

ತತಃ ಕುಮಾರಸ್ತಾನ್ ವೃದ್ಧಾನ್ ಜಾಂಬವತ್ಪ್ರಮುಖಾನ್ ಕಪೀನ್ ।
ಅನುಮಾನ್ಯ ದದೌ ತೇಷಾಂ ನಿಸರ್ಗಂ ಮಧುಭಕ್ಷಣೇ ॥೧೧॥

ಪ್ರಿಯಾಖ್ಯಾನೋನ್ಮುಖಾಃ ಪ್ರಿಯಸ್ಯ ಶ್ರೀ ರಾಮ ಪ್ರಿಯಸ್ಯ ಸೀತಾದರ್ಶನಸ್ಯ ಶ್ರೀರಾಮಂ ಪ್ರತಿ ಕಥನೇ ಉನ್ಮುಖಾಃ ಉದ್ಯುಕ್ತಾಃ । ರಾಮಪ್ರತೀಕಾರೇ ರಾಮಕರ್ತೃಕ ರಾವಣ ದ್ವೇಷೇ ಸುಗ್ರೀವೋಪಕಾರ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರೇ ವಾ । ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥಾ 'ಅವಶ್ಯಂ ರಾವಣವಧಃ ಕಾರ್ಯ' ಇತ್ಯಾಗ್ರಹವಂತಃ' ॥ ೬ ॥ ವನಂ ಸುಗ್ರೀವ ವನಂ ॥ ೭ ॥ ಸುಗ್ರೀವಸ್ಯ ಮಧುವನಂ ಇತಿ ನಾಮ ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ ಯದ್ವನಂ ಅಭಿರಕ್ಷಿತಂ ದಧಿಮುಖೇನ ಕಪಿಮುಖ್ಯೇನ ಸಂರಕ್ಷಿತಂ । ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಸರ್ವಭೂತೈರಪ್ರಧೃಷ್ಯಂ ಅಶಕ್ಯ ಧರ್ಷಣಂ ॥೮॥ ಯತ್ ವನಂ । ದಧಿಮುಖಸ್ತನ್ನಾಮಕಃ ಕಪಿಃ॥ ೯ ॥ ಪರಮೋತ್ಕಟಾಃ ತತ್ರತ್ಯಮಧುಪಾನೇ ಅತ್ಯಂತಂ ಉತ್ಕಂಠೋಪೇತಾ ಬಭೂವುಃ। ವಾನರೇಂದ್ರಸ್ಯ ಸುಗ್ರೀವಸ್ಯ ಮನಃಕಾಂತಂ ಮನೋಹರಂ ॥ ೧೦ ॥ ಕುಮಾರಮಂಗದಂ ಪ್ರತಿ ಮಧೂನ್ಯಯಾಚಂತ ದ್ವಿಕರ್ಮಕತ್ವಾದ್ಯಾತೋಃ । ಮಧುಪಿಂಗಲಾಃ ಮಧುವತ್ ಪಿಂಗಲವರ್ಣೋಪೇತಾಃ ॥ ೧೧ ॥ ಅನುಮಾನ್ಯ ಬಹುಮಾನನಾಮಂಗೀಕೃತ್ಯ ನಿಸರ್ಗಮಾಜ್ಞಾಂ ॥ ೧೨ ॥

ತೇ ನಿಸ್ಸೃಷ್ಟಾಃ ಕುಮಾರೇಣ ಧೀಮತಾ ವಾಲಿಸೂನುನಾ ।
ಹರಯಃ ಸಮಪದ್ಯಂತ ದ್ರುಮಾನ್ ಮಧುಕರಾಕುಲಾನ್ ॥೧೩॥

ಭಕ್ಷಯಂತ ಸುಗಂಧೀನಿ ಮೂಲಾನಿ ಚ ಫಲಾನಿ ಚ ।
ಜಗ್ಮುಃ ಪ್ರಹರ್ಷಂ ತೇ ಸರ್ವೇ ಬಭೂವುಶ್ಚ ಮದೋತ್ಕಟಾಃ ॥೧೪॥

ತತಶ್ಚಾನುಮತಾಃ ಸರ್ವೇ ಸಂಪ್ರಹೃಷ್ಟಾ ವನೌಕಸಃ ।
ಮುದಿತಾಃ ಪ್ರೇರಿತಾಶ್ಚಾಪಿ ಪ್ರನೃತ್ಯಂತೋಽಭವಂಸ್ತತಃ ॥೧೫॥

ಗಾಯಂತಿ ಕೇಚಿತ್ ಪ್ರಣಮಂತಿ ಕೇಚಿನ್ನೃತ್ಯಂತಿ ಕೇಚಿತ್ ಪ್ರಹಸಂತಿ ಕೇಚಿತ್ ।
ಪಠಂತಿ ಕೇಚಿದ್ವಿಚರಂತಿ ಕೇಚಿತ್ ಪ್ಲವಂತಿ ಕೇಚಿತ್ ಪ್ರಲಪಂತಿ ಕೇಚಿತ್ ॥೧೬॥

ಪರಸ್ಪರಂ ಕೇಚಿದುಪಾಶ್ರಯಂತಿ ಪರಸ್ಪರಂ ಕೇಚಿದತಿಬ್ರುವಂತಿ ।
ದ್ರುಮಾದ್ದ್ರುಮಂ ಕೇಚಿದಭಿದ್ರವಂತಿ ಕ್ಷಿತೌ ನಗಾಗ್ರಾನ್ನಿಪತಂತಿ ಕೇಚಿತ್ ॥೧೭॥

ಮಹೀತಲಾತ್ ಕೇಚಿದುದೀರ್ಣವೇಗಾ ಮಹಾದ್ರುಮಾಗ್ರಾಣ್ಯಭಿಸಂಪತಂತಿ ।
ಗಾಯಂತಮನ್ಯಃ ಪ್ರಹಸನ್ನುಪೈತಿ ಹಸಂತಮನ್ಯಃ ಪ್ರರುದನ್ನುಪೈತಿ ॥೧೮॥

ನುದಂತಮನ್ಯಃ ಪ್ರಣದನ್ನುಪೈತಿ ಸಮಾಕುಲಂ ತತ್ ಕಪಿಸೈನ್ಯಮಾಸೀ ।
ನ ಚಾತ್ರ ಕಶ್ಚಿನ್ನ ಬಭೂವ ಮತ್ತೋ ನ ಚಾತ್ರ ಕಶ್ಚಿನ್ನ ಬಭೂವ ದೃಪ್ತಃ ॥೧೯॥

ನಿಸ್ಸೃಷ್ಟಾಃ ಆಜ್ಞಪ್ತಾಃ । ಸಮಪದ್ಯಂತ ಪ್ರಾಪುಃ । ಮಧುಕರೈರ್ಭ್ರಮರೈರಾಕುಲಾನ್ ಸಂಕುಲಾನ್ ॥ ೧೩ ॥ ಭಕ್ಷಯಂತ ಅಭಕ್ಷಯನ್ ॥ ೧೪ ॥ ಅನುಮತಾ ಅಂಗದೇನಾನುಮತಪಾನಾಃ ॥ ೧೫ ॥ ಮಧುಪಾನಜನಿತಮದಕಾರ್ಯವೈಚಿತ್ರ್ಯಮಾಹ ಗಾಯಂತೀತಿ । ಪ್ರಣಮಂತಿ ನಮಸ್ಕುರ್ವಂತಿ । ಪಠಂತಿ ಕಿಮಪಿ ಪೂರ್ವಮಧೀತ ಮುಚ್ಚಾರಯಂತೀತ್ಯರ್ಥಃ । ಪ್ರಲಪಂತಿ ಅನರ್ಥಕಂ ವಚೋ ವದಂತಿ ॥ ೧೬ ॥ ಉಪಾಶ್ರಯಂತಿ ಸಂಶ್ರಯಂತಿ । ಅತಿಬ್ರುವಂತಿ ತತ್ತತ್ಸ್ವರೂಪಮತೀತ್ಯ ವದಂತಿ ॥ ೧೭ ॥ ಉದೀರ್ಣವೇಗಾ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವೇಗಾಃ । ಗಾಯಂತಂ ಕಶ್ಚಿತ್ಕಪಿಃ ಪ್ರಹಸನ್ನುಪೈತಿ ॥ ೧೮ ॥ನುದಂತಂ ಪ್ರೇರಣಾಂ ಕುರ್ವಂತಂ । ಸಮಾಕುಲಂ ಏವಂ ವ್ಯಾಕುಲಮಾಸೀತ್। ಮತ್ತಃ ಮದವಾನ್। ದೃಪ್ತಃ ಅಹಂಕೃತಃ ॥ ೧೯ ॥

ತತೋ ವನಂ ತೈಃ ಪರಿಭಕ್ಷ್ಯಮಾಣಂ ದ್ರುಮಾಂಶ್ಚ ವಿಧ್ವಂಸಿತಪತ್ರಪುಷ್ಪಾನ್ ।
ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಕೋಪಾದ್ದಧಿವಕ್ತ್ರನಾಮಾ ನಿವಾರಯಾಮಾಸ ಕಪಿಃ ಕಪೀಂಸ್ತಾನ್॥೨೦॥

ಸ ತೈಃ ಪ್ರವೃದ್ಧೈಃ ಪರಿಭರ್ತ್ಸ್ಯಮಾನೋ ವನಸ್ಯ ಗೋಪ್ತಾ ಹರಿವೀರವೃದ್ಧಃ ।
ಚಕಾರ ಭೂಯೋ ಮತಿಮುಗ್ರತೇಜಾ ವನಸ್ಯ ರಕ್ಷಾಂ ಪ್ರತಿ ವಾನರೇಭ್ಯಃ ॥೨೧॥

ಉವಾಚ ಕಾಂಶ್ಚಿತ್ ಪರುಷಾಣ್ಯಭೀತಮಸಕ್ತಮನ್ಯಾಂಶ್ಚ ತಲೈರ್ಜಘಾನ ।
ಸಮೇತ್ಯ ಕೈಶ್ಚಿತ್ ಕಲಹಂ ಚಕಾರ ತಥೈವ ಸಾಮ್ನೋಪಜಗಾಮ ಕಾಂಶ್ಚಿತ್ ॥೨೨॥

ಸ ತೈರ್ಮದಾದಪ್ರತಿವಾರ್ಯವೇಗೈ ರ್ಬಲಾಚ್ಚ ತೇನ ಪ್ರತಿವಾರ್ಯಮಾಣೈಃ ।
ಪ್ರಧರ್ಷಣೇ ತ್ಯಕ್ತಭಯೈಃ ಸಮೇತ್ಯ ಪ್ರಕೃಷ್ಯತೇ ಚಾಪ್ಯನವೇಕ್ಷ್ಯ ದೋಷಮ್ ॥೨೩॥

ನ ಖೈಸ್ತುದಂತೋ ದಶನೈರ್ದಶಂತ
ಸ್ತಲೈಶ್ಚ ಪಾದೈಶ್ಚ ಸಮಾಪಯಂತಃ ।
ಮುದಾತ್ ಕಪಿಂ ತಂ ಕಪಯಃ ಸಮಗ್ರಾ
ಮಹಾವನಂ ನಿರ್ವಿಷಯಂ ಚ ಚಕು ॥೨೪॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ಏಕಷಷ್ಟಿತಮಃ ಸರ್ಗಃ

ಪರಿಭಕ್ಷ್ಯಮಾಣಂ ವನಂ ವನಸ್ಥಂ ಮಧು । ವಿಧ್ವಂಸಿತಾನಿ ಪತ್ರಪುಷ್ಪಾಣಿ ಯೇಷಾಂ ತಾನ್ ॥ ೨೦ ॥ ಪ್ರವೃದ್ಧೈಃ ಸೀತಾದರ್ಶನಹರ್ಷೇಣ ಮಧುಪಾನೇನ ಚಾತ್ಯಂತಮುತ್ಸಿಕ್ತೈಃ। ವಾನರೇಭ್ಯಃ ವನಸ್ಯ ರಕ್ಷಾಂ ಪ್ರತಿ ಮತಿಮಾಲೋಚನಾಂ ಭೂಯೋ ಬಾಹುಲ್ಯೇನ ಚಕಾರ ॥ ೨೧ ॥ ಅಭೀತಂ ಭಾವೇ ಕ್ತಃ । ಭಯಂ ಯಥಾ ನ ಭವತಿ ತಥಾ। ಅಸಕ್ತಂ ವಿಶಿಷ್ಯ ಏಕವಿಷಯೇ ಸಕ್ತಂ ಯಥಾ ನ ಭವತಿ ತಥಾ । ಪರುಷಾಣಿ ಕ್ರೂರಾಣಿ ಉವಾಚ । ತತೋಽಪ್ಯಧಮಾನ್ ಕಾಂಶ್ಚಿತ್ಕಪೀನ್ ತಲೈಃ ಕರಚರಣತಲೈಃ ಜಘಾನ। ಸಮ್ಯೈಃ ಕೈಶ್ಚಿತ್ಕಲಹಂ ಚಕಾರ । ಪ್ರಬಲಾನಂಗದಾದೀನ್ ಸಾಮ್ನಾ ಉಪಜಗಾಮ ॥೨೨॥ ಸ ದಧಿಮುಖಃ ಕಪಿಃ। ತೈಃ ಕಪಿಭಿಃ। ಮದಾನ್ನಿಮಿತ್ತಾದಪ್ರತಿವಾರ್ಯವೇಗೈಃ ಅನಿವಾರ್ಯ ವನನಾಶತ್ವರೈಃ। ಪ್ರಧರ್ಷಣೇ ಬಲಾದ್ವನಧರ್ಷಣೇ । ದೋಷಂ ಸುಗ್ರೀವ ಶಿಕ್ಷಾರೂಪಂ ಅನವೇಕ್ಷ್ಯಾಗಣಯಿತ್ವಾ। ಅತ ಏವ ತ್ಯಕ್ತಭಯೈಃ ಕಪಿಭಿಃ। ಪ್ರಕೃಷ್ಯತೇ ಇತಸ್ತತ ಶ್ಚಾಲ್ಯತೇ ॥೨೩॥ ತುದಂತಃ ವ್ಯಥಯಂತಃ । ದಶನೈರ್ದಂತೈಃ । ಸಮಾಪಯಂತಃ ಜೀವನ್ಮೃತಃ ಕುರ್ವಂತಃ । ಕಪಿಂ ದಧಿಮುಖಂ । ನಿರ್ವಿಷಯಂ ಮಧ್ವಾದಿಭೋಜ್ಯರಹಿತಂ ॥೨೪॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ಏಕಷಷ್ಟಿತಮಃ ಸರ್ಗಃ ॥ ೬೧ ॥

ದ್ವಿಷಷ್ಟಿತಮಃ ಸರ್ಗಃ

ತಾನುವಾಚ ಹರಿಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಹನುಮಾನ್ ವಾನರರ್ಷಭಃ ।
ಅವ್ಯಗ್ರಮನಸೋ ಯೂಯಂ ಮಧು ಸೇವತ ವಾನರಾಃ ॥೧॥

ಅಹಮಾವಾರಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಯುಷ್ಮಾಕಂ ಪರಿಪಂಥಿನಃ ।
ಶ್ರುತ್ವಾ ಹನುಮತೋ ವಾಕ್ಯಂ ಹರೀಣಾಂ ಪ್ರವರೋಽಗದಃ ॥೨॥

ಪ್ರತ್ಯುವಾಚ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ ಪಿಬಂತು ಹರಯೋ ಮಧು ।
ಅವಶ್ಯಂ ಕೃತಕಾರ್ಯಸ್ಯ ವಾಕ್ಯಂ ಹನುಮತೋ ಮಯಾ ॥೩॥

ಅಕಾರ್ಯಮಪಿ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಕಿಮಂಗ ಪುನರೀದೃಶಮ್ ।
ಅಂಗದಸ್ಯ ಮುಖಾಚ್ಛ್ರುತ್ವಾ ವಚನಂ ವಾನರರ್ಷಭಾಃ ॥೪॥

ಸಾಧು ಸಾಧ್ವಿತಿ ಸಂಹೃಷ್ಟಾ ವಾನರಾಃ ಪ್ರತ್ಯಪೂಜಯನ್ ।
ಪೂಜಯಿತ್ವಾಂಗದಂ ಸರ್ವೇ ವಾನರಾ ವಾನರರ್ಷಭಮ್ ॥೫॥

ಜಗ್ಮುರ್ಮಧುವನಂ ಯತ್ರ ನದೀವೇಗಾ ಇವ ದ್ರುತಮ್ ।
ತೇ ಪ್ರವಿಷ್ಟಾ ಮಧುವನಂ ಪಾಲಾನಾಕ್ರಮ್ಯ ಶಕ್ತಿತಃ ॥೬॥

ಅತಿಸರ್ಗಾಚ್ಚ ಪಟವೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಶ್ರುತ್ವಾ ಚ ಮೈಥಿಲೀಮ್ ।
ಪಪುಃ ಸರ್ವೇ ಮಧು ತದಾ ರಸವತ್ಫಲಮಾದದುಃ ॥೭॥

ಉತ್ಪತ್ಯ ಚ ತತಃ ಸರ್ವೇ ವನಪಾಲಾನ್ ಸಮಾಗತಾನ್ ।
ತಾಡಯಂತಿ ಸ್ಮ ಶತಶಃ ಸಕ್ತಾನ್ ಮಧುವನೇ ತದಾ ॥೮॥

ಅವ್ಯಗ್ರಮನಸಃ ದಧಿಮುಖಭಯಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ॥ ೧ ॥ ತ್ವಮುದಾಸ್ಸೇ ಕಥಂ ತರ್ಹೀತ್ಯತ ಆಹ ಅಹಮಿತಿ । ಪರಿಪಂಥಿನಃ ವಾರಯಿತ್ಯನ್ ॥ ೨ ॥ ಅಂಗ ದಧಿಮುಖಾಧ್ಯಕ್ಷಜನ । ಈದೃಶಂ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಮಧುಪಾನಮಾತ್ರವಿಷಯಂ ॥ ೩ ॥ ॥ ೪ ॥ ೫ ॥ ಯತ್ರ ಯತ್ ಪಾಲಾನ್ ತದ್ರಕ್ಷಕಾನ್ । ಶಕ್ತಿತೋ ಬಲತಃ ॥ ೬ ॥ ಅತಿಸರ್ಗಾತ್ ಅಂಗದಾನುಜ್ಞಾನಾತ್ ॥ ೭ ॥ ॥ ೮ ॥

ಮಧೂನಿ ದ್ರೋಣಮಾತ್ರಾಣಿ ಭಾಹುಭಿಃ ಪರಿಗೃಹ್ಯ ತೇ ।
ಪಿಬಂತಿ ಕಪಯಃ ಕೇಚಿತ್ ಸಂಘಶಸ್ತತ್ರ ಹೃಷ್ಟವತ್ ॥೯॥

ಘ್ನಂತಿ ಸ್ಮ ಸಹಿತಾಃ ಸರ್ವೇ ಭಕ್ಷಯಂತಿ ತಥಾ ಪರೇ ।
ಕೇಚಿತ್ ಪೀತ್ವಾಪವಿಧ್ಯಂತಿ ಮಧೂನಿ ಮಧುಪಿಂಗಲಾಃ ॥೧೦॥

ಮಧೂಚ್ಛಿಷ್ಟೇನ ಕೇಚಿಚ್ಚ ಜಘ್ನುರನ್ಯೋನ್ಯಮುತ್ಕಟಾಃ ।
ಅಪರೇ ವೃಕ್ಷಮೂಲೇ ತು ಶಾಖಾಂ ಗೃಹ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾಃ ॥೧೧॥

ಅತ್ಯರ್ಥಂ ಚ ಮದಗ್ಲಾನಾಃ ಪರ್ಣಾನ್ಯಾಸ್ತೀರ್ಯ ಶೇರತೇ ।
ಉನ್ಮತ್ತವೇಗಾಃ ಪ್ಲವಗಾ ಮಧುಮತ್ತಾಶ್ಚ ಹೃಷ್ಟವತ್ ॥೧೨॥

ಕ್ಷಿಪಂತಿ ಚ ತದಾನ್ಯೋನ್ಯಂ ಸ್ಖಲಂತಿ ಚ ತಥಾಪರೇ ।
ಕೇಚಿತ್ ಕ್ಷ್ವೇಲಾಂ ಪ್ರಕುರ್ವಂತಿ ಕೇಚಿತ್ ಕೂಜಂತಿ ಹೃಷ್ಟವತ್ ॥೧೩॥

ಹರಯೋ ಮಧುನಾ ಮತ್ತಾಃ ಕೇಚಿತ್ ಸುಪ್ತಾ ಮಹೀತಲೇ ।
ಕೃತ್ವಾ ಕಿಂಚಿದ್ಧಸಂತ್ಯನ್ಯೇ ಕೇಚಿತ್ ಕುರ್ವಂತಿ ಚೇತರತ್ ॥೧೪॥

ಕೃತ್ವಾ ಕಿಂಚಿದ್ವದಂತ್ಯನ್ಯೇ ಕೇಚಿದ್ಬುಧ್ಯಂತಿ ಚೇತರತ್ ।
ಯೇಽಪ್ಯತ್ರ ಮಧುಪಾಲಾಃ ಸ್ಯುಃ ಪ್ರೇಷ್ಯಾ ದಧಿಮುಖಸ್ಯ ತು ॥೧೫॥

ದ್ರೋಣಮಾತ್ರಾಣಿ । ದ್ರೋಣ ಆಢಕಃ। ತಚ್ಚತುಷ್ಟಯಂ ವಾ ।' ದ್ರೋಣಃ ಸ್ಯಾದಾಢಕೇಽಪಿ ಚ. ಆಢಕಾನಾಂ ಚತುಷ್ಕೇ ಚೇ'ತಿ ವಿಶ್ವಃ । ತತ್ಪರಿಮಿತಾನಿ ॥ ೯ ॥ ಮಧೂನಿ ಪೀತ್ವಾಪವಿಧ್ಯಂತಿ ತತ್ಕರಂಡಮಿತಿ ಶೇಷಃ॥ ೧೦ ॥ ಮಧೂಚ್ಛಿಷ್ಟೇನ ಪೀತಶೇಷಮಧುನಾ। ತದ್ಧಸ್ತೇನ ವಾ ॥ ೧೧ ॥ ಮದಗ್ಲಾನಾಃ ಮದೇನ ಗ್ಲಾನಂ ಗ್ಲಾನಿರ್ಯೇಷಾಂ ತೇ ತಥಾ । ಉನ್ಮತ್ತಃ ಉನ್ಮಾರ್ಗಗಾಮಿತ್ವೇನ ವೇಗೋ ಯೇಷಾಂ ತೇ । ಉನ್ಮತ್ತ ಉನ್ಮಾದರೋಗೀ ತಸ್ಯ ವೇಗವದ್ವೇಗೋ ಯೇಷಾಂ ತ ಇತಿ ವಾ ॥ ೧೨ ॥ ಕ್ಷ್ವೇಲಾಂ ನರ್ಮಗರ್ಭನಾದಂ ॥ ೧೩ ॥ ಇತರತ್ ಅಪ್ರದರ್ಶನೀಯಾವಯವ ಪ್ರದರ್ಶನಾದಿ ॥೧೪॥ ಇತರತ್ಕೃತ್ವಾ ಇತರದ್ವದಂತಿ । ಬುದ್ಧ್ವಾ ಚೇತರತ್ ಉಕ್ತಾದನ್ಯತ್ ॥೧೫॥

ತೇऽಪಿ ತೈರ್ವಾನರೈರ್ಭೀಮೈಃ ಪ್ರತಿಷಿದ್ಧಾ ದಿಶೋ ಗತಾಃ ।
ಜಾನುಭಿಸ್ತು ಪ್ರಘೃಷ್ಟಾಶ್ಚ ದೇವಮಾರ್ಗಂ ಚ ದರ್ಶಿತಾಃ ॥೧೬॥

ಅಬ್ರುವನ್ ಪರಮೋದ್ವಿಗ್ನಾ ಗತ್ವಾ ದಧಿಮುಖಂ ವಚಃ ।
ಹನೂಮತಾ ದತ್ತವರೈರ್ಹತಂ ಮಧುವನಂ ಬಲಾತ್ ॥೧೭॥

ವಯಂ ಚ ಜಾನುಭಿಃ ಘೃಷ್ಟಾ ದೇವಮಾರ್ಗಂ ಚ ದರ್ಶಿತಾಃ ॥೧೮॥

ತತೋ ದಧಿಮುಖಃ ಕ್ರುದ್ಧೋ ವನಪಸ್ತತ್ರ ವಾನರಃ ।
ಹತಂ ಮಧುವನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸಾಂತ್ವಯಾಮಾಸ ತಾನ್ ಹರೀನ್ ॥೧೯॥

ಇಹಾಗಚ್ಛತ ಗಚ್ಛಾಮೋ ವಾನರಾನ್ ಬಲದರ್ಪಿತಾನ್ ।
ಬಲೇನ ವಾರಯಿಷ್ಯಾಮೋ ಮಧು ಭಕ್ಷಯತೋ ವಯಮ್ ॥೨೦॥

ಶ್ರುತ್ವಾ ದಧಿಮುಖಸ್ಯೇದಂ ವಚನಂ ವಾನರರ್ಷಭಾಃ ।
ಪುನರ್ವೀರಾ ಮಧುವನಂ ತೇನೈವ ಸಹಿತಾ ಯಯುಃ ॥೨೧॥

ಮಧ್ಯೇ ಚೈಷಾಂ ದಧಿಮುಖಃ ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ತರಸಾ ತರುಮ್ ।
ಸಮಭ್ಯಧಾವದ್ವೇಗೇನ ತೇ ಚ ಸರ್ವೇ ಪ್ಲವಂಗಮಾಃ ॥೨೨॥

ತೇ ಶಿಲಾಃ ಪಾದಪಾಂಪಶ್ಚಾಪಿ ಪರ್ವತಾಂಶ್ಚಾಪಿ ವಾನರಾಃ ।
ಗೃಹೀತ್ವಾಭ್ಯಗಮನ್ ಕ್ರುದ್ಧಾ ಯತ್ರ ತೇ ಕಪಿಕುಂಜರಾಃ ॥೨೩।

ತೇ ಸ್ವಾಮಿವಚನಂ ವೀರಾ ಹೃದಯೇಷ್ವವಸಜ್ಯ ತತ್ ।
ತ್ವರಯಾ ಹ್ಯಭ್ಯಧಾವಂತ ಸಾಲತಾಲಶಿಲಾಯುಧಾಃ ॥೨೪॥

ಜಾನುಭಿಶ್ಚ ಪ್ರಘೃಷ್ಟಾಃ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಡಿತಾಃ ಸಂತೋ ದೇವಮಾರ್ಗಂ ಸುರವರ್ತ್ಮ ದರ್ಶಿತಾಃ। ಪಶ್ಚಾಜ್ಜಾನುಸಂತಾಡನೇ ಮುಖಸ್ಯೋರ್ಧ್ವೀಭವನೇನಾಕಾಶಾವಲೋಕನಸ್ಯ ಜಾಯ ಮಾನತ್ವಾದೇವಮುಕ್ತಿಃ। ವಾಯುದ್ವಾರಂ ವಾ। ಕಪೀನಾಂ ಪೇಲನಸಮಯೇ ಗುದಪ್ರದರ್ಶನಸ್ಯ ಭಾಗವತದಶಮೋತ್ತರಾರ್ಧೇ ಬಲರಾಮದ್ವಿವಿದಪ್ರಸ್ತಾವೇ ಅನ್ಯತ್ರಾಪಿ ಬಹುಶೋ ದೃಷ್ಟತ್ವಾತ್ ॥ ೧೬ ॥ ವನಪೋ ವನರಕ್ಷಕಃ। ತಾನ್ ಸ್ವಪ್ರೇಷ್ಯಾನ್ ॥ ೧೯ ॥ ವಾರಯಿಷ್ಯಾಮಃ ನಿವಾರಯಿಷ್ಯಾಮಃ ॥ ೨೦ ॥

ಅಥ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದಧಿಮುಖಂ ಕ್ರುದ್ಧಂ ವಾನರಪುಂಗವಾಃ ।
ಅಭ್ಯಧಾವಂತ ವೇಗೇನ ಹನುಮತ್ಪ್ರಮುಖಾಸ್ತದಾ ॥೨೫॥

ತಂ ಸವೃಕ್ಷಂ ಮಹಾಬಾಹುಮಾಪತಂತಂ ಮಹಾಬಲಮ್ ।
ಆರ್ಯಕಂ ಪ್ರಾಹರತ್ತತ್ರ ಬಾಹುಭ್ಯಾಂ ಕುಪಿತೋಽಂಗದಃ ॥೨೬॥

ಮದಾಂಧಶ್ಚ ನ ವೇದೈನಮಾರ್ಯಕೋಽಯಂ ಮಮೇತಿ ಸಃ ।
ಅಥೈನಂ ನಿಷ್ಪಿಪೇಷಾಶು ವೇಗವದ್ವಸುಧಾತಲೇ ॥೨೭॥

ಸ ಭಗ್ನಬಾಹೂರುಭುಜೋ ವಿಹ್ವಲಃ ಶೋಣಿತೋಕ್ಷಿತಃ ।
ಮುಮೋಹ ಸಹಸಾ ವೀರೋ ಮುಹೂರ್ತಂ ಕಪಿಕುಂಜರಃ ॥೨೮॥

ಸ ಕಥಂಚಿದ್ವಿಮುಕ್ತಸ್ತೈರ್ವಾನರೈರ್ವಾನರರ್ಷಭಃ ।
ಉವಾಚೈಕಾಂತಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಭೃತ್ಯಾನ್ ಸ್ವಾನ್ ಸಮುಪಾಗತಾನ್ ॥೨೯॥

ಏತೇ ತಿಷ್ಠಂತು ಗಚ್ಛಾಮೋ ಭರ್ತಾ ನೋ ಯತ್ರ ವಾನರಃ ।
ಸುಗ್ರೀವೋ ವಿಪುಲಗ್ರೀವಃ ಸಹ ರಾಮೇಣ ತಿಷ್ಠತಿ ॥೩೦॥

ಸರ್ವಂ ಚೈವಾಂಗದೇ ದೋಷಂ ಶ್ರಾವಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಪಾರ್ಥಿವೇ ।
ಅಮರ್ಷೀ ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಘಾತಯಿಷ್ಯತಿ ವಾನರಾನ್ ॥೩೧॥

ಇಷ್ಟಂ ಮಧುವನಂ ಹ್ಯೇತತ್ ಸುಗ್ರೀವಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।
ಪಿತೃಪೈತಾಮಹಂ ದಿವ್ಯಂ ದೇವೈರಪಿ ದುರಾಸದಮ್ ॥೩೨॥

ಸ ವಾನರಾನಿಮಾನ್ ಸರ್ವಾನ್ ಮಧುಲುಬ್ಧಾನ್ ಗತಾಯುಷಃ ।
ಘಾತಯಿಷ್ಯತಿ ದಂಡೇನ ಸುಗ್ರೀವಃ ಸಸುಹೃಜ್ಜನಾನ್ ॥೩೩॥

ವಧ್ಯಾ ಹ್ಯೇತೇ ದುರಾತ್ಮಾನೋ ನೃಪಾಜ್ಞಾಪರಿಪಂಥಿನಃ ।
ಅಮರ್ಷಪ್ರಭವೋ ರೋಷಃ ಸಫಲೋ ನೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ ॥೩೪॥

ಆರ್ಯಕಂ ಸುಗ್ರೀವಮಾತುಲತ್ವಾತ್ ॥ ೨೬ ॥ ಸರ್ವಂ ದೋಷಂ ವನಭಂಗಾದಿಕಂ ಶ್ರಾವಯಿಷ್ಯಾಮಿ। ಪಾರ್ಥಿವೇ ಸುಗ್ರೀವ ಸನ್ನಿಧೌ ॥ ೩೧ ॥ ನೃಪಾಜ್ಞಾಪರಿಪಂಥಿನಃ ರಾಜಾಜ್ಞಾವಿಘಾತಕರಾಃ। ನೋಽಮರ್ಷಪ್ರಭವಃ ಅಸ್ಮಾಕಮಸೂಯಾಜನ್ಯಃ ॥ ೩೪ ॥

ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ದಧಿಮುಖೋ ವನಪಾಲಾನ್ ಮಹಾಬಲಃ ।
ಜಗಾಮ ಸಹಸೋತ್ಪತ್ಯ ವನಪಾಲೈಃ ಸಮನ್ವಿತಃ ॥೩೫॥

ನಿಮೇಷಾಂತರಮಾತ್ರೇಣ ಸ ಹಿ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ವನಾಲಯಃ ।
ಸಹಸ್ರಾಂಶುಸುತೋ ಧೀಮಾನ್ ಸುಗ್ರೀವೋ ಯತ್ರ ವಾನರಃ ॥೩೬॥

ರಾಮಂ ಚ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಚೈವ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸುಗ್ರೀವಮೇವ ಚ ।
ಸಮಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂ ಜಗತೀಮಾಕಾಶಾನ್ನಿಪಪಾತ ಹ ॥೩೭॥

ಸಂನಿಪತ್ಯ ಮಹಾವೀರ್ಯಾಃ ಸರ್ವೈಸ್ತೈಃ ಪರಿವಾರಿತಃ ।
ಹರಿರ್ದಧಿಮುಖಃ ಪಾಲೈಃ ಪಾಲಾನಾಂ ಪರಮೇಶ್ವರಃ ॥೩೮॥

ಸ ದೀನವದನೋ ಭೂತ್ವಾ ಕೃತ್ವಾ ಶಿರಸಿ ಚಾಂಜಲಿಮ್ ।
ಸುಗ್ರೀವಸ್ಯ ಶುಭೌ ಮೂರ್ಧ್ನಾ ಚರಣೌ ಪ್ರತ್ಯಪೀಡಯತ್ ॥೩೯॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ದ್ವಿಷಷ್ಟಿತಮಃ ಸರ್ಗಃ

ಸಹಸ್ರಾಂಶುಃ ಸೂರ್ಯಃ ॥ ೩೬ ॥ ಸಮಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂ । ಸಮಾ ನಿಮ್ನೋನ್ನತಿರಹಿತಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ. 'ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಸ್ಥಾನಮಾತ್ರಕ' ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ. ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ತಾಮುದ್ದಿಶ್ಯ ॥೩೭॥ ಪಾಲಾನಾಂ ಅವಾಂತರವನರಕ್ಷಿಣಾಂ । ಪರಮೇಶ್ವರೋಽಧಿಪತಿಃ ॥ ೩೮ ॥ ಚರಣೌ ಪ್ರತ್ಯಪೀಡಯತ್ । ನಮಸ್ಕಾರೇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೩೯ ॥

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಬಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ದ್ವಿಷಷ್ಟಿತಮಃ ಸರ್ಗಃ ॥ ೬೨ ॥

ತ್ರಿಷಷ್ಟಿತಮಃ ಸರ್ಗಃ

ತತೋ ಮೂರ್ಧ್ನಾ ನಿಪತಿತಂ ವಾನರಂ ವಾನರರ್ಷಭಃ ।
ದೃಷ್ಟ್ವೈವೋದ್ವಿಗ್ನಹೃದಯೋ ವಾಕ್ಯಮೇತದುವಾಚ ಹ ॥೧॥

ಉತ್ತಿಷ್ಠೋತ್ತಿಷ್ಠ ಕಸ್ಮಾತ್ತ್ವಂ ಪಾದಯೋಃ ಪತಿತೋ ಮಮ ।
ಅಭಯಂ ತೇ ಭಯಂ ವೀರ ಸರ್ವಮೇವಾಭಿಧೀಯತಾಮ್ ॥೨॥

ಕಿಂ ಸಂಭ್ರಮಾದಿದಂ ಕೃತ್ಸ್ನಂ ಬ್ರೂಹಿ ಯದ್ ವಕ್ತುಮರ್ಹಸಿ ।
ಕಚ್ಚಿನ್ಮಧುವನೇ ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ವಾನರ ॥೩॥

ಸ ತು ವಿಶ್ವಾಸಿತಸ್ತೇನ ಸುಗ್ರೀವೇಣ ಮಹಾತ್ಮನಾ ।
ಉತ್ಥಾಯ ಸುಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞೋ ವಾಕ್ಯಂ ದಧಿಮುಖೋऽಬ್ರವೀತ್ ॥೪॥

ನೈವರ್ಕ್ಷರಜಸಾ ರಾಜನ್ನ ತ್ವಯಾ ನಾಪಿ ವಾಲಿನಾ ।
ವನಂ ನಿಸೃಷ್ಟಪೂರ್ವಂ ಹಿ ಭಕ್ಷಿತಂ ತಚ್ಚ ವಾನರೈಃ ॥೫॥

ನ್ಯವಾರಯಮಹಂ ಸರ್ವಾನ್ ಸಹೈಭಿರ್ವನಚಾರಿಭಿಃ ।
ಅಚಿಂತಯಿತ್ವಾ ಮಾಂ ಹೃಷ್ಟಾ ಭಕ್ಷಯಂತಿ ಪಿಬಂತಿ ಚ ॥೬॥

ಅಭಯಂ ಪ್ರದಾಸ್ಯಾಮಿ । ಭಯಂ ಪ್ರಮಾದಾದಪರಾಧೇ ಪ್ರಸಕ್ತಮಿತಿ ಶೇಷಃ ॥೨॥ ಸಂಭ್ರಮಾತ್ ಭಯಾತ್ ಕಿಂ? ಕಿಂ ಪ್ರಯೋಜನಂ? ಯದ್ವಕ್ತುಮರ್ಹಸಿ ಇಚ್ಛಸಿ ತದ್ಬ್ರೂಹಿ । ಕಸ್ಮಾತ್ಸಂಭ್ರಮಃ ಕಿಂಸಂಭ್ರಮಸ್ತಸ್ಮಾತ್ । ಇದಂ ಪಾದಯೋಃ ಪತನಂ। ಯತಸ್ತ್ವಂ ಅರ್ಹಸಿ ಯೋಗ್ಯೋಽಸಿ । ಅರ್ಹತೀತಿ ಇತ್ಯರ್ಹಃ। ಸ ಇವಾಚರತೀತಿ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತ್ಯಾ ಪೂಜ್ಯೋಽಸೀತ್ಯರ್ಥ ಇತಿ ವಾ ॥ ಮಧುವನೇ ಯುಷ್ಮಾಕಂ ಸ್ವಸ್ತಿ ಸುಖಂ ಕಚ್ಚಿತ್ ತಚ್ಛ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ॥ ೩ ॥ ಋಕ್ಷರಜಸಾ ತ್ವತ್ಪಿತ್ರಾ । ಪೂರ್ವಂ ನಿಸೃಷ್ಟಂ ನಿಸೃಷ್ಟಪೂರ್ವಂ । ಪಾನಾರ್ಥಮಿತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೫ ॥ ಏಭಿಃ ಪುರತೋ ವಿದ್ಯಮಾನೈಃ। ಭಕ್ಷಯಂತಿ ಫಲಾನಿ ಪಿಬಂತಿ ಮಧು ॥ ೬ ॥

ಏಭಿಃ ಪ್ರಧರ್ಷಿತಾಶ್ಚೈವ ವಾರಿತಾ ವನರಕ್ಷಿಭಿಃ ।
ಮಧೂನ್ಯಚಿಂತಯಿತ್ವೇಮಾನ್ ಭಕ್ಷಯಂತಿ ಪಿಬಂತಿ ಚ ॥೭॥

ಶಿಷ್ಟಮತ್ರಾಪವಿಧ್ಯಂತಿ ಭಕ್ಷಯಂತಿ ತಥಾಪರೇ ।
ನಿವಾರ್ಯಮಾಣಾಸ್ತೇ ಸರ್ವೇ ಭ್ರುಕುಟಿಂ ದರ್ಶಯಂತಿ ಹಿ ॥೮॥

ಇಮೇ ಹಿ ಸಂರಬ್ಧತರಾಸ್ತಥಾ ತೈಃ ಸಂಪ್ರಧರ್ಷಿತಾಃ ।
ವಾರಯಂತೋ ವನಾತ್ತಸ್ಮಾತ್ ಕ್ರುದ್ಧೈರ್ವಾನರಪುಂಗವೈಃ ॥೯॥

ತತಸ್ತೈರ್ಬಹುಭಿರ್ವೀರೈರ್ವಾನರೈರ್ವಾನರರ್ಷಭ ।
ಸಂರಕ್ತನಯನೈಃ ಕ್ರೋಧಾದ್ಧರಯಃ ಪ್ರವಿಚಾಲಿತಾಃ ॥೧೦॥

ಪಾಣಿಭಿರ್ನಿಹತಾಃ ಕೇಚಿತ್ ಕೇಚಿಜ್ಜಾನುಭಿರಾಹತಾಃ ।
ಪ್ರಕೃಷ್ಟಾಶ್ಚ ಯಥಾಕಾಮಂ ದೇವಮಾರ್ಗಂ ಚ ದರ್ಶಿತಾಃ ॥೧೧॥

ಏವಮೇತೇ ಹತಾಃ ಶೂರಾಸ್ತ್ವಯಿ ತಿಷ್ಠತಿ ಭರ್ತರಿ ।
ಕೃತ್ಸ್ನಂ ಮಧುವನಂ ಚೈವ ಪ್ರಕಾಮಂ ತೈಃ ಪ್ರಭಕ್ಷ್ಯತೇ ॥೧೨॥

ಏವಂ ವಿಜ್ಞಾಪ್ಯಮಾನಂ ತು ಸುಗ್ರೀವಂ ವಾನರರ್ಷಭಮ್ ।
ಅಪೃಚ್ಛತ್ತಂ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣಃ ಪರವೀರಹಾ ॥೧೩॥

ಕಿಮಯಂ ವಾನರೋ ರಾಜನ್ ವನಪಃ ಪ್ರತ್ಯುಪಸ್ಥಿತಃ ।
ಕಂ ಚಾರ್ಥಮಭಿನಿರ್ದಿಶ್ಯ ದುಃಖಿತೋ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್ ॥೧೪॥

ಏವಮುಕ್ತಸ್ತು ಸುಗ್ರೀವೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ ।
ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಪ್ರತ್ಯುವಾಚೇದಂ ವಾಕ್ಯಂ ವಾಕ್ಯವಿಶಾರದಃ ॥೧೫॥

ಆರ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಸಂಪ್ರಾಹ ವೀರೋ ದಧಿಮುಖಃ ಕಪಿಃ ।
ಅಂಗದಪ್ರಮುಖೈರ್ವೀರೈರ್ಭಕ್ಷಿತಂ ಮಧು ವಾನರೈಃ ॥೧೬॥

ಪ್ರಧರ್ಷಿತಾಃ ಬಲಾದ್ಧೃತಾಃ। ವಾರಿತಾಃ ವಾಚಾ ॥ ಅಪವಿಧ್ಯಂತಿ ಪ್ರಕ್ಷಿಪಂತಿ । ಭ್ರುಕುಟಿಂ ಕುಟಿಲಭ್ರುವಂ ॥ ಸಂರಬ್ಧತರಾಃ ಅತ್ಯಂತಂ ಕುಪಿತಾಃ ॥ ೭ ॥ ೮ ॥ ೯ ॥ ಪ್ರಕೃಷ್ಟಾ ಇತಸ್ತತ ಆಕೃಷ್ಟಾಃ ॥ ೧೧ ॥ ಅಭಿನಿರ್ದಿಶ್ಯ ಉದ್ದಿಶ್ಯ । ಅನೇನ ಸ್ವಜಾತಿಭಾಷಯಾ ಸುಗ್ರೀವದಧಿಮುಖಯೋಃಸಂವಾದ ಇತಿ ದ್ಯೋತ್ಯತೇ ॥ ೧೪ ॥ ಭಕ್ಷಿತಮಿತಿ ಸಂಪ್ರಾಹ ॥ ೧೬ ॥

ನೈಷಾಮಕೃತಕೃತ್ಯಾನಾಮೀದೃಶಃ ಸ್ಯಾದ್ವ್ಯತಿಕ್ರಮಃ ।
ವನಂ ಯದಭಿಪನ್ನಾಸ್ತೇ ಸಾಧಿತಂ ಕರ್ಮ ತದ್ ಧ್ರುವಂ ॥೧೭॥

ವಾರಯಂತೋ ಭೃಶಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾಃ ಪಾಲಾ ಜಾನುಭಿರಾಹತಾಃ ।
ತಥಾ ನಗಣಿತಶ್ಚಾಯಂ ಕಪಿರ್ದಧಿಮುಖೋ ಬಲೀ ॥೧೮॥

ಪತಿರ್ಮಮ ವನಸ್ಯಾಯಮಸ್ಮಾಭಿಃ ಸ್ಥಾಪಿತಃ ಸ್ವಯಂ ।
ದೃಷ್ಟಾ ದೇವೀ ನ ಸಂದೇಹೋ ನ ಚಾನ್ಯೇನ ಹನೂಮತಾ ॥೧೯॥

ನ ಹ್ಯನ್ಯಃ ಸಾಧನೇ ಹೇತುಃ ಕರ್ಮಣೋಽಸ್ಯ ಹನೂಮತಃ ।
ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿರ್ಮತಿಶ್ಚೈವ ತಸ್ಮಿನ್ ವಾನರಪುಂಗವೇ ॥೨೦॥

ವ್ಯವಸಾಯಶ್ಚ ವೀರ್ಯಂ ಚ ಶ್ರುತಂ ಚಾಪಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್ ।
ಜಾಂಬವಾನ್ ಯತ್ರ ನೇತಾ ಸ್ಯಾದಂಗದಶ್ಚ ಮಹಾಬಲಃ ॥೨೧॥

ಹನೂಮಾಂಶ್ಚಾಪ್ಯಧಿಷ್ಠಾತಾ ನ ತಸ್ಯ ಗತಿರನ್ಯಥಾ ।
ಅಂಗದಪ್ರಮುಖೈರ್ವೀರೈರ್ಹತಂ ಮಧುವನಂ ಕಿಲ ॥೨೨॥

ವಿಚಿತ್ಯ ದಕ್ಷಿಣಾಮಾಶಾಮಾಗತ್ಯೈರ್ಹರಿ ಪುಂಗವೈಃ ।
ಆಗತೈಶ್ಚ ಪ್ರಹೃಷ್ಟಂ ತದ್ ಯಥಾ ಮಧುವನಂ ಹಿ ತೈಃ ॥೨೩॥

ಧರ್ಷಿತಂ ಚ ವನಂ ಕೃತ್ಸ್ನಮುಪಯುಕ್ತಂ ತು ವಾನರೈಃ ।
ಪಾತಿತಾ ವನಪಾಲಾಸ್ತೇ ತಥಾ ಜಾನುಭಿರಾಹತಾಃ ॥೨೪॥

ಏತದರ್ಥಮಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ವಕ್ತುಂ ಮಧುರವಾಗಿಹ ।
ನಾಮ್ನಾ ದಧಿಮುಖೋ ನಾಮ ಹರಿಃ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಿಕ್ರಮಃ ॥೨೫॥

ದೃಷ್ಟಾ ಸೀತಾ ಮಹಾಬಾಹೋ ಸೌಮಿತ್ರೇ ಪಶ್ಯ ತತ್ತ್ವತಃ ।
ಅಭಿಗಮ್ಯ ತಥಾ ಸರ್ವೇ ಪಿಬಂತಿ ಮಧು ವಾನರಾಃ ॥೨೬॥

ವನಂ ಯದ್ಯಸ್ಮಾದಭಿಪನ್ನಾಃ ಕ್ರೀಡಯಾ ಪ್ರಾಪ್ತಾಃ ತಸ್ಮಾತ್। ಕರ್ಮ ಸೀತಾದರ್ಶನ ರೂಪಂ ॥ ೧೭ ॥ ವಾರಯಂತಃ ಹೇತೌ ಶತೃಪ್ರತ್ಯಯಃ । ಅಸ್ಮಾಭಿಃ ಪರಂಪರಯಾ ಕಪಿರಾಜೈಃ ದೇವೀ ದೃಷ್ಟಾ ನ ಸಂದೇಹಃ । ತತ್ರಾಪಿ ಹನುಮತೈವ ದೃಷ್ಟಾ ನಾನ್ಯೇನ । ಹನುಮತೋಽನ್ಯಃ ॥ ೧೮ ॥ ೧೯ ॥ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿರ್ವಿಜಯಃ । ಶ್ರುತಂ ಶ್ರವಣಂ । ಏತತ್ಸರ್ವ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ ನೇತಾ ನಿಯಾಮಕಃ ॥ ೨೦ ॥ ೨೧ ॥ ಅಧಿಷ್ಠಾತಾ ಅಧಿಪತಿಃ । ಅನ್ಯಥಾ ಕಾರ್ಯಕರಣೇನ ॥೨೨॥೨೩॥ ಸ್ವವೇದನಾವೇದನವಾಗಪಿ ರಾಮಕಾರ್ಯಸೂಚಕ ತ್ವಾನ್ಮಧುರವಾಕ್ ॥ ೨೫ ॥ ತತ್ತ್ವತಃ ನಿಶ್ಚಯೇನ ॥೨೬॥

ನ ಚಾಪ್ಯದೃಷ್ಟ್ವಾ ವೈದೇಹೀಂ ವಿಶ್ರುತಾಃ ಪುರುಷರ್ಷಭ ।
ವನಂ ದತ್ತವರಂ ದಿವ್ಯಂ ಧರ್ಷಯೇಯುರ್ವನೌಕಸಃ ॥೨೭॥

ತತಃ ಪ್ರಹೃಷ್ಟೋ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣಃ ಸಹರಾಘವಃ ।
ಶ್ರುತ್ವಾ ಕರ್ಣಸುಖಾಂ ವಾಣೀಂ ಸುಗ್ರೀವವದನಾಚ್ಚ್ಯುತಾಮ್ ॥೨೮॥

ಪ್ರಾಹೃಷ್ಯತ ಭೃಶಂ ರಾಮೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣಶ್ಚ ಮಹಾಬಲಃ ।
ಶ್ರುತ್ವಾ ದಧಿಮುಖಸ್ಯೇದಂ ಸುಗ್ರೀವಸ್ತು ಪ್ರಹೃಷ್ಯ ಚ ॥೨೯॥

ವನಪಾಲಂ ಪುನರ್ವಾಕ್ಯಂ ಸುಗ್ರೀವಃ ಪ್ರತ್ಯಭಾಷತ ।
ಪ್ರೀತೋಽಸ್ಮಿ ಸೋಽಹಂ ಯದ್ಭುಕ್ತಂ ವನಂ ತೈಃ ಕೃತಕರ್ಮಭಿಃ ॥೩೦॥

ಮರ್ಷಿತಂ ಮರ್ಷಣೀಯಂ ಚ ಚೇಷ್ಟಿತಂ ಕೃತಕರ್ಮಣಾಮ್ ।
ಗಚ್ಛ ಶೀಘ್ರಂ ಪ್ರೇಷ್ಯ ಸರ್ವಾನ್ ಹನೂಮತ್ ಪ್ರಮುಖಾನ್ ಕಪೀನ್ ॥೩೧॥

ಇಚ್ಛಾಮಿ ಶೀಘ್ರಂ ಹನುಮತ್ಪ್ರಧಾನಾನ್
ಶಾಖಾಮೃಗಾಂಸ್ತಾನ್ ಮೃಗರಾಜದರ್ಪಾನ್ ।
ದ್ರಷ್ಟುಂ ಕೃತಾರ್ಥಾನ್ ಸಹ ರಾಘವಾಭ್ಯಾಂ
ಶ್ರೋತುಂ ಚ ಸೀತಾಧಿಗಮೇ ಪ್ರಯತ್ನಮ್ ॥೩೨॥

ಪ್ರೀತಿಸ್ಫೀತಾಕ್ಷೌ ಸಂಪ್ರಹೃಷ್ಟೌ ಕುಮಾರೌ
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥೌ ವಾನರಾಣಾಂ ಚ ರಾಜಾ ।
ಅಂಗೈಃ ಸಂಹೃಷ್ಟೈಃ ಕರ್ಮಸಿದ್ಧಿಂ ವಿದಿತ್ವಾ
ಬಾಹ್ವೋರಾಸನ್ನಾಂ ಸೋಽತಿಮಾತ್ರಂ ನನಂದ ॥೩೩॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ತ್ರಿಷಷ್ಟಿತಮಃ ಸರ್ಗಃ

ಚ್ಯುತಾಂ ನಿಃಸೃತಾಂ ॥೨೮॥ ಮರ್ಷಣೀಯಂ ಸೋಢವ್ಯಂ ॥೩೦॥ ಸೀತಾಧಿಗಮೇ ತತ್ಪ್ರಾಪ್ತೌ ॥ ೩೨ ॥ ಪ್ರೀತಿಸ್ಫೀತಾಕ್ಷೌ ಪ್ರೀತ್ಯಾ ಹರ್ಷೇಣ ಸ್ಫೀತಾಕ್ಷೌ ವಿಕಸಿತನೇತ್ರೌ। ಸಂಹೃಷ್ಟೈಃ ಪುಲಕಿತೈಃ। ಕರ್ಮಸಿದ್ಧಿಂ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಂ। ಬಾಹ್ವೋರಾಸನ್ನಾಂ ಹಸ್ತಗತಾಂ ವಿದಿತ್ವಾ। ಸ ವಾನರಾಣಾಂ ರಾಜಾತಿಮಾತ್ರಮತ್ಯಂತಂ ನನಂದ ॥ ೩೩ ॥

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ತ್ರಿಷಷ್ಟಿತಮಃ ಸರ್ಗಃ ॥ ೬೩ ॥

ಚತುಃಷಷ್ಟಿತಮಃ ಸರ್ಗಃ

ಸುಗ್ರೀವೇಣೈವಮುಕ್ತಸ್ತು ಹೃಷ್ಟೋ ದಧಿಮುಖಃ ಕಪಿಃ ।
ರಾಘವಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಚೈವ ಸುಗ್ರೀವಂ ಚಾಭ್ಯವಾದಯತ್ ॥೧॥

ಸ ಪ್ರಣಮ್ಯ ಚ ಸುಗ್ರೀವಂ ರಾಘವೌ ಚ ಮಹಾಬಲೌ ।
ವಾನರೈಃ ಸಹಿತಃ ಶೂರೈರ್ದಿವಮೇವೋತ್ಪಪಾತ ಹ ॥೨॥

ಸ ಯಥೈವಾಗತಃ ಪೂರ್ವಂ ತಥೈವ ತ್ವರಿತಂ ಗತಃ ।
ನಿಪತ್ಯ ಗಗನಾದ್ಭೂಮೌ ತದ್ವನಂ ಪ್ರವಿವೇಶ ಹ ॥೩॥

ಸ ಪ್ರವಿಷ್ಟೋ ಮಧುವನಂ ದದರ್ಶ ಹರಿಯೂಥಪಾನ್ ।
ವಿಮದಾನುದ್ಧತಾನ್ ಸರ್ವಾನ್ ಮೇಹಮಾನಾನ್ ಮಧೂದಕಮ್ ॥೪॥

ಸ ತಾನುಪಾಗಮದ್ವೀರೋ ಬದ್ಧ್ವಾ ಕರಪುಟಾಂಜಲಿಮ್ ।
ಉವಾಚ ವಚನಂ ಶ್ಲಕ್ಷ್ಣಮಿದಂ ಹೃಷ್ಟವದಂಗದಮ್ ॥೫॥

ಸೌಮ್ಯ ರೋಷೋ ನ ಕರ್ತವ್ಯೋ ಯದೇಭಿಃ ಪರಿವಾರಣಂ ।
ಅಜ್ಞಾನಾದ್ರಕ್ಷಿಭಿಃ ಕ್ರೋಧಾದ್ಭವಂತಃ ಪ್ರತಿಷೇಧಿತಾಃ ॥೬॥

ಶ್ರಾಂತೋ ದೂರಾದನುಪ್ರಾಪ್ತೋ ಭಕ್ಷಯಸ್ವ ಸ್ವಕಂ ಮಧು ।
ಯುವರಾಜಸ್ತ್ವಮೀಶಶ್ಚ ವನಸ್ಯಾಸ್ಯ ಮಹಾಬಲ ॥೭॥

ಮೌರ್ಖ್ಯಾತ್ ಪೂರ್ವಂ ಕೃತೋ ದೋಷಸ್ತಂ ಭವಾನ್ ಕ್ಷಂತುಮರ್ಹತಿ ।
ಯಥೈವ ಹಿ ಪಿತಾ ತೇಽಭೂತ್ ಪೂರ್ವಂ ಹರಿಗಣೇಶ್ವರಃ ॥೮॥

ಮಧೂದಕಂ ಮಧುವಿಕೃತೋದಕಂ । ಮೇಹಮಾನಾನ್ ಸೇಚಯತಃ । ಉದ್ಧತಾನ್ - ಪೂರ್ವಂ ವಿಮದಾನಿದಾನೀಂ ಮಧುಜೈರ್ಸ್ಮಾತ್ ॥ ೪ ॥ ಹೃಷ್ಟವತ್ ಹೃಷ್ಟಃ । ಯದ್ವಾ, ಹೃಷ್ಟಂ ಭಾವೇ ಕ್ತಃ । ಹೃಷ್ಟಂ ಹರ್ಷಸ್ತದ್ವಾಂಶ್ಚಾಸಾವಂಗದಶ್ಚ ತಂ ॥ ೫ ॥ಏಭಿಃ ರಕ್ಷಿಭಿರ್ವನರಕ್ಷಕೈಃ ಅಜ್ಞಾನಾತ್ ಭವಂತಃ ಪ್ರತಿಷೇಧಿತಾ ಇತಿ ತತ್ಪರಿವಾರಣಂ। ಪ್ರತಿ ಇತಿ ಶೇಷಃ । ಕೋಪೋ ನ ಕಾರ್ಯಃ ॥ ೬ ॥ ಸ್ವಕಂ ನಿಜಂ । ತದೇವ ವ್ಯನಕ್ತಿ - ಯುವರಾಜಸ್ತ್ವಮೀಶಶ್ಚೇತಿ ॥ ೭ ॥ ೮ ॥

ತಥಾ ತ್ವಮಪಿ ಸುಗ್ರೀವೋ ನಾನ್ಯಸ್ತು ಹರಿಸತ್ತಮ।
ಆಖ್ಯಾತಂ ಹಿ ಮಯಾ ಗತ್ವಾ ಪಿತೃವ್ಯಸ್ಯ ತವಾನಘ ॥೯॥

ಇಹೋಪಯಾನಂ ಸರ್ವೇಷಾಮೇತೇಷಾಂ ವನಚಾರಿಣಾಮ್ ।
ಭವದಾಗಮನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸಹೈಭಿರ್ವನಚಾರಿಭಿಃ ॥೧೦॥

ಪ್ರಹೃಷ್ಟೋ ನ ತು ರುಷ್ಟೋಽಸೌ ವನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪ್ರಧರ್ಷಿತಮ್ ।
ಪ್ರಹೃಷ್ಟೋ ಮಾಂ ಪಿತೃವ್ಯಸ್ತೇ ಸುಗ್ರೀವೋ ವಾನರೇಶ್ವರಃ ॥೧೧॥

ಶೀಘ್ರಂ ಪ್ರೇಷಯ ಸರ್ವಾಂಸ್ತಾನಿತಿ ಹೋವಾಚ ಪಾರ್ಥಿವಃ ।
ಶ್ರುತ್ವಾ ದಧಿಮುಖಸ್ಯೈತದ್ವಚನಂ ಶ್ಲಕ್ಷ್ಣಮಂಗದಃ ॥೧೨॥

ಅಬ್ರವೀತ್ತಾನ್ ಹರಿಶ್ರೇಷ್ಠೋ ವಾಕ್ಯಂ ವಾಕ್ಯವಿಶಾರದಃ ।
ಶಂಕೇ ಶ್ರುತೋಽಯಂ ವೃತ್ತಾಂತೋ ರಾಮೇಣ ಹರಿಯೂಥಪಾಃ ॥೧೩॥

ಅಯಂ ಚ ಹರ್ಷಾದಾಖ್ಯಾತಿ ತೇನ ಜಾನಾಮಿ ಹೇತುನಾ ।
ತತ್ ಕ್ಷಮಂ ನೇಹ ನಃ ಸ್ಥಾತುಂ ಕೃತೇ ಕಾರ್ಯೇ ಪರಂತಪಾಃ ॥೧೪॥

ಪೀತ್ವಾ ಮಧು ಯಥಾಕಾಮಂ ವಿಶ್ರಾಂತಾ ವನಚಾರಿಣಃ ।
ಕಿಂ ಶೇಷಂ ಗಮನಂ ತತ್ರ ಸುಗ್ರೀವೋ ಯತ್ರ ಮೇ ಗುರುಃ ॥೧೫॥

ಸರ್ವೇ ಯಥಾ ಮಾಂ ವಕ್ಷ್ಯಂತಿ ಸಮೇತ್ಯ ಹರಿಯೂಥಪಾಃ ।
ತಥಾಸ್ಮಿ ಕರ್ತಾ ಕರ್ತವ್ಯೇ ಭವದ್ಭಿಃ ಪರವಾನಹಮ್ ॥೧೬॥

ಪಿತೃವ್ಯಸ್ಯ ಸುಗ್ರೀವಸ್ಯ ॥ ೯ ॥ ೧೦ ॥ ಪ್ರಹೃಷ್ಟಃ ಸಂತುಷ್ಟಃ । ಪ್ರಹೃಷ್ಟೋ ರೋಮಾಂಚಿತಗಾತ್ರಃ ॥ ೧೧ ॥ ೧೨ ॥ ಹೇ ಹರಿಯೂಥಪಾಃ । ಶಂಕೇ ದಧಿಮುಖಾಗಮನಾತ್ ॥ ಅಕಾರ್ಯೇ ವನವಿಧ್ವಂಸನರೂಪೇಽಕರ್ತವ್ಯೇ ಕೃತೇಽಸ್ಮಾಭಿರನುಷ್ಠಿತೇ ಇಹ ವಿಧ್ವಸ್ತೇ ವನೇ ನೋಽಸ್ಮಾಕಂ ಸ್ಥಾತುಂ ನ ಕ್ಷೇಮಂ ನ ಯುಕ್ತಂ । ಕಾರ್ಯೇ ಸೀತಾದರ್ಶನರೂಪೇ ಕೃತೇ ಸಂಪನ್ನೇ ಇಹ ವಿನಾ ಕಾರ್ಯಂ ಸ್ಥಾತುಂ ನೋ ಕ್ಷಮಮಿತಿ ವಾ ॥ ೧೩ ॥ ೧೪ ॥ ಶಿಷ್ಯತ ಇತಿ ಶೇಷಂ ಕಿಂ? ಯತ್ರ ಸುಗ್ರೀವಸ್ತತ್ರ ಗಮನಂ। ಇದಮೇವ ಶಿಷ್ಟಮಿತಿ ಭಾವಃ ॥ ೧೫ ॥ ಭವದ್ಭಿಃ ಪರವಾನ್ ಭವದಭಿನ್ನ ಪರಯುತಃ। ಭವತ್ಪರವಶ ಇತಿ ಯಾವತ್ ॥ ೧೬ ॥ ರಾಜಪ್ರತಿನಿರ್ದೇಸ್ತ್ವವೇದಂ ಕಥಮಿತ್ಯತ ಆಹ - ನೇತಿ ॥ ಯದ್ಯಪಿ ಯುವರಾಜೋಽಸ್ಮಿ ತಥಾಪಿ ನಾಜ್ಞಾಪಯಿತುಮೀಶಃ ಸಮರ್ಥಃ।

ನಾಜ್ಞಾಪಯಿತುಮೀಶೋಽಹಂ ಯುವರಾಜೋಽಸ್ಮಿ ಯದ್ಯಪಿ ।
ಅಯುಕ್ತಂ ಕೃತಕರ್ಮಾಣೋ ಯೂಯಂ ಧರ್ಷಯಿತುಂ ಬಲಾತ್ ॥೧೭॥

ಬ್ರುವತಶ್ಚಾಂಗದಸ್ಯೈವಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ವಚನಮವ್ಯಯಮ್ ।
ಪ್ರಹೃಷ್ಟಮನಸೋ ವಾಕ್ಯಮಿದಮೂಚುರ್ವನೌಕಸಃ ॥೧೮॥

ಏವಂ ವಕ್ಷ್ಯತಿ ಕೋ ರಾಜನ್ ಪ್ರಭುಃ ಸನ್ ವಾನರರ್ಷಭಃ ।
ಐಶ್ವರ್ಯಮದಮತ್ತೋ ಹಿ ಸರ್ವೋಽಹಮಿತಿ ಮನ್ಯತೇ ॥೧೯॥

ತವ ಚೇದಂ ಸುಸದೃಶಂ ವಾಕ್ಯಂ ನಾನ್ಯಸ್ಯ ಕಸ್ಯಚಿತ್ ।
ಸಂನತಿರ್ಹಿ ತವಾಖ್ಯಾತಿ ಭವಿಷ್ಯಚ್ಛುಭಯೋಗ್ಯತಾಮ್ ॥೨೦॥

ಸರ್ವೇ ವಯಮಪಿ ಪ್ರಾಪ್ತಾಸ್ತತ್ರ ಗಂತುಂ ಕೃತಕ್ಷಣಾಃ ।
ಸ ಯತ್ರ ಹರಿವೀರಾಣಾಂ ಸುಗ್ರೀವಃ ಪತಿರವ್ಯಯಃ ॥೨೧॥

ತ್ವಯಾ ಹ್ಯನುಕ್ತೈರ್ಹರಿಭಿರ್ನೈವ ಶಕ್ಯಂ ಪದಾತ್ ಪದಮ್ ।
ಕ್ವಚಿದ್ಗಂತುಂ ಹರಿಶ್ರೇಷ್ಠ ಬ್ರೂಮಃ ಸತ್ಯಮಿದಂ ತು ತೇ ॥೨೨॥

ಏವಂ ತು ವದತಾಂ ತೇಷಾಮಂಗದಃ ಪ್ರತ್ಯಭಾಷತ ।
ಸಾಧು ಗಚ್ಛಾಮ ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಉತ್ಪಪಾತ ಮಹೀತಲಾತ್ ॥೨೩॥

ಉತ್ಪತಂತಮನೂತ್ಪೇತುಃ ಸರ್ವೇ ತೇ ಹರಿಯೂಥಪಾಃ ।
ಕೃತ್ವಾಕಾಶಂ ನಿರಾಕಾಶಂ ಯಂತ್ರಕ್ಷಿಪ್ತಾ ಇವೋಪಲಾಃ ॥೨೪॥

ಅಂಗದಂ ಪುರತಃ ಕೃತ್ವಾ ಹನೂಮಂತಂ ಚ ವಾನರಂ ।
ತೇಽಂಬರಂ ಸಹಸೋತ್ಪತ್ಯ ವೇಗವಂತಃ ಪ್ಲವಂಗಮಾಃ ॥೨೫॥

ವಿನದಂತೋ ಮಹಾನಾದಂ ಘನಾ ವಾತೇರಿತಾ ಯಥಾ ।
ಅಂಗದೇ ಸಮನುಪ್ರಾಪ್ತೇ ಸುಗ್ರೀವೋ ವಾನರಾಧಿಪಃ ॥೨೬॥

ಕೃತಕರ್ಮಾಣೋ ಯೂಯಮಿತಿ ಬಲಾದ್ಧರ್ಷಯಿತುಂ ಅಯುಕ್ತಂ । ಕೃತಕರ್ಮಾಣ ಇತಿ ಬಲಾತ್ ಧರ್ಷಯಿತುಂ ಅಯುಕ್ತಮಿತಿ ವಾ ॥ ೧೭ ॥ ೧೮ ॥ ಅಹಮಿತಿ ಪ್ರಭುರಿತ್ಯತ್ರಾಪ್ಯನ್ವೇತಿ ॥ ೧೯ ॥ ಸನ್ನತಿಃ ಪ್ರಹ್ವತಾ ॥ ೨೦ ॥ ಕೃತಕ್ಷಣಾಃ ಕೃತೋತ್ಸವಾಃ ॥ ೨೧ ॥ ತರ್ಹಿ ಗಂತವ್ಯಮಿತ್ಯತೋ ವಿನಾ ನ ತ ಆಜ್ಞಾಂ ಕ್ಷಮಾ ವಯಮಿತ್ಯಾವೇದಯಂತಿ - ತ್ವಯೇತಿ ॥ ೨೨ ॥ ಸಾಧ್ವಿತಿ ಪ್ರತ್ಯಭಾಷತೇತ್ಯನ್ವಯಃ ॥ ೨೩ ॥ ಉತ್ಪತಂತಮಂಗದಂ। ನಿರಾಕಾಶಂ ನಿರವಕಾಶಂ । ಯಂತ್ರಕ್ಷಿಪ್ತೋಪಲಾ ಇವ ಯಂತ್ರೋತ್ಕ್ಷಿಪ್ತಪಾಷಾಣ ಗುಲಿಕಾ ಇವ ॥ ೨೪ ॥ ಉತ್ಪತ್ಯ ವಿನದಂತೋ ಬಭೂವುಃ ॥ ೨೫ ॥ ೨೬ ॥

ಉವಾಚ ಶೋಕೋಪಹತಂ ರಾಮಂ ಕಮಲಲೋಚನಮ್ ।
ಸಮಾಶ್ವಸಿಹಿ ಭದ್ರಂ ತೇ ದೃಷ್ಟಾ ದೇವೀ ನ ಸಂಶಯಃ ॥೨೭॥

ನಾಗಂತುಮಿಹ ಶಕ್ಯಂ ತೈರತೀತ ಸಮಯೈರಿಹ ।
ಅಂಗದಸ್ಯ ಪ್ರಹರ್ಷಾಚ್ಚ ಜಾನಾಮಿ ಶುಭದರ್ಶನಂ ॥೨೮॥

ನ ಮತ್ಸಕಾಶಮಾಗಚ್ಛೇತ್ ಕೃತ್ಯೇ ಹಿ ವಿನಿಪಾತಿತೇ ।
ಯುವರಾಜೋ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಪ್ಲವತಾಂ ಪ್ರವರೋಽಗದಃ ॥೨೯॥

ಯದ್ಯಪ್ಯಕೃತಕೃತ್ಯಾನಾಮೀದೃಶಃ ಸ್ಯಾದುಪಕ್ರಮಃ ।
ಭವೇತ್ ಸ ದೀನವದನೋ ಭ್ರಾಂತವಿಪ್ಲುತಮಾನಸಃ ॥೩೦॥

ಪಿತೃಪೈತಾಮಹಂ ಚೈತತ್ ಪೂರ್ವಕೈರಭಿರಕ್ಷಿತಮ್ ।
ನ ಮೇ ಮಧುವನಂ ಹನ್ಯಾದಹೃಷ್ಟಃ ಪ್ರವಗೇಶ್ವರಃ ॥೩೧॥

ಕೌಸಲ್ಯಾ ಸುಪ್ರಜಾ ರಾಮ ಸಮಾಶ್ವಸಿಹಿ ಸುವ್ರತ ।
ದೃಷ್ಟಾ ದೇವೀ ನ ಸಂದೇಹೋ ನ ಚಾನ್ಯೇನ ಹನೂಮತಃ ॥೩೨॥

ನ ಹ್ಯನ್ಯಃ ಕರ್ಮಣೋ ಹೇತುಃ ಸಾಧನೇಽಸ್ಯ ಹನೂಮತಃ ।
ಹನೂಮತಿ ಹಿ ಸಿದ್ಧಿಶ್ಚ ಮತಿಶ್ಚ ಮತಿಸತ್ತಮ ॥೩೩॥

ವ್ಯವಸಾಯಶ್ಚ ವೀರ್ಯಂ ಚ ಸೂರ್ಯೇ ತೇಜ ಇವ ಧ್ರುವಮ್ ।
ಜಾಂಬವಾನ್ಯತ್ರ ನೇತಾ ಸ್ಯಾದಂಗದಶ್ಚ ಬಲೇಶ್ವರಃ ॥೩೪॥

ಹನುಮಾಂಶ್ಚಾಪ್ಯಧಿಷ್ಠಾತಾ ನ ತಸ್ಯ ಗತಿರನ್ಯಥಾ ।
ಮಾ ಭೂಶ್ಚಿಂತಾಸಮಾಯುಕ್ತಃ ಸಂಪ್ರತ್ಯಮಿತವಿಕ್ರಮ ॥೩೫॥

ಯದಾ ಹಿ ದರ್ಪಿತೋದಗ್ರಾಃ ಸಂಗತಾಃ ಕಾನನೌಕಸಃ ।
ನೈಷಾಮಕೃತಕಾರ್ಯಾಣಾಮೀದೃಶಃ ಸ್ಯಾದುಪಕ್ರಮಃ ॥೩೬॥

ಸಮಾಶ್ವಸಿಹಿ ವಿಶ್ವಸಿಹಿ ವಿಶ್ವಾಸಂ ಪ್ರಾಪ್ನುಹಿ ॥೨೭॥ ಅತೀತಸಮಯೈಃ ಅತಿಕ್ರಾಂತಮಾಸಾವಧಿಕಾಲೈಃ ಅಂಗದಸ್ಯ ಪ್ರಹರ್ಷಾಚ್ಚ ಜಾನಾಮೀತಿ । ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಮಿತಿ ಶೇಷಃ । ಕೃತ್ಯೇ ಸೀತಾದರ್ಶನರೂಪಕಾರ್ಯೇ ॥ ೨೮ ॥ ೨೯ ॥ ಅಕೃತಕೃತ್ಯಾನಾಂ ಅನಿಷ್ಪಾದಿತಾಭಿಷ್ಟವ್ಯಾಪಾರಾಣಾಮನ್ಯೇಷಾಂ ಕಪೀನಾಂ ಈದೃಶಃ ಉಪಕ್ರಮಃ ವನಭಂಗರೂಪಃ ಕಥಂಚಿದ್ಭವೇತ್, ಸೋಽಂಗದಃ ದೀನವದನ ಏವ ಭವೇತ್ ॥ ೩೦ ॥ ತತ್ರ ಹೇತುಃ - ಪಿತೃಪೈತಾಮಹಮಿತಿ ॥ ೩೧ ॥ ಕೌಸಲ್ಯಾ ಸುಪ್ರಜಾ ತ್ವಜ್ಜೀವನೇನೇತಿ ಶೇಷಃ॥೩೨॥ ೩೩ ॥೩೪॥ ಸಂಪ್ರತೀದಾನೀಂ । ದರ್ಪಿತೋದಗ್ರಾಃ ಅಹಂಕೃತ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಃ ॥೩೫॥೩೬॥

ವನಭಂಗೇನ ಜಾನೀಮೋ ಮಧೂನಾಂ ಭಕ್ಷಣೇನ ಚ ।
ತತಃ ಕಿಲಕಿಲಾಶಬ್ದಂ ಶುಶ್ರಾವಾಸನ್ನಮಂಬರೇ ॥೩೭॥

ಹನುಮತ್ಕರ್ಮದೃಪ್ತಾನಾಂ ನರ್ದತಾಂ ಕಾನನೌಕಸಾಮ್ ।
ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾಮುಪಯಾತಾನಾಂ ಸಿದ್ಧಿಂ ಕಥಯತಾಮಿವ ॥೩೮॥

ತತಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ನಿನಾದಂ ತಂ ಕಪೀನಾಂ ಕಪಿಸತ್ತಮಃ ।
ಆಯತಾಂಚಿತಲಾಂಗೂಲಃ ಸೋಽಭವದ್ಧೃಷ್ಟಮಾನಸಃ ॥೩೯॥

ಆಜಗ್ಮುಸ್ತೇಽಪಿ ಹರಯೋ ರಾಮದರ್ಶನಕಾಂಕ್ಷಿಣಃ ।
ಅಂಗದಂ ಪುರತಃ ಕೃತ್ವಾ ಹನೂಮಂತಂ ಚ ವಾನರಮ್ ॥೪೦॥

ತೇಽಂಗದಪ್ರಮುಖಾ ವೀರಾಃ ಪ್ರಹೃಷ್ಟಾಶ್ಚ ಮುದಾನ್ವಿತಾಃ ।
ನಿಪೇತುರ್ಹರಿರಾಜಸ್ಯ ಸಮೀಪೇ ರಾಘವಸ್ಯ ಚ ॥೪೧॥

ಹನುಮಾಂಶ್ಚ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಪ್ರಣಮ್ಯ ಶಿರಸಾ ತತಃ ।
ನಿಯತಾಮಕ್ಷತಾಂ ದೇವೀಂ ರಾಘವಾಯ ನ್ಯವೇದಯತ್ ॥೪೨॥

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದೇವೀತಿ ಹನುಮದ್ವದನಾದಮೃತೋಪಮಂ ।
ಆಕರ್ಣ್ಯ ವಚನಂ ರಾಮೋ ಹರ್ಷಮಾಪ ಸಲಕ್ಷ್ಮಣಃ ॥೪೩॥

ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥತಸ್ತಸ್ಮಿನ್ ಸುಗ್ರೀವ ಪರನಾತ್ಮಜೇ ।
ಲಕ್ಷ್ಮಣಃ ಪ್ರೀತಿಮಾನ್ ಪ್ರೀತೋಬಹುಮಾನಾದವೈಕ್ಷತ ॥೪೪॥

ಪ್ರೀತ್ಯಾ ಚ ರಮಮಾಣೋಽಥ ರಾಘವಃ ಪರವೀರಹಾ ।
ಬಹುಮಾನೇನ ಮಹತಾ ಹನುಮಂತಮವೈಕ್ಷತ ॥೪೫॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ಚತುಃಷಷ್ಟಿತಮಃ ಸರ್ಗಃ

ಆಸನ್ನಂ ಸಮೀಪಸ್ಥಂ । ಹನೂಮತ್ಕರ್ಮಣಾ ಸೀತಾಸಂದರ್ಶನೇನ ದೃಪ್ತಾನಾಂ ಸಿದ್ಧಿಂ ಕಾರ್ಯನಿಷ್ಪತ್ತಿಂ ॥ ೩೭ ॥ ೩೮॥ ಆಯತಾಂಚಿತಲಾಂಗೂ... ದೀರ್ಘಪ್ರಶಸ್ತಪುಚ್ಛಃ ಸುಗ್ರೀವಃ ॥ ೩೯ ॥ ೪೦ ॥ ನಿಯತಾಂ ನಿರ್ವೃತಾಂ । ಅಕ್ಷತಾಂ ನಾಶರಹಿತಾಂ ॥ ೪೨ ॥ ಪವನಾತ್ಮಜೇ ಹನೂಮತಿ ತದ್ವಿಷಯೇ । ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥಂ ಹನುಮಾನೇವ ಕಾರ್ಯಂ ಕೃತವಾನಿತಿ ನಿಶ್ಚಿತ ಪ್ರಯೋಜನಂ । ಪ್ರೀತಿಮಾನ್ ಪೂರ್ವಂ ತದ್ವಾಕ್ಯೇನ ಪ್ರೀತಿಯುಕ್ತಃ ಇದಾನೀಂ ತತ್ಸಮಾಖ್ಯಾನ ಹನೂಮದ್ವಾಕ್ಯಶ್ರವಣಾತ್ ಪ್ರೀತಃ ಸನ್ ಅವೈಕ್ಷತ । ಬಹುಮಾನೇನ ಬಹುಮಾನಪೂರ್ವಕಂ ॥ ೪೪ ॥ ೪೫ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ಚತುಃಷಷ್ಟಿತಮಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಪಂಚಷಷ್ಟಿತಮಃ ಸರ್ಗಃ

ತತಃ ಪ್ರಸ್ರವಣಂ ಶೈಲಂ ತೇ ಗತ್ವಾ ಚಿತ್ರಕಾನನಮ್ ।
ಪ್ರಣಮ್ಯ ಶಿರಸಾ ರಾಮಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಚ ಮಹಾಬಲಮ್ ॥೧॥

ಯುವರಾಜಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಸುಗ್ರೀವಮಭಿವಾದ್ಯ ಚ ।
ಪ್ರವೃತ್ತಿಮಥ ಸೀತಾಯಾಃ ಪ್ರವಕ್ತುಮುಪಚಕ್ರಮುಃ ॥೨॥

ರಾವಣಾಂತಃಪುರೇ ರೋಧಂ ರಾಕ್ಷಸೀಭಿಶ್ಚ ತರ್ಜನಮ್ ।
ರಾಮೇ ಸಮನುರಾಗಂ ಚ ಯಶ್ಚಾಯಂ ಸಮಯಃ ಕೃತಃ ॥೩॥

ಏತದಾಖ್ಯಾಂತಿ ತೇ ಸರ್ವೇ ಹರಯೋ ರಾಮಸಂನಿಧೌ ।
ವೈದೇಹೀಮಕ್ಷತಾಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ರಾಮಸ್ತೂತ್ತರಮಬ್ರವೀತ್ ॥೪॥

ಕ್ವ ಸೀತಾ ವರ್ತತೇ ದೇವೀ ಕಥಂ ಚ ಮಯಿ ವರ್ತತೇ ।
ಏತನ್ಮೇ ಸರ್ವಮಾಖ್ಯಾತ ವೈದೇಹೀಂ ಪ್ರತಿ ವಾನರಾಃ ॥೫॥

ರಾಮಸ್ಯ ಗದಿತಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಹರಯೋ ರಾಮಸಂನಿಧೌ ।
ಚೋದಯಂತಿ ಹನೂಮಂತಂ ಸೀತಾವೃತ್ತಾಂತಕೋವಿದಮ್ ॥೬॥

ಶ್ರುತ್ವಾ ತು ವಚನಂ ತೇಷಾಂ ಹನುಮಾನ್ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಃ ।
ಪ್ರಣಮ್ಯ ಮನಸಾ ದೇವ್ಯೈ ಸೀತಾಯೈ ತಾಂ ದಿಶಂ ಪ್ರತಿ ॥೭॥

ಉವಾಚ ವಾಕ್ಯಂ ವಾಕ್ಯಜ್ಞಃ ಸೀತಾಯಾ ದರ್ಶನಂ ಯಥಾ ।
ತಂ ಮಣಿಂ ಕಾಂಚನಂ ದಿವ್ಯಂ ದೀಪ್ಯಮಾನಂ ಸ್ವತೇಜಸಾ ॥೮॥

ರೋಧಂ ನಿರೋಧಮ್ । ಅನುರಾಗಃ ಸ್ನೇಹಃ । ಸಮಯಃ ಮಾಸದ್ವಯಾವಧಿಃ ॥೩॥ ಆಖ್ಯಾಂತಿ ಆಚಖ್ಯುಃ । ಆಖ್ಯಾಯೇತಿ ಪಾಠೇ ಸ್ಥಿತಾ ಇತಿ ಶೇಷಃ ॥ ೪ ॥ ಕಥಂ ಚ ಮಯಿ ವರ್ತತೇ ಮಯ್ಯನುರಕ್ತಾ ವಾ ನ ವೇತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯಃ । ವೈದೇಹೀಂ ಪ್ರತಿ ತದ್ವಿಷಯೇ ॥ ೫॥ ಚೋದಯಂತಿ ಸ್ಮ ಅಚೋದಯನ್ ಪ್ರೇರಿತವಂತಃ ॥ ೬ ॥ ಸೀತಾಯೈ ಮನಸಾ ಪ್ರಣಮ್ಯ ಬಹಿಸ್ತಾಂ ದಿಶಂ ಪ್ರತಿ ಪ್ರಣಮ್ಯ ಸೀತಾಯಾ ದರ್ಶನಂ ಯಥಾ ಯೇನ ಪ್ರಕಾರೇಣಾಭೂತ್ ತಥೋವಾಚ ॥ ೭ ॥ ೮ ॥

ದತ್ತ್ವಾ ರಾಮಾಯ ಹನುಮಾಂಸ್ತತಃ ಪ್ರಾಂಜಲಿರಬ್ರವೀತ್ ।
ಸಮುದ್ರಂ ಲಂಘಯಿತ್ವಾಹಂ ಶತಯೋಜನಮಾಯತಮ್ ॥೯॥

ಅಗಚ್ಛಂ ಜಾನಕೀಂ ಸೀತಾಂ ಮಾರ್ಗಮಾಣೋ ದಿದೃಕ್ಷಯಾ ।
ತತ್ರ ಲಂಕೇತಿ ನಗರೀ ರಾವಣಸ್ಯ ದುರಾತ್ಮನಃ ॥೧೦॥

ದಕ್ಷಿಣಸ್ಯ ಸಮುದ್ರಸ್ಯ ತೀರೇ ವಸತಿ ದಕ್ಷಿಣೇ ।
ತತ್ರ ಸೀತಾ ಮಯಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ರಾವಣಾಂತಃಪುರೇ ಸತೀ ॥೧೧॥

ಸಂನ್ಯಸ್ಯ ತ್ವಯಿ ಜೀವಂತೀ ರಾಮಾ ರಾಮ ಮನೋರಥಮ್ ।
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮೇ ರಾಕ್ಷಸೀಮಧ್ಯೇ ತರ್ಜ್ಯಮಾನಾ ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ ॥೧೨॥

ರಾಕ್ಷಸೀಭಿರ್ವಿರೂಪಾಭೀ ರಕ್ಷಿತಾ ಪ್ರಮದಾವನೇ ।
ದುಃಖಮಾಪದ್ಯತೇ ದೇವೀ ತವಾದುಃಖೋಚಿತಾ ಸತೀ ॥೧೩॥

ರಾವಣಾಂತಃಪುರೇ ರುದ್ಧ್ವಾ ರಾಕ್ಷಸೀಭಿಃ ಸುರಕ್ಷಿತಾ ।
ಏಕವೇಣೀಧರಾ ದೀನಾ ತ್ವಯಿ ಚಿಂತಾಪರಾಯಣಾ ॥೧೪॥

ಅಧಃಶಯ್ಯಾ ವಿವರ್ಣಾಂಗೀ ಪದ್ಮಿನೀವ ಹಿಮಾಗಮೇ ।
ರಾವಣಾದ್ವಿನಿವೃತ್ತಾರ್ಥಾ ಮರ್ತವ್ಯಕೃತನಿಶ್ಚಯಾ ॥೧೫॥

ದೇವೀ ಕಥಂಚಿತ್ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥ ತ್ವನ್ಮನಾ ಮಾರ್ಗಿತಾ ಮಯಾ ।
ಇಕ್ಷ್ವಾಕುವಂಶವಿಖ್ಯಾತಿಂ ಶನೈಃ ಕೀರ್ತಯತಾನಘ ॥೧೬॥

ಸಾ ಮಯಾ ನರಶಾರ್ದೂಲ ವಿಶ್ವಾಸಮುಪಪಾದಿತಾ ।
ತತಃ ಸಂಭಾಷಿತಾ ದೇವೀ ಸರ್ವಮರ್ಥಂ ಚ ದರ್ಶಿತಾ ॥೧೭॥

ರಾಮಸುಗ್ರೀವಸಖ್ಯಂ ಚ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪ್ರೀತಿಮುಪಾಗತಾ ।
ನಿಯತಃ ಸಮುದಾಚಾರೋ ಭಕ್ತಿಶ್ಚಾಸ್ಯಾಸ್ತಥಾ ತ್ವಯಿ ॥೧೮॥

ಏವಂ ಮಯಾ ಮಹಾಭಾಗಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಜನಕನಂದಿನೀ ।
ಉಗ್ರೇಣ ತಪಸಾ ಯುಕ್ತಾ ತ್ವದ್ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪುರುಷರ್ಷಭ ॥೧೯॥

ಅಭಿಜ್ಞಾನಂ ಚ ಮೇ ದತ್ತಂ ಯಥಾ ವೃತ್ತಂ ತವಾಂತಿಕೇ ।
ಚಿತ್ರಕೂಟೇ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ವಾಯಸಂ ಪ್ರತಿ ರಾಘವ ॥೨೦॥

ದಿದೃಕ್ಷಯಾ ದ್ರಷ್ಟುಮಿಚ್ಛಯಾ ॥ ೧೦ ॥ ವಸತಿ ವರ್ತತೇ ॥ ೧೧ ॥ ಸೀತಾ ತ್ವಯಿ ಮನೋರಥಂ ಸನ್ನಸ್ಯ ಜೀವಂತೀ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ॥ ೧೨ ॥ ವಾಯಸಂ ಪ್ರತಿ ಯದ್ವೃತ್ತಂ ತದ್ರೂಪಮಭಿಜ್ಞಾನಮ್ ॥ ೨೦ ॥

ವಿಜ್ಞಾಪ್ಯಶ್ಚ ನರವ್ಯಾಘ್ರೋ ರಾಮೋ ವಾಯುಸುತ ತ್ವಯಾ ।
ಅಖಿಲೇನೇಹ ಯದ್ದೃಷ್ಟಮಿತಿ ಮಾಮಾಹ ಜಾನಕೀ ॥೨೧॥

ಅಯಂ ಚಾಸ್ಮೈ ಪ್ರದಾತವ್ಯೋ ಯತ್ನಾತ್ ಸುಪರಿರಕ್ಷಿತಃ ।
ಬ್ರುವತಾ ವಚನಾನ್ಯೇವಂ ಸುಗ್ರೀವಸ್ಯೋಪಶೃಣ್ವತಃ ॥೨೨॥

ಏಷ ಚೂಡಾಮಣಿಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಮಯಾ ತೇ ಯತ್ನ ರಕ್ಷಿತಃ ।
ಮನಃಶಿಲಾಯಾಸ್ತಿಲಕಂ ತತ್ ಸ್ಮರಸ್ವೇತಿ ಚಾಬ್ರವೀತ್ ॥೨೩॥

ಏಷ ನಿರ್ಯಾತಿತಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಮಯಾ ತೇ ವಾರಿ ಸಂಭವಃ ।
ಏತದ್ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪ್ರಮೋದಿಷ್ಯೇ ವ್ಯಸನೇ ತ್ವಾಮಿವಾನಘ ॥೨೪॥

ಜೀವಿತಂ ಧಾರಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಾಸಂ ದಶರಥಾತ್ಮಜ ।
ಊರ್ಧ್ವಂ ಮಾಸಾನ್ನ ಜೀವೇಯಂ ರಕ್ಷಸಾಂ ವಶಮಾಗತಾ ॥೨೫॥

ಇತಿ ಮಾಮಬ್ರವೀತ್ ಸೀತಾ ಕೃಶಾಂಗೀ ವರವರ್ಣಿನೀ ।
ರಾವಣಾಂತಃಪುರೇ ರುದ್ಧಾ ಮೃಗೀವೋತ್ಫುಲ್ಲಲೋಚನಾ ॥೨೬॥

ಏತದೇವ ಮಯಾಖ್ಯಾತಂ ಸರ್ವಂ ರಾಘವ ಯದ್ಯಥಾ ।
ಸರ್ವಥಾ ಸಾಗರಜಲೇ ಸಂತಾರಃ ಪ್ರವಿಧೀಯತಾಮ್ ॥೨೭॥

ತೌ ಜಾತಾಶ್ವಾಸೌ ರಾಜಪುತ್ರೌ ವಿದಿತ್ವಾ
ತಚ್ಚಾಭಿಜ್ಞಾನಂ ರಾಘವಾಯ ಪ್ರದಾಯ ।
ದೇವ್ಯಾ ಚಾಖ್ಯಾತಂ ಸರ್ವಮೇವಾನುಪೂರ್ವ್ಯಾ-
ದ್ವಾಚಾ ಸಂಪೂರ್ಣಂ ವಾಯುಪುತ್ರಃ ಶಶಂಸ ॥೨೮॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ಪಂಚಷಷ್ಟಿತಮಃ ಸರ್ಗಃ

ಅಯಂ ಶಿರೋಮಣಿಃ ಸುಗ್ರೀವಸ್ಯೋಪಶೃಣ್ವತಃ ಸತಃ ಮಮ ವಚನಾನಿ ಏವಂ ರಾಮೇ ಬ್ರುವತಾ ತ್ವಯಾ ಪ್ರದಾತವ್ಯಃ ॥ ೨೨ ॥ ಸ್ಮರಸ್ವ ಸ್ಮರ । ಸ್ವ ಸ್ವತಂತ್ರೇತಿ ರಾಮಸಂಬೋಧನಂ ವಾ ॥ ೨೩ ॥ ನಿರ್ಯಾತಿತಃ ಪ್ರೇಷಿತಃ। ವಾರಿಸಂಭವಃ ಸಾಮುದ್ರಮಣಿ ಪ್ರವರ ಖಚಿತಃ । ಏತತ್ತ್ವಯಾ ಪ್ರೇಷಿತಮಂಗುಲೀಯಕಮ್ ॥೨೪ ॥ ಮಾಸಂ ಜೀವಿತಂ ಧಾರಯಿಷ್ಯಾಮಿ । ರಾಮಸ್ಯ ಸತ್ವರಂ ಗಮನಾಯ ಮಾಸ ದ್ವಯಾವ ಶೇಷೇಽಪಿ ಮಾಸಮಾತ್ರೋಕ್ತಿಃ ॥ ೨೫ ॥ ಸಂತಾರಸ್ತರಣೋಪಾಯಃ । ಪ್ರವಿಧೀಯತಾಮ್ ॥೨೭॥ ದೇವ್ಯಾಖ್ಯಾತಮ್। ಸಂಪೂರ್ಣಂ ಸಮಸ್ತಮ್ ॥ ೨೮ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ಪಂಚಷಷ್ಟಿತಮಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಷಟ್‌ಷಷ್ಟಿತಮಃ ಸರ್ಗಃ

ಏವಮುಕ್ತೋ ಹನುಮತಾ ರಾಮೋ ದಶರಥಾತ್ಮಜಃ ।
ತಂ ಮಣಿಂ ಹೃದಯೇ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರರುರೋದ ಸಲಕ್ಷ್ಮಣಃ ॥೧॥

ತಂ ತು ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಣಿಶ್ರೇಷ್ಠಂ ರಾಘವಃ ಶೋಕಕರ್ಶಿತಃ ।
ನೇತ್ರಾಭ್ಯಾಮಶ್ರುಪೂರ್ಣಾಭ್ಯಾಂ ಸುಗ್ರೀವಮಿದಮಬ್ರವೀತ್ ॥೨॥

ಯಥೈವ ಧೇನುಃ ಸ್ರವತಿ ಸ್ನೇಹಾದ್ವತ್ಸಸ್ಯ ವತ್ಸಲಾ ।
ತಥಾ ಮಮಾಪಿ ಹೃದಯಂ ಮಣಿರತ್ನಸ್ಯ ದರ್ಶನಾತ್ ॥೩॥

ಮಣಿರತ್ನಮಿದಂ ದತ್ತಂ ವೈದೇಹ್ಯಾಃ ಶ್ವಶುರೇಣ ಮೇ ।
ವಧೂಕಾಲೇ ಯಥಾಬದ್ಧಮಧಿಕಂ ಮೂರ್ಧ್ನಿ ಶೋಭತೇ ॥೪॥

ಅಯಂ ಹಿ ಜಲಸಂಭೂತೋ ಮಣಿಃ ಪ್ರವರ ಪೂಜಿತಃ ।
ಯಜ್ಞೇ ಪರಮತುಷ್ಟೇನ ದತ್ತಃ ಶಕ್ರೇಣ ಧೀಮತಾ ॥೫॥

ಹೃದಯೇ ಕೃತ್ವಾ ಧೃತ್ವಾ । ಹೃದಯಜ ಬಾಧ ಶಾಂತ್ಯೈ ತತ್ರ ಧಾರಣಂ ಲೌಕಿಕನೀತ್ಯೇತಿ ಜ್ಞೇಯಮ್ ॥ ೧ ॥ ಅಶ್ರುಪೂರ್ಣಾಭ್ಯಾಂ ಸಹಿತಃ । ವೃದ್ಧೋ ಯೂನೇತ್ಯಾದಿವತ್ ॥ ೨ ॥ ವತ್ಸಲಾ ಧೇನುಃ ವತ್ಸಸ್ಯ ಸ್ನೇಹಾತ್ ವತ್ಸೋಪರಿ ಸ್ನೇಹವಶಾತ್ ತಸ್ಮಿಂಶ್ಚಿರಾಯತಿ ಯಥೋಧಸಃ ಸ್ರವತಿ ಕ್ಷೀರಂ ತಥಾ ಮಮ ಹೃದಯಂ ಮಣಿಶ್ರೇಷ್ಠಸ್ಯ ತನ್ಮಾತ್ರಸ್ಯ ದರ್ಶನಾತ್ ಸೀತಾದರ್ಶನ ಕೌತುಕಾತ್ ಸ್ರವತಿ ದ್ರವತಿ ॥ ೩ ॥ ತದಾಗಮನ ಪ್ರಕಾರಮಾಹ ಮಣಿರತ್ನಮಿತಿ ॥ ಮೇ ಶ್ವಶುರೇಣ ಜನಕೇನ ವಧೂಕಾಲೇ ಮದ್ವಧೂಕರಣಕಾಲೇ ವಿವಾಹಕಾಲೇ ವೈದೇಹ್ಯಾಃ ಮೂರ್ಧ್ನಿ ಬದ್ಧಮ್ ಯಥಾ ಅಧಿಕಮಶೋಭತ, ತಥೇದಾನೀಮಪಿ ಶೋಭತೇ । ಕಾಲತಸ್ತತ್ಪ್ರಕಾಶತಿರೋಧಾನಂ ನಾಸ್ತೀತಿ ಮಹತ್ತ್ವಂ ರತ್ನಸ್ಯ ಧ್ವನ್ಯತೇ ॥ ೪ ॥ ಜನಕಸ್ಯಾಪಿ ಕಥಂ ತದಾಗತಿರ್ಮಹತ್ವಾಗತಿಶ್ಚೇತ್ಯತ ಸ್ತಾಮಾಹ-ಅಯಂಹೀತಿ ॥ ಪ್ರವರ ಪೂಜಿತಃ ದೇವ ಪೂಜಿತಃ । ಧೀಮತಾ ತೋಷಣ ಪ್ರಕಾರಜ್ಞೇನ ಜನಕೇನ ಯಜ್ಞೇ ಕೃತೇ । ಯಜ್ಞೇ ಧೀಮತೇಂದ್ರೇಣೇತಿ ವಾ ॥೫॥

ಇಮಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಣಿಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಯಥಾ ತಾತಸ್ಯ ದರ್ಶನಮ್ ।
ಅದ್ಯಾಸ್ಮ್ಯವಗತಃ ಸೌಮ್ಯ ವೈದೇಹಸ್ಯ ತಥಾ ವಿಭೋಃ ॥೬॥

ಅಯಂ ಹಿ ಶೋಭತೇ ಸತ್ಯಾಃ ಪ್ರಿಯಾಯಾ ಮೂರ್ಧ್ನಿ ಮೇ ಮಣಿಃ ।
ಅದ್ಯಾಸ್ಯ ದರ್ಶನೇನಾಹಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾಂ ತಾಮಿವ ಚಿಂತಯೇ ॥೭॥

ಕಿಮಾಹ ಸೀತಾ ವೈದೇಹೀ ಬ್ರೂಹಿ ಸೌಮ್ಯ ಪುನಃ ಪುನಃ ।
ಪರಾಸುಮಿವ ತೋಯೇನ ಸಿಂಚಂತೀ ವಾಕ್ಯವಾರಿಣಾ ॥೮॥

ಇತಸ್ತು ಕಿಂ ದುಃಖತರಂ ಯದಿಮಂ ವಾರಿಸಂಭವಮ್ ।
ಮಣಿಂ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಸೌಮಿತ್ರೇ ವೈದೇಹೀಮಾಗತಂ ವಿನಾ ॥೯॥

ಚಿರಂ ಜೀವತಿ ವೈದೇಹೀ ಯದಿ ಮಾಸಂ ಧರಿಷ್ಯತಿ ।
ನ ಜೀವೇಯಂ ಕ್ಷಣಮಪಿ ವಿನಾ ತಾಮಸಿತೇಕ್ಷಣಾಮ್ ॥೧೦॥

ನಯ ಮಾಮಪಿ ತಂ ದೇಶಂ ಯತ್ರ ದೃಷ್ಟಾ ಮಮ ಪ್ರಿಯಾ ।
ನ ತಿಷ್ಠೇಯಂ ಕ್ಷಣಮಪಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಮುಪಲಭ್ಯ ಚ ॥೧೧॥

ತಾತಸ್ಯ ದರ್ಶನಂ । ಅವಗತಃ ಪ್ರಾಪ್ತಃ । ತಥಾ ವೈದೇಹಸ್ಯ । ಸ್ವಾರ್ಥೇಽಣ್. ಜನಕಸ್ಯ। ತಥಾ ವೈದೇಹಸ್ಯ ಜನಕ ಸಂಬಂಧಿನಃ ಕಲತ್ರಸ್ಯ । ಅಯಮೇತನ್ಮುಖಾತ್ ಸೀತಯಾ ಲಬ್ಧ ಇತ್ಯೇತತ್ಸ್ಮರಣಮಿತಿ ಭಾವಃ ॥ ೬ ॥ ಮೇ ಪ್ರಿಯಾಯಾ ಇತ್ಯನ್ವಯಃ ತಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾಮಿವ ಚಿಂತಯೇ. ವಿದ್ಯಮಾನ ಸ್ಥಾನ ನಿರ್ಣಯಾತ್ ॥೭॥ ಪರಾಸುಂ ಗಮಿಷ್ಯತ್ಪ್ರಾಣಂ ತೋಯೇನ ಸಿಂಚಂತಿ ತದೀಯಾಸ್ತಥಾ ವಾಕ್ಯವಾರಿಣಾ ಸಿಂಚಂತೀ ಸತೀ ಕಿಮಾಹ ತತ್ಪುನಃಪುನರ್ಬ್ರೂಹಿ॥೮॥ ಯಮಿಮಂ ಮಣಿಮಾಗತಂ ವೈದೇಹೀಂ ವಿನಾ ॥೯॥ ಯದಿ ವೈದೇಹೀ ಚಿರಂ ಜೀವತಿ ತರ್ಹಿ ಮಾ ಮಾಸಂಧರಿಷ್ಯತಿ । ಯದಿ ಮಾಂ ಸಂಧರಿಷ್ಯತಿ ತರ್ಹ್ಯೇವ ಚಿರಂ ಜೀವತಿ । ತಜ್ಜೀವನಂ ಮಜ್ಜೀವನವ್ಯಾಪ್ತಂ। ವ್ಯತಿರೇಕೇಣಾಪ್ಯಾಹ ಕ್ಷಣಮಿತಿ ॥ ತಾಮಸಿತೇಕ್ಷಣಾಂ ವಿನಾ ಕ್ಷಣಂ ನಾಹಂ ಜೀವೇಯಂ ಯಥಾ ತಥಾ ಇಯಂ ಸೀತಾಪಿ ಮಾಂ ವಿನಾ ನಜೀವಾ ನವಿದ್ಯತೇ ಜೀವ್ರೋ ಯಸ್ಯಾಃ ಸೇತಿ ಯೋಜನಾ । ಯದ್ವಾ - ವೈದೇಹೀ ಯದಿ ಮಾಸಂ ಧರಿಷ್ಯತಿ ಪ್ರಾಣಾನ್. ತರ್ಹಿ ಚಿರಂ ಜೀವತಿ ವಾರ್ತಾಜ್ಞಾನಾನಂತರಮ್ । ಮಯಾ ತು ತಥಾ ಜೀವಿತುಮಶಕ್ಯಂ ಇತ್ಯಾಹ ಕ್ಷಣಮಿತಿ ॥೧೦॥ ಪ್ರವೃತ್ತಿಂ ವಾರ್ತಾಂ । ನಿರಾಹಾರತ್ವಾದಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಂ ವಾ

ಕಥಂ ಸಾ ಮಮ ಸುಶ್ರೋಣೀ ಭೀರುಭೀರುಃ ಸತೀ ಸದಾ ।
ಭಯಾವಹಾನಾಂ ಘೋರಾಣಾಂ ಮಧ್ಯೇ ತಿಷ್ಠತಿ ರಕ್ಷಸಾಮ್ ॥೧೨॥

ಶಾರದಸ್ತಿಮಿರೋನ್ಮುಕ್ತೋ ನೂನಂ ಚಂದ್ರ ಇವಾಂಬುದೈಃ ।
ಆವೃತಂ ವದನಂ ತಸ್ಯಾ ನ ವಿರಾಜತಿ ಸಾಂಪ್ರತಂ ॥೧೩॥

ಕಿಮಾಹ ಸೀತಾ ಹನುಮಂಸ್ತತ್ತ್ವತಃ ಕಥಯಸ್ವ ಮೇ ।
ಏತೇನ ಖಲು ಜೀವಿಷ್ಯೇ ಭೇಷಜೇನಾತುರೋ ಯಥಾ ॥೧೪॥

ಮಧುರಾ ಮಧುರಾಲಾಪಾ ಕಿಮಾಹ ಮಮ ಭಾಮಿನೀ ।
ಮದ್ವಿಹೀನಾ ವರಾರೋಹಾ ಹನುಮಾನ್ ಕಥಯಸ್ವ ಮೇ ।
ದುಃಖಾದ್ದುಃಖತರಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಕಥಂ ಜೀವತಿ ಜಾನಕೀ ॥೧೫॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ಷಟ್‌ಷಷ್ಟಿತಮಃ ಸರ್ಗಃ

ರಕ್ಷಸಾಂ ಮಧ್ಯೆ ರಾಕ್ಷಸಮಧ್ಯೇ । ಭೀರುಭೀರುಃ ಅತಿಭೀತಾ ॥೧೨॥ ತ್ವದ್ದರ್ಶನಾತ್ ಸಂಜಾತ ಹರ್ಷಾ ಸೇತಿ ತಿಮಿರಾನ್ಮುಕ್ತತೋಕ್ತಿಃ । ದೃಷ್ಟಾಂತೇ ಅಂಬುದೈಃ ಆವೃತಶ್ಚಂದ್ರಃ। ದಾರ್ಷ್ಟಾಂತಿಕೇ ರಾಕ್ಷಸ್ಯೈಃ॥೧೩॥ ಆತುರಃ ರೋಗೀ ॥೧೪-೧೫॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ಷಟ್‌ಷಷ್ಟಿತಮಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಸಪ್ತಷಷ್ಟಿತಮಃ ಸರ್ಗಃ

ಏವಮುಕ್ತಸ್ತು ಹನುಮಾನ್ ರಾಘವೇಣ ಮಹಾತ್ಮನಾ ।
ಸೀತಾಯಾ ಭಾಷಿತಂ ಸರ್ವಂ ನ್ಯವೇದಯತ ರಾಘವೇ ॥೧॥

ಇದಮುಕ್ತವತೀ ದೇವೀ ಜಾನಕೀ ಪುರುಷರ್ಷಭ ।
ಪೂರ್ವವೃತ್ತಮಭಿಜ್ಞಾನಂ ಚಿತ್ರಕೂಟೇ ಯಥಾತಥಮ್ ॥೨॥

ಸುಖಸುಪ್ತಾ ತ್ವಯಾ ಸಾರ್ಧಂ ಜಾನಕೀ ಪೂರ್ವಮುತ್ಥಿತಾ ।
ವಾಯಸಃ ಸಹಸೋತ್ಪತ್ಯ ವಿದದಾರ ಸ್ತನಾಂತರೇ ॥೩॥

ಪರ್ಯಾಯೇಣ ಚ ಸುಪ್ತಸ್ತ್ವಂ ದೇವ್ಯಂಕೇ ಭರತಾಗ್ರಜ ।
ಪುನಶ್ಚ ಕಿಲ ಪಕ್ಷೀ ಸ ದೇವ್ಯಾ ಜನಯತಿ ವ್ಯಥಾಮ್ ॥೪॥

ಪುನಃ ಪುನರುಪಾಗಮ್ಯ ವಿರರಾದ ಭೃಶಂ ಕಿಲ ।
ತತಸ್ತ್ವಂ ಬೋಧಿತಸ್ತಸ್ಯಾಃ ಶೋಣಿತೇನ ಸಮುಕ್ಷಿತಃ ॥೫॥

ವಾಯಸೇನ ಚ ತೇನೈವಂ ಸತತಂ ಬಾಧ್ಯಮಾನಯಾ ।
ಬೋಧಿತಃ ಕಿಲ ದೇವ್ಯಾ ತ್ವಂ ಸುಖಸುಪ್ತಃ ಪರಂತಪ ॥೬॥

ತಾಂ ತು ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಹಾಬಾಹೋ ದಾರಿತಾಂ ಚ ಸ್ತನಾಂತರೇ ।
ಆಶೀವಿಷ ಇವ ಕ್ರುದ್ಧಸ್ತತೋ ವಾಕ್ಯಂ ತ್ವಮೂಚಿವಾನ್ ॥೭॥

ನಖಾಗ್ರೈಃ ಕೇನ ತೇ ಭೀರು ದಾರಿತಂ ತು ಸ್ತನಾಂತರಮ್ ।
ಕಃ ಕ್ರೀಡತಿ ಸರೋಷೇಣ ಪಂಚವಕ್ತ್ರೇಣ ಭೋಗಿನಾ ॥೮॥

ಭಾಷಿತಂ ವಚಃ ॥೧॥ ಚಿತ್ರಕೂಟೇ ಯಥಾ ಯೇನ ಪ್ರಕಾರೇಣ ಪೂರ್ವಂ ವೃತ್ತಂ ತಥೇದಮಭಿಜ್ಞಾನಮುಕ್ತವತೀ ॥೨॥ ತ್ವಯಾ ಸಾರ್ಧಂ ತ್ವದಂಕ ಇತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯಃ । ದೇವ್ಯಂಕೇ ಪರ್ಯಾಯೇಣೇತಿ ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣತ್ವಾತ್ । ಪೂರ್ವಂ ತ್ವತ್ಪ್ರಬೋಧಾತ್ ಪ್ರಾಕ್ ಉತ್ಥಿತಾ ಪ್ರಬುದ್ಧಾ । ಏತಸ್ಮಿನ್ಕಾಲೇ ವಾಯಸಃ ವಾಯಸರೂಪೀ ಕುರಂಗಾಭಿಧದೈತ್ಯಾ ವಿಷ್ಣೋಃ ಜಯಂತಃ ॥೩॥ ಪರ್ಯಾಯೇಣ ಸೀತಾಂಕೇ ಪುನರಪಿ ಸ್ವಾಪಲಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥಯಾ। ಜನಯತಿ ಜನಯತಿಸ್ಮ ॥೪॥ ತಸ್ಯಾಃ ಸೀತಾಯಾಃ ಶೋಣಿತೇನ ಸಮುಕ್ಷಿತಃ ಸನ್ ಬೋಧಿತಃ ಪ್ರಬೋಧಿತಃ ॥೫॥ ಪಂಚವಕ್ತ್ರೇಣ ಅಂಗುಲೀರೂಪ ಪಂಚ ಮುಖೇನ ಹಸ್ತೇನ । ಕಃ ಪುಮಾನ್ । ಸರೋಷೇಣ ಭೋಗಿನಾ ತದ್ರೂಪಯಾ ತ್ವಯಾ ಕ್ರೀಡತಿ। ಪಂಚ ವಕ್ತ್ರೇಣ ವಿಸ್ತೃತ ಮುಖೇನೇತಿ ವಾ ॥೮॥

ನಿರೀಕ್ಷಮಾಣಃ ಸಹಸಾ ವಾಯಸಂ ಸಮವೈಕ್ಷಥಾಃ ।
ನಖೈಃ ಸರುಧಿರೈಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣೈ ಸ್ತಾಮೇವಾಭಿಮುಖಂ ಸ್ಥಿತಮ್ ॥೯॥

ಸುತಃ ಕಿಲ ಸ ಶಕ್ರಸ್ಯ ವಾಯಸಃ ಪತತಾಂ ವರಃ ।
ಧರಾಂತರಚರಃ ಶೀಘ್ರಂ ಪವನಸ್ಯ ಗತೌ ಸಮಃ ॥೧೦॥

ತತಸ್ತಸ್ಮಿನ್ ಮಹಾಬಾಹೋ ಕೋಪಸಂವರ್ತಿತೇಕ್ಷಣಃ ।
ವಾಯಸೇ ತ್ವಂ ಕೃಥಾಃ ಕ್ರೂರಾಂ ಮತಿಂ ಮತಿಮತಾಂ ವರ ॥೧೧॥

ಸ ದರ್ಭಸಂಸ್ತರಾದ್ಗೃಹ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರೇಣ ಹ್ಯಯೋಜಯಃ ।
ಸ ದೀಪ್ತ ಇವ ಕಾಲಾಗ್ನಿರ್ಜಜ್ವಾಲಾಭಿಮುಖಃ ಖಗಮ್ ॥೧೨॥

ಸ ತ್ವಂ ಪ್ರದೀಪ್ತಂ ಚಿಕ್ಷೇಪ ದರ್ಭಂ ತಂ ವಾಯಸಂ ಪ್ರತಿ ।
ತತಸ್ತು ವಾಯಸಂ ದೀಪ್ತಃ ಸ ದರ್ಭೋಽನುಜಗಾಮ ಹ ॥೧೩॥

ಭೀತೈಶ್ಚ ಸಂಪರಿತ್ಯಕ್ತಃ ಸುರೈಶ್ಚ ಸಮಹರ್ಷಿಭಿಃ ।
ತ್ರೀನ್ ಲೋಕಾನ್ ಸಂಪರಿಕ್ರಮ್ಯ ತ್ರಾತಾರಂ ನಾಧಿಗಚ್ಛತಿ ॥೧೪॥

ಪುನರೇವಾಗತಸ್ತತ್ರ ತ್ವತ್ಸಕಾಶಮರಿಂದಮ ।
ತ್ವಂ ತಂ ನಿಪತಿತಂ ಭೂಮೌ ಧರಣ್ಯಾಂ ಶರಣಾಗತಮ್ ।
ವಧಾರ್ಹಮಪಿ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥ ಕೃಪಯಾ ಪರಿಪಾಲಯಃ ॥೧೫॥

ಮೋಘಮಸ್ತ್ರಂ ನ ಶಕ್ಯಂ ತು ಕರ್ತುಮಿತ್ಯೇವ ರಾಘವಃ ।
ತತಸ್ತಸ್ಯಾಕ್ಷಿ ಕಾಕಸ್ಯ ಹಿನಸ್ತಿ ಸ್ಮ ಸ ದಕ್ಷಿಣಮ್ ॥೧೬॥

ನಿರೀಕ್ಷಮಾಣಃ ಸಮಂತಾತ್ ಪಶ್ಯನ್ ನಖೈಃ ಪಾದನಖೈಃ ॥೯॥೧೦॥ ಮತಿಮಕೃಥಾಃ ॥೧೧॥ ಸ ತ್ವಂ ದರ್ಭಸಂಸ್ತರಾತ್ ಕೃತದರ್ಭಸಂಸ್ತರಣಾತ್ । ಏಕಂ ಕುಶಂ ಸಂಗೃಹ್ಯ । ಸಃ ಕುಶಃ ॥೧೨॥ ಚಿಕ್ಷೇಪ ಚಿಕ್ಷೇಪಿಥ । "ತ್ವಂ ದೇವ ಶಕ್ತ್ಯಾ ಗುಣಕರ್ಮಯೋನೌ ರೇತಸ್ತ್ವಜಾಯಾಂ ಕವಿರಾದಧೇಽಜಃ" ಇತ್ಯಾದಾವಿವ ಯುಷ್ಮಚ್ಛಬ್ದಪ್ರಯೋಗೇಽಪಿ ಪ್ರಥಮಪುರುಷಃ ಸಂಭವತಿ । "ತ್ವಮಗ್ನೇ ಪ್ರಥಮೋ ಮಾತರಿಶ್ವಾ" ಇತಿ ಋಗ್ಭಾಷ್ಯ ಟೀಕಾಯಾಂ ಏತದ್ಭಾಗವತವಾಕ್ಯೋದಾಹರಣೇನ ತಥೈವೋಕ್ತೇಃ॥೧೩॥ ಭೀತೈಸ್ತ್ಯಕ್ತಃ । ನಾಧಿಗಚ್ಛತಿ ನ ಪ್ರಾಪ್ತವಾನ್ ॥೧೪॥ ತತ್ರ ತ್ರಾಯಕಶೂನ್ಯಕಾಲೇ ಧರಣ್ಯಾಂ ಕ್ಷಿತೌ ಅನಾಥತಯಾ ನಿಪತಿತಂ ।'ಭೂಮೌ 'ಭೂಮಿಃ ಕ್ಷಿತೌ ಸ್ಥಾನಮಾತ್ರೇ' ಇತ್ಯನುಶಾಸನಾತ್ ಸ್ಥಾನಮಾತ್ರಂ ಪ್ರಕೃತೇಽರ್ಥಃ । ಸಪ್ತಮ್ಯರ್ಥಶ್ಚೋದ್ದೇಶ್ಯತ್ವಂ । ಸ್ವಾಶ್ರಯಾರ್ಥಮಿತಿ ಭಾವಃ । ಶರಣಾಗತಂ ಶರಣಾಯ ಸ್ವರಕ್ಷಣಾಯ ಆಗತಂ । ತ್ವಾಮಿತಿ ಶೇಷಃ । ತ್ವಂ ಪರಿಪಾಲಯಃ ॥೧೫॥ ರಾಘವಃ ದಕ್ಷಿಣಮಕ್ಷಿ ಹಿನಸ್ತಿ ಸ್ಮಾಹನಃ ॥೧೬॥

ರಾಮ ತ್ವಾಂ ಸ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ರಾಜ್ಞೋ ದಶರಥಸ್ಯ ಚ ।
ವಿಸೃಷ್ಟಸ್ತು ತದಾ ಕಾಕಃ ಪ್ರತಿಪೇದೇ ಸ್ವಮಾಲಯಮ್ ॥೧೭॥

ಏವಮಸ್ತ್ರವಿದಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಸತ್ತ್ವವಾನ್ ಶೀಲವಾನಪಿ ॥೧೮॥

ಕಿಮರ್ಥಮಸ್ತ್ರಂ ರಕ್ಷಃಸು ನ ಯೋಜಯಸಿ ರಾಘವ ।
ನ ನಾಗಾ ನಾಪಿ ಗಂಧರ್ವಾ ನಾಸುರಾ ನ ಮರುದ್ಗಣಾಃ ॥೧೯॥

ತವ ರಾಮ ರಣೇ ಶಕ್ತಾಸ್ತಥಾ ಪ್ರತಿಸಮಾಸಿತುಮ್ ।
ತವ ವೀರ್ಯವತಃ ಕಶ್ಚಿದ್ಯದ್ಯಸ್ತಿ ಮಯಿ ಸಂಭ್ರಮಃ ॥೨೦॥

ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಸುನಿಶಿತೈರ್ಬಾಣೈರ್ಹನ್ಯತಾಂ ಯುಧಿ ರಾವಣಃ ।
ಭ್ರಾತುರಾದೇಶಮಾಜ್ಞಾಯ ಲಕ್ಷ್ಮಣೋ ವಾ ಪರಂತಪಃ ॥೨೧॥

ಸ ಕಿಮರ್ಥಂ ನರವರೋ ನ ಮಾಂ ರಕ್ಷತಿ ರಾಘವಃ ।
ಶಕ್ತೌ ತೌ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರೌ ವಾಯ್ವಗ್ನಿಸಮತೇಜಸೌ ॥೨೨॥

ಸುರಾಣಾಮಪಿ ದುರ್ಧರ್ಷೌ ಕಿಮರ್ಥಂ ಮಾಮುಪೇಕ್ಷತಃ ।
ಮಮೈವ ದುಷ್ಕೃತಂ ಕಿಂಚಿನ್ಮಹದಸ್ತಿ ನ ಸಂಶಯಃ ॥೨೩॥

ಸಮರ್ಥಾವಪಿ ತೌ ಯನ್ಮಾಂ ನಾವೇಕ್ಷೇತೇ ಪರಂತಪೌ ।
ವೈದೇಹ್ಯಾ ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಕರುಣಂ ಸಾಶ್ರು ಭಾಷಿತಮ್ ॥೨೪॥

ಪುನರಪ್ಯಹಮಾರ್ಯಾಂ ತಾಮಿದಂ ವಚನಮಬ್ರವಮ್
ತ್ವಚ್ಛೋಕವಿಮುಖೋ ರಾಮೋ ದೇವಿ ಸತ್ಯೇನ ತೇ ಶಪೇ ॥೨೫॥

ರಾಮೇ ದುಃಖಾಭಿಭೂತೇ ತು ಲಕ್ಷ್ಮಣಃ ಪರಿತಪ್ಯತೇ ।
ಕಥಂಚಿದ್ಭವತೀ ದೃಷ್ಟಾ ನ ಕಾಲಃ ಪರಿಶೋಚಿತುಮ್ ॥೨೬॥

ಇಮಂ ಮುಹೂರ್ತಂ ದುಃಖಾನಾಮಂತಂ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಸಿ ಭಾಮಿನಿ ।
ತಾವುಭೌ ನರಶಾರ್ದೂಲೌ ರಾಜಪುತ್ರಾವನಿಂದಿತೌ ॥೨೭॥

ರಾಜ್ಞೋ ದಶರಥಸ್ಯ ಚ । ತಮಪಿ ಮನಸಾ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯೇತ್ಯರ್ಥಃ । ವಿಸೃಷ್ಟಃ ಅನುಜ್ಞಾತಃ ॥೧೭॥ ಪ್ರತಿಸಮಾಸಿತುಮುಪವೇಷ್ಟುಂ ॥ ಸಂಭ್ರಮ ಆದರಃ ॥೨೦॥ ಕಿಂಚಿನ್ಮಹದಸ್ತಿ

ತ್ವದ್ದರ್ಶನಕೃತೋತ್ಸಾಹೌ ಲಂಕಾಂ ಭಸ್ಮೀಕರಿಷ್ಯತಃ ।
ಹತ್ವಾ ಚ ಸಮರೇ ರೌದ್ರಂ ರಾವಣಂ ಸಹಬಾಂಧವಮ್ ॥೨೮॥

ರಾಘವಸ್ತ್ವಾಂ ವರಾರೋಹೇ ಸ್ವಾಂ ಪುರೀಂ ನಯಿತಾ ಧ್ರುವಮ್ ।
ಯತ್ತು ರಾಮೋ ವಿಜಾನೀಯಾದಭಿಜ್ಞಾನಮನಿಂದಿತೇ ॥೨೯॥

ಪ್ರೀತಿಸಂಜನನಂ ತಸ್ಯ ಪ್ರದಾತುಂ ತ್ವಮಿಹಾರ್ಹಸಿ ।
ಸಾಭಿವೀಕ್ಷ್ಯ ದಿಶಃ ಸರ್ವಾ ವೇಣ್ಯುದ್ಗ್ರಥನಮುತ್ತಮಮ್ ॥೩೦॥

ಮುಕ್ತ್ವಾ ವಸ್ತ್ರಾದ್ದದೌ ಮಹ್ಯಂ ಮಣಿಮೇತಂ ಮಹಾಬಲ ।
ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯ ಮಣಿಂ ದಿವ್ಯಂ ತವ ಹೇತೋಃ ರಘೂದ್ವಹ ॥೩೧॥

ಶಿರಸಾ ತಾಂ ಪ್ರಣಮ್ಯಾರ್ಯಾಮಹಮಾಗಮನೇ ತ್ವರೇ ।
ಗಮನೇ ಚ ಕೃತೋತ್ಸಾಹಮವೇಕ್ಷ್ಯ ವರವರ್ಣಿನೀ ॥೩೨॥

ವಿವರ್ಧಮಾನಂ ಚ ಹಿ ಮಾಮುವಾಚ ಜನಕಾತ್ಮಜಾ ।
ಅಶ್ರುಪೂರ್ಣಮುಖೀ ದೀನಾ ಬಾಷ್ಪಸಂದಿಗ್ಧಭಾಷಿಣೀ ॥೩೩॥

ಮಮೋತ್ಪತನಸಂಭ್ರಾಂತಾ ಶೋಕವೇಗಸಮಾಹತಾ ।
ಹನೂಮಾನ್ ಸಿಂಹಸಂಕಾಶೌ ತಾವುಭೌ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣೌ ॥೩೪॥

ಯದ್ದ್ರಕ್ಷ್ಯಸಿ ಮಹಾಬಾಹುಂ ರಾಮಂ ಕಮಲಲೋಚನಮ್ ।
ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಚ ಮಹಾಬಾಹುಂ ದೇವರಂ ಮೇ ಯಶಸ್ವಿನಮ್ ॥೩೫॥

ಸೀತಯಾಪ್ಯೇವಮುಕ್ತೋಽಹಮಬ್ರವಂ ಮೈಥಿಲೀಂ ತಥಾ ।
ಪೃಷ್ಠಮಾರೋಹ ಮೇ ದೇವಿ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಜನಕನಂದಿನಿ ॥೩೬॥

ಯಾವತ್ತೇ ದರ್ಶಯಾಮ್ಯದ್ಯ ಸಸುಗ್ರೀವಂ ಸಲಕ್ಷ್ಮಣಮ್ ।
ರಾಘವಂ ಚ ಮಹಾಭಾಗೇ ಭರ್ತಾರಮಸಿತೇಕ್ಷಣೇ ॥೩೭॥

ಸಾಬ್ರವೀನ್ಮಾಂ ತತೋ ದೇವೀ ನೈಷ ಧರ್ಮೋ ಮಹಾಕಪೇ ।
ಯತ್ತೇ ಪೃಷ್ಠಂ ಸಿಷೇವೇಽಹಂ ಸ್ವವಶಾ ಹರಿಪುಂಗವ ॥೩೮॥

ಗತಂ ॥೨೩॥ ಕಥಂಚಿತ್ ಕಷ್ಟೇನ ॥೨೬-೩೦॥ ತ್ವರೇ ತ್ವರಾವಾನಭೂವಂ । ಸ್ವವಶಾ ಅನನ್ಯಾಧೀನಾ ॥೩೮॥

ಪುರಾ ಚ ಯದಹಂ ವೀರ ಸ್ಪೃಷ್ಟಾ ಗಾತ್ರೇಷು ರಕ್ಷಸಾ ।
ತತ್ರಾಹಂ ಕಿಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ಕಾಲೇನೋಪನಿಪೀಡಿತಾ ॥೩೯॥

ಗಚ್ಛ ತ್ವಂ ಕಪಿಶಾರ್ದೂಲ ಯತ್ರ ತೌ ನೃಪತೇಃ ಸುತೌ ।
ಇತ್ಯೇವಂ ಸಾ ಸಮಾಭಾಷ್ಯ ಭೂಯಃ ಸಂದೇಷ್ಟುಮಾಸ್ಥಿತಾ ॥೪೦॥

ಹನೂಮಾನ್ ಸಿಂಹಸಂಕಾಶೌ ತಾವು ಭೌ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣೌ ।
ಸುಗ್ರೀವಂ ಚ ಸಹಾಮಾತ್ಯಂ ಸರ್ವಾನ್ ಬ್ರೂಯಾ ಅನಾಮಯಂ ॥೪೦॥

ಯಥಾ ಚ ಸ ಮಹಾಬಾಹುರ್ಮಾಂ ತಾರಯತಿ ರಾಘವಃ ।
ಅಸ್ಮಾದ್ದುಃಖಾಂಬುಸಂರೋಧಾತ್ತ್ವಂ ಸಮಾಧಾತುಮರ್ಹಸಿ ॥೪೨॥

ಇಮಂ ಚ ತೀವ್ರಂ ಮಮ ಶೋಕವೇಗಂ
ರಕ್ಷೋಭಿರೇಭಿಃ ಪರಿಭರ್ತ್ಸನಂ ಚ ।
ಬ್ರೂಯಾಸ್ತು ರಾಮಸ್ಯ ಗತಃ ಸಮೀಪಂ
ಶಿವಶ್ಚ ತೇಽಧ್ವಾಸ್ತು ಹರಿಪ್ರವೀರ ॥೪೩॥

ಏತತ್ತವಾರ್ಯಾ ನೃಪರಾಜಸಿಂಹ
ಸೀತಾ ವಚಃ ಪ್ರಾಹ ವಿಷಾದಪೂರ್ವಮ್ ।
ಏತಚ್ಚ ಬುದ್ಧ್ವಾ ಗದಿತಂ ಮಯಾ ತ್ವಂ
ಶ್ರದ್ಧತ್ಸ್ವ ಸೀತಾಂ ಕುಶಲಾಂ ಸಮಗ್ರಾಮ್ ॥೪೪॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ಸಪ್ತಷಷ್ಟಿತಮಃ ಸರ್ಗಃ

ಆರ್ಯಾ ಮತ್ಪೂಜ್ಯಾ ॥೪೪॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ
ಸಪ್ತಷಷ್ಟಿತಮಃ ಸರ್ಗಃ ॥

ಅಷ್ಟಷಷ್ಟಿತಮಃ ಸರ್ಗಃ

ಅಥಾಹಮುತ್ತರಂ ದೇವ್ಯಾ ಪುನರುಕ್ತಃ ಸಸಂಭ್ರಮಃ ।
ತವ ಸ್ನೇಹಾನ್ನರವ್ಯಾಘ್ರ ಸೌಹಾರ್ದಾದನುಮಾನ್ಯ ವೈ ॥೧॥

ಏವಂ ಬಹುವಿಧಂ ವಾಚ್ಯೋ ರಾಮೋ ದಾಶರಥಿಸ್ತ್ವಯಾ ।
ಯಥಾ ಮಾಮಾಪ್ನುಯಾಚ್ಛೀಘ್ರಂ ಹತ್ವಾ ರಾವಣಮಾಹವೇ ॥೨॥

ಯದಿ ವಾ ಮನ್ಯಸೇ ವೀರ ವಸ್ಯೈಕಾಹಮರಿಂದಮ ।
ಕಸ್ಮಿಂಶ್ಚಿತ್ ಸಂವೃತೇ ದೇಶೇ ವಿಶ್ರಾಂತಃ ಶ್ವೋ ಗಮಿಷ್ಯಸಿ ॥೩॥

ಮಮ ಚಾಪ್ಯಲ್ಪಭಾಗ್ಯಾಯಾಃ ಸಾಂನಿಧ್ಯಾತ್ತವ ವಾನರ ।
ಅಸ್ಯ ಶೋಕವಿಪಾಕಸ್ಯ ಮುಹೂರ್ತಂ ಸ್ಯಾದ್ವಿಮೋಕ್ಷಣಮ್ ॥೪॥

ಗತೇ ಹಿ ತ್ವಯಿ ವಿಕ್ರಾಂತೇ ಪುನರಾಗಮನಾಯ ವೈ ।
ಪ್ರಾಣಾನಾಮಪಿ ಸಂದೇಹೋ ಮಮ ಸ್ಯಾನ್ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ॥೫॥

ತವಾದರ್ಶನಜಃ ಶೋಕೋ ಭೂಯೋ ಮಾಂ ಪರಿತಾಪಯೇತ್ ।
ದುಃಖಾದ್ದುಃಖಪರಾಭೂತಾಂ ದುರ್ಗತಾಂ ದುಃಖಭಾಗಿನೀಮ್ ॥೬॥

ಅಯಂ ಚ ವೀರ ಸಂದೇಹಸ್ತಿಷ್ಠತೀವ ಮಮಾಗ್ರತಃ ।
ಸುಮಹಾಂಸ್ತ್ವತ್ಸಹಾಯೇಷು ಹರ್ಯೃಕ್ಷೇಷು ಹರೀಶ್ವರ ॥೭॥

ಕಥಂ ನು ಖಲು ದುಷ್ಪಾರಂ ತರಿಷ್ಯಂತಿ ಮಹೋದಧಿಮ್ ।
ತಾನಿ ಹರ್ಯೃಕ್ಷಸೈನ್ಯಾನಿ ತೌ ವಾ ನರವರಾತ್ಮಜೌ ॥೮॥

ತ್ರಯಾಣಾಮೇವ ಭೂತಾನಾಂ ಸಾಗರಸ್ಯಾಸ್ಯ ಲಂಘನೇ ।
ಶಕ್ತಿಃ ಸ್ಯಾದ್ವೈನತೇಯಸ್ಯ ವಾಯೋರ್ವಾ ತವ ವಾನಘ ॥೯॥

ದೇವ್ಯಾ ಉತ್ತರಂ ಭಾವಿಕಾರ್ಯಂ ಪ್ರತಿ ಉಕ್ತಃ । ಸಸಂಭ್ರಮಃ ಸತ್ವರಾದರಃ । ಅನುಮಾನ್ಯ ಮಾನಯಿತ್ವಾ ॥ ೧ ॥

ತದಸ್ಮಿನ್ ಕಾರ್ಯನಿರ್ಯೋಗೇ ವೀರೈವಂ ದುರತಿಕ್ರಮೇ ।
ಕಿಂ ಪಶ್ಯಸಿ ಸಮಾಧಾನಂ ತ್ವಂಹಿ ಕಾರ್ಯವಿದಾಂ ವರಃ ||೧೦||

ಕಾಮಮಸ್ಯ ತ್ವಮೇವೈಕಃ ಕಾರ್ಯಸ್ಯ ಪರಿಸಾಧನೇ ।
ಪರ್ಯಾಪ್ತಃ ಪರವೀರಘ್ನ ಯಶಸ್ಯಸ್ತೇ ಬಲೋದಯಃ ||೧೧||

ಬಲೈಃ ಸಮಗ್ರೈರ್ಯದಿ ಮಾಂ ಹತ್ವಾ ರಾವಣಮಾಹವೇ ।
ವಿಜಯೀ ಸ್ವಾಂ ಪುರೀಂ ರಾಮೋ ನಯೇತ್ತತ್ ಸ್ಯಾದ್ಯಶಸ್ಕರಮ್ ||೧೨||

ಯಥಾಹಂ ತಸ್ಯ ವೀರಸ್ಯ ವನಾದುಪಧಿನಾ ಹೃತಾ ।
ರಕ್ಷಸಾ ತದ್ಭಯಾದೇವ ತಥಾ ನಾರ್ಹತಿ ರಾಘವಃ ||೧೩||

ಬಲೈಸ್ತು ಸಂಕುಲಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಲಂಕಾಂ ಪರಬಲಾರ್ದನಃ ।
ಮಾಂ ನಯೇದ್ಯದಿ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಸ್ತತ್ತಸ್ಯ ಸದೃಶಂ ಭವೇತ್ ||೧೪||

ತದ್ಯಥಾ ತಸ್ಯ ವಿಕ್ರಾಂತಮನುರೂಪಂ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।
ಭವತ್ಯಾಹವಶೂರಸ್ಯ ತಥಾ ತ್ವಮುಪಪಾದಯ ||೧೫||

ತದರ್ಥೋಪಹಿತಂ ವಾಕ್ಯಂ ಪ್ರಶ್ರಿತಂ ಹೇತುಸಂಹಿತಮ್ ।
ನಿಶಮ್ಯಾಹಂ ತತಃ ಶೇಷಂ ವಾಕ್ಯಮುತ್ತರಮಬ್ರವಮ್ ||೧೬||

ದೇವಿ ಹರ್ಯೃಕ್ಷಸೈನ್ಯಾನಾಮೀಶ್ವರಃ ಪ್ಲವತಾಂ ವರಃ ।
ಸುಗ್ರೀವಃ ಸತ್ತ್ವಸಂಪನ್ನಸ್ತವಾರ್ಥೇ ಕೃತನಿಶ್ಚಯಃ ||೧೭||

ತಸ್ಯ ವಿಕ್ರಮಸಂಪನ್ನಾಃ ಸತ್ತ್ವವಂತೋ ಮಹಾಬಲಾಃ ।
ಮನಃಸಂಕಲ್ಪ ಸಂಪಾತಾ ನಿದೇಶೇ ಹರಯಃ ಸ್ಥಿತಾಃ ||೧೮||

ಯೇಷಾಂ ನೋಪರಿ ನಾಧಸ್ತಾನ್ನ ತಿರ್ಯಕ್ ಸಜ್ಜತೇ ಗತಿಃ ।
ನ ಚ ಕರ್ಮಸು ಸೀದಂತಿ ಮಹತ್ಸ್ವಮಿತತೇಜಸಃ ||೧೯||

ವನಾತ್ ದಂಡಕವನಾತ್ । ಉಪಧಿನಾ ಮಾರೀಚ ವ್ಯಾಪಾರ ರೂಪ ವಂಚನೇನ । ತದ್ಭಯಾತ್ ರಾಮಭಯಾತ್ । ತಥಾ ತ್ವನ್ಮುಖೇನ ಚೌರ್ಯೇಣ ಮಾಂ ನೇತುಂ ನಾರ್ಹತಿ ||೧೩|| ಮನಃಸಂಕಲ್ಪ ಸಂಪಾತಾಃ ಮನೋರಥ ಸದೃಶಗತಯಃ ||೧೮|| ಮನ್ಮುರ್ದ್ಧೈನ್ಯಮ್।

ಅಸಕೃತ್ತೈರ್ಮಹಾಭಾಗೈರ್ವಾನರೈರ್ಬಲದರ್ಪಿತೈಃ ।
ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೀಕೃತಾ ಭೂಮಿರ್ವಾಯುಮಾರ್ಗಾನುಸಾರಿಭಿಃ ॥೨೦॥

ಮದ್ವಿಶಿಷ್ಟಾಶ್ಚ ತುಲ್ಯಾಶ್ಚ ಸಂತಿ ತತ್ರ ವನೌಕಸಃ ।
ಮತ್ತಃ ಪ್ರತ್ಯವರಃ ಕಶ್ಚಿನ್ನಾಸ್ತಿ ಸುಗ್ರೀವಸಂನಿಧೌ ॥೨೧॥

ಅಹಂ ತಾವದಿಹ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಕಿಂ ಪುನಸ್ತೇ ಮಹಾಬಲಾಃ ।
ನ ಹಿ ಪ್ರಕೃಷ್ಟಾಃ ಪ್ರೇಷ್ಯಂತೇ ಪ್ರೇಷ್ಯಂತೇ ಹೀತರೇ ಜನಾಃ ॥೨೨॥

ತದಲಂ ಪರಿತಾಪೇನ ದೇವಿ ಮನ್ಯುರ್ವ್ಯಪೈತು ತೇ ।
ಏಕೋತ್ಪಾತೇನ ತೇ ಲಂಕಾಮೇಷ್ಯಂತಿ ಹರಿಯೂಥಪಾಃ ॥೨೩॥

ಮಮ ಪೃಷ್ಠಗತೌ ತೌ ಚ ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯಾವಿವೋದಿತೌ ।
ತ್ವತ್ಸಕಾಶಂ ಮಹಾಭಾಗೇ ನೃಸಿಂಹಾವಾಗಮಿಷ್ಯತಃ ॥೨೪॥

ಅರಿಘ್ನಂ ಸಿಂಹಸಂಕಾಶಂ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಸಿ ರಾಘವಮ್ ।
ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಚ ಧನುಷ್ಪಾಣಿಂ ಲಂಕಾದ್ವಾರಮುಪಸ್ಥಿತಮ್ ॥೨೫॥

ನಖದಂಷ್ಟ್ರಾಯುಧಾನ್ ವೀರಾನ್ ಸಿಂಹಶಾರ್ದೂಲವಿಕ್ರಮಾನ್ ।
ವಾನರಾನ್ ವಾರಣೇಂದ್ರಾಭಾನ್ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಸಿ ಸಂಗತಾನ್ ॥೨೬॥

ಶೈಲಾಂಬುದನಿಕಾಶಾನಾಂ ಲಂಕಾಮಲಯಸಾನುಷು ।
ನರ್ದತಾಂ ಕಪಿಮುಖ್ಯಾನಾಮಚಿರಾಚ್ಛ್ರೋಷ್ಯಸಿ ಸ್ವನಮ್ ॥೨೭॥

ನಿವೃತ್ತವನವಾಸಂ ಚ ತ್ವಯಾ ಸಾರ್ಧಮರಿಂದಮಮ್ ।
ಅಭಿಷಿಕ್ತಮಯೋಧ್ಯಾಯಾಂ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಸಿ ರಾಘವಮ್ ॥೨೮॥

ತತೋ ಮಯಾ ವಾಗ್ಭಿರದೀನಭಾಷಿಣಾ
ಶಿವಾಭಿರಿಷ್ಟಾಭಿರಭಿಪ್ರಸಾದಿತಾ ।
ಜಗಾಮ ಶಾಂತಿಂ ಮಮ ಮೈಥಿಲಾತ್ಮಜಾ
ತವಾಪಿ ಶೋಕೇನ ತದಾಭಿಪೀಡಿತಾ ॥೨೯॥

ತೌ ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣೌ ॥೨೩॥ ಅದೀನ ಭಾಷಿಣಾ ಮಯಾ । ತವ ಶೋಕೇನ ತ್ವದ್ವಿಯೋಗ ಜನ್ಯ ದುಃಖೇನಾಭಿಪೀಡಿತಾಪಿ । ಇಷ್ಟಾಭಿರ್ವಾಗ್ಭಿಃ ತ್ವಮಿವ ಶಾಂತಿಂ ಜಗಾಮ ॥೨೯॥

ಇತ್ಯಾರ್ಷೇ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣೇ ವಾಲ್ಮೀಕೀಯೇ ಆದಿಕಾವ್ಯೇ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿ ಸಾಹಸ್ರಿಕಾಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ಅಷ್ಟಷಷ್ಟಿತಮಃ ಸರ್ಗಃ

ಇತಿ ಸುಂದರಕಾಂಡಃ ಸಂಪೂರ್ಣಃ

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಪರಮ ಹಂಸ ಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯತ್ವಾದ್ಯನೇಕ ಗುಣ ಸಂಪನ್ನ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಚಂದ್ರದೇವ ದಿವ್ಯ ಶ್ರೀಪಾದ ಪದ್ಮಾರಾಧಕ ಶ್ರೀ ಮದ್ವೈಷ್ಣವ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯಾಣಾಂ ಶ್ರೀ ಮತ್ಸತ್ಯವರ ಶ್ರೀಪಾದಾನಾಂ

ಕರಕಮಲ ಸಂಜಾತೇನ ಸತ್ಯಧರ್ಮ ಯತಿನಾ ವಿರಚಿತೇ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಭಾವದೀಪೇ ಸುಂದರಕಾಂಡೇ ಅಷ್ಟಷಷ್ಟಿತಮಃ ಸರ್ಗಃ ॥೬೮॥

॥ ಸಮಾಪ್ತೇಯಂ ಸುಂದರಕಾಂಡ ವ್ಯಾಖ್ಯಾ ॥